

Osmanlı - Rus Antlaşmaları РУССКО-ТУРЕЦКИЕ ДОГОВОРЫ 1700 – 1834

TÜRKİYE CUMHURİYETİ CUMHURBAŞKANLIĞI
Devlet Arşivleri Başkanlığı

TÜRKİYE CUMHURİYETİ CUMHURBAŞKANLIĞI
DEVLET ARŞİVLERİ BAŞKANLIĞI
Yayın No: 4

OSMANLI - RUS ANTLAŞMALARI РУССКО-ТУРЕЦКИЕ ДОГОВОРЫ 1700 – 1834

A. DVNS. DVE. d, 83/1 Numaralı
Rûsiyye'nin Ahidnâmesi
Defteri
< Çeviri yazı, Özet, Görüntü >
< Transcriptions, Summaries, Images >

İSTANBUL 2019

TÜRKİYE CUMHURİYETİ CUMHURBAŞKANLIĞI
DEVLET ARŞİVLERİ BAŞKANLIĞI

Proje Yöneticisi

Prof. Dr. Uğur ÜNAL
Devlet Arşivleri Başkam

Proje Sorumluları

Doç. Dr. Muhammet Ahmet TOKDEMİR
Devlet Arşivleri Başkan Yardıması

Cevat EKİCİ

Dış İlişkiler ve Tamtım Dairesi Başkam

Ahmet ÖZKILINÇ

Yayın Hizmetleri Şube Müdür V.

Yayına Hazırlayanlar

Numan YEKELER

Yılmaz KARACA Mehmet Selim TEMEL
Kemal GURULKAN Abdullah SİVRİDAĞ
Mesut DEMİR

Rusça Çeviri

Başlık ve Özetler: T.C. Dışışleri Bakanlığı Moskova Büyükelçiliği

Önsöz ve Sunuş: Prof. Dr. Şahin MUSTAFAYEV

Azerbaycan Milli İlimler Akademisi

Grafik Tasarım

Vahdettin ATİK

Kapakta Kullanılan Görseller

BOA, MFB, 799

BOA, MHD, 49/1

Baskı

SEÇİL OFSET

100. Yıl Matbaacılar Sitesi 4. Cad. No: 77 Bağcılar-İSTANBUL

Tel: 0212 629 06 15

www.secilofset.com

ISBN: 978-605-68926-3-9

Sertifika No: 42220

Bu kitapta 115 g Topaz kâğıt kullanılmıştır.

OSMANLI - RUS ANTLAŞMALARI

РУССКО-ТУРЕЦКИЕ ДОГОВОРЫ

1700 – 1834

A. DVNS. DVE. d, 83/1 Numaralı

Rûsiyye'nin Ahidnâmesi

Defteri

< Çeviri yazı, Özet, Görüntü >

< ПЕРЕВОДЫ, РЕЗЮМЕ, ИЗОБРАЖЕНИЙ >

SUNUŞ/К ЧИТАТЕЛЯМ

Tarihimize baktığımızda "Coğrafya kaderdir." sözünün doğruluğunu tüm berraklığıyla görebiliyoruz. Milletimiz, Sultan Alparslan'ın kazandığı Malazgirt Zaferi ile birlikte Anadolu'yu kendisine vatan edinmiştir. Geride bıraktığımız bin yıllık dönemde milletimiz, vatanının muhafazası için her türlü fedakârlığa da katlanmıştır.

Selçuklunun ardından kurduğumuz Osmanlı Devleti, cihan hâkimiyeti yolunda ilerlerken, kuzeyimizde Ruslar da benzer bir mücadeleye girişmiştir. Ruslar, coğrafi kaderlerini değiştirebilmek için hep "sıcak denizlere inip dünya ticaret yollarında varlık gösterebilme ve müreffeh bir hayat sürme" hayali kurmuştur. Bu doğrultuda attığı her adımda Ruslar karşısında, tabii ve tarihi bir engel olarak önce Osmanlı Devleti'ni bulmuştur.

Coğrafi keşiflerin tesiriyle yön değiştiren ticaret yollarını yeniden Doğu Akdeniz istikâmetine çekmek isteyen Osmanlı için tıpkı daha öncekilerin yaptığı gibi, bazı devletlere imtiyazlar vermiştir. Bunu dünya ticaret yollarına kavuşmanın bir adımı olarak gören Rusya da, Osmanlı-Rus savaşlarının ardından yapılan tüm antlaşmalarda benzer ticari ayrıcalıklar elde etmek için çabalamıştır.

При пристальном взгляде на историю со всей ясностью осознаешь истинность выражения «География – это судьба». Наш народ превратил Анатолию в предназначенную судьбой родину благодаря победе, одержанной при Малазгирте сельджукским султаном Алп Арсланом, и за истекшее тысячелетие не раз демонстрировал героическую самоотверженность во имя защиты своей земли.

В то время, когда Османское государство, созданное нашими предками после падения Сельджукской империи, шло по пути превращения в мировую державу, русский народ также переживал сходный период в своей истории. Он стремился изменить свою географическую судьбу и «выйти к теплым морям и мировым торговым путям для достижения благосостояния». Неизбежно и естественным образом он встречал на своем пути преграду в лице Османского государства.

Великие географические открытия изменили направления мировых торговых путей, и Османская империя в попытках вновь «стянуть» их к восточному Средиземноморью, стала предоставлять торговые привилегии различным государствам. Россия видела в этом возможность выхода к мировым торговым путям и после всех русско-турецких войн стремилась включать в текст мирных договоров пункты о привилегиях.

Aralarında çok çetin savaşların ve çekişmelerin yaşandığı bu iki devlet, yeri gelmiş birbirlerinin hayat kaynağı da olmuşlardır. Öyle ki, birinin tarihinden diğerini çıkartmaya kalktığımızda, her ikisinin de tarihi eksik kalır. Bu derece yakın ilişki, her iki milletin hafızasında derin izler ve kültürel tesirler meydana getirmiştir. Gerek Kavalalı Mehmet Ali Paşa isyanına karşı Osmanlı Devleti ile Rusya arasında yapılan askeri işbirliği ve Hünkâr İskelesi Antlaşması gerekse Kurtuluş Savaşı'nın çetin yıllarında gerçekleşen Rus yardımı da hâlâ milletimizin hafızasında önemli bir yere sahiptir.

Tarih, istikbâlin inşası için okunursa önem ve anlam kazanır. Dünyanın değişen dengeleri ve bölgemizde yaşanan hadiseler ülkelerimize, barışın inşası için ortak emek harcanması gerektiğini gösteriyor. Bugün bölgemizde barışın tesisi için gösterdiğimiz ortak çabalarımızın daimi olması en büyük arzumuzdur.

Devletlerarası münasebetlerin temel hukuki metinleri olan antlaşmalar, aynı zamanda ilişkilerinin gücünün de en somut göstergesidir. Bu tür metinler ülkeler arasındaki ilişkilerin seyrini takip etmek bakımından da temel kaynaklar arasında yer alır.

Kuruluş ve yükseliş safhaları birbirine benzeyen Osmanlı ve Rusya devletlerinin siyasi ve ticari münasebetlerine dair, her iki ülkenin de arşivlerinde çok kıymetli belgeler bulunmaktadır. Devlet Arşivleri Başkanlığımız, iki ülke arasındaki ilişkilere ışık tutması bakımından Osmanlı Arşivindeki 83/1 numaralı "Rusya Ahidname Defteri"ni kitap haline getirmiştir.

Bu defterde, iki devlet arasındaki münasebetlerin yoğun olduğu 1700 ile 1834 tarihleri arasını kapsayan çok sayıda belge yer almaktadır. Eser dikkatle incelendiğinde, birçok tarihi kaynakta rastlanmayan ayrıntıları ihtiva ettiği görülecektir. Bu defteri "dostluğun pekişmesi yolunda tarihin en büyük yol gösterici olduğu" yaklaşımıyla neşreden Devlet Arşivleri Başkanlığımızı yürekten kutluyorum.

Kitabın ülkelerimiz, bölgemiz ve dünya barışına katkı sağlamaya vesile olmasını diliyorum.

Recep Tayyip ERDOĞAN
Türkiye Cumhurbaşkanı

Вместе с тем, несмотря на тяжелые войны и столкновения между этими государствами на протяжении истории, порой бывали и периоды, когда они становились источником жизни друг для друга. Поэтому невозможно представить историю двух народов в отрыве друг от друга. Столь тесные связи оставили глубокий след в исторической памяти народов и их культурном взаимовлиянии. Так, турецкий народ и сегодня помнит наше военное сотрудничество во время известного мятежа Мухаммеда Али-паши и заключение Ункяр-Искелесийского договора, а также ту помощь, которую Россия оказала во время нашей национально-освободительной войны.

История имеет особое значение, если она служит для построения будущего. Многие события, происходящие в нашем регионе в контексте стремительно меняющейся ситуации в современном мире, свидетельствуют о необходимости нашего тесного сотрудничества во имя построения мирного будущего. Нашим заветным желанием является то, чтобы взаимодействие наших стран для создания мирной обстановки в регионе продолжалось и далее.

Договоры, будучи основными правовыми документами в международных отношениях, являются также наглядным показателем тесных связей между государствами. Эти документы служат и надежными историческими источниками для изучения отношений между странами.

В архивах двух стран хранится большое количество документов, содержащих ценную информацию об истории политических и торговых связей между Османским и Российскими государствами, история возникновения и возвышения которых имеет много схожих черт. Управление Государственных Архивов Турции публикует предлагаемый вниманию читателей и проливающий свет на отношения двух государств «Реестр договоров с Россией» («Rusya Ahidname Defteri»), хранящийся в Османском Архиве под шифром 83/1.

В этом Реестре содержится большое количество документов, относящихся к периоду с 1700 г. до 1834 г., когда связи между двумя государствами были особенно тесными. При внимательном изучении произведения несложно будет заметить, что оно содержит немало деталей, не встречающихся в других исторических источниках. Я хочу от всей души поздравить Управление Государственных Архивов, которое, следуя правилу «История – лучший путеводитель для укрепления дружбы», осуществило публикацию данной книги. Хочу также выразить надежду, что эта книга послужит укреплению мира между нашими странами, а также в нашем регионе и во всем мире.

Реджеп Тайип ЭРДОĞАН,
Президент Турецкой Республики

ÖNSÖZ/ПРЕДИСЛОВИЕ

Osmanlı-Rus münasebetlerinin başlangıcı XV. Yüzyılın son çeyreğine kadar gitmektedir. 1453 yılında İstanbul'un fethi ile başlayan ve yine İstanbul'un muhafazasını güçlendirmek amacıyla Karadeniz'in tamamını kontrol edebilmek için ortaya konulan gayretler, Osmanlı Devleti'ni Altınordu Devleti'nin vârislerinden biri olan Kırım Hanlığıyla münasebet içerisine sokmuştur. Bu durum Osmanlı'nın Moskova Knezliği'ni ve Rusları keşfetmesini sağlamıştır. Aynı yıllarda Moskova Knezliği de Altınordu'nun vârisi hanlıkların baskısından kurtulma ve büyüme gayreti içinde bulunmaktadır. İlk olarak 1497 yılında III. İvan'ın güvenli ticaret taleplerini içeren bir mektupla İstanbul'a gönderdiği elçilik heyetinin teklifleri kabul edilmekle birlikte bundan sonraki münasebetlerini doğrudan İstanbul ile değil Kırım hanları ve Kefe valisi üzerinden yürütmeleri gerektiği belirtilerek gönderilmişlerdir.

Osmanlı-Rus münasebetleri için ilk dönüm noktası 1552 yılında Kazan'ın, ardından da 1556 yılında Astrahan'ın Rus işgaline uğramasıdır. Bu işgallerle Rusların Terek nehri boyuna kadar sokulmaları, Türkistan'dan gelen tüccar ve hacılara rahatsızlık vermeleri üzerine gerçekleşen şikâyetler Osmanlı Devleti'ni Rusları ilgilenilmesi gereken yeni bir unsur olarak kabul etmeye yönlendirmiştir. Rusya'nın Kafkasya'ya sokulmasını engellemek üzere tertip edilen ve 1569 Ejderhan Seferi olarak bilinen ve başarısız geçen sefer ile Ruslar ilk defa doğrudan Osmanlı'nın hedefi haline gelmiştir.

Osmanlı Rus ilişkilerinin en önemli unsurlarından birisi Lehistan'a bağlı olmakla birlikte ortak sınır bölgelerinde yaşayan Zaporov Kazaklarının kontrolsüz davranışlarıdır.

Начало русско-турецких отношений восходит к последней четверти XV столетия. Завоевание Константинополя в 1453 г., стремление взять под собственный контроль черноморское побережье для обеспечения безопасности новой столицы – Стамбула, побудило Османскую империю установить тесные отношения с одной из наследниц Золотой Орды – Крымским ханством. Это способствовало появлению у османов интереса к Московскому княжеству, которое в это время стремилось избавиться от власти ханств, возникших на месте Золотой Орды, и расширить свою территорию. В 1497 г. первое русское посольство вручило султану письмо от Ивана III с предложением наладить безопасную торговлю между странами. В ответ на это письмо было предложено отныне поддерживать отношения не напрямую со Стамбулом, а через крымского хана и османского губернатора Кафы.

Поворотным моментом в русско-турецких отношениях стало русское завоевание Казани в 1552 г., и затем – Астрахани в 1556 г. Распространение русской власти до Терека, начало поступления жалоб на притеснение купцов и паломников, прибывавших из Туркестана, стали факторами, побудившими османов обратить более пристальное внимание на Россию. Закончившийся неудачей астраханский поход османской армии в 1569 г., предпринятый с целью предотвращения русского вторжения на Кавказ, стал первым русско-турецким столкновением.

Важным фактором в русско-турецких отношениях были бесконтрольные действия запорожских казаков, находившихся в зависимости от Польши и

Sonraki yıllarda da üç devlet arasında önemli meselelerin ve silahlı çatışmaların çıkmasına sebep olan Zaporov Kazaklarının sebep olduğu olaylar sonucu Ruslarla Kırım Hanlığı vasıtasıyla dolaylı olarak 1681 tarihli Bahçesaray Antlaşması yapılmıştır.

Sıcak denizlere dolayısıyla dünya ticaret yollarına ulaşmak isteyen Rusya'nın jeopolitik durum itibarıyla önündeki en büyük engellerden birisi Osmanlı Devleti'dir. Bu engeli aşmak için Rusya'nın kullanmış olduğu ikinci bir güzergâh olan ve İsveç'in hâkimiyetindeki Baltık Denizi'ne ulaşma çabaları da buna eklendiğinde Rusya'nın temel gayesinin doğrudan Avrupa devletler dengesinin önemli bir unsuru olmak istediği ortaya çıkmaktadır.

XVIII. Yüzyılda iki devlet arasındaki münasebetlerin daha sonraki yıllarda meydana gelen hadiselerle, devletlerin stratejilerine ve uluslararası ilişkilere tesirini anlayabilmek için tetkiki çok önemlidir. Osmanlı Devleti ve Rusya'nın tarihi süreç içerisinde çoğunlukla savaşan ve düşmanlık içerisinde gelişen ilişkileri ortak bir coğrafi kaderi paylaşmanın bir sonucudur. Gelişme ve güçlenmelerinde birbirleriyle karşı karşıya gelen iki devletin kaderleri pek çok kere düşmanlık ve savaşlar içermiş olmakla birlikte gerek ticarî ve gerek sosyo-kültürel olarak en çok etkileşim içinde olmuş devlet ve toplumlar olmuşlardır. Bu nedenle Rus tarihi bir anlamda Türk Tarihinin de bir parçası olmuştur.

1683'te meydana gelen ve başarısızlıkla sonuçlanması nedeniyle bundan sonra Osmanlı Devleti'ni sosyal, kültürel, siyasi, idarî, askerî ve ekonomik açıdan olumsuz etkileyen en önemli olay II. Viyana kuşatmasıdır. Bu başarısızlık sonucunda o güne kadar Osmanlı Devleti'ne karşı doğrudan düşmanca tavır almaktan çekinen Rusya'nın artık açıktan ve net bir tavırla 1686 yılında Kutsal İttifak'a dâhil olduğu görülmektedir.

Bu bağlamda 1687 yılında Kırım'a ve 1696 yılında Azak'a saldırarak Azak Kalesi'ni ele geçirmiş olan Ruslar iki devletin ilişkilerinin zirve yaptığı XVIII. Yüzyıl boyunca tüm faaliyetlerini Karadeniz'e inebilmenin yolunu açacak olan pek çok siyasi ve ticari imtiyaz talebi üzerine yoğunlaştırmışlardır. Kutsal İttifak'ın diğer üyeleriyle yapılan Karlofça Antlaşması'ndan bir yıl sonra Rusya ile yapılan ve Osmanlı Arşivi defterler koleksiyonunda bulunan Rusya Ahidname Defteri'nin ilk kaydını oluşturan İstanbul Antlaşması'nın maddelerinde de bu durum çok açık bir şekilde görülmektedir.

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı olarak Bab-ı Asafi fonu Düvel-i Ecnebiyye Defterleri serisinde bulunan ve Rusya Ahidname Defteri olarak adlandırılan 83/1 numaralı defterin neşrine karar vermemizin sebebi

живших в приграничной с Османской империей зоне. В 1681 г. из-за событий, вызванных запорожскими казаками, при посредничестве Крымского ханства между Османской империей и Россией был заключен Бахчисарайский договор.

Османская империя являлась наиболее крупным геополитическим препятствием на пути России, стремящейся выйти к теплым морям и мировым торговым путям на юге. К этому следует добавить и желание России пробить окно в Европу через Балтийское море, где ей пришлось столкнуться со Швецией.

Исследование взаимоотношений двух стран в XVIII в. представляет большую важность с точки зрения понимания последующих событий, стратегии государств и их влияния на международные отношения. Враждебные в исторической ретроспективе отношения между Османской империей и Россией были больше следствием неизбежного соперничества за влияние в одном и том же географическом регионе. Вместе с тем, наряду с противостоянием и частыми войнами история двух стран содержит немало страниц торгового сотрудничества и культурного взаимовлияния. В этом смысле русская история является и неотъемлемой частью истории Турции.

Завершившаяся неудачей осада Вены в 1683 г. стала событием, оказавшим самое негативное воздействие на последующее политическое, социально-экономическое, военно-административное и культурное положение Османской империи. Россия, опасавшаяся до этого события продемонстрировать открытую враждебность к Османскому государству, в 1686 г. присоединилась к Священной лиге.

После нападения на Крым в 1687 г. и захвата Азова в 1696 г. вся политика России на этом направлении в следующем XVIII в. была сосредоточена на стремлении получить максимум политических и торговых привилегий для закрепления на черноморском побережье. Об этом свидетельствуют и условия Константинопольского договора с Россией, подписанного через год после заключенного со странами Священной лиги Карловицкого мира. Текст данного договора является первым в списке в Реестре договоров с Россией, хранящемся в Османском Архиве.

Причиной публикации со стороны Управления Государственных Архивов при Президенте Турецкой Республики «Реестра договоров с Россией», является то, что в данном источнике содержится ценная информация, проливающая свет на отношения двух государств, а также тексты различных договоров и конвенций между ними в XVIII – первой половине XIX вв.

XVIII. Yüzyıldan başlayarak XIX. Yüzyılın ilk yarısına kadar uzanan süreçte iki devlet arasında meydana gelen ilişkilere ışık tutan; mütâreke ve antlaşmaların mükâleme metinlerine, temessüklere ve nihai olarak antlaşmalara ve bunların uygulamalarına yer veren kayıtları içermesidir.

Bu defter, döneme ait yazışmaların toplu okunması neticesinde bugünkü uluslararası ilişkileri daha iyi anlama bakımından da önemli verileri elde edebildiğimiz birinci elden kaynak niteliğindedir. Söz konusu yazışmalar yalnızca Osmanlı-Rus ilişkileri bakımından değil aynı zamanda Lehistan, Ukrayna, Kırım Hanlığı, Eflak ve Boğdan, Avusturya, Fransa ve İngiltere ile olan münasebetler bağlamında da önem arzeden bir kaynak hüviyetindedir.

Çalışmaya esas olan A. DVNS. DVE. d, 83/1 referans numaralı defter 45 cm boyunda, 16,5 cm eninde ve 3 cm kalınlığında olup 200'ü yazılı, 66'sı boş toplam 266 sayfadan oluşmaktadır. Ayrıca 134 ve 135. sayfalar arasına iştirilmiş olan ve 134/1 olarak numaralanmış bir şukka bulunmaktadır. Defterde şukka ile birlikte 204 adet numaralandırılmış ve 2 adet numara verilmemiş olmak üzere toplam 207 kayıt bulunmaktadır. Bunlar içinde tür olarak temessük, ahit ve nezir hücceti, nezir temessüğü, ariza, emvâl ve eşyâ defteri, takrir, cevapnâme müsveddesi, yol emirleri, hudud temessükleri, tasdiknâme sûretleri ve Osmanlı devlet geleneğine bağlı kalınarak büyük çoğunluğu Osmanlı topraklarında gerçekleştirilen iki devlet arasındaki münasebetlerin yoğun olduğu 1700-1834 tarihleri arasında yapılmış olan 1700 tarihli İstanbul, 1713 Edirne, 1720 İstanbul, 1724 İran Hududu, 1739 Belgrad, 1774 Küçük Kaynarca, 1779 Aynalıkavak Tenkihnâmesi, 1783 Ticaret, 1792 Yaş, 1812 Bükreş, 1826 Akkirman, 1829 Edirne ve 1834 Petersburg antlaşmalarına ait ahidname-i hümayunların suret kayıtları bulunmaktadır.

Genel olarak Rusya Ahidname Defteri'nde yer alan yazışmalar ve antlaşma maddelerine bakıldığında meydana gelen savaşların sonuçları itibarıyla arazi talepleri, sınırların belirlenmesi ve tazminat talepleri gibi hususlar değişkenlik arz etmektedir. Buna rağmen ortak olan ve süreklilik arzeden, ticarî imtiyazlar elde etme, Rusya'nın eşit devlet olarak tanınması ve Osmanlı Devleti nezdinde Avrupa devletleri ile denk bir pozisyon elde etme çabası, çar/çariçenin unvanının imparator olarak kayıtlara geçmesi, boğazların özellikle ticaret gemilerine açık olması gibi hususlar dikkati çekmektedir.

Ahidname defterinde antlaşmalarla ilgili ahd/muahede/ahidname, sulh/sulhname/musalaha, silm/müsaleme, akd/akd-i musalaha, muvâdaa, misâk, eman, ahd ü eman, ahd ü peymân, tenkihname, tasdiknâme gibi terimlerin kullanıldığı

В то же время публикуемый Реестр является важным источником не только для лучшего понимания специфики международных, особенно русско-турецких дипломатических отношений в тот период, но и содержит множество интересных деталей по истории отношений с Польшей, Украиной, Крымским ханством, Валахией и Бессарабией, Австрией, Францией, Англией.

Рукопись данного Реестра, хранящегося в Фонде Великого везира («Bab-ı Asafi fonu») в Османском Архиве под шифром A. DVNS. DVE. d, 83/1, имеет длину в 45 см, ширину в 16,5 см, толщину в 3 см и содержит 266 страниц, 200 из которых имеют текст, а 66 – пустые. Между страницами 134 и 135 имеется вклейка. Список содержит копии 207 документов, 204 из которых пронумерованы и относятся к различным типам османских дипломатических документов, называемых «темессюк», «незир хюджети», «незир темессюкю», «ариза», «эмваль ве эшйа дефтери», «такрир», «джевабнаме мюсведдеси», «йол эмирлери», «худуд темессюклери», «тасдикнаме суретлери». Основную часть рукописи составляют тексты договоров, заключенных с Россией между 1700 и 1834 годами, когда отношения между двумя государствами имели наиболее интенсивный характер: Константинопольский договор от 1700 г., Адрианопольский договор от 1713 г., Константинопольский «Вечный мир» от 1720 г., Константинопольский договор от 1724 г., Белградский договор от 1739 г., Кючук-Кайнарджийский договор от 1739 г., Айналы-Кавакская конвенция от 1779 г., Акт «О мире, торговле и границах обоих государств» от 1783 г., Ясский договор от 1792 г., Бухарестский договор от 1812 г., Аккерманская конвенция от 1826 г., Адрианопольский договор от 1829 г., Петербургская конвенция от 1834 г.

В целом, публикуемый текст договоров частично содержит пункты, касающиеся территориальных требований, определения границ и выплат контрибуций по окончании состоявшихся войн. Привлекают внимание чаще встречающиеся пункты, касающиеся претензий России добиться признания статуса равноправной страны, как и европейские государства, а также императорского титула за царем/царицей, требований со стороны России свободного прохода для ее торговых судов через проливы и т.д.

Для обозначения заключенных с Россией договоров или конвенций и связанных с ними актов в Реестре использованы разные термины, принятые в османском дипломатическом лексиконе – «ахд/муахеде/ахиднаме», «сульх/сульхнаме/мусалехе», «сильм/мусалеме», «акд/акд-и мусалехе», «мувадаа», «мисак», «эман», «ахд-у-эман», «ахд-у-пейман», «тенкихнаме»,

görülmektedir. Antlaşmaların oluşum süreci incelendiğinde öncelikle taraf devlet temsilcilerinin görüşmeleri yürütmeye yetkili olduklarını gösteren ruhsatnameleri karşılıklı mübadele ettikleri görülmektedir. Yapılan görüşmelerde üzerinde mutabık kalınan hususlara ait Türkçe ve Rusça, bazı durumlarda ise üçüncü bir dilde de hazırlanan mevad temessükü, temessük, senet veya muahede senedi olarak adlandırılan belgelerin karşılıklı olarak teatisi ile bu temessüklerin hükümdarlar tarafından onaylandığını gösteren tasdikname, ahidname veya muahede olarak adlandırılan metinlerin değişimi sonucu antlaşmanın geçerlilik kazandığı görülmektedir. Osmanlı Devleti tarafından imzalanan bir antlaşma Beylikçi Kalemî'nde kaleme alınarak üzerine nişancı tarafından padişahın tuğrası çekilerek onaylanmış olur ve takdim nemesi ile birlikte muhatap devlete Türkçe olarak gönderilirdi. Muhatap devletten gelen tasdikname ise hükümdarın onayını kendi dilinde devlet arması ile birlikte yazılmış olarak gelirdi. Bunların dışında antlaşma hükümlerinin uygulamaya geçirilmesi ve antlaşmaya zarar verecek davranışlardan uzak durulması için tenbihte bulunmak üzere çıkarılan ve uygulamadan sorumlu olan devlet görevlilerine gönderilen fermanlar da bu sürecin tamamlayıcısı hükmündedir.

Genel olarak antlaşmaların tarihleri belirlenirken temessüklerin taraf hükümdarlar tarafından onaylanıp gönderildiği tarihler arasındaki farklılıklardan dolayı ortak metin olarak hazırlanmış olan temessük tarihi esas alınmaktadır. Rusya Ahidname Defteri'ndeki antlaşmaların mevad temessükleri ve tasdiknamelerinin deftere yazılmasında kronolojik sıralamada titiz davranılmadığı görülmektedir. Bu belgelerin bir kısmı karşılaşılabilecek yeni durumlarda istifade edilmesi ve uygulamanın kolaylaştırılması açısından Divân Sicillerine, Name cüzlerine, Rusya Ahidname Defteri'ne ve ayrıca Baş Muhasebe Defterlerine de ayrı ayrı kaydedilmiştir. Bazı durumlarda da daha önceki sınır tespit çalışmalarındaki görevlilerin ellerinde bulunan belgelerin istifade etmek amacıyla bu deftere kaydedildiği de dikkati çeken bir durumdur.

Defterin ciltlemesinde orijinal deri kullanılmış ve Türk el sanatlarının en güzel örneklerinin verildiği ebru baskı bir yan kâğıtla sıvama yapılmıştır. Defterin yıpranan sayfalarında, özellikle sayfa köşelerinde tamirat yapılmış, ayrıca ciltleme sırasında deftere ait yazılı kısımlar bazen cilt payında kalarak ilgili kısmı okunamaz hale gelmiştir. Bu tür okuma güçlükleriyle karşılaşılan ve metinde olması gerektiği halde görülemeyen durumlarda [lede]'t-teemmül biçiminde, yazılması gerektiği halde yazılmamış olan kısımlar tamamlayıcı olarak köşeli parantez içerisinde [zahireye] şeklinde, metnin orijinalinde boşluk olduğu durumlarda "()" parantezde üç bölünmez boşluk ile gösterilmiştir.

«тасдикнаме». Пристальное изучение текстов этих документов позволяет проследить и соблюдавшиеся при их подписании дипломатические процедуры. Так, до начала переговоров представители сторон должны были обмениваться верительными грамотами («рухсатнаме»), подтверждающими их полномочия. Согласованные сторонами пункты договора фиксировались в протоколах и текстах договора, составляемых на турецком и русском языках, а иногда и на третьем языке, после чего происходил обмен документами. Подписанный османской стороной договор регистрировался в Канцелярии Государственного совета («Бейликчи калеми»), на нем со стороны «нишанджи» («печатника» или хранителя государственной печати) ставилась султанская тугра (печать), после чего документ считался ратифицированным, и текст документа на турецком языке вместе с сопровождающим письмом («такдим намеси») посылался иностранному контрагенту. Так же поступала и противоположная сторона, присылая подтвержденный текст договора на своем языке. Неразрывной частью сопровождающего пакета официальных документов были и указы на имя должностных лиц, ответственных в своих странах за наблюдение над выполнением условий заключенного договора.

Ввиду того, что даты ратификации договоров со стороны правителей двух государств разнились между собой, обычно за дату заключения договора принималась дата составления и подписания совместного текста основного документа. Следует отметить, что при фиксации в публикуемом Реестре ряда протоколов и подтверждающих документов их хронологическая последовательность не была соблюдена с должной аккуратностью. Часть из них была зафиксирована и в некоторых других реестрах, хранящихся ныне в архивах Турции – Реестре протоколов Государственного Совета (Дивана), Реестре дипломатической переписки, Государственном финансовом реестре. Интересно, что в публикуемый Реестр включены и документы, которыми пользовались должностные лица для определения границ во время составления договоров.

Переплет рукописи кожаный. В декорировании бумаги использована присущая турецкой технике изготовления «мраморной бумаги» так называемая техника «эбру». Некоторые испорченные страницы рукописи, особенно углы листов, отреставрированы. Кроме того, небольшая часть текста не прочитывается из-за того, что она осталась под переплетом. Поэтому в ряде случаев нечитаемые слова, которые должны присутствовать в тексте по определению, даны в квадратных скобках курсивом [], а имеющиеся в

Çeviri yazıda, Kurumumuzun önceki yayınlarında olduğu gibi Arapça ve Farsça kelimelerdeki uzatmalar (^), ayn ve hemze harfleri (') ve (') işaretleriyle gösterilmiştir. Ancak öncekilerden farklı olarak, ayn ve hemze işaretlerinin kullanımı sadece:

- Kendisi üzerinde cezm veya şedde bulunan (ta'yîn, fa'aliyyet, me'mûr gibi),

- Kendisinden bir önceki harfin üzerinde cezm veya şedde bulunan (in'ikâd, mes'ele gibi),

- Yeni Türk alfabesi ile yazıldıklarında, aynı şekilde yazılmalarına rağmen farklı anlamlar taşıyan kelimelerde geçen (râ'î (=güdücü, çoban), "râ'î (=bakan, gözleyen) gibi ayn ve hemze harfleri ile sınırlı tutulmuştur.

Sayfa geçişleri çeviri yazıda [s. 1], ... [s. 100], ... [s. 200] şeklinde gösterilmiştir. Defterde bulunan kayıtlara müteselsil sıra numarası verilmiş olduğundan bunlar madde başlıklarında gösterilmiş, sehven numara verilmemiş olan kayıtlarda orijinalliği korumak adına bir önceki kayıt numarasına "a, b, ..." harfleri ilave edilerek gösterilmiştir. Kayıtlar, daha fazla istifade edilebilmeleri için geniş şekilde özetlenip konu başlıkları ilave edilmiştir. Her özet ve başlığın Rusça çevirileri de verilmiştir. Daha sonra bu başlıklar kayıtların tarihleri de belirtilmek suretiyle bir araya getirilerek İçindekiler / Таблица содержания bölümü oluşturularak kitabın baş tarafına konulmuştur.

Her kaydın hicrî veya rumî tarihi, miladi tarihe çevrilerle özetin hemen altında gösterilmiştir. Birden fazla belgeden meydana gelen ancak tek bir kayıt kabul edilen kayıtların tarihlerinin miladi tarihe çevirisinde bunlardan en geç olan tarih esas alınmıştır. Rus tarafının hazırlamış olduğu temessüklerdeki miladi tarihlerin tarih çeviri cetvellerindeki karşılığının tutmaması üzerine yapılan araştırma sonucu Rus miladi takvim sisteminde 1700'lü yıllarda on bir günlük bir fark olduğu ve mevcut tarihe on bir gün, 1800'lü yıllarda ise bu farkın on iki gün olduğu belirlenerek on iki gün ilave edilerek tarih tespiti yapılmıştır.

Metinlerin uzun olmalarından dolayı ifadelerin takibini kolaylaştırmak için, metinlerdeki konuşma, dolaylı anlatım veya başka kayıtlardan nakil şeklinde geçen ifadelerde eğik dizgi ve tırnak işaretleri sıkça kullanılmıştır. Dua cümleleri, eğik dizginin yanı sıra " -xyzq- " şeklinde iki uzun çizgi arasına alınmıştır.

Defterde antlaşmalarla ilgili kayıtlar 1834 tarihli Petersburg Antlaşmasıyla bitmiş olmasına rağmen 8 Eylül 1871 - 4 Eylül 1891 tarihleri arasına ait padişah, sadrazam ve hariciye nazırlarının dönemi olduğunu belirtmek üzere yazılmış olan "Der-zamân-ı ..." şeklindeki başlık kayıtlara

тексте пропуски даны в кавычках и круглых скобках "()".

При транслитерации текста использованы правила, принятые со стороны Главного Управления Архивов Турецкой Республики для обозначения диакритических знаков и других особенностей передачи слов арабского и персидского происхождения.

Страницы рукописного текста обозначены в тексте транслитерации следующим образом: [s. 1], ... [s. 100], ... [s. 200]. В публикации сохранена оригинальная, приведенная в рукописи нумерация копий документов. В случае отсутствия номеров в тексте для соблюдения последовательности проставлен номер предыдущей записи с добавлением букв "a, b, ...". К каждому документу составлена аннотация с указанием темы в качестве заглавия, которые приведены также в переводе на русский язык. Все эти данные отражены в «Содержании» книги на двух языках.

Дата копии каждого документа, данная в рукописи в принятом в Османской империи летоисчислении хиджри или руми, переведена на современное летоисчисление и отмечена под аннотацией. В случае, когда несколько документов с разными датами составляют тематически одну группу, они отмечены в публикации под датой хронологически последнего документа.

Следует отметить, что в текстах договоров на турецком языке отмечены даты как в мусульманском, так и христианском летоисчислении. Вместе с тем, даты, приведенные в христианском летоисчислении были перепроверены в соответствии с таблицей перевода дат с мусульманского летоисчисления на христианское. Выявившееся несоответствие в 11 и 12 дней объясняется разницей в старом и новом календарях, принятых в России.

Как указано выше, последним в списке приведена копия текста Петербургского договора от 1834 г. Но в рукописи имеются и копии ряда документов, относящихся к более поздним датам и отмеченные в заголовке словами «Во время ...» такого-то султана, великого везира, министра иностранных дел и т.д. К подобным документам не было составлено аннотаций, и они не были приняты в расчет при определении даты составления рукописного списка.

Для удобства пользования книгой в конце приведены указатели. Кроме того, в качестве приложения имеется и DVD с текстом рукописи.

Осознавая необходимость оценки исторических событий для построения завтрашнего дня, выражаем

numara verilmemiştir. Bu bölümde başlıklar dışında herhangi bir kayıt bulunmadığından özet yapılmayıp tarihleri de defterin tarihi tespit edilirken dikkate alınmamıştır.

Kitabın bölümlerini oluşturan özet ve transkribe metin dışında çalışmanın daha verimli kullanılabilmesi için eserin sonuna analitik bir indeks de eklenmiştir. Ayrıca defterin görüntüleri bir DVD içinde kitaba ilave edilmiştir.

Tarihî olayların geleceğin şekillenmesi bilinciyle okunarak, çalışmanın her iki toplumun yarınlarında barış ortamının inşası için yol gösterici olması ümidiyle, eserin özet ve başlıkların Rusçaya tercüme edilmesindeki yardımlarından dolayı T.C. Dışişleri Bakanlığı Kültür İşleri Genel Müdür Yardımcısı Fatma PİHAVA ÜNLÜ'ye, yayına hazırlanmasında emeği geçen başkanlığımız personeline teşekkür eder, çalışmanın ilgililere faydalı olmasını dilerim.

Prof. Dr. Uğur ÜNAL

*Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı
Devlet Arşivleri Başkanı*

надежду на то, что эта публикация внесет посильный вклад в создание мирного будущего двух обществ. Выражаю благодарность заместителю Генерального директора департамента по культуре МИД Турецкой Республики Фатьме Пихава Унлю за перевод резюме и заглавий книги на русский язык, а также всем сотрудникам нашего Управления, участвовавшим в подготовке книги к изданию. Надеюсь, данная публикация будет полезной и увлекательной для всех интересующихся темой читателей..

Профессор, доктор Угур Унал,

Руководитель Главного Управления Архивов

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ.....	5
ÖNSÖZ.....	7
İÇİNDEKİLER (TR).....	13
İÇİNDEKİLER (RUS)	25
KISALTMALAR.....	39
ÇEVİRİ YAZI, ÖZET	41
1 Moskov Çarlığı'na Verilen Otuz Yıl Süreli Ahidnâme-i Hümâyun (1701)	43
2 Kudüs'ü Ziyaret Etmek İsteyen İki Moskov Rahibi İçin Verilen Yol Emri (1700).....	49
3 Moskov Çarının Namesini İstanbul'a Getiren Mihail'in Adamları İçin Verilen Yol Emri (1701)	50
4 Moskov Büyük Elçisinin Yeğeni ve On Adamı İçin Verilen Yol Emri (1701)	51
5 Kudüs'ü Ziyaret Etmek İsteyen Altı Moskov Rahibi ile Yanlarındaki İki Kişi İçin Verilen Yol Emri (1701)	52
6 Moskov Büyük Elçisinin Adamları İçin Verilen Yol Emri (1701).....	53
7 İstanbul Kumkapı'da Çadircıahmed Mahallesi'nde Mevcut İken Yandığı ve Sadece Arsasının Kaldığı Bildirilen Kilise İçin Keşif Yapılması Hususunda Çıkarılan Emir (1701)	54
8 Moskov Büyük Elçisinin Şıra Satın Almasına Mani Olunmaması İçin Çıkarılan Emir (1701)	55
9 Moskov Büyük Elçisinin Şarap Satın Alıp Götürmesine Mani Olunmaması İçin Çıkarılan Emir (1701)	56
10 İki Moskov Tacirinin İstanbul'dan Satın Aldıkları Mallar ile Azak'a Dönmelerine Mâni Olunmaması İçin Çıkarılan Emir (1702)	57
11 Kudüs'ü Ziyaret Etmek İsteyen Bir Moskov Papası ile İki Arkadaşı İçin Verilen Yol Emri (1702)	58
12 Moskov Elçisinin İki Tabibi İçin Verilen Yol Emri (1702).....	59
13 İstanbul'da Haksız Yere Paralarının Alındığı İddia Olunan İki Moskov Rahibinin, Mağduriyetlerinin Giderilmesi İçin Çıkarılan Emir (1702).....	60

14	Kudüs'ü Ziyaret Etmek İsteyen Üç Moskov Rahibi İçin Verilen Yol Emri (1702).....	61
15	Moskov Elçisinin Adamı ve Beraberindeki Dergâh-ı Muallâ Çavuşu İçin Verilen Yol Emri (1703).....	62
16	Moskov Elçisinin İki Adamı İçin Verilen Yol Emri (1704).....	63
17	İki Moskov Tacirinin Gemi ile Kalas İskeleyi'ne Gönderecekleri Malların Geçişine Mâni Olunmaması İçin Çıkarılan Emir (1703).....	64
18	Mihail İsimli Moskov Taciri ve Beş Hizmetkârı ile Yovan ve İstefan İsimli İki Moskov Taciri İçin Verilen Yol Emirleri (1703).....	65
19	Moskov Elçisinin Adamı ile Dört Hizmetkârı İçin Verilen Yol Emri (1703).....	66
20	Moskov Elçisinin Adamı ile İki Hizmetkârı İçin Verilen Yol Emri (1703).....	67
21	Çolak Yorgi İsimli Müteveffa Moskov Tacirinin Mal ve Eşyalarının İadesi İçin Çıkarılan Emir (1703).....	68
22	Çolak Yorgi İsimli Müteveffa Moskov Tacirinin Mal ve Eşyalarının Tespit Edilip Her Kimde İse Geri Alınması İçin Çıkarılan Emir (1704).....	69
23	Moskov Taciri Kozma'nın Kürklerini Sattığı Kürkcü Yani'ye Kefil Olan Kişilerin Yargılanmak Üzere Divân-ı Hümâyûn'a Getirilmeleri İçin Çıkarılan Emir (1704).....	70
24	Çolak Yorgi İsimli Müteveffa Moskov Tacirinin Mal ve Eşyalarının Tespit Edilip Her Kimde İse Geri Alınması İçin Çıkarılan Emir (1704).....	71
25	Moskov Elçisinin Azak'taki Kardeşine Göndereceği ve Oradan da Kendisi İçin Bu Tarafa Gönderilecek Mal ve Eşyaların Geçişine Mâni Olunmaması İçin Çıkarılan Emir (1704).....	72
26	Kudüs'ü Ziyaret Etmek İsteyen İki Moskov Rahibi İçin Verilen Yol Emri (1704).....	73
27	Kudüs'ü Ziyaret Etmek İsteyen Moskovlu İki Kişi İçin Verilen Yol Emri (1704).....	74
28	Kudüs'ü Ziyaret Etmek İsteyen Bir Moskov Rahibi İçin Verilen Yol Emri (1704).....	75
29	Moskov Elçisinin Azak'taki Kardeşine Göndereceği ve Oradan da Kendisi İçin Bu Tarafa Gönderilecek Mal ve Eşyaların Geçişine Mâni Olunmaması İçin Çıkarılan Emir (1704).....	76
30	Moskov Elçisinin Azak'a Yolladığı Altı Adamının Geçişine Mâni Olunmaması İçin Çıkarılan Emir (1704).....	77
31	Beş Moskov Taciri İçin Verilen Yol Emri (1704).....	78
32	Moskov Elçisinin İki Adamı İçin Verilen Yol Emri (1704).....	79
33	Sava İsimli Moskov Taciri İçin Verilen Yol Emri (1704).....	80
34	Moskovlu Bir Tercüman ile Üç Hizmetkârı İçin Verilen Yol Emri (1705).....	81
35	Kudüs Ziyaretinden Dönen İki Moskov Rahibi İçin Verilen Yol Emri (1705).....	82
36	Moskov Taciri Kozma'nın Kürklerini Sattığı Kürkcü Yani'ye Kefil Olan Kişilerin Yargılanmak Üzere Divân-ı Hümâyûn'a Getirilmeleri İçin Çıkarılan Emir (1705).....	83
37	Moskov Elçisinin Adamı İçin Verilen Yol Emri (1705).....	84

38	Kudüs'ü Ziyaret Etmek İsteyen İki Moskov Rahibi İçin Verilen Yol Emri (1705).....	85
39	Moskov Elçisinin Oğlu ve Kırk Adamı İçin Verilen Yol Emri (1706).....	86
40	Moskov Elçisinin Adamı İçin Verilen Yol Emri (1706).....	87
41	Moskov Elçisinin Azak'taki Kardeşinin Üç Adamı ve Yanlarındaki Bir Miktar Hediyelik Eşya İçin Verilen Yol Emri (1706).....	88
42	Moskov Elçisi ve Adamlarının Yıllık İstihkakları Olan Şaraplardan Gümrük vs. İstenmemesi ve Nakline Mâni Olunmaması İçin Çıkarılan Emir (1706).....	89
43	Kudüs'ü Ziyaret Etmek İsteyen İki Moskov Rahibi İçin Verilen Yol Emri (1706).....	90
44	Kudüs'ü Ziyaret Etmek İsteyen İki Moskov Rahibi İçin Verilen Yol Emri (1706).....	91
45	Moskov Elçisinin Üç Adamı İçin Verilen Yol Emri (1707).....	92
46	Moskov Elçisinin Kâtibi ve Üç Hizmetkârı İçin Verilen Yol Emri (1707).....	93
47	Kudüs'ü Ziyaret Etmek İsteyen Üç Moskov Rahibi İçin Verilen Yol Emri (1707).....	94
48	Moskov Elçisinin Bir Adamı İçin Verilen Yol Emri (1707).....	95
49	Moskov Elçisinin Tercümanı ile İki Hizmetkârı İçin Verilen Yol Emri (1707).....	96
50	Moskov Elçisinin Tercümanı ile İki Hizmetkârı İçin Verilen Yol Emri (1707).....	97
51	Moskov Elçisinin Tercümanı Pavlo Veled-i Yovan'a Verilen Tercümanlık Beratı (1707).....	98
52	Kudüs'ü Ziyaret Etmek İsteyen Bir Moskov Rahibi ile İki Hizmetkârı İçin Verilen Yol Emri (1707).....	99
53	Moskov Elçisinin Adamı İçin Verilen Yol Emri (1707).....	100
54	Moskov Elçisi ve Adamlarının Yıllık İstihkakları Olan Şaraplardan Gümrük vs. İstenmemesi ve Nakline Mâni Olunmaması İçin Çıkarılan Emir (1707).....	101
55	Moskov Elçisinin Adamı İçin Verilen Yol Emri (1707).....	102
56	Kudüs'ü Ziyaret Etmek İsteyen Dört Moskov Rahibi İçin Verilen Yol Emri (1707).....	103
57	Moskov Elçisinin Adamı İçin Verilen Yol Emri (1707).....	104
58	Moskov Elçisinin Hediye Atlarla Birlikte Ülkesine Gönderdiği Üç Adam İçin Verilen Yol Emri (1708).....	105
59	Moskov Elçisinin Adamı İçin Verilen Yol Emri (1708).....	106
60	Moskov Elçisinin Azak'taki Kardeşinin Adamı Maksim ile Hizmetkârı İçin Verilen Yol Emri (1708).....	107
61	Kudüs'ü Ziyaret Etmek İsteyen Bir Moskov Rahibi ile Hizmetkârı İçin Verilen Yol Emri (1708).....	108
62	Kudüs'ü Ziyaret Etmek İsteyen İki Moskov Rahibi İçin Verilen Yol Emri (1708).....	109
63	Moskov Elçisinin Eski Tercümanı ile Beş Hizmetkârı İçin Verilen Yol Emri (1708).....	110
64	Moskov Elçisinin Boğdan Voyvodasına Emanet Olarak Bırakılan Atının İadesi İçin Çıkarılan Emir (1708).....	111
65	Moskov Elçisinin Adamı İçin Verilen Yol Emri (1708).....	112

66	Moskov Elçisi ve Adamlarının Yıllık İstihkakları Olan Şaraplardan Gümrük vs. İstenmemesi ve Nakline Mâni Olunmaması İçin Çıkarılan Emir (1708)	113
67	Moskov Elçisinin Adamı ve Bir Hizmetkârı İçin Verilen Yol Emri (1708)	114
68	Moskov Elçisinin Adamı ve Bir Hizmetkârı İçin Verilen Yol Emri (1708)	115
69	Moskov Elçisinin Adamı ve Bir Hizmetkârı İçin Verilen Yol Emri (1708)	116
70	Moskov Elçisinin Adamları ve Hizmetkârları İçin Verilen Yol Emri (1709)	117
71	Moskov Elçisinin Adamı ve Bir Hizmetkârı İçin Verilen Yol Emri (1709)	118
72	Moskov Elçisinin Adamı ve Bir Hizmetkârı İçin Verilen Yol Emri (1709)	119
73	Moskov Elçisinin On Adamı İçin Verilen Yol Emri (1709)	120
74	Moskov Çarı Tarafından İstanbul'a Müslüman Esir Getiren Adamlar İçin Verilen Yol Emri (1709)	121
75	Serbest Bırakılan On Moskovlu Müste'men İçin Verilen Yol Emri (1709)	122
76	Yovan İsimli Kimse İçin Verilen Yol Emri (1709)	123
77	Moskov Elçisi ve Adamlarının Yıllık İstihkakları Olan Şaraplardan Gümrük vs. İstenmemesi ve Nakline Mâni Olunmaması İçin Çıkarılan Emir (1709)	124
78	Moskov Elçisinin Adamı ve Bir Hizmetkârı İçin Verilen Yol Emri (1709)	125
79	Moskov Elçisinin Adamı ve Bir Hizmetkârı İçin Verilen Yol Emri (1709)	126
80	Moskov Elçisinin Adamı İçin Verilen Yol Emri (1709)	127
81	Moskov Elçisinin Adamı ve Bir Hizmetkârı İçin Verilen Yol Emri (1709)	128
82	Moskov Elçisinin Adamı ve Bir Hizmetkârı İçin Verilen Yol Emri (1709)	129
83	Moskov Elçisinin Ülkesine Gönderdiği Yovan İsimli Kişi ile Birlikte Yollanan İki Kişi ve Esaretten Kurtulan Timofey İsimli Moskovlu İçin Verilen Yol Emri (1709)	130
84	Moskov Çarından Name Getiren Dokuz Kişi İçin Verilen Yol Emri (1709)	131
85	Moskov Elçisinin Tercümanı ve Beş Hizmetkârı İçin Verilen Yol Emri (1710)	132
86	Moskov Elçisinin Adamı ve Bir Hizmetkârı İçin Verilen Yol Emri (1710)	133
87	Moskov Elçisinin Hediye Atları ve Götürecek Olan Tercümanı İçin Verilen Yol Emri (1710)	134
88	Moskov Elçisinin Baştercümanı Kasper Veled-i Françesko'ya Verilen Baştercümanlık Beratı (1710)	135
89	Moskov Elçisi ve Adamlarının Yıllık İstihkakları Olan Şaraplardan Gümrük vs. İstenmemesi ve Nakline Mâni Olunmaması İçin Çıkarılan Emir (1710)	136
90	Moskov Elçisinin Baştercümanı ve Adamlarının Yıllık İstihkakları Olan Şaraplardan Gümrük vs. İstenmemesi ve Nakline Mâni Olunmaması İçin Çıkarılan Emir (1710)	137
91	Moskov Elçisinin Hekimi ile Eşi, Cariye ve Hizmetkârları İçin Verilen Yol Emri (1710)	138
92	Yovan ve Dimitri İsimli Moskov Tacirleri ile Üçer Adet Hizmetkârları İçin Verilen Yol Emri (1710)	139
93	Moskov Elçisinin Adamı İçin Verilen Yol Emri (1712)	140

94	İstanbul'da Bulunan İki Moskov Murahhasının ve Adamlarının Şahsi Kullanımları İçin Satın Alınacak Şarabın Nakline Mâni Olunmaması İçin Çıkarılan Emir (1712)	141
95	Moskov Elçisi ve Adamlarının Yıllık İstihkakları Olan Şaraplardan Gümrük vs. İstenmemesi ve Nakline Mâni Olunmaması İçin Çıkarılan Emir (1712)	142
96	Kudüs'ü Ziyaret Etmek İsteyen Bir Moskov Rahibi ile Moskovlu İki Kişi ve Birer Hizmetkârları İçin Verilen Yol Emri (1712)	143
97	Moskov Elçisinin Kardeşinin Adamı ve Bir Hizmetkârı İçin Verilen Yol Emri (1712)	144
98	İsveç Kralının Adamları Tarafından Malları Gasbolunup Ortakları Öldürülen Moskov Tacirlerinin Mağduriyetlerinin Giderilmesi İçin Çıkarılan Emir (1712)	145
99	Moskov Çarlığı'na Verilen Otuz Yıl Süreli Ahidnâme-i Hümâyunu Tecdiden Verilen Ahidnâme-i Hümâyun (1709)	146
100	İvan İsimli Moskov Taciri ile İki Hizmetkârı ve Yanındaki Mallar İçin Verilen Yol Emri (1712)	148
101	Edirne'deki Moskov Rehinlerinin Bazı Eşyalarını Getirmek İçin İstanbul'a Gönderilen Adamlar İçin Verilen Yol Emri (1713)	149
102	Haksızlığa Uğradığı İddia Edilen Moskov Taciri Yovan'ın Davasının Ordu-yı Hümayunda Görülmesi İçin Çıkarılan Emir (1713)	150
103	Osmanlı Devleti ile Moskov Çarı Arasında Barış Yapıldığı Haberini İletmek Üzere Gönderilen Üç Moskovlu ile Yanlarına Tayin Olunan Bir Dergâh-ı Âli Çavuşu İçin Verilen Yol Emri (1713)	151
104	Bender'deki Serbest Bırakılmış Birkaç Moskovlunun, Ülkelerine O Tarafa Nâme-i Hümâyun Götürecek Olan Beyzade Tarafından Götürülmesi İçin Çıkarılan Emir (1713)	152
105	Osmanlı Devleti ile Moskov Çarı Arasında Yapılan Barış Antlaşmasına İlişkin Ahidnâme-i Hümâyunun Tebliği ve Ulaştırılması ile Görevlendirilen Rus Beyzadesi İçin Verilen Yol Emri (1713)	153
106	Moskov Çarlığı'na Verilen Yirmi Beş Yıl Süreli Ahidnâme-i Hümâyun (1713)	154
107	Varlam İsimli Moskov Rahibinin Kıbrıs'ta Tutuklandığında Alınan Para ve Eşyalarının Gönderilmesi İçin Çıkarılan Emir (1714)	159
108	Moskov Elçisi ve Murahhaslarının Sekiz Adamları İçin Verilen Yol Emri (1714)	160
109	Yovan İsimli Moskov Tacirinin Kefe'deki Mallarının Her Kimde İse Alınıp Kendisine Verilmesi İçin Çıkarılan Emir (1714)	161
110	Moskov Elçisi ve Murahhaslarının Gemiyle Azak'a Gönderdikleri Eşyaların Geçişine Mâni Olunmaması ve Gümrük İstenmemesi İçin Çıkarılan Emir (1714)	162
111	Moskov Elçisi ve Adamlarının Şahsi Kullanımları İçin Satın Alınacak Şarabın Nakline Mâni Olunmaması İçin Çıkarılan Emir (1714)	163
112	Osmanlı ve Moskov Devletlerinin, Her İki Tarafın Tayin Ettiği Görevlilerince Tespit Olunan Sınırlarına Dair Osmanlı Tarafının Düzenlediği Hüccet (1714)	164
113	Osmanlı ve Moskov Devletlerinin, Her İki Tarafın Tayin Ettiği Görevlilerince Tespit Olunan Sınırlarına Dair Moskov Tarafının Düzenlediği Temessük (1714)	168

114	Moskov Çarlığı'na, 1713 Tarihli ve Süreli Ahidnâme-i Hümâyunda Bazı Değişiklikler Yapılarak Verilen Yeni Süresiz Ahidnâme-i Hümâyun (1721).....	171
115	İran Meselesi İlgili Olarak Moskov Çarlığı'na Verilen Ahidnâme-i Hümâyun (1725).....	177
116	Osmanlı - Moskov Barış Görüşmeleri Sonucunda Üzerinde Anlaşmaya Varılan Maddelere Dair Tanzim Olunan Mevad Temessüğü (1739).....	182
117	Osmanlı ve Moskov Tarafları Arasında Yapılan Görüşmeler Neticesinde Düzenlenen Hudut Temessüğü (1739).....	184
118	Osmanlı - Moskov Barış Görüşmeleri Sonucunda Moskov Çarlığı'na Verilen Ahidnâme-i Hümâyun (1739).....	186
119	Osmanlı ve Moskov Tarafları Arasında Yapılan Görüşmeler Sonucunda Moskov Çarlığı'na Verilen Hududnâme-i Hümâyun (1739).....	191
120	Osmanlı - Moskov Barış Görüşmeleri Sonucunda Üzerinde Anlaşmaya Varılan Maddelerin Moskov Çariçesi Tarafından Kabul ve Tasdik Edildiğine Dair Tasdikname (1739).....	193
121	Osmanlı ve Moskov Taraflarının Barış ve Hudut Antlaşma Maddelerindeki İzaha Muhtaç Konular Hakkında Aldıkları Yeni Kararlara Dair Temessük (1739).....	198
122	Osmanlı - Rus Belgrad Barış Antlaşması'nın Bazı Maddeleri ile İlgili Olarak İki Tarafça Alınan Yeni Kararlara Dair Osmanlı Tarafının Düzenlediği Temessük (1741).....	200
123	Osmanlı - Rus Belgrad Barış Antlaşması'nın Bazı Maddeleri ile İlgili Olarak İki Tarafça Alınan Yeni Kararlara Dair Rus Tarafının Düzenlediği Temessük (1741).....	203
124	Osmanlı - Rus Belgrad Barış Antlaşması'nın Bazı Maddeleri ile İlgili Olarak İki Tarafça Alınan Yeni Kararları Havi Temessük Esas Alınarak Rusya İmparatoru III. Yovan Adına Tanzim Olunan Nişân-ı Hümâyun (1741).....	205
125	Osmanlı - Rus Belgrad Barış Antlaşması'nın Bazı Maddeleri ile İlgili Olarak İki Tarafça Alınan Yeni Kararları Havi Temessüğün Rusya İmparatoru Tarafından Kabul ve Tasdik Edildiğine Dair Tasdikname (1741).....	207
126	Özi Nehri'nde Balık Avlayan ve Kılburun Bölgesindeki Göllerden Tuz Çıkaran Rusya'ya Tabi Kazaklara Müdahale Edilmemesi İçin Çıkarılan İki Emir (1746).....	209
127	Osmanlı - Rus Belgrad Barış Antlaşması'nın Bazı Maddeleri ile İlgili Olarak İki Tarafça Alınan Yeni Kararları Havi 1154 (1741) Tarihli Temessüğü Tecdiden Osmanlı Tarafının Tanzim Ettiği Yeni Temessük (1747).....	211
128	Azak Kalesi Bölgesinde Osmanlı ve Rusya Devletlerinin Tayin Edilmiş Görevlilerince Belirlenen Sınırları Havi 1741 Tarihli Temessüğü Tecdiden Osmanlı Tarafınca Tanzim Olunup Rus Tarafına Verilen Yeni Temessük (1747).....	214
129	Osmanlı - Rus Belgrad Barış Antlaşması'nın Bazı Maddeleri ile İlgili Olarak İki Tarafça Alınan Yeni Kararları Havi 1741 Tarihli Temessüğü Tecdiden Rus Tarafının Tanzim Ettiği Yeni Temessük (1747).....	216
130	Azak Kalesi Bölgesinde Osmanlı ve Rusya Devletlerinin Tayin Edilmiş Görevlilerince Belirlenen Sınırları Havi 1741 Tarihli Temessüğü Tecdiden Rus Tarafınca Tanzim Olunup Osmanlı Tarafına Verilen Yeni Temessük (1747).....	219

131	Osmanlı - Rus Belgrad Barış Antlaşması'nın Bazı Maddeleri ile İlgili Olarak İki Tarafça Alınan Yeni Kararları Havi Temessük Esas Alınarak Rusya İmparatoriçesi I. Elizabeth Adına Tanzim Olunan Nişân-ı Hümâyûn (1747).....	221
132	Osmanlı - Rus Belgrad Barış Antlaşması'nın Bazı Maddeleri ile İlgili Olarak İki Tarafça Alınan Yeni Kararları Havi 1741 Tarihli Temessüğü Tecdiden Tanzim Olunan Yeni Temessüğün Rusya İmparatoriçesi Tarafından Kabul ve Tasdik Edildiğine Dair Tasdikname (1747).....	224
133	Kırım Murahhaslarının, 1739 - 1749 Döneminde Rusya'ya Tabi Zaporova Kazaklarınca Kırım Hanına Tabi Tatar vs. Ahaliye Verilen Zararların Tazmini Talebinden Vazgeçtiklerine Dair Rusya Tarafına Verdikleri Temessük (1749).....	227
134	Zaporova Kazakları ile Kırım, Tatar vs. Ahalinin 1747 - 1749 Dönemi İçin Birbirlerine Yönelik Her Türlü Dava ve Hak Taleplerinden Vazgeçtiklerine Dair Zaporova Kazaklarının Vekillerinin Kırım Tarafına Verdikleri Senet (1749).....	229
135	Rusya'ya Tabi Zaporova Kazakları ile Osmanlı'ya Tabi Tatar vs. Ahalinin 1748 - 1754 Dönemi İçin Birbirlerine Yönelik Her Türlü Zarar, Ziyan Davalarından Karşılıklı Olarak Vazgeçtiklerine Dair Zaporova Murahhasları Tarafından Kırım Murahhaslarına Verilen Temessük (1754).....	231
136	Rusya Kapı Kethüdasının Zaporova Kazaklarının Kırım Tatarlarından Gasbettiği Beygirlerin İade Edildiğine Dair Takriri (1755).....	233
137	Kırım Hanının Tatarların Zaporova Kazaklarına Verdikleri Zararı Tazmin Ettirmesinin Teşekküre Şayan Olduğuna Dair Takrir (1758).....	234
138	Yedisán Nogaylarının Barışı Bozacak Hareketlerde Bulunmayacaklarını Taahhüt Ettiklerine Dair Hazine-i Amire İçin Verdikleri Nezir Hücçeti (1757).....	235
139	Yedisán Nogaylarının Barışı Bozacak Hareketlerde Bulunmayacaklarını Taahhüt Ettiklerine Dair Matbah-ı Amire İçin Verdikleri Nezir Temessüğü (1757).....	237
140	Nogay Tatarlarının Potkalı Kazaklarına Verdikleri Zararların Tazmini İçin Ödenen Paranın Teslim Alındığına Dair Daha Önce Temessük Verildiğinden Yeni Bir Temessüğe Gerek Olmadığına Dair Mektup (1757).....	239
141	Danyel Veled-i Yovan İsimli Rus Tacirin, Boğdan'da Yağmalanan Mallarının Bulunup Kendisine İade Edildiğine Dair Verdiği Temessük (1759).....	241
142	Danyel Veled-i Yovan İsimli Rus Tacirin Yağmacılardan Geri Alınan Mallarını Gösterir Defter (1759).....	243
143	Rusya'ya Tabi Zaporova Kazakları ile Osmanlı'ya Tabi Tatarların 1754 - 1760 Dönemi İçin Birbirlerine Yönelik Her Türlü Zarar, Ziyan Davalarından Karşılıklı Olarak Vazgeçtiklerine Dair Zaporova Murahhasları Tarafından Kırım Murahhaslarına Verilen Temessük (1761).....	245
144	Kırım Hanının, Zaporova Kazakları ve Tatarların Birbirlerine Verdikleri Zararların Beş, Altı Yılda Bir Defa Değil Yılda Bir Defa Teftiş Edilmesi Teklifine Dair Kaimesi (1762).....	247
145	Rusya'ya Tabi Zaporova Kazakları ile Osmanlı'ya Tabi Tatarların 3 Ocak 1761 - 16 Haziran 1762 Dönemi İçin Birbirlerine Yönelik Her Türlü Zarar, Ziyan Davalarından Karşılıklı Olarak Vazgeçtiklerine Dair Rusya Murahhasları Tarafından Kırım Murahhaslarına Verilen Senet (1762).....	248

146	Kazaklar ile Tatarların Birbirlerine Yönelik Zarar Ziyan İddialarının Görüşölüp Karara Bağlandığına Dair Rus Görevlilerin Mektubu (1763)	250
147	Kazaklar ile Tatarların 17 Haziran 1762 - 19 Temmuz 1766 Dönemi İçin Birbirlerine Yönelik Zarar, Ziyan Talepleri ile İlgili Olarak Rusya Murahhasları Tarafından Kırım Murahhaslarına Verilen Senet (1766)	251
148	Kazaklar ile Tatarların 19 Temmuz 1763 - 19 Temmuz 1764 Dönemi İçin Birbirlerine Yönelik Zarar, Ziyan İddiaları ile İlgili Olarak Rusya Murahhasları Tarafından Kırım Murahhaslarına Verilen İbra Kâğıdı (1764)	253
149	Osmanlı ve Moskov Devletlerince Tayin Edilen Sınır Tespit Görevlilerinin Leh Sınırından Gazikirman Yurduna Kadar Olan Bölgede Belirledikleri Sınırlara Dair Tanzim Olunan Hüccet ve Temessüklerin Kaydedilmesine Dair Ferman (1741)	255
150	Osmanlı - Moskov Sınırının Leh Sınırından İtibaren Nasıl Belirleneceği Hakkında Her İki Tarafın Tayin Ettiği Görevlilerce Alınan Karara Dair Hüccet (1740)	256
151	Osmanlı ve Moskov Devletlerince Tayin Edilen Sınır Tespit Görevlilerinin Leh Sınırından Gazikirman Arazisine Kadar Olan Bölgede Yaptıkları Çalışmaların ve Belirledikleri Sınırların Ayrıntılarına Dair Tanzim Olunan Hüccet (1740)	258
152	Osmanlı ve Moskov Devletlerince Tayin Edilen Sınır Tespit Görevlilerinin Leh Sınırından Gazikirman Arazisine Kadar Olan Bölgede Yaptıkları Çalışmaların ve Belirledikleri Sınırların Ayrıntılarına Dair Osmanlı Tarafınca Tanzim Olunan Temessük (1740)	261
153	Osmanlı ve Rusya Devletlerince Tayin Edilen Sınır Tespit Görevlilerinin Leh Sınırından Gazikirman Arazisine Kadar Olan Bölgede Yaptıkları Çalışmaların ve Belirledikleri Sınırların Ayrıntılarına Dair Rus Tarafınca Tanzim Olunan Temessük (1740)	263
154	Osmanlı ve Rusya Devletlerinin Leh Sınırından Gazikirman Arazisine Kadar Olan Bölgedeki Sınırlarına Dair Rus Tarafınca Verilen Temessüğün Türkçe Bilen Rus Kâtip Karlov Tarafından Türkçeye Yapılan Tercümesi (1740)	266
154/A	Azak Kalesi Bölgesinde Osmanlı ve Rusya Devletlerinin Tayin Edilmiş Görevlilerince Belirlenen Sınırları Havi Hüccet ile Bu Görevlilerce Tanzim Olunan Temessüklerin Kaydedilmesine Dair Ferman (1742)	268
155	Azak Kalesi Bölgesinde Osmanlı ve Rusya Devletlerinin Tayin Edilmiş Görevlilerince Belirlenen Sınırları Havi Hüccet (1741)	269
156	Azak Kalesi Bölgesinde Osmanlı ve Rusya Devletlerinin Tayin Edilmiş Görevlilerince Belirlenen Sınırlara Dair Osmanlı Tarafının Rus Tarafına Verdiği Temessük (1741)	272
157	Azak Kalesi Bölgesinde Osmanlı ve Rusya Devletlerinin Tayin Edilmiş Görevlilerince Belirlenen Sınırlara Dair Rus Tarafının Osmanlı Tarafına Verdiği Temessük (1741)	274
158	Osmanlı ve Rusya Devletlerinin Salva Nehri'nden Miyuş Nehri'nin Azak Denizi'ne Döküldüğü Yere Kadar Olan Bölgedeki Sınırlarına Dair Hüccet (1742)	276
159	Osmanlı ve Rusya Devletlerinin Salva Nehri'nden Miyuş Nehri'nin Azak Denizi'ne Döküldüğü Yere Kadar Olan Bölgedeki Sınırlarına Dair Osmanlı Tarafının Rus Tarafına Verdiği Temessük (1742)	278

160	Osmanlı ve Rusya Devletlerinin Salva Nehri'nden Miyuş Nehri'nin Azak Denizi'ne Döküldüğü Yere Kadar Olan Bölgedeki Sınırlarına Dair Rus Tarafının Osmanlı Tarafına Verdiği Temessük (1742).....	280
161	Osmanlı ve Moskov Devletlerince Tayin Edilen Sınır Tespit Görevlilerinin Leh Sınırından Gazikirman Yurduna Kadar Olan Bölgede Belirledikleri Sınırları Havi Hudut Temessüğü (1761).....	282
162	Küçük Kaynarca'da Yapılan Osmanlı - Rus Barış Görüşmeleri Sonucunda Yapılan Antlaşmanın Osmanlı Padişahı Tarafından Tasdik Edildiğine Dair Rusya Devleti'ne Verilen Ahidnâme-i Hümâyûn (1774).....	284
163	Küçük Kaynarca Antlaşması'nın Uygulanmasında Çıkan Bazı Sorunların Çözümü İçin Osmanlı ve Rusya Devletleri Arasında Yapılan Görüşmeler Sonucunda Tanzim Olunan Muahedenin Osmanlı Padişahı Tarafından Kabul ve Tasdik Olunduğuna Dair Tasdikname (1779).....	295
164	Osmanlı ve Rusya Devletlerince Kaynarca ve Aynalıkavak Antlaşmalarının Bazı Maddeleri ile Özi ve Soğucak Kaleleri ve Kuban Tatarları Hakkında Alınan Yeni Kararlara Dair Muahede Senedi (1784).....	301
165	Eflak ve Boğdan Ahalisine Verilen İki Fermanın Yeni İlavelerle Tecdid Edileceğine Dair Osmanlı Devleti Tarafından Rusya'ya Verilen Taahhüt Senedi (1784).....	304
166	Rusya Devleti Başvekili Kont Osterman'ın Rusya'nın Eflak, Boğdan ve Bucak Konsolosluğunun Yeri ve Özi Ahalisinin Mağduriyeti Hakkında Osmanlı Sadrazamına Gönderdiği Mektup (1781).....	306
167	Rusya Feldmareşali Kont Romançof'un Rusya'nın Eflak, Boğdan ve Bucak Konsolosluğu Hakkında Osmanlı Sadrazamına Gönderdiği Mektup (1781).....	311
168	Konsolosluk Meselesinin Rusya Elçisiyle Görüşülmesine Dair Sadrazamın Padişaha Sunduğu Telhis ve Cevaben Yazılan Hatt-ı Hümâyûn (1781).....	312
169	Osmanlı ve Rusya Devletlerince Küçük Kaynarca ve Aynalıkavak Antlaşmalarının Bazı Maddeleri ile Özi ve Soğucak Kaleleri ve Kuban Tatarları Hakkında Alınan Yeni Kararlara Dair Muahede Senedinin Osmanlı Padişahı Tarafından Kabul ve Tasdik Olunduğuna Dair Tasdikname (1784).....	314
170	Osmanlı ve Rusya Devletlerince Küçük Kaynarca ve Aynalıkavak Antlaşmalarının Bazı Maddeleri ile Özi ve Soğucak Kaleleri ve Kuban Tatarları Hakkında Alınan Yeni Kararlara Dair Muahede Senedinin Rusya Padişahı Tarafından Kabul ve Tasdik Olunduğuna Dair Tasdikname (1784).....	317
171	İstanbul'a Gelecek Olan Rusya Tüccar Gemilerinin Yüklerinin Alıkonulması Hakkında Getirilmesi Teklif Olunan Nizama Dair Rusya Elçisine Verilen Takrir (1780).....	320
172	Rusya Elçisinin Osmanlı Devleti'nin İstanbul'a Gelecek Olan Rusya Tüccar Gemilerinin Yükleri Hakkındaki Takririne Cevaben Gönderdiği Takrir (1780).....	322
173	İstanbul'a Gelecek Olan Rusya Tüccar Gemilerinde Yüklü Bulunan İstanbul Zahiyesinin Başka Taraflara Götürülmesine İzin Verilmemesi Meselesi Hakkında Padişaha Sunulan Telhis (1780).....	324
173/A	Rus Ticaret Gemilerinin Osmanlı Sularında Emniyetlerinin Sağlanması (1783).....	327

174	Rusya Maslatgüzarının, Gürcü Esirlerin Araştırılıp Yoklanmasında Müsamahakâr Davranılacağına Dair Takriri (1775)	328
175	Vefat Eden Rusya Konsolosunun Eşinin Ev ve Bahçesinin Satılıp Bedelinin Tam ve Eksiksiz Olarak Alındığına Dair Senet (1793)	329
176	Rusya Kapı Kethüdasının, Daha Önce Başlatılmış Olan Kale İnşaatının Durdurulduğuna Dair Takriri (1755)	330
177	İstanbul'daki İngiltere Elçisinin Rusya'nın Kiev ve Özi Kaleleri Arasında Kale İnşa Etmekten Vazgeçirildiğine Dair Takriri (1755)	331
178	İstanbul'daki Nemçe Elçisinin Rusya'nın Kale İnşasından Vazgeçirildiğine Dair Takriri (1755)	333
179	İstanbul'daki İngiltere Elçisinin Rusya'nın Kale İnşasından Vazgeçme Kararında Samimi Olduğuna Dair Takriri (1755)	334
180	İzmir vs. Yerlerde Asayiş Bozan Venedik Asıllı Hırvat vs. Gruplara Mensup Kişilerin Rusyalı Diye Himaye Edilmemesi Hakkında Rus Elçisine Verilen Takrir (1797)	335
181	Rusya Tüccarları İçin Yeni Bir Gümrük Tarife Defteri Tanzim Edilmesine Dair Mukavele Senedi (1799)	337
182	Osmanlı ve Rusya Devletleri Arasında Akdolunan Ticaret Muahedesinin Osmanlı Padişahı Tarafından Tasdik Edildiğine Dair Tasdiknâme-i Hümâyun (1783)	339
183	Yaş Kasabasında Yapılan Osmanlı - Rus Barış Görüşmeleri Sonucunda Akdolunan Antlaşmanın Temessüğü (1792)	354
184	Yaş Antlaşması Temessüğünün Osmanlı Veziriazamı Tarafından Tasdik Edildiğine Dair Senet (1792)	359
185	Yaş Antlaşması Temessüğünün Rus İmparatoriçesinin Müsteşarı Tarafından Tasdik Edildiğine Dair Senet (1792)	360
186	Osmanlı - Rus Barış Görüşmeleri Sonucunda Rusya Devleti'ne Verilen Ahidnâme-i Hümâyun (1792)	361
187	İstanbul'daki Rusya Elçisinin Çanakkale Boğazı'nda Durdurulan Dört Rus Ticaret Gemisi Hakkında Bâb-ı Âlî'ye Verdiği Takrir (1812)	364
188	İstanbul'daki Rusya Elçisinin Çanakkale Boğazı'nda Durdurulan Dört Rus Ticaret Gemisi Hakkında Bâb-ı Âlî'ye Verdiği Takrire Bâb-ı Âlî Tarafından Verilen Cevapname (1812)	366
189	Rusya Gemilerinde Yüklü Zahirenin İstanbul'un İhtiyacını Karşılama Üzere Alıkonulup Satın Alınmasına Dair Rusya Elçisine Verilecek Takrir (1812)	368
190	Rusya Gemilerinde Yüklü Zahirenin İstanbul'un İhtiyacını Karşılama Üzere Alıkonulup Satın Alınmasına Dair Teklif Hakkında Rusya Elçisine Verilen Takrir (1813)	370
191	Rusya Elçisinin Osmanlı Devleti'nin Rusya Gemilerinde Yüklü Zahirenin İstanbul'un İhtiyacını Karşılama Üzere Alıkonulup Satın Alınması Teklifine Yönelik İtiraz ve Kabulüne Dair Cevaben Gönderdiği Takrir (1813)	372

192	Rusya Gemilerinde Yüklü Zahirenin İstanbul'un İhtiyacını Karşılama Üzere Alıkonulup Satın Alınması Meselesinin Ayrıntılarına ve Rusya Elçisine Verilecek Takririn Takdimine Dair Sadrazamın Telhisi (1813)	374
193	İstanbul'daki Rusya Elçisi İtalinski'nin Bükreş Antlaşması'nın Anadolu Tarafının Sınırları Hakkındaki Hükmünün Uygulanması İçin Kafkas'yadaki Rusya Askerinin Başkumandanı Rticef'e Gönderdiği Mektup (1813)	376
194	Bükreş'te Yapılan Osmanlı - Rus Barış Görüşmeleri Sonucunda Akdolan Antlaşma Temessüğünün Tasdikine Dair Tasdiknâme-i Hümâyun (1812)	378
195	Edirne Antlaşması Kapsamında Tanzim Olunan Ticaret ve Savaş Tazminatları ve Memleketlerin Tahliyesi Hakkındaki Münferit Senedin İzahına ve Yeniden Tanzimine Dair Düzenlenen Senet (Petersburg Muahedesi) (1830)	384
196	Bakü Ahalisinden Rusya Uyruklu El-Hac Ali İsmail'e, Ticaret Amacıyla Anadolu Taraflarına Geçebilmesi İçin Ticaret Emr-i Şerifi Verilmesi (1819)	387
197	Osmanlı ve Rusya Devletleri Arasında Yapılan Akkirman Antlaşması'na Ait Temessüğün Tasdik Edildiğine Dair Tasdiknâme-i Hümâyun (1826)	389
198	Osmanlı ve Rusya Devletleri Arasında Yapılan Akkirman Antlaşması'nın Üçüncü Maddesi Gereğince Eflak ve Boğdan Memleketleri Hakkında Tanzim Olunan Münferit Muahede Senedinin Tasdik Edildiğine Dair Tasdiknâme-i Hümâyun (1826)	394
199	Osmanlı ve Rusya Devletleri Arasında Yapılan Akkirman Antlaşması'nın Beşinci Maddesi Gereğince Sırp Milleti Hakkında Tanzim Olunan Münferit Muahede Senedinin Tasdik Edildiğine Dair Tasdiknâme-i Hümâyun (1826)	398
200	Edirne'de Yapılan Osmanlı - Rus Barış Görüşmeleri Sonucunda Akdolan Sulh Antlaşmasının Temessüğü (1829)	401
201	Osmanlı ve Rusya Devletleri Arasında Yapılan Sulh Antlaşması Gereğince Eflak ve Boğdan Memleketleri Hakkında Tanzim Olunan Münferit Senet (1829)	406
202	Osmanlı ve Rusya Devletleri Arasında Yapılan Sulh Antlaşması Kapsamında Ticaret ve Savaş Tazminatı ve Memleketlerin Tahliyesi Konularında Tanzim Olunan Münferit Senet (1829)	409
203	Osmanlı ve Rusya Devletleri Arasında Yapılan Petersburg Antlaşması'na Ait Temessüğün Osmanlı Padişahı Tarafından Tasdik Edildiğine Dair Tasdiknâme-i Hümâyun (1834)	412
204	Osmanlı Uyruklulara Rusya Tarafından Pasaport, Patenta ve Bayrak Verilmemesi, Verilmiş Olanların Araştırılıp Geri Alınması (1806)	416
İNDEKS		423

Reisülküttap

СОДЕРЖАНИЕ

К ЧИТАТЕЛЯМ.....	5
ПРЕДИСЛОВИЕ	7
СОДЕРЖАНИЕ (TR)	13
СОДЕРЖАНИЕ (RUS)	25
АББРЕВИАТУРЫ	39
ПЕРЕВОДЫ, РЕЗЮМЕ.....	41
1 ВЫСОЧАЙШИЙ ТРАКТАТ, ВЫДАННЫЙ МОСКОВСКОМУ ЦАРСТВУ СРОКОМ НА 30 ЛЕТ (1701).....	43
2 ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ДВУМ МОСКОВСКИМ ИНОКАМ (1700).....	49
3 ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ЛЮДЯМ МИХАИЛА, ПРИВЕЗЩЕГО ГРАМОТУ МОСКОВСКОГО ЦАРЯ В СТАМБУЛ (1701)	50
4 ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ПЛЕМЯННИКУ МОСКОВСКОГО ПОСЛА И 10-ТИ ЕГО СОПРОВОЖДАЮЩИМ (1701).....	51
5 ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ШЕСТИ МОСКОВСКИМ ИНОКАМ, ЖЕЛАЮЩИМ ПОСЕТИТЬ ИЕРУСАЛИМ, И СОПРОВОЖДАЮЩИМ ИХ ДВУМ ЛЮДЯМ (1701).....	52
6 ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ЛЮДЯМ МОСКОВСКОГО ПОСЛА (1701).....	53
7 ПРИКАЗ ОБ ИЗУЧЕНИИ ВОПРОСА О ЦЕРКВИ, О КОТОРОЙ СООБЩАЛОСЬ, ЧТО БУДУЧИ РАСПОЛОЖЕННОЙ В РАЙОНЕ ЧАДЫРДЖИАХМЕД В КУМКАПЫ, СТАМБУЛ, ОНА СГОРЕЛА И ОСТАЛСЯ ТОЛЬКО ЕЕ ЗЕМЕЛЬНЫЙ УЧАСТОК (1701)	54
8 УКАЗ О НЕПРЕПЯТСТВОВАНИИ ПОКУПКЕ СУСЛА ПОСЛОМ МОСКОВИИ (1701)	55
9 УКАЗ О НЕПРЕПЯТСТВОВАНИИ ПОКУПКЕ И ПЕРЕВОЗКЕ ВИНА ПОСЛОМ МОСКОВИИ (1701)	56
10 УКАЗ О НЕПРЕПЯТСТВОВАНИИ ВОЗВРАЩЕНИЮ ДВУХ МОСКОВСКИХ КУПЦОВ С ТОВАРАМИ, КОТОРЫЕ ОНИ ПРИОБРЕЛИ В СТАМБУЛЕ (1702).....	57
11 ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ПАПЕ МОСКОВИИ И ДВУМ ЕГО СПУТНИКАМ, ПОЖЕЛАВШИМ ПОСЕТИТЬ ИЕРУСАЛИМ (1702)	58
12 ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ДВУМ ЛЕКАРЯМ ПОСЛАНИКА МОСКОВИИ (1702)	59

13	УКАЗ ОБ УСТРАНЕНИИ НЕСПРАВЕДЛИВОСТИ, СОВЕРШЕННОЙ В ОТНОШЕНИИ ДВУХ СВЯЩЕННИКОВ ИЗ МОСКОВИИ, О КОТОРЫХ УТВЕРЖДАЕТСЯ, ЧТО У НИХ НЕЗАКОННО ИЗЪЯЛИ ДЕНЬГИ В СТАМБУЛЕ (1702).....	60
14	ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ТРЕМ СВЯЩЕННИКАМ МОСКОВИИ, ЖЕЛАЮЩИМ ПОСЕТИТЬ ИЕРУСАЛИМ (1702).....	61
15	ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ЧЕЛОВЕКУ ПОСЛАНИКА МОСКОВИИ И СОПРОВОЖДАЮЩЕМУ ЕГО СЕРЖАНТУ ДВОРЦА ТОПКАПЫ (1703)	62
16	ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ДВУМ ЛЮДЯМ ПОСЛАНИКА МОСКОВИИ (1704)	63
17	ПРИКАЗ О НЕПРЕПЯТСТВОВАНИИ ПРОВОЗУ ТОВАРОВ ДВУХ КУПЦОВ МОСКОВИИ, КОТОРЫЕ ОНИ НАПРАВИЛИ МОРЕМ В ПОРТ КАЛАС (1703)	64
18	ПУТЕВЫЕ ГРАМОТЫ НА ИМЯ КУПЦА МОСКОВИИ МИХАИЛА И ПЯТИ СЛУГ ПРИ НЕМ И ДВУХ КУПЦОВ МОСКОВИИ ЙОВАНА И ИСТЕФАНА (1703).....	65
19	ПУТЕВАЯ ГРАМОТА НА ИМЯ ЧЕЛОВЕКА ПОСЛА МОСКОВИИ И ЧЕТЫРЕХ СЛУГ ПРИ НЕМ (1703)	66
20	ПУТЕВАЯ ГРАМОТА НА ИМЯ ЧЕЛОВЕКА ПОСЛА МОСКОВИИ И ДВУХ СЛУГ ПРИ НЕМ (1703)	67
21	ПРИКАЗ О ВОЗВРАТЕ ТОВАРОВ И ВЕЩЕЙ ПОКОЙНОГО КУПЦА МОСКОВИИ ЧОЛАКА ЙОРГИ (1703).....	68
22	ПРИКАЗ ОБ УСТАНОВЛЕНИИ ВЕЩЕЙ И ТОВАРОВ ПОКОЙНОГО КУПЦА МОСКОВИИ ЧОЛАКА ЙОРГИ И ИЗЪЯТИЯ ИХ У ТЕХ, У КОГО ОНИ НАХОДЯТСЯ (1704)	69
23	ПРИКАЗ ОБ ОБЕСПЕЧЕНИИ ПРИСУТСТВИЯ В ВЫСШЕМ СУДЕ ДЛЯ СУДЕБНОГО РАЗБИРАТЕЛЬСТВА ЛЮДЕЙ, ВЫСТУПИВШИХ ПОРУЧИТЕЛЯМИ МЕХОВЩИКА ЙАНИ, КОТОРОМУ ПРОДАЛ СВОЙ ТОВАР КУПЕЦ МОСКОВИИ КУЗЬМА (1704).....	70
24	ПРИКАЗ ОБ УСТАНОВЛЕНИИ ТОВАРА И ВЕЩЕЙ ПОКОЙНОГО КУПЦА ЧОЛАКА ЙОРГИ И ИЗЪЯТИИ ИХ У ТЕХ, У КОГО ОНИ НАХОДЯТСЯ (1704).....	71
25	ПРИКАЗ О НЕПРЕПЯТСТВОВАНИИ ПРОВОЗУ ТОВАРОВ И ИМУЩЕСТВА, КОТОРЫЕ БУДУТ ОТПРАВЛЕНЫ ПОСЛОМ МОСКОВИИ БРАТУ В АЗОВЕ И ОТТУДА ПОСЛУ (1704).....	72
26	ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ НА ИМЯ ДВУХ СВЯЩЕННИКОВ ИЗ МОСКОВИИ, ЖЕЛАЮЩИХ ПОСЕТИТЬ ИЕРУСАЛИМ (1704).....	73
27	ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ НА ИМЯ ДВУХ ЛЮДЕЙ ИЗ МОСКОВИИ, ЖЕЛАЮЩИХ ПОСЕТИТЬ ИЕРУСАЛИМ (1704).....	74
28	ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ НА ИМЯ СВЯЩЕННИКА ИЗ МОСКОВИИ, ЖЕЛАЮЩЕГО ПОСЕТИТЬ ИЕРУСАЛИМ (1704)	75
29	ПРИКАЗ О НЕПРЕПЯТСТВОВАНИИ ПРОВОЗУ ТОВАРОВ И ИМУЩЕСТВА, КОТОРЫЕ БУДУТ ОТПРАВЛЕНЫ ПОСЛОМ МОСКОВИИ БРАТУ В АЗОВЕ И ОТТУДА ПОСЛУ (1704).....	76
30	ПРИКАЗ О НЕПРЕПЯТСТВОВАНИИ ПРОЕЗДУ ШЕСТИ ЧЕЛОВЕК ПОСЛА МОСКОВИИ, КОТОРЫХ ОН ПОСЛАЛ В АЗОВ (1704).....	77

31	ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ НА ИМЯ ПЯТИ КУПЦОВ ИЗ МОСКОВИИ (1704).....	78
32	ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ НА ИМЯ ДВУХ ЛЮДЕЙ ПОСЛА МОСКОВИИ (1704).....	79
33	ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ НА ИМЯ КУПЦА ИЗ МОСКОВИИ САВЕ (1704).....	80
34	ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ НА ИМЯ ТОЛМАЧА ИЗ МОСКОВИИ И ТРЁХ СЛУГ ПРИ НЁМ (1705).....	81
35	ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ НА ИМЯ ДВУХ СВЯЩЕННИКОВ ИЗ МОСКОВИИ, ВОЗВРАЩАЮЩИХСЯ ИЗ ИЕРУСАЛИМА (1705).....	82
36	ПРИКАЗ О ДОСТАВКЕ НА СУД В ВЫСОЧАЙШИЙ СОВЕТ ЛЮДЕЙ, ВЫСТУПИВШИХ ПОРУЧИТЕЛЯМИ ЗА МЕХОВЩИКА ЯНИ, КОТОРОМУ КУПЕЦ ИЗ МОСКОВИИ КОЗЬМА ПРОДАЛ СВОИ МЕХА (1705).....	83
37	ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ НА ИМЯ ЧЕЛОВЕКА ПОСЛА МОСКОВИИ (1705).....	84
38	ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ НА ИМЯ ДВУХ СВЯЩЕННИКОВ ИЗ МОСКОВИИ, ЖЕЛАЮЩИХ ПОСЕТИТЬ ИЕРУСАЛИМ (1705).....	85
39	ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ НА ИМЯ СЫНА ПОСЛА МОСКОВИИ И СОРОК ЧЕЛОВЕК ПРИ НЕМ (1706).....	86
40	ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ НА ИМЯ ЧЕЛОВЕКА ПОСЛА МОСКОВИИ (1706).....	87
41	ПУТЕВАЯ ГРАМОТА НА ИМЯ ТРЁХ ЛЮДЕЙ БРАТА ПОСЛА МОСКОВИИ В АЗАК И НЕКОТОРЫХ ПОДАРКАХ ПРИ НИХ (1706).....	88
42	ПРИКАЗ, ОСВОБОЖДАЮЩИЙ ПОСЛА МОСКОВИИ И ЕГО ЛЮДЕЙ ОТ УПЛАТЫ ПОШЛИН И ИНЫХ СБОРОВ НА ВИНА, А ТАКЖЕ ЗАПРЕЩАЮЩИЙ ПРЕПЯТСТВОВАТЬ ПРОВОЗУ ВИН, ДЕЙСТВУЕТ ОДИН ГОД (1706).....	89
43	ПРИКАЗ О ПАЛОМНИЧЕСТВЕ ДВУХ СВЯЩЕННИКОВ МОСКОВИИ В ИЕРУСАЛИМ (1706).....	90
44	ПРИКАЗ О ПАЛОМНИЧЕСТВЕ ДВУХ СВЯЩЕННИКОВ МОСКОВИИ В ИЕРУСАЛИМ (1706).....	91
45	ПУТЕВАЯ ГРАМОТА НА ИМЯ ЛЮДЕЙ ПОСЛА МОСКОВИИ (1707).....	92
46	ПУТЕВАЯ ГРАМОТА НА ИМЯ СЕКРЕТАРЯ ПОСЛА МОСКОВИИ И СЛУГ ПРИ НЁМ (1707).....	93
47	ПРИКАЗ О ПАЛОМНИЧЕСТВЕ ТРЁХ СВЯЩЕННИКОВ МОСКОВИИ В ИЕРУСАЛИМ (1707).....	94
48	ПУТЕВАЯ ГРАМОТА НА ИМЯ ЧЕЛОВЕКА ПОСЛА МОСКОВИИ (1707).....	95
49	ПУТЕВАЯ ГРАМОТА НА ИМЯ ТОЛМАЧА ПОСЛА МОСКОВИИ И ДВУХ СЛУГ ПРИ НЁМ (1707).....	96
50	ПУТЕВАЯ ГРАМОТА НА ИМЯ ТОЛМАЧА ПОСЛА МОСКОВИИ И ДВУХ СЛУГ ПРИ НЁМ (1707).....	97
51	ТОЛМАЧНАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ТОЛМАЧУ ПОСЛА МОСКОВИИ ПАВЛО ВЕЛЕДИ ЙОВАНУ (1707).....	98

52	ПРИКАЗ О ПАЛОМНИЧЕСТВЕ СВЯЩЕННИКА МОСКОВИИ В ИЕРУСАЛИМ И ДВУХ СЛУГ ПРИ НЁМ (1707).....	99
53	ПУТЕВАЯ ГРАМОТА НА ИМЯ ЧЕЛОВЕКА ПОСЛА МОСКОВИИ (1707)	100
54	ПРИКАЗ, ОСВОБОЖДАЮЩИЙ ПОСЛА МОСКОВИИ И ЕГО ЛЮДЕЙ ОТ УПЛАТЫ ПОШЛИН И ИНЫХ СБОРОВ НА ВИНА, А ТАКЖЕ ЗАПРЕЩАЮЩИЙ ПРЕПЯТСТВОВАТЬ ПРОВОЗУ ВИН, ДЕЙСТВУЕТ ОДИН ГОД (1707)	101
55	ПУТЕВАЯ ГРАМОТА НА ИМЯ ЧЕЛОВЕКА ПОСЛА МОСКОВИИ (1707)	102
56	ПРИКАЗ О ПАЛОМНИЧЕСТВЕ ЧЕТЫРЁХ СВЯЩЕННИКОВ МОСКОВИИ В ИЕРУСАЛИМ (1707).....	103
57	ПУТЕВАЯ ГРАМОТА НА ИМЯ ЧЕЛОВЕКА ПОСЛА МОСКОВИИ (1707)	104
58	ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ДЛЯ ТРОИХ ЛЮДЕЙ, КОТОРЫХ ПОСОЛ МОСКОВИИ НАПРАВИЛ ВМЕСТЕ С ПОДАРЕННЫМИ ЛОШАДЬМИ НА РОДИНУ (1708).....	105
59	ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ДЛЯ ЧЕЛОВЕКА ПОСОЛА МОСКОВИИ (1708)	106
60	ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ДЛЯ ЧЕЛОВЕКА ПОСЛА МОСКОВИИ ПО ИМЕНИ МАКСИМ И ЕГО СЛУТЕ (1708).....	107
61	ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ НА ИМЯ СВЯЩЕННИКА ИЗ МОСКОВИИ, ЖЕЛАЮЩЕГО ПОСЕТИТЬ ИЕРУСАЛИМ, А ТАКЖЕ ЕГО СЛУГИ (1708)	108
62	ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ДВУМ СВЯЩЕННИКАМ ИЗ МОСКОВИИ, ЖЕЛАЮЩИМ ПОСЕТИТЬ ИЕРУСАЛИМ (1708).....	109
63	ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ НА ИМЯ БЫВШЕГО ТОЛМАЧА ПОСЛА МОСКОВИИ И ПЯТЕРЫХ СЛУГ ПРИ НЁМ (1708)	110
64	ПРИКАЗ ВОЕВОДЕ БОГДАНА ВОЗВРАТИТЬ ЛОЩАДЬ, КОТОРАЯ БЫЛА ОСТАВЛЕНА ЕМУ ПОСЛОМ МОСКОВИ НА СОХРАНЕНИЕ (1708)	111
65	ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ДЛЯ ЧЕЛОВЕКА ПОСЛА МОСКОВИИ (1708).....	112
66	ПРИКАЗ, ПРЕДПИСЫВАЮЩИЙ НЕ ВЗИМАТЬ ТАМОЖЕННУЮ ПОШЛИНУ ИЛИ ИНУЮ ПЛАТУ С ВИНА, КОТОРОЕ БЫЛО НАПРАВЛЕНО ПОСЛУ МОСКОВИИ И ЕГО ЛЮДЯМ В КАЧЕСТВЕ ГОДОВОГО ПАЙКА, А АКЖЕ НЕ ПРЕПЯТСТВОВАТЬ ЕГО ПРОВОЗУ (1708)	113
67	ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ДЛЯ ЧЕЛОВЕКА ПОСЛА МОСКОВИИ И ЕГО СЛУГИ (1708).....	114
68	ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ДЛЯ ЧЕЛОВЕКА ПОСЛА МОСКОВИИ И ЕГО СЛУГИ (1708).....	115
69	ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ДЛЯ ЧЕЛОВЕКА ПОСЛА МОСКОВИИ И ЕГО СЛУГИ (1708).....	116
70	ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ДЛЯ ЧЕЛОВЕКА ПОСЛА МОСКОВИИ И ЕГО СЛУГИ (1709).....	117
71	ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ДЛЯ ЧЕЛОВЕКА ПОСЛА МОСКОВИИ И ЕГО СЛУГИ (1709).....	118

72	ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ДЛЯ ЧЕЛОВЕКА ПОСЛА МОСКОВИИ И ЕГО СЛУГИ (1709).....	119
73	ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ДЛЯ ДЕСЯТИ ЧЕЛОВЕК ПОСЛА МОСКОВИИ (1709).....	120
74	УКАЗ МОСКОВСКОГО ЦАРЯ О ЛЮДЯХ, ДОСТАВИВШИХ В СТАМБУЛ ПЛЕННЫХ МУСУЛЬМАН (1709).....	121
75	УКАЗ О ДЕСЯТИ ОСВОБОЖДЕННЫХ МОСКВИЧАХ -МУСТЕМЕНАХ (1709).....	122
76	УКАЗ О НЕКОЕМ ПО ИМЕНИ ЙОВАН (1709).....	123
77	УКАЗ О НЕУЧИНЕНИИ ПРЕПЯТСТВИЙ В ПЕРЕВОЗКЕ И ОТМЕНЕ ТАМОЖЕННОГО КОНТРОЛЯ В ОТНОШЕНИИ ВИНА, НАХОДИВШЕГОСЯ В ПРАВЕ МОСКОВСКОГО ПОСЛА И ЕГО ЛЮДЕЙ (1709).....	124
78	УКАЗ В ОТНОШЕНИИ ПОСЛА МОСКВЫ И ОДНОГО ИЗ ЕГО СЛУГ (1709).....	125
79	УКАЗ В ОТНОШЕНИИ ПОСЛА МОСКВЫ И ОДНОГО ЕГО СЛУГИ (1709).....	126
80	УКАЗ В ОТНОШЕНИИ ОДНОГО ИЗ ЛЮДЕЙ ПОСЛА МОСКВЫ (1709).....	127
81	УКАЗ В ОТНОШЕНИИ ОДНОГО ИЗ ЛЮДЕЙ МОСКОВСКОГО ПОСЛА (1709).....	128
82	УКАЗ В ОТНОШЕНИИ ОДНОГО ИЗ ЛЮДЕЙ МОСКОВСКОГО ПОСЛА И ЕГО СЛУГИ (1709).....	129
83	УКАЗ В ОТНОШЕНИИ ЛИЦА ПО ИМЕНИ ЙОВАН, ОТПРАВЛЯЕМОГО ПОСЛОМ МОСКВЫ В СВОЮ СТРАНУ, НАПРАВЛЯЕМЫХ ВМЕСТЕ С НИМ ДВУХ ЛЮДЕЙ И СПАСШЕГОСЯ ИЗ ПЛЕНА МОСКВИЧА ПО ИМЕНИ ТИМОФЭЙ (1709).....	130
84	УКАЗ В ОТНОШЕНИИ ДЕВЯТИ ЛЮДЕЙ, ДОСТАВИВШИХ ПОСЛАНИЕ МОСКОВСКОГО ЦАРЯ (1709).....	131
85	УКАЗ В ОТНОШЕНИИ ПЕРЕВОДЧИКА И ПЯТИ СЛУГ МОСКОВСКОГО ПОСЛА (1710).....	132
86	УКАЗ В ОТНОШЕНИИ ОДНОГО ИЗ ЛЮДЕЙ МОСКОВСКОГО ПОСЛА И ЕГО СЛУГИ (1710).....	133
87	УКАЗ В ОТНОШЕНИИ ПЕРЕВОДЧИКА И ДАРСТВЕННЫХ КОНЕЙ МОСКОВСКОГО ПОСЛА (1710).....	134
88	ГРАМОТА ГЛАВНОГО ПЕРЕВОДЧИКА, ДАРОВАННАЯ ГЛАВНОМУ ПЕРЕВОДЧИКУ МОСКОВСКОГО ПОСЛА КАСПЕРУ ВЕЛЕДИ ФРАНЧЕСКО (1710).....	135
89	УКАЗ ОБ ОСВОБОЖДЕНИИ ОТ ТАМОЖЕННОЙ ПОШЛИНЫ И ПРЕДОСТАВЛЕНИИ ПРАВА СВОБОДЫ ПЕРЕВОЗКИ ВИНА, НАХОДЯЩЕГОСЯ В ГОДОВОМ ПРАВЕ МОСКОВСКОГО ПОСЛА И ЕГО ЛЮДЕЙ (1710).....	136
90	УКАЗ ОБ ОСВОБОЖДЕНИИ ОТ ТАМОЖЕННОЙ ПОШЛИНЫ И ПРЕДОСТАВЛЕНИИ ПРАВА СВОБОДЫ ПЕРЕВОЗКИ ВИНА, НАХОДЯЩЕГОСЯ В ГОДОВОМ ПРАВЕ ГЛАВНОГО ПЕРЕВОДЧИКА МОСКОВСКОГО ПОСЛА И ЕГО ЛЮДЕЙ (1710).....	137
91	УКАЗ В ОТНОШЕНИИ ВРАЧА МОСКОВСКОГО ПОСЛА, ЕГО ЖЕНЫ, НАЛОЖНИЦ И СЛУГ (1710).....	138

92	УКАЗ В ОТНОШЕНИИ МОСКОВСКИХ КУПЦОВ ПО ИМЕНИ ЙОВАН И ДМИТРИЙ, А ТАКЖЕ ШЕСТЕРЫХ ИХ СЛУГ (1710).....	139
93	УКАЗ В ОТНОШЕНИИ ОДНОГО ИЗ ЛЮДЕЙ МОСКОВСКОГО ПОСЛА (1712).....	140
94	УКАЗ ОБ ОСВОБОЖДЕНИИ ОТ ТАМОЖЕННОЙ ПОШЛИНЫ И ПРЕДОСТАВЛЕНИИ ПРАВА СВОБОДЫ ПЕРЕВОЗКИ ВИНА, ПРИОБРЕТЕННОГО ДЛЯ ЛИЧНОГО ПОЛЬЗОВАНИЯ ПОЛНОМОЧНОГО ПРЕДСТАВИТЕЛЯ МОСКВЫ В СТАМБУЛЕ И ЕГО ЛЮДЕЙ (1712).....	141
95	УКАЗ ОБ ОСВОБОЖДЕНИИ ОТ ТАМОЖЕННОЙ ПОШЛИНЫ И ПРЕДОСТАВЛЕНИИ ПРАВА СВОБОДЫ ПЕРЕВОЗКИ ВИНА, НАХОДЯЩЕГОСЯ В ГОДОВОМ ПРАВЕ МОСКОВСКОГО ПОСЛА И ЕГО ЛЮДЕЙ (1712).....	142
96	УКАЗ В ОТНОШЕНИИ МОСКОВСКОГО МОНАХА И ДВУХ МОСКВИЧЕЙ, ЖЕЛАЮЩИХ ПОСЕТИТЬ ИЕРУСАЛИМ, А ТАКЖЕ ДВУХ ИХ СЛУГ (1712).....	143
97	УКАЗ В ОТНОШЕНИИ ОДНОГО ИЗ ЛЮДЕЙ БРАТА МОСКОВСКОГО ПОСЛА И ЕГО СЛУГИ (1712).....	144
98	УКАЗ ОБ УСТРАНЕНИИ НЕСПРАВЕДЛИВОСТЕЙ В ОТНОШЕНИИ МОСКОВСКИХ КУПЦОВ, ЧЬЕ ИМУЩЕСТВО БЫЛО ПОХИЩЕНО ЛЮДЬМИ ШВЕДСКОГО КОРОЛЯ, И ЧЬИ ТОВАРИЩИ БЫЛИ УБИТЫ (1712).....	145
99	АХДНАМЕ, ВЫДАВАЕМАЯ ПОВТОРНО ПОСЛЕ ТРИДЦАТИЛЕТНЕЙ АХДНАМЕ, ПРЕДОСТАВЛЕННОЙ МОСКОВСКИМ ЦАРЯМ (1709).....	146
100	УКАЗ В ОТНОШЕНИИ МОСКОВСКОГО КУПЦА ПО ИМЕНИ ИВАН, ДВУХ ЕГО СЛУГ И ИМУЩЕСТВА (1712).....	148
101	УКАЗ В ОТНОШЕНИИ ЛЮДЕЙ, ОТПРАВЛЯЕМЫХ В СТАМБУЛ ДЛЯ ВОЗВРАЩЕНИЯ ИЗ ЗАЛОГА НЕКОТОРЫХ МОСКОВСКИХ ВЕЩЕЙ В ЭДИРНЕ (1713).....	149
102	УКАЗ О РАССМОТРЕНИИ ДЕЛА МОСКОВСКОГО КУПЦА ЙОВАНА, КОТОРЫЙ ПОДВЕРГСЯ НЕСПРАВЕДЛИВОСТИ, В ПРИДВОРНОМ ВОЕННОМ СУДЕ (1713).....	150
103	УКАЗ В ОТНОШЕНИИ ПРИДВОРНОГО ГЛАШАТАЯ, КОТОРЫЙ ПРИСТАВЛЯЛСЯ К ТРЕМ МОСКВИЧАМ ДЛЯ ПЕРЕДАЧИ НОВОСТИ О ЗАКЛЮЧЕНИИ ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИЕЙ МИРА С МОСКОВСКИМ ГОСУДАРСТВОМ (1713).....	151
104	УКАЗ ОБ ОТПРАВЛЕНИИ НЕСКОЛЬКИХ ОСВОБОЖДЕННЫХ В БЕНДЕРЫ МОСКВИЧЕЙ НА СВОЮ РОДИНУ БЕЙЗАДЕ, КОТОРОМУ СЛЕДОВАЛО ОТВЕЗТИ НАМЕ-ХУМАЙУН. (1713).....	152
105	УКАЗ В ОТНОШЕНИИ РУССКОГО БЕЙЗАДЕ, В ОБЯЗАННОСТИ КОТОРОМУ ВМНЯЛОСЬ ИЗВЕЩЕНИЕ И ДОНЕСЕНИЕ ДО СВЕДЕНИЯ О МИРНОМ СОГЛАШЕНИИ МЕЖДУ ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИЕЙ И МОСКОВСКИМ ГОСУДАРСТВОМ (1713).....	153
106	АХДНАМЕ, ВРУЧАЕМАЯ МОСКОВСКОМУ ГОСУДАРСТВУ СРОКОМ НА 25 ЛЕТ (1713).....	154
107	УКАЗ ОБ ВЫСЫЛКЕ ДЕНЕГ И ИМУЩЕСТВА МОСКОВСКОГО ПЛЕННОГО ПО ИМЕНИ ВАРЛАМ, КОНФИСКОВАННЫХ ПРИ АРЕСТЕ НА КИПРЕ (1714).....	159
108	УКАЗ В ОТНОШЕНИИ ВОСЬМИ ЛЮДЕЙ МОСКОВСКОГО ПОСЛА И УПОЛНОМОЧЕННЫХ ПРЕДСТАВИТЕЛЕЙ (1714).....	160

109	УКАЗ О ВОЗВРАТЕ И ПЕРЕДАЧЕ ИМУЩЕСТВА МОСКОВСКОГО КУПЦА ПО ИМЕНИ ЙОВАН В КЕФЕ (1714)	161
110	УКАЗ О СВОБОДЕ ПЕРЕВОЗКИ И ОСВОБОЖДЕНИИ ОТ ТАМОЖЕННЫХ ПОШЛИН В ОТНОШЕНИИ НАПРАВЛЯЕМОГО НА СУДНЕ В АЗОВ ИМУЩЕСТВА МОСКОВСКОГО ПОСЛА И УПОЛНОМОЧЕННЫХ ПРЕДСТАВИТЕЛЕЙ (1714).....	162
111	УКАЗ О СВОБОДЕ ПЕРЕВОЗКИ ВИНА, ПРИОБРЕТЕННОГО МОСКОВСКИМ ПОСЛОМ И ЕГО ЛЮДЬМИ ДЛЯ ЛИЧНОГО ПОЛЬЗОВАНИЯ (1714).....	163
112	СВИДЕТЕЛЬСТВО, ВЫДАННОЕ ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИЕЙ, ОБ УСТАНОВЛЕНИИ ГРАНИЦ ОТВЕТСТВЕННЫМИ ЛЮДЬМИ, НАЗНАЧЕННЫМИ ДВУМЯ СТОРОНАМИ: МОСКОВСКИМ ГОСУДАРСТВОМ И ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИЕЙ (1714).....	164
113	РАСПИСКА, ВЫДАННАЯ МОСКОВСКОЙ СТОРОНОЙ, О ГРАНИЦАХ, УСТАНОВЛЕННЫХ МЕЖДУ ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИЕЙ И МОСКОВСКИМ ГОСУДАРСТВОМ ПРЕДСТАВИТЕЛЯМИ ОБЕИХ СТОРОН (1714).....	168
114	НОВАЯ БЕССРОЧНАЯ АХДНАМЕ С УЧЕТОМ ИЗМЕНЕНИЙ, ВНЕСЕННЫХ В АХДНАМЕ ОТ 1713 ГОДА, ВЫДАННАЯ МОСКОВСКОМУ ГОСУДАРСТВУ (1721).....	171
115	АХДНАМЕ, ВРУЧАЕМАЯ МОСКОВСКОМУ ГОСУДАРСТВУ В СВЯЗИ С ИРАНСКИМ ВОПРОСОМ (1725)	177
116	СБОРНИК ПОЛОЖЕНИЙ, ВКЛЮЧАЮЩИЙ СТАТЬИ, ПО КОТОРЫМ БЫЛИ ДОСТИГНУТЫ ДОГОВОРЕННОСТИ В РЕЗУЛЬТАТЕ МИРНЫХ ПЕРЕГОВОРОВ МЕЖДУ ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИЕЙ И МОСКОВСКИМ ГОСУДАРСТВОМ (1739).....	182
117	ПОЛОЖЕНИЕ О ГРАНИЦАХ, ЗАКЛЮЧЕННОЕ ПО ИТОГАМ ПЕРЕГОВОРОВ МЕЖДУ ОСМАНСКОЙ И МОСКОВСКОЙ СТОРОНАМИ (1739).....	184
118	АХДНАМЕ, ВЫДАННАЯ МОСКОВСКОМУ ГОСУДАРСТВУ ПО ИТОГАМ ОСМАНСКО-МОСКОВСКИХ МИРНЫХ ПЕРЕГОВОРОВ (1739)	186
119	ПОЛОЖЕНИЕ О ГРАНИЦАХ, ВЫДАННОЕ МОСКОВСКОМУ ГОСУДАРСТВУ ПО ИТОГАМ ОСМАНСКО-РОССИЙСКИХ ПЕРЕГОВОРОВ (1739).....	191
120	СВИДЕТЕЛЬСТВО О ПРИНЯТИИ И ОДОБРЕНИИ МОСКОВСКОЙ ЦАРИЦЕЙ ПОЛОЖЕНИЙ, ДОСТИГНУТЫХ В РЕЗУЛЬТАТЕ МИРНЫХ ОСМАНСКО-РУССКИХ ПЕРЕГОВОРОВ (1739)	193
121	ПОЛОЖЕНИЕ О НОВЫХ РЕШЕНИЯХ, ПРИНЯТЫХ В ОТНОШЕНИИ ТРЕБУЮЩИХ ПОЯСНЕНИЯ ВОПРОСОВ ИЗ СТАТЕЙ ОСМАНСКО-РУССКОГО ДОГОВОРА О ПРЕКРАЩЕНИИ ВОЙНЫ И ГРАНИЦАХ (1739)	198
122	ПОЛОЖЕНИЕ, СОСТАВЛЕННОЕ ОСМАНСКОЙ СТОРОНОЙ, О НОВЫХ РЕШЕНИЯХ, ПРИНЯТЫХ ОБЕИМИ СТОРОНАМИ В ОТНОШЕНИИ НЕКОТОРЫХ СТАТЕЙ ОСМАНСКО-РОССИЙСКОГО БЕЛГРАДСКОГО МИРНОГО СОГЛАШЕНИЯ (1741)	200
123	ПОЛОЖЕНИЕ, СОСТАВЛЕННОЕ РОССИЙСКОЙ СТОРОНОЙ, О НОВЫХ РЕШЕНИЯХ, ПРИНЯТЫХ ОБЕИМИ СТОРОНАМИ В ОТНОШЕНИИ НЕКОТОРЫХ СТАТЕЙ ОСМАНСКО-РОССИЙСКОГО БЕЛГРАДСКОГО МИРНОГО СОГЛАШЕНИЯ (1741)	203

124	ОСОБАЯ ГРАМОТА НА ИМЯ ИМПЕРАТОРА РОССИЙСКОЙ ИМПЕРИИ ИВАНА VI, СОДЕРЖАЩАЯ НОВЫЕ РЕШЕНИЯ В ОТНОШЕНИИ РЯДА СТАТЕЙ БЕЛГРАДСКОГО МИРНОГО ДОГОВОРА (1741).....	205
125	СВИДЕТЕЛЬСТВО О ПРИНЯТИИ И ОДОБРЕНИИ РОССИЙСКИМ ИМПЕРАТОРОМ ПОЛОЖЕНИЯ О НОВЫХ РЕШЕНИЯХ, ПРИНЯТЫХ ОБЕИМИ СТОРОНАМИ В ОТНОШЕНИИ НЕКОТОРЫХ СТАТЕЙ ОСМАНСКО-РОССИЙСКОГО БЕЛГРАДСКОГО МИРНОГО СОГЛАШЕНИЯ (1741).....	207
126	ДВА УКАЗА О НЕВМЕШАТЕЛЬСТВЕ К РОССИЙСКИМ ПОДДАННЫМ КАЗАКАМ, ПРОМЫШЛЯЮЩИМ ЛОВЛЕЙ РЫБЫ В РЕКЕ ДНЕПР И ДОБЫЧЕЙ СОЛИ В ОЗЕРАХ ВБЛИЗИ КИНБУРН (1746).....	209
127	ПОЛОЖЕНИЕ, СОСТАВЛЕННОЕ ОСМАНСКОЙ СТОРОНОЙ В РЕЗУЛЬТАТЕ ПЕРЕСМОТРА ПОЛОЖЕНИЯ 1741 (1154 ПО ХИДЖРЕ) ГОДА О НОВЫХ РЕШЕНИЯХ, ПРИНЯТЫХ ОБЕИМИ СТОРОНАМИ В ОТНОШЕНИИ НЕКОТОРЫХ СТАТЕЙ ОСМАНСКО-РОССИЙСКОГО БЕЛГРАДСКОГО МИРНОГО СОГЛАШЕНИЯ (1747)	211
128	НОВОЕ СВИДЕТЕЛЬСТВО НА ПРАВО СОБСТВЕННОСТИ АЗОВСКОЙ КРЕПОСТИ И РАЗДЕЛЕНИЕ ГРАНИЦ МЕЖДУ ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИЕЙ И РОССИЙСКИМ ГОСУДАРСТВОМ ВКЛЮЧАЕТ СВИДЕТЕЛЬСТВО ОТ 1741 ГОДА, КОТОРОЕ БЫЛО ИЗДАНО ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИЕЙ И ПЕРЕДАНО РОССИЙСКОЙ СТОРОНЕ. (1747).....	214
129	НОВОЕ СВИДЕТЕЛЬСТВО, СОСТАВЛЕННОЕ РОССИЙСКОЙ СТОРОНОЙ, ОСНОВАННОЕ НА СВИДЕТЕЛЬСТВЕ ОТ 1741 ГОДА ВКЛЮЧАЕТ В СЕБЯ НОВЫЕ ОБЩИЕ РЕШЕНИЯ, ПРИНЯТЫЕ ОБЕИМИ СТОРОНАМИ, СВЯЗАННЫЕ С НЕКОТОРЫМИ ПУНКТАМИ БЕЛГРАДСКОГО МИРНОГО ДОГОВОРА МЕЖДУ ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИЕЙ И РОССИЙСКИМ ГОСУДАРСТВОМ. (1747)	216
130	НОВОЕ СВИДЕТЕЛЬСТВО НА ПРАВО СОБСТВЕННОСТИ АЗОВСКОЙ КРЕПОСТИ И РАЗДЕЛЕНИЕ ГРАНИЦ МЕЖДУ ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИЕЙ И РОССИЙСКИМ ГОСУДАРСТВОМ ВКЛЮЧАЯ СВИДЕТЕЛЬСТВО ОТ 1741 ГОДА, КОТОРОЕ БЫЛО ИЗДАНО РОССИЙСКИМ ГОСУДАРСТВОМ И ПЕРЕДАНО ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИЕЙ. (1747)	219
131	РЕШЕНИЕ ПРИНЯТОЕ ОТ ИМЕНИ РОССИЙСКОЙ ИМПЕРАТРИЦЫ ЕЛИЗАВЕТЫ ПЕРВОЙ, ОСНОВАННОЕ НА СВИДЕТЕЛЬСТВЕ, ВКЛЮЧАЮЩЕМ В СЕБЯ НОВЫЕ РЕШЕНИЯ, ПРИНЯТЫЕ ОБЕИМИ СТОРОНАМИ, СВЯЗАННЫЕ С НЕКОТОРЫМИ ПУНКТАМИ БЕЛГРАДСКОГО МИРНОГО ДОГОВОРА МЕЖДУ ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИЕЙ И РОССИЙСКИМ ГОСУДАРСТВОМ. (1747)	221
132	УТВЕРЖДЕНИЕ О ПРИНЯТИИ И ЗАВЕРШЕНИИ РОССИЙСКОЙ ИМПЕРАТРИЦЕЙ НОВОГО СВИДЕТЕЛЬСТВА, ОСНОВАННОГО НА СВИДЕТЕЛЬСТВЕ ОТ 1741 ГОДА И ВКЛЮЧАЮЩЕЕ НОВЫЕ РЕШЕНИЯ, ПРИНЯТЫЕ ОБЕИМИ СТОРОНАМИ КАСАТЕЛЬНО НЕКОТОРЫХ ПУНКТОВ ОСМАНСКО – РОССИЙСКОГО МИРНОГО БЕЛГРАДСКОГО ДОГОВОРА. (1747).....	224
133	СВИДЕТЕЛЬСТВО, ПЕРЕДАННОЕ КРЫМСКИМИ СОВЕТНИКАМИ РОССИЙСКОЙ СТОРОНЕ КАСАТЕЛЬНО ОТКАЗА ЗАПРОСА О ВОЗМЕЩЕНИИ УБЫТКОВ КРЫМСКОМУ ХАНУ И ОБЩЕСТВУ, НАНЕСЕННЫХ РОССИЙСКИМИ ЗАПОРОЖСКИМИ КАЗАКАМИ В ПЕРИОД С 1739 ПО 1749 ГОДА (1749).....	227

134	СВИДЕТЕЛЬСТВО ПОДТВЕРЖДАЮЩЕЕ ОТСУТСТВИЕ ПРЕТЕНЗИЙ И ОЖИДАНИЙ ДРУГ К ДРУГУ В ПЕРИОД С 1747 ПО 1749 ГОДА МЕЖДУ ЗАПОРОЖСКИМИ КАЗАКАМИ, КРЫМСКИМИ, ТАТАРСКИМИ И ДРУГИМИ НАРОДАМИ, ПЕРЕДАННОЕ ЗАПОРОЖСКИМИ КАЗАКАМИ КРЫМСКОЙ СТОРОНЕ. (1749).....	229
135	СВИДЕТЕЛЬСТВО ПЕРЕДАННОЕ КРЫМСКИМ СОВЕТНИКАМ ОТ ЗАПОРОЖСКИХ СОВЕТНИКОВ ПОДТВЕРЖДАЮЩЕЕ О ВЗАИМНОМ ОТКАЗЕ ОТ КАКИХ ЛИБО ПРЕТЕНЗИЙ, РАЗБИРАТЕЛЬСТВ И ПРИЧЕНЕНИИ ВРЕДА ССЫЛАСЬ НА ПЕРИОД С 1748 ПО 1754 ГОДА МЕЖДУ ЗАПОРОЖСКИМИ КАЗАКАМИ, ОТНОСЯЩИМИСЯ К РОССИЙСКОЙ ИМПЕРИИ И ТАТАРСКИХ И ДРУГИХ НАРОДОВ, ОТНОСЯЩИХСЯ К ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИИ. (1754)	231
136	ДЕКЛАРАЦИЯ РОССИЙСКОЙ ДВЕРИ В СТАМБУЛЕ, ПОДТВЕРЖДАЮЩАЯ ВОЗВРАТ ВЕЩЕЙ, ПРИНАДЛЕЖАВШИХ КРЫМСКИМ ТАТАРАМ, КОТОРЫМ БЫЛ НАНЕСЕН УРОН СО СТОРОНЫ ЗАПОРОЖСКИХ КАЗАКОВ (1755).....	233
137	ДЕКЛАРАЦИЯ, СЧИТАЮЩАЯСЯ БЛАГОДАРНОСТЬЮ ЗА ВОЗМЕЩЕНИЕ УЩЕРБА НАНЕСЕННОГО КРЫМСКИМИ ТАТАРАМИ ЗАПОРОЖСКИМ КАЗАКАМ. (1758).....	234
138	ЗАВЕРШЕНИЕ ТОГО ЧТО ЕДИСАНСКИЕ НОГАЙЦЫ НЕ БУДУТ ДЕЛАТЬ КАКИЕ-ЛИБО ДЕЙСТВИЯ НАРУШАЮЩИЕ МИР И СОГЛАСИЕ. (1757).....	235
139	ЗАВЕРЕНИЕ, ПОДТВЕРЖДАЮЩЕЕ ТО, ЧТО ЕДИСАНСКИЕ НОГАЙЦЫ НЕ БУДУТ ДЕЛАТЬ КАКИЕ-ЛИБО ДЕЙСТВИЯ НАРУШАЮЩИЕ МИР И СОГЛАСИЕ. (1757)	237
140	ПИСЬМО ПОДТВЕРЖДАЮЩЕЕ, ЧТО СВИДЕТЕЛЬСТВО О ПОЛУЧЕНИИ ДЕНЕГ ЗА ПРИЧИНЕНИЕ ВРЕДА НОГАЙСКИМИ ТАТАРАМИ КАЗАКАМИ ПОТКАЛЫ, БЫЛО УЖЕ ПРЕДАНО И НЕТ НЕОБХОДИМОСТИ В ВЫДАЧЕ НОВОГО СВИДЕТЕЛЬСТВА. (1757)	239
141	СВИДЕТЕЛЬСТВО ПОДТВЕРЖДАЮЩЕЕ НАХОЖДЕНИЕ И ВОЗВРАТ ВЕЩЕЙ КРАДЕННЫХ ПРИ ОГРАБЛЕНИИ В БАГДАДЕ РОССИЙСКОГО ТОРГОВЦА ЙОВАНА СЫНА ДАНИЕЛЯ (1759).....	241
142	ОПИСЬ ВЕЩЕЙ ПОДТВЕРЖДАЮЩАЯ ВОЗВРАТ КРАДЕННЫХ ТОВАРОВ И ДЕНЕГ РОССИЙСКОГО ТОРГОВЦА ЙОВАНА СЫНА ДАНИЕЛЯ. (1759).....	243
143	СВИДЕТЕЛЬСТВО ВЫДАННОЕ ЗАПОРОЖСКИМИ ПРЕДСТАВИТЕЛЯМИ КРЫМСКИМ ПРЕДСТАВИТЕЛЯМ, ПОДТВЕРЖДАЮЩЕЕ ТО, ЧТО ОНИ ВЗАИМНО НЕ ИМЕЮТ ДРУГ К ДРУГУ ПРЕТЕНЗИЙ КАСАТЕЛЬНО ПРИЧЕНЕНИЕ РАЗНОГО ВИДА ВРЕДА В ПЕРИОД С 1754 ПО 1760 ГОДА МЕЖДУ ЗАПОРОЖСКИМИ КАЗАКАМИ ПРИНАДЛЕЖАЩИМ РОССИИ И ТАТАРАМИ ПРИНАДЛЕЖАВШИМ ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИИ. (1761).....	245
144	СВИТОК С ПРЕДЛОЖЕНИЕМ КРЫМСКОГО ХАНА ОСУЩЕСТВЛЯТЬ ПРОВЕРКУ НАНЕСЕННОГО ДРУГ ДРУГУ ЗАПОРОЖСКИМИ КАЗАКАМИ И ТАТАРАМИ УЩЕРБА НЕ ОДИН РАЗ В ПЯТЬ, ШЕСТЬ ЛЕТ, А КАЖДЫЙ ГОД (1762).....	247
145	РАСПИСКА ДАННАЯ КРЫМСКИМ ИСПОЛНИТЕЛЯМ РОССИЙСКИМИ ИСПОЛНИТЕЛЯМИ О ВСТРЕЧНОМ ОТКАЗЕ ОТ ДЕЛ КАСАТЕЛЬНО НАНЕСЕННЫХ ДРУГ ДРУГУ ВСЕХ ВИДОВ УЩЕРБА, УБЫТКОВ ЗАПОРОЖСКИМИ КАЗАКАМИ ОТНОСЯЩИМИСЯ К РОССИИ И ТАТАРАМИ ОТНОСЯЩИМИСЯ К ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИИ В ПЕРИОД С 3 ЯНВАРЯ 1761 ГОДА ПО 16 ИЮНЯ 1762 ГОДА (1762).....	248

146	ПИСЬМО РОССИЙСКИХ ПРЕДСТАВИТЕЛЕЙ КАСАТЕЛЬНО РЕШЕНИЯ О РАССМОТРЕНИИ УТВЕРЖДЕНИЙ КАЗАКОВ И ТАТАР О НАНЕСЕННОМ ДРУГ ДРУГУ УЩЕРБЕ И УБЫТКАХ (1763).....	250
147	РАСПИСКА ВЫДАННАЯ ИСПОЛНИТЕЛЯМИ РОССИЙСКОЙ СТОРОНЫ ИСПОНИТЕЛЯМ ИЗ КРЫМА КАСАТЕЛЬНО ТРЕБОВАНИЙ О НАНЕСЕННЫХ СТОРОНАМИ ДРУГ ДРУГУ УЩЕРБА, ПОТЕРЬ В ПЕРИОД С 17 ИЮНЯ 1762 ГОДА ПО 19 ИЮЛЯ 1766 ГОДА (1766).....	251
148	СВИДЕТЕЛЬСТВО О РЕАБИЛИТАЦИИ (ОПРАВДАНИИ) ПЕРЕДАННОЕ РОССИЙСКИМИ ИСПОЛНИТЕЛЬНЫМИ ЛИЦАМИ КРЫМСКИМ ИСПОЛНИТЕЛЯМ КАСАТЕЛЬНО УТВЕРЖДЕНИЙ О ПОТЕРЯХ, УЩЕРБЕ НАНЕСЕННОМ КАЗАКАМИ И ТАТАРАМИ ДРУГ ДРУГУ В ПЕРИОД С 19 ИЮЛЯ 1763 ГОДА ПО 19 ИЮЛЯ 1764 ГОДА (1764)	253
149	УКАЗ О РЕГИСТРАЦИИ ПОЛОЖЕНИЙ И АКТОВ СОСТАВЛЕННЫХ В РЕЗУЛЬТАТЕ РАБОТЫ ДЕЛЕГАЦИИ СОСТОЯЩЕЙ ИЗ ПРЕДСТАВИТЕЛЕЙ ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИИ И МОСКОВСКОГО ГОСУДАРСТВА ДЛЯ ОПРЕДЕЛЕНИЯ ГРАНИЦ ОТ ПОЛЬСКОЙ ГРАНИЦЫ ДО ЗЕМЕЛЬ ГАЗИКИРМАНА (1741).....	255
150	ПОЛОЖЕНИЕ О РЕШЕНИИ, ПРИНЯТОМ ПРЕДСТАВИТЕЛЯМИ ОСМАНСКОГО И МОСКОВСКОГО ГОСУДАРСТВ, КОТОРЫЕ БЫЛИ НАПРАВЛЕННЫ ДЛЯ ОПРЕДЕЛЕНИЯ ГРАНИЦЫ, О ТОМ КАК БУДЕТ ОБОЗНАЧАТЬСЯ ГРАНИЦА НАЧИНАЯ С ПОЛЬСКОЙ ГРАНИЦЫ (1740)	256
151	ПОЛОЖЕНИЕ СОСТОЯЩЕЕ ИЗ ПОДРОБНОГО ОПИСАНИЯ ОПРЕДЕЛЕННЫХ ГРАНИЦ, КАК РЕЗУЛЬТАТ СОВМЕСТНОЙ РАБОТЫ НАПРАВЛЕННЫХ ОСМАСКИМ И МОСКОВСКИМ ГОСУДАРСТВАМИ ПРЕДСТАВИТЕЛЕЙ НА ТЕРРИТОРИИ ОТ ПОЛЬСКОЙ ГРАНИЦЫ ДО ЗЕМЕЛЬ ГАЗИКИРМАНА (1740).....	258
152	ДОКУМЕНТ (АКТ), СОСТАВЛЕННЫЙ СТОРОНОЙ ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИИ, СОСТЯЩИЙ ИЗ ПОДРОБНОГО ОПИСАНИЯ ОПРЕДЕЛЕННЫХ ДЕЛЕГАЦИЕЙ В КОТОРУЮ ВХОДИЛИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ НАПРАВЛЕННЫЕ ОСМАНСКИМ И МОСКОВСКИМ ГОСУДАРСТВАМИ, ДЛЯ ОПРЕДЕЛЕНИЯ ГРАНИЦ ДАННЫХ ГОСУДАРСТВ ОТ ГРАНИЦЫ С ПОЛЬШЕЙ ДО ЗЕМЕЛЬ ГАЗИКИРМАНА, КАК РЕЗУЛЬТАТ ИХ СОВМЕСТНОГО ТРУДА (1740)	261
153	ДОКУМЕНТ (АКТ), СОСТАВЛЕННЫЙ РОССИЙСКОЙ СТОРОНОЙ, СОСТЯЩИЙ ИЗ ПОДРОБНОГО ОПИСАНИЯ ОПРЕДЕЛЕННЫХ ДЕЛЕГАЦИЕЙ В КОТОРУЮ ВХОДИЛИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ НАПРАВЛЕННЫЕ ОСМАНСКИМ И РОССИЙСКИМ ГОСУДАРСТВАМИ, ДЛЯ ОПРЕДЕЛЕНИЯ ГРАНИЦ ДАННЫХ ГОСУДАРСТВ ОТ ГРАНИЦЫ С ПОЛЬШЕЙ ДО ЗЕМЕЛЬ ГАЗИКИРМАНА, КАК РЕЗУЛЬТАТ ИХ СОВМЕСТНОГО ТРУДА (1740).....	263
154	ПЕРЕВОД НА ТУРЕЦКИЙ ЯЗЫК ДОКУМЕНТА ПЕРЕДАННОГО РОССИЙСКОЙ СТОРОНОЙ О ГРАНИЦАХ ОСМАНСКОЙ И РОССИЙСКОЙ ИМПЕРИЙ НА ТЕРРИТОРИИ ОТ ПОЛЬСКОЙ ГРАНИЦЫ ДО ЗЕМЕЛЬ ГАЗИКИРМАНА, ПЕРЕВОД ОСУЩЕСТВИЛ ВЛАДЕЮЩИЙ ТУРЕЦКИМ ЯЗЫКОМ СЕКРЕТАРЬ РОССИЙСКОЙ СТОРОНЫ КАРЛОВ (1740).....	266
154/A	УКАЗ, О РЕГИСТРАЦИИ ДОКУМЕНТОВ ОТНОСЯЩИХСЯ К СОСТАВЛЕННЫМ ПРЕДСТАВИТЕЛЯМИ ДОКУМЕНТАМ СОДЕРЖАЩИМ ИНФОРМАЦИЮ ОБ ОПРЕДЕЛЕНИИ ГРАНИЦ, ПРЕДСТАВИТЕЛИ БЫЛИ НАПРАВЛЕННЫ ОСМАНСКИМ И РОССИЙСКИМ ГОСУДАРСТВАМИ В РАЙОН АЗОВСКОЙ КРЕПОСТИ (1742).....	268

155	ДОКУМЕНТ СОДЕРЖАЩИЙ ИНФОРМАЦИЮ О ГРАНИЦАХ МЕЖДУ ДВУМЯ ГОСУДАРСТВАМИ, ОПРЕДЕЛЕННУЮ НАПРАВЛЕННЫМИ В РАЙОН АЗОВСКОЙ КРЕПОСТИ ПРЕДСТАВИТЕЛЯМИ ОСМАНСКОЙ И РОССИЙСКОЙ ИМПЕРИЙ (1741).....	269
156	СОГЛАШЕНИЕ ПЕРЕДАННОЕ СТОРОНОЙ ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИИ РОССИЙСКОЙ СТОРОНЕ О СОВМЕСТНОМ ОПРЕДЕЛЕНИИ ГРАНИЦ НАПРАВЛЕННЫМИ В РАЙОН АЗОВСКОЙ КРЕПОСТИ ПРЕДСТАВИТЕЛЯМИ РОССИЙСКОГО И ОСМАНСКОГО ГОСУДАРСТВ (1741)	272
157	СОГЛАШЕНИЕ ПЕРЕДАННОЕ РОССИЙСКОЙ СТОРОНОЙ СТОРОНЕ ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИИ О СОВМЕСТНОМ ОПРЕДЕЛЕНИИ ГРАНИЦ НАПРАВЛЕННЫМИ В РАЙОН АЗОВСКОЙ КРЕПОСТИ ПРЕДСТАВИТЕЛЯМИ РОССИЙСКОГО И ОСМАНСКОГО ГОСУДАРСТВ (1741)	274
158	ДОКУМЕНТ О ГРАНИЦАХ В РЕГИОНЕ ОСМАНСКОГО И РОССИЙСКОГО ГОСУДАРСТВ ДО МЕСТА, ГДЕ РЕКИ САМБЕК И МИУС ВПАДУТ В АЗОВСКОЕ МОРЕ (1742)	276
159	СВИДЕТЕЛЬСТВО, ПЕРЕДАННОЕ ОСМАНСКОЙ СТОРОНОЙ РОССИЙСКОЙ СТОРОНЕ О ГРАНИЦАХ ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИИ И РОССИИ В РАЙОНЕ РЕКИ САЛЬВЫ ДО МЕСТА ВПАДЕНИЯ РЕКИ МИЮШ В АЗОВСКОЕ МОРЕ (1742)	278
160	СОГЛАШЕНИЕ, ПЕРЕДАННОЕ РОССИЙСКОЙ СТОРОНОЙ ОСМАНСКОЙ СТОРОНЕ ОТНОСИТЕЛЬНО ГРАНИЦ В РАЙОНЕ ОТ РЕКИ САЛЬВА ДО МЕСТА ВПАДЕНИЯ РЕКИ МИЮШ В АЗОВСКОЕ МОРЕ (1742)	280
161	СОГЛАШЕНИЕ О ГРАНИЦАХ В РАЙОНЕ ОТ ПОЛЬСКОЙ ГРАНИЦЫ ДО ГОРОДА-КРЕПОСТИ ГАЗИ-КЕРМАН, УСТАНОВЛЕННЫХ ЛИЦАМИ, УПОЛНОМОЧЕННЫМИ ОСМАНСКОЙ СТОРОНОЙ И ЦАРСТВОМ МОСКОВСКИМ НА ОПРЕДЕЛЕНИЕ ГРАНИЦ (1761).....	282
162	УКАЗ, ПЕРЕДАННЫЙ РОССИЙСКОЙ СТОРОНЕ КАСАТЕЛЬНО ВИЗИРОВАНИЯ ОСМАНСКИМ СУЛТАНОМ СОГЛАШЕНИЯ, ЗАКЛЮЧЁННОГО В РЕЗУЛЬТАТЕ ОСМАНСКО-РОССИЙСКИХ МИРНЫХ ПЕРЕГОВОРОВ В КУЧУК КАЙНАРДЖА (1774)...	284
163	СВИДЕТЕЛЬСТВО ТОГО, ЧТО ВЫПУЩЕННОЕ В РЕЗУЛЬТАТЕ ПРОВЕДЁННЫХ МЕЖДУ РОССИЕЙ И ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИЕЙ ВСТРЕЧ ДЛЯ РАЗРЕШЕНИЯ ВОПРОСОВ КАСАТЕЛЬНО ИСПОЛНЕНИЯ КУЧУК-КАЙНАРДЖИНСКОГО ДОГОВОРА СОГЛАШЕНИЕ БЫЛО ПРИНЯТО И ВИЗИРОВАНО ОСМАНСКИМ СУЛТАНОМ (1779).....	295
164	ДОГОВОРНАЯ РАСПИСКА КАСАТЕЛЬНО НОВЫХ РЕШЕНИЙ В ОТНОШЕНИИ НЕКОТОРЫХ СТАТЕЙ КАЙНАРЖИНСКОГО И АЙНАЛЫКАВАКСКОГО СОГЛАШЕНИЙ, КРЕПОСТЕЙ ОЗИ И СОГУДЖАК И КУБАНСКИХ ТАТАР, ПРИНЯТЫХ РОССИЙСКИХ И ОСМАНСКИМ ГОСУДАРСТВАМИ (1784).....	301
165	ОБЯЗАТЕЛЬСТВО ОСМАНСКОГО ГОСУДАРСТВА РОССИИ КАСАТЕЛЬНО НОВЫХ ДОПОЛНЕНИЙ, ВНЕСЁННЫХ В ДВА УКАЗА, ПЕРЕДАННЫХ НАСЕЛЕНИЮ ЭФЛАКА И БОГДАНА (1784).....	304
166	ПИСЬМО КАНЦЛЕРА РОССИЙСКОЙ ИМПЕРИИ ГРАФА ОСТЕРМАНА ВЕЛИКОМУ ВИЗИРЮ ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИИ КАСАТЕЛЬНО МЕСТА РСПОЛОЖЕНИЯ КОНСУЛЬСТВА ЭФЛАКА, БОГДАНА И БУДЖАКА И НЕСПРАВЕДЛИВОГО ОТНОШЕНИЯ К НАСЕЛЕНИЮ ОЗИ (1781).....	306

167	ПИСЬМО, НАПРАВЛЕННОЕ РУССКИМ ФЕЛЬДМАРШАЛОМ ГРАФОМ РУМЯНЦЕВЫМ ОСМАНСКОМУ ВИЗИРЮ О КОНСУЛЬСТВЕ РОССИИ В ЭФЛАКЕ, БОГДАНЕ И БУДЖАКЕ (1781)	311
168	РЕЗЮМЕ О СВОЕЙ ВСТРЕЧЕ С ПОСЛОМ РОССИИ ПО ПОВОДУ КОНСУЛЬСКИХ ВОПРОСОВ, ПОДГОТОВЛЕННОЕ ГЛАВНЫМ ВЕЗИРЕМ ДЛЯ ПАДИШАХА И НАПИСАННЫЙ В ОТВЕТ УКАЗ СУЛТАНА (1781).....	312
169	РАТИФИКАЦИОННЫЙ ДОКУМЕНТ СУЛТАНА О ПРИНЯТИИ И РАТИФИКАЦИИ ОСМАНСКИМ ПАДИШАХОМ ДОГОВОРА МЕЖДУ ОСМАНСКИМ И РОССИЙСКИМ ГОСУДАРСТВАМИ О НОВЫХ ПРИНЯТЫХ РЕШЕНИЯХ ОТНОСИТЕЛЬНО НЕКОТОРЫХ ПУНКТОВ КЮЧУК-КАЙНАРДЖИЙСКОГО И АЙНАЛЫКАВАКСКОГО МИРНОГО ДОГОВОРА И ОЧАКОВСКОЙ КРЕПОСТИ, КРЕПОСТИ СОГУДЖАК И КУБАНСКИХ ТАТАРАХ (1784).....	314
170	РАТИФИКАЦИОННЫЙ ДОКУМЕНТ О ПРИНЯТИИ И РАТИФИКАЦИИ РОССИЙСКОЙ ИМПЕРАТРИЦЕЙ ДОГОВОРА МЕЖДУ ОСМАНСКИМ И РОССИЙСКИМ ГОСУДАРСТВАМИ О НОВЫХ ПРИНЯТЫХ РЕШЕНИЯХ ОТНОСИТЕЛЬНО НЕКОТОРЫХ ПУНКТОВ КЮЧУК-КАЙНАРДЖИЙСКОГО И АЙНАЛЫКАВАКСКОГО МИРНОГО ДОГОВОРА И КРЕПОСТЕЙ ОЧАКОВО И СОГУДЖАК И КУБАНСКИХ ТАТАРАХ (1784).....	317
171	ПЕРЕДАННАЯ РОССИЙСКОМУ ПОСЛУ НОТА О ПРЕДЛАГАЕМОМ К ИСПОЛНЕНИЮ ПОРЯДКЕ ПЕРЕДАЧИ ГРУЗОВ С РОССИЙСКИХ ТОРГОВЫХ СУДОВ, ПРИБЫВАЮЩИХ В СТАМБУЛ (1780).....	320
172	НОТА РОССИЙСКОГО ПОСЛА В ОТВЕТ НА НОТУ ОСМАНСКОГО ГОСУДАРСТВА О РОССИЙСКИХ ТОРГОВЫХ СУДАХ, ПРИБЫВАЮЩИХ В СТАМБУЛ (1780)	322
173	РЕЗЮМЕ ДЛЯ СУЛТАНА О ВОПРОСЕ ВЫДАЧИ РАЗРЕШЕНИЯ ПЕРЕВОЗКИ СТАМБУЛЬСКИХ ЗАПАСОВ ЗЕРНА, ГРУЖЕНЫХ НА РОССИЙСКИЕ ТОРГОВЫЕ СУДА, ПРИБЫВАЮЩИЕ В СТАМБУЛ, В ДРУГИЕ СТРАНЫ (1780).....	324
173/A	ОБЕСПЕЧЕНИЕ БЕЗОПАСНОСТИ РОССИЙСКИХ ТОРГОВЫХ СУДОВ В ОСМАНСКИХ ВОДАХ (1783).....	327
174	НОТА РОССИЙСКОГО ПОВЕРЕННОГО В ДЕЛАХ О СНИСХОДИТЕЛЬНОМ ОБРАЩЕНИИ ВО ВРЕМЯ ДОСМОТРОВ К ГРУЗИНСКИМ ПЛЕННЫМ (1775).....	328
175	РАСПИСКА О ПОЛУЧЕНИИ ПОЛНОЙ СТОИМОСТИ ЗА ПРОДАЖУ ДОМА И САДА СУПРУГИ ПОКОЙНОГО РОССИЙСКОГО КОНСУЛА (1793).....	329
176	НОТА РОССИЙСКОГО УПРАВЛЯЮЩЕГО ВНЕШНИМИ СВЯЗЯМИ (КАПЫ КЕТХЮДАСЫ) О ПРИОСТАНОВКЕ РАНЕЕ НАЧАТОГО СТРОИТЕЛЬСТВА КРЕПОСТИ (1755).....	330
177	НОТА ПОСЛА АНГЛИИ В СТАМБУЛЕ О ПОЛУЧЕНИИ ОТКАЗА РОССИИ ОТ СТРОИТЕЛЬСТВА КРЕПОСТИ МЕЖДУ КИЕВСКОЙ И ОЧАКОВСКОЙ КРЕПОСТЯМИ (1755).....	331
178	НОТА ПОСЛА АВСТРИИ (НЕМЧЕ) В СТАМБУЛЕ О ПОЛУЧЕНИИ ОТ РОССИИ РЕШЕНИЯ ПРЕКРАТИТЬ СТРОИТЕЛЬСТВО КРЕПОСТИ (1755).....	333
179	НОТА ПОСЛА АНГЛИИ В СТАМБУЛЕ ОБ ИСКРЕННИХ НАМЕРЕНИЯХ РОССИИ ОТКАЗАТЬСЯ ОТ СТРОИТЕЛЬСТВА КРЕПОСТИ (1755).....	334

180	НОТА, ВРУЧЕННАЯ РОССИЙСКОМУ ПОСЛУ О ПОКРОВИТЕЛЬСТВЕ ПРЕДСТАВИТЕЛЕЙ ХОРВАТСКИХ И ДРУГИХ ГРУПП ВЕНЕЦИАНСКОГО ПОДДАНСТВА, НАРУШАЮЩИХ ПОРЯДОК В ИЗМИРЕ И ДРУГИХ МЕСТАХ ПОД ПРЕДЛОГОМ, ЧТО ОНИ РУССКИЕ (1797).....	335
181	ДОГОВОРНОЕ ОБЯЗАТЕЛЬСТВО О ПРИМЕНЕНИИ НОВОГО СПИСКА ТАМОЖЕННЫХ ТАРИФОВ ДЛЯ РОССИЙСКИХ ТОРГОВЦЕВ (1799)	337
182	РАТИФИКАЦИОННЫЙ ДОКУМЕНТ О РАТИФИКАЦИИ ОСМАНСКИМ ПАДИШАХОМ ТОРГОВОГО ДОГОВОРА ПОДПИСАННОГО МЕЖДУ ОСМАНСКИМ И РОССИЙСКИМ ГОСУДАРСТВАМИ (1783).....	339
183	ДОГОВОРНОЕ ОБЯЗАТЕЛЬСТВО, СОСТАВЛЕННОЕ ПО ИТОГАМ ОСМАНСКО-РОССИЙСКИХ МИРНЫХ ПЕРЕГОВОРОВ В ПОСЕЛКЕ ЯССЫ (1792)	354
184	СВИДЕТЕЛЬСТВО О РАТИФИКАЦИИ ОСМАНСКИМ ВЕЛИКИМ ВЕЗИРЕМ ДОГОВОРНОГО ОБЯЗАТЕЛЬСТВА ЯССКОГО ДОГОВОРА (1792).....	359
185	СВИДЕТЕЛЬСТВО О РАТИФИКАЦИИ СОВЕТНИКОМ РОССИЙСКОЙ ИМПЕРАТРИЦЫ ЯССКОГО ДОГОВОРНОГО ОБЯЗАТЕЛЬСТВА (1792).....	360
186	ДОГОВОРНОЕ ОБЯЗАТЕЛЬСТВО О ПРЕКРАЩЕНИИ ВОЙНЫ, ПЕРЕДАННОЕ РОССИЙСКОМУ ГОСУДАРСТВУ В РЕЗУЛЬТАТЕ ОСМАНСКО-РОССИЙСКИХ МИРНЫХ ПЕРЕГОВОРОВ (1792)	361
187	НОТА РОССИЙСКОГО ПОСЛА В СТАМБУЛЕ ВЫСОКОЙ ПОРТЕ О ЧЕТЫРЕХ РОССИЙСКИХ ТОРГОВЫХ СУДАХ, ЗАДЕРЖАННЫХ В ПРОЛИВЕ ДАРДАНЕЛЛЫ (1812).....	364
188	ОТВЕТ ВЫСОКОЙ ПОРТЫ НА НОТУ РОССИЙСКОГО ПОСЛА В СТАМБУЛЕ В АДРЕС ВЫСОКОЙ ПОРТЫ О ЧЕТЫРЕХ РОССИЙСКИХ СУДАХ, ЗАДЕРЖАННЫХ В ПРОЛИВЕ ДАРДАНЕЛЛЫ (1812).....	366
189	НОТА РОССИЙСКОМУ ПОСЛУ ОБ УДЕРЖАНИИ И ПОКУПКЕ ЗЕРНА, ГРУЖЕННОГО НА РОССИЙСКИЕ КОРАБЛИ, ДЛЯ ПОКРЫТИЯ ПОТРЕБНОСТЕЙ СТАМБУЛА (1812).....	368
190	НОТА РОССИЙСКОМУ ПОСЛУ ОБ УДЕРЖАНИИ И ПРЕДЛОЖЕНИИ ПОКУПКИ ЗЕРНА, ГРУЖЕННОГО НА РОССИЙСКИЕ КОРАБЛИ, ДЛЯ ПОКРЫТИЯ ПОТРЕБНОСТЕЙ СТАМБУЛА (1813)	370
191	НОТА РОССИЙСКОГО ПОСЛА О ПРИНЯТИИ/ОТКЛОНЕНИИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ ОСМАНСКОГО ГОСУДАРСТВА ОБ УДЕРЖАНИИ И ПРОДАЖЕ ЗЕРНА, ГРУЖЕННОГО НА РОССИЙСКИЕ КОРАБЛИ, ДЛЯ ПОКРЫТИЯ ПОТРЕБНОСТИ СТАМБУЛА (1813).....	372
192	РЕЗЮМЕ ВЕЛИКОГО ВИЗИРЯ О ПОДРОБНОСТЯХ ВОПРОСА ОБ УДЕРЖАНИИ И ПОКУПКЕ ЗЕРНА, ГРУЖЕННОГО НА РОССИЙСКИЕ КОРАБЛИ, ДЛЯ ПОКРЫТИЯ ПОТРЕБНОСТЕЙ СТАМБУЛА И ВРУЧЕНИИ НОТЫ РОССИЙСКОМУ ПОСЛУ (1813)	374
193	ПИСЬМО РОССИЙСКОГО ПОСЛА В СТАМБУЛЕ ИТАЛИНСКОГО В АДРЕС ГЛАВНОКОМАНДУЮЩЕГО РОССИЙСКИХ ВОЙСК НА КАВКАЗЕ РТИЩЕВА ОБ ИСПОЛНЕНИИ РЕШЕНИЙ БУХАРЕСТКОГО МИРНОГО ДОГОВОРА ПО АНАТОЛИИ (1813).....	376

194	РАТИФИКАЦИОННОЕ ПИСЬМО О ЗАВЕРЕНИИ ОБЯЗАТЕЛЬСТВ ПО МИРНОМУ ДОГОВОРУ, ПОДПИСАННОМУ В РЕЗУЛЬТАТЕ МИРНЫХ ПЕРЕГОВОРОВ МЕЖДУ ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИЕЙ И РОССИЕЙ В БУХАРЕСТЕ (1812).....	378
195	ОБЯЗАТЕЛЬСТВО ОБ РАЗЪЯСНЕНИИ И ПОВТОРНОМ СОСТАВЛЕНИИ РАСПИСКИ О РАЗДЕЛЬНЫХ ОБЯЗАТЕЛЬСТВАХ ПО ВОЗМЕЩЕНИЮ ТОРГОВЫХ УБЫТКОВ И РЕПАРАЦИЯХ И ОСВОБОЖДЕНИИ ТЕРРИТОРИЙ, СОСТАВЛЕННОЙ В РАМКАХ АДРИАНОПОЛЬСКОГО МИРНОГО ДОГОВОРА (ПЕТЕРБУРГСКИЙ ПРОТОКОЛ) (1830)	384
196	ВЫДАЧА ПРОЖИВАЮЩЕМУ В БАКУ ГРАЖДАНИНУ РОССИИ ХАДЖИ АЛИ ИСМАИЛУ УКАЗА СУЛТАНА НА ВЕДЕНИЕ ТОРГОВЛЮ ДЛЯ ПЕРЕСЕЧЕНИЯ АНАТОЛИИ В ЦЕЛЯХ ТОРГОВЛИ (1819)	387
197	РАТИФИКАЦИОННОЕ ПИСЬМО О ЗАВЕРЕНИИ ОБЯЗАТЕЛЬСТВ ПО АККЕРМАНСКОЙ КОНВЕНЦИИ, ЗАКЛЮЧЕННОЙ МЕЖДУ ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИЕЙ И РОССИЕЙ (1826).....	389
198	РАТИФИКАЦИОННОЕ ПИСЬМО О ЗАВЕРЕНИИ РАСПИСКИ О РАЗДЕЛЬНЫХ ОБЯЗАТЕЛЬСТВАХ, СОСТАВЛЕННОЙ ОТНОСИТЕЛЬНО ВАЛАХИИ И МОЛДАВИИ, В СООТВЕТСТВИИ С ТРЕТЬЕЙ СТАТЬЕЙ АККЕРМАНСКОГО МИРНОГО ДОГОВОРА, ЗАКЛЮЧЕННОГО МЕЖДУ ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИЕЙ И РОССИЕЙ (1826).....	394
199	РАТИФИКАЦИОННОЕ ПИСЬМО О ЗАВЕРЕНИИ РАСПИСКИ О РАЗДЕЛЬНЫХ ОБЯЗАТЕЛЬСТВАХ, СОСТАВЛЕННОЙ ОТНОСИТЕЛЬНО СЕРБСКОГО НАРОДА, В СООТВЕТСТВИИ С ПЯТЫМ ПУНКТОМ АККЕРМАНСКОГО МИРНОГО ДОГОВОРА, СОСТАВЛЕННОГО МЕЖДУ ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИЕЙ И РОССИЕЙ (1826).....	398
200	ОБЯЗАТЕЛЬСТВА К МИРНОМУ ДОГОВОРУ, ЗАКЛЮЧЕННОМУ МЕЖДУ ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИЕЙ И РОССИЕЙ В ЭДИРНЕ В РЕЗУЛЬТАТЕ МИРНЫХ ПЕРЕГОВОРОВ (1829)	401
201	РАСПИСКА О РАЗДЕЛЬНЫХ ОБЯЗАТЕЛЬСТВАХ, СОСТАВЛЕННАЯ ОТНОСИТЕЛЬНО ВАЛАХИИ И МОЛДАВИИ, В СООТВЕТСТВИИ С МИРНЫМ ДОГОВОРом, ЗАКЛЮЧЕННЫМ МЕЖДУ ОСМАНСКИМ ГОСУДАРСТВОМ И РОССИЙСКИМ ГОСУДАРСТВАМИ (1829)	406
202	РАСПИСКА О РАЗДЕЛЬНЫХ ОБЯЗАТЕЛЬСТВАХ, СОСТАВЛЕННОЕ ОТНОСИТЕЛЬНО КОМПЕНСАЦИИ ТОРГОВЫХ ПОТЕРЬ И РЕПАРАЦИЯХ И ОСВОБОЖДЕНИИ ТЕРРИТОРИЙ В РАМКАХ МИРНОГО ДОГОВОРА, ЗАКЛЮЧЕННОГО МЕЖДУ ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИЕЙ И РОССИЕЙ (1829)	409
203	РАТИФИКАЦИОННОЕ ПИСЬМО О ЗАВЕРЕНИИ ОСМАНСКИМ ПАДИШАХОМ ОБЯЗАТЕЛЬСТВА К ПЕТЕРБУРГСКОМУ ДОГОВОРУ, ЗАКЛЮЧЕННОМУ МЕЖДУ ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИЕЙ И РОССИЕЙ (1834).....	412
204	НЕВЫДАЧА РОССИЕЙ ПАСПОРТОВ, ПАТЕНТОВ И ФЛАГОВ ГРАЖДАНАМ ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИИ, ПОИСК И ИЗЪЯТИЕ ВЫДАННЫХ ДОКУМЕНТОВ (1806)	416
	ИНДЕКС	423

KISALTMALAR

Genel

age.	: adı geçen eser
bk.	: bakınız
C.	: Cilt
d.	: doğum
ed.	: elçilik dönemi
e.t.	: erişim tarihi
hd.	: hükümdarlık dönemi
kd.	: kaptan-ı deryâlık dönemi
krş.	: karşılaştırınız
DİA	: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
no	: numara
ö.	: ölümü
S.	: Sayı
s.	: sayfa
sd.	: sadrazamlık dönemi
St.	: Saint
TDK	: Türk Dil Kurumu
vld.	: valilik dönemi
vd.	: ve devamı
vs.	: vesaire
yy.	: yüzyıl
(') (Kelime içerisinde)	: Ayn harfi
(') (Kelime içerisinde)	: Hemze harfi
(') (Kelime içerisinde)	: Kesme işareti
(') (Arapça terkiplerde)	: Okunmayan hemze harfi

(?)	: Kelimenin okunuşunda tereddüt.
()	: Metnin orijinalinde boş olan kısım.
xyzq	: Metnin orijinalindeki hasardan dolayı yaklaşık olarak okuma.
[xyzq]	: Metnin orijinalinde mevcut olmayıp anlamı tamamlamak için yayımlayan tarafından ilave edilen kısım.
–xyzq–	: Dua cümlesi veya anlamı tamamlayan parantez içi yan cümlecik.

Arapça Ay İsimleri

M.	: Muharrem
S.	: Safer
Ra.	: Rebîü'l-evvel
R.	: Rebîü'l-âhir
Ca.	: Cumâde'l-ûlâ / Cumâde'l-evvel / Cemâziye'l-ûlâ / Cemâziye'l-evvel
C.	: Cumâde'l-âhire / Cemâziye'l-âhir
B.	: Receb
Ş.	: Şa'bân
N.	: Ramazân
L.	: Şevvâl
Za.	: Zi'l-ka'de
Z.	: Zi'l-hicce

Faydalanılan Osmanlı Arşivi Fonları

A.DVNS.NMH.d.	: Bâb-ı Âsafî Divân-ı Hümâyûn Sicilleri Nâme-i Hümâyûn Defterleri
BOA	: Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi
C.HR	: Cevdet, Hariciye
C.SM	: Cevdet, Saray Mesalih
HAT	: Hatt-ı Hümâyûn
HRT.h	: Haritalar
MHD	: Muahedeler

RÛSİYYE'NİN AHİDNÂMESİ

Min-evâili Rebî'l-evvel sene 1113 ilâ-evâ() sene 1249

< Çeviri Yazı, Özet >

< ПЕРЕВОДЫ, РЕЗЮМЕ >

حضرت ممالک الملک لایزال و جناب و اهب العطا یا والنوال تقریر فرموده اند عن الشیخ
و تهرت صفای عز و صفة الارحام والانتقال کمال قدر تالیف و وفور موهبت و تهرت
و در سپهر نبوت و اختراجه فووت بشیوای زمره انبیا و مقتدای فقیه اصفا کجی
نوی محمد المصطفی صلی الله تعالی علیه و سلمت مخیرت کثیره البرکات و احسن بکون
و خلفا و راستین رضوان الله تعالی علیهم اجمعین و جعله اولیاء هدی قرینان و روح مقدسه

مخارج

بکذا اشرف البلدان والا ماکن و ابرار المذنبین و المساکین قبله جملة عامه و محراب توجیه عامه
ام اولان مکرمه ناک و مدینه منوره و قدس شریف خاد و حکمی و حرم الملوک
اولان بلاد نکه معظمه که استانبول و اردنه و بروسه در و شام و جت مشام
و بعد در السلام و مصر و نادره العصر و بیتا و کلیا عربستان و حلب و شهاب
و عراق عرب و عجم و بصره و احسا و دیلم و اقمه و موصل و شهرزور و وان و دیار بکر
و ذوالقدریه و کردستان و کرجهستان و ولایت ارض روم و سوس و اود و اوقه کر
و مغرب و حبش و تونس و جزایر و طرابلس و جزیره قبرس و مدوس و کرب و اوقه کر
و فرقه دکر و جزایر و سواحلی و دیار اناطولی و ممالک و ولایت اویماق و دیار یونس و شام
و دشت قجاق و ولایت کنه و اول جوالیده و اولان جمله اویماق و دیار یونس و شام
و بلغراد و کانایق و فلاح و حصون و ممالک افلاق و بغداد و تعریف و توصیف
مستغنی بجه بقاع و بلایات بادشا و معدلت بنای و شهنشاه و مرجع ستم
السلطان ابن السلطان و الخاقان ابن الخاقان السلطان العازی و صلی خان السلطان
ابراهیم خان که حل و عقد امور امن و امان و قی و توقی و شجاعت و شجاعت و شجاعت
الملک المستعان فیضه تصرفه مستقر و مقصود و فلاح و شکر اعلی ملک النعم
تعلیم لامر الله و شفقته علی خلق الله ذات کرامی صفاته لازمه ذمت او ایشدر
بنابرین همت و الا همت و ملوکانه مه احری و اهتم و اشد که اظها و مودت
و خلوصیتا بدینار و عواطف علیه بادشاهانه مزیدین و اوله بنا علی دل
افتخار و ارامه العظام العیسوی مختار کبراء الختام المسیحیه و صلوات علیهم
الطافه النورانیه صاحب ذی الخشیه و الوقار صاحب لای الهی و الاحسان
مستقو و لایین بنات جاری و جمله دوست و اکایع بجه بزرگ و مان و مان
و حکمداری بپروسی و اکسی و بیجوس ختم الله عواقبه بالخیر و الرشاد و احسن الیه
سبیل الصواب و السداد الیه باده الله تعالی بر قاج سنده در و مانینه و طهر
شفاق باغت اضطراب رعایا و برابری طرفین و لمغله بنه نظیر امور بلاد و رفیه
احوال عباد ایچون بخت و مودت و تبدلینه طرفین و میل و رغبت اولوب بول
اقدام فارو بجه نام جمله طرفین و بریلان و تکرار و مقتضا سنجه جار من الیه
طرفین و مرتخص الخیالات خدمتله تعیین و ارسالی و لسان قدوق عطاء الله المسیحیه
محرر و مشاوره جیبی و قرعه بولده و کلی ملیا نوش غیا تو بیج و اوقر الشوق و یل
یوان چره دیو استانه سعادت اشیا نه مه کلد کلرند و عقد مصلحت ایچون بول
اولان رخصت نامه لری ترجمه و بخیار لوالی الله موافق اولان و صفی دستور اکرم
مشیر و انچه نظام العالی لری تاظم منظم الامم مدبر امور الجهور و بالتفکر الناقب
متمم مهام الانام بالارای الصائب ممد بنیان الدوله و الاقبال مشید و کات
السعادة و الاحلال مکمل موس سلطنة العظمی و ابای خلافة الکبری الخنوف
بعضوف عواطف الملک الاعلی و زرا عظمه اصف شیخ و کل مطابق صلاته

МОСКОВ ÇARLIĞI'NA VERİLEN OTUZ YIL SÜRELİ AHİDNÂME-İ HÜMÂYUN

ВЫСОЧАЙШИЙ ТРАКТАТ, ВЫДАННЫЙ МОСКОВСКОМУ ЦАРСТВУ СРОКОМ НА 30 ЛЕТ

1

İstanbul'da Osmanlı ve Moskov murahhasları arasında yapılan görüşmeler sonucunda varılan mutabakat çerçevesinde mütareke temessüğü'nün tarihi olan 13 Temmuz 1700 tarihinden başlayıp 30 yıl boyunca geçerli olmak üzere; düşmanlıkların unutulup dostluğa riayet edilecek iki ülke halklarının refahı ve güvenin tesisi için çalışılması, Özi Nehri üzerinde bulunan Doğan, Gazikirman, Şahinkirman ve Nusretkirman hisarlarının bulunduğu bölgenin bu hisarlar yıkıldıktan sonra Osmanlı Devleti'ne, Azak Kalesi ve ona bağlı olan hisarlar ile çevresinin de Moskov Devleti'ne teslim edilmesi, Özi Nehri ile Or Boğazı arasında belirlenecek bölgeden her iki taraf ahalisinin de istifade edebilmesi, Moskov Çarlığı'nın Kırım Hanlığı'na her yıl ödemekte olduğu verginin kaldırılması, Kırım Tatarlarının Moskov Çarlığı topraklarına, Moskov Çarlığı'na bağlı Kazakların da Osmanlı topraklarına yönelik akınlarının durdurulması, Moskov Çarının Kapı Kethüdasının Osmanlı Devlet merkezinde uzunca kalması gerektiği durumlarda diğer dost devletlerin kapı kethüdalarına uygulanan prosedürün onun için de geçerli olması, savaş esirlerinin karşılıklı olarak iade edilmesi, Moskov rahiplerine ve ahalisine dinî amaçla Kudüs'e yapacakları seyahatler için izin verilmesi ve kolaylık sağlanması vs. hususlarda Osmanlı Sultanı II. Mustafa tarafından Moskov Çarlığı'na verilen ve on dört maddeden meydana gelen ahidnâme-i hümayun.¹

Высочайший трактат, выданный Османским Султаном Мустафой II Московскому Царству на основании достигнутых представителями Московии и Османской империи договоренностей, вступивший в силу в день обязательства о перемирии- 13 июля

1700 года сроком на 30 лет и состоявший из 14 пунктов, в котором стороны обязуются, забыв вражду, следовать законам дружбы и прилагать усилия для благополучия народов двух держав и установления доверия. Согласно данному договору, крепости Доган (Тавань), Кизикермен (Газикирман), Шахинкирман и Нусреткирман, стоявшие на Днепре, подлежали сносу, а эти земли должны были быть переданы Османскому государству; России отходила Азовская крепость с прилежащими территориями. Земли между Днепром и Перекопским заливом разрешалось использовать населению обеих сторон, отменялась уплата Россией ежегодной дани Крымскому ханству. Также данным договором останавливались потоки крымских татар с Османских земель в Московию и казаков из Московии в Османскую империю. Закреплялось право при необходимости длительного пребывания в столице Османского Государства резидента Московского Царя наравне с резидентами других дружественных стран, предусматривался обмен военнопленными. Также были достигнуты договоренности об обеспечении путевыми грамотами и содействии московским инокам и мирянам, едущим в Иерусалим с религиозными целями.¹

6 Ağustos / августа 1701²

¹ İstanbul Antlaşması. Osmanlı Devleti ile Kutsal İttifak devletleri arasında cereyan eden ve 16 yıl süren savaşlar sonunda, 1686 yılında bu ittifaka dahil olan Rusya dışındaki devletlerle 1699 yılında Karlofça'da barış antlaşmaları, Rus temsilcileri ile de iki yıllık mütareke yapılmıştır. Savaş sürecinde 1696 yılında Azak Kalesi'ni alarak denizlere ulaşma yolunda önemli bir adım atmış olan Rusya, bu antlaşmadan sonra müttefikleri olmadan Osmanlı ile savaşı sürdürmek istememiş ve İsveç'ten Baltık Denizi kıyılarını alabilmek için Osmanlı Devleti ile İstanbul Antlaşması'nı yapmıştır. Bu antlaşma iki devletin karşılıklı müzakere yoluyla yaptıkları ilk antlaşma olma özelliğini taşımaktadır. Rusya bu antlaşma ile İstanbul'da daimi elçi bulundurma hakkı elde etmiş; görüşmeler sırasında, Ortodoks Rumların Kudüs'te bulunan kutsal mekânlar üzerindeki imtiyazlarının artırılması ve Rus ticaret gemilerine Karadeniz'de serbest dolaşım izni verilmesi yönünde Rus tarafınca dile getirilen istekler Osmanlı tarafından kabul edilmemiştir.

² Bu tarih ahitnamenin tarihidir. İki taraf murahhaslarınca antlaşmanın imzalanma tarihi ise 13 Temmuz 1700'dür. İmzadan sonra antlaşmanın 14. maddesi gereğince Rus Büyük Elçisi Goltzin, Moskova'dan Çar'ın namesi ve tekidnamesiyle birlikte İstanbul'a gelmiş ve daha sonra da Osmanlı Padişahı tarafından Rusya'ya bir nâme-i hümayun (Bk. *Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi, Bâb-ı Âsafi, Divân-ı Hümayûn Sicilleri*,

¹ Стамбульское соглашение (Константинопольский мирный договор). В результате войн, длившихся между Османской империей и странами Священной лиги на протяжении 16-ти лет, в 1699 году в местечке Карловцы с участниками Священной лиги, кроме вступившей в лигу в 1686 году России, были заключены мирные соглашения, а с представителями России – договор о перемирии сроком на два года. В отсутствии союзников Россия, взятием Азовской крепости в 1696 году сделавшая большой шаг на пути обеспечения себе доступа к морям, не захотела продолжать войну с Османской империей и заключила с ней Константинопольский мирный договор с целью возможности завоевания Балтийского побережья Швеции. Особенность этого соглашения в том, что оно является первым договором, достигнутым путем переговоров между двумя державами. Данное соглашение закрепило за Россией право размещать в Стамбуле своего постоянного представителя. Требования российской стороны, выдвинутые в процессе переговоров, относительно расширения привилегий православных греков касательно находящихся в Иерусалиме святынь и разрешения свободного плавания в Черном море российских торговых судов Османской стороной приняты не были.

² Эта дата указана на договоре. Дата его подписания участниками переговоров с обеих сторон- 13 июля 1700 года. После подписания,

[s. 4]¹ Hüve

Hazret-i Mâlikü'l-mülk-i lâ-yezâl ve Cenâb-ı Vâhibü'l-atâyâ ve'n-nevâl –teferredet zâtühû anî's-şebihi ve'l-misâl ve tenezzehet sfâtühû an-vasmeti'l-irtihâlî ve'l-intikâl-in kemâl-i kudret-i ezeliyye ve vüfur-ı mevhibet-i lem-yezeliyyesi ve mihr-i sipihr-i nübüvvet ve ahter-i burc-ı fütüvvet, pişvâ-yı zümre-i enbiyâ ve muktedâ-yı fırka-i asfiyâ, iki cihân fahri Muhammedü'l-Mustafâ –salla'llâhü Teâlâ aleyhi ve sellem- in mu'cizât-ı kesîretü'l-berekâtı ve ashâb-ı güzîn ve Hulefâ'-ı Râşidîn –rıdvânü'llâhi Teâlâ aleyhim ecmaîn- ve cümle-i evliyâ'-ı hidâyet-karînin ervâh-ı mukaddeseleri murâfakatıyla.

Mahall-i Tevkî'

Ben ki; eşrefü'l-büldâni ve'l-emâkin ve ebrek'ül-me-dâyini ve'l-mesâkin, kible-i cümle-i âlem ve mihrâb-ı te-veccüh-i âmme-i ümem olan Mekke-i Mükerreme'nin ve Medîne-i Münevvere ve Kudüs-i Şerîf'in hâdim ü hâkimi ve hasretü'l-mülûk olan Bilâd-ı Selâse-i muazzama –ki, İst-anbul ve Edirne ve Burusa'dır- ve Şâm-ı cennet-meşâm ve Bağdâd-ı dâru's-selâm ve Mısır-ı nâdiretü'l-asr-ı bî-hemtâ ve külliyyen Arabistân ve Haleb-i şehbâ ve Irâk-ı Arab u Acem ve Basra ve Ahsâ² ve Deylem³ ve Rakka ve Musul ve Şehr-i Zor ve Van ve Diyârbekir ve Zülkadriyye ve Kür-distân ve Gürcistân ve vilâyet-i Erzurum ve Sivas ve Adana ve Karaman ve Mağrib ve Habeş ve Tunus ve Cezâyir ve Trablus ve Cezîre-i Kıbrıs ve Rodos ve Girid ve Akdeniz ve Karadeniz ve cezâyir ve sevâhili ve diyâr-ı Anadolu ve memâlik-i Rumili, husûsâ memâlik-i Tatar ve Deşt-i Kıp-çak ve vilâyet-i Kefe ve ol havâlide olan cümle oymak ve diyâr-ı Bosna ve Tımişvar ve Belgrad ve ona tâbî' kılâ' u husûn ve memâlik-i Eflak ve Boğdan ve ta'rif ü tavsifden müstağni nice bikâ' u büldânın Pâdişâh-ı ma'delet-penâhı ve şehinşâh-ı merhamet-destgâhı es-sultân ibn'üs-sultân ve'l-hâkân ibn'ül-hâkân es-Sultân el-Gâzî Mustafâ Hân ib-nü's-Sultân Mehmed Hân ibn'üs-Sultân İbrâhîm Hân'ım ki, hall ü akd-i umûr-ı emn ü emân ve fatk u ratk-ı mesâ-lih-i cihâniyân bi-tevfîk'ül-lâhi'l-Meliki'l-Müsteân kabza-i tasarrufuma müsahhar u mufavvazdır. Felâ-cerem, şük-ran alâ-tilke'n-niam ta'zîm li-emri'llâh ve şefakat alâ-hal-ki'llâh zât-ı girâmî-sıfâtıma lâzıme-i zimmet olmuştur. Binâ-berîn himmet-i vâlâ-nehmet-i mülûkâneme ahrâ vü

ehemm olmuştur ki, izhâr-ı meveddet ü hulûsiyyet edenle-re avâtuf-ı aliyye-i Pâdişâhânemiz bî-dirîğ ola.

Binâen alâ-zâlik iftihâru ümerâi'l-izâmî'l-İseviyye, muhtârü küberâi'l-fihâmî'l-Mesihîyye, muslihu mesâlihi cemâhîri't-tâifeti'n-Nasrâniyye, sâhibü ezyâlî'l-haşmeti ve'l-vakâr, sâhibü delâilî'l-mecdi ve'l-îtibâr Moskov vilâ-yetlerinin Çarı ve cümle Rus'un ve ona tâbî' nice yerlerin fermân-fermâ ve Hükümdarı Petrus Aleksiyoviçyus⁴ –ha-tema'llâhü avâkıbehû bi'l-hayri ve'r-reşâd ve ahsene ileyhi sebî-le's-savâbi ve's-sedâd- ile bi-irâdeti'llâhi Teâlâ birkaç seneden berü mâbeynde zuhûr eden şikâk bâis-i ıztırâb-ı reâyâ vü berâyâ-yı tarafeyn olmağla yine tanzîm-i umûr-ı bilâd ve terfih-i ahvâl-i ibâd için mahabbet ü meveddete tebdiline tarafeynden meyl ü rağbet olunup bundan akdem Karloviçe nâm mahalde tarafeynden verilen temessükler muktezâsınca Çar-ı müşârun-ileyh tarafından Murahhas Elçilik hidmetiy-le ta'yîn ve irsâl olunan kıdvetye uzamâi'l-milleti'l-Mesihîy-ye mahrem ve müşâverecisi ve Kargapol'da⁵ vekili Emelya-noş İgnateviç Ukrainskov⁶ ve Diyakosu Yovan Çeredeyev⁷ Âsitâne-i Saâdet-âşiyâneme geldiklerinde akd-i maslahat için yedlerinde olan ruhsatnâmeleri terceme ve bu hayırlı işe muvâfık olan mazmûnunu düstûr-ı ekrem, müşîr-i ef-ham, nizâmü'l-âlem, nâzımu menâzımı'l-ümem, müdebbi-ru umûri'l-cumhûri bi'l-fikri's-sâkıb, mütemmimü mehâm-mi'l-enâmi bi'r-re'yi's-sâib, mümehhidü bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl, müşeyyidü erkânî's-saâdeti ve'l-iclâl, mükemmilü nâmûsi[s]-saltanatı'l-uzmâ, mürettibü merâtibi[l]-hi-lâfeti'l-kübrâ, el-mahfûfu bi-sunûfi avâtufi'l-Meliki'l-A'lâ,

Nâme-i Hümâyûn Defterleri (BOA, A.DVNS.NMH.d), 5, kayıt no: 207 ve 208) ile birlikte bu ahidnâme-i hümâyûn gönderilmiştir.

согласно пункту 14 договора, российский Посол Голицын прибыл из Москвы в Стамбул с царской и подтвержденной грамотами, позднее Османским падишахом были направлены в Россию высочайшее послание (Bk. BOA, A.DVNS. NMH.d, 5/207-208) и договор.

¹ Defterde, bu sayfadan önceki 1, 2 ve 3 numaralı sayfalar boştur.

² Lahsâ, Hassa, Lachsa (Suudi Arabistan).

³ İran'ın kuzeyinde Hazar Denizi'yle Kazvin arasında, Gilân eyaletinin bir bölümünü teşkil eden dağlık bölge. Bk. Tahsin Yazıcı, "Deylem", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, C. IX, s. 263-265, İstanbul 1994.

⁴ Rus Çarı Peter I, Pyotr Alekseyevich. Büyük Petro ya da Deli Petro (hd. 1682-1725).

⁵ Kargopol (Rusya).

⁶ Yemelyan Ignatievich Ukraintsev (d.1641 - ö. 1708).

⁷ Ivan Cheredeyev.

Vezir-i A'zam-ı Âsaf-şiyem ve vekil-i mutlak-ı sadâkat-alem [s. 5] Serdâr-ı Ekremim Hüseyin Paşa¹ -edâma'llâhü Teâlâ iclâlehu ve dâafe iktidârehü- izz-i huzûr-ı fâizu'l-hubûr-ı hüsrevâneme arz u telhîs edip sâdır olan izn-i hümayânım mücebince tarafeynin murahasaları birkaç defa akd-i meclis eylediklerinde bi-tevfik'llâhi Teâlâ alâ-tarik'l-muvâdaa temessük târihinden mütevâliyeten otuz sene müddet ile akd-i musâlaha olunup sene isnetey-aşere ve mie ve elf Muharrem'inin yigirmi altıncı Erbiâ gününden ma'mûlün-bih olmak üzere cânibeynden temessükler verilmekle ba'dehü mu'tâd-ı kadim üzere verilen temessük mazmûnunu müeyyid ve müekkid Der-i Devlet-medârıma Büyük Elçilik hizmetiyle ta'yin olunan Çar-ı müşârun-ileyhin mahrem âdemi ve İsmolenço'da² vekili olan kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesîhiyye Düka Dimitriyos Mihayloviç Goliçen³ ile gönderilen nâme ve te'kidnâmesi dahi tercemme ve müşârun-ileyh Vezir-i A'zamım vesâtatıyla Pâye-i Serîr-i A'lâmıza telhîs olunup umûr-ı sulh u salâh her ne ise bi'l-cümle ilm-i âlem-şümûl-i hüsrevânem muhît u şâmil oldukda müsâade-i aliyye-i hüsrevânem erzânî kılınıp hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûnumuzla fermân-ı âli-şânımız sâdır olmağın işbu tuğrâ-yı garrâ-yı cihân-ârâımızla müşerref ahidnâme-i hümayûn-ı şevket-makrûnumuz şeref-yâfte-i sudûr ve mâdde be-mâdde ve lafız be-lafız makbûl-i hümayûnum olup yerlü yerinde riâyet ü sıyânet olunmak için işbu on dört mâddedir ki zikrolunur:

Evvelki Mâdde: Bi-emri'llâhi Teâlâ mâbeynde vâkı' olan ceng ü cidâl ve harb ü kîtâl ve gayri tarik ile zuhûr eden husûmet ü adâvet bi'l-cümle mündefi' u mürtefi' olup ve fimâ-ba'd akdolunan sulh u salâhın bereketiyle ta'yin olunan müddet içinde bi'l-külliyeye ferâmûş olunup ve bir dürlü ahz-i intikâma tasaddi olunmayıp tarafeynden levâzım-ı ârâmiş ü istirâhat ve merâsim-i emniyyet ü refâhiyyet ve şerâyıt-ı ahd ü peymân ve ravâbıt-ı mihr ü vifâk ve mahabbet ü meveddet kemâ-yenbağî ve bilâ tebdil ü tağyir mürâ'ât oluna ve kezâlik memleketlerimiz ve reâyâ vü berâyâlarımız aralarında dahi dostluk gözedilip ve birbirlerine her vechile hayır sanalar ve iyiliklerin isteyeler ve hulûs üzere muâmele edeler ve bu zikrolunan müddetin tamâmında belki nısfında muvâdaanın meddolonması tarafeynden murâd olunursa tekrâr ittifâk ve hüsn-i irâdet ile söyleşile ve bu vech üzere tarafeynin hüsn-i rızâsı ve ittifâkıyla karâr-dâde olan mevâd müddet-i mezbûrede kendü zamânlarımızda ve vârislerimiz ve haleflerimiz beyninde dahi cümle şurût ve kuyûduyla mukarrer kılınıp mu'teber ve mükemmel ve

bilâ-tağyir mürâ'ât oluna ve kezâlik reâyâlarımız beyninde dahi gözedile.

İkinci Mâdde: Özi Suyu'nda vâkı' Doğan ve Gazikirman⁴ ve Şahinkirman ve Nusretkirman kastleleri hedm oluna ve fimâ-ba'd ol yerlerde kastel ve mesken yapılmamak üzere arâzi-i merkûme topraklarıyla bu cengden evvel oldukları gibi müşârun-ileyh Moskov ve Rus Çarı tarafından yine Devlet-i Aliyyemin zabt u tasarrufuna reddolunup ke'l-evvel Devlet-i Aliyyemin zabt u tasarrufunda ola ve bu zikrolunan kastlelerin hedmi dahi Büyük Elçi ile gelecek te'kidnâmenin akabinde otuz gün içinde bilâ-te'hîr icrâ ve tekmil oluna ve müşârun-ileyh Moskov Çarının ol kastlelerin içinde olan zâbiti ve askeri cümle top ve cebehâne ve mühimmât ve zahireleriyle emniyyet ü selâmet ile çıkıp kendü vilâyetlerine gideler ve çıkdıklarında ve avdetlerinde Tatar tâifesi ve Devlet-i Aliyyeme tâbi' asker ve reâyâ ve gayri her kim olursa kendülere bir dürlü teaddi ve rencide vü remide ve zarar u ziyân etmeye. Ammâ Moskov ve Kazak askeri dahi bu aralıkda gerek zikrolunan kastlelerde iken ve gerek çıkıp avdet ederken muhkem zabt olunup bir vechile el uzatmayalar ve bir nesne talebinde olmayalar.

Üçüncü Mâdde: Ebnâ'-i sebil ve tüccârın memerr u ma'beri olup ve geçürici gemilerin dahi iskeleleri olmak üzere [s. 6] Özi Suyu'nun her kangı tarafında olursa bir cânibinde Doğan Kal'ası yurduyla Özi Suyu'nun mâbeyninde Devlet-i Aliyyemden varoş vaz' olunup varoşa münâsib hendek ve sedd ile tahsîn oluna. Lâkin istihkâm verilip kal'a ve kastel sûretine konulmaya ve top ve cebehâne ve cebehâneye müteallik mühimmât ve asker vaz' olunmaya ve deryâda olan ceng ve çekdirme sefineleri ol varoşa çıkıp yanaşmayalar.

Dördüncü Mâdde: Azak Kal'ası ve hâlâ ona tâbi' cümle atik ve cedid kastleler ve bu kastlelerin arasında olan gerek arâzi ve gerek su hâliyâ müşârun-ileyh Moskov Çarının zabtında olmağla yine ol vech üzere cümlesi âsûde-hâl ile Çar-ı müşârun-ileyhin zabt u tasarrufunda kalalar.

Beşinci Mâdde: Tarafeynin reâyâsı bu metin ü müstahkem sulh u salâh ile emîn ü müsterih olup fimâ-ba'd tarafeynden müteharrik ve bedhâh olanların sebebiyle mâbeynde nizâ' u ihtilâf zuhûr eylemeyip cümle tecâvüzlerin men' u kat' olunması tarafeynin maksûdu olmağla ittifâk ile karâr-dâde olmuştur ki; Or⁵ Kal'ası'ndan başlanıp on iki sâat mesâfe olan Or Boğazı'nın toprağı intihâsından Azak Kal'ası'nın berü tarafından Muiş⁶ Suyu'nda vâkı' cedid kastele varınca mâbeynde olan topraklar ıssız ve hâli ve cümle sevâkinden tehî kala ve Nehr-i Özi cânibinde

¹ Veziriazam Amcazâde Hüseyin Paşa (sd. 1697-1702).

² Smolensk (Rusya).

³ Rus Büyük Elçisi Dmitry Mikhaylovich Golitsyn (d. 1665 - ö. 1737).

⁴ Berislav (Ukrayna).

⁵ Perekop (Kırım).

⁶ Mius (Rusça: Миус, Ukraynaca: Миц). Ukrayna'nın Donetsk sıradağlarından doğarak Miuski Limanı'nda Azak Denizi'ne dökülen nehir.

Moskov mülkü hudûdu dâhilinde vâkı' Potkal¹ şehri olan Seca'dan² Özi Kal'ası'na değin Özi Suyu'nun iki tarafında olan topraklar dahi Varoş-ı Cedid'den gayri umrân ve sevâkinden hâli kala. Lâkin varoşlar kurbünde bağ ve bağçe için müstevfi yer alikonula ve hedm olunan kasteller tekrâr yapılmayıp tehi kala ve ittifâk ile hâli kalması münâsib görülen yerlerde dahi bu misillü kastel var ise tarafeynden hedm oluna ve bunun gibi yerler yapılmayıp ve müstahkem kılınmayıp hâli üzre tehi kala.

Altıncı Mâdde: Özi Nehri'nde ve nehr-i merkûma ce-reyân eden küçük nehirlerde ve Muiş Kasteli ile Or Boğazı toprağı ta'bir olunan mahallerin arasında ittifâk ile hâli kalacak yerlerde ve sularda ve Karadeniz'e karib mahallerde âsûde-hâl ile ve yat u yaraksız gelinip gidilmek şartıyla hüsn-i civâra ve hüsn-i muâmeleyle lâıyk olduğı üzre teay-yüşe lâzım olan odun kesmek ve kovan tutmak ve otluk almak ve tuz götürmek ve balık avlamak ve ormanlarda şikâr eylemek câiz ola ve bu makûle intifâ' için gelip gidenlere kimesne mâni' olmaya ve bâc ve gümrük ve bu misillü nesne talebiyle cebrolunmaya ve Kırım Ceziresi'nde ve zikrolunan Or Boğazı'nda taraşlık³ olmağla hayvânât ve davaları kadimden Or Boğazı'ndan taşra çıkıp yaylıma yayılagelmekle bu makûle yaylıma yayılanlara bir dürlü zarar u ziyân erişdirilmeyip yayılmaları mu'tâd-ı kadim üzre emniyyet ü istirâhat ile ola.

Yedinci Mâdde: Azak Kal'ası'na öbür cânibinden dahi vech-i münâsib üzre toprak tasarrufu lâzım olmağla râkiben beyne'n-nâs müsta'mel ve müteârif olan misâha vechiyle Azak'dan Kuban cânibine doğru on sâat arâzi misâha olunup ta'yîn oluna. Şöyle ki; tarafeynden ta'yîn olunacak vekiller nizâ' etmeyip bu mâddenin mazmûnu üzre cânibeynin arâzisini gereğı gibi tefrik ve vaz'-ı alâyim-i muayyene ile temyiz ü ta'yîn eyleyip zikrolunan on sâatlik arâzisinin dâhilinde olana müteallik bir dürlü ihtilâfa yer alıkomayalar ve tarafeynden adedi berâber âdemler ile âkıl ve hayrhâh vekiller ta'yîn olunup mâbeynlerinde karâr-dâde olan vakitte bu işi kemâl-i sür'at ile görüp tekmil edeler. Mâadâ arâzi bu âna değin Devlet-i Aliyyemin zabtında oldukları gibi yine ol minvâl üzre zabt u tasarrufunda kalalar ve

Nogay ve Çerkes ve gayri Devlet-i Aliyyeme tâbi' olanlar ve davaları ol yerlerde gezip Moskov ve Kazak ve gayri Moskov Çarına tâbi' olanlardan [s. 7] kendülere zarar u ziyân etdirilmeye ve kezâlik Azak'a ta'yîn olunan arâzide gezen Çar-ı müşârun-ileyhin reâyâsına ve davalarına Tatar ve Nogaylı ve Çerkes ve Kırımlı ve gayriler bir dürlü zarar u ziyân erişdirmeyip konşuluğa riâyet edeler ve hilâfına cesâret edenlerin muhkem haklarından geline ve ol câniblerde dahi kal'a ve kastel ve varoş sûretinde tarafeynden müceddeden nesne yapılmaya; hâliyâ oldukları hâl üzre kalıp tarafeynden sulha mugâyir vaz' u hâlet zuhûr eylemeye.

Sekizinci Mâdde: Müşârun-ileyh Moskov Çarına tâbi' gerek Moskov ve gerek Kazak ve gayrileri, Taman ve Kırım ve sair serhadd-i İslâmiyye reâyâsına bir dürlü tecâvüz ve teaddi etmeyip ve Kazak eşkıyâsı sayka ve kayıklar ile Karadeniz'e çıkmayıp bir ferde zarar u gezend erişdirmeyip şakâvet ve tecâvüzden muhkem men' olunup sulh u salâhın şerâyıtına mugâyir ve merâsim-i hüsn-i civâra muhâlif evzâ' u etvârları zâhir oldukda âşikâre muhkem haklarından geline. Devlet-i Aliyyem tarafından dahi serhadlerde olan hükkâm ve Kırım hânlarına ve kalgay⁴ ve nüreddinlerine⁵ ve gayri sultâna ve umûmen tavâyif-i Tatar'a ve ordularına fermân-ı ekid ile tenbih oluna ki, Devlet-i Aliyyeme olan itâat ü inkıyâdları hasebiyle kemâl-i riâyet ile ve bilâ tebdil ü tağyir bu şerâyıt-ı sulh u salâha muvâfakat ve mütâbaat eyleyip fimâ-ba'd Moskov cânibine ve Çarının zabtında olan şehir ve varoşlara ve Büyük Rus ve Küçük Rus memleketlerinin reâyâ vü berâyâlarına ve varoşlarına ve Özi ve Ten ve gayri nehirlerde vâkı' Kazak şehirlerine ve varoşlarına ve Azak semtinde olan varoşları ve kastelleri ve reâyâları ve Çar-ı müşârun-ileyhin cümle sınırları üzerine az çok asker ile varmayıp ve teaddi ve tecâvüz eylemeyip ve esir almayıp ve davalarının sürmeyip ve gizlü ve âşikâre zarar u ziyân erişdirmeyip ve onları bir dürlü rencide vü remide eylemeyip kemâl-i istikrâr ve ihtimâm ile hüsn-i civâri ve cânibeynin muvâfakatını mer'î tutalar ve bir dürlü zarar u ziyân isâbeti ve hayf u gadr ile Çar-ı müşârun-ileyhin reâyâsını ta'ciz ve teaddi edecek olurlar ise bu makûle sulh u salâha mugâyir işde bulunanlar haberi

¹ "Ukrayna coğrafyasında Dinyeper'de bulunan Kazaklar, Osmanlı literatüründe Zaporog veya Şelale Kazakları adıyla anılmışlardır. Özi Kazakları, Barabaş, Sarıkamış ve Potkalı Kazakları olarak üç kısımdan oluşmuşlardır. Bunlardan Dinyeper ve Aksu (Buğ) nehirleri arasında bulunan bölgedeki bataklığa Türkler Sarısu veya Sarıkamış dedikleri için buradaki Kazaklar, Sarıkamış Kazakları adını almışlardır. Potkalı ise bu bölgedeki bir adanın adı olduğundan Özi Kazaklarının bir kısmı da bu ismi almışlardır." Bk. Vedat Kanat, "Osmanlı-Rus Diplomasisinde Bir Kriz: Ukrayna Kazakları (1768-1792)", *Tarihin Peşinde, Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S. 19, 2018, s. 495.

² Stantsiya Zaporoz'ka Sich (Ukrayna) (bk. <https://mapcarta.com/>, e.t. 22.10.2019). Dinyeper Nehri'ndeki bir adada bulunan bir yer. "[Potkalı Kazakları], kendilerine karargâh olarak belirledikleri yere Sich (Seca, Siecz, Sieç, Seç) adını vermişlerdir." Bk. Kanat, "Ukrayna Kazakları", s. 495.

³ Taraş: Yağma, garet. Bk. *Türk Dil Kurumu (TDK), Tarama Sözlüğü* (<https://sozluk.gov.tr>) (e.t. 24.10.2019).

⁴ Kırım Hanlığı'nda 1. veliaht.

⁵ Kırım Hanlığı'nda 2. veliaht.

alındıkda himâye olunmayıp cürmlerine göre muktezâ-yı adl ü şer' üzre bilâ-emân haklarından geline ve tarafeynden gasbolunan her ne ise buldurulup sâhiblerine reddoluna ve bu makûle teftiş ü tefahhuslarda müsâmaha edip itâat etmeyenlerin dahi iktizâsına göre cezâları tertib oluna ve işbu akdolunan mevâd ve şerâyit-ı sulh u salâha mugâyir ve sâdır olan fermâna muhâlif vaz' u hâlet ile sâi bi'l-fesâd olanların sâire mûcib-i ibret için muhkem cezâları verile ve mutlakâ müddet-i muvâdaada harb ü kıtâl ve teaddiyât men' u def' olunup sulh u salâha muhâlif her ne ise ihlâs-ı tâm ve tenbîh-i ekid ile men' oluna ve akdolunan bu mübârek sulh u salâh sınırlarda mu'tâd-ı kadim üzre tarafeynden müsâraat ile işâat ve muvâdaanın tamâmına değin hıfz u riâyeti fermânlar ile tenbîh oluna ve fimâ-ba'd hakkından muhkem gelinmek üzre bir ferd bir dürlü teaddiye cesâret eylemeye ve Moskov Çarlığı müstakıl devlet olmağla bu âna değin Kırım Hânı ve Kırımluya beher sene verdiği vergiyi vermek gerek güzeşte ve gerek hâlâ ve gerek ba'de'l-yevm Çar-ı müşârun-ileyh ve haleflerinin deruhdeleri olmaya. Ammâ Kırım Hânı ve Kırımlu ve gayri Tatar tâifesi bundan sonra vergi mutâlebesi ve gayri dürlü illet ü bahâne ile sulh u salâha mugâyir işde olmayıp sulhu mer'î tutalar.

Dokuzuncu Mâdde: Bu sulh u salâh akdinden evvel tarafeynden ahz olunup zindânlarda kalan esirler bu mübârek sulh u salâh bahânesiyle mübâdele-i müstahsene ile tedricle ıtlâk olunup ve bir tarafda ziyâde ve dahi mu'teber [s. 8] esir bulunursa sonra onların dahi ıtlâkıyçün iltimâsa cevâz ola ve tarafeynin şânına ve bu sulh u salâha lâıyıkı üzre riâyet oluna. Mâadasının dahi -ki sâir kimesnelerin zabtında ve Tatarların yanında olurlar- münâsib ve mümkün mertebe mu'tedil ve ma'kûl bahâ ile tedricle ıtlâklarına sa'y olunmak câyiz ola. Lâkin mâbeynde tevrika imkân olmaz ise ya isbât veyâ yemin ile sâbit olan bahâ verile ve ceng esnâsında alınanlar mukâbili veyâ bedeli ile bilâ-cebr söyleşmek câyiz ola ve hâkimler bi'l-cümle rızâlaşdırmalarına sa'y edip bu makûle ıtlâklarda vâkı' ihtilâfı lâıyıkı üzre görüp tarafeynin rızâsıyla mâbeynlerin fasledeler ve sulh u salâhdan sonra bu muvâdaa müddetinde Moskov Çarının memleketinden esir ahz olunup götürüldükde Kırım'da ve Bucak'da¹ ve Kuban cânibinde ve gayri memâlik-i mahrûsemde Osmânlu ve Tatar ve Çerkes içinde bulduruldukda bilâ-bahâ ıtlâk ve reddolunalar ve Moskov esirlerini istihlâs için gelip gidip zikrolunan memâlikde yol kâğıdlarıyla gezen Çar-ı müşârun-ileyhin âdemleri mâdâm ki kendü hâllerinde olup esirlerin tahlisine sa'y edeler, rencide olunmaya. Hilâf-ı şer'-i şerif rencide edip zarar u gezend erişdirenlerin

cezâları verile. Ammâ İslâma gelen esirlerin ıtlâkı muhâl olmağla ol makûleler ayardılmakdan be-gâyet ihtirâz oluna.

Onuncu Mâdde: Ticâret ahvâli semere-i sulhdan olup memleketlerin refâh-ı hâline sebep olur. Lâkin Çar-ı müşârun-ileyh tarafından işbu muayyen Orta Elçileri bu husûsa külliyyet ile me'zûn ve murahhas olmamağla ticâret ahvâlinin söyleşilmesi ve bir sûrete ifrâğ olunması, te'kid ü teşyid-i sulh u salâh için mu'tâd-ı kadim üzre müşârun-ileyh Moskov Çarı tarafından Der-i Devlet-medârıma ta'yin ve ırsâl olunacak Büyük Elçisine alikonula.

On Birinci Mâdde: Bu sulh u salâh ve muvâdaanın müddetinde Kırımlu ve Kazak arasında ve umûmen tarafeynde bir gâile zuhûr edip nizâ' vâkı' olursa sınır hükkâmı ve paşa ve hân ve sultân ve gayri zabıtların aralarında sühûlet ile görüle. Ammâ dahi müşkil işler zuhûr eyledikde Devlet-i Aliyyem cânibi ile haberleşip dostluk ve sulh u salâha münâsib vechile tevfiq oluna ve bu makûle serhad nizâi sebebiyle ceng ü cidâle mübâseret olunmayıp gereği gibi ihtirâz ve ihtiyât olunmağla sulh u salâh tarafeynden istikrâr ile mer'î tutula.

On İkinci Mâdde: Moskov tâifesinin avâmmı ve râhibleri Kudüs-i Şerif'e varıp ziyâretgâhlarını ziyâret etmeğe izin ve ruhsat ola ve bu makûle ziyârete gidenlerden Kudüs-i Şerif'de ve gayri yerlerde gümrük ve harâc ve pişkeş taleb olunmaya, lâzım olan yol kâğıdlarıyçün akça alınmaya ve memâlik-i mahrûsemde olan Rus ve Moskov ruhbânlarına hilâf-ı şer'-i şerif dahl ve rencide olunmaya.

On Üçüncü Mâdde: İktizâ eden umûru görmek için Çar-ı müşârun-ileyhin Kapu Kethüdâsı Der-i Devlet-medârımda meks etmek iktizâ etdikde kendüsi ve tercemânları sâir Devlet-i Aliyyem dostlarının kapu kethüdaları riâyet olundukları in'âmât ve muâfiyyet ile riâyet olunup esnâ'-i sulhda kâğıdlar ile gelip giden âdemlerine yol emirleri verilip vech-i ahsen üzre dahi muâvenet oluna.

On Dördüncü Mâdde: Mevâdd-ı sulh u salâh ve şerâyit-ı ahd ü peymânı müş'ir ma'mûlün-bih temessük tesliminden sonra takviyet-i mevâdd-ı sulh u salâh ve tekmi'l-i merâsim-i musâfât ve tetmim-i levâzım-ı muvâlât ve tanzîm-i umûr-ı sâire için de'b-i kadime-i müstahsene üzre mûmâ-ileyhimâ Moskov elçileri Âsitâne-i Saâdetimden çıkdıklarından sonra altı ay içinde Moskov Çarının Büyük Elçisi dahi Çar-ı müşârun-ileyhin nâme ve te'kidnâmesiyle Der-i Devlet-i Aliyyeme dâhil olmak üzre hudûd-ı İslâmiyyeye [s. 9] geldikde mu'tâd üzre riâyet ve refâhiyyet ile

¹ Osmanlılar zamanında Besarabya'nın (Moldova) güneyinde yer alan siyasi ve idari bölge.

karadan isâl olunup te'kid-i mevâdd-ı sulh için dahi yedine ahidnâme-i hümayûnum teslimi ile vech-i lâyıki üzre girü avdet etdirile ve tarafeynin şânına münâsib olan vechile nâmelerde ve cümle kâğıdlarda mu'tâd olan elkâb tahririnde dahi kusûr olunmaya.

İmdi; fîmâ-ba'd mevâdd-ı merkûme üzre tecdid ve temhid olunan işbu musâlaha ve muvâdaa mukarrer ve mu'teber tutulup yerleri ve gökleri yokdan var eden Hazret-i Allâh –*celle şânühû*–nun ism-i şerifini yâd ve Peygamberimiz hâtemü'n-nebiyyîn ve fahru'l-mürselin Muhammedü'l-Mustafâ –*salla'llâhü Teâlâ aleyhi ve sellem*– hazretlerinin mu'cizât-ı kesîretü'l-berekâtlarını irâd edip şîme-i kerîme-i hüsvân-ı sadâkat-mu'tâd ve kâide-i marziyye-i tâcdârân-ı vefâ-i'tiyâd üzre ahd ü misâk ederiz ki, zikrolunan mevâd-

dın şurût ve kuyûduna ve sulh u salâhın mevâsik u uhûdüne kemâ-yenbağî riâyet olunup mādâm ki ol cânibden hilâfına vaz' u hareket sudûr etmeye, taraf-ı hümayûn-ı Pâdişâhâ-nemizden ve ahlâf u a'kâb ve vûkelâ-yı âli-makâm ve sâir mîr-i mîrân-ı sâhibü'l-ihtişâm ve ümerâ'-i zevi'l-ihtirâm ve umûmen asâkir-i nusret-encâmımızdan ve cümle ubû-diyyetimiz ile şeref-yâb olan tavâ-yif-i huddâmdan bir ferd hilâfına müteallik vaz' u hareket eylemeye.

Tahrîran fî-gurreti şehri Rebî'l-evvel sene selâse-aşere ve miete ve elf. [1 Ra. 1113]¹

1113

Be-makâm-ı
Edirne el-mahrûse

¹ Defterde, bu sayfanın kalan kısmı boştur.

KUDÜS'Ü ZİYARET ETMEK İSTEYEN İKİ MOSKOV
RAHİBİ İÇİN VERİLEN YOL EMRİ

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ДВУМ
МОСКОВСКИМ ИНОКАМ

Kudüs'te Hristiyanlarca kutsal sayılan yerleri ziyaret etmek isteyen Petro ve Madkalo(?) isimli iki Moskov rahibinin, gidişte ve dönüşte bedeli mukabilinde yiyecek ve içeceklerinin temin edilmesi, kendilerine ve yanlarındaki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılmaması, geçip gitmelerine mâni olunmaması, haraç vs. adlar altında para talep edilmemesi ve güvenle seyahat etmelerinin sağlanmasına dair İstanbul-Kudüs kara ve deniz yolu güzergâhlarında bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

2

Приказ кадиям уездов, уполномоченным и другим лицам, расположенным на морском и сухопутном путях по маршруту Стамбул-Иерусалим, позволяющий двум московским инокам Петро и Мадкало(?), желающим посетить христианские святыни в Иерусалиме, получать по пути туда и обратно за плату питье и питание, запрещающий досматривать их самих и находящиеся при них вещи и животных, чинить препятствия на их пути, требовать с них деньги под предлогом уплаты дани и пр., а также требующий обеспечить им безопасность на пути следования.

28 Temmuz / июля - 6 Ağustos / августа 1700

[s. 10] Âsitâne-i Saâdetimden berren ve bahren Kudüs-i Şerîf'e varıp gelince yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve zikrolunan kazâlarda vâkı' kethüdâyerlerine ve Yeniçeri serdârları ve iskele emînleri ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesîhiyye Âsitâne-i Saâdetimde olan Moskov Elçisi -hutimet avâkıbühü bi'l-hayr-Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "Moskov ruhbanlarından Petro ve Madkalo(?) nâm râhibler Kudüs-i Şerîf'de vâkı' ziyâretgâh-ı Nasârâ olan mahalleri ziyâret için azîmet etmeleriyle gidişde ve gelişde her kangımzın taht-ı hükümet ve kazâsına dâhil olurlar ise iktizâ eden me'kûlât ü meşrûbâtları narh-ı cârî üzre akçalarıyla verilib yollarda ve menâzil ü merâhilde ve Yafa İskeleyi'nde kendülere ve esvâb¹ u davarlarına

dahl ü taarruz ve mürrûr u ubûrlarına mümânaat olunmayıp gafaralardan(?) ve bâcdârlardan ve ümenâ ve sâirleri tarafından min-ba'd gümrük ve bâc ve harâc ve sâir tekâlif mutâlebesiyle kimesneye renâde vü remîde etdirilmeyip emn ü selâmet ile birbirinize irsâl eylemeniz" bâbında hüküm-i hümayûnum recâ etmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî-evâsıtı S. sene 1112

¹ Bu kelime burada ve defterdeki diğer yol emri kayıtlarında, ikisi müstesna, "esvâb" (=giysiler, elbiseler) şeklinde geçmektedir. Defterin 5 ve 6 numaralı kayıtlarında yer alan o iki istisnâda ise, Osmanlı Arşivi'nde bulunan diğer belge ve kayıtlara uygun olarak "esbâb"

(=sebepler, vasıtalar) şeklinde geçmektedir. Bu itibarla defterdeki bu kelimenin "esbâb" (=vasıta) olduğu değerlendirilerek kayıtların özetlenmeleri sırasında "yanlarındaki eşya ve gereçler" şeklinde ifade edilmiştir.

MOSKOV ÇARININ NAMESİNİ İSTANBUL'A GETİREN
MİHAİL'İN ADAMLARI İÇİN VERİLEN YOL EMRİ

Moskov Çarının namesini İstanbul'a getiren Mihail'in, iki sandık ve sekiz denk eşya ile birlikte gemiyle ülkesine geri gönderdiği adamı Teodor ile hizmetkârı Andrey ve tercümanı Yovan'ın yol boyunca bedeli mukabilinde yiyecek ve içeceklerinin temin edilmesi, yol emniyetlerinin sağlanması, yanlarındaki malların gümrüğü ödendikten sonra görevlilerce vergi, haraç vs. adlar altında para talep edilmemesi ve kendilerine, yanlarındaki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılmasına dair İstanbul-Akkirman-Kalas-Boğdan kara ve deniz yolu güzergâhlarında bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

3

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ЛЮДЯМ
МИХАИЛА, ПРИВЕЗЩЕГО ГРАМОТУ
МОСКОВСКОГО ЦАРЯ В СТАМБУЛ

Приказ кадиям уездов, уполномоченным и другим лицам, расположенным на морском и сухопутном путях по маршруту Стамбул-Акирман-Калас-Богдан позволяющий человеку Михаила (привезшего в Стамбул грамоту Московского Царя) Теодор, отправленному вместе со слугой Андиреем и переводчиком Йованом на корабле обратно на родину с двумя сундуками и восемью тюками, получать за плату питье и питание, а также предписывающий обеспечить им в пути безопасность, запрещающий взимать с них после уплаты таможенного сбора за провозимые ими товары какие-либо прочие сборы и досматривать их самих, их вещи и животных.

9-18 Nisan / апреля 1701

Âsitâne-i Saâdetimden karadan ve deryâdan Akkirman¹ ve Kalas² iskelelerine ve Boğdan Voyvodasına varınca yol üzerinde vâki' olan kâdîlara ve zikrolunan kazâlarda vâki' kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Kıdvetü uzamâi'l-milleti'l-Mesîhiyye Âsitâne-i Saâdetimde olan Moskov nâme-resânı Mihail -hutimet avâkübühü bî'l-hayr- Ordu-yı Hümâyûnuma arzuhâl gönderip; "kendüsiyle maan gelen âdemlerinden Teodor³ ve hidmetkân Andrey ile Yovan nâm Tercemâm iki sandık ve sekiz denk ile sefine ile vilâyetine göndermekle menâzil ü merâhilde iktizâ eden me'kûlât ü meşrûbâtları narh-ı câri üzre akçalarıyla verilip ve mahûf ve muhâtara olan mahallerde yanlarına kifâyet mikdâr âdemler ta'yîn olunup ve götürdükleri emtiamn

gümrüğün kânûn-ı kadîm üzre edâ eyledikten sonra kendülere ve esvâb u davarlarına dahl ü taarruz olunmayıp harâc nâmıyla ve sâir bahâne ile akça mutâlebesiyle rencide vü remîde etdirilmeyip emîn ü sâlim birbirinize irsâl ü isâle her biriniz takayyüd ü ihtimâm eylemeniz" bâbında hükm-i hümâyûnum recâ etmeğün vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî-evâyili Za. sene 1112

¹ Bilhorod - Dnistrovskyi (Ukrayna).

² Galati (Romanya).

³ Metinde "شودور" imlâsı ile.

MOSKOV BÜYÜK ELÇİSİNİN YEĞENİ VE ON ADAMI
İÇİN VERİLEN YOL EMRİ

Moskov Büyük Elçisi Goliçen'in, gerekli bazı şeyler için İstanbul'a gönderdiği yeğeni ve on adamının, gidiş ve dönüşlerinde, bedeli mukabilinde yiyecek ve içeceklerinin temin edilmesi, kendilerine ve yanlarındaki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılmaması, geçip gitmelerine mâni olunmaması, görevlilerce haraç vs. adlar altında para talep edilmemesi ve yol emniyetlerinin sağlanmasına dair Edirne-İstanbul güzergâhında bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

4

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ПЛЕМЯННИКУ
МОСКОВСКОГО ПОСЛА И 10-ТИ ЕГО
СОПРОВОЖДАЮЩИМ

Приказ кадиям уездов, уполномоченным и другим лицам, расположенным по маршруту Эдирне-Стамбул, позволяющий племяннику Московского Посла Голицына и его 10-м людям, по необходимости посланным в Стамбул, получать за плату питье и питание, запрещающий досматривать их самих, их вещи и животных, создавать препятствия на их пути, требовать с них деньги под предлогом уплаты дани уполномоченным и пр., а также предписывающий обеспечить им безопасность на пути следования.

28 Haziran / июня - 7 Temmuz / июля 1701

*Edirne'den İstanbul'a varıp gelince yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve zikrolunan kazâların
kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:*

Kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesîhiyye Moskov Çarının Der-i Devlet-medârimda olan Büyük Elçisi Düka Dimitriyos Mihayloviç Goliçen -hutimet avâkıbühû bi'l-hayr-Dergâh-ı Muallâma arzuhâl gönderip; "iktizâ eden ba'zı eşyâ için yeğenini on nefer âdemisi ile İstanbul'a göndermekle gidişde ve gelişde her kangımzın taht-ı hükûmet ve kazâsına dâhil olurlar ise iktizâ eden me'kûlât ü meşrûbatları narh-ı câri üzre akçalarıyla verilip yollarda ve menâzil ü merâhilde kendülere

ve esvâb u davarlarına dahl ü taarruz ve mürûr u ubûrlarına mümânaat olunmayıp cizyedârlar ve sâirleri tarafından min-ba'd harâc mutâlebesiyle ve sâir bahâne ile akça talebiyle kimesneye renâde vü remâde etdirilmeyip himâyet ü sıyânet olunarak emn ü selâmet ile birbirinize irsâl eylemeniz" bâbında hüküm-i hümayûnum recâ etmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuştur.

Fi-evâhiri M. sene 1113

KUDÜS'Ü ZİYARET ETMEK İSTEYEN ALTI MOSKOV
RAHİBİ İLE YANLARINDAKİ İKİ KİŞİ İÇİN VERİLEN
YOL EMRİ

Kudüs'te Hristiyanlarca kutsal sayılan mekânları ziyaret etmek isteyen Papa Lazaros, Papa Fedektiyos(?), Serabiyos, Şamuel, Yasef ve İlariyo isimli Moskov rahipleri ile yanlarındaki Petrus ve Tercüman Yovan isimli iki kişinin gidiş ve dönüşlerinde bedeli mukabilinde yiyecek ve içeceklerinin temin edilmesi, kendilerine ve yanlarındaki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılmaması, pişkeş vs. adlar altında para talep edilmemesi ve güvenle seyahat etmelerinin sağlanmasına dair Edirne-Kudüs kara ve deniz yolu güzergâhlarında bulunan vezir, beylerbeyi, kadı, mütesellim, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

5

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ШЕСТИ
МОСКОВСКИМ ИНОКАМ, ЖЕЛАЮЩИМ ПОСЕТИТЬ
ИЕРУСАЛИМ, И СОПРОВОЖДАЮЩИМ ИХ ДВУМ
ЛЮДЯМ

Приказ визирям, бейлербейам, мутесселимам, кадиям уездов и прочим уполномоченным лицам, расположенным на морском и сухопутном путях по маршруту Эдирне-Иерусалим, позволяющий Отцу Лазаросу, Отцу Федиктийосу(?), Серабьюсу, Самуил, Ясефу и Иларию, желающим посетить христианские святыни Иерусалима, а также сопровождающим их Петрусу и переводчику Йовану на пути туда и обратно получать за плату питье и питание, запрещающий досматривать их самих, их вещи и животных, требовать с них деньги под предлогом необходимости подношений и пр., а также предписывающий обеспечить им безопасность на всем пути следования.

6-15 Ağustos / августа 1701

Edirne'den berren ve bahren Kudüs-i Şerîfe varıp gelince yol üzerinde vâkı' olan vüzerâ-yı ızâm ve mür-i mirân-ı fihâm ve kuzât ve mütesellim ve kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve iskele emînleri ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesihîyye Moskov Çarının Der-i Devlet-medârımında olan Büyük Elçisi Düka Dimitriyos Mihayloviç Goliçen –hutimet avâkıbühü bi'l-hayr– Dergâh-ı Muallâma arzuhâl gönderip; "Moskov ruhbânlarından Papa Lazaros ve Papa Fedektiyos(?) ve Serabiyos ve Şamuel ve Yasef ve İlariyo nâm râhibler ile yine Moskovludan Petrus ve Tercemân Yovan nâm müste'menler Kudüs-i Şerîf'de ziyâretgâh-ı Nasârâ olan mahalleri ziyârete gitmek murâd etmeleriyle gidişde ve gelişde her kangımzın taht-ı kazâ ve hükûmetine dâhil olurlar ise

iktizâ eden me'kûlât ü meşrûbâtları narh-ı câri üzere akçalarıyla verilip menâzil ü merâhilde ve Kudüs-i Şerîf'de ve âhar yerlerde kendülerine ve esbâb u davarlarına dahl ü taarruz ve pişkeş nâmıyla ve sâir bahâne ile akça mutâlebesiyle kimesneye rencâde vü remîde etdirilmeyip himâyet ü sıyânet ve emîn ü sâlim mürûr u ubûrlarına her biriniz takayyüd eylemeniz" bâbında hüküm-i hümayûnum recâ etmeğin vech-i meşrûh üzere amel olunmak emrim olmuştur. **Buyurdum ki:**

Fî-evâili Ra. sene 1113

MOSKOV BÜYÜK ELÇİSİNİN ADAMLARI İÇİN
VERİLEN YOL EMRİ

Moskov Büyük Elçisinin, ülkesine geri gönderdiği adamlarının yol boyunca bedeli mukabilinde yiyecek ve içeceklerinin temin edilmesi, kendilerine ve yanlarındaki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılmaması ve güvenli bir şekilde seyahat etmelerinin sağlanmasına dair Edirne-Boğdan güzergâhında bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ЛЮДЯМ
МОСКОВСКОГО ПОСЛА

Приказ кадиям уездов, уполномоченным и другим лицам, расположенным по маршруту Эдирне-Богдан (Молдова), позволяющий отправленным Московским Послом обратно в свою страну людям получать на пути следования за плату питье и питание, запрещающий досматривать их самих, их вещи и животных, а также предписывающий обеспечить им безопасность на пути следования.

6-15 Ağustos / августа 1701

[s. 11] *Edirne'den Boğdan Voyvodasına varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdılara ve zikrolunan kazâların kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:*

Kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesihîyye Moskov Çarının Der-i Devlet-medârımında olan Büyük Elçisi Düka Dimitriyos Mihayloviç Goliçen *-hutimet avâkıbühû bi'l-hayr-*ın girü vilâyetlerine gönderdiği âdemleri her kangınızın taht-ı hükûmet ve kazâsına varıp dâhil olurlar ise iktizâ eden me'kûlât ü meşrûbâtları narh-ı cârî üzre akçalarıyla verilip

menâzil ü merâhilde kendülerine ve esvâb u davarlarına dahl ü taarruz olunmayıp himâyet ü sıyânet ederek emîn ü sâlim birbirinize irsâl ü isâl eylemeniz bâbında fermân-ı âli-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Fi-evâili Ra. sene 1113

İSTANBUL KUMKAPI'DA ÇADIRCIAHMED
MAHALLESİ'NDE MEVCUT İKEN YANDIĞI VE
SADECE ARSASININ KALDIĞI BİLDİRİLEN KİLİSE
İÇİN KEŞİF YAPILMASI HUSUSUNDA
ÇIKARILAN EMİR

Moskov Büyük Elçisinin, Kumkapı'da Çadırcıahmed Mahallesi'nde fetihten beri Rum ahalinin elinde bulunduğunu ve çıkan büyük yangında yanarak sadece arsasının kaldığını bildirdiği Aya Kiryaki diye bilinen kilisenin, şayet verilen bilgiler doğru ise şeriatın izin verdiği ölçüde ve mahkeme marifetiyle keşfinin yaptırılıp hüccete bağlanması-na dair Âsitane Kaymakamı Vezir Osman Paşa'ya ve İstanbul Kadısına hitaben çıkarılan emir.

ПРИКАЗ ОБ ИЗУЧЕНИИ ВОПРОСА О ЦЕРКВИ,
О КОТОРОЙ СООБЩАЛОСЬ, ЧТО БУДУЧИ
РАСПОЛОЖЕННОЙ В РАЙОНЕ ЧАДЫРДЖИАХМЕД
В КУМКАПЫ, СТАМБУЛ, ОНА СГОРЕЛА И ОСТАЛСЯ
ТОЛЬКО ЕЕ ЗЕМЕЛЬНЫЙ УЧАСТОК

Указ, адресованный каймакаму Главного города (Стамбула) Осман Паше, а также кадию Стамбула относительно организации проведения расследования силами суда и, в случае достоверности предоставленных сведений, для установления доказательств относительно церкви, известной под названием Аяа Кирьяки, о которой сообщается Послом Московии, что она находится в районе Чадырджиахмед в Кумкапы во владении греческого сообщества с момента завоевания города, а также что в результате большого пожара она сгорела и остался только ее земельный участок.

5-14 Eylül / сентябрь 1701

Âsitâne Kâimmakâm Vezîr Osmân Paşa'ya ve İstanbul Kâdisına hüküm ki:

Kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesîhiyye Moskov Çarının Der-i Devlet-medârimda olan Büyük Elçisi Düka Dimitriyos Mihayloviç Golıçen –hutimet avâkıbühû bî'l-hayr– Der-gâh-ı Muallâma arzuhâl gönderip; "mahrûse-i İstanbul'da Kumkapu kurbünde Çadırcıahmed Mahallesi'nde vâkı' feth-i hâkânîden berü ehl-i zimmet Rum reâyâsının yedlerinde terk olunan Aya Kiryaki demekle ma'rûf Kilise mukaddemâ vâkı' olan ihrâk-ı azimde muhterik olup eser-i binâdan bir nesne kalmayıp sırf arsa-i hâliye kaldığın" bildirip ol bâbda hükm-i hümayûnum recâ etmeğin mesâğ-ı şer'î olduğu mertebe şer'le keşfolunmak emrim olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre amel dahi husûs-ı mezbûra tamâm mukayyed olup göresin: Kilise-yi mezbûre feth-i hâkânîden berü ehl-i zimmet Rum reâyâsının yedlerinde terk olunmuş kadîmî kilise olup muhterik olmuş ise mesâğ-ı şer'î olduğu mertebe şer'le keşif ve hüccet eylesin. Ammâ mukayyed olasin ki, bu takrîble kilise-yi merkûm ta'mir olunmak ihtimâli olmaya; şöyle bilesin.

Fî-evâili R. sene 1113

MOSKOV BÜYÜK ELÇİSİNİN ŞIRA SATIN ALMASINA
MANİ OLUNMAMASI İÇİN ÇIKARILAN EMİR

УКАЗ О НЕПРЕПЯТСТВОВАНИИ ПОКУПКЕ СУСЛА
ПОСЛОМ МОСКОВИИ

Moskov Büyük Elçisi Goliçen'in, ülkesine götürmek üzere İstanbul'a yakın iskele ve kıyılardan bin beş yüz medre şıra satın almasına ve bunun nakline mâni olunmamasına dair Âsitane Kaymakamına, Sekbanbaşıya ve Hassa Bostancıbaşıya hitaben çıkarılan emir.

Указ, адресованный каймакаму Главного города (Стамбула), Секбанбаши, а также Начальнику службы охраны, о непрепятствовании покупке и перевозке полутора тысяч сосудов с виноградным суслом, приобретаемых на пристанях и побережьях вблизи Стамбула для переправки в Московию Послом Московии Голицыным.

5-14 Eylül / сентябрь 1701

Âsitâne Kâimmakâmna ve Sekbânbaşı ve Hâssa Bostâncıbaşıya hüküm ki:

Kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesîhiyye Moskov Çarının Der-i Devlet-medârımda olan Büyük Elçisi Düka Dimitriyos Mihayloviç Goliçen *-hutimet avâkıbühü bi'l-hayr-* Der-gâh-ı Muallâma arzuhâl gönderip; *"vilâyetine götürmek için İstanbul'a karîb iskele ve yahlardan akçasıyla bin beş yüz medre şıra iştirâsına kimesne mâni' olmamak"* bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuştur. **Buyurdum ki:**

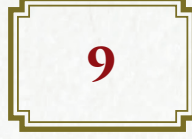
Vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre amel dahi vech-i meşrûh üzre vilâyetine götürmek için İstanbul'a karîb iskele ve yahlardan akçasıyla iştirâ eylediği bin beş yüz medre şıranın iştirâ ve nakline kimesneyi mümânaat etdirmeyesin.

Fi-evâili R. sene 1113

MOSKOV BÜYÜK ELÇİSİNİN ŞARAP SATIN ALIP
GÖTÜRMESİNE MÂNİ OLUNMAMASI İÇİN
ÇIKARILAN EMİR

УКАЗ О НЕПРЕПЯТСТВОВАНИИ ПОКУПКЕ И
ПЕРЕВОЗКЕ ВИНА ПОСЛОМ МОСКОВИИ

Moskov Büyük Elçisi Goliçen'in, Azak Limanı'na varıncaya dek kendisi ve adamlarının şahsi kullanımları için Tirebolu kasabasından veya başka yerden on bin medre şarap satın alıp götürmesine mâni olunmamasına dair Karadeniz kıyılarında bulunan kazalardan üçündeki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

Приказ, адресованный кадиям, уполномоченным и иным лицам, находящимся на побережье Черного моря, о непрепятствовании покупке Послом Московии Голицыным для собственного пользования, а также для своих людей десяти тысяч сосудов вина в поселении Тиреболу либо в другом месте, а также его транспортировке на всем протяжении пути до прибытия в порт Азов.

15-24 Eylül / сентября 1701

Karadeniz sevâhilinde vâkı' () ve () ve () kâdılarına ve zikrolunan kazâların kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve iskele emînleri ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesîhiyye Moskov Çarının Der-i Devlet-medârımında olan Büyük Elçisi Düka Dimitriyos Mihayloviç Goliçen –*hutimet avâkıbühû bi'l-hayr*– Dergâh-ı Muallâma arzuhâl gönderip; "Azak Limanı'na varınca kendünün ve yanında olan âdemlerinin kefâf-ı nefsleri için Tirebolu kasabasından veyâhüd âhar yerden akçasıyla yalnız on bin medre hamr iştirâ edip götürmelerine kimesne mâni olmamak" bâbında hüküm-i hümayûnum recâ etmeğin vech-i meşrûh üzere amel olunmak emrim olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzere amel eyleyip dahi vech-i meşrûh üzere kefâf-ı nefsleri için akçasıyla yalnız on bin medre hamr iştirâ edip götürmelerine kimesneyi mümânaat etdirmeyesin. Ammâ mukayyed olasın ki, mikdâr-ı muayyeneden ziyâde veyâhüd iki def'a alınmak ihtimâli olmaya; şöyle bilesin.

Fî-evâsıtı R. sene 1113

İKİ MOSKOV TACİRİNİN İSTANBUL'DAN SATIN
ALDIKLARI MALLAR İLE AZAK'A DÖNMELERİNE
MÂNİ OLUNMAMASI İÇİN ÇIKARILAN EMİR

УКАЗ О НЕПРЕПЯТСТВОВАНИИ ВОЗВРАЩЕНИЮ
ДВУХ МОСКОВСКИХ КУПЦОВ С ТОВАРАМИ,
КОТОРЫЕ ОНИ ПРИОБРЕЛИ В СТАМБУЛЕ

Azak'tan gemiyle getirdikleri sadeyağ, katran vs. malları İstanbul'da satan ve çeşitli miktarlarda zeytinyağı ve pamuk satın alıp İstanbul'da gümrüğünü ödedikten sonra Kefe gemisine yükleyerek geri dönmek isteyen Alikor ve Andrey a isimli Moskov tacirlerinin gitmelerine mâni olunmamasına dair Âsitane Kaymakamına, Kefe Paşasına, Kerç ve Taman kaleleri dizdarlarına hitaben çıkarılan emir.

10

Указ, адресованный каймакаму Главного города (Стамбула), Управителю Феодосии, комендантам крепостей Керчь и Тамань, о не препятствовании кораблям двух купцов Московии по имени Аликор и Андрея, продавших в Стамбуле топленое масло, смолу и пр. товары, которые они привезли из Азова на корабле, и пожелавших, после приобретения в Стамбуле оливкового масла и хлопка в различном количестве и уплаты таможенных пошлин, загрузив приобретенные товары в корабль, следующий в Феодосию, вернуться на родину.

7-16 Temmuz / июля 1702

Âsitâne Kâimmakâmna ve Kefe Paşasına ve Kerş ve Taman kal'aları dizdârlarına hüküm ki:

Moskov tüccârından Alikor ve Andrey a nâm tâcirler Dergâh-ı Muallâma arzuhâl edip; "bundan akdem şerikleriyle Azak İskeleyi'nden tüccâr sefînesine dört yüz elli fuca revgan-ı sâde ve katrân ve sâir eşyâ tahmîl ve İstanbul'da esnâfa bey' ve tevzî' ve akçaların aldıktan sonra şerikleri gidip hâlâ bunlar dahi yigirmi beş fuca zeyt yağı ve birkaç denk penbe iştirâ ve

İstanbul'da mu'tâd üzre gümrüğün edâ ve Kefe sefînesine tahmîl ve mahall-i mezbûra nakl murâd etmeleriyle mürûrlarına mümânaat olunmamak" bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğîn; "Vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuştur."

Fi-evâsıtı S. sene 1114

KUDÜS'Ü ZİYARET ETMEK İSTEYEN BİR MOSKOV
PAPASI İLE İKİ ARKADAŞI İÇİN VERİLEN
YOL EMRİ

Kudüs'te Hristiyanlarca kutsal sayılan yerleri ziyaret etmek isteyen Yovan Luciya isimli bir Moskov papası ile iki arkadaşına, ahidnâme-i hümayun gereğince ziyaret izni verilmesi, gidiş ve dönüşlerinde gümrük, haraç ve pişkeş istenmemesi ve hukuka aykırı olarak müdahalede bulunulmamasına dair Âsitane Kaymakamına, İstanbul-Kudüs güzergâhında bulunan vezir, beylerbeyi, sancakbeyi, kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

11

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ПАПЕ МОСКОВИИ
И ДВУМ ЕГО СПУТНИКАМ, ПОЖЕЛАВШИМ
ПОСЕТИТЬ ИЕРУСАЛИМ

Путевая грамота, адресованная каймакаму Стамбула, всем везилям, бейлербейам, сан-джакбейам, кадиям и иным должностным и прочим лицам на маршруте Стамбул-Иерусалим, относительно Папы (?) Московии по имени Иван Луджийа (?), а также двух его спутников, пожелавших посетить считающиеся священными в христианстве места в Иерусалиме, о позволении в соответствии со специальным ферманом султана посетить указанные места, а также о невзимании по пути следования в Иерусалим и на обратном пути таможенных, налоговых сборов, а также подношений должностным лицам и неосуществлении незаконных вмешательств.

7-16 Temmuz / июля 1702

[s. 12] Âsitâne Kâimmakâmına ve Âsitâne-i Saâdetimden Kudüs-i Şerîf'e varıp gelince yol üzerinde olan vüzerâ-yı ızâm ve beğlerbeğiler ve sancakbeğleri ve kâdılara ve mütesellimler ve kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Moskov râhiblerinden Yovan Luciya nâm Papas Der-gâh-ı Muallâma arzuhâl edip; "yine Moskovludan iki nefer refikleriyle Kudüs-i Şerîf'de ziyâretgâh-ı Nasârâ olan mahalleri ziyâret için âzîmet etmeleriyle her kangımzın taht-ı hükûmetine dâhil olurlar ise âminen ve sâlimen mürûr u ubûrlarına mümânaat olunmayıp ve mâbeynde mün'akıd olan musâlaha ve ahid-nâme-i hümayûnuma muhâlif eğer Kudüs-i Şerîf'de ve eğer gay-ri yerlerde harâc u pişkeş ve sâir tekâlif-i şâkka mutâlebesiyle dahl ve rencâde olunmayıp himâyet ü sıyânet olunmaları" bâbın-da hükûm-i hümayûnum recâ ve ahidnâme-i hümayûnuma

mürâcaat olundukda; "Moskov tâifesinin avâmını ve râhible-ri Kudüs-i Şerîf'e varıp ziyâretgâhlarını ziyâret etmeğe izin ve ruhsat ola ve bu makûle ziyârete gidenlerden Kudüs-i Şerîf'de ve gayri yerlerde gümrük ve harâc u pişkeş taleb olunmaya, lâzım olan yol kâğıdlarıyçün akça alınmaya ve memâlik-i mahrûsem-de olan Rus ve Moskov ruhbânlarına hilâf-ı şer'-i şerîf dahl ve rencâde olunmaya." deyu mastûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümayûnum mücebince amel olunmak emrim olmuştur.

Fi-evâsıtı S. sene 1114

**Der-zamân-ı sadr-ı sudûru'l-vüzerâ Hazret-i Mustafâ Paşa¹ –tâle bekâhü–
ve fi-ibbâni Reisi'l-küttâb Râmî Mehemmed Efendi –nâle mâ yetemennâhü–
el-vâkı' fi'l-yevmi'l-hâmis min-Cemâziye'l-ûlâ
li-sene erbaa-aşere ve miete ve elf.**

**MOSKOV ELÇİSİNİN İKİ TABİBİ İÇİN VERİLEN
YOL EMRİ**

Moskov Elçisinin bazı maddeler almak üzere İstanbul'a gönderdiği iki tabibine gidiş ve dönüşlerinde, ahidnâme-i hümayun gereğince en güzel şekilde yardımda bulunulmasına dair İstanbul Kaymakamına ve Edirne-İstanbul güzergâhında bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

**ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ДВУМ ЛЕКАРЯМ
ПОСЛАННИКА МОСКОВИИ**

Путевая грамота, адресованная каймакаму Стамбула, а также всем кадиям, должностным и иным лицам на пути Эдирне-Стамбул, относительно двух лекарей Посланника Московии, которые были направлены в Стамбул для покупки некоторых товаров, об оказании содействия в лучшем виде на их пути в Стамбул и обратном пути в соответствии со специальным ферманом султана.

11-20 Aralık / декабря 1702

İstanbul Kâimmakâmına ve Edirne'den İstanbul'a varıp gelince yol üzerinde vâkı' olan kâdılara ve zikrolunan kazâların kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesihîyye Der-i Devlet-me-dârımda olan Moskov Elçisi Petrus Andiriyoviç Tolstoğ² –hutimet avâkıbühü bi'l-hayr– Dergâh-ı Muallâma arzuhâl gönderip; "ba'zı eczâ almak için iki nefer tabiblerin İstanbul'a göndermekle gidişde ve gelişde her kangımzın taht-ı hükûmet ve kazâsına dâhil olurlar ise lâzım gelen me'külât ü meşrûbâtları narh-ı câri üzre akçalarıyla verilip ve esnâ-yı râhda ve menâzil ü merâhilde kendülere ve esvâb u davarlarına dahl ü taarruz ve mürrü u ubûrlarına mümânaat olunmayıp ve harâc ve sâir bahâne ile akça mutâlebesiyle kimesneye rencide vü remide

etdirilmeyip ahidnâme-i hümayûnum mücebince himâyet ü sıyânet olunarak emn ü selâmet ile birbirinize irsâl olunmalarn" bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğın ahidnâme-i hümayûnuma mürâcaat olundukda; "Esnâ-yı sulhda kâğıdlar ile gelip giden âdemlerine yol emirleri verilip vech-i ahsen üzre dahi muâvenet oluna." deyu mastûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümayûnum mücebince amel olunmak bâbında fermân-ı âli-şânım sâdir olmuştur. **Buyurdum ki:**

Fi-evâhiri B. sene [1]114

¹ Sadrazam Daltaban Mustafa Paşa (sd. 1702-1703).

² Pyotr Andreyevich Tolstoy (ed. 1702-1714). Defterdeki diğer kayıtlarda burada yazılı olan "Andiriyoviç Tolstoğ" (اندريويچ تولستوغ) şeklinde geçtiği gibi (اندريويچ تولستو) / (تولستوخ) / (تولستوخ) "Andriyoviç Tolsto

/ Tolstoğ / Tolstoh" şekillerinde de geçmektedir. Çeviri yazıda metinde geçen şekil esas alınmıştır.

İSTANBUL'DA HAKSIZ YERE PARALARININ
ALINDIĞI İDDİA OLUNAN İKİ MOSKOV RAHİBİNİN,
MAĞDURİYETLERİNİN GİDERİLMESİ İÇİN
ÇIKARILAN EMİR

УКАЗ ОБ УСТРАНЕНИИ НЕСПРАВЕДЛИВОСТИ,
СОВЕРШЕННОЙ В ОТНОШЕНИИ ДВУХ
СВЯЩЕННИКОВ ИЗ МОСКОВИИ, О КОТОРЫХ
УТВЕРЖДАЕТСЯ, ЧТО У НИХ НЕЗАКОННО ИЗЪЯЛИ
ДЕНЬГИ В СТАМБУЛЕ

13

Moskov Elçisinin, Kudüs'te Hristiyanlarca kutsal sayılan yerleri ziyaret ettikten sonra İstanbul'a döndüklerini ve Gürcü Mehmed isimli subaşı tarafından haksız ve hukuksuz olarak dört yüz kuruşlarının alındığını bildirdiği Anton ve Andrey'a isimli Moskov rahiplerinin davalıları ile mahkemeye çıkarılmaları ve haksızlığa uğradıkları sabit olursa söz konusu paranın adı geçen davalıdan geri alınıp kendilerine verilmesine dair İstanbul Kaymakamına ve Kadısına hitaben çıkarılan emir.

Указ, адресованный каймакаму и кадию Стамбула, относительно рассмотрения дела двух священников Московии по имени Антон и Андрей, о которых сообщается, что они возвратились в Стамбул после посещения считающихся священными в христианстве мест в Иерусалиме и у которых субаши по имени Гюрджу Мехмед несправедливо и неправомочно забрал 400 курушей; содержащий указание вызвать в суд священников Московии и их ответчика и, в случае подтверждения несправедливости, которой они подверглись, изъять упомянутую сумму у указанного ответчика и вернуть священникам.

11-20 Aralık / сентября 1702

İstanbul Kâimmakâmına ve Kâdisına hüküm ki:

Kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesihîyye Der-i Devlet-me-dârımda olan Moskov Elçisi Petrus Andiriyoviç Tolstoğö -hutimet avâkıbühü b'il-hayr- Dergâh-ı Muallâma arzuhâl gönderip; "bin yüz on () senesinde Moskov râhiblerinden Anton ve Andrey'a nâm râhibler ahidnâme-i hümayûnum mücebince sâdır olan emr-i şerîfîmle Kudüs-i Şerîf'de ziyâretgâh-ı Nasârâ olan mahallere varıp ziyâret ve İstanbul'a geldiklerinden sonra kendü hâllerinde olup hilâf-ı şer'-i şerîf renâde olunmak icâb etmez iken hâlâ mahmiyye-i mezbûrede Sübaşî olan Gürcü Mehmed nâm kimesne; 'Siz müşâferet tarîkıyla gelmişken Balat'da vâkı' Nikola Kilisesi demekle ma'rûf kiliseye varırsınız.' deyu hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-gayri hakkın dört yüz gurusların ahp külli gadr u teaddî etdiğin" bildirip; "şer'le görölüp hilâf-ı şer'-i şerîf aldığı girü ahverilmek" bâbında hükm-i hümayûnum recâ eylediği ecilden ahidnâme-i hümayûnuma mürâcaat

olundukda; "Memâlik-i mahrûsemde Rus ve Moskov ruhbânlarına hilâf-ı şer'-i şerîf dahl ve renâde olunmaya." deyu mastûr ve mukayyed bulunmağın hilâf-ı şer'-i şerîf aldığını reddolunmak emrim olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzere amel dahi ihzâr-ı husamâ kılıp mukaddemâ bir def'a şer'le görölüp faslolunmayan husûsların tamâm hakk u adl üzere tefahhus edip göresin: Arz olunduğu üzere ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-i kavîmle amel edip dahi mezkûrun vech-i meşrûh üzere hilâf-ı şer'-i şerîf aldığını her ne ise ba'de's-sübût hükmedip mesfûr râhiblere [s. 13] bî-kusûr aliverip min-ba'd şer'-i şerife ve emr-i hümayûnuma muhâlif kimesneye iş etdirmeyesin; şöyle bilesin.

Fî-evâhiri B. sene 1114

KUDÜS'Ü ZİYARET ETMEK İSTEYEN ÜÇ MOSKOV
RAHİBİ İÇİN VERİLEN YOL EMRİ

Kudüs'te Hristiyanlarca kutsal sayılan yerleri ziyaret etmek isteyen üç Moskov rahibine, ahidnâme-i hümayun gereğince ziyaret izni verilmesi, gidiş ve dönüşlerinde gümrük, haraç ve pişkeş istenmemesi ve hukuka aykırı müdahalede bulunulmamasına dair Âsitane Kaymakamına ve Edirne-Kudüs kara ve deniz yolu güzergâhlarında bulunan vezir, beylerbeyi, sancakbeyi, kadı, mütesellim, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

14

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ТРЕМ
СВЯЩЕННИКАМ МОСКОВИИ, ЖЕЛАЮЩИМ
ПОСЕТИТЬ ИЕРУСАЛИМ

Путевая грамота, адресованная каймакаму Главного города (Стамбула), всем везилям, бейлербейам, санджакбейам, кадиям, сборщикам налогов и иным должностным и прочим лицам на сухопутном и морском маршруте Эдирне-Иерусалим, относительно трех священников Московии, пожелавших посетить считающиеся священными в христианстве места в Иерусалиме, о позволении в соответствии со специальным ферманом султана посетить указанные места, а также о невзимании по пути следования в Иерусалим и на обратном пути таможенных, налоговых сборов, а также подношений должностным лицам и неосуществлении незаконных вмешательств.

11-20 Aralık / декабря 1702

Âsitâne Kâimmakâmına ve Edirne'den bahren ve berren Kudüs-i Şerîf'e varıp gelince yol üzerinde olan vüzerâ-yı ızâm ve beğlerbeğiler ve sancakbeğleri ve kâdılar ve mütesellimler ve kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesihîyye Der-i Devlet-me-dârımda olan Moskov Elçisi Petrus Andiriyoviç Tolstoğo -hutimet avâkıbühü bi'l-hayr- Dergâh-ı Muallâma arzuhâl gönderip; "Moskov râhiblerinden üç nefer râhibler Kudüs-i Şerîf'de ziyâretgâh-ı Nasârâ olan mahalleri ziyâret için âzîmet etmeleriyle her kangımın taht-ı hükûmet ve kazâsına dâhil olurlar ise âminen ve sâlimen mürûr u ubûrlarına mûmânaat olunmayıp ve mâbeynde mün'akıd olan musâlaha ve ahidnâme-i hümayûnuma muhâlif eğer Kudüs-i Şerîf'de ve eğer gayri yerlerde harâc u pişkeş ve sâir tekâlif-i şâkka mutâlebesiyle dahl ve rencâde olunmayıp himâyet ü sıyânet olunmaları" bâbında hükm-i hümayûnum recâ ve ahidnâme-i hümayûnuma

mürâcaat olundukda; "Moskov tâifesinin avâmm ve râhibleri Kudüs-i Şerîf'e varıp ziyâretgâhlarını ziyâret etmeğe izin ve ruhsat ola ve bu makûle ziyârete gidenlerden Kudüs-i Şerîf'de ve gayri yerlerde gümrük ve harâc u pişkeş taleb olunmaya, lâzım olan yol kâğıdlarıyçün akça alınmaya ve memâlik-i mahrûsemde olan Rus ve Moskov ruhbânlarına hilâf-ı şer'-i şerîf dahl ve rencâde olunmaya." deyu ahidnâme-i hümayûnumda mastûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümayûnum mücebince amel olunmak bâbında fermân-ı âli-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Fi-evâhiri B. sene 1114

**Der-zamân-ı sadr-ı sudûru'l-vüzerâ Hazret-i Râmi Mehemmed Paşa –edâma'llâhü Teâlâ iclâlehü ve ebkâhü–
ve fi-ibbâni Reisi'l-küttâb Abdurrahmân Efendi –nâle mâ yetemennâhü–
el-vâkı' fi'l-yevmi's-sâbi' min-şehri Ramazâni'l-mübârek
li-sene erbaa-aşere ve mie ve elf.**

**MOSKOV ELÇİSİNİN ADAMI VE BERABERİNDEKİ
DERGÂH-I MUALLÂ ÇAVUŞU İÇİN VERİLEN
YOL EMRİ**

**ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ
ЧЕЛОВЕКУ ПОСЛАННИКА МОСКОВИИ И
СОПРОВОЖДАЮЩЕМУ ЕГО СЕРЖАНТУ
ДВОРЦА ТОПКАПЫ**

Moskov Elçisinin adamı ve beraberindeki Dergâh-ı Muallâ Çavuşunun yol boyunca uygun yerlerde konaklatılıp bedeli mukabilinde yiyecek ihtiyaçlarının karşılanması ve yol emniyetlerinin sağlanmasına dair Edirne'den Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

15

Путевая грамота, адресованная кадиям, должностным и иным лицам на пути из Эдирне до границы с Москвией, выданная человеку Посланника Московии и сопровождающему его сержанта Топкапы, об обеспечении ночлега и предоставлении питания за плату, а также об обеспечении безопасности на дороге.

29 Ocak / января - 7 Şubat / февраля 1703

*Edirne'den Moskov sınırına varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdılara ve kethüdâyerleri ve
Yeniçeri serdârları ve a'yân-ı vilâyet ve iş erleri ve kurâ zâbitlerine hüküm ki:*

Der-i Devlet-medârimda olan Moskov Elçisinin tarafından ta'yîn olunan âdemisi ve Dergâh-ı Muallâm çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân () –zîde kadruhû– her kangınızın taht-ı kazâsına varıp dâhil olursa münâsib olan mahalle kondurup ve lâzım gelen zâd ü zevâdeleri narh-ı câri üzre akçalarıyla alıverilip ve gider oldukda mahûf ve

muhâtara olan mahallerde yanlarına kifâyet mikdârı âdemler koşup emîn ü sâlim birbirinize irsâl ve mahalline isâl eylemeniz bâbında fermân-ı âli-şânım sâdır olmuştur. **Bu yurdum ki:**

Fi-evâsıtı N. sene 1114

MOSKOV ELÇİSİNİN İKİ ADAMI İÇİN VERİLEN YOL EMRİ

Moskov Elçisinin ülkesine gönderdiği iki adamının yol boyunca uygun yerlerde konaklatılıp bedeli mukabilinde yiyecek ihtiyaçlarının karşılanması, kendilerine ve yanlarındaki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılmaması, haraç vs. talep edilmemesi, geçip gitmelerine mâni olunmaması ve yol emniyetlerinin sağlanmasına dair İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

16

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ДВУМ ЛЮДЯМ ПОСЛАННИКА МОСКОВИИ

Путевая грамота, адресованная кадиям районов на пути из Стамбула до границы с Московской, должностным и иным лицам, выданная двум людям Посланника Московии, посланных на родину, о предоставлении за плату ночлега в подходящих местах на протяжении пути следования и обеспечении их потребностей в провианте, о недопущении личного досмотра, а также досмотра провозимого ими имущества и животных, о не требовании уплаты налогов и пр., о непрепятствовании их проходу, а также об обеспечении безопасности на дороге.

7-16 Mart / марта 1704

Âsitâne-i Saâdet'den Moskov sınırına varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve zikrolunan kazâların kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesîhiyye Âsitâne-i Saâdetimde olan Moskov Elçisi Petrus Andriyoviç Tolsto –huti-met avâkıbühü bi'l-hayr– Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "bir mühim husûs için vilâyetlerine gönderdiği iki nefer âdemleri her kangızın taht-ı hükûmet ve kazâsına varıp dâhil olurlar ise münâsib ve mahfûz mahalle kondurulup iktizâ eden me'kûlât ü meşrûbâtın narh-ı cârî üzere akçalarıyla verilip

menâzil ü merâhilde kendülere ve esvâb u davarlarına dahl ü tarruz olunmayıp ahidnâme-i hümayûna mugâyir harâc ve sâir bahâne ile kimesneye rencide vü remide ve mürûrlarına mûmânaat olunmayıp emn ü selâmet ile birbirinize irsâl eylemeniz" bâbında hüküm-i hümayûnum recâ etmeğin; "Vech-i meşrûh üzere amel olunmak emrim olmuştur." deyu yazılmışdır.

Fi-evâili Za. sene [1]115

[s. 14] Der-zamân-ı sadr-ı sudûru'l-vüzerâ Hazret-i Râmî Mehmed Paşa –yessera'llâhü mâ yûridü ve mâ yeşâ-
ve fî-ibbâni Reisi'l-küttâb Abdülkerîm Efendi –nâle mâ yetemennâhü-
el-vâkı' fî'l-yevmi'r-râbi' min-şehri Şevvâli'l-mükerrem
sene erbaa-aşere ve mie ve elf.

İKİ MOSKOV TACİRİNİN GEMİ İLE KALAS İSKELESİ'NE
GÖNDERECEKLERİ MALLARIN GEÇİŞİNE MÂNİ
OLUNMAMASI İÇİN ÇIKARILAN EMİR

ПРИКАЗ О НЕПРЕПЯТСТВОВАНИИ ПРОВОЗУ
ТОВАРОВ ДВУХ КУПЦОВ МОСКОВИИ, КОТОРЫЕ
ОНИ НАПРАВИЛИ МОРЕМ В ПОРТ КАЛАС

Kendileri kara yoluyla ülkelerine dönecek olan Yovan ve İstefan isimli iki Moskov tacirinin, sekiz hizmetkârları ile birlikte Karadeniz gemisiyle Kalas İskeleye'ne gönderecekleri mallarının, kanun gereğince gümrükleri ödendikten sonra geçişine mâni olunmaması ve ahidnâme-i hümayuna aykırı olarak haraç vs. talep edilmemesine dair İstanbul Kaymakamına ve ilgili kadiya hitaben çıkarılan emir.

17

Приказ, выпущенный на имя заместителя главного везиря Стамбула и соответствующего кадии, о не препятствовании после уплаты необходимых таможенных сборов провозу Черным морем в порт Калас товаров и восьми человек прислуги купцов Московии Йована и Истефана, которые вернутся в свое государство сушей, а также о невзимании платы и дани, вопреки Высочайшему Указу.

28 Şubat / февраля - 9 Mart / марта 1703

İstanbul Kâimmakâmına ve () Kâdisına hüküm ki:

Moskov tüccârından Yovan ve İstefan nâm müste'menler Dergâh-ı Muallâma arzuhâl edip; "meşûrlar kendüleri karadan girü vilâyetlerine avdet ve sekiz nefer hizmetkârlarıyla emtia ve eşyâların İstanbul'da ancak bu defa Karadeniz sefinesine tahmîl ve Kalas İskeleye'ne nakl murâd etmeleriyle metâ'ların kânûn-ı kadîm üzre gümrüğün edâ eylediklerinden sonra

mürûrlarına mümânaat olunmayıp ahidnâme-i hümayûnuma muhâlif harâc nâmyla ve sâir bahâne ile akça mutâlebesiyle rencide vü remide etdirilmemek" bâbında hükm-i hümayûnum recâ eyledikleri ecilden vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuştur. **Buyurdum ki:**

Fî-evâsıtı L. sene 1114

MİHAİL İSİMLİ MOSKOV TACİRİ VE BEŞ HİZMETKÂRI
İLE YOVAN VE İSTEFAN İSİMLİ İKİ MOSKOV TACİRİ
İÇİN VERİLEN YOL EMİRLERİ

ПУТЕВЫЕ ГРАМОТЫ НА ИМЯ КУПЦА МОСКОВИИ
МИХАИЛА И ПЯТИ СЛУГ ПРИ НЕМ И ДВУХ
КУПЦОВ МОСКОВИИ ЙОВАНА И ИСТЕФАНА

18

Kara yoluyla ticaret amaçlı olarak ülkesine dö-
necek olan Mihail isimli bir Moskov taciri ve
beş hizmetkârının ve ayrıca Yovan ve İstefan
isimli iki Moskov tacirinin yol boyunca bede-
li mukabilinde yiyecek ve içecek ihtiyaçlarının
karşılanması, yanlarındaki malların kanun gere-
ğince gümrükleri ödendikten sonra kendilerine ve yanların-
daki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılmaması, haraç
vs. talep edilmemesi ve ahidnâme-i hümayun gereğince hi-
maye olunmalarına dair Edirne'den Moskov sınırına kadar
yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere
hitaben çıkarılan emirler.

Приказы, выпущенные на имя кадиев, офи-
циальных представителей власти и других
лиц административных районов, располо-
женных вдоль дороги от Эдирне до границ
Московии, о купце Московии Михаиле и
пяти слуг при нем и двух купцов Московии
Йоване и Истефане, возвращающихся в свое государство
сушей в торговых целях, об обеспечении их едой и пить-
ем взамен платы, об освобождении на пути следования от
досмотра их самих, вещей и предметов при них, а также
используемых ими животных, после уплаты в соответ-
ствии с законом таможенных сборов за товары, о запрете
взимать плату и дань, об обеспечении безопасности в со-
ответствии с Высочайшим Указом.

28 Şubat / февраля - 9 Mart / марта 1703

*Edirne'den Moskov sınırına varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdılara ve kethüdâyerleri ve
Yeniçeri serdârları ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:*

Moskov tüccârından Mihail nâm müste'men Dergâh-ı
Muallâma arzuhâl edip; mesfûr, beş nefer hidmetkârlarıyla
karadan ticâret ile girü vilâyetine gitmek murâd etmekle;
"her kangımzın taht-ı hükûmet ve kazâsına dâhil olurlar ise
iktizâ eden me'kûlât ü meşrûbâtları narh-ı câri üzre akçalarıyla
verilip ve götürdükleri emtiânın gümrüğün kânûn-ı kadîm üzre
edâ eyledikten sonra menâzil ü merâhilde kendülere ve esvâb u

davarlarına dahl ü taarruz olunmayıp harâc nâmyla ve sâir
bahâne ile akça mutâlebesiyle rencîde vü remîde etdirilmeyip
ahidnâme-i hümayûnum mücebince himâyet ü sıyânet olunmak"
bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğin vech-i meşrûh
üzre amel olunmak emrim olmuştur. **Buyurdum ki:**

Fi-evâsıtı L. sene [1]114

Bir sûret dahi; dârende Yovan ve İstefan nâm müste'menlere vech-i meşrûh üzre yazılmışdır. Fi['t]-târihi'l-mezbûr.

MOSKOV ELÇİSİNİN ADAMI İLE DÖRT HİZMETKÂRI
İÇİN VERİLEN YOL EMRİ

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА НА ИМЯ ЧЕЛОВЕКА ПОСЛА
МОСКОВИИ И ЧЕТЫРЕХ СЛУГ ПРИ НЕМ

Moskov Elçisinin ülkesine gönderdiği adamı Esperton ve dört hizmetkârının yol boyunca uygun yerlerde konaklatılıp bedeli mukabilinde yiyecek ve içecek ihtiyaçlarının karşılanması, kendilerine ve yanlarındaki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılmaması, geçip gitmelerine mâni olunmaması, haraç vs. talep edilmemesi ve yol emniyetlerinin sağlanmasına dair Edirne'den Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimse-lere hitaben çıkarılan emir.

19

Приказ, выпущенный на имя кадиев, официальных представителей власти и других лиц административных районов, расположенных вдоль дороги от Эдирне до границ Московии, о человеке Посла Московии Эспертон и четырех слуг при нем, направленном им в свое государство, об обеспечении ночлегом, едой и питьем взамен оплаты, об освобождении от досмотра его самого, вещей и предметов при нем, а также используемых им животных, о запрете препятствовать их прохождению и взимать плату и дань, об обеспечении безопасности на протяжении всего пути.

26 Haziran / июня - 5 Temmuz / июля 1703

*Edirne'den Moskov sınırına varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdılara ve kethüdâyerleri ve
Yeniçeri serdârları ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:*

Kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesihîyye Der-i Devlet-me-dârında olan Moskov Elçisi Petrus Andiriyoviç Tolstoğö -hutimet avâkıbühü bi'l-hayr- Dergâh-ı Muallâma arzuhal edip; "kendü âdemlerinden Esperton nâm âdemisi dört nefer hizmetkârları ve bir re's at mükemmel bisâthyla karadan vilâ-yetine göndermekle her kangımzın taht-ı hükûmet ve kazâsına dâhil olur ise münâsib olan mahalle kondurup ve iktizâ eden me'kûlât ü meşrûbâtları narh-ı câri üzre akçalarıyla ahverilip yollarda ve menâzil ü merâhilde kendülere ve esvâb u davarlarına

dahl ü taarruz ve mürûr u ubûrlarına mümânaat olunmayıp cizyedârlar ve sâirleri tarafından min-ba'd harâc mutâlebesiyle ve sâir bahâne ile akça talebiyle kimesneye rencâde vü remîde etdirilmeyip himâyet ü sıyânet olunarak emn ü selâmet ile birbirinize irsâl eylemeniz" bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğın vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuştur. **Buyurdum ki:**

Fî-evâsıtı S. sene [1]115

MOSKOV ELÇİSİNİN ADAMI İLE İKİ HİZMETKÂRI
İÇİN VERİLEN YOL EMRİ

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА НА ИМЯ ЧЕЛОВЕКА ПОСЛА
МОСКОВИИ И ДВУХ СЛУГ ПРИ НЕМ

Moskov Elçisinin ülkesine gönderdiği adamı ile iki hizmetkârının yol boyunca bedeli mukabilinde yiyecek ihtiyaçlarının karşılanması, kendilerine ve yanlarındaki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılmaması, haraç vs. talep edilmemesi, geçip gitmelerine mâni olunması ve yol emniyetlerinin sağlanmasına dair İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

20

Приказ, выпущенный на имя кадиев, официальных представителей власти и других лиц административных районов, расположенных вдоль дороги от Стамбула до границ Московии, о человеке Посла Московии и двух слуг при нем, направленном им в свое государство, об обеспечении ночлегом, едой и питьем взамен оплаты, об освобождении от досмотра его самого, вещей и предметов при нем, а также используемых им животных, о запрете препятствовать их прохождению и взимать плату и дань, об обеспечении безопасности на протяжении всего пути.

10-19 Kasım / ноября 1703

Âsitâne'den Moskov sınırına varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve zikrolunan kazâların kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Elçi-i mûmâ-ileyh Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "yanında olan bir nefer âdemisini üç nefer hidmetkârları ile vilâyetlerine göndermek iktizâ etmekle her kangınızın taht-ı hükûmetine varıp dâhil olurlar ise iktizâ eden me'kûlât ü meşrûbâtları narh-ı cârî üzre akçaları ile verilip ve menâzil ü merâhilde kendülerine ve esvâb u davarlarına dahl ü taarruz

olunmayıp harâc nâmyla ve sâir bahâne ile rencâde vü remîde ve mürûrlarına mûmânaat olunmayıp emn ü selâmetle birbirinize irsâl eylemeniz" için hüküm-i hümâyûnum recâ eylediği ecilden; "Vech-i meşrûh üzre amel oluna." deyu yazılmışdır.

Fi-evâili B. sene 1115

ÇOLAK YORGİ İSİMLİ MÜTEVEFFA MOSKOV
TACİRİNİN MAL VE EŞYALARININ İADESİ İÇİN
ÇIKARILAN EMİR

ПРИКАЗ О ВОЗВРАТЕ ТОВАРОВ И ВЕЩЕЙ
ПОКОЙНОГО КУПЦА МОСКОВИИ ЧОЛАКА ЙОРГИ

21

Moskov Elçisinin; Çolak Yorgi isimli müteveffa Moskov tacirinin İstanbul'a getirdiği ancak satamadığı için Mısır'a götürdüğü muhtelif cins kürk vs.den meydana gelen ve Mısır'daki gümrükçü tarafından el konulan dört bin kuruşluk mallarının ve Mısır'da misafir olarak kaldığı ve vefat ettiği evde bulunan eşyalarının oğlu Fyodor'a iade edilmesi için müracaatta bulunması üzerine, hak sahibine hakkının verilmesi hususunda Mısır Mollasına hitaben çıkarılan emir.

Приказ Посла Московии, выпущенный на имя Главного кадии Египта, о товаре покойного купца Московии Чолака Йорги стоимостью четыре тысячи курушей и состоящего из различного вида мехов, который тот перевез в Египет, так как не смог продать в Стамбуле, и на который египетской таможней был наложен запрет, о выдаче права собственности для возврата его сыну Федору товаров и вещей купца из дома в Египте, в котором он скончался.

30 Kasım / ноября - 9 Aralık / декабря 1703

[s. 15] Mısır Monlâsına hüküm ki:

Kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesîhiyye Âsitâne-i Saâdetimde olan Moskov Elçisi Petrus Andriyoviç Tolsto –huti-met avâkıbühû bi'l-hayr– Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "Moskov tüccârından Çolak Yorgi nâm müste'men getirdiği dört yüz guruşluk gümüş ve iki bin altı yüz guruşluk kâkum ve sincâb ve sincâb nâfesi ve dâne sincâb ve dilkü nâfesi kürkleri ve sâir emtiası bu tarafda fûrûht olunamadığından Mısır'a götürdükde ol tarafda gümrükcü olan Kozamula nâm Yahûdi zikrolunan dört bin guruşluk emtiasını gümrüğe kaldırıp kabz eylediğinden mâadâ tâcir-i mesfûr Kürkçübaşı olan Panayot

nâm Rum zimmînin hânesinde müsâfereten sâkin iken üç gün mürûrunda mürd olmağla ba'zı eşyaları dahi hâne sâhibi olan mezbûr Panayot nâm zimmînin zimmetinde kaldığın" bildirip; "mürd-i mesfûrun mezbûrlarda olan emtia ve eşyası her ne ise oğlu Fyodor'a¹ ahverilip hilâf-ı şer'-i şerîf ve ahidnâme-i hümayûna mugâyir teallül etdirilmeyip ihkâk-ı hak olunmak" bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğin; "Vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuştur." deyu yazılmışdır.

Evâhir-i B. sene 1115

¹ Metinde "Fidero'ya" şeklindedir.

ÇOLAK YORGİ İSİMLİ MÜTEVEFFA MOSKOV
TACİRİNİN MAL VE EŞYALARININ TESPİT EDİLİP HER
KİMDE İSE GERİ ALINMASI İÇİN ÇIKARILAN EMİR

ПРИКАЗ ОБ УСТАНОВЛЕНИИ ВЕЩЕЙ И ТОВАРОВ
ПОКОЙНОГО КУПЦА МОСКОВИИ ЧОЛАКА ЙОРГИ
И ИЗЪЯТИЯ ИХ У ТЕХ, У КОГО ОНИ НАХОДЯТСЯ

22

Moskov Elçisinin; Çolak Yorgi isimli Moskov tacirinin İstanbul'da satamadığı için Mısır'a götürdüğü muhtelif cins kürk vs.den meydana gelen mallarına ve eşyalarına, ölümü üzerine isimleri yazılı beytümalciler tarafından el konulup sadece çok az bir kısmının deftere kaydedilip satıldığını ve büyük bölümünün ise gizlendiğini belirterek bunların tamamının tespit edilip oğlu Fyodor'a iade edilmesi için müracaatta bulunması üzerine, söz konusu mal ve eşyaların tespit edilip hukuken her kimde ise görevlendirilen mübaşir marifetiyle adı geçen oğluna verilmek üzere geri alınmasına dair Mısır Kadısına hitaben çıkarılan emir. (Kaydın üzerinde; "daha sonra muhatap makamın Mısır Valisi olarak değiştirilip tekrar kaydolunduğu" şerhi vardır. Yeni emir için bk. 24 numaralı kayıt.)

Приказ Посла Московии, выпущенного на имя Главного кадии Египта, об установлении полностью вещей и товаров покойного купца Московии Чолака Йорги, состоящих из различного вида меха, которые тот не смог продать в Стамбуле и перевез в Египет, и которые конфисковали государственные казначеи, и, как было выяснено, малая часть которых была продана, о чем свидетельствуют записи, а большая часть была спрятана, об установлении у кого находится указанный товар и вещи и изъятии их при помощи назначенного судебного исполнителя и передаче их сыну Федору. (На приказе имеется пометка: «был вновь зарегистрирован с изменением адресата на Губернатора Египта». Номер для нового приказа 24)

7-16 Mart / марта 1704

Mısır Vâlisine hitâben tebdil olunup tekrâr kaydolunmuşdur.

Mısır Kâdisına hüküm ki:

Elçi-i mûmâ-ileyh Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "Moskov tüccârından Çolak Yorgi nâm müste'men getirdiği dört yüz gurusluk gümüş ve iki bin altı yüz gurusluk kâkum ve sincâb ve sincâb nâfesi ve dâne sincâb ve dalkü nâfesi kürkleri ve sâir emtiası bu tarafda fûrûht olunamadığından Mısır'a götürüp dâhil oldukda mürd olmağla vâli ve ocaklar tarafından Beyti'l-mâlcî olan Murâd Kethüdâ ve Seyyid Ahmed ve Ali Efendi demekle ma'rûf kimesneler cümle emtia ve eşyâsını zabt u kabz ve sûret-i zâhirde etdikleri defterde ekall-i eşyâsı yazılıp kendü defterleri üzre fûrûht ve mâadâsını ketm ü ihfâ eylediklerin" bildirip; "mürd-i mesfûrun emtia ve eşyâsı her ne ise oğlu Fyodor'a

ahverilip ihkâk-ı hak olunmak" bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğin; "Mürd-i mesfûrun muhallefâtı ve metrûkâtı her ne ise bir nesnesi ketm ü ihfâ olunmamak üzre şer'le teveccüh edenlerden ta'yin olunan mübâşir ma'rifetiyle bi't-tamâm tahsil ve oğlu mezbûr için ahverilip hilâf-ı şer'-i şerîf ve ahidnâme-i hümayûna mugâyir kimesneye teallül ve tereddüd etdirilmeyip ihkâk-ı hak olunmak bâbında fermân-ı âh-şâmm sâdır olmuştur." deyu yazılmışdır.

Fî-evâili Za. sene [1]115

Mübâşir:

MOSKOV TACİRİ KOZMA'NIN KÜRKLERİNİ
SATTIĞI KÜRKÇÜ YANI'YE KEFİL OLAN KİŞİLERİN
YARGILANMAK ÜZERE DİVÂN-I HÜMÂYUN'A
GETİRTİLMELERİ İÇİN ÇIKARILAN EMİR

ПРИКАЗ ОБ ОБЕСПЕЧЕНИИ ПРИСУТСТВИЯ
В ВЫСШЕМ СУДЕ ДЛЯ СУДЕБНОГО
РАЗБИРАТЕЛЬСТВА ЛЮДЕЙ, ВЫСТУПИВШИХ
ПОРУЧИТЕЛЯМИ МЕХОВЩИКА ЙАНИ, КОТОРОМУ
ПРОДАЛ СВОЙ ТОВАР КУПЕЦ МОСКОВИИ КУЗЬМА

23

Moskov Elçisinin; Kozma isimli Moskov tacirinin, Edirne'de satamadığı için İzmir'e götürdüğü muhtelif cins kürklerini isimleri yazılı üç kişinin kefaletiyle temessük karşılığında vadeli olarak İstanbullu İskemlecioğlu Kürkçü Yani'ye sattığını ancak onun firar etmesi ve kefillerin de borcu ödememeleri üzerine açtığı davada elindeki emr-i şerif ile temessüğün alıkonulup kendisinin mağdur edildiğini belirterek kefillerin yargılanmak üzere Divân-ı Hümâyûn'a getirilmeleri için müracaatta bulunması üzerine, bu doğrultuda İzmir Mollasına hitaben çıkarılan emir.

Приказ Посла Московии, выпущенного на имя Главного кадии Измира, о том, что купец Московии Кузьма по причине того, что не смог в Эдирне продать свой товар, состоящий из различного вида мехов, перевез его в Измир и под расписку трех поручителей, имена которых зафиксированы, продал таковой стамбульскому меховщику Йану, однако в судебном деле, которое он открыл на основании того, что меховщик бежал, а его поручители не оплачивают долг, купец поясняет, что стал жертвой обмана; об обеспечении присутствия поручителей в Высшем суде для судебного разбирательства по обращению купца.

7-16 Mart / марта 1704

İzmir Monlâsına hüküm ki:

Elçi-i mûmâ-ileyh Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "Moskov tüccârından Kozma nâm müste'men bundan akdem Edirne'ye getirdiği kürkler fûrûht olunamadığından İzmir'e götürdükde İstanbul sâkinlerinden olup müsâfereten İzmir'de olan İskemlecioğlu Kürkçü Yani nâm zimmîye oğlu on iki bin dâne sincâb nâfesiyle üç su semmûru kürkleri altı ay va'de ile bin beş yüz guraşa fûrûht ve memhûr temessük alıp ve İzmir sâkinlerinden Yorgi Farga ve Ustabaşı Angeli ve Ovannes nâm zimmûler kefil bi'l-mâl olmuşlar iken mesfûr Yani firâr etmekle kefilleri mesfûrlar dahi iki seneden berü vermekde teallül

etmeleriyle bundan akdem Kazâ'-i mezbûre Nâibi huzûrunda mürâfaa-i şer'-i şerîf olduklarında ısdâr eylediği emr-i şerîf ve sâir yedinde olan temessükât dahi ahkonulup gadrolunduğun" bildirip; "Kefil bi'l-mâl olan üç nefer mesfûrlar Divân-ı Hümâyûnuma ihzâr olunmak" bâbında hükm-i hümâyûnum recâ etmeğin; "İhzâr olunmak emrim olmuşdur." deyu yazılmışdır.

Fî-evâili Za. sene [1]115

Mübâşir:

ÇOLAK YORĞI İSİMLİ MÜTEVEFFA MOSKOV
TACİRİNİN MAL VE EŞYALARININ TESPİT EDİLİP HER
KİMDE İSE GERİ ALINMASI İÇİN ÇIKARILAN EMİR

ПРИКАЗ ОБ УСТАНОВЛЕНИИ ТОВАРА И ВЕЩЕЙ
ПОКОЙНОГО КУПЦА ЧОЛАКА ЙОРГИ И ИЗЪЯТИИ
ИХ У ТЕХ, У КОГО ОНИ НАХОДЯТСЯ

24

Moskov Elçisinin; Çolak Yorgi isimli Moskov tacirinin İstanbul'da satamadığı için Mısır'a götürdüğü muhtelif cins kürk vs.den meydana gelen mallarına ve eşyalarına, ölümü üzerine isimleri yazılı Beytûlmalciler tarafından el konulup sadece çok az bir kısmının deftere kaydedilip satıldığını ve büyük bölümünün ise gizlendiğini belirterek bunların eksiksiz olarak geri alınıp hâlen yanında bulunmakta olan oğlu Fyodor'a iade edilmesi için müracaatta bulunması üzerine, bunların tamamının iyice araştırılıp ortaya çıkarılması ve hukuken her kimde ise geri alınarak kaydedildiği defter ile birlikte oğluna verilmek üzere görevlendirilen mübaşire teslim edilip gönderilmesi ve iki devlet arasındaki barışa ve verilen ahidnâme-i hümayuna aykırı hareket etmekten şiddetle kaçınılmasına dair Mısır Valisine ve Kadısına hitaben çıkarılan emir.

На основании обращения Посла Московии, в котором он излагает, что после смерти купца Чолака Йорги его товары и вещи, состоящие из различных видов меха, которые он не сумев продать в Стамбуле, перевез в Египет, были конфискованы государственным казначейями, имена которых указаны, и проданы с внесением в учётную книгу только малой их части и большая часть которых была упрятана, и в просит об изъятии всех вещей и передаче их сыну Фёдору, находящего рядом с ним, выпущен приказ губернатору и кадию Египта, предписывающий установить местонахождение всех товаров и вещей, изъять их, у кого бы они ни находились, и передать их его сыну через назначенного судебного исполнителя, а также предписывающий избегать действий, нарушающих мир между двумя государствами и противоречащих высочайшему указу.

7-16 Mart / марта 1704

Mısır Vâlisine ve Kâdisına hüküm ki:

Elçi-i mûmâ-ileyh Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "Moskov tüccârından Çolak Yorgi nâm müste'men getirdiği dört yüz gurusluk gümüş ve iki bin altı yüz gurusluk kâkum ve sincâb ve sincâb nâfesi ve dâne sincâb ve dalkü nâfesi kürkleri ve sâir emtiası bu tarafda fûrûht olunamadığından Mısır'a götürüp dâhil oldukda mürd olmağla sen ki Vezîr-i müşârun-ileyhsin, tarafından ve ocaklar tarafından Beytû'l-mâlcî olan Murâd Kethüdâ ve Seyyid Ahmed ve Âlî Efendi demekle ma'rûf kimesneler cümle emtia ve eşyasını zabt u kabz ve sûret-i zâhirde etdikleri defterde ekall-i eşyası yazılıp fûrûht ve mâadâsını ketm ü ihfâ etmeleriyle mürd-i mezbûrun oğlu Fyodor hâlâ Elçi-i mûmâ-ileyhin yanında olmağla babası hâlik-i mesfûrun vech-i meşrûh üzre ahz olunan emtiası ve eşyası oğlu mezkûr için bî-kusûr tahsil olunmak" bâbında hüküm-i hümayûnum recâ etmeğin imdi; sen ki Vezîr-i müşârun-ileyh ve Mevlânâ-yı

mûmâ-ileyhsin, emr-i şerîfim vusûlünde hâlik-i mesfûrun muhalledâtından bir nesne ketm ü ihfâ olunmamak üzre kemâl-i takayyüd ü ihtimâm ile tefahhus ve cümlesini zuhûra getirip mukaddemâ vech-i meşrûh üzre ahz ü kabz edenlerden tahsil ve bu tarafda oğlu mezkûra verilmek üzre mûmzâ ve mahtûm defteriyle ta'yîn olunan mübaşire teslim ve irsâl eyleyip bir dürlü özr ü illet irâdıyla Devlet-i Aliyyem ile Moskov Çarı beyninde mün'akıd olan sulh u salâh ve verilen ahidnâme-i hümayûna muhâlif vaz' u hareketden ziyâde ihtirâz eylemeniz bâbında fermân-ı âli-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Fi-evâili Za. sene [1]115

Mübâşir:

MOSKOV ELÇİSİNİN AZAK'TAKİ KARDEŞİNE
GÖNDERECEĞİ VE ORADAN DA KENDİSİ İÇİN
BU TARAFTA GÖNDERİLECEK MAL VE EŞYALARIN
GEÇİŞİNE MÂNİ OLUNMAMASI İÇİN ÇIKARILAN
EMİR

ПРИКАЗ О НЕПРЕПЯТСТВОВАНИИ ПРОВОЗУ
ТОВАРОВ И ИМУЩЕСТВА, КОТОРЫЕ БУДУТ
ОТПРАВЛЕНЫ ПОСЛОМ МОСКОВИИ БРАТУ В
АЗОВЕ И ОТТУДА ПОСЛУ

25

Moskov Elçisi Petrus Andiriyoviç Tolstoy'un Osmanlı ülkesinden satın alıp ülkesine göndermek için gemi ile Azak Limanı'nda bulunan kardeşine ulaştırmak istediği cins ve miktarları yazılı mal ve eşyaların, içerisinde götürülmesi yasak olan nesneler bulunmadıkça, Kerç Boğazı'ndan geçişine ve aynı gemi ile kendisi için gönderilecek bir miktar zahire ve eşyanın da Osmanlı tarafına geçişine mâni olunmamasına dair Kapudan Vezir Osman Paşa'ya, Kerç ve Taman kaleleri dizdarlarına gönderilen emir.

Приказ Капудан-паше Визирю Осману и диздарам крепостей Керчь и Тамань, предписывающий не препятствовать провозу через Керченский пролив, товаров и имущества указанного наименования и количества с условием отсутствия среди них запрещенных к провозу объектов, которые Посол Московии Петр Андреевич Толстой купил на территории Османского государства и хочет отправить на судне своему брату в Азовский порт для дальнейшей отправки в свою страну, и не препятствовать провозу на Османскую территорию зерна и вещей, которые будут отправлены Послу на том же судне.

26 Nisan / апреля - 5 Mayıs / мая 1704

[s. 16] *Bi'l-fi'l Kapudan olan Vezîr Osmân Paşa'ya¹ ve Kerş ve Taman kal'aları dizdârlarına hüküm ki:*

Kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesîhiyye Âsitâne-i Saâdetimde olan Moskov Elçisi Petrus Andriyoviç Tolsto –huti-met avâkıbühû bi'l-hayr– Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "bu tarafda bir mikdâr eşcâr fidâm ve kuru yemiş ve hall² ve hamr ve dört kı'ta çadır ve üç denk kahve ve bir re's at ve bir mikdâr penbe ve kırmızı penbe ipliği ve Diyârbekir bezi ve memnûâtıdan olmayan ba'zı eşyâ alıp bir kı'ta sefine ile Moskov tarafına isâl için Azak'da olan karındaşına irsâl etmek murâd

etmekle Kerş Boğazi'na vardıkda yoklamp içinde götürmesi memnûâtıdan nesne olmadıkca mürûruna mûmânaat olunmayıp ve ol tarafdan dahi yine sefine-i merkûmeye kendüsiyçün ba'zı zehâyir ü eşyâ tahmîl ve bu tarafa getirildikde ubûruna mûmânaat olunmamak" bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğin; "Vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında fermân-ı âli-şâmm sâdır olmuştur." deyu yazılmışdır.

Fî-evâhiri Z. sene [1]115

¹ Kaptan-ı Deryâ Küçük Osman Paşa (kd. 1703-1704).

² Sirke.

KUDÜS'Ü ZİYARET ETMEK İSTEYEN İKİ MOSKOV
RAHİBİ İÇİN VERİLEN YOL EMRİ

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ НА ИМЯ ДВУХ
СВЯЩЕННИКОВ ИЗ МОСКОВИИ, ЖЕЛАЮЩИХ
ПОСЕТИТЬ ИЕРУСАЛИМ

Kudüs'te Hristiyanlarca kutsal sayılan yerleri ziyaret etmek isteyen Makarya ve Silvisdora isimli iki Moskov rahibine ahidnâme-i hümayun gereğince ziyaret izni verilmesi ve gidiş ve dönüşlerinde gümrük, haraç ve pişkeş talep edilmemesine dair İstanbul-Kudüs güzergâhında bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

26

Приказ кадиям, представителям власти и другим лицам в уездах, расположенных на пути по маршруту Стамбул-Иерусалим, в соответствии с высочайшим указом, позволяющий двум священникам из Московии Макарию и Сылвисдора, посетить христианские святыни Иерусалиме, а также запрещающий взимать с них таможенные пошлины, сборы и дань на пути следования и возвращения по указанному маршруту.

6 Mayıs / мая 1704

Âsitâne-i Saâdet'den Kudüs-i Şerîf'e varıp gelince yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve zikrolunan kazâların kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Elçi-i mûmâ-ileyh Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "Moskov ruhânlarından Makarya ve Silvisdora nâm râhibler Kudüs-i Şerîf'de vâkı' ziyâretgâh-ı Nasârâ olan mahalleri ziyâret için niyyet ü azîmet etmeleriyle gidişde ve gelişde her kangımzın taht-ı hükûmet ve kazâsına dâhil olurlar ise menâzil ü merâhilde kendülere ve esvâb u davarlarına dahl ü taarruz ve mürûr u ubûrlarına mümânaat olunmayıp harâc ve sâir tekâlif talebiyle rencâde vü remîde olunmamak" bâbında hükm-i hümayûnum

recâ etmeğin ahidnâme-i hümayûna mürâcaat olundukda; "Moskov tâifesinin avâmm ve râhibleri Kudüs-i Şerîf'e varıp ziyâretgâhlarını ziyâret etmeğe izin ve ruhsat ola ve bu makûle ziyârete gidenlerden Kudüs-i Şerîf'de ve gayri yerlerde gümrük ve harâc u pişkeş taleb olunmaya." deyu mastûr ve mukayyed bulunmağın; "Ahidnâme-i hümayûn mücebince amel olunmak emrim olmuştur." deyu yazılmışdır.

Gurre-i M. sene [1]116

KUDÜS'Ü ZİYARET ETMEK İSTEYEN
MOSKOVLU İKİ KİŞİ İÇİN VERİLEN
YOL EMRİ

Kudüs'te Hristiyanlarca kutsal sayılan yerleri ziyaret etmek isteyen Moskovlu bir kişi ile Fyodor isimli bir kişiye ahidnâme-i hümayun gereğince ziyaret izni verilmesi ve gidiş ve dönüşlerinde gümrük, haraç ve pişkeş talep edilmemesine dair İstanbul-Kudüs kara ve deniz yolu güzergâhlarında bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

27

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ НА ИМЯ ДВУХ
ЛЮДЕЙ ИЗ МОСКОВИИ, ЖЕЛАЮЩИХ ПОСЕТИТЬ
ИЕРУСАЛИМ

Приказ кадиям, представителям власти и другим лицам в уездах, расположенных на сухопутном и морском путях по маршруту Стамбул-Иерусалим, в соответствии с высочайшим указом, позволяющий двум человек из Московии, одного из которых зовут Фёдор, посетить христианские святыни Иерусалиме, а также запрещающий взимать с них таможенные пошлины, сборы и дань на пути следования и возвращения по указанному маршруту.

26 Mayıs / мая - 4 Haziran / июня 1704

Âsitâne-i Saâdetimden berren ve bahren Kudüs-i Şerîf'e varıp gelince yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve zikrolunan kazâlarda vâkı' kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve iskele emînleri ve sair a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Elçi-i mûmâ-ileyh Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "Moskovludan () ve Fyodor nâm müste'men, Kudüs-i Şerîf'de vâkı' ziyâretgâh-ı Nasârâ olan mahalleri ziyârete kasd ve azîmet etmeleriyle gidişde ve gelişde her kangımzın taht-ı hükûmet ve kazâsına dâhil olurlar ise menâzil ü merâhilde kendülere ve esvâb u davarlarına dahl ü taarruz ve mürrûr u ubûrlarına mûmânaat olunmayıp Kudüs-i Şerîf'de ve âhar yerlerde harâc u pişkeş nâmıyla ve sair bahâne ile rencâde vü remûde olunmayıp himâyet ü sıyânet olunmak" bâbında hükm-i hümayûnum

recâ etmeğin ahidnâme-i hümayûna mürâcaat olundukda; "Moskov tâifesinin avâmmı ve râhibleri Kudüs-i Şerîf'e varıp ziyâretgâhlarını ziyâret etmeğe izin ve ruhsat ola ve bu makûle ziyârete gidenlerden Kudüs-i Şerîf'de ve gayri yerlerde gümrük ve harâc u pişkeş taleb olunmaya." deyu mastûr ve mukayyed bulunmağın; "Ahidnâme-i hümayûn mûcebince amel olunmak emrim olmuştur." deyu yazılmışdır.

Evâhir-i M. sene [1]116

KUDÜS'Ü ZİYARET ETMEK İSTEYEN
BİR MOSKOV RAHİBİ İÇİN VERİLEN
YOL EMRİ

Kudüs'te Hristiyanlarca kutsal sayılan yerleri ziyaret etmek isteyen bir Moskov rahibine ahid-nâme-i hümayun gereğince ziyaret izni verilmesi ve gidiş ve dönüşünde, gümrük, haraç ve pişkeş talep edilmemesine dair İstanbul-Kudüs kara ve deniz yolu güzergâhlarında bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

28

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ НА ИМЯ
СВЯЩЕННИКА ИЗ МОСКОВИИ, ЖЕЛАЮЩЕГО
ПОСЕТИТЬ ИЕРУСАЛИМ

Приказ кадиям, представителям власти и другим лицам в уездах, расположенных на сухопутном и морском путях по маршруту Стамбул-Иерусалим, в соответствии с высочайшим указом, позволяющий священнику из Московии посетить христианские святыни в Иерусалиме, а также запрещающий взимать с него таможенные пошлины, сборы и дань на пути следования и возвращения по указанному маршруту.

1-10 Eylül / сентября 1704

Bir sûreti dahi; bir nefer Moskov râhibi için yazılmışdır. Fî-evâili Ca. sene [1]116¹

¹ Bu kayıt 27 numaralı kaydın sureti olduğu için, özetinde de 27 numaralı kayıt esas alınmıştır.

MOSKOV ELÇİSİNİN AZAK'TAKİ KARDEŞİNE
GÖNDERECEĞİ VE ORADAN DA KENDİSİ İÇİN
BU TARAFAT GÖNDERİLECEK MAL VE EŞYALARIN
GEÇİŞİNE MÂNİ OLUNMAMASI İÇİN
ÇIKARILAN EMİR

ПРИКАЗ О НЕПРЕПЯТСТВОВАНИИ ПРОВОЗУ
ТОВАРОВ И ИМУЩЕСТВА, КОТОРЫЕ БУДУТ
ОТПРАВЛЕНЫ ПОСЛОМ МОСКОВИИ БРАТУ В
АЗОВЕ И ОТТУДА ПОСЛУ

Moskov Elçisi Petrus Andiriyoviç Tolstoy'un Osmanlı ülkesinden satın alıp ülkesine göndermek için Hacı Abdullah Reis'in gemisiyle Azak Limanı'nda bulunan kardeşine ulaştırmak istediği bir miktar meyve ağacı fidanı ve götürülmesi yasak olmayan bir kısım eşyanın, Kerç Boğazı'ndan geçişine ve aynı gemi ile kendisi için gönderilecek bir miktar zahire ve eşyanın da Osmanlı tarafına geçişine mâni olunmamasına dair Kapudan Vezir Osman Paşa'ya, Kerç ve Taman kaleleri dizdarlarına gönderilen emir.

29

Приказ Капудан-паше Визирю Осману и диздарам крепостей Керчь и Тамань, предписывающий не препятствовать провозу через Керченский пролив некоторого количества саженцев плодовых деревьев и незапрещенных к провозу вещей, которые Посол Московии Петр Андреевич Толстой купил на территории Османского государства и хочет отправить на судне Хаджы Абдуллаха Реиса своему брату в Азовском порту для дальнейшей отправки в свою страну, а также не препятствовать провозу на Османскую территорию зерна и вещей, которые будут отправлены Послу на том же судне.

24 Temmuz / июля - 2 Ağustos / августа 1704

Bî'l-fi'l Kapudan olan Vezîr Osmân Paşa'ya ve Kerş ve Taman kal'aları dizdârlanna hüküm ki:

Elçi-i mûmâ-ileyh Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "bu taraftan ba'zı eşcâr-ı müsmire fidâm ve memnûâtından olmayan ba'zı eşyâ alıp Galata'da sâkin Sava nâm tâcirin nezâretiyle el-Hâc Abdullâh nâm Reîs'in sefinesini navlun ile tutup zikrolunan eşyâyı tahmîl ve tâcir-i mesfûr ile Azak'da olan karındaşına irsâl murâd etmekle Kerş Boğazı'na vardıkda yoklamp içinde götürmesi memnûâtından nesne olmadıkca mürûruna mûmânaat

olunmayıp ve ol taraftan dahi yine sefine-i merkûmeye kendüsiyün ba'zı eşyâ tahmîl ve bu tarafta getirildikde ubûruna mûmânaat olunmamak" bâbında hükmi-i hümayûnum recâ etmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuştur.

Buyurdum ki:

Fi-evâhiri Ra. sene [1]116

MOSKOV ELÇİSİNİN AZAK'A YOLLADIĞI ALTI
ADAMININ GEÇİŞİNE MÂNİ OLUNMAMASI İÇİN
ÇIKARILAN EMİR

ПРИКАЗ О НЕПРЕПЯТСТВОВАНИИ ПРОЕЗДУ
ШЕСТИ ЧЕЛОВЕК ПОСЛА МОСКОВИИ, КОТОРЫХ
ОН ПОСЛАЛ В АЗОВ

Moskov Elçisi Petrus Andiriyoviç Tolstoy'un, yanındaki adamlardan fazla olduğu gerekçesiyle Abdullah Reis'in gemisiyle Azak'a yolladığı altı adamının geçişine mâni olunmamasına dair Kapudan Vezir Osman Paşa'ya, Kerç ve Taman kaleleri dizdarlarına hitaben çıkarılan emir.

30

Приказ Капудан-паше Визирю Осману и диздарам крепостей Керчь и Тамань, предписывающий не препятствовать прохождению Керченского пролива шести человек Посла Московии Петра Андреевича Толстого, которых он послал в Азов с обоснованием об излишнем количестве находящихся при нем людей.

3-12 Ağustos / августа 1704

Ve yine mezkûrlara hitâben hüküm ki:

Elçi-i mûmâ-ileyh Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "yanında olan âdemleri ziyâde olmağla altı neferini ta'yîn olunan Abdullâh Reis'in sefinesiyle Azak tarafına irsâl etmekle mürûrlarına mûmânaat olunmamak" bâbında hükm-i hümayûnum

recâ etmeğîn; "Mürûrlarına mûmânaat olunmamak emrim olmuştur." deyu yazılmışdır.

Evâil-i R. sene [1]116

BEŞ MOSKOV TACİRİ İÇİN VERİLEN
YOL EMRİ

Osmanlı ülkesine getirdikleri malları satarak memleketlerine dönecek olan beş Moskov tacirinin, yollarda kendilerine ve yanlarındaki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılmaması, geçip gitmelerine mâni olunmaması ve ahid-nâme-i hümayuna aykırı olarak haraç vs. talep edilmemesine dair İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

31

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ НА ИМЯ ПЯТИ
КУПЦОВ ИЗ МОСКОВИИ

Приказ кадиям, представителям власти и другим лицам в уездах, расположенным по маршруту от Стамбула до границ Московии, освобождающий пятерых купцов из Московии, которые после продажи товара, привезенного ими в Османское государство, возвращаются в свою страну, от досмотра их самих, их вещей, предметов и животных, и предписывающий не препятствовать их проезду и запрещающий взимать с них плату и дань, вопреки высочайшему указу.

23-31 Ağustos / августа 1704

Âsitâne-i Saâdetimden Moskov hudûduna varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve zikrolunan kazâların kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâbir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Elçi-i mûmâ-ileyh Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "Moskov tüccârından beş nefer müste'menler bu tarafa getirdikleri emtiaların fûrûht edip vilâyetlerine avdet etmekle her kanğımızın taht-ı hükûmet ve kazâsına varıp dâhil olurlar ise menâzil ü merâhilde kendülere ve esbâb u davarlarına dahl ü taarruz ve mürûrlarına mûmânaat olunmayıp ahidnâme-i hümayûna

mugâyir harâc ve sâir tekâlif mutâlebesiyle rencâde vü remîde olunmamak" bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğin; "Vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuştur." deyu yazılmışdır.

Fi-evâhiri R. sene [1]116

MOSKOV ELÇİSİNİN İKİ ADAMI İÇİN VERİLEN
YOL EMRİ

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ НА ИМЯ ДВУХ
ЛЮДЕЙ ПОСЛА МОСКОВИИ

Moskov Elçisinin ülkesine gönderdiği iki adamının, yol boyunca kendilerine ve yanlarındaki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılmaması, geçip gitmelerine mâni olunmaması, ahidnâme-i hümayuna aykırı olarak haraç vs. talep edilmemesine dair Özi Valisine ve İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

32

Приказ губернатору Очаковского уезда и кадиям, представителям власти и другим лицам в уездах, расположенным по маршруту от Стамбула до границ Московии, освобождающий двух людей Посла Московии, которых он послал в свою страну, от досмотра их самих, их вещей, предметов и животных, и предписывающий не препятствовать их проезду и запрещающий взимать с них плату и дань, вопреки высочайшему указу.

29 Kasım / ноября - 8 Aralık / декабря 1704

[s. 17] Özi Vâlisi Vezîr Yûsuf Paşa'ya ve Âsitâne-i Saâdetimden Moskov hudûduna varınca yol üzerinde vâki' olan kâdîlara ve zikrolunan kazâların kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesîhiyye Âsitâne-i Saâdetimde mukîm olan Moskov Elçisi Petrus Andriyoviç Tolsto -hutimet avâkıbühü bi'l-hayr- Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "âdemlerinden Moskov tarafına gönderdiği iki nefer müste'menler her kangızın taht-ı hükûmet ve kazâsına varıp dâhil olurlar ise menâzil ü merâhilde kendülere ve esvâb u

davarlarına dahl ü taarruz ve mürûrlarına mûmânaat olunmayıp ahidnâme-i hümayûna mugâyir harâc nâmıyla ve sâir bahâne ile renâde vü remîde olunmamak" bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğin; "Vech-i meşrûh üzre amel olmak emrim olmuştur." deyu yazılmışdır.

Fî-evâili Ş. sene [1]116

SAVA İSİMLİ MOSKOV TACİRİ İÇİN VERİLEN
YOL EMRİ

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ НА ИМЯ КУПЦА
ИЗ МОСКОВИИ САВЕ

Sava isimli Moskov tacirinin, ticaret amacıyla Osmanlı ülkesinden götürmek istediği malların ahidnâme-i hümayun gereğince kanunen ödenmesi gereken gümrüğünü ödedikten sonra, gidiş ve dönüşte yollarda kendisine ve yanındaki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılmaması ve geçip gitmesine mâni olunmamasına dair İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

33

Приказ кадиям, представителям власти и другим лицам в уездах, расположенных по маршруту от Стамбула до границ Московии, освобождающий купца из Московии Саву, который с целью ведения торговли хочет вывезти из Османского государства товары, от досмотра его вещей, предметов и животных и запрещающий препятствовать его проезду после уплаты им необходимых таможенных пошлин в соответствии с высочайшим указом.

19-27 Aralık / декабря 1704

Âsitâne-i Saâdetimden Moskov hudûduna varıp gelince yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve zikrolunan kazâların kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Elçi-i mûmâ-ileyh Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "bu tarafda olan Moskov tüccârından Sava nâm müste'men ticâret tarîkıyla bir mikdâr emtia götürmek murâd etmekle her kangımın taht-ı hükûmet ve kazâsına dâhil olur ise emtiasının gümrüğün ahidnâme-i hümayûn mücebince kânûn-ı kadîm üzre edâ eyledikten sonra kendüye ve esvâb u davarlarına dahl ü

taarruz ve mürûruna mûmânaat olunmayıp rencâde vü remîde olunmamak" bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğün ahidnâme-i hümayûna mugâyir rencide olunmamak emrim olmuştur. **Buyurdum ki:**

Fî-evâhiri Ş. sene [1]116

MOSKOVLU BİR TERCÜMAN İLE ÜÇ HİZMETKÂRI
İÇİN VERİLEN YOL EMRİ

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ НА ИМЯ
ТОЛМАЧА ИЗ МОСКОВИИ И ТРЁХ СЛУГ ПРИ НЁМ

Daha önce bazı işler için Moskov tarafından gelmiş olup ülkesine geri dönecek olan bir tercüman ile üç hizmetkârının, yol boyunca kendilerine ve yanlarındaki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılmaması, geçip gitmelerine mâni olunmaması ve ahidnâme-i hümayûna aykırı olarak haraç vs. talep edilmemesine dair Özi Valisine ve İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

34

Приказ губернатору Очаковского уезда и кадиям, представителям власти и другим лицам в уездах, расположенных вдоль дороги от Стамбула до границ Московии, освобождающий толмача, направленного Московией в нашу страну для устройства некоторых дел, и трех слуг при нем, от досмотра из самих, их вещей и предметов и животных, а также предписывающий не препятствовать их проезду и запрещающий взимать с них плату и дань, вопреку высочайшему указу.

23 Şubat / февраля 1705

Özi Vâhisi Vezîr Yûsuf Paşa'ya ve Âsitâne-i Saâdetimden Moskov hudûduna varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve zikrolunan kazâlarda vâkı' kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve havâs ve evkâf voyvodaları ve sair kurâ zâbitleri ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Elçi-i mûmâ-[ileyh] Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "bundan akdem Moskov tarafından ba'zı mesâlih ile gelen tercemân üç nefer hidmetkârlarıyla girü vilâyetine avdet etmekle her kangızın taht-ı hükûmet ve kazâsına varıp dâhil olurlar ise kendülere ve esvâb u davarlarına dahl ü taarruz ve mürûrlarına mümânaat olunmayıp ahidnâme-i hümayûna mugâyir harâc

ve sair tekâlif talebiyle rencâde vü remîde olunmamak" bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğin vech-i meşrûh üzere amel olunmak emrim olmuştur.

Fî 28 L. sene [1]116

Çavuş:

KUDÜS ZİYARETİNDEN DÖNEN
İKİ MOSKOV RAHİBİ İÇİN VERİLEN
YOL EMRİ

Kudüs'te Hristiyanlarca kutsal sayılan yerleri ziyaret edip memleketlerine dönmek üzere İstanbul'a gelmiş olan iki Moskov rahibinin, yol boyunca kendilerine ve yanlarındaki eşya ve geçişleri ile hayvanlarına karışılmaması, geçiş gitmelerine mâni olunmaması ve haraç vs. adlar altında para talep edilmemesine dair İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

35

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ НА ИМЯ
ДВУХ СВЯЩЕННИКОВ ИЗ МОСКОВИИ,
ВОЗВРАЩАЮЩИХСЯ ИЗ ИЕРУСАЛИМА

Приказ кадиям, представителям власти и другим лицам в уездах, расположенных вдоль дороги от Стамбула до границ Московии, освобождающий двух священников из Московии, прибывших в Стамбул после посещения христианских святынь в Иерусалиме для дальнейшего возвращения в свою страну, от досмотра их самих, их вещей и предметов и животных при них, и запрещающий взимать с них плату и дань.

4 Mart / марта 1705

Âsitâne-i Saâdetimden Moskov hudûduna varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve zikrolunan kazâların kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Elçi-i mûmâ-ileyh Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "Moskov ruhânlarından olup bundan akdem Kudüs-i Şerîf'de ziyâretgâh-ı Nasârâ olan mahalleri ziyâret için gelen iki nefer râhibler hâliyâ girü vilâyetlerine avdet ü ric'at etmeleriyle her kangımın taht-ı hükûmet ve kazâsına varıp dâhil olurlar ise kendülere ve esvâb u davarlarına dahl ü taarruz ve mürûrlarına

mümânaat olunmayıp harâc ve sâir tekâlf talebiyle rencâde vü remîde olunmamak" bâbında hüküm-i hümayûnum recâ etmeğin; "Vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuştur." deyu yazılmışdır.

Fî 8 Za. sene [1]116

MOSKOV TACİRİ KOZMA'NIN KÜRKLERİNİ
SATTIĞI KÜRKÇÜ YANI'YE KEFİL OLAN KİŞİLERİN
YARGILANMAK ÜZERE DİVÂN-I HÜMÂYUN'A
GETİRTİLMELERİ İÇİN ÇIKARILAN EMİR

ПРИКАЗ О ДОСТАВКЕ НА СУД В ВЫСОЧАЙШИЙ
СОВЕТ ЛЮДЕЙ, ВЫСТУПИВШИХ ПОРУЧИТЕЛЯМИ
ЗА МЕХОВЩИКА ЯНИ, КОТОРОМУ КУПЕЦ ИЗ
МОСКОВИИ КОЗЬМА ПРОДАЛ СВОИ МЕХА

Moskov Elçisinin; Kozma isimli Moskov tacirinin, Edirne'de satamadığı için İzmir'e götürdüğü muhtelif cins kürklerini vadeli olarak sattığı İstanbullu İskemlecioğlu Kürkçü Yani'ye kefil olan kişilerin, yargılanmak üzere Divân-ı Hümâyûn'a getirtilmeleri hakkında daha önce yapılan müracaat üzerine emir çıkarılmasına rağmen gizlendikleri için yakalanamadıklarını belirterek bu hususta tekrar emir çıkarılması için yeniden müracaatta bulunması üzerine, söz konusu kefillerin yakalanarak Divan-ı Hümayun'a getirtilmelerine dair İzmir Kadısına hitaben çıkarılan emir.

36

На основании повторного обращения Посла Московии, в котором он излагает, что несмотря на выпущенный до этого приказ на основании ранее сделанного обращения о доставке на суд в Высочайший Совет людей, выступивших поручителями за меховщика

Искемледжиоглу Яни из Стамбула, которому купец из Московии Козьма продал в рассрочку различные виды меха, доставленные им в Измир из Эдирне, где он не сумел их продать, эти люди скрылись и не были задержаны, и просит о повторном приказе выпущен приказ Кадию Измира о задержании этих людей и их доставке в Высочайший Совет.

17-26 Mart / марта 1705

İzmir Kâdisına hüküm ki:

Elçi-i mûmâ-ileyh Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "Moskov tüccârından Kozma nâm müste'men bundan akdem Edirne'ye getirdiği kürkleri fûrûht olunmadığından İzmir'e götürdükde İstanbul sâkinlerinden olup müşâfereten İzmir'de olan İskemlecioğlu Kürkçü Yani nâm zimmîye on iki bin dâne sincâb nâfesiyle üç su semmûru kürkleri altı ay va'de ile bin beş yüz guruşa fûrûht ve memhûr temessük alıp ve İzmir sâkinlerinden Yorgi Farga ve Ustabaşı Angeli ve Ovannes nâm zimmîler kefil bi'l-mâl olmuşlar iken mesfûr Yani firâr etmekle kefilleri mesfûrlar dahi iki seneden berü vermekde teallül ve bundan akdem Kazâ-i mezbûre Nâibi huzûrunda mürâfaa-i

şer'-i şerîf olduklarında ısdâr eylediği emr-i şerîf ve sâir yedinde olan temessükât ahkonulup gadrolunmağla kefilleri mesfûrların Divân-ı Hümâyûnuma ihzârlarıyçün emr-i şerîfimle mübâşir ta'yîn olunmuşiken ihtifâ edip ele girmeyip ihkâk-ı hak olunmadığın" bildirip; "mesfûrlar ele getirilip Divân-ı Hümâyûnuma ihzâr olunmak" bâbında hükmi-i hümâyûnum recâ etmeğin; "Vech-i meşrûh üzre Divân-ı Hümâyûnuma ihzâr olunmak emrim olmuşdur." deyu yazılmışdır.

Evâhir-i Za. sene [1]116

Mübâşir:

MOSKOV ELÇİSİNİN ADAMI İÇİN VERİLEN
YOL EMRİ

Moskov Elçisinin Azak'taki kardeşinin ölen oğlundan dolayı Azak'a göndereceği adamının yollarda kendisine ve yanındaki eşya ve gereçleri ile hayvanına karışılmaması, geçip gitmesine mâni olunmaması ve ahidnâme-i hümayuna aykırı olarak haraç vs. talebiyle rahatsız edilmesine dair Açu Kalesi Muhafızına ve İstanbul-Azak kara ve deniz yolu güzergâhlarında bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

37

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ НА ИМЯ
ЧЕЛОВЕКА ПОСЛА МОСКОВИИ

Приказ коменданту крепости Ачуев и кадиям, представителям власти и другим лицам в уездах, расположенных на сухопутном и морском путях по маршруту Стамбул-Азов, освобождающий человека Посла Московии, которого он послал в Азов по случаю смерти сына брата, от досмотра его самого, его вещей и предметов и животных при нем, и предписывающий не препятствовать его проезду, а также запрещающий взимать с него плату и дань, вопреки высочайшему указу.

17-26 Mart / марта 1705

Açu¹ Kal'ası muhâfazasında olan Hasan -dâme ikbâlühü-ya ve Âsitâne-i Saâdetimden karadan ve deryâdan Azak'a varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdılara ve kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve iskele emînleri ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Elçi-i mûmâ-ileyh Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "Azak'da olan karındaşının oğlu mürd olmağla âdetleri üzre ta'ziyesiçün gönderdiği bir nefer âdemisi her kangımın taht-ı hükûmet ve kazâsına varıp dâhil olur ise menâzil ü merâhilde kendüye ve esvâb u davarına dahl ü taarruz ve mürûruna

mûmânaat olunmayıp ahidnâme-i hümayûna mugâyir harâc ve sâir tekâlf talebiyle rencide vü remide olunmamak" bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğın vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuştur. **Buyurdum ki:**

Fi-evâhiri Za. sene [1]116

¹ Achuyev (Rusya).

KUDÜS'Ü ZİYARET ETMEK İSTEYEN
İKİ MOSKOV RAHİBİ İÇİN VERİLEN
YOL EMRİ

Kudüs'te Hristiyanlarca kutsal sayılan yerleri ziyaret etmek isteyen Petriyan(?) ve Yakov isimli iki Moskov rahibine ahidnâme-i hümayun gereğince ziyaret izni verilmesi ve gidiş ve dönüşlerinde gümrük, haraç ve pişkeş talep edilmemesine dair İstanbul-Kudüs güzergâhında bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

38

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ НА ИМЯ ДВУХ
СВЯЩЕННИКОВ ИЗ МОСКОВИИ, ЖЕЛАЮЩИХ
ПОСЕТИТЬ ИЕРУСАЛИМ

Приказ кадиям, официальным представителям власти и другим лицам в уездах, расположенных на сухопутном и морском путях по маршруту Стамбул-Иерусалим, в соответствии с высочайшим указом, позволяющий двум священникам из Московии Петриян (?) и Яко посетить христианские святыни в Иерусалиме, а также запрещающий взимать с них таможенные пошлины, сборы и дань на пути следования и возвращения по указанному маршруту.

4-13 Haziran / июня 1705

[s. 18] Âsitâne-i Saâdetimden Kudüs-i Şerîf'e varıp gelince yol üzerinde vâkı' olan kâdılara ve zikrolunan kazâların kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sair a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Elçi-i mûmâ-ileyh Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "Moskov râhiblerinden Petriyan(?) ve Yakov nâm râhibler Kudüs-i Şerîf'de vâkı' ziyâretgâh-ı Nasârâ olan mahalleri ziyâret için niyyet ü azîmet etmeleriyle her kangızın taht-ı hükûmet ve kazâsına varıp dâhil olurlar ise menâzil ü merâhilde kendülere ve esvâb u davarlarına dahl ü taarruz ve mürûr u ubûrlarına mûmânaat olunmayıp harâc ve sair tekâlif talebi ile rencide vü remîde olunmamaları" bâbında hüküm-i hümayûnum recâ

eylediği ecilden ahidnâme-i hümayûna mürâcaat olundukda; "Moskov tâifesinin avâmmı ve râhibleri Kudüs-i Şerîf'e varıp ziyâretgâhlarını ziyâret etmeğe izin ve ruhsat ola ve bu makûle ziyârete gidenlerden Kudüs-i Şerîf'de ve gayri yerlerde gümrük ve harâc u pişkeş taleb olunmaya." deyu mastûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümayûn mücebince yazılmışdır.

Fî-evâsıtı S. sene 1117

MOSKOV ELÇİSİNİN OĞLU VE KIRK ADAMI İÇİN
VERİLEN YOL EMRİ

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ НА ИМЯ СЫНА
ПОСЛА МОСКОВИИ И СОРОК ЧЕЛОВЕК ПРИ НЕМ

Moskov Elçisinin ülkesine geri göndereceği oğlunun ve beraberindeki kırk adamının yollarda kendilerine ve yanlarındaki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılmaması, geçip gitmelerine mâni olunmaması ve ahidnâme-i hümayuna aykırı olarak haraç, pişkeş vs. talebiyle rahatsız edilmemeleri ve Özi'den itibaren yanlarına adamlar katılarak güvenli bir şekilde Moskov sınırına ulaştırılmalarına dair Özi Valisine ve İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

39

Приказ губернатору уезда Очаково и кадиям, представителям власти и другим лицам в уездах, расположенных вдоль дороги от Стамбула до границ Московии, освобождающий сына Посла Московии, которого тот отправляет назад в свою страну, и сорок человек при нем, на пути их следования от досмотра их самих, их вещей и предметов и животных при них, предписывающий не препятствовать их проезду, запрещающий взимать с них плату и дань, вопреки высочайшему указу, а также требующий сопроводить их от Очаково до границ Московии, обеспечив им безопасность.

5-13 Şubat / февраля 1706

Özi Vâlisine ve Âsitâne-i Saâdetimden Moskov hudûduna varınca yol üzerinde vâki' olan kâdîlara ve kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesîhiyye Âsitâne-i Saâdetimde mukim olan Moskov Elçisi Petrus Andriyoviç Tolsto –hutimet avâkıbühû bi'l-hayr– Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "yamında olan oğlunun bu tarafda lüzûmu olmayıp kırk nefer âdemleriyle vilâyetine göndermek murâd etmekle her kangızın taht-ı hükûmet ve kazâsına varıp dâhil olurlar ise menâzil ü merâhilde kendülere ve esvâb u davarlarına dahl ü taarruz ve mürûrlarına mümânaat olunmayıp ve ahidnâme-i

hümâyûna mugâyir harâc u pişkeş nâmyla ve sâir bahâne ile renâde vü remîde olunmayıp ve sen [ki] Vezîr-i müşârun-ileyhsin, tarafına vusûllerinde sen dahi yanlarına mu'temed âdemler koşup inşâallâhü Teâlâ emn ü selâmet ve himâyet ü sıyânet ile Moskov hudûduna irsâl ü isâl eylemen" bâbında hükûm-i hümâyûnum recâ etmeğin vech-i meşrûh üzre amel olmak emrim olmuştur. **Buyurdum ki:**

Fî-evâhiri L. sene [1]117

MOSKOV ELÇİSİNİN ADAMI İÇİN VERİLEN
YOL EMRİ

Moskov Elçisinin bazı işler için İstanbul'a gelmiş ve ülkesine geri dönecek olan adamının kendisine ve yanındaki eşya ve gereçleri ile hayvanına karışılmaması, geçip gitmesine mâni olunmaması ve ahidnâme-i hümayuna aykırı olarak haraç, pişkeş vs. talebiyle rahatsız edilmemesine dair Özi Valisine ve İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

40

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ НА ИМЯ
ЧЕЛОВЕКА ПОСЛА МОСКОВИИ

Приказ кадиям, представителям власти и другим лицам в уездах, расположенных вдоль дороги от Стамбула до Очакова, от Очакова до границ Московии, освобождающий человека Посла Московии, посланным для устройства некоторых дел в Стамбул с последующим возвращением в своё государство, от досмотра на пути следования его самого, его вещей и предметов и животных, а также запрещающий препятствовать его проезду и взимать с него плату и дань, вопреки высочайшему указу.

23 Haziran / июня - 2 Temmuz / июля 1706

Özi Vâlisi Vezîr Yûsuf Paşa'ya ve Âsitâne-i Saâdetimden Moskov hudûduna varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Elçi-i mûmâ-ileyh Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "Moskov tarafından bu cânibe ba'zı mesâlih ile gönderilen bir nefer müste'men âdemisi yine Moskov tarafına gönderilmek iktizâ etmekle her kangınızın taht-ı hükûmet ve kazâsına varıp dâhil olur ise menâzil ü merâhilde kendüye ve esvâb u davarına dahl ü taarruz ve mürûruna mûmânaat olunmayıp ahidnâme-i

hümâyûna mugâyir harâc u pişkeş nâmyla ve sâir bahâne [ile] rencide vü remide olunmamak" bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuştur. **Buyurdum ki:**

Fî-evâsıtı Ra. sene [1]118

MOSKOV ELÇİSİNİN AZAK'TAKİ KARDEŞİNİN ÜÇ
ADAMI VE YANLARINDAKİ BİR MİKTAR HEDİYELİK
EŞYA İÇİN VERİLEN YOL EMRİ

Moskov Elçisinin, Azak'taki kardeşinin bazı iş-
leri için İstanbul'a gönderdiği ve kendisinin de
bir miktar hediyelik eşya ile birlikte Azak'a geri
göndereceği kardeşinin üç adamının beraberle-
rindeki eşyadan İstanbul'da ve yollarda gümrük
ve bâc talep olunmaması, yollarda kendilerine
ve yanlarındaki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılma-
ması, geçip gitmelerine mâni olunmaması ve ahidnâme-i
hümâyuna aykırı olarak haraç vs. talep edilmemesine dair
Açu Kalesi Muhafızına ve İstanbul'dan Moskov sınırına ka-
dar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimse-
lere hitaben çıkarılan emir.

41

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА НА ИМЯ ТРЁХ ЛЮДЕЙ БРАТА
ПОСЛА МОСКОВИИ В АЗАК И НЕКОТОРЫХ
ПОДАРКАХ ПРИ НИХ

Приказ, выпущенный на имя пограничной
стражи крепости Ачу, а также кадиев, офи-
циальных представителей власти и других
лиц административных районов, распо-
ложенных вдоль дороги от Стамбула до гра-
ниц Московии, о подарках, направленных
Послом Московии в Стамбул для некоторых дел брата из
Азака, некоторых личных подарках, а также возвращае-
мых в Азак вещах и предметах трёх людей брата Посла,
которые подлежат освобождению от уплаты налогов и
пошлин в Стамбуле и по следованию маршрута, об ос-
вобождении на пути следования от досмотра их самих,
вещей и предметов при них, а также используемых ими
животных, о запрете препятствовать их прохождению и
взимать плату, если иное не предусмотрено специальным
ферманом Султана.

29 Temmuz / июля 1706

*Açu Kal'ası muhâfazasında olan Hasan Paşa'ya ve Âsitâne-i Saâdetimden Moskov hudûduna varınca yol üzerinde vâkı' olan
kâdılara ve kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sair a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:*

Kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesîhiyye Âsitâne-i Saâde-
timde olan Moskov Elçisi Petrus Andriyoviç Tolsto –hutimet
avâkıbühü bi'l-hayr– Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip;
"Azak'da olan karındaşı ba'zı mesâlihi ile bu tarafa gönderdiği üç
nefer müste'men âdemleri yine Azak tarafına gönderilmek iktizâ
etmekle dört donluk atlas ile kemhâ ve altmış miskâl sırma ve bir
sîm topuz ve bir sîm kuşak ve on beş aded boyama ile makrame
karındaşına hediye göndermeğin zikrolunan eşyâdan İstanbul'da

ve sair yerlerde gümrük ve bâc talep olunmayp kendülerine ve
esvâb u davarlarına dahl ü taarruz ve mürûrlarına mûmânaat
olunmayp ahidnâme-i hümâyûna mugâyir harâc nâmyla ve
sair bahâne ile rencâde vü remîde olunmamak" bâbında hükm-i
hümâyûnum recâ etmeğin;"Vech-i meşrûh üzre amel olunmak
emrim olmuştur." deyu yazılmışdır.

Fî 17 R. sene [1]118

MOSKOV ELÇİSİ VE ADAMLARININ YILLIK
İSTİHKAKLARI OLAN ŞARAPLARDAN GÜMRÜK VS.
İSTENMEMESİ VE NAKLINE MÂNİ OLUNMAMASI İÇİN
ÇIKARILAN EMİR

ПРИКАЗ, ОСВОБОЖДАЮЩИЙ ПОСЛА МОСКОВИИ
И ЕГО ЛЮДЕЙ ОТ УПЛАТЫ ПОШЛИН И ИНЫХ
СБОРОВ НА ВИНА, А ТАКЖЕ ЗАПРЕЩАЮЩИЙ
ПРЕПЯТСТВОВАТЬ ПРОВОЗУ ВИН, ДЕЙСТВУЕТ
ОДИН ГОД

Moskov Elçisi Petrus Andiriyoviç Tolstoy ve adamlarının şahsi kullanımları için ahidnâme-i hümayun gereğince tanınan yıllık hak çerçevesinde 1118 (1706 - 1707) yılı istihkakı olmak üzere İstanbul'a yakın iskele, kıyı ve adalardan satın alınan şaraplardan gümrük, bâc, avaid, harç vs. istenmemesi ve nakline mâni olunmaması hakkında Dergâh-ı Âli Yeniçerileri Ağasına ve Hassa Bostancıbaşıya hitaben çıkarılan emir.

42

Приказ, выпущенный на имя Аги янычарского корпуса при Султани и Главы службы охраны, о свободном перемещении вин и освобождении от уплаты налогов, сборов, акцизов на вина, приобретаемые Послом Московии Петром Андреевичем Толстым и его людьми в ближайших к Стамбулу пристанях, морских побережьях и островах на протяжении 1118 года (1706-1707 гг.) на основании квоты, утверждённой специальным ферманом Султана.

26 Ekim / октября 1706

Dergâh-ı Âli Yeniçerileri Ağası Osmân Ağ'a ve Hâssa Bostâncıbaşıya hüküm ki:

Kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesîhiyye Âsitâne-i Saâdetimde olan Moskov Elçisi Petrus Andriyoviç Tolsto –huti-met avâkıbühû bi'l-hayr– Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "kendünün ve âdemlerinin kefâf-ı nefsleriyçün ahidnâme-i hümayûn mücebince ruhsat verildiği üzere İstanbul'a karîb iskele ve yah ve adalardan işbu bin yüz on sekiz senesine mahsûb ve beher medresi onar vakıyye olmak üzere akçasıyla iştirâ ve

Kumkapu'da konağı kurbünde mağazaya nakleylediği yedi bin medre hamr için ümenâ ve zâbitler tarafından min-ba'd gümrük ve bâc ve avâyid ve harc nâmyla ve sâir bahâne ile renâde olunmayıp ve nakline kimesne mâni' olmamak" bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğin; "Vech-i meşrûh üzere amel olunmak emrim olmuştur." deyu yazılmışdır.

Fî 18 B. sene [1]118

KUDÜS'Ü ZİYARET ETMEK İSTEYEN İKİ MOSKOV RAHİBİ İÇİN VERİLEN YOL EMRİ

Kudüs'te Hristiyanlarca kutsal sayılan yerleri ziyaret etmek isteyen Mihail ve Terenti isimli iki Moskov rahibine ahidnâme-i hümayun gereğince ziyaret izni verilmesi ve gidiş ve dönüşlerinde gümrük, haraç ve pişkeş talep edilmesine dair İstanbul-Kudüs kara ve deniz yolu güzergâhlarında bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimse-
lere hitaben çıkarılan emir.

43

ПРИКАЗ О ПАЛОМНИЧЕСТВЕ ДВУХ СВЯЩЕННИКОВ МОСКОВИИ В ИЕРУСАЛИМ

Приказ, выпущенный на имя кадиев, официальных представителей власти и других лиц, расположенных на морском пути и дорогах по маршруту Стамбул-Иерусалим, в соответствии со специальным ферманом Султана, позволяющий двум священникам

Московии Миаилу и Терентию посетить священные для христиан места в Иерусалиме, а также запрещающий взимать у них таможенные пошлины, сборы и дань на пути следования и возвращения по указанному маршруту.

9-18 Ekim / октября 1706

Âsitâne-i Saâdet'den karadan ve deryâdan Kudüs-i Şerîf'e varıp [gelince yol] üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Elçi-i mûmâ-ileyh Südde-i Saâdetime arzuhâl edip; "Moskov ruhbânlarından Mihail ve Terenti nâm iki nefer râhibler Kudüs-i Şerîf'de vâkı' ziyâretgâh-ı Nasârâ olan mahalleri ziyâret etmeğe kasd ve azîmet etmeleriyle gidişde ve gelişde her kangımzın taht-ı hükûmet ve kazâsına dâhil olurlar ise menâzil ü merâhilde kendülere ve esvâb u davarlarına dahl ü taarruz ve mürûr u ubûrlarına mûmânaat olunmayıp harâc nâmıyla ve sâir bahâne ile rencâde vü remîde olunmamak" bâbında hükm-i

hümayûnum recâ ve ahidnâme-i hümayûnuma mürâcaat olundukda; "Moskov tâifesinin avâmmı ve râhibleri Kudüs-i Şerîf'e varıp ziyâretgâhların ziyâret etmeğe izin ve ruhsat ola ve bu makûle ziyârete gidenlerden Kudüs-i Şerîf'de ve gayri yerlerde gümrük ve harâc u pişkeş taleb olunmaya." deyu mastûr ve mukayyed bulunmağın; "Ahidnâme-i hümayûn mücebince amel olunmak emrim olmuştur." deyu yazılmışdır.

Fi-evâili B. sene [1]118

KUDÜS'Ü ZİYARET ETMEK İSTEYEN İKİ MOSKOV RAHİBİ İÇİN VERİLEN YOL EMRİ

Kudüs'te Hristiyanlarca kutsal sayılan yerleri ziyaret etmek isteyen iki Moskov rahibine ahid-nâme-i hümayun gereğince ziyaret izni verilmesi ve gidiş ve dönüşlerinde gümrük, haraç ve pişkeş talep edilmemesine dair İstanbul-Kudüs kara ve deniz yolu güzergâhlarında bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

44

ПРИКАЗ О ПАЛОМНИЧЕСТВЕ ДВУХ СВЯЩЕННИКОВ МОСКОВИИ В ИЕРУСАЛИМ

Приказ, выпущенный на имя кадиев, официальных представителей власти и других лиц, расположенных на морском пути и дорогах по маршруту Стамбул-Иерусалим, в соответствии со специальным ферманом Султана, позволяющий двум священникам

Московии Миаилу и Терентию посетить священные для христиан места в Иерусалиме, а также запрещающий взимать у них таможенные пошлины, сборы и дань на пути следования и возвращения по указанному маршруту.

9-18 Ekim / октября 1706

Bir sûreti dahi; iki nefer Moskov râhibleriyçün vech-i meşrûh üzre yazılmışdır. Fî-evâili B. sene [1]119¹

¹ Bu kayıt 43 numaralı kaydın sureti olduğu için, özetinde de 43 numaralı kayıt esas alınmıştır.

MOSKOV ELÇİSİNİN ÜÇ ADAMI İÇİN VERİLEN
YOL EMRİ

Moskov Elçisinin, bazı işler için Moskov tarafından İstanbul'a gönderilen ve ülkelerine geri dönecek olan üç adamının, yollarda kendilerine ve yanlarındaki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılmaması, geçip gitmelerine mâni olunmaması ve haraç, pişkeş vs. talep edilmemesine dair İstanbul'dan Özi'ye ve Özi'den Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

45

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА НА ИМЯ ЛЮДЕЙ ПОСЛА
МОСКОВИИ

Приказ, выпущенный на имя кадиев, официальных представителей власти и других лиц административных районов, расположенных вдоль дороги от Стамбула до Очакова, от Очакова до границ Московии, о трёх людях, направленных Московией в Стамбул для устройства некоторых дел и затем возвращаемых в своё государство, об освобождении на пути следования от досмотра их самих, вещей и предметов при них, а также используемых ими животных, о запрете препятствовать их прохождению и взимать плату и дань.

16-25 Ocak / января 1707

[s. 19] Âsitâne-i Saâdetimden Özi'ye ve ondan Moskov hudûduna varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesîhiyye Âsitâne-i Saâdetimde meks üzre olan Moskov Elçisi Petrus Andriyoviç Tolsto –hutimet avâkıbühü bi'l-hayr– Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "Moskov tarafından ba'zı mesâlih ile gönderilen üç nefer müste'men âdemleri girü vilâyetlerine avdet etmekle her kangızın taht-ı hükümet ve kazâsına varıp dâhil olurlar

ise menâzil ü merâhilde kendülere ve esvâb u davarlarına dahl ü taarruz ve mürrûr u ubûrlarına mümânaat olunmayıp harâc u pişkeş nâmyla ve sâir bahâne ile rencâde vü remide olunmamak" bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğin; "Vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuştur." deyu yazılmışdır.

Fî-evâsıtı L. sene [1]118

MOSKOV ELÇİSİNİN KÂTİBİ VE ÜÇ HİZMETKÂRI
İÇİN VERİLEN YOL EMRİ

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА НА ИМЯ СЕКРЕТАРЯ ПОСЛА
МОСКОВИИ И СЛУГ ПРИ НЁМ

Moskov Elçisinin, ülkesine göndereceği kâtibi ve üç hizmetkârının, yollarda kendilerine ve yanlarındaki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılmaması, geçip gitmelerine mâni olunmaması ve ahidnâme-i hümayuna aykırı olarak haraç vs. talep edilmemesine dair Özi Valisine ve İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

46

Приказ, выпущенный на имя Губернатора Очакова, кадиев, официальных представителей власти и других лиц административных районов, расположенных вдоль дороги от Стамбула до границ Московии, о секретаре Посла Московии и трёх слугах при нём, направленных Послом Московии в своё государство, об освобождении на пути следования от досмотра их самих, вещей и предметов при них, а также используемых ими животных, о запрете препятствовать их проезду и взимать с них плату и дань, если иное не предусмотрено специальным ферманом Султана.

11 Mayıs / мая 1707

Özi Vâlisi Vezîr Yûsuf Paşa'ya ve Âsitâne-i Saâdetimden Moskov hudûduna varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Elçi-i mûmâ-ileyh Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "yanında olan yazıcısım üç nefer müste'men hizmetkârlarıyla Moskov tarafına göndermek iktizâ etmekle her kangımzın taht-ı hükûmet ve kazâsına varıp dâhil olurlar ise menâzil ü merâhilde kendülere ve esvâb u davarlarına dahl ü taarruz ve müürûrlarına

mümânaat olunmayıp ve ahidnâme-i hümayûna mugâyir harâc mutâlebesiyle ve sâir bahâne ile rencîde vü remîde olunmamak" bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğin; "Vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuştur." deyu yazılmışdır.

Fî 8 S. sene [1]119

KUDÜS'Ü ZİYARET ETMEK İSTEYEN ÜÇ MOSKOV
RAHİBİ İÇİN VERİLEN YOL EMRİ

Kudüs'te Hristiyanlarca kutsal sayılan yerleri ziyaret etmek isteyen üç Moskov rahibine ahid-nâme-i hümayun gereğince ziyaret izni verilmesi ve gidiş ve dönüşlerinde gümrük, haraç ve pişkeş talep edilmemesine dair İstanbul-Kudüs kara ve deniz yolu güzergâhlarında bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

47

ПРИКАЗ О ПАЛОМНИЧЕСТВЕ ТРЁХ
СВЯЩЕННИКОВ МОСКОВИИ В ИЕРУСАЛИМ

Приказ, выпущенный на имя кадиев, официальных представителей власти и других лиц, расположенных на морском пути и дорогах по маршруту Стамбул-Иерусалим, в соответствии со специальным ферманом Султана, позволяющий трём священникам Московии посетить священные для христиан места в Иерусалиме, а также запрещающий взимать у них таможенные пошлины, сборы и дань на пути следования и возвращения по указанному маршруту.

31 Mayıs / мая 1707

Âsitâne-i Saâdetimden karadan ve deryâdan Kudüs-i Şerîf'e varıp gelince yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Elçi-i mûmâ-ileyh Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "üç nefer Moskov rahibleri Kudüs-i Şerîf'de vâkı' ziyâretgâh-ı Nasârâ olan mahalleri ziyârete kasd ve azîmet etmeleriyle gidişde ve gelişde her kangınızın taht-ı hükûmet ve kazâsına dâhil olurlar ise menâzil ü merâhilde kendülere ve esvâb u davarlarına dahl ü taarruz ve mürûr u ubûrlarına mûmânaat olunmayıp ahidnâme-i hümayûna mugâyir gümrük ve harâc u pişkeş nâmıyla ve sâir bahâne ile rencîde vü remîde olunmamak"

bâbında hükm-i hümayûnum recâ ve ahidnâme-i hümayûna mürâcaat olundukda; "Moskov tâifesinin avâmm ve râhibleri Kudüs-i Şerîf'e varıp ziyâretgâhlarını ziyâret etmeğe izin ve ruhsat ola ve bu makûle ziyârete gidenlerden Kudüs-i Şerîf'de ve gayri yerlerde gümrük ve harâc u pişkeş taleb olunmaya." deyu mastûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümayûn mücebince amel olunmak emrim olmuştur.

Fî 28 S. sene [1]119

MOSKOV ELÇİSİNİN BİR ADAMI İÇİN VERİLEN
YOL EMRİ

Moskov Elçisinin, bazı işler için Moskov tarafından İstanbul'a gönderilen ve ülkesine geri dönecek olan bir adamının, yollarda kendisine ve yanındaki eşya ve gereçleri ile hayvanına karışılmaması, geçip gitmesine mâni olunmaması ve ahidnâme-i hümayuna aykırı olarak haraç vs. talep edilmemesine dair İstanbul'dan Özi'ye ve Özi'den Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

48

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА НА ИМЯ ЧЕЛОВЕКА ПОСЛА
МОСКОВИИ

Приказ, выпущенный на имя кадиев, официальных представителей власти и других лиц административных районов, расположенных вдоль дороги от Стамбула до Очакова, от Очакова до границ Московии, о человеке Посла Московии, направленном Московией в Стамбул для устройства некоторых дел и затем возвращаемом в своё государство, об освобождении на пути следования от досмотра его самого, вещей и предметов при нём, а также используемых им животных, о запрете препятствовать их прохождению и взимать плату и дань, если иное не предусмотрено специальным ферманом Султана.

28 Haziran / июня 1707

Âsitâne-i Saâdet'den Özi Vâlisi Vezîr Yûsuf Paşa'ya ve ondan Moskov hudûduna varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdılara ve kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâir iş erlerine hüküm ki:

Elçi-i mûmâ-ileyh Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "Moskov tarafından ba'zı mesâlih için gönderilen bir nefer müste'men âdemisini yine ol tarafa avdet etdirmekle her kangınızın taht-ı hükûmet ve kazâsına varıp dâhil olur ise menâzil ü merâhilde kendüye ve esvâb u davarına dahl ü taarruz ve mürûruna

mümânaat olunmayıp ahidnâme-i hümayûna mugâyir harâc mutâlebesiyle ve sâir bahâne ile rencîde vü remîde olunmamak" bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğin; "Vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuştur." deyu yazılmışdır.

Fî 27 Ra. sene [1]119

MOSKOV ELÇİSİNİN TERCÜMANI İLE İKİ
HİZMETKÂRI İÇİN VERİLEN YOL EMRİ

Moskov Elçisinin, bazı işleri için ülkesine gönderdiği tercümanı ile iki hizmetkârının, yol boyunca kendilerine ve yanlarındaki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılmaması, geçip gitmelerine mâni olunmaması, ahidnâme-i hümayuna aykırı olarak haraç vs. talep edilmesi ve yol emniyetlerinin sağlanmasına dair Özi Valisine ve İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

49

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА НА ИМЯ ТОЛМАЧА ПОСЛА
МОСКОВИИ И ДВУХ СЛУГ ПРИ НЁМ

Приказ, выпущенный на имя Губернатора Очакова, кадиев, официальных представителей власти и других лиц административных районов, расположенных вдоль дороги от Стамбула до границ Московии, о толмаче Посла Московии и двух слугах при нём, направленных Послом Московии в своё государство, об освобождении на пути следования от досмотра их самих, вещей и предметов при них, а также используемых ими животных, о запрете препятствовать их проезду и взимать с них плату и дань, если иное не предусмотрено специальным ферманом Султана.

31 Temmuz / июля 1707

Özi Vâlisi Vezîr Yûsuf Paşa'ya ve Âsitâne-i Saâdet'den Moskov hudûduna varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

"Kıdvetü ümerâ'il-milleti'l-Mesîhiyye Âsitâne-i Saâdetimde meks üzre olan Moskov Elçisi Petrus Andriyoviç Tolsto –huti-met avâkıbühü bi'l-hayr– iktizâ eden ba'zı mesâlihi için bir nefer tercemâmyla iki nefer müste'men hidmetkârların Moskov tarafına göndermekle her kangınızın taht-ı hükûmet ve kazâsına varıp dâhil olurlar ise menâzil ü merâhilde kendülere ve es-vâb u davarlarına dahl ü taarruz ve mürûrlarına mümânaat ve

ahidnâme-i hümayûna mugâyir harâc mutâlebesiyle ve sâir bahâne ile kimesneye rencide vü remide etdirilmeyip himâyet ü sıyânet olunarak emn ü selâmet ile birbirinize irsâl eylemeniz bâbında fermân-ı âli-şâmm sâdır olmuştur." deyu yazılmışdır.

Fî-gurreti Ca. sene [1]119

Çavuş:

MOSKOV ELÇİSİNİN TERCÜMANI İLE İKİ
HİZMETKÂRI İÇİN VERİLEN YOL EMRİ

Moskov Elçisinin, bazı işleri için ülkesine gönderdiği tercümanı ile iki hizmetkârının, yol boyunca kendilerine ve yanlarındaki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılmaması, geçip gitmelerine mâni olunmaması, ahidnâme-i hümayuna aykırı olarak haraç vs. talep edilmesi ve yol emniyetlerinin sağlanmasına dair Özi Valisine ve İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

50

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА НА ИМЯ ТОЛМАЧА ПОСЛА
МОСКОВИИ И ДВУХ СЛУГ ПРИ НЁМ

Приказ, выпущенный на имя Губернатора Очакова, кадиев, официальных представителей власти и других лиц административных районов, расположенных вдоль дороги от Стамбула до границ Московии, о толмаче Посла Московии и двух слугах при нём, направленных Послом Московии в своё государство, об освобождении на пути следования от досмотра их самих, вещей и предметов при них, а также используемых ими животных, о запрете препятствовать их проезду и взимать с них плату и дань, если иное не предусмотрено специальным ферманом Султана.

30 Ağustos / август - 8 Eylül / сентября 1707

Bir sûreti dahi; vech-i meşrûh üzre bir nefer tercemân ile iki nefer hidmetkârları için çavuş mübâşeretiyle yazılmışdır. Fi-evâili C. sene [1]119¹

¹ Bu kayıt 49 numaralı kaydın sureti olduğu için, özetinde de 49 numaralı kayıt esas alınmıştır.

MOSKOV ELÇİSİNİN TERCÜMANI PAVLO VELED-İ
YOVAN'A VERİLEN TERCÜMANLIK BERATI

ТОЛМАЧНАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ТОЛМАЧУ
ПОСЛА МОСКОВИИ ПАВЛО ВЕЛЕДИ ЙОВАНУ

51

Moskov Elçisinin, yanında Tercümanlık hizmetinde bulunan Pavlo veled-i Yovan'a ahidnâme-i hümayun gereğince eskiden beri olageldiği şekilde Tercümanlık berati verilmesi için yapmış olduğu müracaat üzerine; adı geçen Tercüman olduğu, buna bağlı olarak haraç, avarız vs. vergiler ile çeşitli mâlî yükümlülüklerden muaf bulunduğ, yiyecek, içecek ve giyim kuşamına karışılmayacağı ve davalarının İstanbul'da görüleceği hususlarına ve yapacağı seyahatlerde sahip olduğu hak ve imtiyazlara dair verilen nişân-ı hümayun.

Выданный на основании обращения Посла Московии за получением для Павло Веледи Йована, оказывающего при После Московии толмачные услуги, толмачной грамоты, специальный ферман Султана, подтверждающий статус толмача упомянутого лица и, как следствие, освобождающий от уплаты дани, сборов, налогов и различных финансовых обязательств, а также гарантирующий, что на его бытовые и личные вещи распространится неприкосновенность, связанные с ним судебные дела будут рассматриваться в Стамбуле, а также права и привелегия во время передвижения.

10-19 Ağustos / августа 1707

[s. 20] Nişân-ı hümayûn oldur ki:

Kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesîhiyye Âsitâne-i Saâdetimde meks üzre olan Petrus Andriyoviç Tolsto –hutimet avâkıbühü bi'l-hayr– Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "yanında tercemânlık hizmetinde olan işbu râfi-i tevki-i refiûş-şân-ı hâkânî Pavlo veled-i Yovan bi-berât olmağla ahidnâme-i hümayûn mücebince ohgeldiği üzre berât-ı şerîfim verilmek" bâbında inâyet recâ etmeğin bu nişân-ı hümayûnu verdim ve **buyurdum ki:**

Ba'de'l-yevm mesfûr Pavlo veled-i Yovan tercemân olup tercemânlık hizmetinde olanlar ve oğulları ve hidmetkârları harâc ve avâriz ve kassâbiyye akçası ve sâir rûsûm ve tekâlif-i örfiyye teklifi ile rencide olunmayıp ve; "Kul ve câriye istihdâm edermişsin." deyu kimesne harâc u rûsûm taleb eylemeye ve me'kûlât ü meşrûbât ve melbûsât ü mefrûşâtına kimesne dahl ü taarruz eylemeyip kadimden olgeldiği üzre afv olunup ve rûsûm ve gümrük ve bâc taleb olunmayıp ve evlerine askeriden konak konulmağla rencide olunmaya ve kendü bağında hâsıl olan sıradan Hamr Emîni ve Galata Voyvodası sâirlerden olgeldiği üzre fuçı akçası taleb eylemeyip kendüsi ve âdemleri ve tasarrufunda olan

câriyeleri harâc ve avâriz ve kassâbiyye akçasından ve resm-i masdariyyeden ve tekâlif-i örfiyyenin cümlesinden muâf u müsellemler olup ve mezbûr ile her kimin da'vâsı olursa ellerinde olan ahidnâme-i hümayûn mücebince Âsitâne-i Saâdetime havâle olunup gayri yerde istimâ' olunmaya ve mezbûr tercemân ba'zı zamânda bir yere gitmek istedikde gidişde ve gelişde ve karada ve deryâda ve menâzil ü merâhilde kendüye ve esvâb u davarına ve emvâl ü erzâkına ve yanında olan âdemlerinden ulakdan ve ulak akçasından ve gayri cânibden kimesne dahl ü taarruz eylemeyip ve her kande dâhil olur ise zâd ü zevâde ve sâir zahîresin narh-ı rûzî üzre akçasıyla aldıkda bir ferd teallül ve nizâ' eylemeye ve mahûf ve muhâtara olan mahallerde başına ak sarınıp ve kılıç ve ok ve yay ve mehmûz ve sâir âlât-ı harb götürdükde kâdılardan ve beğlerbeğiler ve gayriden bir ferd rencide vü remîde eylemeyip ahidnâme-i hümayûn ve olgeldiği üzre himâyet ü sıyânet ve dâimâ bu nişân-ı hümayûnumun mazmûn-ı münifi ile amel olunup hilâfına rızâ ve cevâz gösterilmeye. Şöyle bileler; alâmet-i şerîfe itimâd kılalar.

Fi-evâsıtı Ca. sene [1]119

KUDÜS'Ü ZİYARET ETMEK İSTEYEN BİR MOSKOV
RAHİBİ İLE İKİ HİZMETKÂRI İÇİN VERİLEN
YOL EMRİ

Kudüs'te Hristiyanlarca kutsal sayılan yerleri ziyaret etmek isteyen bir Moskov rahibi ile iki hizmetkârına ahidnâme-i hümayun gereğince ziyaret izni verilmesi ve gidiş ve dönüşlerinde pişkeş, haraç ve gümrük talep edilmemesine dair İstanbul-Kudüs kara ve deniz yolu güzergâhlarında bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

52

ПРИКАЗ О ПАЛОМНИЧЕСТВЕ СВЯЩЕННИКА
МОСКОВИИ В ИЕРУСАЛИМ И ДВУХ
СЛУГ ПРИ НЁМ

Приказ, выпущенный на имя кадиев, официальных представителей власти и других лиц, расположенных на морском пути и дорогах по маршруту Стамбул-Иерусалим, в соответствии со специальным ферманом Султана, позволяющий священнику Московии и двум слугам при нём посетить священные для христиан места в Иерусалиме, а также запрещающий взимать у них таможенные пошлины, сборы и дань на пути следования и возвращения по указанному маршруту.

15 Eylül / сентября 1707

Âsitâne-i Saâdetimden karadan ve deryâdan Kudüs-i Şerîf'e varıp gelince yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesîhiyye Âsitâne-i Saâdetimde meks üzre olan Moskov Elçisi Petrus Andriyoviç Tolsto –hutimet avâkıbühü bi'l-hayr– Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "Moskov ruhânlarından bir nefer râhib iki nefer müste'men hidmetkârlarıyla Kudüs-i Şerîf'de vâkı' ziyâretgâh-ı Nasârâ olan mahalleri ziyâret etmeğe kasd ve azîmet etmeleriyle gidişde ve gelişde her kangımızın taht-ı hükümet ve kazâsına dâhil olurlar ise menâzil ü merâhilde kendülere ve esvâb u davarlarına dahl ü taarruz ve mürûr u ubûrlarına mümânaat olunmayıp ahidnâme-i hümayûna mugâyir harâc u pişkeş nâmıyla ve sâir bahâne ile ve Aya Kapısı ve Âb-ı Ayo Rayani

nâm mahallerde dahi akça, pul mutâlebesiyle rencâde vü remâde olunmamak" bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğin ahidnâme-i hümayûna mürâcaat olundukda; "Moskov tâifesinin avâmm ve râhibleri Kudüs-i Şerîf'e varıp ziyâretgâhlarını ziyâret etmeğe izin ve ruhsat ola ve bu makûle ziyârete gidenlerden Kudüs-i Şerîf'de ve gayri yerlerde pişkeş ve harâc ve gümrük taleb olunmaya." deyu mastûr ve mukayyed bulunmağın; "Ahidnâme-i hümayûn mücebince amel olunmak emrim olmuştur." deyu yazılmışdır.

Fî 17 C. sene [1]119

MOSKOV ELÇİSİNİN ADAMI İÇİN VERİLEN
YOL EMRİ

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА НА ИМЯ ЧЕЛОВЕКА ПОСЛА
МОСКОВИИ

Moskov Elçisinin önemli bazı işleri için ülkesine gönderdiği adamının, gidiş ve dönüşünde yol boyunca kendisine ve yanındaki eşya ve gereçleri ile hayvanına karışılmaması, geçip gitmesine mâni olunmaması ve ahidnâme-i hümayûna aykırı olarak haraç vs. talep edilmemesine dair İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

53

Приказ, выпущенный на имя кадиев, официальных представителей власти и других лиц административных районов, расположенных вдоль дороги от Стамбула до границ Московии, о человеке Посла Московии, направленном им для устройства некоторых важных дел, об освобождении на пути следования от досмотра его самого, вещей и предметов при нём, а также используемых им животных, о запрете препятствовать их прохождению и взимать плату и дань.

12 Ekim / октября 1707

Âsitâne-i Saâdetimden Moskov hudûduna varıp gelince yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Elçi-i mûmâ-ileyh Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "iktizâ eden ba'zı mesâlih-i mühimmesiyçün bir nefer müste'men âdemisini Moskov tarafına irsâl etmekle gidişde ve gelişde her kangımzın taht-ı hükûmet ve kazâsına dâhil olur ise menâzil ü merâhilde kendüye ve esvâb u davanna dahl ü taarruz ve mürûr u ubûruna mûmânaat olunmayp ahidnâme-i hümayûna

mugâyir harâc mutâlebesiyle ve sâir bahâne ile rencâde vü remîde olunmamak" bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğin; "Vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuştur." deyu yazılmışdır.

Fî 15 B. sene [1]119

MOSKOV ELÇİSİ VE ADAMLARININ YILLIK
İSTİHKAKLARI OLAN ŞARAPLARDAN GÜMRÜK VS.
İSTENMEMESİ VE NAKLİNE MÂNİ OLUNMAMASI İÇİN
ÇIKARILAN EMİR

ПРИКАЗ, ОСВОБОЖДАЮЩИЙ ПОСЛА МОСКОВИИ
И ЕГО ЛЮДЕЙ ОТ УПЛАТЫ ПОШЛИН И ИНЫХ
СБОРОВ НА ВИНА, А ТАКЖЕ ЗАПРЕЩАЮЩИЙ
ПРЕПЯТСТВОВАТЬ ПРОВОЗУ ВИН, ДЕЙСТВУЕТ
ОДИН ГОД

Moskov Elçisi Petrus Andiriyoviç Tolstoy ve adamlarının şahsi kullanımları için ahidnâme-i hümayun gereğince tanınan yıllık hak çerçevesinde 1119 (1707 - 1708) yılı istihkakı olmak üzere İstanbul'a yakın iskele, kıyı ve adalardan satın alınan şaraplardan gümrük, bâc, avaid, harç vs. istenmemesi ve nakline mâni olunmaması hakkında Dergâh-ı Âli Yeniçerileri Ağasına ve Hassa Bostancıbaşıya hitaben çıkarılan emir.

54

Приказ, выпущенный на имя Аги янычарского корпуса при Султани и Главы службы охраны, о свободном перемещении вин и освобождении от уплаты налогов, сборов, акцизов на вина, приобретаемые Послом Московии Петром Андреевичем Толстым и его людьми в ближайших к Стамбулу пристанях, морских побережьях и островах на протяжении 1119 года (1707-1708 гг.) на основании квоты, утверждённой специальным ферманом Султана.

30 Ekim / октября 1707

Dergâh-ı Âli Yeniçeri Ağasına ve Hâssa Bostâncıbaşıya hüküm ki:

Elçi-i mûmâ-ileyh Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "kendünün ve âdemlerinin kefâfı nefsleriçün ahidnâme-i hümayûn mücebince ruhsat verildiği üzere İstanbul'a karîb iskele ve yah ve adalardan senede bir def'a akçasıyla iştirâ ve Kumkapı'da konağı kurbünde mağazaya nakleylediği yedi bin medre hamr işbu bin yüz on dokuz senesine mahsûb ve beher medresi onar vakıyye olmak üzere iştirâ ve nakl eyledikde Galata Voyvodası ve

ümenâ ve zâbitler tarafından min-ba'd gümrük ve bâc ve avâyid ve harc nâmıyla ve sâir bahâne ile rencâde olunmayıp ve nakline kimesne mâni' olmamak" bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğîn; "Vech-i meşrûh üzere amel olunmak emrim olmuştur." deyu yazılmışdır.

Fî 3 Ş. sene [1]119

MOSKOV ELÇİSİNİN ADAMI İÇİN VERİLEN
YOL EMRİ

Moskov Elçisinin önemli bazı işleri için ülkesine gönderdiği adamının, yol boyunca kendisine ve yanındaki eşya ve gereçleri ile hayvanına karışılmaması, geçip gitmesine mâni olunmaması ve ahidnâme-i hümayûna aykırı olarak haraç vs. talep edilmemesine dair İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

55

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА НА ИМЯ ЧЕЛОВЕКА ПОСЛА
МОСКОВИИ

Приказ, выпущенный на имя кадиев, официальных представителей власти и других лиц административных районов, расположенных вдоль дороги от Стамбула до границ Московии, о человеке Посла Московии, направленном им в своё государство для устройства некоторых важных дел, об освобождении на пути следования от досмотра его самого, вещей и предметов при нём, а также используемых им животных, о запрете препятствовать их прохождению и взимать плату и дань, если иное не предусмотрено специальным ферманом Султана.

3 Kasım / ноября 1707

[s. 21] Âsitâne-i Saâdet'den Moskov hudûduna varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Âsitâne-i Saâdet'de meks üzre olan Moskov Elçisi Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "iktizâ eden ba'zı umûr-ı mühimme için iki nefer müste'men âdemisini Moskov tarafına irsâl etmekle gidişde ve gelişde her kangınızın taht-ı hükûmet ve kazâsına dâhil olurlar ise menâzil ü merâhilde kendülere ve esvâb u davarlarına dahl ü taarruz ve mürûr u ubûrlarına mümânaat olunmayıp ahidnâme-i hümayûna mugâyir harâc

mutâlebesiyle ve sâir bahâne ile rencâde vü remâde olunmamak" bâbında hüküm-i hümayûnum recâ etmeğin; "Vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuştur." deyu yazılmışdır.

Fî 7 Ş. sene [1]119

Çavuş:

KUDÜS'Ü ZİYARET ETMEK İSTEYEN DÖRT MOSKOV RAHİBİ İÇİN VERİLEN YOL EMRİ

Kudüs'te Hristiyanlarca kutsal sayılan yerleri ziyaret etmek isteyen Todori, Nentari(?), Aleksi ve Nikola isimli dört Moskov rahibine ahidnâme-i hümayun gereğince ziyaret izni verilmesi ve gidiş ve dönüşlerinde gümrük, haraç ve pişkeş talep edilmemesine dair İstanbul-Kudüs kara ve deniz yolu güzergâhlarında bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

56

ПРИКАЗ О ПАЛОМНИЧЕСТВЕ ЧЕТЫРЁХ СВЯЩЕННИКОВ МОСКОВИИ В ИЕРУСАЛИМ

Приказ, выпущенный на имя кадиев, официальных представителей власти и других лиц, расположенных на морском пути и дорогах по маршруту Стамбул-Иерусалим, в соответствии со специальным ферманом Султана, позволяющий четырём священникам Московской Тодорию, Нентарию (?), Алексею и Николе посетить священные для христиан места в Иерусалиме, а также запрещающий взимать у них таможенные пошлины, сборы и дань на пути следования и возвращения по указанному маршруту.

15 Kasım / ноября 1707

Âsitâne-i Saâdetimden berren ve bahren Kudüs-i Şerîf'e varıp gelince yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Elçi-i mûmâ-ileyh Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "Moskov râhiblerinden Todori ve Nentari(?) ve Aleksi ve Nikola nâm dört nefer râhibler Kudüs-i Şerîf'de ziyâretgâh-ı Nasârâ olan mahalleri ziyârete kasd ve azîmet etmeleriyle gidişde ve gelişde her kangımzın taht-ı hükûmet ve kazâsına dâhil olurlar ise Kudüs-i Şerîf'de ve menâzil ü merâhilde ve Bâb-ı Aya ve Âb-ı Ayo Radani ta'bir olunur mahallerde ve sâir yerlerde kendülere ve esvâb u davarlarına dahl ü taarruz ve mürûr u ubûrlarına mûmânaat olunmayıp ahidnâme-i hümayûna mugâyir harâc ve pişkeş nâmına akça talebiyle ve sâir bahâne ile rencâde

olunmamak" bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğin ahidnâme-i hümayûna mürâcaat olundukda; "Moskov tâifesi sinin avâmm ve râhibleri Kudüs-i Şerîf'e varıp ziyâretgâhlarını ziyâret etmeğe izin ve ruhsat ola ve bu makûle ziyârete gidenlerden Kudüs-i Şerîf'de ve gayri yerlerde gümrük ve harâc u pişkeş talep olunmaya." deyu mastûr ve mukayyed bulunmağın; "Ahidnâme-i hümayûn mücebince amel olunmak emrim olmuştur." deyu yazılmışdır.

Fî 19 Ş. sene [1]119

MOSKOV ELÇİSİNİN ADAMI İÇİN VERİLEN
YOL EMRİ

Moskov Elçisinin önemli bazı işleri için ülkesine gönderdiği adamının, yol boyunca kendisine ve yanındaki eşya ve gereçleri ile hayvanına karışılmaması, geçip gitmesine mâni olunmaması ve ahidnâme-i hümayuna aykırı olarak haraç vs. talep edilmemesine dair Özi Valisine ve İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

57

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА НА ИМЯ ЧЕЛОВЕКА ПОСЛА
МОСКОВИИ

Приказ, выпущенный на имя Губернатора Очакова, кадиев, официальных представителей власти и других лиц административных районов, расположенных вдоль дороги от Стамбула до границ Московии, о человеке Посла Московии, направленном им в своё государство для устройства некоторых важных дел, об освобождении на пути следования от досмотра его самого, вещей и предметов при нём, а также используемых им животных, о запрете препятствовать их прохождению и взимать плату и дань, если иное не предусмотрено специальным ферманом Султана.

27 Kasım / ноября 1707

Özi Vâlisi Vezîr Yûsuf Paşa'ya ve Âsitâne-i Saâdet'den Moskov hudûduna varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Elçi-i mûmâ-ileyh Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "iktizâ eden ba'zı mesâlihi için bir nefer müste'men âdemisini Moskov tarafına göndermek iktizâ etmekle her kangamızın taht-ı hükûmet ve kazâsına varıp dâhil olur ise menâzil ü merâhilde kendüye ve esvâb u davarnna dahl ü taarruz ve mürûruna

mümânaat olunmayıp ahidnâme-i hümayûna mugâyir harâc mutâlebesiyle ve sâir bahâne ile rencîde vü remîde olunmamak" bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğin; "Vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuştur." deyu yazılmışdır.

Fî 2 N. sene [1]119

MOSKOV ELÇİSİNİN HEDİYE ATLARLA BİRLİKTE
ÜLKESİNE GÖNDERDİĞİ ÜÇ ADAM İÇİN VERİLEN
YOL EMRİ

Moskov Elçisinin, Azak'taki kardeşine hediye olarak iki adet beygir ile birlikte bazı işleri için ülkesine göndermesi gereken biri kardeşinin daha önce gelmiş olan adamı ve ikisi de kendisinin adamı olmak üzere toplam üç kişinin, yollarda kendilerine ve yanlarındaki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılmaması, geçip gitmelerine mâni olunmaması, ahidnâme-i hümayuna aykırı olarak haraç vs. talep edilmemesi ve himaye olunup yol emniyetlerinin sağlanmasına dair Özi Valisine ve İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kim selere hitaben çıkarılan emir.

58

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ДЛЯ ТРОИХ
ЛЮДЕЙ, КОТОРЫХ ПОСОЛ МОСКОВИИ
НАПРАВИЛ ВМЕСТЕ С ПОДАРЕННЫМИ
ЛОШАДЬМИ НА РОДИНУ

Приказ Губернатору Очакова, кадиям, официальным представителям власти и другим лицам административных районов, расположенных вдоль дороги от Стамбула до границ Московии, устанавливающий в отношении троих человек, один из которых человек брата Посла Московии, прибывшего ранее для того, чтобы забрать подаренных находящемуся в Азове брату двух лошадей и вместе с тем передать в Московию некоторые дела, а двое других – собственные люди Посла, запрет на досмотр их самих, их вещи и животных, чинение препятствий на их пути, взимание с них пошлины или иной платы, противоречащей ахиднаме, а также предписывающий обеспечить их безопасность на протяжении всего пути.

2 Ocak / январь 1708

Özi Vâlisi Vezîr Yûsuf Paşa'ya ve Âsitâne-i Saâdet'den Moskov hudûduna varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Elçi-i mûmâ-ileyh Südde-i Saâdetime arzuhal gönderip; "bundan akdem Azak'da olan karındaşı tarafından gelen bir nefer ve iki nefer dahi kendü âdemlerinden ki, üç nefer müste'menleri ba'zı mesâlihi için Moskov tarafına göndermek iktizâ ve karındaşı mesfûra pişkeş olmak üzre iki re's bârgîr irsâl etmekle her kangımızın taht-ı hükûmet ve kazâsına varıp dâhil olurlar ise menâzil ü merâhilde kendülere ve esvâb u davarlarına dahl ü

taarruz ve mürûrlarına mûmânaat olunmayıp ahidnâme-i hümayûna mugâyir harâc mutâlebesiyle ve sâir bahâne ile rencî-de vü remûde olunmayıp himâyet ü sıyânet olunarak emn ü selâmet ile birbirinize irsâl eylemeniz" bâbında hüküm-i hümayûnum recâ etmeğin; "Vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuşdur." deyu yazılmışdır.

Fî 8 L. sene [1]119

MOSKOV ELÇİSİNİN ADAMI İÇİN VERİLEN
YOL EMRİ

Daha önce bazı işler için Moskov ülkesinden gelmiş olup Moskov Elçisinin önemli bazı işler için ülkesine geri göndermesi gereken Vasil isimli kişinin, yollarda kendisine ve yanındaki eşya ve gereçleri ile hayvanına karışılmaması, geçip gitmesine mâni olunmaması ve ahidnâme-i hümayuna aykırı olarak haraç vs. talep edilmemesine dair Özi Valisine ve İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

59

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ДЛЯ ЧЕЛОВЕКА
ПОСОЛА МОСКОВИИ

Приказ Губернатору Очакова, кадиям, официальным представителям власти и другим лицам административных районов, расположенных вдоль дороги от Стамбула до границ Московии, запрещающий досмотр человека по имени Василь, прибывшего ранее из Московии для некоторых дел и направленного Послом Московии обратно на родину для некоторых важных дел, его вещей и животных, чинение препятствий на его пути, взимание с него пошлин или иной платы, противоречащих ахиднаме, а также предписывающий обеспечить его безопасность на протяжении всего пути следования.

5 Şubat / февраля 1708

[s. 22] Özi Vâlisi Vezîr Yûsuf Paşa'ya ve Âsitâne-i Saâdet'den Moskov hudûduna varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesîhiyye Âsitâne-i Saâdetimde meks üzre olan Moskov Elçisi Petrus Andriyoviç Tolsto –hutimet avâkıbühü bi'l-hayr– Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "bundan akdem Moskov tarafından ba'zı mesâlih ile gelen Vasil nâm müste'men âdemisini yine ba'zı mesâlih-i mühimme ile Moskov cânibine göndermek iktizâ etmekle her kangızın taht-ı hükümet ve kazâsına varıp dâhil olur ise

menâzil ü merâhilde kendüye ve esvâb u davanna dahl ü taarruz ve mürrûruna mümânaat olunmayıp ahidnâme-i hümayûna mugâyir harâc mutâlebesiyle ve sâir bahâne ile rencâde vü remîde olunmamak" bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğin; "Vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuştur." deyu yazılmışdır.

Fî 13 Za. sene [1]119

MOSKOV ELÇİSİNİN AZAK'TAKİ KARDEŞİNİN ADAMI
MAKSİM İLE HİZMETKÂRI İÇİN VERİLEN
YOL EMRİ

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ДЛЯ ЧЕЛОВЕКА
ПОСЛА МОСКОВИИ ПО ИМЕНИ МАКСИМ И ЕГО
СЛУГЕ

Moskov Elçisinin Azak'taki kardeşinin daha önce gelmiş olup memleketine dönecek olan adamı Maksim ile bir hizmetkârının, yollarda kendilerine ve yanlarındaki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılmaması, geçip gitmelerine mâni olunmaması ve ahidnâme-i hümayuna aykırı olarak haraç vs. talep edilmemesine dair Özi Valisine ve İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

60

Приказ Губернатору Очакова, кадиям, официальным представителям власти и другим лицам административных районов, расположенных вдоль дороги от Стамбула до границ Московии, запрещающий досматривать человека находящегося в Азове брата Посла

Московии по имени Максим, который ранее прибыл и направляется обратно в Московию, и его слугу, их вещи и животных, чинить препятствия на их пути, взимать с них пошлину или иную плату, противоречащую ахиднаме, а также предписывающий обеспечить их безопасность на протяжении всего пути следования.

5 Şubat / февраля 1708

Bir sûreti dahi; Elçi-i mûmâ-ileyhin Azak'da olan karındaşı tarafından gelen Maksim nâm müste'men âdemisi ile bir nefer müste'men hizmetkârı, yine Moskov tarafına avdet etmekle vech-i meşrûh üzre kânûn üzre yol hükmü verilmiştir. Fi 13 Za. sene [1]119¹

¹ Bu kayıt 59 numaralı kaydın sureti olduğu için, özetinde de 59 numaralı kayıt esas alınmıştır.

KUDÜS'Ü ZİYARET ETMEK İSTEYEN BİR MOSKOV
RAHİBİ İLE HİZMETKÂRI İÇİN VERİLEN
YOL EMRİ

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ НА ИМЯ
СВЯЩЕННИКА ИЗ МОСКОВИИ, ЖЕЛАЮЩЕГО
ПОСЕТИТЬ ИЕРУСАЛИМ, А ТАКЖЕ ЕГО СЛУГИ

Kudüs'te Hristiyanlarca kutsal sayılan yerleri ziyaret etmek isteyen İpoletto isimli Moskov rahibi ile bir hizmetkârına ahidnâme-i hümayûn gereğince ziyaret izni verilmesi ve gidiş ve dönüşlerinde gümrük, haraç ve pişkeş talep edilmemesine dair İstanbul-Kudüs kara ve deniz yolu güzergâhlarında bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

61

Приказ кадиям, представителям власти и другим лицам в уездах, которые расположены на сухопутном и морском путях между Стамбулом и Иерусалимом, предписывающий разрешить в соответствии с положениями ахиднаме священнику из Московии по имени Иполэто и его слуге, желающим посетить расположенные в Иерусалиме и почитаемые христианами святыни, проход по этим путям, а также не взимать с них таможенную пошлину, сбор или иную плату.

13-22 Şubat / февраля 1708

Âsitâne-i Saâdet'den karadan ve deryâdan Kudüs-i Şerîf'e varıp gelince yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Elçi-i mûmâ-ileyh Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "Moskov râhiblerinden İpoletto nâm râhib bir nefer müste'men hidmetkârıyla Kudüs-i Şerîf'de vâkı' ziyâretgâh-ı Nasârâ olan mahalleri ziyârete kasd ve azîmet etmekle gidişde ve gelişde her kangımzın taht-ı hükûmet ve kazâsına dâhil olurlar ise menâzil ü merâhilde ve Bâb-ı Aya ta'bîr olunur mahalde kendülere ve esvâb u davarlarına dahl ü taarruz ve mürûr u ubûrlarına mûmânaat olunmayıp ahidnâme-i hümayûna mugâyir harâc ve pişkeş nâmına akça mutâlebesiyle ve sâir bahâne ile rencâde

vü remâde olunmamak" bâbında hükm-i hümayûnum recâ ve ahidnâme-i hümayûna mürâcaat olundukda; "Moskov tâifesinin avâmmı ve râhibleri Kudüs-i Şerîf'e varıp ziyâretgâhlarını ziyâret etmeğe izin ve ruhsat ola ve bu makûle ziyârete gidenlerden Kudüs-i Şerîf'de ve gayri yerlerde gümrük ve harâc u pişkeş taleb olunmaya." deyu mastûr ve mukayyed bulunmağın; "Ahidnâme-i hümayûn mücebince amel olunmak emrim olmuştur." deyu yazılmışdır.

Fi-evâhiri Za. sene [1]119

KUDÜS'Ü ZİYARET ETMEK İSTEYEN
İKİ MOSKOV RAHİBİ İÇİN VERİLEN
YOL EMRİ

Kudüs'te Hristiyanlarca kutsal sayılan yerleri ziyaret etmek isteyen Varlam ve Menegofan(?) isimli iki Moskov rahibine ahidnâme-i hümayun gereğince ziyaret izni verilmesi ve gidiş ve dönüşlerinde gümrük, haraç ve pişkeş talep edilmemesine dair İstanbul-Kudüs kara ve deniz yolu güzergâhlarında bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

62

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ДВУМ
СВЯЩЕННИКАМ ИЗ МОСКОВИИ, ЖЕЛАЮЩИМ
ПОСЕТИТЬ ИЕРУСАЛИМ

Приказ кадиям, представителям власти и другим лицам в уездах, которые расположены на сухопутном и морском путях между Стамбулом и Иерусалимом, предписывающий разрешить в соответствии с положениями ахиднаме священникам из Московии по имени Варлам и Мэнэгофан (?), желающим посетить расположенные в Иерусалиме и почитаемые христианами святыни, проход по этим путям, а также не взимать с них таможенную пошлину, сбор или иную плату.

13-22 Şubat / февраля 1708

Bir sûreti dahi; Varlam ve Menegofan(?) nâm iki nefer Moskov râhibleriçün vech-i meşrûh üzre yazılmışdır. Evâhir-i Za. sene [1]119¹

¹ Bu kayıt 61 numaralı kaydın sureti olduğu için, özetinde de 61 numaralı kayıt esas alınmıştır.

MOSKOV ELÇİSİNİN ESKİ TERCÜMANI İLE BEŞ
HİZMETKÂRI İÇİN VERİLEN
YOL EMRİ

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ НА ИМЯ
БЫВШЕГО ТОЛМАЧА ПОСЛА МОСКОВИИ И
ПЯТЕРЫХ СЛУТ ПРИ НЁМ

63

Daha önce Moskov Elçisinin tercümanı olup Moskov ülkesinden başka tercüman yollanması üzerine Elçi tarafından ülkesine geri gönderilecek olan kimse ile beş hizmetkârının, yollarda kendilerine ve yanlarındaki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılmaması, geçip gitmelerine mâni olunmaması ve ahidnâme-i hümayuna aykırı olarak haraç vs. talep edilmemesine dair Özi Valisine ve İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

Приказ Губернатору Очакова, кадиям, официальным представителям власти и другим лицам административных районов, расположенных вдоль дороги от Стамбула до границ Московии не досматривать человека, который раньше служил толмачом и был направлен обратно на родину с тем, чтобы вместо него был отправлен другой толмач, его вещи и животных, не чинить препятствия на его пути, и не взимать с него пошлину или иную плату, противоречащую ахиднаме.

28 Nisan / апреля 1708

Özi Vâlisi Vezîr Yûsuf Paşa'ya ve Âsitâne-i Saâdetimden Moskov hudûduna varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Elçi-i mûmâ-ileyh Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "tercemânlığı hizmetinde olmak için Moskov tarafından âhar tercemân gönderilip evvelde yanında olan bir nefer tercemâm beş nefer müste'men hizmetkârıyla Moskov tarafına göndermek murâd etmekle her kangızın taht-ı hükûmet ve kazâsına varıp dâhil olurlar ise menâzil ü merâhilde kendülere ve esvâb u davarlarına dahl ü taarruz ve mürûrlarına mûmânaat

olunmayıp ahidnâme-i hümayûna mugâyir harâc mutâlebesiyle ve sâir bahâne ile rencâde olunmamak" bâbında hüküm-i hümayûnum recâ etmeğin; "Vech-i meşrûh üzre amel olmak emrim olmuştur." deyu yazılmışdır.

Fî 7 S. sene [1]120

Çavuş:

MOSKOV ELÇİSİNİN BOĞDAN VOYVODASINA
EMANET OLARAK BIRAKILAN ATININ İADESİ İÇİN
ÇIKARILAN EMİR

ПРИКАЗ ВОЕВОДЕ БОГДАНА ВОЗВРАТИТЬ
ЛОШАДЬ, КОТОРАЯ БЫЛА ОСТАВЛЕНА ЕМУ
ПОСЛОМ МОСКОВИ НА СОХРАНЕНИЕ

Moskov Elçisinin; Azak'ta bulunan kardeşine hediye olarak gönderip Boğdan'da hastalandığı için emaneten Boğdan Voyvodasına bırakıldığını ve iyileştikten sonra geri verilmesini talep ettiği halde verilmediğini bildirdiği atın, söz konusu hususlar hukuken sabit olduğu takdirde Elçinin Boğdan'a giden adamına teslim ettirilmesine dair İbrail Kadısına gönderilen emir.

64

Приказ кадию Браила передать человеку Посла Московии, направляющемуся в Богдан, лошадь, которая была отправлена Послом Московии в подарок его брату в Азове, находящемуся в Азове, но из-за болезни была оставлена воеводе в Богдане на сохранение и должна была быть возвращена по требованию, в случае урегулирования всех правовых вопросов, связанных с этой ситуацией.

12 Haziran / июня 1708

İbrail Kâdisına hüküm ki:

Âsitâne-i Saâdet'de meks üzre olan Moskov Elçisi arzuhâl gönderip; "bundan akdem Azak'da olan karındaşına hediye tarîkıyla gönderdiği iki re's ahn birisi Boğdan'a vardıkda hasta olmağla Boğdan Voyvodasına emâneten verilip hâlâ hastahğı mündefi' olmağla âdem gönderilip emâneten ahkonulan

kula¹ at taleb olundukda Voyvoda-i mesfûr vermekde teallül eylediğın" bildirip ol bâbda hükm-i hümayûnum recâ etmeğın; "Şer'an sâbit olur ise varan âdemisine teslim etdirilmek emrim olmuşdur." deyu yazılmışdır.

Fî 23 Ra. sene [1]120

¹ Gövdesi sarı veya kirli sarı, yele, kuyruk ve bacağının alt kısmındaki kılları koyu renkte olan at. Bk. TDK, Tarama Sözlüğü (<https://sozluk.gov.tr>) (e.t. 24.10.2019).

MOSKOV ELÇİSİNİN ADAMI İÇİN VERİLEN
YOL EMRİ

Moskov Elçisinin bazı işleri için ülkesine gönderceği Kostantin isimli adamının, yollarda kendisine ve yanındaki eşya ve gereçleri ile hayvanına karışılmaması, geçip gitmesine mâni olunmaması ve ahidnâme-i hümayuna aykırı olarak haraç vs. talep edilmemesine dair Özi Valisine ve İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

65

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ДЛЯ ЧЕЛОВЕКА
ПОСЛА МОСКОВИИ

Приказ Губернатору Очакова, кадиям, официальным представителям власти и другим лицам административных районов, расположенных вдоль дороги от Стамбула до границ Московии не досматривать о человека Посла Московии по имени Константин, направленного им в своё государство для устройства некоторых важных дел, его вещи и предметы при нём, а также используемых им животных, не препятствовать его проезду и не взимать с него пошлину или иную плату, противоречащую ахиднаме.

8-17 Ağustos / августа 1708

Özi Vâlisine ve Âsitâne-i Saâdetimden Moskov hudûduna varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdılara ve kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Elçi-i mûmâ-ileyh Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "âdemlerinden Kostantin nâm müste'meni ba'zı mesâlihi için Moskov tarafına göndermek murâd etmekle her kangızın taht-ı hükûmet ve kazâsına varıp dâhil olur ise menâzil ü merâhilde kendüye ve esvâb u davarına dahl ü taarruz ve mürûruna

mümânaat olunmayıp ahidnâme-i hümayûna mugâyir harâc mutâlebesiyle ve sâir bahâne ile rencide vü remide olunmamak" bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğin; "Vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuştur." deyu yazılmışdır.

Fi-evâhiri Ca. sene [1]120

MOSKOV ELÇİSİ VE ADAMLARININ YILLIK
İSTİHKAKLARI OLAN ŞARAPLARDAN GÜMRÜK VS.
İSTENMEMESİ VE NAKLİNE MÂNİ OLUNMAMASI İÇİN
ÇIKARILAN EMİR

ПРИКАЗ, ПРЕДПИСЫВАЮЩИЙ НЕ ВЗИМАТЬ
ТАМОЖЕННУЮ ПОШЛИНУ ИЛИ ИНУЮ ПЛАТУ
С ВИНА, КОТОРОЕ БЫЛО НАПРАВЛЕНО ПОСЛУ
МОСКОВИИ И ЕГО ЛЮДЯМ В КАЧЕСТВЕ ГОДОВОГО
ПАЙКА, А АКЖЕ НЕ ПРЕПЯТСТВОВАТЬ ЕГО
ПРОВОЗУ

Moskov Elçisi Petrus Andiriyoviç Tolstoy ve adamlarının şahsi kullanımları için ahidnâme-i hümayun gereğince tanınan yıllık hak çerçevesinde 1120 (1708 - 1709) yılı istihkakı olmak üzere İstanbul'a yakın iskele, kıyı ve adalardan satın alınacak şaraplardan gümrük, bâc, avaid, harç vs. istenmemesi ve nakline mâni olunmaması hakkında Dergâh-ı Âli Yeniçerileri Ağasına ve Hassa Bostancıbaşıya hitaben çıkarılan emir.

66

Приказ начальнику янычар Дергях-и Али и начальнику безопасности Хасса не взимать таможенную пошлину или иную плату с вина, которое будет куплено у порта Стамбула, побережья или близлежащих островов для личного пользования Посла Московии Петра Андреевича Толстого и его людей в течение 1120 года (в период с 1708 по 1709 годы) в качестве их годового пайка, а также не препятствовать его провозу.

11 Eylül / сентября 1708

[s. 23] Dergâh-ı Âli Yeniçerileri Ağasına ve Hâssa Bostânabaşıya hüküm ki:

Âsitâne-i Saâdetimde meks üzre olan Moskov Elçisi Petrus Andriyoviç Tolsto –hutimet avâkıbühû bi'l-hayr– Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "kendünün ve âdemlerinin kefâf-ı nefsleri için ahidnâme-i hümayûn mücebince ruhsat verildiği üzre İstanbul'a karib iskele ve yahı ve adalardan senede bir def'a akçasıyla iştirâ ve Kumkapu'da konağı kurbünde mağazaya nakleylediği yedi bin medre hamrın işbu bin yüz yigirmi senesine mahsûb ve beher medresi onar vakıyye olmak üzre

iştirâ ve nakl eyledikde ümenâ ve zâbitler tarafından min-ba'd gümrük ve bâc ve avâyid ve harc nâmyla ve sâir bahâne ile akça taleb olunmayıp ve nakline kimesne mâni' olmamak" bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğin; "Vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında fermân-ı âli-şâmm sâdır olmuştur." deyu yazılmışdır.

Fî 25 C. sene 1120

MOSKOV ELÇİSİNİN ADAMI VE BİR HİZMETKÂRI
İÇİN VERİLEN YOL EMRİ

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ДЛЯ ЧЕЛОВЕКА
ПОСЛА МОСКОВИИ И ЕГО СЛУГИ

Moskov Elçisinin bazı işleri için ülkesine göndereceği İstefan isimli adamı ile bir hizmetkârının, yollarda kendilerine ve yanlarındaki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılmaması, geçip gitmelerine mâni olunmaması ve ahidnâme-i hümayuna aykırı olarak haraç vs. talep edilmesine dair Özi Valisine ve İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimsele hitaben çıkarılan emir.

Приказ Губернатору Очакова, кадиям, официальным представителям власти и другим лицам административных районов, расположенных вдоль дороги от Стамбула до границ Московии, запрещающий досматривать человека Посла Московии по имени Истефан, который был направлен в Московию для некоторых важных дел, и его слугу, их вещи и животных, чинить препятствия на их пути, взимать с них пошлину или иную плату, противоречащую ахиднаме.

16-25 Eylül / сентября 1708

Özi Vâlisi Vezîr Yûsuf Paşa'ya ve Âsitâne-i Saâdetimden Moskov hudûduna varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Elçi-i mûmâ-ileyh Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "âdemlerinden İstefan nâm müste'men ile bir nefer müste'men hidmetkârın iktizâ eden ba'zı mesâlihi için Moskov tarafına irsâl etmekle her kangızın taht-ı hükûmet ve kazâsına varıp dâhil olurlar ise menâzil ü merâhilde kendülerine ve esvâb u davarlarına dahl ü taarruz ve mürûrlarına mûmânaat olunmayıp

ahidnâme-i hümayûna mugâyir harâc mutâlebesiyle ve sâir bahâne ile rencâde vü remîde olunmamak" bâbında hükûm-i hümayûnum recâ etmeğin; "Vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuştur." deyu yazılmışdır.

Evâil-i Receb sene 1120

MOSKOV ELÇİSİNİN ADAMI VE BİR HİZMETKÂRI
İÇİN VERİLEN YOL EMRİ

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ДЛЯ ЧЕЛОВЕКА
ПОСЛА МОСКОВИИ И ЕГО СЛУГИ

Moskov Elçisinin bazı işleri için ülkesine göndereceği Niko isimli adamı ile bir hizmetkârının, yollarda kendilerine ve yanlarındaki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılmaması, geçip gitmelerine mâni olunmaması ve ahidnâme-i hümayuna aykırı olarak haraç vs. talep edilmemesine dair Özi Valisine ve İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselelere hitaben çıkarılan emir.

68

Приказ Губернатору Очакова, кадиям, официальным представителям власти и другим лицам административных районов, расположенных вдоль дороги от Стамбула до границ Московии, запрещающий досматривать человека Посла Московии по имени Нико, который был направлен в Московию для некоторых важных дел, и его слугу, их вещи и животных, чинить препятствия на их пути, взимать с них пошлину или иную плату, противоречащую ахиднаме.

15 Ekim / октября 1708

Özi Vâlisi Vezîr Yûsuf Paşa'ya ve Âsitâne-i Saâdetimden Moskov hudûduna varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Elçi-i mûmâ-ileyh Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "âdemlerinden Niko nâm müste'men ile bir nefer müste'men hizmetkârın iktizâ eden ba'zı mesâlihi içün Moskov tarafına irsâl etmekle her kangızın taht-ı hükûmet ve kazâsına varıp dâhil olurlar ise menâzil ü merâhilde kendülerine ve esvâb u davarlarına dahl ü taarruz ve mürûrlarına mûmânaat

olunmayıp ahidnâme-i hümayûna mugâyir harâc mutâlebesiyle ve sâir bahâne ile rencâde vü remîde olunmamak" bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğin; "Vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuştur." deyu yazılmışdır.

Fi-selhi B. sene 1120

MOSKOV ELÇİSİNİN ADAMI VE BİR HİZMETKÂRI
İÇİN VERİLEN YOL EMRİ

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ДЛЯ ЧЕЛОВЕКА
ПОСЛА МОСКОВИИ И ЕГО СЛУГИ

Moskov Elçisinin bazı işleri için ülkesine gönderceği Kostantin isimli adamı ile bir hizmetkârının, yollarda kendilerine ve yanlarındaki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılmaması, geçip gitmelerine mâni olunmaması ve ahid-nâme-i hümayuna aykırı olarak haraç vs. talep edilmemesine dair Özi Valisine ve İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

69

Приказ Губернатору Очакова, кадиям, официальным представителям власти и другим лицам административных районов, расположенных вдоль дороги от Стамбула до границ Московии, запрещающий досматривать человека Посла Московии по имени Константин, который был направлен в Московию для некоторых важных дел, и его слугу, их вещи и животных, чинить препятствия на их пути, взимать с них пошлину или иную плату, противоречащую ахиднаме.

14-23 Aralık / декабря 1708

Özi Vâlisi Vezîr Yûsuf Paşa'ya ve Âsitâne-i Saâdetimden Moskov hudûduna varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Elçi-i mûmâ-ileyh Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "âdemlerinden Kostantin nâm müste'men ile bir nefer müste'men hidmetkârım iktizâ eden ba'zı mesâlihi için Moskov tarafına irsâl etmekle her kangımızın taht-ı hükûmet ve kazâsına varıp dâhil olur ise menâzil ü merâhilde kendülere ve esvâb u davarlarına dahl ü taarruz ve mürûrlarına mûmânaat olunmayıp ahidnâme-i

hümâyûna mugâyir harâc u pîşkeş nâmyla ve sâir bahâne ile rencâde vü remîde olunmamak" bâbında hüküm-i hümâyûnum recâ etmeğin; "Vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuşdur." deyu yazılmışdır.

Evâil-i L. sene 1120

MOSKOV ELÇİSİNİN ADAMLARI VE HİZMETKÂRLARI
İÇİN VERİLEN YOL EMRİ

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ДЛЯ ЧЕЛОВЕКА
ПОСЛА МОСКОВИИ И ЕГО СЛУГИ

Moskov Elçisinin bazı işleri için ülkesine göndereceği Vasil isimli adamı ve bir hizmetkârı ile önemli bazı işler için Azak tarafına göndereceği Dimitre isimli adamı ve bir hizmetkârının, yollarda kendilerine ve yanlarındaki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılmaması, geçip gitmelerine mâni olunmaması, himaye olunmaları ve ahidnâme-i hümayuna aykırı olarak haraç vs. talep edilmemesine dair Özi Valisine ve İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

70

Приказ Губернатору Очакова, кадиям, официальным представителям власти и другим лицам административных районов, расположенных вдоль дороги от Стамбула до границ Московии, запрещающий досматривать человека Посла Московии по имени Василь, который был направлен в Московию для некоторых важных дел, человека Посла Московии по имени Дмитрий, который был направлен в Азов для некоторых важных дел, и его слугу, а также их вещи и животных, чинить препятствия на их пути, взимать с них пошлину или иную плату, противоречащую ахиднаме.

12-21 Ocak / января 1709

Özi Vâlisi Vezîr Yûsuf Paşa'ya ve Âsitâne-i Saâdetimden Moskov hudûduna varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Elçi-i mûmâ-ileyh Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "âdemlerinden Vasil nâm müste'men ile bir nefer müste'men hizmetkârım iktizâ eden ba'zı mesâlihi için Moskov tarafına ve yine âdemlerinden Dimitre nâm müste'men ile bir nefer müste'men hizmetkârım dahi ba'zı mühim mesâlih ile Azak tarafına irsâl etmekle her kangızın taht-ı kazâsına varıp dâhil olurlar ise menâzil ü merâhilde kendülere ve esvâb u davarlarına dahl ü taarruz ve mürûrlarına mûmânaat olunmayıp himâyet ü sıyânet

olunup ahidnâme-i hümayûna mugâyir harâc u pîşkeş mutâlebesiyle ve sâir bahâne ile rencîde vü remîde olunmamak" bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğin; "Vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuştur." deyu yazılmışdır.

Fî-evâili Za. sene 1120

Çavuş:

MOSKOV ELÇİSİNİN ADAMI VE BİR HİZMETKÂRI
İÇİN VERİLEN YOL EMRİ

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ДЛЯ ЧЕЛОВЕКА
ПОСЛА МОСКОВИИ И ЕГО СЛУГИ

Daha önce bazı işler için gelmiş olup Moskov Elçisinin yine gerekli bazı işleri için ülkesine geri göndereceği Kostantin isimli adamı ile bir hizmetkârının, yollarda kendilerine ve yanlarındaki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılmaması, geçip gitmelerine mâni olunmaması ve ahidnâme-i hümayûna aykırı olarak haraç vs. talep edilmesine dair Özi Valisine ve İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

71

Приказ Губернатору Очакова, кадиям, официальным представителям власти и другим лицам административных районов, расположенных вдоль дороги от Стамбула до границ Московии, запрещающий досматривать человека Посла Московии по имени Константин, который прибыл ранее для некоторых важных дел и был направлен обратно в Московию для некоторых важных дел Посла, и его слугу, их вещи и животных, чинить препятствия на их пути, взимать с них пошлину или иную плату, противоречащую ахиднаме.

22-31 Ocak / января 1709

Özi Vâlisi Vezîr Yûsuf Paşa'ya ve Âsitâne-i Saâdetimden Moskov hudûduna varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Elçi-i mûmâ-ileyh Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "bundan akdem Moskov cânibinden ba'zı mesâlih ile gelen Kostantin nâm bir nefer müste'men âdemiyle bir nefer müste'men hizmetkârım iktizâ eden ba'zı mesâlihi için yine Moskov tarafına irsâl etmekle her kangınızın taht-ı hükûmet ve kazâsına varıp dâhil olur ise menâzil ü merâhilde kendülerine ve esvâb u

davalarına dahl ü taarruz ve mürûrlarına mûmânaat olunmayıp ahidnâme-i hümayûna mugâyir harâc u pîşkeş mutâlebesiyle ve sâir bahâne ile rencîde vü remîde olunmamaları" bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğin; "Vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuştur." deyu yazılmışdır.

Evâsıt-ı Za. sene 1120

MOSKOV ELÇİSİNİN ADAMI VE BİR HİZMETKÂRI
İÇİN VERİLEN YOL EMRİ

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ДЛЯ ЧЕЛОВЕКА
ПОСЛА МОСКОВИИ И ЕГО СЛУГИ

Moskov Elçisinin Rum tacirlerinin gerekli bazı işleri için ülkesine göndereceği İstefan isimli adamı ile bir hizmetkârının, yollarda kendilerine ve yanlarındaki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılmaması, geçip gitmelerine mâni olunmaması ve ahidnâme-i hümayuna aykırı olarak haraç vs. talep edilmemesine dair Özi Valisine ve İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

72

Приказ Губернатору Очакова, кадиям, официальным представителям власти и другим лицам административных районов, расположенных вдоль дороги от Стамбула до границ Московии, запрещающий досматривать человека Посла Московии по имени Истефан, который был направлен в Московию для некоторых важных дел греческих купцов, и его слугу, их вещи и животных, чинить препятствия на их пути, взимать с них пошлину или иную плату, противоречащую ахиднаме.

21 Şubat / февраля - 2 Mart / марта 1709

[s. 24] Özi Vâlisi Vezîr Yûsuf Paşa'ya ve Âsitâne-i Saâdetimden Moskov hudûduna varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdılara ve kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Âsitâne-i Saâdetimde meks üzre olan Moskov Elçisi Petrus Andriyoviç Tolsto –hutimet avâkıbühü bi'l-hayr– Südde-i Saâdetime mektûb gönderip; "âdemlerinden İstefan nâm müste'men ile bir nefer müste'men hizmetkârım Rum tüccârlarının iktizâ eden ba'zı mesâlihleriçün Moskov tarafına irsâl etmekle her kangımızın taht-ı hükûmet ve kazâsına varıp dâhil olurlar ise menâzil ü merâhilde kendülere ve esvâb u davarlarına dahl ü

taarruz ve mürûrlarına mümânaat olunmayıp ahidnâme-i hümayûna mugâyir harâc u pîşkeş mutâlebesiyle ve sâir bahâne ile rencâde vü remâde olunmamaları" bâbında hüküm-i hümayûnum recâ etmeğin; "Vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuştur." deyu yazılmışdır.

Evâsıt-ı Z. sene 1120

MOSKOV ELÇİSİNİN ON ADAMI İÇİN VERİLEN YOL EMRİ

Moskov Elçisinin, daha önce Moskov Çarı tarafından harçlık olarak samur [kürk] getirmiş olup görülen gerek üzerine ülkesine geri göndereceği on kişinin, yollarda kendilerine ve yanlarındaki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılmaması, geçip gitmelerine mâni olunmaması ve ahidnâme-i hümayuna aykırı olarak haraç vs. talep edilmemesine dair Özi Valisine ve İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

73

ПУТЕВАЯ ГРАМОТА, ВЫДАННАЯ ДЛЯ ДЕСЯТИ ЧЕЛОВЕК ПОСЛА МОСКОВИИ

Приказ Губернатору Очакова, кадиям, официальным представителям власти и другим лицам административных районов, расположенных вдоль дороги от Стамбула до границ Московии, запрещающий досматривать десять человек, которое ранее привезли от

Царя Московского в качестве дани соболиные шкуры и будут направлены обратно по мере необходимости, их вещи и животных, чинить препятствия на их пути, взимать с них пошлину или иную плату, противоречащую ахиднаме.

22 Nisan / апреля - 1 Mayıs / мая 1709

Özi Vâlisi Vezîr Yûsuf Paşa'ya ve Âsitâne-i Saâdet'den Moskov hudûduna varınca yol üzerinde vâki' olan [kâdîlara] ve kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Elçi-i mûmâ-ileyh Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; bundan akdem Moskov Çarı tarafından harçlık mukâbelesinde semmûr getiren on nefer müste'men âdemlerin bi-hasebi'l-iktizâ girüye avdet etdirilmek iktizâ etmekle imdi; "her kangımın taht-ı hükûmet ve kazâsına varıp dâhil olurlar ise menâzil ü merâhilde kendülere ve esvâb u davarlarına dahl ü taarruz ve mürûrlarına mûmânaat olunmayıp

ahidnâme-i hümayûna mugâyir harâc u pîşkeş mutâlebesiyle ve sâyir bahâne ile rencâde vü remîde olunmamaları" bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak için yazılmışdır.

Evâsıt-ı S. sene [1]121

Çavuş:

MOSKOV ÇARI TARAFINDAN İSTANBUL'A
MÜSLÜMAN ESİR GETİREN ADAMLAR İÇİN VERİLEN
YOL EMRİ

Daha önce Moskov Çarı tarafından İstanbul'a otuz Müslüman esir getirmiş olan ve ülkelerine geri dönmeleri gereken Yovan ve yedi yoldaşının, yollarda kendilerine ve yanlarındaki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılmaması, geçip gitmelerine mâni olunmaması ve ahidnâme-i hümayuna aykırı olarak haraç vs. talep edilmemesine dair Özi Valisine ve İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

74

УКАЗ МОСКОВСКОГО ЦАРЯ О ЛЮДЯХ,
ДОСТАВИВШИХ В СТАМБУЛ ПЛЕННЫХ
МУСУЛЬМАН

Указ, поручающий губернатору Очакова, кадиям и прочим встречающимся на пути лицам не трогать вещи и животных, принадлежащие Йовану и его семи товарищам, доставившим в Стамбул от имени московского царя 30 человек пленных мусульман и стремящимся вернуться на родину, а также не чинить препятствия на их пути и не взывать с них хараджа (налог с немусульман) и прочих тягот, противоречащих ахднеме.

22 Nisan / апреля - 1 Mayıs / мая 1709

Özi Vâlisi Vezîr Yûsuf Paşa 'ya ve Âsitâne-i Saâdetimden Moskov hudûduna varınca yol üzerinde vâkî olan kâdîlara ve kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Elçi-i mûmâ-ileyh Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; bundan akdem Moskov Çarı tarafından Âsitâne-i Saâdetime otuz nefer Müslimân esiri getiren Yovan nâm müste'men ile yedi nefer müste'men yoldaşların yine Çar-ı müşârun-ileyh tarafına göndermek iktizâ etmekle imdi; "her kangım-zın taht-ı hükûmet ve kazâsına varıp dâhil olurlar ise menâzil ü merâhilde kendülerine ve esvâb u davarlarına dahl ü taarruz ve

mürûrlarına mûmânaat olunmayıp ahidnâme-i hümayûna mu-gâyir harâc u pîşkeş mutâlebesiyle ve sâir bahâne ile rencîde vü remîde olunmamaları" bâbında hükm-i hümayûnum recâ et-meğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak için yazılmışdır.

Evâsıt-ı S. sene [1]121

Çavuş:

SERBEST BIRAKILAN ON MOSKOVLU MÜSTE'MEN
İÇİN VERİLEN YOL EMRİ

Serbest bırakılan ve ülkelerine dönmek isteyen on Moskovlu müste'menin, yollarda kendilerine ve yanlarındaki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılmaması, geçip gitmelerine mâni olunmaması ve ahidnâme-i hümayuna aykırı olarak haraç vs. talep edilmemesine dair Özi Valisine ve İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

75

УКАЗ О ДЕСЯТИ ОСВОБОЖДЕННЫХ
МОСКВИЧАХ -МУСТЕМЕНАХ

Указ, поручающий губернатору Очакова, кадиям и прочим встречающимся на пути лицам не трогать вещи и животных, принадлежащие десяти освобожденным москвичам-мустеменам, стремящимся вернуться на родину, а также не чинить препятствия на их пути и не взывать с них хараджа и прочих тягот, противоречащих ахднеме.

21-30 Mayıs / мая 1709

Özi Vâlisi Vezîr Yûsuf Paşa 'ya ve Âsitâne-i Saâdetimden Moskov hudûduna varınca yol üzerinde vâki' olan kâdîlara ve kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Elçi-i mûmâ-ileyh Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "ıtlâk olunan on nefer müste'men Moskovlu hâliyâ vilâyetlerine gitmek murâd etmeleriyle her kangızın taht-ı hükûmet ve kazâsına varıp dâhil olurlar ise menâzil ü merâhilde kendülerine ve esvâb u davarlarına dahl ü taarruz ve mürûrlarına mûmânaat

olunmayıp ahidnâme-i hümayûnuma mugâyir harâc u pîşkeş mutâlebesiyle ve sâir bahâne ile rencâde vü remîde olunmamak" bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğin; "Vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuştur." deyu yazılmışdır.

Evâsıt-ı Ra. sene [1]121

YOVAN İSİMLİ KİMSE İÇİN VERİLEN
YOL EMRİ

УКАЗ О НЕКОЕМ ПО ИМЕНИ ЙОВАН

Daha önce bazı işler için Moskov tarafından gelmiş olan ve acilen ülkesine geri dönmesi gereken Yovan isimli kimsenin, yollarda kendisine ve yanındaki eşya ve gereçleri ile hayvanına karışılması, geçip gitmesine mâni olunmaması ve ahidnâme-i hümayuna aykırı olarak haraç vs. talep edilmemesine dair Özi Valisine ve İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

76

Указ, поручающий губернатору Очакова, кадиям и прочим встречающимся на пути лицам, не трогать вещи и животных, принадлежащие Йовану, который ранее по делам прибыл из Москвы и теперь в срочном порядке возвращается на родину, а также не чинить препятствия на их пути и не взимать с него харджа и прочих тягот, противоречащих ахдname.

16 Haziran / июня 1709

Özi Vâlisi Vezîr Yûsuf Paşa'ya ve Âsitâne-i Saâdetimden Moskov hudûduna varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Elçi-i mûmâ-ileyh Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "bundan akdem Moskov tarafından ba'zı mesâlih ile gelen Yovan nâm bir nefer müste'men Moskovluyu muaccelen giriye avdet ettirmek iktizâ etmekle her kangızın taht-ı hükûmet ve kazâsına varıp dâhil olur ise menâzil ü merâhilde kendüye ve esvâb u davarına dahl ü taarruz ve mürûruna mûmânaat olunmayıp

ahidnâme-i hümayûna mugâyir harâc u pîşkeş mutâlebesiyle ve sâir bahâne ile rencâde vü remîde olunmamak" bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğin; "Vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuştur." deyu yazılmışdır.

Fî 7 R. sene [1]121

MOSKOV ELÇİSİ VE ADAMLARININ YILLIK
İSTİHKAKLARI OLAN ŞARAPLARDAN GÜMRÜK VS.
İSTENMEMESİ VE NAKLİNE MÂNİ OLUNMAMASI İÇİN
ÇIKARILAN EMİR

Moskov Elçisi Petrus Andiriyoviç Tolstoy ve adamlarının şahsi kullanımları için ahidnâme-i hümayun gereğince tanınan yıllık hak çerçevesinde 1121 (1709 - 1710) yılı istihkakı olmak üzere İstanbul'a yakın iskele, kıyı ve adalardan satın alınacak şaraplardan gümrük, bâc, avaid, harç vs. istenmemesi ve nakline mâni olunmaması hakkında Dergâh-ı Âli Yeniçerileri Ağasına ve Hassa Bostancıbaşıya hitaben çıkarılan emir.

77

УКАЗ О НЕУЧИНЕНИИ ПРЕПЯТСТВИЙ В
ПЕРЕВОЗКЕ И ОТМЕНЕ ТАМОЖЕННОГО КОНТРОЛЯ
В ОТНОШЕНИИ ВИНА, НАХОДИВШЕГОСЯ В ПРАВЕ
МОСКОВСКОГО ПОСЛА И ЕГО ЛЮДЕЙ

Согласно ахднему посол Москвы Петрус Андрионович Толстой и его люди обладали правом освобождения от таможенной пошлины и прочих налогов в отношении вина, покупаемого на пристанях, побережьях и островах вблизи Стамбула, а также правом беспрепятственной перевозки вина. Указ об этом праве на имя янычарского аги и главного придворного садовника.

7 Temmuz / июля 1709

Dergâh-ı Âli Yeniçerileri Ağasına ve Hâssa Bostancıbaşıya hüküm ki:

Âsitâne-i Saâdetimde meks üzre olan Moskov Elçisi Petrus Andriyoviç Tolsto –hutimet avâkıbühû bî'l-hayr– Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "kendünün ve âdemlerinin kefâf-ı nefsleriyçün ahidnâme-i hümayûn mücebince ruhsat verildiği üzre İstanbul'a karîb iskele ve yah ve adalardan senede bir defa akçasıyla iştirâ ve Kumkapu'da konağı kurbünde mağazaya nakleylediği yedi bin medre hamrın işbu bin yüz yiğirmi bir senesine mahsûb olmak ve beher medresi onar vakıyye

olmak üzre iştirâ ve nakl eyledikde ümenâ ve zâbitler tarafından min-ba'd gümrük ve bâc ve harc ve avâyid nâmyla ve sâir bahâne ile akça taleb olunmayıp ve nakline kimesne mâni' olmamak" bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğin; "Vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şâmm sâdır olmuştur." deyu yazılmışdır.

Fî 28 R. sene [1]121

MOSKOV ELÇİSİNİN ADAMI VE BİR HİZMETKÂRI
İÇİN VERİLEN YOL EMRİ

УКАЗ В ОТНОШЕНИИ ПОСЛА
МОСКВЫ И ОДНОГО ИЗ ЕГО СЛУГ

Moskov Elçisinin, bazı işleri için ülkesine göndereceği Yeronim Natyali isimli adamı ile bir hizmetkârının, yollarda kendilerine ve yanlarındaki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılmaması, geçip gitmelerine mâni olunmaması ve ahidnâme-i hümayûna aykırı olarak haraç vs. talep edilmemesine dair Özi Valisine ve İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

78

Указ, поручающий губернатору Очакова, кадиям и прочим встречающимся на пути лицам, не трогать вещи и животных, принадлежащие московскому послу и одному из его слуг по имени Иероним Натялы, а также не чинить препятствия на их пути и не взывать с него хараджа и прочих тягот, противоречащих ахдне.

12 Temmuz / июля 1709

Özi Vâlisi Vezîr Yûsuf Paşa'ya ve Âsitâne-i Saâdetimden Moskov hudûduna varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Elçi-i mûmâ-ileyh Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "kendü âdemlerinden Yeronim Natyali nâm bir nefer müste'men ile bir nefer hidmetkârını iktizâ eden ba'zı mesâlihi için Moskov tarafına irsâl etmekle her kangımzın taht-ı hükûmet ve kazâsına varıp dâhil olurlar ise menâzil ü merâhilde kendülerine ve esvâb u davarlarına dahl ü taarruz ve mürûrlarına mûmânaat

olunmayıp ahidnâme-i hümayûna mugâyir harâc mutâlebesiyle ve sâir bahâne ile rencâde vü remîde olunmamak" bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğin; "Vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuştur." deyu yazılmışdır.

Fî 4 Ca. sene [1]121

MOSKOV ELÇİSİNİN ADAMI VE BİR HİZMETKÂRI
İÇİN VERİLEN YOL EMRİ

УКАЗ В ОТНОШЕНИИ ПОСЛА МОСКВЫ И
ОДНОГО ЕГО СЛУГИ

Moskov Elçisinin, bazı işler için ülkesine göndereceği Petro isimli adamı ile bir hizmetkârının, yollarda kendilerine ve yanlarındaki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılmaması, geçip gitmelerine mâni olunmaması ve ahidnâme-i hümayuna aykırı olarak haraç vs. talep edilmesine dair Özi Valisine ve İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimsele hitaben çıkarılan emir.

79

Указ, поручающий губернатору Очакова, кадиям и прочим встречающимся на пути лицам, не трогать вещи и животных, принадлежащие московскому послу и одному из его слуг по имени Петр, а также не чинить препятствия на их пути и не взывать с него хараджа и прочих тягот, противоречащих ахднеме.

29 Temmuz / июля - 7 Ağustos / августа 1709

[s. 25] Özi Vâlisi Vezîr Yûsuf Paşa'ya ve Âsitâne-i Saâdetimden Moskov hudûduna varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesîhiyye Âsitâne-i Saâdetimde meks üzre olan Moskov Elçisi Petrus Andriyoviç Tolsto –hutimet avâkıbühû bi'l-hayr– Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip Petro nâm müste'men âdemisini bir nefer müste'men hizmetkârıyla ba'zı mesâlih için Moskov tarafına irsâl etmekle; "Her kangızın taht-ı hükûmet ve kazâsına

varp dâhil olur ise menâzil ü merâhilde kendülere ve esvâb u davarlarına dahl ü taarruz ve mürûrlarına mümânaat olunmayıp ahidnâme-i hümayûna mugâyir harâc ve pîşkeş nâmyla ve sâir bahâne ile kimesneye rencide vü remâde etdirmeyesin." deyu yazılmışdır.

Fi-evâhiri Ca. sene [1]121

MOSKOV ELÇİSİNİN ADAMI İÇİN VERİLEN
YOL EMRİ

УКАЗ В ОТНОШЕНИИ ОДНОГО ИЗ ЛЮДЕЙ
ПОСЛА МОСКВЫ

Moskov Elçisinin, bazı işleri için ülkesine göndereceği Vasil isimli adamının, gidişte ve dönüşte yollarda kendisine ve yanındaki eşya ve gereçleri ile hayvanına karışılmaması, geçip gitmesine mâni olunmaması ve ahidnâme-i hümayuna aykırı olarak haraç vs. talep edilmemesine dair Özi Valisine ve İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

80

Указ, поручающий губернатору Очакова, кадиям и прочим встречающимся на пути лицам, не трогать вещи и животных, принадлежащие одному из слуг московского посла по имени Василий, а также не чинить препятствия на их пути и не взывать с него хараджа и прочих тягот, противоречащих ахднеме.

18-27 Ağustos / августа 1709

Özi Vâlisi Vezîr Yûsuf Paşa'ya ve Âsitâne-i Saâdetimden Moskov hudûduna varıp gelince yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Elçi-i mûmâ-ileyh Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "yanında olan âdemisi Vasil nâm müste'meni ba'zı mesâlihi için Moskov tarafına göndermek iktizâ etmekle gidişde ve gelişde her kangımın taht-ı hükûmet ve kazâsına dâhil olur ise menâzil ü merâhilde kendüye ve esvâb u davarına dahl ü taarruz ve mürûr u ubûruna mûmânaat olunmayıp ahidnâme-i hümayûna

mugâyir harâc nâmıyla ve sâir bahâne ile kimesneye rencâde vü remâde etdirilmemek" bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğin; "Vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuştur." deyu yazılmışdır.

Fî-evâsıtı C. sene [1]121

MOSKOV ELÇİSİNİN ADAMI VE BİR HİZMETKÂRI
İÇİN VERİLEN YOL EMRİ

УКАЗ В ОТНОШЕНИИ ОДНОГО ИЗ ЛЮДЕЙ
МОСКОВСКОГО ПОСЛА

Moskov Elçisinin, bazı işleri için ülkesine gönderceği Dimitri isimli adamı ile bir hizmetkârının, gidişte ve dönüşte yollarda kendilerine ve yanlarındaki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılmaması, geçip gitmelerine mâni olunmaması ve ahidnâme-i hümayuna aykırı olarak haraç vs. talep edilmemesine dair Özi Valisine ve İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

81

Указ, поручающий губернатору Очакова, кадиям и прочим встречающимся на пути от Стамбула до границы с Москвой лицам, не трогать вещи и животных, принадлежащие одному из слуг московского посла по имени Дмитрий, а также не чинить препятствия на их пути и не взывать с него хараджа и прочих тягот, противоречащих ахднеме.

18-27 Ağustos / августа 1709

Bir sûreti dahi; âdemisi Dimitri ile bir nefer hidmetkârı için vech-i meşrûh üzre yazılmışdır. Fi-evâsıtı C. sene [1]121¹

¹ Bu kayıt 80 numaralı kaydın sureti olduğu için, özetinde de 80 numaralı kayıt esas alınmıştır.

MOSKOV ELÇİSİNİN ADAMI VE BİR HİZMETKÂRI
İÇİN VERİLEN YOL EMRİ

УКАЗ В ОТНОШЕНИИ ОДНОГО ИЗ ЛЮДЕЙ
МОСКОВСКОГО ПОСЛА И ЕГО СЛУГИ

Moskov Elçisinin, bazı işleri için ülkesine gönderceği Marko isimli adamı ile bir hizmetkârının, gidişte ve dönüşte yollarda kendilerine ve yanlarındaki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılmaması, geçip gitmelerine mâni olunmaması ve ahidnâme-i hümayuna aykırı olarak haraç vs. talep edilmemesine dair Özi Valisine ve İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

82

Указ, поручающий губернатору Очакова, кадиям и прочим встречающимся на пути от Стамбула до границы с Москвой лицам, не трогать вещи и животных, принадлежащие одному из людей московского посла по имени Марко и его слуги, а также не чинить препятствия на их пути и не взывать с них хараджа и прочих тягот, противоречащих ахдنامه.

6-15 Eylül / сентябрь 1709

Bir sûreti dahi; kendü âdemlerinden Marko nâm müste'men ile bir nefer müste'men hidmetkârı için yazılmışdır. Fi-evâili B. sene [1]121¹

¹ Bu kayıt 80 numaralı kaydın sureti olduğu için, özetinde de 80 numaralı kayıt esas alınmıştır.

MOSKOV ELÇİSİNİN ÜLKESİNE GÖNDERDİĞİ YOVAN
İSİMLİ KİŞİ İLE BİRLİKTE YOLLANAN İKİ KİŞİ VE
ESARETTEN KURTULAN TİMOFEY İSİMLİ MOSKOVLU
İÇİN VERİLEN YOL EMRİ

УКАЗ В ОТНОШЕНИИ ЛИЦА ПО ИМЕНИ ЙОВАН,
ОТПРАВЛЯЕМОГО ПОСЛОМ МОСКВЫ В СВОЮ
СТРАНУ, НАПРАВЛЯЕМЫХ ВМЕСТЕ С НИМ ДВУХ
ЛЮДЕЙ И СПАСШЕГОСЯ ИЗ ПЛЕНА МОСКВИЧА ПО
ИМЕНИ ТИМОФЭЙ

Ahidnâme-i hümayun gereğince esaretten kurtulan Timofey isimli Moskovlu bir kişi ile Moskov Elçisinin ülkesine gönderdiği Yovan isimli kişi ile birlikte yollanan iki kişinin, gidişte ve dönüşte yollarda kendilerine ve yanlarındaki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılmaması, geçip gitmelerine mâni olunmaması ve ahidnâme-i hümayuna aykırı olarak haraç vs. talep edilmemesine dair Özi Valisine ve İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

83

Указ, поручающий губернатору Очакова, кадиям и прочим встречающимся на пути от Стамбула до границы с Москвой лицам, не трогать вещи и животных, а также не чинить препятствия на их пути и не взывать хараджа и прочих тягот, противоречащих ахднаме в отношении спасшегося по условиям капитуляции из плена москвича по имени Тимофэй, лица по имени Йован, направляемого послом Москвы в свою страну и направляемых вместе с ним двух людей.

16 Ekim / октября 1709

Bir sûreti dahî; ahidnâme-i hümayûn mücebince Moskov esirlerinden tahlîs olunan Timofey nâm Moskovlu ile yine müste'men Yovan ile Moskov tarafına gönderilen mesfûrân iki nefere yol hükmü verilmiştir. Fî 11 Ş. sene [1]121¹

¹ Bu kayıt 80 numaralı kaydın sureti olduğu için, özetinde de 80 numaralı kayıt esas alınmıştır.

MOSKOV ÇARINDAN NAME GETİREN DOKUZ KİŞİ
İÇİN VERİLEN YOL EMRİ

УКАЗ В ОТНОШЕНИИ ДЕВЯТИ ЛЮДЕЙ,
ДОСТАВИВШИХ ПОСЛАНИЕ МОСКОВСКОГО ЦАРЯ

Moskov Çarından name getiren kişilerden ülkelerine geri dönecek olan dokuzunun, yollarda kendilerine ve yanlarındaki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılmaması, geçip gitmelerine mâni olunmaması ve ahidnâme-i hümayûna aykırı olarak haraç vs. talep edilmemesine dair İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

84

Указ, поручающий губернатору Очакова, кадиям и прочим встречающимся на пути от Стамбула до границы с Москвой лицам, не трогать вещи и животных, принадлежащие девяти людям, доставившим послание московского царя, а также не чинить препятствия на их пути и не взывать с него хараджа и прочих тягот, противоречащих ахднаме.

22 Ekim / октября 1709

*Âsitâne-i Saâdetimden Moskov hudûduna varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve kethüdâyerleri ve
Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:*

Elçi-i mûmâ-ileyh Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "bundan akdem Moskov Çarı tarafından nâme ile gelenlerden dokuz nefer müste'menler hâlâ girü Moskov tarafına avdet etmeleriyle her kangızın taht-ı hükümet ve kazâsına varıp dâhil olurlar ise menâzil ü merâhilde kendülere ve esvâb u davarlarına dahl ü taarruz ve mürûrlarına mûmânaat olunmayıp

ahidnâme-i hümayûna mugâyir harâc nâmyla ve sâir bahâne ile rencide vü remide olunmamak" bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğin; "Vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuştur." deyu yazılmışdır.

Fî 17 Ş. sene [1]121

MOSKOV ELÇİSİNİN TERCÜMANI VE BEŞ
HİZMETKÂRI İÇİN VERİLEN YOL EMRİ

УКАЗ В ОТНОШЕНИИ ПЕРЕВОДЧИКА И ПЯТИ СЛУГ
МОСКОВСКОГО ПОСЛА

Moskov Elçisinin, ülkesine gönderdiği tercümanı ile beş hizmetkârının, yollarda kendilerine ve yanlarındaki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılmaması, geçip gitmelerine mâni olunmaması ve ahidnâme-i hümayuna aykırı olarak haraç vs. talep edilmemesine dair İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

85

Указ, поручающий губернатору Очакова, кадиям и прочим встречающимся на пути от Стамбула до границы с Москвой лицам, не трогать вещи и животных, принадлежащие переводчику и пяти слугам московского посла, которые отправлялись к себе на родину, а также не чинить препятствия на их пути и не взимать с них хараджа и прочих тягот, противоречащих ахднеме.

27 Mayıs / мая 1710

Bir sûreti dahi; beş nefer müste'men hidmetkârıyla tercemânını Moskov tarafına irsâl etmekle kânûn üzre yol hükmü verilmiştir. Fî 28 Ra. sene [1]122¹

Çavuş:

¹ Bu kayıt 84 numaralı kaydın sureti olduğu için, özetinde de 84 numaralı kayıt esas alınmıştır.

MOSKOV ELÇİSİNİN ADAMI VE BİR HİZMETKÂRI
İÇİN VERİLEN YOL EMRİ

УКАЗ В ОТНОШЕНИИ ОДНОГО ИЗ ЛЮДЕЙ
МОСКОВСКОГО ПОСЛА И ЕГО СЛУГИ

Moskov Elçisinin, gerekli bazı işler için ülkesine gönderdiği bir adamı ile bir hizmetkârının, yollarda kendilerine ve yanlarındaki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılmaması, geçip gitmelerine mâni olunmaması ve ahidnâme-i hümâyuna aykırı olarak haraç vs. talep edilmesine dair İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

86

Указ, поручающий кадиям и прочим встречающимся на пути от Стамбула до границы с Москвой лицам, не трогать вещи и животных, принадлежащие одному из людей московского посла и его слуге, которые отправлялись к себе в страну по особым делам, а также не чинить препятствия на их пути и не взимать с них хараджа и прочих тягот, противоречащих ахднеме.

18 Haziran / июня 1710

Bir sûreti dahi; bir nefer müste'men âdemisi ile bir nefer müste'men hizmetkârını iktizâ eden ba'zı mesâlihi için Moskov tarafına irsâl etmekle mu'tâd üzere yol hükmü verilmiştir. 20 R. sene [1]122¹

¹ Bu kayıt 85 numaralı kaydın sureti olduğu için, özetinde de 85 numaralı kayıt esas alınmıştır.

MOSKOV ELÇİSİNİN HEDİYE ATLARI VE GÖTÜRECEK
OLAN TERCÜMANI İÇİN VERİLEN YOL EMRİ

УКАЗ В ОТНОШЕНИИ ПЕРЕВОДЧИКА И
ДАРСТВЕННЫХ КОНЕЙ МОСКОВСКОГО ПОСЛА

Moskov Elçisinin, ülkesindeki dostlarına gönderceği üç adet ata ve götürcek olan tercümanına yollarda kimse tarafından müdahalede bulunulmaması ve geçip gitmelerine mâni olunmamasına dair İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

87

Указ, поручающий кадиям и прочим встречающимся на пути от Стамбула до границы с Москвой лицам, не трогать трех лошадей, направляемых московским послом в дар друзьям, и сопровождающего их переводчика, а также не чинить препятствия на их пути.

8 Haziran / июня 1710

*Âsitâne-i Saâdet'den Moskov hudûduna varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve kethüdâyerleri ve
Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:*

Elçi-i mûmâ-ileyh Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "vilâyetinde olan dostlarına tercemâmyla üç re's at göndermek murâd etmekle menâzil ü merâhilde kimesne dahl ü taarruz ve mürûruna mûmânaat eylememek" bâbında hükm-i

hümâyûnum recâ etmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak için yazılmışdır.

10 R. sene [1]122

MOSKOV ELÇİSİNİN BAŞTERCÜMANI KASPER
VELED-İ FRANÇESKO'YA VERİLEN BAŞTERCÜMANLIK
BERATI

ГРАМОТА ГЛАВНОГО ПЕРЕВОДЧИКА,
ДАРОВАННАЯ ГЛАВНОМУ ПЕРЕВОДЧИКУ
МОСКОВСКОГО ПОСЛА КАСПЕРУ ВЕЛЕДИ
ФРАНЧЕСКО

Moskov Elçisinin, yanında Baştercümanlık hizmetinde bulunan Kasper veled-i Françesko'ya ahidnâme-i hümayun gereğince eskiden beri olageldiği şekilde Baştercümanlık beratı verilmesi için yapmış olduğu müracaat üzerine; adı geçen Baştercüman olduğu, buna bağlı olarak haraç, avarız vs. vergiler ile çeşitli mâlî yükümlülüklerden muaf bulunduğu, yiyecek, içecek ve giyim kuşamına karışılmayacağı ve davalarının İstanbul'da görüleceği hususlarına ve yapacağı seyahatlerde sahip olduğu hak ve imtiyazlara dair verilen nişân-ı hümayun.

88

Грамота выдана по запросу в соответствии с ахдname Касперу Веледи Франческо, который состоит главным переводчиком при московском поселе. Грамота устанавливает статус главного переводчика, а также предоставляемые ему права и привилегии: освобождение от уплаты хараджа (налог для немусульман), аварыза и прочих налогов и имущественных тягот, неприкосновенность одежды, продуктов питания и питья, рассмотрение судебных тяжб в Стамбуле.

28 Temmuz / июля 1710

[s. 26] *Nişân-ı hümayûn oldur ki:*

Kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesîhiyye Âsitâne-i Saâdetimde mukim olan Moskov Elçisi Petrus Andriyoviç Tolstoğ –*hutimet avâkıbühû bi'l-hayr*– Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "*yamnda baştercemânlık hizmetinde olan işbu râfî-i tevkî-i refîu's-şân-ı hâkânî Kasper veled-i Françesko Teşte bi-berât olmağla ahidnâme-i hümayûn mücebince olugeldiği üzre berât-ı şerîfim verilmek*" bâbında inâyet recâ etmeğin bu nişân-ı hümayûnu verdim ve **buyurdum ki:**

Mesfûr varıp vech-i meşrûh üzre baştercemân olup tercemânlık hizmetinde olanlar ve oğulları ve hidmetkârları harâc ve avâriz ve kassâbiyye akçası ve sâir rûsûm ve tekâlîf-i örfiyye teklifi ile rencide olunmayıp ve; "*Kul ve câriye istihdâm edermiş[sin]*." deyu kimesne harâc ve rûsûm taleb eylemeye ve me'kûlât ü meşrûbât ve melbûsât ü mefrûşâtına kimesne dahl ü taarruz eylemeyip kadimden olıgeldiği üzre afv olunup ve rûsûm ve gümrük ve bâc taleb olunmayıp ve evlerine askeriden konak konulmağla rencide olunmayıp ve kendü bağında hâsıl olan sıradan Hamr Emîni ve Galata Voyvodası sâirlerden olıgeldiği üzre fuçı akçası taleb etmeyip kendüsi ve âdemleri ve tasarrufunda olan câriyeleri

harâc ve avâriz ve kassâb akçasından ve resm-i masdariyyeden ve tekâlîf-i örfiyyenin cümlesinden muâf u müsellemler olup ve mezbûr ile her kimin da'vâsı olur ise Âsitâne-i Saâdetime havâle olunup gayri yerde istimâ olunmaya ve mezbûr tercemân ba'zı zamânda bir yere gitmek istedikde gidişde ve gelişde ve karada ve deryâda ve menâzil ü merâhilde kendüye ve esvâb u davarına ve emvâl ü erzâkına ve yanında olan âdemlerine ulakdan ve ulak akçasından ve gayri cânibden kimesne dahl ü taarruz eylemeyip ve her kande dâhil olur ise zâd ü zevâde ve sâir zahîresin narh-ı rûzî üzre akçasıyla aldıkda bir ferd teallül ve nizâ' eylemeye ve mahûf ve muhâtara olan yerlerde başına ak sarınıp ve kılıç ve ok ve yay ve mahmûz ve sâir âlât-ı harb götürdükde kâdılar ve beğlerbeğilerden ve gayriden bir ferd rencide vü remide eylemeyip ahidnâme-i hümayûn ve olıgeldiği üzre himâyet ü sıyânet ve dâimâ bu nişân-ı hümayûnumun mazmûn-ı münifi ile amel olunup hilâfına rızâ ve cevâz gösterilmeye; şöyle bileler.

Fî-gurreti C. sene [1]122

MOSKOV ELÇİSİ VE ADAMLARININ YILLIK
İSTİHKAKLARI OLAN ŞARAPLARDAN GÜMRÜK VS.
İSTENMEMESİ VE NAKLİNE MÂNİ OLUNMAMASI İÇİN
ÇIKARILAN EMİR

УКАЗ ОБ ОСВОБОЖДЕНИИ ОТ ТАМОЖЕННОЙ
ПОШЛИНЫ И ПРЕДОСТАВЛЕНИИ ПРАВА
СВОБОДЫ ПЕРЕВОЗКИ ВИНА, НАХОДЯЩЕГОСЯ В
ГОДОВОМ ПРАВЕ МОСКОВСКОГО ПОСЛА И ЕГО
ЛЮДЕЙ

Moskov Elçisi Petrus Andiriyoviç Tolstoy ve adamlarının şahsi kullanımları için ahidnâme-i hümayun gereğince tanınan yıllık hak çerçevesinde 1122 (1710 - 1711) yılı istihkakı olmak üzere İstanbul'a yakın iskele, kıyı ve adalardan satın alınacak şaraplardan gümrük, bâc, avaid, harç vs. istenmemesi ve nakline mâni olunmaması hakkında Dergâh-ı Âli Yeniçerileri Ağasına ve Hassa Bostancıbaşıya hitaben çıkarılan emir.

89

Указ на имя янычарского аги и придворного садовника об освобождении от таможенной пошлины и прочих тягот и предоставлении права свободы перевозки вина, находящегося согласно капитуляции ахдname в годовом праве 1122 года по хиджре (1710-1711) московского посла Петруса Андрионовича Толстога и его людей, приобретенного на пристанях, побережьях и островах вблизи Стамбула.

10 Eylül / сентября 1710

Dergâh-ı Âli Yeniçerileri Ağasına ve Hâssa Bostancıbaşıya hüküm ki:

Kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesihkiye Âsitâne-i Saâdetimde mukim Moskov Elçisi Petrus Andriyoviç Tolstoğ –hutimet avâkıbühû bi'l-hayr– Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "kendünün ve âdemlerinin kefâf-ı nefsleriyçün ahidnâme-i hümayûn mücebince ruhsat verildiği üzre İstanbul'a karib iskele ve yah ve adalardan senede bir defa akçasıyla iştirâ eylediği yedi bin medre hamrı işbu bin yüz yigirmi iki senesine mahsûb ve beher medresi onar vakıyye olmak üzre iştirâ ve

Galata'da vâkı' mahzenine götürdükde Galata Voyvodası ve ümenâ ve zâbitler tarafından min-ba'd gümrük ve bâc ve avâyid ve harc nâmyla ve sâir bahâne ile rencâde vü remide olunmayıp ve nakline kimesne mâni' olmamak" bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğin; "Vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuşdur." deyu yazılmışdır.

16 B. sene [1]122

MOSKOV ELÇİSİNİN BAŞTERCÜMANI VE
ADAMLARININ YILLIK İSTİHKAKLARI OLAN
ŞARAPLARDAN GÜMRÜK VS. İSTENMEMESİ VE
NAKLİNE MÂNİ OLUNMAMASI İÇİN ÇIKARILAN EMİR

УКАЗ ОБ ОСВОБОЖДЕНИИ ОТ ТАМОЖЕННОЙ
ПОШЛИНЫ И ПРЕДОСТАВЛЕНИИ ПРАВА
СВОБОДЫ ПЕРЕВОЗКИ ВИНА, НАХОДЯЩЕГОСЯ
В ГОДОВОМ ПРАВЕ ГЛАВНОГО ПЕРЕВОДЧИКА
МОСКОВСКОГО ПОСЛА И ЕГО ЛЮДЕЙ

Moskov Elçisinin Baştercümanı Kasper veled-i Françesko ve adamlarının şahsi kullanımları için ahidnâme-i hümayun gereğince tanınan yıllık hak çerçevesinde 1122 (1710 - 1711) yılı istihkakı olmak üzere İstanbul'a yakın iskele, kıyı ve adalardan satın alınacak şaraplardan gümrük, bâc, avaid, harç vs. istenmemesi ve nakline mâni olunmaması hakkında Dergâh-ı Âli Yeniçerileri Ağasına ve Hassa Bostancıbaşıya hitaben çıkarılan emir.

90

Указ на имя янычарского аги и придворного садовника об освобождении от таможенной пошлины и прочих тягот и предоставлении права свободы перевозки вина, находящегося согласно капитуляции ахднаме в годовом праве 1122 года по хиджре (1710-1711) главного переводчика московского посла Каспера Веледи Франческо и его людей, приобретенного на пристанях, побережьях и островах вблизи Стамбула.

5-14 Eylül / сентября 1710

Dergâh-ı Âli Yeniçerileri Ağası Mustafâ Ağa'ya ve Hâssa Bostancıbaşıya hüküm ki:

Kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesihîyye Âsitâne-i Saâdetimde mukim Moskov Elçisi Petrus Andriyoviç Tolstoğ –hutimet avâkıbühü bi'l-hayr– Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "berât-ı şerîfimle yamnda Baştercemân olan Kasper veled-i Françesko Teşte'nin ve âdemlerinin kefâf-ı nefsleriyçün ahidnâme-i hümayûn mücebince ruhsat verildiği üzere İstanbul'a karîb iskele ve yah [ve] adalardan işbu bin yüz yigirmi iki senesine mahsûb olmak üzere akçasıyla iki bin medre hamr iştirâ ve Galata'da vâkı' menziline götürdükd Galata Voyvodası ve ümenâ ve zâbitler tarafından min-ba'd gümrük ve bâc ve avâyid ve harc nâmyla ve sâir bahâne ile rencâde olunmayıp ve nakline kimesne mâni' olmamak" bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğın vech-i meşrûh üzere amel olunmak emrim olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzere amel dahi ber-vech-i meşrûh sene-i mezbûra mahsûb ve beher medresi onar vakıyye olmak üzere iştirâ eylediği iki bin medre hamrın nakline kimesneyi mümânaat etdirmeyip Galata Voyvodası ve ümenâ ve zâbitler tarafından min-ba'd gümrük ve bâc ve avâyid ve harc nâmyla ve sâir bahâne ile rencâde vü remîde etdirmeyesin. Ammâ bu takrîble mikdâr-ı muayyeneden ziyâde ve senede iki defa alınmak ihtimâli olmaya; şöyle bilesin.

Fi-evâsıtı B. sene [1]122

MOSKOV ELÇİSİNİN HEKİMİ İLE EŞİ, CARİYE VE
HİZMETKÂRLARI İÇİN VERİLEN YOL EMRİ

УКАЗ В ОТНОШЕНИИ ВРАЧА МОСКОВСКОГО
ПОСЛА, ЕГО ЖЕНЫ, НАЛОЖНИЦ И СЛУГ

91

Moskov Elçisinin, gerek olmadığı için ülkesine gönderdiği Hekimi Corci Polika ile eşi, iki cariyesi ve dört hizmetkârının, yollarda kendilerine ve yanlarındaki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına ve arabalarına karışılmaması, geçip gitmelerine mâni olunmaması ve ahidnâme-i hümayuna aykırı olarak haraç vs. talep edilmemesine dair İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

Указ, поручающий кадиям и прочим встречающимся на пути от Стамбула до границы с Москвой лицам, не трогать вещи, животных и повозки, принадлежащие врачу московского посла, отправляемому на родину за отсутствием необходимости, а также его жене, двум наложницам и четырем слугам, а также не чинить препятствия на их пути и не взымать с них хараджа и прочих тягот, противоречащих ахднеме.

5-14 Eylül / сентября 1710

*Âsitâne-i Saâdet'den Moskov hudûduna varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdılar ve kethüdâyerleri ve
Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:*

Elçi-i mûmâ-ileyh arzuhâl gönderip; "yamnda hekîmi Corci Polika nâm müste'menin bu tarafda iktizâsı olmamağla zevcesi ve iki nefer câriye ve dört nefer müste'men hidmetkârıyla Moskov tarafına göndermekle menâzil ü merâhilde kendülere ve esvâb u davar ve arabalarına dahl ü taarruz ve mürûrlanna

mümânaat olunmayıp ahidnâme-i hümayûna mugâyir harâc mutâlebesiyle ve sâir bahâne ile rencîde vü remîde olunmamak" bâbında hükm-i hümayûn recâ etmeğin; "Vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuştur." deyu yazılmışdır.

Evâsıt-ı B. sene [1]122

YOVAN VE DİMİTRİ İSİMLİ MOSKOV TACİRLERİ İLE
ÜÇER ADET HİZMETKÂRLARI İÇİN VERİLEN
YOL EMRİ

УКАЗ В ОТНОШЕНИИ МОСКОВСКИХ КУПЦОВ ПО
ИМЕНИ ЙОВАН И ДМИТРИЙ, А ТАКЖЕ ШЕСТЕРЫХ
ИХ СЛУГ

Ticaret için Moskov ülkesinden gelip Osmanlı ülkesinden bazı eşyalar satın aldıktan sonra ülkelerine dönmekte olan Yovan ve Dimitri isimli tacirler ile üçer adet hizmetkârlarının, yanlarındaki malların kanunen ödenmesi gerekli olan gümrüklerini verdikten sonra geçip gitmelerine mâni olunmaması vs.ye dair İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimlere hitaben çıkarılan emir.

92

Указ, поручающий кадиям и прочим встречающимся на пути от Стамбула до границы с Москвой лицам, не трогать вещи и животных, принадлежащие купцам Йован и Дмитрию, которые прибыли из Москвы и возвращались обратно, закупившись товаром в Османской империи, и их слугам (три слуги у каждого), а также не чинить препятствия на их пути и не взывать с них хараджа и прочих тягот, противоречащих ахднаме.

2 Kasım / ноября 1710

Bir sûreti dahi; üçer nefer müste'men hizmetkârlarıyla ticâret tarîkı[y]la Moskov tarafından gelip bu taraftan ba'zı eşyâ iştirâ ve Moskov tarafına giden Yovan ve Dimitri nâm müste'menler metâ'larının gümrüğün kânûn-ı kadim üzre verdiklerinden sonra mürûrlarına mûmânaat olunmamak üzre mu'tâd üzre yol hükmü verilmiştir. 10 N. sene [1]122¹

¹ Bu kayıt 91 numaralı kaydın sureti olduğu için, özetinde de 91 numaralı kayıt esas alınmıştır.

MOSKOV ELÇİSİNİN ADAMI İÇİN VERİLEN
YOL EMRİ

Moskov Elçisinin ülkesine gönderdiği adamı Nikola'nın, yollarda kendisine ve yanındaki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılmaması, geçip gitmesine mâni olunmaması ve haraç vs. talep edilmemesinen dair İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

93

УКАЗ В ОТНОШЕНИИ ОДНОГО ИЗ ЛЮДЕЙ
МОСКОВСКОГО ПОСЛА

Указ, поручающий кадиям и прочим встречающимся на пути от Стамбула до границы с Москвой лицам, не трогать вещи и животных, принадлежащие одному из людей московского посла по имени Никола, направляемого на родину, а также не чинить препятствия на его пути и не взывать с него хараджа и прочих тягот, противоречащих ахдне.

8-17 Mayıs / мая 1712

[s. 27] Âsitâne-i Saâdetimden Moskov hudûduna varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesîhiyye Âsitâne-i Saâdetimde meks üzre olan Moskov Elçisi Petrus Andriyoviç Tolstoh –hutimet avâkıbühû bi'l-hayr– Südde-i Saâdetime mühürlü arzuhâl gönderip; "mûmâ-ileyh ba'zı mesâlihi için âdemisi Nikola nâm müste'meni Moskov tarafına göndermek iktizâ etmekle menâzil ü merâhilde kendüye ve esvâb u

davamlarına dahl ü taarruz ve mürûruna mûmânaat etdirilmeyip harâc mutâlebesiyle ve sâir bahâne ile rencâde etdirilmemek" bâbında hüküm-i hümayûnum recâ etmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak için yazılmışdır.

Evâil-i R. sene [1]124

İSTANBUL'DA BULUNAN İKİ MOSKOV
MURAHHASININ VE ADAMLARININ ŞAHSİ
KULLANIMLARI İÇİN SATIN ALINACAK ŞARABIN
NAKLİNE MÂNİ OLUNMAMASI İÇİN ÇIKARILAN EMİR

УКАЗ ОБ ОСВОБОЖДЕНИИ ОТ ТАМОЖЕННОЙ
ПОШЛИНЫ И ПРЕДОСТАВЛЕНИИ ПРАВА
СВОБОДЫ ПЕРЕВОЗКИ ВИНА, ПРИОБРЕТЕННОГО
ДЛЯ ЛИЧНОГО ПОЛЬЗОВАНИЯ ПОЛНОМОЧНОГО
ПРЕДСТАВИТЕЛЯ МОСКВЫ В СТАМБУЛЕ И ЕГО
ЛЮДЕЙ

İstanbul'da bulunan Petro Şafirof ve Mihalov Şeremed isimli Moskov murahhasları ile adamlarının şahsi kullanımları için, diğer elçilere de tanınan hak çerçevesinde, İstanbul'a yakın iskele, kıyı ve adalardan satın alınacak şaraplardan gümrük, bâc, avalid, harç vs. istenmemesi ve nakline mâni olunmaması hakkında Dergâh-ı Âli Yeniçerileri Ağasına ve Hassa Bostancıbaşıya hitaben çıkarılan emir.

94

Указ на имя янычарского аги и придворного садовника об освобождении от таможенной пошлины и прочих тягот и предоставлении права свободы перевозки вина, приобретенного на пристанях, побережьях и островах вблизи Стамбула для личного пользования полномочными представителями Москвы в Стамбуле Петро Шарифовым и Михалов Шеремедом и их людьми, на основании права, предоставляемого и другим послам.

22 Mayıs / мая 1712

Dergâh-ı Âli Yeniçerileri Ağası Vezîr Mehmed Paşa'ya ve Hâssa Bostâncıbaşıya hüküm ki:

Kıdvetey ümerâi'l-milleti'l-Mesihîyye Âsitâne-i Saâdetimde olan Moskov Murahhasları Petro Şafirof¹ ve Mihalov Şeremed² –hutimet avâkıbühümâ bi'l-hayr– Südde-i Saâdetime mühürlü arzuhâl gönderip; "kendülerinin ve âdemlerinin kefâf-ı nefsleri için sâir elçilere verildiği üzere İstanbul'a karîb iskele ve yah ve adalardan beher medresi onar vakıyye olmak üzere akçasıyla yedi bin medre hamr iştirâ ve Kumkapı'da isticâr eyle-

dikleri mahzene vaz' eylediklerinde ümenâ ve zâbitler tarafından min-ba'd gümrük ve bâc ve avâyid ve harc nâmına akça talebiyle rencâde olunmayıp ve nakline mümânaat olunmamak" bâbında hüküm-i hümayûnum recâ eyledikleri ecilden; "Vech-i meşrûh üzere amel olunmak emrim olmuştur." deyu yazılmışdır.

15 R. sene [1]124

¹ Peter Pavlovich Shafirov (d. 1669 - ö. 1739).

² Mihail Borisovic Sheremetev (d. 1672 - ö. 1714).

MOSKOV ELÇİSİ VE ADAMLARININ YILLIK
İSTİHKAKLARI OLAN ŞARAPLARDAN GÜMRÜK VS.
İSTENMEMESİ VE NAKLİNE MÂNİ OLUNMAMASI İÇİN
ÇIKARILAN EMİR

УКАЗ ОБ ОСВОБОЖДЕНИИ ОТ ТАМОЖЕННОЙ
ПОШЛИНЫ И ПРЕДОСТАВЛЕНИИ ПРАВА
СВОБОДЫ ПЕРЕВОЗКИ ВИНА, НАХОДЯЩЕГОСЯ В
ГОДОВОМ ПРАВЕ МОСКОВСКОГО ПОСЛА И ЕГО
ЛЮДЕЙ

Moskov Elçisi Petrus Andiriyoviç Tolstoy ve adamlarının şahsi kullanımları için tanınan yıllık hak çerçevesinde 1124 (1712 - 1713) yılı istihkakı olmak üzere İstanbul'a yakın iskele, kıyı ve adalardan satın alınacak şaraplardan gümrük, bâc, avalid, harç vs. istenmemesi ve nakline mâni olunmaması hakkında Dergâh-ı Âli Yeniçerileri Ağası-na ve Hassa Bostancıbaşıya hitaben çıkarılan emir.

95

Указ на имя янычарского аги и придворного садовника об освобождении от таможенной пошлины и прочих тягот и предоставлении права свободы перевозки вина, находящегося согласно капитуляции ахднеме в годовом праве 1124 года по хиджре (1712-1713) московского посла Петруса Андрионовича Толстого и его людей, приобретенного на пристанях, побережьях и островах вблизи Стамбула.

18-27 Mayıs / мая 1712

Dergâh-ı Âli Yeniçerileri Ağası Vezir Mehmed Paşa'ya ve Hâssa Bostancıbaşıya hüküm ki:

Kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesîhiyye Âsitâne-i Saâdetimde olan Moskov Elçisi Petrus Andriyoviç Tolstoğ –huti-met avâkıbühü bi'l-hayr– Südde-i Saâdetime mühürlü arzuhâl gönderip; "kendünün ve âdemlerinin kefâf-ı nefsleri için ruhsat verildiği üzere İstanbul'a karîb iskele ve yah ve adalardan senede bir defa akçasıyla iştirâ eylediği yedi bin medre hamr işbu bin yüz yigirmi dört senesine mahsûb ve beher medresi onar vakıyye

olmak üzere iştirâ ve Kumkapu'da vâkı' isticâr eylediği mahzene nakl ve vaz' eyledikde ümenâ ve zâbitler tarafından min-ba'd gümrük ve bâc ve avâyid ve harc nâmyla ve sâir bahâne ile ren-cide vü remîde olunmayıp ve nakline kimesne mâni' olmamak" bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğin; "Vech-i meşrûh üzere amel olunmak emrim olmuştur." deyu yazılmışdır.

Fî-evâsıtı R. sene [1]124

KUDÜS'Ü ZİYARET ETMEK İSTEYEN BİR MOSKOV
RAHİBİ İLE MOSKOVLU İKİ KİŞİ VE BİRER
HİZMETKÂRLARI İÇİN VERİLEN YOL EMRİ

УКАЗ В ОТНОШЕНИИ МОСКОВСКОГО МОНАХА
И ДВУХ МОСКВИЧЕЙ, ЖЕЛАЮЩИХ ПОСЕТИТЬ
ИЕРУСАЛИМ, А ТАКЖЕ ДВУХ ИХ СЛУГ

Kudüs'te Hristiyanlarca kutsal sayılan yerleri ziyaret etmek isteyen Varlam isimli Moskov Rahibi ile Kirilov ve İstefan isimli Moskovlu iki kişi ve birer hizmetkârlarının gidiş ve dönüşlerinde, kendilerine ve yanlarındaki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılmaması, geçip gitmelerine mâni olunmaması ve gümrük, bâc, haraç, pişkeş vs. talep edilmemesine dair İstanbul-Kudüs kara ve deniz yolu güzergâhlarında bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

96

Указ, поручающий кадиям и прочим встречающимся на пути, в том числе обратном, (сухопутном и морском) от Стамбула до Иерусалима лицам, не трогать вещи и животных, принадлежащие московскому монаху по имени Варлам, желающему посетить Иерусалим, почитаемый всеми христианами как святой город, двум москвичам по имени Кирилов и Стефан, и двум их слугам, а также не чинить препятствия на их пути и не взывать с них хараджа и прочих тягот, противоречащих ахдname.

3 Eylül / сентября 1712

Âsitâne-i Saâdetimden berren ve bahren Kudüs-i Şerîf'e varıp gelince yol üzerinde vâkı' olan kâdılara ve kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesîhiyye Moskov Çarının Âsitâne-i Saâdetimde olan Büyük Elçisi Petro Pavlo Şafira –hutimet avâkıbühü bi'l-hayr– Südde-i Saâdetime mühürlü arzuhâl gönderip; "Moskov râhiblerinden Varlam¹ nâm râhib ile Moskovludan Kirilov ve İstefan nâm üç nefer müste'menler birer nefer müste'men hidmetkârlarıyla Kudüs-i Şerîf'de vâkı' ziyâretgâh-ı Nasârâ olan mahalleri ziyâret için kâsd ve azîmet etmeleriyle gidişde ve gelişde her kangımzın taht-ı hükûmet ve kazâsına dâhil olurlar ise Kudüs-i Şerîf'de ve menâzil ü

merâhilde ve Aya Kapısı ve Âb-ı Ayo Rayani ta'bîr olunur mahallerde ve sâir yerlerde kendülere ve esvâb u davarlarına dahl ü taarruz ve mürûr u ubûrlarına mümânaat olunmayıp gümrük ve bâc ve harâc ve pişkeş nâmyla ve sâir bahâne ile rencâde vü remâde olunmamak" bâbında hükûm-i hümayûnum recâ etmeğin; "Vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuştur." deyu yazılmışdır.

Gurre-i Ş. sene [1]124

¹ Metinde "Varadam" şeklindedir.

MOSKOV ELÇİSİNİN KARDEŞİNİN ADAMI VE BİR
HİZMETKÂRI İÇİN VERİLEN YOL EMRİ

УКАЗ В ОТНОШЕНИИ ОДНОГО ИЗ ЛЮДЕЙ БРАТА
МОСКОВСКОГО ПОСЛА И ЕГО СЛУГИ

Moskov Elçisinin kardeşinden bazı haberler getiren ve ülkesine geri dönecek olan adamı İvan ile bir hizmetkârının, geçip gitmelerine mâni olunmaması, yanlarındaki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılmaması ve haraç talep edilmemesine dair İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kim-selere hitaben çıkarılan emir.

97

Указ, поручающий кадиям и прочим встречающимся на пути от Стамбула до границы с Москвой лицам, не трогать вещи и животных, принадлежащих одному из людей брата московского посла Ивану, который врачу московского посла, отправляемому на родину за отсутствием необходимости, а также его жене, двум наложницам и четверем слугам, а также не чинить препятствия на их пути и не взывать с них хараджа и прочих тягот, противоречащих ахднеме.

14 Eylül / сентября 1712

*Âsitâne-i Saâdet'den Moskov hudûduna varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve kethüdâyerleri ve
Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:*

Kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesîhiyye Âsitâne-i Saâdetimde olan Moskov Elçisi Petrus Andriyoviç Tolstoğ –hutimet avâkıbühü bi'l-hayr– Südde-i Saâdetime mühürlü arzuhâl gönderip; "karındaşı tarafından bazı haberler ile gelen âdemisi İvan nâm müste'men, bir nefer müste'men hidmetkânıyla

girü Moskov tarafına avdet murâd etmekle" mürûrlarına mümânaat ve esvâb u davarlarına dahl ü taarruz olunmayıp harâc mutâlebesiyle ve sâir bahâne ile rencide vü remide olunmamak üzere mu'tâd üzere yazılmışdır.

12 Ş. sene [1]124

İSVEÇ KRALININ ADAMLARI TARAFINDAN MALLARI
GASBOLUNUP ORTAKLARI ÖLDÜRÜLEN MOSKOV
TACİRLERİNİN MAĞDURİYETLERİNİN GİDERİLMESİ
İÇİN ÇIKARILAN EMİR

УКАЗ ОБ УСТРАНЕНИИ НЕСПРАВЕДЛИВОСТЕЙ
В ОТНОШЕНИИ МОСКОВСКИХ КУПЦОВ, ЧЬЕ
ИМУЩЕСТВО БЫЛО ПОХИЩЕНО ЛЮДЬМИ
ШВЕДСКОГО КОРОЛЯ, И ЧЬИ ТОВАРИЩИ БЫЛИ
УБИТЫ

Vasil, İvan ve Andrey isimli Moskov tacirlerinin; ticaret için İstanbul'a gelirken Turla Nehri civarında İsveç Kralının adamlarının baskınına uğramaları sonucu yirmi sekiz kese tutarında para ve eşyalarının gasp ve ortakları Todori ve İlya'nın katledildiğini ve şikâyetleri üzerine haklarının alınması için emr-i şerif çıkarılmasına rağmen haklarının alınamadığını belirterek bu konuda tekrar emir çıkarılmasını istemeleri üzerine, tarafların mahkemeye çıkarılıp yargılanmaları ve durum bildirildiği gibi ise hukuken gerekenin yapıp davacıların mahkemede sabit olan para ve eşyalarının alınıp sahiplerine verilmesine dair Özi Valisi Vezir İsmail Paşa'ya ve Bender Kadısına hitaben çıkarılan emir.

98

Указ на имя губернатора Очакова Везира Исмаил-паши и кадия Бендеры в отношении московских купцов Василия, Ивана и Андрея, которые по пути из Стамбула вблизи реки Дунай подверглись нападению со стороны людей шведского короля, в результате которого пропало имущества и денег на общую сумму 28 мешочков с золотом и были убиты их товарищи Тодори и Илья. Указ издан по запросу купцов, которые обратились повторно, не получив компенсации, несмотря на то, что в ответ на их жалобу уже был издан указ, и распоряжается сделать все, что в силе закона, вернуть имущество и деньги владельцам, как уже было решено по итогам рассмотрения дела.

23 Eylül / сентября 1712

Özi Vâlisi olup Bender tarafında olan asâkire Baş u buğ olan Vezîr İsmâil Paşa'ya ve Bender Kâdisına hüküm ki:

Moskov tüccârından Vasil ve İvan ve Andrey nâm müste'menler Südde-i Saâdetime arzuhâl edip; "mesfûrlar şerikleri olan Todori ve İlya nâm müste'menler ile yüz yigirmi dört senesinde ticâret tarîkıyla İstanbul tarafına gelirler iken Nehr-i Turla¹ yamna geldiklerinde İsveç Krahmn² yamnda olan âdemlerinden Brago Roch ve Rucincky nâm kapudanlar birkaç nefer âdemleriyle bunları basıp yigirmi sekiz kişelik mikdârı akça ve eşyaların nehb ü gâret ve şerikleri mesfûrân Todori ve İlya'ya katledip fesâd ü şakâvet etmeleriyle ihkâk-ı hak olunmak için bundan akdem emr-i şerifim verilmişken icrâ-yı hak olunmayıp gadrolunduğun" bildirip ol bâbda hükm-i hümayûnum recâ eyledikleri ecilden sen ki Vezîr-i müşârun-ileyhsin, vech-i meşrûh üzre nehb ü gâret olunan emvâl ü erzâkların tefahhus ve tahsil olunmak emrim olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre amel dahi ihzâr-ı husamâ kılıp mukaddemâ bir def'a şer'le görölüp faslolunmayan husûsların tamâm hakk u adl üzre teftiş ü tefahhus edip göresin: İ'lâm olunduğu üzre ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-i kavimle amel edip dahi ba'de's-sübût mesfû[r]ların nehb ü gâret eyledikleri akça ve eşyâ her ne ise tahsil ve ashâbına aliverip ihkâk-ı hak ve sıhhati üzre Der-i Devlet-medârıma i'lâm eyleyip bu husûs için bir dahi şikâyet olunmağa muhtâc eylemeyesin; şöyle bilesin.

Fî 21 Ş. sene 1124

¹ Dinyester Nehri.

² İsveç Kralı XII. Karl (d. 1682 - ö. 1718).

MOSKOV ÇARLIĞI'NA VERİLEN OTUZ YIL SÜRELİ
AHİDNÂME-İ HÜMÂYUNU¹ TECDİDEN VERİLEN
AHİDNÂME-İ HÜMÂYUN

АХДНАМЕ, ВЫДАВАЕМАЯ ПОВТОРНО
ПОСЛЕ ТРИДЦАТИЛЕТНЕЙ АХДНАМЕ,
ПРЕДОСТАВЛЕННОЙ МОСКОВСКИМ ЦАРЯМ

Osmanlı Sultanı II. Mustafa tarafından 6 Ağustos 1701 tarihinde Moskov Çarlığı'na verilen otuz yıl süreli ahidnâme-i hümayunun Moskov Çarı Petrus Aleksiyoğlu'nun isteği üzerine aynı şartlarda tecdid olunduğuna dair Sultan III. Ahmed tarafından verilen ahidnâme-i hümayun.

99

Aхдname, выданная султаном Ахмедом III, о том, что по требованию московского царя Петра Алексеевича ахдname возобновляется на тех же условиях, что были в тридцатилетней ахдname, выданной московскому царю 6 августа 1701 года султаном Мустафой II.

4-13 Aralık / декабря 1709

[s. 28] Hazret-i Mâlikü'l-mülk-i lâ-yezâl ve Cenâb-ı Vâhibü'l-atâyâ ve'n-nevâl –*tefferredet zâtühü ani's-şebihi ve'l-misâl ve tenezzehet sıfâtühü an-vasmeti'l-irtihâli ve'l-intikâl*–in kemâl-i kudret-i ezeliyye ve vüfur-ı mevhîbet-i lem-yezeliyyesi ve mihr-i sipîhr-i nübüvvet ve ahter-i burc-ı fütüvvet, pişvâ-yı zümre-i enbiyâ ve muktedâ-yı fırka-i asfiyâ, iki cihân fahri Muhammedü'l-Mustafâ –*salla'llâhü Teâlâ aleyhi ve sellem*–in mu'cizât-ı kesîretü'l-berekâtı ve ashâb-ı güzîn ve Hulefâ'-ı Râşidin –*ridvânü'llâhi Teâlâ aleyhim ecmain*– ve cümle-i evliyâ-yı hidâyet-karînin ervâh-ı mukaddeseleri murâfakatıyla.

Mahall-i Tevkî'

Ben ki; eşrefü'l-büldâni ve'l-emâkin ve ebrek'ül-me-dâyni ve'l-mesâkin, kible-i cümle-i âlem ve mihrâb-ı te-veccüh-i âmme-i ümem olan Mekke-i Mükerrreme'nin ve Medîne-i Münevvere ve Kudüs-i Şerif'in hâdim ü hâkimi ve hasretü'l-mülûk olan Bilâd-ı Selâse-i muazzama –ki, İstanbul ve Edirne ve Burusa'dır– ve Şâm-ı cennet-meşâm ve Bağdâd-ı dâru's-selâm ve Mısır-ı nâdiretü'l-asr-ı bi-hemtâ ve külliyyen Arabistân ve Halebü's-şehbâ ve Irak-ı Arab u Acem ve Basra ve Ahsâ ve Deylem ve Rakka ve Musul ve Şehr-i Zor ve Van ve Diyârbekir ve Zülkadriyye ve Kürdistân ve Gürcistân ve vilâyet-i Erzurum ve Sivas ve Adana ve Karaman ve Mağrib ve Habeş ve Tunus ve Cezâyir ve Trablus ve Cezire-i Kıbrıs ve Rodos ve Girid ve Akdeniz ve Karadeniz ve cezâyir ve sevâhili ve diyâr-ı Anadolu ve memâlik-i Rumili, hususâ memâlik-i Tatar ve Deşt-i Kıpçak ve vilâyet-i Kefe ve ol havâlide olan cümle oymak ve diyâr-ı Bosna ve Tımsıvar ve Belgrad ve ona tâbî kılâ u husûn ve memâlik-i Eflak ve Boğdan ve ta'rif ü tavsifden müstağni nice bikâ u büldânın Pâdişâh-ı ma'delet-penâhi ve şehin-

şâh-ı merhamet-destgâhi es-sultân ibn'ü's-sultân ve'l-hâkân ibn'ül-hâkân es-Sultân Ahmed Hân ibn'ü's-Sultân Mehemed Hân ibn'ü's-Sultân İbrâhîm Hân'ım ki, taht-ı âli-baht-ı Osmâni Cenâb-ı Hilâfet-meâb-ı hürevâneme mukadder ve serir-i saltanat-ı cihân-bânî zât-ı sûtûde-sıfât-ı mülûkâne-me mukarrer ve müyesser olmuştur.

Binâen alâ-zâlik cennet-mekân, firdevs-âşiyân merhûm ve mağfiret-nişân karındaşım Sultân Mustafâ Hân –*aleyhi'r-rahmetü ve'l-gufrân*– zamân-ı saâdet-iktirânlarında if-tihâru ümerâi'l-ızmâi'l-İseviyye, muhtârü küberâi'l-fihâmi fi'l-milleti'l-Mesihîyye, muslihu mesâlihi cemâhiri't-tâi-feti'n-Nasrâniyye, sâhibü ezyâli'l-haşmeti ve'l-vakâr, sâhibü delâili'l-mecdi ve'l-ittibâr Moskov vilâyetlerinin Çarı ve cümle Rus'un ve ona tâbî nice yerlerin fermân-fermâ ve Hükümdârı Petrus Aleksiyoğlu –*hatema'llâhü avâkıbehü bil-hayri ve'r-reşâd ve ahsene ileyhi sebile's-savâbi ve's-sedâd*– ile mütevâliyyeten otuz sene müddet ile mâbeynde akd-i sulh u salâh olunup ahidnâme-i hümayûn verilmekle hâliyâ

¹ İstanbul Antlaşması.

Çar-ı müşârun-ileyh tarafından emr-i musâlahanın tecdid ve te'kidî için ruhsat-ı kâmile ile Elçi ta'yîn olunan kıdvetü uzamâi'l-milleti'l-Mesîhiyye Çâşnigîri ve Alatorya'da vekîli olup Âsitâne-i Saâdet-âşiyânemde meks üzere olan Petrus Andriyoviç Tolstoğ –*hutimet avâkıbühû bi'l-hayr*– vesâtatıyla nâme-i sadâkat-alâmeleri gelip ol ahidnâme-i hümayûnun tecdidin ve sulh u salâhın takrîr ü teşyidin murâd eylediğin düstûr-ı ekrem, müşîr-i efham, nizâmü'l-âlem, nâzımu menâzımı'l-ümem, müdebbiru umûri'l-cumhûri bi'l-fikri's-sâkıb, mütemmimü mehâmî'l-enâmi bi'r-re'yi's-sâib, mümeħhidü bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl, müşeyyidü erkânî's-saâdeti ve'l-iclâl, mükemmilü nâmûsi's-saltanatî'l-uzmâ, mürettibü merâtibi'l-hilâfeti'l-kübrâ, el-mahfûfu bi-sunûfi

avâtîfi'l-Meliki'l-A'lâ Vezîr-i A'zam-ı [s. 29] Âsaf-şiyem ve vekîl-i mutlak-ı sadâkat-alem Ali Paşa¹ –*edâma'llâhü Teâlâ iclâlehû ve dâafe iktidârehû*– izz-i huzûr-ı fâizu'l-hubûr-ı hüsrevâneme arz u telhîs eyledikde taraf-ı bâhirü's-şeref-i mülûkânemizden dahi Çar-ı müşârun-ileyh ile levâzım-ı müsâlemet ü musâfât mürâ'ât olunup ol bâbda şeref-sudûr bulan hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûnumuz mücebinece ol ahidnâme-i hümayûnda mûnderic olan şurût ve kuyûdu ve mevâsik [u] uhûdü aynı ile te'kid ve tecdid edip işbu tuğrâ-yı garrâ-yı cihân-ârâımızla müşerref ü muanven ve on dört mâtdeyi hâvî ve şâmil ahidnâme-i hümayûn-ı saâdet-makrûnumuz şeref-yâfte-i sudûr olmuştur ki zikrolunur:

Mahall-i Mevâd²

"On Dördüncü Mâtde: Mevâdd-ı sulh u salâh ve şerâyıt-ı ahd ü peymâm müş'ir ma'mûlün-bih temessük tesliminden sonra takviyet-i mevâdd-ı sulh u salâh ve tekâmîl-i merâsim-i musâfât ve tetmîm-i levâzım-ı muvâlât ve tanzîm-i umûr-ı sâire için de'b-i kadîme-i müstahsene üzere Moskov elçileri Âsitâne-i Saâdetimden çâkdkılarından sonra altı ay içinde Moskov Çarının Büyük Elçisi dahi Çar-ı müşârun-ileyhin nâme ve te'kidnâmesiyle Der-i Devlet-i Aliyyeme dâhil olmak üzere hudûd-ı İslâmiyyeye geldikde mu'tâd üzere riâyet ve refâhiyyet ile karadan îsâl olunup te'kid-i mevâdd-ı sulh için dahi yedine ahidnâme-i hümayûn teslimi ile vech-i lâynkı üzere girü avdet etdirile ve tarafeynin şâmna münâsib olan vechile nâmelerde ve cümle kâğıdlarda mu'tâd olan elkâb tahririnde dahi kusûr olunmaya."

deyu karındaşım merhûm-ı müşârun-ileyh –*tâbe serâhü*– zamânında bin yüz on iki Muharrem'inin yigirmi altıncı gününden mütevâliyeten otuz seneye değin mevâdd-ı merkûme üzerine temhid olunan musâlaha ve muvâdaayı aynı ile ben dahi vech-i meşrûh üzere mukarrer ve mu'teber tutup yerleri ve gökleri yokdan var eden Hazret-i Allâh

–*celle şânühû*–nun ism-i şerîfini yâd ve Peygamberimiz hâtemü'n-nebiyyîn ve fahrul-mürselin Muhammedü'l-Mustafâ –*salla'llâhü Teâlâ aleyhi ve sellem*– hazretlerinin mu'cizât-ı kesîretü'l-berekâtlarını îrâd edip şime-i kerîme-i hüsrevân-ı sadâkat-mu'tâd ve kâide-i marziyye-i tâcdârân-ı vefâ-i'tiyâd üzere ahd ü misâk ederiz ki; zikrolunan mevâddın şurût ve kuyûduna ve sulh u salâhın mevâsik u uhûdüne kemâ-yenbağî riâyet olunup mâtâm ki ol cânibden hilâfına vaz' u hareket sudûr etmeye, taraf-ı hümayûn-ı Pâdişâhânemizden ve ahlâf u a'kâb ve vûkelâ-yı âli-makâm ve sâir mîr-i mîrân-ı sâhibü'l-ihtişâm ve ümerâ-yı zevi'l-ihtirâm ve umûmen asâkir-i nusret-encâmımızdan ve cümle ubûdiyyetimiz ile şeref-yâb olan tavâyif-i huddâmdan bir ferd hilâfına müteallik vaz' u hareket eylemeye.

Tahriran fi-evâyili Şevvâl, sene ihdâ ve ısrîn ve miete ve elf. [1-10 L. 1121]

**Be-makâm-ı
Kostantınıyyetü'l-mahrûse³**

¹ Veziriazam Çorlulu Ali Paşa (sd. 1706-1710).

² Tecdiden verilen bu ahitnamenin şartları, tecdide esas teşkil eden ahitname (bk. 1 numaralı kayıt) ile aynı olduğundan ilk on üç madde defterde yer almamaktadır.

³ Defterde, bu sayfanın kalan kısmı boştur.

İVAN İSİMLİ MOSKOV TACİRİ İLE İKİ HİZMETKÂRI VE
YANINDAKİ MALLAR İÇİN VERİLEN YOL EMRİ

УКАЗ В ОТНОШЕНИИ МОСКОВСКОГО КУПЦА ПО
ИМЕНИ ИВАН, ДВУХ ЕГО СЛУГ И ИМУЩЕСТВА

Ticaret amacıyla iki hizmetkârı ile birlikte Osmanlı ülkesinden kendi memleketine gidecek olan İvan isimli Moskov tacirinin, eline mallarının İstanbul'da gümrüğünü ödediğini gösterir ödeme belgesi verildikten sonra yollarda kendilerine ve yanlarındaki eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılmaması, geçip gitmelerine mâni olunmaması, başka yerlerde tekrar gümrük veya haraç vs. talep edilmemesine dair İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

100

Указ, поручающий кадиям и прочим встречающимся на пути от Стамбула до границы с Москвой лицам, не трогать вещи и животных, принадлежащие купцу по имени Иван, которому предстояло отправиться на родину из Османской империи для торговли вместе с двумя своими слугами, после предоставления им грамоты об уплате таможенной пошлины, а также не чинить препятствия на их пути и не взимать с них хараджа и прочих тягот, противоречащих ахдне.

2-11 Ekim / октября 1712

[s. 30] Âsitâne-i Saâdetimden Moskov hudûduna varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesihîyye Moskov Çarının Âsitâne-i Saâdetimde olan Büyük Elçisi Petro Pavlo Şafira –hutimet avâkıbühü bî'l-hayr– Südde-i Saâdetime mühürlü arzuhâl gönderip; "bu tarafda olan Moskov tüccârından İvan nâm müste'men iki nefer müste'men hidmetkârlarıyla ticâret tarîkıyla Moskov tarafına gitmek murâd etmekle emtiasmn gümrüğün kânûn-ı kadim üzre edâ eyledikden sonra menâzil ü merâhilde kendülerine ve esvâb u davarlarına dahl ü taarruz ve

mürûrlanna mümânaat olunmayıp âhar yerlerde tekrâr gümrük talebiyle ve harâc mutâlebesiyle ve sâir bahâne ile rencâde vü remîde olunmamak" bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğın; "Mücebince, İstanbul'da gümrüğün edâ eylediğine yedine edâ tezkiresi verildikden sonra ol vechile rencâde olunmamak emrim olmuştur." deyu yazılmışdır.

Evâil-i N. sene [1]124

EDİRNE'DEKİ MOSKOV REHİNLERİNİN BAZI
EŞYALARINI GETİRMEK İÇİN İSTANBUL'A
GÖNDERİLEN ADAMLAR İÇİN VERİLEN YOL EMRİ

УКАЗ В ОТНОШЕНИИ ЛЮДЕЙ, ОТПРАВЛЯЕМЫХ
В СТАМБУЛ ДЛЯ ВОЗВРАЩЕНИЯ ИЗ ЗАЛОГА
НЕКОТОРЫХ МОСКОВСКИХ ВЕЩЕЙ В ЭДИРНЕ

Osmanlı Devleti'nin elinde rehin olan ve Edirne'de bulunan Moskov rehinlerinin Galata'da koydukları eşyalarından bazılarını getirmek için İstanbul'a gönderdikleri üç kişinin, gidiş ve gelişlerinde yollarda kendilerine ve yanlarında bulunan eşyaları ile hayvanlarına karışılması, geçip gitmelerine mâni olunmaması, haraç vs. talep edilmemesine dair Ordu-yı Hümayunun bulunduğu yerden İstanbul'a kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

101

Указ, поручающий кадиям и прочим встречающимся на пути от придворной армии до Стамбула лицам, не трогать вещи и животных, а также не чинить препятствия на пути трех людей, отправленных в Стамбул для возвращения некоторых вещей из Галаты задержанных пленников Османской империи, не взимать с них хараджа и прочих тягот, противоречащих ахднеме.

13-22 Ağustos / августа 1713

Ordu-yı Hümayûnumdan İstanbul'a varıp gelince yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârlarına ve sair a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Edirne'de olan Moskov rehinleri¹ Ordu-yı Hümayûna mühürlü arzuhâl gönderip; "mukaddemâ İstanbul'da Yedikul-le'de oldukları esnâda Galata'da vaz' eyledikleri ba'zı eşyalarını bakmak ve kendülerine müteallik ba'zı eşyâ alıp getirmek için üç nefer müste'men âdemlerin irsâl etmeleriyle gidişde ve gelişde her kangızın taht-ı hükûmet ve kazâsına dâhil olurlar ise

kendülere ve esvâb u davarlarına dahl ü taarruz ve mürûr u ubûrlarına mümânaat olunmayıp harâc mutâlebesiyle ve sair bahâne ile renâde vü remde olunmamak" bâbında hükmi-hümayûnum recâ etmeleriyle; "Vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuştur." deyu yazılmışdır.

Evâhir-i B. sene [1]125

¹ Rus Çarının Kançlırısı (Başbakanı) Baron Peter Pavlovich Shafirov ve Rus Ordu Komutanı Boris Petrovich Sheremetev'in oğlu Mihail Borisov Sheremetev. Bk. "BOA, Cevdet, Saray - Mesalih (C.SM), 102/5143 ve

BOA, Cevdet, Hariciye (C.HR), 33/1616'dan naklen: Yoldaki Elçi - Osmanlı'dan Günümüze Türk-Leh İlişkileri, T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Yayınları, İstanbul 2014, s. 207, 3 numaralı dipnot.

HAKSIZLIĞA UĞRADIĞI İDDİA EDİLEN MOSKOV
TACİRİ YOVAN'IN DAVASININ ORDU-YI HÜMAYUNDA
GÖRÜLMESİ İÇİN ÇIKARILAN EMİR

УКАЗ О РАССМОТРЕНИИ ДЕЛА МОСКОВСКОГО
КУПЦА ЙОВАНА, КОТОРЫЙ ПОДВЕРГСЯ
НЕСПРАВЕДЛИВОСТИ, В ПРИДВОРНОМ
ВОЕННОМ СУДЕ

Edirne'deki Moskov rehinlerinin; Yovan isimli Moskov tacirinin, İstanbul'da bazı Yahudiler tarafından yalancı şahit ve davacılarla hak iddia edilerek hapse atırılıp mağdur edildiğini belirterek adı geçenin, davacıları ile olan davalarının görülmesi için Ordu-yı Hümayuna getirtilmesi isteğinde bulunmaları üzerine bu doğrultuda Sadaret Kaymakamı Vezir Yusuf Paşa'ya hitaben çıkarılan emir.

102

Указ на имя Садарет Каймакам Везир Юсуф паши в связи с направлением истцом запроса на рассмотрение дела в военном придворном суде. Указом устанавливается, что московский купец Йован, подвергся несправедливости и был брошен в тюрьму по ложному обвинению и свидетельству евреев Стамбула.

13-22 Ağustos / августа 1713

Âsitâne-i Saâdetimde Sadâret-i Uzmâ Kâimmakâm Vezîr Yûsuf Paşa'ya hüküm ki:

Edirne'de olan Moskov rehinleri Ordu-yı Hümayûnuma mühürlü arzuhâl gönderip; "Moskov tüccârından Yovan nâm müste'meni İstanbul'da birkaç nefer Yahûdî tutup kimi da'vâci ve kimi şahid ve hukûk iddiâsıyla zindâna vaz' etdirdip gadreylediklerin" bildirip; "mesfûr Yovan ile da'vâsı olanların

husûsları Ordu-yı Hümayûnumda görülmek üzere habsden ıtlâk ve Ordu-yı Hümayûnuma ihzâr ve irsâl olunmak" bâbında hükm-i hümayûnum recâ eyledikleri ecilden vech-i meşrûh üzere amel olunmak için yazılmışdır.

Evâhir-i B. sene 1125

OSMANLI DEVLETİ İLE MOSKOV ÇARI ARASINDA
BARIŞ YAPILDIĞI HABERİNİ İLETMEK ÜZERE
GÖNDERİLEN ÜÇ MOSKOVLU İLE YANLARINA TAYİN
OLUNAN BİR DERGÂH-I ÂLÎ ÇAVUŞU İÇİN VERİLEN
YOL EMRİ

УКАЗ В ОТНОШЕНИИ ПРИДВОРНОГО ГЛАШАТАЯ,
КОТОРЫЙ ПРИСТАВЛЯЛСЯ К ТРЕМ МОСКВИЧАМ
ДЛЯ ПЕРЕДАЧИ НОВОСТИ О ЗАКЛЮЧЕНИИ
ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИЕЙ МИРА С МОСКОВСКИМ
ГОСУДАРСТВОМ

Osmanlı Devleti ile Moskov Çarı arasında barış yapıldığı haberiyle gönderilen üç Moskovlu kimse ile yanlarına tayin olunan bir Dergâh-ı Âli Çavuşunun, yollarda güvenli yerlere kondurulup yiyecek ve içecek ihtiyaçlarının bedeli mukabilinde temin edilmesi, kendilerine ve yanlarında bulunan eşya ve gereçleri ile hayvanlarına karışılmaması, geçip gitmelerine mâni olunmaması, haraç vs. talep edilmemesi ve yol emniyetlerinin sağlanmasına dair Ordu-yı Hümâyûnun bulunduğu yerden Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

103

Указ, поручающий кадиям и прочим встречающимся на пути от придворной армии до Стамбула лицам, не трогать вещи и животных, а также не чинить препятствия на пути, предоставить безопасный ночлег и обеспечить едой и питьевой водой взамен на плату, и обеспечить всякую безопасность на пути для придворного глашатая, который приставлялся к трем москвичам для передачи новости о заключении Османской империей мира с царской Москвой.

10-18 Kasım / ноября 1713

Ordu-yı Hümâyûnumdan Moskov hudûduna varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Mefâhiru'l-ümerâi'l-milleti'l-Mesîhiyye Moskov rehinleri ve Elçisi –hutimet avâkıbühüm bi'l-hayr– Ordu-yı Hümâyûnuma mühürlü arzuhâl gönderip; "Devlet-i Aliyyem ile Moskov Çarı beyinde sulh [u] salâh ahvâli karîn-i hüsn-i hitâm olup ahidnâme-i hümâyûnum verilmekle bu hayr-ı meserret-eser ile irsâl eyledikleri üç nefer müste'men âdemleriyle Dergâh-ı Âli çavuşlarından yanlarına ta'yîn olunan() Çavuş –zîde kadruhû– her kangımızın taht-ı hükûmet ve kazâsına varıp dâhil olurlar ise münâsib ve mahfûz mahallere kondurulup iktizâ eden me'kûlât ü

meşrûbâtları narh-ı cârî üzre akçalarıyla verilip menâzil ü merâhilde kendülere ve esvâb u davarlarına dahl ü taarruz ve müürürlarına mümânaat olunmayıp harâc mutâlebesiyle ve sâir bahâne ile rencâde vü remâde olunmayıp emîn ü sâlim birbirinize irsâl ü îsâle her biriniz takayyüd ü ihtimâm eylemeniz" bâbında hükm-i hümâyûnum recâ etmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak için yazılmışdır.

Evâhir-i L. sene [1]125

BENDER'DEKİ SERBEST BIRAKILMIŞ BİRKAÇ
MOSKOVLUNUN, ÜLKELERİNE O TARAFA
NÂME-İ HÜMÂYUN GÖTÜRECEK OLAN BEYZADE
TARAFINDAN GÖTÜRÜLMESİ İÇİN ÇIKARILAN EMİR

УКАЗ ОБ ОТПРАВЛЕНИИ НЕСКОЛЬКИХ
ОСВОБОЖДЕННЫХ В БЕНДЕРЫ МОСКВИЧЕЙ НА
СВОЮ РОДИНУ БЕЙЗАДЕ, КОТОРОМУ СЛЕДОВАЛО
ОТВЕЗТИ НАМЕ-ХУМАЙУН.

104

Daha önce Bender'de hapsedilmiş iken emr-i şerif ile serbest bırakılan Moskovlu birkaç kişinin, Moskov tarafına nâme-i hümayun götürerek olan beyzade Bender'e geldiğinde kendisine teslim edilmesine ve ülkelerine onun tarafından götürülmesine mâni olunmamasına dair Bender Muhafızı Vezir Osman Paşa'ya gönderilen emir.

Указ, направленный Мухафыз Везирю Бендеры Осман-паше о передаче себя в руки бейзаде Бендеры, которому следовало отвезти до Москвы наме-хумаюн, и отправлении вместе с ним на свою родину нескольких освобожденных особым указом русских, плененных ранее в Бендерах.

10-18 Kasım / ноября 1713

Ber-vech-i arpahk Selanik sancağına mutasarrıf olup Bender muhâfazasında olan Vezîr Osmân Paşa'ya hüküm ki:

Mefâhîru'l-ümerâi'l-milleti'l-Mesîhiyye Der-i Devlet-medârımda olan Moskov rehinleri ve Elçisi –hutimet avâkıbühüm bi'l-hayr– Ordu-yı Hümayûnuma mühürlü arzuhâl gönderip; "Moskov tarafından gelip gidenlerden bundan akdem Bender'de ahz ü habs olunmuşlar iken emr-i şerîfimle itlâk ve sebilleri tahliye olunan birkaç nefer Moskovlu hâlâ nâme-i hümayûnumla irsâl olunan Beğzâde ol tarafa vardıkda mesfûrlar mûmâ-ileyh Beğzâdeye teslim ve vilâyetlerine maan götürmesine mûmânaat olunmamak" bâbında hükm-i hümayûnum

recâ etmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre amel dahi vech-i meşrûh üzre sebilleri tahliye olunan mesfûrları mûmâ-ileyh Beğzâdeye teslim edip vilâyetlerine maan göndermesine kimesneyi mûmânaat etdirmeyesin deyu yazılmışdır.

Evâhir-i L. sene [1]125

OSMANLI DEVLETİ İLE MOSKOV ÇARI
ARASINDA YAPILAN BARIŞ ANTLAŞMASINA
İLİŞKİN AHİDNÂME-İ HÜMÂYUNUN TEBLİĞİ
VE ULAŞTIRILMASI İLE GÖREVLENDİRİLEN RUS
BEYZADESİ İÇİN VERİLEN YOL EMRİ

УКАЗ В ОТНОШЕНИИ РУССКОГО БЕЙЗАДЕ,
В ОБЯЗАННОСТИ КОТОРОМУ ВМЕНЯЛОСЬ
ИЗВЕЩЕНИЕ И ДОНЕСЕНИЕ ДО СВЕДЕНИЯ О
МИРНОМ СОГЛАШЕНИИ МЕЖДУ ОСМАНСКОЙ
ИМПЕРИЕЙ И МОСКОВСКИМ ГОСУДАРСТВОМ

Osmanlı Devleti ile Moskov Çarı arasında barış yapıp ahidnâme-i hümayun verilmesi üzerine bunun tebliği ve ulaştırılması hizmetine tayin olunan Moskovlu beyzadeye ve birlikte gönderilen yirmi beş adet ata, yollarda müdahale edilmemesi, geçip gitmelerine mâni olunmaması ve yol emniyetlerinin sağlanmasına dair Ordu-yı Hümayunun bulunduğu yerden Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

105

Указ, поручающий кадиям и прочим встречающимся на пути от придворной армии до Стамбула лицам, не трогать вещи и животных, а также не чинить препятствия на пути и обеспечить всякую безопасность на пути для русского бейзаде, в обязанности которого вменялось извещение и донесение до сведения о мирном соглашении между Османской империей и московским государством, и отправляемых с ним 25 лошадей.

12 Kasım / ноября 1713

Ordu-yı Hümayûnumdan Moskov hudûduna varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve kethüdâyerleri ve Yeniçeri serdârları ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesihîyye Der-i Devlet-me-dârında olan Moskov murahhasları ve Elçisi Ordu-yı Hümayûnuma mühürlü arzuhâl gönderip; "Devlet-i Aliyyem ile Moskov Çarı beyninde sulh [u] salâh ahvâli karîn-i hüsn-i hitâm olup ahidnâme-i hümayûn verilmekle tebliğ ve îsâli hidmetine ta'yîn olunan Beğzâde ile yigirmi beş re's at irsâl

etmeleriyle menâzil ü merâhilde mürûrlarına mûmânaat ve dahl ü taarruz olunmayıp emîn ü sâlim birbirinize irsâl ü îsâle her biriniz takayyüd ü ihtimâm eylemeniz" bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak için yazılmışdır.

23 L. sene [1]125¹

¹ Defterde, bu sayfanın kalan kısmı ile daha sonra gelen 31 numaralı sayfa boştur.

MOSKOV ÇARLIĞI'NA VERİLEN YİRMİ BEŞ YIL
SÜRELİ AHİDNÂME-İ HÜMÂYUN¹

АХДНАМЕ, ВРУЧАЕМАЯ МОСКОВСКОМУ
ГОСУДАРСТВУ СРОКОМ НА 25 ЛЕТ¹

106

Edirne'de Osmanlı ve Moskov murahhasları arasında yapılan görüşmeler sonucunda varılan mutabakat çerçevesinde mutabakat temessüğünün tarihi olan 27 Haziran 1713 tarihinden başlayıp 25 yıl boyunca geçerli olmak üzere; Moskov Çarının iki ay içerisinde Lehistan'daki askerlerini çekmesi, İsveç Kralının ülkesine serbestçe dönmesi, Özi Nehrinin sınır olması, Moskov Çarlığı'na bağlı Kazak ve Kalmukların Kırım halkına, Çerkes ve Nogaylılara ve Osmanlıya tabi Kazak ve Kırım Tatarlarının da Moskov memleketine saldırmamaları, Osmanlı Devleti tarafından Kırımlılara dair dile getirilen istekler hakkında Moskov murahhasları Çar tarafından yetkilendirilmediği için bu konunun başka bir zaman görüşülmesi vs. hususlarda Osmanlı Sultanı III. Ahmed tarafından Moskov Çarlığı'na verilen ve on bir maddeden meydana gelen ahidnâme-i hümayun.

Данное ахднаме выдается московскому государству султаном Ахмедом III и вступает в силу начиная с 27 июня 1713 года, когда было достигнуто соглашение по результатам переговоров между османскими и московскими представителями, проходившими в г. Эдирне, и действует сроком 25 лет. Ахднаме включает в себя 10 статей, в числе которых следующие положения: увод московским государством своих войск в Польше в течение двух месяцев, свободное возвращение шведского короля на родину, установление границы по реке Днепр, ненападение подчиненных московскому государству казаков и калмыков на крымский народ и ненападение подчиненных османскому государству казаков и калмыков на московское государство, перенесение времени обсуждения поднятого Османской империей вопроса крымских татар в связи с тем, что московским представителям царем не предоставлены соответствующие полномочия.

31 Ekim / октября - 9 Kasım / ноября 1713

[s. 32] Hazret-i Mâlikü'l-mülk-i lâ-yezâl ve Cenâb-ı Vâhibü'l-atâyâ ve'n-nevâl -teferredet zâtühü ani's-şebihi ve'l-misâl ve tenezzehet sıfâtühü an-vasmeti'l-irtihâli ve'l-intikâl-in kemâl-i kudret-i ezeliyye ve vüfûr-ı mevhibet-i lem-yezeliyyesi ve mihr-i sipihr-i nübüvvet ve ahter-i burc-ı fütüvvet, pişvâ-yı zümre-i enbiyâ ve muktedâ-yı fırka-i asfiyâ, iki cihân fahri Muhammedü'l-Mustafâ -salla'llâhü Teâlâ aleyhi ve sellem-in mu'cizât-ı kesiretül-berekâtı ve ashâb-ı güzîn ve Hulefâ-i Râşidin -rıdvânü'llâhi Teâlâ aleyhim ecmaîn- ve cümle-i evliyâ-i hidâyet-karînin ervâh-ı mukaddeseleri murâfakâtı ile.

Mahall - i Teukî'

Ben ki; eşrefü'l-büldâni ve'l-emâkin ve ebrekü'l-me-dâyiini ve'l-mesâkin, kible-i cümle-i âlem ve mihrâb-ı te-veccüh-i âmme-i ümem olan Mekke-i Mükerrerme'nin ve Medîne-i Münevvere ve Kudüs-i Şerif'in hâdim ü hâkimi

ve hasretü'l-mülûk olan Bilâd-ı Selâse-i muazzama -ki, İstan-bul ve Edirne ve Burusa'dır- ve Şâm-ı cennet-meşâm ve Bağdâd-ı dâru's-selâm ve Mısır-ı nâdiretül-asr-ı bi-hemtâ ve külliyyen Arabistân ve Haleb-i şehbâ ve Irâk-ı Arab u

¹ Edirne Antlaşması. Ahidnâme-i hümayunun metninde bu antlaşmanın; "Osmanlı Devleti ile Rusya arasında yapılan Prut Antlaşması'nın Azak ve Lehistan başta olmak üzere bazı şartlarına Rusya'nın uymaması üzerine Osmanlı Devleti'nin sefer hazırlıklarına başladığı, İngiltere ve Hollanda elçilerinin aracılığıyla Rus murahhasları ile görüşme yapıldığı ve tekrar barış aşamasına gelindiği ancak Rusya'nın Lehistan'dan askerini çekmemekte ısrar etmesi üzerine Osmanlı Ordusunun Edirne'de toplanarak savaş durumuna geçtiği, tekrar görüşme talebinde bulunulması üzerine görüşmelerin yeniden başlatıldığı ve Prut Antlaşması'nın bazı maddeleri alınarak üzerine yapılan yeni ilavelerle bu antlaşmanın yapıldığı" ifade edilmektedir.

¹ Соглашение Эдирне.

Acem ve Basra ve Ahsâ ve Deylem ve Rakka ve Musul ve Şehr-i Zor ve Van ve Diyârbekir ve Zülkadriyye ve Kürdistân ve Gürcistân ve vilâyet-i Erzurum ve Sivas ve Adana ve Karaman ve Mağrib ve Habeş ve Tunus ve Cezâyir ve Trablus ve Cezire-i Kıbrıs ve Rodos ve Girid ve Akdeniz ve Karadeniz ve cezâyir ve sevâhili ve diyâr-ı Anadolu ve memâlik-i Rumili ve husûsâ memâlik-i Tatar ve Deşt-i Kıpçak ve vilâyet-i Kefe ve ol havâlide olan cümle oymak ve diyâr-ı Bosna ve Tımışvar ve Belgrad ve ona tâbî kılâ' u husûn ve memâlik-i Eflak ve Boğdan ve ta'rif ü tavsıfden müstağnî nice bikâ' u büldânın Pâdişâh-ı ma'delet-penâhî ve şehinşâh-ı merhamet-destgâhî es-sultân ibnû's-sultân ve'l-hâkân ibnû'l-hâkân es-Sultân el-Gâzî Ahmed Hân ibnû's-Sultân Mehmed Hân ibnû's-Sultân İbrâhîm Hân'ım ki, hall ü akd-i umûr-ı emn ü emân ve fatk u ratk-ı mesâlih-i cihâniyân bi-tevfikü'llâhi'l-Meliki'l-Müsteân kabza-i tasarrufuma müsahhar u mufavvazdır. Felâ-cerem, şükran alâ-tilke'n-niam ta'zîm¹ li-emri'llâh ve şefakat² alâ-halkı'l-lâh zât-ı girâmî-sıfâtına lâzîme-i zimmet olduğuna binâen himmet-i vâlâ-nehmet-i mülûkâneme ahrâ vü ehem olmuştur ki, izhâr-ı meveddet ü hulûs edenlere avâtıf-ı aliyeye-i Pâdişâhânemiz bî-dirîğ ola.

Binâen alâ-zâlik iftihâru'l-ümerâi'l-ızamî'l-İseviyye, muhtârü küberâi'l-fihâmî'l-Mesihîyye, muslihu mesâlih-i cemâhiri't-tâifeti'n-Nasrâniyye, sâhibü ezyâlî'l-haşmeti ve'l-vakâr, sâhibü delâilî'l-mecdi ve'l-i'tibâr Moskov vilâyetlerinin Çarı ve cümle Rus'un ve ona tâbî nice yerlerin fermân-fermâ ve Hükümdârı Petrus Aleksiyoviç -hatemâ'l-lâhü avâkıbehü bî'l-hayri ve'r-reşâd ve ahsene ileyhi sebîle's-savâbi ve's-sedâd- ile bi-irâdeti'llâhi Teâlâ târih-i hicret-i Nebeviyye -alâ-Muhâcîrihâ ekmeli't-tahiyye-den bin yüz yigirmi üç Cumâde'l-âhir'inin altıncı gününde Nehr-i Prut kenârında asâkir-i İslâm muhârebe ve mukâtele edip ve bi-avni'llâhi Teâlâ Çar-ı müşârun-ileyhi cümle askeriyle tazyik eylediklerinde Çar-ı müşârun-ileyh musâlahaya mürâaat eyleyip Devlet-i Aliyyemiz tarafından dahi müsâade olunmağla ol vakitte sulh u salâhın şurût ve kuyûdu söyleşildikde; "Azak Kal'ası nice alınmış ise ke'l-evvel arâzî ve sâir[s. 33] tetimmâtıyla Devlet-i Aliyyemiz tarafına teslim oluna ve Taygan³ ve Kamanke⁴ ve Samar damağında Yeni Kal'ası külliyyet ile hedm oluna ve Kamanke'nin içinde olan top ve cebehânesi bî'l-küllîyye Devlet-i Aliyyemiz tarafına teslim oluna ve fimâ-ba'd mahall-i merkûmda tarafeynden kal'a binâ olunmaya ve Lehlüye tâbî olan Barabaş ve Potkalı ve Kırım Hâm tarafına tâbî olan Kazaklara Çar-ı müşârun-ileyh tarafından min-ba'd müdâhale olunmaya, öteden

berü nice ise bütün ol yerlerden el çeke ve ba'de'l-yevm karadan memâlik-i mahrûsemize ticâret ile gelip giden bâzergânlarından mâadâ elçi nâmında taraflarından kimesne ikâmet eylemeyip ve bundan akdem ve hâlâ olan Müslimân esîrleri ne mikdâr ise girü Devlet-i Aliyyemiz tarafına teslim oluna ve İsveç Krah Devlet-i Aliyyemizin zîr-i cenâh-ı inâyetine ilticâ etmekle ba'de'l-yevm İsveç Krahmın kendü memleketine emn ü selâmet ile gitmesine kat'â taraflarından mûmânaat ve taarruz olunmayıp mâbeynlerinde tevfiğ ve ittihâd ve rızâ bulunur ise musâlahaya eyleyeler." deyu akd-i şart u kuyûd olunmuşiken Azak Kal'ası'nın Devlet-i Aliyyemiz cânibine tesliminde ve Taygan'ın hedminde şart-ı musâlahaya mugâyir te'hîr u ta'vik olunup ve bundan mâadâ şurût-ı musâlahadan bâzı mevâd dahi Çar-ı müşârun-ileyh tarafından icrâ ve kuyûd u uhûd ifâ olunmadığından bin yüz yigirmi dört senesinde yine Moskov üzerine sefer lâzım geldikde bundan akdem Çar-ı müşârun-ileyhin murahhasları ve mevâdd-ı sulh tekmi oluncaya değin rehin olan kıdvetey ümerâi'l-milleti'l-Mesihîyye Baron Kançılır Petro Şafirof ve Şeremetoglu'nun oğlu Ceneral Mihayil velle-i Boris -hutimet avâkıbühümâ bî'l-hayr- Âsitâne-i Saâdetimizde mukim İngiltere ve Netherlande elçilerine ilticâ ve mûmâ-ileyhimâ elçiler dahi tavassut edip sulh u salâh ahvâli mükâleme olunur iken Çar-ı müşârun-ileyh tarafından Azak Kal'ası'nın Devlet-i Aliyyemiz tarafına teslim ve Taygan Kal'ası'nın hedm olunduğunun haberi gelip ve sulhun istikrârına mâni' olan avâriz dahi Çar-ı müşârun-ileyh tarafından def' olunmak üzere söyleşilip ve bin yüz yigirmi dört senesi Rebîu'l-evvel'inin onuncu gününde Vezîr-i A'zam-ı sâbık Yûsuf Paşa⁵ zamânında musâlahaya ahvâli tekrâr karâr bulduktan sonra ol vakitte dahi tarafeynden alınıp ve verilip ve el-yevm iki cânibde mahfûz olan temessüklerde mastûr ve mezkûr olduğu üzere yedi mâdde üzerine akd-i şerâyıt-ı musâlahaya olunup ve ol yedi mâddenin birincisinde; "Moskov Çarı Leh içinde berü tarafında olan askerini ol zamânda ahmp verilen temessüklerin târihinden otuz güne değin ve yine Leh içinde öte tarafında olan askerini üç aya değin Leh memleketinden taşra çeke ve Moskov askerinden Leh içinde kimesne kalmaya ve Lehlünün umûruna karışmaya ve bir dürlü bahâne ile askerini bundan sonra Leh memleketine göndermeyip Leh memleketinden külliyyet ile el çeke." deyu münderic ü mukayyed iken Çar-ı müşârun-ileyh bu şurûtu riâyet etmeyip ve askerini müddet-i mezbûrede Leh memleketinden ihrâc etmeyip Leh memleketi içinde ceste ceste Moskov askeri olduğunu Kırım Hâmı ve Bender Muhâfızı i'âm ve serhadd-i mansûremiz ricâlerinden ve Âsitâne-i Saâdetimize gelip giden mevsûku'l-kelâm kimesneler ihbâr eylediklerinden

¹ Metinde "ta'zîmen" şeklindedir.

² Metinde "şefakaten" şeklindedir.

³ Taganrog (Rusya).

⁴ Kamenka (Rusya).

⁵ Veziriazam Ağa Yusuf Paşa (sd. 1711-1712).

mâadâ taraf-ı Devlet-i Aliyyemizden Küçük Mîr-âhûru-muz Ahmed Beğ dahi bu husûsu istiksâ için Leh memleketi içüne gönderilip ve mahalline varıp geldikde; "*Leh'in a'yâm dahi; 'Memleketimiz içinde el-yevm taraf taraf Moskov askeri olduğu [s. 34] mukarrerdir.' deyu bi'l-müşâfehe haber verdiklerin*" tahrîr edip bâ-husûs Çar-ı müşârun-ileyh müddet-i mezbûre içinde askeri ile Leh içinden İsveç Pomeranyası'na¹ geçip ve hîn-i avdetinde elbette Leh içinden mürûra muhtâc olmağla sulha mugâyir hareketi vâzih u zâhir olmağın tekrâr sefer tedârûki görölüp ve niyyet-i cihâd ile Edirne'ye gelinip evvel-bahârda hareket musammem iken mûmâ-ileyhimâ murahhas rehinler Der-i Devlet-medârimıza defa be-defa arzuhâller gönderip şerâyıt-ı sulha mugâyir vâkı' olan mâ-cerâdan istifâ ve mevâdd-ı sulha gereği gibi istikrâr ve istihkâm verilmek üzere mükâlemeye ruhsat recâ etmeleriyle mûmâ-ileyhimâ murahhas rehinler İstanbul'dan Edirne'ye getirdilip keyfiyyet-i ahvâli düstûr-ı ekrem, müşîr-i efham, nizâmü'l-âlem, nâzımu menâzımı'l-ümem, müdebbiru umûri'l-cumhûri bi'l-fikri's-sâkıb, mütemmimü mehâmmi'l-enâmi bi'r-re'yi's-sâib, mûmehhidü bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl, müşeyyidü erkânî's-sââdeti ve'l-iclâl, mükemmilü nâmûsi's-saltanatı'l-uzmâ, mürettibü merâtibi hilâfeti'l-kübrâ, el-mahfûfu bi-sunûfi avâtıfı'l-Meliki'l-A'lâ, Vezîr-i A'zam-ı Âsaf-şiyem ve vekil-i mutlak-ı âli-himem Ali Paşa² -*edâma'llâhü Teâlâ iclâlehü ve dâafe iktidârehü*- izz-i huzûr-ı faîzu'l-hubûr-ı hüsrevânemize arz u telhîs etmekle tanzim-i umûr-ı bilâd ve terfih-i ahvâl-i ibâd için sâdır olan izn-i hümayûnum mücebince tarafeynin murahhasları beyinde musâlaha ahvâli mükâleme olundukda mukaddemâ Nehr-i Prut kenârında olan musâlahanın ba'zı şurûtu ba'zı maddeye esâs kılınıp ve Yûsuf Paşa temessüğünde olan mevâddan tebdil ü tağyir iktizâ etmeyen birkaç maddede alâ-hâlihi kalıp ve ba'zı maddede dahi zamm u ilhâk ve mahv u isbât ile sûret-i müstahseneye ifrâğ olunup ve dört maddede dahi cediden akd ve min-haysü'l-mecmû' on bir maddede üzerine akd-i şerâyıt-ı sulh olunup sene hamse ve işrîn ve miete ve elf Cumâde'l-âhîr'inin üçüncü gününden tarafeynden ma'mûlün-bih temessükler alınıp verildikten sonra mu'tâd-ı kadim üzere verilen temessüğün kabûlünü müşîr Çar-ı müşârun-ileyhin mu'teber âdemlerinden Depifer Dimitriyos nâm nâme-resânı ile gelen nâme ve te'kidnâmesi dahi mûmâ-ileyhimâ murahhasların yedleriyle maan iblâğ ve teslim ve tercemesi müşârun-ileyh Vezîr-i A'zamım vesâtâtıyla Pâye-i Serîr-i Saâdet-masîr-i hüsrevânemize telhîs olunup umûr-ı sulh u salâh her ne ise bi'l-cümle ilm-i âlem-şümûl-i mülûkânem muhît u şâmil oldukda

müsâade-i aliyye-i hüsrevânem erzânî kılınıp hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûnumuzla fermân-ı âli-şânımız sâdır olmağın işbu tuğrâ-yı garrâ-yı cihân-ârâmızla müşerref ahidnâme-i hümayûn-ı şevket-makrûnumuz şeref-yâfte-i sudûr ve maddede be-maddede, lafız be-lafız makbûl-i hümayûnumuz olup yerlü yerinde riâyet ü sıyânet olunmak için işbu on bir maddedir ki zikrolunur:

Evvelki Mâdde: Moskov Çarı Leh içinden askerini târîh-i temessükden iki aya değin ihrâc eyleye. Leh içinde Moskov askerinden kimesne kalmaya ve bu mevâddın imzâsından evvel yâhûd sonra; "*Asker-i mesfûrun ulûfesini ben kat' etdim; benim askerim değildir.*" deyu kalmalarına illet ü bahâne etmeyip elbette iki aya değin Leh içinden ihrâc eyleye ve Lehlûnün umûruna karışmaya ve bir dürlü bahâne ile askerini bundan sonra Leh memleketine göndermeyip Leh memleketinden külliyyet ile el çeke ve Pomeranya'ya imdâd etmek tarikiyle dahi Leh'den ve Leh'e müteallik topraktan geçmeye ve Moskov Çarı ve askeri Pomeranya'dan avdet etmek istedikde ancak bir defa cümlesi Leh hudûdunun öte kenârından Moskov memleketine geçip ve bir dahi Leh içinden Pomeranya'ya geçmeye. Lâkin İsveç Kralı yâhûd askeri Leh memleketine girip ve Lehlüyü [s. 35] Moskovluların aleyhine tahrik ve idlâl ederse ve Lehlü İsveç Kralı ile ittifâk üzere olup ve bu vech üzere düşmanların cenge kasdları zâhir ü müteayyin olduğu birle Moskov askeri Leh içine girmek ve düşmanlarının üzerine adâvetin icrâ etmek câyiz ola ve bu husûsu Devlet-i Aliyye nakz-ı ahde haml eylemeye ve bu zikrolunan sebep ile İsveç Kralı ile Moskov Çarı beyinde Leh memleketinde muhârebe vâkı' olur ise ba'de'l-muhârebe İsveç Kralı askeriyle Leh memleketinden çıkıp gitdikde Moskov Çarı dahi Leh memleketinde tevakkuf etmeyip bütün askeriyle çıkıp gide ve bir tarikla Leh memleketinde Moskov askerinden kimesne kalmaya ve İsveç Kralı Devlet-i Aliyye'nin iâneti ve dostluğu ile Leh memleketi içinden kendü memleketine mürûr ederken bu bahâne ile Moskov Çarı yâhûd askeri Leh içine girmeye.

İkinci Mâdde: İsveç Kralını Devlet-i Aliyye her ne zamânda ve her ne yoldan göndermek murâd eder ise gönder, müddet ve yol ta'yîn olunmaya ve eğer Kral-ı müşârun-ileyhi Devlet-i Aliyye Moskov memleketi içinden gönderir ise vilâyetine varıp vâsıl oluncaya değin eğer kendüsi ve eğer askerinden ve eğer Devlet-i Aliyye tarafından yanına koşulan askerden Moskovluya ve Moskov memleketlerine âşikâre ve gizlü bir dürlü zarar u ziyân vâkı' olmaya ve kezâlik İsveç Kralı gider iken vilâyetine varıp vâsıl oluncaya

¹ Pomerania. Baltık Denizi'nin güney kıyılarında Polonya'nın batısı ile Almanya'nın doğusunu kapsayan bölge (<https://geonames.org/>, e.t. 22.10.2019).

² Veziriazam Şehid Ali Paşa (sd. 1713-1716).

değin Kral-ı müşârun-ileyhe ve askerine ve yanına ta'yin olunan Devlet-i Aliyye askerine Moskov Çarı tarafından ve Moskovludan ve Çar-ı müşârun-ileyhe tâbî' olanlardan gizlû ve âşikâre bir dürlü zarar u ziyân erişmeye, emîn ü sâlim gideler ve kezâlik İsveç Kralı vilâyetine varıp vâsıl olduktan sonra öteden Devlet-i Aliyye askeri dönüp gelirken dahi Moskovludan ve Moskov Çarına tâbî' olanlardan eğer gizlû ve eğer âşikâre bir dürlü zarar u ziyân erişmeyip emîn ü sâlim geleler.

Üçüncü Mâdde: Özi Suyu'nun öte tarafında olan Kazaklar memleketleriyle ve kal'alarıyla Moskov Çarının tasarrufunda olmağla yine ke'l-evvel tasarrufunda kala ve nehr-i mezbûrun berü tarafında olan Kiyev Kal'ası ve ona tâbî' olan palankalar Kiyev Kal'ası'nın kadimî sınıruyla merhûm ve mağfûrun-leh Sultân Mehmed Hân hazretleri zamânında tahdid olunduğu üzre Çar-ı müşârun-ileyhin taht-ı hükûmetinde ola ve bunların mâadâsından Özi Suyu'nun berü tarafında Moskov Çarı el çeke ve nehr-i mezbûrun berü yakasına ittisâli olan Siyeçe¹ nâm cezireden dahi Moskov Çarı el çeke ve Moskov Çarı tarafında kalan Kazak tâifesi âşikâre ve gizlû Kırım tarafına ve sâir Devlet-i Aliyye'ye tâbî' olan bilâd-ı İslâmiyye ahâlisine sulh u salâha mugâyir bir dürlü isâl-i hasâret eylemeyip ve zarar u ziyân erişdirmeyeler ve eğer hilâf-ı sulh u salâh hareketleri olur ise Moskov Çarı; "Onlar Moskovlu değildir, Kazak tâifesidir." deyu bahâne etmeyip haklarından gele ve bu makûle teaddilerin def' eyleye ve kezâlik Tatar tâifesi ve Devlet-i Aliyye tarafında olan Kazaklar dahi Moskovluya ve Moskov tarafında kalan Kazaklara hilâf-ı sulh u salâh bir dürlü zarar u ziyân erişdirmeyip sulh u salâha mugâyir hareketleri olursa Devlet-i Aliyye'den haklarından geline.

Dördüncü Mâdde: "Azak Kal'ası Devlet-i Aliyye'nin sınuru ucunda ve Çerkeskirmen Kal'ası dahi Moskov Çarının sınuru ucunda vâkı' serhad kal'aları olup bu iki kal'aların beyninde kal'a ihdâs ihtilâle bâis vaz'-ı fâsid olmağla zikrolunan kal'aların mâbeyninde iki taraftan dahi kal'a yapılmaya ve mukaddemâ Azak Kal'ası'nın Devlet-i Aliyye'ye teslimi ve Taygan'ın hedmi esnâsında mühimmât vaz'ı için [s. 36] Çerkeskirmen Kal'ası'yla Azak Kal'ası beyninde Çerkeskirmen toprağı üzerine ihdâs olunan kal'a ve kal'a misillü binâ dört aya değin hedm oluna." deyu Yûsuf Paşa temessüğünde şart olunmağla eğer şimdiye değin bu şart külliyyet ile icrâ olunmamış ise bilâ-te'hîr külliyyet ile icrâ oluna. Lâkin Azak Kal'ası Moskov Çarı zabtında iken Kal'a-i mezbûrenin mukâbilinde Ten Suyu'nun karşı kenârında Çar tarafından bir kal'a binâ olunup ba'dehû Azak

Kal'ası Devlet-i Aliyye tarafına red ve teslim olunacağı vâkitlerde ol kal'a hedm olunmuş; zikrolunan kal'a-i mehdûme yerinin Azak Kal'ası'yla beyninde Ten Suyu'ndan gayri fâsılası olmayıp Azak Kal'ası'na tâbî' olan kal'alardan olmağla Devlet-i Aliyye ol kal'anın yerine kal'a yapmak murâd ederse binâ oluna.

Beşinci Mâdde: "Azak Kal'ası nice alınmış ise kemâ fi'l-evvel arâzi ve sâir tetimmâhıyla teslim oluna." deyu vâkı' olan musâlahâ temessüğünde mastûr olup ve Kal'a-i mezbûre Moskov tarafından alındığı zamânda içinde altmış aded tuç topları var iken Kal'a-i mezbûre bu def'a Devlet-i Aliyyem tarafına teslim olundukda zikrolunan tuç toplar Kal'a-i mezbûrede alıkonulmayıp yerine demir toplar kalmağla zikrolunan altmış tuç toplar zuhûra getirdilip Devlet-i Aliyyem tarafına iâde olunmak için Çar-ı müşârun-ileyh tarafından kemâl-i dikkat ü ihtimâm ile teftiş ü tefahhus olunup ve hâzır bulunan toplar bilâ-tereddüd Çar tarafından Devlet-i Aliyyeme teslim oluna ve hâzır bulunmayanların kıymet-i misilleri taraf-ı Devlet-i Aliyyeme edâ oluna ve sâlifü'z-zikr topların aynı veyâhûd kıymet-i misilleri verildikde tuç topların yerine kalan demir toplar Moskov Çarı tarafına verile.

Altıncı Mâdde: Boğdan hudûdunda vâkı' olan musâlahâ akabinde Moskov'un Kamanke Kal'ası ve Samar damağında olan Yeni Kal'ası hedm olunup ve fimâ-ba'd yerine tarafeynden kal'a binâ olunmamak şart olunmağla yine ol şarta riâyet olunup iki taraftan dahi ol mahallerde kal'a binâ olunmaya.

Yedinci Mâdde: Erel² ile Samar Suyu'nun³ Nehr-i Özi'ye karıştığı mahalden zikrolunan suların râst ortasıyla başlarına varınca hudûd kat' olunup Samar tarafı Devlet-i Aliyye'nin zir-i hükûmetinde ola ve ol yerlerde Devlet-i Aliyye tarafından kal'a ve hisâr ve palanka binâ olunmaya ve Erel tarafı Moskov Çarının zir-i hükûmetinde ola ve kezâlik Çar tarafından dahi ol yerlerde müceddeden kal'a ve hisâr ve palanka binâ olunmaya ve mukaddemâ Nehr-i Prut kenârında Devlet-i Aliyyem ile Moskov Çarı beyninde akdolunan sulhda; "Azak Kal'ası nice alınmış ise ke'l-evvel arâzi ve sâir tetimmâhıyla taraf-ı Devlet-i Aliyyeme teslim oluna." deyu mastûr olmağla zikrolunan Erel ve Samar sularının başlarından Ten Suyu'na ve Azak'a varınca mâbeynde olan arâzi Azak Kal'ası Moskov eline girmezden evvel Devlet-i Aliyye'nin zabtında iken ne vechile mahdûd ve ne taraftan tasarruf olunagelmış ise hâlet-i kadîmesi üzre kala. Ancak ol yerlerde kal'a ve palanka var ise hâlâ her kimin zabtında

¹ Stantsiya Zaporoz'ka Sich (Ukrayna).

² Oril Nehri (Ukrayna). Metinde "أُرْل", BOA, HRT.h, 92'de Orel "أُرْل" imlası ile.

³ Samara Nehri (Ukrayna).

bulunur ise evvelki hâl üzere onun zabtında kala ve Muviş yanlarında olan yurd yerleri alâ-hâlihî hâlî kala.

Sekizinci Mâdde: Moskov Çarına tâbî gerek Moskov ve gerek Kazak ve gayriler Azak ve Kırım ve sâir serhadd-i İslâmiyye reâyâsına bir dürlü teaddî ve tecâvüz etmeyip ve esir almayıp ve davar sürmeyeler ve gizlü ve âşikâre bir ferde zarar u gezend erişdirmeyip ve bu makûle şakâvet ü tecâvüzden ve bir dürlü teaddiden muhkem men' olunalar. Şerâyıt-ı sulha mugâyir evzâ' [s. 37] u etvârları zâhir oldukda âşikâre muhkem haklarından geline. Devlet-i Aliyyem tarafından dahi Kırım hânlarına ve kalgay ve nüreddinlerine ve gayri sultânlar ve tavâyif-i Tatar'a ve sâir serhad hâkimleri ve zâbitlerine tenbîh oluna ki; onlardan dahi Moskov Çarının reâyâsına ve memleketlerine az çok asker ile varılmayıp ve teaddî ve tecâvüz eylemeyip ve esir almayıp ve davarların sürmeyip ve gizlü ve âşikâre zarar u ziyân erişdirmeyeler ve bir dürlü rencide vü remide eylemeyeler ve bu makûle sulh u salâha mugâyir işde bulunanlar, haberi alındıkda himâye olunmayıp cürmlerine göre muktezâ-yı adl ü şer' üzere haklarından geline ve tarafeynden gasbolunan her ne ise buldurulup sâhiblerine reddoluna ve tarafeynden bu makûle teaddiyât hasebiyle nizâ' vâkı' oldukda Kırım hânları ve serasker olan sultânlar ve tarafeynin serhad hâkimleri ve zâbitleri hakk u adl üzere görüp ihkâk-ı hak olunup tarafeynden şerâyıt-ı sulh u salâha riâyet olunarak bu makûle ihtilâli def' edeler ve tarafeynin serhad hâkimleri ve zâbitleri fasledemedikleri işler zuhûr ederse Âsitâne'ye havâle eyleyeler ve bu makûle nizâ' mümkün mertebede müddet-i kalilede görölüp faslında ihmâl ve te'hîr olunmaya.

Dokuzuncu Mâdde: Eğer Kalmuk tâifesi Devlet-i Aliyyeme tâbî Kırım halkına ve Kırım'a tâbî Çerkes ve Nogayluya düşmanlık edip zarar u ziyân ederse ol makûle Kalmukların içinde Moskovludan ve Moskov'a tâbî olanlardan bir ferd bulunmaya ve kezâlik Kırımludan ve sâir tavâyif-i Tatar'dan dahi Kalmuk bahânesiyle Moskovluya ve Moskov memleketine zarar u ziyân erişdirmeyeler ve tarafeynden bu makûle zarar u ziyân vâkı' oldukda iki taraftan dahi ol makûle yaramazların hakkından gelinip muhkem zabt olunalar ve tarafeynden alınan esir ve hayvânât reddoluna.

Onuncu Mâdde: Devlet-i Aliyye tarafından Kırımluya müteallik irâd olunan mutâlebe ahvâliyiçün ruhsatımız olmayıp ve henüz bu husûsda Çarın murâdı ma'lûmumuz olmamağla sâir vakitte söyleşilip tarafeynin rızâlarıyla rızâlaşıla.

On Birinci Mâdde: Târih-i temessükden mütevâliyeten yiğirmi beş sene tamâmına değin bu musâlahaya müddet

ta'yîn olunup ve müddet-i musâlahaya ve zamân-ı müsâlemede bâlâda tafsîl olunan şerâyıt-ı sulh u salâh tarafeynden kemâl-i ihtimâm ile mer'î tutula ve eğer müddet-i mezbûre münkazıye olmadan sulhun imtidâdı murâd olunur ise tarafeyn rızâlarıyla meddoluna ve bu akdolunan sulh u salâh Çar-ı müşârun-ileyhin ma'lûmu oldukda kabûlünü müş'ir nâmesiyle taraf-ı Devlet-i Aliyyemden ahidnâme almağıyçün Çar tarafından mu'teber Elçi ta'yîn oluna ve sulh u salâh istikrâr bulduğu gün ki, târih-i hicret-i Nebeviyyeden bin yüz yiğirmi beş senesi mâh-ı Cumâde'l-âhir'inin üçüncü günüdür; târih-i mezbûrdan doksan gün tamâmına değin Elçi gelip Der-i Devlet-medârıma vâsıl ola ve gelen Elçi-i mûmâ-ileyhimâ murahhas rehinler ile maan ahidnâme-i hümâyûn alalar ve bu temessükde mastûr olan mevâddan mâadâ tarafeyne nâfi' ve hayırlı ba'zı maddeler dahi iki taraftan murâd olunur ise şerâyıt-ı musâfât ve levâzım-ı muvâlât riâyet olunarak Çar tarafından gelen Elçi ile söyleşilip ahidnâmeye derc ü ilhâk olunmak câyiz ola ve eğer ol zamânda tarafeynden bir yeni mâdde akdolunmazsa hâlâ akdolunan şurûtu müştemil temessük Devlet-i Aliyyem tarafından makbûl ve mukarrer ola.

İmdi; fîmâ-ba'd mevâdd-ı merkûme üzere teccid ve temhid olunan işbu musâlahaya ve muvâdaa mukarrer ve mu'teber tutulup yerleri ve gökleri yokdan var eden Hazret-i Allâh -celle şânühü-nun ism-i şerîfini yâd ve Peygamberimiz hâtemü'n-nebiyyîn ve fahru'l-mürselîn Muhammedü'l-Mustafâ -sallâ'llâhü Teâlâ [s. 38] aleyhi ve sellem- hazretlerinin mu'cizat-ı kesiretü'l-berekâtlarını irâd edip şîme-i kerime-i hüsrevân-ı sadâkat-mu'tâd ve kâide-i marziyye-i tâcdârân-ı vefâ-i'tiyâd üzere ahd ü misâk ederiz ki; mâdâm ki onların tarafından zikrolunan mevâddın her birinin şurût ve kuyûduna ve sulh u salâhın mevâsık u uhûdüne kemâ-yenbağî riâyet oluna, husûsâ Kırımluya müteallik olan mutâlebe ahvâli tarafeynin rızâlarıyla rızâlaşıla ve hilâfına vaz' u hareket sudûr etmeye, taraf-ı hümâyûn-ı Pâdişâhânemizden ve ahlâf-ı saâdet-ittisâfımızdan ve vükelâ-yı âli-makâm ve sâir mîr-i mîrân-ı sâhibü'l-ihtîşâm ve ümerâ'-i zevi'l-ihtirâm ve umûmen asâkir-i nusret-encâmımızdan ve Kırım Hânı ve selâtîn ü mîrzâlardan ve asâkir-i Tatar-ı encüm-şümârdan ve cümle ubûdiyyetimiz ile şeref-yâb olan tavâyif-i huddâm-dan bir ferd hilâfına müteallik vaz' u hareket eylemeye.

Fi-evâsıtı L. sene 1125

Be-yurd-ı

Sahrâ-yı Edirne

VARLAM İSİMLİ MOSKOV RAHİBİNİN KIBRIS'TA
TUTUKLANDIĞINDA ALINAN PARA VE EŞYALARININ
GÖNDERİLMESİ İÇİN ÇIKARILAN EMİR

УКАЗ ОБ ВЫСЫЛКЕ ДЕНЕГ И ИМУЩЕСТВА
МОСКОВСКОГО ПЛЕННОГО ПО ИМЕНИ ВАРЛАМ,
КОНФИСКОВАННЫХ ПРИ АРЕСТЕ НА КИПРЕ

Kudüs ziyaretinden dönerken Kıbrıs Mütesellimi tarafından tutuklanarak Magosa Kalesi'ne hapsedilen ve serbest bırakılması için emr-i şerif çıkarılan Varlam adlı Moskov rahibin kendisinden alınan para ve eşyalarının da mahkeme marifetiyle geri alınıp güvenli bir şekilde gönderilmesine dair Kıbrıs Valisine ve Lefkoşa Mollasına hitaben çıkarılan emir.

107

Варлам, взятый в плен наместником на Кипре во время своего возвращения из Иерусалима, был заключен в крепость Магоса, а затем освобожден особым указом. Сей указ на имя губернатора Кипра и муллы Лefkoşa повелевает вернуть путем судебного разбирательства отобранные у Варлама деньги и имущество и доставить их в целостности и сохранности.

6-15 Şubat / февраля 1714

Kıbrıs Vâlisi Vezîr Mehmed Paşa'ya ve Lefkoşa Monlâsına hüküm ki:

Mefâhîru'l-ümerâi'l-milleti'l-Mesîhiyye Âsitâne-i Saâdetimde meks üzre olan Moskov elçileri –hutimet avâkıbü-hüm bi'l-hayr– Südde-i Saâdetime mühürlü arzuhâl gönderip; "Moskovludan Varlam nâm Râhib bundan akdem varıp Kudüs-i Şerîf'de ziyâretgâh-ı Nasârâ olan mahalleri ziyâret ve ba'dehû avdet edip Kıbrıs Cezîresi'ne geldikte Kıbrıs Mütesellimi tarafından ahz ve Magosa Kal'ası'nda mahbûs olmağla itlâkıy-cün emr-i şerîf verilmeğîn Râhib-i mesfûrdan aldıkları nukûd u

eşyâ dahi her ne ise ma'rîfet-i şer'le istirdâd olunup emn ü selâmet ile bu tarafa irsâl olunmak" bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğîn; "Vech-i meşrûh üzre ahnan nukûd u eşyâsı şer'le istirdâd ve sâlimen irsâl ü isâl olunmak emrim olmuştur." deyu yazılmışdır.

Evâhir-i M. sene [1]126

Çavuş:

MOSKOV ELÇİSİ VE MURAHHASLARININ SEKİZ
ADAMLARI İÇİN VERİLEN
YOL EMRİ

УКАЗ В ОТНОШЕНИИ ВОСЬМИ ЛЮДЕЙ
МОСКОВСКОГО ПОСЛА И УПОЛНОМОЧЕННЫХ
ПРЕДСТАВИТЕЛЕЙ

108

Moskov Elçisi ve murahaslarının adamlarından fazla oldukları gerekçesiyle ülkelerine gönderilen sekizinin, yollarda kendilerine ve yanlarındaki eşya ve gereçlerine karışılmaması, geçip gitmelerine mâni olunmaması ve ahidnâme-i hümayûna aykırı olarak haraç vs. talep edilmesine dair İstanbul'dan Moskov sınırına kadar yol üzerinde bulunan kazalardaki kadı, görevli vs. kimselere hitaben çıkarılan emir.

Указ, поручающий кадиям и прочим встречающимся на пути от Стамбула до границы с Москвой лицам, не трогать вещи и животных, а также не чинить препятствия на пути восьми людям из числа людей московского посла и уполномоченных представителей, отправляемых на родину ввиду избыточности их числа.

16-25 Şubat / февраля 1714

Âsitâne-i Saâdetimden Moskov hudûduna varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve kethüdâyerleri ve
Yeniçeri serdârları ve sâir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Mefâhiru'l-ümerâi'l-milleti'l-Mesîhiyye Âsitâne-i Saâdetimde olan Moskov Elçisi ve murahasları –hutimet avâkıbühüm bi'l-hayr– Südde-i Saâdetime mühürlü arzuhâl gönderip; "yanında olan âdemleri kesir olmağla sekiz nefer âdemlerin vilâyetlerinde olan evlerine göndermek murâd etmeleriyle her kangızın taht-ı hükûmet ve kazâsına varıp dâhil olur ise menâzil ü merâhilde kendülerine ve esvâblarına dahl ü taarruz

ve mürûrlarına mümânaat olunmayıp ahidnâme-i hümayûna muhâlîf harâc mutâlebesiyle ve sâir bahâne ile rencâde vü remâde olunmamak" bâbında hüküm-i hümayûnum recâ etmeğîn; "Vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuştur." deyu yazılmışdır.

Evâil-i S. sene [1]126

YOVAN İSİMLİ MOSKOV TACİRİNİN KEFE'DEKİ
MALLARININ HER KİMDE İSE ALINIP KENDİSİNE
VERİLMESİ İÇİN ÇIKARILAN EMİR

УКАЗ О ВОЗВРАТЕ И ПЕРЕДАЧЕ ИМУЩЕСТВА
МОСКОВСКОГО КУПЦА ПО ИМЕНИ
ЙОВАН В КЕФЕ

İstanbul'dan satın aldığı bir miktar eşyayı yüklediği Mehmed Reis'in gemisi ile gidecek iken alıkonulması üzerine adı geçen Reis tarafından mallarının Kefe'ye götürüldüğü kendisine bildirilen Yovan isimli Moskov tacirinin söz konusu mallarının her kimin elinde ise mahkeme marifetiyle tespit edilip alınıp kendisine verilmesine dair Kefe Beylerbeyine ve Kefe Kadısına hitaben çıkarılan emir.

109

Указ, поручающий кадию Кefe и бейлербею Кefe оценить в рамках суда количество и, забрав у кого бы то ни было, предоставить обратно имущество московского купца по имени Йован, которому сообщили о том, что, когда вышеупомянутый купец собрался отправиться на корабле Мехмеда Реиса и загрузил на судно приобретенные им в Стамбуле вещи, Мехмед Реис отправил эти вещи в Кefe.

22-31 Ağustos / августа 1714

Kefe Beğlerbeğisine ve Kefe Kâdisına hüküm ki:

Moskov tüccârından Yovan nâm müste'men Südde-i Saâdetime arzuhâl edip; "işbu bin yüz yigirmi altı senesinde mahrûse-i İstanbul'dan biraz eşyâ iştirâ ve Hammâmî(?) oğlu Mehmed Reis'in sefînesine tahmül edip gitmek üzere iken kendüsi bi-hasebî'l-iktizâ alkonulmağla mezkûr Mehmed Reis bunun eşyâsını götürüp Kefe'de bir mahalle vaz' eylediğin

hâlâ gelip ihbâr etmekle eşyâ'-i merkûme her kimin zabtında ve yedinde bulunur ise ba'de's-sübût şer'le kendüye ahverilmek" bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğin; "Kendü mâh olan eşyâsı mahallinde şer'le sâbit oldukda müteveccih olanlardan ahverilmek emrim olmuştur." deyu yazılmışdır.

Evâsıt-ı Ş. sene 1126

MOSKOV ELÇİSİ VE MURAHHASLARININ GEMİYLE
AZAK'A GÖNDERDİKLERİ EŞYALARIN GEÇİŞİNE
MÂNİ OLUNMAMASI VE GÜMRÜK İSTENMEMESİ İÇİN
ÇIKARILAN EMİR

УКАЗ О СВОБОДЕ ПЕРЕВОЗКИ И ОСВОБОЖДЕНИИ
ОТ ТАМОЖЕННЫХ ПОШЛИН В ОТНОШЕНИИ
НАПРАВЛЯЕМОГО НА СУДНЕ В АЗОВ ИМУЩЕСТВА
МОСКОВСКОГО ПОСЛА И УПОЛНОМОЧЕННЫХ
ПРЕДСТАВИТЕЛЕЙ

Rus Elçisi ve murahhaslarının, kara yoluyla gönderilmesi zor olduğu için gemilere yükleyip Azak'a gönderdikleri eşyalarından, götürülmesi yasak olmayanların geçişine mâni olunmaması ve gümrük talep edilmemesine dair İstanbul'dan Azak'a kadar sahillerde bulunan kazaların kadılarına, İstanbul Gümrük Eminine, Kerç ve Taman kalelerinin dizdarlarına hitaben çıkarılan emir.

110

Указ, поручающий кадиям на пути от Стамбула до Азова, главе стамбульской таможни, комендантам крепостей Керчь и Тамань не препятствовать перевозке товаров, не запрещенных к перевозке, которые русский посол и уполномоченные представители загрузили и отправили на судно в Азов в связи с трудностью транспортировки по суше, а также освободить их от таможенного контроля.

30 Ağustos / августа 1714

Âsitâne-i Saâdetimden Azak'a varınca sevâhil-i bahrde vâkı' olan kazâların kâdılarına ve
İstanbul Gümrük Emîni Ahmed -zîde mecdühü-ya ve Kerş ve Taman kal'aları dizdârlarına hüküm ki:

Mefâhiru ümerâi'l-milleti'l-Mesîhiyye Âsitâne-i Saâdetimde olan Moskov Elçisi ve murahhasları -hutimet avâkıbühüm bi'l-hayr- Südde-i Saâdetime mühürlü arzuhâl gönderip; "karadan nakli müteassir olan eşyâlardan âyine ve Frenk'den gelen toprak tabak ve iskemleler ve odalar zînetine ve ba'zı dolaba müteallik otuz beş aded sandık eşyâlarım sefine ile Azak tarafına irsâl etmeleriyle nakl ü mürûruna kimesne mâni'

olmayıp gümrük talebiyle ve âhar vechile rencâde vü remîde olunmamak" bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeleriyle; "memnûâtдан olmayan eşyâların mürûruna mümânaat olunmayıp ve gümrük talebiyle müdâhale ve rencâde olunmamak emrim olmuşdur." deyu yazılmışdır.

19 Ş. sene [1]126

MOSKOV ELÇİSİ VE ADAMLARININ ŞAHSİ
KULLANIMLARI İÇİN SATIN ALINACAK ŞARABIN
NAKLİNE MÂNİ OLUNMAMASI İÇİN ÇIKARILAN EMİR

УКАЗ О СВОБОДЕ ПЕРЕВОЗКИ ВИНА,
ПРИБРЕТЕННОГО МОСКОВСКИМ ПОСЛОМ И ЕГО
ЛЮДЬМИ ДЛЯ ЛИЧНОГО ПОЛЬЗОВАНИЯ

Misafir olarak İstanbul'da bulunan Moskov Elçisinin; kendisi, tercümanı ve adamlarının şahsi kullanımları için İstanbul'a yakın iskele, kıyı ve adalardan şarap satın almasına ve evine nakletmesine mâni olunmaması ve harç ve avaid adı altında para talep edilmemesi için emir çıkarılması isteğinde bulunması üzerine, kendisi Osmanlı Devleti'nin misafiri olduğu için dostluğa binaen sadece bir defalık üç bin beş yüz medre şarabın nakline mâni olunmaması hakkında Yeniçeri Ağasına ve Hassa Bostancıbaşıya hitaben çıkarılan emir.

111

Указ на имя янычарского аги и главного придворного садовника о свободе перевозки вина, покупаемого на пристанях, побережьях и островах вблизи Стамбула. посол Москвы Петрус Андрионович Толстой и его люди обладали правом освобождения от таможенной пошлины и прочих налогов в отношении, а также правом беспрепятственной перевозке вина.

1-9 Eylül / сентября 1714

[s. 39] Yeniçeri Ağasına ve Hâssa Bostâncıbaşıya hüküm ki:

Kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesihîyye hâlâ Âsitâne-i Saâdetimde müsâfîren sâkin olan Moskov Elçisi –hutimet avâkıbühü bi'l-hayr– Südde-i Saâdetime arzuhâl gönderip; "kendünün ve tercemân ve âdemlerinin kefâf-ı nefsleriyçün beher medresi onar vakıyye olmak [üzre] İstanbul'a karîb mahallerden akçasıyla kifâyet mikdârı hamr iştirâsına ve hânesine nakline mümânaat olunmayıp zâbitlerden ve âhardan

harc ve avâyid nâmyla akça mutâlebesiyle renâde olunmamak" bâbında hükm-i hümayûnum recâ eylediği ecilden Devlet-i Aliyyemin müsâfîri olmağla dostluğa binâen ancak bir defada İstanbul'a karîb mahallerden yalnız üç bin beş yüz medre hamrın nakline mümânaat olunmamak için hüküm yazılmışdır.

Fî-evâhiri Ş. sene [1]126¹

¹ Defterde, bu sayfanın kalan kısmı ile daha sonra gelen 40, 41, 42, 43, 44 ve 45 numaralı sayfalar boştur.

OSMANLI VE MOSKOV DEVLETLERİNİN, HER İKİ
TARAFIN TAYİN ETTİĞİ GÖREVLİLERİNCE TESPİT
OLUNAN SINIRLARINA DAİR OSMANLI TARAFININ
DÜZENLEDİĞİ HÜCCET

СВИДЕТЕЛЬСТВО, ВЫДАННОЕ ОСМАНСКОЙ
ИМПЕРИЕЙ, ОБ УСТАНОВЛЕНИИ ГРАНИЦ
ОТВЕТСТВЕННЫМИ ЛЮДЬМИ, НАЗНАЧЕННЫМИ
ДВУМЯ СТОРОНАМИ: МОСКОВСКИМ
ГОСУДАРСТВОМ И ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИЕЙ

Osmanlı Devleti ile Moskov Çarlığı arasında yapılan antlaşma¹ gereğince her iki taraftan ayrı ayrı tayin olunan görevlilerin bir araya gelerek Özi, Erel, Samar, Miyuş ve Ten nehirleri ile Çerkeskirman ve Azak kalelerinin bulunduğu bölgede belirli aralıklarla işaretler koymak suretiyle tespit ettikleri Osmanlı - Moskov sınırına dair Osmanlı tarafınca düzenlenen hüccet.

112

В соответствии с заключенным между Османской империей и московским государством соглашением (соглашение Эдирне) была произведена встреча назначенных двумя сторонами ответственных лиц. Свидетельство об установлении границ между Османской империей и московским государством составлено представителями Османской империи и устанавливает границы путем установки указателей в конкретных точках в месте расположения рек Ози, Эрель, Самар, Миюш и Тен и крепостей Черекскирман и Азак.

22 Temmuz / июля 1714

[s. 46] Devlet-i Aliyye ile Moskov beyninde kat' olunan arâzî hudûdunu mübeyyin hüccetin sûretidir.² Ash Reîs Efendidedir.

El-emru hasbemâ hurrire fih.
Nemekahü'l-'abdü'l-'fakîru ileyhi -sübhânehû ve teâlâ-

Murâd

El-me'mûru bi-rü'yeti hâze'l-emri'l-hatîr
min-kıbeli men bihî inâyetü'l-'Meliki'l-Kadîr
-ufiye anhü-

Sebeb-i tahrîr-i kitâb ve mûcib-i tasîr-i hitâb oldur ki:

Serhadd-i mansûre civârında vâkı' mülûk-i Nasârâdan Moskov Çarının bin yüz yigirmi üç ve bin yüz yigirmi dört senelerinde mün'akid olan sulh u salâhın şurûtuna mugâyir bundan akdem hareketi olmağın âf-tâb-ı saltanatları zulmet-güdâz-ı mekân ü zamân ve mâh-tâb-ı hilâfetleri pertev-endâz-ı zemîn ü âsmân olan sultân-ı selâtin-ı cihân ve hâkân-ı havâkin-ı zamân, vâris-i mülk-i Süleymân, bâis-i emn ü emân, sultânü'l-'İslâmî ve'l-müslimîn, nâsır-ı şer'-i şerif-i Seyyidü'l-mürselin, sultân bin es-sultân es-Sultân el-Gâzî Ahmed Hân ibnü's-Sultân Mehmed Hân -lâ-zâlet

âyâtü saltanatihî mastûreten fî-sahâyifî'l-eyyâm³ ve mâ-berihat silsiletü hilâfetihî müteselsiletin ilâ-inkırâz'd-dühûri ve'l-a'vâm-hazretleri âyât-ı ızâm-ı cihâd ile me'mûren Çar-ı mesfûr üzerine sefere azimet birle mahmiyye-i Edirne'ye hareket-i hümâyûnları oldukda Çar-ı mesfûrun Âsitâne-i Saâdet'de olan murahhas âdemleri Çarları tarafından vâkı' olan cürmüne isti'fâ ve Âsitâne-i Saâdet'de mukim İngiltere ve Netherlande elçilerine ilticâ ile ke'l-evvel musâlahaya mürâaat etdiklerinde; "Es-sulhu seyyidü'l-ahkâm" recâsı li-maslahati'l-enâm makbûl-i hümâyûn oldukdan sonra istihkâm-ı

¹ Edirne Antlaşması.

² Aynı konuda Rus tarafınca düzenlenen temessükle mukayese ve mukabele için bk. bir sonraki 113 numaralı kayıt.

³ Metinde "enâm" şeklindedir.

muâhede için tarafeynden tahrir ve ahz ü i'tâ olunan ahid-nâmelerde tasrih olunduğu üzere tefrik-ı arâzi ve temyiz-i sınır için vaz'-ı alâyim olmak lâzım ü ehemmiyet olmağın husûs-ı mezbûrun kemâ-yenbağı keşif ve itmâm ve imzâsı bâbında bu fakîre hitâben tuğrâ-yı garrâ-yı sultânî ile muaven fer mân-ı cihân-mutâin sudûruna binâen bu fakîr dahi Pâdişâh-ı İslâm –*dâme zillü âtfetihî memdûden alâ-mefâ-riki'l-enâm*– hazretlerinin kibel-i saâdetlerinden bi-mâ hüve'n-nehcü's-şer'i husûs-ı mezbûra vekilleri olan râfiâ hâze'l-kitâb fahru erbâbi'd-devleti'l-garrâ, sadru ashâbi'r-rütbeti'l-ulyâ saâdetlü Tevkîi İbrâhîm Ağa ve kıdvetü erbâbi'l-câhi ve'l-celâl, zübdetü ashâbi'l-mecdi ve'l-ikbâl izzetlü Defterdâr-ı sâbık Mehmed Efendi¹ hazerâtı ile husûs-ı mezbûrda menziletlü, celâdetlü Hân-ı âli-şân-ı şehâmet-nişân hazretleri taraf-ı şeriflerinden maiyyetlerine ta'yîn olunan Or Beği Mehmedşâh Beğ ibn-i Arslan Gâzi Mirzâ ve Hotin cânibinde sâbıkâ Serasker olup hâlâ Hotin Muhâfızı olan Vezîr-i rûşen-zamîr devletlü saâdetlü Abdi Paşa hazretleri tarafından dahi kezâlik maiyyetlerine ta'yîn olunan ağalarından Mehmed Ağa ibn-i Mustafâ ve sâir Devlet-i Aliyye tarafından bâ-fermân-ı âli ta'yîn olunan serhadd-i mansûre ağalarından ve neferâtdan ma'lûmü'l-esâmî ve'l-eşhâs cemm-i gafîr kimesneler ile ahidnâmelerde isimleri mastûr ve mezkûr olan Erel ve Samar suları demekle şehir nehreyn beyninde vâkı' Portoşo² nâm mahalle varıp Moskov Çarı tarafından bâ-temessük mu'teber Tahdid Vekili olan kıdvetü a'yânî'l-milleti'l-Mesîhiyye Viç-gubernator³ İstefan Andriyoviç Kalıçev⁴ Sofracı ile husûs-ı mezbûrda maiyyetine ta'yîn olunan Polkovnik İvan İvanoviç Tavaşo Sofracı ve Kamendanta Andrey Artemoviç Polobin⁵ ve Ceneral Yesavul⁶ Vasili Jurakovski ve Ceneral Tuğcusu(?) Yako(?) Lizhob(?) nâm komsarlara mahall-i mezbûrda ba'de'l-mülâkât akdolunan meclis-i şer'-i hatîrda hudûda müteallik mükâleme ve münâkaşadan sonra cümle ile mahall-i mezbûrdan kalkıp Nehr-i Özi'ye sazlık ve batıklık olmağla çeyrek saat bu'du olan sed üzeri ki, Erel tarafından tahminen yüz elli adım mikdârı karibinde tûlânî ve kadimî mürtefi' bir depe vardır; ol mahalle varıldıkda rızâ-yı tarafeyn ve ma'rîfet-i şer'-i şerîf ve ittifâk-ı ahâlî-i serhadd-i mansûre ve asâkir-i Kırım ile zikrolunan mahalden tesviye-i tarafeyn için sahihu'l-ayâr saatler ile tarafeyne mu'temed ve mevsûku'l-keâm âdemler gönderilip yoklandıkda mahall-i mezbûrdan nehreyn-i merkûmeyne varınca tarafeyni seyr-i i'tidâl üzere beşer saat ve üçer çeyrek olmağla mahall-i mezkûrun muntasıf olduğu zâhir olmağın

mahall-i mezbûr tarafeynden ibtidâ'-i hudûd i'tibâr ve kayd olundukdan sonra berây-ı alâmet mahall-i mezbûrda tarafeynden birer hunka ihdâs olunup ondan şimâl-i şarkîye doğru tahminen bir buçuk saat gidildikde Kolayın(?) Karaağacı demekle ma'rûf çamlı ormanı kible tarafına aldıkdan sonra sâbıkuz-zikr Portoşo nâm sulu mahallin bayır üzerinde vâkı' güherçile depesi'ne varıldıkda mezkûr depeden dahi ber-vech-i muharrer tarafeyne mu'temedün-aleyh âdemler gönderilip yoklandıkda mezkûr depeden nehreyn-i mezbûreyne varınca tarafeyni seyr-i i'tidâl üzere beşer saat ve yarımşar çeyrek olup mezkûr depenin dahi ol vechile muntasıf olduğu zâhir ü müteayyin olmağın tarafeynden mezkûr depeye karib tarafeynden birer hunka ihdâs olunup ondan yine şimâl-i şarkîye doğru kırlar ile gidildikde tarik-ı câddenin sol tarafında olup kible tarafında olan Kalçın(?) Deresi'ne tahminen nısf saat bu'du olan ortası çukur güherçile depesi ki, elli adım mikdârı batı tarafından berâberinde kadimî mürtefi' bir depedir; ol depelerin ortasına varılıp mezkûr depelerden dahi vech-i meşrûh üzere tarafeyne âdemler gönderilip yoklandıkda mezkûr depelerden nehreyn-i mezbûreyne varınca tarafeyni dörder saat ve üçer buçuk çeyrek olmağla mezkûr depelerin muntasıf olduğu kezâlik nümâyân olmağın mezkûr depelerin ortasında dahi tarafeynden birer hunka ihdâs olunup ondan yine şimâl-i şarkîye doğru kırlar ile gidilip lisân-ı Tatar'da Küçük Açı ve lisân-ı keferede Vizofka demekle ma'rûf sulu dereye varmaksızın bir saat kala mahall-i refia varılıp ondan dahi ber-vech-i meşrûh tarafeyne âdemler gönderilip yoklandıkda mahall-i mezbûrdan nehreyn-i merkûmeyne varınca tarafeyni ikişer buçuk saat olup mahall-i mezbûrun dahi muntasıf olduğu muayyen olmağın onda dahi tarafeynden birer hunka ihdâs olunup ondan yine şimâl-i şarkîye doğru kırlar ile gidilip lisân-ı Tatar'da Büyük Açı ve lisân-ı keferede Küçük Ternofka⁷ demekle ma'rûf derenin kible tarafında vâkı' üzerinde küçürek müteaddid depeler olan mahall-i mürtefia varılıp ondan dahi tarafeyne minvâl-i meşrûh üzere âdemler gönderilip yoklandıkda mahall-i mezbûrdan nehreyn-i mezbûreyne varınca tarafeyni seyr-i i'tidâl üzere dörder saat olup mahall-i mezbûrun dahi muntasıf olduğu zâhir olmağın onda dahi tarafeynden birer hunka ihdâs olunup ondan yine şimâl-i şarkîye doğru kırlar ile gidilip lisân-ı Tatar'da Com Samarı ve lisân-ı keferede Büyük Ternofka demekle ma'rûf dereye kezâlik kible tarafına doğru kırlar ile bir saat bu'du olan mahall-i mürtefia varılıp ondan dahi ber-vech-i meşrûh tarafeyne âdemler gönderilip

¹ Defterdar Sarı Mehmed Paşa (ö. 1717).

² Protochi (Ukrayna). BOA, HRT.h, 92'de "پروتوج" imlası ile.

³ Metinde "ووج غورناطر" şeklindedir.

⁴ Stephan Andreevich Kolychev (dönemi: 1717-1720).

⁵ Komendant Andrey Artyomoviç Polobin.

⁶ Ceneral Yesavul: Kazak askerî hiyerarşisinde bir rutbe. Metinde "Yesavuli" şeklinde geçmektedir.

⁷ Ternovka, Ternivka (Ukrayna).

yoklandıkda mahall-i mezbûrdan yine nehreyn-i mezbûreyne varınca tarafeyni altışar saat olup mahall-i merkûmun dahi muntasıf olduğu müteayyin olmağın onda dahi tarafeynden birer hunka ihdâs olundukdan sonra Nehr-i Erel'in başı tamâm olmağla tesviye-i tarafeyn mümkün olmayıp mahall-i merkûmdan Ten Suyu'na varıncaya değin ihbâr ile vaz'-ı alâ-yim olmak tarafeyne lâzım gelmeğın husûs-ı mezbûra vukûfu ve tarafeynin mu'temed ve mevsûku'l-kelâmı olan âdemlerden ba'de'l-istihbâr onlardan her biri dahi; "Mahall-i merkûmdan Muiş Suyu çatalına değin zikr[i] âti mahallerde vaz'-ı alâyim ile tefrik-ı arâzi kılınmak her vechile tarafeyne en-seb ü evlâdır." deyu ihbârlarından sonra mahall-i mezbûrdan kalkılıp Samar Budağı demekle ma'rûf sulu derenin şimâl-i şarki tarafında bir saatlik mahalde vâkı' bayır ki, tarik-ı câddeye karib üzerinde kadîmî mürtefi' bir depe vardır ve ol depenin nısf saat mikdârı sol tarafında bir küçük orman dahi vardır; ol mahalle varıldıkda cümle ittifâkıyla mezkûr depeye karib tarafeynden birer hunka ihdâs olunup ondan kible tarafına doğru yine kırlar ile gidilip Tur Suları derele-rinin ibtidâ deresi ki, lisân-ı keferede Nemoroska¹ demekle ma'rûfdur; ol dereye varıldıkdan sonra karşı tarafında bayır üzerinde bir saat dahi gidildikde Moskov'un Mahmûde nâm Kal'asına giden tarik-ı câddenin elli adım sağ tarafında cümle ittifâkıyla tarafeynden birer hunka ihdâs olunup ondan yine kible tarafına doğru kırlar ile gidilip Eğri Tur Deresi'ne muttasıl sırt üzerinde vâkı' cenûb tarafında ortası çukur güherçile depesi ki, tahminen iki yüz adım mikdârı berâberinde kezâlık ortası çukur kadîmî mürtefi' bir depe vardır; ol depelerin ortasına varıldıkda zikrolunan Eğri Tur Deresi'ni sol tarafımıza [s. 47] aldıkdan sonra taraf-ı garba meyilli tarafeynden cümle ittifâkıyla mezkûr depelerin ortasında birer hunka ihdâs olunup ondan zikrolunan sırt ile bir mikdâr gidildikde sağ tarafı Krinka² sularının dereleri ve sol tarafı sâbıku'z-zikr Mahmûde Kal'ası'na câri olan suların dereleri olup ve mezkûr suların başları ucundan geçilip Beşbayrak(?) demekle meşhûr ağaçlıkların ortasına varıldıkda onda dahi cümle ittifâkıyla tarafeynden birer hunka ihdâs olunup ondan yine zikrolunan sırt ile gidilip Ulu-gan(?) Kara Depesi nâm mahalle varıldıkda onda dahi cümle ittifâkıyla cenûb tarafından karibinde tarafeynden birer hunka ihdâs olunup ondan yine zikrolunan sırt ile gidilip lisân-ı keferede Olhovati Koladis(?)³ demekle meşhûr suyu Muiş'e câri ve etrafı câ be-câ ağaçlıklı dere başına varıldıkda onda dahi cümle ittifâkıyla tarik-ı câddeye karib tarafeynden birer hunka ihdâs olunup ondan kezâlık lisân-ı keferede Lonti(?) Bayrak(?) demekle ma'rûf ağaçlıklı dere ki, sağ

tarafında tahminen iki saat mahalde Savr(?) Depesi vardır; ol dereye varıldıkda onda dahi cümle ittifâkıyla tarik-ı câddenin iki tarafına tarafeynden birer hunka ihdâs olundukdan sonra bâlâda tahrir olunduğu üzre haber verilen mahaller zikri mürûr eden Lonti(?) Bayrak(?) nâm mahalde tamâm olup ve zikri âti Muiş Suyu çatalının verâsı Azak toprağı olmağın mahall-i mezbûrdan kalkılıp yine zikrolunan sırt ile bir mikdâr dahi gidilip Muiş Suyu çatalında vâkı' Çerkeskirman Geçidi ta'bîr etdikleri ma'berden ubûr ve onda bir gün meks olundukdan sonra ol havâlinin hudûd-ı kadimesi istihbâr olunmak için Azak Kal'ası ahâlisinin müsinn ü ihtiyârı ve husûs-ı mezbûra vukûf-ı tammı olmağla Kal'a-i merkûmeden getirdilen Başbeşlü Ağası el-Hâc Pomak Ağa ibn-i İslâm ve İkinci Beşlü Ağası Gâyibverdi Ağa ibn-i Ötünli ve Sol Kol Ağası Baçakay Mehemed Ağa ibn-i Hüseyin ve Müteferrikabaşı Kudreş(?) Ağa ibn-i Hân Mehemed ile ocakları ihtiyârlarından Müteferrika Ak Mehemed Ağa ibn-i Hüseyin ve Yûsuf Ağa ibn-i Menli Hân ve Tanakay Ağa ibn-i Hasan ve sâir ma'lûmü'l-esâmî ve'l-eşhâs cemm-i gafir kimesneler delâleti ile dahi mârru'z-zikr Muiş Suyu çatalının Azak tarafında vâkı' bayır üzerinde Çerkeskirman Kal'ası'na giden tarik-ı câddenin iki tarafına cümle ittifâkıyla tarafeynden yine birer hunka ihdâs olunup ondan tarik-ı mezbûr ile gidilip lisân-ı Tatar'da Tonuzlağı ve lisân-ı keferede Tuzla demekle ma'rûf nehre varıldıkda mahall-i mezbûrda ol havâlinin hudûd-ı kadimesi mezbûrûndan ve Çerkeskirman Kal'ası keferesinden istihbâr olundukda tarafeynden sudûr eden akvâl mütehâlîfe olmağla mahall-i mezbûrda tarafeyn beyninde nizâ'-ı kesir vukûundan sonra Azak Kal'ası ahâlisi Çerkeskirman Kal'ası keferesini ilzâm ile hak zâhir ve nehr-i mezbûr ale'l-iştirâki's-seviyy sınır olmağa sezâ olmağla nehr-i mezbûr tarafeyn beyninde müşterek olmak üzre had i'tibâr ve kayd olundukdan sonra nehr-i mezbûr cereyânı üzre gidilip nehr-i mezbûrun Taş Geçidi nâm mahalline varıldıkda mezkûr Taş Geçidi ol havâlinin ma'rûf u mu'teber mahallerinden olmağla vech-i muharrer üzre ba'de'l-istihbâr yine tarafeynden sudûr eden akvâl mütehâlîfe olmağın kezâlık tarafeyn beyninde birkaç gün münâzaât-ı azîme vukûundan sonra yine Çerkeskirman Kal'ası ahâlisi mülzem olmalarıyla mezbûr Taş Geçidi tarafeyn beyninde müşterek olmak üzre karşı tarafına geçildikde Çerkeskirman yolunun sağ tarafında vâkı' Demirlek⁴ Deresi'ne giden tarik ki, zikrolunan geçide muttasıl sed üzeri ve etrafı çalılıktır; ol tarikin iki tarafına cümle ittifâkıyla tarafeynden yine birer hunka ihdâs olunup ondan sâbıku'z-zikr Demirlek Deresi'ne giden tarik ile bir mikdâr gidilip mezkûr

¹ Nemorozh (Ukrayna). Metindeki imlası (غروسقه) "Groska" şeklindedir.

² Krynka Nehri (Ukrayna ve Rusya).

³ Bu isim 113 numaralı kayıta "Kaldus" şeklinde geçmektedir.

⁴ Bu isim 113 numaralı kayıta "Timurlek"; 128, 130, 155 ve 156 numaralı kayıtlarda "Timurlenk" şeklinde geçmektedir.

Demirlek Deresi'ne varıldıkda mezkûr dere dahi ber-vech-i muharrer ale'l-iştirâki's-seviyy sınır olmağa sezâ olmağa mezkûr dere tarafeyn beyninde müsterek olmak üzre had i'tibâr ve kayd olundukdan sonra zikrolunan dere ile tahmînen bir buçuk saat gidilip Demirlek Suyu zuhûr etdiği mahalle varıldıkda mezkûr Demirlek Suyu dahi tarafeyn beyninde müsterek olmak üzre tarafeynden cümle ittifâkıyla mahall-i mezbûrda birer hunka ihdâs olunup ondan nehr-i mezbûr cereyânı üzre gidilip nehr-i mezbûrun Nehr-i Ten'e munsab olduğu mahalle varıldıkda mahall-i mezbûrda sazlık ve bataklık olmağın âlâmet vaz'ı mümkün olmayıp tahmînen iki yüz adım yukarısında nehr-i mezbûrun iki tarafına

cümle ittifâkıyla yine birer hunka ihdâs olunmuşdur. Hâlâ ibtidâ'-i hudûd i'tibâr ve kayd olunan Nehr-i Özi kenârında ki hunkalardan Azak ile Çerkeskirman beyninde muntasıf olup Nehr-i Ten kenârında intihâ'-i hudûd olan Demirlek Suyu üzerindeki hunkalara gelince bu vechile tahdid ü temyiz olunan yüz on saatden ziyâde mesâfenin sağ tarafı arâzî-i İslâmiyyeye mülhak olmağa Pâdişâh-ı İslâm –*dâme zillühû alâ-mefâriki'l-enâm*– hazretlerinin havza-i tasarruflarında olup ve sol tarafı dahi Çar-ı mesfûrun tasarrufuna kaldığı bi'l-ibtigâ ketb olundu.

Fi'l-yevmi'l-âşir min-Recebi'l-ferd li-sene sitte ve ısrın ve miete ve elf. [10 B. 1126]

Şühûdü'l-hâl

Fahru'l-akrân el-Hâc Ömer Ağa, tâbî-i Mehmed Efendi el-mezbûr / Fahru'l-akrân Abdullâh Ağa, tâbî-i mezbûr / Fahru'l-akrân Yûsuf Ağa, tâbî-i mezbûr / Fahru'l-eşbâh Şehrî Mehmed Ağa, tâbî-i mezbûr / Fahru'l-akrân Süleymân Ağa / Fahru'l-akrân el-Hâc İbrâhîm, tâbî-i Tevkîi / Sağ-kol Ağası Ali Ağa ibn-i İsâ / Sol-[kol] Ağası Mustafâ Ağa ibn-i Muslu / Fahru'l-akrân Ali Ağa, Fârisân-ı Evvel-i Bender / Hüseyin Ağa, Fârisân-ı Sâni-i Bender / Ali Ağa ibn-i Ömer, Fârisân-ı Evvel-i Yanıkhisar / Halîl Ağa ibn-i İsmâîl, Fârisân-ı Sâni-i Yanıkhisar / el-Hâc Mustafâ Ağa ibn-i Mehmed, Fârisân-ı Evvel-i Özi / Sâlih Ağa ibn-i Mahmûd, Fârisân-ı Sâni-i Özi / Mustafâ bin Osmân / Bektaş bin Bayram / Bilâl bin İbrâhîm / Hasan Çavuş ibn-i İsmâîl / Ali bin diğer İsmâîl / Ali bin Yûsuf / Yûsuf bin Abdullâh / Halîl bin İne / Alemdâr İsmâîl bin Abdullâh / Ebûbekir bin Şahin / Kethüdâ İsmâîl bin Yûsuf / Alemdâr Şa'bân bin Yûsuf / Tercemân Ali Odabaşı ibn-i Ramazân ve gayruhum.

OSMANLI VE MOSKOV DEVLETLERİNİN, HER İKİ
TARAFIN TAYİN ETTİĞİ GÖREVLİLERİNCE TESPİT
OLUNAN SINIRLARINA DAİR MOSKOV TARAFININ
DÜZENLEDİĞİ TEMESSÜK

РАСПИСКА, ВЫДАННАЯ МОСКОВСКОЙ
СТОРОНОЙ, О ГРАНИЦАХ, УСТАНОВЛЕННЫХ
МЕЖДУ ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИЕЙ
И МОСКОВСКИМ ГОСУДАРСТВОМ
ПРЕДСТАВИТЕЛЯМИ ОБЕИХ СТОРОН

Osmanlı Devleti ile Moskov Çarlığı arasında yapılan antlaşma¹ gereğince her iki taraftan ayrı ayrı tayin olunan görevlilerin bir araya gelecek Özi, Erel, Samar, Miyuş ve Ten nehirleri ile Çerkeskirman ve Azak kalelerinin bulunduğu bölgede belirli aralıklarla işaretler koymak suretiyle tespit ettikleri Osmanlı - Moskov sınırına dair Moskov tarafınca düzenlenen temessüğün tercümesi.

113

В соответствии с заключенным между Османской империей и московским государством соглашением (соглашение Эдирне) была произведена встреча назначенных двумя сторонами ответственных лиц. Расписка об установлении границ между Османской империей и московским государством составлено представителями Османской империи и устанавливает границы путем установки указателей в конкретных точках в месте расположения рек Ози, Эрель, Самар, Миюш и Тен и крепостей Черекскирман и Азак.

25 Temmuz / июля 1714

[s. 48] Moskov muhaddidlerinin Devlet-i Aliyye tarafına verdikleri temessüğün tercemesi sûretidir². Ash Râis Efendidedir.

Bâis-i tasfîr ve tahrîr-i kitâb oldur ki:

Bi-inâyeti'llâhi Teâlâ âsâyiş-i halâyık u ibâd ve ârâmiş-i memâlik ü bilâd için bundan akdem Edirne'de bin yüz yigirmi beş senesi Cumâde'l-âhire'sinin üçüncü gününde mün'akıd olan sulh u salâhın bi-tevfıkı'llâhi Teâlâ istikrârı için teşhîs-ı mevâzî'-ı sınır u hudûda me'mûr olduğumuz hasebiyle Nehr-i Samar ve Erel'in Özi Suyu'na döküldüğü mahallerin râst ortasından Nehr-i Ten'e ve Azak'a varınca kat' olunan hudûdun tahdidi ve vaz'-ı alâymı için ibtidâ'-i mahall-i hudûd olan Portoşo Nehri'ne karîb Özi Suyu kenârına varıldıkda Yakın Stolnik Viç-gubernato[r] Komsar İstefan³ Andriç Kaliçev ve Stolnik ve Polkovnik İvan İvanoviç⁴ Tavaşo⁵ ve Stolnik ve Kamendani Andrey

Artemoviç Polobin⁶ ve Yenaral Yesavul⁷ Vasili Jurakovski⁸ ve Yenaral Tuğcusu(?)⁹ Yakosir(?)¹⁰ Agob(?)¹¹ ile ba'de'l-mükâleme iki suyun beynini tefrîk ve hakk-ı vasatı bulunmak ve vaz'-ı alâyim olunmak için ahidnâme-i hümayûn mücebince tarafeynden mu'temedün-aleyh kârgüzâr âdemler ta'yîn ve yedlerine sahihu'l-ayâr saatler verilip bir başından bir başına meşyen alâ-vechi'l-i'tidâl yürütdürülüp iki suyun arası on bir buçuk saat olduğu mübeyyen ve bi'l-ittifâk zâhir olmağla râst ortası olan Erel tarafına beş saat ve üç çeyrek ve Samar tarafına dahi kezâlik beş saat üç çeyrek mahalle cümle ittifâkıyla ibtidâ'-i âlâmet olmak için tarafeynden birer depe ihdâs ve yığdırılmışdır ve yevm-i

¹ Edirne Antlaşması.

² Aynı konuda Osmanlı tarafınca düzenlenen hüccetle mukayese ve mukabele için bk. bir önceki 112 numaralı kayıt.

³ Metinde "استيفان" imlası ile.

⁴ Metinde "اندانويچ" şeklindedir. Bu şekilde okunuşu için krş. 112 numaralı kayıt.

⁵ Metinde "تسوابشو" şeklindedir. Bu şekilde okunuşu için krş. 112 numaralı kayıt.

⁶ Metinde "ارزموچ يالى يجه" şeklindedir.

⁷ Metinde "نوى تساول" şeklindedir. Bu şekilde okunuşu için krş. 112 numaralı kayıt.

⁸ Metinde "روبراقوشقى" şeklindedir. Bu şekilde okunuşu için krş. 112 numaralı kayıt.

⁹ Metinde "توئوجونى" şeklindedir. Bu şekilde okunuşu için krş. 112 numaralı kayıt.

¹⁰ Krş. 112 numaralı kayıt.

¹¹ Krş. 112 numaralı kayıt.

mezbûrede mahall-i mezbûreden hareket ve iki sâat mikdârı Kolayın(?) Karaağaç demekle ma'rûf ağaçlığa doğru gidilip ve Portoşo Deresi nâm mahalle nüzûl ve üst tarafı olan bir bayır üzerine dahi vaz'-ı alâyim olunmak murâd ve münâsib görülüp bu mahalden dahi iki nehrin mâbeyninin mikdârı ma'lûm olmak için tarafeynden yine ke'l-evvel mu'temedün-aleyh âdemler ve sâatciler gönderilip mahall-i mezbûrdan dahi iki nehrin arası on sâat ve bir çeyrek olduğu zâhir ve râst ortası yine cümle ittifâkıyla mübeyyen oldukda Erel tarafına beş sâat ve nısf çeyrek ve Samar tarafına dahi beş sâat ve nısf çeyrek mahalle tarafeynden ikinci alâmet olmak üzere karşı be-karşı birer kebîr depe ihdâs ve yığdırılmışdır ve ba'dehû Nehr-i Kalçın(?) Deresi'ne varıldıkda yine vaz'-ı alâyim murâd olundukda mahall-i mezbûreden dahi kezâlik âdemler ve sâatciler gönderilip zikrolunan mahalden dahi iki sunun arası dokuz sâat üç çeyrek olmağla yine cümle ittifâkıyla Erel tarafına dört sâat üç buçuk çeyrek ve Samar tarafına dahi kezâlik dört sâat üç buçuk çeyrek râst ortası olan mahall-i merkûma tarafeynden üçüncü alâmet olmak üzere birer kebîr depe yığdırılmışdır ve Çokrak nâm mahalle nüzûlde Nehr-i Vizovka'ya karşı yine iki nehrin mâbeyni bulunup alâmet dikilmek münâsib görülmeğın tarafeynden yine sâatciler gönderilip zikrolunan mahalden dahi kezâlik iki sunun arası beş sâat mesâfe olduğu âşikâre oldukda yine cümle ittifâkıyla Erel tarafına iki buçuk sâat ve Samar tarafına dahi iki buçuk sâat râst ortası olan mahalle yine tarafeynden dördüncü alâmet olmak üzere birer depe-i azîme vaz' ve ihdâs olunmuşdur ve Küçük Ternofka dedikleri mahalle nüzûlümüzde yine vaz'-ı alâyim murâd olunmağın tarafeynden sâatciler gönderilip sâat tutduruldukda menzil-i mezbûrdan dahi iki sunun mâbeyni sekiz sâat olduğu bi'l-ittifâk nümâyân olmağla Erel tarafına dört sâat ve Samar tarafına dahi dört sâat râst ortası olan mahall-i mezbûrede cümle ittifâkıyla beşinci alâmet olmak üzere tarafeynden birer depe-i azîme ihdâs ve yığdırılmışdır. Ba'dehû Büyük Ternofka ve lisân-ı Tatar'da Com Samar dedikleri mevzîa varıldıkda onda dahi alâmet nasb¹ olunmak murâd olunup yine tarafeynden sahihu'l-ayâr sâatler ile âdemler gönderilip sâat tutduruldukda mahall-i mezbûreden iki nehrin arası on iki sâat mesâfe olduğu bilâ-iştibâh zâhir ü ayân olmağla Erel tarafına altı sâat ve Samar tarafına dahi altı sâat hakk-ı vasatı olan mahall-i mezbûra yine cümle ittifâkıyla altıncı alâmet olmak üzere tarafeynden birer kebîr depe dahi ihdâs ve nasb olunmuşdur. Fimâ-ba'd Nehr-i Erel ve Samar'ın menbaı olan mahalleri nihâyet bulup sâat tutulup tesâvisi bulunacak mahalleri kalmamağla ertesi hareket ve nüzûl olunan Samar Budağı

nâm nehrin başından güzâr ve kadimden olan bir depenin kurbüne cümle ittifâkıyla münâsib görülen mahalle yine tarafeynden yedinci alâmet olmak üzere birer depe ihdâs olunmuşdur. Ba'dehû Tur Suyu Budağı ki, lisân-ı Rus'da Nemoroska ta'bîr ederler; nüzûl olunan mahalden hareket ve bir sâat mikdârı bayıra karşı gidilip tarik-ı câddede ormanlı bir küçük kuru dere aykırı geçilip tarik-ı câddenin sağ tarafında tarafeynin ittifâkıyla sekizinci alâmet olmak üzere birer depe-i azîme dahi ihdâs olunmuşdur. Ba'dehû zikrolunan depelerin taraf-ı yemîninden gidilip Eğri Tur başından geçilip yine sırt üzerine alâyim nasb olunmak murâd olunmağla tarafeynin ittifâkıyla kadimden olan bir kebîr güherçile depesi kurbüne dokuzuncu alâmet olmak üzere tarafeynden birer depe dahi ihdâs ve yığdırılmışdır ve Mahmûde ve Krinka ve Ulugan(?) sularının başlarının aralığında Beşbayrak(?) ta'bîr olunan mahallin ortasına cümle ittifâkıyla onuncu alâmet olmak üzere tarafeynden birer depe-i azîme dahi vaz' u ihdâs olunmuşdur. Ba'dehû Ulugan(?) sularının başlarında vâkı' Karadepe nâm mahalde zikrolunan depenin sağ tarafına tarik-ı câddenin tarafeynine vaz'-ı alâyim münâsib görülmekle yine cümle ittifâkıyla on birinci alâmet olmak üzere tarafeynden birer depe dahi yığdırılmışdır ve ondan dahi güzâr Olhovati Kaldus(?) nâm mahalde dahi dere başında tarik-ı câddenin tarafeynine cümle ittifâkıyla on ikinci alâmet olmak üzere tarafeynden birer depe dahi vaz' u ihdâs olundu ve kezâlik Savr(?) Depesi deyu meşhûr olan bir kebîr depe mukâbilinde Lonti(?) Bayrak(?) nâm mahalle varıldıkda zikrolunan Savr(?) Depesi iki sâat kadar sağ tarafında kalıp Lonti(?) Bayrak(?) nâm mahalden bir mikdâr ilerice gidilip onda dahi vaz'-ı alâyim olunmak murâd olunmağla yine tarik-ı câddenin iki tarafına yine cümle ittifâkıyla on üçüncü alâmet olmak üzere tarafeynden birer depe-i azîme yığdırılmışdır ve Muiş Suyu'na gelindikde Çerkeskirman Geçidi ta'bîr eyledikleri ma'berden güzâr ve karşı bayır üzerine yine Çerkeskirman'a doğru gider tarik-ı câddenin iki tarafına yine cümle ittifâkıyla on dördüncü alâmet olmak üzere tarafeynden birer depe dahi yığdırılmışdır ve zikrolunan Muiş Suyu bayırında yığdırılan depelerden dahi güzâr ve doğru Tuzlu ve lisân-ı Tatar'da Tonuzlu Suyu dedikleri suyun budağı başından mezbûr Tonuzlu Suyu'nun sağ tarafı kenârıyla nehr-i mezbûra ale'l-iştirâk mutasarrıf olunmak üzere aşağı doğru gidilip Taş Geçid'e varıldıkda onda dahi geçid-i mezbûrun sağ tarafına on beşinci alâmet olmak üzere yine cümle ittifâkıyla bunları Timurlek² Suyu'nun başına doğru tarafeynden birer depe dahi yığdırılmışdır ve zikrolunan Taş Geçid'den dahi gidilip Timurlek Suyu'nun sağ tarafının

¹ Metinde "msf" şeklindedir.

² Bu isim 112 numaralı kayıta "Demirlek"; 128, 130, 155 ve 156 numaralı kayıtlarda "Timurlenk" şeklinde geçmektedir.

başının tarafeynine varıldıkda onda dahi tarafeynin¹ ittifakıyla on altıncı alâmet olmak üzere birer depe vaz' ve ihdâs olunmuşdur ve zikrolunan Timurlek Suyu'nun başından aşağı doğru Nehr-i Ten'e döküldüğü mahalle varıldıkda Ten Suyu'nun kenârında Azak Kal'ası ile Çerkeskirman'ın mâbeyni olan zikrolunan Timurlek Suyu'nun tarafeynine cümleinin ittifak ve istihsânı üzere on yedinci alâmet olmak üzere tarafeynden birer depe vaz' u ihdâs olunmuşdur ve zikrolunan hudûd tahdidine bâlâda tahrir olunduğu üzere Erel ve Samar'ın râst ortasından Özi Suyu kenârında ibtidâ olup Azak ile Çerkeskirman beyninde olan Ten Suyu kenârında vâkı' [s. 49] Timurlek nâm nehrin Ten Suyu'na karıştığı mahalle gelince mâbeynde mün'akıd olan kavâid-i sulh üzere ahidnâme-i hümayûn mücebince ve serhad ağalarından bu havâlîde nice mâh u sâl geşt ü güzâr edip kemâl-i mertebe vukûfu olan mu'temedün-aleyh kimesneler ve Kırım halkının ehl-i vukûf ihtiyârlarının dahi ihbârı ve Çerkeskirman Kal'ası'nın

ahâlisi ittifakı ve cümleinin istihsân ve ittihadı ile beynimizde kemâl-i ittifak ile alâyim nasbı iktizâ eden mevâzî'a vaz'-ı alâyim olunarak gelinip hamden li'llâhi Teâlâ bâis-i ferâğ-ı reâyâ ve refâh-ı bâl-i berâyâ-yı memleket olan bu hayırlı hizmet netice-pezir-i ihtitâm olup aslâ bir husûsda şübhe çekilecek ve sonradan nizâ' olunacak müşevveş ü meşkûk bir nesne kalmayıp bâlâda tahrir olunduğu vech üzere hâlâ ibtidâ'-i hudûd olan mahalden zikrolunan Timurlek nâm mahalle vaz' olunan depelere gelince tahdid olunan arâzinin cânib-i yemini arâzi-i İslâmiyyede kalıp ve cânib-i yesârı dahi Rus tarafında kalmağın tarafeynden dahi temessükleşilmek muktezi olmağın me'mûriyyetimiz hasebiyle vech-i meşrûh üzere tarafımızdan işbu temessük ketb olup verildi.

Tahriran fi'l-yevmi's-sâlis-aşere, min-şehri Recebi'l-ferd, sene sitte ve ısrîn ve miete ve elf. [13 B. 1126]²

¹ Metinde "tarafeynden" şeklindedir.

² DeFTERde, bu sayfanın kalan kısmı ile daha sonra gelen 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56 ve 57 numaralı sayfalar boştur.

MOSKOV ÇARLIĞI'NA, 1713 TARİHLİ VE SÜRELİ
AHİDNÂME-İ HÜMÂYUNDA¹ BAZI DEĞİŞİKLİKLER
YAPILARAK VERİLEN YENİ SÜRESİZ AHİDNÂME-İ
HÜMÂYUN

НОВАЯ БЕССРОЧНАЯ АХДНАМЕ С УЧЕТОМ
ИЗМЕНЕНИЙ, ВНЕСЕННЫХ В АХДНАМЕ¹ ОТ 1713
ГОДА, ВЫДАННАЯ МОСКОВСКОМУ ГОСУДАРСТВУ

114

Moskov Çarının müracaatı üzerine iki taraf murahhasları arasında yapılan görüşmeler neticesinde, Moskov Çarlığı'na daha önce verilmiş olan 1713 tarihli ve yirmi beş yıl süreli ahidnâme-i hümayunun, İsveç Kralının ülkesine dönüşü ve Azak Kalesi'ndeki tunç topların iadesi ile ilgili maddeleri çıkarılmak, iki yeni madde ilave edilmek, iki maddesine de zeyiller yapılmak ve süresiz hale getirilmek suretiyle yenilenmesine dair varılan mutabakat çerçevesinde önceki metne Lehistan'ın Krallık nizamının korunması, her iki tarafın tacirlerinin birbirlerinin ülkelerine giderek ticaret yapması, Moskov ahali ve rahiplerine Kudüs-i Şerif'i ziyaret ve Rus Çarının Kapı Kethüdasına Osmanlı Devlet merkezinde ikamet izni verilmesi gibi hususlar ilave edilerek yeniden düzenlenen ve Osmanlı Sultanı III. Ahmed tarafından Moskov Çarlığı'na verilen on üç maddelik ahidnâme-i hümayun.

По итогам двухсторонних переговоров, прошедших по запросу московского царя, было достигнуто соглашение о внесении поправок и возобновлении прежней ахдname от 1713 года сроком на 25 лет, а именно: отменить положения о возвращении на родину шведского короля и возврате бронзовых пушек в Азовской крепости, добавить два новых положения, внести изменения в две статьи. Вручаемая султаном Ахмедом III московскому государству новая ахдname состоит из 13 статей, таким образом, в предыдущий текст были добавлены статьи о сохранении режима правления короля в Польше, о взаимной торговле купцов двух стран, предоставление разрешения москвичам и московским пленным на посещение Иерусалима, предоставление разрешения на проживание в Османском государстве московскому царю.

3-12 Ekim / октября 1721

[s. 58]² Hazret-i Hudâvend-i Mâlikü'l-mülk-i lâ-yezâl ve Cenâb-ı Müfizu'l-cüd-i dâimü'l-efdâl –celle şânühü ani'-ş-şebîhi ve'l-misâl ve teâlâ sultânühü an-tatarruki'z-zevâli ve'l-intikâl-in irâdet-i aliyye-i ezeliyye ve inâyet-i bi-gâyet-i lem-yezeliyyesi ve seyyid-i enbiyâ ve server-i asfiyâ, habib-i Hudâ, şefî-i rûz-i cezâ ulu Peygamberimiz Muhammedü'l-Mustafâ –salla'llâhü Teâlâ aleyhi ve sellem– hazretlerinin mu'cizât-ı kesîretü'l-berekâtı ve ashâb-ı güzîn ve Hulefâ'-i Râşidîn –rıdvânü'llâhi Teâlâ aleyhim ecmaîn– ve cümle-i evliyâ-yı hidâyet-karînin ervâh-ı mukaddeseleri murâfakatı ile.

*Mahall-i Tevkî'*³

Ben ki; eşrefü'l-büldânî ve'l-emâkin ve ebrekü'l-medâ-yini ve'l-mesâkin, kible-i cümle-i âlem ve mihrâb-ı tevec-cüh-i âmme-i ümem olan Mekke-i Mükerrreme ve Medîne-i Münevvere'nin hâdimi ve Kudüs-i Şerif'in hâmi ve hâkimi ve hasretü'l-mülûk olan Bilâd-ı Selâse –ki, İstanbul ve Edirne ve Burusa'dır– ve Şâm-ı cennet-meşâm ve Bağdâd-ı dâru's-selâm ve Mısır-ı nâdiretü'l-asr-ı bi-hemtâ ve külliyyen Arabistân ve Halebü's-şehbâ ve Irâk-ı Arab ve Irâk-ı Acem ve Basra ve Ahsâ ve Deylem ve Rakka ve Musul ve Şehr-i

Zor ve Van ve Diyârbekir ve Zülkadriyye ve Kürdistân ve Gürcistân ve vilâyet-i Erzurum ve Sivas ve Adana ve Karaman ve Mağrib ve Habeş ve Tunus ve Cezâyir ve Mora ve Trablus ve Cezîre-i Kıbrıs ve Rodos ve Girid ve Akdeniz ve Karadeniz ve cezâyir ve sevâhili ve diyâr-ı Anadolu ve memâlik-i Rumili husûsâ memâlik-i Tatar ve Deşt-i Kıpçak ve vilâyet-i Kefe ve ol havâlîde olan cümle oymak ve diyâr-ı Bosna ve memâlik-i Eflak ve Boğdan ve ta'rif ü tavsîfden müstağnî nice bikâ' u büldânın Pâdişâh-ı ma'delet-penâhî

¹ Edirne Antlaşması.

² Defterde, sayfanın üst kısmı boştur.

³ Metinde "tevkî" şeklindedir.

¹ Соглашение Эдирне.

ve şehinşâh-ı merhamet-destgâhı es-sultân ibnû's-sultân ve'l-hâkân bin el-hâkân el-Gâzî es-Sultân Ahmed Hân bin es-Sultân Mehmed Hân bin es-Sultân İbrâhîm Hân'ım ki, hall ü akd-i umûr-ı emn ü emân ve fatk u ratk-ı¹ mesâlih-i cihâniyân bi-tevfîkî'llâhî'l-Meliki'l-Müsteân kabza-i tasarrufuma müsahhar u mufavvazdır. Felâ-cerem, şükran alâ-tilke'n-niam ta'zîm² li-emri'llâh ve şefakat³ alâ-halkı'l-lâh zât-ı girâmî-sıfâtıma lâzîme-i zimmet olduğuna binâen himmet-i vâlâ-nehmet-i mülûkâneme ahrâ vü ehem olmuştur ki, izhâr-ı meveddet ü hulûs edenlere avâtıf-ı aliyeye-i Pâdişâhânemiz bi-dirîğ ola.

Binâen alâ-zâlik iftihârul-ümerâi'l-ızmî'l-İseviyye, [s. 59] muhtârul-küberâi'l-fihâmî'l-Mesihîyye, muslihu mesâlihi cemâhîri't-tâifeti'n-Nasrâniyye, sâhibü ezyâli'l-haşmeti ve'l-vakâr, sâhibü delâli'l-mecdi⁴ ve'l-i'tibâr, Moskov vilâyetlerinin Çarı ve cümle Rus'un ve ona tâbî nice yerlerin fermân-fermâ ve Hükümdârı Petro Aleksiyoviç –*hatema'llâhü avâkıbehü bi'l-hayri ve'r-reşâd ve ahsene ileyhi sebîle's-savâbi ve's-sedâd*– ile mukaddemâ otuz sene müddet ile akdolunan musâlaha ve muvâdaa ba'zı avârız tahallülü ile husûmet ve mücâdeleye mübeddel olmağla Nehr-i Prut kenârında âteş-i harb ü peykâr şu'le-bâr ve takdîr-i Cenâb-ı Perverdigâr zâhir ü âşikâr oldukda Çar-ı müşârun-ileyh tarafından müsâlemeye meyl ü râğbet ve taraf-ı Devlet-i Aliyyemden dahi muvâfakat olunmağla yine mahall-i merkûmda bin yüz yigirmi üç senesi Cemâziyelâhire'sinin altıncı gününde mevâdd-ı müteaddide ve şurût-ı müteekkide üzerine esâs-ı müsâlemenin temhîdi ve bünyân-ı muvâdaanın te'kidî ile tarafeynden temessükât ahz ü itâ olunmuş iken ba'zı şurûtun icrâsında Çar-ı müşârun-ileyh tarafından temessükâta mugâyir avk u te'hîr zuhûr etmeğın sulh u salâhın ihtilâline bâis ve tekrâr tertîb-i esbâb-ı sefere taraf-ı Devlet-i Aliyyemden mübâşeret esnâsında musâlahanın istikrârına mâni' olan avârız u halel Çar-ı müşârun-ileyh tarafından def u ref ve şurût-ı musâlaha bi-tamâmihâ riâyet olunmak üzere tavassut-ı mutavassitîn ile bin yüz yigirmi dört senesi Rebiu'l-evvel'inin onuncu gününde Vezîr-i A'zam bulunan Yûsuf Paşa zamânında musâlaha ahvâli tekrâr müzâkere ve yedi mâdde üzerine akd-i⁵ müsâleme ile tarafeynden temessükler alınıp verildikten sonra zikrolunan yedi mâddenin birincisinde mastûr ve mukayyed olduğu üzere Çar-ı müşârun-ileyh askerini Leh memleketinden çıkarmayıp şurût-ı mezkûra riâyet bulunmadığından tekrâr Devlet-i Aliyyem tarafından sefer ve hareket mukarrer ve bu niyyet ile Âsitâne-i Saâdetimden

nehzat ve mahrûse-i Edirne'ye varılıp techîz-i askere mübâşeret ve müteheyi-i azîmet iken Çar-ı bâ-vakâr ahd ü mîsâka vefâ ve şurût-ı musâlahanı bi-tamâmihâ riâyet ve icrâ etmek üzere Vezîr-i A'zam-ı sâbık müteveffâ Ali Paşa zamânında tekrâr Edirne'de tarafeynin murahhas vükelâsı bi'd-defaât müzâkere ve mükâleme ile mukaddemâ Nehr-i Prut kenârında akdolunan musâlahanın ba'zı şurûtu ba'zı mevâdda esâs kılınıp ve Yûsuf Paşa zamânında verilen temessükde mûnderic mevâddan tebdil ü tağyîr iktizâ etmeyen birkaç mâdde alâ-hâlihî kalıp ve ba'zı mâdde dahi zamm u ilhâk ve mahv u isbâtı ile sûret-i müstahseneye ifrâğ ve dört mâdde dahi cedîden akd ve min-haysü'l-mecmû' on bir mâdde üzerine bin yüz yigirmi beş târihinde yigirmi beş sene müddetile şerâyıt-ı musâlaha ve müsâleme hüsn-i hitâm ve sûret-i nizâm bulup alınıp verilen temessüğün kabûlünü müşîr Çar-ı bâ-vakâr tarafından dahi nâme ve te'kidnâmesi gelmekle verilen ahidnâme-i hümayûnda mastûr ve mukayyed olduğu üzere şerâyıt-ı sulh u salâh tarafeynden [s. 60] riâyet ve ravâbıtı hıfz u hîrâset olunmağla fîmâ-ba'd dahi mâbeynde olan dostluk ve muvâlâtın ihtilâlden sıyâneti ve şerâyıt-ı musâlahanın sıdk u hulûs ile kemâ-yenbağî riâyeti için Çar-ı müşârun-ileyh tarafından Âsitâne-i Saâdetime gelip dostluğa binâen müsâferet ile meks ü ikâmet üzere olan mahrem ve Müsteşârı te'biden akd-i musâlahanın mükâlemesine ruhsat-ı kâmile ile Murahhas ve mümtâz Elçisi kîdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesihîyye Aleksiyo Daçkov⁶ –*hutimet avâkıbühü bi'l-hayr*– me'mûr olduğu üzere bi'd-defaât musâfât ve muvâlâtın te'kid ve istikrârı kemâl-i metânet ile mürâ'ât olunduğuna gereği gibi vukûf ve ittîlâ' hâsıl etmekle; "*Mâbeynde olan musâfât ve muvâlât tarafeynden kemâl-i mertebe merî ve mu'teber olduğuna binâen bu dostluk müebbeden akd ü temhîd ve ilâ-mâşâa'llâh sâbit ü ber-karâr olduğu hâlde fîmâ-ba'd dahi cemî avânzdan masûn olup bir dürlü halel tatarrukundan sâlim olmağla tarafeyne ile'l-ebed ârâmiş veistirâhat ve emniyyet ü refâhiyyet hâsıl ve reâyâ-yı tarafeyn dahi dilhâhları üzere âsûdeliğe vâsıl ve her dürlü avânzdan masûn ve mahfûz olur.*" deyu hâlâ muvakkaten mürâ'ât olunan musâlahanın müebbeden akd ü temhîdine Çar-ı bâ-vakâr tarafından râğbet-i tâm olduğunı arz u inhâ ve bu husûsa Çar-ı müşârun-ileyh tarafından ruhsat-ı kâmile ile Murahhas olduğu mütehakkık olduğunı düstûr-ı ekrem, müşîr-i efham, nizâmü'l-âlem, nâzımu menâzımı'l-ümem, müdebbiru umûri'l-cumhûri bi'l-fikri's-sâkıb, mütemmimü mehâmî'l-enâmi bi'r-re'yi's-sâib, mümehhidü bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl, müseyyidü erkânî's-saâdeti ve'l-iclâl, mükemmilü nâmûsi's-saltanatı'l-uzmâ, mürettibü merâtibi

¹ Metinde "rfk-i" şeklindedir.

² Metinde "ta'zîmen" şeklindedir.

³ Metinde "şefakaten" şeklindedir.

⁴ Metinde "necdi" şeklindedir.

⁵ Metinde "akd ve" şeklindedir.

⁶ Alexey Ivanovich Dashkov (ed. 1718-1723).

hilâfeti'l-kübrâ, el-mahfûfu bi-sunûfi avâtîfi'l-Meliki'l-A'la, Vezîr-i A'zam-ı cemilü's-şiyem ve vekil-i mutlak-ı kaviyyü'l-himem ve dâmâd-ı muhteremim İbrâhîm Paşa¹ –edâma'llâhü Teâlâ iclâlehü ve dâafe bi't-te'yidi iktidârehü ve ikbâlehü– huzûr-ı lâmiu'n-nûr-ı Pâdişâhâneme arz u telhis etmeleriyle nizâm-ı umûr-ı bilâd ve terfih-i ahvâl-i ibâd için sudûr [eden] izn-i hümayûnumuz ile tarafeynin murahhasları beyninde dostluğa lâıyk olan ta'birât ile muâmele olunarak mükâleme olundukda musâfât ve muvâlâtın ale'd-devâm istikrâr ve istihkâmı için muvakkat olan musâlaha te'biden akd ü temhîd ve te'sîs ve te'kid olunup ile'l-ebed mürâât olunacak şurût ve dostluğun sebât ve devâmına medâr olacak ahsen-i sûrete ifrâğ olunup ve mu'teber olan ahidnâme-i hümayûnum mevâddından² bu târihe gelince İsveç Kralının memleketine gitmesi mâddesi şurûtu mun[ka]zıye olup ve Azak Kal'ası Devlet-i Aliyye'ye teslim olundukda içinde bulunan demir topların yerine kadimden olan tuç toplar teslim olunmak mâddesinin dahi Çar-ı bâ-vakâr tarafından şurûtu icrâ olunup bu iki mâddenin i'tibârını iktizâ eder hâlet kalmamağla tayyolunup mâadâsı alâ-hâlihî kalmağla sâbıkı üzre tamâmen sebt ü tahrîr olundukdan sonra bu def'a te'biden akdolunan musâfât ve muvâlâtın ihkâmı için iki mâddesine ba'zı mevâd zeyl ve iki mâdde dahi cedîden zammolunup [s. 61] min-haysü'l-mecmû' on üç mâdde üzerine şerâyıt-ı musâlaha hüsn-i nizâm bulup sene selâse ve selâsin ve miete ve elf Muharrem'inin on beşinci gününde tarafeynden ma'mûlün-bih temessükler alınıp verildikten sonra mu'tâd üzre verilen temessüğün kabûlünü müş'ir Çar-ı müşârun-ileyhin gelen nâme ve te'kidnâmesi dahi Elçi-i mûmâ-ileyhin yediyle maan iblâğ u teslim ve tercemesi müşârun-ileyh Vezîr-i A'zamım vesâtatıyla Pâye-i Serîr-i Saâdet-masîr-i hüsvânemize telhis olunup te'biden tecdid olunan sulh u salâh umûru her ne ise bi'l-cümle ilm-i âlem-şümûl-i mülûkânemiz muhît u şâmil oldukda müsâade-i aliyye-i hüsvânemiz erzânî kılınıp hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûnumuz ile fermân-ı âli-şânımız sâdır olmağın işbu tuğrâ-yı garrâ-yı cihân-ârâmız ile müşerref ahidnâme-i hümayûn-ı şevket-makrûnumuz şeref-yâfte-i sudûr ve mâdde be-mâdde ve lafız be-lafız makbûl-i hümayûnumuz olup yerlü yerinde riâyet ü sıyânet olunmak için işbu on üç mâddedir ki zikrolunur:

Evvelki Mâdde: Taraf-ı hümayûn-ı Pâdişâhânem ve evlâd-ı emcâd³ ve ahlâf-ı saâdet-ittisâfımla ve her ne milletden olur ise reâyâ-yı Devlet-i Aliyyem ile Moskov Çarı ve cümle Rus'un Hükümdârı ve ahlâf u a'kâb-ı sadâkat-nisâbı

ve kezâlik reâyâsı beynlerinde bu def'a te'biden akdolunan musâlahanın şurûtu kemâl-i istihkâmla müstahkem ve pâyidâr ve müşeyyed ve üstüvâr olup levâzım-ı musâfât ve merâsim-i hüsn-i muvâlât kemâ-yenbağî mürâât oluna ki, tarafeynin tezâyüd ve fevâidine sebep olur husûslarda iki taraftan dahi dostluğun şerâyıtı icrâ olunup ve her taraftan zarar u kesel isâbeti sıdk-ı niyyet⁴ ve hulûs-ı taviyyet ile men' u def' oluna ve kezâlik tarafeynden birbirinin düşmanına imdâd olunmayıp bu iki devletin beyninde lâıyk olduğu üzre hem-civârlık merâsimi ve müebbeden dostluk levâzımını mer'î ve muhterem tutula.

İkinci Mâdde: "Moskov Çarı Leh içinden askerini târih-i temessükden iki aya değin ihrâc eyleye. Leh içinde Moskov askerinden kimesne kalmaya ve bu mevâddın imzâsından evvel yâhûd sonra; 'Asker-i mesfûrun ulûfesini ben kat' etdim; benim askerim değildir.' deyu kalmalarına illet ü bahâne etmeyip elbette iki aya değin Leh içinden ihrâc eyleye ve Lehlünün umûruna karışmaya ve bir dürlü bahâne ile askerini bundan sonra Leh memleketine göndermeyip Leh memleketinden külliyyet ile el çeke ve Pumeranya'ya imdâd etmek tarikiyle Leh'den ve Leh'e müteallik toprakdan geçmeye ve Moskov Çarı ve askeri Pumeranya'dan avdet etmek istedikde ancak bu def'a cümlesi Leh hudûdunun öte kenârından Moskov memleketine geçip ve bir dahi Leh içinden Pumeranya'ya geçmeye. Lâkin İsveç Kralı ve askeri Leh memleketine girip ve Lehlüyü Moskovlunun aleyhine tahrîk ve idlâl eder ise ve Lehlü İsveç Kralı ile ittifâk üzre olup ve bu vech üzre düşmanların cenge kasdları zâhir ü müteayyin olduğu birle Moskov askeri Leh içine girmek ve düşmanların üzerine adâvetin icrâ etmek câyiz ola ve bu husûsu [s. 62] Devlet-i Aliyyem nakz-ı ahde haml eylemeye ve bu zikrolunan sebep ile İsveç Kralı ile Moskov Çarı beyninde Leh memleketinde muhârebe vâkı' olur ise ba'de'l-muhârebe İsveç Kralı askeriyle Leh memleketinden çıkıp gitdikde Moskov Çarı dahi Leh memleketinde tevakkuf etmeyip bütün askeriyle çıkıp gide ve bir tarikle Leh memleketinde Moskov askerinden kimesne kalmaya ve İsveç Kralı Devlet-i Aliyyemin iâneti ve dostluğu ile Leh memleketi içinden kendü memleketine mürûr eder iken bu bahâne ile Moskov Çarı veyâhûd askeri Leh içine girmeye." deyu ahidnâme-i hümayûnda mastûr olmağla **zeyl-i mâdde olunur ki:** Eğer Leh Krallığı müstakıl ve mûres olsun deyu veyâhûd Leh Cumhûrunun öteden berü kurulan nizâm ve serbestilerin bozmak için veyâhûd Leh memleketinden ba'zı yerler tefrik eylemek için İsveç Kralı ve gerek sâıir mülûk-i Nasârâ taraflarından Leh memleketi içine asker duhûl eylediği istimâ' olunup Devlet-i Aliyyemin bilâ-şübhe ma'lûmu oldukda Leh memleketinin öteden

¹ Nevşehirli Damad İbrâhîm Paşa (sd. 1718-1730).

² Metinde "mevâddından" şeklindedir.

³ Metinde "evlâd ve emcâd" şeklindedir.

⁴ Metinde "sıdk u niyyet" şeklindedir.

berü olan nizâmının hâlel tatarrukundan hıfz u vikâyesi ve ilâ-mâşâa'llâh istikrâr u istimrârı murâd olunmağla Leh memleketine bu misillü hâlel vermek kasdıyla duhûl edenleri men' ve bu makûle âriz olacak haleli def için ol vakitte Moskov Çarı Leh memleketine girmek câiz ola ve def-i gâile etdikden sonra meks ü tevakkuf eylemeyip Leh memleketine zarar u ziyân etmeksizin ve umûr [ve] nizâm-ı kadimlerine taarruz etmeksizin bi'l-cümle askeriyle Çar-ı müşârun-ileyh girü avdet eyleye. Çünkü bu husûs garaz u tama'dan âri olup mutlak Leh memleketinin kadimden olan nizâm ve serbestiyet ü istiklâllerinin istikrârıyçün imtiyâz olunmuş maslahat-ı âmmedir. Moskov Çarı dahi mâdâm ki Leh Krallığı istiklâli veyâhûd Leh Cumhûrunun serbestiyetleri izmihlâli için Leh içerisine ecnebî asker duhûl etmemiş iken mutlak kendünün nef u fâidesi ve kendüye muhâlif olanlar ile mukâvemete sühûlet tahsili için Leh memleketine girmeye.

Üçüncü Mâdde: Özi Suyu'nun öte tarafında olan Kazaklar memleketleriyle ve kal'alarıyla Moskov Çarının tasarrufunda olmağla yine ke'l-evvel tasarrufunda kala ve nehr-i mezbûrun berü tarafında olan Kiyev¹ Kal'ası ve ona tâbî olan palankalar Kiyev Kal'ası'nın kadimî sınırlarıyla merhûm ve mağfûrun-leh Sultân Mehmed Hân hazretleri zamânında tahdîd olunduğu üzre Çar-ı müşârun-ileyhin taht-ı hükûmetinde ola ve bunlardan mâadâsından Özi Suyu'nun berü tarafından Moskov Çarı el çeke ve nehr-i mezbûrun berü yakasında ittisâli olan Siyeçe nâm cezireden dahi Moskov Çarı el çeke ve Moskov Çarı tarafında kalan Kazak tâifesi âşikâre ve gizlü Kırım tarafına ve sâyir Devlet-i Aliyyeme tâbî olan bilâd-ı İslâmiyye ahâlisine sulh u salâha mugâyir bir dürlü isâl-i hasâret [s. 63] eylemeyip ve zarar u ziyân erişdirmeyeler ve eğer hilâf-ı sulh u salâh hareketleri olur ise Moskov Çarı; "Onlar Moskovlu değildir, Kazak tâifesidir." deyu bahâne etmeyip haklarından gele ve bu makûle teaddilerin def eyleye ve kezâlik Tatar tâifesi ve Devlet-i Aliyyem tarafında olan Kazaklar dahi Moskovluya ve Moskov tarafında olan Kazaklara hilâf-ı sulh u salâh bir dürlü zarar u ziyân erişdirmeyip sulh u salâha mugâyir hareketleri olur ise Devlet-i Aliyyemden haklarından geline.

Dördüncü Mâdde: "Azak Kal'ası Devlet-i Aliyyemin sınun ucunda Çerkeskirman Kal'ası dahi Moskov Çarının sınun ucunda vâkı' serhad kal'aları olup bu iki kal'aların beyninde kal'a ihdâs ihtilâle bâis vaz-ı fâsid olmağla zikrolunan kal'aların mâbeyninde iki taraftan kal'a yapılmaya ve mukaddemâ Azak Kal'ası'nın Devlet-i Aliyyeme teslimi ve Taygan'ın hedmi

esnâsında mühimmât vaz'ı için Çerkeskirman Kal'ası'yla Azak Kal'ası beyninde Çerkeskirman toprağı üzerine ihdâs olunan kal'a ve kulle misillü binâ dört aya değin hedm oluna." deyu Yûsuf Paşa temessüğünde şart olunmağla eğer şimdiye değin bu şart külliyyet ile icrâ olunmamış ise bilâ-te'hîr külliyyet ile icrâ oluna. Lâkin Azak Kal'ası Moskov Çarı zabtında iken Kal'a-i mezbûrenin mukâbilinde Ten Suyu'nun karşı kenârında Çar tarafından bir kal'a binâ olunup bâ'dehû Azak Kal'ası Devlet-i Aliyyem tarafına red ve teslim olunacağı vakitlerde ol kal'a hedm olunmuş. Zikrolunan kal'a-i münhedime yerinin Azak Kal'ası'yla beyninde Ten Suyu'ndan gayri fâsılası olmayıp Azak Kal'ası'na tâbî olan kal'alarından olmağla Devlet-i Aliyyem ol kal'anın yerine kal'a yapmak murâd eder ise binâ oluna.

Beşinci Mâdde: Azak Kal'ası nice alınmış ise kemâ fi'l-evvel arâzi ve sâyir tetimmâtıyla taraf-ı Devlet-i Aliyyeme red ve teslim oluna ve Taygan ve Kamanke ve Samar damağındaki Yeni Kal'a hedm olunup ve fimâ-bâ'd yerine kal'a binâ olunmayıp hâli üzre terk olunmak şart kılınmağla minvâl-i meşrûh üzre riâyet olunup Çar-ı bâ-vakâr tarafından şurûtu muktezâsınca icrâ olunmuşdur. İmdi; Kal'a-i mezbûre arâzi ve sâyir tetimmâtıyla ile'l-ebed Devlet-i Aliyyemin zabt u tasarrufunda kala.

Altıncı Mâdde: Boğdan hudûdunda vâkı' olan musâlahada akdinde Moskov'un Kamanke Kal'ası ve Samar damağındaki Yeni Kal'a'sı hedm olunup ve fimâ-bâ'd yerine kal'a binâ olunmamak şart olunmağla yine ol şarta riâyet olunup iki taraftan dahi ol mahallerde kal'a binâ olunmaya.

Yedinci Mâdde: Erel² ile Samar Suyu'nun Nehri-i Özi'ye karıştığı mahalden zikrolunan suların râst ortasıyla başlarına varınca hudûd kat' olunup Samar tarafı Devlet-i Aliyyemin zir-i hükûmetinde ola. Ol yerlerde Devlet-i Aliyyem tarafından kal'a ve hisâr ve palanka binâ olunmayıp ve Erel tarafı Moskov Çarının zir-i hükûmetinde ola ve kezâlik Çar tarafından dahi ol yerlerde müceddeden kal'a ve palanka ve hisâr binâ olunmaya ve mukaddemâ Nehri-i Prut kenârında Devlet-i Aliyyem ile Moskov Çarı beyninde akdolunan sulhda; "Azak Kal'ası nice alınmış ise ke'l-evvel arâzi ve sâyir tetimmâtıyla taraf-ı Devlet-i Aliyyeme teslim oluna." deyu mastûr olmağla zikrolunan Erel³ ve Samar sularının başlarından [s. 64] Ten Suyu'na ve Azak'a varınca mâbeynde olan arâzi Azak Kal'ası Moskov eline girmezden evvel Devlet-i Aliyyemin zabtında iken ne vechile mahdûd ve ne taraftan tasarruf olunagelmış ise hâlet-i kadimesi üzre kala. Ancak ol yerlerde kal'a ve palanka var ise hâlâ her

¹ Metinde "کیوو" imlası ile.

² Metinde "آزل" imlası ile.

³ Metinde "آزل" imlası ile.

kimin zabtında bulunur ise evvelki hâli üzere onun zabtında kala ve Muiş yanlarında olan yurd yerleri alâ-hâlihî kala.

Sekizinci Mâdde: Moskov Çarına tâbî' gerek Moskov ve gerek Kazak ve gayriler Azak ve Kırım ve sâyir serhadd-i İslâmiyye reâyâsına bir dürlü teaddi ve tecâvüz etmeyip ve esir almayıp ve davar sürmeyeler ve gizlü ve âşikâre bir ferde zarar u gezend erişdirmeyip ve bu makûle şakâvet ü tecâvüzden ve bir dürlü teaddiden muhkem men' olunalar. Şerâyıt-ı sulha mugâyir evzâ' u etvârları zâhir oldukda âşikâre muhkem haklarından geline. Devlet-i Aliyyem tarafından dahi Kırım hânlarına ve kalgay ve nüreddinlerine ve gayri sultânlara ve tavâyif-i Tatar'a ve sâyir serhad hâkimlerine ve zâbitlerine tenbih oluna ki, onlardan dahi Moskov Çarının reâyâsına ve memleketlerine az ve çok asker ile varılmayıp ve esir almayıp ve davarların sürmeyip ve gizlü ve âşikâre zarar u ziyân erişdirmeyeler ve bir dürlü rencide eylemeyeler ve bu makûle sulh u salâha mugâyir işde bulunanlar haberi alındıkda himâye olunmayıp cürmlerine göre muktezâ-yı adl ü şer' üzere haklarından geline ve tarafeynden gasbolunan her ne ise buldurulup sâhiblerine reddoluna ve tarafeynden bu makûle teaddiyât hasebiyle nizâ' vâkı' oldukda Kırım hânları ve serasker olan sultânlar ve tarafeynin serhad hâkimleri ve zâbitleri hakk u adl üzere görüp ihkâk-ı hak olunup tarafeynden şerâyıt-ı sulh u salâha riâyet olunarak bu makûle ihtilâli def' edeler ve tarafeynin serhad hâkimleri ve zâbitleri fasledemedikleri işler zuhûr ederse Âsitâne'ye havâle edeler ve bu makûle nizâ' mümkün mertebe müddet-i kalilede görülüp faslında ihmâl ü te'hîr olunmaya.

Dokuzuncu Mâdde: Eger Kalmuk tâifesi Devlet-i Aliyyeme tâbî' Kırım halkına ve Kırım'a tâbî' Çerkes ve Nogayluya düşmanlık edip zarar u ziyân eder ise ol makûle Kalmukların içinde Moskovludan ve Moskov'a tâbî' olanlardan bir ferd bulunmaya ve kezâlik Kırımludan ve sâyir tavâyif-i Tatar'dan dahi Kalmuk bahânesiyle Moskovluya ve Moskov memleketine zarar u ziyân erişdirmeye ve tarafeynden bu makûle zarar u ziyân vâkı' oldukda iki taraftan dahi ol makûle yaramazların hakkından gelinip muhkem zabt olunalar ve tarafeynden alınan esir ve hayvânât reddoluna.

Onuncu Mâdde: "Devlet-i Aliyyem tarafından Kırımluya müteallik îrâd olunan mutâlebe ahvâli için ruhsatımız olmayıp ve henüz bu husûsda Çarın murâdı ma'lûmumuz olmamağla sâyir vakitte söyleşilip tarafeynin nzâları ile nzâlaşla." deyu ahidnâme-i hümayûnumda mastûr olmağla yine sâbıkı üzere tahrir olundu.

On Birinci Mâdde: Devlet-i Aliyyemin reâyâlarından olan tüccâr tâifesi Moskov memleketine varıp gelip ticâret

eyledikleri gibi Moskov reâyâsından olan tüccâr tâifesi dahi memâlik-i İslâmiyyeye gelip ve gidip ticâret edeler ve mâbeynde alâ-vechi't-te'bîd akd ü temhîd olunan dostluğa binâen [s. 65] Moskov tâifesinin avâmmı ve râhibleri doğru yollar ile Kudüs-i Şerîf'e varıp ziyâretgâhlarını ziyâret eyledikden sonra meks ü temekkün etmeyip yine doğru yollarıyla avdet etmek üzere izin ve ruhsat câiz ola ve bu makûle ziyârete gidenlerden Kudüs-i Şerîf'de ve gayri mahallerde harâc u pişkeş taleb olunmayıp ve memâlik-i mahrûseye dâhil oldukda Kudüs-i Şerîf'e varıp gelince doğru yerden sapmayıp ve bilâ-mücib bir mahalde meks ü ikâmet etmeyip gidişde ve gelişde doğru yollarıyla emîn ü sâlim kendü hâllerinde gidip gelmeleri için şurût-ı mezbûreyi hâvî yol emirleri verilmek câyiz olup ve yol kâğıdları için akça alınmaya.

On İkinci Mâdde: Devlet-i Aliyyem ile Moskov Çarı beyninde ta'yîn-i müddet ile olan musâlaha imtidâd üzere sâbit ü ber-karâr olmak için tarafeynin hüsn-i rızâsıyla te'bîden akd ü temhîd olunmağla fimâ-ba'd dostluğun kemâl-i mertebe istikrârı ve takviyeti ve zuhûru muhtemel olan hâle ü kesel isâbetinden sıyâneti lâzıme-i musâfâtdan olup bu güne tahdiş-i sâmia eder bir hâlet vukûu Devlet-i Aliyyemin mesmûu oldukda sıhhat ü hakikati istiknâh ile def-i iştibâh edip beher zuhûr eder ahvâli eshel vechile indifâi için Der-i Devlet-i Aliyyemden Kapu Kethüdâsı ikâmetiyle müebbeden mürâ'ât olunacak dostluğun hıfz u hırâseti için tarafeyne enfa' olduğun arz u inhâ etmeleriyle fi'l-hakika mün'akid olan müsâlemeyi bâlâda tafsil olunan avârizdan sıyânet ve sâyir iktizâ eden umûru rûyet için Çar-ı müşârun-ileyhin Der-i Devlet-medârımda Kapu Kethüdâsı ikâmet etmek câiz ola ve iktizâ eden kâğıdlarla gidip gelen âdemlerine yol emirleri verilip sâir Devlet-i Aliyyem dostlarının mukimlerine riâyet olunduğu üzere mesfûra dahi lâyük olduğun vech üzere riâyet oluna ve taraf-ı Devlet-i Aliyyeme haşmetlü Çar-ı bâ-vakâr tarafından elçi veyâhûd maslahatgüzâr irsâl olunmak iktizâ edip hudûd-ı İslâmiyyeye dâhil oldukda serhad hükkâmları tarafından lâyük üzere riâyet ü ikrâm ile Âsitâne-i Saâdetime irsâl ü isâl olunalar. Kezâlik taraf-ı Devlet-i Aliyyemden gidenlere dahi Moskov hudûduna dâhil olduklarında vech-i meşrûh üzere riâyet ü ikrâm olunup dostluğun şerâyıtı icrâ oluna.

On Üçüncü Mâdde: Çünkü Devlet-i Aliyyem ile Moskov Çarı beyninde muvakkaten mürâ'ât olunan musâlaha ve muvâdaa on üç mâdde üzerine tarafeynden hüsn-i rızâ ile alâ-vechi't-te'bîd akd ve temhîd ve te'sis ve te'kid olunup işbu muâhedenin müebbeden mükâleme ve in'ikâdına me'mûr olan Çar-ı müşârun-ileyhin mümtâz ve Murahhas Elçisi, karâr-dâde olan mevâddın şurût ve kuyûdu Çar-ı

müşârun-ileyh tarafından makbûl ve mu'teber tutulup tasdiknâmesi gelmek üzere ruhsat-ı kâmilese hasebiyle taraf-ı Devlet-i Aliyyeme ma'mûlün-bih temessük vermekle Vezir-i A'zamım müşârun-ileyh dahi vekâlet-i mutlakası hasebiyle imzâ ve mühürleriyle mûmzâ ve mahtûm işbu mevâd temessüğünü ma'mûlün-bih olmak üzere mûmâ-ileyhe teslim etmekle vech-i meşrûh üzere Çar-ı müşârun-ileyh tarafından tasdiknâme gelip ve taraf-ı Devlet-i Aliyyemden dahi ahidnâme-i hümayûn verilip Elçi-i mûmâ-ileyhe edâ-yı hizmetden sonra [s. 66] vech-i lâyıki üzere avdet etdirile.

İmdi; fimâ-ba'd mevâdd-ı merkûme üzere tecdîd ve müebbeden temhîd olunan işbu musâlaha ve muvâdaa mukarrer tutulup yerleri ve gökleri yokdan var eden Hazret-i Allâh –*celle şânühû*–nun ism-i şerîfini yâd ve ulu Peygamberimiz hâtemü'n-nebiyyîn ve fahru'l-mürselîn Muhammedü'l-Mustafâ –*salla'llâhü Teâlâ aleyhi ve sellem*–

hazretlerinin mu'cizât-ı kesiretü'l-berekâtlarını irâd edip şîme-i kerîme-i hüsrevân-ı sadâkat-mu'tâd ve kâide-i marziyye-i tâcdârân-ı vefâ-i'tiyâd üzere ahd ü misâk ederiz ki; mâdâm ki onların tarafından zikrolunan mevâddın her birinin şurût ve kuyûduna ve sulh u salâhın mevâsîk u uh[û] düne kemâ-yenbağî riâyet olunup hilâfına vaz' u hareket sudûr etmeye, taraf-ı hümayûn-ı Pâdişâhânemizden ve ahlâf-ı saâdet-ittisâfımızdan ve vûkelâ-yı âlî-makâm ve sâyir mîr-i mîrân-ı sâhibü'l-ihtişâm ve ümerâ'-i zevi'l-ihtirâm ve umûmen asâkir-i nusret-encâmımızdan ve Kırım Hânı ve selâtin ve mîrzâlardan ve asâkir-i Tatar-ı encüm-şümârdan ve cümle ubûdiyyetimiz ile şeref-yâb olan tavâyif-i huddâmdan bir ferd hilâfına müteallik vaz' u hareket eylemeye.

Tahrîran fi-evâsıtı Zi'l-hicce sene selâse ve selâsîn ve miete ve elf. [11-20 Z. 1133]¹

¹ Defterde, bu sayfanın kalan kısmı ile daha sonra gelen 67, 68 ve 69 numaralı sayfalar boştur.

İRAN MESELESİ İLGİLİ OLARAK MOSKOV ÇARLIĞI'NA
VERİLEN AHİDNÂME-İ HÜMÂYUNАХДНАМЕ, ВРУЧАЕМАЯ МОСКОВСКОМУ
ГОСУДАРСТВУ В СВЯЗИ С ИРАНСКИМ ВОПРОСОМ

115

İran'da Mir Üveys oğlu Mir Mahmud'un çıkardığı karışıklığın Safevi Devleti'nin çökmesine yol açmasından dolayı Osmanlı Devleti'nin İran'a asker sevk edip Gürcistan'ı zapt etmesi üzerine Moskov Çarının elçi göndererek kendisinin Bakü ve Derbent kaleleri ile Hazar Denizi kenarındaki bazı yerleri zapt ettiğini ve hapisteki Şah Hüseyin'in oğlu olarak ortaya çıkan Tahmasb ile antlaşma yaptığını belirterek Osmanlı Devleti'nin ele geçirmek istediği İran toprakları hususunda Osmanlı ile Tahmasb arasında aracılık yapmasına izin verilmesini teklif etmesi üzerine iki devlet murahhaslarınca yapılan görüşmeler neticesinde varılan mutabakat çerçevesinde; Osmanlı'ya bağlı olan Müslüman Lezgilerin yaşadığı Şirvan ve Şamahı başta olmak üzere Osmanlı Devleti'ne verilecek yerlerin sınırları, buraların yönetimi, bu iki devletin, zapt ettikleri yerler konusunda Tahmasb'a karşı birlikte hareket etmesi, askerî güçlerinin çatışmaması için alınması gereken tedbirler, İran'da işbaşına gelecek olan yönetimin tarafsızlığı vs. hususlara dair Osmanlı Sultanı III. Ahmed tarafından Moskov Çarlığı'na verilen altı maddelik ahidnâme-i hümayun.

Ахдنامه вручается Московскому государству султаном Ахмедом III и заключена в рамках соглашения, достигнутого по итогам переговоров с участием представителей обоих государств, где было выдвинуто предложение о разрешении на сотрудничество

Османской империи и Тахмасба в вопросах иранских земель, на которые претендует Османская империя, ссылаясь на то, что она заключила договор с заключенным в тюрьме Тахмасбом, сыном шаха Хюсейна, и на то, что Османская империя захватила крепости Баку и Дербента и ряд областей около Каспийского моря, когда ввела свои войска в Иран по причине создания угрозы государству Сефевидов в связи с смутой, наведенной Мир Махмудом, сыном Мир Увейса. Сия ахдنامه состоит из 6 статей, среди которых следующие положения: совместное противодействие Тахмасбу в вопросах земель, захваченных обеими сторонами, а также границ и местного управления на землях, подлежащих передаче Османской империи, в первую очередь, Ширван и Шамахи, населенных лезгинами-мусульманами, подчиненными Османской империи; принятие предупреждающих мер во избежание столкновений военных сил; беспристрастность управления в Иране и т.д.

7-15 Ocak / января 1725¹

[s. 70] *Cânib-i hümayûn-ı Pâdişâhiden Moskov Çarına verilen ahidnâme-i hümayûndur.*

Hamd ü sipâs ve şükr ü sitâyîş-i bî-kıyâs ol Mâlikü'l-mülk-i lâ-yezâl ve Vâhibü'l-atâyâ ve'n-nevâl hazretlerinin sâha-i azamet ü celâllerine şâyândır ki, sâbıkâ-i inâyeti-bî-gâyeti ve ulu Peygamberimiz hâtemü'n-nebiyyîn ve fahrul-enbiyâi ve'l-mürselin Muhammedü'l-Mustafâ –salla'llâhü Teâlâ aleyhi ve sellem–in mu'cizât-ı kesîretü'l-berekâtı ve ervâh-ı Çehâr-ı Güzîn –rıdvânü'llâhi Teâlâ aleyhim ecmaîn– hazretlerinin murâfakatıyla.

Mahall-i Tevkî'

() Cenâb-ı Hilâfet-meâbımı a'zam-ı selâtîn-ı âli-makâm ve Südde-i Seniyye-i mekârim-nisâbımı mültecâ-yı havâss u avâm eyledi; felâ-cerem, zât-ı girâmi-sıfât-ı mülûkâneme lâyük u ahrâ ve himmet-i

vâlâ-nehmet-i Pâdişâhâneme sezâvâr u evlâ olmuşdur ki, taraf-ı Devlet-i Aliyyeme izhâr-ı hulûs [u] meveddet edenlerin is'âf-ı merâmlarına müsâade-i hümayûnum bî-dirîğ ola.

¹ Bu tarih ahidnâme-i hümayunun tarihidir. Bu antlaşmanın tarihi olarak literatüre geçmiş olan 24 Haziran 1724 (2 Şevval 1136) tarihi ise iki taraf murahhaslarının mutabık kaldığı maddelerin yazılı olduğu temessüğüün tarihidir.

¹ Эта дата считается датой заключения ахдنامه. В то же время 24 июня 1724 года (2 шавваль 1136 г. по хиджре)– это дата подтверждения письменной записи положений, по которым обе стороны достигли договоренностей.

Binâen alâ-zâlik memâlik-i İran'ın şâhı olan Şâh Hüseyin¹ üzerine hâricden Mîr Üveys oğlu Mîr Mahmûd² nâm kimesne zuhûr ve gelip pâyitaht-ı İran olan İsfahân'ı muhâsara ve zabt ve Şâh Hüseyin'i ve İsfahân'da bulunan evlâdlarını ahz ü habs ve Devlet-i Safeviyye muzmahil olmak hasebiyle Devlet-i Aliyyem tarafından memâlik-i Devlet-i Aliyyeme semt ve münâsib olan mahallerini ahz ü zabt için her taraftan asker ba's ü irsâl ve memâlik-i İran'dan olan memleket-i Gürcistân bi-tamâmihâ zabt u teshîr olunup bu hılâlde iftihâru'l-ümerâi'l-ıẓâmî'l-İseviyye, muhtârul-küberâi'l-fihâmî'l-Mesihîyye, muslihu mesâlihi cemâhîri't-tâifeti'n-Nasrâniyye, sâhibü ezyâli'l-haşmeti ve'l-vakâr, sâhibü delâili'l-mecdi³ ve'l-îtibâr Moskov vilâyetlerinin Çarı ve cümle Rus'un ve ona tâbî nice vilâyetlerin fermân-fermâ ve Hükümdârı olup Devlet-i Aliyyemin sulh-ı müebbed ile dostu olan Petro Aleksiyoviç –*hutime avâkıbühü bi'l-hayri ve'r-reşâd ve uhsine ileyhi sebîlî's-savâbi ve's-sedâd*– dahi bundan akdem Şîrvân eyâletinde vâkı' Derbend ve Bakü kal'alarını ve sair Bahr-i Hazer kenârında vâkı' bazı yerleri İran'ın ihtilâli takrîbi ile zabt ve Şâh Hüseyin'in oğlu olmak nâmıyla Tebrîz ve Kazvin semtlerinde zuhûr eden Tahmâsb⁴ ile beynlerinde birkaç mevâdda mebnî ahd eyledikleri şurûtda Şîrvân eyâletinde vâkı' zikrolunan Derbend ve Bakü Çar-ı müşârun-ileyhin kemâ-kân tasarrufunda kalıp Acem'e müteallik sevâhil-i Bahr-i Hazer ile olan yerler ve memâlik-i Gilân ve Mâzenderân ve Esterâbâd Çar-ı müşârun-ileyhin fimâ-ba'd taht-ı tasarrufunda kalmak ve bu mukâbeledede Çar-ı müşârun-ileyh dahi Tahmâsb'a iânet ve muzâheret ve askeriyle memleket-i Acem'i, musallat olan Mîr Mahmûd yedinden ahz ve hükûmetinde istikrârını şart ve tansis eylediğine binâen bu husûsda Devlet-i Aliyyemi dahi Tahmâsb tarafına imâle ve memâlik-i İran'dan münâsib olan memleketleri [s. 71] Tahmâsb'dan ya hüsn-i tavassutuyla yâhûd ale'l-ittifâk cibr tarîkıyla Devlet-i Aliyyem tarafına alıvermekliğe hüsn-i tavassutda bulunmasın îrâd ve bu husûsa müsâade-i hümayûnum recâsıyla Âsitâne-i Saâdetimde mukim Kapu Kethüdâsı kıdvetü a'yânî'l-milleti'l-Mesihîyye Yovan Neoplof⁵ –*hutimet avâkıbühü bi'l-hayr*– ruhsat-ı kâmile ile Murahhas ta'yîn ü tahsis eylediğini düstûr-ı ekrem, müşîr-i efham, nizâmü'l-âlem, nâzımu menâzımı'l-ümem, müdebbiru umûri'l-cumhûri bi'l-fikri's-sâkıb, mütemmimü mehâmmi'l-enâmi bi'r-re'yi's-sâib, mümehhidü bünyânî'd-devleti ve'l-ikbâl, müşeyyidü erkânî's-saâdeti ve'l-iclâl, mükemmilü nâmûsî's-saltanatî'l-uzmâ, mürettibü merâtîbi'l-hilâfeti'l-kübrâ, el-mahfûfu bi-sunûfi avâtîfi'l-Me-

likî'l-A'lâ Vezîr-i A'zam-ı Âsaf-şiyem ve vekil-i mutlak-ı âli-himem ve dâmâd-ı mufahham u muhteremim İbrâhîm Paşa –*edâma'llâhü Teâlâ iclâlehü ve dâafe bi't-te'jîdi iktidârehü ve ikbâlehü*– izz-i huzûr-ı fâyizu's-sürûr-i hüsvânemize arz u telhîs etmekle mâbeynde müşedded olan muvâlât ve musâlahâ-i müebbedeye binâen sudûr [eden] izn-i hümayûnumuz ile iftihâru'l-ümerâi'l-ıẓâmî'l-İseviyye, muhtârul-küberâi'l-fihâmî'l-Mesihîyye kadîmî dostumuz França Pâdişâhının Âsitâne-i Saâdet-âşiyânemizde mukim Elçisi kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesihîyye Markiz de Bonak⁶ –*hutimet avâkıbühü bi'l-hayr*– tarafeynin hüsn-i kabûlü ile tavassuta bi't-taleb intihâb ve Devlet-i Aliyyem tarafından dahi iftihâreyi'l-emâcidi ve'l-ekârim, câmiayi'l-mahâmidi ve'l-mekârim, el-muhtassaynı bi-mezîdi inâyeti'l-Meliki'd-Dâyim, hâlâ Reisü'l-küttâbım olan Mehmed ve Defter Emîni el-Hâc Mustafâ –*dâme mecdühümâ*– ruhsat-ı kâmile ile ta'yîn ü tahsis olunmaları ile bir yere gelip bi'd-defaât akd-i meclis-i mükâleme ve müzâkere olundukda altı mâdde ve bir hâtîme üzerine nizâm ve hüsn-i hitâm verilip bin yüz otuz altı senesi mâh-ı Şevvâl'inin ikinci gününde tarafeynden ma'mûlün-bih temessükler alınıp verildikten sonra mu'tâd-ı kadîm üzre verilen temessüğün kabûlünü müşîr Çar-ı müşârun-ileyhin mu'teber ve mümtâz Elçisi kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesihîyye General Macori Aleksandra Romançof⁷ –*hutimet avâkıbühü bi'l-hayr*– yediyle tasdiknâme ve te'kidnâmesi vürûd ve iblâğ ve teslim ve tercemesi müşârun-ileyh Vezîr-i A'zamım vesâatlarıyla Pâye-i Serîr-i Saâdet-masîr-i hüsvâneme telhîs ve bi'l-cümle mefhumuna ilm-i âlem-şümûl-i mülûkânem muhit u şâmil oldukda karîn-i rızâ-yı hümayûnumuz olmağın işbu tuğrâ-yı garrâ-yı cihân-âramız ile müşerref ahidnâme-i hümayûn-ı şevket-makrûnumuz şeref-yâfte-i sudûr ve mâdde be-mâdde makbûl-i hümayûnumuz olup yerlî yerinde riâyet ü sıyânet olunmak için işbu mâddelerdir ki aynı ile zikrolunur:

Evvelki Mâdde: Tavâ-yif-i Lezgiyândan Şîrvân eyâletinde [s. 72] vâkı' Lezgi tâifesi millet-i İslâm'dan olmak takrîbi ile Devlet-i Aliyyeme bi't-tav' ve'r-rızâ itâat ü ilticâ ve Devlet-i Aliyyem himâyetlerin kabûl ve üzerlerine Dâvud nâm hân nasb u ta'yîn olunup ve Şemahî şehri makarr-ı hükûmet olmak üzre tahsis ve yedine berât-ı âli-şânım itâ olunmağla Hânlık-ı mezbûr ve ona tâbî kabâile tarafeynden ta'yîn olunan hudûdun beyânında Şemahî şehriden Bahr-i Hazer tarafına sahîh, kâmilü'l-ayâr sâatler ile meşy-i mutavassıt üzre istikâmet ile yürünüp Bahr-i Hazer'de deryâ kenârına vardıklarında Şemahî'ndan

¹ Safevî Hükümdarı Şâh Hüseyin (hd. 1694-1722).

² Kandahar Emiri Mir Mahmud Hotaki (hd. 1717-1725).

³ Metinde "necdî" şeklindedir.

⁴ Safevî Hükümdarı Şâh Hüseyin'in oğlu Şehzade Tahmâsb.

⁵ Ivan Ivanovich Neplyuev (ed. 1723-1734).

⁶ Jean-Louis d'Usson, Marquis de Bonnac (ed. 1716-1724).

⁷ Alexander Ivanovich Rumyantsev (d. 1680 - ö. 1749).

deryâya varınca her kaç sâat gelmiş ise teslîs olunup ve deryâdan başlanıp sülûsânı olan mahalle nişân vaz' kılınıp Şemahî şehri tarafında olan sülûsü Devlet-i Aliyye'nin zîr-i hükûmetinde olup Hân-ı müşârun-ileyhin tasarrufunda ve Bahr-i Hazer tarafı olan sülûsânı müşârun-ileyh Moskov Çarının tarafında kala ve Çar-ı müşârun-ileyh zabtında olan Derbend Kal'ası'nın deryâ kenârından kara tarafına kezâlik meşy-i mutavassıt ve istikâmet ile yürünüp yiğirmi iki sâat tamâm olduğu mahalle nişân vaz' olunup, Şemahî ile Bahr-i Hazer beyninde vaz' olunan nişândan Derbend mukâbiline vaz' olunan nişâna varınca sağa ve sola sapmaksızın istikâmet ile yürünüp münâsib olan mahallere nişânlar vaz' ederek Derbend karşısına vaz' olunan nişâna varıla. Şîrvân eyâleti nihâyet bulduğu mahalde deryâ kenârından kara tarafına meşy-i mutavassıt ile yiğirmi iki sâat yürünüp nişân vaz' ve Derbend karşısına vaz' olunan nişândan Şîrvân nihâyetinde vâkı' işbu nişâna hatt-ı müstakîm ile varıla ve Şemahî ile Bahr-i Hazer arasında vaz' olunan nişândan Şîrvân eyâleti nihâyet bulduğu nişâna gelince tahdîd olunan mahallerin kara tarafı Devlet-i Aliyye'nin zîr-i hükûmetinde ve Şîrvân'da vâkı' Bahr-i Hazer tarafı Çar-ı müşârun-ileyhin tasarrufunda kala ve yine Şemahî ile Bahr-i Hazer arasında vaz' olunan nişândan Nehr-i Kür ile Nehr-i Aras'ın müctemî' olup re's-i hudûd itibâr olunan mahalle varınca hatt-ı müstakîm ile gidilip ol hatt-ı müstakîmin kara tarafı Devlet-i Aliyyemde ve Bahr-i Hazer cânibi Çar-ı müşârun-ileyh tarafında kala. Nehr-i Aras'ın Nehr-i Kür'e mülâki olduğu mahallin bir tarafı Devlet-i Aliyyemde ve bir tarafı Çar-ı müşârun-ileyh ve bir tarafı Acem memleketi olmak üzere ittihâz olunup hudûd-ı selâse mecmaı olmağla zikrolunan mahalde Devlet-i Aliyyem hudûdu dâhilinde kâide-i serhad üzere emr-i muhâfazaya kıyâm için Devlet-i Aliyyem tarafından kal'a binâ olunmak câiz ola. Kezâlik Moskov Çarı dahi kendü diyâ[rı] dâhilinde [s. 73] kal'a yapması câiz ola ve her ne vakit binâ olunmak murâd olunur ise tarafeyn birbirleriyle haberleşip ve câiz görülen kal'alar dahi hudûdlara üçer sâat mesâfede binâ oluna ve tarafeynden bu hudûdları hakk u adl ile gereği gibi tefrîk u temyîz ve alâyimler vaz'ı için iki taraftan bu misillü umûrda istihdâm olunmuş mücerrebü'l-etvâr ve kârgüzâr ve sulh u salâha hayrhâh muhaddidler ta'yîn ve çünkü bu mevâddın mükâlemesi müşârun-ileyh França Pâdişâhının tavassutuyla karîn-i hüsn-i hitâm olduğu gibi hudûdların dahi tarafeyne tefrîk u temyîzinde tavassut için tarafeynden yine bir mu'temedün-aleyh kimesne taleb oluna ve avn-i Hak ile zikrolunan hudûdlar tarafeynden tefrîk u temyîz ve zabt ve tahrîr olundukda muhaddidlerin hudûdnâmeleri naks u tahrîfden müberrâ ve makbûl ve mu'teber tutula ve

cedîd hudûdlar dâhilinde olan mahaller açık yerler olmağla muhâfaza-i bilâd ve âsâyiş-i ibâd için tarafeyn haberleşip ve iktizâ eden mahallerde hudûdlar dâhilinde hudûdlara üçer sâat mesâfede tarafeynden kılâ' binâsı câiz ola.

İkinci Mâdde: Şîrvân memleketinden Devlet-i Aliyyem tarafında olan mahallerin hükûmeti başka bir hânlık itibâr olunduğu ecilden bâlâda zikrolunduğu üzere Şemahî şehri Şîrvân eyâletinde Devlet-i Aliyyemin [zîr-i] hükûmetinde olan mahallerin hânlarına makarr-ı hükûmet olup ve Şemahî şehri vaz'-ı kadîmi üzere kalıp müceddeden istihkâm verilmeyip Devlet-i Aliyyem tarafından muhâfazasına asker ve başka hâkim ta'yîn olunmaya. Lâkin Devlet-i Aliyyem tarafından ta'yîn olunan hân itâatden rügerdân olmak misillü fesâdı zâhir olup veyâhûd ol memleket âhâlisi beyninde Devlet-i Aliyyemin rızâsına muhâlif ihtilâl ve ihtilâf zuhûr eder ise veyâhûd müşârun-ileyh Moskov Çarı zabtında olan mahallere tecâvüz ve taarruz sadedinde olur ise bu makûle ihtilâlin def' u ref' ve azl ü te'dîb ve nizâmlarıçün Devlet-i Aliyyem tarafından iktizâsı kadar asker ta'yîn olunup Kür Suyu'nu mürûr etmezden evvel Moskov zabitlerini habîr ü âgâh eyleyeler. Vâkı' olan ihtilâl ve ihtilâfı def' ve nizâmı verildikten sonra askeriden ve hükkâmdan ferd tevakkuf etmeyip avdet eyleyeler. Çünkü Gürcistân memâlikî¹ bi-tamâmihâ Devlet-i Aliyyemin zabtında olmağla her taraftan Devlet-i Aliyyem cânibinden hükkâm ve muhâfazacılar ikâmet üzerelerdir. Ancak ol taraflara hîn-i iktizâda def'-i ihtilâl için külliyyetli asker ba's olundukda Devlet-i Aliyyem askeri her ne mahalden olur ise olsun Nehr-i Kür'ü mürûr etmezden mukaddem müşârun-ileyh Moskov Çarının Bahr-i Hazer tarafında olan zabitlerini def'-i iştibâh eylemeleriçün mücib-i hareket ne idüğinden habîr ü âgâh eyleyeler ve as[â]kir-i me'mûre Moskov hudûdlarına karîb mahallere varmak iktizâ eder ise Moskov hudûduna isâl-i hasâret eylememek için rüesâ-yı askere muhkem tenbîh ü te'kid oluna.

Üçüncü Mâdde: Memâlik-i Acem'den Devlet-i Aliyyem tarafına tahsis kılınan [s. 74] memâlik hudûdu beyânındadır ki; Acem'de kalan Erdebîl şehrinin kenârından Tebrîz tarafına meşy-i mutavassıt ile bir sâat yürünüp tamâm olduğu mahalle bir nişân vaz' oluna ve bu nişândan hudûd-ı selâse itibâr olunan mecmau'n-nehreyne doğru hatt-ı müstakîm çekilip mecmau'n-nehreyne varılıp nihâyet bula ve bu hattın Ordubâd ve Tebrîz tarafında olan mahallerdir ki; Ordubâd ve Tebrîz Gölü ve Merend ve Marâğa ve Rûmiye ve Hoy ve Cors² ve Selmâs ve sair hatt-ı mezbûr dâhilinde olan memleket-i Azerbaycan tevâbî' u mülhakâtıyla ve Gence ve Berdâ' ve Karabağ ve Nahçıvan ve Kal'a-i Revan

¹ Metinde "memâlikini" şeklindedir.

² Çors, Chowrs, Churs (İran).

ve Üçkilise ve umûmen Revan memleketine tâbî' bi'l-cümle kasabât ü büldân Devlet-i Aliyyemin zabt u tasarrufunda kala ve kezâlik Erdebil şehri kenârından Tebrîz tarafında bir sâat mahalde vâkı' vaz' olunan nişân-ı mezbûrdan Hemedân'a doğru hatt-ı müstakim çekilip ve Hemedân'a varınca çekilen bu hatt-ı müstakimin uğradığı mahalde vâkı' kasabât u kurâ havâlisi ve Hemedân mülhakâtı ve havâlisiyle Devlet-i Aliyyemin zabt u tasarrufunda kalıp ve Hemedân'dan dahi hâlâ Devlet-i Aliyyemin kabza-i tasarrufunda olan Kirmanşâhân'a varılıp hudûd nihâyet bula ve bu hattın dâhilinde olup hâlâ Devlet-i Aliyyemin zabt u tasarrufunda olan Erdelan ve Kürdistân mahalleri ve bi'l-cümle memâlik ü büldân mülhakât u havâlisiyle Devlet-i Aliyyemin zabt u tasarrufunda kala ve'l-hâsıl bâlâda zıkr u şerh olduğu vech üzre mecmâu'n-nehreynden Kirmanşâhân'a varıp nihâyet bulunca Erdebil'e bir sâat mesâfe merkez-i hudûd ittihaz olunmak üzre vaz' olunan nişân-ı merkûmdan mecmâu'n-nehreyne ve Kirmanşâhân taraflarına çekilen iki hatt-ı müstakimlerin dâhilinde kalan bi'l-cümle memâlik ile'l-ebed Devlet-i Aliyyemin zabt u tasarrufunda kala ve Bahr-i Hazer tarafında müşârun-ileyh Moskov Çarının kendüye tahsis eylediği mahallerile mecmâu'n-nehreynden Kirmanşâhân'a varınca çekilen hattın mâbeyninde kalan memleket, Acem'de kalmak üzre Devlet-i Aliyyem ile müşârun-ileyh Çar-ı bâ-vakâr beyinde hadd-i fâsıl kala.

Dördüncü Mâdde: Devlet-i Aliyyem Acem memleketini istishâb için üç taraftan asâkir-i mevfûre ba's ü ta'yîn ve nice mahallerini zabt u teshîr eylemiş iken Devlet-i Aliyyemin müebbed dostu olan müşârun-ileyh Çar-ı bâ-vakâr, Tahmâsb ile beylerinde etdikleri muâhedeye binâen ve Tahmâsb'ı Devlet-i Aliyyemin pençe-i kahrından tahlîs için Üçüncü mâddede Devlet-i Aliyyeme tahsis olunan memleketleri Tahmâsb'dan sühûlet ile veyâhûd ale'l-ittifâk cebr ile teslime hüsn-i tavassutunu taahhüd ve eğer Tahmâsb bu muâhedeye inâd ü muhâlefet eder ise Devlet-i Aliyyeme tahsis olunan memleketlerin Acem'den istishâb olumasında ve kezâlik Acem memleketinden müşârun-ileyh Moskov Çarının [s. 75] Tahmâsb ile olan ahdinde Bahr-i Hazer cânibinde Çar-ı müşârun-ileyh tarafına tahsis eylediği mahallerin ile'l-ebed Çar-ı müşârun-ileyh tarafında kalmasında işbu mevâddın dibâcesinde tasrih olduğu üzre Devlet-i Aliyyem ile müşârun-ileyh Çar-ı bâ-vakâr ittifâk üzre sa'y ü hareket eyleyeler ve bu iki devlete ta'yîn ü tahsis olunan memleketlerden mâadâ Acem memleketi tarafeynin ittifâkıyla müstahikk-ı hükûmet olanın yedinde ibkâ olup bir kimesnenin mahkûmu olmamak üzre te'bîd ü istiklâl ile zabt u tasarrufunda kalıp Devlet-i Aliyyem ve

müşârun-ileyh Çar-ı bâ-vakâr tarafından taklîl olunmaya ve ba'de-zamânın tarafeyne tahsis olunan memleketlere Acem tarafından taarruz olunur ise kezâlik müdâfaasında iki devlet müttetik bulunalar.

Beşinci Mâdde: Üçüncü mâddede zikrolunduğu üzre Devlet-i Aliyyeme tahsis olunan memleketler Çar-ı müşârun-ileyhin tavassutuyla sühûlet ile Devlet-i Aliyyeme teslim olduğu hinde ol vakitte Devlet-i Aliyyem Tahmâsb'a Acem Şahlığını teslim ve istikrârı husûsunda kendüye emr-i küllî verilmekle Devlet-i Aliyyemden münâsib olan vechile iânet ve nâme-i hümayûn irsâliyle akd-i musâlaha olunduktan sonra müşârun-ileyh Çar-ı bâ-vakâr Tah[m]âsb ile olan taahhüdü muktezâsınca Tahmâsb'a taht-ı mevrûsesi olan Isfahân'ı ve memâlik-i Acem'i Mîr Mahmûd'un yed-i tasallutundan tahlîs için akdolunan mevâdların muktezâsı üzre iânetini fi'le getirip icrâ eyleye ve bu esnâda Mîr Üveys oğlu Mîr Mahmûd tarafından Devlet-i Aliyyeme bağı ü tuğyânı zâhir olup ber-muktezâ-yı şer'-i kavîm, üzerine ba's-i ecnâd olunmak lâzım gelir ise ol vakitte Devlet-i Aliyyem dahi şer'an üzerine hareket ve şerâre-i bağı ü tuğyânın bi'l-küllîye itfâya dikkat ve tamâmen memâlik-i Acem'den tard u ib'âdına mübâderet ve müşârun-ileyh Çar-ı bâ-vakâr ile haberleşip tarafeynin hareketiyle işbu mevâd muktezâsınca Isfahân teshîr olundukda Devlet-i Aliyyem Tahmâsb ile musâlaha üzre bulunmak takribi ile pâyitahtında istikrârı¹ husûsunda Çar-ı müşârun-ileyh ile muvâfakat eyleyeler.

Altıncı Mâdde: Eğer Tahmâsb müşârun-ileyh Çar-ı bâ-vakâr vesâtatıyla Devlet-i Aliyyeme teslim olunacak memâlikin tesliminde veyâhûd Çar-ı müşârun-ileyhe tahsis eylediği memâliki müşârun-ileyh Çar-ı bâ-vakâr yedinde kalmasına muhâlefet gösterir ise bu iki devlet kendülere tahsis eyledikleri hisselerini evvelen zabt [s. 76] edip memâlik-i İran'da olan ihtilâl ber-taraf ve Acem'de müstahikk-ı verâset olan hükûmetinde müstakıl ve müstakır olup cüz'î ve küllî hükûmetine müdâhale olunmayıp sâir Acem şâhlarına olan muâmelât ile muâmele ve kemâ fi'l-evvel âsûde-hâl olmak vechi ile tarafeyn ittifâk u ittihad üzre nizâm verip Mîr Mahmûd'un irâdını kabûl etmeyeler.

Hâtîme: Devlet-i Aliyyemle müşârun-ileyh Çar-ı bâ-vakâr beyinde memâlik-i Acem'den tarafeyne tahsis olunan memleketlerin te'biden zabt u rabtı ve Acem Şahlığının istikrâr-ı nizâmı husûsuna müteallik işbu temesükde akdolunan şurût ve kuyûdun icrâsı mâbeynde nakz-ı avâriz irâsından ârî muhterem ve mer'î tutulan musâlaha-i müebbedeyi tezyîn ve bir kat dahi istihkâm ile dostluğun derece-i a'lâya resîde olmasıyçün ber-vech-i muharrer

¹ Metinde "istikrârım" şeklindedir.

hâlâ Âsitâne-i Saâdetimde mukim müşârun-ileyh França Pâdişâhının Elçisi mûmâ-ileyh Markiz de Bonak –*hutimet avâkıbühü bi'l-hayr*–ın hüsn-i tavassutu ve şehâdeti ve Çar-ı müşârun-ileyhin Âsitâne-i Saâdetimde mukim Kapu Ket-hüdâsı ve Murahhas Vekili olan mûmâ-ileyh Yovan Neoplof ile mükâleme ve müzâkere ve siyâk-ı meşrûh üzre karâr-dâde olan mevâddın şurût ve kuyûdu Çar-ı müşârun-ileyh tarafından makbûl ve mu'teber tutulup tasdik-nâmesi geldikde taraf-ı Devlet-i Aliyyemden dahi nâme-i hümayûnum verilip musâfât u muvâlât ile'l-ebed mer'î ve müstahkem tutula ve bu tarafeynden alınıp verilen temes-sükler mevâddının kabûlünü müş'ir Çar-ı müşârun-ileyhin tasdiknâmesi gelmekle **imdi**; fîmâ-ba'd minvâl-i muhar-rer üzre zabt ve temhîd olunan mevâd ve hudûd ve sınır şurûtu taraf-ı hümayûn-ı mülûkânemden dahi mukarrer ve mu'teber tutulup Hallâk-ı cihân ve Âferide-gâr-ı ins ü cänn

olan Hazret-i Hudâ-yı azîmü's-şânın ism-i şerîfini yâd ve sebeb-i âferîniş-i âlem olan iki cihân güneşi ulu Peygam-berimiz Muhammedü'l-Mustafâ –*salla'llâhü Teâlâ aleyhi ve sellem*– hazretlerinin mu'cizât-ı kesîretü'l-berekâtlarını îrâd edip şîme-i kerîme-i Pâdişâhân-ı saâdet-nişân üzre ahd ü mîsâk ederim ki, mâdâm ki ol cânibden hilâfına hareket sâdır olmaya, taraf-ı hümayûn-ı hüsrevânemden ve ahlâf-ı âli-tebâr ve vükelâ-yı celilü'l-mikdâr ve bi'l-cümle şeref-i ubûdiyyetimiz ile müşerref olan tavâyif-i sûtûde-etvâr hud-dâm-ı âli-makâmımdan bir ferd hilâfına vaz' u hareket ey-lemeye.

Tahrîran fî-evâhiri şehri Rebî'l-âhir sene seb'a ve selâsîn ve miete ve elf. [21-29 R. 1137]

Be-makâm-ı

Kostantîniyye el-mahrûse¹

¹ Defterde, bu sayfadan sonra gelen 77, 78 ve 79 numaralı sayfalar boştur.

OSMANLI - MOSKOV BARIŞ GÖRÜŞMELERİ
SONUCUNDA ÜZERİNDE ANLAŞMAYA VARILAN
MADDELERE DAİR TANZİM OLUNAN MEVAD
TEMESSÜĞÜ

СБОРНИК ПОЛОЖЕНИЙ, ВКЛЮЧАЮЩИЙ
СТАТЬИ, ПО КОТОРЫМ БЫЛИ ДОСТИГНУТЫ
ДОГОВОРЕННОСТИ В РЕЗУЛЬТАТЕ МИРНЫХ
ПЕРЕГОВОРОВ МЕЖДУ ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИЕЙ
И МОСКОВСКИМ ГОСУДАРСТВОМ

Belgrad sahrasındaki Osmanlı ordugâhında Osmanlı ve Moskov tarafları arasında yapılan barış görüşmeleri neticesinde üzerinde mutabık kalınan on beş maddeyi havi olarak tanzim olunan ve Osmanlı Murahhası Veziriazam el-Hac Mehmed Paşa tarafından mühürlenip imzalandıktan sonra mübadele için Moskov Elçisi tarafına verilen mevad temessüğü. (*Defterde sadece dibace ve hatime bölümleri kayıtlıdır ve bu iki bölüm arasına; "maddelerinin, ileride gelecek olan ahidnâme-i hümayun metninde yazılı oldukları için buraya tekrar yazılmadığı" şerhi düşülmüştür.*)

116

Сборник положений, выданный представителем Османской империи Визирiazам эль-Хадж Мехмед пашой под собственными подписью и печатью, московскому послу, объединяющий 15 статей, по которым были достигнуты договоренности в результате мирных переговоров между османской и московской сторонами, которые прошли в Белграде в штабе османской армии. (в источнике записаны только части «дилбадже» и «хатиме», по причине чего принято считать, что между двумя частями было вписано разъяснение о том, что «ввиду того, что они были записаны в текст ахднаме, повторно здесь не приводятся»).

18 Eylül / сентября 1739

[s. 80] Sahrâ-ı Belgrad-ı dâru'l-cihâdda madrûb Ordu-ı Hümayûn-ı zafernümünde Devlet-i Aliyye-i ebed-kıyâm ile Moskovlu beyninde dermiyân olan emr-i mükâleme-i meymenet-irtisâm pezirâ-ı itmâm oldukda Sahrâ-ı mezbûreden hareket olunduğu günde Sadr-ı A'zam ve Serdâr-ı Ekrem devletlü, inâyetlü el-Hâc Mehemed Paşa hazretlerinin taraf-ı Âsafânelerinden Moskovlu tarafına verilen mevâd temessüğünün dibâce ve hâtimesidir.

Bi'smi'llâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm

El-hamdü li'llâhi ve kefâ ve salâtühü ve selâmühü alâ-Nebiyihî'l-Mustafâ ve alâ-âlihî ve ashâbihî ehli's-safâ ve'l-vefâ.

Emmâ ba'd; bâis-i tahrîr-i kitâb-ı sıhhat-nisâb ve sebeb-i tasfîr-i sahîfe-i sadâkat-intisâb oldur ki:

Devlet-i Aliyye-i rûz-efzûn ile Moskov Devleti beyninde bundan akdem müebbeden ma'kûd olan sulh u salâhın rûsûmuna tarafeynden mürâât olunur iken ba'zı avârız u esbâba binâen kâbil-i inhilâl olup binâen-aleyh bu inhilâl bir müddetden berü nice nice sefk-i dimâya bâis ü bâdi olmağa böyle herc ü mercin sükûneti ve ibâd ü bilâdın ârâmiş ü istirâhatıyçün işbu ceng ü cidâlin ref u izâlesiyle müceddeden sulh u salâhın akd ü rabtı müftehiretül'-melikâti[l'-]az[î]mâti'l-İseviyye, muhtâretü'l-muhaderâti'l-fahimâti'l-Mesihîyye, muslihatü mesâlihî cemâhîri't-tâifeti'n-Nasrâniyye Moskov vilâyetlerinin ve ona tâbî

nice nice ülkelerin Çariçesi olan Anna¹ -hatema'llâhü avâkibehâ bi'l-hayri ve'r-reşâd- cânibinden irâde ve istid'â olunup tanzim ve tesviyesiyçün Deraliyye'de mukim olan França Devleti Elçisi kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesihîyye Markiz de Vilnof² -hutimet avâkibühü bi'l-hayr-ı tarafından mu'teber senedât ile Murahhas eylemiş idi.

İşbu husûs; "Es-sulhu seyyidül'-ahkâm." kelâm-ı hikmet-irtisâmı muktezâsınca ez-kadîm Devlet-i Aliyye-i dâimül'-karârın dahi şânına lâıyk ve unvânına muvâfık vechile matlûb ve mergûbu olmakdan nâşi hâlâ Mekke-i Mükerreme

¹ Rus Çariçesi Anna Ioannovna (hd. 1730-1740).

² Louis-Sauveur, Marquis de Villeneuve (ed. 1728-1741).

ve Medine-i Münevvere ve Kudüs-i Şerif ve Mısır ve umûmen Arabistân'ın ve İfrîkiyye ve Berka¹ ve Kayrevân'ın ve Bağdâd ve Basra ve cemîan Kürdistân'ın ve Rum ve Terek ve Tataristân'ın ve Çerâkise ve Kabartayân ve Gürcistânların ve nice nice eyâlât u elviye ve ülkenin Hâkim-i fermân-fermâ ve mâlik-i memâlik-ârâsı olan sultân-ı selâtin-ı İslâm ve bürhân-ı havâkin-ı enâm, tâc-bahş-ı hüsrevân-ı devrân, hâdim-i esâs-ı zulm ü udvân, zıllu'llâhi'l-Meliki'l-Mennân, pâdişâh-ı İslâm-penâh ve şehriyâr-ı encüm-sipâh ve şehinşâh-ı hilâfet-destgâh, hâdimü'l-Haremeyni's-Şerifeyn, mâlikü'l-berreyni ve'l-bahreyn, şevketlü, kudretlü, kerâmetlü, mehâbetlü, azametlü, mevhîbetlü, veliyy-i nî'metim efendim Pâdişâhım es-sultân ibnü's-sultân ve'l-hâkân ibnü'l-hâkân es-Sultân el-Gâzi Mahmûd Hân ibnü's-Sultân Mustafâ Hân –*eazza'llâhü ensârehü ve etâle bi't-te'yîdi a'vânehü ve a'sârehü*– hazretlerinin taraf-ı hümayûn-ı nasafet-meşhûnlarından vekâlet-i mutlaka ve ruhsat-ı kâmile-i muhakkakamıza binâen bu husûsun ta'dil ü tesviyesine mübâşeret olunup binâen-aleyh bu mevâddı merreten ba'de-uhrrâ Nimerova² Mükâlemesi'ne ve ba'dehû Âsitâne-i Saâdet'de

vâkı' müzâkereye me'mûr olanlardan Anadolu Kâdiaskerliği pâyesiyle Ordu-yı Hümayûn Kâdisı olan faziletlü Es'ad Mehemmed Efendi ve Reisü'l-küttâb izzetlü Mustafâ Efendi ve Mektûbculuğumuz hidmetinde olan izzetlü Râgıb Mehemmed Efendi'ye emr u tenbihimiz muktezâsınca müşâr ve mûmâ ileyhim dahi işbu sulh u salâh mevâddını öteden berü Elçi-i mûmâ-ileyh ile müzâkere ve mükâleme edegeldiklerinden başka bundan akdem Ordu-yı Hümayûn-ı zafer-irtisâm Belgrad Sahrâsı'na darb-ı hıyâm eylediğinden sonra dahi işbu mevâd bi'd-defaât mâbeynlerinde dermiyân ve her mâdde şerh u beyân ve tarafımıza arz u i'lân olunarak tarafeynin hâl ü şânına lâıyk ve ibâd ü bilâdın emn ü istirâhatine muvâfık vechile mevâddı ta'dil ü tesviye olunup mecmûu on beş mâdde üzerine karâr verilmekle zikrolunan mevâd Elçi-i mûmâ-ileyh tarafından ma'mûlün-bih ve mu'teber verilen temessükle mübâdele olunmak için işbu mevâd temessüğü mühür ve imzâmız ile memhûr ve mümzâ kılınıp Elçi-i mûmâ-ileyh tarafına teslim ve i'tâ olunmuşdur ki mevâddı zikr u beyân ve şerh u ayân olunur:

Mevâddı, zirde mukayyed ahidnâme-i hümayûnda musarrâh olmağla mükerrerden hazeren fakat dibâce ve hâtime kaydıyla iktifâ olundu.

Hâtime

İşbu sulh u salâhın şurûtu on beş mâddeye mebnî ve tarafeynden kabûl ve imzâ olunup bundan sonra bilâ-halel lâzım olan i'tibâr ile ta'yîn olunacak hudûdlardan başka bundan [s. 81] akdem akdolunan mevâdda i'tibâr olunmaksızın işbu akdolunan mevâd mu'teber tutulup ve icrâ oluna ve Dördüncü mâddede zikrolunduğu üzre işbu iki devletin karâr-dâde hudûdları için Devlet-i Aliyye tarafından ta'yîn olunan muhaddidlere Kırım Hânı celâdetlü Hân-ı âli-şân hazretleri taraflarından dahi nezâret oluna ve işbu akdolunan sulh u salâhın mevâddından hâric ba'zı nesnelere tarafeynden mübâşeret olunur ise ve öyle husûs sulh-ı müebbedin nizâmına halel verecek şey olur ise bilâ-te'hîr men' u def ve islâhına tarafeynden hakk u adl üzere sa'y oluna. Zikrolunan şurût ve mevâddın fimâ-ba'd tarafeynden riâyet ve icrâ olunması için tasdiknâmesi gelir ise ol vakitte haşmetlü França Pâdişâhı tarafından olan ruhsatı hasebiyle kabûlünü müş'ir ve kefâletini hâvî mûmâ-ileyh rütbetlü

França Elçisi bu def'a Frenk lisânı üzre olugeldiği vechile mühür ve imzâsıyla memhûr ve mümzâ temessük terkîm ve tarafımıza teslim etmekle tarafımızdan dahi vekâlet-i mutlaka ve ruhsat-ı kâmile-i muhakkakamıza binâen mevâdd-ı mezkûrenin şurût-ı merkûme üzre kabûlünü mutazammın hatm ü imzâmız ile mahtûm ve mümzâ temessük tahrîr ü imlâ ve Murahhas olan Elçi-i mûmâ-ileyhin yedine emâneten teslim ve i'tâ olundu.

Hurrire fi'l-yevmi'r-râbi'-aşer min-şehri'llâhi Teâlâ Cumâde'l-uhrrâ li-seneti'sneteyni ve hamsin ve miete ve elf, min-hicreti men leyse fi-kavlihi hulf. [14 C. 1152]

El-müstemiddü mina'llâhi'l-Meliki'l-Ekrem

El-Hâcc Mehemmed³

El-vezîru'l-a'zam

¹ El-Brega, Al Burayqah (Libya).

² Nemyriv (Vinnitsa – Ukrayna).

³ Veziriazam Hacı İvaz Mehmed Paşa (sd. 1739-1740).

OSMANLI VE MOSKOV TARAFLARI ARASINDA
YAPILAN GÖRÜŞMELER NETİCESİNDE DÜZENLENEN
HUDUT TEMESSÜĞÜ

ПОЛОЖЕНИЕ О ГРАНИЦАХ, ЗАКЛЮЧЕННОЕ ПО
ИТОГАМ ПЕРЕГОВОРОВ МЕЖДУ ОСМАНСКОЙ И
МОСКОВСКОЙ СТОРОНАМИ

117

Belgrad sahrasındaki Osmanlı ordugâhında Osmanlı ve Moskov tarafları arasında yapılan barış görüşmeleri sonucunda düzenlenen mevad temessüğünün sınır tespiti ile ilgili 2. maddesindeki; "iki devletin sınırlarının, daha önce üzerinde anlaşılan maddelerde yazılı olan sınırlar esas alınarak belirlenmesi; ancak bu maddelerin hangileri olduğunun da her iki tarafın ittifakıyla açıklığa kavuşturulması" hükmü gereğince iki tarafın görevlilerince yapılan müzakereler neticesinde varılan mutabakata dair Veziriazam el-Hac Mehmed Paşa tarafından Niş sahrasında Moskov tarafına verilen üç maddelik hudut temessüğü. (Defterde sadece dibace ve hatime bölümleri kayıtlıdır ve bu iki bölüm arasına; "maddelerinin, ileride gelecek olan hududnâme-i hümayun metninde yazılı oldukları için buraya tekrar yazılmadığı" şerhi düşülmüştür.)

Положение о границах, состоящее из трех статей, выданное Вериазамом эль-Хадж Мехмед пашой Московскому государству о договоренностях, которые были достигнуты в результате переговоров с участием ответственных лиц двух сторон в соответствии с положением второй статьи сборника положений об установлении границ, составленного по итогам мирных османско-московских переговоров в штабе османской армии, которая гласит: «определение границ двух государств с учетом записанных ранее положений, а также четкое определение двумя сторонами этих положений» (в источнике записаны только части «дилбадже» и «хатиме», по причине чего принято считать, что между двумя частями было вписано разъяснение о том, что «ввиду того, что они были записаны в текст ахднаме, повторно здесь не приводятся»).

2 Ekim / октября 1739

Niş Sahrâsı madrab-ı hıyâm-ı asâkir-i İslâm iken Sahrâ-yı mezbûrede Sadr-ı A'zam ve Serdâr-ı Efham devletlü, âtîfetlü el-Hâc Mehmed Paşa hazretlerinin taraf-ı müşîrânelerinden Moskovlu tarafına verilen hudûd temessüğünün dibace ve hâtimesi sûretidir.

Bi'smi'llâhi'r-Rahmâni'r-Rahim

Bâis-i tasfir-i nemika ve sebeb-i tensik-ı vesika oldur ki:

Devlet-i Aliyye-i dâimü'l-karâr ile Moskov Devleti beyninde bundan akdem hudûs eyleyen bürûdetin kemâ fi'l-evvel germiyyete mübeddel olması husûsiyyün haşmetlü França Devleti'nin Deraliyye-i hilâfet-medârda Büyük Elçisi olup dermiyân kılınan sulh u salâhın akd ü temhidine tavassut ve ruhsatı müteayyin olan kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesîhiyye rütbetlü Markiz de Vilnof –hutimet avâkübühü bi'l-hayr-ın ruhsat ve vesâtatı ile işbu bin yüz elli iki senesi Cumâde'l-âhire'sinin on dördüncü günü Belgrad Sahrâsı'nda müşârun-ileyhâ Moskov Devleti'ne dâir tertib ü tesviye ve emânet vechile mübâdele olunan mevâd temessüğünün İkinci maddesi zeylinde; "İki devletin hudûdları bundan akdem akdolunan mevâddın hudûdları üzre akdolunalar ve lâkin şol şartla ki; işbu akdolunan mevâd da tarafeynin ittifâkıyla îzâh u tasrih olunalar." deyu kaydolunmakdan nâşi bu husûs dahi

devleteynin şân u hâllerine elyak u evfak vech üzre beyân u ayân olunmak ve bilâ-halelin karâr verilmek keyfiyyeti taraf-ı Devlet-i Hazret-i Cihândârîden mükâlemeye me'mûr olanlara tavsiye ve tenbih olunmağla onlar dahi işbu husûsu Murahhas ve mutavassıt-ı mûmâ-ileyh ile ol vakitden bu âna gelince mecâlis-i müteaddidede merreten ba'de-uh-râ mükâleme ve müzâkere ve belki nice nice mübâhase ve münâzara ederek ve cereyân eyleyen suâl ve cevâbları tarafımıza arz u işrâb kılarak sâlifü'z-zikr hudûdlar husûsu dahi bi'l-âhire ve bi'l-ittifâk üç mâdde üzerine karâr verilmekle inşâallâhü Teâlâ ba'de'l-kabûl akreb-i ezminede rü'yât ve vaz'-ı alâmet olunmak için tarafeynin munsıf ve mu'teber muhaddidleri dahi ta'yîn olunacağı mukarrer olmağla karâr-dâde olan mevâddır ki zikr u beyân ve şerh u ayân olunur:

Mevâddı, zırde mukayyed taraf-ı hümayûn-ı cihândârîden i'tâ buyurulan hudûdnâme-i hümayûnda mastûr olmağla mükerrerden ictinâben ancak dîbâce ve hâtime kaydıyla ihtisâr olundu.

Hâtime

İşbu hudûd mevâddı vesİKası dahi asıl mevâd temessü-
ğü şurûtu ve Elçi-i mûmâ-ileyhin me'mûriyyeti icrâsı üzre
tarafından mûmzâ ve mahtûm verilen tasdikıyyesi ile mü-
bâdele olunmuşdur.

Tahrîran fi'l-yevmi's-sâmini ve'l-ısrîn min-şehri
Cumâde'l-âhire li-sene isneteyn ve hamsîn ve miete ve elf,
min-hicreti men leyse fî-kavlihî hulf. [28 C. 1152]

El-müstemiddü mina'llâhi'l-Meliki'l-Ekrem

El-Hâc Mehmed

El-vezîru'l-a'zam

OSMANLI - MOSKOV BARIŞ GÖRÜŞMELERİ
SONUCUNDA MOSKOV ÇARLIĞI'NA VERİLEN
AHİDNÂME-İ HÜMÂYUN¹

АХДНАМЕ, ВЫДАННАЯ МОСКОВСКОМУ
ГОСУДАРСТВУ ПО ИТОГАМ
ОСМАНСКО-МОСКОВСКИХ МИРНЫХ
ПЕРЕГОВОРОВ¹

118

Osmanlı ve Moskov devletleri arasındaki savaşı sona erdirmek için Belgrad sahrasında her iki tarafın murahhas ve görevlileri arasında yapılan görüşmeler neticesinde varılan mutabakat çerçevesinde, 14 Cumâdelahir 1152 (18 Eylül 1739) tarihinden başlayıp süresiz (müebbed) olarak yürürlükte kalmak üzere; husumetin sona erdirilmesi, Azak Kalesi'nin yıkılıp arazisinin her iki tarafın tasarrufundan çıkarılarak iki devlet arasını ayıran boş bir alan olarak bırakılması, buna karşılık her iki tarafın da bu antlaşmada belirtilen yerlerde yeni birer kale yapabilmesi, Azak Denizi'nde ve Karadeniz'de Moskov ticaret ve savaş gemileri bulundurulmaması, sınırların yeniden belirlenmesi, Moskov tarafına bağlı Kalmuk, Kazak vs. taifelerin Osmanlı Devleti'ne bağlı Kırım Tatarlarına ve onlara tabi olanlara, onların da Moskov hakimiyeti altındaki yerlere ve ahalisine zarar vermemesi, Kabartayların serbest olması, savaş esirlerinin serbest bırakılması, diğer devletin arazisine geçen asilerin iadesi, her iki ülke tacirlerinin birbirlerinin topraklarında serbestçe ticaret yapabilmesi, Rusların Karadeniz'deki ticaretlerinin Osmanlı ahalisinin gemileriyle yapılması, her iki ülkenin sınır bölgelerindeki ahalileri arasında meydana gelen anlaşmazlıkların oralardaki idareciler tarafından halledilmesi, Moskov Devleti'ne tabi rahip vs. kimselerin Kudüs'teki kutsal mekânları ziyaret edebilmesi, Rus Çariçesi için imparatorluk unvanlarının kullanılması konusunun müzakere edilmesi, bu antlaşmayla ilgili ortaya çıkabilecek meselelerin halli için Moskov Çariçesi tarafından atanacak devlet adamlarının Osmanlı topraklarında ikametlerine izin verilmesi, antlaşmanın pekişmesi için iki tarafça belirlenecek bir zamanda merasim ve hediyelerle karşılıklı olarak büyük elçiler gönderilmesi vs. hususlarda Osmanlı Sultanı I. Mahmud tarafından Moskov Çarlığı'na verilen ve on beş maddeden meydana gelen ahidnâme-i hümayun.

Aхдname вручается Московскому государству султаном Махмудом I и заключена в рамках соглашения, достигнутого по итогам Белградских переговоров с участием представителей обоих государств, созданных с целью прекращения турецко-российской войны. Ахдname вступает в силу начиная с 14 месяца Джумаделяхир 1152 года по хиджре (18 сентября 1739 года) и действует бессрочно. Сия ахдname состоит из 15 статей, среди которых следующие положения: прекращение ненависти и неприязни; уничтожение укреплений Азовской крепости и освобождение ее площади двумя государствами; вместо нее возведение каждой стороной по одной новой крепости; запрет на пребывание московских торговых и военных кораблей в водах Азовского и Черного морей, установление новых границ, непричинение вреда калмыками и казаками московского государства крымским татарам, подчиненным Османской империи, и, в свою очередь, непричинение вреда крымскими татарами подчиненным Московского государства и населяющим его земли народам; освобождение кабардинцев и пленных; высылка повстанцев, пересекших границы третьих государств; свободная торговля купцов двух стран в Османской империи и Московском государстве; осуществление русской торговли посредством османских судов; разрешение возникающих споров на пограничных территориях с помощью местных властей; предоставление права посещения святых мест Иерусалима московским пленным и прочим; созыв переговоров для обсуждения употребления в отношении императрицы Российской титула императрицы; предоставление русским чиновникам, которые будут назначены царицей для решения возникающих вопросов и трудностей, связанных с сей ахдname, разрешения на поселение на османских территориях; обмен дипломатическими делегациями с подарками и подношениями для укрепления взаимопонимания и прочее.

12-21 Aralık / декабря 1739

¹ Belgrad Antlaşması.

¹ Белградский мирный договор

[s. 82] Devlet-i Aliyye ile Moskov Devleti beyninde müceddeden mün'akıd olan musâlaha-i müebbedenin Rikâb-ı Müstetâb-ı Hazret-i Cihândâriden inâyet-bahş-ı sudûr olan ahidnâme-i hümayûn-ı sıhhat-meşhûnun sûretidir.

Bi'smi'llâhi'r-Rahmâni'r-Rahim

Hazret-i Hudâvend-i Mâlikü'l-mülki ale'd-devâm ve Cenâb-ı iltiâm-bahş-ı fatk-ı umûr-ı kâffe-i enâm –tenezzehet zâtühü ani'd-derki ve'l-evhâm ve tekadeset sıfâtühü an-vasmeti'l-iştirâki ve'l-istifhâm-ın irâdet-i aliyye-i ezeliyye ve inâyet-i bi-gâyet-i lem-yezeliyyesi ve seyyid-i enbiyâ ve server-i asfiyâ, habib-i Hudâ, şefî'-i rûz-i cezâ ulu Peygamberimiz Muhammedü'l-Mustafâ –salla'llâhü Teâlâ aleyhi ve sellem– hazretlerinin mu'cizât-ı kesîretü'l-berekâtı ve ashâb-ı güzîn ve Hulefâ'-i Râşidin –rıdvânü'llâhi Teâlâ aleyhim ecmaîn– ve cümle-i evliyâ-yı hidâyet-karînin ervâh-ı mukaddeseleri murâfakâtı ile.

Mahall-i Tevkî'

Ben ki; eşrefü'l-büldâni ve'l-emâkin ve ebrekü'l-medâyi-ni ve'l-mesâkin, kible-i cümle-i âlem ve mihrâb-ı teveccüh-i âmme-i ümem olan Mekke-i Mükerrreme ve Medîne-i Münevvere ve Kudüs-i Şerif-i mübârekin hâdim ü hâkimi ve hasretü'l-mülûk olan Bilâd-ı Selâse-i muazzama ki, İstanbul ve Edirne ve Burusa'dır; onların ve Şâm-ı cennet-meşâm ve Mısır-ı nâdiretül-asr-ı bi-hemtâ ve külliyyen Arabistân ve İfrîkiyye ve Berka ve Kayrevân ve Haleb-i şehbâ ve Irâk-ı Arab u Acem ve Basra ve Lahsâ ve Deylem ve Rakka ve Musul ve Şehr-i Zor ve Diyârbekir ve Zülkadriyye ve vilâyet-i Erzurum ve Sivas ve Adana ve Karaman ve Van ve Mağrib ve Habeş ve Tunus ve Trablusşâm ve Kıbrıs ve Rodos ve Girid ve Mora ve Akdeniz ve Karadeniz ve cezâyir ve sevâhili ve diyâr-ı Anadolu ve memâlik-i Rumili ve husûsâ Bağdâd-ı dâru's-selâm ve cemian Kürdistân ve Rum ve Terrek ve Tataristân ve Çerâkise ve Kabartayân ve Gürcistân ve Deşt-i Kıpçak ve ilât-ı Tatar'a dâir ol havâililerde vâkı' umûm sığınak ve vilâyet-i Kefe ve etrâfında vâkı' cümle-i oymakân ve muzâfâtıyla umûmen Bosna ve Kal'a-i Belgrad-ı dâru'l-cihâd ve Sırb Hükûmeti ve onda olan kılâ' u husûn ve bilâd-ı Arnavudluk ve bi't-tamâm Eflak ve Boğdan ve etrâflarında vâkı' kılâ' u husûn ve ta'rif ü tavsifden müstağni nice bikâ' u büldânın pâdişâh-ı kişver-güşâ ve şehinşâh-ı memleket-ârâsı es-sultân ibnü's-sultân ve'l-hâkân ibnü'l-hâkân es-Sultân el-Gâzi Mahmûd Hân ibnü's-Sultân Mustafâ Hân ibnü's-Sultân Mehemmed Hân'ım ki, menşûr-ı saâdet-neşûr-ı saltanatım tevkî'-i refî'-i "sultânü'l-ber-reyn" ile muvakkâ' u müzeyyen ve misâl-i bi-misâl-i hilâfetim unvân-ı azamet-nişân-ı "hâkânü'l-bahreyn" ile mutarraz ü muanvendir. Lâ-cerem, ber-müceb-i kelâm-ı dürriyyü'n-nizâm-ı "Bi's-şükri tedûmü'n-niam." ta'zîm li-emri'llâh ve şefakat alâ-halkı'llâh mazmûnuna riâyet vücûd-ı behbûd-ı âlem-sûd-ı şehinşâhâneme lâzîme-i zimmet olmuştur.

Binâ-berîn Devlet-i Aliyye-i ebediyyü'l-istimrâr ve saltanat-ı seniyye-i sermediyyü'l-istikrârımız ile müfte-

hiretül-melikâtî'l-azîmâtî'l-İseviyye, muhtâretü'l-mu-hadderâtî'l-fahîmâtî'l-Mesîhiyye, muslihatü mesâlihi cemâhîrî't-tâifeti'n-Nasrâniyye, sâhibetü ezyâlî'l-haşmeti ve'l-vakâr, sâhibetü delâilî'l-mecdi ve'l-îtibâr Moskov vilâyetlerinin Çarıçesi ve cümle Rus'un ve ona tâbî' nice nice ülkelerin fermân-fermâ ve Hâkimesi olan hürmetlü, rûtbet-lü Anna –hatema'llâhü avâkıbehâ bi'l-hayri ve'r-reşâd ve elhe-me ileyhâ tarîka's-savâbi ve's-sedâd– beyninde bundan akdem müebbeden ma'kûd olan musâlaha bâ'zı avârız u esbâba binâen kâbil-i inhilâl olup li-zâlik bu ihtilâl bir müddetden berü nice nice sefk-i dimâa bâis ü bâdi olmağla böyle herc ü mercin sükûneti ve ibâd ü bilâdın ârâmiş ü istirâhati için işbu ceng ü cîdâlin ref' u izâlesiyle müceddeden sulh u salâhın akd ü rabtı Çarıçe-i müşârun-ileyhâ cânibinden murâd olunup ve bu husûsun tasfiyesi için iftihârü'l-ümerâi'l-izâmi'l-İseviyye, muhtârü'l-küberâi'l-fihâmi'l-Mesîhiyye, muslihu mesâlihi cemâhîrî't-tâifeti'n-Nasrâniyye, sâhibü ezyâlî'l-haşmeti [s. 83] ve'l-vakâr, sâhibü delâilî'l-mecdi ve'l-îtibâr França vilâyetlerinin ve nice nice memâlik ü kılâ'ın Pâdişâhı haşmetlü, ulu rağbetlü On Beşinci Luyiz¹ –hatema'llâhü avâkıbehâ bi'l-hayri ve'r-reşâd ve ahsene ileyhi sebîle's-savâbi ve's-sedâd– cenâbının dahi tavassutu ve kefâleti mu'teber ü mu'tenâ görülmekle murâd olunan sulh u salâhın itmâm ve temşiyeti için Der-bâr-ı Hilâfet-medâr-ı hüsrevânemizde mukim olan Elçisi kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesîhiyye Markiz de Vilnof –hutimet avâkıbühü bi'l-hayr– tavsit olunup Çarıçe-i müşârun-ileyhâ dahi tavassutuna ba'de'l-îtibâr tarafından Murahhas etmekle bu vechile Elçi-i mûmâ-ileyhe mukaddemâ ma'mûlün-bih senedât vermişler idi. Li-zâlik bu husûsun ta'dil ü tesviyesine mübâşeret olunup merreten ba'de-uhrâ mevâdd-ı musâlaha ve keyfiyyet-i mûhâdene müzâkere ve mükâleme ve bi'l-âhire Ordu-yı Hümayûn-ı zafer-irtisâmımız Sahrâ-yı Belgrad'da darb-ı hıyâm-ı ârâm etdiği hengâmda dahi Elçi-i mûmâ-ileyh işbu müsâleme-i mübârekenin akd ü temhidi-ni irâd ve ibâne eyledikde düstûr-ı ekrem, müşîr-i efham,

¹ Fransa Kralı XV. Louis (hd. 1715-1774).

nizâm'ül-âlem, nâzımu menâzımı'l-ümem, müdebbiru umûri'l-cumhûri bi'l-fikri's-sâkıb, mütemmimü mehâm-mi'l-enâmi bi'r-re'yi's-sâib, mümeħhidü bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl, müşeyyidü erkâni's-saâdeti ve'l-iclâl, mükemmilü nâmûsi's-saltanatı'l-uzmâ, mürettibü merâtibi[l]-hilâ-feti'l-kübrâ, el-mahfûfu bi-sunûfi avâtıfı'l-Meliki'l-A'lâ Vezir-i A'zam ve Serdâr-ı Ekremim el-Hâc Mehmed Paşa –*edâma'llâhü Teâlâ iclâlehü ve dâafe bi't-te'yîdi iktidârehü ve ikbâlehü*–nun taraf-ı hümayûn-ı mülûkânemizden vekâlet-i mutlaka ve ruhsat-ı kâmile-i mütehakkıkasına binâen; "Es-sulhu seyyidü'l-ahkâm." kelâm-ı hikmet-insicâmına mürâât birle bu emr-i hayrın akd ü temhîdine bâ-ittifâk-ı ârâ irâet-i râğbet eylemek hasebi ile Elçi-i mûmâ-ileyh dahi devletin kefaletini hâvî ruhsatı ve hüsn-i sa'y ü hareketi ile mâbeynde emr-i ruhsat ve hidmet-i tavassut merâsimini kemâ-yenbağî icrâ ve ifâ edip ibtidâ uhûd-i muvâlât ve muâmelât mevâddı ta'dil ü tesviye olunarak vükelâ-yı tarafeynin hüsn-i rızâlarıyla on beş maddede ve bir hâtıme üzerine tertib ve işbu akdolunan musâlaha ve mühâdene bin yüz elli iki senesi mâh-ı Cumâde'l-âhire'sinin on dördüncü gününden inşâallâhü Teâlâ müebbed olmak üzere pezirâ-yı tasfiye ve terkib olunduktan sonra bu vech üzere akd-i sulh u salâh birle cânibeynden ma'mûlün-bih olmak vechiyle temessükler mübâdele olup ve kemâl-i ihtimâm ile karâr-dâde olan bi'l-cümle mevâddın makbûl ü mu'teber ve mer'î vü mukarrer olduklarını müş'ir üç ay müddete dek ahidnâme ve tasdiknâmeler celb ve terkim olup Elçi-i mûmâ-ileyhin yediyle mübâdele ve teslim olunması kavlı ü karâr olunmağla husûsât-ı merkûmeyi ve tarafeynin temessüklerinde mastûr ve meşrû olan mevâdd-ı musâlaha-yı bi-tamâmihâ Vezir-i A'zam ve vekil-i mutlakım müşârun-ileyh Dergâh-ı sipihr-iştibâh-ı Şâhânemize arz u telhîs edip cümlesine alâ-vechil-kâmil ilm-i âlem-şümûl-i Pâdişâhânemiz muhît u şâmil oldukda ber-muktezâ-yı nazm-ı i'câz-destgâh-ı "Ve in cenahû li's-silmi fe'cnah le-hâ ve tevekkel ala'llâh."¹ refâhiyyet-i ahâli vü raiyyet ve râhat-ı berâyâ-yı mülk ü millet için taraf-ı hümayûnumuzdan dahi müsâade-i aliyye-i Pâdişâhânemiz erzâni kılınıp hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûnumuz ile fermân-ı âli-şânımız sâdir olmağın işbu tuğrâ-yı garrâ-yı cihân-ârâmız ile müşerref ahidnâme-i hümayûn-ı saâdet-nümûnumuz şeref-yâfte-i sudûr ve lafız be-lafız mevâdd-ı sulh u salâh makbûl-i hümayûnumuz olmağla yerlû yerinde riâyet ü sıyânet olunması için işbu maddelerdir ki aynı ile zikr u beyân ve şerh u ayân kılınır:

Evvelki Mâdde: Miyânede hudûs eden adâvet ü husûmet bu günden min-bâ'd mahv olup ve bundan başka ceng ü cidâl ve takrib-i âhar ile tarafeynden vukû' bulan

münâfese ile'l-ebed ferâmûş ve bu vechile intikâm sa'yinde olunmaya ve bu dostluk mukâbilinde berren ve bahren müebbed ü müstahkem ve bilâ-halel olan sulh u salâha mürâât oluna ve kezâlik Devlet-i Aliyyem ile Moskov Devleti beyninde karâr-dâde olan [s. 84] mevâd taraf-ı Devlet-i Aliyyemden ve haşmetlû Moskov Çarıçesi ve verese ve ahlâflarının taraflarından ve ahâli vü reâyâlarından sâdikâne ve bilâ-halel ve ile'l-ebed kâmil hıfz u mürâât oluna ve bundan sonra gerek mahfice ve gerek âşikâre bir dürlü husûmet ve muhâlefet olunmaya.

İkinci Mâdde: Devlet-i Aliyyemin ve Moskov Devleti'nin ve reâyâlarının menâfi' izdiyâdı için müstahkem olan sulh u salâh bilâ-halel hıfz u mürâât ve hem-hudûd olan dostlukda sıdkla hareket ve tarafeynin menfaatine sa'y oluna ve iki devlet tarafından reâyânın menfaati ve râhat ü ârâmişi ve nizâmlarına bir dürlü mâni' olmamak için tarafeynden işbu sulh u salâhın istihkâmına sıdkla meylo-lunmuştur. Binâen-aleyh iki devlet beyninde bilâ-tağyîr ve bilâ-halel hıfz olunmak üzere karâr-dâde olunmuştur ki; iki devletin hudûdları bundan akdem akdolunan mevâddın hudûdları üzere akdolunalar ve lâkin şol şartla ki, işbu akdolunan mevâd da tarafeynin ittifâkıyla izâh u tasrîh olunalar.

Üçüncü Mâdde: Azak Kal'ası bi'l-külliyeye hedm olup tarafeynden murâd olunan sulh-ı müebbedin nizâm ve takriri için bin yedi yüz ya'nî on üç târihinde olan hudûdu ile tarafeynin tasarrufundan ihrâc ve hâliyetü'l-hâliye beyne'd-devleteyn fâsıla kala ve bunun mukâbili kadimden Moskov Devleti'nin hudûdu olup Ten Suyu'nda olan kurbünde –ki, Azak semtinde olan mahallindedir– müceddeden bir kal'a binâsı câiz ola ve kezâlik Devlet-i Aliyyem tarafından dahi Kuban hudûdunun Azak semtinde olan mahallinde müceddeden kal'a binâsı câiz ola ve işbu kal'aların binâ olunacak münâsib mahalleri ta'yîni tarafeynden ta'yîn olunan muhaddidlerin adl ü insâfına havâle oluna ve mukaddemâ hedm olunan Taygan Kal'ası dahi binâ olunmaya ve Moskov Devleti tarafından Azak Denizi'nde ve Karadeniz'de sefâyin ve ceng gemileri ihdâs ve icrâ olunmaya.

Dördüncü Mâdde: Karâr-dâde olunacak hudûdlardan tarafeyn reâyâsı gereği gibi habir ü âgâh olmalarıyçün işbu akdolunan mevâddın te'kidinden sonra iki devlet tarafından ruhsat-ı kâmile ve kifâyet edecek siparişler ile bir dürlü suûbet hudûs etmeksizin muhaddidler ta'yîn ve irsâl ve mülâki olduklarında bu def'a akdolunan mevâd mücebince bu iki devlet beyninde olan hudûdları bilâ-te'hîr ta'yîn ve bundan sonra ale'd-devâm muayyen olmak için münâsib olan mahallerde alâim vaz' olup hudûdların tafsiline dâir

¹ Kur'an-ı Kerim, Enfâl sûresi 8/61. âyet.

tasdiknâmelerinin mübâdelesinden sonra altı ay müddete değin tekmiil olunmak üzere mu'tâd olduğu vechile hudûd nizâmını müş'ir temessükler tahrir oluna.

Beşinci Mâdde: Devlet-i Aliyyeme tâbi' Kırım Tatarları ve sair tavâyif-i Tatar ve cinslerine ve tâbi'lerine, Moskov Devleti'ne tâbi' Kazak ve Kalmuk ve sair ecnâsdan bir dürlü teaddi ve husûmet ve zarar olunmayıp ve kendü hâllerinde olup işbu musâlaha-i mübârekenin bir dürlü hilâfında olmayalar ve tarafeynden teaddiye cesâret edenlerin muhkem haklarından geline ve kezâlik Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'nin reâyâsı ve Kırım Tatarları ve ale'l-ıtlâk ona tâbi' her kimler olurlar ise Moskov Çariçesinin zir-i hükmünde olan

şehir ve kurâ ve mahallere ve Büyük ve Küçük Rus'da vâkı' olan reâyâsına ve kendüye tâbi' olan Kazak şehirlerine ve meskenlerine ve Nehr-i Özi ve Nehr-i Ten'de vâkı' sevâhlinin limanlarında ve küçük kal'a ve onlarda sâkin olanlara ve ale'l-ıtlâk Moskov Devleti'nin ve kezâlik Devlet-i Aliyyemin müteayyin olacak hudûdlarına âşikâr ve gizlûce bir dürlü teaddi ve husûmet olunmayacağından mâadâ esir etmek ve hayvânâtlarını gasb ve bir vechile reâyâlarına hâlel vermeğe cevâz verilmeye ve teaddi eden var ise bu makûlelere sâhib çıkılmayıp şer'an ve kânûnen töhmetlerine göre muhkem haklarından geline ve tarafeynden ahz ü gasb olunan her ne ise teftiş ü tefahhus ile tahsil olunup ashâbına reddoluna.

Kabartaylara dâir celâdetlü Arslan Giray Hân¹ hazretleri taraflarından vârid olan cevâb takrîrleri Nâme cüz'ünün önünde birinci varakaya kaydolunmağla ma'lûm olmak için bu mahalle şerh verilmiştir. 22 Za. sene [1]166.

Kabarta ahâlilerine dâir 28 L. sene 1151 târihinde Hân-ı sâbık müteveffâ Mengli Giray Hân² ile Reis ve Mektûbi efendilerin müzâkere etdikleri mevâddın takrîrâtı 6 Z. sene 1153 târihiyle musaddar olan Nâme cüz'ünün zeyline kaydolunmağın vakt-i hâcetde mahalline mürâcaat olunmak için bu mahalle işâret olundu.

Kanay(?) oğlu mâddesiyyün dahi Moskov Kapu Kethüdâsından Latin lisâm üzere gelen takrîrin tercemesi yine tekrâr şühûdun âhirine kayd ü sebt olunmuştur.

Altıncı Mâdde: Küçük ve Büyük Kabarta ahâlileri için tarafeynden münâsib görülmüştür ki, zikrolunan Kabartalar serbest kalalar. Ya'nî gerek Devlet-i Aliyyemin ve gerek Moskov Devleti'nin zir-i hükmünde olmayıp iki devlet bey-ninde fâsıla olalar ve Devlet-i Aliyyemin askeri ve Tatar tâifesi zikrolunan Kabartalara hâlel vermeyip ve karışmayalar ve kezâlik Moskov Devleti tarafından dahi hâlel verilmeyip **[s. 85]** karışılmaya ve lâkin mu'tâd-ı kadim üzere zikrolunan Kabartalardan râhat tahsiliyyün Moskov Devleti tarafından rehinler alınmak ve bu husûs için Devlet-i Aliyye tarafından dahi rehinler alınması câiz ola ve zikrolunan Kabartalardan iki devletin birine şikâyet mebnî hâlet oldukda gerek Devlet-i Aliyyem ve gerek Moskov Devleti'ne te'dib ve haklarından gelinmesi câiz ola.

Yedinci Mâdde: Gerek bu cengde ve gerek bundan akdem tarafeynden ahz olunan esirler ve bir takrible alıkonulan gerek askeri ve gerek sâirlerden her kimler olurlar ise Moskov Devleti'nde tanassur ve Devlet-i Aliyyemde İslâma gelenlerden mâadâ işbu hayırlı olan sulh u salâhın tasdiknâmesi vürûdundan sonra bi'l-cümle mevcûd olan ve bundan sonra tahsil olunanlar bilâ te'hîr ve bahâ ve mübâdele ve istisnâ âzâd olup avdetleri husûsunda murahhas

ve me'zûn olalar ve bu makûle üsârânın ıtlâklarını müş'ir müekked emr u tenbihler iki tarafın memâliklerine ve şehirlerine şüyû' bula ki, bilâ te'hîr ve suûbet emr u tenbihleri icrâ oluna ve işbu mevâd akdolundukdan sonra sulh esnâsında Moskov Devleti'nden istirkâk olunmuş üsârâ Kırım ve Bucak ve Kuban ve Osmânlu ve Tatar ve Devlet-i Aliyyemin sair reâyâsında bulunduklarında bilâ-bahâ reddolunalar. Binâen alâ-zâlik bu makûle üsârânın ıtlâkıyçün Moskov Devleti tarafından yol kâğıdlarıyla kendü hâllerinde mürûr u ubûr eden âdemlere bir dürlü teaddi olunmayıp şer'-i şerife mugâyir bu güne âdemlere teaddi ve ziyân edenler var ise haklarından geline.

Sekizinci Mâdde: İşbu sulh u salâhın akdi ve tasdiknâmesinin vürûdundan sonra tarafeyn reâyâsı bir dürlü töhmet ve itâatsizlik ve isyân izhâr edip iki tarafın birine çekilürler ise bu makûleler bir dürlü kabûl ve hıfz olunmayacaklarından başka bu misillü iki devlet bey-ninde bir dürlü bürûdet vâkı' olmamak için bilâ-te'hîr red yâhûd sığındıkları devlet arâzisinden tard u ib'ad oluna. Tağyir-i mezheb ile âyinini ve memleketini terk eden reâyâsından başka tarafeynin reâyâsı âhar tarafa firâr edip taleb olunduklarında reddolunalar.

¹ Kırım Hanı. (1. hd. 1748-1756; 2. hd. 1767).

² Kırım Hanı II. Mengli Giray Han. (1. hd. 1724-1730; 2. hd. 1737-1740). Metinde "Bengli Giray Hân" şeklinde yazılmıştır.

Dokuzuncu Mâdde: Ticâret husûsu sulh u salâhın se-meresi olup düvel ve reâyâ vü berâyânın izdiyâd-ı menâ-fiine bâis olduğundan Devlet-i Aliyyemin tüccârı Moskov Devleti'nde sâir düvelin tüccârına müşâhede olunduğu üzere ve ol mikdâr vergi ile ticâretlerini serbestiyyet üzere icrâ edeler ve bunun mukâbilinde Moskov Devleti'ne tâbî olan tüccârlar dahi Devlet-i Aliyyem taraflarında bu misillü serbestiyyet ile ticâretlerini icrâ edeler ve Karadeniz'de vâkı' Urusların ticâreti Devlet-i Aliyyemin reâyâsına müteallik olan sefinelerile olmak câiz ola.

Onuncu Mâdde: İşbu sulh u salâhın müdâvemeti esnâsında tarafeyn reâyâsı beyninde bir dürlü nizâ' ve muhâlefet ârız olur ise ol vakitte hudûdlarda olan vülât ve zâbitân adl ü hak üzere iktizâ eden teftîş ü tefahhusu edip ve hudûs eden nizâ'larının keyfiyyet ve suûbeti iki devlet tarafından sulh u salâhın hıfz u sıyânati için münâsib görülen vechile tesviye ve bu güne hem-hudûd olan reâyâ beyninde hudûs eden nizâ'lar tarafeynden husûmet addolunmayacağından başka dostâne ihtimâm-ı tām ile bilâ-halel olan râhat ü âramışın hıfzında iki devlet tarafından sa'y oluna.

On Birinci Mâdde: Moskov Devleti'ne tâbî olan ruh-bân tâifesi ve sâirleri Kudüs-i Şerif ve sâir ziyâretgâhları olan yerlere varmaları câiz ola ve bu makûle seyâhat edenlerden Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'den cizye ve bir dürlü vergi talep olunmayacağından başka iktizâ eden yol emirleri sâir müste'menlere verildiği üzere verile ve Devlet-i Aliyyemde meks eyledikleri müddetde şer'-i şerîfe mugâyir teaddi olunmayalar.

On İkinci Mâdde: Haşmetlü Moskov Çariçesinden "İmparator" elkâbı için dostâne ve ale't-tevâli müzâkere olunup Çariçe-i mûmâ-ileyhânın şân u miknetine muvâfık u münâsib olduğu [s. 86] vechile tarafeynin tatyibi [ile] karâr verile.

On Üçüncü Mâdde: Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye ve Moskov Devleti beyninde akdolunan işbu sulh u salâhın ve mevâddın ve bi'l-iktizâ tarafeynden cereyân eden husûsâtın rü'yeti için ve reâyâsının nizâm-ı hâlleri için Devlet-i Aliyyemde Moskov Devleti'nin ricâli, haşmetlü Moskov Çariçesi tarafından münâsib görülen rütbe ve etbâ' ve serbestiyyetleriyle mukim olmaları câiz olup sâir büyük düvelin ricâli gibi riâyet olunalar.

On Dördüncü Mâdde: Miyânede akdolunan sulh u salâh ve musâfât u muvâlât istihkâm bulmak için tarafeynden münâsib ve ta'yin olunan vakitte iki devlet cânibinden resm üzere büyük elçiler gönderilip ve hudûdlarda

müsâvât üzere mübâdele ve kabûl ve mükrem olup sâir büyük devlet elçilerine muâmele olunduğu üzere yine muâmele oluna ve işbu elçileri vesâtatıyla dostluk izhârı için taraf-ı hümayûn-ı şehinşâhâneme ve haşmetlü Moskov Çariçesine münâsib olan hedâyâ tebliğ olunalar.

On Beşinci Mâdde: İşbu sulh u salâhın imzâsından sonra üç ayın müddetine değin vürüd edecek tasdiknâmeleri França Pâdişâhının rütbetlü, menziletli Elçisinin vesâtatıyla mübâdele olunalar.

Hâtime: İşbu sulh u salâhın şurûtu on beş mâddeye mebnî ve tarafeynden kabûl ve imzâ olunup bundan sonra bilâ-halel lâzım olan i'tibâr ile ta'yin olunacak hudûdlardan başka bundan akdem akdolunan mevâdda i'tibâr olunmaksızın işbu akdolunan mevâd mu'teber tutulup ve icrâ oluna ve Dördüncü mâddede zikrolunduğu üzere işbu iki devletin karâr-dâde hudûdları için Devlet-i Aliyyem tarafından ta'yin olunan muhaddidlere Kırım Hânı taraflarından dahi nezâret oluna ve işbu akdolunan sulh u salâhın mevâddından hâric ba'zı nesnelere tarafeynden mübâseret olunur ise ve öyle husûs sulh-ı müebbedin nizâmına halel verecek şey olur ise bilâ-te'hîr men' u def ve ıslâhına tarafeynden hakk u adl üzere sa'y oluna.

İmdi; fimâ-bâ'd mevâdd-ı merkûme üzere tecdid ve temhîd olunan sulh u salâh-ı müstevcibü'l-felâh mukarrer ü mu'teber tutulup yerleri ve gökleri ve cemî' mah-lûkât ve âmm-i masnûâtı ketm-i ademden ihtirâ u icâd eyleyen Hazret-i Allâh -*celle şânühü*-nun ism-i şerifin yâd ve ulu Peygamberimiz hâtemü'n-nebiyyîn ve fahru'l-enbiyâi ve'l-mürselîn, habib-i Hudâ Muhammedü'l-Mustafâ -*salla'llâhü Teâlâ aleyhi ve sellem*- hazretlerinin mu'cizât-ı bâhirelerini irâd edip şime-i kerime-i şehriyârân-ı sadâkat-mu'tâd ve kâide-i marziyye-i tâcdârân-ı vefâ-i'tiyâd üzere ahd ü misâk ederiz ki; zikrolunan mevâddın şurût ve kuyûduna ve sulh u salâhın mevâsik u uhûdüne kemâl-i riâyet olunup mâdâm ki ol cânibden hilâfına vaz' u hareket sâdır olmaya, taraf-ı hümayûn-ı Pâdişâhânemizden ve ahlâf-ı nasafet-ittisâfımızdan ve vükelâ-yı âli-makâm ve mîr-i mîrân-ı sâhibü'l-ihlâs ve ümerâ-yı zevi'l-ihlâs ve umûmen asâkir-i nusret-irtisâmımızdan ve bi'l-cümle ubûdiyyetimiz ile şeref-yâb olan tavâ-yif-i huddâmdan bir ferd hilâfına müteallik vaz' u hareket eylemeye.

Tahrîran fî-evâsıtı şehri Ramazânî'l-mübârek li-sene isneteyn ve hamsîn ve miete ve elf. [11-20 N. 1152]

Be-makâm-ı

Kostantiniyye el-mahrûse¹

¹ Defterde, bu sayfanın kalan kısmı boştur.

OSMANLI VE MOSKOV TARAFLARI ARASINDA
YAPILAN GÖRÜŞMELER SONUCUNDA MOSKOV
ÇARLIĞI'NA VERİLEN HUDUDNÂME-İ HÜMÂYUN

ПОЛОЖЕНИЕ О ГРАНИЦАХ, ВЫДАННОЕ
МОСКОВСКОМУ ГОСУДАРСТВУ ПО ИТОГАМ
ОСМАНСКО-РОССИЙСКИХ ПЕРЕГОВОРОВ

119

Osmanlı ve Moskov tarafları arasında yapılan barış görüşmeleri sonucunda düzenlenen mevâd temessüğünün sınır tespiti ile ilgili 2. maddesindeki; "iki devletin sınırlarının, daha önce üzerinde anlaşılan maddelerde yazılı olan sınırlar esas alınarak belirlenmesi; ancak bu maddelerin hangileri olduğunun da her iki tarafın ittifakıyla açıklığa kavuşturulması" hükmü gereğince iki tarafın görevlilerince yapılan müzakereler neticesinde varılan mutabakat çerçevesinde hangi bölgede hangi tarihte belirlenen sınırların esas alınacağına dair Osmanlı Sultanı I. Mahmud tarafından Moskov Çarlığı'na verilen ve üç maddeden meydana gelen hududnâme-i hümayun.

Положение о границах, состоящее из трех статей, выданное султаном Махмудом I Московскому государству. Положение указывает, в каком районе и в какой день были определены границы по итогам османско-русских переговоров в соответствии с положением второй статьи сборника положений об установлении границ, которая гласит: «определение границ двух государств с учетом записанных ранее положений, а также четкое определение двумя сторонами этих положений».

12-21 Aralık / декабря 1739

[s. 87] *Taraf-ı Hümayûn-ı Cihândârîden Moskovlu tarafına verilen hudûdnâme-i hümayûn-ı inâyet-meshûnun sûretidir.*

Bi'smi'llâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm

Hamd ü sipâs-ı bî-had ve şükr ü sitâyîş-i lâ-yuad ol Âferînende-i semavât ü arzın ve Bahşâyende-i emânet-i kübrâ-yı tâc ü nigîn hazretlerinin Dergâh-ı Ahadiyyet ve Bârgâh-ı Samedâniyyet ü Azametlerine elyak u şâyândır ki, sâbika-i inâyet-i bî-gâyeti ve ulu Peygamberimiz hâtemü'n-nebiyyîn ve fahru'l-enbiyâi ve'l-mürselin Hazret-i Muhammedü'l-Mustafâ –aleyhi ezke't-tahâyâ–nın mu'cizât-ı bâhireleri ve ervâh-ı mutahhere-i Çehâr-yâr-ı Güzîn –rıdvânü'llâhi Teâlâ aleyhim ecmain– hazerâtının murâfakatlariyla.

Mahall-i Tevkî'

() Cenâb-ı Hilâfet-meâbımı a'zam-ı selâtîn-ı âli-makâm ve Südde-i Seniyye-i mekârim-nisâbımı mültecâ-yı kayâsıra-i enâm eyledi. Felâ-cerem, şükran alâ-tilke'n-niam zât-ı girâmî-sıfât-ı mülûkâneme lâıyk u evlâ ve himmet-i vâlâ-nehmet-i Pâdişâhâneme sezâvâr u ahrâ olmuştur ki, taraf-ı Devlet-i Aliyyeme izhâr-ı levâzım-ı dostî vü meveddet ve ifâ-yı merâsim-i âştî vü mahabbet edenlere muâmele bi'l-mücâmele ve is'âf-ı merâmlarına müsâade oluna.

Binâen alâ-zâlik Devlet-i Aliyye-i azamet-medâr ve saltanat-ı behiyye-i ebediyyü'l-istimrârımız ile müftehi-retü'l-melikâti'l-azimâti'l-İseviyye, muhtâretü'l-muhadderâti'l-fahimâti'l-Mesihîyye, muslihatü mesâlihi cemâhîri't-tâifeti'n-Nasrâniyye, sâhibetü ezyâlî'l-haşmeti ve'l-vakâr,

sâhibetü delâilî'l-mecdi ve'l-îtibâr Moskov vilâyetlerinin Çariçesi ve cümle Rus'un ve ona tâbi' nice vilâyetlerin fermân-fermâ ve Hâkimesi olan haşmetlü Anna –hatema'llâhü avâkıbehâ bi'l-hayri ve'r-reşâd ve ahsene ileyhâ sebîle's-savâbi ve's-sedâd– beyninde bundan akdem hudûs eden bürûdet haşmetlü, hürmetlü, ulu dostumuz França Pâdişâhı cenâbının tavassut ve kefâletini hâvi akd-i musâlahaya ruhsatı müteayyin olup Der-i Devlet-medâr-ı mülûkânemizde mukim olan Elçisi kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesihîyye Markiz de Vilnof –hutimet avâkıbühü bi'l-hayr–ın hüsn-i tavassut ve ruhsatıyla kemâ fi'l-evvel dostluk ve germiyyete mübeddel olmağla işbu bin yüz elli iki senesi Cumâde'l-âhire'sinin on dördüncü günü Sahrâ-yı Belgrad'da ba'de'l-mükâleme tertib ü tesviye olunup mübâdele olunan mevâd temessüklerinin İkinci mâddesi zeylinde; "iki devletin

hudûdları bundan akdem akdolunan mevâddın hudûdları üzre akdolunalar ve lâkin şol şartla ki, işbu akdolunan mevâd da tarafeynin ittifâkıyla îzâh u tasrîh olunalar." deyu kaydolunmakdan nâşi bu husûsu dahi devleteynin şân u hâllerine elyak u evfak vech üzre beyân u ayân olunmak ve bilâ-halelin karâr verilmek keyfiyeti Murahhas ve mutavassıt olan Elçi-i mûmâ-ileyh ile bi'd-defaât mükâleme ve müzâkere olunarak Ordu-yı Hümâyûnum esnâ-yı avdetde Sahrâ-yı Niş'de nasb-ı a'lâm-ı ârâm eylediği hengâmda bi'l-âhire tarafeynin rızâ ve ihtiyârlarıyla Sahrâ-yı mezbûrede ona dahi üç mâdde ve bir hâtıme üzerine nizâm ve hüsn-i hitâm ve tarafeynden ma'mûlün-bih olmak üzre temessükler verilip ve karâr-dâde olan mevâdd-ı merkûme ve hâtimenin makbûliyyetini müş'ir ahidnâme ve tasdiknâmeler celb ve tehye olunup Elçi-i mûmâ-ileyh yediyle mübâdele olunması [s. 88] kavl ü karâr ve bu husûsda dahi França Devleti'nin kefâleti derkâr olmağla tarafeynin temessüklerinde mastûr ve meşrût olan hâlâtı bi-tamâmihâ düstûr-ı ekrem, müş'ir-i efham, nizâmü'l-âlem, nâzımu menâzımı'l-ümem, müdebbiru umûri'l-cumhûri bi'l-fikri's-sâkıb, mütemmi-mü mehâmmi'l-enâmi bi'r-re'yi's-sâib, mümehhidü bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl, müşeyyidü erkâni's-saâdeti ve'l-iclâl, mükemmilü nâmûsi's-saltanatı'l-uzmâ, mürettibü merâti-bi'l-hilâfeti'l-kübrâ, el-mahfûfu bi-sunûfi avâtıfi'l-Meliki'l-A'lâ Vezîr-i A'zam ve vekil-i mutlak-ı efham ve Serdâr-ı Ekremim el-Hâcc Mehemmed Paşa *-edâma'llâhü Teâlâ iclâlehü ve dâafe bi't-te'yidi iktidârehü ve ikbâlehü-* Âsitân-ı bülend-eyvân-ı şâhâne ve Südde-i maâli-bünyân-ı Pâdişâhâ-nemize arz u telhîs edip alâ-vechi'l-kâmil ilm-i âlem-ârâ-yı hüsrevânem muhît u şâmil oldukda işbu hudûd maddesinin dahi karâr-dâde olduğu vech üzre tahdîd ü temyiz olunmasına taraf-ı şâhânemizden izn-i hümâyûn-ı mülûkânemiz erzânî kılınıp hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnumuz mücebince işbu hudûdnâme-i hümâyûn-ı mekârim-nümûnumuz şeref-yâfte-i sudûr ve lafız be-lafız makbûl-i hümâyûn-ı inâyet-mevfûrumuz olmağla yerlü yerinde riâyet ü sıyânet olunmak için işbu maddeler ve hâtımedir ki, aynı [ile] zikr u tasrîh olunur:

Evvvelki Mâdde: Özi Suyu'nun garb tarafında ve Leh civârında olan hudûd bin yedi yüz beş ya'nî on sekiz târihinde olduğu vech üzre karâr-dâde ola.

İkinci Mâdde: Özi Suyu'nun öte tarafından Salva, Rus lisânında Konski Vodi¹ tesmiye olunan ırmağ-ı sagirden kebîr Nehr-i Berda'ya varınca nehreyn-i merkûmeynin menba'larından bir hatt-ı müstakîm çekilip işbu nehreyn beyninde olan bi'l-cümle arâzi Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'ye kala.

Üçüncü Mâdde: Bundan gayri Nehr-i Berda'dan Nehr-i Miyus'a² varınca bin yedi yüz ya'nî on üç târihinde ta'yîn olunan mevâddın hudûdu i'tibâr oluna.

Hâtıme: İşbu hudûd mevâddı vesîkası dahi asıl mevâd temessüğü şurûtu üzre ola.

İmdi; fimâ-ba'd minvâl-i muharrer üzre bast u temhîd olunan hudûd u sınır keyfiyeti şart kılındığı vechile mer'î ve mu'teber ve muhterem ve mukarrer tutulup Hallâk-ı cihân ve Âferidgâr-ı ins ü cânn olan Hazret-i Allâh-ı azîmü's-şânın ism-i şerifini yâd ve sebeb-i âferîniş-i âlem olan iki cihân güneşi ulu Peygamberimiz Muhammedü'l-Mustafâ *-aleyhi esne't-tahâyâ-* hazretlerinin mu'cizât-ı kesiretü'l-berekâtlarını irâd edip şîme-i kerîme-i Pâdişâhân-ı cihân ve seciyye-i marziyye-i tâcdârân-ı maâli-mekân üzre ahd ü misâk ederiz ki; mâdâm ki ol cânibden hilâfına vaz' u hareket sâdır olmaya, taraf-ı hümâyûn-ı hüsrevânemizden ve ahlâf-ı âli-tebâr ve vükelâ-yı sûtûde-şiâr ve bi'l-cümle ubûdiyyetimiz ile müstes'id olan tavâ-yif-i huddâm-ı sadâkat-medârımdan bir ferd hilâfına vaz' u hareket eylemeye.

Tahrîran fi-evâsıtı şehri Ramazânî'l-mübârek li-sene isneteyn ve hamsîn ve miete ve elf. [11-20 N. 1152]

Be-makâm-ı

Kostantıniyye el-mahrûse³

¹ Konskaya Voda. Bu isim 158, 159, 160 ve 162 numaralı kayıtlarda "Kolneski ve Kolenski" olarak okunacak şekilde okunmaya müsait imlalarla geçmektedir.

² Mius (Rusça: Миус, Ukraynaca: Миц). Ukrayna'nın Donetsk sıradağlarından doğup Miuski Limanı'nda Azak Denizi'ne dökülen nehir.

³ Defterde, bu sayfanın kalan kısmı boştur.

OSMANLI - MOSKOV BARIŞ GÖRÜŞMELERİ
SONUCUNDA ÜZERİNDE ANLAŞMAYA VARILAN
MADDELERİN MOSKOV ÇARIÇESİ TARAFINDAN
KABUL VE TASDİK EDİLDİĞİNE DAİR TASDİKNAME

СВИДЕТЕЛЬСТВО О ПРИНЯТИИ И ОДОБРЕНИИ
МОСКОВСКОЙ ЦАРИЦЕЙ ПОЛОЖЕНИЙ,
ДОСТИГНУТЫХ В РЕЗУЛЬТАТЕ МИРНЫХ
ОСМАНСКО-РУССКИХ ПЕРЕГОВОРОВ

120

Belgrad sahrasındaki Osmanlı ordugâhında Osmanlı ve Moskov tarafları arasında yapılan barış görüşmeleri neticesinde üzerinde mutabık kalınan on beş maddeyi havi olarak tanzim olunup Osmanlı Murahhası Veziriazam el-Hac Mehmed Paşa ile Moskov Murahhası sıfatıyla Fransa Elçisi Markiz dö Vilnof arasında mübadele olunan ve Elçinin de imzalayıp mühürledikten sonra tasdik için Rusya'ya gönderdiği mevad temessüğünde yazılı maddelerin Moskov Çariçesi Anna tarafından kabul ve tasdik edildiğine dair tasdiknamenin tercümesi. (Bu tasdiknamedeki antlaşma maddeleri, yukarıdaki 118 numaralı kayıta yer alan ahidnâme-i hümayunda da aynen geçtiği için burada tekrar edilmemiştir.)

Перевод свидетельства о принятии и одобрении московской царицей Анной письменных положений сборника положений, который был направлен на одобрение в Россию с печатью и подписью посла Франции Маркиза де Вильнофа, и который был передан представителем Османской империи Вериазам эль-Хадж Мехмед пашой вышеупомянутому послу на правах московского представителя. Свидетельство включает в себя 15 статей, по которым были достигнуты договоренности в результате мирных османско-русских переговоров в Белграде в штабе османской армии (текст положений свидетельства здесь не приводится ввиду того, что он повторяет текст положений ахдنامه под номером 118)

27 Ekim / октября 1739¹

[s. 89] *Ash, kisesi ve hey'et-i mecmûası ile Rikâb-ı Hümayûn tarafında kalmıştır.*

Rikâb-ı Müstetâb-ı Cihândâriye Moskov Çariçesi kıbelinden gelen tasdiknâmenin tercemesidir.

Biz Anna ki; bi-lutfi'llâhi Teâlâ tamâmen Rusya ve Moskov ve Yav-Kiyev² ve Yav-Vladimirya³ ve Novgorodya⁴ İmparatoriçesi ve Aftokratoriçesi ve Kazan ve Ejderhan⁵ ve Sibirya Çariçesi ve Pleskovya⁶ Hâkimesi ve İsmolenska'nın⁷ Büyük Dükası ve Estonya ve Livonya⁸ ve Korelya ve

Tiverya ve Yugoriya⁹ ve Permiya¹⁰ ve Vyatka¹¹ ve Bulgarya ve sâir yerlerin Hâkimesi ve Novgorod'un¹³ Büyük Dükası ve Aşağı Çernikov¹⁴ ve Yav-Razanya¹⁵ ve Yaroslavya¹⁶ ve Belozerya ve Udorya¹⁷ ve Obdorya ve Kondinya¹⁸ ve tamâmen şimâl taraflarının hükümdarı ve İverya¹⁹ Hâkimesi ve

¹ Osmanlı tarafınca tanzim edilen belgelerin hicri takvime göre yazılmış olan tarihlerinin güncel miladi tarihe çevrilmesinde Türk Tarih Kurumu'nun web sayfasındaki *Tarih Çevirme Kılavuzu*'ndan istifade edilmiştir. Rus tarafınca tanzim edilen belgelerde yazılı olan miladi tarihler ile güncel miladi takvimin tarihleri arasında gün farkı bulunduğundan söz konusu belgelerin güncel miladi tarihi, belgede yazılı olan gün tarihine XVIII. yy. için 11, XIX. yy. için 12 gün ilave edilmek suretiyle belirlenmiştir. Bu ilavelerin aylara veya yıllara yansımaları durumunda ilaveden sonraki ay ve yıl esas alınmıştır.

² Kiev (Ukrayna).

³ Vladimir (Rusya).

⁴ Veliky Novgorod (Rusya).

⁵ Astrakhan (Rusya).

⁶ Pskov (Rusya).

⁷ Smolensk (Rusya).

⁸ Coğrafi olarak Baltık Denizi'nin doğu kıyısı ile bugünkü Letonya'nın kuzey ve Estonya'nın güneydoğu kesimlerini içine alan tarihi bölge.

⁹ Yugoriya, Yugorsk (Rusya).

¹⁰ Perm (Rusya).

¹¹ Vyatka (Kirov bölgesi, Rusya).

¹² Nijniy Novgorod (Rusya).

¹³ Tarihi ve coğrafi bir bölgedir. İdare merkezi olan Chernihiv/Çernigv/Çernigo bugün Ukrayna sınırları içerisinde yer almaktadır.

¹⁴ Ryazan (Rusya).

¹⁵ Yaroslavl (Rusya).

¹⁶ Udorsk (Rusya).

¹⁷ Konda (Rusya).

¹⁸ İberyâ. Tarihi İberyâ Krallığının kurulduğu Kafkasya'da Kura Vadisi'nde, bugünkü Gürcistan'ın sahilden içerideki doğu ve güney kısmını içine alan bölge.

Kartalinya¹ ve Rozniya² ve Kabarta arâzisinin³ ve Çerâkise⁴ ve dağlarının ve sair yerlerin bi'l-irs hükümdârı ve fermân-fermâsıyız. Ma'lûmu muktezî olan bi'l-cümleye işbu tahrirâtımız ile i'lân u beyân ederiz ki:

İşbu bin yedi yüz otuz dokuz senesinde mâh-ı Eylûl'ün sekizinci gününde a'zam-ı selâtîn ve Mekke ve Medîne ve Kudüs-i Şerîf'in hâmisi ve Rumili ve Anadolu'da vâkı' nice memâlik-i fesîhatü'l-mesâlikin ve Akdeniz ve Karadeniz'in Pâdişâhı şevketlü, azametlü, kudretlü, sultân ibnû's-sultân Sultân Mahmûd Hân ibnû's-Sultân Mustafâ Hân hazretleri

ile beynimizde bu husûs için tarafeynden ta'yîn olunan mu-rahhasların ya'nî tarafımızdan haşmetlü França Kralı'nın erbâb-ı istişâresinden olup Der-i Devlet-i Aliyye'de mukim olan izzetlü, rütbetlü Markiz de Vilnof nâm Büyük Elçisi ve taraf-ı saltanat-ı aliyyeden devletlü, saâdetlü Vezîr-i A'zamı ve vekil-i mutlakı el-Hâcc Mehmed Paşa hazretlerinin vesâatlarıyla müşârun-ileyh França Kralının vesâtat ve kefâletleriyle işbu mevâdd-ı müsâleme on beş mâdde üzeri-ne karâr-dâde olup âtiyede lafız be-lafız zıkr u beyân olunduğu üzre sebt ü tahrir olundu:

"Hâlikul'-arzı ve's-semavât ve menba'-ı füyûzât olan Bârî Teâlâ hazretlerinin ism-i şerîfleriyle bed' olunup beyân olunur ki:

Bi-lutfillâhi Teâlâ haşmetlü, miknetlü Anna nâm bi'l-cümle Urus ve Moskov ve Kiyev ve Vladimiriya ve Novgorodya'nın İmparatoriçesi ve Aftokratoriçesi ya'nî fermân-fermâ ve Kazan ve Ejderhan ve Sibiryâ'nın Çariçesi ve Pleskovya'nın Hâkimesi ve İsmolenska'nın Büyük Dükası ve Estonya ve Livonya ve Karelya ve Tvor ve Yugoriya⁵ ve Permiya ve Vyatkiya⁶ ve Bolgarya ve sair yerlerin Dükası ve Novagorodya ve Çernikovya ve Razan ve Rostovya ve Yaroslavya ve Belozel[r]ya ve Udorya ve Konderya'nın⁷ bi'l-fi'l Hâkime ve Dükası ve şimâl taraflarının İmparatoriçesi ve İverya'nın Hâkimesi ve Kartalinya ve Grosniya⁸ çarlarının bi'l-irs Prençi ve kezâlik Kabardin prençlerinin ve Çerâkise ve Gürcistân[n] ve sair yerlerin Hâkimesi ve a'zam-ı selâtîn ve Mekke ve Medîne ve Kudüs-i Şerîf'in hâmisi ve Rumili ve Anadolu'da vâkı' nice memâlik-i fesîhatü'l-mesâlikin ve Akdeniz ve Karadeniz'in Pâdişâhı şevketlü, azametlü, kudretlü, sultân ibnû's-sultân Sultân Mahmûd Hân ibnû's-Sultân Mustafâ Hân hazretleriyle sefk-i dimâa müeddî ve tarafeyn reâyâsının tahribine bâdî işbu ceng ü muhârebe hudûs eyledikten sonra Bârî Teâlâ hazretlerine makbûl olan sulh u salâha tarafeynden meyl ve sa'y-i belîğ ile kadîmî olan dostluğu iâde ve tarafeynin hudûdlarına ve arâzi ve reâyâsına külliyyet ile ârâmiş ve sulh u salâhın istihkâm ve musâfât u muvâlânn ale'd-devâm olan ukdesiyle sefk-i dimâa netîce vermek münâsib görülmekle ve bi-inâyeti'llâhi Teâlâ França Pâdişâhının tavassutuyla işbu hayırlı husûs bu pereseye gelmişken tarafeynden ruhsat-ı kâmile ile mu'temedün-aleyh ta'yîn olunan ricâl ya'nî Rus İmparatoriçesi tarafından müşârun-ileyh França Pâdişâhının erbâb-ı istişâresinden olup Der-i Devlet-i Aliyye'de mukim olan izzetlü, rütbetlü Markiz de Vilnof nâm Büyük Elçisi ve Murahhası Devlet-i

Aliyye'nin ricâliyle ba'de'l-müzâkere ve mükâleme devletlü, saâdetlü Vezîr-i A'zam ve vekil-i mutlak-ı ekrem el-Hâcc Mehmed Paşa hazretleriyle âtiyede sebt olunan mevâd ile işbu müstahkem ve bilâ-halel olan sulh u salâhın in'ikâdı karâr-dâde olmuştur:

Evvelki Mâdde: Miyânede hudûs eden adâvet ü husûmet bugünden min-ba'd mahv olunup ve bundan başka ceng ü cidâl ve takrîb-i âhar ile [s. 90] tarafeynden vukû' bulan münâfese ile'l-ebed ferâmûş ve bu vechile intikâm sa'yinde olunmaya ve bu dostluk mukâbilinde berren ve bahren müebbed ü müstahkem ve bilâ-halel olan sulh u salâha mürâ'ât oluna ve kezâlik iki devlet beyninde karâr-dâde olan mevâd Rus İmparatoriçesi ve Âl-i Osmân Pâdişâhı ve vâris ü halefleri taraflarından ve ahâlî vü reâyâlarından sâdıkâne ve bilâ-halel ve ile'l-ebed kâmil hıfz u mürâ'ât oluna ve birbirinin fevâidine tarafeynden sa'y olunup iki devletin ve reâyâlarının menfaatine şâmil olmak üzre hıfz u sıyânet olunup ve bundan sonra gerek mahfice ve gerek âşikâre bir dürlü husûmet ve muhâlefet olunmaya.

İkinci Mâdde: İki devletin ve reâyâlarının menâfii izdiyâdıyûn müstahkem olan sulh u salâh bilâ-halel hıfz u mürâ'ât ve hem-hudûd olan dostlukda sıdk ile hareket ve tarafeynin menfaatine sa'y oluna ve iki devlet tarafından reâyânn menfaati ve râhat ü ârâmişi ve nizâmlarına bir dürlü mâni' olmamak için tarafeynden işbu sulh u salâhın istihkâmına sıdk ile meylolunmuştur. Binâen-aleyh iki devlet beyninde bilâ-tağyîr ve bilâ-halel hıfz olunmak üzre karâr-dâde olunmuştur ki, iki devletin hudûdları bundan akdem akdolunan mevâddın hudûdları üzre akdolunalar ve lâkin şol şart ile ki, işbu akdolunan mevâd da tarafeynin ittifâkıyla îzâh u tasrîh olunalar.

¹ Kartalinya (Gürcistan).

² Grozny, Coharkale (Çeçenistan-Rusya).

³ Kabardino-Balkarya (Rusya).

⁴ Karaçay-Çerkesya (Rusya).

⁵ Metinde "Yurgovya" şeklindedir.

⁶ Vyatka (Kirov bölgesi, Rusya).

⁷ Konda (Rusya).

⁸ Grozny, Coharkale (Çeçenistan Rusya).

Üçüncü Mâdde: Azak Kal'ası bi'l-külliyeye hedm olunup tarafeynden murâd olunan sulh-ı müebbedin nizâm u takrîri için bin yedi yüz ya'nî on üç târihinde olan hudûdu ile tarafeynin tasarrufundan ihrâc ve hâliyetü'l-hâliye beyne'd-devleteyn fâsıla kala ve bunun mukâbili kadîmden Moskov Devleti'nin hudûdu olup Ten Suyu'nda olan Çerkaski Adası kurbünde -ki, Azak semtinde olan mahallindedir- müceddeden bir kal'a binâsı câiz ola ve kezâlik Devlet-i Aliyye tarafından dahi Kuban hudûdunun Azak semtinde olan mahallinde müceddeden bir kal'a binâsı câiz ola ve işbu kal'aların binâ olunacak münâsib mahalleri ta'yîni tarafeynden ta'yîn olunan muhaddidlerin adl ü insâfına havâle oluna ve mukaddemâ hedm olunan Taygan Kal'ası dahi binâ olunmaya ve Moskov Devleti tarafından Azak Denizi'nde ve Karadeniz'de sefâyin ve ceng gemileri ihdâs ve icrâ olunmaya.

Dördüncü Mâdde: Karâr-dâde olunacak hudûdlardan tarafeyn reâyâsı gereği gibi habîr u âgâh olmalarıçün işbu akdolunan mevâddın te'kidinden sonra iki devlet tarafından ruhsat-ı kâmile ve kifâyet edecek sipârişler ile bir dürlü suûbet hudûs etmeksizin muhaddidler ta'yîn ve irsâl ve mülâkî olduklarında bu def'a akdolunan mevâd mücebince bu iki devlet beyninde olan hudûdları bilâ-te'hîr ta'yîn ve bundan sonra alâ'd-devâm muayyen olmak için münâsib olan mahallerde alâym vaz' olunup hudûdların tafsiline dâir tasdiknâmelerinin mübâdelesinden sonra altı ay müddetine değin tekmi olunmak üzere mu'tâd olduğu vechile hudûd nizâmı müş'ir temessükler tahrîr oluna.

Beşinci Mâdde: Moskov Devleti'ne tâbi' Kazak ve Kalmuk ve sâir ecnâsdan Devlet-i Aliyye'ye tâbi' Kırım Tatarları ve sâir tavâiyî-i Tatar ve cinslerine ve tâbi'lerine bir dürlü teaddî ve husûmet ve zarar olunmayıp ve kendü hâllerinde olup işbu musâlaha-i mübârekenin bir dürlü hilâfında olmayalar ve tarafeynden teaddîye cesâret edenlerin muhkem haklarından geline ve kezâlik Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'nin reâyâsı ve Kırım Tatarları ve alâ'l-ıtlâk ona tâbi' her kimler olurlar ise Moskov İmparatoriçesinin zir-i hükmünde olan şehir ve kurâ ve mahallere ve Büyük ve Küçük Rus'da vâkı' olan reâyâsına ve kendüye tâbi' olan Kazak şehirlerine ve meskenlerine ve Nehr-i Özi ve Nehr-i Ten'de vâkı' sevâhilinin mahallerinde ve küçük kal'a ve onlarda sâkin olanlara ve alâ'l-ıtlâk Moskov Devleti'nin ve kezâlik Devlet-i Aliyye'nin muayyen olacak hudûdlarına âşikâre ve gizlüce bir dürlü teaddî ve husûmet olunmayacağından mâadâ esîr etmek ve hayvânâtların gasb ve bir vechile reâyâsına hâlel vermeg[e] cevâz verilmeye ve teaddî eden var ise bu mukûlelere sâhib çıkılmayıp şer'an ve kânûnen töhmetlerine göre muhkem haklarından geline ve tarafeynden ahz ü gasb olunan her ne ise tefiş ü tefahhus ile tahsîl olunup ashâbına reddoluna.

Altıncı Mâdde: Küçük ve Büyük Kabarta ahâkileriçün tarafeynden münâsib görülmüşdür ki, zikrolunan Kabartalar serbest

kalalar. Ya'nî gerek Moskov Devleti'nin ve gerek Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'nin zir-i hükmünde olmayıp iki devlet beyninde fâsıla olalar ve Devlet-i Aliyye'nin Osmânlu ve Tatar tâyifesi zikrolunan Kabartalara hâlel verilmeyip ve kanşılmaya ve kezâlik Moskov Devleti tarafından dahi hâlel verilmeyip kanşılmaya ve lâkin mu'tâd-ı kadîm üzre zikrolunan Kabartalardan râhat tahşîli için Moskov Devleti tarafından rehinler alınmak ve bu husûs için Devlet-i Aliyye tarafından dahi rehinler alınması câiz ola ve zikrolunan Kabartalardan iki devletin birine şikâyet mebmî hâlet oldukda gerek Devlet-i Aliyye'ye ve gerek Moskov Devleti'ne te'dib ve haklarından gelinmesi câiz ola.

Yedinci Mâdde: Gerek bu cengde ve gerek bundan akdem tarafeynden ahz olunan esîrler ve bir takrîble ahkonulan gerek askerî ve gerek sâirlerden her kimler olurlar ise Moskov Devleti'nde tanassur ve Devlet-i Aliyye'de İslâma gelenlerden mâadâ işbu hayırlı olan [s. 91] sulh u salâhın tasdiknâmesi vürûdundan sonra bi'l-cümle mevcûd olan ve bundan sonra tahsîl olunanlar bilâ-te'hîr ve bilâ-bahâ ve mübâdele ve istisnâ âzâd olup avdetleri husûsunda murahhas ve me'zûn olalar ve bu makûle üsârâmn ıtlâklarını müş'ir müekked emr u tenbihler iki tarafın memâliklerine ve şehirlerine şüyû' bula ki, bilâ te'hîr ve suûbet emr u tenbihleri icrâ oluna ve işbu mevâd akdolunduktan sonra sulh esnâsında Moskov Devleti'nden istirkâk olunmuş üsârâ Kırım ve Bucak ve Kuban ve Osmânlu ve Tatar ve Devlet-i Aliyye'nin sâir reâyâsında bulunduklarında bilâ-bahâ reddolunalar. Binâen alâ-zâlik bu makûle üsârâmn ıtlâkı için Moskov Devleti tarafından yol kâğıdlarıyla kendü hâllerinde mürûr u ubûr eden âdemlere bir dürlü teaddî olunmayıp şer'-i şerîfe mugâyir bu güne âdemlere teaddî ve ziyân edenler var ise haklarından geline.

Sekizinci Mâdde: İşbu sulh u salâhın akdi ve tasdiknâmesinin vürûdundan sonra tarafeyn reâyâsı bir dürlü töhmet ve itâatsizlik ve isyân izhâr edip iki tarafın birine çekilürler ise bu makûleler bir dürlü kabûl ve hfz olunmayacaklarından başka bu misillü iki devlet beyninde bir dürlü bürûdet vâkı' olmamak için bilâ-te'hîr red yâhûd sığındıkları devletin arâzîsinden tard u ib'âd oluna. Tağyîr-i mezheb ile âyînini terk ve memleketini terk eden reâyâsından başka tarafeynin reâyâsı âhar tarafa firâr edip taleb olunduklarında reddolunalar.

Dokuzuncu Mâdde: Ticâret husûsu sulh u salâhın semeresi olup düvel ve reâyâ vü berâyâmn izdiyâd-ı menâfiine bâis olduğundan Devlet-i Aliyye'nin tüccâr Moskov Devleti'nde sâir düvelin tüccârına müsâade olunduğu üzre ve ol mikdâr vergi ile ticâretlerini serbestiyyet üzre icrâ edeler ve bunun mukâbilinde Moskov Devleti'ne tâbi' olan tüccârlar dahi Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye taraflarında bu misillü serbestiyyet ile ticâretlerini icrâ edeler ve Karadeniz'de vâkı' Urusların ticâreti Devlet-i Aliyye'nin reâyâsına müteallik olan sefineler ile olmak câiz ola.

Onuncu Mâdde: İşbu sulh u salâhın müdâvemeti esnâsında tarafeyn reâyâsı beyninde bir dürlü nizâ' ve muhâlefet ârz olur ise ol vakitte hudûdlarda olan vülât ve zâbitân adl ü hak üzere iktizâ eden tefîş ü tefahhusu edip ve hudûs eden nizâ'ların keyfiyyet ve suûbeti iki devlet tarafından sulh u salâhın hıfz u sıyâneti için münâsib görülen vechile tesviye ve bu güne hem-hudûd olan reâyâ beyninde hudûs eden nizâ'lar tarafeynden husûmet addolunmayacağından başka dostâne ihtimâm-ı tâm ile bilâ-halel olan râhat ü ârâmişin hıfzında iki devlet tarafından sa'y olunna.

On Birinci Mâdde: Moskov Devleti'ne tâbi' olan ruhân tâfesi ve sâirleri Kudüs-i Şerîf ve sâir ziyâretgâhları olan yerlere varmaları câiz ola ve bu makûle seyâhat edenlerden Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'den cizye ve bir dürlü vergi taleb olunmayacağından başka iktizâ eden yol emirleri sâir müste'menlere verildiği üzere verile ve Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'de meks eyledikleri müddetde şer'-i şerîfe mugâyir teaddî olunmayalar.

On İkinci Mâdde: Haşmetlü Moskov Çarîçesinden irâd olunan "İmparator" elkâbı için dostâne ve ale't-tevâlî müzâkere olunup Çarîçe-i mûmâ-ileyhâmın şân u miknetine muvâfık u münâsib olduğu vechile tarafeynin tatyibi ile karâr verile.

On Üçüncü Mâdde: Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye ve Moskov Devleti beyninde akdolunan işbu sulh u salâhın ve mevâddın ve bi'l-iktizâ tarafeynden cereyân eden husûsâtın rûyeti için ve reâyâsının nizâm-ı hâlleriyçün Devlet-i Aliyye'de Moskov Devleti'nin ricâli, haşmetlü Moskov Çarîçesi tarafından münâsib görülen rütbe ve etbâ' ve serbestiyetleriyle mukim olmaları câiz olup sâir büyük düvelin ricâli gibi riâyet olunalar.

On Dördüncü Mâdde: Miyânede akdolunan sulh u salâh ve musâfât u muvâlât istihkâm bulmak için tarafeynden münâsib ve ta'yîn olunan vakitte iki devlet cânibinden resm üzere büyük

elçiler gönderilip ve hudûdlarda müsâvât üzere mübâdele ve kabûl ve mükrem olup sâir büyük düvelin elçilerine muâmele olunduğu üzere yine muâmele oluna ve işbu elçileri vesâatıyla dostluk izhânyçün şevketlü, azametlü, kudretlü Âl-i Osmân Pâdişâhı hazretlerine ve haşmetlü Moskov İmparatoriçesine [s. 92] münâsib olan hedâyâ tebliğ olunalar.

On Beşinci Mâdde: İşbu sulh u salâhın imzâsından sonra üç ay müddetine değin vürûd edecek tasdiknâmeleri França Pâdişâhının izzetlü, rütbetlü Elçisinin vesâatıyla mübâdele olunalar.

Hâtime: İşbu sulh u salâhın şurûtu on beş mâddeye mebnî ve tarafeynden kabûl ve imzâ olunup bundan sonra bilâ-halel lâzım olan i'tibâr ile ta'yîn olunacak hudûdlardan başka bundan akdem akdolunan mevâdda i'tibâr olunmaksızın işbu akdolunan mevâd mu'teber tutulup ve icrâ oluna ve bâlâda zikrolunan mevâddın izahıyçün Dördüncü mâddede zikrolunduğu üzere işbu iki devletin karâr-dâde olacak hudûdlarıyçün ve Devlet-i Aliyye tarafından ta'yîn olunan muhaddidlere Kırım Hâmı taraflarından dahi nezâret oluna ve işbu akdolunan sulh u salâhın mevâddından hâric ba'zı nesnelere tarafeynden mübâşeret olunur ise ve öyle husûs sulh-ı müebbedin nizâmına halel verecek şey olur ise bilâ-te'hîr men' u def' ve ıslâhına tarafeynden hakk u adl üzere sa'y oluna.

Zikrolunan şurût ve mevâddın fîmâ-ba'd tarafeynden riâyet ve icrâ olunmasıyçün devletlü, saâdetlü Vezîr-i A'zam hazretlerinden lisân-ı Türki üzere bu mefhûmda verilen mevâdnâme ile bir vakitte mübâdele ve izzetlü mûmâ-ileyh França Elçisinin ruhsatı vesâatıyla Frenk lisâm üzere işbu akdolunan mevâdnâme Vezîr-i müşârun-ileyh hazretlerine teslim olunmuşdur. İşbu mevâd kabûl olunup tasdiknâmesi gelir ise ol vakitte haşmetlü França Pâdişâhı tarafından Elçi-i mûmâ-ileyhe olan ruhsatı habibiyle kefâlet mâddesi dahi tasrîh olunur.

İmzâ-yı Elçi-i França:

Devlet-i Aliyye'nin ricâli ile defaâtle mükâleme olundukda bâlâda zikrolunan musâlaha mevâddı tedkik ve istihsân olunup biz ki, Ludvik Salvator Markiz de Vilnof ve França Pâdişâhının erbâb-ı istişâresinden ve Der-i Devlet-i Aliyye'de bi'l-fi'l Büyük Elçisiyüz; haşmetlü bi'l-cümle Urus Hâkimesi tarafından bize verilip ve Der-i Devlet-i Aliyye'ye arz olunan ruhsat-ı kâmilemiz mantûkunca mevâdd-ı merkûme müşârun-ileyhâ ve Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'nin devletlü, saâdetlü Vezîr-i A'zam ve vekil-i mutlakı el-Hâcc Mehmed Paşa hazretleri beyninde bâlâda tasrîh olunan şurût üzere karâr-dâde olduklarını beyân ederiz ve işbu akdolunan mevâd Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'nin

müşârun-ileyh Vezîr-i A'zamı tarafından düstûru'l-amel olmak üzere Türki lisâm ile mûmzâ ve mahtûm yedime def' olunmağla işbu akdolunan mevâddı Frenk lisâm üzere ve imzâımız França lisâmıyla imzâ ve muanven olan mührümüz ile mûmzâ ve mahtûm kılıp tebliğ eylemişiz. Şol şart ile ki; haşmetlü Urus Hâkimesi tarafından tasdiknâme gelir ise França Pâdişâhının istihkâk ve tekaddümüne bir dürlü noksâniyyet terettüb etmeksizin zikrolunan mevâdda tekeffül eylemeği taahhüd ederiz.

Vilâdet-i Hazret-i İsa'nın bin yedi yüz otuz dokuz senesinde mâh-ı Eylûl'ün sekizinci gününde Belgrad Sahrâsı'nda mükâleme haymesinde tahrîr olunmuşdur."

İmzâ-yı Çariçe:

Bâlâda mastûr olan musâlaha-i müebbedenin mevâddı tarafımızdan kabûl ve tasdik ve te'kid olunup kendü tarafımızdan ve vâris ü haleflerimiz taraflarından bilâ tağyir ü hâlel tamâmen ve kâmilên hıfz u mürâ'ât olunmasını İmparatoriçe kelâmımız ile taahhüd ederiz ve bunun tasdik ve te'kidi için işbu tasdiknâmemiz kendü imzâmız ile mûmzâ kılınıp Çarlık mührümüz ile memhûr kılınmasını tenbih eylemişizdir.

Milâd-ı Hazret-i İsâ'nın bin yedi yüz otuz dokuz senesinde mâh-ı Teşrîn-i Evvel'in on altıncı gününde İmparatorluğumuzun onuncu senesinde Peterburg şehrinde tahrîr olunmuştur.

İmzâ-yı Çariçe-i Moskov

Anna

*Mühür*¹

¹ Defterde, bu sayfanın kalan kısmı boştur.

OSMANLI VE MOSKOV TARAFLARININ BARIŞ VE
HUDUT ANTLAŞMA MADDELERİNDEKİ İZAH
MUHTAÇ KONULAR HAKKINDA ALDIKLARI YENİ
KARARLARA DAİR TEMESSÜK

Moskov tarafının, akdolan barış ve hudut antlaşma maddelerindeki izaha muhtaç bazı konuların açıklığa kavuşturulması yönündeki isteği üzerine; bundan sonra ahitnamenin 2. maddesindeki hudut tespitine ilişkin ifadeye değil buna istinaden alınan yeni karara itibar edilmesi, Azak Kalesi'nin bir an önce yıkılması, taraflarca sınırdan inşa edilecek yeni kalelerin yerleri için yeniden bir tespit çalışması yapılması, Moskov tarafının Boğdan'da işgal ettiği yerler ile Hotin Kalesi'nin Osmanlı Devleti'ne iadesi, savaş sırasında başka taraflara gitmiş olan ahalinin yerlerine geri dönebilmeleri, emlak ve eşyalarına tekrar sahip olabilmeleri ve bu yeni maddelerin antlaşma metinlerinde yazılı diğer maddeler gibi geçerli olması hususlarında ahitname ve tasdiknamelerin mübadelesi sırasında taraflarca alınan yeni kararlara dair Moskov tarafına verilen Veziriazam Mehmed Paşa imzalı beş maddelik temessük.

121

ПОЛОЖЕНИЕ О НОВЫХ РЕШЕНИЯХ, ПРИНЯТЫХ
В ОТНОШЕНИИ ТРЕБУЮЩИХ ПОЯСНЕНИЯ
ВОПРОСОВ ИЗ СТАТЕЙ ОСМАНСКО-РУССКОГО
ДОГОВОРА О ПРЕКРАЩЕНИИ ВОЙНЫ И ГРАНИЦАХ

Сие положение было выдано Московскому государству Вериазам Мехмед пашой под личной подписью в ответ на запрос московской стороны о разъяснении некоторых статей заключенного османско-русского договора о прекращении войны и границах.

Положение состоит из 5 статей следующего содержания: принятие решений не со ссылкой на содержание второй статьи ахднеме, а со ссылкой на это положение; снесение Азовской крепости; повторное определение мест для возведения двух новых крепостей; возвращение Московским государством Османской империи захваченных им местностей и крепости Хотин; обеспечение возвращения домой подданных, которые во время войны бежали за границу; возвращение им их имущества и недвижимости; предоставление прописанным в данном соглашении положениям той же легитимности, что и другим.

28 Aralık/ декабря 1739

[s. 93] Bu def'a Moskovlu tarafından izâh u tasrihi iltimâs olunan mevâd için verilen temessük sûretidir.

Sebeb-i tahrîr-i nemîka ve mûcib-i tasîr-i vesîka oldur ki:

Bundan akdem işbu bin yüz elli iki senesi Cumâde'l-âhire'sinin on dördüncü gününde Devlet-i Aliyye ile Moskov Devleti beyninde akdolan musâlaha mevâddında ve kezâlik mâh-ı merkûmun yigirmi sekizinci gününde karâr-dâde ve hitâm-pezir olan hudûd mevâddında izâh u tasrihi muktezî ba'zı husûslar bulunmağla ber-vech-i muharrer mukaddemâ karâr-dâde olan şurût ve uhûdün ahidnâme ve tasdiknâmeleri mübadelesinde sâlifü'z-zikr tasrih ve izâhı muktezî mevâd dahi vech-i âtî üzre tarafeynden karâr-dâde olmağla zikr u beyân olunur:

Mâdde-i Üla: Mukaddemâ akdolan mevâdd-ı müsâlemenin İkinci maddesinde: "Devlet-i Aliyye ve Moskov Devleti beyninde olan hudûd bundan akdem karâr-dâde olan hudûdları üzre akdolunalar." deyu tahrir olunmağla bu mâdde Belgrad Sahrâsı'nda mevâd temessükleri mübadelesinden

sonra mülâhaza ve teemmül olunarak nizâm ve karâr verilip bu mâdde için tekrâr Niş Sahrâsı'nda tarafeynden mu'teber hudûd senedleri alınıp verilmekle fîmâ-ba'd zikrolunan senedlerde tasrih olunduğu üzre hudûd u sınırlar husûsunda karâr-dâdesine i'tibâr olunup ber-vech-i muharrer ahidnâmelerin İkinci maddesinde mastûr olan ta'bîr ki; "Bundan akdem karâr-dâde olan hudûdları üzre akdoluna." ta'bîridir; bu ta'bîre i'tibâr olunmaya.

Mâdde-i Sâniye: Tarafeynden münâsib görülüp hedmine karâr verilen Azak Kal'ası'nın hedmi husûsuna işbu bin yüz elli üç senesi mâh-ı Ayar'ında¹ mübâşeret olunup mâh-ı mezbûr evâhirinden dört ay mürûruna dek ve mümkün olduğu mertebe dahi mukaddemce itmâmına sa'y ü ihtimâm oluna.

¹ Mayıs ayı.

Mâdde-i Sâlise: Moskov Devleti'nin hudûd-ı kadimesi Çerkaski nâm adadan olduğu mukaddemâ mübâdele olunan mevâd temessüğünün Üçüncü maddesinde tasrîh olunup lâkin bu husûs mahallinde ba'de't-tahkîk temyiz olunmağa muhtâc olmağla tarafeyne muhil ve dostluğa muzır olmamak vechi ile ve tamâm hakk u adl üzre tarafeynden binâsı câiz olan kal'aların mevki'leri ve hudûdları ta'yîn olunacak muhaddidler ma'rifetleriyle temyiz ve tahkîk oluna.

Mâdde-i Râbia: İşbu iki devlet beyninde müceddeden mün'akıd olan sulh u salâhın istikrâr ve devâmı ve dostluk ve musâfâtın istihkâmı için haşmetlü Moskov Çariçesi tarafından vukû' bulan germiyyet ve sıdka binâen Hotin Kal'ası ve Boğdan memleketinden istilâ olunan mahaller el-yevm bulundukları vech üzre Çariçe-i müşârun-ileyhâ tarafından Devlet-i Aliyye'ye red ve teslim oluna.

Mâdde-i Hâmise: İşbu iki devlet reâyâsından esnâ'-i husûmetde bir tarafa zâhib olmuşlar bulunur ise bu makûleler iki taraftan afv ile muâmele olunup ehl ü ıyâl ve mesken ü me'vâlarına avdet edip ke'l-evvel emlâk ü eşyâlarına mâlik olalar. İşbu zikrolunan mevâd, tasdîknâme ve ahidnâmelerde mastûr sâir mevâd misillü mer'î ve mu'teber tutula.

Tahrîran fi'l-yevmi's-sâbii ve'l-ısrîn min-şehri Ramazânî'l-mübârek li-sene isneteyn ve hamsin ve miete ve elf. [27 N. 1152]

El-müstemiddü mina'llâhi'l-Meliki'l-Ekrem

El-Hâc Mehmed

El-vezîru'l-a'zam

*Mukâbele şod.*¹

¹ Defterde, bu sayfanın kalan kısmı boştur.

OSMANLI - RUS BELGRAD BARIŞ ANTLAŞMASI'NIN
BAZI MADDELERİ İLE İLGİLİ OLARAK İKİ TARAFÇA
ALINAN YENİ KARARLARA DAİR OSMANLI
TARAFININ DÜZENLEDİĞİ TEMESSÜK

ПОЛОЖЕНИЕ, СОСТАВЛЕННОЕ ОСМАНСКОЙ
СТОРОНОЙ, О НОВЫХ РЕШЕНИЯХ, ПРИНЯТЫХ
ОБЕИМИ СТОРОНАМИ В ОТНОШЕНИИ
НЕКОТОРЫХ СТАТЕЙ ОСМАНСКО-РОССИЙСКОГО
БЕЛГРАДСКОГО МИРНОГО СОГЛАШЕНИЯ

122

Belgrad'da 14 Cumâdelahir 1152 (18 Eylül 1739) tarihinde Osmanlı ve Rusya devletleri arasında akdolunan barış antlaşmasının bazı maddelerinde ortaya çıkan zorlukların aşılması için iki devlet murahhaslarınca yapılan görüşmeler sonucunda varılan mutabakat çerçevesinde; Rus hükümdarları için imparatorluk unvanlarının kullanılması ve bunların hanedanları için de imparator hanedanı denilmesi, antlaşmanın esirlerin serbest bırakılmasına dair maddesinin uygulanmasında gevşeklik gösterilmemesi ve Rusya Devleti'nin bu madde kapsamındaki yeni taahhüdü gereğince bu ülkedeki zabıt, ileri gelen ve özellikle Bosnalı Osmanlı esirlerinin öncelikle teslimine ihtimam edilmesi, antlaşmanın 3. maddesi gereğince yıkılması gereken Azak Kalesi'nin yıkımına bir an önce başlanması ve bu yeni maddelerin de antlaşma metinlerinde yazılı diğer maddeler gibi geçerli olması hususlarında taraflarca alınan yeni kararlara dair Osmanlı tarafınca tanzim olunup Osmanlı Murahhası Veziriazam Ahmed Paşa tarafından imzalandıktan sonra Rusya Devleti Murahhası Büyük Elçi Aleksandra de Romançofo'nun aynı mealdaki temessüğü ile mübadele edilmek üzere Rus tarafına verilen üç maddelik temessük. (Üzerinde "bu maddelerin kabul edildiği ve bu temessüğün mübadelesine izin verildiğine" dair hatt-ı hümayun sureti kayıtlıdır.)

Для устранения недопониманий касательно ряда статей Белградского мирного договора, который был заключен в Белграде 18 сентября 1739 года (14 месяца Джумадельахир 1152 года по хиджре) были проведены переговоры с участием представителей двух государств. Данное положение было составлено османской стороной и передано российской стороне в лице посла Российского государства Александры де Романчоф представителем Османской империи Везириазам Ахмед паши в обмен на такое же положение за личной печатью и подписью. Положение состоит из трех статей следующего содержания: использование в отношении российских правителей императорского титула и использование в отношении членов императорской династии титула «член императорской династии»; безотлагательное исполнение положения статьи мирного соглашения об освобождении пленных и проявление в рамках российских обязательств по данной статье Российской империей особого внимания в первую очередь к освобождению пленных турецкоподданных боснийцев, а также военнопленных, пребывающих на территории Российской империи; начало уничтожения Азовской крепости, уничтожение которой предписывает третья статья мирного соглашения; а также предоставление новым статьям такой же степени легитимности, как статьям, прописанным в тексте мирного соглашения. (На источнике надпись о «принятии этих статей и разрешении на передачу документа сия положения»)

9 Eylül / сентября 1741

[s. 94] İşbu sûret-i şerîf inâyetlü Reîs Efendimizde ve iki kıt'a sûret temessükler ve Latin lisâm üzre asıl temessük Kîse tarafındadır.

Bu def'a karâr-dâde olan mevâdda dâir Sadr-ı A'zam ve vekîl-i mutlak-ı sûtûde-şiyem devletlü, inâyetlü el-Hâc Ahmed Paşa¹ hazretlerinin taraf-ı Âsafânelelerinden Âsitâne-i Saâdet'de mukim Rusya Büyük Elçisine verilen temessüğün sûretidir.

¹ Sadrazam Şehla Ahmed Paşa (sd. 1740-1742).

Sûret-i hatt-ı hümayûn-ı inâyet-makrûndur:

Benim Vezîr-i A'zamım ve vekîl-i mutlakımsın. Moskov Elçisiyle mübâdele olunacak temessük sûretlerinde derc ü beyân olunan mevâd makbûl-i Pâdişâhânem olup ve senin taraf-ı hümayûnumdan ruhsat-ı kâmile ile Murahhas olduğuna binâen temessükeynin¹ bir vakt-i eyvende mübâdele olunmasına müsaade-i Pâdişâhânem olmuştur.

Sebeb-i tahrîr-i kitâb-ı sıhhat-nisâb ve mucib-i tenmîk-ı zebîre-i hakikat-intisâb budur ki:

Bundan akdem Devlet-i Aliyye-i dâimü'l-karâr-ı Osmânî ve saltanat-ı seniyye-i ebediyyü'l-istimrâr-ı cihân-bânî ile Devlet-i Rûsiyye beyninde bin yüz elli iki senesi Cumâde'l-âhire'sinin on dördüncü günü Belgrad altında haşmetlü França Pâdişâhının tavassut ve kefâleti inzımâmıyla akd ü temhîd olunan musâlaha-i müebbedenin bâ'zı mevâddında suûbet zuhûrundan nâşi bu âna dek itmâm ve icrâ olunmak hadd-i imkânda olmayıp ve lâkin Hâlikü'l-berâyâ –azze şânühü–nun rızâsı ve reâyâ-yı tarafeynin ârâm u râhatı ârzusuyla mevâdd-ı merkûme dostluk vechi ile müceddeden pezirâ-yı hüsn-i nizâm ve bu hayırlı maslahatın resîde-i serhadd-i hitâm olması husûsları tarafeynden münâsib ve müstahsen görüldüğünden nâşi hâlâ sultân-ı selâtin-ı ızâm, bürhân-ı havâkin-ı kirâm, tâc-bahş-ı hüsvân-ı devrân, hâdim-i esâs-ı bağı ü udvân zıllü'llâhi'l-Meliki'l-Mennân, Pâdişâh-ı İslâm-penâh ve şehinşâh-ı encüm-sipâh [ve şehriyâr-ı] hilâfet-destgâh, hâdimü'l-Haremeyni's-Şerifeyn, mâlikü'l-berreyni ve'l-bahreyn, şevketlü, kudretlü, mehâbetlü, azametlü, celâletlü, veliyy-i ni'metim efendim es-sultân ibnû's-sultân es-Sultân el-Gâzi Mahmûd Hân –eazza'llâhü ensârehû ve etâle bi't-te'yîdi a'vânehû ve a'sârehû– hazretlerinin taraf-ı hümayûn-ı re'fet-meshûnlarından vekâlet-i mutlaka ve ruhsat-ı kâmile-i muhakkakamıza binâen ifti-hârü'l-ümerâi'l-ızâmî'l-İseviyye, muhtârü'l-küberâi'l-fihâmî'l-Mesihîyye, muslihu mesâlihi cemâhiri't-tâifeti'n-Nasrâniyye, sâhibü ezyâlî'l-haşmeti ve'l-vakâr, sâhibü delâil-i'l-mecdi ve'l-i'tibâr hâlâ memâlik-i Rûsiyye'nin İmparatoru ve ona tâbî nice yerlerin fermân-fermâ ve Hükümdârı olan Yovan-ı Sâlis² –hatema'llâhü avâkıbehû bi'l-hayri ve'r-reşâd ve ahsene ileyhi sebîle's-savâbi ve's-sedâd– tarafından te'kid-i musâfât ve te'yîd-i muvâlât için Büyük Elçilik ile meb'ûs ve hâlâ Der-bâr-ı Hilâfet-medâr-ı hüsvânede musâfîren mukîm olan kıdvatü ümerâi'l-milleti'l-Mesihîyye Romançof –hutimet avâkıbühû bi'l-hayr–a devleti tarafından verilen ruhsat-ı kâmile hasebiyle sâlifü'z-zikr suûbetlü maddelerin dostâne ve sâdikâne hüsn-i temşiyetlerini bu hâlisu'l-fuâd ve Devlet-i Aliyye murahhasları olup Rumili Kâdiaskerliği pâyesiyle sâbıkâ Ordu-yı Hümayûn Kâdisı olan faziletlü Mehmed Es'ad Efendi ve hâlâ Reisü'l-küttâb izzetlü

Mehemmed Râgıb Efendi, Elçi-i mûmâ-ileyh ile bi'd-de-faât müzâkereden sonra ruhsat-ı tâmmemiz ile tarafeyne lâıyk ve dostluğa muvâfık olduğu vech üzre cânibeynden bi't-terâzî karâr ve nizâm verilen mevâddır ki zikrolunur:

Evvelki Mâdde: Musâlaha-i müebbedenin On İkinci maddesinde; "Müzâkere ve dostâne karâr verile." deyu mastûr olan "İmparator" elkâbı maddesine hâlâ dostluk istihkâmıyçün bu vechile karâr verilmiştir ki; taraf-ı hümayûn-ı Hazret-i Şehriyâriden ve ahlâflarından ve Devlet-i Aliyye tâbîlerinden hâlâ memâlik-i Rûsiyye hükümdârlarına ve fîmâ-ba'd ale't-tevâli ahlâflarına İmparatorluk elkâbı verilip ve hânedânına "İmparator Hânedânı" itlâk olunup vâkı' olan muhâverât ve tahrîrâtta "İmparator" elkâbı merâsimine riâyet oluna.

İkinci Mâdde: Tarafeynin üserâsı bilâ avk u te'hîr red ve teslim olunmak üzre musâlaha-i mün'akidenin Yedinci maddesinde karâr-dâde olup ve lâkin madd-i merkûme bâ'zan icrâ olunup tamâmen icrâ olunmamağla fîmâ-ba'd üserâ-yı merkûmün her ne mahalde ve her kimin yedinde bulunurlar ise mümkün olduğu acele ile cem' olunup bilâ avk u te'hîr ve bilâ-bahâne hulûs üzre red ve teslim olunmalarıyçün tarafeynden te'kid ve kat'î olmak üzre taahhüd oluna; tâ kim mergûb inda'llâh olan işbu maslahat-ı hayriyyenin temşiyeti için [s. 95] iki devlet memâlikine müekked tenbihnâmeler irsâl ve münâdiler nidâ etdirile. Rûsiyye Devleti'nde tanassur edenler ve Devlet-i Aliyye'de İslâma gelenler istisnâ kılınalar. Lâkin Devlet-i Rûsiyye tarafından şöyle taahhüd olunmuştur ki, el-yevm devlet-i müşârun-ileyhâda olan zâbitân ve a'yân ve bâ-husûs Bosna ricâlinin evvel-emirde teslimlerine ihtimâm oluna.

Üçüncü Mâdde: Azak Kal'ası hedm olunmak üzre musâlahanın Üçüncü maddesinde tasrih olunup buna binâen müceddeden akdolan işbu mevâd temessüğü imzâ olunduğu birle taraf-ı Devlet-i Aliyye'den ve Elçi-i mûmâ-ileyhin tahrîrâtıyla kendi tarafından ta'yîn olunacak kimesnelerin Kal'a-i merkûmeye vusûllerinde bilâ-te'hîr hedm olunmağa mübâşeret ve bir ân akdem hedmi itmâmına mübâderet oluna.

¹ Metinde "تمسكك" imlası ile.

² Sadece Rus çarları ve imparatorları dikkate alınarak yapılan sıralamaya göre III. İvan; ilk Rus Çarı olan IV. İvan öncesindeki Rus knezleri de

dikkate alınarak yapılan sıralamaya göre ise VI. İvan (hd. 28 Ekim 1740 - 6 Aralık 1741).

Hâtime: Bâlâda mastûr olan işbu üç mâtde tarafeynden bi'd-defaât müzâkerâtdan sonra cânibeynin re'y ve rızâlarıyla karâr verildiği üzre bi'l-cümle mefhûmlarında mevâdd-ı musâlaha misillü müşeyyed ü müekked olup mevâd temessüğü ve tasdiknâmelerde mastûr olan mevâd gibi tarafeynden mer'î ve mu'teber tutulmak şartıyla Devlet-i Rûsiyye tarafından icrâ olunacak mevâddın icrâlarına Elçi-i mûmâ-ileyh taahhüd ve devleti tarafından kendüye verilen ruhsat-ı kâmilelerine binâen memhûr ve mûmzâ temessük vermekle vech-i meşrûh üzre Devlet-i Osmâniyye tarafından icrâ olunacak mevâddın dahi icrâları tarafımızdan taahhüd olunmağla vekâlet-i mutlaka ve ruhsat-ı

kâmilemize binâen tarafımızdan dahi işbu temessük terkîm ve Elçi-i mûmâ-ileyhin temessüğü ile mübâdeleten teslim olunmuşdur.

Tahrîran fi'l-yevmi's-sâbii ve'l-ısrîn min-Cumâde'l-âhire li-sene erbaa ve hamsin ve miete ve elf. [27 C. 1154]

El-müstemiddü mina'llâhi'l-Meliki'l-Ekrem

El-Hâc Ahmed

El-vezîru'l-a'zam

Kûbilet.

OSMANLI - RUS BELGRAD BARIŞ ANLAŞMASI'NIN
BAZI MADDELERİ İLE İLGİLİ OLARAK İKİ TARAFÇA
ALINAN YENİ KARARLARA DAİR RUS TARAFININ
DÜZENLEDİĞİ TEMESSÜK

ПОЛОЖЕНИЕ, СОСТАВЛЕННОЕ РОССИЙСКОЙ
СТОРОНОЙ, О НОВЫХ РЕШЕНИЯХ, ПРИНЯТЫХ
ОБЕИМИ СТОРОНАМИ В ОТНОШЕНИИ
НЕКОТОРЫХ СТАТЕЙ ОСМАНСКО-РОССИЙСКОГО
БЕЛГРАДСКОГО МИРНОГО СОГЛАШЕНИЯ

123

Belgrad'da 18 Eylül 1739 (14 Cumâdelahir 1152) tarihinde Osmanlı ve Rusya devletleri arasında akdolan barış antlaşmasının bazı maddelerinde ortaya çıkan zorlukların aşılması için iki devlet murahhaslarınca yapılan görüşmeler sonucunda üzerinde mutabık kalınan üç maddeyi havi olarak Rus tarafınca tanzim olunup Rusya Devleti Murahhası Büyük Elçi Aleksandra de Romançof tarafından imzalanıp mühürlendikten sonra Osmanlı Murahhası Veziriazam Ahmed Paşa'nın aynı mealdeki temessüğü ile mübadele edilmek üzere Osmanlı tarafına verilen temessüğün tercümesi. (Bu temessükteki maddeler, 122 numaralı bir önceki kayıtta da aynen geçtiği için burada tekrar edilmemiştir.)

Для устранения недопониманий касательно ряда статей Белградского мирного договора, который был заключен в Белграде 18 сентября 1739 года (14 месяца Джумадельахир 1152 года по хиджре) были проведены переговоры с участием представителей двух государств. Перевод положения, объединившего в себя три статьи, по которым было достигнуто соглашение, и врученного османской стороне в лице представителя Османской империи Везириазам Ахмед паши в обмен на такое же положение за личной печатью и подписью посла Российского государства Александры де Романчов. (Текст статей данного положения не приводится ввиду его повторения в упомянутом выше источнике под номером 122).

7 Eylül / сентября 1741

Moskovlu tarafından dahi lisân-ı Latin üzre verilen temessüğün tercemesidir.

Milâd-ı Hazret-i İsa'nın bin yedi yüz otuz dokuz sene-si mâh-ı Eylül'ün on sekizinci¹ gününde Belgrad altında Rusya Devleti ile Devlet-i Osmâniyye beyninde haşmetlü França Kralının tavassutu ve kefâleti ile akdolan musâlahâ mevâddı ba'zı suûbetlerin zuhûrundan nâşi bu âna değin itmâm olunmak hadd-i imkânda olmayıp ve lâkin Cenâb-ı Bârî Teâlâ -azze şânühû- nun rızâsı ve iki devlet ahâlîlerinin menâfiyyiçün dostluk vechile avk u te'hîrin münkatı' olması-nı iki taraf ârzü etmeleriyle biz Aleksandra de Romançof ki, asâkir-i Rusya'nın Başcenerali ve Nevsky San Aleksandra turukunun Kavaliyeri ve bi-avnihi Teâlâ haşmetlü, miknetlü Yovan-ı Sâlis [ki], tamâmen Rusya memâlikinin İmparatoru ve Moskovya ve Kiyovya ve Vladimiriya ve Novgorodya'nın Aftokratoru ve Kazan ve Ejderhan ve Sibiriya'nın Çarı ve Pleskovya'nın Hükümdârı ve İsmolenska'nın Büyük Dükası ve Estonya ve Livonya ve Karelya ve Tiverya ve

Yugoriya ve Permiya ve Vyatka ve Bolgarya ve sair yerlerin Dükası ve Aşağıki Novgorod²'un ve Çernikova ve Razan-ya ve Rostovya ve Yaroslavya ve Belazerya ve Udorya ve Obdorya ve Kontina'nın³ Büyük Dükası, şimâl taraflarının fermân-fermâsı ve İberyâ ve Kartalinya ve Grozniya⁴ çarlarının irs ile Prenci ve kezâlik Kabardinya ve Çerkasya ve Kiyovikya ve sair nice yerler Hükümdârının mümtâz ve Murahhas ve Büyük Elçisiyiz; Devlet-i Osmâniyye'nin Vezîr-i A'zamı olan devletlü, re'fetlü el-Hâc Ahmed Paşa hazretleri ile a'zam-ı selâtin-ı ızâm ve ekrem-i havâkin-ı kirâm Mekte ve Medîne ve Kudüs-i Mübareke'nin hâmisî ve Rumi-li ve Anadolu'da ve Akdeniz'de ve Karadeniz'de vâkı' nice memâlik-i fesihatü'l-mesâlikin şehinşâhı, şevketlü, kudretlü Pâdişâh-ı muazzam es-sultân ibnû's-sultân ve hâkân ibnû'l-hâkân Sultân Mahmûd Hân ibnû's-Sultân Mustafâ Hân hazretlerinin murahhasları olan Rumili Kâdiaskerliği

¹ Bu temessüğün daha sonra tecdid edilmiş şeklinin yer aldığı 129 numaralı kayıtta "yedinci" yazmaktadır.

² Nijniy Novgorod (Rusya).

³ Konda (Rusya).

⁴ Grozny, Coharkale (Çeçenistan-Rusya)

pâyesiyle sâbıkâ Ordu-yı Hümâyûn-ı Osmâniyye'nin Kâdisı saâdetlü Mehmed Es'ad Efendi ve hâlâ Reisü'l-küttâb olan saâdetlü Mehmed Râgıb Efendi ile beynimizde vâkı' nice müzâkerâtdan sonra [s. 96] âtiyede zikrolunan mevâd ve şurût akd ve karâr-dâde olmuştur:

Evvelki Mâdde: Musâlaha-i müebbedenin On İkinci mâddesinde; "*Müzâkere ve dostâne karâr verile.*" deyu mastûr olan "İmparator" elkâbı mâddesine hâlâ dostluk istihkâmıyçün bu vechile karâr verilmiştir ki; taraf-ı hümâyûn-ı Hazret-i Şehriyârîden ve ahlâflarından ve Devlet-i Aliyye tâbî'lerinden hâlâ memâlik-i Rusya hükümdârlarına ve fimâ-ba'd ale't-tevâli ahlâflarına İmparatorluk elkâbı verilip ve hânedânına "İmparator Hânedânı" ıtlâk olunup vâkı' olan muhâverât ve tahrîrâtta "İmparator" elkâbı merâsimine riâyet oluna.

İkinci Mâdde: Tarafeynin bi'l-cümle üserâsı der-akab red ve teslim olunmak üzere zikrolunan musâlaha mevâddının Yedinci mâddesinde karâr-dâde olup ve lâkin mâdde-i merkûme ba'zan icrâ olunup tamâmen icrâ olunmamağla üserâ-yı merkûmün her ne mahalde ve her kimlerin yedlerinde bulunur ise mümkün olduğu acele ile cem' ve hulûs üzere bilâ avk u te'hîr ve bilâ-bahâne red ve teslim olunmak için tarafeynden te'kid-i küllî ile müceddeden taahhüd oluna; tâ kim mergûb inda'llâh olan işbu maslahat-ı hayriyyenin temşiyetiçün iki devletin bi'l-cümle memâlikine tenbihât-ı müekkele irsâl ve münâdiler nidâ etdirile. Ancak Rusya Devleti'nde rızâlarıyla tanassur edenler ve Devlet-i Aliyye'de İslâma gelenler istisnâ kılınalar ve Devlet-i Rusya tarafından şöyle taahhüd olunmuştur ki, el-yevm Rusya Devleti'nde olan Osmânlu zâbitân ve a'yân ve bâ-husus Bosnalular ibtidâ ıtlâk ve teslim oluna.

Üçüncü Mâdde: Azak Kal'ası hedm olunmak üzere musâlaha-i mün'akidenin Üçüncü mâddesinde karâr-dâde

olmağla işbu mevâd temessüğü imzâ olunduktan sonra der-akab Rusya'nın Büyük Elçisi mûmâ-ileyh tarafından Azak Zâbiti Ceneraline iktizâ eden tenbih irsâl oluna; tâ kim tenbihinin vürûdu akîbinde emr-i hedmde mevcûd bulunmak üzere Devlet-i Aliyye ta'yîn edecek me'mûrların muvâcehelerinde Kal'a-i merkûme bilâ avk u te'hîr hedm ve icrâ oluna.

Hâtîme: Bâlâda mastûr olan işbu üç mâddeler bi'l-cümle mefhûmlarıyla ahidnâme ve tasdiknâme mevâddı gibi bi-aynihi müşeyyed ü müekked ve düstûru'l-amel olmak üzere tarafeynden mer'î ve mu'teber tutula ve bunların te'kid-i için memâlik-i Rusya İmparatoru tarafından icrâ olunacak mevâddın icrâsına biz Aleksandra de Romançof ki, memâlik-i Rusya İmparatoru asâkirinin Başcenerali ve Nevsky San Aleksandra tarîkı Kavalieri olup Der-i Devlet-i Osmâniyye'de mümtâz ve Murahhas Büyük Elçisiyiz; Rusya İmparatoru müşârun-ileyh tarafından kendümüze verilip tarafımızdan Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'ye ibrâz olunan ruhsatnâme muktezâsınca i'lân ü beyân ederiz ki, Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'nin Vezîr-i A'zamı olan devletlü, re'fetlü el-Hâc Ahmed Paşa hazretleriyle rütbelerine binâen kuvvet-i müstakille ve ruhsatları muktezâsınca akd ve karâr verdiğimiz sâlifü'z-zikr üç mâddede tasrîh olunan şurûtun Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'nin Vezîr-i A'zamı müşârun-ileyhin imzâlarıyla mûmzâ ve mühürleriyle memhûr mefhûmunca lisân-ı Türki üzere ma'mûlün-bih temessüğü ahz ü kabz etmemiz ile biz dahi mübâdeleten imzâımızla mûmzâ ve mührümüzle memhûr lisân-ı Rûsî üzere işbu temessüğü teslim eyledik.

Milâd-ı Hazret-i İsa'nın bin yedi yüz kırk bir senesinde mâh-ı Ağustos'un yigirmi yedinci gününde Âsitâne-i Saâdet'de tahrîr olunmuştur.¹

¹ DeFTERDE, bu sayfanın kalan kısmı boştur.

OSMANLI - RUS BELGRAD BARIŞ ANTLAŞMASI'NIN
BAZI MADDELERİ İLE İLGİLİ OLARAK İKİ TARAFÇA
ALINAN YENİ KARARLARI HAVİ TEMESSÜK ESAS
ALINARAK RUSYA İMPARATORU III. YOVAN ADINA
TANZİM OLUNAN NİŞÂN-I HÜMÂYUN

ОСОБАЯ ГРАМОТА НА ИМЯ ИМПЕРАТОРА
РОССИЙСКОЙ ИМПЕРИИ ИВАНА VI,
СОДЕРЖАЩАЯ НОВЫЕ РЕШЕНИЯ В ОТНОШЕНИИ
РЯДА СТАТЕЙ БЕЛГРАДСКОГО МИРНОГО
ДОГОВОРА

124

Belgrad'da 14 Cumâdelahir 1152 (18 Eylül 1739) tarihinde Osmanlı ve Rusya devletleri arasında akdolan barış antlaşmasının bazı maddelerinde ortaya çıkan zorlukların aşılması için iki devlet murahhaslarınca yapılan görüşmeler sonucunda üzerinde mutabık kalınan üç maddeyi havi olarak iki tarafça tanzim olunup mübadele edilen temessüğün Rusya Devleti tarafından kabul edildiğine dair tasdiknamesinin gelmesi üzerine, bu temessükte yazılı olan maddeler esas alınarak Rusya İmparatoru III. Yovan adına tanzim olunan nişân-ı hümayun. (Bu nişân-ı hümayunda-ki maddeler, yukarıdaki 122 numaralı kayıttaki da aynen geçtiği için burada tekrar edilmemiştir.)

Для устранения недопониманий касательно ряда статей Белградского мирного договора, который был заключен в Белграде 18 сентября 1739 года (14 месяца Джумадельхир 1152 года по хиджре) были проведены переговоры с участием представителей двух государств. Особая грамота на имя императора Российской империи Ивана VI с учетом свидетельства, закрепляющего принятие Российским государством положения о трех статьях, по которым было достигнуто соглашение в результате вышеупомянутых переговоров. (Текст статей данной грамоты не приводится ввиду его повторения в упомянутом выше источнике под номером 122)

20-29 Kasım / ноября 1741

[s. 97] Devlet-i Aliyye ile Moskovlu beyninde akd ve tecdid olunan musâlaha-i müebbededen mânde-i ukde-i tesvîf bulunan ba'zı mevâddın ba'de'l-müzâkere hall ü tevfikım müşîr bu defa gelen tasdiknâmeğe mukâbil nişân-ı hümayûn-ı inâyet-makrûnun sûretidir.

Çün inâyet-i aliyye-i Vâhibü'l-atâyâ ve hidâyet-i celiyye-i Hâliku'l-berâyâ ile Cenâb-ı Hilâfet-meâb-ı hüsrevânem a'zam-ı selâtin-ı ızâm ve Südde-i Seniyye-i mekârim-nisâb-ı mülûkânem melce'-i kayâsıra-i enâm oldu; lâ-cerem, şükran alâ-tilke'n-niam zât-ı girâmi-sifât-ı şâhâneme lâyıq u evlâ ve himmet-i vâlâ-nehmet-i şehinşâhâneme muvâfık u ahrâ olmuşdur ki, taraf-ı Devlet-i Aliyyeme izhâr-ı levâzım-ı dosti vü meveddet ve ifâ-yı merâsim-i samimi vü mahabbet edenlere muâmele bi'l-mücâmele ve is'âf-ı merâmlarına müsâade olunup akd ü temhid olunan erkân-ı müsâleme tarruk-ı halelden sıyânet ve şerâyıt-ı musâfât bi-tamâmihâ riâyet kılına.

Binâen-aleyh bundan akdem Devlet-i Aliyyemle Devlet-i Rûsiyye beyninde bin yüz elli iki senesi Cumâde'l-âhire'sinin on dördüncü günü Belgrad altında França Pâdişâhının tavassut ve kefâleti inzımâmı ile akd ü temhid olunan musâlaha-i müebbedenin ba'zı mevâddında suûbet zuhûrundan nâşi bu âna dek itmâm ve icrâ olunmak hayyiz-i imkânda olmayıp ve lâkin Hazret-i Hâliku'l-berâyâ -azze

şânühü-nun rızâsı ve reâyâ-yı tarafeynin ârâm u râhatı ârzusuyla mevâdd-ı merkûme dostluk vechiyle müceddeden pezirâ-yı hüsn-i nizâm ve bu hayırlı maslahatın resîde-i serhadd-i hitâm olması husûsları tarafeynden münâsib ve müstahsen görüldüğünden nâşi iftihârul-ümerâi'l-izâmi'l-İseviyye, muhtârul-küberâi'l-fihâmi'l-Mesîhiyye, muslihu mesâlihi cemâhîri't-tâifeti'n-Nasrâniyye, sâhibü ezyâlî'l-haşmeti ve'l-vakâr, sâhibü delâilî'l-mecdi ve'l-ittibâr hâlâ memâlik-i Rûsiyye'nin İmparatoru ve ona tâbi' nice yerlerin fermân-fermâ ve Hükümdârı olan haşmetlü, miknetlü dostumuz Yovan-ı Sâlis -hatema'llâhü avâkibehü bi'l-hayri ve'r-reşâd ve ahsene ileyhi sebîle's-savâbi ve's-sedâd- tarafından Elçilik ile Der-bâr-ı Hilâfet-medâr-ı hidivânemizde müsâfiren mukim olan kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesîhiyye Romançoğ -hutimet avâkibühü bi'l-hayr-a devleti tarafından verilen ruhsat-ı kâmilese hasebiyle sâlifü'z-zikr suûbetlü mâddeler Devlet-i Aliyye murahhasları Elçi-i mûmâ-ileyh ile ba'de'l-müzâkere üç maddede ve bir hâtıme üzerine câni-beynden bi't-terâzi karâr ve nizâm verilip işbu bin yüz elli dört senesi Cumâde'l-âhire'sinin yigirmi yedinci gününde

Dersaadetimde temessükleri ber-vech-i mu'tâd ba'de'l-mü-bâdele mevâdd-ı mezbûre ve hâtimenin kabûlünü müş'ir Devlet-i Rûsiyye tarafından bu defa tasdiknâmesi vârid olmağla taraf-ı hümayûn-ı mülûkânemizden dahi işbu nişân-ı şerîf-i âli-şân-ı übbebet-unvânımız ile keyfiyyet-i mevâdd-ı meşrûha takrîr ü tasdik olunmağın yerlû yerinde riâyet ü sıyânet olunmak için mevâdd-ı merkûme ve hâtîme aynı ile zikr u tasrih olunur:

Evvelki Mâdde: Musâlaha-i müebbedenin On İkinci mâddesinde; "*Müzâkere ve dostâne karâr verile.*" deyu mastûr olan "İmparator" elkâbı mâddesine hâlâ dostluk istihkâmı için bu vechile karâr verilmişdir ki; taraf-ı hümayûnumdan ve ahlâf-ı maâli-ittisâfımdan ve Devlet-i Aliyyem tâbî'lerinden hâlâ memâlik-i Rusya hükümdârlarına ve fimâ-ba'd ale't-tevâli ahlâflarına İmparatorluk elkâbı verilip ve hânedânına "İmparator Hânedânı" ıtlâk olup vâkı' olan muhâverât ve tahrîrâtta "İmparator" elkâbı merâsimine riâyet oluna.

İkinci Mâdde: Tarafeynin üserâsı bilâ avk u te'hîr red ve teslim olunmak üzere musâlaha-i mün'akıdenin Yedinci mâddesinde karâr-dâde olup ve lâkin mâdde-i merkûme ba'zan icrâ olup tamâmen icrâ olunmamağla fimâ-ba'd üserâ-yı merkûmûn her ne mahalde ve her kimin yedinde bulunur ise mümkün olduğu acele ile cem' olup bilâ avk u te'hîr ve bilâ-bahâne hulûs üzere red ve teslim olunmalarıçün tarafeynden te'kid ve kat'î olmak üzere taahhüd oluna; tâ kim mergûb inda'llâh olan işbu maslahat-ı hayriyyenin temşiyetiçün [s. 98] iki devlet memâlikine müeyyed tenbihnâmeler irsâl ve münâdiler nidâ etdirile. Rûsiyye

Devleti'nde tanassur edenler ve Devlet-i Aliyyemde İslâma gelenler istisnâ kılınalar. Lâkin Devlet-i Rûsiyye tarafından şöyle taahhüd olunmuştur ki, el-yevm devlet-i müşârun-ileyhâda olan zâbitân ve a'yân ve bâ-husûs Bosna ricâlinin evvel-emirde teslimlerine ihtimâm oluna.

Üçüncü Mâdde: Azak Kal'ası hedm olunmak üzere musâlahanın Üçüncü mâddesinde tasrih olup buna binâen akdolunan işbu mevâd temessüğü imzâ olunduğu birle taraf-ı Devlet-i Aliyyemden Elçi-i mûmâ-ileyhin tahrîrâtıyla kendü tarafından ta'yîn olunacak kimesnelerin Kal'a-i merkûmeye vusûllerinde bilâ-te'hîr hedm olunmağla mübâşeret ve bir ân akdem hedmi itmâmına mübâderet oluna.

Hâtîme: Bâlâda mastûr olan üç mâdde tarafeynden bi'd-defaât müzâkerâtıdan sonra cânibeynin re'y ve rızalarıyla karâr verildiği üzere bi'l-cümle mefhûmlarında mevâdd-ı musâlaha misillü müşeyyed ü müekked olup mevâd temessüğü ve tasdiknâmelerde mastûr olan mevâd gibi tarafeynden mer'î ve mu'teber tutulmak şartıyla Devlet-i Rusya tarafından taahhüd olup hâlâ tasdiknâmesi vârid olmağla Cenâb-ı Hilâfet-meâb-ı übbebet-nisâbıma elyak u sezâ olan vech ile ben dahi taahhüd ederim ki, sâlifü'z-zikr mevâd Devlet-i Aliyyem tarafından dahi bi-tamâmihâ infâz ü icrâ oluna.

Tahrîran fi-evâsıtı şehri Ramazânî'l-mübârek li-sene erbaa ve hamsîn ve miete ve elf. [11-20 N. 1154]

Be-makâm-ı

Kostantîniyye el-mahrûse

OSMANLI - RUS BELGRAD BARIŞ ANTLAŞMASI'NIN
BAZI MADDELERİ İLE İLGİLİ OLARAK İKİ TARAFÇA
ALINAN YENİ KARARLARI HAVİ TEMESSÜĞÜN RUSYA
İMPARATORU TARAFINDAN KABUL VE TASDİK
EDİLDİĞİNE DAİR TASDİKNAME

СВИДЕТЕЛЬСТВО О ПРИНЯТИИ И ОДОБРЕНИИ
РОССИЙСКИМ ИМПЕРАТОРОМ ПОЛОЖЕНИЯ
О НОВЫХ РЕШЕНИЯХ, ПРИНЯТЫХ ОБЕИМИ
СТОРОНАМИ В ОТНОШЕНИИ НЕКОТОРЫХ
СТАТЕЙ ОСМАНСКО-РОССИЙСКОГО
БЕЛГРАДСКОГО МИРНОГО СОГЛАШЕНИЯ

Belgrad'da 14 Cumâdelahir 1152 (18 Eylül 1739) tarihinde Osmanlı ve Rusya devletleri arasında akdolunan barış antlaşmasının bazı maddelerinde ortaya çıkan zorlukların aşılması için iki devlet murahhaslarınca yapılan görüşmeler sonucunda üzerinde mutabık kalınan üç maddeyi havi olarak iki tarafça tanzim olunup mübadele edilen temessüğün Rusya İmparatoru Yovan tarafından kabul ve tasdik edildiğine dair tasdiknamenin tercümesi. (Bu tasdiknamedeki maddeler, yukarıdaki 122 numaralı kayıttan aynen geçtiği için burada tekrar edilmemiştir.)

125

Для устранения недопониманий касательно ряда статей Белградского мирного договора, который был заключен в Белграде 18 сентября 1739 года (14 месяца Джумадельхир 1152 года по хиджре) были проведены переговоры с участием представителей двух государств. Перевод свидетельства о принятии и одобрении Российским императором Иваном положения о трех статьях, по которым было достигнуто соглашение в результате вышеупомянутых переговоров. (Текст статей данного свидетельства не приводится ввиду его повторения в упомянутом выше источнике под номером 122.)

6 Ekim / октября 1741

Bundan akdem Âsitâne-i Saâdet'de karâr-dâde olan mevâd temessüğü'nün tasdikıyçün Rusya Devleti tarafından gelen tasdiknâmenin sûreti tercemesidir.

Biz Yovan-ı Sâlis; bi-lutfi'llâhi Teâlâ tamâmen memâlik-i Rusya'nın İmparatoru ve Aftokratoru Moskovya [ve] Kiyovya ve Vladimiriya ve Novogorodya ve Kazan ve Ejderhan ve Sibirya memleketlerinin Çarı ve Pleskoviya'nın fermân-fermâsi ve İsmolençka'nın Büyük Dükası ve Estonya ve Livonya ve Korelya ve Tiverya ve Yugoriya ve Permiya ve Vyatka ve Bulgarya ve Novgorod ve Aşağıki Çernikoviya ve Razanya ve Rostovya ve Yaroslavya ve Belozerya ve Udorya ve Opdorya ve Koninya¹ ve tamâmen şimâl tarafının ve İverya ve Kartalinya ve Grozniya çarlarının ve Kabardiya ve Çerkasya ve dağların ve sair nice yerlerin irs ile hükümdârıyız. Tarafımızdan bilmesi lâzım gelenlere i'lân u beyân olunur ki:

Bundan akdem milâd-ı Hazret-i İsa'nın bin yedi yüz kırk bir senesinde Âsitâne-i Saâdet'de mâh-ı Ağustos'un yigirmi yedinci gününde tarafeynin murahhasları vesâtatıyla ya'ni tarafımızdan Der-i Devlet-i Aliyye'de meks eden Murahhas Büyük Elçimiz ve tavâ-yif-i askeriyyemizin Başcenerali olup San Aleksandra tarîkının Kavaliyeri olan rağbetlü, meveddetlü Aleksandra Romançof nâm Elçimiz mûmâ-ileyh ile ve taraf-ı Saltanat-ı Osmâniyye'nin Vezir-i A'zamı olan

devletlü, saâdetlü el-Hâc Ahmed Paşa hazretleri ve vükelâ-yı Devlet-i Aliyye'den Rumili Kâdiaskerliği pâyesiyle sâbıkâ Ordu-yı Hümayûn Kâdisi saâdetlü Mehmed Es'ad Efendi ve hâlâ Reisü'l-küttâb Mehmed Râgıb Efendi hazerâtının re'y ve ma'rifetleri inzımâmıyla üç maddede hâvi bir kıt'a dahi mümmâz temessük bast u temhid ve musâlaha-i müebbedenin ve mukaddemâ verilen iki kıt'a temessüğün mevâddı muktezâsınca icrâ olunmayan husûsların tamâmen ve kâmilan icrâ ve ikmâliyçün mevâdd-ı mezkûre musâlaha-i müebbedenin tasdiknâmesi mevâddına derc olunmuş gibi mer'î ve mu'teber tutulmak için âtiyede lafız be-lafız zikr u beyân olunduğu üzre akd ve karâr-dâde olmuşdur:

"Milâd-ı Hazret-i İsa'mn bin yedi yüz otuz dokuz senesi mâh-ı Eylül'ünün on sekizinci gününde Belgrad altında Rûsiyye Devleti ile Devlet-i Osmâniyye beyninde haşmetlü França Kralı'mn tavassut ve kefâleti ile akdolunan musâlaha mevâddı ba'zı suûbetlerin zuhûrundan nâşi bu âna değin itmâm olunmak hadd-i imkânda olmayıp ve lâkin Cenâb-ı Bârî Teâlâ -azze şânühü-nun rızâsı ve iki devlet ahâhîlerinin menâfii için dostluk vechiyle avk u te'hîri münkatî' olmasın iki taraf dahi ârzü etmeleriyle [s. 99] biz Aleksandra de Romançof ki, asâkir-i Rusya'mn

¹ Konda (Rusya).

Başcenerali ve Nevsky San Aleksandra tarıkımn Kavalieri ve bi-avnihi Teâlâ haşmetlü, miknetlü Yovan-ı Sâlis [ki], Tamâmen Rusya Memâlikinin İmparatoru ve Aftokratoru ve Moskovya ve Kiyovya ve Vladimırya ve Novgorodya'mn fermân-fermâsı ve Kazan ve Ejderhan ve Sibırya ve Pleskoviya'mn Çarı ve İsmolençka'mn Büyük Dükası ve Estonya ve Livonya ve Karelya ve Tıverya ve Yugoriya ve Permiya ve Vyatka ve Bolgarya ve Novgorod ve Aşağıki Çernikoviya ve Razanya ve Rostovya ve Yaroslavya ve Belozerya ve Udorya ve Obdorya ve Kondinya ve tamâmen şimâl tarafımn ve İverya ve Kartalinya ve Grozniya çarlarımn ve Kabardıya ve Çerkasya ve dağların ve sâir nice yerlerin Hükümdârımn mümtâz ve Murahhas ve Büyük Elçisiyiz; Devlet-i Osmâniyye'nin Vezîr-i A'zamı olan devletlü, re'fetlü el-Hâc Ahmed Paşa hazretleriyle a'zam-ı selâtin-ı ızâm ve ekrem-i havâkin-ı kirâm Mekke ve Medîne ve Kudüs-i Mübâreke'nin hâmisî ve Rumili ve Anadolu'da ve Akdenizlerde ve Karadeniz'de vâkı' nice memâlik-i fesâhatü'l-mesâlikin şehinşâhı şevketlü, kudretlü Pâdişâh-ı muazzam es-sultân ibnü's-sultân ve hâkân ibnü'l-hâkân Sultân Mahmûd Hân bin Sultân Mustafâ Hân hazretlerinin murahhasları olan Rumili Kâdiaskerliği pâyesiyle sâbıkâ Ordu-yn Hümâyûn-ı Osmâniyye'nin Kâdisi saâdetlü Mehmed Es'ad Efendi ve hâlâ Reisü'l-küttâb olan saâdetlü Mehmed Râğb Efendi ile beynimizde vâkı' nice müzâkerâtın sonra âtiyede zikrolunan mevâd [ve] şurût akd ve karâr-dâde olmuşdur:

Evvelki Mâdde: Musâlaha-i müebbedenin On İkinci mâddesinde; 'Müzâkere ve dostâne karâr verile.' deyu mastûr olan "İmparator" elkâbı mâddesine hâlâ dostluk istihkâmıyçün bu vechile karâr verilmişdir ki; taraf-ı hümâyûn-ı Hazret-i Şehriyârîden ve ahlâflarından ve Devlet-i Aliyye tâbi'lerinden hâlâ memâlik-i Rûsiyye hükümdârlarına ve fîmâ-ba'd ale't-tevâli ahlâflarına İmparatorluk elkâbı verilip ve hânedâmna 'İmparator Hânedâm' ıtlâk olunup vâkı' olan muhâverât ve tahrîrâtta 'İmparator' elkâbı merâsimine riâyet oluna.

İkinci Mâdde: Tarafeynin bi'l-cümle üserâsı der-akab red ve teslim olunmak üzere zikrolunan musâlaha-i müebbedenin Yedinci mâddesinde karâr-dâde olup ve lâkin mâdde-i merkûme ba'zan icrâ olunup tamâmen icrâ olunmamağla üserâ-yn merkûmün her ne mahalde ve her kimin yedlerinde bulunur ise mümkün olduğu acele ile cem' ve hulûs üzere bilâ avk u te'hîr ve bilâ-bahâne red ve teslim olunmak için tarafeynden te'kid-i külli ile müceddeden taahhüd oluna; tâ kim mergûb indâ'llâh olan işbu maslahat-ı hayriyyenin temşiyetiçün iki devletin bi'l-cümle memâlikine tenbîhât-ı müekkede ırsâl ve münâdiler nidâ etdirile. Ancak Rûsiyye Devleti'nde rızâlarıyla tanassur edenler ve Devlet-i Aliyye'de İslâma gelenler istisnâ kılınalar ve Devlet-i Rusya tarafından şöyle taahhüd olunmuşdur [ki], el-yevm Rusya

Devleti'nde olan Osmânlu zâbitân ve a'yân ve bâ-husûs Bosnalular ibtidâ ıtlâk ve teslim olunalar.

Üçüncü Mâdde: Azak Kal'ası hedm olunmak üzere musâlaha-i mün'akidenin Üçüncü mâddesinde karâr-dâde olmağla işbu mevâd temessüğü imzâ olunduktan sonra der-akab Rûsiyye'nin Büyük Elçisi mûmâ-ileyh tarafından Azak Zâbiti Ceneraline ıktizâ eden tenbîh ırsâl oluna; tâ kim tenbîhinin vürûdu akibinde emr-i hedmde [s. 100] mevcûd bulunmak üzere Devlet-i Aliyye ta'yîn edecek me'mûrların muvâcehelerinde Kal'a-i merkûme bilâ avk u te'hîr hedm ve icrâ oluna.

Hâtime: Bâlâda mastûr olan işbu üç mâddeler bi'l-cümle mefhûmlarıyla ahidnâme ve tasdiknâme mevâddı gibi bi-aynihi müseyyed ü müekked ve düstûrül-amel olmak üzere tarafeynden mer'î ve mu'teber tutula ve bunların te'kid-i için memâlik-i Rusya İmparatoru tarafından icrâ olunacak mevâddın icrâsına biz Aleksandra de Romançof ki, asâkir-i Rûsiyye'nin Başcenerali ve Nevsky San Aleksandra tarıkımn Kavalieri olup Der-i Devlet-i Osmâniyye'de mümtâz ve Murahhas Büyük Elçisiyiz; Rusya İmparatoru müşârun-ileyh tarafından kendümüze verilip tarafımızdan Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'ye ibrâz olunan ruhsatnâme muktezâsınca i'lân u beyân ederiz ki, Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'nin Vezîr-i A'zamı olan devletlü, re'fetlü el-Hâc Ahmed Paşa hazretleri ile rütbelerine binâen kuvvet-i müstakille ve ruhsatları muktezâsınca akd ve karâr verdiğimiz sâlifü'z-zikr üç mâddede tasrîh olunan şurûtun Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'nin Vezîr-i A'zamı müşârun-ileyhin imzâlarıyla mûmzâ ve mühûrleriyle memhûr mefhûmunca lisân-ı Türki üzere ma'mûlün-bih temessüğü ahz ü kabz etmemiz ile biz dahi mübâdeleten imzâmız ile mûmzâ ve mühûrümüz ile memhûr lisân-ı Rûsî üzere işbu temessüğü teslim eyledik.

Milâd-ı Hazret-i İsa'nın bin yedi yüz kırk bir senesinde mâh-ı Ağustos'un yigirmi yedinci gününde Âsitâne-i Saâdet'de tahrîr olunmuşdur."

Bâlâda tahrîr olunan işbu mevâd temessüğü tarafımızdan kabûl ve tasdik olunduğuna binâen tarafımızdan ve vârislerimizden tamâmen ve kâmilan mer'î ve mürâ'ât olunmak üzere İmparatorluk kelâmımız ile taahhüd ederiz ve bunun tasdik u te'kid-i için işbu tasdiknâmemiz imzâmız ile mûmzâ ve İmparator mühûrümüz ile memhûr kılınmasını tenbîh eylemişizdir.

Milâd-ı Hazret-i İsa'nın bin yedi yüz kırk bir senesinde mâh-ı Eylül'ün yigirmi beşinci gününde İmparatorluğumuzun birinci senesinde Peterburg şehrinde tahrîr olunmuşdur.

İmzâ-yn İmparator-ı Rusya

Yovan

Mühür¹

¹ DeFTERDE, bu sayfanın kalan kısmı boştur.

ÖZİ NEHRİ'NDE BALIK AVLAYAN VE KILBURUN
BÖLGESİNDEKİ GÖLLERDEN TUZ ÇIKARAN RUSYA'YA
TABİ KAZAKLARA MÜDAHALE EDİLMEMESİ İÇİN
ÇIKARILAN İKİ EMİR

ДВА УКАЗА О НЕВМЕШАТЕЛЬСТВЕ К
РОССИЙСКИМ ПОДДАННЫМ КАЗАКАМ,
ПРОМЫШЛЯЮЩИМ ЛОВЛЕЙ РЫБЫ В РЕКЕ ДНЕПР
И ДОБЫЧЕЙ СОЛИ В ОЗЕРАХ ВБЛИЗИ КИНБУРН

126

Rusya'ya tabi Kazakların Özi Nehri'nde herhangi bir karşılık ödemedi balık avlamalarına mâni olunmaması ve aynı şekilde Kılburun ve civarındaki göllerden tuz çıkarmalarına dostluğa binaen izin verilmesi ve engellenmeleri Osmanlı ve Rusya devletleri arasındaki antlaşmanın gereği olduğundan, Özi Kalesi muhafazasında olan yeniçeri vs. askerlerin Kazakların balık avlamalarına ve tuz çıkarmalarına mâni olmamaları, avladıkları balıklara ve çıkardıkları tuzlara zorla ortak olmamaları ve eskiden beri Kırım hanlarının tasarruflarında olan gölleri sahiplenmeleri hususlarında Kırım Hanı Selim Giray Han tarafından söz konusu askerlerin ileri gelenlerine hitaben çıkarılan iki ayrı emir (yarlık).

Да отдельных указа (ярлыка) на имя крымского хана Селима Гирея по поводу продвижения его войск. Указы предписывают не чинить янычарами и прочими войсками препятствия рыбной ловле и добыче соли казаков, не отбирать у них добытые рыбу и соль, и не занимать озера, которые в прежнее время находились во владении крымских ханов. Указы изданы по причине того, что положения о свободной рыбной ловле и добычи соли российскими казаками в регионе реки Днепр и крепости Кинбурн были закреплены в османско-русском соглашении.

9 Haziran / июня 1746

[s. 101] Kılburun ve havâlisinde olan göllerden Kazak tâifesinin tuz ihrâclarına ve Özi Suyu'ndan sayd-ı mâhî etmelerine ruhsat mutazammın hâlâ fermân-fermâ-yn iklim-i Kırım celâdetlü Selim Giray Hân¹ hazretleri taraflarından verilen iki küt'a yarlıg-ı belîğn bi-aynîhî sûretleridir ki bu mahalle sebt ü kayd olunmuşdur. 19 Ca. sene [1]159.

Asılları saâdetlü Reîs Efendi hazretleri taraflarına verilmiştir.

Hâlâ Özi Kal'ası muhâfazasında olan Yeniçeriyân ve Cebeciyan ve Topcuyân odabaşları ve bayrakdâr [ve] aşçıyan ve oda eskileri ve sâir zâbitân ve ihtiyârları ve umûmen neferâtına inhâ'-i yarlıg-ı şerîf-i Hânî budur ki:

Bu def'a Devlet-i Aliyye-i ebediyyü'l-istimrâr ile Devlet-i Rusya beyrinde akd ve ahd olunan sulh u müsâlemede Rusya reâyâlarından olan Kazaklar Özi Suyu'nda meccânen sayd-ı mâhî eylediklerinde mesfûrlara bir tarîk ile mümânaat olunmamak üzere devleteyn beyrinde karar-dâde olunmuşken hâlâ mesfûrlar sayd-ı mâhî eylediklerinde sizlerden ba'zılarının cebren şerîk ve mesfûrların kârlarına müşterik olmak takribi ile mâbeynde münâzaa zuhûrdan hâlî olmayıp bu makûle ihtilâf u nizâ' ise şurût-ı musâlaha ya münâfi ve mutlakâ rızâ-yı Devlet-i Aliyye'ye mugâyir, ihtilâl-i zâbita-i nizâm-ı müsâlemeyi müeddi ve mesfûrlar

tarafından ser-rişte-i iştikâya bâdi olmağla fimâ-ba'd sizlerden her kangınızın olur ise de mesfûr Kazaklara bir ferdiniz şerîk ve bir vechile mâni' olmayıp ve hâziran mesfûrlar ile müşterik olanlarınız dahi şirketinizi kat' ve fimâ-ba'd sayd-ı mâhî kârında başka ağ ve karmak² tedârüki ile kesb-i intifâ' edip mesfûrlara tahallûlden mücânebet ü ihtirâz eylemeleriniz için işbu yarlıg tahrîr ve hâlâ Hâcegân-ı Divân-ı Âli'den izzetlü Seyyid Selâmî Efendi ile irsâl ü tesyîr olundu. **Buyurdum ki:**

Vusûlünde vech-i meşrûh üzere mesfûr Kazaklar, Nehr-i Özi'den meccânen sayd-ı mâhî eylemelerine devleteyn

¹ II. Selim Giray Han (hd. 1743-1748).

² Karmık: Çay ağzında yapılan balıkçı göleti; nehir ağzlarına kurulan çok iğneli olta takımı. Bk. TDK, Güncel Türkçe Sözlük (<https://sozluk.gov.tr/>) (e.t. 24.10.2019).

beyninde akdolunan mevâdd-ı musâlahâ muktezâsı üzre murahhas olduklarından, mesfûrlara beher hâl kâr-ı mezkûrda şirketleriniz nizâ'dan hâli olunmamağla bu makûle münâzaa ve münâkaşa hudûsü rızâ-yı Devlet-i

Aliyye'ye mugâyir ve merâsim-i müsâlemeye münâfî olmağla fimâ-ba'd bir ferdiniz mesfûrlar ile şerik olmayıp ve bir vechile dahl ü taarruz dahi etmeyesiz; şöyle bilesiz.

Bu dahi vech-i meşrûh üzre mûmâ-ileyh Efendi['ye] verilmiştir.

Hâlâ Özi muhâfazasında olan Yeniçeriyân ve Cebeciyan ve Topcuyân odabaşları ve bayrakdâr ve aşçıyan ve oda eskileri ve sair zâbitân ve ihtiyârları ve umûmen neferâtına inhâ'-i yarlıg-ı şerif-i Hâmî budur ki:

Bundan evvel Devlet-i Aliyye-i dâimü'l-karâr ile Devlet-i Rûsiyye beyninde akd ve te'yîd olunan musâlahada Rusya reâyâsından olan Kazaklar muhtâc oldukları tuzu Kılburun kurbünde ve öteden berü hânân zabtında olagelen göllerden mücerred dostluğa riâyeten ihrâc eylemelerine izin ve ruhsat verilip bu bâbda mesfûrlara bir taraftan mûmânaat olunmamak üzre ve mâni' olanlar olur ise def olunmak bâbında mahsûs nâme-i hümayûn ısdâr ve mücebince tarafımıza dahi ihbâr olunup sâdır olan fermân-ı vâcibü'l-imtisâl mücebince mesfûrlara bir vechile dahl ü tahallül iktizâ etmeyip zikrolunan göller ise kadimden hânânın zabtlarında olagelmekle Özilü ve Kılburunlu balık tuzlamak misillü teayyüşlerine kadr-i kifâye tuz ihrâcını recâ etdikce ol mikdâra izin ve ruhsat verilip bu siyâk üzre mütemâdi iken sizler tuz vakitlerinde ittifâkâne hareket ve sâbıku'l-beyân göller gûyâ sizlere mülk-i meşrûta olmak

misillü zabt edip mesfûrlar tuz ihrâcını murâd eylediklerinde çıkardıkları tuzlarına müşterik olup hilâf-ı fermân-ı Pâdişâhî olan hâlât[a] cesâret ve iki devlet beyninde re'y ve maslahat görülen maddeye muhâlefet ile Kazakları rencide edip nizâa bâdi ve ihtilâf-ı hâle bâis olduklarınızdan işbu yarlığımız tahrîr ve Hâcegân-ı Divân-ı Hümayûn'dan Seyyid Selâmi Efendi ile irsâl olundu. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda fimâ-ba'd zikrolunan göllerden Kazaklara izin ve ruhsat verildiği üzre tuz ihrâc eylediklerinde mesfûrlar ile müşterik olmak fikri ve âhar vechile hilâf-ı rızâ-yı Devlet-i Aliyye bir dürlü mâni' olmayıp ve kendü kâr [ve] teayyüşleriniz için tuz ihrâcı murâdında olanlarınız kendüsi başka ihrâc edip gölleri zabt etmek veyâhûd bir göle nişân vaz' edip taksîm ü tansif eylemek ve ba'dehû mesfûrlar ile müşterik olmak dâyesinde olmayıp vechen mine'l-vücûh mesfûrlara mâni' olmayasız; şöyle bilesiz.¹

¹ Defterde, bu sayfadan sonra gelen 102 ve 103 numaralı sayfalar boştur.

OSMANLI - RUS BELGRAD BARIŞ ANLAŞMASI'NIN
BAZI MADDELERİ İLE İLGİLİ OLARAK İKİ TARAFÇA
ALINAN YENİ KARARLARI HAVİ 1154 (1741) TARİHLİ
TEMESSÜĞÜ TECDİDEN OSMANLI TARAFININ
TANZİM ETTİĞİ YENİ TEMESSÜK

ПОЛОЖЕНИЕ, СОСТАВЛЕННОЕ ОСМАНСКОЙ
СТОРОНОЙ В РЕЗУЛЬТАТЕ ПЕРЕСМОТРА
ПОЛОЖЕНИЯ 1741 (1154 ПО ХИДЖРЕ) ГОДА
О НОВЫХ РЕШЕНИЯХ, ПРИНЯТЫХ ОБЕИМИ
СТОРОНАМИ В ОТНОШЕНИИ НЕКОТОРЫХ
СТАТЕЙ ОСМАНСКО-РОССИЙСКОГО
БЕЛГРАДСКОГО МИРНОГО СОГЛАШЕНИЯ

127

Rusya'nın İstanbul'daki Kapı Kethüdasının; Belgrad'da 14 Cumâdelahir 1152 (18 Eylül 1739) tarihinde Osmanlı ve Rusya devletleri arasında akdolunan barış antlaşmasının bazı maddelerinde ortaya çıkan zorlukların aşılması için iki devlet murahhaslarınca yapılan görüşmeler sonucunda varılan mutabakat çerçevesinde; imparatorluk unvanları, esirler ve Azak Kalesi'nin yıkımı konularında her iki tarafça tanzim ve mübadele olunan 1154 (1741) tarihli temessüğün, maddelerinde herhangi bir değişiklik yapılmaksızın, sadece Rusya Hükümdarının isminin geçtiği kısmın şu andaki Rusya İmparatoriçesinin ismi ile değiştirilerek tecdid olunmasına dair müracaatının Osmanlı Sultanı I. Mahmud tarafından uygun bulunması üzerine, Osmanlı tarafınca eskisindeki maddeleri aynen korunarak sadece isim bölümündeki *Rusya İmparatoru III. Yovan* ismi *Rusya İmparatoriçesi I. Elizabeth* olarak değiştirilip tecdiden tanzim edilen ve Rus tarafınca aynı şekilde tecdiden tanzim edilen temessükle mübadele olunan yeni temessük. (Bu temessükteki maddelerin ayrıntıları, yukarıdaki 122 numaralı kayıtta da aynen geçtiği için burada tekrar edilmemiştir.)

Для устранения недопониманий касательно ряда статей Белградского мирного договора, который был заключен в Белграде 18 сентября 1739 года (14 месяца Джумадельхир 1152 года по хиджре) были проведены переговоры с участием представителей двух государств. В соответствии с итогами результатов переговоров не вносятся никаких изменений в текст статей соглашения от 1741 (1154 по хиджре) года о титулах императора, пленных и уничтожении Азовской крепости. Учитывая, что султан Махмуд I считает целесообразным заменить имя указанного в тексте соглашения правителя Российской империи именем Императрицы, османской стороне следует сохранить текст статей в первоизданном виде и заменить «Российский император Иван VI» на «Российская императрица Елизавета I». (Детальный текст статей данного свидетельства не приводится ввиду его повторения в упомянутом выше источнике под номером 122.)

10 Nisan / апреля 1747

[s. 104] Mektûbî Efendi tarafına verilmiştir.

Bin yüz elli dört târîhinde Sadr-ı esbak Vezîr-i mükerrem el-Hâc Ahmed Paşa¹ hazretlerinin vekâlet-i mutlakaları hasebiyle Rusya Büyük Elçisine mübadeleten verdiği temessüğün sûretidir ki, hâlâ olan İmparatoriçenin zamâmyla bilâ-tağyîr tecdid ve mübadele olunmasını Rusya Kapı Kethüdâsı recâ etmekle mâddeleri ve hâtimesi bilâ-tağyîr ve lâ-tebdîl zikr u tahrîr olunarak bu vechile kaleme alınmıştır.

Sebeb-i tahrîr-i kitâb-ı sıhhat-nisâb ve mûcib-i tenmîk-ı zübde-i hakikat-intisâb budur ki:

Bundan akdem Devlet-i Aliyye-i dâimü'l-karâr ile Devlet-i Rûsiyye beyninde bin yüz elli iki senesi Cumâde'l-âhire'sinin on dördüncü günü Belgrad altında haşmetlü França Pâdişâhının tavassut ve kefâleti inzımâmıyla akd ü temhîd

olunan musâlaha-i müebbedenin ba'zı mevâddında suûbet zuhûrundan nâşi tamâmen icrâ olunmamağla zuhûr eden suûbetin indifâyıyla mevâdd-ı merkûmenin dahi pezirâ-yı nizâm olması tarafeynin matlûbu olduğuna binâen

¹ Sadrazam Şehla Ahmed Paşa (sd. 1740-1742).

mukaddemâ bi'd-defaât sebkât eden müzâkere-i dostâne-den sonra suûbet-i mezkûre müdâfaa ve mevâdd-ı merkûme üç mâdde ve bir hâtîme üzerine karâr-dâde olup bin yüz elli dört senesi mâh-ı Cumâde'l-âhire'sinin yigirmi dördüncü gününde temessükleri tahrîr ve mübâdele olunduktan sonra tasdiknâmelerle dahi keyfiyyet te'kid olunup lâkin işbu musâlaha-i müebbede-i mübârekenin istikrâr ve devâmı cânibeynin hâhiş ü merâmları olduğu cihetden mücerred tarafeynin derkâr olan hüsn-i niyyet ü azîmetlerini beyân için târîh-i merkûm ve yevm-i mezbûrda mübâdele olunan sâlifü'z-zikr temessüğün mevâdları ve hâtîmesi tebdîl ü tağyîr olunmaksızın fakat hâlâ Rusya İmparatoriçesi ismiyle tecdid olunması husûsu hâlâ Âsitâne-i Aliyye'de mukim Rusya Kapu Kethüdâsı ve Müsteşârı olup müşârun-ileyhâ tarafından bu husûsa me'mûr olan kıdvatü a'yânî'l-milleti'l-Mesîhiyye Adriyan Nepliyof¹ –*hutimet avâkıbhû hû bi'l-hayr*– ile ba'de'l-müzâkere tarafeynden enseb ü ahsen görülmekle keyfiyyet-i merkûme hâlâ sultân-ı selâtîn-ı ızâm, bürhân-ı havâkin-ı kirâm, tâc-bahş-ı hüsrevân-ı devrân, hâdim-i esâs-ı bağy ü udvân zıllu'llâhi'l-Meliki'l-Mennân Pâdişâh-ı İslâm-penâh ve şehinşâh-ı encüm-sipâh [ve şehriyâr-ı] hilâfet-destgâh, hâdimü'l-Haremeyni's-Şerîfeyn, mâlikü'l-berreyni ve'l-bahreyn, şevketlü, kudretlü, mehâbetlü, azametlü, celâletlü veliyy-i ni'metim efendim es-sultân ibnü's-sultân ve'l-hâkân ibnü'l-hâkân es-Sultân el-Gâzî Mahmûd Hân ibnü's-Sultân Mustafâ Hân –*eazza'llâhü ensârehû ve etâle bi't-te'yîdi a'vânehû ve a'sârehû*– hazretlerinin huzûr-ı fâizu'n-nûr-ı mülûkânelerine ba'de'l-arz izn-i hümayûn-ı cihândârileri erzânî kılınmağın müftehiretü'l-melikâti'l-azîmâti'l-İseviyye, muhtâretü'l-muhadderâti'l-fahîmâti'l-Mesîhiyye, muslihatü mesâlihi cemâhîri't-tâifeti'n-Nasrâniyye, sâhibetü ezyâlî'l-haşmeti ve'l-vakâr, sâhibetü delâilî'l-mecdi ve'l-ı'tibâr, hâlâ memâlik-i Rusya'nın İmparatoriçesi ve ona tâbî nice yerlerin fermân-fermâ ve Hükümdârı olan Elizabeth-i Evvele² –*hatemala'llâhü avâkıbehâ bi'l-hayri ve'r-reşâd ve ahsene ileyhâ sebîle's-savâbi ve's-sedâd*–ın ismi tasrihiyle mârru'z-zikr temessük bilâ-tağyîr ve lâ-tebdîl tecdid ve zikri mesbûk üç mâdde ve bir hâtîme lafız be-lafız aynı ile tahrîr olundu:

Evvelki Mâdde: Musâlaha-i müebbedenin On İkinci mâddesinde;³ "*Müzâkere ve dostâne karâr verile.*" deyu mastûr olan "İmparator" elkâbı mâddesine hâlâ dostluk istihkâmı için bu vechile karâr verilmiştir ki; [s. 105] taraf-ı hümayûn-ı Hazret-i Şehriyârîden ve ahlâflarından ve Devlet-i Aliyye tâbîlerinden hâlâ memâlik-i Rusya hükümdârlarına ve fimâ-ba'd ale't-tevâli ahlâflarına İmparatorluk

elkâbı verilip ve hânedânına "İmparator Hânedânı" ıtlâk olunup vâkı' olan muhâverât ve tahrîrâtta "İmparator" elkâbı merâsimine riâyet oluna.

İkinci Mâdde: Tarafeynin üsârâsı bilâ avk u te'hîr red ve teslim olunmak üzere musâlaha-i mün'akidenin Yedinci mâddesinde karâr-dâde olup ve lâkin mâdde-i merkûme ba'zan icrâ olunup tamâmen icrâ olunmamağla fimâ-ba'd üserâ-yı merkûmün her ne mahalde ve her kimin yedinde bulunurlar ise mümkün olduğu acele ile cem' olup bilâ avk u te'hîr ve bilâ-bahâne hulûs üzere red ve teslim olunmalarıyçün tarafeynden te'kid ve kat'î olmak üzere taahhüd oluna; tâ kim mergûb inda'llâh olan işbu maslahat-ı hayriyyenin temşiyeti için iki devlet memâlikine müekked tenbihnâmeler irsâl ve münâdiler nidâ etdirile. Rûsiyye Devleti'nde tanassur edenler ve Devlet-i Aliyye'de İslâma gelenler istisnâ kılınalar. Lâkin Devlet-i Rusya tarafından şöyle taahhüd olunmuşdur [ki], el-yevm devlet-i müşârun-ileyhâda olan zâbitân ve a'yân ve bâ-husûs Bosna ricâlinin evvel-emirde teslimlerine ihtimâm oluna.

Üçüncü Mâdde: Azak Kal'ası hedm olunmak üzere musâlahanın Üçüncü mâddesinde tasrih olunup buna binâen müceddeden akdolunan işbu mevâd temessüğü imzâ olduğu birle taraf-ı Devlet-i Aliyye'den ve Rusya Elçisinin tahrîrâtıyla kendü tarafından ta'yîn olunacak kimesnelerin Kal'a-i merkûmeye vusûllerinde bilâ-te'hîr hedm olunmağa mübâşeret ve bir ân akdem hedmi itmâmına mübâderet oluna.

Hâtîme: Bâlâda mastûr olan işbu üç mâdde tarafeynden bi'd-defaât müzâkerâtdan sonra cânibeynin re'y ve rızalarıyla karâr verildiği üzere bi'l-cümle mefhûmlarında mevâdd-ı musâlaha misillü müşeyyed ü müekked olup mevâd temessüğü ve tasdiknâmelerde mastûr olan mevâd gibi tarafeynden mer'î ve mu'teber tutulmak şartıyla Devlet-i Rusya tarafından icrâ olunacak mevâddın icrâlarına Rusya Devleti tarafından taahhüd olunup mukaddemâ tasdiknâmesi geldikde Devlet-i Aliyye taraflarından dahi o vech üzere taahhüd olunup nişân-ı hümayûn verilmiştir.

İmdi; Bâlâda mastûr üç mâdde ve bir hâtîmeyi müşte-mil mevâd temessüğü imzâ olduğu günden üç aya değün tarafeynden tasdiknâmeleri Âsitâne-i Aliyye'ye gelip mübâdele olunmak üzere karâr verilmekle Kapu Kethüdâsı mûmâ-ileyh, devleti tarafından kendüye verilen ruhsat-ı kâmile sine binâen memhûr ve mûmzâ temessük vermeğün vech-i meşrûh üzere biz dahi taraf-ı hümayûn-ı hazret-i

¹ Adrian Ivanovich Nepluyev (ed. 1746-1750).

² Rus Çariçesi I. Elizabeth (Elizabeth Petrovna) (d. 1709 - ö. 1762).

³ Metinde "*maddesinden*" şeklindedir.

hilâfet-penâhiden olan vekâlet-i mutlaka ve ruhsat-ı kâmilemeze binâen işbu temessüğü terkîm edip Kapu Kethüdâsı mûmâ-ileyhin temessüğü ile mübâdeleten kendüye teslim eylemişizdir.

Tahriran fi'l-yevmi't-tâsîi ve'l-ısrîn min-şehri Rebî'l-evvel sene sittin ve miete ve elf. [29 Ra. 1160]

El-mütevekkilü ala'llâhi'l-Meliki'l-Ekrem

El-Hâc Mehmed¹

El-vezîru'l-a'zam²

¹ Veziriazam Tiryaki Hacı Mehmed Paşa (sd. 1746-1747).

² Defterde, bu sayfanın kalan kısmı boştur.

AZAK KALESİ BÖLGESİNDE OSMANLI VE RUSYA
DEVLETLERİNİN TAYİN EDİLMİŞ GÖREVLİLERİNCE
BELİRLenen SINIRLARI HAVİ 1741 TARİHLİ
TEMESSÜĞÜ TECDİDEN OSMANLI TARAFINCA
TANZİM OLUNUP RUS TARAFINA VERİLEN YENİ
TEMESSÜK

НОВОЕ СВИДЕТЕЛЬСТВО НА ПРАВО
СОБСТВЕННОСТИ АЗОВСКОЙ КРЕПОСТИ И
РАЗДЕЛЕНИЕ ГРАНИЦ МЕЖДУ ОСМАНСКОЙ
ИМПЕРИЕЙ И РОССИЙСКИМ ГОСУДАРСТВОМ
ВКЛЮЧАЕТ СВИДЕТЕЛЬСТВО ОТ 1741 ГОДА,
КОТОРОЕ БЫЛО ИЗДАНО ОСМАНСКОЙ
ИМПЕРИЕЙ И ПЕРЕДАНО РОССИЙСКОЙ СТОРОНЕ

128

Osmanlı - Rus Belgrad Antlaşması metinlerinde yazılı olduğu üzere, Azak Kalesi ile ona tabi olan Lutih Kalesi'nin ve kulelerin yıkımını izlemek, boş bırakılacak arazilerin sınırlarını belirlemek ve yıkılacak Azak Kalesi'ne mukabil her iki devletin kendi topraklarında yeni baştan inşa edecekleri birer kalenin yerlerini göstermek üzere taraflarca tayin olunan görevlilerin Azak Kalesi bölgesinde bir araya gelerek bu hususlara dair yaptıkları ortak tespitleri havi, ayrı ayrı hazırlanıp mübadele edilen 1 Kasım 1741 tarihli temessüklerin tecdid olunmasının iki tarafça da uygun görülmesi üzerine, Osmanlı tarafınca tecdiden tanzim olunarak İstanbul'daki Rusya Kapı Kethüdasına verilen temessük. (Yeni temessük; eski temessükte imzası bulunan iki kişiden biri olan ancak daha sonra vefat eden Merâmî Ahmed Efendi'nin yerine Beylikçi Abdullah Nailî Efendi ve hayatta olan diğer kişi tarafından imzalanmıştır.)

Как прописано в Белградском договоре, заключенным между Османской Империей и Российским государством, с целью наблюдения за сносом Азовской Крепости, Крепости Лютых и башен, относящихся к ним, определения границ свободных участков, указания мест где оба государства могут построить по одной башне на месте снесённой Азовской Крепости и в соответствии с ней были назначены служащие, представляющие всех из сторон, которые собрались в районе Азовской крепости и пришли к общему знаменателю по данным вопросам, а так же они подготовились по отдельности, учитывая Свидетельство от 1 ноября 1741 года, и после утверждения обеими сторонами Свидетельство было передано Османской стороной российской через Русские ворота г.Стамбуле. (Новое свидетельство было подписано одним из двух подписавших старое свидетельство, а в связи со смертью второго подписавшего Мерами Ахмед Эфенди в новом подписался Бейликчи Абдуллах Наили Эфенди)

10 Nisan / апреля 1747

[s. 106] Handa sandık-ı kebirde mahfûzdur.

Taraflı Devlet-i Aliyye'den tahdid-i hudûda me'mûr Mevkûfâtı-i sâbık Hattı el-Hâc Mustafâ Efendi ve Teşrifâtı ve Beglikci Nâilî Abdullâh Efendi taraflarından Moskov Kapu Kethüdâsına verilen temessüğün bi-aynîhi sûretidir.

Bâis-i temessük oldur ki:

Bin yüz elli iki senesi mâh-ı Cumâde'l-âhire'sinin on dördüncü günü Belgrad Kal'ası havâlisinde Devlet-i Osmâniyye ve Devlet-i Rusya beynlerinden akd ü temhid olunan musâlaha-i mübâreke-i müebbedenin mübâdele olunan ahidnâme ve tasdiknâme ve temessükâtı kezâlik bin yüz elli dört senesi devleteyn beyninde mübâdele olunan temessük-i cedid mantûku üzre Devlet-i Rusya tarafından

Azak Kal'ası ve tevâbii Lutih Kal'ası¹ ve kulelerin hedmini müşâhede ve hâliye kalacak arâzileri tahdid ü temyiz ve müceddeden binâ olunacak kal'aların yerlerini irâet için Pâdişâh-ı İslâm-penâh ve şehinşâh-ı encüm-sipâh hazretlerinin cânib-i devletlerinden Rûznâmçe-i Evvel Merâmî Ahmed Efendi ile bu fakir ki, Hattı el-Hâc Mustafâ Efendi'yim; ikimiz bi'l-maiyye Muhaddid ta'yîn olunmamız ile

¹ Lodochki (Azak bölgesi, Rusya).

bâ-hatt-ı hümayûn nâzır-ı umûr-ı hudûd olan devletlû Hân-ı âli-şân hazretleri tarafından vekilleri izzetlû Sâlih Beğ ibn-i Mehmedşâh Beğ me'mûr ve Devlet-i Rûsiyye tarafından dahi Ceneral Leytenant¹ ve Kavalier ve Knez Vasili Repnin² Murahhas Muhaddid ta'yîn olunup Azak Kal'ası altında iki ordu beyninde nasb olunan mükâleme çadırlarında iki defa görüşölüp beynlerimizde cereyân eden kil ü kâlden sonra Azak Kal'ası'nın hudûdu olan Timurlenk³ Deresi mukâbelesinde Tatar lisânında Koyak Salgan ta'bîr olunan depe-i kebîrenin üzerine defa-i sâlisede varılıp tarafeynden akdolunan meclisde depe-i mezkûreden Timurlenk Deresi Boğazı'na doğru Ten'in Kuban cânibi olan Ten sâhiline varınca bir hatt-ı müstakîm çekilip dört aded hunkalar ihdâs olunmuşdur. Temessükler müsvedde olunup birbirlerimize irâet olundukda netîce-i kelâm bunda nihâyet bulmuşdur ki:

Şark cânibinde Koyak Salgan Depesi'nden Kuban cânibinde Ten kenârına varınca, ondan dahi Ten'in kendi kenârıyla Nehr-i Ten'in boğazına varınca -ki, Azak Denizi'ne döküldüğü yerdir- ondan dahi sâhil-i bahrin kendi ile Ene Deresi'n⁴ geçip bin yüz on üç senesi Açu Mutasarrıfı Hasan Paşa ile Azak Hâkimi Yovan Tolşim⁵ ihdâs eyledikleri eski hunkaların berâberine gelince, ondan dahi hunka-i mezkûrelerin bir hatt-ı müstakîm ile vaz'-ı alâyim olunmuşdur. Bu hudûdların dâhilinde olan arâzinin içinde olan Ene Deresi ve Çopur ve Güvemlik⁶ ve Koy Suyu⁷ ve sâir sular cümlesi hâliye ve fâsıla kalacak arâzinin içinde kalıp bu fâsıla kalacak yerlerde gerek kal'a ve gerek kulle ve şâns ve tabya ve sâir ebniye ahidnâme ve temessükât müceblerince iki taraftan dahi binâ olunmayıp hâliye kalacak yerlerden hâric olan arâziler kadimi üzerine kalalar ve Devlet-i Rusya'nın cânibinden binâ olunacak kal'ası Koyak Salgan Depesi'nden gün doğrusu tarafında kendü hudûdları dâhilinde binâsına vekâletimiz hasebiyle izin verdik ve Devlet-i Osmaniyye cânibinden binâ olunacak kal'anın dahi Hasanpaşa

Depeleri'nin kible cânibinde hudûdları dâhilinde binâsına Devlet-i Rusya Muhaddidi tarafından Murahhas olduğu hasebiyle izin verildiği ve temessükler tebdil ve tağyîr olunmayıp devletler tarafından şurûtuna riâyet olunmak için bin yüz elli dört senesi Şa'bânü'l-muazzamının [s. 107] yigirmi birinci günü târihiyle müverrah kendü lisânımız ve hat ve imzalarımız ile mûmzâ ve mühürlerimiz ile memhûr temessük verip ve Rusya Muhaddidi dahi kendü lisânları ve hatt u imzâsıyla mûmzâ ve mühürüyle memhûr tarafımıza temessük vermişdi. Şimdi reâyâ-yı tarafeynin menâfiine şâmil olan sâlifü'z-zikr musâlaha-i müebbede ve dostluk ve muvâlâtın te'kid ve istikrâr ve devâm ve istimrârı için zikrolunan hudûd temessüğünün bi-aynihi bu defa tecdid ve tahrîr olunması tarafeynden enseb ü ahsen görölüp bundan böyle mer'î ve mu'teber tutulmak için hâlâ Deraliyye'de mukim Rusya Kapu Kethüdâsı ve Devletinin Müsteşârı olan hürmetlû Adriyan Nepliyoğ -hutimet avâkıbühû bi'l-hayr- dan bu minvâl üzre temessük ahz ile mübadele eylemek için fermân-ı âli sâdir olup lâkin muhaddidlerden mûmâ-ileyh Merâmî Ahmed Efendi fevt olmak hasebiyle onun yerine hâlâ Beğlikci ve Teşrifâtî-i Dîvân-ı Hümayûn olan Abdullâh Nâilî ile yine bu fakîr ber-müceb-i emr-i âli bi'l-maiyye temessük-i merkûmu bi-aynihi tahrîr ve temhîr ve hudûd temessüğünü sâbıkı üzre bilâ-noksân ve lâ-tağyîr tahrîr ve mühürlerimiz ile temhîr ve Kapu Kethüdâsı mûmâ-ileyhe teslim edip ondan dahi kendü lisân ve hattı ile mûmzâ ve mühürüyle memhûr aynı olmak üzre temessük alınmışdır.

Tahrîran fi'l-yevmi't-tâsîi ve'l-ısrîn min-şehri Rebî'l-evvel sene sittin ve miete ve elf. [29 Ra. 1160]

El-abdü'l-fakîr
El-Hâc Mustafâ Hattî
Mevkûfâtî, sâbıkâ

El-abdü'l-fakîr
Abdullâh Nâilî
Beğlikci ve Teşrifâtî-i
Dîvân-ı Hümayûn, hâlâ⁸

¹ Korgeneral. Metinde "Leytenande" şeklindedir.

² Vassili Anikititch Repnine (d. 1696 - ö. 1748).

³ Bu isim 112 numaralı kayıta "Demirlek"; 113 numaralı kayıtlarda "Timurlek" şeklinde geçmektedir.

⁴ Bu isim 155 numaralı kayıta "İne" şeklinde geçmektedir.

⁵ Bu isim 130 numaralı kayıta "Tolşin"; 155, 156 ve 157 numaralı kayıtlarda "Tolstim" ve 162 numaralı kayıta "Tolstoy" şeklinde geçmektedir.

⁶ Bu isim 130 numaralı kayıta "Koğanhk" şeklinde geçmektedir.

⁷ Bu isim 130 numaralı kayıta "Koy Suyu" şeklinde geçmektedir.

⁸ Defterde, bu sayfanın kalan kısmı boşdur.

OSMANLI - RUS BELGRAD BARIŞ ANTLAŞMASI'NIN
BAZI MADDELERİ İLE İLGİLİ OLARAK İKİ TARAFÇA
ALINAN YENİ KARARLARI HAVİ 1741 TARİHLİ
TEMESSÜĞÜ TECDİDEN RUS TARAFININ TANZİM
ETTİĞİ YENİ TEMESSÜK

НОВОЕ СВИДЕТЕЛЬСТВО, СОСТАВЛЕННОЕ
РОССИЙСКОЙ СТОРОНОЙ, ОСНОВАННОЕ НА
СВИДЕТЕЛЬСТВЕ ОТ 1741 ГОДА ВКЛЮЧАЕТ В СЕБЯ
НОВЫЕ ОБЩИЕ РЕШЕНИЯ, ПРИНЯТЫЕ ОБЕИМИ
СТОРОНАМИ, СВЯЗАННЫЕ С НЕКОТОРЫМИ
ПУНКТАМИ БЕЛГРАДСКОГО МИРНОГО
ДОГОВОРА МЕЖДУ ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИЕЙ И
РОССИЙСКИМ ГОСУДАРСТВОМ

Belgrad'da 14 Cumâdelahir 1152 (18 Eylül 1739) tarihinde Osmanlı ve Rusya devletleri arasında akdolunan barış antlaşmasının bazı maddelerinde ortaya çıkan zorlukların aşılması için iki devlet murahhaslarınca yapılan görüşmeler sonucunda varılan mutabakat çerçevesinde; imparatorluk unvanları, esirler ve Azak Kalesi'nin yıkımı konularında her iki tarafça tanzim ve mübadele olunan 1741 tarihli temessüğün, maddelerinde herhangi bir değişiklik yapılmaksızın, sadece Rusya Hükümdarının isminin geçtiği kısmın şu andaki Rusya İmparatoriçesinin ismi ile değiştirilerek tecdid olunması hususunun taraflarca uygun bulunması üzerine, Rus tarafınca eskisindeki maddeleri aynen korunarak sadece isim bölümü *Rusya İmparatoriçesi I. Elizabeth* olarak değiştirilip tecdiden tanzim edilen ve Osmanlı tarafınca aynı şekilde tecdiden tanzim edilen temessükle mübadele olunan yeni temessüğün tercümesi. (Bu temessükteki maddelerin ayrıntıları, yukarıdaki 122 numaralı kayıta da aynen geçtiği için burada tekrar edilmemiştir.)

129

В рамках соглашения, достигнутого двумя исполнительными руководителями в Белграде 14-го Кумаделахира 1152 года (18 сентября 1739 года), состоялись переговоры между двумя государственными деятелями с целью преодоления трудностей в некоторых статьях мирного соглашения, заключенного между османским и российским государствами; при утверждении свидетельства от 1741 года по вопросу императорских титулов, пленниках и разрушении Азовской Крепости, которое было выдано после согласования обеими сторонами, без каких-либо изменений в ее статьях, только часть имени русского императора была заменена именем нынешней российской императрицы Елизаветой I и в переводе нового свидетельства, тоже было изменение имен в Османской стороне аналогичным образом. (Детали статей данного Свидетельства не повторяются, так как они такие же, как те, которые упомянуты в данных под номером 122, и указаны выше.)

10 Nisan / апреля 1747

[s. 108] Tercemesi Mektûbî Efendi tarafına verilip ve ash handa sandık-ı kebîrde mahfûzdur.

Huzûr-ı Sadr-ı A'zamîde Rusya Kapu Kethüdâsının bu defa tecdid olunup mümzâ ve memhûr verdiği temessüğün tercemesidir.
Selh-i Ra. sene 1160.

Bi'smi'llâh

Bundan akdem târîh-i milâdın bin yedi yüz otuz senesinde mâh-ı Eylûl'ün yedinci¹ gününde Rûsiyye Devleti ile Devlet-i Aliyye beyninde haşmetlü França Kralının tavassut ve kefâleti inzımâmıyla karâr-dâde olan musâlaha-i

müebbedenin bâ'zı mevâddı suûbet hudûsünden tamâmen icrâ olunmadığından zuhûr eden suûbetin indifâi tarafeynin matlûbu olduğunabînâen aradabi'd-defaâtsebkateden müzâkerât-ı dostânenen sonra mevâdd-ı mezkûre tarafeynden

¹ Bu temessükün tecdide esas olan kaydında (bk. 123 numaralı kayıt) "on sekizinci" yazmaktadır.

me'mûr olan murahhasların ma'rifetleri ile karâr-dâde kılınıp târih-i milâdın bin yedi yüz kırk bir senesinde mâh-1 Ağustos'un yigirmi yedinci gününde Âsitâne-i Saâdet'de üç mâtde ve bir hâtimeyi muhtevî temessükât akd ve mübâdele olunduktan sonra devleteynden tasdiknâmeler ile te'kid olunup gerek Rusya Devleti'nin ve gerek Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'nin derkâr olan merâm ve cidd ü ihtimâmı olduğu üzere reâyâ-yı tarafeynin tahsil-i menâfiini şâmil mergûb inda'llâh miyânede olan musâlaha-i müebbede ve ravâbit-1 musâfât u muvâlâtın ziyâde teşyid ü istikrârına sarf-1 maktûr olduğuna binâen mücerred tarafeynin hüsn-i niyyet ü azimetlerinin beyânıyçün bâlâda mezkûr mevâd temessüğü hâlâ nâm-1 İmparatoriyyeye tahrîr ve tecdid olunmak tarafeynden enseb ü ahsen görülmekle binâen-aleyh hâlâ tamâmen memâlik-i Rusya'nın İmparatoriçe ve Aftokratoriçesi ve Moskovya ve Kiyovya ve Vladimiriya ve Novgorodya¹ ve Kazan ve Ejderhan ve Sibiriya'nın Çariçesi ve Pleskovya ve İsmolençya² ve Estonya'nın Dükası ve Livonya ve Korelya ve Tverya ve Yugoriya ve Permiya ve Vyatka ve Bolgarya ve Novgorod ve Çernikovya ve Razanya ve Rostovya ve Yaroslavya ve Belozerya ve Udorya ve Obdorya ve Kondinya ve tamâmem şimâl cânibinin³ ve İverya ve Kartali[n]ya ve Grozniya ve Kabardina ve Çerkasya ve dağların ve sair yerlerin irs ile fermân-fermâ ve Hükümdârı olan haşmetlü, miknetlü Elizabeth-i Evvele cenâblarının Müsteşârı⁴ ve Der-i Devlet-i Aliyye'de mukîm Kapu Ket-hüdâsı Adriyan Nepliyof a'zam-1 selâtin-1 ızâm ve ekrem-i havâkin-1 kirâm olan Mekke ve Medine ve Kudüs-i Mübâreke'nin hâmisî ve Rumili ve Anadolu'da vâkı' nice nice memâlik-i fesihatü'l-mesâlikin ve Akdeniz ve Karadeniz'in sâhibi ve mâliki şevketlü, kudretlü Pâdişâh-1 Âl-i Osmân es-sultân ibnü's-sultân ve'l-hâkân ibnü'l-hâ[kâ]n Sultân Mahmûd Hân bin Sultân Mustafâ Hân hazretlerinin taraf-1 saltanat-1 seniyyelerinden Devlet-i Osmâniyye'nin Vezîr-i A'zamı devletlü, re'fetlü el-Hâc Mehmed Paşa hazretleriyle târih-i mezkûrda ya'nî milâdın bin yedi yüz kırk birinde mâh-1 Ağustos'un yigirmi yedinci gününde karâr-dâde olup zikri sebkât eden temessüğü tecdid ve bi-aynihi üç mâtde

ve bir hâtime tasrih ve bilâ tebdil ü tağyir zikr[i] âti üzere lafız be-lafız tahrîr olundu:

Evvelki Mâtde: Musâlaha-i müebbedenin On İkinci mâtdesinde; "*Müzâkere ve dostâne karâr verile.*" deyu mastûr olan "İmparator" elkâbı mâtdesine hâlâ dostluk istihkâmı içün bu vechile karâr verilmiştir ki; taraf-1 hümayûn-1 Pâdişâhiden ve ahlâflarından ve Devlet-i Aliyye'ye tâbi'lerinden hâlâ memâlik-i Rûsiyye hükümdârlarına ve fimâ-ba'd ale't-tevâli ahlâflarına İmparatorluk elkâbı verilip ve hânedânına "İmparator Hânedânı" itlâk olunup vâkı' olan muhâverât ve tahrîrâtta "İmparator" elkâbı merâsimine riâyet oluna.

İkinci Mâtde: Tarafeynin üserâsı bilâ avk u te'hîr red ve teslim olunmak üzere musâlaha-i mün'akidenin Yedinci mâtdesinde karâr-dâde olup ve lâkin mâtde-i merkûme ba'zan icrâ olunup tamâmen icrâ olunmamağla fimâ-ba'd üserâ-yı merkûmûn her ne mahalde ve her kimin yedinde bulunur ise mümkün olduğu acele ile cem' olunup bilâ avk u te'hîr ve bilâ-bahâne hulûs üzere red ve teslim olunmalarıyçün [s. 109] tarafeynden te'kid ve kat'î olmak üzere taahhüd oluna; tâ kim mergûb inda'llâh olan⁵ işbu maslahat-ı hayriyyenin temşiyeti içün iki devlet memâlikine müekked tenbihnâmeler irsâl ve münâdiler nidâ etdirile. Rûsiyye Devleti'nde tanassur edenler ve Devlet-i Aliyye'de İslâma gelenler istisnâ kılınalar. Lâkin Devlet-i Rusya tarafından şöyle taahhüd olunmuştur ki, el-yevm devlet-i müşârun-ileyhâda olan zâbitân ve a'yân ve Bosna ricâlinin evvel-emirde teslimlerine ihtimâm oluna.

Üçüncü Mâtde: Azak Kal'ası hedm olunmak üzere musâlahanın Üçüncü mâtdesinde tasrih olunup buna binâen akdolan işbu mevâd temessüğü imzâ olduğuna birle taraf-1 Devlet-i Aliyye'den Elçi-i mûmâ-ileyhin tahrîrâtıyla kendü tarafından ta'yîn olunacak kimesnelerin Kal'a-i merkûmeye vusûllerinde bilâ-te'hîr hedm olunmağa mübâşeret ve bir ân akdem hedmi itmâmına mübâderet oluna.

Hâtime

Bâlâda mastûr olan üç mâtde tarafeynden bi'd-defaât müzâkerâtan sonra cânibeynin re'y ve rızâlarıyla karâr verildiği üzere bi'l-cümle mefhûmlarında mevâdd-1 musâlaha

misillü müşeyyed ü müekked olup mevâd temessüğü ve tasdiknâmelerde mastûr olan mevâd gibi tarafeynden mer'î ve mu'teber tutula. İşbu tecdid ve tahrîr olunan mevâd

¹ Metinde "(نووگراديا)" "*Novgradya*" şeklindedir.

² Smolensk (Rusya).

³ Metinde "*cânibinden*" şeklindedir.

⁴ Metinde "مستشیری" imlası ile.

⁵ Metinde "*ola*" şeklindedir.

temessüğü imzâ olunduğu günden üç aya değin tarafeynden tasdiknâmeler gelip Âsitâne-i Saâdet'e vürûd ve mübâdele olunmak üzre karâr verildiği ecilden tarafeynden bu def'a iki kıt'a mevâd temessüğü bi-aynihi terkîm ü tahrîr olup hâlâ Deraliyye'de mukîm Rûsiyye Kapu Kethüdâsı ve Müsteşârı Adriyan Nepliyof me'mûr olduğum üzre lisân-ı Rûsiyyede memhûr ve mümzâ olan bir kıt'a temessük tarafımdan def' u teslim olunmağla Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'nin Vezîr-i

A'zamı devletlü, re'fetlü el-Hâc Mehmed Paşa hazretleri vekâlet-i mutlakaları hasebiyle taraf-ı aliyyelerinden dahi lisân-ı Türki'de memhûr ve mümzâ i'tâ olunan temessük mübâdeleten ahz olundu.

Milâd-ı Hazret-i İsâ'nın bin yedi yüz kırk yedi senesinde mâh-ı Mart'ın otuzuncu gününde Âsitâne-i Saâdet'de tahrîr olunmuşdur.

AZAK KALESİ BÖLGESİNDE OSMANLI VE RUSYA
DEVLETLERİNİN TAYİN EDİLMİŞ GÖREVLİLERİNCE
BELİRLLENEN SINIRLARI HAVİ 1741 TARİHLİ
TEMESSÜĞÜ TECDİDEN RUS TARAFINCA TANZİM
OLUNUP OSMANLI TARAFINA VERİLEN YENİ
TEMESSÜK

НОВОЕ СВИДЕТЕЛЬСТВО НА ПРАВО
СОБСТВЕННОСТИ АЗОВСКОЙ КРЕПОСТИ И
РАЗДЕЛЕНИЕ ГРАНИЦ МЕЖДУ ОСМАНСКОЙ
ИМПЕРИЕЙ И РОССИЙСКИМ ГОСУДАРСТВОМ
ВКЛЮЧАЯ СВИДЕТЕЛЬСТВО ОТ 1741 ГОДА,
КОТОРОЕ БЫЛО ИЗДАНО РОССИЙСКИМ
ГОСУДАРСТВОМ И ПЕРЕДАНО ОСМАНСКОЙ
ИМПЕРИЕЙ

130

Osmanlı - Rus Belgrad Antlaşması metinlerinde, Azak Kalesi ile ona bağlı Lutih, Kalancı ve diğer kale ve kulelerin yıkılması ve arazilerinin iki devlet arasını ayıran boş alan olarak bırakılması, buna mukabil her iki devletin kendi topraklarında birer yeni kale inşa edebilmesi hükme bağlandığından Azak Kalesi'nin boş bırakılacak arazilerinin sınırlarını belirlemek ve her iki devletin yeni baştan inşa edecekleri birer kalenin yerlerini göstermek üzere taraflarca tayin olunan görevlilerin Azak Kalesi bölgesinde bir araya gelerek bu hususlara dair yaptıkları ortak tespitleri havi, ayrı ayrı hazırlanıp mübadele edilen 1 Kasım 1741 tarihli temessüklerin tecdid olunmasının iki tarafça da uygun görülmesi üzerine, Rus tarafınca tecdiden tanzim olunarak Osmanlı tarafına verilen yeni temessüğün tercümesi. (Yeni temessük; eski temessükte imzası bulunan Vasili Repnin yerine Rusya'nın İstanbul'daki Kapı Kethüdası Adriyan Nepliyoğ tarafından imzalanmıştır.)

Как прописано в Белградском договоре, заключенным между Османской Империей и Российским государством, с целью наблюдения за сносом Азовской Крепости, привязанных к ней Крепостей Лютых, Каланча и других крепостей и башень, определения границ свободной территории, указания мест где оба государства могут построить по одной башне на месте снесённой Азовской Крепости и в соответствии с ней, были назначены служащие, представляющие всех из сторон, которые собрались в районе Азовской крепости и пришли к общему знаменателю по данным вопросам, а так же они подготовились по отдельности, учитывая Свидетельство от 1 ноября 1741 года, и после утверждения обеими сторонами перевод Свидетельства был передан российской стороной Османской стороне. (Новое свидетельство; вместо Василия Репина, подписавшего прошлое свидетельство, новое свидетельство подписал Адриан Неплюоф Управляющий Российскими Воротами в Стамбуле)

10 Nisan / апреля 1747

[s. 110] Ash ve tercemesi handa sandık-ı kebirde mahfûzdur.

Bundan akdem Kuban cânibinde tahdîd-i hudûd için Devlet-i Rusya ile Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye tarafından ta'yin olunan muhaddidlerin re'y ve ma'rifetleriyle târîh-i milâdın bin yedi yüz kırk bir senesinde mâh-ı Teşrîn-i Evvel'in yiğirminci gününde karâr-dâde olup zikri âñ üzre lafız be-lafız temessüğün tercemesidir. Fî-selhi Ra. sene 1160.

Bi'smi'llâh

Târih-i milâdın bin yedi yüz otuz dokuz senesinde mâh-ı Eylûl'ün yedinci gününde Belgrad altında Devlet-i Rûsiyye ile Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye beyninde akd ü temhîd olunan musâlaha-i müebbede mevâddının Üçüncü mâddesinde karâr-dâde olduğu üzre mübadele olunan

ahidnâme ve tasdiknâme ve kezâlik milâdın bin yedi yüz kırk birinde mâh-ı Ağustos'un onuncu gününde karâr-dâde ve tasdik olunan temessük-i cedidin evvelki mâddesinde tasrîh olduğu üzre Azak Kal'ası ve tevâbii Lutih ve Kalancı bi'l-küllîyye hedm ve hâliye kalacak. Azak Kal'ası'nın arâzisi

¹ Kalancha, Kalantscha, Kalantschi.

hâliye kalıp iki devlet beyninde fâsıla olmak üzere Azak Kal'ası'nın yerine fâsılanın hâricinde müceddeden bir kal'a binâ olunmak tarafeyne câiz ola.

Binâen-aleyh ben ki, Tenente-Ceneral¹ Kavaliyer Prenc Vasili Repnin; hâlâ Rûsiyye Devleti tarafından Kuban cânibine Murahhas Muhaddid ta'yin ve kezâlik Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'den hâlâ Rûznâmçe-i Evvel izzetlü Merâmî el-Hâc Ahmed Efendi ve Mevkûfâtî Hattî el-Hâc Mustafâ Efendi ve Kâdî İbrâhîm Efendi me'mûrlar olup ve celâdetlü Hân-ı âli-şân hazretleri tarafından Şirin mirzâlarından izzetlü Sâlih Beğ bin Mehmedşâh Beğ kezâlik ta'yin olunmağla bi'l-cümlemiz Azak kurbünde İskonpesk(?) nâm sagır kasabanın yerine varıp nüzûl ve nasb olunan mükâleme çadırında görüşüp beynimizde cereyân eden kil ü kâlden sonra böyle karâr verildi ki:

Musâlaha-i müebbedenin ahidnâmesi ve bâ'dehü karâr-dâde olan temessüğün mantûkunca Azak Kal'ası hedm ve Azak kurbünde vâkı' Lutîh ve Kalancı dahi bi'l-küllîyye hedm olunup onların arâzisi fâsıla kala ve müceddeden kal'a binâ olunacak yerler kezâlik irâet olunalar ve böyle karâr-dâde ve icrâ olunup vech-i âti üzere fâsıla kalacak yerlere karâr verilmiştir ki; Azak Kal'ası'nın hudûdu olan Timurlenk Deresi mukâbelesinde Tatar lisânında Koyak Salgan, Rus lisânında Kurgan ya'nî depeden Timurlenk Deresi boğazına doğru Ten'in Kuban cânibi olan Ten sâhiline varınca bir hatt-ı müstakîm çekilip dört aded hunkalar ihdâs olunmuştur ve böyle nihâyet bulmuştur ki; şark cânibinde Koyak Salgan Depesi'nden Kuban cânibinde Ten kenârına varınca, ondan dahi Ten'in kendi kenârıyla Nehr-i Ten'in boğazına varınca -ki, Azak Denizi'ne döküldüğü yerdir- ondan dahi sâhil-i bahrin kendi ile Ene Deresi'ni geçip Koğanlık² Çopur ve Ene Deresi'yle bin yedi yüz kırk sene-i³ milâdında Azak Hâkimi Yovan Tolşin⁴ Rûsiyye Muhaddidi ve Devlet-i Aliyye tarafından Açû Mutasarrıfı Hasan Paşa ihdâs eyledikleri eski hunkaların berâberine gelince, ondan dahi hunka-i mezkûrelere bir hatt-ı müstakîm ile vaz'-ı alâyim olunmuştur; bu hudûdların dâhilinde vâkı' arâzinin içinde olan Koyuşa⁵ Koğanlık Çopur ve Ene dereleri hâliye ve fâsıla kalacak arâzinin içinde kalıp bu fâsıla kalacak yerlerde iki taraftan dahi kal'a ve bir dürlü ebniye

binâ olunmayıp hâliye kalacak yerlerden hâric olan arâziler kadîmi üzere [s. 111] kalalar ve fâsılardan hâric olan yerlerde ahidnâme-i hümayûn mantûkunca her bir cânibe kendü hudûdunda birer kal'a binâ olunmak câiz ola ve Devlet-i Rûsiyye cânibinden binâ olunacak kal'a Tatar lisânında Koyak Salgan ve Rus lisânında Kurgan'dan ya'nî depeden gün doğrusu tarafında kendü hudûdları dâhilinde binâsına izin verilip ve Devlet-i Osmâniyye cânibinden kezâlik binâ olunacak kal'a zikrolunan Kurgan ya'nî depeden kible cânibine kendü hudûdları dâhilinde binâsına izin verilip ve temessüklerimiz tebdil ü tağyîr olunmayıp devletler tarafından şurûtuna riâyet olunmak için ben ki, Tenente Ceneral ve San Aleksandra Kavaliyeri ve Rusya Devleti'nin Murahhas Muhaddidiyim; me'mûriyyetim üzere lisân-ı Rûsî'de işbu mümzâ ve memhûr temessüğümü Devlet-i Aliyye muhaddidlerine teslim eyleyip taraflarından dahi lisân-ı Türki'de mümzâ ve memhûr temessük ahz ve bi-aynihi kabz olundu.

Milâd-ı Hazret-i İsa'nın bin yedi yüz kırk bir senesinde mâh-ı Teşrin-i Evvel'in yigirminci gününde Azak kurbünde vâkı' İskonpesk(?) nâm mahalde tahrîr olunmuştur.

El-hâletü hâzihî Rûsiyye Devleti ile Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye beyninde sâbit ü ber-karâr musâfât u muvâlât ve reâyâ-yı tarafeynin tahsîl-i menâfiini şâmil olup mergûb inda'llâh olan musâlaha-i müebbede şurûtuna riâyet ve ziyâde teşyîd ve te'kid ve istikrârı ve bâlâda mezkûr temessük mer'î ve mu'teber tutulup bilâ tağyîr ü halel şurûtuna mürâ'ât olunmak için işbu hudûd temessüğü tecdid ve tahrîr olunması tarafeynden enseb ü ahsen görülmekle hâlâ haşmetlü, miknetlü Rusya İmparatoriçesi Elizabeth-i Evvele cenâblarının Kapu Kethüdâsı ve Müsteşârıym,⁶ Adriyan Nepliyof; hâlâ Beğlikci ve Teşrifâtî-i Divân izzetlü Abdullâh Nâilî Efendi ve Mevkûfâtî-i sâbık Hattî Mustafâ Efendi mûmâ-ileyhimâdan lisân-ı Türki üzere imzâlarıyla mümzâ ve mühürleriyle memhûr temessük ahz olunmağla tarafımdan⁷ dahi lisân-ı Rûsî üzere bi-aynihi kendü imzâm ile mümzâ ve mühürüm ile memhûr temessük mübâdeleten teslim olundu.

Milâd-ı Hazret-i İsa'nın bin yedi yüz kırk yedi senesinde mâh-ı Mart'ın otuzuncu gününde Âsitâne-i Saâdet'de tahrîr olunmuştur.⁸

¹ Korgeneral.

² Bu isim 128, 155, 156 ve 157 numaralı kayıtlarda "Güvemlik" şeklinde geçmektedir.

³ Metinde "senesi" şeklindedir.

⁴ Bu isim 128 numaralı kayıta "Tolşim"; 155, 156 ve 157 numaralı kayıtlarda "Tolstim" ve 162 numaralı kayıta "Tolstoy" şeklinde geçmektedir.

⁵ Bu isim 128, 155, 156 ve 157 numaralı kayıtlarda "Koy Suyu" şeklinde geçmektedir.

⁶ Metinde "مستشیری" imlâsı ile.

⁷ Metinde "tarafından" şeklindedir.

⁸ Defterde, bu sayfanın kalan kısmı boştur.

OSMANLI - RUS BELGRAD BARIŞ ANTLAŞMASI'NIN
BAZI MADDELERİ İLE İLGİLİ OLARAK İKİ TARAFÇA
ALINAN YENİ KARARLARI HAVİ TEMESSÜK ESAS
ALINARAK RUSYA İMPARATORİÇESİ I. ELİZABETH
ADINA TANZİM OLUNAN NİŞÂN-I HÜMÂYUN

РЕШЕНИЕ ПРИНЯТОЕ ОТ ИМЕНИ РОССИЙСКОЙ
ИМПЕРАТРИЦЫ ЕЛИЗАВЕТЫ ПЕРВОЙ,
ОСНОВАННОЕ НА СВИДЕТЕЛЬСТВЕ,
ВКЛЮЧАЮЩЕМ В СЕБЯ НОВЫЕ РЕШЕНИЯ,
ПРИНЯТЫЕ ОБЕИМИ СТОРОНАМИ, СВЯЗАННЫЕ
С НЕКОТОРЫМИ ПУНКТАМИ БЕЛГРАДСКОГО
МИРНОГО ДОГОВОРА МЕЖДУ ОСМАНСКОЙ
ИМПЕРИЕЙ И РОССИЙСКИМ ГОСУДАРСТВОМ

Belgrad'da 14 Cumâdelahir 1152 (18 Eylül 1739) tarihinde Osmanlı ve Rusya devletleri arasında akdolan barış antlaşmasının bazı maddelerinde ortaya çıkan zorlukların aşılması için iki devlet murahhaslarınca yapılan görüşmeler sonucunda üzerinde mutabık kalınan üç maddeyi havi olarak iki tarafça tanzim olunup mübadele edilen 1154 (1741) tarihli temessükte yazılı olan maddeler esas alınarak aynı tarihte Rusya İmparatoru III. Yovan adına tanzim olunan nişân-ı hümayunun isim bölümünün şu andaki Rusya İmparatoriçesinin ismi ile değiştirilerek tecdid edilmesi için Rusya Devleti'nin İstanbul'daki Kapı Kethüdası tarafından müracaatta bulunulması ve söz konusu temessüğün 1160 (1747) tarihinde tecdid edilip tasdik için Rusya'ya gönderilen yenisinin Rusya İmparatoriçesi tarafından kabul edildiğine dair tasdiknamesinin Rusya'dan geldiğinin bildirilmesi üzerine, söz konusu temessükteki maddeler esas alınarak *Rusya İmparatoriçesi I. Elizabeth* adına tecdiden tanzim olunan nişân-ı hümayun. (Bu nişân-ı hümayundaki maddelerin ayrıntıları, yukarıdaki 122 numaralı kayıta da aynen geçtiği için burada tekrar edilmemiştir.)

131

Решение принятое от имени Российской Императрицы Елизаветы Первой, на основании соответствующего свидетельства, для извещения о том что оно пришло из российского государства и о принятии его Российской Императрицей и заверенного на основании Свидетельства в 1160 (1747) году по обращению Управляющего Российскими Воротами в Стамбуле с целью изменения имени нынешнего Российского Императора под печатью на месте предудущего Российского Императора Йована Третьего, данное решение основано на пунктах Свидетельства от 1154 (1741) года и Свидетельства заключенного в Белграде 14-го Кумаделахира 1152 года (18 сентября 1739 года) где обе стороны согласовали три статьи, согласованные двумя государственными руководителями, для преодоления трудностей, возникающих в некоторых статьях Мирного Белградского Соглашения, заключенного между османскими и российскими государствами (Статьи данного решения не прописаны здесь, так как они упомянуты выше в пунктах 122)

22 Temmuz / июля 1747

[s. 112] Taraf-ı hümayûn-ı inâyet-makrûndan Rûsiyye Devleti'nin iltimâsına binâen elli dört târihinde i'tâ buyurulan nişân-ı âli-şâmn hâlâ Rûsiyye İmparatoriçesi ismi tasrihiyle tecdidini Dersâade'de mukim Kapu Kethüdâsı bundan evvelce recâ etmekle müsâade-i hümayûn buyurulup ol vakitte temessükleri mübâdele olunmuşîdi. Hâlâ tasdiknâmesi geldiğın mümâ-ileyh Kapu Kethüdâsı inhâ etmekle cânib-i maâli-menâkib-ı Hazret-i Mülûkâneden dahi mücebince müceddeden inâyet ve ihsân-ı hümayûn buyurulacak nişân-ı vâlâ-şân-ı şevket-unvâmn müsveddesidir.

Çün inâyet-i aliyye-i Vâhibü'l-atâyâ ve hidâyet-i celiyye-i Hâliku'l-berâyâ ile Cenâb-ı Hilâfet-meâb-ı hüsrevânem a'zam-ı selâtin-ı ızâm ve Südde-i Seniyye-i mekârim-nisâb-ı mülûkânem melce'-i kayâsıra-i enâm oldu; lâ-cerem, şükran alâ-tilke'n-niam zât-ı girâmî-sıfât-ı şâhâneme lâyk u evlâ ve himmet-i vâlâ-nehmet-i Pâdişâhâneme muvâfık u ahrâ

olmuşdur ki, taraf-ı Devlet-i Aliyyeme izhâr-ı levâzım-ı dostî vü meveddet ve ifâ-yı merâsim-i samîmî vü mahabet edenlere muâmele bi'l-mücâmele ve is'âf-ı merâmlarına müsâade olunup akd ü temhîd olunan erkân-ı müsâleme tattarruk-ı halelden sıyânet ve şerâyıt-ı musâfât bi-tamâmihâ riâyet kılına.

Binâen-aleyh bundan akdem Devlet-i Aliyye-i dâimü'l-karârıyla Devlet-i Rusya beyninde bin yüz elli iki senesi Cumâde'l-âhire'sinin on dördüncü günü Belgrad altında haşmetlü França Pâdişâhının tavassut ve kefâleti inzımâmıyla akd ü temhîd olunan musâlaha-i müebbedenin bâ'zı mevâddında suûbet zuhûrundan nâşi tamâmen icrâ olunmağa zuhûr eden suûbetin indifâyıyla mevâdd-ı merkûmenin dahi pezirâ-yı nizâm olması tarafeynin matlûbu olduğuna binâen mukaddemâ bi'd-defaât sebkât eden müzâkere-i dostâneden sonra suûbet-i mezkûre müdâfaa ve mevâdd-ı merkûme üç mâdde ve bir hâtıme üzerine karâr-dâde olup bin yüz elli dört senesi mâh-ı Cemâziyelâhire'sinin yigirmi dördüncü gününde temessükleri tahrîr ve mübâdele olunduktan sonra tasdiknâmeler ile dahi keyfiyyet te'kid olunup lâkin işbu musâlaha-i müebbede-i mübârekenin istikrâr ve devâmı cânibeynin hâhiş ü merâmları olduğu cihetden müccerred tarafeynin derkâr olan hüsn-i niyyet ü azimetlerini beyân için târih-i merkûm ve yevm-i mezbûrda mübâdele olunan sâlifü'z-zikr temessüğün mevâdları ve hâtimesi tebdil ü tağyîr olunmaksızın fakat hâlâ Rusya İmparatoriçesi ismiyle tecdid olunması husûsu düstûr-ı ekrem, müşîr-i efham, nizâmü'l-âlem, nâzımu menâzımı'l-ümüm, müdebbiru umûri'l-cumhûri bi'l-fikri's-sâkıb, mütemmimü mehâmmi'l-enâmi bi'r-re'yi's-sâib, mümehhidü bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl, müşeyyidü erkâni's-sââdeti ve'l-iclâl, mürettibü merâtibi'l-hilâfeti'l-kübrâ, mükemmilü nâmûsi's-saltanatı'l-uzmâ, el-mahfûfu bi-sunûfi avâtıfı'l-Meliki'l-A'lâ, Vezîr-i A'zam-ı sûtûde-şiyem ve vekil-i mutlak-ı sadâkat-alemin es-Seyyid el-Hâc Mehmed Paşa –*edâma'llâhü Teâlâ iclâlehu ve dâafe bi't-te'yîdi iktidârehü ve ikbâlehu*– cenâblarının inzımâm-ı re'y ve ma'rifetleri ve hâlâ Âsitâne-i aliyyemde mukim Rusya Kapu Kethüdâsı ve Müsteşârı olup devlet-i müşârun-ileyhâ tarafından bu husûsa me'mûr olan kıdvetü a'yânı'l-milleti'l-Mesihîye Adriyan Nepliyof –*hutimet avâkıbühu bi'l-hayr*– ile ba'de'l-müzâkere tarafeynden enseb ü ahsen görüldüğünden nâşi müftehiretü'l-melikâti'l-azîmâti'l-İseviyye, muhtâretü'l-muhadderâti'l-fahimâti'l-Mesihîyye, muslihatü mesâlihi cemâhiri't-tâfeti'n-Nasrâniyye, sâhibetü ezyâli'l-haşmeti ve'l-vakâr, sâhibetü delâili'l-mecdi ve'l-i'tibâr hâlâ memâlik-i Rusya'nın İmparatoriçesi ve ona tâbî nice yerlerin fermân-fermâ ve Hükümdârı olan haşmetlü mahabbetlü dostumuz Elizabeth-i Evvele –*hate-ma'llâhü avâkıbehâ bi'l-hayri ve'r-reşâd ve ahsene ileyhâ sebile's-savâbi ve's-sedâd*–ın [s. 113] ismi tasrihiyle mârru'z-zikr temessük bilâ-tağyîr ve lâ-tebdil tecdidi ve zikri mesbûk üç mâdde ve bir hâtıme lafız be-lafız aynı ile tahrîr olunup işbu bin yüz altmış senesi mâh-ı Rebiu'l-evvel'inin yigirmi

dokuzuncu gününden üç aya değin tasdiknâmesi gelip Âsitâne-i aliyyemde mübâdele olunmak şartıyla kavlı karar olunup târih-i mezbûrda bu vechile Âsitâne-i aliyyemde Vezîr-i A'zamım müşârun-ileyh ma'rifetleriyle ber-vech-i mu'tad temessükler ba'de'l-mübâdele İmparatoriçe-i müşârun-ileyhâ taraflarından bu def'a tasdiknâmesi vârid olduğu Sadr-ı A'zamım müşârun-ileyh resm-i dirin-i devlet-i ebed-miknet üzre Rikâb-ı Kâm-yâb-ı şevket-nisâbıma arz u takdim etmeleriyle mücebince taraf-ı hümâyûn-ı mülûkânemden dahi işbu nişân-ı şerîf-i âli-şân-ı übbehet-unvânımız ile keyfiyyet-i mevâdd-ı meşrûha takrîr ve tasdik olunmağın hıfzan li'l-asl fimâ-ba'd dahi yerlü yerinde riâyet ü sıyânet olunmak için mukaddemâ akdolunan mevâdd-ı merkûme ve hâtıme aynı ile zikr u tasrih olunur:

Evvelki Mâdde: Musâlaha-i müebbedenin On İkinci maddesinde; "*Müzâkere ve dostâne karâr verile.*" deyu mastûr olan "İmparator" elkâbı maddesine hâlâ dostluk istihkâmı için bu vechile karâr verilmiştir ki; taraf-ı hümâyûnumdan ve ahlâf-ı maâli-ittisâfımdan¹ ve Devlet-i Aliyyem tâbî'lerinden hâlâ memâlik-i Rusya hükümdârlarına ve fimâ-ba'd ale't-tevâli ahlâflarına İmparatorluk elkâbı verilip ve hânedânına "İmparator Hânedânı" ıtlâk olunup vâkı' olan muhâverât ve tahrîrâtta "İmparator" elkâbı merâsimine riâyet oluna.

İkinci Mâdde: Tarafeynin üsârâsı bilâ avk u te'hîr red ve teslim olunmak üzre musâlaha-i mün'akidenin Yedinci maddesinde karâr-dâde olup ve lâkin mâdde-i merkûme bâ'zan icrâ olunup tamâmen icrâ olunmamağa fimâ-ba'd üsârâ-yı merkûmün her ne mahalde ve her kimin yedinde bulunurlar ise mümkün olduğu acele ile cem' olunup bilâ avk u te'hîr ve bilâ-bahâne hulûs² üzre red ve teslim olunmaları için tarafeynden te'kid ve kat'i olmak üzre taahhüd oluna; tâ kim mergûb inda'llâh olan³ işbu maslahat-ı hayriyyenin temşiyeti için iki devlet memâlikine müekked tenbihnâmeler irsâl ve münâdiler nidâ etdirile. Rusya Devleti'nde tanassur edenler ve Devlet-i Aliyyemde İslâma gelenler istisnâ kılınalar. Lâkin Devlet-i Rusya tarafından şöyle taahhüd olunmuştur [ki], el-yevm devlet-i müşârun-ileyhâda olan zâbitân ve a'yân ve bâ-husûs Bosna ricâlinin evvel-emirde teslimlerine ihtimâm oluna.

Üçüncü Mâdde: Azak Kal'ası hedm olunmak üzre musâlahanın Üçüncü maddesinde tasrih olunup buna binâen müceddeden akdolunan işbu mevâd temessüğü mümzâ olduğu birle taraf-ı Devlet-i Aliyyemden ve Rusya Elçisinin tahrîrâtıyla kendü tarafından ta'yîn olunacak

¹ Metinde "ittisâfından" şeklindedir.

² Metinde "hulûsu" şeklindedir.

³ Metinde "ola" şeklindedir.

kimesnelerin Kal'a-i merkûmeye vusûllerinde bilâ-te'hîr hedm olunmağa mübâşeret ve bir ân akdem hedmi itmâmına mübâderet oluna.

Hâtime: Bâlâda mastûr olan işbu üç mâtde tarafeynden bi'd-defaât müzâkerâtdan sonra cânibeynin re'y ve rızâlarıyla karâr verildiği üzre bi'l-cümle mefhûmlarında mevâdd-ı musâlaha misillü müşeyyed ü müekked olup mevâd temes-süğü ve tasdiknâmelerde mastûr olan mevâd gibi tarafeynden mer'î ve mu'teber tutulmak şartıyla Devlet-i Rusya tarafından icrâ olunacak mevâddın icrâlarına Rusya Devleti tarafından taahhüd olunup mukaddemâ tasdiknâmesi

geldikde Devlet-i Aliyyem taraflarından dahi o vech üzre taahhüd olunup nişân-ı hümayûnum verilmişidi.

İmdi; bâlâda mastûr olunduğu üzre ancak İmparatoriçe-i müşârun-ileyhânın ismi tasrihiyle sâlifü'z-zikr nişân-ı âli-şânım tecdid olunmağın Cenâb-ı Hilâfet-meâb-ı übbehet-nisâbıma elyak u sezâ olan vechile taahhüd ederim ki, sâlifü'z-zikr mevâddan icrâ olunmamış var ise onlar dahi tarafımızdan ve ahlâfımız taraflarından infâz ü icrâ oluna.

Tahrîran fi'l-yevmi'r-râbî'-aşer min-şehri Receb sene sittin ve miete ve elf. [14 B. 1160]

OSMANLI - RUS BELGRAD BARIŞ ANTLAŞMASI'NIN
BAZI MADDELERİ İLE İLGİLİ OLARAK İKİ TARAFÇA
ALINAN YENİ KARARLARI HAVİ 1741 TARİHLİ
TEMESSÜĞÜ TECDİDEN TANZİM OLUNAN YENİ
TEMESSÜĞÜN RUSYA İMPARATORİÇESİ TARAFINDAN
KABUL VE TASDİK EDİLDİĞİNE DAİR TASDİKNAME

УТВЕРЖДЕНИЕ О ПРИНЯТИИ И ЗАВЕРШЕНИИ
РОССИЙСКОЙ ИМПЕРАТРИЦЕЙ НОВОГО
СВИДЕТЕЛЬСТВА, ОСНОВАННОГО НА
СВИДЕТЕЛЬСТВЕ ОТ 1741 ГОДА И ВКЛЮЧАЮЩЕЕ
НОВЫЕ РЕШЕНИЯ, ПРИНЯТЫЕ ОБЕИМИ
СТОРОНАМИ КАСАТЕЛЬНО НЕКОТОРЫХ
ПУНКТОВ ОСМАНСКО - РОССИЙСКОГО МИРНОГО
БЕЛГРАДСКОГО ДОГОВОРА

Belgrad'da 14 Cumâdelahir 1152 (18 Eylül 1739) tarihinde Osmanlı ve Rusya devletleri arasında akdolan barış antlaşmasının bazı maddelerinde ortaya çıkan zorlukların aşılması için iki devlet murahhaslarınca yapılan görüşmeler sonucunda üzerinde mutabık kalınan üç maddeyi havi olarak Rusya İmparatoru III. Yovan adına tanzim olunup mübadele edilen 1741 tarihli temessüğün, maddelerinde herhangi bir değişiklik yapılmaksızın sadece isim bölümünün şu andaki Rusya İmparatoriçesi I. Elizabeth'in ismi ile değiştirilerek tecdid olunması hususunun taraflarca uygun bulunması üzerine, 1747 tarihinde, belirtilen şekilde tecdid edilip tasdik için Rusya'ya gönderilen yenisinin Rusya İmparatoriçesi tarafından kabul edildiğine dair 11 Haziran 1747 tarihli tasdiknamenin tercümesi. (Bu tasdiknamedeki maddeler, yukarıdaki 122 numaralı kayıta da aynen geçtiği için burada tekrar edilmemiştir.)

132

Для устранения некоторых трудностей возникших во время согласования статей Белградского Мирного Договора Письменных Обязательств между Османской Империей и Российским государством от 14-го Кумаде-лахира 1152 (18 сентября 1739 г.) были проведены встречи между советниками двух государств где они пришли к договоренности об изменении 3х пунктов Свидетельства заверенного Российским Императором Йованом Третьим от 1741 года, далее без каких либо изменений данного Свидетельства только по согласованию сторон изменив имя подписавшей Российской Императрицы Елизаветы Первой и для заверения в соответствии с правилами 1747 года перевод был направлен в Российское государство и 11 июня 1747 года был принят Российской Императрицей. (Статьи данного утверждения не прописаны здесь так как указаны выше в пункте 122.)

22 Temmuz / июля 1747

[s. 114] Ash ve işbu tercemesi beyâz tobra ile Süleymân Paşa Ham odasında olan beyâz kebîr sandıkda hıfz olunmuştur.

Taraf-ı Devlet-i Aliyye-i ebed-peyvende Elizabeth-i Evvele nâm Rûsiyye İmparatoriçesi'nden gelen tasdiknâmenin tercemesidir.
Fî 14 B. sene [1]160.

Biz Elizabeth-i Evvele; bi-lutfi'llâhi Teâlâ tamâmen memâlik-i Rûsiyye'nin İmparatoriçe ve Aftokratoriçesi ve Moskovya ve Kiyovya ve Vladimiriya ve Novgorodya ve Kazan ve Ejderhan ve Sibiriya'nın Çariçe ve İsmolençka'nın Büyük Dükası ve Estonya ve Livonya ve Korelya ve Tiverya ve Ugoriya¹ ve Permiya ve Vyatka ve Bolgarya ve Novgorodya'nın Dükası ve Aşağıki Çernihovya ve Razanya ve Rostovya ve Yaroslavya ve Belozerya ve Obdorya ve Kondiniya² ve tamâmen şimâl cânibinin ve İverya ve

Kartalinya ve Grozniya ve Kabardina ve Çerkasya ve dağların ve sâir yerlerin irs ile fermân-fermâ ve hükümdarıyız. İşbu tahrîrâtımız ile tarafımızdan ilâm u beyân olunur ki:

Bundan akdem Rusya Devletimiz ile Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye beyninde akd ü temhîd olunan musâlaha-i müebbede ve ba'dehû karâr-dâde olan iki kıt'a mevâd temes-sükâtının karâr-dâdesi üzre icrâ-yı şurût husûsları itmâm ve ikmâl olunmadığından târîh-i milâdın bin yedi yüz kırk

¹ Yugoriya, Yugorsk (Rusya).

² Konda (Rusya)

bir senesinde mâh-ı Ağustos'un yigirmi yedinci gününde Âsitâne-i Saâdet'de tarafeynin rızası üzre cânibeynin murahasları ma'rifetleriyle üç maddede muhtevî karâr-dâde olan bir kıt'a mevâd temessüğü beyne'd-devleteyn imtidâd ve istikrâr bulan musâlaha-i müebbede ve ravâbıt-ı musâfât u muvâlâtın teşyid ü [te]'kidi tarafeynin matlûbu olmakdan nâşi işbu bin yedi yüz kırk yedi senesinde mâh-ı Mart'ın otuzuncu gününde Âsitâne-i Saâdet'de cânibeynin murahasları ya'nî tarafımızdan hâlâ Der-i Devlet-i Aliyye'de mukim Rusya Kapu Kethüdâsı hürmetlü, sadâkatlü Adriyan Nepliyoğ nâm Rusya Devletimizin Müsteşârı¹ ve taraf-ı hümayûn-ı Pâdişâhiden Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'nin Vezîr-i A'zamı olan saâdetlü, re'fetlü el-Hâc Mehmed Paşa hazretlerinin inzımâm-ı re'y ve ma'rifetleriyle lâzime-i musâfâta binâen bâlâda mezkûr üç maddede ve bir hâtimeyi havî temessük müceddeden tahrîr ve imzâ olunmağla zirde lafız be-lafız zikrolunan mevâd bi'l-cümle mefhûmlarında mevâdd-ı musâlaha misillü müşeyyed ü müekked olup mevâd temessüğü ve tasdiknâmelerde mastûr olan mevâd gibi tarafeynden mer'î ve mu'teber tutula:

"Bi-avnihi Teâlâ bundan akdem târih-i milâdın bin yedi yüz otuz dokuz senesinde mâh-ı Eylûl'ün on sekizinci gününde Belgrad altında Rusya Devleti ile Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye beyninde haşmetlü França Krahmın tavassut ve kefâleti inzımâmıyla pezirâ-yı in'ikâd olan musâlaha-i müebbedenin ba'zı mevâddında suûbet hudûsünden nâşi tamâmen icrâ olunmadığından zuhûr eden suûbetin indifâi cânibeynin matlûbu olduğuna binâen arada bi'd-defaât sebkât eden müzâkerât-ı dostânededen sonra mevâdd-ı mezkûre tarafeynden me'mûr olan murahasların ma'rifetleriyle karâr-dâde kılmp târih-i milâdın bin yedi yüz kırk bir senesinde mâh-ı Ağustos'un yigirmi yedinci gününde Âsitâne-i Saâdet'de üç maddede ve bir hâtimeyi muhtevî bir kıt'a temessük akd ve mübâdele ve devleteynden tasdiknâmeler ile te'kid olunup ve gerek Rusya ve gerek Osmâniyye devletlerinin derkâr olan merâm ve cidd ü ihtimâm olduğu üzre reâyâ-yı tarafeynin menâfiini şâmil mergûb inda'llâh olan musâlaha-i müebbede ve ravâbıt-ı musâfât u muvâlâtın teşyid-i² istikrâr ve tezâyüd-i istimrânna sarf-ı makdûr olunmakdan nâşi mücerred tarafeynin derkâr olan hüsn-i niyyet ü azîmetlerinin beyâm için bâlâda mezkûr bin yedi yüz kırk bir senesinde mâh-ı Ağustos'un yigirmi yedinci gününde karâr-dâde olan mevâd temessüğü nâm-ı İmparatoriyye ile tecdid ve tahrîri tarafeynden enseb ü ahsen görüldüğünden müşârun-ileyhâ haşmetlü, miknetlü Elizabeth-i Evvele [ki], bi-lutf'i'llâhi Teâlâ tamâmen memâlik-i Rusya'nın İmparatoriçe [s. 115] ve Aftokratoriçesi ve Moskovya ve Kiyovya ve Vladimiry ve Novgorodya ve Kazan ve Ejderhan ve Sibiryâ'nın Çariçe ve

Pleskovya ve İsmolençka'nın Büyük Dükası³ ve Estonya ve Livonya ve Korelya ve Tiverya ve Ugoriya ve Permya ve Vyatka ve Novgorodya'nın⁴ Dükası ve Aşağıki Çernihoviya ve Razanya ve Rostovya ve Yaroslavya ve Belozerya ve Obdorya ve Kondinya ve tamâmen şimâl cânibinin ve İverya ve Kartalinya ve Grozniya ve Kabardinya ve Çerkasya ve dağların ve sair yerlerin irs ile fermân-fermâ ve Hükümdârı tarafından hâlâ Deraliyye'de mukim Rusya Kapu Kethüdâsı Adriyan Nepliyoğ nâm Rusya Devleti'nin Müsteşârı⁵ me'mûr olup ve ol bir cânibden a'zam-ı selâfin-ı ızâm ve ekrem-i havâkin-ı kirâm olan Mekke ve Medîne ve Kudüs-i Şerîf'in hâmesi ve Anadolu ve Rumili'nde vâkı' nice memâlik-i fesihatî'l-mesâlikin ve Akdeniz ve Karadeniz'in sâhibi ve mâliki şevketlü, kudretlü, azametlü Pâdişâh-ı Âl-i Osmân es-sultân ibni's-sultân Sultân Mahmûd Hân bin Sultân Mustafâ Hân hazretlerinin taraf-ı Pâdişâhanelerinden Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'nin Vezîr-i A'zamı olan saâdetlü, re'fetlü el-Hâc Mehmed Paşa hazretlerinin me'mûriyyetleri hasebiyle sâlifü'l-beyân milâdın bin yedi yüz kırk bir senesinde mâh-ı Ağustos'un yigirmi yedinci günü târihiyle karâr-dâde olan mevâd temessüğü bu defa tecdid ve zikri âfî üç maddede ve bir hâtimeyi havî lafız be-lafız tahrîr olundu:

Evvelki Mâdde: Musâlaha-i müebbedenin On İkinci maddesinde; 'Müzâkere ve dostâne karâr verile.' deyu mastûr olan "İmparator" elkâbi maddesine hâlâ dostluk istihkâm için bu vechile karâr verilmişdir ki; taraf-ı hümayûndan ve ahlâf-ı maâlî-it-tisâflarından ve Devlet-i Aliyye'ye tâbi'lerden hâlâ memâlik-i Rusya hükümdârlarına fimâ-ba'd ale't-tevâlî ahlâflarına İmparator[luk] elkâbi verilip ve hânedâmna 'İmparator Hânedâm' ıt-lâk olunup vâkı' olan muhâverât ve tahrîrâtta 'İmparator' elkâbi merâsimine riâyet oluna.

İkinci Mâdde: Tarafeynin üserâsı bilâ avk u te'hîr red ve teslîm olunmak üzre musâlaha-i mün'akidenin Yedinci maddesinde karâr-dâde olup lâkin maddede-i merkûme ba'zan icrâ olunup tamâmen icrâ olunmamağla fimâ-ba'd üsârâ-yı merkûmün her ne mahalde ve her kimin yedinde bulunur ise mümkün olduğu acele ile cem' olunup bilâ avk u te'hîr ve bilâ-bahâne hulûs üzre red ve teslîm olunmaları için tarafeynden te'kid ve kat'î olmak üzre taahhüd oluna; tâ kim mergûb inda'llâh olan işbu maslahat-ı hayriyyenin temşiyeti için iki devlet memâlikine müekked tenbîhnâmeler irsâl ve münâdiler nidâ etdirile. Rûsiyye Devleti'nde tanassur edenler ve Devlet-i Aliyye'de İslâma gelenler istisnâ kılınalar ve lâkin Devlet-i Rusya tarafından şöyle taahhüd olunmuşdur ki, el-yevm devlet-i müşârun-ileyhâda olan zâbitân ve a'yân ve Bosna ricâlinin evvel-emirde teslîmlerine ihtimâm oluna.

¹ Metinde "مستشیری" imlası ile.

² Metinde "teşyid ve" şeklindedir.

³ Metinde "Dükasa" şeklindedir.

⁴ Metinde "Novgorodya'nın" şeklindedir.

⁵ Metinde "مستشیری" imlası ile.

Üçüncü Mâdde: Azak Kal'ası hedm olunmak üzere musâlahamn Üçüncü mâddesinde tasrîh olunup buna binâen akdolan işbu mevâd temessüğü imzâ olunduğu birle taraf-ı Devlet-i Aliyye'den Elçi-i mûmâ-ileyhin tahrîrâtıyla kendü tarafından ta'yîn olunacak kimesnelerin Kal'a-i merkûmeye vusûllerinde bilâ-te'hîr hedm olunmağa mübâseret ve bir ân akdem hedmi itmâmına mübâderet oluna.

Hâtime: Bâlâda mastûr olan üç mâdde karâr-dâde olduğu üzere bi'l-cümle mehfûmlarında mevâdd-ı musâlaha misillü müşeyyed ü müekked olup mevâd temessüğü ve tasdiknâmelerde mastûr olan mevâd gibi tarafeynden mer'î ve mu'teber tutula ve işbu müceddeden tahrîr olunan temessükât imzâ olunduğu günden üç aya değin tarafeynden tasdiknâmeler Âsitâne-i Saâdet'e vürûd ve mübâdele olunmak üzere karâr verildiği ecilden tarafeynden iki kıta temessük terkîm ü tahrîr ve birini hâlâ Devlet-i Aliyye'de mukim Rusya Kapu Kethüdâsı Adriyan Nepliyof nâm Rusya Devleti'nin Müsteşâr¹ me'mûriyyeti üzere memhûr ve mûmzâ lisân-ı Rûsiyyede verip ve Devlet-i Aliyye-i

Osmâniyye'nin Vezîr-i A'zam saâdetlü, re'fetlü el-Hâc Mehmed Paşa hazretlerinden vekâlet-i mutlakaları hasebiyle kezâlik mûmzâ ve memhûr lisân-ı Türki üzere tahrîr olunan temessük ile mübâdeleten ahz ü i'tâ [s. 116] olundu.

Milâd-ı Hazret-i İsa'nın bin yedi yüz kırk yedi senesinde mâh-ı Mart'ın otuzuncu gününde² tahrîr olunmuştur."

Bâlâda mastûr olan mevâd temessüğü taraf-ı İmparatoriyyemizden kabûl ve tasdik olunmağa tarafımızdan ve ah-lâflarımızdan tamâmen icrâ ve mer'î ve mu'teber tutulmak üzere kelâm-ı İmparatoriyyemiz ile taahhüd ve te'kid olunduğu ecilden işbu tasdiknâmemiz mühr-i İmparatoriyyemiz ile temhîr kılınmasını tenbih eylemişizdir.³

Milâd-ı Hazret-i İsa'nın bin yedi yüz kırk yedi senesinde mâh-ı Ayar'ın⁴ otuz birinci gününde hükûmetimizin altıncı senesinde Peterburg şehrinde tahrîr olunmuştur.

¹ Metinde "مستشیری" imlası ile.

² BOA, HAT, 1428/58473'te bu kelimedden sonra "Âsitâne-i Saâdet'de" kelimeleri vardır.

³ Metinde "eylemişlerdir" şeklindedir; "eylemişizdir" şekli için bk. BOA, HAT, 1428/58473.

⁴ Metinde "آيار" imlası ile.

KIRIM MURAHHASLARININ, 1739 - 1749 DÖNEMİNDE
RUSYA'YA TABİ ZAPOROVA KAZAKLARINCA
KIRIM HANINA TABİ TATAR VS. AHALİYE
VERİLEN ZARARLARIN TAZMİNİ TALEBİNDEN
VAZGEÇTİKLERİNE DAİR RUSYA TARAFINA
VERDİKLERİ TEMESSÜK

СВИДЕТЕЛЬСТВО, ПЕРЕДАННОЕ КРЫМСКИМИ
СОВЕТНИКАМИ РОССИЙСКОЙ СТОРОНЕ
КАСАТЕЛЬНО ОТКАЗА ЗАПРОСА О ВОЗМЕЩЕНИИ
УБЫТКОВ КРЫМСКОМУ ХАНУ И ОБЩЕСТВУ,
НАНЕСЕННЫХ РОССИЙСКИМИ ЗАПОРОЖСКИМИ
КАЗАКАМИ В ПЕРИОД С 1739 ПО 1749 ГОДА

Osmanlı ve Rusya devletleri arasındaki barış antlaşmasının akdolduğu tarihten (14 Cumâdelahir 1152 / 18 Eylül 1739) 1162 senesi Receb ayına (17 Haziran 1749) kadar geçen sürede Rusya'ya tabi Zaporova Kazaklarının, Özi Kalesi ve Kırım ahalileri ile Özi bölgesinde yerleşik Yedisan Nogayları ve Cemboyluk ahalilerine ve Ermeni ve Rum tacirlere verdikleri zararların tazmini için Potkalı civarında Rusya Devleti murahhası ile bir araya gelen Kırım Hanlığı murahhaslarının; defterler üzerinde yapılan incelemeler neticesinde Kırım tarafının zayıfının kat kat fazla olduğunun ortaya çıkıp bu işin neticelendirilmesini mümkün görmemelerinden dolayı Kırım Hanının emriyle ve iki devlet arasındaki sulhün hatırına, uğradıkları zararların tazmini talebinden vazgeçtiklerine, Rus tarafının da bütün davalarından vazgeçtiğine ve her iki tarafın karşılıklı olarak birbirlerini ibra ettiklerine dair ibra senedi olmak üzere Rus tarafına verdikleri temessük.

133

Со дня заключения мирного договора между Османской и Российской государствами (14 кумаделахир 1152/18 сентября 1739 г.) до в месяца Ребек 1162 г. (17 июня 1749 г.) для возмещения ущерба, нанесенного запорожскими казаками, относящихся к Россий-

скому государству, жителям крепости Оки и крымским жителям, а также жителям поселений Семи-Ногай и Чембойлук в районе Ози, а также торговцам армянами и греками Делегаты Крымского ханства, приехавшие вместе с российской исполнительной властью в окрестности Поткали; В результате проведенных проверок, выяснилось, что потери крымской стороны были во много раз выше и они не видели возможность доведения нет этого действия до точного результата и в связи с этим по риказу Крымского Хана во имя мира между двумя государствами они отказались от запроса о возмещении убытков, российское государство в свою очередь отказалось от всех судебных дел, связанных с этим, и дали свидетельство российской стороне о том, что оба государства согласовали отсутствие претензий друг к другу.

6-14 Ağustos / августа 1749

Mühimme tobrasında hıfz olunmuşdur. Evâhir-i Ş. sene [1]162.

Kırım cânibinden me'mûr murahhasların Moskova tarafına verdikleri temessüğün sûretidir.

Vech-i tahrîr-i temessük oldur ki:

Devlet-i Aliyye-i ebediyyü'l-istimrâr ile Rusya Devleti beynlerinde mün'akıd olan sulh [u] salâh-ı müebbeden hîn-i sulhdan bin yüz altmış iki senesi Receb'ine gelince Rusya Devleti'ne tâbî Zaporozava Kazaklarından Kırım ahâlilerine ve Özi Sahrâsı'nda tavattun eden Yedisan Nogay ahâlilerine ve yine tavâif-i Cemboyluk ahâlilerine ve Özü Kal'ası ahâlilerine ve sair ehl-i tüccâr tâifesinden Ermeni ve Rum bâzergânlarına sirkaten mugâyir-i sulh isâbet eden zarar ve hasâretleri hadden birün olup kesret üzere

olduğundan nâşî rü'yet ve taleb ve istirdâdına celâdetlû Hân-ı ulüvvü's-şân efendimiz taraflarından Murahhas ta'yin ve me'mûriyyetimiz hasebiyle Potkalı kurbünde Moskov Devleti tarafından dahi bu husûsa Murahhas ta'yin olunan Mayor ile ale't-tevâli yetmiş seksen gün mârru'z-zikr seneler hılâlinde mugâyir-i sulh sirkaten ahz olunan mâl ü eşyâ ve dem [ü] diyet da'vâları ve nizâ'ları rü'yet ve mükâleme ve müzâkere ve defteri deftere takâs olundukda tarafımızdan vâkı' zâyiât ifrât ve mübâlağa az'âf-ı muzâaf olup bir

vechile faysal verilmek hadd-i imkânda olmadığından dahi Ŗevketl , kudretl  P diŖ hımız P diŖ h-ı r -yi zem n *-halleda'll h  hil fete h -* hazretleriyle Moskov Devleti beynlerinde v k ' sulh u sal ha i'tib r ve rağbeten veliyy 'n-niam H n-ı  li-Ŗ n Efendimizin emirleriyle zikrolunan seneler

h l linde Potkalı Kazakları taraflarından c mle Tatar t i-fesine v k ' olan has ret ve z yi tlarımızdan ve Moskovlu dahi  mme-i da'v larından vezge diklerinden bizler dahi Murahhaslığımız hasebiyle kat'-ı niz ' edip tarafeynden ibr laŖıp yedlerine iŖbu ibr  senedimiz i't  olunmuŖdur.

ZAPOROVA KAZAKLARI İLE KIRIM, TATAR VS.
AHALİNİN 1747 - 1749 DÖNEMİ İÇİN BİRBİRLERİNE
YÖNELİK HER TÜRLÜ DAVA VE HAK TALEPLERİNDEN
VAZGEÇTİKLERİNE DAİR ZAPOROVA KAZAKLARININ
VEKİLLERİNİN KIRIM TARAFINA VERDİKLERİ SENET

СВИДЕТЕЛЬСТВО ПОДТВЕРЖДАЮЩЕЕ
ОТСУТСТВИЕ ПРЕТЕНЗИЙ И ОЖИДАНИЙ ДРУГ
К ДРУГУ В ПЕРИОД С 1747 ПО 1749 ГОДА МЕЖДУ
ЗАПОРОЖСКИМИ КАЗАКАМИ, КРЫМСКИМИ,
ТАТАРСКИМИ И ДРУГИМИ НАРОДАМИ,
ПЕРЕДАННОЕ ЗАПОРОЖСКИМИ КАЗАКАМИ
КРЫМСКОЙ СТОРОНЕ

Rusya İmparatoriçesi tarafından Tatarlarla olan anlaşmazlıkları halletmekle görevlendirilen Zaporova Kazaklarının vekillerinin; bu iş için Kırım Hanı tarafından görevlendirilen Kırım, Cemboyluk, Yedisan ve Nogay ahalileri ve Özi, Or ve Kırım'da yerleşik Osmanlı, Rum ve Ermeni ahalilerin vekilleri ile bir araya gelindiği, tarafların 1747 - 1749 dönemine ilişkin birbirlerine yönelik her türlü dava, anlaşmazlık vs. taleplerinin birbirine karşılık tutularak bir daha dava konusu yapılmamasının kararlaştırıldığı ve kendilerinin de, Tatarlara Zaporova Kazaklarına saldırmamaları şart koşulduğu için bu senedi verdiklerine dair Kırım tarafının vekillerine verdikleri 26 Haziran 1749 tarihli senet.

134

Представители Запорожского Казачества, назначенные российской императрицей для урегулирования споров с татарами, встретились с представителями Крымских, Чембойлукских, Едисанских и Ногайских народов, назначенных Крымским Ханом и составили свидетельство о том что подтверждают отсутствие претензий, возмещений и др. ожиданий друг к другу касательно периода с 1747 по 1749 года, а так же приняли решение больше не поднимать данные вопросы связанные с указанным периодом и поставили условие что не будут нападать на Запорожских Казаков, после этого 26 июня 1749 года подписали данное соглашение и передали его крымской стороне.

30 Temmuz / июля 1749

Bu dahi fi-minh.

Rusya Devleti tarafından Tatar tâifesiyle vâkı' münâzaât tasfiyesine me'mûr olanların Tatar tâifesi me'mûrlarına verdikleri senedin tercemesidir. 14 Ş. sene 1162.

Vech-i tahrîr-i hurûf oldur ki:

Haşmetlü, miknetlü Rusya İmparatoriçesi ve ona tâbî nice nice yerlerin hükümdârının mahsûs tenbihleriyle Sec Cezîresi'ne tasfiye-i münâzaâta ta'yîn olunup zîrde imzâ ve mühürleri mastûr ve mevcûd olan Zaporova¹ Kazağı tâifesinin vekilleri, hâlâ Kırım Hânı celâdetlü, şehâmetlü Arslan Giray Hân bin Devlet Giray Hân² hazretlerinin emr u tenbihleriyle husûs-ı mezbûra me'mûr izzetlü Şirin Hacı Mîrzâ ve Mustafâ Ağa ve Or Kâimmakâmı Fettâh³ Efendi nâm me'mûrlar ile mülâki ve Zaporova Kazağı tâifesinin da'vâ eylediği husûslar irâet ve kezâlik Kırımlu ve

Cemboyluk ve Yedisan ve Nogay ve Özi ve Or ve Kırım'da sâkin Osmânlu ve Rum ve Ermeni reâyâlarının vekilleri ma'rifeti ile kezâlik irâd olunan husûslar istimâına me'mûr tarafeynin vekilleri müctemi' olup ve sinîn-i mâziyede ya'nî milâdın bin yedi yüz kırk yedi ve kırk sekiz ve kırk dokuz senelerinde vâkı' olup defterlü ve deftersiz mâddeler beyân olundukda ba'de'l-müzâkere tarafeynin rızâsıyla şol vechile karâr verilmişdir ki; zikrolunan senelerde işbu senedin târihine gelince defterlü ve deftersiz sebkât eden da'vâ ve nizâ' ve ahz ü atâ ve düyûna müteallik husûslar

¹ Zaporijya, Zaporizhia (Ukrayna). Bu şehir ve çevresinde yaşayan Kazaklara verilen isim.

² II. Devlet Giray Han (1. hd. 1699-1702; 2. hd. 1708-1713).

³ Metinde "Fethâh", aynı konudaki 135 numaralı kayıta "Abdül Fettâh".

biribirine takâs ve muâdil kılınıp fimâ-ba'd zikrolunan mâddeler tarafeynden da'vâ olunmayıp bi'l-külliyye ferâmûş ve cemî' mutâlebeden ârî vü berî olmağla bundan böyle Tatar tâifesinden Zaporova Kazaklarına şurût-ı musâlaha-i müebbede mantûkunca bir dü[r]lû teaddi ve taarruz olunmamak şart kılındığı ecilden tarafımızdan işbu

memhûr ve mûmzâ senedimiz Tatar tâifesinin me'mûrları yedine def' u teslim olundu.

Milâd-ı Hazret-i İsa'nın bin yedi yüz kırk dokuz senesinde mâh-ı Haziran'ın on beşinci gününde Sec nâm mahalde tahrir olunmuştur.

RUSYA'YA TABİ ZAPOROVA KAZAKLARI İLE
OSMANLI'YA TABİ TATAR VS. AHALİNİN 1748
- 1754 DÖNEMİ İÇİN BİRBİRLERİNE YÖNELİK
HER TÜRLÜ ZARAR, ZİYAN DAVALARINDAN
KARŞILIKLI OLARAK VAZGEÇTİKLERİNE DAİR
ZAPOROVA MURAHHASLARI TARAFINDAN KIRIM
MURAHHASLARINA VERİLEN TEMESSÜK

СВИДЕТЕЛЬСТВО ПЕРЕДАННОЕ КРЫМСКИМ
СОВЕТНИКАМ ОТ ЗАПОРОЖСКИХ СОВЕТНИКОВ
ПОДТВЕРЖДАЮЩЕЕ О ВЗАИМНОМ ОТКАЗЕ ОТ
КАКИХ ЛИБО ПРЕТЕЗИЙ, РАЗБИРАТЕЛЬСТВ И
ПРИЧЕНЕНИИ ВРЕДА ССЫЛАСЬ НА ПЕРИОД С 1748
ПО 1754 ГОДА МЕЖДУ ЗАПОРОЖСКИМИ КАЗАКАМИ,
ОТНОСЯЩИМИСЯ К РОССИЙСКОЙ ИМПЕРИИ И
ТАТАРСКИХ И ДРУГИХ НАРОДОВ, ОТНОСЯЩИХСЯ
К ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИИ

135

Rusya İmparatoriçesinin talimatıyla görevlendirilen Zaporova Kazakları murahhas vekilleri ile Kırım Hanı tarafından görevlendirilen murahhas vekillerin bir araya gelerek Rusya'ya tabi Zaporova Kazakları ile Osmanlı Devleti'ne tabi Tatar, Kırım, Özi ve Bucak ahalileri arasında 1162 - 1167 (1748 - 1754) döneminde meydana gelen her türlü hırsızlık, gasp, zarar, ziyan vs. ile ilgili dava, şikâyet ve taleplerden karşılıklı olarak vazgeçildiğine dair mübadele edilmek üzere her iki tarafça ayrı ayrı düzenlenen temessüklerden Zaporova murahhaslarının Kırım murahhaslarına verdikleri 14 Ağustos 1754 tarihli temessüğün tercümesi.

Исполнительные представители Запорожских Казаков, назначенные Российской Императрицей и Исполнительные представители Крымского Хана совместно с Османскими народами, такими как татары, крымчане, озийцы и бучаки составили между собой свидетельство подтверждающее то, что они не имеют друг к другу притензий и не будут разбираться в делах, произошедших в период с 1162 по 1167 года (1748 - 1754), включающие в себя разнообразные грабежи, нападения, причинение вреда, нанесение урона и т.д.. данное свидетельство было заверено обеими сторонами, был сделан перевод и 14 августа 1754 года оно было передано Запорожскими представителями Крымским представителям.

2 Eylül / сентября 1754

[s. 117] İşbu temessüğün bir sûreti bi-aynîhî Kırım cüz'üne kaydolunup ash ve tercemesi Za. sene 1167 Mühimmesi tobrasında hıfz olunmuşdur.

Şehâmetlü Hân-ı âlî-şân hazretleri tarafına Rûsiyye murahhaslarından verilen temessüğün tercemesidir. Fî 14 Za. sene 1167.

Haşmetlü Rusya İmparatoriçesinin emr u tenbihlerine binâen hâlâ Kiyev Cenerali hürmetlü Kosturin¹ nâm Mayor Ceneral tarafından bizler Murahhas vekiller ta'yin olunup Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'nin emr u fermânları üzre hâlâ Kırım Hânı celâdetlü Hân-ı âlî-şân hazretlerinin cânib-i İlhanîlerinden kezâlik Murahhas vekiller ta'yin olunan Kırım Kapucıbaşlarından hâlâ Or Kâimmakâmı izzetlü Abdülfettâh Efendi ile Tabya Ağası Seyyid Ağa cenâblarıyla havâli-i hudûdda vâkı' Voroçisni Kamenko²

nâm mahalde mülâkî ve Deraliyye'de mukim Rûsiyye Devleti'nin Müsteşârî³ rağbetlü Obreskof⁴ nâm Rusya Kapu Kethüdâsıyla mukaddemâ Âsitâne-i Saâdet'de karâr-dâde olduğu vech üzre Rûsiyye Devleti'ne tâbî' Zaporova Kazağı ile Devlet-i Osmâniyye'ye tâbî' Tatar ve Kırım ve Özi ve Bucak ahâlileri beynlerinde târîh-i hicretin bin yüz altmış iki ve altmış üç ve altmış dört ve altmış beş ve altmış altı ve işbu altmış yedi târihine gelince vukû' bulan teaddiyât ve sirkat ve zâyiât ve hasârât ve gasb-ı hayvânât

¹ Kiev Valisi Ivan Kostyurin (vld. 1753-1758).

² Metinde "وُروچسني قامنقو" imlası ile.

³ Metinde "مستشیری" imlası ile.

⁴ Aleksey Mikhailovich Obreskov (d. 1718 - ö. 1787).

ve bunun emsâli bu âna değin irâd olunan ve olunmayan teşekkî ve mutâlebe tarafeynden nesyen mensiyyen terk olunup cânibeynin mergûbu olan işbu nizâm husûsu havâli-i hudûdda tarafeynin ahâlilerine i'lân u işâa ve fimâ-ba'd kendi hâllerinde olmayanların zabt u rabtlarına dide-bahşâ-yı basîret ve bu tedbîre cânibeynden ihtimâm ü dikkat olunmak üzre karâr-dâde olduğu ecilden tarafeynin murahhaslarından mümzâ ve memhûr sened verilmek muktezî olduğuna binâen tarafımızdan imzâlarımız ile mümzâ ve mühûrlerimiz ile memhûr işbu temessük tahrîr ve def u teslim olundu.

Milâd-ı Hazret-i İsâ'nın bin yedi yüz elli dört senesinde mâh-ı Ağustos'un üçüncü gününde havâli-i hudûdda mahall-i mezkûrede tahrîr olunmuşdur.

İmzâ-yı		
Zaporova Kazağı'nın Mayor Zâbiti Mati Efremof ¹ Murahhas-ı Rusya	Sotnik Polkovnik Zâbit-i Kazağ-ı Zaporova	Filipov Leotni Yüzbaşı-i Kazağ-ı Zaporova

¹ Metinde "Akremof" şeklindedir.

RUSYA KAPI KETHÜDASININ ZAPOROVA
KAZAKLARININ KIRIM TATARLARINDAN
GASBETTİĞİ BEYGİRLERİN İADE EDİLDİĞİNE DAİR
TAKRİRİ

ДЕКЛАРАЦИЯ РОССИЙСКОЙ ДВЕРИ В СТАМБУЛЕ,
ПОДТВЕРЖДАЮЩАЯ ВОЗВРАТ ВЕЩЕЙ,
ПРИНАДЛЕЖАВШИХ КРЫМСКИМ ТАТАРАМ,
КОТОРЫМ БЫЛ НАНЕСЕН УРОН СО СТОРОНЫ
ЗАПОРОЖСКИХ КАЗАКОВ

136

İstanbul'daki Rusya Kapı Kethüdasının; Zaporova Kazaklarının Kırım Tatarlarına bazı zararlar verdiğinin haber alınması üzerine failerin araştırılıp gasbolunan eşyanın geri alınması hususunda Zaporova zabıtine emir verildiği, bu işin kırlarda başıboş gezen Haydamak denilen eşkıya tarafından gerçekleştirildiği, bunları kabul eden Kazakların cezalandırılarak üç yüz adet beygirin bunlardan geri alınıp senet mukabilinde Kırım Hanının memurlarına teslim edildiği ve aynı tavrın Kırım Hanından da beklendiğine dair takririnin tercümesi.

Перевод декларации Российской Двери в Стамбуле; после того как стало известно, что запорожские Казаки нанесли урон некоторым вещам, принадлежавшим Крымским Татарам, данные вещи были обнаружены и возвращены, по указу Запорожского руководителя казаки сдавшие это - бандиты по имени Гайдамак, бродившие по сельской местности, были наказаны, триста всадников были отняты у них и доставлены офицерам крымского хана, так же Запорожский руководитель сказал, что такого же отношения ожидает от крымского хана.

24 Aralık / декабря 1755

Bu takririn tercemesi ash ile maan bir yere rabt ve sene [1]169 Şa'bân Mühimmesi tobrasında hıfz olunmuşdur.

Rüsiyye Kapu Kethüdâsmn takriri tercemesidir. Fi 20 Ra. sene [1]169.

"Rüsiyye Devleti'ne tâbi' Zaporova Kazağı'mn Tatar tâifesine ba'zı isâl-i hasâreti vâkı' olduğunu mukaddemâ devletim cânibine me'mûren ihbâr ve i'lâm eylediğime binâen ahâlî-i hudûda teaddi ve hasâret olunmağa kat'â rızası olmadığından icrâ-yn şakâvete ictirâ eden Kazak tâifesi kemâl-i dikkat ile tefîş ü tefahhus etdirilmek üzre Zaporova Kazağı zâbitine ekid ile tenbih ve gasbolunan eşyâmn istirdâdıyla tatyîb eylemek husûsu tavsiye ve sipâriş olunup ve binâen-aleyh âdemler ta'yîn ve tenbihât-ı ekîde ile amel ve hareket ve lâkin Tatar tâifesine isâbet eden zarar ve ziyân ve hasâret beriyyelerde serseri geşt ü güzâr eden

Haydamak Kazağı'ndan vâkı' olup ve Zaporova Kazağı'mn ba'zılarına ilticâ eyledikleri mütehakkık olmakdan nâşi eşkıyâ-yn mezkûrünü kabûl ile müttehem olanları te'dîb ve tecrîm ve üç yüz re's bârgîr mesfûrlardan tahsîl ve tazmîn ve celâdetlü Hân-ı âlî-şân hazretlerinin me'mûrlarına teslim ve yedlerinden sened ahz ve ol cânibden icrâ-yn adl ü hakka sa'yü gûşîş olduğu vech üzre taraf-ı Hazret-i Hân'den dahi Tatar tâifesi teaddi ve hasâretten men' ve zabt u rabtlarına bezl-i himmet buyurulacağı me'mûl ve mes'ûldür."

deyu Kapu Kethüdâsı mûmâ-ileyh tahrir eder.

Bâlâda mezkûr üç yüz re's bârgîrin kabzım müş'ir el-Hâc Mahmûd Yezan Ağâ'mn verdiği senedin tercemesidir.

İşbu bin yüz altmış dokuz Muharrem'inde Zaporova Kazağı zâbiti Or Kâimmakâmına ihbâr eylediğine binâen taraflarından emr-i Hazret-i Hânî ile bizler me'mûr olup ber-vech-i muharrer gasbolunan üç yüz re's bârgîr

tarafımızdan tamâmen ahz ü kabz olduğundan kabzımızı müş'ir işbu senedimiz Zaporova Kazağı zâbitine def u teslim olundu.¹

¹ Defterde, bu sayfanın kalan kısmı boştur.

KIRIM HANININ TATARLARIN ZAPOROVA
KAZAKLARINA VERDİKLERİ ZARARI TAZMİN
ETTİRMESİNİN TEŞEKKÜRE ŞAYAN OLDUĞUNA DAİR
TAKRİR

İstanbul'daki Rusya Kapı Kethüdasının; Rusya Devleti'nden kendisine gelen yazıda Tatarlar tarafından Zaporova Kazaklarına verilen zararın özellikle geçen sene yıktıkları bir kilisenin zararlarının Kırım Hanının kararlı tutumu sayesinde adil bir şekilde tazmin ettirildiğinin bildirildiğine ve Hanın dostluk ve komşuluğa riayetkâr bu güzel davranışının teşekküre şayan olduğuna dair takririnin tercümesi.

137

ДЕКЛАРАЦИЯ, СЧИТАЮЩАЯСЯ
БЛАГОДАРНОСТЬЮ ЗА ВОЗМЕЩЕНИЕ УЩЕРБА
НАНЕСЕННОГО КРЫМСКИМИ ТАТАРАМИ
ЗАПОРОВСКИМ КАЗАКАМ

Перевод декларации Российской Двери в Стамбуле; В письме от российского государства к запорожским казакам просисан вред нанесенный со стороны татар, в частности, в прошлом году, разрушение храма, также там сообщалось, что компенсация за справедливость и невинность благодаря дружеской и добрососедской дружбе и благодарность этому прекрасному поведению

4 Şubat / февраля 1758

[s. 118] Rusya Kapu Kethüdâsının takriri tercemesidir. Fi 25 Ca. sene [1]171.

"Âsitâne-i Saâdet'e bu defa vusûl bulan ulağımızın yediyle Rusya Devleti'nin tahrîrât cânib-i dâîlerine vürûd edip hulâsa-i mefhûmunda bundan akdem Tatar tâifesinden Zaporova Kazaklarına îsâl-i hasâret ve bâ-husûs sene-i mâziyede bir bâb kileselerini hedm ile isâbet eden zarar u ziyân celâdetlû Hân-ı âlî-şân hazretlerinin inzâm-ı himem-i aliyyeleriyle Zaporova Kazak'na hakk u adl üzre tazmîn etdirildiği iş'âr ve beyân olunmağla Hân-ı müşârun-ileyhin bu bâbda ve her hâlde devleteynin matlûbu üzre icrâ-yı hakkâniyyet ile sünûh eden hüsn-i teveccühleri

mahzâ îfâ-yı levâzım-ı musâfât ve icrâ-yı merâsim-i hukûk-ı civârîye riâyeti re'y-i müstahsene ve müstasvebeden add ü şümâr olunup taraf-ı Devlet-i Aliyye'ye edâ-yı teşekküre sezâ olduğundan başka Rusya Devleti tarafından ahâlî-i cânibeyne vesîle-i emn ü emân olan te'kid-i tezâyüd-i dostluk ve musâfâta dem be-dem sa'y ü gûşîş olunacağında istibâh buyurulmaya."

deyu Kapu Kethüdâsı mûmâ-ileyh tahrîr eder.

YEDİSAN NOGAYLARININ BARIŞI BOZACAK
HAREKETLERDE BULUNMAYACAKLARINI TAAHHÜT
ETTİKLERİNE DAİR HAZİNE-İ AMİRE İÇİN
VERDİKLERİ NEZİR HÜCCETİ

ЗАВЕРШЕНИЕ ТОГО ЧТО ЕДИСАНСКИЕ НОГАЙЦЫ
НЕ БУДУТ ДЕЛАТЬ КАКИЕ-ЛИБО ДЕЙСТВИЯ
НАРУШАЮЩИЕ МИР И СОГЛАСИЕ

138

Yedisán Nogaylarının mirza ve ahalilerinden isimleri yazılı kişilerin Han Kışlası köyünde Kırım Hanı Halim Giray'ın şehzadesi Saadet Giray Sultan'ın huzurunda toplanarak; Kırım Hanına ve Osmanlı Padişahına sadakatle hizmet ve emirlerine itaat edeceklerine, Rusya ile yapılan sulhü bozacak bir harekette bulunmayacaklarına ve şayet yaparlarsa Hazine-i Âmire'ye beş yüz Rumî kese miktarı akçe vermeyi taahhüt ettiklerine dair nezir hücceti.

Едисанские Ногайцы из села Хань Казармы имена мирзы и жителей йодисан ногайцев были собраны в присутствии Сааде Гирея Султана, принца крымского хана Халима Гирея; Они искренне подчинялись крымскому хану и османскому султану и подчиняться их приказам и распоряжениям, они не предпринимали никаких действий, чтобы нарушить мир с Россией, и если они это сделают, они возьмут себе в казначейство пятьсот римских денег.

13 Kasım / ноября 1757

*İşbu hüccet Başmuhâsebe'ye gönderilmek üzere devletlû
Reis Efendi hazretlerine verilmiştir.*

El-emru hasbemâ hurrire fih.
Nemekahû'l-fakîru ileyhi -azze şânühû-
Şemseddîn
El-kâdî bi'l-cündi's-sultânî -ufiye anhû-

Sebeb-i tahrîr-i hurûf budur ki:

İşbu bin yüz yetmiş bir senesi hilâlinde vâkı' mâh-ı Rebiu'l-evvel ayının guresinde Nogaylı tâifesinden Öknikoğlu ve Solnikoğlu ta'bîr olunan umûmen Yedisán ahâlileri mîrzâlarından Urazlı Mîrzâ ve Sarı Gül Mehmed Mîrzâ ve Allâhkut Mîrzâ ve Nüreddin Mîrzâ ve Cantimur Mîrzâ ve Cân Mehmed Mîrzâ ve Kâsım Mîrzâ ve Kanay Mîrzâ ve Timur Sultân Mîrzâ ve İslâm Mîrzâ sagîr u kebîr ve sâirleri ve kara halkından el-Hâc Emângeldi ve el-Hâc Aşîr Ali ve Gence Efendi ve Abbâs Efendi ve Bay Akay Efendi ve Ali Efendi ve Halim Akay Ağa ve Gökçe Ağa ve Mehmed Ağa sagîr u kebîr ve sâirleri, celâdetli serasker sultân efendilerim hazretleri meks ü ikâmet edegeldikleri Hân Kışlası demekle ma'rûf karyede ve celâdetli Saadet Giray Sultân ibn-i Halim Giray Hân¹ -edâma'llâhü Teâlâ devletehû- hazretlerinin zamân-ı saâdetlerinde cem'iyet-i kübrâ eyleyip şöyle

bast-ı merâm ve takrîr-i kelâm eylediler ki; "Bizler cümlemiz Mekke-i Mükerre ve Medîne-i Münevvere ve rû-yi zemîn Pâdişâhı olan şevketli Sultân Mustafâ Hân -edâma'llâhü devletehû- hazretlerinin taraf-ı saâdetlerinden me'zûnen Vâlî-i memleket-i Kırım Hâm olan şevketli Halim Giray Hân -edâma'llâhü Teâlâ devletehû- Efendimiz hazretlerinin taht-ı hükûmetinde olan kul ve karavaşlarından olup mûmâ-ileyh efendimiz hazretlerinin her ne ki hidemât-ı mühimmelerinde cân u başlarımız ile sadâkat üzere hizmetlerinde olmakğa ve her ne ki fermân edeler ise itâat etmekliğe ve Pâdişâh-ı rû-yi zemîn efendilerimizin küffâr-ı hâksâr ile eyledikleri sulh ve musâlaha-i sâbıkalarına mugâyir işlerde bulunmamakğa" [deyü] merkûmların her biri half bi'llâhi'l-Aliyyi'l-a'lâ eyleyip i'timâd verip dediler ki; "Bâlâda zikrolunan mâddelerin her birlerinde hilâf hareket eyleyip hyânetde bulunur isek umûmen Yedisán ahâhlerimizin

¹ Kırım Hanı Halim Giray Han (hd. 1756-1758).

üzerlerine Hazîne-i Âmiré'ye olmak üzre beş yüz Rûmî kîse akça nezir olsun." deyu meblağ-ı merkûmu merkûmûn umûmen Yedisân ahâlileri üzerlerine nezreyleyip sûret-i merkûme-nin kayd u tescilini kendileri re'y ü savâb görmeleriyle sûret-i merkûme vukûu üzre kayd u tescil olunup merkûmların her birlerinden mühürleriyle memhûr ve imzâlarıyla

mümzâ temessük ahz olunup mâ hüve'l-vâkı' alâ-vukûihi ketb ü imlâ olundu ki, vakt-i hâcetde kâşif-i mâ-cerâ ve mü-zekkir-i mâ-mezâ oluna.

Cerâ zâlike ve hurrire fi-gurreti mâhı Rebî'l-evvel fi-târîhi ihdâ ve seb'in ve miete ve elf. [1 Ra. 1171]

**YEDİSAN NOGAYLARININ BARIŞI BOZACAK
HAREKETLERDE BULUNMAYACAKLARINI TAAHHÜT
ETTİKLERİNE DAİR MATBAH-I AMİRE İÇİN
VERDİKLERİ NEZİR TEMESSÜĞÜ**

**ЗАВЕРЕНИЕ, ПОДТВЕРЖДАЮЩЕЕ ТО, ЧТО
ЕДИСАНСКИЕ НОГАЙЦЫ НЕ БУДУТ ДЕЛАТЬ
КАКИЕ-ЛИБО ДЕЙСТВИЯ НАРУШАЮЩИЕ МИР И
СОГЛАСИЕ**

Yedisán Nogaylarının mirza ve ahalilerinden isimleri yazılı kişilerin Kırım Hanı Halim Giray'ın şehzadesi Saadet Giray Sultan'ın huzurunda toplanarak Osmanlı Padişahının fermanına ve Kırım Hanının rızasına aykırı ve özellikle de Rusya ile yapılan sulhü bozacak hareketlerde bulunmayacaklarına, şayet yapacak olurlarsa Matbah-ı Âmi-re'ye iki yüz elli bin kuruş vermeyi taahhüt ettiklerine dair nezir temessüğü.

139

Едисанские Ногайцы имена которых прописаны как народ и мирза, собрались у Крымского хана Халим Гирая и его сына Саадет Гирай Султана и подтвердили, что не будут совершать действий, нарушающих мир, а так же противоречащих желаниям Османского Падшаха и Крымского Хана, в случае нарушения они готовы оплатить двести пятьдесят курушей за это

Kasım / Ноябрь 1757

Tavâif-i Nogayluyândan Yedisán kabilesinin Öknükoğlu ve Solnikoğlu ta'bir olunan iki sınıf aşiretinin umûmen mîrzâları ve hâcılar ve cümle kara halkı hâlâ Bucak cânibi Seraskeri Kırım Hânı olan necâbetlü, şehâmetlü Halim Giray Hân Efendimiz hazretlerinin mahdûm-ı mükerrerleri celâdetlü Saâdet Giray Sultân hazretlerinin nezd-i sâmilelerinde cem'iyet ve akd-i meclis edip ba'de'l-yevm mugâyir-i fermân-ı hümayûn-ı Hazret-i Pâdişâhi olur hâlâtda ve Kırım Hânı olan necâbetlü, şehâmetlü Halim Giray Hân Efendimizin rızâlarından gayri hareketde bulunmamak üzere bâ-husûs Devlet-i Aliyye-i ebediyyü'l-karâr ile Devlet-i Rusya beyninde akd u rabt olunan sulh ve musâfât-ı müstedimenin şurût ve kuyûduna halel irâs eder hareketde bulunmamak üzere ve mugâyir-i sulh-ı müebbede olur hâlât-dan mücânebet ü ihtirâz ve her vechile sadâkat ü istikâmet birle hidemât-ı aliyyede bezl-i tâb ü tâkat edeceğimize her birlerimiz and ve yemîn bi'llâhi'l-Aliyyi'l-a'lâ birle yemîn ve eğer aralarımızdan bir kimesne gerek mîrzâ ve gerek hâci

ve gerek kara halkımızdan bir neferi işbu and ve yeminimizin hilâfı hıyânete ve hilâf-ı rızâ-yı yümn-iktizâ-yı Pâdişâhi ve necâbetlü, şehâmetlü Kırım Hânı Halim Giray Hân Efendimizin rızâlarına mugâyir hareketde bulunmak lâzım gelir ise şevketlü, azametlü, kudretlü, kerâmetlü Pâdişâh-ı âlem-penâh Efendimiz hazretlerinin Matbah-ı Hümayûn-ı Âmirelerine iki yüz elli bin gurus ki, beş yüz kise akça eder; meblağ-ı mezkûru edâ etmek üzere deruhde ve nezr u peymân eylemişizdir ve işbu ahd ü yemîn ve nezr eylediğimizi müş'ir cümlemiz tarafından işbu memhûr ve ma'mûlün-bih temessüğüümüz verilmiştir. -El-iyâzü bi'llâhi Teâlâ- aramızdan bir kimesneden hilâf-ı marzî hareket ve hıyânet zuhûr eder ise Matbah-ı Hümayûn-ı Hazret-i Tâcdâriye meblağ-ı mezkûr beş yüz kise akça umûmen aşiret ve kabâil, cümlemizin üzerlerine nezreylemiş deynimizdir.

Tahrîran fi-şehri Rebî'l-ülâ sene ihdâ ve seb'in ve miete ve elf. [Ra. 1171]

Bende Esmîrzâ, Mîr-i Yedisán	Bende Hân Mehmed Mîrzâ	Bende Nûreddin Mîrzâ	Bende Timur Sultân Mîrzâ	Bende Kâsım Mîrzâ bin Sultân Mehmed
Bende Od Muhabbet Mîrzâ	Bende Mamay Mîrzâ	Bende Ozan(?) Mîrzâ	Bende Kanay Mîrzâ	Bende Kanay Mîrzâ¹ bin Sultân Mehmed

¹ Metinde "Mîrazâ" şeklinde yazılmıştır.

Bende Kelmit Mirzâ	Bende Timur Sultân Mîrzâ	Bende İslâm Mirzâ	Bende Cantimur Mîrzâ	Bende Kanay Mirzâ
Bende Hüseyin Timur Mîrzâ	Bende Sevindik Hacı	Bende Hakam Hacı Mîrzâ	Bende Gence Efendi	Bende Kaplan Mîrzâ
Bende Mahabbet Mîrzâ	Bende Mehmed Mirzâ	Bende Hân Arslan Mîrzâ	Bende Mehmedşâh Mîrzâ	Bende Urazlı Mîrzâ
Bende Mehmed Ağa	Bende Mehmed Akay Ağa	Bende Emânşâh Hacı	Bende Mûsâ Ağa	Bende El-Hâc Hüseyin
Bende El-Hâc Emângeldi		Bende El-Hâc Aşir Ali		

NOGAY TATARLARININ POTKALI KAZAKLARINA
VERDİKLERİ ZARARLARIN TAZMİNİ İÇİN ÖDENEN
PARANIN TESLİM ALINDIĞINA DAİR DAHA ÖNCE
TEMESSÜK VERİLDİĞİNDEN YENİ BİR TEMESSÜĞE
GEREK OLMADIĞINA DAİR MEKTUP

ПИСЬМО ПОДТВЕРЖДАЮЩЕЕ, ЧТО
СВИДЕТЕЛЬСТВО О ПОЛУЧЕНИИ ДЕНЕГ ЗА
ПРИЧИНЕНИЕ ВРЕДА НОГАЙСКИМИ ТАТАРАМИ
КАЗАКАМИ ПОТКАЛЫ, БЫЛО УЖЕ ПРЕДАНО
И НЕТ НЕОБХОДИМОСТИ В ВЫДАЧЕ НОВОГО
СВИДЕТЕЛЬСТВА

140

Kiev Eyaleti Başhükümdarı Yovan Kosturin'in Kırım Hanına; Nogay Tatarlarının Potkalı Kazaklarının Garde isimli yerdeki kiliselerine verdikleri zarar ile diğer zararlarının karşılığı olan paranın kendisinin emriyle ve Bucak Seraskeri olan oğlu Saadet Giray vasıtasıyla görevlilere tamamen teslim edildiğine dair gönderdiği mektubun ulaştığı, bundan memnuniyet duyulduğu ve mektup ekinde de durumu anlatan ve imzalanıp geri gönderilmesi isteğiyle göndermiş olduğu biri Rusça biri Türkçe iki müsvedde temessük bulunduğu, ancak adamları kendilerine ödenen toplam 6.400 ruble, 20 kopika için teslimatı yapan Kapıcıbaşı Maksud'a mühürlü ve imzalı bir temessük verdiklerinden onun dışında başka bir temessüğe gerek olmadığı ve durumu Saadet Giray'a da yazılı olarak bildirdiğine dair gönderdiği mektup

Глава Киевской области Йован Костерин пишет Крымскому Хану: Ногайские татары причинили вред Казакам Поткалы нанеся урон храму, находящемуся на месте под названием Гарде, а также другой вред и из-за этого по его указы выплатили деньги покрывающие урон. Пришло письмо от его сына Саадет Гирея, который был приходским чиновником, он был доволен им и приложил письмо с переводами на русский и турецкий языки с просьбой подписать его и отправить обратно, но однако, поскольку его люди дали запечатанный и подписанный конверт и передали его с Капычибаши Максудом, который доставил им 6400 рублей и 20 копеек, и больше не было необходимости в никаких выплатах, что он и сообщил Саадет Гирею в письменной форме.

2 Aralık / декабря 1757

[s. 119] Devletlî, saâdetlî, celâletlî hâlâ Kırım Hâm, Saâdet Giray Hânzâde, Hân-ı celîlî'ş-şân, muazzez konşu dostumuz hazretleri

Bu def'a cesâretlî Bucak Seraskeri olan Saâdet Giray Sultân devlet-hânîlerinin muazzez oğlu tarafından mahsûs irsâl olunan tatar âdemleriyle bu muhlisinize tahrîr buyurulan mektûb-ı mahabbet-i saâdet-hânîleri izzet ü ikrâm birle vusûl bulup derûnunda tarafımızdan gönderilen bir ofîçerimize ve Potkalı Kazaklarının mu'temedleri taraflarına ber-mûceb-i defter Nogay Tatarları Garde nâm mahalde hasâret olunan kilisenin ve gayri vâkı' olan Potkalı Kazaklarının zâyîât ve şeyleri devlet-hânîlerinin emr u tenbîhi üzre Serasker-i müşârun-ileyh ma'rifetiyle mezbûr mu'temedlerimize bi't-tamâm red ve teslîm olunup bu muhlisinizin ma'lûmumuz oldu.

Bu husûsda müsâade buyurulan âdet-i hânîlerine ziyâde-siyle riâyat ve i'tibârımız olmuştur. Vâkı' olan ahvâlî beyân

zımında irsâl buyurulan tesvîd temessük ki, ona göre bir temessük Türkçe ve bir temessük lisân-ı Rûsiyye üzre tahrîr ve imzâ ve âdet üzre kırmızı balmumuyla mühürlenip devlet tarafına göndermek için işâret buyurdunuz. İşbu mâh-ı Novembre'nin on sekizinci gününde tarafımızdan müşârun-ileyh Serasker Saâdet Giray Sultân tarafına irsâl olunan Kıryan(?) Şevirin(?) nâm ofîçerimiz girü avdet olundukda bu muhlisinize arz u ifâde eyledi ki; geçen bin yedi yüz elli dört senesi mâh-ı Ağustos'unun üçüncü gününden iki tarafın murahhaslar temessük-i mevâdlarını¹ tarafeyne mübeddel eyledikten sonra bu vakte gelince Nogay Tatarları yaramaz eşkıyasından Potkalı tâifesine her ne kadar ziyân u zararlar vâkı' olmuş ise ve Garde nâm mahalde hasâret olunan zâyîâtlarını ve kurbünde olan iki odalarını ve otluk ihrâklarını ve cümle sirkat olunan bârgîr ve hargele ve gayri

¹ Metinde "meveddetlerini" şeklindedir.

hayvânât ve eşyalarıçün Koşavi tarafından verilen defter mücebine mesfûr Ofiçerimiz Potkalı mu'temed zâbitân ile maan Artemey ibn-i Vasil ve Grigori Moldeni mârru'z-zikr zâyiâtın mukâbili kıymetlerini cem'an yekûn altı bin dört yüz ruble ve yigirmi kopika cânib-i devlet-hânilerinden gönderilen Maksûd Kapucıbaşı yedinden bi't-tamâm ahz ü kabz edip işbu husûslar içün mezbûr Ofiçerimiz Şevirin(?) ve Koşavi tarafından ta'yîn olunan mu'temed zâbitândan Artemey ibn-i Vasil ve Moldeni maan bir temessük tahrîr ve imzâ ve âdet üzre mühürledip taraf-ı devlet-hânilerinden gönderilen mezbûr Kapucıbaşı yedine teslim etdiler. Zikrolunan husûslar içün gayri temessükler tahrîri iktizâ etmez. Zîrâ murahaslar tarafından bir temessük verildikten

sonra yine zâyiâtları tekrâr taleb içün bundan mukaddem taraf-ı Rusya'dan hiçbir vechile âdet ü kânûn olmayıp ve olmayacağı dahi mukarrerdir. Devlet-hânileri i'timâd buyurula. İşbu husûs içün cesâretlü Bucak Seraskeri Saâdet Giray Sultân tarafına dahi bu muhlisiniz tarafından tahrîr ve ifâde olundu. Bâkî ömr ü devlet ve celâlet ve saâdet-i hânileri hemîşe müstahkem bâd.

Tahrîran der-Kal'a-i Kiyev sene-i İseviyye 1757, mâh-ı Novembre'nin yigirmi birinci günü.

Yovan Kosturin

Sotnik Kavaliyer ve

Kiyev Eyâletinin Viçe-gubernator ve Başhükümdârı

DANYEL VELED-İ YOVAN İSİMLİ RUS TACİRİN,
BOĞDAN'DA YAĞMALANAN MALLARININ BULUNUP
KENDİSİNE İADE EDİLDİĞİNE DAİR VERDİĞİ
TEMESSÜK

СВИДЕТЕЛЬСТВО ПОДТВЕРЖДАЮЩЕЕ
НАХОЖДЕНИЕ И ВОЗВРАТ ВЕЩЕЙ КРАДЕННЫХ
ПРИ ОГРАБЛЕНИИ В БАГДАДЕ РОССИЙСКОГО
ТОРГОВЦА ЙОВАНА СЫНА ДАНИЕЛЯ

141

Danyel veled-i Yovan isimli Rus tacirin, Tatar karışıklığının yaşandığı sıralarda Boğdan ülkesinden geçmekte iken yağmalanan muhtelif cins mal ve paralarının buldurulup kendisine teslim edilmesi için çıkan ferman gereğince yağmacıların elinde mevcut bulunan mallarının aynen, bulunamayanların ise rayiç kıymetleri üzerinden nakden kendisine iade edildiğine dair verdiği temessük.

Российский торговец Йован сын Даниэля проходил в стране Богдан в то время, как там были смешанные события связанные с татарами и попал под ограбление, после краденые товары и деньги были обнаружены и возвращены, а вместо вещей испорченных в ограблении ему были вручены деньги покрывающие убытки.

5 Haziran / июня 1759

"İşbu temessük ve mümzâ defter Moskov defterinin bir mahalline kayd ve mazmûnu mukaddemâ verilen emr-i âlinin kaydı üzerine şerh ve işâret ve evrâk-ı mezbûre Kalemde hıfz olunmak" bâbında sâdır olan fermân-ı âlî mücebince bu mahalle kayd ve verilen emrin bâlâsına şerh verilip temessük ve defter-i mezbûr ve bir kıt'a hüccet Za. sene [1]172 Mühimme tobrasında hıfz olunmuşdur.

Bâis-i tenmîk-ı hurûf oldur ki:

Bundan akdem tâife-i Tatar'ın hareket ve ihtilâli âvânında memleket-i Boğdan derûnunda güzerân üzre iken rübûde-i dest-i ihtilâs-ı gâretgerân olan emvâl ü eşyâ devletlü şecâatlı Hân-ı ulüvvü's-şân hazretlerinin re'y-i rezîn-i isâbet-karînleriyle vâzıu'l-yed olanlardan aynen ve kıymeten cem' u tahsil ve Dergâh-ı Muallâm kapucibaşlarından saâdetlü el-Hâc Hasan Ağa ma'rifetiyle yedlerimize red ve teslim etdirilmek bâbında şeref-sudûr olan emr-i âlî mücebince eyâdi-i gâretgerânda aynen mevcûd bulunup ahz ü cem' ve mümzâ ve mahtûm defter nâtik olduğu üzre yedlerimize red ve teslim olunan yalnız elli sekiz bin beş yüz seksen üç aded tırpandan¹ mâadâ doksan dokuz fuçî derûnunda biner tırpan mevcûd olmak üzre doksan dokuz bin aded tırpan tekmiil olunmak için iktizâ eden yalnız kırk bin dört yüz on yedi aded tırpanın her biri on ikişer paraya olmak üzre yalnız on iki bin yüz yigirmi beş gurus dört para ve yine defter-i mezbûr mantûku üzre taraflarımıza aynen teslim olunan iki aded sâatden mâadâ zâyî' olan dört aded

sâat her biri elli beşer gurusâ olmak üzre yalnız iki yüz yigirmi gurus ve dört kıt'a kebîr mir'âtın bahâları olmak üzre yalnız yüz on gurus ve dört varul derûnlarında olan anti-mon ta'bîr olunur ma'denin kıymeti olmak üzre yalnız bin gurus ve zikrolunan emvâl ü eşyâ tahmîl olunan kırk aded arabanın her biri onar gurusâ olmak üzre yalnız dört yüz gurus ve yine defter-i mezkûr nâtik olduğu üzre tarafımıza aynen teslim olunan yüz kırk sekiz re's gâvdan mâadâ üç yüz yigirmi re's gâv tekmiil olunmak için iktizâ eden yüz yetmiş iki re's gâv, beher re'si on ikişer buçuk gurusâ olmak üzre yalnız iki bin yüz elli gurus ve nakden zâyî' olan yalnız beş bin gurus ki, min-haysü'l-mecmû' yalnız yigirmi bir bin beş gurus, dört parayı hâlâ müşârun-ileyh hazretlerinin Ağalığı hidmetiyle şeref-yâb olan inâyetlü el-Hâc Mehmed Ağa hazretleri Kapucibaşı-i mûmâ-ileyh el-Hâc Hasan Ağa ma'rifetiyle yedlerimize tamâmen ve kâmilten râyicü'l-vakt akça olmak üzre edâ ve teslim edip ve bizler dahi meblağ-ı mezkûr yigirmi bir bin beş gurus ve dört

¹ Uzun bir sapın ucuna tutturulan, ot, ekin vb. biçmeye yarayan, hafifçe kıvrık, uzun çelik bıçak. TDK, *Türkçede Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü* (<https://sozluk.gov.tr>) e.t. 18.11.2019.

parayı Ağa-yı mûmâ-ileyh yedinden bi-tamâmihi ahz ü kabz
edip meblağ-ı merkûmdan Ağa-yı mûmâ-ileyh zimmetinde
bir akça ve bir habbe kalmamağın sened olmak üzre işbu

tahvîl tezkire[si] ketb ü tahrîr ve yed-i mûmâ-ileyhe vaz' u
i'tâ olundu.

Fî 9 L. sene 1172

Bende Danyel veled-i Yovan Rus	Bende Martini Tercemân	Bende Hacı İbrâhîm Çavuş-ı Divân	Bende Kara Mustafâ Yasakçı
---	-------------------------------------	---	---

DANYEL VELED-İ YOVAN İSİMLİ RUS TACİRİN
YAĞMACILARDAN GERİ ALINAN MALLARINI
GÖSTERİR DEFTER

ОПИСЬ ВЕЩЕЙ ПОДТВЕРЖДАЮЩАЯ ВОЗВРАТ
КРАДЕННЫХ ТОВАРОВ И ДЕНЕГ РОССИЙСКОГО
ТОРГОВЦА ЙОВАНА СЫНА ДАНИЭЛЯ

Danyel veled-i Yovan isimli Rus tacirin Tatarların Boğdan'da yağma yaptıkları sıralarda Rusya'ya giderken Boğdan'da yağmalanan muhtelif cins mallarından yağmacıların elinde mevcut bulunup geri alınarak kendisine iade edilenlerin cins ve miktarlarını gösterir defter.

142

На Российского торговца Йована сына Даниэля напали грабители в то время, как он проходил в стране Богдан по пути к России, ограбленные товары были изъяты и возвращены с данной описью вещей.

5 Haziran / июня 1759¹

[s. 120] Bundan esbak tâife-i Tatar'ın memleket-i Boğdan cânibine pâ-zede-i nehb ü gâret oldukları âvânda diyâr-ı Rûsiyye tarafına âzimen derûn-ı Boğdan'da bulunup tâife-i mezkûrenin gasb u yağmâ eyledikleri emvâl ü eşyâ ve nukûd hâlâ revnak-efzâ-yı serîr-i saltanat-ı Hânî ve şeref-endâz-ı erîke-i ma'delet-i İlhanî olan şecâatlı Kırım Giray Hân² hazretlerinin re'y-i rezin-i hidivâneleriyle bulunan mahallerden aynen ve kıymeten ahz ü tahsil ve Dergâh-ı Muallâ Kapucıbaşılarından saâdetlü el-Hâc Hasan

Ağa ma'rifetiyle zâyîât-ı mezkûrenin sâhibi olan memleket-i Rûsiyye tüccârından Danyel veled-i Yovan nâm tâcire red ve teslim etdirilmek bâbında şeref-sudûr olan fermân-ı âli mücebince tâife-i mezkûre yedlerinde aynen mevcûd bulunup emr-i hazret-i müşârûn-ileyh ile ahz ü cem' ve hâlâ bi'l-fi'l Ağa-yı Hazret-i Hânî saâdetlü el-Hâc Mehmed Ağa Kapucıbaşı-i mûmâ-ileyh ma'rifetiyle tâcir-i mesfûra aynen teslim eylediği emvâl ü eşyâ defteridir.

Tırpan aded 58.583	Sîm pandül sâat 1	Asma çalar sâat 1	Gâv re's 148	Sîm kabzalı frenği meç 1
Altunlu frenği bıçak maa bağ 1	Filinta 1	Şeşhâne tüfenk 1	Pıştov aded 5	Siyâh kabzalı bıçak 1
Çatal 11	Sîm düğme 15	Sîm kopça çift 10	Timur balta 1	Şayak top 1
Boğası top 1	Kadife zibun 1	Harîr yorgan 1	Çuka yağmurluk 1	Kâkum kürk cübbe 1

¹ Tarih tahminidir; bu kaydın ait bulunduğu bir önceki kaydın tarihi esas alınmıştır.

² Kırım Hanı Kırım Giray Han (1. hd. 1758-1764; 2. hd. 1768-1769).

Alaca entâri 1	Ma'deni halka 2	Sırmalı frenk pâpûşu çift 1	Sim başlık 1	Frenk dökmesi pirinç 11
Nühâs kahve ibriği 1	Nühâs kazgan 1	Nühâs tava 1	Gümüşi çuka biniş 1	Mâi çuka biniş 1
Çakşır-ı frenk 1	Mâi çuka yağmurluk 1	Çuka kaplu kuzu kürk 1	Alaca sagır entâri 1	Braşov kebesi 1
Harir kırmızı kaftan 1				

El-emru hasbemâ rukime fîh.
Nemekahü'l-fakîru ileyhi -azze şânühû ve teâlâ-

Ebussuûd

El-kâdî bi'l-cündi'l-muzafferi'l-Hânî
-ufiye anhö-

RUSYA'YA TABİ ZAPOROVA KAZAKLARI İLE
OSMANLI'YA TABİ TATARLARIN 1754 - 1760
DÖNEMİ İÇİN BİRBİRLERİNE YÖNELİK HER
TÜRLÜ ZARAR, ZİYAN DAVALARINDAN
KARŞILIKLI OLARAK VAZGEÇTİKLERİNE DAİR
ZAPOROVA MURAHHASLARI TARAFINDAN KIRIM
MURAHHASLARINA VERİLEN TEMESSÜK

СВИДЕТЕЛЬСТВО ВЫДАННОЕ ЗАПОРОЖСКИМИ
ПРЕДСТАВИТЕЛЯМИ КРЫМСКИМ
ПРЕДСТАВИТЕЛЯМ, ПОДТВЕРЖДАЮЩЕЕ ТО,
ЧТО ОНИ ВЗАИМНО НЕ ИМЕЮТ ДРУГ К ДРУГУ
ПРЕТЕНЗИЙ КАСАТЕЛЬНО ПРИЧЕНЕНИЕ
РАЗНОГО ВИДА ВРЕДА В ПЕРИОД С 1754 ПО 1760
ГОДА МЕЖДУ ЗАПОРОЖСКИМИ КАЗАКАМИ
ПРИНАДЛЕЖАЩИМ РОССИИ И ТАТАРАМИ
ПРИНАДЛЕЖАВШИМ ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИИ

143

Rusya İmparatoriçesinin talimatıyla görevlendirilen Rusya'ya tabi Zaporova Kazakları murahas vekilleri ile Kırım Hanı tarafından görevlendirilen murahas vekillerin bir araya gelerek Zaporova Kazakları ile Osmanlı Devleti'ne tabi Tatarlar arasında 1754 - 1760 yılları arasında meydana gelen her türlü hırsızlık, gasp, zarar, ziyan vs. ile ilgili dava, şikâyet ve taleplerden karşılıklı olarak vazgeçtikleri, ancak Zaporova Kazağı vs. ahaliden esirlik veya başka bir sebeple Osmanlı topraklarında ikamet ettirilenlerin araştırılıp Rusya tarafına iade olunmasına dair mübadele edilmek üzere her iki tarafça ayrı ayrı düzenlenen temessüklerden Zaporova murahaslarının Kırım murahaslarına verdikleri temessüğün tercümesi.

Запорожские казаки назначенные указаом Российской Императрицы и крымские представители назначенные указом Крымского Хана собрались вместе и пришли в общему решению взаимно отказаться от претензий и ожиданий друг к другу, касательно событий, включающих в себя грабежи, нападения, приченение вреда и урона, произошедших в период с 1754 по 1760 года между между Запорожскими Казаками принадлежащим России и татарами принадлежавшим Османской Империи.данное решение описано в свидетельстве и подготовлено на двух языках после чего запорожские казаки передали его крымским предтавителям.

3 Ocak / января 1761

"Divân-ı Hümayûn Kalemî'ne kayd ve aslıyla maan hıfz ve şehâmetlü Hân-ı âli-şân hazretlerinin kâimelerinin mazmûnu dahi kaydolunmak" için sâdır olan fermân-ı âli mücebince kaydolunup temessük-i mezbûr tercemesi ve ash ve Hân hazretlerinin kâimleri sene [1] 174 Receb'i Mühimmesi tobrasında hıfz olunmuşdur.

Bu defa zâyîât husûsıyçün şehâmetlü Hân-ı âli-şân hazretleri tarafına Moskovlu tarafından verilen temessüğün tercemesidir.

Haşmetlü Rusya İmparatoriçesi'nin Kiyev Ceneralı olan Levyuşin nâm Cenerale vâkı' tenbîhi muktezâsınca bir taraftan biz ki zeyl-i vesikada mümziyiz, Ceneral-i merkûmdan Murahhas me'mûrlar ta'yîn ve Devlet-i Aliyye-i ebed-peyvendin emrine imtisâlen Ceneral-i merkûm ile bi'l-muhâbere celâdetlü Kırım Hânı hazretlerinden yine me'mûr ve Murahhas kılınan izzetlü Kapucıbaşı Ali Ağa ve Or Kâimmakâmı olan Sâlih Ağa cenâbları diğer taraftan re's-i hudûdda vâkı' Zaporova'nın Nikitin nâm ma'beri kurbünde cem' olunup Hân-ı müşârun-ileyh ile Ceneral-i merkûm beyinde vâkı' taahhüd muktezâsınca bi'l-ittifâk akd ü temhîd olundu ki; İmparatoriçe-i müşârun-ileyhânın

reâyâlarından olan Zaporova Kazakları ile Devlet-i Aliyye-i ebed-karârın reâyâsından olan Tatar tâifesi beyinde milâdın bin yedi yüz elli dört senesinde verilen nizâmdan berü târîh-i mezbûrun bin yedi yüz elli beş ve elli altı ve elli yedi ve elli sekiz ve elli dokuz ve zeyl-i vesikada işâret olunan işbu bin yedi yüz altmış senesinin gününe değin tâifeteyn-i mezkûreteyn beyinde dâhil ve hâric-i hudûdda vâkı' zarar u zâyîât ve birbirine gerek sirkat ve gerek lûsûsiyyet-i mütehevvirâne takribi ile bârgir ve hayvânât ve akça ve her dürlü eşyâlarına isâl olunan ziyânlar gerek arz olunan ve gerek arz olunmayan her güne şikâyetler tarafeynden ferâmûş ve sahife-i hâtırdan mahv u izâle

olunalar. Mârru'z-zikr bu gûne iddiâ husûsunda ahad-i tarafeynden min-ba'd bir dürlü hareket olunmaya. Ancak Rusya Devleti reâyâsından olup Zaporova Kazakları ve sâir reâyâlarından olan kimesneler istirkâk veyâhûd âhar bir takrîb ile meks etdirilip arâzî-i Osmâniyyede mevcûd bulunanlar teftîş ü tettebbu' ve bilâ-istisnâ Rusya cânibine istirdâd ve dostâne hitâm-pezîr olan işbu sulh tarafeyn hudûdlarında i'lân ü işâa ve fîmâ-ba'd harekât-ı hasene tettebbu' birle eşkiyâ zümresinden olan kimesnelerin men' u def'lerine sa'y ü ihtimâm oluna ve bâlâda mezkûr mevâddın

i'lân ve isbâtına tarafeynin me'mûrlarından mazmûnu müşâbih mümzâ ve memhûr iki kıt'a sened tahrîr olunup mübâdele olunmağla imzâmız ile mümzâ ve mührümüz ile memhûr işbu senedimiz diğér tarafın me'mûrlarına teslim olunmuşdur.

Milâd-ı Hazret-i İsa bin yedi yüz altmış senesi mâh-ı Kânûn-ı Evvel'inin yigirmi üçüncü gününde re's-i hudûdda vâkı' Nikitin nâm ma'ber kurbünde tahrîr olunmuşdur.

<p><i>İmzâ</i> Alson nâm Leh Rûsiyye Regmindinin¹ Polkovniki² Yosef Sinensgof <i>Mühür</i></p>	<p><i>İmzâ</i> Reyaçko nâm Sûvârî Regmindinin Koloneli³ ve me'mûr-ı nizâm-ı hudûd Baleşer Yunker <i>Mühür</i></p>
---	---

Zaporova Kazağı tâifesinin me'mûrları imzâları

<p>Ançıyani Grigoryo Kodorof <i>Mühür</i></p>	<p>Nikiteh Samyuk <i>Mühür</i></p>	<p>Grigoryo Luborosky <i>Mühür</i></p>	<p>Petro Kalmiski <i>Mühür</i></p>	<p>Vasili Çohoviç <i>Mühür</i></p>
--	---	---	---	---

¹ Regmend (İng. Regiment): Alay.

² Polkovnik: Albay.

³ Kolonel (İng. Colonel): Albay.

KIRIM HANININ, ZAPOROVA KAZAKLARI
VE TATARLARIN BİRBİRLERİNE VERDİKLERİ
ZARARLARIN BEŞ, ALTI YILDA BİR DEFA DEĞİL
YILDA BİR DEFA TEFTİŞ EDİLMESİ TEKLİFİNE DAİR
KAİMESİ

СВИТОК С ПРЕДЛОЖЕНИЕМ КРЫМСКОГО ХАНА
ОСУЩЕСТВЛЯТЬ ПРОВЕРКУ НАНЕСЕННОГО ДРУГ
ДРУГУ ЗАПОРОЖСКИМИ КАЗАКАМИ И ТАТАРАМИ
УЩЕРБА НЕ ОДИН РАЗ В ПЯТЬ, ШЕСТЬ ЛЕТ, А
КАЖДЫЙ ГОД

144

Kırım Hanı Kırım Giray Han'ın; Zaporova Kazakları ile Kırım Tatarlarının birbirlerine vermiş oldukları zarar konusunun neticelendirilmesi için Kiyev Generaline mektup gönderdiği, Kazakların, Tatarlara verdikleri zararların fazlalığını görünce iki tarafın da taleplerinden karşılıklı olarak vazgeçmesini istedikleri, bu arada bir miktar beygir teslimatında bulundukları ve sonuçta iki tarafın da dava ve taleplerinden vazgeçmesi hususunda karşılıklı temessükleildiği ve Rus tarafından alınan temessüğün ekte gönderildiği, ancak Kazakların Tatarlara verdikleri zarar çok daha fazla olduğundan bu konunun beş, altı senede bir defa teftiş edilmesi durumunda büyük bir yanlışla düşülmüş olacağından bundan sonra teftişin yılda bir defa yapılmasının yerinde olacağı, bu sebeple konunun Rusya'nın İstanbul'daki Kapı Kethüdası ile görüşülüp durumu devletine aksettirmesinin sağlanmasına dair gönderdiği kaime.

Крымский хан, Хан Крым Гирей, для разрешения вопроса о нанесении ущерба Запорожскими казаками и Крымскими татарами друг другу направил письмо Киевскому генералу, в котором шла речь о том, что очевидно что ущерб нанесенный Казаками Татарам намного больше и потому обе стороны хотят отказаться от требований друг к другу, при этом было сдано некоторое количество лошадей и в результате был составлен документ на собственность и обе стороны отказались от своих требований, полученный российской стороной документ прилагался к данному письму, так же учитывая то, что Казаки причиняют Татарам больший ущерб, будет уместно проводить проверки по данному вопросу не один раз в пять, шесть лет что приводит к ошибочному мнению, а с этого момента проводить проверки ежегодно, по этой причине сообщить данный вопрос Стамбульскому Управляющему (Ответственный за дела иностранных государств относящихся к Османской Империи (Прим. переводчика)) для того, чтобы он способствовал отражению этого вопроса при докладе руководству государства.

3 Ocak / января 1762

[s. 121] *Mazmûn-ı kâime-i Hân-ı âli-şân*

Maslahat-ı mezbûre hitâm-pezîr olması husûsunda Kiyev Generaline dostâne mektûb tahrîr ve Zaporova Kazakları tavâif-i Tatar'ın bi-hesâb zâyîât defterlerini müşâhede eylediklerinden işi evvel-bahâra tevkîf murâd etmişiken dokuz yüz doksan dokuz re's hargeleyi ba'de't-teslim iki taraftan altı senede ne mikdâr zâyîât vâkî' olmuş ise nesyen mensiyen terk ve âmme-i da'vâdan ibrâ-yı zimmet olunması sûretine tâlib olduklarından bu esnâda zikrolunan hargeleyi ve otuz iki re's menzil bârgirlerini teslim ve altmış sekiz senesinden yetmiş dört senesi Kânûn-ı Evvel'inin yigirmi üçüncü gününe gelince iki taraftan ne mikdâr zâyîât ve hasârât vâkî' olmuş, cümleten terk ve âmme-i da'vâdan ibrâ-yı zimmet birle tarafeynden temessükleşilip mesfûrûndan ahz

olunan temessük irsâl olunup ancak mesfûrların tavâyif-i Tatar'a dâimâ zarar u teaddileri efzûn olmakdan nâşi beş, altı senede bir kerre teftiş ve temşiyet verilmek lâzım gelir ise dûr u dirâz mağlata-i azîmeye bâdî ve fimâ-ba'd senede bir kerre iki taraftan murahaslar ta'yini ile iki tarafın zâyîâtı ne ise teftiş ve faysal verilmesinde sühûlet olmağın bu husûs Âsitâne-i Aliyye'de mukim Rusya Kapu Kethüdâsıyla müzâkere ve; "fimâ-ba'd tarafeynden vâkî' olan zâyîât ve hasârât ne ise senede bir kerre teftiş olunmasıyçün devleti tarafına tahrîr ve ifâde eylemesi" husûsu Kapu Kethüdâsı mûmâ-ileyhe tenbih olunması iltimâsını mutazammın hâlâ Kırım Hânı celâdetlü, şehâmetlü Kırım Giray Hân hazretlerinin vârid olan kâimelerinin mazmûnu bâ-fermân-ı âli kaydolundu.

RUSYA'YA TABİ ZAPOROVA KAZAKLARI İLE
OSMANLI'YA TABİ TATARLARIN 3 OCAK 1761 -
16 HAZİRAN 1762 DÖNEMİ İÇİN BİRBİRLERİNE
YÖNELİK HER TÜRLÜ ZARAR, ZİYAN DAVALARINDAN
KARŞILIKLI OLARAK VAZGEÇTİKLERİNE DAİR
RUSYA MURAHHASLARI TARAFINDAN KIRIM
MURAHHASLARINA VERİLEN SENET

РАСПИСКА ДАННАЯ КРЫМСКИМ ИСПОЛНИТЕЛЯМ
РОССИЙСКИМИ ИСПОЛНИТЕЛЯМИ О
ВСТРЕЧНОМ ОТКАЗЕ ОТ ДЕЛ КАСАТЕЛЬНО
НАНЕСЕННЫХ ДРУГ ДРУГУ ВСЕХ ВИДОВ УЩЕРБА,
УБЫТКОВ ЗАПОРОЖСКИМИ КАЗАКАМИ
ОТНОСЯЩИМИСЯ К РОССИИ И ТАТАРАМИ
ОТНОСЯЩИМИСЯ К ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИИ В
ПЕРИОД С 3 ЯНВАРЯ 1761 ГОДА ПО 16 ИЮНЯ 1762
ГОДА

Rusya İmparatorunun talimatıyla görevlendirilen Zaporova Kazakları murahasları ile Kırım Hanı tarafından görevlendirilen murahasların Kamenka'da bir araya gelerek Rusya'ya tabi Zaporova Kazakları ile Osmanlı Devleti'ne tabi Tatarlar arasında 3 Ocak 1761 - 16 Haziran 1762 döneminde meydana gelen her türlü hırsızlık, gasp, zarar, ziyan vs. ile ilgili dava, şikâyet ve taleplerden karşılıklı olarak vazgeçtikleri, ancak Osmanlı topraklarında esir olarak bulunan Rusya Devleti'ne tabi ahalinin araştırılıp Rusya tarafına iade olunmasına dair her iki tarafça ayrı ayrı düzenlenen senetlerden Rus murahaslarınca Kırım tarafına verilen 16 Haziran 1762 tarihli senedin tercümesi.

145

Перевод расписки переданной 16 июня 1762 года Российскими исполнительными представителями Крымской стороне, касательно принятого решения между Запорожскими Казаками относящимися к Российской Империи и Татарами относящимися к Османской Империи, о встречном отказе от жалоб и требований по делам всех видов грабежа, вымогательств, ущерба, потерь и т.д. в период с 3 января 1761 года по 16 июня 1762 года. Решение было принято совместно в Каменке направленными по приказу Российского Императора исполнительными представителями Запорожских Казаков и по приказу Крымского Хана назначенными представителями.

2 Temmuz / июля 1762

"İşbu temessük tercemesi, defterine kayd ve terceme ve aynı maan hıfz olunmak" bâbında sâdır olan fermân-ı âlî mücebince kaydolunup ash ve tercemesi sene [1]175 Zi'l-hicce Mühimmesi tobrasında hıfz olunmuşdur.

Re's-i hudûdda vâkı' Kamenka nâm mahalde Tatar ile Kazak tâifesi beyninde zuhûra gelen mübahasâtn tesviyesine ta'yîn olunan Rusya me'mûrlarının senedi tercemesidir. Fî 10 Z. sene [1]175.

Rusya cenerallerinden İsteresnef nâm Kavaliyere haşmetlü Rusya İmparatorunun vürûd eden tenbihine binâen biz ki zeyl-i vesikada imzalarımız ile mümzî Rûsiyye tarafından Murahhas me'mûrlarız ve Devlet-i Aliyye-i ebed-peyvendin emr-i Pâdişâhâneleriyle celâdetlü Kırım Hânı hazretleri tarafından ta'yîn olunan Or Kapusu Dizdârı izzetlü Sâlih Ağa ve Yedişikuvuloğlu Kâimmakâmı Murâdşâh Ağa ile Cemboyluk me'mûru Mansûr Ağa ve Yedişikuvuloğlu me'mûru Tomtar Mirzâ nâm, diğer tarafın me'mûrları Kamenka nâm mahalde cem' ve celâdetlü Hân-ı müşârun-ileyh ile İsteresnef nâm Ceneral-i merkûm beyninde verilen nizâm muktezâsınca dostâne bu minvâl üzere

akd ü temhid ve tanzîm olunmuşdur ki; milâd-ı Hazret-i İsa'nın bin yedi yüz altmış senesi mâh-ı Kânûn-ı Evvel'inin yigirmi üçüncü gününde vâkı' nizâmdan berü işbu sened imzâ olunduğu güne değin Rusya Devleti'nin reâyaları olan Zaporova Kazakları ile Devlet-i Aliyye'nin reâyaları olan Tatar beyninde hudûdların derûn ve birûnunda vukû' bulan zâyîât ve hasârât ve cebren veyâhûd sirkat takribiy-le bârgir ve hayvânât ve nukûd akça ve eşyâ-yı mütenevvia makûlesinden zuhûra gelen ziyânları ve hulâsa-i kelâm mazmûnunda olmak üzere her ne husûs sebkât etmiş ise ki, hakkında tarafeynden arz-ı isticâ vâkı' olmuş veyâhûd ile'l-ân şikâyet olmamış husûsâtдан ola; bu güne husûslar

ile'l-ebed ferâmûş olup haklarında fîmâ-ba'd tazmîn ve iddiâ mâddesi zikrolunmaya. Ancak Devlet-i Aliyye'nin arâzîlerinde esîr bulunan Rusya Devleti'nin reâyâları teftîş olup teslim ve istirdâd olunalar ve akd ü temhidi müyes-ser olan işbu nizâm re's-i hudûdda beyân ve ta'mim olup eşkıyâların zecr u men'lerine dâir fîmâ-ba'd ziyâde ihtimâm ile sa'y ü dikkat oluna ve işbu mâddenin tasdikına tarafeyn me'mûrları cânibinden mazmûn-ı mezkûreyi hâviye birer

sened tahrîr olunmağla tarafımızdan tahrîr olunan işbu se-nedimiz imzâlarımız ile mümzâ ve mühürlerimiz ile tasdik olup mârru'z-zikr taraf-ı diğerin me'mûrlarına teslim olunmuştur.

Milâdın bin yedi yüz altmış iki senesi mâh-ı Haziran'ı-nın beşinci gününde re's-i hudûdda vâkı' Kamenka nâm mahalde tahrîr olunmuştur.

<p><i>İmzâ</i> Macor-ı Evvel ve Komsar Mati Efremof¹</p>	<p><i>İmzâ</i> Kolciyo(?) Aşşoru ve Komsar Yovan Cohuc</p>
--	---

İmzâ-yı Zaporova Kazakları vekilleri

<p>Zaporova Kazaklarının İstarosta ya'nî Başeskisi Pleski</p>	<p><i>İmzâ</i> Nikitya Saybon</p>	<p><i>İmzâ</i> Eremiyo Vasilof</p>	<p><i>İmzâ</i> Yovan İsvinya(?)</p>
--	--	---	--

¹ Metinde "Efremok" şeklindedir.

KAZAKLAR İLE TATARLARIN BİRBİRLERİNE YÖNELİK
ZARAR ZİYAN İDDİALARININ GÖRÜŞÜLÜP KARARA
BAĞLANDIĞINA DAİR RUS GÖREVLİLERİN MEKTUB

ПИСЬМО РОССИЙСКИХ ПРЕДСТАВИТЕЛЕЙ
КАСАТЕЛЬНО РЕШЕНИЯ О РАССМОТРЕНИИ
УТВЕРЖДЕНИЙ КАЗАКОВ И ТАТАР О
НАНЕСЕННОМ ДРУГ ДРУГУ УЩЕРБЕ И УБЫТКАХ

146

Kazaklar ile Tatarlar arasındaki anlaşmazlıkların halli için Kırım murahhasları ile bir araya gelen Rus görevlilerin; her iki tarafın iddialarının ve zararlarının görüşüldüğü ve ispat olunanların geri alınıp sahiplerine verilmesi, şüpheli hususların ise geçen sene olduğu gibi birbirlerine karşılık tutulup bundan sonra dava konusu yapılması kararlaştırılarak tarafların buna dair birbirlerine senet verdikleri hususunda Kırım Hanına gönderdikleri mektubun tercümesi.

Перевод письма направленного российскими представителями Крымскому Хану, которые совместно с крымскими представителями приняли совместное решение О разрешении споров между Казаками и Татарами, сторонами совместно были рассмотрены утверждения и понесенные потери и принято решение в доказанных случаях нанесенный ущерб должен быть возмещен владельцу, а сомнительные случаи как и в прошлом году встречно подобраны в соответствии друг к другу и больше не будут вопросом возникновения споров. Согласно принятого решения стороны дали друг другу расписки.

20 Temmuz / июля 1763

"Temessük-i mezbûr tercemesi defterine kayd ve aslı ile maan Mühimme tobrasında hıfz olunmak" bâbında sâdır olan fermân-ı âlî mücebince bu mahalle kaydolunup sene [1]177 Safer'i Mühimme tobrasına vaz' ve hıfz olunmuşdur.

Milâd-ı Hazret-i İsa'mın bin yedi yüz altmış üç senesi mâh-ı Temmuz'unun dokuzuncu gününde Kazak tâifesiyle Tatar beyninde vâkı' münâzaâtın fasl ü hasmine ta'yîn ve re's-i hudûd[d]a cem' olan Rûsiyye me'mûrları tarafından celâdetlî Hân-ı âlî-şân hazretlerine tahrîr olunan mektûbun tercemesidir.

Or Kal'ası'nın Dizdârı olan Sâlih Ağa bendeleri vesâatıyla re's-i hudûdda vâkı' Kamenoy¹ nâm mahalle işbu mâh-ı Temmuz'un ikinci gününde bir kıt'a mektûb-ı Hânileri yedimize vusûl ve binâen-aleyh vech-i lâykâne üzre inhâ ve îlâm olunur ki; me'mûriyyetimiz muktezâsınca Murahhas olan me'mûrân-ı İlhanileriyle dostâne mülâkât ve tarafeynden zuhûra gelen iddiâlara dâir bi'd-Defaât müzâkere ve vâzihan isbât olunan zâyiât tarafeyn müddeilerine tamâmen istirdâd ve karîn-i irtiyâb [s. 122] olan husûsâta dâir kat'-ı rişte-i mübâhasât mülâhazasıyla sene-i sâbıkda verilen nizâma mutâbakaten meşkûk olan mâddeler tarafeyn

zâyiâtına mukâbele ve tatbîk olunarak fimâ-ba'd cânibeynden haklarında bir dürlü zikrolunmamak şartıyla nizâm verilip mu'tâd üzre tarafeynden dostâne sened verilmekle cânibeyn reâyâ vü berâyâlarının âsâyiş-i hâllerine inşâallâhü Teâlâ işbu me'mûriyyet ile temşiyet ve te'kid olunmuşdur.

İmzâ
Aleksiyo

İmzâ
Meti Eftene

¹ Metinde "قَامْنُوْی" imlası ile.

KAZAKLAR İLE TATARLARIN 17 HAZİRAN 1762 - 19
TEMMUZ 1766 DÖNEMİ İÇİN BİRBİRLERİNE YÖNELİK
ZARAR, ZİYAN TALEPLERİ İLE İLGİLİ OLARAK
RUSYA MURAHHASLARI TARAFINDAN KIRIM
MURAHHASLARINA VERİLEN SENET

РАСПИСКА ВЫДАННАЯ ИСПОЛНИТЕЛЯМИ
РОССИЙСКОЙ СТОРОНЫ ИСПОЛНИТЕЛЯМ
ИЗ КРЫМА КАСАТЕЛЬНО ТРЕБОВАНИЙ О
НАНЕСЕННЫХ СТОРОНАМИ ДРУГ ДРУГУ УЩЕРБА,
ПОТЕРЬ В ПЕРИОД С 17 ИЮНЯ 1762 ГОДА ПО 19
ИЮЛЯ 1766 ГОДА

Rusya İmparatoriçesinin talimatıyla görevlendirilen murahhaslar ile Kırım Hanı tarafından görevlendirilen murahhasların bir araya gelerek Kazaklar ile Tatarlar arasında 17 Haziran 1762 - 19 Temmuz 1766 döneminde meydana gelen her türlü hırsızlık, gasp, zarar, ziyan vs. ile ilgili iddialardan ispat olunanların sahiplerinin gönüllerinin razı edilmesi ve iki tarafça birbirlerine karşılık tutulan veya şüpheli veya bilinmeyen veya iki tarafın da dava konusu yapıldığı hususların ise tamamen unutulup herhangi bir biçimde talep edilmemesi, ancak Rusya Devleti'ne tabi Kazak vs. ahaliden esir olanların bulundukça geri alınmasının kararlaştırıldığına dair her iki tarafça mübadele edilmek üzere ayrı ayrı düzenlenen iki senetten Rus murahhaslarınca imzalanıp Kırım murahhaslarına verilen senedin tercümesi.

147

Перевод расписки переданной и подписанной Российскими представителями исполнительным представителям из Крыма, касательно совместного решения принятого исполнительными представителями направленными в регион по приказам Российской

Императрицы и Крымского Хана о возникших между Казаками и Татарами в период с 17 июня 1762 года по 19 июля 1766 года случаев всех видов грабежа, вымогательств, потерь, ущерба и т.д. Доказанные случаи должны быть разрешены до полного удовлетворения владельцев имущества, а положения в которых стороны настроены друг против друга или не известны обстоятельства или обе стороны не имеют претензий должны быть полностью забыты и ни в каком виде не должны требоваться, только граждане из общества Казаков относящихся к Государству Российскому которые были взяты в плен, по мере нахождения будут возвращены обратно. Данный документ составлен в двух экземплярах по одному для каждой из сторон.

19 Temmuz / июля 1766

Bâlâda mezkûr me'mûriyyetin te'kidîyün verilen senedin tercemesidir.

Haşmetlü Rûsiyye İmparatoriçesi tarafından Çeçrin nâm Kiyev Ceneraline verilen emr u tenbîh muktezâsınca biz ki zeyl-i vesîkada mûmzî Rûsiyye'nin Murahhaslarıyız ve celâdetlü Hân-ı âlî-şân hazretlerinin emri ile Murahhas ta'yîn olunan Or Kal'ası'nın Dizdâr-ı Evveli izzetlü Sâlih Ağa ve Dizdâr-ı Sânisî izzetlü Osmân Ağa Hân-ı müşârun-ileyh ile Ceneral-i mûmâ-ileyhin istisvâbı birle re's-i hudûdda vâkı' Kamnoy¹ nâm mahalde ictimâ' olduğumuzdan bi't-terâzî karâr verilmişdir ki; geçen milâd-ı Hazret-i İsâ'nın bin yedi yüz altmış iki senesinde mâh-ı Haziran'ın altıncı gününde verilen nizâmdan bu âna gelince Tatar ile Kazak tâîfeleri beyninde zuhûra gelen sirkat ve tecâvüzât ve gasb-ı bârgîr

ve gâret-i hayvânât ve nukûd akça ve zâyîât-ı sâire isbât olundukca müddeilerin hâtırları tatyib olunarak tarafeynden mübâdele ve meşkûk ve nâ-ma'lûm veyâhûd cânibeynden ile'l-ân da'vâ olmayan mâddeler külliyyet ile ferâmûş ve mahv u izâle olunup fimâ-ba'd bir dürlü mutâlebe olunmaya ve Rûsiyye İmparatoriçesinin reâyâsından olan Kazak ve sâir reâyâları esir olmağla bilâ-istisnâ bulundukca istirdâd olunup bundan sonra tecâvüzât dan keff-i yed birle tavâif-i mezkûrenin vech-i ahsen üzre hüsn-i muâşeret etmelerine tarafeynden bezl-i sa'y-i belîğ olunmak şartıyla bu def'a verilen nizâm re's-i hudûdda işâa olunmak üzre cânibeyn murahhaslarından iki kıt'a sened tahrîr ü imzâ olunup yek-digere

¹ Metinde "قائمى" imlası ile.

mübadele olunmak lâzım gelmekle tarafımızdan işbu sened
tahrîr ve imzâlarımız ile mümzâ ve mühürlerimiz ile mem-
hûr kılınıp teslim olunmuşdur.

Milâd-ı Hazret-i İsa'nın bin yedi yüz altmış altı senesi
mâh-ı Temmuz'unun sekizinci gününde tahrîr olunmuşdur.

<i>İmzâ</i> Meti Eftene <i>Mühür</i>	<i>İmzâ</i> Aleksiyo <i>Mühür</i>	<i>İmzâ</i> Kosmaroski <i>Mühür</i>	<i>İmzâ</i> Aleksiyo Pleski Zaporova zâbiti <i>Mühür</i>	<i>İmzâ</i> Nikite Satubu <i>Mühür</i>
---	--	--	--	---

KAZAKLAR İLE TATARLARIN 19 TEMMUZ 1763 - 19
TEMMUZ 1764 DÖNEMİ İÇİN BİRBİRLERİNE YÖNELİK
ZARAR, ZİYAN İDDİALARI İLE İLGİLİ OLARAK
RUSYA MURAHHASLARI TARAFINDAN KIRIM
MURAHHASLARINA VERİLEN İBRA KÂĞIDI

СВИДЕТЕЛЬСТВО О РЕАБИЛИТАЦИИ
(ОПРАВДАНИИ) ПЕРЕДАННОЕ РОССИЙСКИМИ
ИСПОЛНИТЕЛЬНЫМИ ЛИЦАМИ КРЫМСКИМ
ИСПОЛНИТЕЛЯМ КАСАТЕЛЬНО УТВЕРЖДЕНИЙ О
ПОТЕРЯХ, УЩЕРБЕ НАНЕСЕННОМ КАЗАКАМИ И
ТАТАРАМИ ДРУГ ДРУГУ В ПЕРИОД С 19 ИЮЛЯ 1763
ГОДА ПО 19 ИЮЛЯ 1764 ГОДА

148

Rusya İmparatoriçesinin talimatıyla görevlendirilen murahhaslar ile Kırım Hanı tarafından görevlendirilen murahhasların bir araya gelerek Zaporova Kazakları ile Tatarlar arasında 19 Temmuz 1763 - 19 Temmuz 1764 döneminde meydana gelen her türlü hırsızlık, gasp, zarar, ziyan vs. ile ilgili iddialardan ispat olunanların geri alınması, şüpheli veya bilinmeyen hususların ise tamamen unutulup herhangi bir biçimde talep edilmemesi, ancak Rusya Devleti'ne tabi Zaporova Kazağı vs. ahaliden esir olanların geri alınmasının kararlaştırıldığına dair her iki tarafça mübadele edilmek üzere ayrı ayrı düzenlenen ibra kâğıtlarından 19 Temmuz 1764 tarihinde Rus murahhaslarınca imzalanıp Kırım murahhaslarına verilen ibra kâğıdı.

Свидетельство о реабилитации переданное исполнителями российской стороны исполнителям татарской стороны 19 июля 1764 года составленное исполнительными представителями направленных по приказам Российской Императрицы и Крымского Хана, совместно для разрешения вопроса возникшего между Запорожскими казаками и Татарами в период с 19 июля 1763 года по 19 июля 1764 касательно утверждений о имевших место случаях всех видов воровства, вымогательств, потерь, ущерба и т.д. Исполнителями было принято совместное решение, из указанных выше утверждений все что было доказано вернуть, а те случаи что под сомнением или обстоятельства не известны должны быть полностью забыты и ни в каком виде не должны требоваться, только пленные взятые из общества Запорожских Казаков относящегося к Государству Российскому могут быть возвращены. Документ составлен для каждой стороны по отдельности для обмена обоими сторонами.

2 Eylül / сентября 1764

"Divân Kalemî'ne kayd ve hıfz olunmak" bâbında sâdır olan fermân-ı âlî mücebine bu mahalle kaydolunup evrâk-ı mezbûre Ra. sene[1]178 Mühimme tobrasında hıfz olunmuşdur.

Rûsiyyelü ile Tatar tâifesi beyninde hudûdda vukû' bulan hasârât ve zâyiât husûsunda bî't-terâzî Rûsiyyelü tarafından bin yüz yetmiş sekiz senesi Saferu'l-hayrın yigirmi beşinci gününde tahrîr ve i'tâ olunan ibrâ kâğıdlarının tercemesidir. Fî 5 Ra. sene[1]178.

Rûsiyye İmparatoriçesinin Kiyovya Ceneraline olan tenbihi muktezâsınca biz ki zeyl-i vesikada mastûru'l-esami Rûsiyye Devleti tarafından vekilleriz; celâdetlü Kırım Hânı hazretleri tarafından me'mûriyyet-i âti'z-zikrin te'diyesine ta'yîn olunan Or Dizdârı Sâlih Ağa ve Beğ Mirzâ ve Doğan Mirzâ ve Mûsâ Mî[r]zâ ve İnce Mirzâ nâmün kimesneler ile maan hudûd başında Nikitin nâm ma'bere karib Kamne tesmiye olunur mahalle vürûd etdiğimizde Hân-ı müşârun-ileyhin rızâsı üzre Ceneral-i mûmâ-ileyh ile ittifâkan terâzî

olunup karar verilmişdir: Târih-i Nasârânın bin yedi yüz altmış üç senesi mâh-ı Temmuz'unun sekizinci gününde vâkı' olan ibrâdan sonra zeyl-i vesikada muharrer olan târihe değin gerek hudûd derûnunda ve gerek hudûd hâricinde Zaporova Kazakları tâifesiyle Tatar beyninde birbirlerine isâl eyledikleri hasârât ve bârgir ve sâir devâbb u mevâşi ve akça ve gayri eşyanın nehb ü gasbı misillü teaddiyât alenen isbât olunup istirdâdı ile tarafeyne terâzî ve tesâfi vâkı' ol-dukdan sonra fî-eyyi husûsin kân iştikâ olunan ba'zı mechûl

ve meşkûk iddiâları nesyen mensiyyen kalıp ve zikre getirilmeyip ve min-ba'd tarafeynden bu misillü mütâlebâta şürû' olunmayıp fakat Zaporova Kazakları tâifesinden ve sâir Rûsiyye İmparatoriçesinin reâyâsından kayd-ı esirde bulunanlar bilâ-istisnâ¹ istirdâd ve tarafeynden kuttâu't-tarik vesâil-i münâsibe ile men' u zecrine tarafeynin sa'y ü ihtimâmı zımında işbu şurût-ı tasfiye i'lân ü işâat olunmak

üzre nizâm verilmeğin te'kidten li'l-hâl ve tasdikan li'l-makâl cânibeynden ta'yîn ve me'mûr olan vekiller tarafından ibrâ kâğıdları tahrîr ve mühür ve imzaları vaz' ve tarafeynden vech-i esahh üzre târih-i Nasârânın bin yedi yüz altmış dört senesi mâh-ı Temmuz'unun sekizinci gününde mübâdele olunmuşdur.

Rusya Devleti tarafından husûs-ı mezbûra me'mûr olanların esâmîleri:

Matoy Efremok	İvan Zükevec
----------------------	---------------------

Zaporova Kazakları tarafından me'mûr olanların esâmîleri:

Peç Kamiyesivsky	Nikolay Timokof	Vasilei Pisinic²
-------------------------	------------------------	------------------------------------

¹ Metinde "bi'l-istisnâ" şeklindedir.

² Defterde, bu sayfanın kalan kısmı boştur.

OSMANLI VE MOSKOV DEVLETLERİNCE TAYİN
EDİLEN SINIR TESPİT GÖREVLİLERİNİN LEH
SINIRINDAN GAZİKIRMAN YURDUNA KADAR
OLAN BÖLGEDE BELİRLEDİKLERİ SINIRLARA DAİR
TANZİM OLUNAN HÜCCET VE TEMESSÜKLERİN
KAYDEDİLMESİNE DAİR FERMAN

УКАЗ О РЕГИСТРАЦИИ ПОЛОЖЕНИЙ И АКТОВ
СОСТАВЛЕННЫХ В РЕЗУЛЬТАТЕ РАБОТЫ
ДЕЛЕГАЦИИ СОСТОЯЩЕЙ ИЗ ПРЕДСТАВИТЕЛЕЙ
ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИИ И МОСКОВСКОГО
ГОСУДАРСТВА ДЛЯ ОПРЕДЕЛЕНИЯ ГРАНИЦ ОТ
ПОЛЬСКОЙ ГРАНИЦЫ ДО ЗЕМЕЛЬ ГАЗИКИРМАНА

Osmanlı ve Moskov devletlerinin, Leh hududunun sonundaki sınır işaretinden başlayıp Gazikirman yurdunda son bulan ve iki devlet arasında akdolunan antlaşma gereğince her iki tarafın sınır tespit görevlilerinin ittifakla belirledikleri sınırlarını havi iki hüccet ile bu görevliler tarafından tanzim olunup imzalanarak mübadele edilen temessüklerin Divân-ı Hümayun'daki deftere, Name cüzüne ve Moskovlu Mevaddı defterine aynen kaydedilmeleri ve Başmuhassebe'ye kaydedilmeleri için de birer suretlerinin verilmesine dair fermân-ı âlî.

149

Указ о регистрации, составленных представителями Османской и Российской империй, документов и актов, об установлении разделительных знаков и обозначении границы между двумя государствами согласно подписанного Российским и Османским государством договора, на месте были определены границы от места где заканчивается Польская граница до места где начинаются земли Газикирмана, данные документы зарегистрировать в книге Дивани Хюмайун (Орган рассмотрения и принятия решений в государственных делах Османской Империи, (Прим.перевод.)), в Наме Джюзю (запись по разделам, Внести в раздел регистрации (Прим. перевод.)) и Книгу регистрации указов Государства Российского, так же передать по экземпляру главному бухгалтеру, чтобы он зарегистрировал в своих документах.

13 Ocak / января 1741

[s. 123] Zırde mukayyed hücec ve temessüklerin kaydı için sâdır olan fermân-ı âlî sûretidir.

Devlet-i Aliyye-i rûz-efzûn ile Moskov Devleti beyninde bu def'a müebbeden mün'akıd olan sulh u salâh için ahz ü itâ kılınan tasdiknâme ve ahidnâme-i hümayûnda tasrih olduğu üzere Aksu verâsında tahdid ü temyiz olunacak hudûd ve sınır için bundan akdem gönderilen Dîvân-ı Hümayûn Hâcegânından Mustafâ Beğefendi ve Dergâh-ı Âlî Kapucıbaşlarından Akkirmanî Seyyid İbrâhîm Ağa ve eşrâf-ı kuzâtdan Sivas Muvakkıtı Seyyid Mehemed Efendi me'mûr kılınıp mûmâ-ileyhim savb-ı merkûma ba'de'l-vürûd Kırım Hânı celâdetlü, şehâmetlü Selâmet Giray Hân¹ hazretlerinin inzımâm-ı ma'rifetleri ve Özi Vâlisi Vezîr-i mükerrerem izzetlü Nu'mân Paşa hazretlerinin nezâret ve mübâşeretleriyle emr-i tahdide ibtidâr ve Moskov tarafından Muhaddid ta'yîn olunan Neyopliyof nâm Muhaddid ile tesviye-i emr-i tahdide bezl-i iktidâr ederek

ibtidâ Lehlü hudûdunun intihâsında vâkı' hunkalardan bed' olunup Gazikirman yurdunda nihâyet buluncaya dek bi'l-ittifâk ta'yîn ve tefrik eyledikleri hudûdları hâvî tahrîr ve imlâ kılınan iki kıt'a hücec-i şer'iyye ve Devlet-i Aliyye muhaddidleri mûmâ-ileyhimânın verdikleri memhûr ve mûmzâ temessük sûreti ile Moskovlu Muhaddidi mûmâ-ileyhin lisânları üzere ve imzâsı kendü hattı ile mûmzâ ve mührü ile memhûr olan temessük tercemesinin mahâll-i müteaddideye kaydı muktezî olmağla Dîvân-ı Hümayûn'da mahfûz olan deftere ve kezâlik Nâme cüz'üne ve Moskovlu Mevâddı defterinin zeyline bi-aynihim sebt ü kayd ve Başmuhassebe'ye dahi kaydolunmak için aynı ile birer sûretleri verilmek ve asılları Kise tarafında hıfz olunmak.

Fî 25 L. sene 1153²

¹ Kırım Hanı II. Selâmet Giray Han (hd. 1740-1743).

² Defterde, bu sayfanın kalan kısmı boştur.

OSMANLI - MOSKOV SINIRININ LEH SINIRINDAN
İTİBAREN NASIL BELİRLENECEĞİ HAKKINDA HER
İKİ TARAFIN TAYİN ETTİĞİ GÖREVLİLERCE ALINAN
KARARA DAİR HÜCCET

ПОЛОЖЕНИЕ О РЕШЕНИИ, ПРИНЯТОМ
ПРЕДСТАВИТЕЛЯМИ ОСМАНСКОГО И
МОСКОВСКОГО ГОСУДАРСТВ, КОТОРЫЕ БЫЛИ
НАПРАВЛЕННЫ ДЛЯ ОПРЕДЕЛЕНИЯ ГРАНИЦЫ,
О ТОМ КАК БУДЕТ ОБОЗНАЧАТЬСЯ ГРАНИЦА
НАЧИНАЯ С ПОЛЬСКОЙ ГРАНИЦЫ

Osmanlı ve Moskov devletlerinin sınırlarının, iki devlet arasında akdolunan antlaşma gereğince, 1118 tarihinde Koç Mehmed Paşa zamanında mübadele edilen hudut temessükleri esas alınarak ve işaretler konulmak suretiyle belirlenmesi için her iki tarafça tayin olunan görevlilerin yaptıkları görüşmeler neticesinde; sınır tespit işine Leh hudutlarının sonunda bulunan sınır işaretinden başlanıp Kamenka Nehri'nin Özi Nehri'ne döküldüğü yere kadar sınır işaretleri konulmak suretiyle yapılmasına karar verildiğine dair hüccet.

150

Положение о принятии Решения в результате совместной работы представителей Османского и Московского государств, направленных согласно подписанного между государствами договора в регион, взяв за основу акты 1118 года времен Коч Мехмеда Пашы о обозначении границ, с условием установки разделительных знаков, начиная с места где заканчивается Польская граница, взяв его за начало поставить раздельные знаки до места где река Каменка впадает в реку Днепр.

1 Ekim / октября 1740

[s. 124] Aksu cânibi muhaddidlerinin tahdîd-i hudûda mübâşeretlerin hâvî hüccetin sûretidir. Ash Kise tarafındadır.

El-emru hasbemâ hurrire fih.
Nemekahü'l-'abdü'l-'fakîru ileyhi -sübhânehû ve teâlâ-

Es-seyyid Mehemmed

El-me'mûru bi-rü'yeti hâze'l-'emri'l-'hatîr
min-kıbeli men bihî inâyetü'l-'Meliki'l-'Kadîr -ufiye anhö-
Mühür

Sebeb-i tahrîr-i kitâb ve mûcib-i tasfîr-i hitâb oldur ki:

Devlet-i Aliyye-i dâimü'l-'karâr ile Moskovlu beyninde müceddeden mün'akıd olan musâlaha-i müebbede-i mübârekenin şurût ve kuyûdu mücebince tarafeynden ahz ü itâ olunan ahidnâmelerde zikr u tasrîh olunduğu üzre bin yüz on sekiz târihinde Koç Mehemmed Paşa'nın ahz ü itâ etdiği hudûd temessükleri üzre tefrik-ı arâzi ve temyiz-i sinur için vaz'-ı alâim olunmak lâzım ü ehemm olmağın kemâ-yenbağî keşif ve imzâsı bâbında bu fakire hitâben emr-i âli sâdır ve kezâlik husûs-ı mezkûrun kemâl-i adl ü insâfla irâet ve pezirâ-yı hüsn-i hitâm olmasıyçün bâ-fermân-ı âli ta'yîn buyurulan râfiâ hâze'l-'kitâb kıdvete-yi'l-'emâcidi ve'l-'a'yân Silâhdâr Ocağı Kâtibi saâdetlü Mir Mustafâ Efendi ve bu havâlîde vukûf-ı tâmmı olan Ser-bevvâbîn-i Dergâh-ı Âli Akkirmanî es-Seyyid el-Hâc İbrâhîm Ağa ve menziletlü,

celâdetlü Hân-ı âli-şân-ı şehâmet-nişân hazretleri taraf-ı şeriflerinden maiyyetlerine ta'yîn buyurulan Polad Ağa ve Seyyid Şâfiî Ağa ve Dergâh-ı Âli Çavuşlarından Mahmûd Ağa ve sair Devlet-i Aliyye tarafından ta'yîn olunan serhadd-i mansûre ağalarından Bender Kal'ası'nda Sol Kol İbrâhîm Ağa ve Fârisân-ı Râbî' Şâtîr Ali Ağa ve Akkirman Kal'ası'nda Sol Kol es-Seyyid Ahmed Ağa ve Ebûbekir Kethüdâ ve Mehmed Kethüdâ ve Ali Kethüdâ ve İbrâhîm Bölükbaşı ve Hasan Bölükbaşı ve İslâm Bölükbaşı ve Bayram Bölükbaşı ve Şa'bân Bölükbaşı ve Süleymân Bölükbaşı ve Mehmed Bölükbaşı ve Hüseyin Bölükbaşı ve Bektaş Bölükbaşı ve Alemdâr Ali Beğ ve İbrâhîm Beğ ve Abdî Beğ ve Mehmed Beğ ve Mustafâ Beğ ve Karavulcu Hüseyin Beğ ve Alafvat(?) ve İbrâhîm Çavuş ve Feyzullâh Çavuş ve Mustafâ

Çavuş ve Mustafâ Yazıcı ve Genç Ali Odabaşı ve Çehârşenbe Odabaşı ve Enuş Odabaşı ve Süleymân Yazıcı ve Kenarca Mehmed ve Yeğen Halîl ve sâir ağalardan ve neferâtdan bu havâilileri dâimâ geşt ü güzâr ile ıttılâ'-ı tām hâsıl eden müsinn ü ihtiyârlardan ma'lûmü'l-esâmî ve'l-eşhâs cemm-i gafîr ve cem'-i kesîr kimesneler ile mârru'z-zikr temessükde ismi mastûr ve mezkûr olan Aksu demekle şehir nehrin Bender cânibinde vâkı' sevâhiline konulup akd-i meclis-i şer'-i Nebevî ve hudûd temessüğü kırâet olundukda mazmûnu Leh hudûdlarının intihâsında vâkı' hunkalardan bed' olunup ondan Aksu'yun akındısıyla dört sâat baîd olan mahall-i mükâlemelerine ve ondan Aksu ile iki sâat aşâğı vararak Kuclek(?) ya'nî Büyük Konar nâm mahalle ve ondan intihâsı olan Nehr-i Kamenka'nın¹ Özi Suyu'na munsab olduğu mahalline değin bu vechile tasrîh olmağın ve hunkalar dahi nehr-i mezkûrun Bender cânibinde olduğu muâyene ve müşâhede olundukdan sonra mûmâ-ileyhimâ hazerâtı husûs-ı mezkûrun keyfiyyetini ahâlî-i mezbûrundan suâl etdiklerinde; "Göksu'yun Aksu'ya munsab olduğu mahallin çeyrek sâat aşâğısında vâkı' işbu muâyene ve müşâhede olunan hunkalardan gayri karşısında hunka olmayıp ve Muhaddid-i sâbık dahi nehr-i mezkûru karşıya mürûr etmeyip yalnız temessükâtı ile iktifâ olunmak üzere nizâm verdiler." deyu her biri müttefikü'l-kelâm olduklarından sonra ahâlî-i mezbûrundan sudûr eden kelimât-ı meşrûhalarını ve mazmûn-ı temessüğü hakkâniyyet ile tefekkür ve teemmül etdiklerinde zikri mürûr eden hunkalardan bed' olunup Aksu'yun akındısıyla mahall-i mükâlemelerine, ondan iki sâat aşâğı vararak mârru'z-zikr Konar nâm mahalle varılmış; "Bunun mecmûu nehr-i mezbûrun cânib-i şimâlinde vâkı' olması emr-i bedîhî olduğundan başka bu misillü şöhet-şîâr nehr-i azimin temessükde dahi müstereklik zikri tasrîh olunmadıkca Moskovlunun nehr-i mezbûrda şer'an ve kânûnen bir dürlü alâka ve medhali olmayacağı ayân ü beyân olmuştur." deyu mütevekkilen ala'l-lâhi'l-Hayyî'l-Kayyûm mârru'z-zikr hunkaların kurbünden nehr-i merkûmu karşıya mürûr ve sevâhiline konulup

ve Moskovlu Muhaddidi Neyopliyof nâm Beğzâde dahi Göksu'yun sevâhiline konup orduları beyinde birer kıt'a mükâleme çadırı kurulup husûs-ı mezkûra dâir bi'd-defaât mükâleme ve münâkaşa ve münâzaât-ı ekide esnâsında Moskovlu Muhaddidi mûmâ-ileyh mârru'z-zikr hunkalardan bed' olunmasını sened-i kavî ittihâzile nehr-i mezkûrda müstereklik iddiâsında olup ve mûmâ-ileyhimâ dahi cevâblarında; "Çünkü emr-i tahdîdin mukaddemi vaz'-ı alâim ile olmayıp hemân tarafeynden ahz ü itâ etdikleri temessükâtı ile nizâm verdikleri zâhir ü nümâyân olduğundan mâadâ Devlet-i Aliyye ile Leh Cumhûru beyinde hudûd intihâsı olmak üzere zikrettikleri ve murâdları Göksu olup nehr-i mezbûrun sahrâsında vâkı' bi'l-muâyene müşâhede olunan tûlânî ve kadîmî mürtefi' depelerden ibtidâ etdiklerinde kat'â şübhe yokdur." deyu şer'an ve kânûnen verdikleri cevâblarıyla Moskovlu Muhaddidi bi'l-âhire ilzâm olmağın hak zâhir oldukda ibtidâ-i hudûd Leh hudûdlarının intihâsından olmak üzere bed' olunup ondan Aksu'yun akındısıyla mârru'z-zikr Büyük Konar tesmiye olunur mahalle ol dahi meşhûr bi'l-enâm ve ma'rûf bi'l-benân olduğuna binâen alâim makâmına kâim olup ondan sahrâ ile gidilip iki sâat mesâfede vâkı' Harbuzene-i Kebîr² Nehri'ni mürûr ve sahrâsına vaz'-ı alâim için devleteyn beyinde birer hunka ihdâs olunup ondan intihâ-i hudûd olan Nehr-i Kamenka'nın Özi Suyu'na munsab olduğu mahalline değin tahdid ve temyiz olunmasını müş'ir tarafeynden memhûr ve mu'teber temessükler tahrîr ve ahz ü itâ olunmak üzere nizâm verileceğini hâlâ Özi Vâlisi Vezîr-i Âsaf-nazîr devletlü, inâyetlü Nu'mân Paşa hazretlerine dahi tahrîr ve istizân olundukda müşârun-ileyh hazretleri emr-i tahdide bu vechile mübâşeret ve ibtidâ olunmasını re'y-i savâb buyurmalarıyla mücebince temessükler ahz ü itâ olunmağın mâ hüve'l-vâkı' bi'l-ibtigâ ketm olundu.

Hurrîre fi'l-yevmi'l-âşir min-Recebi'l-ferd li-sene selâse ve hamsîn ve miete ve elf. [10 B. 1153]

Şühûdü'l-hâl

Es-seyyid Ömer Ağa tâbî-i Mîr Mustafâ Efendi / Fâhru'l-akrân el-Hâc İbrâhîm tâbî-i Mîr Mustafâ Efendi / Fâhru'l-akrân Mehmed Ağa tâbî-i Mîr Mustafâ Efendi / Fâhru'l-akrân İsmâîl Ağa ibn-i el-Hâc Şa'bân / Fâhru'l-akrân Molla Mustafâ tâbî-i Mîr Mustafâ Efendi / Fâhru'l-akrân Hasan Efendi tâbî-i Mîr Mustafâ Efendi / Hüseyin Ağa, Akkirmanî / Çukadâr Ahmed Ağa / Çukadâr Hüseyin Ağa / Kara Mehmed tâbî-i Seyyid İbrâhîm Ağa / Çukadâr Mustafâ Ağa / Sipâhî Ali Ağa / Hüseyin Ağa / Veska(?) Mustafâ Beşe ve gayruhum mine'l-huzzâr.

Mukâbele şod.

¹ Kam'yanka Nehri (Ukrayna).

² Arbuzyinka Nehri (Ukrayna). Bu isim, 153 numaralı kayıttta "Grabuze" olarak geçmektedir.

OSMANLI VE MOSKOV DEVLETLERİNCE TAYİN
EDİLEN SINIR TESPİT GÖREVLİLERİNİN LEH
SINIRINDAN GAZİKIRMAN ARAZİSİNE KADAR
OLAN BÖLGEDE YAPTIKLARI ÇALIŞMALARIN VE
BELİRLLEDİKLERİ SINIRLARIN AYRINTILARINA DAİR
TANZİM OLUNAN HÜCCET

ПОЛОЖЕНИЕ СОСТОЯЩЕЕ ИЗ ПОДРОБНОГО
ОПИСАНИЯ ОПРЕДЕЛЕННЫХ ГРАНИЦ,
КАК РЕЗУЛЬТАТ СОВМЕСТНОЙ РАБОТЫ
НАПРАВЛЕННЫХ ОСМАСКИМ И МОСКОВСКИМ
ГОСУДАРСТВАМИ ПРЕДСТАВИТЕЛЕЙ НА
ТЕРРИТОРИИ ОТ ПОЛЬСКОЙ ГРАНИЦЫ ДО
ЗЕМЕЛЬ ГАЗИКИРМАНА

151

Osmanlı ve Moskov devletlerinin sınırlarının, iki devlet arasında akdolan antlaşmada belirtildiği şekilde, 1118 (1705)¹ tarihinde Koç Mehmed Paşa zamanında mübadele edilen hudut temessükleri esas alınarak ve işaretler konulmak suretiyle belirlenmesi için, her iki tarafa tayin olunan görevlilerin bir araya gelerek sınır tespit işine başladığı ve Bender tarafında Göksu Nehri'nin Aksu Nehri'ne döküldüğü bölgedeki Leh hudutlarının sonunda bulunan sınır işaretinin sınır başı, Gazikirman'a dört mil uzaklıktaki Kamenka Nehri'nin Özi Nehri'ne döküldüğü yerin de sınır sonu olarak kabul edildiği, bu aradaki muhtelif yerlere sınır işaretleri konulduğu ve kırk iki saatten fazla süren bu hattın sağ tarafının Osmanlı, sol tarafının da Moskov toprağı olduğu, ayrıca Rus tarafının ısrarından dolayı temessüğe "Rusya Devleti ahalisinin Osmanlı Devleti nehirlerinde balık avlamalarına ve karadaki diğer menfaatlerine mâni olunması" hususunda da bir madde eklendiğine dair hüccet.

Положение о добавлении нового пункта, для определения границ между Османским и Московским государствами, на основании достигнутых договоренностей и подписанного договора, в том виде как указано в договоре, беря за основу акты составленные при определении границы во времена Коч Мехмеда Пашы 1118 (1705) год, с условием ставить приграничные столбы, направленные с обеих сторон представители прибыли в регион и начали совместную работу по определению границы в месте где река Гёксу впадает в реку Аксу на стороне прохождения торговли, в конце Польской границы был поставлен приграничный столб, означающий начало границы, а место в четырех милях от земель Газикирмана, где река Каменка впадает в реку Днепр определили как конец границы, в этом промежутке были поставлены разделительные знаки приграничные столбы, и правая сторона этой линии делящаяся более сорока двух часов, стала принадлежать Османской Империи, а левая Московскому Государству, так же в связи с тем, что российская сторона сильно настаивала был добавлен еще один пункт « Не препятствовать сообществу Российского Государства ловить рыбу в реках Османского Государства и другим выгодам на суше».

16 Kasım / ноября 1740

[s. 125] Aksu cânibi muhaddidlerinin emr-i tahdidi hitâm ve itmâmların müş'ir hüccetin sûretidir. Ash Kîse tarafındadır.

El-emru hasbemâ hurrire fih.
Nemekahü'l-'abdü'l-'fakîru ileyhi -sûbhânehû ve teâlâ-
Es-seyyid Mehmed
El-me'mûru bi-rû'yeti hâze'l-emri'l-hatîr
min-kibeli men bihî inâyetü'l-Meliki'l-Kadîr
-ufiye anhö-

¹ Bu hicri tarih miladi 1706-1707 yıllarına tekabül etmekle beraber burada ve defterdeki diğer bazı kayıtlarda hicri ve miladi tarihleri

birlikte bu şekilde yazılı olduğu için özet metnine de bu şekilde aktarılmıştır.

Hamd-i Hudâ-yı müteâl ve salât ü selâm-ı Resûl-i hüceste-ıhsâl ve ashâb-ı zül'iclâl ile tezyîn olundukdan sonra işbu kitâb-ı müstetâbın tahrîr ü inşâ ve tasîr ü imlâsına bâis ü bâdî oldur ki:

Pâdişâh-ı din-i İslâm ve sultân-ı selâtin-ı cihân ve hâkân-ı havâkin-ı zamân, vâris-i mülk-i Süleymân, bâis-i emn ü emân, nâsir-ı şer'-i şerif-i Seyyidül-mürselin, sultân ib-nü's-sultân es-Sultân el-Gâzî Mahmûd Hân ibnüs-Sultân Mustafâ Hân -lâ-zâlet âyâtü saltanatihî mastüreten fî-sahâyi-fî'l-eyyâm ve mâ-berihat silsiletü hilâfetihî müteselsilen ilâ-inkırâz'd-dühûri ve'l-a'vâm- hazretleriyle serhadd-i mansûre civârında vâkı' mülûk-i Nasârâdan Moskov Çarıçesi beyninde ber-vech-i te'bid müceddeden mün'akid olan musâlaha-i mübârekenin şurût ve kuyûdu mücebince istihkâm-ı muâhede için tarafeynden ahz ü itâ olunan ahidnâmelerde zikr u tasrîh olunduğu vechile bin yedi yüz beş ya'nî on sekiz târihinde Koç Mehmed Paşa'nın ahz ü itâ ettiği hudûd temessükleri üzere tefrîk-ı arâzî ve temyîz-i sınır için vaz'-ı alâim olunmak lâzım ü ehemm olmağın husûs-ı mezbûrun kemâ-yenbağî keşif ve itmâm ve imzâsı bâbında bu fakîre hitâben emr-i âli sâdır ve kezâlik kemâl-i adl ü insâfla irâet ve pezirâ-yı hüsn-i hitâm bulmasıyçün bâ-fermân-ı âli Muhaddid ta'yîn buyurulan râfiâ hâze'l-kitâb kıdvete'yîl-emâcidi ve'l-a'yân Silâhdâr Ocağı Kâtibi saâdetlü Mîr Mustafâ Efendi ve bu havâlilerin cüz'iyât ü külliyyâtına vukûf-ı tammı olan Ser-bevvâbin-i Dergâh-ı Âli Akkirmanî es-Seyyid el-Hâc İbrâhîm Ağa ve menziletlü, celâdetlü Hân-ı âli-şân-ı şehâmet-nişân hazretleri taraf-ı şerîflerinden maiyyetlerine ta'yîn buyurulan Polad Ağa ve Seyyid Şâfi'[î] Ağa ve Dergâh-ı Âli Çavuşlarından Mahmûd Ağa ve sâir Devlet-i Aliyye tarafından ta'yîn olunan serhadd-i mansûre ağalarından Bender Kal'ası'nda Sol Kol İbrâhîm Ağa ve Fârisân-ı Râbî' Şâtır Ali Ağa ve Akkirman Kal'ası'nda Sol Kol es-Seyyid Ahmed Ağa ve Ebûbekir Kethüdâ ve Mehmed Kethüdâ ve Ali Kethüdâ ve İbrâhîm Bölükbaşı ve Hasan Bölükbaşı ve İslâm Bölükbaşı ve Bayram Bölükbaşı ve Şa'bân Bölükbaşı ve Süleymân Bölükbaşı ve Mehmed Bölükbaşı ve Hüseyin Bölükbaşı ve Bektaş Bölükbaşı ve Alemdâr Ali Beğ ve İbrâhîm Beğ ve Abdî Beğ ve Mehmed Beğ ve Mustafâ Beğ ve Karavulcu Hüseyin Beğ ve İbrâhîm Çavuş ve Feyzullâh Çavuş ve Genç Ali Odabaşı ve Mustafâ Yazıcı ve Süleymân Yazıcı ve Kenarca Mehmed ve Yeğen Halil ve sâir ağalardan ve neferâtdan bu havâlileri dâimâ geşt ü güzâr ile ittılâ'-ı tâm hâsıl eden müsinn ü ihtiyârlardan ma'lûmül-esâmî ve'l-eshâs cemm-i gafîr ve cem'-i kesîr kimesneler ile mârru'z-zikr temessükde ismi mastûr ve mezkûr olan Aksu demekle şehir nehrin Bender cânibi sevâhiline konulup akd-i meclis-i şer'-i Nebevî ve hudûd temessüğü kırâet olundukda mazmûnu Leh hudûdlarının intihâsında vâkı' hunkalardan bed' olunmak üzere zikr u tasrîh olmağın husûs-ı

mezkûrun keyfiyyeti ahâli-i mezbûrundan suâl olundukda; "*Muhaddid-i sâbık-ı mezkûr vaz'-ı alâim etmeyip yalmz işbu temessükler ile nizâm verdiler.*" deyu her biri müttefikü'l-kelâm olduklarında mûmâ-ileyhimâ hazerâtı dahi mezbûrundan sudûr eden kelimât-ı meşrûhaların ve mazmûn-ı temessüğü hakkâniyyet ile tefekkür ve teemmül edip mütevekkilen ala'l-lâhi'l-Hayyil-Kayyûm Göksu'yun Aksu'ya munsab olduğu mahallin çeyrek sâat aşağısında olup fi'l-asl Lehli ile vaz'-ı alâim için ihdâs olunan hunkaların kurbünde nehr-i merkûmu karşıya geçip ve sevâhiline konulup Moskov Çarıçesi tarafından bâ-temessük mu'teber Muhaddidi olan kıdvetü a'yâni'l-milleti'l-Mesîhiyye Yovan Neplof nâm komisar dahi Göksu'yun Aksu'ya munsab olduğu mahallin sevâhiline konup orduları beyninde birer kıt'a mükâleme çadırı kurulup husûs-ı mezkûra dâir bi'd-defaât mükâleme ve münâzaât-ı ekide vukûu esnâsında Moskovlu Muhaddidi mârru'z-zikr hunkalardan bed' olunmasını sened ittihâzile nehr-i mezkûrda müstereklik iddiâsında oldukda mûmâ-ileyhimâ dahi cevâblarında; "*Çünkü emr-i tahdîdin mukaddemi vaz'-ı alâyim ile olmayıp yalmz tarafeynden ahz ü itâ olunan temessükâtlar ile nizâm verdikleri zâhir ü nümâyân olduğundan mâadâ Devlet-i Aliyye ile Leh Cumhûru beyninde hudûd intihâsı olmak üzere zikrettikleri Göksu'yun sahrâsında vâkı' bi'l-muâyene müşâhede olunan tûlânî ve kadîmî mürtefi' depeler olması zâhirdir. Zîrâ lisân-ı Türki'de 'hunka' dinilmek 'depe' dimekdir. Bundan başka bu misillü şöhet-şîâr nehr-i azîmin devleteyn beyninde iştirâklik zikri tasrîh olunmadıkca iddiâsı dahi sahîh olmadığı emr-i bedîhîdir.*" deyu şer'an ve kânûnen verdikleri cevâblarıyla Moskovlu Muhaddidi bi'l-âhire ilzâm ile hak zâhir ve ibtidâ'-i hudûd Leh hudûdlarının intihâsından olmak üzere bed' olunup ondan Aksu'yun akındısıyla altı sâat baîd olan Kuclek(?) ya'nî Büyük Konar tesmiye olunur mahalle varılıp ol dahi meşhûr bi'l-enâm bir mahal olmağla; "*Mahall-i mezkûru ancak alâim makâmına kâim etmek üzere ittifâk ederim.*" deyu Muhaddid-i mûmâ-ileyhin verdiği cevâbını hâlâ Özi Vâlisi Vezîr-i mükerrem devletlü Nu'mân Paşa hazretlerine îlâm olundukda müşârun-ileyh hazretleri dahi ber-minvâl-i mezkûr ibtidâ olunmasını re'y-i savâb buyurmağla bu vechile ibtidâ olunup mahall-i mezkûra gelindikde ol dahi alâim makâmına kâim olup ondan sahrâ ile iki sâat gidildikde Harbuzene-i Kebîr Deresi'ni mürûr ve sahrâsına cümle ittifâkıyla birer hunka ihdâs olunup ondan hizâsıyla Harbuzene-i Sagîr Deresi'ni mürûr ve iki sâat baîd olan Mertovoda¹ Nehri'nin sevâhiline konulup birer hunka ihdâs olunmak üzere iken Muhaddid-i mûmâ-ileyh; "*Yedimde olan hudûd temessüğü sûretinde Alaniç²*

¹ Mervovid, Mertvovod Nehri (Ukrayna). Bu isim 152 numaralı kayıтта "Mertova", 161 numaralı kayıтта "Metrevodi" şeklinde geçmektedir.

² Hnylyi Yelanets Nehri (Ukrayna). Bu isim defterdeki diğer kayıtlarda "Galaniç" olarak da geçmektedir.

Suyu'nun Ungul Nehri'ne¹ munsab olduğu mahalden gidilmek üzere tahrîr olunmuş. Ancak Alaniç mezkûr Aksu'ya munsab olduğu nümâyân olmağla Argamaklı² Nehri'nin Ungul Suyu'na munsab olduğu mahalden gideriz." deyu nizâ' eyledikde Devlet-i Aliyye muhaddidleri; "Çünkü temessüğün sehvi ma'lûm olduğundan başka Argamaklı Nehri'nin kat'â temessükde zikri olmamağın hizâsıyla harâb binâmın üst tarafından gidilmek iktizâ eder." deyu cevâb verdiklerinde tekrâr Moskovlu Muhaddidi nizâa tasaddî edip; "Eğerçi hâl bast olunan minvâl üzredir, lâkin reâyâlarınmızın sayd-ı mâhî etmeleri için gardeleri olmak takrîbiyle mahall-i mezkûra muhtâc olup [s. 126] bundan mâadâ reâyâlarımız Devlet-i Aliyye sularında sayd-ı mâhî ve karada sâir menfaatlerine mâni' olunmamak için temessükde tahrîr olunmadıkca ittifâk etmem." deyu nizâ' ve elçileri mübâdelesine nazar ile otuz bir gün imrâr-ı vakt eyledikde Vezîr-i müşârun-ileyh hazretlerine kirâren ve mirâren i'lâm olundukda müşârun-ileyh hazretleri dahi Muhaddid-i mûmâ-ileyhe bi'd-edefât pendnâmeler irsâl etmekle bir vechile mütenassih olmadığundan mâadâ elçilerini dahi tahrik ile müşârun-ileyh hazretlerinden ilticâ ve; "Mâdde-i mezkûreyi muhaddidler temessüğünde tahrîr etmedikçe emr-i tahdîdin bu sene itmâm u tekâmîlî mümkün değildir." deyu mûmâ-ileyhimâya dahi kat'î cevâb verdiklerinden sonra Devlet-i Aliyye muhaddidleri dahi müşârun-ileyh hazretlerine varıp ve bu emr-i müşkilin hall ü tevfikında istiânât ü istimdâd etdiklerinde zikri mürûr eden Argamaklı Nehri'nin sevâhilinde olan merkûm binâmın üst tarafından gidilip nehr-i mezkûrda olan orman bi'l-küllîyye Devlet-i Aliyye'ye kalmak şartıyla Ungul Suyu'na munsab olduğu mahallinin tahminen bir saat yukarusundan mürûr ve ba'dehû dostluk ve hem-civârlık muktezâsı iki devlet reâyâsının menfaatine sa'y olunmak üzere ahidnâmelerde mastûr olmağın tahdîd olunan hudûd temessüklerinde zikr u beyân olduğu üzere; "Devlet-i Aliyye sularında Devlet-i Rûsiyye reâyâsının bilâ-halel sayd-ı mâhîlerine ve karada sâir menfaatlerine kendi hâllerinde oldukça renâde olunmaya." deyu tahrîr olunmasını Vezîr-i

müşârun-ileyh hazretleri enseb ve emir buyurmalarıyla mücebince mûmâ-ileyhimâ dahi ber-minvâl-i mezkûr temessüklerine sebt ü tahrîr etmeleriyle nehr-i mezkûr Mertovo-da'yı mürûr ve iki hunka ihdâs olup ondan hizâsıyla üç buçuk saat gidilip Solona Deresi³ kurbünde olan mescidin üst tarafında hunkalar ihdâs olup ondan bir buçuk saat hizâsıyla gidilip Alaniç-i mezkûr Deresi'ni mürûr ve iki hunka ihdâs olup ondan hizâsıyla dört saat gidilip Argamaklı sevâhilinde olan harâb binâmın üst tarafında iki hunka ihdâs olup ondan nehr-i mezkûru hizâsıyla mürûr ve sahrâsında iki hunka ihdâs olup ondan hizâsıyla gidilip mârru'z-zikr ormanının sahrâsında iki mahalle hunkalar ihdâs olup ondan Ungul Nehri'ne değin gidilip zikri mürûr eden mahalden mürûr ve mahall-i mezkûra ve sahrâsına hunkalar ihdâs olup ondan Bekeneşko⁴ Geçidi hizâsıyla sekiz saat gidilip Olsum⁵ Nehri'ni mürûr ve iki hunka ihdâs olup ondan Engel Nehri'ni⁶ Bekeneşko ta'bîr etdikleri ma'berden ubûr ve zikrolunan geçid Gazikirman beriyyesine on saat mesâfe-i baide olup ondan sahrâ ile doğru gidilip zikri mürûr eden Gazikirman beriyyesine dört aded mîl ta'dâd olunan Nehri-i Kamenka'nın Özi Suyu'na munsab olduğu mahalline değin tahdîd ü temyîz olundukdan sonra mârru'z-zikr geçid ve gerek Nehri-i Kamenka'nın munsab mahalli meşhûr ü ma'rûf mahaller oldukları ecilden bi'l-ittifâk alâim makâmına kâim olunmuşdur. Hâlâ ibtidâ'-i hudûd i'tibâr ve kayd olunan Leh hudûdlarının intihâsından intihâ'-i hudûd olan Nehri-i Kamenka'nın Özi Suyu'na munsab olduğu mahalle gelince bu vechile tahdîd ü temyîz olunan kırk iki saatden ziyâde mesâfenin sağ tarafı arâzî-i İslâmiyyeye mülhak olmağla Pâdişâh-ı İslâm -dâme zallühû alâ-mefârikî'l-enâm- hazretlerinin havza-i tasarruflarında olup ve sol tarafı dahi Çarıçe-i mesfûrenin tasarrufuna kaldığı bi'l-ibtigâ ketb olundu.

Hurrire fi'l-yevmi's-sâdisi ve'l-ışrîn min-Şa'bânî'l-muaz-zam li-sene selâse ve hamsîn ve miete ve elf. [26 Ş. 1153]

Şühûdü'l-hâl

Es-seyyid Ömer Ağa ibn-i Ramazân / el-Hâc İbrâhîm Ağa bin Mehmed / İsmâil Ağa ibn-i Hacı Şa'bân / Monla Mustafâ ibn-i Ahmed Efendi / Fahru'l-emsâl Mehmed Ağa ibn-i Ahmed / Fahru'l-akrân Hüseyin Ağa, Akkirmanî / Fahru'l-akrân Hasan Efendi / Şâtır Osmân Beğ ibn-i Ali / Kapucı diğer Osmân Beğ / Sipâhî Ali Çelebi / Ahmed Çelebi / Mustafâ Çelebi / Kahveci Mehmed Beğ / Hüseyin Çelebi / Ömer Beğ / Mustafâ Beğ / Vekil-harc Mustafâ Çelebi / Kayseriyyeli Mustafâ Çelebi / Kara Mehmed Ağa ibn-i Veli ve gayruhum mine'l-huzzâr.

Mukâbele şod.⁷

¹ İnhol Nehri (Ukrayna). Bu isim 152 ve 154 numaralı kayıtlarda burada geçtiği şekilde; 153 numaralı kayıтта "Engöl" ve 161 numaralı kayıтта "İnkul" şeklinde geçmektedir.

² Hromoklia Nehri (Ukrayna). Bu isim defterdeki diğer kayıtlarda "Gramakul" ve "Gramakula" olarak da geçmektedir.

³ Solona Nehri (Mikolayiv - Ukrayna).

⁴ Bu isim 153 numaralı kayıтта "Pekeneş" olarak geçmektedir.

⁵ Vysun Nehri (Ukrayna). Bu isim 153 numaralı kayıтта "Ysum", 161 numaralı kayıтта "Isum" şeklinde geçmektedir.

⁶ İnholes Nehri (Ukrayna). Bu isim 152 numaralı kayıтта burada geçtiği şekilde; 153 numaralı kayıтта "Engöl"; 154 numaralı kayıтта "Angel" ve 161 numaralı kayıтта "İnkul" şeklinde geçmektedir.

⁷ Defterde, bu sayfanın kalan kısmı boşdur.

OSMANLI VE MOSKOV DEVLETLERİNCE TAYİN
EDİLEN SINIR TESPİT GÖREVLİLERİNİN LEH
SINIRINDAN GAZİKİRMAN ARAZİSİNE KADAR
OLAN BÖLGEDE YAPTIKLARI ÇALIŞMALARIN VE
BELİRLLEDİKLERİ SINIRLARIN AYRINTILARINA DAİR
OSMANLI TARAFINCA TANZİM OLUNAN TEMESSÜK

ДОКУМЕНТ (АКТ), СОСТАВЛЕННЫЙ СТОРОНОЙ
ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИИ, СОСТЯЩИЙ ИЗ
ПОДРОБНОГО ОПИСАНИЯ ОПРЕДЕЛЕННЫХ
ДЕЛЕГАЦИЕЙ В КОТОРУЮ ВХОДИЛИ
ПРЕДСТАВИТЕЛИ НАПРАВЛЕННЫЕ ОСМАНСКИМ
И МОСКОВСКИМ ГОСУДАРСТВАМИ, ДЛЯ
ОПРЕДЕЛЕНИЯ ГРАНИЦ ДАННЫХ ГОСУДАРСТВ ОТ
ГРАНИЦЫ С ПОЛЬШЕЙ ДО ЗЕМЕЛЬ ГАЗИКИРМАНА,
КАК РЕЗУЛЬТАТ ИХ СОВМЕСТНОГО ТРУДА

Osmanlı ve Rusya devletlerinin sınırlarının, iki devlet arasında akdolan antlaşmada belirtil-diği şekilde, 1118 (1705) tarihinde mübadele edilen hudut temessükleri esas alınarak ve işa-retler konulmak suretiyle belirlenmesi için her iki tarafça tayin olunan görevlilerin bir araya gelerek Leh hudutlarının sonunu başlangıç noktası, Gazikir-man arazisine dört mil uzaklıktaki Kamenka Nehri'nin Özi Nehri'ne döküldüğü yeri de sınır sonu olarak kabul ettikleri ve bu aradaki muhtelif yerlere sınır işaretleri konulduğu, bu hattın sağ tarafının Osmanlı, sol tarafının da Moskov toprağı olduğu, ayrıca temessüğe "Rusya Devleti ahalisinin Osman-lı Devleti nehirlerinde balık avlamalarına ve karadaki diğer menfaatlerine mâni olunmaması" hususunda da bir madde eklendiğine dair Osmanlı tarafınca Rus tarafına verilen temessük.

152

Акт переданный стороной Османской Им-перии стороной Российской Империи, о том, что в положение добавлен новый пункт : «Согласно достигнутого договора между Ос-манским и Российским государствами, для определения основных границ в 1705(1118) году с обеих сторон были направлены представители, ко-торые совместно считая за начало границы между двумя государствами, конец границы с Польшей, а за конец ме-сто где река Каменка, находящаяся в четырех милях от земель Газикирмана, впадает в реку Днепр. В этих преде-лах на территории были поставлены приграничные стол-бы. На этой линии правая сторона стала принадлежать Османской Империи, а левая сторона стала Московской землей, при этом в документы на собственность добавлен следующий пункт «Не препятствовать сообществу Рос-сийского Государства ловить рыбу в реках Османского Государства и другим выгодам на суше».

15 Kasım / ноября 1740

[s. 127] Aksu muhaddidlerinin kat'ı hudûdu müş'ir Moskovlu muhaddidlerinden ahz eyledikleri temessüğün lafzan bi-lafzın mukâbili olmak üzere taraflarından verdikleri temessüğün sûretidir.

Bi-lutfi'llâhi Teâlâ

Devlet-i Aliyye-i dâimü'l-karâr ile Rus Devleti beyninde ber-vech-i te'bîd müceddeden akdolan sulh u salâhı hâvî tarafeynden ahz ü i'tâ olunan hudûd temessüklerinde ve ba'dehû mübâdele kılınan ahidnâmelerde tebyîn ve ta'yîn olunup karâr-dâde olan mevâddan evvelki mâddesinde; "Özi Suyu'nun garb tarafında ve Leh civârında olan hudûd bin yedi yüz beş ya'nî on sekiz târihinde olduğu vech üzere karâr-dâde ola." deyu tastir kılınıp binâen-aleyh tahdîd-i hudûda Devlet-i Aliyye-i dâimü'l-karârdan bizler ve Rus Devleti tarafından râğbetlü ve hürmetlü Kiyev Gubernatoru Yovan

Neplof, ta'yîn olunan Murahhas Muhaddidleriz. Aksu'ya karîb geldiğimizde eshel-i vech mürâât, biz ki Devlet-i Aliyye Muhaddidiyiz, bilâ-te'hîr bi'l-ittifâk nehr-i mezkûru mürûr ve sevâhiline konulup ordularımız beyninde birer mükâleme çadırı kurulup bi'd-defaât ba'de'l-mükâleme ve'l-müzâkere ve'l-münâkaşa beynimizde hüsn-i ittifâk bulunduktan sonra bin yedi yüz beş ya'nî on sekiz târihinde iki devlet tarafından ta'yîn olunan muhaddidlerin ahz ü i'tâ ettikleri temessükâtı mücebince bu vechile karâr verilmiştir ki:

İşbu hudûdların ibtidâsı Leh hudûdlarının intihâsından bed' olunup ondan Aksu'yun akındısıyla altı saat baîd olan Kuclek(?) ya'nî Büyük Konar nâm mahalle değin varıldıkda mahall-i mezkûr meşhûr olup alâime muhtâc olmadığı ecilden alâim makâmına bi'l-ittifâk kâim olup ondan Nehr-i Mertova'ya¹ sahrâ ile giderken Harbuzene-i Kebîr'i mürûr ve mârru'z-zikr Konar'a iki saat baîd olan mevzâ bir hatt-ı müstakîm iki hunka ihdâs olunup husûs-ı mezkûrun itmâmına değin ne vechile hareket olunacağı karâr verilmediğinden Nehr-i Mertova'nın sevâhiline konulup tahdîd-i hudûda dâir bi'd-defaât mükâleme ve münâkaşa ve; "Bin yedi yüz beş ya'nî on sekiz târihi temessüğünde Alaniç Suyu'nun Nehr-i Ungul'a² munsab olduğu mahalden mürûr olunmuş." deyu tahrîr olunmasının sehvi beyân olunup fi'l-asl Nehr-i Alaniç Aksu'ya munsab olduğu nümâyân oldukda Argamaklı Suyu'nun Nehr-i Ungul'a munsab olduğu mahal olmak üzere Muhaddid-i mûmâ-ileyh farz ve şibh eyledikde beynimizde münâzaât-ı kesire vâkı' olup mârru'z-zikr Argamaklı'nın sevâhilinde olan orman kadîmden berü Devlet-i Aliyye'nin reâyâsı muhtâc olduğu ecilden dostluk ve hem-civârlık muktezâsı iki devlet reâyâsının menfaatlerine sa'y olunmak üzere ahidnâmelerde mastûr olmağla tahdîd eylediğimiz hudûd temessüklerimizde zikr u tasrîh olunan; "Devlet-i Aliyye sularında Devlet-i Rûsiyye reâyâsının bilâ-halel sayd-ı mâhilerine ve karada sâir menfaatlerine kendü hâllerinde oldukca rencâde olunmaya." deyu bu vechile beynimizde karâr verdikden sonra mârru'z-zikr hunkaların hizâsıyla Harbuzene-i Sagîr'i mürûr ve iki saat gidilip Nehr-i Mertova'yı mürûr ve hunkalar ihdâs olunup ondan hizâsıyla üç buçuk saat gidilip Solona Nehri'nde olan mescid sağ tarafda kalıp kurbünde birer hunka ihdâs olunduktan sonra nehr-i mezkûru mürûr ondan hizâsıyla bir buçuk saat gidilip Alaniç Nehri mürûr ve birer hunka ihdâs olunup ondan hizâsıyla dört saat gidilip Argamaklı Nehri sevâhilinde olan harâb binâ sağ tarafda kalıp kurbünde birer hunka ihdâs olunup ondan nehr-i mezkûru hizâsıyla mürûr ve iki hunka dahi ihdâs olunup ondan nehr-i mezkûrun sevâhili ile Ungul'a değin tahdîd

ve zikrolunan Argamaklı Nehri'nin sevâhilinde olan orman bi'l-küllîyye Devlet-i Aliyye'ye kalmak şartıyla [s. 128] zikrolunan orman tarafında iki mahalle hunkalar ihdâs olunup ondan ittifâk olunduğu üzere Nehr-i Ungul'u mürûrumuz mahalline ve karşusuna hunkalar ihdâs olunup ondan on saat gidilip Nehr-i Olsun'u Bekeneşko Geçidi doğrusundan mürûr ve birer hunka ihdâs olunup ondan Nehr-i Engel'i³ on sekiz târihi temessüğü üzere Bekeneşko Geçidi'nden mürûr ve zikrolunan geçid Gazikirman beriyyesine on saat mesâfe-i baide olup mahall-i mezkûr meşhûr olduğundan bi'l-ittifâk alâim makâmına kâim olmağla ondan sahrâ ile doğru gidilip Nehr-i Kamenka'nın Özi Suyu'na munsab olduğu mahalline değin tahdîd ve mahall-i mezkûr meşhûr olmağla alâim makâmına kâim olup ve Nehr-i Kamenka'nın munsab mahalli zikrolunan Gazikirman beriyyesine dört aded mîl ta'dâd olundu. Bâlâda tahrîr olunduğu üzere ibtidâ'-i hudûd Leh hudûdlarının intihâsından bed' olunup intihâ'-i hudûd olan Nehr-i Kamenka'nın Özi Suyu'na munsab mahalline varınca tahdîd ü temyiz olunan arâzi, karâr-dâdesi üzere sağ tarafı Devlet-i Aliyye'ye kala ve sol tarafı Devlet-i Rusya'ya kala. Bâlâda tahrîr ve tasrîh olunduğu vechile şurût ve kuyûdu iki devlet tarafından makbûl ve mu'teber tutula. İşbu temessüğümüz Türki lisânıyla imzâ ve mühürlerimiz ile Muhaddid-i mûmâ-ileyhe itâ olundu. Muhaddid-i mûmâ-ileyh dahi Rus lisânıyla bu temessüğümüzün lafız be-lafız aynı olmak üzere bilâ ziyâde ve noksân imzâ ve mührü ile tarafımıza temessük vermişdir ve verdiği temessüğün aynı tercemesi Türki okur-yazar Sır⁴ Kâtibi Karlo mu'temedinin imzâ ve mührüyle tarafımıza vermiştir.

Ve Özi Suyu'nun müşterek yollu görünen mahalleri, müceddeden akdolunan musâlahanın mevâddı üzere rû'yeti, şiddet-i şitâdan kâbil olmamağla öbür cânibin muhaddidle-riyle rû'yet olunması bi'l-ittifâk sene-i cedide te'hîr olundu.

Hurrire fi'l-yevmi'l-hâmisi ve'l-ışrîn min-Şa'bânî'l-muazzam li-sene selâse ve hamsîn ve miete ve elf. [25 Ş. 1153]

<p>El-hakîr Mîr Mustafâ Kâtib-i Ocağ-ı Silâhdâr-ı Hazret-i Dergâh-ı Âlî El-me'mûru bi-emri't-tahdîd</p>	<p>El-hakîr Es-seyyid el-Hâc İbrâhîm Ser-bevvâbîn-i Hazret-i Dergâh-ı Âlî El-me'mûru bi-hâze'l-emr</p>
---	--

Kûbilet.

¹ Bu isim 151 ve 154 numaralı kayıtlarda "Mertovoda", 161 numaralı kayıтта "Metrevodi" şeklinde geçmektedir.

² İnhul Nehri (Ukrayna). Bu isim 151 ve 154 numaralı kayıtlarda burada geçtiği şekilde; 153 numaralı kayıтта "Engöl" ve 161 numaralı kayıтта "İnkul" şeklinde geçmektedir.

³ İnhulets Nehri (Ukrayna). Bu isim 151 numaralı kayıтта burada geçtiği şekilde; 153 numaralı kayıтта "Engöl"; 154 numaralı kayıтта "Angel" ve 161 numaralı kayıтта "İnkul" şeklinde geçmektedir.

⁴ Metinde "يزر" imlâsı ile.

OSMANLI VE RUSYA DEVLETLERİNCE TAYİN EDİLEN
SINIR TESPİT GÖREVLİLERİNİN LEH SINIRINDAN
GAZİKİRMAN ARAZİSİNE KADAR OLAN BÖLGEDE
YAPTIKLARI ÇALIŞMALARIN VE BELİRLİDİKLERİ
SINIRLARIN AYRINTILARINA DAİR RUS TARAFINCA
TANZİM OLUNAN TEMESSÜK

ДОКУМЕНТ (АКТ), СОСТАВЛЕННЫЙ РОССИЙСКОЙ
СТОРОНОЙ, СОСТЯЩИЙ ИЗ ПОДРОБНОГО
ОПИСАНИЯ ОПРЕДЕЛЕННЫХ ДЕЛЕГАЦИЕЙ
В КОТОРУЮ ВХОДИЛИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ
НАПРАВЛЕННЫЕ ОСМАНСКИМ И РОССИЙСКИМ
ГОСУДАРСТВАМИ, ДЛЯ ОПРЕДЕЛЕНИЯ ГРАНИЦ
ДАННЫХ ГОСУДАРСТВ ОТ ГРАНИЦЫ С ПОЛЬШЕЙ
ДО ЗЕМЕЛЬ ГАЗИКИРМАНА, КАК РЕЗУЛЬТАТ ИХ
СОВМЕСТНОГО ТРУДА

Osmanlı ve Rusya devletlerinin sınırlarının, iki devlet arasında akdolan antlaşmada belirtil- diği şekilde, 1705 (1118) tarihinde tespit edi- len hudut esas alınarak belirlenmesi için her iki tarafça tayin olunan görevlilerin bir araya gelerek Leh hudutlarının sonunu başlangıç noktası, Gazikirman arazisine dört mil uzaklıktaki Kamenka Nehri'nin Özi Nehri'ne döküldüğü yeri de sınır sonu olarak kabul ettikleri ve bu aradaki muhtelif yerlere sınır işaretle- ri konulduğu, bu hattın sağ tarafının Osmanlı, sol tarafının da Moskov toprağı olduğu, ayrıca temessüğe "Rusya Devleti ahalisinin Osmanlı Devleti nehirlerinde balık avlamalarına ve karadaki diğer menfaatlerine mâni olunmaması" hususunda da bir madde eklendiğine dair Rus tarafınca Osmanlı tarafı- na verilen temessüğün tercümesi.

153

Перевод акта переданного российской сто- роной стороне Османской Империи, о том, что в положение добавлен новый пункт : «Согласно достигнутого договора между Ос- манским и Российским государствами, для определения основных границ в 1705(1118) году с обеих сторон были направлены представители, ко- торые совместно считая за начало границы между двумя государствами, конец границы с Польшей, а за конец ме- сто где река Каменка, находящаяся в четырех милях от земель Газикирмана, впадает в реку Днепр. В этих преде- лах на территории были поставлены приграничные стол- бы. На этой линии правая сторона стала принадлежать Османской Империи, а левая сторона стала Московской землей, при этом в документы на собственность добавлен следующий пункт «Не препятствовать сообществу Рос- сийского Государства ловить рыбу в реках Османского Государства и другим выгодам на суше»

15 Kasım / ноября 1740

İşbu tercemeler dahi Kise tarafında mahfûzdur.

Moskov Muhaddidi olan Neyopliyof nâm Kiyev zâbitinden Nehr-i Özi'nin berü tarafında olan hudûdun temyîz ve tefrîkına dâir verdiği temessüğün tercemesidir.

Bi-inâyeti'llâhi Teâlâ Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye ve Rus Devleti beyninde râhat u ârâmişin izdiyâdı için mü- ccededen akdolan musâlaha-i müebbedenin mevâddı ve tarafeynden mübâdele olunan tasdiknâme ve ahidnâme-i hümayûnun hudûdlara dâir olan mefhûmu üzre Nehr-i Özi'nin garbisinde ve Leh tarafında olan hudûdlar vilâdet-i Hazret-i İsâ'nın bin yedi yüz beş ya'nî hicretin bin yüz on

sekiz senesinde ta'yîn olundukları üzre tahdid olunmasıy- çün evvelki mâddede tasrih olunduğuna binâen Leh hudû- dundan Nehr-i Özi'ye ve Nehr-i Özi'den Nehr-i Miyus'a¹ varınca zirde olan imzâmız ile mastûr erbâb-ı istişâreden ve Kiyev zâbiti olan Yovan Neyopliyof nâm Muhaddid haş- metlü Moskov Çariçesinden tahdîde ta'yîn olunup ve Dev- let-i Aliyye-i Osmâniyye tarafından tahdîde ta'yîn olunan

¹ Mius (Rusça: Миус, Ukraynaca: Миц). Ukrayna'nın Donets sıradağ- larından doğarak Miuski Limanı'nda Azak Denizi'ne dökülen nehir.

Silâhdâr Kâtibi Mustafâ Beğefendi ve Sivas Kâdisı ve Der-gâh-ı Âli Kapucıbaşı el-Hâc İbrâhîm Ağa ile sühûlet için Aksu'ya gelinip ve ale'l-ittifâk bilâ-te'hîr nehr-i merkûmu ubûr ve sâhilinde haymelerin kurup ve miyânemizde bir kıt'a mükâleme çadırı vaz' ve ol mahalde defaâtle vukû' bu-lan mükâleme ve nizâ'dan sonra vilâdet-i Hazret-i İsa'nın bin yedi yüz beş ve hicretin bin yüz on sekiz senesinde ta'yin olunan hudûd üzre ahsen-i vechile bu yüzden [s. 129] karâr verildi ki:

Leh hudûdunun nihâyetinden bed' ve Aksu'yun akın-dısıyla altı saat mesâfeye değin Büyük Konar'a ya'nî Taşlık nâm mahalle varılınca mahall-i merkûm alâmet olmağla hunka vaz' olunmamışdır ve ol tarafdán hatt-ı müstakim ile ovoidan on verste¹ ta'bir olunan Urus mîli ya'nî iki saat mikdârı meşy ile Nehr-i Grabuze'yi² ubûr ve Urus Devleti tarafdán murabba' şeklinde ve Devlet-i Osmâniyye câni-binden kürevî şeklinde iki aded hunkalar vaz' ve bu tarafdán öte münâzaa vâkı' olmağla Ulu Sular tesmiye olunan mahalde yine haymeler vaz' ve vilâdet-i Hazret-i İsa'nın bin yedi yüz beş, ya'nî hicretin on sekiz târihinde karâr-dâde olan hudûd, Nehr-i Galaniç³ Büyük Engöl'e⁴ munsab olduğu mahalden ta'yin ve tasrih olunmağla bi'd-defaât mükâleme olunup ve nehr-i merkûm Aksu'ya munsab olduğu mücerreb olup ve Nehr-i Galaniç zu'mu ile Nehr-i Gramakula⁵ Büyük Engöl'e munsab olduğu melhûz olunup ve Gramakula Nehri'nde olan Devlet-i Osmâniyye'nin reâyâsı ormana muhtâc olup ve bu def'a akdolan musâlaha-i müebbede-nin şurûtunda tarafeyn reâyâsının menâfii ve hem-civârlık dostluğu tasrih olunmağla Devlet-i Rûsiyye'nin reâyâsına dahi vaktiyle Devlet-i Aliyye'nin sularında sayd-ı mâhiye mümânaat olunmamak üzre işbu temessükde ism ü resmi ile zikrolunur ve gerek arâzisinde ve sâir muhtâc oldukları şeyler için mâbeynimizde karâr verilip ve bâlâda işaret olunan iki aded hunkalardan Nehr-i Grabuze'yi ubûr ve zikrolunan hat ile Ulu Sular'ın Nehri'ne değin on iki verst tesmiye olunan Rus milleri ya'nî iki buçuk mikdârı saat olup ve ol suları ubûr eylediğimizde iki aded alâyim vaz' ve zikrolunan alâyimden on yedi buçuk verst ya'nî üç buçuk saat

bu'du olan Reka Solona ya'nî Tuzlu Sular'ın kurbünde vâkı' atik mescide varılıp ve sol tarafdán iki aded alâyim vaz' ve nehr-i merkûmu yine ol hat ile ubûr ve yedi verst ya'nî bir buçuk saat mikdârı meşy ile Nehr-i Galaniç ubûr olunup iki aded alâim vaz' olunmuşdur ve atik mescide değin yigirmi dokuz verst ya'nî beş buçuk saat mikdârı yine ol hat ile meşy olunup ve Nehr-i Gramakul'un⁶ sâhiline varılıp zikrolunan mescidin sol tarafdán iki aded alâyim vaz' olunmuşdur ve nehr-i merkûmu ubûr edip zikrolunan mahallerin mukâbi-linde ve sâhilinde iki aded alâim vaz' olunmuşdur ve işbu vaz' olunan alâimden Nehr-i Gramakul'un sâhili ile Büyük Engöl'ün Nehri'ne değin tahdid olunup ve Nehr-i Gramakul'un sâhilinde vâkı' olan bi'l-cümle ormanistân Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'nin zir-i hükmünde kalıp ve zikrolunan ormana karib iki mahalde vaz'-ı alâyim ve Nehr-i Engöl'ün geçidine karib iki aded alâyim vaz' ve nehr-i merkûmu ubûr eylediğimizde yine iki aded alâyim vaz' ve Pekeney⁷ Geçidi'nden otuz dokuz verst ya'nî yedi buçuk saat mikdârı varılıp ve Nehr-i Ysum'u⁸ mürûr eylediğimizde iki aded alâyim vaz' ve bu mahalde olan hudûd, Küçük Engöl'den⁹ Pekeney¹⁰ Geçidi'ne varılıp ve vilâdet-i Hazret-i İsa'nın bin yedi yüz beş senesinde ya'nî hicretin bin yüz on sekiz târihinde karâr-dâde olduğu üzre Gazikirman'a değin on saat mikdârı mesâfe olup ve işbu geçidden ovoidan doğru Özi Suyu'na munsab olan Kamenka nâm nehrin mahalline -ki, Gazikirman'dan dört mil baid olduğu yere- varılıp ve zikrolunan geçid ve Nehr-i Kamenka'nın munsab olduğu mahal muayyen olmağla bu taraflarda alâim vaz' olunmamışdır. Binâen alâ-zâlık işbu temessükde tahrir olunduğu üzre Leh hudûdunun nihâyetinden bed' ve Nehr-i Kamenka'nın Özi Suyu'na munsab olduğu mahalle değin nihâyet bulup mâbeynde olan mahaller [s. 130] ve alâyim ta'yin olunup ve işbu hudûdun sol tarafı Devlet-i Rûsiyye'ye ve sağ tarafı Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'ye bi'l-cümle şurût ve kuyûdu ile bâki kalıp minvâl-i muharrer üzre bilâ-halel ve ile'l-ebed hıfz u riâyet olunmak üzre tarafeynden taahhüd olunur ve düstûru'l-amel olmak üzre ruhsatıma binâen işbu hudûd temessüğü Urus lisânı ile tahrir ve imzâm ile mümzâ ve mührüm ile memhûr kılınıp Devlet-i Aliyye-i

¹ Verste, Verst: 1087 metreye tekabül eden Rus uzunluk ölçü birimi. Bk. Mustafa Nihat Özön, *TürkçeYabancı Kelimeler Sözlüğü*, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1961.

² Arbuzyinka Nehri (Ukrayna). Bu isim, 150, 151, 152 ve 154 numaralı kayıtlarda "Harbuzene" olarak geçmektedir.

³ Hnylyi Yelanets Nehri (Ukrayna). Bu isim defterdeki diğer kayıtlarda "Alaniç" olarak da geçmektedir.

⁴ İnhol Nehri (Ukrayna). Bu isim 151, 152 ve 154 numaralı kayıtlarda "Ungu" ve 161 numaralı kayıttta "İnku" şeklinde geçmektedir.

⁵ Hromoklia Nehri (Ukrayna). Bu isim defterdeki diğer kayıtlarda "Gramakul" ve "Argamaklı" olarak da geçmektedir.

⁶ Hromoklia Nehri (Ukrayna). Bu isim defterdeki diğer kayıtlarda "Gramakula" ve "Argamaklı" olarak da geçmektedir.

⁷ Metinde "پکني" imlası ile. Bu isim 151, 152, 154 ve 161 numaralı kayıtlarda "Bekeneşko" olarak geçmektedir.

⁸ Vysun Nehri (Ukrayna). Bu isim 151, 152 ve 154 numaralı kayıtlarda "Olsum", 161 numaralı kayıttta "Isum" şeklinde geçmektedir.

⁹ İnholets Nehri (Ukrayna). Bu isim 151 ve 152 numaralı kayıtlarda "Engel"; 154 numaralı kayıttta "Angel" ve 161 numaralı kayıttta "İnku" şeklinde geçmektedir.

¹⁰ Metinde "پکني" imlası ile.

Osmâniyye'nin bâlâda mastûr olan muhaddidlerine teslim ve yedlerinden yine bu siyâk üzre Türkî lisânında bir kıt'a temessük yedimize def' olunmuştur.

Vilâdet-i Hazret-i İsâ'nın bin yedi yüz kırk senesinde mâh-ı Teşrin-i Sâni'nin dördüncü gününde Nehr-i Engöl kurbünde tahrîr olunmuştur.

Bundan mâadâ akdolunan sulh u salâhın mantûku üzre Nehr-i Özi'nin mahallerine dâir müsterek görülen her ne ise Nehr-i Özi'nin öte taraflarının tahdîdine ta'yîn olunan muhaddidler ile sene-i âtiyede rü'yet ve temşiyet olunmak

üzre terk olunmuştur ve Devlet-i Aliyye muhaddidlerinin matlûbu üzre işbu temessügümüzün Türkî tercemesi Karlo nâm Sır¹ Kâtibimizden kendülerine verilmiştir.

İmzâ-yı Muhaddid-i Urus
Erbâb-ı istişâreden ve Kiyev Zâbiti
Yovan Neyopliyof
Mühür

Küilet.

¹ Metinde "سیر" imlası ile.

OSMANLI VE RUSYA DEVLETLERİNİN LEH
SINIRINDAN GAZİKIRMAN ARAZİSİNE KADAR OLAN
BÖLGEDEKİ SINIRLARINA DAİR RUS TARAFINCA
VERİLEN TEMESSÜĞÜN TÜRKÇE BİLEN RUS KÂTİP
KARLOV TARAFINDAN TÜRKÇEYE YAPILAN
TERCÜMESİ

ПЕРЕВОД НА ТУРЕЦКИЙ ЯЗЫК ДОКУМЕНТА
ПЕРЕДАННОГО РОССИЙСКОЙ СТОРОНОЙ
О ГРАНИЦАХ ОСМАНСКОЙ И РОССИЙСКОЙ
ИМПЕРИЙ НА ТЕРРИТОРИИ ОТ ПОЛЬСКОЙ
ГРАНИЦЫ ДО ЗЕМЕЛЬ ГАЗИКИРМАНА, ПЕРЕВОД
ОСУЩЕСТВИЛ ВЛАДЕЮЩИЙ ТУРЕЦКИМ ЯЗЫКОМ
СЕКРЕТАРЬ РОССИЙСКОЙ СТОРОНЫ КАРЛОВ

Osmanlı ve Rusya devletlerinin sınırlarının, iki devlet arasında akdolan antlaşmada belirtil-diği şekilde, 1705 (1118) tarihinde tespit edi-len hudut esas alınarak belirlenmesi için her iki tarafça tayin olunan görevlilerin bir araya gelerek Leh hudutlarının sonunu başlangıç noktası, Gazikirman arazisine dört mil uzaklıktaki Kamenka Nehri'nin Özi Nehri'ne döküldüğü yeri de sınır sonu olarak kabul ettikleri ve bu aradaki muhtelif yerlere sınır işaretle-ri konulduğu, bu hattın sağ tarafının Osmanlı, sol tarafının da Moskov toprağı olduğu, ayrıca temessüğe "Rusya Devleti ahalisinin Osmanlı Devleti nehirlerinde balık avlamalarına ve karadaki diğer menfaatlerine mâni olunmaması" hususunda da bir madde eklendiğine dair Rus tarafınca Osmanlı tara-fına verilen temessüğün Rus heyetindeki Türkçe bilen Rus Kâtip Karlov tarafından Türkçeye yapılan tercümesi.

154

Согласно достигнутого договора между Ос-манским и Российским государствами, для определения основных границ в 1705(1118) году с обеих сторон были направлены пред-ставители, которые совместно считая за начало границы между двумя государства-ми, конец границы с Польшей, а за конец место где река Каменка, находящаяся в четырех милях от земель Гази-кирмана, впадает в реку Днепр. В этих пределах на терри-тории были поставлены приграничные столбы. На этой линии правая сторона стала принадлежать Османской Империи, а левая сторона стала Московской землей, при этом в документы на собственность добавлен следующий пункт «Не препятствовать сообществу Российского Го-сударства ловить рыбу в реках Османского Государства и другим выгодам на суше». Данный документ был пере-дан российской стороной османской стороне и переведен присутствующим в российской делегации и знающим ту-рецкий язык русским секретарем Карловым на турецкий язык.

15 Kasım / ноября 1740

Bu dahi bâlâda mukayyed temessüklerde mezkûr Moskov Muhaddidinin Sır¹ Kâtibi Karlo'nun imzâ ve mühriyle Devlet-i Aliyye muhaddidlerine verdiği Muhaddid-i mesfûr temessüğünün tercemesidir.

Devlet-i Rûsiyye ile Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye bey-ninde müceddeden ber-vech-i te'bid akdolan sulh u salâhı hâvî tarafeynden ahz ü i'tâ olunan hudûd temessük-lerinde ve ba'dehû mübâdele kılınan ahidnâmelerde tebyîn ve ta'yîn olunup karâr-dâde olan mevâddan evvelki mâd-desinde; "Özi Suyu'nun garb tarafında ve Leh civârında olan hudûd bin yedi yüz beş ya'mî on sekiz târîhinde olduğu vech üzre karâr-dâde ola." deyu tastîr kılınıp binâen-aleyh haşmetlü Moskov Çarîçesi tarafından Leh hudûdları intihâsından Özi Suyu'na ve ondan Miyus'a varınca Tani Sotnik ve Kiyev

Gubernatoru Yovan Neplof Murahhas Muhaddid ve Dev-let-i Aliyye-i Osmâniyye hazretleri tarafından Silâhdâr Kâti-bi rağbetlü, hürmetlü Mir Mustafâ Efendi ve faziletlü Sivas Kâdisı es-Seyyid Mehemed Efendi ve izzetlü Kapucıbaşısı İbrâhîm Ağa Murahhas Muhaddidler ta'yîn olunup Aksu'ya karîb geldiklerinde eshel-i vech mürâât, Devlet-i Aliyye-i meymenet-i Osmâniyye muhaddidleri bilâ-te'hîr bi'l-ittifâk nehr-i mezkûru mürûr ve sevâhiline konulup ordularımız beyninde birer mükâleme çadırı kuruldu. Ba'de'l-mükâle-me ve'l-müzâkere ve'l-münâkaşa beynimizde hüsn-i ittifâk

¹ Metinde "سیر" imlası ile.

bulunduktan sonra bin yedi yüz beş ya'nî on sekiz târihinde iki devlet tarafından ta'yîn olunan muhaddidlerin ahz ü i'tâ ettikleri temessükleri mücebince bu vechile beynimizde karâr verilmiştir ki:

İşbu hudûdların ibtidâsı Leh hudûdlarının intihâsından olmak üzere bed' olunup ondan Aksu'yun akındısıyla altı sâat baîd olan Taşlu ya'nî Büyük Konar'a değin varıldıkda Konar-ı mezkûr meşhûr olup alâime muhtâc olmadığı ecilden alâim makâmına bi'l-ittifâk kâim olundu. Ondan Nehr-i Mertovoda'ya sahrâ ile giderken Harbuzene-i Kebîr'i mürûr ve mârru'z-zikr Konar'a on verst baîd olan mahalle bir hatt-ı müstakim, sol tarafda çâr-küşe ve sağ tarafda müdevver iki hunka ihdâs olunup husûs-ı mezkûrun itmâmına değin ne vechile hareket olunacağı karâr verilmediğinden Nehr-i Mertovoda'nın sevâhiline konulup tahdîd-i hudûda dâir bi'd-defaât mükâleme ve münâkaşa [s. 131] ve bin yedi yüz beş ya'nî on sekiz târihi temessüğünde; "*Alaniç Suyu'nun Nehr-i Ungul'a¹ munsab olduğu mahalden mürûr olunmuş.*" deyu tahrîr olunmasının sehvi beyân olunup fi'l-asl Nehr-i Alaniç Aksu'ya munsab olduğu nümâyân oldukda Argamaklı Suyu'nun Nehr-i Ungul'a munsab olduğu mahal olmak üzere farz ve şibh olunduktan beynimizde münâzaât-ı kesire vâkı' olup mârru'z-zikr Argamaklı'nın sevâhilinde olan ormana Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye reâyâsının kadimden berü muhtâc olduğu ecilden dostluk ve hem-civârlık muktezâsı iki devlet reâyâsının menfaatlerine sa'y olunmak üzere ahid-nâmelerde mastûr olmağla tahdîd eylediğimiz hudûd temessüklerimizde zikr u tasrîh olunan; "*Devlet-i Aliyye-i meymenet-i Osmâniyye'nin sularında Devlet-i Rûsiyye reâyâsının bilâ-halel sayd-ı mâhîlerine ve karada sâir menfaatlerine kendü hâllerinde oldukça rencâde olunmaya.*" deyu bu vechile beynimizde karâr verildikten sonra mârru'z-zikr iki hunkaların hizâsıyla Harbuzene-i Sagîr'i mürûr ve on iki verst gidilip Nehr-i Mertovoda'yı mürûr ve hunkalar ihdâs, ondan hizâsıyla on yedi verst gidilip Solona Nehri'nde olan mescid sağ tarafda kalıp kurbünde iki hunka ihdâs olunduktan sonra nehr-i mezkûru mürûr, ondan hizâsıyla yedi verst gidilip Alaniç Nehri'ni mürûr ve iki hunka ihdâs, ondan hizâsıyla yigirmi verst gidilip Argamaklı Nehri'nin sevâhilinde olan harâb binâ sağ tarafda kalıp kurbünde iki hunka ihdâs, ondan hizâsıyla nehr-i mezkûru mürûr ve karşusunda iki

hunka dahi ihdâs, ondan nehr-i mezkûru sevâhili ile nehr-i Ungul'a değin tahdîd, zikrolunan Argamaklı Nehri'nin sevâhilinde olan orman bi'l-küllîyye Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'ye kalmak şartıyla zikrolunan ormanın kurbünde iki mahalle hunkalar ihdâs olunup, ondan ittifâk olunduğu üzere Nehr-i Ungul-ı Kebîr'i mürûrumuz mahalline iki hunka ihdâs ve karşusuna dahi iki hunka ihdâs olunup, ondan kırk verst gidilip Bekeneşko Geçidi doğrusuyla Nehr-i Olsum'u mürûr ve iki hunka ihdâs olunup, ondan Küçük Angel'i² on sekiz târihi temessüğü üzere Bekeneşko Geçidi'nden mürûr ve zikrolunan geçid Gazikirman beriyyesine on sâat mesâfe-i baide olup mahall-i mezkûr meşhûr olduğundan bi'l-ittifâk alâim makâmına kâim olmağla, ondan sahrâ ile doğru gidilip Nehr-i Kamenka'nın Özi Suyu'na munsab olduğu mahalline değin tahdîd, mahall-i mezkûr dahi meşhûr olmağla alâim makâmına kâim olunup ve Nehr-i Kamenka'nın munsab mahalli zikrolunan Gazikirman beriyyesine dört aded mîl ta'dâd olundu. Bâlâda tahrîr olunduğu üzere ibtidâ-yı hudûd Leh hudûdlarının intihâsından bed' olunup intihâ-yı hudûd olan Nehr-i Kamenka'nın Özi Suyu'na munsab mahalline varınca tahdîd ü temyiz olunan arâzi ve sular, karâr-dâdesi üzere sol tarafı Devlet-i Rûsiyye'ye kala ve sağ tarafı Devlet-i Aliyye-i meymenet-i Osmâniyye'ye kala. Bâlâda tahrîr ve tasrîh olunduğu vechile şurût ve kuyudât iki devlet tarafından ber-vech-i te'bîd makbûl ve mu'teber tutula ve işbu temessüğümüz Rus lisânıyla imzâ ve mühürümüz ile memhûr Muhaddid-i mûmâ-ileyhimâya verilip Muhaddid-i mûmâ-ileyhimâ dahi Türkî lisân ile bu temessüğümüzün aynı ve mutâbıkı olmak üzere imzâ ve mühürleriyle memhûr tarafımıza temessük verdiler ve tercemesini Sır Kâtibi Karlo imzâ ve mühürleriyle taraflarına vermiştir.

Ve Özi Suyu'nun müşterek yollu görülen mahallerin müceddeden akdolunan musâlahanın mevâddı üzere rû'yeti, şiddet-i şitâdan kâbil olmamağla nehr-i mezkûrun şarki tarafına me'mûr olan muhaddidlerle rû'yet olunması bi'l-ittifâk sene-i cedide te'hîr olundu.

Tahrîran fi'l-yevmi'r-râbi' min-Teşrîni's-Sânî li-seneti milâdı Hazret-i İlsâ bin yedi yüz kırk. [4 Teşrinisani 1740]

Kübilet.

¹ İnhol Nehri (Ukrayna). Bu isim 151 ve 152 numaralı kayıtlarda burada geçtiği şekilde; 153 numaralı kayıтта "Engöl" ve 161 numaralı kayıтта "İnkul" şeklinde geçmektedir.

² İnholets Nehri (Ukrayna). Bu isim 151 ve 152 numaralı kayıtlarda "Enge"; 153 numaralı kayıтта "Engöl" ve 161 numaralı kayıтта "İnkul" şeklinde geçmektedir.

AZAK KALESİ BÖLGESİNDE OSMANLI VE RUSYA
DEVLETLERİNİN TAYİN EDİLMİŞ GÖREVLİLERİNCE
BELİRLENEN SINIRLARI HAVİ HÜCCET İLE BU
GÖREVLİLERCE TANZİM OLUNAN TEMESSÜKLERİN
KAYDEDİLMESİNE DAİR FERMAN

Osmanlı - Rus Belgrad Antlaşması metinlerinde yazılı olduğu üzere, Azak Kalesi ile ona tabi olan Lutih Kalesi'nin ve kulelerin yıkımını izlemek, boş bırakılacak arazilerin sınırlarını belirlemek ve yeni baştan inşa edilecek kalelerin yerlerini göstermek üzere taraflarca tayin olunan görevlilerin Azak Kalesi bölgesinde bir araya gelerek bu hususta yaptıkları ortak tespitleri havi hüccetin ve iki tarafa ayrı ayrı hazırlanan temessüklerin Divân-ı Hümayun'daki deftere, Nâme cüzüne ve Devlet-i Rusya Mevâddı defterine aynen kaydedilmeleri ve Başmuhasebe'ye kaydedilmeleri için de birer suretlerinin verilmesine dair fermân-ı âlî.

154/A

УКАЗ, О РЕГИСТРАЦИИ ДОКУМЕНТОВ
ОТНОСЯЩИХСЯ К СОСТАВЛЕННЫМ
ПРЕДСТАВИТЕЛЯМИ ДОКУМЕНТАМ
СОДЕРЖАЩИМ ИНФОРМАЦИЮ ОБ ОПРЕДЕЛЕНИИ
ГРАНИЦ, ПРЕДСТАВИТЕЛИ БЫЛИ НАПРАВЛЕННЫ
ОСМАНСКИМ И РОССИЙСКИМ ГОСУДАРСТВАМИ
В РАЙОН АЗОВСКОЙ КРЕПОСТИ

На основании текста Белградского мирного Договора между Россией и Османской Империей, для наблюдения за сносом Азовской крепости, относящейся к ней крепости Лютик и их башен, определения границ территории которая останется пустой и указания мест строительства новых крепостей представители сторон прибыли в район Азовской крепости, в результате их совместной работы был составлен документ совместных определений и каждой стороной по отдельности был составлен документ в котором был изложен материал, данный документ зарегистрировать в книге Диванж Хюмайун (Орган рассмотрения и принятия решений в государственных делах Османской Империи), в Наме Джюзю (Внести в раздел регистрации) и Книгу регистрации указов Государства Российского, так же передать по экземпляру главному бухгалтеру, чтобы он зарегистрировал в своих документах.

7-16 Şubat / февраля 1742

[s. 132] *Hüccet-i şer'îyye ve sûret-i temessükât kaydlarıçün sâdır olan fermân-ı âlî sûretidir.*

Devlet-i Aliyye-i ebediyyü'l-istimrâr ile Devlet-i Rûsiyye beyninde bu def'a müebbeden mün'akıd olan sulh u salâh için ahz ü itâ kılınan tasdiknâme ve ahidnâme-i hümayûnda tasrîh olduğu ve kezâlik bin yüz elli dört senesinde mübâdele olunan temessük-i cedîd mantûku üzre Devlet-i Rusya tarafından Azak Kal'ası ve tevâbii Lutih Kal'ası ve kuleleri hedmini müşâhede ve hâliye kalacak arâzileri tahdid ve temyîz ve müceddeden binâ olunacak kal'aların mahallerin irâet için bundan akdem gönderilen Divân-ı Hümayûn Hâcegânından Merâmî el-Hâc Ahmed Efendi ve Hattî el-Hâc Mustafâ Efendi ve eşrâf-ı kuzâtdan Adana Muvakkıtı el-Hâc İbrâhîm Efendi me'mûr kılınıp mûmâ-ileyhim savb-ı merkûma ba'de'l-vürûd Kırım Hânı celâdetlü, şehâmetlü Selâmet Giray Hân hazretlerinin inzımâm-ı ma'rifetleri ve nezâretleriçün taraflarından vekilleri olan Şirin ümerâsından Sâlih Beğ ibn-i Mehmedşâh Beğ ile emr-i me'mûrlarına ibtidâr ve Devlet-i Rusya tarafından dahi tahdid-i hudûd-ı

merkûmeye ve zikrolunan kilâ'-ı mezkûreyi hedm ü tahrîbe ve müceddeden binâ olunacak kal'anın mahallini irâet ve binâsını izne Murahhas Vekil ve Muhaddid ta'yîn olunan Ceneral Leytenant¹ ve Kavalier ve Knez Vasili Repnin nâm Muhaddid ile tesviye-i umûr-ı me'mûrelerine bezl-i iktidâr ederek bi'l-ittifâk tefrik ve ta'yîn ve tahliye ve tebyîn eyledikleri hudûdları hâvî tahrîr ü imlâ kılınan hüccet-i şer'îyye ve Devlet-i Aliyye muhaddidleri mûmâ-ileyhimânın verdikleri memhûr ve mûmzâ temessük sûreti ile Muhaddid-i mesfûrun lisân-ı Rûsî üzre kendi hattı ve imzâsıyla mûmzâ ve mührüyle memhûr verdiği temessük tercemesinin mahâll-i müteaddideye kaydı muktezi olmağla Divân-ı Hümayûn'da mahfûz olan deftere ve kezâlik Nâme cüzüne ve Devlet-i Rusya Mevâddı defterinin zeyline bi-aynîhim sebt ü kayd ve Başmuhasebe'ye dahi kayd için aynı ile birer sûreti verilmek ve asılları Kise tarafında hıfz olunmak buyuruldu.

Fî-evâili Z. sene [1]154

¹ Metinde "Leytenande" şeklindedir.

**AZAK KALESİ BÖLGESİNDE OSMANLI VE RUSYA
DEVLETLERİNİN TAYİN EDİLMİŞ GÖREVLİLERİNCE
BELİRLENEN SINIRLARI HAVİ HÜCCET**

**ДОКУМЕНТ СОДЕРЖАЩИЙ ИНФОРМАЦИЮ О
ГРАНИЦАХ МЕЖДУ ДВУМЯ ГОСУДАРСТВАМИ,
ОПРЕДЕЛЕННУЮ НАПРАВЛЕННЫМИ В РАЙОН
АЗОВСКОЙ КРЕПОСТИ ПРЕДСТАВИТЕЛЯМИ
ОСМАНСКОЙ И РОССИЙСКОЙ ИМПЕРИЙ**

Osmanlı - Rus Belgrad Antlaşması metinlerinde; "Azak ve ona tabi olan kaleler ile Ten Nehri üzerindeki Lutih Kalesi'nin yıkılarak Azak'ın sınırlarının belirlenmesi, arazisinin her iki devletin aralarını ayıran ve tasarruflarında olmayan boş bir alan haline getirilmesi, yıkılan Azak Kalesi'ne karşılık olarak her iki devletin de kendi sınırları içerisinde birer kale yapabilmesi ve bu kalelerin yerlerinin sınır belirlemek üzere tayin olunacak görevlilerce tespit edilmesi" hükme bağlandığından, Osmanlı ve Rus devletleri ile Kırım Hanı taraflarından sınır belirleme işi için ayrı ayrı tayin olunan Merâmî el-Hâc Ahmed Efendi ve Hattî el-Hâc Mustafa Efendi, Knez Vasili Repnin ve Salih Bey ile maiyyetlerindeki Azak Kalesi'nin sınırlarını, boş bırakılacak bölgeyi ve her iki tarafın inşa edecekleri birer kalenin yerlerini tespit edip bu hususlarda birbirlerini tasdik ettiklerine ve bu sınırların ayrıntılarına dair düzenlenen hüccet.

155

В тексте Белградского мирного Договора между Османской Империей и Россией говорится: «Снести Азовскую крепость и подчиненные ей крепости, снести крепость Лютик расположенную на реке Мертвый Донец и определить границы Азова, принадлежащие ей земли сделать свободной зоной разделяющей два государства и не входящей в их экономику, компенсируя снос Азовской крепости, каждое государство само в рамках своих границ должно построить новую крепость, место этих крепостей должны указать направленные с обеих сторон для определения границ представители» на основании данного положения, из Османской Империи, Российской Империи и Крымского Ханства были направлены по отдельности представители для определения границ : Мерами эль Хадж Ахмед Эфенди и Хатти эль Хадж Мустафа Эфенди, князь Василий Репнин и Салих Бей. Данная делегация определила границы Азовской крепости, территорию которая останется свободной и места постройки новой крепости для обоих государств, в заверение данной информации был составлен документ в котором так же была указана подробная информация о границах двух государств.

1 Kasım / ноября 1741

Kaydı ve ash Kise tarafında mahfûzdur.

Azak cânibi muhaddidlerinin kat'ı hudûd ve sâir umûr-ı me'mûrelerinin itmâmıların müş'ir hüccetin sûretidir.

Mâ fîhi mine't-tahdîdi ve't-tasdîk
sebete ledeyye alâ-vechi't-tahkîk.
Nemekahü'l-fakîru¹ ileyhi -azze şânühû-

El-Hâc İbrâhîm

El-kâdî bi-medîneti Adana muvakkaten ve el-me'mûru
bi'stimâi hâze'l-umûri min-kıbeli's-sultânı
zılli'llâhi'l-Gafûr -gufire lehû-
Mühür

¹ Metinde "nâmekahü'l-fakîru" şeklindedir.

Sebeb-i tahrîr-i kitâb-ı şerî ve mûcib-i tasfîr-i hitâb-ı merî budur ki:

Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye-i ebediyyü'l-istimrâr -lâ-zâlet bi-himâyeti'llâhi'l-Meliki'l-Gaffâr- vükelâsı serhadd-i mansûre-i İslâmiyyede vâkı' mülûk-i Nasârâdan Devlet-i Rûsiyye İmparatoru tarafından Murahhas vekilleri ile Belgrad havâlisinde bin yüz elli iki senesi Cumâde'l-âhire'sinin on dördüncü günü ma'kûd olan sulh-ı müebbedin şurûtunu hâvî tarafeynden ahz ü itâ olunan tasdiknâme ve ahidnâme ve temessük ve kezâlik bin yüz elli dört senesi Cumâde'l-âhire'sinde yine devleteyn beynlerinde mübâdele olunan temessük-i cedid şurûtu mevâddından "*Azak Kal'ası ve ona tâbi' olan kal'alar ve Ulu Ten üzerinde olan Luth Kal'ası bi'l-küllîyye hedm ve Kal'a-i merkûmenin hudûd-ı kadîmesi temyîz ve arâzisi iki devlet tasarruflarından ihrâc ve hâliyetü'l-hâliyye fâsıla terk olunmak*" tasrîh olunup ve hedm olunan Azak Kal'ası bedeli, hudûdundan hâric her devlet kendi hudûd-ları dâhilinde müceddeden birer kal'a binâsı câiz ola ve bu kal'aların mahalleri ta'yini muhaddidlerinin adl ü insâflarına havâle olunup onlar dahi devletlerine muzır ve dostluğa muhil hareketden mücânebet etmeleri meşrût ve şurût-ı mezbûreye binâen Azak Kal'ası'nın hudûd-ı kadîmesi tahdid ve kat'-ı sınır için vaz'-ı alâmât ve nasb-ı nusab ve işârât olunmak ehemmiyetli elzem olmağla husûs-ı merkûm kemâ-yenbağî keşif ve tahdid ve imzâ ve tenfiz olunmak bâbında bu fakîre hitâben tuğrâ-yı garrâ-yı cihân-sitân-ı sultânî ile mutarraz ü muallem fermân-ı alıyyü's-şân vürûduna binâen a'zam-ı selâtin-ı cihân ve ekrem-i havâkin-ı nasafet-unvân vücûd-ı pür-sûd-ı ma'delet-bünyânları basît-ı zeminden ref'-ı havâdis ü fiten ve hasm-i mahâvif ü mihan için hikmet-i azîm-i Zi'l-ihsân ve nîmet-i cesîm-i Mennân-ı zevi'l-imtinân olup sultânü'l-guzâtî ve'l-mücâhidîn ve mâhi't-tuğyâni ve'l-muânidîn ve hâmi şeriati Seyyidi'l-mürselin es-sultân ibnû's-sultân es-Sultân Ebû'l-megâzî Mahmûd Hân ibnû's-Sultân Mustafâ Hân -halleda'llâhü hilâfete'hü ve ebbede saltanate'hü ilâ-nihâyeti'l-izmân- hazretlerinin kıbel-i hümayûn-ı şevket-makrûnlarından bi-mâ hüve nehcü's-şerî's-şerîf husûs-ı merkûmu rü'yete vekilleri işbu râfiâ hâze'l-kitâbi'l-müstetâb Hâcegân-ı Dîvân-ı Pâdişâhî'den sâhibü'r-rütbeti's-sâmiyeti'd-dîvâniyye Rûz-nâmçe-i Evvel mansıbı ile muazzez kılınan Merâmi el-Hâc Ahmed Efendi ve kıdvetü ashâbi'l-izzî ve'l-câh Hâcegân-ı Dîvân-ı Hümayûn'dan Mevkûfât mansıbı ile mükerrerem kılınan Hattî el-Hâc Mustafâ Efendi ve husûs-ı merkûmda bâ-hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûn nâzır-ı umûr-ı hudûd olan celâletlü, übbetlü Hân-ı âli-şân-ı şehâmet-nişân hazretleri taraf-ı übbet-i İlhanilerinden ta'yin buyurulan Şirin ümerâsından Sâlih Beğ ibn-i Mehmedşâh Beğ

ile Devlet-i Rûsiyye İmparatoru tarafından tahdid-i hudûd-ı [s. 133] merkûmeye ve zikrolunan kılâ'-ı merkûmeyi hedm ü tahribe Murahhas Vekili olan kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesihîyye Ceneral Leytenant¹ ve Kavalier ve Knez Vasili Repnin -hutime bi'l-hayr- ile Azak Kal'ası altında iki ordu beyninde nasb olunan mükâleme çadırlarında iki defa mükâlemede bunun üzerine karar verilmiştir ki:

Azak Kal'ası'nın hudûd-ı kadîmesi olan şark tarafından Koyak Salgan Depesi ve şimâl cânibinde Timurlenk Deresi olmak üzere bunların hudûd-ı kadîme olduğu müteayyin olup ve; "*Müceddeden binâ olunacak kal'asın dilerseñiz Timurlenk Deresi yukarusuna ve dilerseñiz Anadolu cânibinde Koyak Salgan Depesi'nin gün doğrusu cânibinde binâ olunsun.*" deyu izin verilip Ceneral-i mesfûr dahi bi't-tav' kemâl-i rızâ ile kabûl eyleyip ertesi gün şark cânibi hudûdunu temyîz için Koyak Salgan Depesi ta'bir olunan mahalle varılıp akd olunan meclis-i şer'-i şerîf-i enverde Devlet-i Aliyye cânibinden me'mûr olan el-mûmâ-ileyhimâ efendiler ve devletlü Hân-ı âli-şân hazretleri taraf-ı saâdetlerinden vekilleri olan Sâlih Beğ el-merkûm ve Azak Kal'ası'nın Beşlüyân ağaları ve Nogaylu mirzâları ve sair cemâat-i Müslimîn-i muvahhidin ve Moskovlu cânibinden me'mûr olan Ceneral ve Moskov rüesâsı ve zâbitânları ve Kirman Kazaklarının hatmanları² ve bellü başlıları ve müsinn ü ihtiyâr âhar banları ile ve cemm-i gafir ve cem'-i kesirde nice güne kıl ü kâl cereyânından sonra yine evvelki taahhüd ve kabûl olduğu Azak Kal'ası'nın Rumili cânibinde Timurlenk Deresi ve Anadolu cânibinde Koyak Salgan Depesi hudûd-ı kadîm olduğunu zikr u beyân ve tarafeynden bi't-terâzî hüsn-i kabûl olunup depe-i mezbûreden dere-i mezkûre boğazına bir hatt-ı müstakim çekilip dört aded hunkalar ihdâs olunmağla şark cânibi hudûdu Koyak Salgan Depesi ve şimâl cânibi hudûdu Timurlenk Deresi mübeyyen ve ma'lûm olduktan sonra Nehr-i Ten dahi bunların beyninde kat' olunup gurûb dahi karîb olmağla avdet olunup ve ertesi temessükler müsvedde olunup irâet olundukda gâh elkâb mâddelerine dolaşip ve gâh Nehr-i Ten içinde sayd-ı mâhi ve sair menâfi'lerinden intifâ' eylemek için muhaddid efendilerden kat'i temessük taleb etmekle bunun emsâli nice dürlü tekâlif-i mâ-lâ-yutâk ederek on gün mikdârı bu güne illet-i vâhiye ile imrâr-ı evkât eyleyip her çend; "*Sizinle bâlâda mezkûr olduğu vechile kavîl ü karar olunmuşidi.*" denildikce bir vechile mülzem olmayip ikrârından nükûl etmekle bi'z-zarûri Kuban cânibinin hudûdu kat' ve temyîz olunup Ten'de olan hudûd ile Rumili cânibinde Timurlenk Deresi'nin hudûd olduğu

¹ Metinde "Leytenande" şeklindedir.

² Metinde "hotmanları" şeklindedir.

münâzaun-fihâ kalıp ahz ü i'tâ olunan temessüklerde tah-rîr olduğu üzre Azak Kal'ası'nın hudûdu olan Timurlenk Deresi mukâbelesinde Tatar lisânında Koyak Salgan ta'bîr [olunan] depe-i kebîreden Kuban cânibinde Ten kenârına varınca, ondan dahi Ten'in kenârıyla Nehr-i Ten'in boğazına varınca ki, Azak Denizi'ne döküldüğü yerdir; ondan dahi sâhil-i bahr ile İne¹ Deresi'ni geçip bin yüz on üç senesi Açu Mutasarrıfı Hasan Paşa ile Azak Hâkimi Yovan Tolstim² ih-dâs eyledikleri hunkaların berâberine gelince, ondan dahi hunka-i mezkûrelere bir hatt-ı müstakîm ile vaz'-ı alâyim olunmağla Azak hudûdu tamâm olup bu hudûdun dâhilinde olan arâzinin içinde olan Ene Deresi ve Çopur ve Güvemlik ve Koy Suyu ve sâir sular cümlesi hâliyetü'l-hâliye ve fâsıla terk olunacak arâzinin içinde kalıp ve bu fâsıla kalacak yerlerde gerek kal'a ve gerek kulle ve şans ve tabya ve sâir ebniyenin ahidnâme ve temessükât mücebberince iki devlet

taraflarından dahi binâ olunmaya. Hâliye kalacak yerlerden hâric olan arâziler kadîmi üzerine kalalar ve Devlet-i Rû-siyye tarafından binâ olunacak kal'ası Koyak Salgan Depe-si'nden gün doğrusu tarafında kendi hudûdları dâhilinde binâsına Devlet-i Aliyye muhaddidleri el-mûmâ ileyhimâ vekâletleri hasebiyle izin verip ve Devlet-i Osmâniyye cânibinden binâ olunacak kal'ası dahi Hasanpaşa Depeleri'nin kıble cânibinde hudûdları dâhilinde binâsına Devlet-i Rû-siyye Muhaddidi Ceneral-i mesfûr tarafından Murahhas olduğu hasebiyle izin verip ber-minvâl-i muharrer tarafeyn muhaddidleri, beynlerinde olan ikrâr ve kelâmların bi't-tav' tasdik ve tahkik etmeleriyle gıbbe't-tasdîkî'l-vicâhi's-şer'î işbu vesika-i enika alâ-mâ hüve'l-hakika ketb olundu.

Hurrire fi'l-yevmi'l-hâdi ve'l-ısrîn min-Şa'bânî'l-muaz-zam li-sene erbaa ve hamsîn ve miete ve elf. [21 Ş. 1154]

Şühûdü'l-hâl

Fahru'l-eşbâh Mustafâ Ağa, el-me'mûru bi-rü'yeti hedmi Kal'a-i Azak, ez-Za'im / Çukadâr-ı Hazret-i Sadr-ı Âli el-Hâc İbrâhîm Ağa, el-me'mûr / el-Hâc Mustafâ Ağa, Mi'mâr-ı Hâssa, el-me'mûr / Mûsâ, Mîrzâ-yı No-gay / Ömer, Ağa-yı Beşlüyân-ı Kal'a-i Cedid / İsmâil, Ağa-yı Beşlüyân-ı Kal'a-i Açu / Mehmedşâh, Ağa-yı Beşlüyân-ı Kal'a-i Taban / Köseb, Ağa-yı Beşlüyân-ı Azak / İsmâil, Ağa-yı Beşlüyân-ı Azak / İbrâhîm, Ağa-yı Beşlüyân-ı Azak / Ramazân, Ağa-yı Beşlüyân-ı Kal'a-i Temrük³ ve gayruhum mine'l-hâzırîn.

Mukâbele şod.⁴

¹ Bu isim, bu kaydın başka bir yerinde ve 128, 130, 156 ve 157 numaralı kayıtlarda "Ene" şeklinde geçmektedir.

² Bu isim, 130 numaralı kayıтта "Tolşin", 128 numaralı kayıтта "Tolşim" ve 162 numaralı kayıтта "Tolstoy" olarak geçmektedir.

³ Temryuk (Rusya).

⁴ Defterde, bu sayfanın kalan kısmı boştur.

**AZAK KALESİ BÖLGESİNDE OSMANLI VE RUSYA
DEVLETLERİNİN TAYİN EDİLMİŞ GÖREVLİLERİNCE
BELİRLENEN SINIRLARA DAİR OSMANLI TARAFININ
RUS TARAFINA VERDİĞİ TEMESSÜK**

**СОГЛАШЕНИЕ ПЕРЕДАННОЕ СТОРОНОЙ
ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИИ РОССИЙСКОЙ
СТОРОНЕ О СОВМЕСТНОМ ОПРЕДЕЛЕНИИ
ГРАНИЦ НАПРАВЛЕННЫМИ В РАЙОН АЗОВСКОЙ
КРЕПОСТИ ПРЕДСТАВИТЕЛЯМИ РОССИЙСКОГО И
ОСМАНСКОГО ГОСУДАРСТВ**

Osmanlı - Rus Belgrad Antlaşması metinlerinde yazılı olduğu üzere, Azak Kalesi ile ona tabi olan Lutih Kalesi ve kulelerinin yıkımını izlemek, boş bırakılacak arazilerin sınırlarını belirlemek ve her iki devletin yeni baştan inşa edecekleri kalelerin yerlerini göstermek üzere taraflarca tayin olunan görevlilerin Azak Kalesi bölgesinde bir araya gelerek Azak Kalesi'nin ve boş bırakılacak bölgenin sınırlarına ve her iki tarafın inşa edecekleri birer kalenin yerlerine dair yaptıkları ortak tespitleri havi, mübadele edilmek üzere ayrı ayrı hazırlanan temessüklerden Osmanlı tarafının Rus tarafına verdiği temessük.

156

На основании статей Белградского мирного Договора между Османской Империей и Россией, с обеих сторон были направлены ответственные лица для наблюдения за сносом Азовской крепости находящейся в ее подчинении крепости Лютик и их башен, установления границ оставленных пустых территорий и определения мест на которых будут построены новые крепости. Представители собрались в районе Азовской крепости, и составили соглашение содержащее совместные определения об Азовской крепости, границах оставленных пустых земель и местах постройки крепостей для обеих сторон. Данное соглашение было составлено по экземпляру для каждой из сторон и передано стороной Османской Империи Российской стороне.

1 Kasım / ноября 1741

[s. 134] Hüve

Azak cânibi muhaddidleri Moskovlu Muhaddidinden mübâdeleten ahz eyledikleri temessüğün aym olmak üzre taraflarından verdikleri temessüğün sûretidir.

Bâis-i temessük oldur ki:

Bin yüz elli iki senesi mâh-ı Cumâde'l-âhire'sinin on dördüncü günü Belgrad Kal'ası havâlisinde Devlet-i Osmâniyye ve Devlet-i Rûsiyye beynlerinde akd ve temhîd olunan musâlaha-i mübâreke-i müebbedenin mübâdele olunan ahidnâme ve tasdiknâme ve temessükâtı, kezâlik bin yüz elli dört senesi devleteyn beyninde mübâdele olunan temessük-i cedîd mantûku üzre Devlet-i Rûsiyye tarafından Azak Kal'ası ve tevâbii Lutih Kal'ası ve kullelerin hedmini müşâhede ve hâliye kalacak arâzileri tahdid ü temyîz ve müceddeden binâ olunacak kal'aların yerlerini irâet için Pâdişâh-ı İslâm-penâh ve şehinşâh-ı encüm-sipâh hazretlerinin cânib-i devletlerinden bu abd-i zaîfi ve Hattî el-Hâc Mustafâ

Efendi'yi Muhaddid ta'yîn etmeleriyle ve bâ-hatt-ı hümayûn nâzır-ı umûr-ı hudûd olan devletlü Hân-ı âlî-şân hazretleri tarafından vekilleri izzetlü Sâlih Beğ ibn-i Mehmedşâh Beğ me'mûr olmağla ve Devlet-i Rûsiyye İmparatoru tarafından dahi işbu hâfîzu't-temessük Ceneral Leytenant¹ ve Kavalier ve Knez Vasili Repnin Murahhas Muhaddid ta'yîn olunup Azak Kal'ası altında iki ordu beyninde nasb olunan mükâleme çadırında iki def'a görüşüp beynimizde cereyân eden kil ü kâlden sonra Azak Kal'ası'nın hudûdu olan Timurlenk Deresi mukâbelesinde Tatar lisânında Koyak Salgan ta'bîr olunan depe-i kebîrenin üzerine def'a-ı sâlisede varılıp tarafeynden akdolunan meclisde depe-i mezkûreden

¹ Metinde "Leytenande" şeklindedir.

Timurlenk Deresi boğazına doğru Ten'in Kuban cânibi olan Ten sâhiline varınca bir hatt-ı müstakim çekilip dört aded hunkalar ihdâs olunmuşdur. İşbu temessüklerimiz müsvedde olup birbirlerimize irâet olundukda netice-i kelâm bunda nihâyet bulmuşdur ki:

Şark cânibinde Koyak Salgan Depesi'nden Kuban cânibinde Ten kenârına varınca ondan dahi Ten'in kendü kenârıyla Nehr-i Ten'in boğazına varınca ki, Azak Denizi'ne döküldüğü yerdir; ondan dahi sâhil-i bahrin kendi ile Ene Deresi'ni geçip bin yüz on üç senesi Açu Mutasarrıfı Hasan Paşa ile Azak Hâkimi Yovan Tolstim ihdâs eyledikleri eski hunkaların berâberine gelince, ondan dahi hunka-i mezkûrelere bir hatt-ı müstakim ile vaz'-ı alâyim olunmuşdur. Bu hudûdların dâhilinde olan arâzinin içinde olan Ene Deresi ve Çopur ve Güvemlik ve Koy Suyu ve sair sular cümlesi hâliye ve fâsıla kalacak arâzinin içinde kalıp bu fâsıla kalacak yerlerde gerek kal'a ve gerek kulle ve şans ve tabya ve sair ebniyenin ahidnâme ve temessükât mücebberince iki taraftan dahi binâ olunmayıp hâliye kalacak yerlerden hâric

olan arâziler kadimi üzerine kalalar ve Devlet-i Rusya'nın cânibinden binâ olunacak kal'ası Koyak Salgan Depesi'nden gün doğrusu tarafında kendü hudûdları dâhilinde binâsına vekâletimiz hasebiyle izin verildi ve Devlet-i Osmâniyye cânibinden binâ olunacak kal'ası dahi Hasanpaşa Depele-ri'nin kible cânibinde hudûdları dâhilinde binâsına Devlet-i Rûsiyye Muhaddidi tarafından Murahhas olduğu hasebiyle izin verildi ve temessüklerimiz tebdil ü tağyir olunmayıp devletler tarafında[n] şurûtuna riâyet olunmak için işbu vesika kendü lisânımız üzre tahrir ve kendü hattımız ile imzâ ve mührümüz ile mühürlenip Devlet-i Rûsiyye Muhaddidine verilip onlardan dahi kendü lisânları ve kendü hatları ile imzâ ve mühürleriyle memhûr olup aynı olmak üzre tarafımıza verilmiştir.

Hurrîre fi'l-yevmi'l-hâdi ve'l-ısrın min-Şa'bâni'l-muaz-zam li-sene erbaa ve hamsîn ve miete ve elf. [21 Ş. 1154]

Kûbilet.

AZAK KALESİ BÖLGESİNDE OSMANLI VE RUSYA
DEVLETLERİNİN TAYİN EDİLMİŞ GÖREVLİLERİNCE
BELİRLLENEN SINIRLARA DAİR RUS TARAFININ
OSMANLI TARAFINA VERDİĞİ TEMESSÜK

СОГЛАШЕНИЕ ПЕРЕДАННОЕ РОССИЙСКОЙ
СТОРОНОЙ СТОРОНЕ ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИИ
О СОВМЕСТНОМ ОПРЕДЕЛЕНИИ ГРАНИЦ
НАПРАВЛЕННЫМИ В РАЙОН АЗОВСКОЙ
КРЕПОСТИ ПРЕДСТАВИТЕЛЯМИ РОССИЙСКОГО И
ОСМАНСКОГО ГОСУДАРСТВ

157

Osmanlı - Rus Belgrad Antlaşması metinlerinde, Azak Kalesi ve ona bağlı diğer kale ve kulelerin yıkılması, arazilerinin iki devlet arasını ayıran boş alan olarak bırakılması ve buna mukabil her iki devletin kendi topraklarında yeni kaleler inşa edebilmesi hükme bağlandığından Azak Kalesi'nin boş bırakılacak arazilerinin sınırlarını belirlemek ve her iki devletin yeni baştan inşa edecekleri kalelerin yerlerini göstermek üzere taraflarca tayin olunan görevlilerin Azak Kalesi bölgesinde bir araya gelerek bu hususlara dair yaptıkları ortak tespitleri havi, mübadele edilmek üzere ayrı ayrı hazırlanan temessüklerden Rus tarafının Osmanlı tarafına verdiği Rusça temessüğün Rus Başkâtibi tarafından orada Türkçeye yapılan tercümesi.

Согласно Белградского мирного договора между османской Империей и Россией, Азовская крепость и привязанные к ней другие крепости и башни должны быть разрушены, их земли должны остаться пустой территорией разделяющей два государства и в соответствии с этим положением каждая из сторон должна построить на своей территории новые крепости, для определения границ земель Азовской крепости и места строительства для каждого государства новой крепости, обоими сторонами были направлены представители в район Азовской крепости, которые в данных рамках совместно приняли решение, данный документ был составлен в двух экземплярах и передан Российской стороне Османской стороне, текст был составлен на русском языке и переведен на месте на турецкий язык главным секретарем российской стороны.

1 Kasım / ноября 1741

Aşh ve tercemesi dahi Kise tarafında mahfûzdur.

Moskovlu Muhaddidin dahi mübâdele ile Rus lisâm üzere verdiği temessüğünün devleti Sır Kâtibi olan Telis ol tarafda etdiği tercemesi sûretidir.

Bi-avnihi Teâlâ bin yedi yüz otuz dokuz senesi Sintebr¹ ayının on sekizinci gününde Belgrad havâlisinde nâmdâr ve memdûh olan Devlet-i Osmâniyye ve Devlet-i Rûsiyye beynlerinde akdolunan sulh-ı müebbedin şurûtlarında ittifâk ve hudûd müzâkerelerinde karâr verilmiştir ki ve mübâdelelerde dahi ahz ü itâ olunan ahidnâmenin üçüncü ve bin yedi yüz kırk bir senesi Ağustos ayının onuncu gününde mübâdele olunan temessük-i cedîdin evvelki şurûtunda karâr verilmiştir ki; Azak Kal'ası ve Lutîh Kal'ası ve Azak Kal'ası'nın karîb mahallinde olan kulleler maan bi'l-küllîyye hedm olunalar ve Azak Kal'ası'nın arâzileri hâliyetü'l-hâliye ve beyne'd-devleteyn fâsıla kalalar

[s. 135] ve Azak Kal'ası'nın hedmi mukâbelesinde tarafeyn hudûdları dâhilinde birer kal'a binâsına izin verilmiştir. Devlet-i Rusya İmparatoru tarafından Kuban cânibinde Murahhas Muhaddid ta'yîn olunan Ceneral Leytenant² ve Kavalier ve Knez Vasili Repnin ve Sultân-ı a'zam-ı Âl-i Osmân hazretleri tarafından Murahhas muhaddidleri olan izzetlü ve mekrûmetlü Merâmî el-Hâc Ahmed Efendi Başrûznâmçeci ve Mevkûfâtçı Hattî el-Hâc Mustafâ Efendi ve Adana Kâdisı el-Hâc İbrâhîm Efendi ve devletlü Hân hazretleri tarafından ta'yîn olunan Şirin mirzâlarından Sâlih Beğ ibn-i Mehmedşâh Beğ Azağ'ın karîb yerinde Karaoba nâm mahalle gelip ordu üzere durup ba'dehû iki

¹ September: Eylül. Metinde "سنتبر" imlâsı ile.

² Metinde "Leytenande" şeklindedir.

ordu beyninde tarafeynden müzâkereler için birer çadır kurulup ve nice meclis kil ü kâl ve mücâdelelerden sonra âhir-i kâr hüsn-i ittifâk edip karâr verilmiştir ki:

Mezbûr sulh-ı müebbedin ahidnâmesi ve cedid akdolunan temessük mücebince Azak Kal'ası ve Lutîh Kal'ası ve Azak Kal'ası'nın karîb mahallinde olan kulleler dahi bi'l-küllîyye tahrib ve fâsıla kalacak arâzileri dahi ta'yîn ve tarafeynden binâ olunacak cedid kal'aların mahallerini ihtiyâr ve tebyîn edip fâsıla kalacak arâzi böyle beyân u ayân olunur ki:

Şark cânibinde olan depe-i kebîre –Tatar lisânında Koyak Salgan ta'bir olunur–, ondan hatt-ı müstakîm ile nev-ihdâs dört aded depeler ile Ten'in kenârına ki, Kuban cânibinde Timurlenk Boğazı'nın mukâbelesindedir; ve ondan dahi Nehr-i Ten'in kendi kenârıyla Nehr-i Koy Suyu üzerinden geçip Ten'in boğazına gelince ki, Azak Denizi'ne döküldüğü yerdir; ve ondan dahi sevâhil-i bahrin kendi kenârıyla Nehr-i Güvemlik ve Çopur ve Ene Deresi'ne ve Ene Deresi'ni geçip bin yedi yüz dört senesinde Devlet-i Rûsiyye tarafından Azak Gubernatoru Yovan Tolstim ile Sultân-ı a'zam tarafından dahi Açû Mutasarrıfı Hasan Paşa'nın ihdâs eyledikleri hudûd hunkalarının berâberine ve ondan dahi hatt-ı müstakîm ile nev-ihdâs olunan depelerden Tolstim ve Hasan Paşa'nın depelerine varınca ve bu hudûdlar dâhilinde

olan arâziler ve Koy Suyu ve Güvemlik ve Çopur ve Ene hâliyetü'l-hâliye ve beyne'd-devleteyn fâsıla kalalar ve bu fâsıla kalan arâzinin dâhilinde tarafeynden kal'a ve hiçbir ebniye binâsı câiz olmaya ve bu fâsıla kalan arâzilerden hâric olan yerler kadimi üzerine kalalar. Bu fâsıla kalacak yerlerden hâric ahidnâme-i hümayûn ve sulh-ı müebbed mücebince tarafeyn kendi hudûdları dâhilinde birer kal'a binâ eyleyeler. Ya'nî Devlet-i Rûsiyye tarafından binâ olunacak kal'asını Tatar lisânında Koyak Salgan ta'bir olunan depenin şark cânibinde binâ edeler ve Devlet-i Osmâniyye tarafından binâ olunacak kal'asını Tolstim ve Hasan Paşa'nın hudûd depelerinin kıble cânibinde binâ edeler ve bu bizim temessüklerimiz içinde olan şurût u mevâddı iki devlet taraflarında lâ-yetegayyer kabûl kılınalar ve bunun tahkiki için Devlet-i Rûsiyye İmparatorunun Ceneral Leytenant¹ ve Kavalier ve Knez Vasili Repnin, Murahhaslığım hasebiyle bu temessüğü kendi elimle tahrir ve imzâ ve kendi mührüm ile mühürleyip Devlet-i Osmâniyye muhaddidlerine Rus lisânıyla verilmiştir ve onlardan dahi Osmânlu lisânlarıyla ve hatlarıyla ve imzâlarıyla ve mühürleri ile mühürleyip Murahhas oldukları hasebiyle bizlere teslim eylemişlerdir.

Fî 21 Ş. sene 1154

Kûbilet²

[s. 134/1] Bin yüz on sekiz târîhinde taraf-ı Devlet-i Aliyye'den tahdîd-i sınıra me'mûr Koç Mehmed Paşa ma'rifetiyle iki devlet beyninde karâr-dâde olan hudûdun temessüğü sûreti Hazine-i Hümayûn'da mahfûz kuyûdâtdan ihrâc olunup Muhaddide verilmiştir. Ma'lûm olmak için işâret olunmuştur.

Yüz elli üç senesinde Özi tarafları Muhaddidi olup Kethüdâ-yı Sadr-ı A'zamî iken yüz altmış yedi senesi Rebîu'l-âhîr'inde fevt olan Mustafâ Beğ'in muhallefâtında; "Hudûda dâir evrâk var mı?" deyu saâdetlü Reîs Efendi Efendimiz hazretleri taraflarından veresesine haber gönderildikde bir mektûb ve bir kâime-i Sadr-ı Âlî ve bir buyuruldu gönderilmekle gelen evrâk-ı mezbûre şehri-merkûm Mühimme tobrasında hıfz olunup ma'lûm olmak üzere bu mahalle işâret olunmuştur. 8 R. sene [1]167³

¹ Metinde "Leytenande" şeklindedir.

² Defterde, bu sayfanın kalan kısmı boştur.

³ Bu metnin yazılı olduğu "134/1" numaralı bu varak, defterin aslı varaklarından olmayıp 134 ve 135 numaralı sayfalar arasına sonradan ilâştirilmiş bir şukkadır.

OSMANLI VE RUSYA DEVLETLERİNİN SALVA
NEHRİ'NDEN MİYUŞ NEHRİ'NİN AZAK DENİZİ'NE
DÖKÜLDÜĞÜ YERE KADAR OLAN BÖLGEDEKİ
SINIRLARINA DAİR HÜCCET

Osmanlı - Rus Belgrad Antlaşması gereğince her iki tarafça tayin olunan görevlilerin bir araya gelerek birçok tartışmalar yaptıktan sonra, Salva Nehri'nin menbaından Miyuş Nehri'nin Azak Denizi'ne döküldüğü yerdeki Kale-i Cedid'e kadar olan bölgede Osmanlı - Rus sınırının nerelerden geçeceği, nerelere sınır işareti konulacağı ve bu iki devletin sınırları arasında kaldığı için her iki halkın da faydalanacağı nehirlerle dair kararlaştırdıkları hususlara dair hüccet.

158

ДОКУМЕНТ О ГРАНИЦАХ В РЕГИОНЕ
ОСМАНСКОГО И РОССИЙСКОГО ГОСУДАРСТВ
ДО МЕСТА, ГДЕ РЕКИ САМБЕК И МИУС ВПАДУТ В
АЗОВСКОЕ МОРЕ

Согласно Белградского мирного Договора в регион были направлены представители двух государств, в результате многочисленных споров друг с другом, стороны пришли к выводу и составили документ в котором указаны границы между Российским и Османским государствами, указано где будут поставлены разделительные пограничные столбы, так как находящаяся выше по течению река Самбек и река Миус до места, где они впадают в Азовское море до крепости Джедид оказались между границ обоих государств, было принято решение, что эти реки могут быть использованы гражданами обоих государств.

24 Ekim / октября 1742

[s. 136] Hüve

Bunların dahi birer sûretleri bâ-fermân-ı âlî kayd için Başmuhâsebe'ye verilmiştir.

Ash ve kaydı Divân tarafındadır.

Nehr-i Salva'dan Nehr-i Miyuş'un Azak Denizi'ne munsab olduğu mahalle dek kat'ı hudûdu hâviye hüccetin sûretidir.

El-emru hasbemâ yahvîhi'l-kitâb.

Nemekahû'l-fakîru ileyhi -azze şânühû-

Erzurûmî Abdurrahîm

El-kâdî bi-Hotin el-mahrûse, el-me'mûru bi-emri't-tahdîdi

min-kıbeli men lehû'l-emr -gufire lehû-.

Mühür

Devlet-i Aliyye-i ebediyyü'l-istimrâr -lâ-zâlet bi-inâyet-i'llâhi'l-Melik'i'l-Gaffâr- ile Devlet-i Rusya beyninde hicret-i Nebeviyye -aleyhi efdalü't-tahiyye-nin bin yüz elli iki senesinde ber-vech-i te'bîd akd ve temhîd olunan musâ-laha-i mübârekenin ihtitâm-ı müsâlemet-encâmın ahid-nâme şurûtunu hâvî ve mevâddını müstelzim tarafeynden ahz ü itâ olunan tasdiknâme ve temessükât müceblerince tefrik-ı hudûd ve temyiz-i sınır ve vaz'-ı alâyimi mahallinde keşif ve tahrîr ve tenmîk-ı hüccet olunmak bâbında bu fakîre hitâben tuğrâ-yı garrâ-yı cihân-sitân-ı sultânî ile

mutarraz ü muanven fermân-ı celiyyü's-şân vürûduna binâen tefrik-ı hudûd ve temyiz-i sinura elli beş senesi esnâsında bâ-fermân-ı âlî me'mûr ve Murahhas olup a'zam-ı selâtîn-ı ızâm ve hâkân-ı havâkîn-ı zamân, vâris-i mülk-i Süleymân, sultânü'l-guzâti ve'l-mücâhidin ve mâhi't-tuğyâni ve'l-muânidin ve hâmi şerîati Seyyidi'l-mürselin, es-sultân ibnü's-sultân el-Gâzi Mahmûd Hân ibnü's-Sultân Mustafâ Hân ibnü's-Sultân Mehmed Hân -halleda'llâhü Teâlâ hilâfete-hû ve ebbede saltanatehû ilâ-intihâi'd-devri ve'l-ezmân- hazretlerinin kibel-i hümayûn-ı şevket-makrûnlarından bi-mâ

hüve nehcü's-şer'i's-şerîf husûs-ı mezkûru rü'yetekilleri işbu râfiu'l-kitâbi'l-müstetâb iftihâru'l-emâcidi ve'l-ekârim, câmiu'l-mahâmidi ve'l-mekârim Dergâh-ı Âli Kapucıbaşılarından Akkirmani es-Seyyid el-Hâc İbrâhîm Ağa ibn-i el-Hâc Ahmed Ağa ve husûs-ı merkûmda bâ-hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûn nâzir-ı emr-i hudûd menzilet-lü, celâdetlü Hân-ı âli-şân-ı şehâmet-nişân hazretleri taraf-ı übbehet-i İlhanilerinden ta'yîn [kılınan] vekilleri Mansûr mîrzâlarından Hüseyin Mîrzâ ibn-i Bahadır Şâh Beğ ve ma'lûmü'l-esâmî ve'l-eşhâs Kırım ihtiyârları ve hudûd-ı mezkûre hidemâtında kıyâm ve bâ-emr-i âli Muhaddid-i mezbûr maiyyetine ta'yîn buyurulan Özi eyâletinin elviye-i erbaa alaybeğilerinden Silistre Sancağı Alaybeğisi Süleymân Beğ ve Niğbolu Sancağı Alaybeğisi es-Seyyid Sâlih Beğ ve Çirmen Sancağı Alaybeğisi Ali Beğ ve Vize Sancağı Alaybeğisi Hasan Beğ ve zeyl-i kitâbda muharrerü'l-esâmî ve sâir ma'lûmetü'l-esâmî züamâ ve erbâb-ı timârdan cemm-i gafir ve cem'-i kesire ile Devlet-i Rusya İmparatoriçesi tarafından kezâlik me'mûr ve Murahhas Muhaddid ta'yîn olunan Leytenant¹ [ve] Kavalier [ve] Knez Vasili Repnin nâm General -*hutimet avâkübühü bi'l-hayr*- ve maiyyetinde olan mahzûru'l-eşhâs zâbit ve sâir cemm-i vefire ile bi'l-muhâbere muntehâ-yı hudûd olan Salva lisân-ı Rûsî'de Konski Vodi lisân-ı Tatar'da Yalkı Suyu sâhiline bi'l-müsâvât nüzûl ve âdâb-ı müsâvâta ba'de'l-mürâ'ât ve'l-mülâkât mecâlis-i adidede bi'l-muvâcehe ve'l-münâkaşa ve'l-münâzaa nice mükâleme-i kesire ve müzâkere-i vefire günâ-gün kil ü kâl cereyânıyla imrâr-ı evkât ve ilel-i vâhiye eyleyip mahall-i hudûda müteallik nice kerre emr-i âli ve temessükâtta tasrih olunmayan mevâzî'lara meyl ve yine udûl eyleyip bi'l-âhire Muhaddid-i mûmâ-ileyh ile lede's-şer'i'l-mübîn beyne'l-ittifâk ve'l-karâr muntehâ-i hudûd olan mârru'z-zikr

Salva, Konski Vodi nâm nehrin menbaından bed' ve hatt-ı müstakîm makâmına tarafeynden birer hunka ihdâs olunup hizâsıyla çeyrek sâat mesâfe mahalde kezâlik birer hunka ihdâs ve çeyrek sâat mesâfe mahalde kezâlik birer hunka ihdâs ve çeyrek sâat mesâfe mahal ve Nehr-i Berda-yı Kebîr menbaında kezâlik birer hunka ihdâs olunup ve Berda-yı Kebîr'in çatalından Nehr-i Miyuş'un Azak Denizi'ne munsab olduğu mahalde vâkı' Kal'a-i Cedîde nâm mahalle varınca bilâ-tebdil ve lâ-tağyîr on üç târihi hudûdu ahidnâme ve temessük mantûklarınca ta'yîn olunan mevâddına i'tibâren her husûsda amel ve hareket olunmak üzere karâr-dâde olunup nehreyn-i merkûmeynin beyninde olup kible cânibinde olan bi'l-cümle arâzi Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'ye kalıp şimâl cânibinde olan bi'l-cümle arâzi Devlet-i Rusya'ya kalıp ibtidâ'-i hudûd alâim makâmına kâim mârru'z-zikr Konski Vodi Nehri olup ve intihâ'-i hudûd Nehr-i Miyuş'un Azak Denizi'ne munsab olduğu mahalde vâkı' Kal'a-i Cedîde nâm mahal olup ibtidâ'-i hudûd olan Salva, Konski Vodi Nehri'nin Özi Suyu'na munsab olduğu mahalden aşağısı devleteyn hudûdu beyninde kalmışdır ve nehreyn-i merkûmeynden iki devlet reâyâları bilâ-halel menfaatleneler ve musâlaha-i müebbedenin tevsik ve istihkâmı ahidnâme-i hümayûn tasdiknâme ve temessükât şurûtunu hâvi ve mevâddını müstelzim ta'yîn olunan mevâdlar ile devleteyn reâyâları her husûsda amel ve hareket eylemeleri beyne'l-ittifâk mahallinde ketb ü tahrîr ber-minvâl-i muharrer Muhaddideynden her biri ikrâr-ı kelâmların ba'de't-tasdik ve't-tahkik mâ hüve'l-vâkı' alâ-vukûihî ketb ü imlâ olundu.

Fi'l-yevmi'r-râbii ve'l-ışrîn min-şehri Şa'bâni'l-muazzam li-sene hamse ve hamsîn ve miete ve elf. [24 Ş. 1155]

Şühûdü'l-hâl

Seyyid Abdülkâdir, Miralây-ı sâbık-ı Niğbolu / İbrâhîm, Miralây-ı sâbık-ı Çirmen / Zaîm İsmâîl Beğ / Zaîm Ali Beğ / Zaîm Mehmed Beğ / Zaîm Ahmed Beğ / Zaîm Hasan Beğ / Zaîm Selîm Beğ / Zaîm Ahmed Beğ / İsmâîl, Sipâhî / Ahmed, Sipâhî / Velî, Sipâhî / Ahmed, Sipâhî / Mustafâ, Sipâhî / Ali, Sipâhî / Hüseyin, Sipâhî / diğeri Ali, Sipâhî / Halîl, Sipâhî / Sâlih, Sipâhî / İbrâhîm, Sipâhî / Abdurrahmân, Sipâhî / Mehmed Efendi, Akkirmani / Hüseyin Çelebi, Akkirmani ve gayruhum mine'l-hâzırîn.

Mukâbele şod.

¹ Metinde "Leytenande" şeklindedir.

OSMANLI VE RUSYA DEVLETLERİNİN SALVA
NEHRİ'NDEN MİYUŞ NEHRİ'NİN AZAK DENİZİ'NE
DÖKÜLDÜĞÜ YERE KADAR OLAN BÖLGEDEKİ
SINIRLARINA DAİR OSMANLI TARAFININ RUS
TARAFINA VERDİĞİ TEMESSÜK

СВИДЕТЕЛЬСТВО, ПЕРЕДАННОЕ ОСМАНСКОЙ
СТОРОНОЙ РОССИЙСКОЙ СТОРОНЕ О ГРАНИЦАХ
ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИИ И РОССИИ В РАЙОНЕ
РЕКИ САЛВЫ ДО МЕСТА ВПАДЕНИЯ РЕКИ МИЮШ
В АЗОВСКОЕ МОРЕ

159

Osmanlı - Rus Belgrad Antlaşması gereğince her iki tarafça tayin olunan görevlilerin bir araya gelerek Salva Nehri'nin menbaından Miyuş Nehri'nin Azak Denizi'ne döküldüğü yerdeki Kale-i Cedid'e kadar olan bölgede Osmanlı - Rus sınırının nerelerden geçeceği, nerelere sınır işareti konulacağı ve bu iki devletin sınırları arasında kaldığı için her iki halkın da faydalanacağı nehirler hakkında kararlaştırdıkları hususlara dair mübadele edilmek üzere ayrı ayrı hazırlanan temessüklerden Osmanlı tarafının Rus tarafına verdiği temessük.

Соглашение, переданное Османской стороной Российской стороне и составленное обоюдно назначенными обеими сторонами в соответствии с Османско-Российским Белградским договором уполномоченными лицами, собравшимися с тем, чтобы принять решения относительно того, где будет проходить Османско-Российская граница в районе долины реки Сальвы до Кале-и-Джедид в месте впадения реки Миюш в Азовское море; где будут установлены пограничные знаки и какую пользу получают народы двух стран, оставшиеся в зоне между границами в районе указанных рек.

23 Ekim / октября 1742¹

[s. 137] *Kezâlik Divân tarafında dahi mukayyedir.*

Devlet-i Aliyye Muhaddidinin Rûsiyye Muhaddidine birbirinin aym ve mefhûmları mutâbk² olmak üzre mübâdeleten verdiği temessüğün sûretidir.

Bâis-i nemîka budur ki:

Bundan akdem bin yüz elli iki senesinde Devlet-i Aliyye ile Devlet-i Rûsiyye beyninde ber-vech-ite'bidak ve temhid olunan musâlaha-i mübârekenin ahidnâme ve şurûtunu hâvî olan temessükât mücebince mevâdd-ı musâlahanın İkinci maddesinde sulh u salâh-ı müsâlemet-encâmın takviye ve istihkâmı için tefrik-ı hudûd ve temyiz-i sınır keyfiyeti tasrih ve takyîd olunmağla milâdın bin yedi yüz kırk iki senesi ki, ya'nî bin yüz elli beş senesi; taraf-ı Devlet-i Aliyye'den bâ-fermân-ı âlî tahdîdine me'mûr olduğum müntehâ'-i hudûd olan Salva, Konski Vodi nâm ırmağ-ı sagırde taraf-ı Devlet-i Rusya'dan Muhaddid ta'yîn olunan hürmetlü, rağbetlü Knez Vasil[i] Repnin nâm Ceneral ile ba'de'l-mülâkât akdolunan meclislerde hudûda dair mükâleme ve müzâkereden sonra beyne'l-ittifâk bu vechile karâr verilmiştir ki:

Salva, lisân-ı Rûsî'de Konski Vodi³ ve lisân-ı Tatar'da Yalkı Suyu, menbaından bed' olunup tarafeynden birer hunka ihdâs olunup hizâsıyla bir çeyrek mesâfe mahalde yine tarafeynden birer aded hunka ihdâs olunup hizâsıyla bir çeyrek mesâfe olan mahalde yine tarafeynden birer aded hunka ihdâs olunup ve hizâsıyla çeyrek mesâfe olan Nehr-i Berda-yı Kebîr'in menbaında dahi tarafeynden birer aded hunka ihdâs olunup ve Konski Vodi'nin menbaından Nehr-i Berda-yı Kebîr'in menbaina varınca üç çeyrek mesâfe olup ve nehreyn-i merkûmeynin beyninde kible cânibinde olan bi'l-cümle arâzi Devlet-i Aliyye'ye kalmışdır ve şimâl cânibinde olan bi'l-cümle arâzi Devlet-i Rusya'ya kalmışdır ve Nehr-i Berda-yı Kebîr'in çatalından Nehr-i Miyuş'un Azak Denizi'ne munsab olduğu mahalde vâkı' Kal'a-i Cedid'e varınca bilâ-tebdil ve lâ-tağyîr on üç târihi

¹ Tarih tahminidir. Kayıтта tarih yazılı olmadığı için aynı mealdeki bir sonraki kaydın tarihi esas alınmıştır.

² Metinde "mutâbkı" şeklindedir.

³ Metinde "قولسكي ودي" imlâsı ile.

hudûdu ahidnâme ve temessük mantûklarınca her husûsda amel ve hareket olunmak üzere karâr-dâde olmuştur ve Konski Vodi Nehri Özi Suyu'na munsab olduğu mahalle varınca alâim makâmına kâim olmuştur ve Konski Vodi'nin munsabbından aşağı Nehr-i Özi Suyu iki devlet hudûdu beyinde kalmıştır ve nehreyn-i merkûmeynde iki devlet reâyaları bilâ-halelin menfaatleneler. Hudûdun ibtidâsı Konski Vodi Nehri olup ve intihâsı Nehr-i Meyuş'un¹ Azak Denizi'ne munsab olduğu mahalde vâkı' Kal'a-i Cedide olup tarafeynden bu vechile nizâm verilmiştir.

İmdi; Devlet-i Aliyye-i ebediyyü'l-istimrârdan bu husûsa me'mûriyyetim hasebiyle tarafeynin hüsn-i rızalarıyla bu

vechile karâr-dâde olup işbu temessük kendü yedimle imzâ ve mührümle memhûr olup Devlet-i Rusya Muhaddidi Ceneral-i mûmâ-ileyhin yedine itâ kılınmıştır ve kezâlik aynı harf be-harf mutâbık olmak üzere Devlet-i Rûsiyye'den Muhaddid ta'yîn olunan Ceneral-i mûmâ-ileyhin dahi me'mûriyyeti hasebiyle Rus lisânıyla yedinden mûmzâ ve memhûr temessük ahz olunmuştur ve bâlâda tastir ve takyid olunan husûslar fimâ-ba'd ahidnâme ve temessükât mantûklarınca tarafeynden mer'î ve mu'teber tutulmak içün işbu temessük ketb olundu.

Kübilet.

¹ Metinde "مَيْوُش" imlası ile.

OSMANLI VE RUSYA DEVLETLERİNİN SALVA
NEHRİ'NDEN MİYUŞ NEHRİ'NİN AZAK DENİZİ'NE
DÖKÜLDÜĞÜ YERE KADAR OLAN BÖLGEDEKİ
SINIRLARINA DAİR RUS TARAFININ OSMANLI
TARAFINA VERDİĞİ TEMESSÜK

СОГЛАШЕНИЕ, ПЕРЕДАННОЕ РОССИЙСКИЙ
СТОРОНОЙ ОСМАНСКОЙ СТОРОНЕ
ОТНОСИТЕЛЬНО ГРАНИЦ В РАЙОНЕ ОТ РЕКИ
САЛЬВА ДО МЕСТА ВПАДЕНИЯ РЕКИ МИЮШ В
АЗОВСКОЕ МОРЕ

160

Osmanlı - Rus Belgrad Antlaşması gereğince her iki tarafça tayin olunan görevlilerin bir araya gelerek birçok tartışmalar yaptıktan sonra Salva Nehri'nin menbaından Miyuş Nehri'nin Azak Denizi'ne döküldüğü yerdeki Kale-i Cedid'e kadar olan bölgede Osmanlı - Rus sınırının nerelerden geçeceği, nerelere sınır işareti konulacağı ve bu iki devletin sınırları arasında kaldığı için her iki halkın da faydalanacağı nehirler hakkında kararlaştırdıkları hususlara dair Rus tarafının mübadele edilmek üzere Osmanlı tarafına verdiği temessüğün Osmanlı tarafının isteği üzerine Tercüman Kostantin-i Rum tarafından orada Türkçeye yapılan tercümesi.

Выполненный по требованию Османской стороны переводчиком Костантином-и Рум перевод соглашения, переданного Российской стороной Османской стороне относительно решений, принятых после многочисленных споров назначенными обеими сторонами в соответствии с Османско-Российским Белградским договором уполномоченными лицами, собравшимися с тем, чтобы принять решения касательно того, где будет проходить Османско-Российская граница в районе долины реки Сальвы до Кале-и-Джедид в месте впадения реки Миюш в Азовское море; где будут установлены пограничные знаки и какую пользу получают народы двух стран, оставшиеся в зоне между границами в районе указанных рек.

23 Ekim / октября 1742

Bunun dahi kaydı ve lisân-ı Rûsî üzre olan ash Divân tarafında mahfûzdur.

Rûsiyye Muhaddidinin dahi ber-minvâl-i muharrer mübâdeleten verdiği temessüğünün ol tarafda Tercemân Kostantin-i Rum'un eylediği tercemenin sûretidir.

Hak -sübhânehû ve teâlâ- hazretlerinin avn ü inâyetiyle.

Meşhûr ve nâmdâr devlete[yn]-i az[i]meteyn-i Heme Rusya ve Osmâniyye beyninde müceddeden akd ve temhîd olunan musâlaha-i müebbede-i hümayûn mücebince ittifâkan mevâdlarda ve temessüklerde tahdîd-i hudûd keyfiyyeti ta'yîn ve beyân olduğundan mâadâ mübâdele olunan te'kidnâmelerin İkinci ve Üçüncü maddeleri mantûkunca hudûd Özi Suyu'nun şarkî cânibinden Miyus Boğazı'na varınca hudûdunun tahdîd ve temyizi lâzım ve muktezî olmağla Rusya İmparatoriçesi tarafından ben ki bunun aşâğısın mûmzâ kıldım, [s. 138] İmparatoriçe-i mûmâ-ileyhin Ceneral Leytenant¹ ve Kudûs Aleksandr² nişânesiyle Kavalier, Nehr-i Özi Suyu'ndan Nehr-i Miyus'a

varınca Murahhas Muhaddid me'mûr olunmuşumdur ve kezâlik Devlet-i Osmâniyye tarafından hürmetlü, necâbetlü Kapucıbaşı el-Hâc İbrâhîm Ağa Murahhas Muhaddid me'mûr olup Konski Vodi Nehri'nin kurbüne vârid ve mezbûr nehrin sevâhilinde ordular kurup tarafeynden mükâleme için ordular beyninde birer çadır kurup bi'd-defaât mükâleme ve münâzaa ve re'y [ve] tedbir ve tefekkürden sonra nihâyetinde bi'l-ittifâk beynimizde efdal vechile mecrâ minvâl üzre karâr verilmişdir ki:

Nehr-i Konski Vodi'nin menbaından bed' olup tarafeynden birer hunka ihdâs edip mezkûr hunkalardan

¹ Metinde "Leytenande" şeklindedir.

² Metinde "القساندر" imlası ile.

hatt-ı müstakim ile rub' sâat mufâsalasında birer hunka dahi ihdâs edip ve onlardan dahi hemân hatt-ı müstakim ile rub' sâat mufâsalasında birer hunka dahi ihdâs edip Nehr-i Berda-yı Kebîr'in garbî menbaında birer hunka dahi ihdâs olup Nehr-i Konski Vodi'nin menbaından Nehr-i Berda-yı Kebîr'in garbî menbaina varınca üç rub' sâat mesâfesi olup nehreyn-i merkûmeynin beyninde kible cânibinde olan bi'l-cümle arâzî Devlet-i Osmâniyye'ye kalmışdır ve şimâl cânibinde olan bi'l-cümle arâzî Devlet-i Heme Rûsiyye'ye kalmışdır ve Nehr-i Berda-yı Kebîr'in çatalından Nehr-i Miyus'un Azak Denizi'ne munsab olduğu mahalde vâkı' Kal'a-i Cedid'e varınca bilâ-tebdil ve lâ-tağyîr her husûsda bin yedi yüz senesi ya'nî on üç târihi hudûdu ahidnâme ve temessük mantûklarınca amel ve hareket oluna ve Nehr-i Konski Vodi, Özi Suyu'na munsab olduğu mahalle varınca hudûdun alâyimi makâmına kâim olmuşdur ve Konski Vodi'nin munsabbından aşağı Nehr-i Özi Suyu iki devlet beyninde kalmışdır ki, nehreyn-i merkûmeynde iki devlet reâyâları bilâ-halelin menfaatleneler ve bu minvâl üzere hudûdun ibtidâsı Nehr-i Konski Vodi'nin menbaından olup intihâsı Nehr-i Miyus'un Azak Denizi'ne munsab olduğu mahalde vâkı' Kal'a-i Cedid olup işbu bizim tahdid-i hudûd

temessüklerimizin içinde tahrîr olunan bi't-tamâm şurût ve mukâvelât ve mevâdlar tarafeynden kabûl olunup bilâ nakz u hâlel ebedü'l-âbâd masûn u mahfûz olalar ve bunun i'tikâd u i'timâdı için Rusya İmparatoriçesi tarafından Leytenant¹ ve Kudüs Aleksandr² nişânesiyle Kavalier bana verilen Murahhaslık kuvveti mücebince bu temessükü hatt-ı yedimle mûmzâ ve ale'l-âde mührümle memhûr edip mûmâ-ileyh Devlet-i Osmâniyye Muhaddidine Rus lisânında verdim ve mûmâ-ileyh Muhaddidden dahi bunun mukâbilinde harf be-harf mefhûmu mutâbık olmak üzere zebân-ı Türki'de aldım.

Tahrîran mâh-ı Oktaberis'in 12. gününde 1742 sene-i İseviyyenin ya'nî mâh-ı Şa'bân'ın 25. gününde 1155 senesinde.

Ve bunun itmâmında Devlet-i Osmâniyye Muhaddidinin matlûbu üzere Tercemân Kostantin-i Rum'dan Türki lisân ile işbu temessüğün tercemesi verilmişdir.

Küilet.³

¹ Metinde "Leytenande" şeklindedir.

² Metinde "القساندر" imlâsı ile.

³ Defterde, bu sayfanın kalan kısmı boştur.

OSMANLI VE MOSKOV DEVLETLERİNCE TAYİN
EDİLEN SINIR TESPİT GÖREVLİLERİNİN LEH
SINIRINDAN GAZİKİRMAN YURDUNA KADAR OLAN
BÖLGEDE BELİRLEDİKLERİ SINIRLARI HAVİ HUDUT
TEMESSÜĞÜ

СОГЛАШЕНИЕ О ГРАНИЦАХ В РАЙОНЕ ОТ
ПОЛЬСКОЙ ГРАНИЦЫ ДО ГОРОДА-КРЕПОСТИ
ГАЗИ-КЕРМАН, УСТАНОВЛЕННЫХ ЛИЦАМИ,
УПОЛНОМОЧЕННЫМИ ОСМАНСКОЙ СТОРОНОЙ
И ЦАРСТВОМ МОСКОВСКИМ НА ОПРЕДЕЛЕНИЕ
ГРАНИЦ

Osmanlı Devleti ile Moskov Çarlığı arasında yapılan antlaşma¹ gereğince, 1118 tarihinde her iki taraftan ayrı ayrı tayin olunan görevlilerin bir araya gelerek herhangi bir sınır alamet ve işareti koymadan müzakere yoluyla tespit ettikleri ve Leh hudutlarının sonundaki sınır işaretinden başlayıp Aksu, Kamenka ve Özi nehirlerini takiben Gazikirman sahrasının bulunduğu bölgede sona eren Osmanlı - Moskov sınırına dair Türkçe, Rusça ve Lehçe ayrı ayrı düzenlenip mübadele edilen 1118 tarihli hudut temessüğü'nün, kayıtlı olduğu ana defterden çıkarılan sureti.

161

Извлечённая из основной книги, в которой она и была зарегистрирована, копия соглашения, составленного в 1118 году касательно Османско-Московских границ на турецком, русском и польском языках обоюдно назначенными в соответствии с соглашением между Османским государством и царством Московским уполномоченными лицами, собравшимися в 1118 году для определения границ без установления каких-либо знаков и признаков, но путём переговоров, начав от пограничного знака в конце Польской границы, следуя по рекам Аксу, Каменка и Ози до крайних границ района города-крепости Гази-Керман.

23 Şubat / февраля 1761

[s. 139] "*Hin-i iktizâda mürâcaat için Ahidnâme-i Hümâyûn cüz'ünün bir mahalline kaydolunmak*" için sâdır olan emr-i âli mücebince bu mahalle sebt ü kayd olunmuştur. 18 B. sene [1]174.

Kaydolunan işbu sûret şehri-i mezbûrun Mühimme tobrasında hıfz olunmuştur.

Bin yüz on üç târihinde Devlet-i Aliyye-i ebed-kıyâm ile Moskov Devleti beyninde mün'akıd olan musâlaha mevâddı muktezâsınca bin yüz on sekiz târihinde taraf-ı Devlet-i Aliyye'den tahdîd-i hudûda me'mûr Koç Mehmed Paşa'nın ma'rifetiyle iki devlet beyninde karâr-dâde olan hudûdun temessüğü sûretidir ki, Hazîne-i Hümâyûn'da mahfûz olan defterden lafız be-lafız aym ile ihrâc ve tahrîr ve bilâ-noksân imlâ ve tasfîr kılınmıştır.

Bi'smi'llâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm

Bi-mennihi Teâlâ Devlet-i Aliyye-i dâimü'l-karâr ile Moskov memleketlerinin Çarı haşmetlü, hürmetlü Petro Aleksiyoviç -hatema'llâhü avâkıbehû bi'l-hayri ve'r-reşâd- beynlerinde tarafeynin isticlâb-ı vücûh-i emniyyeti ve bilâd ü ibâdın tahsîl-i ârâmiş ü istirâhati için karâr-dâde olan müsâleme hudûdlarda işbu sene-i mübâreke icrâ olunmak tarafeynden murâd olduğuna binâen muktezâ-yı me'mûriyyetimiz üzre miyânede vâkı' musâfât u muvâlâtın devâm u istihkâmına sa'y ü ihtimâm olunarak

Devlet-i Aliyye ile Çar-ı müşârun-ileyh beyninde akd-i hudûd olundu ki, zikr u beyân olunur:

Kazkirman² beriyye[si]nin yerleri karâr-dâde olduğu üzre Devlet-i Aliyye'nin tarafında kalalar ve işbu karâr-dâde olan hudûdların tahdid için taraf-ı Devlet-i Aliyye'den me'mûriyyetimiz hasebiyle biz ve Çar-ı müşârun-ileyh tarafından me'mûr olan Kargorpoli'nin Pokotenente(?) ta'bîr olunur zâbiti Emelyano ibn-i İğnaçyev Ukrayençof nâm mu'temedi maiyyetine ta'yîn olunun kişizâdeler ile maan Leh

¹ İstanbul Antlaşması.

² Gazikirman, Berislav (Ukrayna).

hudûdlarından dört saat baîd olan mevzîa, Aksu'yun sevâhilinde vâkı' müteayyin olan mahalle cümlemiz cem' olup ve mahall-i mezbûrda hudûdların nizâmına dâir bi'd-Defaât ba'de'l-mükâleme ve'l-müzâkere tarafımızdan hüsn-i ittifâk ile hudûd ta'yîn olunmuşdur ve işbu karâr-dâde olan hudûd nizâmı için hunka ve alâyim-i sâire vaz' olunmayıp yalnız işbu temessükâtımız ile cem' olduğumuz mahalde âtiyede tafsîl olduğu üzere bu vechile tasrih olundu ki:

İşbu hudûdların ibtidâsı Leh hudûdlarının intihâsında vâkı' olan hunkadan bed' olunup Aksu'yun akındısıyla mahall-i mükâlememiz olan mevzîa değin ve ondan Aksu ile iki saat aşağı vararak Kuclek(?) ya'nî Büyük Konar tesmiye olunur mahalle varıldıkda ve ondan Metrevodi¹ tesmiye olunur nehrin sahrâsına gelinip ve ondan Alaniç ya'nî İnkul Türki lisânı ile tesmiye olunan sahrâdan mürûr ve zikrolunan İnkul Suyu'nun² munsab olduğu mahalline doğru ki ondan sahrâ ile Isum³ nâm nehre ve ondan Küçük İnkul⁴ nâm nehri mürûr ve Gazikirman'ın beriyyesinden on saat mesâfe baîd olan Bekeneşko nâm geçidine değin ve zikrolunan geçidden Nehr-i Kamenka Özi Suyu'na munsab olduğu mahalle sahrâ ile doğru varılıp zikrolunan Gazikirman'ın beriyyesinden nehr-i mezbûrun munsab olduğu mahalline değin dört aded mîl ta'dâd olunup mahall-i mezbûrda hudûd intihâsı vaz' olunmuşdur ve bâlâda tahrîr olunan hudûdun karâr-dâdesi üzere sağ tarafı Devlet-i Aliyye'ye ve sol tarafında vâkı' olan arâzî Moskov Devleti'ne kala.

Minvâl-i muharrer üzere olan hudûd iki devlet tarafından ta'yîn olduğuna binâen biz dahi işbu hudûd nizâmına ta'yîn olduğumuz vechile dostluğa şâyeste ale'l-ittifâk karâr verdiğimiz ecilden tarafeynin âsâyiş ve istirâhatine ve

iki devletin reâyâ vü berâyâlarının menfaatine istihkâm vererek ruhsat-ı kâmile ile me'mûr olduğumuz üzere işbu hudûd nizâmına tarafımızdan dahi istikrâr verilib akdolunan mevâdd-ı musâlahanın İkinci maddesinde mastûr olduğu üzere Gazikirman gibi ve sâir hedm olunan sagîr kasabalarda min-ba'd kimesne sâkin olmayıp fimâ-ba'd zikrolunan mahallerde kasaba ve bir dürlü mesken binâ olunmaya ve lâkin Özi Suyu'nun mürûr u ubûru sühûletiyçün nehr-i mezbûrun üzerine zikrolunan musâlahanın Üçüncü maddesinde karâr-dâde olduğu üzere bir karyenin binâsı câiz ola ve Moskov reâyâları Altıncı maddesinde tasrih olduğu üzere liman tarafına ve Karadeniz'de bilâ-nizâ' ticâretleri için varıp gelmeğe me'zûn olalar ve mevâdd-ı merkûmenin Sekizinci maddesinde tahrîr olduğu üzere tarafeynin reâyâsı tarafından karada ve deryâda sagîr ü kebir kayıklar ile birbirlerine gizlû ve âşikâre teaddî olunmayıp dostluk ve hem-civârlık muktezâsı üzere muâmele oluna ve zikrolunan Sekizinci maddesinde tasrih olunan bi'l-cümle şurûtuna mürâ'ât olunup ve sâir bi'l-cümle mevâdd-ı müsâleme tarafeynden bilâ nakz u hâlel mer'î ve mu'teber tutulup tarafımızdan akdolunan mevâdd-ı hudûd dahi Devlet-i Aliyye ve Moskov Devleti tarafından makbûl tutulmak için Devlet-i Aliyye tarafından Murahhas ta'yîn olunmuşumdur. Hudûd nizâmına istihkâm verip Moskov Devleti'nin me'mûr olan Muhaddidine Türki lisânı üzere imzâ ve mührümüz ile memhûr temessük vermişizdir ve onlar dahi Urus lisânı ve bir sûreti dahi Leh lisânı üzere kendü imzâ ve mühürleriyle ma'mûlün-bih temessük tarafımıza vermeleriyle bu vechile karâr-dâde olmuşdur.

Tahrîran fi't-târîhi'l-mezbûr.⁵

¹ Mervovid, Mertvovod (Ukrayna).

² İnhul Nehri (Ukrayna). Bu isim 151, 152 ve 154 numaralı kayıtlarda "Ungu" ve 153 numaralı kayıтта "Engöl" şeklinde geçmektedir.

³ Vysun Nehri (Ukrayna). Bu isim 151, 152 ve 154 numaralı kayıtlarda "Olsum", 153 numaralı kayıтта "Ysum" şeklinde geçmektedir.

⁴ İnhulets Nehri (Ukrayna). Bu isim 151 ve 152 numaralı kayıtlarda "Enge"; 153 numaralı kayıтта "Engöl" ve 154 numaralı kayıтта "Angel" şeklinde geçmektedir.

⁵ Defterde, bu sayfadan sonra gelen 140 ve 141 numaralı sayfalar boştur.

KÜÇÜK KAYNARCA'DA YAPILAN OSMANLI - RUS
BARIŞ GÖRÜŞMELERİ SONUCUNDA YAPILAN
ANTLAŞMANIN OSMANLI PADİŞAHI TARAFINDAN
TASDİK EDİLDİĞİNE DAİR RUSYA DEVLETİ'NE
VERİLEN AHİDNÂME-İ HÜMÂYUN

УКАЗ, ПЕРЕДАННЫЙ РОССИЙСКОЙ СТОРОНЕ
КАСАТЕЛЬНО ВИЗИРОВАНИЯ ОСМАНСКИМ
СУЛТАНОМ СОГЛАШЕНИЯ, ЗАКЛЮЧЁННОГО В
РЕЗУЛЬТАТЕ ОСМАНСКО-РОССИЙСКИХ МИРНЫХ
ПЕРЕГОВОРОВ В КУЧУК КАЙНАРДЖА

162

Osmanlı ve Rusya devletleri arasındaki savaşı sona erdirmek üzere iki devletin murahhasla-rınca Küçük Kaynarca'da yapılan görüşmeler neticesinde varılan mutabakat çerçevesinde; düşmanlığın ortadan kaldırılması, suçluların affı, antlaşmadan sonra suç işleyenlerin iade-si, Kırım'ın bağımsız ancak dinî bakımdan Osmanlı Hilâfe-tine bağlı olması, Osmanlı Devleti'nin Kırım, Kuban ve Ta-man'daki haklarından vazgeçmesi, Tatar memleketlerindeki Rus askerlerinin geri çekilmesi, Rusya'nın Osmanlı Devleti'n-de daimî elçi bulundurabilmesi, elçinin protokoldeki sırası ve sarhoşken Müslüman olanlar ile elçinin hizmetinde iken suç işleyenler hakkında uygulanacak prosedürler, elçinin tercümanlarının hakları, Osmanlı Devleti'nin Hristiyanlığı himaye etmesi, Rus ahali ve rahiplerinin Kudüs'ü ziyaretleri-ne izin verilmesi, bu antlaşmanın tebliği sürecinde yaşanan çatışma, fetih vs.nin yok hükmünde olması, her iki devletin ticaret gemilerinin birbirlerinin denizlerinde serbestçe do-laşabilmesi, Rus tacirlerin ilgili maddede belirtildiği şekilde Karadeniz, Akdeniz ve Tuna Nehri'nde ticaret serbestisine sahip olması, Rusya'nın gerekli gördüğü yerlerde konso-losluk açabilmesi, Rusya Devleti'nin aynı hakları Osmanlı Devleti ahalisine de tanınması, kazaya uğrayan gemilere yar-dım edilmesi, Rusya'nın Kuzey Afrika ile yapacağı ticaretin Osmanlı Devleti'nin garantisi altında olması, yazışmalarda Türkçe *Rusyaların Padişahı* unvanı kullanılması, Rusya'nın Beyoğlu'nda kilise inşasına izin verilmesi ve bu kilisenin el-çinin himayesinde olması, sınır anlaşmazlıklarının oradaki idareci tarafından halli, Rusya'nın Bucak bölgesi ile Bender Kalesi'ni, bazı şartlar dahilinde de Eflak ve Boğdan memle-ketlerini Osmanlı Devleti'ne iade etmesi, bu şartların da; bu iki memleket ahalilerinin suçlularının affı, unvan, makam ve emlâkleri ile dinî serbestliklerine dokunulmaması, bazı şahıs ve manastırlara ait emlâk ve arazinin iadesi, rahiplerine ayrı-calık verilmesi, başka tarafa gitmek isteyen hanedanlara izin verilmesi, eski döneme ait muhasebeler için ve ahaliden sa-vaş dönemi ve sonraki iki sene için malî bir şey istenmemesi, cizyenin ilgili maddede belirtildiği şekilde tayini, voyvoda-larının Rum-Hristiyan maslahatgûzar tayin ve Rus Elçisinin de bu voyvodaları himaye edebilmesi vs. olduğu, Rusların elinde bulunan Akdeniz'deki adaların da yine benzer şart-larla Osmanlı Devleti'ne iade edilmesi, Kılburun ve Azak kaleleri ile Kırım'daki Yenikale, Kerç vs. yerlerin Rusya'ya ve-rilmesi, Küçük ve Büyük Kabartay arazisinin Rusya'ya tahsisi konusunun Kırım Han ve ileri gelenlerinin şûrasına havalesi, Azak Kalesi'nin sınırları hakkındaki 1700 tarihli belge hariç

Принятый и визированный Османским сул-таном Абдул-Хамидом I и состоящий из 28 статей указ о соглашении, составленном в турецко-итальянском и русско-итальянском форматах и заключенном в рамках соглаше-ния, достигнутого в результате проведённых в Кучук-Кайнарджа переговоров о прекращении воен-ных действий между Османским и Российским государ-ствами касательно следующих деталей и обстоятельств договорённостей, как то прекращение вражды; амнистия преступников; экстрадиция совершающих преступления после заключения договора; признание независимости Крыма, однако сохранение его религиозной принадлеж-ности к османскому Халифату; отказ Османской импе-рии от прав на Крым, Кубань и Тамань; вывод русских войск из регионов проживания татар; возможность на-хождения постоянного посла России в Османской импе-рии; положение посла в протоколе и процедуры, приме-няемые к мусульманам, которые будучи в услужении у посла совершили преступления находясь в алкогольном опьянении; права переводчиков посла; покровительство Османским государством христианства; позволение рус-скому населению и священникам посещать Иерусалим; пресечение конфликтов, завоеваний и др. в процессе уведомления о данном соглашении; возможность сво-бодного передвижения торговых кораблей обоих госу-дарств по морям этих государств; наличие возможности у русских торговцев вести свободную торговлю в Чёрном и Средиземном морях и на реке Дунай; возможность от-крытия Россией консульств там, где она сочтёт необхо-димым; признание Россией тех же прав за Османским государством; оказание помощи судам, потерпевшим ко-раблекрушение; нахождение торговли России с северной Африкой под гарантией Османского государства; исполь-зование в переписке на турецком языке титула Русского Падшаха; разрешение России на строительство церкви в районе Бейоглу и нахождение её под покровительством посла; урегулирование пограничных споров предста-вителями местного управления; возвращение Россией в лоно Османской империи района Буджак и крепости Бендер,а при наличии определённых условий, как то амнистия преступников из указанных регионов, непри-косновенность титула, должности, имущества и свободы вероисповедания, возвращение некоторого личного и монастырского имущества и земельных участков, предо-ставление священнослужителям привелегий, желающим

bu antlaşmadan önceki bütün antlaşmaların geçersiz sayılması, Tuna'nın sağ tarafı, Eflak, Boğdan, Bucak vs. yerlerdeki Rus askerlerinin tahliyesi ile Gürcistan'daki kaleler ve bu iki bölgedeki ahalinin dinî hakları vs. konularda ilgili maddelerde açıklandığı şekilde hareket edilmesi, din değiştirenler hariç her iki devletin topraklarındaki savaş esirlerinin ve diğer Hristiyan esirlerin serbest bırakılması, antlaşmanın Türkçe-İtalyanca ve Rusça-İtalyanca olarak tanzim edilmesi hususlarına ve teferruatına dair yapılan antlaşmanın Osmanlı Sultanı I. Abdülhamid tarafından kabul ve tasdik edildiğine dair Rusya Devleti'ne verilen yirmi sekiz maddelik ahidnâme-i hümayun. (*Tasdike dair üzerine hatt-ı hümayun çekilmiş olduğu şerhi vardır.*)

перейти на другую сторону династиям предоставление такого разрешения, не предъявление к населению материальных требований касательно относящихся к старому периоду финансовым учётам, военному периоду и последующему двухлетнему периоду, назначение подушного налога согласно определениям в соответствующей статье, назначение войвод из числа поверенных в делах греческих христиан и оказание им покровительства со стороны русского посла и тд., возможно и возвращение Эфлака и Богдана; возвращение в лоно Османской империи находящихся в руках России островов в Средиземном море на схожих условиях; передача России крепостей Кылбурун и Азов, а также расположенных в Крыму Еникале, Керч и др.; передача вопроса выделения малой и большой Кабардинской земли в пользу России на рассмотрение Крымскому хану и совету старейшин; признание всех предшествующих данному договоров недействительными, за исключением документа от 1700 года касательно границ Азовской крепости; вывод русских войск с правого побережья Дуная, районов Эфлака, Богдана, Бурчака и др. и крепости в Грузии, также соблюдение религиозных прав и пр. населения указанных регионов согласно тому, как описано в соответствующих статьях; освобождение военнопленных и других христианских заключенных от каждой из сторон за исключением новообращенных в другую религию.

15-24 Kasım / ноября 1774¹

[s. 142] *Sûret-i Hatt-ı Şerîf:*

**"Derûn-ı tasdiknâmede mastûr olan şurût lafız be-lafız makbûl-i hümayûnumuzdur."
deyu unvânına mübârek hatt-ı şerîf-i inâyet-redîf keşide kılınmıştır.**

Devlet-i Aliyye-i dâimiyyü'l-karâr ile Rusya Devleti beyninde müceddeden mün'akıd olan musâlaha-i müebbedeyi muhtevî cânib-i Hazret-i Cihândârîden inâyet-bahş-ı sudûr olan ahidnâme-i hümayûn-ı safvet-meşhûnun sûretidir.

İşbu ahidnâme-i hümayûn ba'de't-tahrîr Rusyalı ile hîn-i mukâbeleda murahhasların verdikleri asıl müzmâ ve mahtûm sûret-i temessüğe tatbikan tashîh olunduğu vechile tebdîl ve bi-aynihâ bu tashîh üzre musahhah ve ma'mûl buyuruldu battâh Divân tarafında mahfûz olmağla muhrecleri buyuruldu ve battâhn aym ve düstûru'l-amel olduğu bu mahalle şerh verildi.

Kaynarca Ahidnâmesi

Hazret-i Hudâvend-i memâlik-bahşâ ve Cenâb-ı tensik-fermâ-yı umûr-ı kâffetü'l-verâ –tekaddeset zâtühû an-vasmeti'l-azdâdi ve'l-eşbâhi an-küllî zevî'n-nühâ-nın irâde-i bâhire-i Samedâniyye ve inâyet-i zâhire-i Sübhâniyyesi ve seyyid-i asfiyâ ve sipeh-sâlâr-ı ketâyib-i enbiyâ, habîb-i Hudâ, şefî'-i yevm-i cezâ ulu Peygamberimiz Muhammedü'l-Mustafâ –aleyhi ve alâ-âlihî ve sahbihî ezke't-tahâyâ– hazretlerinin dest-yârî-i mu'cizât-ı cemmetü'l-berekâtı ve ashâb-ı güzîn ve Hulefâ'-i Râşidin –rıdvânü'llâhi Teâlâ aleyhim ecmaîn– ve cümle-i evliyâ-yı hidâyet-karîn ve asfiyâ-yı tekaddüs-rehînin murâfakat-ı ervâh-ı tayyibe-i cennet-me'vâlarıyla.

¹ Bu tarih tasdiknamenin tarihidir. 21 Temmuz'da imzalanan antlaşmanın Sadrazama gelen ve onaylanan metnin tarihi 23 Temmuz 1774'tür.

Bk. BOA, A.DVNS.NMH.d, 9, kayıt no: 23. Antlaşmanın oluşumundaki sürecin ayrıntıları için bk. BOA, A.DVNS.NMH. d, no: 9.

Mahall-i Tevkî'

Ben ki; eşrefü'l-büldâni ve'l-emâkin ve ebrekû'l-medâ-yini ve'l-mesâkin, kible-i cümle-i âlem ve mihrâb-ı teveccüh-i âmme-i ümem olan Mekke-i Mükerrreme ve Medine-i Münevvere ve Kudüs-i Şerîf-i mübârekin hâdim ü hâkimi ve hasretü'l-mülûk olan Bilâd-ı Selâse-i muazzama ki, İstanbul ve Edirne ve Burusa'dır; onların ve Şâm-ı cennet-meşâm ve Mısır-ı nâdiretül'-asr-ı bi-hemtâ ve külliyyen Arabistân ve İfrikiyye ve Berka ve Kayrevân ve Haleb-i şehbâ ve Irâk-ı Arab u Acem ve Basra ve Lahsâ ve Deylem ve Rakka ve Musul ve Şehr-i Zor ve Diyarbekir ve Zülkadriyye ve vilâyet-i Erzurum ve Sivas ve Adana ve Karaman ve Van ve Mağrib ve Habeş ve Tunus ve Trablusşâm ve Kıbrıs ve Rodos ve Girid ve Mora ve Akdeniz ve Karadeniz ve cezâyir ve sevâhili ve diyâr-ı Anadolu ve memâlik-i Rumili ve husûsâ Bağdâd-ı dâru's-selâm ve cemîan Kürdistân ve Rum ve Terek ve Tataristân ve Çerâkise ve Kabartayân ve Deşt-i Kıpçak ve îlât-ı Tatar'a dâir ol havâililerde vâkî' umûm sığınak ve bi'l-cümle tavâyif-i Tatar'ın Halife-i a'zam ve Şehriyâr-ı saâdet-disâr-ı muazzamı ve kezâlik Kefe ve etrâfında vâkî' cümle oymakân ve muzâfâtıyla [s. 143] umûmen Bosna ve Kal'a-i Belgrad-ı dâru'l-cihâd ve Sırb Hükûmeti ve onda olan kılâ' u husûn ve bilâd-ı Arnavudluk ve bi't-tamâm Eflak ve Boğdan ve etrâflarında vâkî' kılâ' u husûn ve ta'rif ü tavsîfden müstağni nice bikâ' u büldânın Pâdişâh-ı ma'delet-şiyem ve şehinşâh-ı şevket-alemi es-sultân ibnû's-sultân ve'l-hâkân ibnû'l-hâkân es-Sultân Abdülhamîd Hân ibnû's-Sultân Ahmed Hân ibnû's-Sultân Mehmed Hân'ım [ki], unvân-ı menşûr-ı saâdet-neşûr-ı saltanatım tevkî'-i refî'-i "*sultânü'l-berreyn*" ile müzeyyen ü pür-zîver ve yarlıg-ı mekârim-tebliğ-ı hilâfetim nakş u nigâr-ı azamet-izhâr-ı "*hâkânü'l-bahreyn*" ile muanven ü ârâyış-güsterdir. Lâ-cerem, ber-mübteğâ-yı kelâm-ı düriyyü'n-nizâm-ı "*Es-sultânü zillu'llâhi fi-arzihî*." zât-ı übbebet-nisâb-ı hürevâne me atıyye-i behiyye-i İlâhiyye olan teşrîf-i şerîf-i hilâfet-i mevhûbe ve câme-i latîf-i saltanat-ı mergûbenin ifâ-yı teşekkürüne kıyâm ile; "*Bi's-şükri tedümü'n-niam*." sühan-ı hikmet-müdgamı muktezâsınca ta'zîm li-emri'llâh ve's-şefakatü alâ-halkı'llâh şiyem-i marzıyye ve secâyâ-yı seniyye-i mülûkânemden olup çünkü istihşâl-i âsâyış-i raiyyet ve istiksâb-ı meâsir-i insâf u adâlet lâzime-i zimmet-i himmet-i tâcdârâne ve râtib-i uhde-i atûfet-i hürevânem olmuştur.

Binâen alâ-zâlik Devlet-i Aliyye-i ebediyyü'l-istimrâr ve saltanat-ı seniyye-i sermediyyü'l-istikrârımızla müfethiretül'-melikâti'l-azîmâti'l-İseviyye, muhtâretü kebirâti'l-fahimâti'l-Mesihîyye, muslihatü mesâlihi cemâhiri't-tâifeti'n-Nasrâniyye, sâhibetü ezyâli'l-haşmeti ve'l-vakâr, sâhibetü delâilil'-mecdi ve'l-îtibâr Rûsiyye vilâyetlerinin İmparatoriçesi ve tamâmen Rus ve ona tâbî' nice nice ülkelerin fermân-fermâ ve Pâdişâhı haşmetlü, rütbetlü dostumuz Katerina-i Sâniye¹ –*hatema'llâhü avâkıbehâ bi'l-hayri ve'r-reşâd ve elheme ileyhâ tarîka's-savâbi ve's-sedâd*– beyninde bundan akdem müebbeden ma'kûd olan râbîta-i musâlaha ve musâfât ba'zı esbâb u avârıza binâen kabûl-i inhilâl ve infisâm edip li-zâlik zuhûr-ı ihtilâl ve vukû'-ı ceng ü cîdâl bir müddetden berü günâ-gün sefk-i dimâya bâdi ve insilâb-ı emn-i ibâdu'llâhı müstelzim ü müeddi olmağa böyle herc ü merc ve şûriş ü gavgânın indifâ' u sükûneti ve ibâd u bilâdın ârâmiş ü istirâhati zımnında işbu harb ü kıtâlin def' u izâlesiyle müceddeden sulh u salâhın akd ü rabtı gerek cânib-i nasafet-menâkıb-ı hürevânemizden ve gerek Rûsiyye Pâdişâhı müşârun-ileyhâ tarafından murâd olunup Ordu-yı Hümâyûn-ı zafer-makrûnumuz Şumnu Sahrâsı'nda nasb-ı hıyâm-ı ârâm eylediği hengâmda sâbıkâ Sadr-ı A'zam ve Serdâr-ı Ekremimiz Muhsinzâde Mehmed Paşa² merhûma in'ikâd-ı silm ü musâfât için savb-ı sâmi-i şâhânemizden ittifâk-ı ârâ ile verilen ruhsat-ı kâmile misillü müşârun-ileyhâ tarafından dahi Rûsiyye askerinin Feldmareşali ve Rûsiyye-i Sagire'nin Ceneralı ve Sagir Rûsiyye Kalemî'nin Başnâzırı ve Santa Andreyâ³ ve Santa Corco⁴ ve Santa Aleksandr⁵ ve Santa Anna⁶ nâm kavalierlerin Kavalieri kıdvetü ümerâil'-milleti'l-Mesihîyye, umdetü küberâit'-tâifeti'l-İseviyye Konte Petro Romanço⁷ –*hutimet avâkıbühü bi'l-hayr*– a ruhsat-ı tâmmi itâ olunmakdan nâşi devleteyn miyânelerinde temhîd-i sulha Sadr-ı A'zam-ı müşârun-ileyhâ tarafından tahsis ve me'mûr kılınan iftihâreyi'l-emâcidi ve'l-ekârim, câmiayi'l-mahâmidi ve'l-mekârim, el-muhtassânı bi-mezidi inâyeti'l-Meliki'd-Dâim, Tevkî-i Divân-ı Muallâ-erkân Murahhas-ı Evvel el-Hâc Ahmed Resmî ve sâbıkâ Reisü'l-küttâbım ve Murahhas-ı Sâni İbrâhîm Münib –*dâme mecdühümâ*– ve Feldmareşal-ı mûmâ-ileyhâ tarafından kezâlik Murahhas olan kıdvetü ümerâil'-milleti'l-Mesihîyye General Prenç Repnin⁸ [s. 144] –*hutimet avâkıbühü bi'l-hayr*– hicret-i Nebeviyye –*alâ-sâhibihâ*

¹ Rus Çariçesi II. Katerina (hd. 1762-1796).

² Sadrazam Muhsinzâde Mehmed Paşa (2. sd. 1771-1774).

³ St. Andrew Nişanı (Order of St. Andrew).

⁴ St. George Nişanı (Order of St. George).

⁵ St. Aleksandr Nişanı (Order of St. Alexander Nevsky).

⁶ St. Anna Nişanı (Order of St. Anna).

⁷ Peter Aleksandrovich Rumyantsev (d. 1725 - ö. 1796).

⁸ Nikolai Vasilyevich Repnin, Prince (d. 1734 - ö. 1801).

efdalü't-tahiyye-nin bin yüz seksen sekiz senesi Cumâde'l-ülâ'sında vâkı' milâd-ı İsa *-aleyhi's-selâm*-ın bin yedi yüz yetmiş dört senesi mâh-ı Temmuz'unun beşinci gününde Silistre'ye dört saat mesâfe Küçük Kaynarca nâm mahalde mülâkât eyleyip sâlifü'l-beyân murahhaslara ve rilen ruhsat-ı kâmile muktezâsı üzre te'sis ve tanzim eyledikleri musâlaha yigirmi sekiz maddede üzerine akd ü rabt olunup zikri âti şerâyit-ı sulhu hâvî Devlet-i Aliyyem Murahhasları mûmâ-ileyhimânın ve Rûsiyye Murahhası Ceneral Repnin'in temhîr ve mübâdele eyledikleri temessükler Sadr-ı A'zam-ı müşârun-ileyhe ve Feldmareşal-i mûmâ-ileyhe ba'de't-takdim kendülere itâ kılınan izin ve ruhsat-ı kâmileye binâen murahhasların temessüklerinde mastûr mevâddı kabûl ve Sadr-ı A'zam-ı müşârun-ileyh Feldmareşal-i mûmâ-ileyhe ve ol dahi Sadr-ı A'zam-ı müşârun-ileyhe mu'teber ve ma'mûlün-bih mühürleriyle memhûr ve imzâlarıyla mûmzâ ahidnâmeler tahrir ve yine murahhaslar yedleriyle mübâdele olunmağla tarafeynin temessüklerinde mastûr ve meşrû olan mevâdd-ı musâlaha ve müsâlemeyi düstûr-ı ekrem, müşîr-i efham, nizâmü'l-âlem, nâzımu menâzımı'l-ümem, müdebbiru umûri'l-cumhûri bi'l-fikri's-sâkıb, mütemmimü mehâmmi'l-enâmi bi'r-re'yi's-sâib, mümehhidü bünyânî'd-devleti ve'l-ikbâl, müşeyyidü erkânî's-sâdeti ve'l-iclâl, mükemmilü nâmûsi's-saltanatı'l-uzmâ, mürettibü merâtibi'l-hilâfeti'l-kübrâ, el-mahfûfu bi-sunûfi avâtıfı'l-Meliki'l-A'lâ bi'l-fi'l Vezîr-i A'zam ve vekil-i mutlak-ı sadâkat-alemim İzzet Mehmed Paşa *-edâma'llâhü Teâlâ iclâlehü ve dâafe bi't-te'yîdi iktidârehü ve ikbâlehü-* Dergâh-ı sipihr-iştibâh-ı Şâhânemize arz u telhis etmekle refâhiyyet-i ahâli vü raiyyet ve râhat-ı berâyâ-yı mülk ü millet için mevâdd-ı merkûme üzre akd ve temhîd olunan sulh u salâh-ı müstevcibü'l-felâh taraf-ı hümâyûnumuzdan dahi mukarrer ve mu'teber tutulup hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnumuz ile fermân-ı âli-şânımız sâdir olmağın tuğrâ-yı cihân-ârâmız ile müşerref ahidnâme-i hümâyûn-ı saâdet-meşhûnumuz şeref-yâfte-i sudûr ve lafzan bi-lafzın mevâdd-ı sulh u salâh makbûl-i hümâ[yû]numuz olmakdan nâşi yerlû yerinde riâyet ü sıyânet olunmasıyçün işbu maddelerdir ki aynı ile zikr u beyân ve şerh u ayân kılınır:

Evvelki Mâdde: İki devlet beyninde sebkât eden her dürlü muâdât u muhâsama şimdiden ile'l-ebed mahv u izâle olunup gerek âlât-ı harbiyye ve gerek sâir takrîb ile

tarafeynden amel ve tebedür ve icrâ olunan zarar ve taaddiyât nisyân-ı müebbedi ile ferâmûş olunup bu bâbda vücûhla ve aslâ bir vakitte ahz-i intikâm olunmaya. Düşmanlık yerine berren ve bahren müebbed ve kavî ve tegayyürden münezzeh musâlahaya riâyet ve hırâset oluna. Gerek taraf-ı hümâyûnumdan ve gerek ahlâf-ı emcâdım taraflarından ve kezâlik Rûsiyye Pâdişâhı müşârun-ileyhâ ve ahlâfı beynlerinde temhîd olunan ittifâk ile sâfi ve müebbed ve tağyirden berî muvâlât hıfz u hırâset olunup işbu maddeler kemâl-i dikkat ü ihtimâm ile icrâ ve mu'teber kılınalar ve iki devlet ve emlâk ü memâlik ve reâyâ vü âhâli-i tarafeyn miyânelerinde işbu muvâlât maddesi böyle riâyet oluna ki, fimâ-ba'd câlibeynden birbirinin aleyhine sırren ve alâniyyeten bir dürlü amel-i buğz ve ızrâr olunmaya ve tecdid olunan muvâlât ve musâfât muktezâsınca bilâ-istisnâin iki tarafa her ne güne töhmet eden cümle reâyâların tarafeynden nesyen mensiyyen cerâyimleri külliyyen afv olunup çekdiri ve sâir mahbeslerde bulunanları âzâd ve sebilleri tahliye ve menfî ve meks etdirilen kesâna avdete ruhsat verilip mukaddemâ kâm-yâb oldukları her dürlü pâye ve emvâlleri musâlahadan sonra redd ü ircâ' olunup ve sâirleri -ki, her ne ukûbete müstahik oldular ise- dahi haklarına aslâ bir illet ü bahâne ile taarruz ve ziyân ve zarar ve te'dib olunmayalar ve âharlar tarafından mezbûrûna bir dürlü zarar u ziyân ve taarruz¹ olunmak tecvîz olunmayıp ızrâr ve taarruzlarına kasd edenler te'dib olunalar ve mersûmûndan her biri zîr-i himâyet ve muhâfaza-i kavânin ve vilâyetlerinin âdetleri üzre sâir hem-vilâyetlerine kıyâsen muâşeret edeler.

İkinci Mâdde: İşbu ahidnâme-i mübarekenin in'ikâdı ve tasdiknâmelerin mübâdelesinden sonra [s. 145] iki devletin reâyâsından ba'zıları âhar bir töhmet ve adem-i itâat veyâhûd hıyânet edip devleteynin birine ihtifâ veyâhûd ilticâ kasdında olur ise Devlet-i Aliyyemde din-i İslâmı kabûl ve Rûsiyye Devleti'nde tanassur edenlerden mâadâ aslâ bir bahâne ile kabûl ve himâyet olunmayıp der-akab red veyâhûd hiç olmaz ise ilticâ eyledikleri düvelin memâlikinden tard olunalar ki, bu misillü yaramazların sebebi ile iki devlet beynine mûris-i bürûdet veyâhûd bâis-i bahs-i abes olur aslâ bir ma'nâ vâkı' olmaya. Kezâlik tarafeyn reâyâsından olup gerek ehl-i İslâm ve gerek Hristiyan zümresinden bir kimesne bir dürlü taksîrât edip her ne mülâhaza ile bir devletden ol bir devlete ilticâ ederler ise bu misillüler taleb olundukca bilâ-te'hîr reddolunalar.

¹ Metinde; altı çizili bölüm, üzerine "sahih" ifadesi konularak sayfanın kenarına çıkma şeklinde yazılmıştır.

*Bu maddenin fimâ-ba'd mu'teber olmaması
15 S. sene [11]98 târîhinde verilen senedde mûndericidir.*

Üçüncü Mâdde: Kırım ve Bucak ve Kuban ve Yedisân ve Canboyluk ve Yediçkül kabâil [ve] tavâyif-i Tatar bi'l-cümle bi-eyyi hâlin bilâ-istisnâin devleteyn tarafından serbestiyyet ve bi-gayri taallukın müstakıl ve vücûhla ecnebi bir devlete tâbî' olmamak üzere itirâf ve kabûl olunalar ve tavâyif-i Tatar bi'l-cümle re'y ü ittifâklarıyla Âl-i Cengîz soyundan intihâb ve nasb olunan kendü hânları müstakıl olan taht-ı hükûmetlerinde olmağla ve bir zamânda düvel-i uhrâdan bir devlete ve hiçbir maddede muhâsebe vermemek şartıyla atik kânûn ve âdetleri üzere merkûmları[n] hükûm ve gerek Hân-ı mûmâ-ileyhin intihâb ve nasbı husûsunda ve gerek umûr-ı mahsûsa ve derûniyye ve umûr-ı devletlerine dâir bir dürlü Devlet-i Aliyyemizle Rûsiyye Devleti müdâhale eylemeyip hükûmet-i hâriciyye ve devletlerine dâir bir müstakıl devlet, sâir müstakıl düvel kendü kendüler memleketlerini tahkim ederler gibi ve Cenâb-ı Bârî'den gayri kimesneye tâbî' olmamak üzere tâife-i merkûme itirâf ve kabûl ve lâkin mezhepleri ehl-i İslâm'dan olup zât-ı ma'delet-simât-ı şehriyârânem imâm'ül-mü'minin ve halifetü'l-muvahhidin olduğuna binâen tâife-i merkûme akdolunan serbestiyyet-i devlet ve memleketlerine hâlel getirmeyerek umûr-ı mezhebiyyelerini taraf-ı hümayûnum hakkına şeriat-i İslâmiyye muktezâsınca tanzim edeler ve Rûsiyye Devleti'ne tahsis olunan Kerş ve Yeni Kal'a arâzisi ve limanlarından mâadâ Kırım ve Kuban câniblerinde vâkı' istilâ olunan kasaba ve kılâ' ve mesâkin ve arâzi ve Berda ve Konski Vodi ve Özi Suyu nehirlerinin Aksu ve Turla nehirleri beyinde olan cemî' arâzi Leh memleketi hudûduna varınca tavâif-i merkûmeye istirdâd ve Özi Kal'ası kadîmî ülkesiyle ke'l-evvel Devlet-i Aliyyemin taht-ı tasarrufunda bâkî kala¹ ve musâlahanın ahidnâmesi tekmiî mübâdelesinden sonra memâlik-i Tatariyyeden Rûsiyye Devleti cümle askerlerini ihrâc eylemesine taahhüd ede. Kırım Cezîresi'nde ve Kuban ve Taman Cezîresi'nde vâkı' kılâ' ve kasaba ve mesâkin ve sâirleri hakkında cüz'î ve külli her dürlü istihkâkından Devlet-i Aliyyemiz kezâlik keff-i yedine taahhüd ede ve mahall-i merkûma fimâ-ba'd muhâfaza askeri veyâhûd başka asker irsâl eylemeye. Memâlik-i mezkûreyi tavâif-i Tatar'a bu vech üzere Devlet-i Aliyyemiz istirdâd edip ve kimesneye tâbî' olmaksızın hükûmet-i devletlerine Rûsiyye Devleti merkûmların hakikaten müstakıl taht-ı hükûmetlerinde

ve serbestiyyet-i mutlaka-i vech-i ma'mûlün-bih üzere eylediği gibi kezâlik Devlet-i Aliyyemiz taahhüd ede ki kasaba ve kılâ' ve arâzi ve mesken-i mezkûrlarında fimâ-ba'd muhâfaza askeri veyâhûd başka askeri veyâhûd başka bir nev' asker başka sekbân veyâhûd sâir asker zümresinden her ne isimde ve ne güne ise ba's ü tesyir eylemeyip cümle tavâif-i merkûmeye Rûsiyye Devleti tarafından terk olunan serbestiyyeti ve kimesneye tâbî' olmaksızın istiklâlleri üzere Devlet-i Aliyyemiz dahi terk ede.

Dördüncü Mâdde: Cümle düvele mahsûs olan istihkâk-ı aslîsi muktezâsınca kendü memleketinde münâsib görecek nizâmı icrâ etmek her devlete câiz olmağla iki devlete ruhsat-ı kâmile-i nâ-mahsûre verilir ki, kendü memleketlerinde ve hudûdlarında münâsib gördükleri yerlerde kılâ' ve şehirler ve kasabât ve ebniye ve mesâkin binâ ve atik kılâ' ve şehir ve kasabât² ve sâirleri ta'mir ü tecdid edeler.

Beşinci Mâdde: İşbu musâlahâ-i mübârekenin in'ikâdı ile tecdid-i muvâlât ve musâfât-ı hem-civârı [s. 146] mü-yesser olduktan sonra Rûsiyye Devleti cânibinden Pâye-i Sâniye ya'nî Enviyato ta'bîr olunur Orta Elçisi veyâhûd Murahhas Elçisi lakabı ile Devlet-i Aliyyemizde ale'd-devâm bir Rûsiyye Elçisi ikâmet edip ziyâde mu'teber olan düvelin elçileri hakkında ifâ olunan merâsim-i itibâr u riâyet, mûmâ-ileyh Rûsiyye Elçisinin rütbesine dahi Devlet-i Aliyyemiz cânibinden ifâ oluna. Umûmen resm-i âmme vukûdunda Alman İmparatorunun Elçisi pây-e müteşâbihede ise mûmâ-ileyh Rusya Elçisi der-akab işbu Alman Elçisini teakkub eyleye. Alman Elçisi Pây-e Refia veyâhûd Sagîrede olduğu takdirde der-akab Netherlande Büyük Elçisinden sonra teakkub eyleye. Netherlande Büyük Elçisi bulunmaz ise Venedik Büyük Elçisinden sonra teakkub eyleye.

Altıncı Mâdde: Devlet-i Rûsiyye Elçisinin bi'l-fi'l hidmetinde bulunanlardan bir kimesne sirkat ve töhmet-i azîme veyâhûd şâyeste-i ta'zir bir fi'l-i nâ-şâyeste etdikden sonra ba'de't-ta'zir eşyâ-yı mesrûka Elçi tarafından beyân olunacak vech üzere tamâmen istirdâd oluna ve hâl-i sekirinde dîn-i Muhammedi'yi kabûl etmek sevdâsında olanlar dîn-i Muhammedi'de kabûl olunmayıp def'-i sekirden sonra hâl-i aslilerine ric'at edip akılları başlarına geldikten sonra

¹ Metinde; altı çizili bölümün baş tarafına kırmızı mürekkeple kesme (/) işareti konularak satırın üst kısmına çıkma şeklinde ve bu maddenin baş tarafında yer alan; "Bu maddenin fimâ-ba'd mu'teber olmaması 15 S. sene [11]98 târîhinde verilen senedde mûndericidir." şeklindeki şerhin devamı niteliğinde; "Ancak bu maddede istisnâ olunmuşdur." şerhi düşülmüştür.

² Metinde; altı çizili bölüm, üzerine "sahih" ifadesi konularak satır arasına çıkma şeklinde yazılmıştır.

ve ikrâr u itirâfları Elçi tarafından gönderilecek âdemin muvâcehesinde dahi ve ba'zı bî-garaz Müslimânların karşı-sında beyân etdirilip böylece kabûl olunalar.

Yedinci Mâdde: Devlet-i Aliyyemiz taahhüd eder ki; Hristiyan diyânetinin hakkına ve kenîselerine kaviyyen sıyânet ede ve Rûsiyye Devleti'nin elçilerine ruhsat vere ki, her ihtiyâcda gerek On Dördüncü mâddede zikrolunup mahrûse-i Kostantiniyye'de beyân olunan kenise-yi mezkûre ve gerek hademesinin sıyânetine ibrâz-ı tefhimât-ı mütenevvia eyleye ve Elçi-i mûmâ-ileyhin bu güne urûzu Devlet-i Aliyyemin dost-ı sâfî ve hem-civârı olan devlete müteallik âdem-i mu'temedi tarafından arz ve tebliğ olunmağla Devlet-i Aliyyemiz tarafından kabûl eylemelerini Devlet-i Aliyyemiz taahhüd eder.

Sekizinci Mâdde: Rûsiyye Devleti'nin gerek rehâbîn zümresinden ve gerek sâir reâyâsından olanlara tamâmen ruhsat verile ki, Kudüs-i Şerif ve şâyeste-i ziyâret olan sâir mahallere seyâhat edeler. Bu güne yolcu ve seyyâhlardan gerek Kudüs-i Şerif'de ve gerek sâir mahallerde ve esnâ-yı tarikda dahi bir dürlü cizye ve harâc ve vergi ve aslâ bir teklîf taleb olunmaya. Sâir düvelin reâyâlarına verilen fermânlar ve yol emirleri mersûmûna dahi vech-i lâıyıkî üzere edâ olunalar ve mâdâm ki Devlet-i Aliyyemiz arâzisinde ikâmet ederler, kendülerine bir dürlü dahl ü taarruz olunmayıp kuvvet-i ahkâm-ı şeriat muktezâsınca tamâmen himâyet ü sıyânet olunalar.

Dokuzuncu Mâdde: Mahrûse-i Kostantiniyye'de mukim Rûsiyye elçilerinin hidmetinde bulunan tercemânlar her ne milletden olur ise devlet umûruna hidmet eylediklerine binâen hidmetleri iki devlete râcî olmağla kemâl-i mürüvvet ile muâmele ve itibâr olunalar ve mahdûmları tarafından kendülerine sipâriş olunan mevâd için şâyeste-i muâhaze olmak câiz olmaya.

Onuncu Mâdde: İşbu musâlaha-i mübâreke imzâ olup tarafeyn askerinin serdârları taraflarından lâzım olan tenbihât iktizâ eden mahallere isâl olununca ol aralıkda eğer bir mahalde bir dürlü fi'l-i muhâsama hudûs eder ise irâs-ı taarruz olunmak üzere addolunmayıp bu takrib ile vâkı' olacak fütûhât ve istilâlar dahi ma'dûmu'z-zuhûr olmak üzere mu'teber tutulmayıp böyle vâkıyadan bir kimesne fâide-mend olmaya.

On Birinci Mâdde: Menfaat-i devleteyn için memâlikini teraşşuh eden cümle deryâlarında iki devlete müteallik gemi ve tüccâr sefâyinine bi-gayri mümânaatin serbestiyyet üzere geşt ü güzâr eylemeleri akd ve temhîd olup ve iskelelerine ve her mahalle mutlakâ sâir

devletlerin icrâ etdikleri ticâretlerinde kâm-yâb oldukları vech üzere işbu Rûsiyye gemileri tüccâr sefâyinine dahi Devlet-i Aliyyem cânibinden ruhsat verile. Karadeniz'den Akdeniz'e ve Akdeniz'den Karadeniz'e mürûr ve âmme-i sevâhil ve kıyıların limanlarında mârru'z-zikr deryâlar ittisâlinde olan [s. 147] memerr ü boğazlarında meks edeler ve işbu mâddeye dâir bâlâda izâh olunduğu üzere Devlet-i Aliyyemizin memâlikinde emr-i ticârete dâir bi-aynihi França ve İngiltere misillü dost-ı ehabb olup ziyâde müsâade buyurulan milelin müsâlemât u muâfiyâtıyla ticâret-i miyâh misillü berren ticâret etmek ve Rûsiyye Devleti'nin reâyâlarına Devlet-i Aliyyemiz cânibinden ruhsat verilip ber-minvâl-i muharrer Nehr-i Tuna'da dahi geşt ü güzâr edeler. Gerek emr-i ticâret ve gerek Rûsiyye tüccârının hakkında işbu mâddede lafız be-lafız tahrîr olunduğu gibi her dürlü ihtiyâc zuhûrunda mârru'z-zikr iki milletin ve sâirlerin şurûtları mer'î ve mu'teber tutula. Milel-i mezbûrdan verdikleri rûsûmâtı müşâkelesini ve aynını edâ etdiklerinden sonra Rûsiyye tâcirleri her dürlü emtia makûlesini nakl ve ihrâc edip Karadeniz ve sâir deryâların sevâhil ve limanlarına ve mahrûse-i Kostantiniyye'ye varmaları câiz ola ve vech-i meşrûh üzere bilâ-istisnâin umûmen sularında emr-i ticâret ve seyr-i sefâyin mâddesini tarafeyn reâyâlarına tecvîz birle kendü tâcirlerine iki devlet cânibinden ruhsat verilir ki, rûyet-i mesâlih ve idâre-i ticâretlerine lâzım olan müddetde tarafeyn memâlikinde ikâmet edeler. Bu bâbda tarafeynden taahhüd olunur ki, dost olan sâir devletlerin reâyâlarına erzânî kılınan serbestiyyet ve müsâlemet Rûsiyye tüccârına dahi erzânî kılına ve hırâset-i nizâm mâddesi cümle-i keyfiyyâtda mevâdd-ı elzemden olmağla Rûsiyye Devleti tarafından lâzım görülecek âmme-i mevâkı'da konsoloslar ve konsolos vekillerinin ta'yînine Devlet-i Aliyyemiz cânibinden ruhsat verilip dost olan sâir düvelin konsolosları itibâr olundukları gibi merkûmlar dahi mu'teber tutulalar ve işbu konsolos ve konsolos vekillerine ruhsat verile ki, berâtlu ta'bîr olunur berât-ı Pâdişâhânem ile müsellemler tercemânlar maiyyetlerinde tutup İngiltere ve França ve sâir milletlerin hidmetlerinde bulunan emsâlleri kâm-yâb oldukları muâfiyâta bunlar dahi nâil ve kâm-yâb olalar ve Rûsiyye Devleti'nin dost-ı ehabbı olan milelin imtiyâzât ve muâfiyâtı ile berren ve bahren Rûsiyye memâlikinde ticâret etmeğe ve rûsûm-ı mu'tâdeyi edâ etdikden sonra Devlet-i Aliyyemiz reâyâlarına Rûsiyye Devleti cânibinden ruhsat verilip ve seyr-i deryâ esnâsında kazâya ducâr olan sefâyine tarafeynden vücûhla iânet ve bu güne kazâlar zuhûrunda dost-ı ehabb olan milelin hakkında icrâ olunan muzâheret ile muâvenet olunalar. Kendülerine lâzım olan eşyâ narh-ı câri ile kendülerine aliverile.

On İkinci Mâdde: Afrikalar ile; ya'nî Trablusgarb ve Tunus ve Cezâyir-i Garb Ocaklarıyla Rûsiyye Devleti akd-i şerâyit-ı ticârete râğbet etdikleri hâlde Devlet-i Aliyyemiz taahhüd eder ki, Devlet-i Rusya'nın bu güne râğbeti pezîrâ-yı husûlüne kendü i'tibâr ve ruhsatını bezl ve şâmil ede. Uhûdât-ı mersûme hıfz u hırâset olunmak emrinde dahi mârru'z-zikr Ocakların hakkında Devlet-i Aliyyemiz zâmin ola.

On Üçüncü Mâdde: Cümle senedât ve mekâtib-i âmmede ve her husûsda "Tamâmen Rûsiyyelerin İmparatoricesi" lakab-ı mu'teberine dâir Devlet-i Aliyyemiz câhibinden Türki lisânıyla "Tamâmen Rûsiyyelerin Pâdişâhı" ta'biri istîmâl oluna.

On Dördüncü Mâdde: Düvel-i sâireye kıyâsen kilise-yi mahsûsadan mâadâ Galata tarafında Beyoğlu nâm mahallenin yolunda tarîk-ı âmmda Rûsiyye Devleti bir kenise ettirmek câiz ola. İşbu kenise kenise-yi avâm olup Rusografa¹ Kenisesi ta'biriyle tesmiye ve ile'l-ebed Rûsiyye Devleti'nin Elçisi sıyânetinde olup her dürlü taarruz ve müdâhalede emîn ve berî ve hırâset oluna.

On Beşinci Mâdde: İki devletin hudûdları ta'yîn ve tahdid olundukları nizâm muktezâsınca tarafeyn reâyâlarına mûcib-i mübâhase ve bâis-i nizâ'-ı cesim olacak bir mâdde olmadığı eğerçi mülâhazadan baîd olmayıp ve lâkin avâriz-ı gayr-i me'mûleden zuhûru muhtemel olan esbâb-ı mazarrat ve ziyânların def'ine iki devlet bi'l-ittifâk karâr vermişlerdir ki, bu güne nesnelerin zuhûrunda [s. 148] re's-i hudûdda olan hâkim, zuhûra gelen mâddeyi teftiş veyâhûd mahsûsan ta'yîn olunan me'mûrların ma'rifetiyle tefâhhus edeler. Bu güne me'mûrlar mâddeyi gereği gibi teftiş etdikden sonra bilâ-te'hîr hakkı olan şahsın hakkını ihkâk edeler ve pâk taahhüd olunur ki, işbu ahidnâme-i mübâreke in'ikâdıyla müceddeden temhîd olunan muvâlât ve hüsn-i nizâm mâddesi bu güne kazâyânın zuhûruyla aslâ tağyir olunmaya.

On Altıncı Mâdde: Cümle Bucak memleketi Akkirman ve Kili² ve İsmail³ kal'alarıyla sâir kasabât u kurâ derûnlarında mevcûd bulunan âmmeye eşyâ ile Rûsiyye Devleti tarafından Devlet-i Aliyyeme reddolunup ve Bender Kal'ası'nı dahi Devlet-i Aliyyeme reddeder ve kezâlik Eflak ve Boğdan memleketlerini cümle-i kılâ' ve şehirler ve kasabât ve kurâları derûnlarında mevcûd bulunan cümle eşyâlarıyla kezâlik Devlet-i Aliyyeme reddeder. Devlet-i Aliyyem

dahi âti'l-beyân şerâyit ile memâlik-i merkûmeyi kabûl edip işbu şerâyitî tamâmen ve kâmilten hıfz u hırâset eylemesini va'd-i ma'mûlün-bih ile taahhüd eyleye.

Evvelen: İşbu iki Voyvodalıkların ahâlisi her ne pâyeye ve keyfiyyât ve hâl ve isim ve ıyâlden iseler bilâ-istisnâin haklarında tamâmen ve kâmilten nesyen mensiyyâ afv olunup her dürlü töhmetleri veyâhûd Devlet-i Aliyyemin umûruna muhâlif hareket eylediklerine isnâd ve mazanne olunan cümle-i a'mâlleri ile'l-ebed ferâmûş olunup evvelki mâddenin mazmûnu üzre mansıb ve pâyeleri ve emlak-i sâbıkaları müceddeden hâlleri tekmiil olunup işbu muhârebeden mukaddem mâlik oldukları emlaklerine iâde olunalar.

Sâniyen: Ke'l-evvel Hristiyan diyâneti vücûhla serbest olup icrâsına bir dürlü mümânaat olunmayıp keniselerin müceddeden binâsına ve atıklarının ta'mirine mümânaat olunmaya.

Sâlisen: Ez-kadîm manastırlarına ve sâir şahsa müteallik olup ba'dehû bi-gayri hakkın kendülerden ahz olunup İbrail ve Hotin ve sâir yerlerin dâiresinde mevcûd bulunan arâzi ve emlak ki, el-ân reâyâ ismi ile tesmiye olunur; mersûmûna istirdâd olunalar.

Râbian: Rehâbîn zümresine münâsib olan imtiyâz ile i'tibâr oluna.

Hâmisen: Terk-i vatan edip âhar mahallere varmak râğbetinde olan hânedânlar eşyâlarıyla nakletmeğe serbestiyyet üzre me'zûn olalar ve işbu hânedânlara kendü mesâlihinin tanzîmi için vakt-i kâfileri olmak için serbestiyyet üzre vatanlarından nakleylemelerine bir sene müddeti imhâl olunup işbu müddet-i mühlet tasdiknâme-i mübârekenin mübâdelesî târihinden ma'dûd ve mahsûb oluna.

Sâdisen: Atik muhâsebelere için her ne güne ise gerek nukûd akça ve gerek sâir tarîk ile bir nesne tahsîl olunmaya.

Sâbian: İşbu muhârebenin tamâmen müddeti için bir dürlü teklîf veyâhûd âhar bir dürlü taleb olunmayıp muhârebe imtidâdında pâ-zede oldukları mazarrat ve tahribât-ı müteaddidelerine nazaran mersûmûna bundan sonra dahi iki senelik mühlet verilip

¹ Bu ismin değişik şekillerde (Dosografa, Dusografa, Rosograf, Rusograf, Rusografa, Rusogreka) okunuşu hakkında bk. Roderic H. Davison, *Essays in Ottoman and Turkish History, 1774-1923: The Impact of West*, University of Texas Press, Austin, 1990 isimli çalışmanın 51-59. sayfaları arasında yer alan "The 'Dosografa' Church in the Treaty of

Küçük Kaynarca" isimli makale. (Bu makalenin Türkçe çevirisi için bk. Durdu Mehmet Burak, "Küçük Kaynarca Antlaşması'nda 'Dosografa' Kilisesi", *Belleten*, Cilt LXIV - Sayı 239, Yıl: 2000 Nisan, s. 213-222).

² Kili (Ukrayna).

³ İzmail (Ukrayna).

işbu mühlet mübâdele-i tasdiknâme-i hümayûn târihinden addoluna.

Sâminen: İşbu mühlet mürûr etdikden sonra Devlet-i Aliyyemiz taahhüd eder ki; cizyelerinin akçasını ta'yine mürüvvat-i külliyye ile muâmele ve hayyiz-i imkân rütbesinde sehâvet-i celîlesi hırâset ede, iki senede bir kerre meb'ûslarının vesâtatıyla cizyeleri edâ oluna ve ta'yin olunan işbu cizyelerinin tamâmen edâsından sonra aslâ bir paşa veyâhûd hâkim ve her kim olur ise olsun mersûmânı aslâ bir vakitte taarruz etmeyip âhar bir dürlü vergi veyâhûd teklîf her ne güne isim ve bahâne ile kendülerden taleb olunmayıp cedd-i emcedim Sultân Mehmed Hân-ı Râbî zamân-ı saâdetlerinde mütemetti' oldukları imtiyâzât ile kâm-yâb olalar.

Tâsian: Umûrlarını rü'yet eden kapu kethüdâlarının yerinde işbu voyvodaların beğlerine dahi ruhsat verile ki, Devlet-i Aliyye'de her birinin tarafından Rum mezhebinden Hristiyan olmak üzere maslahatgüzârlar ta'yin edeler ki, mersûm maslahatgüzârları işbu memlekete mütevakkıf olan mesâlihini rü'yet edeler. **[s. 149]** Devlet-i Aliyyem cânibinden dahi haklarına kemâl-i mürüvvat ile muâmele olunup hâl-i âcizânelerinde kavâid-i milî istihkâkına müstahik olup ya'nî her dürlü taarruzdan berî ve emîn olmak üzere i'tibâr olunalar.

Âşiren: Devlet-i Aliyye cânibinden Rûsiyye İmparatorluğu'nun elçilerine ruhsat ve muvâfakat verilir ki, işbu iki Voyvodalıkların iktizâsına göre sıyânet ve müsâade olunmalarına müzâkere edeler. Devleteyne lâyük olan i'tibâr-ı dostâne muktezâsınca Rûsiyye elçilerinin arz etdikleri kelimâtlarına riâyet eylemesine Devlet-i Aliyyemiz taahhüd eder.

On Yedinci Mâdde:

[Evvelen]: El-ân Rûsiyye Devleti'nin zir-i zabtında bulunan Akdeniz adalarını Rûsiyye Devleti Devlet-i Aliyyemize istirdâd eder. Devlet-i Aliyyem dahi taahhüd eder ki, evvelki mâddesinde musarrah olan her dürlü kabâhatlerin ve Devlet-i Aliyyemin umûruna muhâlif olmak mazannesiyile icrâ olunan âme-i efâlin nesyen mensiyyen afv-ı küllî ile mahv ve afv olunmak mâddesi cezâyir-i mezkûrenin ahâlisi hakkında dahi kemâl-i istikâmet ile riâyet eder.

Sâniyen: Hristiyan diyânetine aslâ ednâ bir taarruz ile isâl-i tazyik olunmayıp kiliselerinin ta'mir ve tecdidine vücûhla mümânaat olunmaya. Mârru'z-zikr kiliselerine hidmet eden eşhâs[a] aslâ bir takrîb ile taarruz ve müdâhale olunmaya.

Sâlisen: İşbu muhârebe sebebi ile kendülerine îrâs olunan tekdîrât ve tahribât sebebi ile Rûsiyye Devleti'nin zir-i hükûmetinde bulundukları târihten ve bundan sonra iki sene müddetine değin –ki işbu [müddet] cezâyir-i merkûmenin Devlet-i Aliyyeme istirdâdı târihinden addolunmak gerekdir– Devlet-i Aliyyem cânibinden cezâyir-i mezkûre ahâlisinden aslâ bir dürlü resm-i senevî tahsil olunmaya.

Râbian: Terk-i vatan edip âhar mahallere varmak râğbetinde olanlar tamâmen mâl ve eşyâlarıyla nakletmek Devlet-i Aliyyem cânibinden merkûmuna ruhsat verilir ve tanzim-i mesâlihlerine vakt-i kâfi olmak için işbu tasdiknâme-i mübârekenin mübâdele olunacak târihten bir sene mühlet müddeti kendülerine imhâl oluna.

Hâmisen: Rûsiyye donanmasının avd ü ric'atinde –ki inşâallâhü Teâlâ işbu tasdiknâme-i mübârekenin mübâdelesinden sonra üç ay müddetinde vâkı' olmak gerekdir– bir nesneye ihtiyâcı vâkı' olur ise Devlet-i Aliyyem cânibinden vüs' u imkân mertebesinde muzâheret oluna.

On Sekizinci Mâdde: Özi Suyu Boğazı'nda vâkı' Kılburun Hisârı nehr-i mezbûrun sol tarafı sâhilinde kifâyet edecek arâzi ile ve Aksu ile Özi Suyu beyinde vâkı' sahrâ-yı hâliyenin muârazadan ârî müstakillen ale'd-devâm Rûsiyye Devleti'nin taht-ı tasarrufunda kala.

On Dokuzuncu Mâdde: Kırım Ceziresi'nde vâkı' Yenikal'a Kal'ası ve Kerş ve limanları derûnlarında mevcûd bulunan ile ve arâzileriyle Bahr-i Siyâh'dan başlayıp tûlen Kerş'in atik hudûdlarına vararak Bohaca nâm mahalle varınca ve Bohaca mahallinden hatt-ı müstakîm ile bâlâda Azak Denizi'ne varınca muârazadan ârî müstakillen ale'd-devâm Rûsiyye Devleti'nin taht-ı tasarrufunda kala.

Yigirminci Mâdde: Milâd-ı Hazret-i İsâ'nın bin yedi yüz senesi ya'nî târih-i hicret-i Hazret-i Nebevî'nin bin yüz üç senesinde Tolstoy¹ nâm Hâkimi ile Açu² Muhâfızı Hasan Paşa beyinde akd ve temhîd olunan senedât mefhûmunda

¹ Azak Valisi Ivan Andreyevich Tolstoy (d. 1644 - ö. 1713). Bu isim, 130 numaralı kayıta "Tolşin", 128 numaralı kayıta "Tolşim", 155, 156 ve 157 numaralı kayıtlarda "Tolstim" olarak geçmektedir.

² Metinde "Ace" şeklindedir.

beyân olunduğu üzere Azak Kal'ası ülke ve hudûduyla ile'l-ebed Rûsiyye Devleti'ne tahsis oluna.

Yiğirmi Birinci Mâdde: İki Kabartalar, ya'nî Büyük Kabarta ve Küçük Kabarta Tatar tâifesiyle vâkı' civâriyyetlerinden nâşi [s. 150] Kırım hânlarıyla taallukları olmağla Rûsiyye Devleti'ne tahsis olunmaları mâddesi Kırım hânlarının ve meşveretinin ve Tatar-başlarının irâdesine ihâle oluna.

Yiğirmi İkinci Mâdde: İki devlet beyninde in'ikâd vukû' bulan cümle uhûdnâme ve şerâyıt-ı sâbıkayı ve

Belgrad Kal'ası'nda vâkı' ahidnâme ve ondan sonra vücûda gelen âmmeye-i şerâyıtı mahv u izâle ve ile'l-ebed ferâmûş etmek iki devlet miyânesinde bi'l-ittifâk karâr verilir şöyle ki; mersûm uhûdâtın hakkına fimâ-ba'd bir dürlü dâiye makûlesini binâ etmeyeler ve lâkin milâd-ı Hazret-i İsa'nın bin yedi yüz senesinde Tolstoy nâm Hâkim ile Açu Kal'ası'nın Hasan Paşa nâm Muhâfızı beyninde Azak Kal'ası'nın ülkesi hudûdu ve Kuban sınırının ta'yin ve tahdidine dâir vâkı' şerâit işbu istisnâdan biri olup ke'l-evvel bilâ-tağyir bâki kala.

Gürcü üserâsının ba'd-ezin terk olunmasını mübeyyin Rusya maslahatgüzârının takriri Nâme defterinde mukayyed[di]r.

Yiğirmi Üçüncü Mâdde: Gürcü ve Megril havâlisinde vâkı' Bağdâdcık¹ ve Kütatis² ve Şehriban kal'aları –ki, Rûsiyye askeri tarafından zabt olunmuşlardır– kadimden berü müteallik oldukları asıl sâhiblerine mütevakıf olmak üzere Rûsiyye Devleti tarafından kabûl olup şöyle ki; eğer tahkikan kadimden berü veyâhûd müddet-i medideden mukaddem Devlet-i Aliyyem kılâ'-ı mezkûreye mâlik olmuş ise Devlet-i Aliyyeme râci' olmak üzere kabûl olup işbu tasdiknâme-i mübârekenin mübâdelesinden sonra vakt-i ma'hûdede Rûsiyye askeri kılâ'-ı mezkûreyi tahliye eyleye. Devlet-i Aliyyem dahi kendü tarafından taahhüd eder ki; evvelki mâddenin mazmûnu muktezâsınca havâli-i mezbûrede işbu muharebe imtidâdında Devlet-i Aliyyemin aleyhine her ne minvâl üzere hareket etmiş olanları nesyen mensiyyâ afv eyleye ve vech-i ma'mûlün-bih üzere ve ile'l-ebed oğlan ve kız vergisinden ve her ne güne cizye-i sâire talebinden ibâ ve keff-i yed eder. Öteden berü müteallikleri olanlardan mâadâ tavâif-i mezkûre arasında kendü reâyası olmak üzere ferd-i vâhidin hakkına dâiye etmemeğe Devlet-i Aliyyem taahhüd ve Gürcü ve Megriller tarafından öteden berü zabt olunan arâzi ve sâir müstahkem yerleri tekrâr mersûmünün hükûmet ve muhâfaza-i mutlakalarına terk eyleye ve diyânet ve manastır ve keniseleri hakkına bir dürlü taarruz ve tazyik etmeyip atik olanların ta'mirine ve ceditlerin binâsına mümânaat olunmaya ve Çıldır Paşası ve sâir sergerde ve zâbitân tarafından bir dürlü dâiye tahtında emvâllerini izâat ile taarruz olunmalarını Devlet-i Aliyyem men' eyleye ve tavâif-i mezbûre Devlet-i Aliyyemin reâyâsından olmağla Rûsiyye Devleti aslâ mersûmuna müdahâle etmeyip taarruz eylemeye.

Yiğirmi Dördüncü Mâdde: Ba'de'l-imzâ ve't-tasdik'l-mevâd der-akab Nehr-i Tuna'nın sağ tarafında mevcûd bulunan cümle Rusya askerleri avdet ü ric'ate müteveccih

olup imzâ târihinden bir ay zarfında Tuna'nın sol kıyısına mürûr edeler ve asker-i mezbûr tamâmen Tuna'nın sol kıyısına geçdikden sonra Hırsova Hisârı boşaldılıp asâkir-i İslâma teslim oluna ve ba'dehû Eflak ve Bucak memleketlerinin tahliyesine birden ve ân-ı vâhidde mübâderet olup işbu tahliye mâddesine iki ay mühlet ta'yin olunur ve cümle Rusya askerleri Memleketeyn-i mezbûreteynden çekildiklerinden sonra bir taraftan Yergöğü Kal'ası'nı ve ba'dehû İbrail'i ve taraf-ı diğerden İsmail kasabasını Kili ve Akkirman kal'alarıyla Rûsiyye askeri terk edip asâkir-i sâirelerine mülhak olmağa müteveccih oldukdan sonra asâkir-i İslâmiyyeye kılâ'-ı mezkûreyi terk edeler. İşbu iki memleketin tamâmen tahliyesine üç ay müddet tevkît olunur. Bâlâda zikrolunan keyfiyyetden sonra Rûsiyye askeri Boğdan memleketini terk edip Nehr-i Turla'nın sol tarafına mürûr edecektir. Bu takrîb ile mârru'z-zikr mevâzi' ve memâlik tahliyesi iki devletin müsâlemet ve musâlaha-i müebbedelerinin imzâsından sonra beş ay zarfında vâkı' olup cümle Rûsiyye askeri Nehr-i Turla'nın sol kıyısına mürûr eyledikde ol zamân Hotin ve Bender kal'aları [s. 151] asâkir-i İslâmiyyeye teslim olunurlar. Ancak mücerred bu şurût ile ki yine vakt-i mezbûrda Kılburun Hisârı tasrîh olunan arâzisi musâlaha-i müebbedenin On Sekizinci mâddesinde izâh olunduğu üzere Aksu ile Özi Suyu beyninde vâkı' sahrâ-yı hâliyenin zâviyesiyle ile'l-ebed muârazadan berî Rûsiyye Devleti'ne teslim oluna ve Akdeniz adalarına dâir Rûsiyye donanmasının mesâlihi ve tanzimât-ı derûniyyelerine kâbil olduğu sür'at ile cezâyir-i mezkûre ol havâlide bulunan Rûsiyye askeri tarafından ke'l-evvel muârazadan berî Devlet-i Aliyyemin zabtına reddolunalar. Çünkü bu'd-ı mesâfe sebebi ile kâbil değildir ki tevkît-i vakt oluna ve Devlet-i Aliyyem taahhüd eder ki dost bir devlet olduğu cihetle donanma-yı mezkûrenin isti'câl-i azimeti mülâhazasıyla Devlet-i Aliyyem ifâ-yı levâzımına iânet edip vüs' u imkân mertebelerde

¹ Baghdati (Gürcistan).

² Kutaisi (Gürcistan).

iktizâ eden nesneleri alivere. Devlet-i Aliyyeme reddolunan memleketlerinde mâdâm ki Rûsiyye askerleri mevcûd bulunur ise işbu memleketlerin hükûmeti ve nizâmı Rûsiyyelünün zabtında bulunduğu üzere kalıp cümle Rûsiyye askerinin külliyyen hurûcları vaktine değin Devlet-i Aliyyem cânibinden memâlik-i mezkûrenin hükûmetine müdâhale olunmaya ve bu memleketlerde bulunan Rûsiyye askerinin iktitâf-ı me'kûlât ve tedârük-i levâzım-ı sâiresine el-ân amel olduğu üzere kezâlik tamâmen hurûclarına değin amel oluna. Rûsiyye askerinin Başseraskeri bu bâbda mahsûsan ta'yîn olunan Devlet-i Aliyyemin me'mûruna memâlik-i mezbûrenin her biri tahliye olduğunu haber etmedikçe Devlet-i Aliyyemin askerleri reddolunan işbu kal'alara ayak basmayıp bi'n-nefs Devlet-i Aliyyem dahi reddolunan işbu memleketlerinde kendü hükûmetini idhâl etmeye. Kılâ' ve kasabâtda mevcûd olan Rûsiyyelünün zahîre ve mühimmâtı murâdları üzere Rûsiyye askeri tarafından tahliye olup Devlet-i Aliyyeme reddolunan kal'alarda mücerred bu esnâda mevcûd bulunan Devlet-i Aliyyem toplarını terk ederler ve Devlet-i Aliyyeme reddolunan âmme-i vilâyetlerin ahâlisi her ne cins ve hâl ve keyfiyetden iseler ki, Rûsiyye Devleti'nin hizmetinde müstahdem olmuşlardır; akdolunan mühlet-i seneviyyede ehl ü iyâl ve emvâlleri birle Rûsiyye askeri ile maan çekilip nakletmek râğbetinde olanlar men' olunmayıp şurût-ı mezkûre muktezâsınca gerek ol zamân ve gerek tamâmen bir sene müddetinde vücûhla men' olunmamasına Devlet-i Aliyyem taahhüd eder.

Yigirmi Beşinci Mâdde: Gerek inâs ve gerek zükûr cinsinden olan bi'l-cümle üserâ-yı muhârebe ve sâir esirler her ne pâyve ve rütbeden iseler iki devletin arâzilerinde bulundukça Rûsiyye Devleti'nde hüsn-i irâdetleriyle tanassur eden Müslimin ve Devlet-i Aliyyemde yine hüsn-i irâdetleriyle dîn-i Muhammedi'yi kabûl eden Hristiyanlardan mâadâ bi'l-cümle işbu ahidnâme-i mübârekenin tasdiknâmeleri mübâdelesinden sonra der-akab ve aslâ bir dürlü bahâne ile tarafeynden bilâ-ivazın ve bi-gayri semenin âzâd ve istirdâd ve teslim olunalar. Kezâlik giriftâr-ı bend-i istirkâk olan bi'l-cümle Hristiyanlar ya'nî Lehlü ve Boğdanlu ve Eflaklu ve Moralu ve ahâlî-i cezâyir ve Gürcüler ve sâir bi'l-cümle ve bilâ-istisnâin bilâ-semenin ve gayr-i ivazın âzâd olunalar. Kezâlik işbu musâlaha-i mübârekenin in'ikâdından sonra bir-takrib ile giriftâr-ı bend-i istirkâk olan Rûsiyye reâyâları Devlet-i Aliyyemde bulundukça red ve teslim olunalar ve kezâlik Devlet-i Aliyyemin reâyâları hakkına bi-aynîhi ve muâmele-i müteşâbihe üzere hareket etmeğe Rûsiyye Devleti taahhüd eder.

Yigirmi Altıncı Mâdde: İşbu mâddeler imzâ olduğu haberi Kırım'a ve Özi'ye reside olduğu gibi der-akab Kırım'da olan Rûsiyye Seraskeri Özi Muhâfızıyla muhâbere

edip işbu imzâ târihinden iki ay zarfında mu'temed âdemler gönderile ki, Kılburun Hisârı'nı mârru'z-zikr On Sekizinci mâddede tasrîh olunan sahrâlar ile teslim ve tesellüm ve kabûl edeler ve işbu mu'temed âdemleri mülâkâtları gününden iki ay zarfında mârru'z-zikr mâddeyi tekmi edeler. Şöyle ki; bi-eyyi hâl işbu ahidnâme imzâ olduğu günden dört ay müddetde ve kâbil ise müddet-i ekalde mâdde-i meşrûh hitâm-pezir olup külliyyen icrâ oluna ve me'mûriyyetleri tekmi olunduğunu Sadr-ı A'zamım cânibine ve Feldmareşal tarafına bilâ-te'hîr ihbâr edeler.

Yigirmi Yedinci Mâdde: [s. 152] Bu musâlaha-i mübârekeyi ve muvâlât ve musâfatı beyne'd-devleteyn ziyâde te'kid ile temhîd ve takviye zımnında tarafeyn rızâsıyla tevkît olunacak mikâtda işbu musâlaha-i hayriyyeyi tasdiknâmeler ile Fevka'l-âde Büyük Elçiler ba's ü tesyîr ve iki elçiler re's-i hudûdda muâmele-i müteşâbihe ile mukâbil olup Devlet-i Aliyyemin indinde ziyâde mu'teber olan Avrupa devletinin elçileri haklarında riâyet olu[n]an resm-i mu'tâd üzere mûmâ-ileyhimâ dahi mer'î kılınıp delâlet-i safvet-i cânibeyn olmak üzere Elçiyân-ı mûmâ-ileyhimâ vesâtatıyla şân-ı devletlerine lâyük hedâyâ irsâl oluna.

Yigirmi Sekizinci Mâdde: Devlet-i Aliyyem Murahhasları mûmâ-ileyhimâ Tevkîi Resmî Ahmed ve Reisü'l-küttâb İbrâhîm Münîb -dâme mecdühümâ- ve Devlet-i Rusya'nın Legonta Ceneralı Prenc Reprnin -hutimet avâkibühü bi'l-hayr- taraflarından işbu musâlaha-i müebbedenin mâddeleri imzâ olunduktan sonra Sadr-ı A'zamım ve Rûsiyye Devleti'nin Feldmareşalinin tenbihâtı isâliyle berren ve bahren külliyyetlü ve sâir yerlerde vâkı' asâkir-i cânibeyn miyânelerinde her dürlü muâmele-i hasmâne men' olunmak lâzım gelmekle der-akab Sadr-ı A'zamım ve Ceneral Feldmareşal câniblerinden Akdeniz ve Karadeniz ve Kırım karşusunda vâkı' donanmaya ve mevâzî-ı sâire-i muhârebeye ulaklar gönderilir ki, ba'de-in'ikâdi'l-musâlaha her yerde muâdât ve mukâtelât def oluna ve bu güne ulaklar Sadr-ı A'zamımın ve Ceneral Feldmareşalin tenbihnâmeleriyle masûn ve me'mûn olalar ki, Rûsiyye ulağı Rûsiyye Seraskeri tarafına tesâbuk eder ise işbu Rûsiyye Seraskerinin vesâtatıyla Sadr-ı A'zamımın tenbihnâmesini Devlet-i Aliyyem Seraskerine tesyîr eyleye ve Sadr-ı A'zamımın ulağı tebdür ve tekâdüm eder ise Serasker-i Devlet-i Aliyyem vesâtatıyla Feldmareşalin tenbihnâmesini Rûsiyye Seraskerine ba's ü tesyîr eyleye ve akdolunan musâlaha-i mübârekenin ukûd ve uhûdü temhîdi gerek taraf-ı hümayûn-ı hüsrevânemden ve gerek Rûsiyye Pâdişâhı müşârun-ileyhâ tarafından Sadr-ı A'zamıma ve Devlet-i Rûsiyye Feldmareşali Petro Konte Romançof'a tefvîz ve ihâle olunmağa ahidnâmede mastûr olan musâlaha-i müebbedenin cümle mâddeleri ikisinin huzûr ve muvâcehelerinde akd olunmuş

gibi Sadr-ı A'zam ve Feldmareşal câniblerinden devleteyn taraflarından kendülere verilen ruhsat-ı kâmile muktezâ-sınca mevâdd-ı mezkûreyi imzâ ve hâtemleriyle tasdik edip işbu mevâd mefhûmunda akd ve temhîd ve vâ'd olunan mâddeler kaviyyen ve bilâ-tağyîr mer'î ve dikkat üzre icrâ olunup hilâfına aslâ bir nesne amel olunmayıp ferd-i vâhîde dahi etdirilmeye ve bi-aynihi mutâbıku'l-ma'nâ sûretleri imzâ ve hâtemleriyle takrîr ve tasdik olunup Sadr-ı A'zamımın senedi Türkî ve İtalyan lisânıyla ve Feldmareşalin senedi Rûsiyye ve İtalyan lisânıyla devleteyn câniblerinden kendülere verilen ruhsatnâmeler dahi murahhaslar taraflarından ve Devlet-i Aliyyem cânibinden olmak üzre Feldmareşale isâl ve mevâddın imzâsından sonra beş gün veyâhûd kâbil olur ise müddet-i ekalde dahi mübâdele olunup Sadr-ı A'zamımın senedâtını teslim etdikleri ânda Feldmareşal Konte Romanço'f'un senedlerini ahz edeler.

Hâtime: İmdi; fimâ-ba'd mevâdd-ı merkûme üzre tecdid ve temhîd olunan sulh u salâh-ı râfiu'l-harbi ve'l-kifâh

mukarrer ve mu'teber tutulup şîme-i kerîme-i şehriyârân-ı sadâkat-mu'tâd ve kâide-i mer'îyye-i tâcdârân-ı vefâ-i'tiyâd üzre ahd ü mîsâk ve tamâmen tasdik ederiz ki, gerek zikrolunan yigirmi sekiz mevâddın şurût ve kuyûduna ve sulh u salâhın mevâsik ve uhûdüne ve gerek diğeri iki kıt'a itâ olunan nişân-ı hümayûnumda muharrer ve mastûr mâddeteynin şurûtlarına kemâl-i riâyet olunup mâdâm ki ol cânibden dahi murahhasları tarafından te'yîd ve tasdik olunan mevâddın hilâfına vaz' ve hareket sâdır olmaya, taraf-ı hümayûn-ı Pâdişâhânemizden ve ahlâf-ı nasafet-ittisâfımızdan ve vükelâ-yı âli-makâm ve mîr-i mîrân-ı sâhibü'l-ihîşâm ve ümerâ'-i zevi'l-ihîrâm ve umûmen asâkir-i nusret-irtisâmımızdan ve bi'l-cümle ubûdiyyetimizle şeref-yâb olan tavâyif-i huddâmdan bir ferd hilâfına müteallik vaz' ve hareket eylemeye.

Fî-evâsıtı N. sene [1]188

KÜÇÜK KAYNARCA ANTLAŞMASI'NIN
UYGULANMASINDA ÇIKAN BAZI SORUNLARIN
ÇÖZÜMÜ İÇİN OSMANLI VE RUSYA DEVLETLERİ
ARASINDA YAPILAN GÖRÜŞMELER SONUCUNDA
TANZİM OLUNAN MUAHEDENİN¹ OSMANLI PADİŞAHI
TARAFINDAN KABUL VE TASDİK OLUNDUĞUNA DAİR
TASDİKNAME

СВИДЕТЕЛЬСТВО ТОГО, ЧТО ВЫПУЩЕННОЕ
В РЕЗУЛЬТАТЕ ПРОВЕДЁННЫХ МЕЖДУ
РОССИЕЙ И ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИЕЙ ВСТРЕЧ
ДЛЯ РАЗРЕШЕНИЯ ВОПРОСОВ КАСАТЕЛЬНО
ИСПОЛНЕНИЯ КУЧУК-КАЙНАРДЖИНСКОГО
ДОГОВОРА СОГЛАШЕНИЕ БЫЛО ПРИНЯТО И
ВИЗИРОВАНО ОСМАНСКИМ СУЛТАНОМ

163

Küçük Kaynarca Antlaşması'nın bazı maddelerinde ve özellikle Kırım'ın bağımsızlığı konusunda iki devlet arasında ortaya çıkan anlaşmazlığın giderilmesi için her iki tarafın murahhasları arasında yapılan görüşmeler neticesinde varılan mutabakat çerçevesinde; Küçük Kaynarca Ahidnâmesi'nin bu yeni antlaşmada da aynen yazılı olduğunun kabul edilmesi ve o antlaşma ile birlikte onun dışındaki iki ayrı belgede yazılı iki maddenin de bu muahede ile aynen tasdik edilmesi, Rusya Devleti'nin Tatarlarca oybirliğiyle seçilen hanların ve hükümleri altındaki taifelerin, üzerinde anlaşmaya varılan form belgenin tabirlerine uygun dilekçelerle yine form belgeye uygun hanlık takdis beratı gönderilmesi için Osmanlı Devleti'ne müracaatta bulunmalarını ve dinlerinin gereği olan hiçbir şeye muhalefet etmemeyi kabul etmesi, buna karşılık Osmanlı Devleti'nin de dinî gerekçelerle Tatar hanlarının devlet işlerine ve bağımsızlıklarına müdahale etmemeyi, takdis beratını verme konusunda zorluk çıkarmamayı, üzerinde anlaşmaya varılan berat formunda değişiklik yapmamayı ve Tatarların bağımsız bir kavim olduğunu kabul etmesi, Tatarlarla ilgili bu muahedede yazılı olmayan yeni durumlar ortaya çıkarsa bu iki devletin karşılıklı haberleşmeden herhangi bir tedbire başvurmaması, bütün bu hususlar her iki tarafça ilan olunduktan sonra Rusya'nın Kırım ve Taman'daki askerlerini geri çekmesi, Rus askerlerinin Or Kapısı'nı geçtiği haberinin Osmanlı Devleti'ne bildirilmesini müteakip Şahin Giray ve Tatar halkının müracaatı üzerine Hilâfet makamından Şahin Giray'a Hanlık beratı verilmesi, Rusya'nın Osmanlı Devleti'ne yönelik olarak dile getirdiği Aksu-Özi bölgesindeki bir kısım arazinin Tatarlara verilmesi isteğinden yazılı olan üç şartın yerine getirilmesi kaydıyla vazgeçmesi, Rus ticaret gemilerinin yük hacimleri vs. konularda ilgili maddede yazılı olan ölçü ve esasların geçerli olması, Rus Elçisine tanınan Eflak ve Boğdan voyvodalıklarını himaye hakkının ilgili maddede yazılı olan açıklamalar çerçevesinde kilise inşa ve tamiri, bazı emlak ve arazinin iadesi, ruhban sınıfının ayrıcalığı, cizye

Свидетельство касательно того, что заключенное обеими сторонами, состоящее из девяти статей и составленное в двух экземплярах свидетельство касательно принятия Кайнарджинского Договора как законной части и заключённое для урегулирования споров, возникших между двумя государствами касательно некоторых положений Кучук-Кайнарджинского договора, в особенности вопроса независимости Крыма, в рамках принятого в результате проведённых между представителями обеих сторон встреч соглашения в отношении следующих положений как то, принятие Кучук-Кайнарджинского договора именно так, как было написано в новом соглашении и ратификация двух статей, написанных вместе с договором в двух отдельных документах; принятие Россией положения об обращении единогласно избранных татарами наместников ханов и правителей в Османскую империю для получения освященной патентной грамоты в соответствии с согласованной формой ходотайства и не препятствие ничему, что требуется их религией; в ответ на это невмешательство Османской империи в независимость и вызванные религиозной необходимостью государственные дела татарских ханов; не оказание затруднений в вопросе выдачи освященных патентных грамот; не внесение изменений в уже согласованную форму патентных грамот и принятие татар как независимого народа; не принятие каких либо мер без межгосударственного взаимного общения в случае возникновения не описанных в данном соглашении ситуаций, касающихся татар; обязательство России вывести свои войска из Крыма и Тамани после объявления обеими сторонами всех данных обстоятельств; на направленное обращение Шахина Гирея и татарского народа предоставление властью Халифата ханской патентной грамоты Шахину Гирею после сообщения в Османскую империю новости о проходе российских войск ворот Ор; отказ России от высказанного в отношении Османской империи

¹ Aynalıkavak Tenkihnamesi. 1774 tarihinde imzalanan Küçük Kaynarca Antlaşması'nın, Kırım hanlarının Kırım Tatar ahalisi tarafından seçilmesi ve Kırım'ın bağımsızlığına dair maddelerine rağmen Han seçimine müdahale edilmesi ve Rusya'nın Kırım ve Or Kapı civarında askerî yığınak yapması neticesinde Osmanlı ve Rusya devletlerinin savaşın eşğine gelmesi üzerine bu iki devlet ile ilişkilerini güçlendirmek

isteyen Fransa'nın araya girmesiyle İstanbul'da Aynalıkavak Sarayı'nda Osmanlı Murahhası Reisülküttap Abdürrezzak Bahir Efendi ve Rus Murahhası Elçi İstakiyef taraflarından imzalanmıştır. Bu antlaşma ile Küçük Kaynarca Antlaşması'nın bazı maddelerine açıklama getirildiği ve adı geçen sarayda yapıldığı için bu şekilde adlandırılmıştır.

ve Rum-Hristiyan maslatgüzar tayini konularına münhasır olması, Osmanlı Devleti'nin emlak ve arazisine el konulan Mora sakinlerinin mağduriyetlerini gidermesi ve bu metnin muahede gücüne sahip, Kaynarca Antlaşması'nın muteber bir parçası olarak kabul edilmesi hususlarında iki taraf murahhaslarınca iki nüsha olarak tanzim olunan dokuz maddelik muahede temessüğünün Osmanlı Padişahı tarafından kabul edildiğine dair tasdiknâme-i pâdişâhâne.

желания передать татарам часть земельных участков в районе Аксу-Ози при условии соблюдения трёх написанных условий; действительность меры и сути изложенных письменно в соответствующей статье вопросов грузовых объёмов и пр. русских торговых судов; строительство и ремонт церкви в рамках разъяснений, написанных в статье касательно права на защиту представленных русскому послу войвод Эфлака и Богдана; возвращение некоторых жилых строений и земельных участков; привилегии уровней священников; наличие ограничений в вопросах подушного налога и назначении поверенных из числа греческих христиан; устранение Османской империей несправедливости в отношении жителей Пеллопонеса, у которых были конфискованы жилища и земельные участки; наделение данного текста силой договора; было принято и визировано Османским Султаном.

5 Temmuz / июля 1779¹

[s. 153] *Aynalıkavak'da olan tenkihnâmedir.*

Ba'de'l-elkâb. Devlet-i Aliyye-i ebed-kıyâmımla Rusya Devleti beyninde bin yüz seksen sekiz senesinde Kaynarca nâm mahalde akd ve temhid olunan musâlaha ve musâfât şurûtunun ba'zı mücmelâtını izâh zımnında tarafeynden murahhaslar ta'yini karâr-dâde olmak hasebiyle taraf-ı hümayûn-ı hüsvânemden bi'l-fi'l Reisül-küttâbım olan el-Hâc Abdürrezzâk Bâhir –dâme mecdühü–ya Nişâncılık pâyesi i'tâsıyla Murahhas nasb ve hâlâ Deraliyyemde mukîm Rusya Devleti'nin Orta Elçisi ve Murahhası İstakiyef² –hutimet avâkıbühü bi'l-hayr– ile Aynalıkavak Sarâyı'nda yedlerine verilen ruhsatnâmeler mücebince şerâit-ı silm ü salâhı bi'l-mükâleme tanzim ve Kaynarca Musâlahası şurûtunu müfessir olmak üzere zirde mastûr mevâddı tenkih ve akd ve temhid ve ruhsat-ı kâmileleri muktezâsınca işbu bin yüz doksan üç senesi Rebîu'l-evvel'inin üçüncü Ahad günü ahz [ü] i'tâ olunacak mûmzâ ve mahtûm tasdiknâmeleri mübâdele etmeleriyle tasdiknâmelerde muharrer şurût-ı mukarrereder ki, lafzan bi-lafzın beyân olunur:

"Devlet-i Aliyye-i ebed-kıyâm ile Rusya Devleti beyninde hicret-i Nebeviyye –alâ-sahîbihâ efdalü't-tahiyye–nin bin yüz seksen sekiz senesinde vâkı' mîlâd-ı Hazret-i İseviyyenin bin yedi yüz yetmiş dört senesi mâh-ı Temmuz'unun onuncu gününde Kaynarca'da akdolunan musâlaha-i müebbede ahidnâmesinin

in'ikâhdından berî ahidnâme-i merkûmenin ba'zı mâddesinde ve ale'l-husûs Kırım ve tavâif-i Tatar'ın bir Allâh'dan gayri kimseye tâbi' olmayan bir devlet menziline müstakıl ve serbest bir devlete tahvil oldukları sebebiyle devleteyn miyânelerinde şükûk ve muârazât günâ-gün vukû' bulup safvet-i kâmile ve emniyyet-i şâmile üzere muâmeleden ibâret olan semere-i sulh [u] salâhın tena'umünden cânibeyn reâyâsı mahrûm olmak derecelerine varmışıdı.

İki devlet beyninde tekrâr isâre-i gubâr-ı münâferet ve şikâ-kı mücib olacak mehâzir ve hâlât-ı nâ-marziyyenin bu defa ale'd-devâm izâlesi zımnında bâlâda mezkûr Kaynarca Ahidnâmesi'ne halel getirilmeyerek şükûk ve zunûnun tavzih ve tasrihi niyyet-i hâlisasıyla Dâru's-Saltanat-ı Seniyye-i Kostantiniyye-i Mahmiyye'de devleteynin ruhsat-ı kâmile ile murahhas ve me'zunları vesâatlatıyla müceddeden müzâkere-i maslahata mübâderet olunması dostâne kavl ü karâr olunduğuna binâen bu niyâz-mend-i Dergâh-ı İlâh ki, Devlet-i kavî-şevket ricâli derûnunda sâbıkâ Riyâset-i Küttâb ve Defter Emâneti hidmet-i celîleleri ve hâlâ Nişâncılık rütbe-i refîasıyla şeref-yâb olup şehriyâr-ı dârâ-derbân ve hüsvân-ı ma'delet-nişân, dâver-i devrân, şehinşâh-ı cihân, şevketlü, kudretlü, kerâmetlü, mehâbetlü, adâletlü veliyy-i ni'metim, Pâdişâhım Efendim cânib-i hümayûnlarınca yedime ihsân buyurulan ruhsatnâme-i sâmiyeleriyle terhis

¹ Bu tarih bu tasdiknamenin tarihidir. Buna esas temessüğün tarihi ise 21 Mart 1779'dur.

² Rus Elçisi Aleksander Stakhiev (ed. 1775-1781).

olunmuş bendesiyim. Haşmetlü, miknetlü Bi't-tamâm Rusyaların Pâdişâh ve İmparatoriçesi cenâbları tarafından Deraliyye'de mukim Fevka'l-âde Orta Elçisi ve Murahhası ve Devletin Müsteşâr ve San İstanislas¹ tarıkının Kavalieri Aleksandr rağbetlü, menziletlü İstakiyef dostumuz ile akd-i meclis-i mükâleme ve ruhsatnâmelerimizi ibrâz ve mukâbele ve siyâk[ı] muktezâ ve matlûba mutâbık bulunmağla bi'l-mübâdele vech-i elyak üzere kesb-i istihkâk ve salâhiyyetden sonra vech-i âti'l-beyân ile tavzîh ve tasrîh siyâkında muâhede-i cedideyi akd ve takrîr edip mühür ve imzâlarımız ile hatm ve imzâ eylemişizdir:

Evvelki Mâdde: İşbu muâhede-i cedidenin mâddelerinde tasrihan ta'yîn ve tavzihan tefsîr ve tebyîn olunan mevâddan

İkinci Mâdde: Kaynarca'da mün'akıd ahidnâmenin Üçüncü mâddesi mazmûnunu ziyâde izâh ve tasrîh zımnında Rusya Devleti beyne'd-devleteyn pâyidâr ve üstüvâr olan hüsn-i musâfât muktezâsınca hâtır-ı Devlet-i Aliyye'ye riâyeten rızâ-dâde olur ki; cümle Tatar tâifesinin serbestiyyet üzere ittifâk-ı ârâlarıyla müntehab Tatar hânları intihâb ve makâm-ı Hânîye terfî olunduktan sonra gerek kendü taraflarından ve gerek zîr-i hükûmetinde olan tavâif câniblerinden fîmâ-ba'd ale'd-devâm düstûru'l-amel tutulmak üzere bu defa karârgîr olan senedin ta'bîrâtına mutâbık mahzarlar ile [s. 154] Devlet-i Aliyye'ye meb'ûslar tesyâr edip mazmûnunda zât-ı ma'delet-simât-ı Hazret-i Cihândârînin İmâmül'l-mü'minîn ve Halîfe-i a'zam-ı muvahhidin olduğunu sarâhaten itirâf ve kabûl ve ehl-i İslâmdan olan bir hükümdârın müstakıl ve serbest makâmına lâyk misâl-i bi-misâl-i takdîs-istimâlin irsâliyle gerek Hân-ı müşârun-ileyh ve gerek tâife-i Tatar takdîs-i şer'isini istid'â eyleyeler ve bundan mâadâ Rusya Devleti yine hüsn-i muvâlata mürââten ve hâtır-ı Devlet-i Aliyye'ye riâyeten diyânetlerinin muvâfakatım lâ-muhâle muktezâ ve râcî' olan mevâddan hiçbir nesneye muhâlefet etmeyeceğine taahhüd eder ve Devlet-i Aliyye dahi alâniyyeten ahd ü peymân eder ki:

Evvelen: Muvâfakat-i mezheb ve te'sîr-i diyânet bahâne-siyle rû-yi arzda hiçbir devlete hesâb vermeksizin umûr-ı dünyeviyyede devletlerini bi'l-istiklâl idâreye müstakıl olan Tatar hânlarının umûr-ı mülkiyye ve devletleri istiklâline bir dürlü hâlel getirmeyip tazyîk eylemeye.

Üçüncü Mâdde: Müceddeden hânân-ı Tatar intihâb olundukca kavm-i Tatar tarafından ihbârım hâvî mahzarların

mâadâ Kaynarca'da akdolunan musâlaha-i müebbede ahidnâmesi bu muâhede-i cedidede lafzan bi-lafzın ale't-tafsil münderic itibâr olunarak zikrolunan Kaynarca Ahidnâmesi'ni başka iki kıt'a senedde mastûr iki mâdde-i münferidesiyle maan tamâmen kuvvet-i kâmileinde bi-ibâretihâ ve bi-aynihâ nassı üzere işbu muâhede-i cedide ile tasdik ederiz. Binâ-berîn iki devlet-i fahîme miyâmında sulh [u] salâh ve hüsn-i muvâlât u hem-civâri hâlel ve infisâmdan berî ve ârî vechile ile'l-ebed düstûru'l-amel tutulup işbu muâhede-i mübarekeye muhil ve muzır olur hâlât tarafeyn reâyâsandan ferd-i vâhidin ikâ' ve icrâ değil tasaddisine dahi cevâz verilmemeğe kemâl-i teyakkuz ve basîret üzere iki devlet dahi ikdâm edeceklerini te'kidten ve alâniyyeten taahhüd ederler.

Ba'd-ezîn amel ve itibâr olunmamak husûsu
15 S. sene [11]98 târîhinde verilen senedde mündericidir.

Sâniyen: Mesned-i Hânî mahlûliyyet-i hakîkiyye ile mahlûl oldukca kavm-i Tatar'dan serbestiyyet üzere bu makâma intihâb ve terfî olunan her bir hânlarına Cenâb-ı zılliyyet-penâh hazretleri Halîfe-i uzma-yn muvahhidin olmak mülâbesesiyle misâl-i bi-misâl-i takdîs-istimâlin itâsı husûsunda hiçbir güne özür ve bahâne ve suûbet iz-hâr ve irâd olunmaya.

Sâlisen: Fîmâ-ba'd kâide-i lâ-yetegayyer makâmında düstûru'l-amel tutulmak üzere bu defa Devlet-i Aliyye'nin kavlı karâr eylediği misâl-i bi-misâl-i takdîs-istimâlin sûretinden hiçbir vakitte Devlet-i Aliyye bir lafız ve bir kelime tağyîr veyâhüd terk ve tenkis etmeye.

Râbian: Kaynarca'da mün'akıd ahidnâmede Devlet-i Aliyye bi'l-cümle kabâil ve tavâif ve akvâm-ı Tatar'a dâir kâffe-i hukûk-ı dünyeviyyesinden kasr-ı yed eylediğine binâen hukûk-ı mezkûresini bir dürlü bahâne ile kâinen mâ-kân hiçbir târîhde tecdid etmeyeceğini işbu muâhede-i cedide ile müceddeden müteahhid olup zikrolunan ahidnâmenin Üçüncü mâddesi mantûkunca tavâif-i merkûmeyi müstakıl ve serbest bir kavim itibâr edeceğini taahhüd eder. Zikrolunan Üçüncü mâdde dahi işbu mâddede tasrîh ve beyân olunan ibârâtdan mâadâ bu mahalde lafız be-lafız tekrîr ve tezkîr olunmuş gibi itibâr oluna.

Hâmisen: Tavâif-i Tatar'a dâir gayr-i müterakkabe ve bu muâhede hâtır gelmemiş hâlât ârz ve vâkı' olur ise iki devlet dahi dostâne muhâbere etmeksizin bir nev' tedbire mübâseret etmemelerini taahhüd ederler.

Bu dahi.

ve cânib-i Hilâfet-penâhiden itâ buyurulacak misâl-i bi-misâl-i takdîs-istimâlin ibâretine ve kavm-i Tatar ehl-i İslâmdan olmağla

¹ St. Stanislaus nişanı (Order of Saint Stanislaus).

seriat-ı Muhammediyye muktezâsınca Halîfetü'l-muvahhidine i'tibâran fîmâ-ba'd hıfz ve vikâye ve muvâfakat ve iktizâ edeceği rûsûm-ı sâireye müteallik işbu muâhedenin İkinci mâddesinde meşrûh nizâm ve râbita bir cânibden Devlet-i Aliyye'den ve bir taraftan dahi müdür-i umûr-ı Tatar'dan musarrah ve müttetekun-aleyh sened üze tekmlen pezîrâ-yn hitâm olduğu birle ve bundan mâadâ Tatar halkının istiklâl ve serbestiyetinin tabiat ve sûretini fîmâ-ba'd evzah ve asrah vechile ta'yîn ve takrîr zımnında zeyl-i temessükde vaz'-ı imzâ eden cânibeyn murahasaların tanzîm ve imzâ ve kendü mühürleriyle hatm

ve temhîr etdikleri nas ve mazmûnu mümâsil ve muvâfık alenen beyânnâmeler iki devlet-i müşârun-ileyhimâdan ilân olunduğu akabda Rusya Devleti dahi cümle asâkirini işbu muâhede temessüğü târîhinden i'tibâr ile Kırım ve Taman'dan üç ay zarfında ve Kuban'dan bu'd-ı mesâfesi sebebiyle üç ay ve yigirmi günde gâyet-i mâ fî'l-bâb ve mümkün olur ise dahi mukaddem celb ve ircâ' ve bir dürlü bahâne ile bir dahi mahâl-i mezbûreye idhâl etmeyeceğini taahhüd edip Devlet-i Aliyye kezâlik kendü tarafından dahi bu taahhüdü kâmlen mürâ'ât edeceğini taahhüd eder.

Bu dahi.

Dördüncü Mâdde: Asâkir-i mezkûre fî'l-vâkı' Or Kapısı'm mürûr eylediği haberi Devlet-i Aliyye'ye hükûmet-i Kırım'dan ihbâr olunup karâr-dâde olduğu ibâret ve sûret üze mahzarları ile Devlet-i Aliyye'ye gerek Şahin Giray Hân¹ ve gerek kavm-i Tatar taraflarından müceddeden meb'ûslar vârid oldukda cânib-i Hazret-i Hilâfet-penâhiden mukaddemce Devlet-i Rusya'ya tahrîran taahhüdleri mücebince celâdetlü Şahin Giray'ın Hânlığın kabul ve makâmın i'tirâf ile karârgîr olan siyâk üze misâl-i bi-misâl-i takdis-iştimal ile müşârun-ileyhi tevşih buyurmalanıyla terâzî-i devleteyn üze Tatar mesâlihine dâir bi'l-cümle ma'âsir kat' ve hasm oluna.

Beşinci Mâdde: Rusya Devleti Devlet-i Aliyye'ye irâs-ı mevânî' murâd etmediği hakikatını tasdik ve isbât için, Buğ ta'bir olunur Aksu ve Leh hudûdu ve Dinyester ta'bir olunur Turla Nehri ve Karadeniz sâhili beyninde kâin olup; 'Özi nâhiyesine tâbî'dir.' deyu cânib-i Devlet-i Aliyye'den iddiâ olunan arâzînin kavm-i Tatar'a terkinden nükûl etmeğe [s. 155] rızâ-dâde olur. Ancak âtiyetü'l-beyân şurût ile ki:

Evvelen: Arâzî-i mezkûre ahidnâmenin Üçüncü mâddesi üze kavm-i Tatar'a tahsîs olunduğundan Devlet-i Aliyye bu bâbda Kırım Hâm ve müdür-i muhâbere ve mukâvele eyleye ve arâzî-i merkûmenin Hân ve hükûmeti tarafından hüsn-i rızâlarıyla terk ve kasr-ı yedine rızâ verilmesi husûsuna Rusya Devleti hüsn-i vefâ ve ihtimâm ile bezl-i himem-i hasene edeceğini taahhüd edip tavâif-i Tatar'ın serbestiyetine hîn-i te'sisinde halel tatarruk eder sûretini kesb etmemek için ibtidâ Devlet-i Aliyye'den bu mâdde merkûmuna irâd olunduğu takdirde hüsn-i hitâm bulacağı Rusya Devleti'nin ber-vech-i pişin me'mûlûdür.

Sâniyen: Devlet-i Aliyye dahi zikrolunan arâzîye hem-ci-vâr olan üç devletin âsâyiş-i hâlleriyçün Özi nâhiyesini Devlet-i Aliyye'nin akreb olan memâlikine hatt-ı müstakim

üzre tahsîs zımnında kifâyet mikdâr arâzî ahnıkdan sonra bâkisini yine Devlet-i Aliyye'nin tasarrufunda olarak âsâr-ı binâdan ve âhar güne kâinen mâ-kân um-rân ve iskândan hâliyetü'l-hâliye terkini müteahhid olup fakat mahall-i merkûmda el-hâletü hâzihî mevcûd olup Devlet-i Aliyye ism ü resm ve aded ü mikdâr ve nev'-i ahâlinin defterini Rusya Devleti'ne vermesini müteahhid olduğu kurâ ve mesâkinden gayri yeniden bir nev' umrân ve iskân-ı cedîdi ve nâ-ma'lûm kesâmın iskâmı tecvîz etmemek şartıyla istisnâ olunur. Lâkin Rusya Elçisi kurâ-i mezbûrenin el-hâletü hâzihî bulundukları hâlde hıfz ve bekâsım ancak devletin rızâsı buna munzam olmak me'mûlûyle müteahhid olur.

Sâlisen: Beyne'd-devleteyn her dürlü münâzaâtın defiy-çün ahidnâmenin İkinci mâddesi mantûkunca Zaporov Kazakların reddi husûsuna dâir Devlet-i Aliyye mesfûr Kazaklara haşmetlü, miknetlü Bi'l-cümle Rusyaların Pâ-dişâh ve İmparatoriçesi tarafından şefkat-i celîlesi hasebiyle cürmleri afv olunduğunu ifâde ve rızâlarıyla Rusya memâlikine giderler ise insrâf ettirdip tereddüd eyledikleri hâlde Tuna'mn berü cânibinde taraf-ı berride Bahr-i Siyâh'dan bâid bir mahalle imrârların taahhüd eder.

Altıncı Mâdde: Sefinelerin geşt ü güzâr husûsunda fîmâ-ba'd bi'l-cümle hilâf inhâları ve ebhâs ve kıl ü kâli miyâneden izâle ve ib'âd zımnında beyân olunur ki; tavâif-i sâire ve ale'l-husûs Devlet-i Aliyye'den emr-i ticâretde milel-i sâireden ziyâde haklarında müsâade olunan ve Rusyalunun emr-i ticâret ve iyâb ü zehâb-ı sefâyinine müteallik musâlaha ahidnâmesinin mâddesinde numûne menzilesinde ittihâz olunan França ve İngiltere tâifelerinin mahmiyye-i Kostantıniyye'ye ve memâlik-i Osmâniyye'nin sâir liman ve iskelelerine isti'mâl eyledikleri sefinelerinin tamâmen şekil ve cesâmetine müşâkil ve müşâbih Rusya tüccâr sefinelerinin Bahr-i Siyâh'dan Akdeniz'e ve

¹ Kırım Hanı Şahin Giray Han (1. hd. 1777-1782; 2. hd. 1782-1783).

Akdeniz'den Bahr-i Siyâh'a serbestiyyet üzere mürûr u ubûrlarına Devlet-i Aliyye ruhsat ve icâzet verir. Bu bâbda tahkik olunduğu üzere Akdeniz tarafından mahmiyye-i Kostantiniyye'ye iyâb ü zehâb edegelen gerek França ve İngiltere ve gerek tavâif-i sâire tüccâr sefinelerinin en büyüğü on altı bin kile –ki, Rusyalunun put¹ ta'bîr olunur kemmiyyetde bi'l-mukâyese yigirmi altı bin dört yüz puta bâliğ olur– hamûleyi tahammül ve istî'âb edip bu takdîrce Rusya sefinelerinin ale'd-devâm mer'î ve düstûru'l-amel tutulmak üzere bir defa şekil ve cesâmetlerini ta'yîn ve tahsîs için işbu mikyâs ittihâz olunup sefinelerin en küçüğü bin kile ve en büyüğü on altı bin kile –ki, sekiz bin kantar hamûleyi mütehammil ola– Rusya Devleti işbu takrîb ile dahi safvet ve zamâyir-i dostânesini Devlet-i Aliyye'ye isbât ve tahkik murâd etmekle kendü reâyâsı tarafından bundan sonra Devlet-i Aliyye limanlarına tesyâr olunacak sefinelerin mikyâs-ı mezbûru tecâvüz etmeyip takım ve mellâhların techizi dahi zikrolunan iki milletin sefâyinine mümâsil ve mutâbık olmasını mesfûrûna tenbih etmeğe râzî ve müteahhid olur. Dahi zikrolunan sefinelerde Devlet-i Aliyye'nin reâyâsı meğer bir hâcet messedip Devlet-i Aliyye'nin ilmi ve rızâsı munzam olmadıkca istihdâm etmemek va'dini Rusya Devleti taahhüd eylediği misillü işbu va'd-i mezbûr Devlet-i Aliyye tarafından dahi taahhüd olunup Kaynarca Ahidnâmesi'nin On Birinci maddesinde meşrûh cümle-i uhûdün bilâ-tegayyûr ve dikkat ile [s. 156] mer'î tutulacağı ve bâ-husûs França ve İngiltere tâifelerinin te'diye edecekleri rûsum-ı vülûc ve hurûcdan gayri bir nev' resm Rusya reâyâsından mutâlebe olunmayacağı Devlet-i Aliyye tarafından taahhüd olunur ve iki devlet beyninde emr-i ticâret husûsunda her dürlü hilâf inhâları ber-taraf etmek zımnında bi'l-müzâkere ve'l-mükâleme şerh ve tavzîh ve França ve İngiltereliye itâ olunan ahidnâmelerin mefhûmunu esâs ittihâz birle onlara ittibâan ve muvâfakaten Rusya ticâretinin tabiatına tatbîkî hadd-i imkânda olduğu derecelere dek tevfiğ ederek emr-i ticârete dâir bir kıta mukâvele-i münferide terfîb ve tanzîmine mübâderet olunmak iki taraf beyninde kavl ü karâr olundu.

Yedinci Mâdde: Ahidnâmenin Eflak ve Boğdan Voyvodahılarına müteallik olan On Altına maddesi muvâfık-ı zamân-ı sâbık olmağla bu defa mizâc-ı vakt ü hâle tatbîk için mâdde-i mezkûre ba'zı tebdîlât ve tenkîhâta muhtâc olduğu ecilden beyne'd-devleteyn şu vechile mukâvele olunup Devlet-i Aliyye müceddeden ahd ve beyân eder ki:

Evvelen: Hristiyan mezhebinin serbestiyyet-i kâmile ile teâruf ve icrâsına ve müceddeden kilise ihdâsına ve atîkalarının ta'mîr ü termîmine ahidnâmenin bâlâda mezkûr maddenin mantûk-ı aslısı üzere bi'l-muâhede nizâm ve-rildiği vech üzere cânib-i Devlet-i Aliyye'den vechen mine'l-vücûh mümânaat ve muâraza olunmaya.

Sâniyen: İbrail ve Hotin ve Bender kal'alarının etrâfında ve mahâll-i sâirede vâkı' olup el-yevm reâyâ emlâki ismiyle müsemma olan arâzî ve emlâk manastır ve sâir eşhâsın mülkleri olmak cihetiyle Belgrad Musâlahası'nın in'ikâdî târihi olan bin yüz elli iki târihinde vâkı' mîlâd-ı Hazret-i İsa'nın bin yedi yüz otuz dokuz senesinden itîbâr olunarak zabt olunmuş arâzî ve emlâk girü manastır ashâbına reddoluna ve Memleketeyn-i merkûmeteynde vâkı' bundan akdem Rusyalı mevcûd olup müdür-i umûru olduğu esnâda ahâli-i memleketden ba'zı kesâmın isbât zımnında irâd eyledikleri edille tefahhus olunduğuna binâen muktezâsınca dedelerinden mevrûs olup taraflarından zabtına hükmolunan emlâk bundan böyle bilâ-intizâin ve taarruzdan ârî vechile eşhâs-ı mersûmûna temlik ve ibkâ olunmasında Rusya Devleti'nin şefâatine Devlet-i Aliyye müsâade eyleye.

Sâlisen: Cânib-i Devlet-i Aliyye'den Memleketeyn-i mezbûreteynin tâife-i rehâbinine imtiyâzât-ı lâynka ile itîbâr ve rağbet oluna.

Râbian: Memleketeyn-i mezkûreteyne cizye teklîfi husûsunda izhâr-ı âsâr-i'tidâl ve merhamet olunup ve mâl-ı cizye-i mezbûreyi iki senede bir defa başka başka iki memleketin tarafından Âsitâne-i Saâdet cânibine tesyâr olunacak yerlû me'bûsların yedinden Devlet-i Aliyye ahz ve kabûl eyleye ve bir defa tanzîm ve tahsîs kılınan cizye-i mezkûrelerini Memleketeyn-i merkûmeteyn mādâm ki vakt ü zamânıyla edâ ve ifâ edeler, vülât ve zâbitân ve zevât-ı sâire taraflarından kâinen men kân tekâlif ve vergi nâmıyla yâhûd ism-i diğeri ve âhar bir güne bahâne ile nesne mutâlebesiyle Memleketeyn-i mezkûreteyne cefâ ve ezâ çekdirilmeyip mukaddemâ Memleketeyn-i mezkûreteyn Devlet-i Aliyye'nin taht-ı tasarrufuna ircâ' olunduğu akabda cânib-i seniyyü'l-menâkıb-ı Hazret-i Cihândârîden itâ ve ihsân buyurulan hutût-ı şerîfeyi reâyânın emn ü refâhiyçün kemâl-i dikkat üzere kuvvet-i asliyyelerinde hıfz ve riâyet edeceğine Devlet-i Aliyye taahhüd eder.

Hâmisen: Memleketeyn-i merkûmeteynden her biri Âsitâne-i Aliyye'de Rum mezhebinde Hristiyan olarak birer nefer maslahatgüzârî ikâmet ve ibkâ edip mesfûrların hakkında Devlet-i Aliyye her hâlde âsâr-ı inâyet ve merhametini bezl eyleye. Şöyle ki; mesfûrlar tena'um-ı ahkâm-ı milele müstahuk ya'nî her dürlü taarruz ve müf-tereyâtıdan mahmî ve mestûr itîbâr olunalar.

Sâdisen: Rusya Devleti dahi kendü tarafından Elçisi vesâatıyla Memleketeyn-i mezbûreteyn için musâlahâ

¹ Rusların 16,38 kiloluk ağırlık ölçüsü birimi. Bk. Özön, age.

ahidnâmesinde kendüye tecvîz ve tahsis kılınan hakk-ı şefâati fakat işbu mâddede mübeyyen ve meşrûh şurûtun halelden sıyânet ve vikâyesi zımnında isti'mâl eylemeğe va'd ve taahhüd eder.

Sekizinci Mâdde: Mora sükkâmın müsadere olunan arâzi ve emlakleri cevâmi' ve evkâf ve sair bu makûle hayrâta rabt olunmuş bulunduğundan Kaynarca Ahidnâmesi mücebince as-hâbına reddi muktezî olan arâzi ve emlak-i mezbûre mukâbelesinde arâzi-i saire ta'yini veyâhûd hayf ve ziyânlarına muâdil menâfi-i-i uhrâ i'tâsıyla tamâmen vech-i hakkâniyyet ve ma'delet üzere reâyâ-yı mesfûrenin [s. 157] ziyânlarını tazmîn edeceğini Devlet-i Aliyye taahhüd etmekle Rusya Devleti Devlet-i Aliyye'nin kavl ve ahdine i'timâden ferah-ı bâl ile rızâ-dâde olur.

Dokuzuncu Mâdde: İşbu muâhede Kaynarca Musâlahası Ahidnâmesi'nin mülhakı ve şerh ve tavzihi makâmında olmağla ahidnâme-i mezkûrenin eczâsından bir cüz'ü menzilesinde add ü i'tibâr ve tarafeynden kavl ve ahd olunan muâhedât kuvvet ve te'kidî üzere ile'l-ebed mer'î ve mu'teber tutulmak vâcib olmağla gerek şevketlü, kerâmetlü, adâletlü, merhametlü, veliyy-i ni'met efendim Pâdişâhım hazretlerinin taraf-ı hümayûnlarından ve gerek haşmetlü, miknetlü Bi't-tamâm Cümle Rusyaların Pâdişâh

ve İmparatoriçesinin tarafından kendü imzalarıyla alenen tasdiknâmeler ile işbu muâhede te'yîd ve te'kid ve zikrolunan ahidnâmeler siyâk ve ibâreleri vech-i mu'tâd üzere olarak mümkün mertebe bir kadem akdem ve gâyet-i mâfî'l-bâb işbu muâhedenin akdi târihinden dört ay zarfında mahmiyye-i Kostantiniyye'de mübâdele olunmak üzere cânibeyn murahhasları beynlerinde kavl ü karâr ve mefâhîm ve mezâmîni muvâfık ve mutâbık iki nüshasını terfûb ve terkîm ve ziyâde te'mîn ve temtîn için Rusya Devleti'nin Deraliyye'de mukîm Fevka'l-gâye Orta Elçisi ve Murahhası ve Devletinin Müsteşâr ve San İstanislas tarîkının Kavalieri ragbetlü, menziletlü Aleksandr İstakiyef dostumuz ile beynimizde kavl ü karâr ve kendü imzâ ve mühürlerimiz ile hatm ve temhîr eyledik."

deyu mastûr ve şerâit-ı mezkûre Kaynarca Musâlahası'nın zeyl ve müfessiri olmak üzere taraf-ı vâzihu's-şeref-i hüsvânemden işbu tasdiknâme-i Pâdişâhânemle te'yîd ve tasdik ve kabûl olunmağın mâdâm ki Rusya Devleti tarafından hilâfına cevâz gösterilmeye, cânib-i adâlet-menâkıb-ı dâverânemden ve ahlâf-ı saâdet-ittisâfım taraflarından muhâlifi hâlet vukûu tecvîz olunmayacağı muhakkaktır.

Fî 20 C. sene [1]193¹

¹ Defterde, bu sayfanın kalan kısmı boştur.

OSMANLI VE RUSYA DEVLETLERİNCE KAYNARCA
VE AYNALIKAVAK ANTLAŞMALARININ BAZI
MADDELERİ İLE ÖZİ VE SOĞUCAK KALELERİ VE
KUBAN TATARLARI HAKKINDA ALINAN YENİ
KARARLARA DAİR MUAHEDE SENEDİ

ДОГОВОРНАЯ РАСПИСКА КАСАТЕЛЬНО НОВЫХ
РЕШЕНИЙ В ОТНОШЕНИИ НЕКОТОРЫХ СТАТЕЙ
КАЙНАРЖИНСКОГО И АЙНАЛЫКАВАКСКОГО
СОГЛАШЕНИЙ, КРЕПОСТЕЙ ОЗИ И СОГУДЖАК И
КУБАНСКИХ ТАТАР, ПРИНЯТЫХ РОССИЙСКИХ И
ОСМАНСКИМ ГОСУДАРСТВАМИ

164

Kırım, Taman ve Kuban'da ortaya çıkan durumların Osmanlı ve Rusya devletleri arasındaki barışı bozmasından endişe edilmesi üzerine her iki tarafın murahhasları arasında yapılan görüşmeler neticesinde varılan mutabakat çerçevesinde; iki devlet arasında yapılmış olan 1188 (1774) tarihli barış antlaşması, 1189 (1775 - 1776) tarihli hudutname, 1193 (1779) tarihli tenkihname ve 1197 (1783) tarihli ticaret ahitnamesinin aynen geçerli olması, ancak 1188 (1774) tarihli barış antlaşmasının 3. ve 1193 (1779) tarihli tenkihnamenin 2., 3. ve 4. maddelerinin bu geçerlilikten istisna edilmeleri ve bundan sonra söz konusu maddelere göre iş ve işlem yapılmaması, fakat 1188 (1774) tarihli barış antlaşmasının 3. maddesinde geçen 'Özi Kalesi'nin Osmanlı Devleti'nde kalmasına' dair ibarenin geçerliliğinin devam etmesi, Rusya Devleti'nin Tatar hanlarının Soğucak Kalesi'nin etrafına yönelik mülkiyet iddiasını ortaya getirmemesi ve bu kalenin tamamen Osmanlı Devleti'nin mülkü olduğunu itiraf etmesi, Rusya Devleti'nin Kuban bölgesinde sınır olan Kuban Nehri ile Karadeniz arasındaki Tatarlardan el çekmesi hususlarında iki nüsha olarak tanzim olunan üç maddelik muahede senedi. ("Oybirliği ile alınan karar gereğince senedinin mühürlenip verilmesine" dair üzerine hatt-ı hümayun çekilmiş olduğu şerhi vardır.)

Договорная расписка, состоящая из трёх статей, была оформлена в двух экземплярах в результате достижения договорённостей, ставших результатом проведённых между уполномоченными представителями обеих сторон лицами встреч в свете обеспокоенности, что возникшие в Крыму, на Тамани и Кубани обстоятельства нарушат мир между Османским и Российским государствами, и составленная в отношении таких обстоятельств ка то, составленный в 1188 (1774) году мирный договор между двумя государствами, границы 1189 (1775 - 1776) года; действительность изменений к договору от 1193 (1779) года и договора от 1197 (1783) года; исключение из категории действительных только лишь статьи №3 договора от 1188 (1774) года и статей № 2, 3 и 4 изменений к договору от 1193 (1779) года и впредь не осуществление каких-либо процедур касательно указанных статей, однако продолжение действия статьи №3 мирного договора от 1188 (1774) года касательно 'сохранения крепости Ози за Османским государством'; отсутствие претензий со стороны Российского государства на земли татарских ханов расположенные вокруг крепости Согуджак и признание данных территорий полностью принадлежащими Османскому государству; отказ Росийского государства от посягательств на татар, проживающих на территории в регионе Кубань, являющейся границей между рекой Кубань и Чёрным морем.

9 Ocak / января 1784

[s. 158] Kırım ve Kuban ve Taman maddeleri için murahhaslar imzalarıyla verilen senedir.

Rusya Murahhasının kezâlik verdiği sened ile teferruât olan şurût dahi Nâme defterinde dahi mukayyedir.

"İttifâk-ı ârâ ile karâr bulan işbu sûret mücebince senedi temhîr ve i'tâ oluna."
deyu hatt-ı hümayûn keşide kılınmıştır.

El-müstemiddü
mine'l-Meliki'l-A'lâ

Gâzî Hasan
Kapudân-ı Deryâ
Mühür

El-musâlahatü
li-mesâlihî'l-müslimîne meşrûatün.

Harrerehü'l-fakîru ileyhi
-azze şânühû-
Ahmed Müftîzâde
El-kâdî bi-askerî Anadolu
-gufire lehû-
Mühür

El-müstemsikü bi-habli'l-Meliki'l-Vehhâb

El-Hâc Mustafâ
Reîsü'l-küttâb
Mühür

Bi'smihî -sübhânehû ve teâlâ-

Bâis-i tenmîk-ı hurûf oldur ki:

Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye ile Rusya Devlet-i İmparatoriyyesi beyninde derkâr olan hüsn-i muvâlât ve musâfâtın tezâyüd ve istikrârına bâdî olur vesâilin istihsâli tarafeynden matlûb ve mültezem olduğundan bu def'a Kırım ve Taman ve Kuban'da tekevvün eden hâlât beyne'd-devleteyn mûris-i kil ü kâl ve belki müstevcib-i infisâh-ı sulh u salâh olabildiği mülâhaza olduğundan husûs-ı mezbûrun tarafeynden dostâne müzâkeresini işbu iki devlet ihtiyâr ve gereği gibi mütâlâa eylediklerinden sonra beyne'd-devleteyn min-ba'd bir dürlü mevâdd-ı bahs-i kil ü kâl kalmamak irâde-i câzimesiyle ba'd-ezin musâlahâ-i kaviyye-i ferhunde-fâlin ve hüsn-i hem-civârinin ve ticâret-i ma'küdenin menâfiyle tarafeynden temettu' olunmak için husûs-ı mezbûrun bir râbta-i kaviyyeye rabtını muktezî gördüklerine binâen işbu iki devlet bu husûsı ba'de'l-müzâkere bu senedin tamâmen ve kâmilan riâyet ve ifâsını alenen ahd ü peymân ederek akd ve tanzimini murâd eylediklerinden taraflarından murahhaslar intihâb ve ta'yin ve yedlerine ruhsatnâmeler itâ ya'nî Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye tarafından bu niyâz-mendân-ı Dergâh-ı İlâh ki, Devlet-i kavî-şevket ve vüzerâ ve ulemâ ve ricâli derûnlarında hâlâ bi'l-fi'l Deryâ Kapudanlığı ve Anadolu Kâdiaskerliği pâyesiyle sâbıkâ İstanbul Kâdılığı ve Riyâset-i Küttâb hidemât-ı celîle-i refîalarıyla şeref-yâb olup şehriyâr-ı dârâ-derbân ve hüsrev-i ma'delet-nişân, dâver-i devrân, şehinşâh-ı cihân, şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, adâletlü, veliyy-i ni'metimiz Pâdişâhımız Efendimiz cânib-i hümayûnlarından yedimize ihsân buyurulan ruhsatnâme-i sâmiyeleriyle haşmetlü, miknetlü Bi't-tamâm Rusyaların Pâdişâh ve İmparatoriçesi cenâbları tarafından Deraliyye'de mukim Fevka'l-âde Orta Elçisi ve Murahhası ve Devletinin Müsteşârı ve San Valadmir¹ ve İstanislas tarîkının Kavalieri râğbetlü, menziletlü

Yakov de Bulhakof² dahi ruhsatnâme ile terhîs olunup lâ-yıkı ve iktizâsı vechile yedlerimize verilen ruhsatnâmeleri-mizi beynimizde ba'de'l-mübâdele mevâdd-ı âtiyetü'z-zikri imzâ ve temhîr eylemişizdir.

Evvelki Mâdde: Bin yüz seksen sekiz senesinde akdolan musâlahâ ahidnâmesinin ve bin yüz seksen dokuz senesinde tanzim olunan hudûdnâmenin ve bin yüz doksan üç senesinde mün'akıd olan Tenkihnâmenin ve bin yüz doksan yedi senesinde karâr bulan ahidnâme-i ticâretin hâvî oldukları cümle-i şerâyıt ve mâddeleri ba'd-ezin dahi ke'l-evvel kâmilan ve bilâ-halel tarafeynden mer'î ve düsturu'l-amel tutulup ancak bin yüz seksen sekiz senesinde akdolan ahidnâmenin Üçüncü Mâddesi ve bin yüz doksan üç senesinde in'ikâd bulan Tenkihnâmenin İkinci ve Üçüncü ve Dördüncü mâddeleri istisnâ olunup işbu mâddeler ba'd-ezin devleteynden bir vechile itibâr olunmayıp amel olunmaları iktizâ eylemeye. Lâkin; "Özi Kal'ası kadîmî ülkesiyle ke'l-evvel Devlet-i Aliyye'nin taht-ı tasarrufunda bâkî kala." ibâresi bâlâda mastûr seksen sekiz senesi ahidnâmesinin zikrolunan Üçüncü Mâddesinde musarraha olmağa ibâre-i mezkûr kemâ-kân ma'mûlün-bih ve mer'î tutula.

İkinci Mâdde: Rûsiyye Devlet-i İmparatoriyyesi Tatar hânları taraflarından Soğucak Kal'ası'nın nâhiyesi üzerine iddiâ olunan mülkiyyet hukûkunu hiçbir vakitte dermiyân ve iddiâ eylemeyip Kal'a-i mezkûre külliyyen Devlet-i Osmâniyye'nin mülkü olduğunu itirâf eder.

Üçüncü Mâdde: Kuban'da, Kuban Nehri hudûd itibâr olunmağa zikrolunan Devlet-i İmparatoriyye nehr-i mezbûrun berü yakasına ya'nî Nehr-i Kuban ve Karadeniz beyninde mütemekkin olan tavâif-i Tatar'dan dahi keff-i yed eder.

¹ St. Vladimir Nişanı (Order of Saint Vladimir).

² Rus Orta Elçisi Yakov Ivanovich Bulgakov (d. 1743 - ö. 1809).

İşbu senedin şevketlü, kerâmetlü, adâletlü, veliyy-i ni'metimiz efendimiz Pâdişâhımız hazretlerinin taraf-ı hümayûnlarından ve gerek haşmetlü, miknetlü Bi't-tamâm Rusyaların Pâdişâh ve İmparatoriçesi cenâbları tarafından kendü imzâlarıyla ve vech-i mu'tâd üzre muharrer alenen tasdiknâmeler ile te'yîd ve tasdik ve zikrolunan tasdiknâmeler işbu senedin akdi gününden dört ay zarfında ve mümkün

olur ise dahi mukaddem Kostantıniyye'de mübâdele olunmak üzre karâr verilip cânibeyn murahhasları mefâhîm ve mezâmîni muvâfık ve mutâbık iki nüshasını tertîb ve terkîm edip kendü imzâlarımız ile imzâ ve mühürlerimiz ile hatm ve temhîr eyleyip beynimizde mübâdele eylemişizdir.

Fi 15 S. sene [11]98

EFLAK VE BOĞDAN AHALİSİNE VERİLEN İKİ
FERMANIN YENİ İLAVELERLE TECDİD EDİLECEĞİNE
DAİR OSMANLI DEVLETİ TARAFINDAN RUSYA'YA
VERİLEN TAAHHÜT SENEDİ

ОБЯЗАТЕЛЬСТВО ОСМАНСКОГО ГОСУДАРСТВА
РОССИИ КАСАТЕЛЬНО НОВЫХ ДОПОЛНЕНИЙ,
ВНЕСЁННЫХ В ДВА УКАЗА, ПЕРЕДАННЫХ
НАСЕЛЕНИЮ ЭФЛАКА И БОГДАНА

165

Rusya ve Nemçe devletleri elçilerinin, Küçük Kaynarca ve Aynalıkavak antlaşmaları gereğince yerine getirilmesini istedikleri hususlara dair Osmanlı Devleti'ne vermiş oldukları müşterek takrirden yazılı olan üç maddeden birisi olan Eflak ve Boğdan maddesi ile ilgili olarak Osmanlı Devleti'nin; 1774 tarihinde Kaynarca Antlaşması yapıldığında bu iki memleket ahalisine verilen iki adet fermanın, alınacak toplam cizye miktarı ile bunların tahsil ve teslim şekli, cizye dışında değişik adlar altında alınan hediye vs.nin miktarı ve bunların ahaliden alınmaması, beylerinin suçsuz yere azlolanmaması ve yeni atananlardan eskiye göre daha fazla para alınmaması, buralarda görev yapan Osmanlı idarecilerinin ahaliden değişik adlar altında para toplamaması, hayvan ve zahire toplandığında halkı darlığa düşürmeyecek miktarda alınıp bedellerinin rayiç fiyatla nakden ödenmesi ve nakliyesinin ahalie yüklenmemesi, devletin ve İstanbul halkının ihtiyacı olan koyunun tedarik ve mübayaasının kasapbaşı vb. görevlilerce değil celep ve tüccarlar vasıtasıyla rayiç fiyattan yapılması, kereste ihtiyacının önceden haber verilerek karşılanması ve kesim ve nakliye ücreti konusunda ahalinin mağdur edilmemesi, amele ve araba gerektiğinde normal ücretlerinden eksiltme yapılmaması, fermanlı tüccarlar haricinde bu memleketlere dışarıdan kimsenin girmemesi, ahalinin arazisini ekip biçmemesi, otlatmak için hayvan sokmaması, bunlara aykırı hareket edenlerin cezalandırılması, barış antlaşmasından sonra zapt edilmiş arazilerin sahiplerine iadesi, önemli bir durum olmadıkça bu memleketlere bazı işlerin halli için görevli gönderilmemesi, gönderilirse ahaliden ücret istememeleri ve kalma sürelerini uzatmamaları hususlarının ayrıntılarıyla birlikte ilave edilerek yenileceğini ve geciktirilmeden uygulanacağını taahhüt ettiğine dair Osmanlı Devleti Sadrazamının imza ve mührüyle mühürlenmiş olarak Rusya Elçisine verilen taahhüt senedi. ("Senedin mühürlenip verilmesine" dair üzerine hatt-ı hümayun çekilmiş olduğu şerhi vardır.)

Обязательство Османского государства, заверенное Великим Визирем Османской империи с заверениями в незамедлительном их применении, переданное русскому послу и имеющее касательство к одной из трёх статей, записанных в обоюдной декларации, направленной Османскому государству по вопросам, которые послы России и Австрии хотели бы привести в исполнение согласно Кучук-Кайнарджинскому и Айналыкавакскому соглашениям, а именно к статье об Эфлаке и Богдане касательно следующих обстоятельств как то, два указа населению указанных двух регионов, составленных в процессе подписания Кайнарджинского договора 1774 года; общая величина подушного налога и способ его сбора и передачи; отсутствие каких-либо других налогов и податей помимо подушного налога с указанных населений; не увольнение наместников без вины и не взимание с вновь назначенного плату большую, чем с предыдущего; отсутствие сборов под различными наименованиями с местного населения со стороны назначенных Османским государством местных управляющих; проведение изъятия скота и зерна в количестве, которое не приведёт население в стеснение, оплата изъятых по рыночной цене наличными денежными средствами и не обременение населения перевозкой изъятых; удовлетворение потребности государства и населения Стамбула в баранине не посредством оптовиков и закупщиков мясников, а посредством бойщиков скота и торговцев осуществляя закупки по рыночной цене; удовлетворение потребностей в лесоматериалах через предварительное оповещение и не допущение обмана местного населения в вопросе оплаты рубки и перевозки; в случае нужды в рабочих и повозках не сокращение оплаты; запрет на въезд в указанные регионы всех других торговцев кроме осуществляющих свою деятельность согласно указу; запрет на проведение жатвы на земельных участках местного населения и недопущение скота пастись на эти земли, наказание нарушающих данные запреты; возвращение захваченных после подписания мирного соглашения земельных участков их прежним владельцам; в отсутствии чрезвычайной ситуации не направлять в указанные регионы должностных лиц для урегулирования некоторых дел, а в случае направления не взимать с местного населения дополнительной платы и запрет на продление срока нахождения указанных должностных лиц.

9 Осак / января 1784

[s. 159] Eflak ve Boğdan şerâyınhyçün mühür ve imzâ-yn Hazret-i Sadr-ı A'zamî ile memhûren Rusya Elçisine verilen sened sûretidir.

"İşbu sûret mücebince senedi temhîr ve itâ oluna." deyu hatt-ı hümayûn keşide kılınmışdır.

Rağbetlü Rusya Elçisi dostumuzun hürmetlü Nemçe Elçisi muhibbimiz ile iştirâken milâd-ı Hazret-i İsa'nın bin yedi yüz seksen iki senesi Teşrin-i Sâni'nin dördüncü günü târihiyle müverrahan Kaynarca ve Aynalıkavak ahidnâmele-rine mebnî olarak devletleri taraflarından me'mûren takdim eyledikleri takrîrlerinde mastûr mevâdd-ı selâsenin¹ ahidnâ-meler şurûtu muktezâsı üzre icrâsına taraf-ı Devlet-i Aliyye'den taahhüd ve ber-vech-i meşrûh kabûl olunduğunu hâvî târih-i hicret-i Nebeviyyenin bin yüz doksan yedi senesi Mu-harrem'inin yigirmi üçüncü günü Elçiyân-ı mûmâ-ileyhimâ dostlarımıza kâide-i devlet üzre cevâb olarak başka başka iki kıt'a takrîr itâ olunmuşıdi. Mevâdd-ı selâse-i mezkûrenin biri, zikrolunan ahidnâmeler muktezâsı üzre Eflak ve Boğdan mâddesi olduğundan zikri âti vechile karâr verilmişdir:

Devlet-i Aliyye işbu iki memlekete dâir Kaynarca ve Aynalıkavak ahidnâmelerinde mûnderic cümle şerâyıtın riâyet ve icrâsını ve bin yüz seksen sekiz senesi zikrolunan mem-leketler ahâlisine, taraflarından ol vakitte gelen boyarânın iltimâsıyla hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûn ile muvaşşahan başka başka itâ olunan iki kıt'a evâmir-i şerifeye mevâdd-ı âtiyetü'z-zikri dahi ilhâk birle tecdidlerini Devlet-i Aliyye müteahhid olur.

Ya'nî; Eflak'dan altı yüz on dokuz kîse akça ve Boğdan'dan yüz otuz beş kîse ve dört yüz kırk dört buçuk gurusdan ziyâde cizye mutâlebe etmeyip zikrolunan iki memleketin cizyeleri her bir senenin hitâmında Âsitâne-i Saâdet'de verilip havâlâta verdirilmemek ve îdiyye için Eflak'dan nakd ve eşyâ doksan bin gurus ve rikâbiyye için kırk bin gurus ve Boğdan'dan îdiyye için nakd ve eşyâ doksan bin gurus ve rikâbiyye için yigirmi beş bin gurus alınıp ziyâde bir şey mutâlebe olunma-mak ve beğlerden ibkâiyye alınmayıp ve tahkik olunmuş bir töhmetleri vukû' bulmadıkca beğler azlolunmamak ve mü-ceddeden nasb olunan beğlerden kadimden bir para ziyâde cevâiz ve avâid mutâlebe olunmayıp ol dahi reâyâdan tahsil olunmamak ve ancak beğlere âid olan memlaha ve mukâtaât ve gümrük resmi ve bunlar emsâli rûsûmât menâfiinden beğlere râcî' emvâlden verilmek ve zikrolunan Memleketeyn havâlîlerinin paşaları ve kâdıları ve sâir zâbitân hâs iddiâ et-meleri ve zararı reâyâyâ olur avâid mutâlebe eylemeleri ve mücerred akça ve hediye celbiyçün taraflarından mübâsirler irsâl etmeleri taraf-ı Devlet-i Aliyye'den tecvîz olunmamak ve Devlet-i Aliyye'de manâsıbdâ olanların azl ve nasbı vâkı' oldukca beğlerden bir dürlü cevâiz ve avâid verilmesi lâzım

gelmemek ve Memleketeyn-i mezbûreteynden hayvânât ve sâir zehâyir Devlet-i Aliyye'den Memleketeyn-i merkûme-teynin ahâlisine muzâyaka getirmeyecek derecelerde alınıp ve taraf-ı mîriden iştirâ olundukda an-nakd akçası verilip nakliyyesi ahâliye tahmil olunmamak ve tüccârdan mübâyaa olunur ise bahâları memleketde râyic olduğu üzre nakden edâ olunmak ve zikrolunan Memleketeyn'e koyun mübâyaa-sıyçün kassâbbaşaların sayıcıları ve âdemleri ma'rifetleriyle Memleketeyn'den ağnâm mübâyaaası reâyâyâ zulmü mûcib olduğu mukaddemlerde inhâ olduğundan ağnâmın mübâ-yaası afv olunup lâkin tâ'yînât-ı mîriyye ve sekene-i İstanbul için memâlik-i mahrûseden koyun celbi lâzım olduğundan Memleketeyn reâyâsı fûrûht olunacak koyunlarını sîr-i râyi-ciyle tüccâr ve ceblere fûrûht ve voyvodalar nezâretleriyle Âsitâne-i Saâdet'e bâliğan mâ-belağ koyun gönderilmekde kusûr olunmamak husûsu zikrolunan iki kıt'a emr-i şerifler-de mûnderic olmağla bu defa dahi tekrâr müekkeden derc olunmak ve Devlet-i Aliyye kerâste ve sâir binâ levâzımının alınmasını murâd eyledikde mikdârı mukaddem beğlere ih-bâr olunup ol vechile hudûd-ı Memleketeyn'e nakletdirilip kat'iyye ve nakliyyeleri reâyâ fukarâsına elverecek vechile an-nakd bu husûsa me'mûr mübâsir tarafından edâ olunmak ve hudûdlarından hâric mahallere nakline ahâli-i mesfûr mecbûr olmamak ve Memleketeyn-i merkûmeteyn ahâlisin-den amele ve arabalar mutâlebe olundukda ücret-i âdiyelerin-den bir akçaları tenkis ve te'hîr olunmamak ve fermânlu tüc-cârdan mâadâ etrâf sekenesinden ve sâirlerden hiçbir ferdin ızrâr-ı reâyâ dâiyesiyle Memleketeyn-i merkûmeteyne duhûl ve geşt ü güzârları ve Memleketeyn'in ahâlisine müteallik olan arâziyi zirâat ve tasarrufu ve ra'y için hayvânât idhâli tecvîz olunmamak ve işbu nizâmın hilâfı harekete cesâret edenler müekked te'dib olunmak ve musâlahadan sonra zabt olunmuş arâzileri var ise ashâbı olan reâyâyâ reddetdirilmek ve Memle-ke-teyn-i merkûmeteyne ehemmi-i mehâmdan bir hâcet mes-setmedikce taraf-ı Devlet-i Aliyye'den mübâsir gönderilme-mek ve gönderildikde mübâsirler mübâsiriyyelerini reâyâdan iddiâ etmeyip ilel ve bahâne² ihtirâyla ikâmetlerini tatvil eyle-memek husûslarını Devlet-i Aliyye zikrolunan emirlere derc birle bilâ-te'hîr icrâsını ve kâmilen ve tamâmen riâyet ve ifâ etdirilmesini müteahhid olmağla taahhüd-i mezkûrunu beyân meâlinde mühür ve imzâmız ile memhûr ve mûmzâ işbu se-ned Rusya Elçisi dostumuza itâ olundu.

Fî 15 S. sene [11]98³

¹ Metinde "ثانيه نك" şeklinde yazılmıştır.

² Metinde "bahâne ile" şeklindedir.

³ Defterde, bu sayfanın kalan kısmı boştur.

**RUSYA DEVLETİ BAŞVEKİLİ KONT OSTERMAN'IN
RUSYA'NIN EFLAK, BOĞDAN VE BUCAK
KONSOLOSLUĞUNUN YERİ VE ÖZİ AHALİSİNİN
MAĞDURİYETİ HAKKINDA OSMANLI SADRAZAMINA
GÖNDERDİĞİ MEKTUP**

**ПИСЬМО КАНЦЛЕРА РОССИЙСКОЙ ИМПЕРИИ
ГРАФА ОСТЕРМАНА ВЕЛИКОМУ ВИЗИРЮ
ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИИ КАСАТЕЛЬНО МЕСТА
РСПОЛОЖЕНИЯ КОНСУЛЬСТВА ЭФЛАКА,
БОГДАНА И БУДЖАКА И НЕСПРАВЕДЛИВОГО
ОТНОШЕНИЯ К НАСЕЛЕНИЮ ОЗИ**

166

Göndermiş olduğu bir mektup ve iki takririn alındığı ve Rusya İmparatoriçesinin emriyle ve içeriği ona ait olarak bu cevabî mektubun yazıldığı; gelen mektupta Rusya Konsolosu Laskarof'un Silistre'de ikamet etmesi, Özi ahalisinin tuz ve saz kesmesine çıkarılan engel ve Mora ahalisinin müsadere edilen emlak ve arazileri konularının yer aldığı; İmparatoriçenin ticareti iki halk arasındaki bağları güçlendirmek için bir vesile olarak görmesinden dolayı iki devlet arasındaki antlaşmaya ticaret serbestisi maddesinin konulmasında ısrarcı olduğu, diğer devletlerin ticaretin daha elverişli şartlarda yapılmasını sağlamak için konsolos unvanıyla güvenilir birini tayin ettikleri ve Avrupa devletlerinin Osmanlı Devleti'nde konsolosları bulunduğu, İmparatoriçenin de aynı şekilde kendi halkı ile Müslümanlar arasındaki ticaretin gelişmesi için antlaşmanın 11. maddesinin konsolos tayini hususunda Rusya Devleti'ne verdiği hakka istinaden Laskarof'u Eflak, Boğdan ve Bucak Genel Konsolosu olarak atadığı ve kendisine Yaş veya Bükreş'te ikamet etmesini tembihlediği, çünkü Rus tüccarlarının mallarıyla bu iki kasabadan birinden gelip gittikleri, Silistre'ye hiç uğramadıkları, önceki Rus Elçisi İstakiyef'in, konsolosun ikamet yeri olarak Silistre'nin yazılı olduğu konsolosluk beratını kabul etmiş olmasının Osmanlı Devleti için bir delil olmadığı, bu itibarla söz konusu beratın, konsolosun ikamet yeri olarak Yaş, Bükreş veya Eflak, Boğdan ve Bucak memleketlerinin ticarî bakımdan uygun bir başka kasabasının yazılı olduğu başka bir beratla değiştirilmesi gerektiği; Özi ahalisinin göllerden tuz çıkarmalarına ve saz kesmelerine mâni olunmaması konusuyla ilgili olarak Kılburun'daki kumandana daha önce emir gönderildiği, ancak buna rağmen yaşanan gecikmenin söz konusu kumandanın anlayışsızlığından ve bulaşıcı veba illetine karşı korunma tedbirlerini gereğinden fazla abartmasından kaynaklandığı hususlarında Rusya Başvekili Kont Yovan Osterman tarafından Osmanlı Sadrazamına gönderilen 2 Ekim 1781 tarihli mektubun tercümesi.

Перевод ответного письма, направленного 2 октября 1781 года Канцлером Российской империи графом Остерманом Великому Визирию Османской империи, содержащего заметки и приказ Российской Императрицы на полученное письмо и две декларации, и омеющего касательство к таким обстоятельствам, как проживание Русского Консула Ласкарова в Силистре; препятствия населению Ози для добычи соли и камыша, и вопросы отъема жилищ и земель у населения Пелопонеса; настойчивость Императрицы в вопросе введения в договор между двумя государствами статей о свободе торговли, поскольку именно свободная торговля видится как повод укрепления связей между двумя народами; для обеспечения осуществления торговли с другими странами на более выгодных условиях назначение на должность консула доверенного лица и нахождение консулов Османского государства в странах Европы; с целью развития торговли между российским народом и мусульманами и на основании права, данного Российскому государству статьёй 11-ой двустороннего договора, назначение Императрицей господина Ласкарова Генеральным консулом Эфлака, Богдана и Буджака, и распоряжение ему проживать в Яше или Бухаресте в виду того, что русские торговцы с товаром чаще заходят не в Силистре, а именно в эти указанные города, и то обстоятельство, что предыдущий Русский посол Истакиев принял в написанной консульской грамоте местом проживания Силистре не должно быть доказательством для Османского государства, и впредь указанную консульскую грамоту следует заменить на ту, в которой в качестве места размещения посла будут указаны с точки зрения торговли самые удобные города, как то Яш, Бухарест или Эфлак, Богдан и Буджак; направление ранее командиру в Кылбурун приказа касательно непрепятствования населению Ози в вопросах сбора соли с озёр и вырубки камыша, а так же имевшая место задержка в виду обстоятельств, вызванных непониманием командира и принятием сверх необходимого мер защиты от инфекции заразной чумы.

26 Kasım / ноября 1781

[s. 160] 9 Z. sene 1195.

Taraf-ı Hazret-i Sadr-ı Âli'ye Şevvâl'in 14[üncü] gününde vâkı' Eylül'ün 21[inci] günü târihiyle müverrah Konte Yovan¹ de Osterman² nâm Rusya Devleti'nin Başvekili tarafından Mehmed Emin ile bu defa gelen mektûbun tercemesidir.

Mâh-ı Mayıs'ın on birinci günü târihiyle müverrah Mehmed Emin kullarıyla firistâde buyurulan mektûb-ı maâli-üslûb-i müşirileriyle mashûben iki kıt'a takrîr taraf-ı muhlisiye vârid ve vâsıl olup farîza-i me'mûriyyetim üzre mefâhîmi bilâ-te'hîr haşmetlü, mürütelü İmparatoriçe Efendimiz cenâblarına arz u beyân olundukda mefâhîmine müşârun-ileyhâ ber-vech-i evfâ ba'de'n-nazar ve'l-mütâlaa üslûb-i dostî üzre meşrûh ve mufassal cevâb tahrîri[n]i bu sıddıklarına emir ve tenbîh etmekle tenbîhine ittibâan işbu mektûb-ı muhibbânemle dostâne inhâ olunur ki:

Tahrîrâtımın bi't-tamâm meâli İmparatoriçem cenâblarının kâmilan irâdesini ve kariha-i İmparatoriyyesinin melhûzât-ı mahsûsasını muhtevî olmağla lâ-cerem menşe'-i aslisine lâ-büd ve lâ-yık olan dikkat ile kabûl ve tevkîr olunmak lâzım gelir.

İki devlet miyânesinde câri uhûd ve kuyûd-ı alâniyi hâlel tatarrukundan sıyânet emrinde haşmetlü İmparatoriçemiz cenâblarının metânet-i lâ-yetezelzelini ve kendi ahdini Devlet-i Aliyye hakkında fart-ı dikkat ile tamâmen ve kâmilan hıfz ve vikâyet husûsunda dahi niyyet-i lâ-yetegayyerini tahrîrâtımın elfâz ve ta'bîrâtından fehm ü derk buyuracaklarını makâm-ı âli-i Sadâret-i Uzmâ ve vekâlet-i mutlakaya iki def'a teşriflerine kesb-i istihkâk etdiren cevher-i dirâyet-i zâtiyyeleri ve Devlet-i Aliyye'nin ârâ-yı hasene ve usûl-i hakîmânesini netice-i hayriyyeye sâik olan mâye-i fîtnat ve firâset-i fitriyyelerini ind-i muhlisiye delîl-i kavî ve bürhân-ı kat'î hükmündedir.

Mektûb-ı âlileri mevâdd-ı selâse-i muhtelifeyi muhtevî olup mâdde-i ulâ; Laskarof nâm Umûmen Konsolosumuzun ikâmeti mahrûse-i Silistre'de tahsis ve takrîri, mâdde-i sâniye; Özi ahâlisinin murahhas ve me'zûn oldukları tuz ahzi ve saz kat'ı husûsunda men' olunduklarından ahâli-i merkûmenin istikâsı, mâdde-i sâlise; Cezîre-i Mora ahâlisinin müsâdere olan emlâki istirdâdı husûslarıdır.

Mevâdd-ı mezkûreden mâdde-i ulâ olan konsolos mâddesine dâir melhûzât-ı âti'z-zikri[n] tebyîn ve tefhîmine mübâderet olunur. İşbu karn hılâlinde Devlet-i Aliyye ile Rusya Devleti miyânında sefk-i dimâ-yı vefîreyi mücib olmuş üç muhârebe-i şedide vâkı' olduğundan gayri bir muhâsamadan bir muhâsama esnâsı olan müddet-i musâlahada

dahi bî-hadd ü şümâr münâkaşât vâkı' olmuştur. Bu hâlât-ı menfûre neden iktizâ etdi? İllet-i hakîk[ıyy]esi akl-ı selîm ve rûşd-i müstakîm ile mevsûf olanlara celî ve rûşendir ki; tarafeynin matmah-ı nazarını bir merkeze celb ve cezb ile menâfî' ve havâyic-i âmme ve hâssayı câmî' bir râbitanın cânibeyn reâyâsı lâ-cerem tarafeyn devleti beyninde adem-i tekevünü hâlât-ı mezbûreye müeddî olur idi. İmparatoriçem cenâblarının mezîd-i metânetle iştigâli müstakîllen kendü sâdik tevâbiyle umûmen nev'-i beşerin felâh ve te-reffühü olduğu ecilden bâlâda mezkûr kusûr ve noksânını ihsâs etmekle çâresi vesâiline müşebbis olmuştur bi-takdîrihi Teâlâ ba'zı esbâb ve hâlât-ı bigânedan müsteil olan nâire-i şikâk pezirâ-yı husûle mânî' olmuş idi. Bi'l-âhire iki devlet beyninde musâlahâ-i mübâreke ey-men-i mevsimi mukadder olup bi't-tab' bu iki devletin miyânesinde kâin olan râbitayı tecdid ve takrîre rehnûmâ olacak İmparatoriçeyi müşârun-ileyhâ fevt-i fırsatı revâ görmeyip hasran kendü reâyâsının fevâid-i mahsûsasıyçün değil belki ehl-i İslâmın dahi sûd ve menfaatıyçün işbu zeria-i haseneye teşebbüs eylemiştir. Ya'nî hem-hudûd olan akvâmın muâmelât ve ticâret ve efrâd-ı tevâbî'-i cânibeynin menâfiini tarafeyne âid ve râcî' ukûd ile rabt u bend ederek refâh ve âsâyiş ve felâhını te'bîd ve ibkâya hasran ve müstakîllen evfak ve ahrâ ittihâz olunan vücûhla seyr u cevelân-ı tüccâr ve icrâ-yı ticâret husûslarında serbestiyyet-i cânibeyndir; musâlahâ ahidnâmesine sarâhaten derc ve temhîd eylemiştir. Kazıyye-i mezbûre bi'n-nefs bedihiyyâtından olup Cenâb-ı maâli-nisâb misillü envâr-ı celîle ile muttasıf Vekîl-i mutlak ile fahr-yâb olduğum muhâtabada müstağnin ani't-târif ve'l-beyândır. Kâide ve râbita ile icrâ-yı ticâret ve serian irâdesini teshîl ve tervîc husûsları bilâd-ı ecnebiyyede Konsolos rütbesiyle emîn ve mu'temed kimesneler ibkâsına muhtâc ve vâbeste olduğu tecârib-i medîde ile mücerreb ve müsbit olup mesfûr konsolosların vâcibe-i zimmeti, mahdûmları olan düvelin tevâbiini tasahhub ve taraf-ı âhardan taarruz ve gad[r] vukûunda, bulundukları bilâdın zâbitân ve vülâtının nezdinde muhtâc oldukları himâyet ile sıyânet ve muâvenet etmektedir. Binâ-berin Devlet-i Aliyye ile rabt-ı musâfât eden bi'l-cümle Avrupa devletleri memâlik-i İslâmiyyede ve ale'l-husûs tâifelerinin tüccârânı vârid ve vâsıl olduğu cemî' mevâkı'da konsolos ve konsolos vekilleri nasb ve ibkâ eylemek kâidesini icâd eylediler. Düvel-i

¹ Metinde "Covan" şeklindedir.

² Kont Ivan Andreyevich Osterman (d. 1725 - ö. 1811).

sâirenin isrine ıktifâen haşmetlü İmparatoriçem cenâbları dahi ehl-i İslâm ile kendü reâyâsı beyninde bilâ-vâsita muâmelât ve ticâret icrâsını bi'l-cümle mümkün olan vücûhla takviye ve te'kid ve takrîr husûsuna hâhişger olmak hasebiyle hîn-i musâlahada memâlik-i mahrûsede konsolos ta'yîn ve istikrârı emrinin ruhsatı kâidesi Rusya Devleti'nin hakkında kezâlik mer'î tutulmak ve muktezâ-yı vakt ü hâl üzre emr-i ticâret bir mevzî'dan bir mevzîa intikâl etmek ihtimâline mebnî ruhsat-ı mezkûre inhisâr ve tahdidden muarrâ olması taleb ve müddeâsında ısrâr ve ikdâm eylemişdi. Bu kazıyye nass-ı ahidnâme ve be-tahsis; *"Rusya Devleti'nin münâsib göreceği bi'l-cümle mevâkı'da konsolos ve konsolos vekilleri ikâmetine kezâlik Devlet-i Aliyye ruhsat ve cevâz verip mesfûr Rusya konsolosları hakkında sâir dost olan devletler konsoloslarına cârî muâmele ve itibâr müsâvât-ı kâmile ile cârî ve mer'î ola ve berâth ta'bîr olunur tercemânlar istihdâmına ruhsat i'tâ birle tercemânân-ı mesfûrûna bi'l-fi'l berât-ı âli ihsân ve França ve İngiltere ve sâir devletlerin hidmetinde olan tercemânların behremend oldukları muâfiyâtın aymyla mersûm tercemânlar dahi kâm-yâb olalar."* deyu tasrihâtı hâvî olan On Birinci maddede bâlâda mezkûr kazıyye asrah ve evzah değil midir? İmparatoriçe cenâbları Laskarof nâm oficiyalini Umûmen Memleket-i Eflak ve Boğdan ve Bucak'da Konsolos nasb eyledikde Yaş ve Bükreş kasabalarından birisinde mukim olmasını kendüye tenbîh ve sipâriş eylemişdi. Zîrâ Rusya tüccârı emtialarıyla ekseriyâ bu iki kasabadan iyâb ü zehâb ve bu âna gelince Silistre'de bir dürlü ticâret etmediklerinden nâşi hîn-i avdetlerinde Silistre'ye uğramaksızın yine Bükreş ve Yaş'dan doğru diyârlarına avdet ederler. Konsolosumuzun Silistre'de ikâmetini hasr eden berât-ı âliyi kabûlde sâbık Elçimiz İstakiyef'in hareketi Devlet-i Aliyye'ye delil olamaz. Zîrâ İstakiyef bu bâbda İmparatoriçe cenâblarının tenbîhnâmesiyle me'zûn olmayarak mücerred İmparatoriçemizin istisvâbı me'mûlüyle azm etmişdi. Hatta bu meâli kendüsi dahi bi'z-zât mükâlemât ve bi'l-vâsita muhâberât ve ma'rûzâtında kerreten ba'de-uhrâ vech-i evzah ve ebyen üzre isbât ve beyân eyledi. Umûmen Konsolosumuz mesfûrun Silistre'de ikâmeti emr-i ticâretin takviye ve tevsiiine evfak olmak ihtimâli olaydı, i'tâ olunmuş olan berât-ı âliye devletimiz ferah-ı bâl ile kanâat ve ıktifâ ederdi. Ancak ol mahalde konsolos takrîrine sebeben mine'l-esbâb vesilemiz olmadığından kat'-ı nazar bi'l-aks Bükreş ve Yaş'da lâ-muhâle konsolos ikâmeti muktezâ idîği muârazadan müstağni vechile ebyen ve azher [s. 161] olmak mülâbesesiyle haşmetlü İmparatoriçe Efendimin emrine imtisâlen berât-ı âli-i mezkûrun tebdiline ve Umûmen Rusya Konsolosunun nef' ve yümn-i maslahat-ı ticârete evfak mülâhaza

edeceği Yaş ve Bükreş veyâhûd Eflak ve Boğdan ve Bucak memâlik-i selâse[si]nin âhar bir kasabasında ikâmete serbest olması tasrihât ve tavzihâtını muhtevî diğber berât-ı âli i'tâsında Vezîr-i A'zam ve vekil-i eham Cenâb-ı Düstûrîlerin hulûl ve tavassutlarıyla nezd-i Devlet-i Aliyye'de ikdâm ve ısrâra muhtâcım. Bu müddeâmız musâlahâ ahidnâmesi ve bi'l-husûs On Birinci maddesiyle kesb eylediğimiz istihkâka mebnî olup haşmetlü İmparatoriçemiz uhûdünü fart-ı dikkat ve mezid-i dosti üzre ifâ ile me'lûf ve meftûr olmak hasebiyle bi'l-mukâbele cânib-i Devlet-i Aliyye'den dahi ahde tamâmen riâyet ve vefâ husûsunda suûbet izhâr birle kazıyyenin aksi zuhûruna ayn iğmâz ile nazar etmeyeceği emr-i muhakkaktır. Hak Rusya Devleti yedinde olduğu vâzih ve celîdir. Zîrâ müddeâmız Devlet-i Aliyye'nin ahd-i sarîh ve peymân-ı vâzihini mutazammındır ve ahd-i mezbûr hadd-i zâtında tavâyif-i uhrâya vechen mine'l-vücûh râcî' ve şâmil olmayıp muhâkeme siyâkında olan mektûb-ı âlilerinde inhâ olunduğu vechile ecnâs-ı sâire is'âf ve mesâğına mesil olamaz. Bu kazıyyenin delil ile ilgâsının ihtimâli olmayıp hâl ber-minvâl-i meşrûh iken İmparatoriçem cenâblarının Elçisi İstakiyef'in¹ farîza-i me'mûriyyetinin akdem-i âmâlî² iki devlet beyninde mer'î hüsn-i muvâlât ve tehâbb u tevâddın hırâset ve tezâyüdüne dikkat iken hadd-i me'mûriyyetini tecâvüz etmeksizin bünyâd ve esâs-ı cânibeyn hükmünde olan peymân ve eymân sulhu şekk ü teşvişe düşürmeğe ve ahidnâmede sarâhaten izâh ve cezmen kat' olunmuş bir maddeyi tekrâren ve müceddeden mübâhase ve müzâkereye rızâ-dâde olmak Elçi-i mesfûrun ne ihtimâli var idi? Bu takdîrde Konsolosumuzun Silistre'de ikâmetini müş'ir haşmetlü İmparatoriçemizin inzımâm-ı re'y ümîdiyle kabûl eylediği berât-ı âliyi Deraliyye'ye red ve teslim eylemesi bâbında İmparatoriçe-i müşârun-ileyhânın tenbîhâtı Elçi-i mezbûra vârid olıcak saâdetlü Reis Efendi ile musâlahâ ahidnâmesinin vâzih ve sarîhi bir maddesine irâs-ı halelden gayri bir neticeyi müfid olmayacağı zâhir ve bedidâr olan mükâleme ve müzâkereden Elçi-i mezbûrun mübâadeti şâyeste-i istisvâb-ı İmparatorileri olduğu ve Konsolos-ı mersûm Laskarof'un Yaş ve Bükreş veyâhûd bâlâda mezkûr memâlik-i selâsenin âhar bir kasabasında takrîr olunmak üzre konsolos ikâmeti maddede-i marziyyesi serian ve âcilen musâlahâ ahidnâmesi On Birinci maddesinin bi-ibâretihâ nassı ve elfâz ve ta'bîrâtına mutâbık vechile kat'î temşiyet-yâb olmasına bi-eyyi hâlin ikdâm eylemesi maslahatını İmparatoriçe-i müşârun-ileyhâ Elçi-i mezbûrun Bulgakof nâm halefine³ tenbîh ve tavsiye eylediği bu def'a taraf-ı muhlisiden iş'âr olunduğundan Cenâb-ı saâdet-iktisâb-ı Âsafâneleri isti'câb buyurmayacakları mec-

¹ Metinde "استكييفك" şeklindedir.

² Metinde "اقدام اعمالی" şeklindedir.

³ Metinde "حلقته" imlâsı ile "halkına" şeklindedir.

züm-ı vedidânemdir. Kaldı ki bu muhiblerinin Elçi-i cedid-i mezbûru sem'-i inâyetle mesmû' ve hakkâniyyete mübtenî irâdâtına müsâafe buyurmaları[n]ı niyâz ma'razında, bu bâbda cânib-i Devlet-i Aliyye'den bi'l-cümle suûbeti ber-taraf etmeğe mesâi ve himem-i müşirileri masrûf buyurulacağı dirâyet ve fetânet ve adâlet ve hakkâniyyet-i düstûrilerinden mezîd-i emniyyet ile me'mûl-i hâlisânemdir. Def'a-i sâniye emânet-i kübrâ yed-i kifâyet-i Âsafâne-rine teveccühünden mukaddem Deraliyye'de bi'l-cümle ricâl-i devlet vesâtatıyla Rusya Devleti'ni te'mîn ve Cenâb-ı devlet-meâbları dahi bi'z-zât şurût-ı musâlaha tamâmen ve kâmilten hıfz ve vikâyesine Devlet-i Aliyye'nin niyyet-i hâ-lisa ve zamîr-i safvet-semîrini cidden ve cezmen bu def'a tekrîr eylediklerine binâen mârru'z-zikr me'mûlüm tasdik ve te'kid olunup ancak uhûd ve kuyûd-ı musâlahaya suûbât-ı mezkûre icâb-ı halel-i sarîh edip halel-i mezbûr¹ iki devlet-i fahîmenin hilâf-ı marzisi iken şikâk-ı menfûre-i şedîde ve bürûdet-i sariha münbais olmak muhtemeldir. Bu mülâhaza-i kedûret-engizi tekzîb ve işbu seng-i nifâkı sâha-i miyânenen def' ile münâfere ve bürûdeti ber-taraf olunmak husûsu Cenâb-ı müşirilerine mukadder olup bundan neş'et eden mecd ü fahri zât-ı maâlî-simâtlarına hasr eylesini Cenâb-ı Vâhibü'l-âmâl-i Rabb-i Mûteâl'den istid'â olunur. Devlet-i Aliyye ile Rusya Devleti beyninde bâlâda mezkûr ve mükerrer On Birinci maddede misillü düvel-i uhrâ ile şurût-ı sariha merbût değil iken yine düvel-i mezbûreden baîd ba'zı devletlere Eflak ve Kırım'da dahi cezîre-i mezbûre taht-ı hükûmet-i Devlet-i Seniyye olduğu vakitlerde emîn ve mu'temed âdemlerini ibkâ eylemelerine cevâz göstermiş olmağla Rusya Devleti'nin hakkâniyyet-i müddeâsını bi'l-âhire fehm ve kabûl ve tamâmen ifâ ve mürâât buyuracak me'mûlüne iğtirâren Rusya Devleti bu âna dek sabır ve tahammül-i efvûn ibrâz eylemiştir. Ammâ bu bâbda bi'l-istihkâk me'mûlümüz olan vücûh-ı tarzıye iki devlet-i fahîme miyânesinde bilâ-vâsıta vâkı' olan şerh ve tefsîr-i dostânenen sonra dahi ma'âsir ve ta'vîkâta ducâr ve tâbî' olmak lâzım geldiği sûretde Cenâb-ı Devlet-meâb ile bu muhlislerinin sıdk u hulûs-ı taviyyet ve bi-kadri'l-vüs' bezl-i mesâi ve mechûd husûsunda tamâmen isti'dâdımız her ne kadar derkâr ise dahi emniyyet-i tarafeynin fimâ-ba'd müdâvemet-i müebbedesini ikimiz dahi deruhde ve iltizâm edemeyüz. Zirâ bu sebebdan emniyyet-i tarafeyn mütezil-zilü'l-erkân olacağı mukarrerdir. Haşmetlü İmparatoriçe-min zamâyir-i haşmet-karîni şâibe-i ibhâm ve riyâdan âri vechile Cenâb-ı Düstûrilerine ifhâm ma'razında mezâmîn-i mezbûreyi hakikat-i nikât ve mezâyâsı üzre şevketlü, kudretlü Âl-i Osmân Pâdişâhî şefkatlü efendiniz hazretlerine arz u beyân eylemeleri ve derdest olan işbu konsolos

mâddesi mes'elesinin ekser-i eczâsı hilâfı üzre tefhîm olunması el-hâletü hâzihi hasran ve müstakîllen iki devlete mürris-i külfet ve ıztırâb olmağla ukde-i mezbûrenin nâ-hak himem-i aliyyeleriyle inhilâlîne bezl-i vüs' ve sarf-ı miknet buyurmaları niyâz-dâşt-i muhlisidir.

Mektûb-ı âlilerinin şâmil olduğu ikinci maddede; Özi ahâlisinin göllerde tuz cem'i ve sâir hatab kat'ı husûsunu mutazammın olup ancak mektûb-ı meveddet-uslûblarının vürûdundan mukaddem târih-i Nasârânın bin yedi yüz yetmiş beş senesinde rabt olunmuş mukâvele senedinin nassı üzre Özi ahâlisine bu iki maddede husûsunda bir dürlü men' etmemesi bâbında Kılburun Kumandanına tenbihât-ı kâtia isâl olunmuş olmağla bu husûs müddet-i medideden berü ifâ-yı şart olunmuşdur. Bu husûsda vâkı' olan inkitâ' ve fâsıla Kumandan-ı mesfûrun adem-i tefehhümünden neş'et eylemiştir. İllet-i sâriye-i vebâdan bizlerde mu'tâd olan vücûh-ı muhâfaza kavâidini Kumandan-ı mersûm iktizâsından ziyâde teşdid eyledi. Kaldı ki Özi ahâlisinin bu def'a hakka mebnî şikâyatı husûsunda ifâ-yı ahde sür'at izhâr olunduğu misillü ba'de'l-yevm mâbeynde vâkı' uhûd ve mevâsika muvâfakaten husûsât-ı sâire vukûunda dahi Devlet-i Aliyye'ye Rusya Devleti mutâbakatının hayyiz-i imkânda olan bi'l-cümle nişâneleri ibrâzına dikkat ü ihtimâm ve müsâraat-ı tâm va'd ve taahhüd buyurulmağla fi'l-hakika temşiyeti haşmetlü İmparatoriçemizin hâssaten mahzûziyyetine bâdi olur bir hâlet idiği mukarrerdir. Zirâ İmparatoriçe-i müşârun-ileyhânın rikkat-i kalb ve nev'-i beşere terahhumu âleme ma'lûm olmağla müşârun-ileyhânın tenbihâtına mebnî ahâlî-i mesfûre hakkında olan şefâat mücerred İmparatoriçemizin ber-vech-i bâlâ rikkatinden nâşi olup [s. 162] bi-çâregân-ı mersûmenin mübtelâ oldukları âfât ve ekdâr mukâbili ve adle mürâ'âten mükâfât husûsu bunca vakitden ta'vîk ve tesvîf olunduğundan Cenâb-ı Müşirilerinin hılâl-i vekâlet-i mutlakalarında mâbeynde câri hüsn-i muvâlât lâzimesince ve şerâyıt-ı musâlahada sarâhaten mübeyyen ve muharrer taahhüdü muktezâsınca Devlet-i Aliyye bu def'a derd-mendân-ı mesfûra ihkâk-ı hak husûsunda ibrâz-ı âsâr-ı is'âfa itînâ buyuracağı ümniyyesiyle İmparatoriçe-i müşârun-ileyhâyı ahâlî-i mersûmenin ahvâl-i perişân-meâlini iltizâma sâlifü'l-beyân rikkat-i kalbi sâik ve muharrikdir. İşbu ecvibe ile ulaklar kulları bu def'a iade olunmağla merkûmların bu cânibe tesyîr ve ib'âsı her taraftan istiksâyı tahrik ve ikâz eylediği Cenâb-ı maâlî-nisâblarına ihbâr olunur. Zirâ devletler beyninde mesâlihînin tarz-ı cedid ile müzâkeresi ancak mu'tâd ve vukûu olan vechile isti'mâlî hadd-i imkânda olmadığı sûretde olur; illâ Umûmen Konsolosumuz Laskarof'un derdest

¹ Metinde "mezbûrdan" şeklindedir.

olan tahsis-ı ikâmeti husûsunun tarık-ı mer'î ile müzâkeresi adimü'l-îmkândır denilmek olmaz. Zîrâ bu husûs mücerred musâlaha ahidnâmesinin şurût-ı mukarreresine cânib-i Devlet-i Aliyye'den riâyet olunmak sadedinden bahsolunduğuna binâen bu bâbda bir dürlü müzâkere ve mükâleme lâzım gelmez idi ve lâzım dahi gelmez.

Bâki; Cenâb-ı Müşirânelerine tûl-i ömr ü âfiyet ve ikbâl ü devlet Dergâh-ı Hazret-i Hak'dan mütemennâdır.

RUSYA FELDMAREŞALİ KONT ROMANÇOĞ'UN
RUSYA'NIN EFLAK, BOĞDAN VE BUCAK
KONSOLOSLUĞU HAKKINDA OSMANLI
SADRAZAMINA GÖNDERDİĞİ MEKTUP

ПИСЬМО, НАПРАВЛЕННОЕ РУССКИМ
ФЕЛЬДМАРШАЛОМ ГРАФОМ РУМЯНЦЕВЫМ
ОСМАНСКОМУ ВИЗИРЮ О КОНСУЛЬСТВЕ РОССИИ
В ЭФЛАКЕ, БОГДАНЕ И БУДЖАКЕ

167

Osmanlı Sadrazamının gönderdiği mektup ve takrirlerle cevaben Rus Başvekili Osterman tarafından gönderilen mektuptan da anlaşılacağı üzere Rusya'nın antlaşmaya riayet ettiği, Osmanlı Devleti'nin de aynı şekilde riayet edeceğinde şüphe bulunmadığı, antlaşmanın 11. maddesi gerekli yerlere konsolos atama ve bunların ikamet edeceği mevkileri seçme hakkını Rusya'ya verdiğinden Rusya İmparatoriçesinin Laskarof'u Eflak, Boğdan ve Bucak Genel Konsolosu olarak atadığı, bu sebeple konunun ahitnameye uygun olarak çözülmesinin beklendiğine dair Rusya Feldmareşali Kont Romançoğ'un Osmanlı Sadrazamına gönderdiği mektubun tercümesi

Перевод письма Русского фельдмаршала графа Румянцева Османскому визирю касательно назначения российской Императрицей Генеральным консулом России в Эфлаке, Богдане и Буджаке Ласкарова и как следствие ожиданий решения данного вопроса соответственно договорённостям, которые следуют из письма, направленного Русским Вице-канцлером Остерманом в ответ на письмо Османского Визиря, в котором нет сомнений в том, что Россия соблюдает, а Османское государство будет соблюдать статью 11-ую договора о том, что России передано право назначения в необходимые места консулов и выбора места их проживания.

1 Kasım / ноября 1781

Hazret-i Sadr-ı Âli'ye Rusya Feldmareşali Konte Romançoğ tarafından Zi'l-ka'de'nin 14[üncü], vâkı' Teşrin-i Evvel'in 21[inci] günüyle müverrah Mehmed Emin'in getirdiği mektûb tercemesidir.

Ba'de'l-elkâb. Cenâb-ı maâli-nisâblarının bundan akdem devletimize firistâde buyurdukları mektûb-ı âlileriyle muntaviyen takârîr-i müşîrilerine haşmetlü Rusya İmparatoriçesi haşmetlü, mürûetlü Efendimin Viçe-kançlırı Konte Osterman tarafından gâyet şâfi cevâbı bu def'a bi'z-zât ulakları Mehmed Emin kulları vâsıtasıyla taraf-ı bâhirü's-şeref-i Âsafânelerine vâsıl oldukda miyânede vâkı' bi'l-cümle şart ve mevâsik-ı ahidnâme Rusya Devleti tarafından bilâ-halel ve fart-ı dikkat ile vûs'ati üzre mer'î tutulduğu ma'lûm-ı devletleri olur. Bu takdîrce cânib-i Devlet-i Aliyye'den dahi tamâmen muâmele bi'l-mukâbeleye mürâ'ât olunacağı lâ-rayb ü iştibâhdır. Bundan mâadâ zât-ı maâli-sıfâtlarına müddet-i medîdeden berü idâ' eylediğim vezâyif-i hubb [ü] vidâdı ve levâzım-ı ihtirâm ü tevkiri ifâ birle devleteyn beyninde câri ve mer'î sulh-ı mübârek ve âşâyış ve ârâmişin istikrârı ve istihkâmına aslah ve kârger bi'l-cümle vücûh ve vesâili i'mâl buyuracakları envâr-ı fetânet ve dirâyet-i Düstûrilerinden me'mûl ve mütevakkâ'dır. Ale'l-husûs ahidnâmenin On Birinci mâddesi muktezâsınca konsolos

ve konsolos vekillerinin ikâmeti mevâkının intihâbı ve iktizâ eden mahâlle konsolos nasbı Rusya Devleti'nin irâdesine ihâle olunmuş olup haşmetlü İmparatoriçemizin ofiçiyali ve Umûmen Konsolosu olan Laskarof bendeleri İmparatoriçe-i müşârün-ileyhâ tarafından Eflak ve Boğdan ve Bucak'da Umûmen Konsolos nasb ve ta'yin olunduğuna binâen mersûm bendelerinin maslahatı bir dürlü şerh ve izâhı mütehammil olmadığı ecilden şart-ı ahidnâmenin mefhûm-ı hakikisi üzre hüküm ve kat' olunmak husûsuna himem-i aliyyeleri masrûf ve bu muhlislerinin hulûs-ı zamîrim ve Cenâb-ı Devlet-meâblarıyla vâkı' olan muhâtabât ve müzâkerât-ı mesâlihde safvet-i bâlim ma'lûm-ı âlileri olmak mülâbesesiyle melhûzât ve irâdâtım makbûl-i devletleri buyurulacağı me'mûl-i muhibbânem olup taraf-ı muhlisiden dahi Cenâb-ı Müşîrilerine ihtirâm ve tevkir-i mütehassısânem muktezâsınca ed'îye-i hayriyyelerinde ve edâ-yı hidemât husûsunda tecvîz-i taksir olunmayarak hâzır u müheyyâ olduğum meczûm-ı Âsafâneleri buyurulmak der-hâstdır.

KONSOLOSLUK MESELESİNİN RUSYA ELÇİSİYLE
GÖRÜŞÜLMESİNE DAİR SADRAZAMIN PADİŞAHA
SUNDUĞU TELHİS VE CEVABEN YAZILAN HATT-I
HÜMÂYUN

РЕЗЮМЕ О СВОЕЙ ВСТРЕЧЕ С ПОСЛОМ РОССИИ
ПО ПОВОДУ КОНСУЛЬСКИХ ВОПРОСОВ,
ПОДГОТОВЛЕННОЕ ГЛАВНЫМ ВЕЗИРЕМ ДЛЯ
ПАДИШАХА И НАПИСАННЫЙ В ОТВЕТ УКАЗ
СУЛТАНА

168

Konsolosluk meselesi ile ilgili olarak Rusya'dan gelen nahoş yazının tercümesi, Moskov Elçisi ile Divan Tercümanının bu konuda yaptıkları görüşmenin tutanakları, Osmanlı Devlet adamlarının görüşleri ve takrirlerin Şeyhülislam ve Reisülküttap vasıtasıyla fikirleri alınmak üzere Rumeli ve Anadolu kazaskerlerine gönderildiği ve gelen cevapların ekte arz edildiği, Elçinin cevap hususundaki ısrarından dolayı şayet uygun görülürse Reisülküttabın bu konuyu Elçi ile görüşmesi ve bu anlaşmazlığa bir son verilmesi hususunda Sadrazam tarafından Padişaha sunulan telhis. ("Şeyhülislam, Rumeli ve Anadolu Kazaskerleri ile diğer devlet adamlarının oybirliğiyle razı oldukları konsolos konusuna kendisinin de razı olduğuna" dair üzerine hatt-ı hümayun çekilmiş olduğu şerhi vardır.)

Резюме Главного везиря Падшаху с переводом полученного из России письма неприятного содержания относительно консульских вопросов; протоколов встреч Московского Посла с переводчиком Высшего Совета (Дивана) о данном вопросе; мнениями и заявлениями Османских государственных деятелей; приложениями отправленных посредством Шейх-уль-Ислама и Реис-уль-Кюттаба писем в адрес казаскеров Румелии и Анатолии для получения их мнения и ответов на них; об обсуждении, в случае уместности, данной темы между Реис-уль-Кюттабом и Послом, в связи с настоячивостью Посла в ответе и, чтобы положить конец непониманию. (Имеется отметка об Указе Султана о том, что 'единством голосов Шейх-уль-Ислама, Казаскеров Румелии и Анатолии и других государственных деятелей согласован консул и получено его согласие'.)

26 Kasım / ноября 1781¹

"Semâhatlü Efendi dâîmizin ve sudûr-ı kirâm efendiler ile ricâl-i Devlet-i Aliyyemin bi'l-ittifâk rızâ-dâde oldukları konsolos mâddesine benim dahi rızâ-yı hümayûnumuz derkârdır." deyu mübârek hatt-ı hümayûn keşide buyuruldu.

Şevketlü, kudretlü, kerâmetlü, adâletlü, veliyy-i ni'metim efendim Pâdişâhım

Konsolosluk mâddesinde ricâl-i Devlet-i Aliyye kullarının hulâsa-i ârâları ve Rusyalı tarafından tevârüd eden tahrîrât-ı bâridenin tercemesi ve Moskov Elçisiyle Divân Tercemânı çâkerlerinin mülâkâtında beynlerinde güzêrân eden ebhâs ve Elçi-i mesfûrun muânede ve ısrârını hâvî Tercemânın kaleme aldığı mükâleme kâğıdı ve mâdde-i mezbûreye müteferri' takârîr ve bâlâ-yı takrîr-i bendegâneme şeref-yâfte-i sudûr olan hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûnları emr u fermân-ı şâhâneleri üzre Kuzât-ı asâkir Efendiler duâcılarına dahi irâet ve bu kazıyye-i müşkilede onların

dahi re'yleri ne vechile cereyân eder ise istimzâc ve cümlelerin ittifâk-ı ârâları huzûr-ı mekârim-mevfûr-ı dâverânelerine arz olunmak için Reis Efendi kullarıyla Semâhatlü Efendi dâîlerine ib'âs olunmuş idi. Efendi-i müşârun-ileyh dâîleri evrâk-ı mezkûreyi Kethüdâları Ârif Efendi duâcılığıyla Sudûr-ı kirâm Efendilere tesyâr ve iktizâ eden vesâyâyı telkîn etmiş olduklarına binâen zikrolunan kâğıdları müşârun-ileyhim efendiler yegân yegân kırâet edip her birlerinin söyledikleri kelimâtı Ârif Efendi, Semâhatlü Efendi dâîlerine ifâde ve onlar dahi mesmûâtını Reis Efendi çâkerlerine

¹ Tarih tahminidir. Kayıтта tarih yazılı olmadığından, konsolosluk meselesine dair kayıtların ilki olan 166 numaralı kaydın yazılı olduğu sayfanın baş tarafındaki 9 Z. sene 1195 tarihi esas alınmıştır.

tefhim eylesini tenbîh etmeleriyle dünki gün ba'de'l-asr gelip mazbûtu olan akvâli ifhâm ve Efendi-i mûmâ-ileyh kulları takrîrini başkaca bir kâğıda tahrîr etmekle manzûr-ı hümayûnları buyurulmak için merfû'-ı Atebe-i Ulyâları kılındı. Bu mâddede gerek Semâhatlü Efendi dâileri ve Sudûr-ı kirâm efendiler duâcılarının ve gerek ricâl-i Devlet-i Aliyye kullarının nuhbe-i re'yleri varaka-i merkûmenin mefhûmundan muhât-ı ilm-i âlileri buyuruldukda ()

Elçi kâfirinin taleb-i cevâbda ta'cil ve ısrârı hadden efzûn olmağla cümle hayrhâhân-ı saltanat-ı seniyyelerinin re'yle-ri nezd-i ferd-i hüsrevânelerinde dahi münâsib görüldüğü sûrette Reis Efendi kulları anûd-ı mesfûr ile mülâkât ve bu nizân kat'ına şürû' olunmak iktizâ eylediği ma'lûm-ı şâhâneleri buyuruldukda emr u fermân men lehü'l-emr hazretlerininindir.

OSMANLI VE RUSYA DEVLETLERİNCE KÜÇÜK
KAYNARCA VE AYNALIKAVAK ANTLAŞMALARININ
BAZI MADDELERİ İLE ÖZİ VE SOĞUCAK KALELERİ
VE KUBAN TATARLARI HAKKINDA ALINAN YENİ
KARARLARA DAİR MUAHEDE SENEDİNİN OSMANLI
PADİŞAHI TARAFINDAN KABUL VE TASDİK
OLUNDUĞUNA DAİR TASDİKNAME

РАТИФИКАЦИОННЫЙ ДОКУМЕНТ
СУЛТАНА О ПРИНЯТИИ И РАТИФИКАЦИИ
ОСМАНСКИМ ПАДИШАХОМ ДОГОВОРА
МЕЖДУ ОСМАНСКИМ И РОССИЙСКИМ
ГОСУДАРСТВАМИ О НОВЫХ ПРИНЯТЫХ
РЕШЕНИЯХ ОТНОСИТЕЛЬНО НЕКОТОРЫХ
ПУНКТОВ КЮЧУК-КАЙНАРДЖИЙСКОГО И
АЙНАЛЫКАВАКСКОГО МИРНОГО ДОГОВОРА И
ОЧАКОВСКОЙ КРЕПОСТИ, КРЕПОСТИ СОГУДЖАК
И КУБАНСКИХ ТАТАРАХ

Kırım, Taman ve Kuban'da ortaya çıkan durumların Osmanlı ve Rusya devletleri arasındaki barışı bozmasından endişe edilmesi üzerine her iki tarafın murahhasları arasında yapılan görüşmeler neticesinde, Küçük Kaynarca ve Aynalıkavak antlaşmalarının bazı maddeleri ile Özi ve Soğucak kaleleri ve Kuban Tatarları hakkında üzerinde mutabık kalınan üç maddeyi havi olarak tanzim edilen muahede senedinin Osmanlı Padişahı I. Abdülhamid tarafından kabul ve tasdik edildiğine dair tasdiknâme-i hümayun. (Bu tasdiknamedeki maddeler, yukarıdaki 164 numaralı kayıta da aynen geçtiği için burada tekrar edilmemiştir.)

169

Ратификационный документ султана о принятии и ратификации Османским Падисахом Абдулхамидом I договора, включающего в себя три пункта относительно Кючук-кайнарджийского и Айналыкавакского мирного договора и крепостей Очаково и Согуджак, а также кубанских татар, по которым в результате переговоров между полномочными от обеих сторон была достигнута договоренность об урегулировании ситуаций, возникших в Крыму, Тамани и Кубани, в связи с обеспокоенностью нарушения мира между Османским и Российским государствами. (Пункты данного ратификационного письма не повторяются здесь в связи с аналогичным упоминанием в записи № 164).

4 Nisan / апреля 1784

[s. 163] Kırım ve Kuban ve Taman mâddesiylün Rusya Elçisiyle mübâdele olunan tasdiknâme-i hümayündür.

"İşbu muâhede senedinde muharrer şurût makbûl-i hümayûnum olmuşdur." deyu ash bâlâsına hatt-ı hümayûn keşide kılınmışdır.

Hazret-i Hudâvend-i memâlik-bahşâ ve Cenâb-ı tensik-fermâ-yı umûr-ı kâffetü'l-verâ –tekaddeset zâtühû an-vasmeti'l-azdâdi ve'l-eşbâhi an-küllî ze'vî'n-nühâ-nın irâde-i bâhire-i Samedâniyye ve inâyet-i zâhire-i Sübhâniyyesi ve seyyid-i asfiyâ ve sipeh-sâlâr-ı ketâib-i¹ enbiyâ, habîb-i Hudâ, şefî-i yevm-i cezâ ulu Peygamberimiz Muhammedü'l-Mustafâ –aleyhi ve alâ-âlihi ve sahbihi ezke't-tahâyâ– hazretlerinin dest-yârî-i mu'cizât-ı cemmetü'l-berekâtı ve ashâb-ı güzîn ve Hulefâ-i Râşidin –rıdvânü'llâhi Teâlâ aleyhim ecmaîn– ve cümle-i evliyâ'-i hidâyet-karîn ve asfiyâ-yı tekaddüs-rehinin murâfakat-ı ervâh-ı tayyibe-i cennet-me'vâlarıyla.

Ben ki; eşrefü'l-büldâni ve'l-emâkin ve ebrekü'l-medâ-yini ve'l-mesâkin, kible-i cümle-i âlem ve mihrâb-ı tevec-cüh-i âme-i ümem olan Mekke-i Mükerrreme ve Medî-ne-i Münevvere ve Kudüs-i Şerîf-i mübârekin hâdim ü hâkimi ve hasretü'l-mülûk olan Bilâd-ı Selâse-i muazzama

ki, İstanbul ve Edirne ve Burusa'dır; onların ve Şâm-ı cennet-meşâm ve Mısr-ı nâdiretü'l-asr-ı bi-hemtâ ve külliyyen Arabistân ve İfrikiyye ve Berka ve Kayrevân ve Haleb-i şeh-bâ ve Irâk-ı Arab u Acem ve Basra ve Lahsâ ve Deylem ve Rakka ve Musul ve Şehr-i Zor ve Diyârbekir ve Zülkadriyye

¹ Metinde "kitâbet-i" şeklindedir.

ve vilâyet-i Erzurum ve Sivas ve Adana ve Karaman ve Van ve Mağrib ve Habeş ve Tunus ve Trablusşâm ve Kıbrıs ve Rodos ve Girid ve Mora ve Akdeniz ve Karadeniz ve cezâyir ve sevâhili ve diyâr-ı Anadolu ve memâlik-i Rumili ve husûsâ Bağdâd-ı dâru's-selâm ve cemian Kürdistân ve Rum ve Terek ve Tataristân ve Çerâkise ve Kabartayân ve Gûrcistân ve Deşt-i Kıpçak ve ilât-ı Tatar'a dâir ol havâililerde vâkı' umûmen sığınak ve bi'l-cümle tavâyif-i Tatar'ın Hali-fe-i a'zam ve şehriyâr-ı saâdet-disâr-ı muazzamı ve kezâlik etrâfında vâkı' cümle-i oymakân ve muzâfâtıyla umûmen Bosna ve Kal'a-i Belgrad-ı dâru'l-cihâd ve Sırb Hükûmeti ve onda olan kılâ' u husûn ve bilâd-ı Arnavudluk ve bi't-tamâm Eflak ve Boğdan ve etrâflarında vâkı' kılâ' u husûn ve ta'rîf ü tavsifden müstağnî nice bikâ' u büldânın Pâdişâh-ı ma'delet-şiyem ve şehinşâh-ı şevket-alemi es-sultân ibnû's-sultân ve'l-hâkân ibnû'l-hâkân es-Sultân Abdülhamîd Hân ibnû's-Sultân Ahmed Hân ibnû's-Sultân Mehmed Hân'ım [ki], unvân-ı menşûr-ı saâdet-neşûr-ı saltanatım tevki'-i refi'-i "sultânü'l-berreyn" ile müzeyyen ü pür-ziver ve yarlıg-ı belig-ı Hilâfetim nakş u nigâr-ı azamet-izhâr-ı "hâkânü'l-bahreyn" ile muanven ü ârâyiş-güsterdir.

Kırım ve Taman ve Kuban'da tekevvün eden sûret-i cedidenin bir senede rabtıyla beyne'd-devleteyn derkâr olan hüsn-i muvâlât ve musâfâtın ârıza-i halelden vikâyesiyçün vüzerâ-yı ızâmımdan hâlâ Deryâ Kapudanı olan Vezirim Gâzî Hasan Paşa ve Anadolu Kâdiaskerliği pâyesi olup sâbıkâ İstanbul Kâdisı olan Müftizâde Ahmed –edâma'llâhü Teâlâ fezailehü– ve hâlâ Reisül-küttâbım olan iftihârü mehereti'l-küttâb, câmiu'l-fünûni ve'l-âdâb, menbau'l-belâğati'r-râşika, ma'denü'l-fesâhati'r-râyika, zül-kadri'l-etemmi ve'l-fahri'l-eşem, el-muhtassu bi-mezîdi avâtıfı'l-Meliki'l-A'lâ el-Hâc Mustafâ –dâme ilmühü ve mecdühü–ya taraf-ı vâzihu's-şeref-i şâhânemden verilen ruhsat-ı kâmileye müsâvî iftihâre[tü]l-melikâti'l-azimeti'l-İseviyye, muhtâretü'l-kebirâti'l-fahîmati'l-Mesîhiyye, muslihatü mesâlihi cemâhiri't-tâifeti'n-Nasrâniyye, sâhibetü ezyâli'l-haşmeti ve'l-vakâr, sâhibetü delâili'l-mecdi ve'l-îtibâr, haşmetlü, miknetlü Bi'l-cümle Rusyaların Pâdişâh ve İmparatoriçesi dostumuz Katerina-i Sâniye –hutimet avâkıbühâ bi'l-hayri ve'r-reşâd ve ülhime ileyhâ sebîlü'r-rüşdi ve's-sedâd– cânibinden ruhsatnâme verilen Deraliyyemde mukim Fevka'l-âde Orta Elçisi ve Murahhası ve Devletinin Müsteşârı ve San Valadimir ve San İstanislas tarıklarının Kavalieri kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesîhiyye De Bulhakof –hutimet avâkıbühâ bi'l-hayr– yedlerinde olan ruhsatnâmeleri muktezâsınca Devlet-i Aliyyemle Rusya Devleti beyinde hicret-i Nebeviyye –alâ-sâhibihâ efdalü't-tahiyye–nin bin yüz doksan sekiz

senesi Saferu'l-hayrının on beşinci günü târihiyle müverrah üç maddeden ibâret bir muâhede senedi hatm ve imzâ etmeleriyle lafız be-lafız vech-i âti'l-beyân üzre:

"Der-i Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye ile Rusya Devlet-i İmparatoriyyesi beyinde derkâr olan hüsn-i muvâlât ve musâfâtın tezâyüd ve istikrârına bâdi olur vesâilin istihsâli tarafeynden matlûb ve mültezem olduğundan bu defa Kırım ve Taman ve Kuban'da tekevvün eden hâlât beyne'd-devleteyn müris-i kil ü kâl ve belki mücib-i infisâh-ı sulh u salâh olabildiği mülâhaza olduğundan husûs-ı mezbûrun tarafeynden dostâne müzâkeresini işbu iki devlet ihtiyâr ve gereği gibi mütâlâa eylediklerinden sonra beyne'd-devleteyn min-ba'd bir dürlü mevâdd-ı bahs-i kil ü kâl kalmamak irâde-i câzimesiyle ba'd-ezîn musâlaha-i kaviyye-i ferhunde-fâlin ve hüsn-i hem-civârının ve ticâret-i ma'küdenin menâfiıyla tarafeynden temettu' olunmak için husûs-ı mezbûrun bir râbta-i kaviyyeye rabtım muktezâ gördüklerine binâen işbu iki devlet bu husûsu ba'de'l-müzâkere bu senedin tamâmen ve kâmilen riâyet ve ifâsım alenen ahd ü peymân ederek akd ve tanzimini murâd eylediklerinden taraflarından murahhaslar intihâb ve ta'yîn ve yedlerine ruhsatnâmeler itâ; ya'nî Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye tarafından bu niyâz-mendân-ı Dergâh-ı İlâh ki, Devlet-i kavî-şevket vüzerâ ve ulemâ ve ricâli derûnlarında hâlâ bi'l-fi'l Deryâ Kapudanhı ve Anadolu Kâdiaskerliği pâyesiyle sâbıkâ İstanbul Kâdihı ve Riyâset-i Küttâb hidemât-ı celile-i refialarıyla şeref-yâb olup şehriyâr-ı dârâ-derbân ve hüsv-i ma'delet-nişân, dâver-i devrân, şehinşâh-ı cihân, şevketlü, kerâmetlü, kudretlü, mehâbetlü, adâletlü, veliyy-i ni'metimiz Pâdişâhımız Efendimiz cânib-i hümayûnlarından yedimize ih-sân buyurulan ruhsatnâme-i sâmiyeleriyle haşmetlü, miknetlü Bi't-tamâm Rusyaların Pâdişâh ve İmparatoriçesi cenâbları tarafından Deraliyye'de mukim Fevka'l-âde Orta Elçisi ve Murahhası ve Devletinin Müsteşârı ve San Valadimir ve İstanislas tarıklarının Kavalieri râğbetlü, menziletlü Yakov de Bulhakof dahi ruhsatnâme ile terhis olunup lâynkı ve iktizâsı vechile yedlerimize verilen ruhsatnâmelerimizi beynimizde ba'de'l-mübâdele mevâdd-ı âtiyetü'l-zikri imzâ ve temhîr eylemişizdir:

Bin yüz seksen sekiz senesinde akdolunan musâlaha ahid-nâmesinin ve bin yüz seksen dokuz senesinde tanzîm olunan hudûdnâmenin ve bin yüz doksan üç senesinde [s. 164] mün'akıd olan Tenkihnâmenin ve bin yüz doksan yedi senesinde karar bulan ahidnâme-i ticâretin havî oldukları cümle-i şerâyıt ve maddeleri ba'd-ezîn dahi ke'l-evvel kâmilin ve bilâ-halelin tarafeynden merî ve düstûru'l-amel tutulup ancak bin yüz seksen sekiz senesinde akdolunan ahidnâmenin Üçüncü maddesi ve bin yüz doksan üç senesinde in'ikâd bulan Tenkihnâmenin İkinci ve Üçüncü ve Dördüncü maddeleri istisnâ olunup işbu maddeler ba'd-ezîn devleteynden bir vechile itibâr olunmayıp amel olunmaları

¹ Metinde "hademe-i" şeklindedir.

iktizâ eylemeye. Lâkin; 'Özi Kal'ası kadimî ülkesiyle ke'l-evvel Devlet-i Aliyye'nin taht-ı tasarrufunda bâkî kala.' ibâresi bâlâda mastûr seksen sekiz senesi ahidnâmesinin zikrolunan Üçüncü mâddesinde musarrah olmağla ibâre-i mezkûre kemâ-kân ma'mûlün-bih ve mer'î tutula. ()

Rusya Devlet-i İmparatoriyyesi Tatar hânları taraflarından Soğucak Kal'ası'nın nâhiyesi üzerine iddiâ olunan mülkiyyet hukûkunu hiçbir vakitte dermiyân ve iddiâ eylemeyip Kal'a-i mezkûre külliyyen Devlet-i Osmâniyye'nin mülkü olduğunu i'tirâf eder. ()

Kuban'da Kuban Nehri hudûd i'tibâr olunmağla zikrolunan Devlet-i İmparatoriyye nehr-i mezbûrun berü yakasında ya'nî Nehr-i Kuban ve Karadeniz beyninde mütemekkin olan tavâ-yî-i Tatar'dan dahi keff-i yed eder. İşbu senedin gerek şevketlü, kerâmetlü, adâletlü, merhametlü, veliyy-i ni'metimiz efendimiz Pâdişâhımız hazretlerinin taraf-ı hümayûnlarından ve gerek haşmetlü miknetlü Bi't-tamâm Rusyaların Pâdişâh ve İmparatoriçesi cenâbları tarafından kendü imzâlarıyla ve vech-i

mu'tâd üzre muharrer alenen tasdiknâmeler ile te'yîd ve tasdik ve zikrolunan tasdiknâmeler işbu senedin akdi gününden dört ay zarfında ve mümkün olur ise dahi mukaddem Kostantiniyye'de mübâdele olunmak üzre karâr verilir cânibeyn Murahhasları mefâhîm ve mezâmîni muvâfık ve mutâbık iki nüshasını tertîb ve terkîm edip kendü imzâlarımız [ile] imzâ ve mühürlerimiz ile hatm ve temhîr eyleyip beynimizde mübâdele eylemişizdir."

deyu mastûr olmağın () bâlâda tahrîr olunan muâhede senedi taraf-ı vâzıhu's-şeref-i şâhânemden işbu tasdiknâme-i hümayûnumla tasdik ve te'yîd olup gerek cânib-i celilü'l-menâkıb-ı dâverânemden ve gerek ahlâf-ı saâdet-ittisâfımız taraflarından mevâdd-ı mezkûrenin kâmilen bi-i-bâretihâ ve bilâ-tağyîr hıfz ve vikâye ve icrâsı kavlı-i tâcdâranemle taahhüd ve zikrolunan taahhüd-i Pâdişâ[hâ]nemi ziyâde te'kid ve istihkâm zımnında tuğrâ-yı garrâ-yı hidivâne ve hatt-ı şerîf-i celâdet-redif-i şehriyârânemle tezyîn ve tevşîh olunmuşdur.

Fi 13 Ca. sene 1198

OSMANLI VE RUSYA DEVLETLERİNCE KÜÇÜK
KAYNARCA VE AYNALIKAVAK ANLAŞMALARININ
BAZI MADDELERİ İLE ÖZİ VE SOĞUCAK KALELERİ
VE KUBAN TATARLARI HAKKINDA ALINAN YENİ
KARARLARA DAİR MUAHEDE SENEDİNİN RUSYA
PADİŞAHI TARAFINDAN KABUL VE TASDİK
OLUNDUĞUNA DAİR TASDİKNAME

РАТИФИКАЦИОННЫЙ ДОКУМЕНТ О ПРИНЯТИИ
И РАТИФИКАЦИИ РОССИЙСКОЙ ИМПЕРАТРИЦЕЙ
ДОГОВОРА МЕЖДУ ОСМАНСКИМ И РОССИЙСКИМ
ГОСУДАРСТВАМИ О НОВЫХ ПРИНЯТЫХ
РЕШЕНИЯХ ОТНОСИТЕЛЬНО НЕКОТОРЫХ
ПУНКТОВ КЮЧУК-КАЙНАРДЖИЙСКОГО И
АЙНАЛЫКАВАКСКОГО МИРНОГО ДОГОВОРА
И КРЕПОСТЕЙ ОЧАКОВО И СОГУДЖАК И
КУБАНСКИХ ТАТАРАХ

170

Kırım, Taman ve Kuban'da ortaya çıkan durumların Osmanlı ve Rusya devletleri arasındaki barışı bozmasından endişe edilmesi üzerine her iki tarafın murahhasları arasında yapılan görüşmeler neticesinde, Küçük Kaynarca ve Aynalıkavak antlaşmalarının bazı maddeleri ile Özi ve Soğucak kaleleri ve Kuban Tatarları hakkında üzerinde mutabık kalınan üç maddeyi havi olarak tanzim edilen muahede senedinin Rusya Padişahı II. Katerina tarafından kabul ve tasdik edildiğine dair tasdikname. *(Bu tasdiknamedeki maddeler, 164 numaralı kayıta da aynen geçtiği için burada tekrar edilmemiştir.)*

Ратификационный документ о принятии и ратификации Российской Императрицей Екатериной II договора, включающего в себя три пункта, относительно Кючук-кайнарджийского и Айналыкавакского мирного договора и крепостей Очаково и Согуджак, а также кубанских татар, по которым в результате переговоров между полномочными от обеих сторон была достигнута договоренность об урегулировании ситуаций, возникших в Крыму, Тамани и Кубани, в связи с обеспокоенностью нарушения мира между Османским и Российским государствами. *(Пункты данного ратификационного письма не повторяются здесь в связи с аналогичным упоминанием в записи № 164).*

13 Şubat / февраля 1784

Rusyalunun verdiği tasdiknâmedir.

Bi-inâyeti'llâhi Teâlâ biz Katerina-i Sâniye ki; bi'l-cümle Rusyaların ve Moskovya'nın ve Kiyovya'nın ve Valadimirya'nın ve Novgorodya'nın Pâdişahı ve İmparatoriçesi ve Kazan'ın Çariçesi ve Ejderhan'ın Çariçesi ve Sibiry'a'nın Çariçesi ve Peskovya'nın¹ Melikesi ve Smolensko'nun² Düksa-yı Kebîresi ve Estonya ve Livonya ve Karelya ve Tiverya ve Yugoriya ve Permiya ve Vyatka ve Bulgarya ve sairlerin Düksası ve Aşağıki Novgaradya'nın ve Çernigovya³ ve Razanya ve Rostovya ve Yaroslavya ve Bilozerya⁴ ve Udorya ve Obdorya ve Kondiya'nın Hâkime ve Düksa-i Kebîresi ve tamâmen taraf-ı şimalin Hâkimesi ve İverya'nın Mâlikesi ve Kartlinya⁵ ve Gürcistân çarlarının ve Kabardinya'nın ve Çerâkise ve Gorski beğlerinin ve sair nicenin bi'l-irs melike

ve hâkimesiyiz. İşbu tasdiknâme ile bilinmesi muktezi olanlara i'lân ederiz ki:

Devlet-i İmparatoriyyemiz ile Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye beyinde derkâr olan hüsn-i muvâlât ve musâfâtın vech-i akvâ üzre istihkâmı dâimâ matlûbumuz olduğundan ve a'zam ve ekrem mine'l-mülûki's-selâtin Mekke ve Medine'nin hâdimi ve Kudüs-i Şerif'in hâmisî ve Rumili ve Anadolu'nun cevânib-i ma'mûresinde vâkı' memâlik-i vâsianın ve Akdeniz ve Karadeniz'in Melik ve Pâdişahı olan şevketlü, kudretlü, azametlü Pâdişah es-sultân ibnü's-sultân ve'l-hâkân ibnü'l-hâkân es-Sultân Abdülhamîd Hân ibnü's-Sultân Ahmed Hân hazretlerinin dahi bu güne niyyât-ı

¹ Pskov (Rusya).

² Smolensk (Rusya).

³ Chernigov (Ukrayna).

⁴ Belozersk (Rusya).

⁵ Kartaliniya (Gürcistan).

hayriyyesi olduğu mücerrebimiz olmakdan nâşi tarafeynin işbu niyyât-ı hayriyyenin tamâmen ve kâmilin hıfz ve vikâyesi matlûb olduğundan beyne'd-devleteyn her dürlü şükûk ve adem-i emniyyeti ber-taraf etmek ve beynehümâda muvâlât-ı kâmilenin ve muvâneset-i dostâ[ne]nin ravâbıtını vech-i akvâ üzere ile'l-ebed irtibât etmek zımnında Kırım ve Taman ve Kuban'da işlerin nizâm-ı cedidine dâir Pâdişâh-ı müşârun-ileyh ile bir muhâbere-i dostâneye şürû' ve mübâderet olunmasını münâsib gördüğümüze binâen murahhaslar ta'yin olunmasına muvâfakat ve hâssaten tarafımızdan Deraliyye-i Osmâniyye'de mukim Fevka'l-âde Orta Elçimiz ve Murahhasımız ve Devletimizin Müsteşârı

ve Rusya'nın kava[li]yerliklerinden San Valadimir Kavaliyerliğinin rütbe-i sâlisesi Kavaliyeri ve Leh'in San İstanislas tarikının Kavaliyeri Yakov de Bulhakof ve Pâdişâh-ı Âl-i Osmân hazretleri tarafından hâlâ Kapudân-ı Deryâ Vezîr Hasan Paşa ve sâbık İstanbul Kâdisı olup el-yevm Anadolu Kâdiaskerliği pâyesinde olan Müftizâde Ahmed Efendi ve hâlâ Reisü'l-küttâb el-Hâc Mustafâ Efendi terhis olunup zikrolunan murahhaslar lâynkı ve muktezâsı vechile yedlerine i'tâ olunan ruhsatnâmelerini beynlerinde ba'de'l-mübâdele bin yedi yüz seksen üç senesi mâh-ı Kânûn-ı Evvel'in yigirminci gününde üç mâddeyi hâvî senedi akd ve karâr ve imzâ etmişlerdir ki, ibâresi lafzan bi-lafzın vech-i âti üzredir:

"Bi'smi'llâhi Teâlâ kâdirun alâ-küllü şey'

Rusya Devlet-i İmparatoriyyesi'yle Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye beyninde derkâr olan hüsn-i muvâlât ve musâfâhn tezâyüd ve istikrârına bâdi olur vesâilin istihsâli tarafeynden matlûb ve mütezem olduğundan bu defa Kırım ve Taman ve Kuban'da tekevvün eden hâlât beyne'd-devleteyn müris-i kıl ü kâl ve belki mücib-i infisâh-ı sulh u salâh olabildiği mülâhaza olunduğundan husûs-ı mezbûrun tarafeynden dostâne müzâkeresini işbu iki devlet ihtiyâr ve gereği gibi mütâlaa eylediklerinden sonra beyne'd-devleteyn min-ba'd¹ bir dürlü mevâdd-ı bahs-i kıl ü kâl kalmamak irâde-i [s. 165] câzimesiyle ba'd-ezîn musâlaha-i kaviyye-² ferhunde-fâlin ve hüsn-i hem-civârının ve ticâret-i ma'kûdenin menâfiyle tarafeynden temettu' olunmak için husûs-ı mezbûrun bir râbta-i kaviyyeye rabtım muktezâ gördüklerine binâen işbu iki devlet bu husûsu ba'de'l-müzâkere bu senedin tamâmen ve kâmilin riâyet ve ifâsım alenen ahd ü peymân ederek akd ve tanzîmini murâd eylediklerinden taraflarından murahhaslar intihâb ve ta'yin ve yedlerine ruhsatnâmeler i'tâ; ya'nî şevketlü, kudretlü Bi't-tamâm Rusyaların Pâdişâh ve İmparatoriçesi hazretleri cânibinden Deraliyye-i Osmâniyye'de mukim Fevka'l-âde Orta Elçisi ve Murahhası ve Devletin Müsteşâr ve San Valadimir ve İstanislas tariklarının Kavaliyeri menziletli, asâletli Yakov de Bulhakof ve şevketlü Pâdişâh-ı Âl-i Osmân hazretleri tarafından izzetli, saâdetli hâlâ Kapudân-ı Deryâ Vezîr Hasan Paşa ve Anadolu Kâdiaskerliği pâyesinde olan sâbık İstanbul Kâdisı Müftizâde Ahmed Efendi ve hâlâ Reisü'l-küttâb el-Hâc Mustafâ Efendi hazerân terhis olunup zikrolunan murahhaslar lâynkı ve iktizâsı vechile yedlerine verilen ruhsatnâmelerini beynlerinde ba'de'l-mübâdele mevâdd-ı âtiyetü'z-zikri imzâ ve temhür eylemişlerdir:

Evvelki Mâdde: Târîh-i İseviyyenin bin yedi yüz yetmiş dört senesinde akdolunan musâlaha ahidnâmesinin ve bin yedi

yüz yetmiş beş senesinde tanzîm olunan hudûdnâmenin ve bin yedi yüz yetmiş dokuz senesinde mün'akıd olan Tenkihnâmenin ve bin yedi yüz seksen üç senesinde karâr bulan ahidnâme-i ticâretin hâvî oldukları cümle şerâynt ve mâddeleri ba'd-ezîn dahi ke'l-evvel kâmilin ve bilâ-halel tarafeynden merî ve düstûru'l-amel tutulup ancak bin yedi yüz yetmiş dört senesinde akdolunan ahidnâmenin Üçüncü mâddesi ve bin yedi yüz yetmiş dokuz senesinde in'ikâd bulan Tenkihnâmenin İkinci ve Üçüncü ve Dördüncü mâddeleri istisnâ olunup işbu mâddeler ba'd-ezîn devleteynden bir vechile i'tibâr olunmayıp amel olunmaları iktizâ eylemeye. Lâkin; 'Özi Kal'ası kadîmî ülkesiyle ke'l-evvel Devlet-i Aliyye'nin taht-ı tasarrufunda bâkî kala' ibâresi bâlâda mastûr bin yedi yüz yetmiş dört senesi ahidnâmesinin zikrolunan Üçüncü mâddesinde musarrah olmağla ibâre-i mezkûre kemâ-kân ma'mûlün-bih ve merî tutula.

İkinci Mâdde: Rusya Devlet-i İmparatoriyyesi Tatar hânları taraflarından Soğucak Kal'ası'nın nâhiyesi üzerine iddiâ olunan mülkiyyet hukûkunu hiçbir vakitte dermiyân ve iddiâ eylemeyip Kal'a-i mezkûre külliyyen Devlet-i Osmâniyye'nin mülkü olduğunu i'tirâf eder.

Üçüncü Mâdde: Kuban'da Kuban Nehri hudûd i'tibâr olunmağla zikrolunan Devlet-i İmparatoriyye nehr-i mezbûrun berü yakasında ya'nî Nehri Kuban ve Karadeniz beyninde mütemekkin olan tavâif-i Tatar'dan dahi keff-i yed eder.

İşbu senedin gerek şevketlü, kudretlü Bi't-tamâm Rusyaların Pâdişâh ve İmparatoriçesi hazretleri tarafından ve gerek şevketlü Pâdişâh-ı Âl-i Osmân hazretleri cânibinden kendü imzâlarıyla ve vech-i mu'tâd üzre muharrer alenen tasdiknâmeler ile te'yîd ve tasdik ve zikrolunan tasdiknâmeler işbu senedin akdi gününden dört ay zarfında ve mümkün olur ise dahi mukaddem

¹ Metinde "منيعة" şeklindedir.

² Metinde "kaviyye ve" şeklindedir.

Kostantiniyye'de mübâdele olunmak üzre karâr verilir cânibeyn murahhasları mefâhîm ve mezâmîni muvâfık ve mutâbık iki nüshasını tertîb ve terkîm edip kendü imzâlarıyla imzâ ve mühürleriyle hatm ve temhür eyleyip beynlerinde mübâdele eylemişlerdir.

Kostantiniyye'de târîh-i Hazret-i İsa'nın bin yedi yüz seksen üç senesinde mâh-ı Kânûn-ı Evvel'in yigirmi sekizinci günü tah-rîr olunmuşdur."

Zikrolunan senedin hâvî olduğu mâddeleri mülâhaza ve mütâlaa eyledikten sonra mevâdd-ı mezkûreyi maksûd ve merâmımıza¹ muvâfık ve mutâbık gördüğümüze binâen onları kabûl ve te'yîd ve tasdik ve işbu tasdiknâme ile kabûl

ve te'yîd ve tasdik edip gerek tarafımızdan ve gerek ahlâf ve vârislerimiz taraflarından zikrolunan senedin muhtevâsını bilâ-halel riâyetini ve bi-tamâmihâ ve bi-ibâretihâ ve bilâ-kusûr icrâsını kavî-i Pâdişâhânemiz ile va'd ederiz. İ'timâden- aleyh işbu tasdiknâme kendü elimiz ile imzâ edip kebîr mühr-i Pâdişâhânemiz ile te'yîd etdirildi.

San Petroburg'da bin yedi yüz seksen dört senesi mâh-ı Şubat'ın ikinci günü ve cûlûsumuzun yigirmi ikinci senesi verilmiştir.

Mahall-i imzâ
Katerina²

Mahall-i
mühür

¹ Metinde "merâkımza" şeklindedir.

² Defterde, bu sayfanın kalan kısmı boştur.

İSTANBUL'A GELECEK OLAN RUSYA TÛCCAR
GEMİLERİNİN YÛKLERİNİN ALIKONULMASI
HAKKINDA GETİRİLMESİ TEKLİF OLUNAN NİZAMA
DAİR RUSYA ELÇİSİNE VERİLEN TAKRİR

ПЕРЕДАННАЯ РОССИЙСКОМУ ПОСЛУ НОТА О
ПРЕДЛАГАЕМОМ К ИСПОЛНЕНИЮ ПОРЯДКЕ
ПЕРЕДАЧИ ГРУЗОВ С РОССИЙСКИХ ТОРГОВЫХ
СУДОВ, ПРИБЫВАЮЩИХ В СТАМБУЛ

171

Reisülküttabın; Rusya tüccar gemilerinin Karadeniz ve Akdeniz'de dolaşmalarının ve Fransa ve İngiltere gemilerine tanınan serbestlik ve imtiyazlardan yararlanmalarının Osmanlı ve Rusya devletleri arasındaki antlaşmaların gereği olduğu, ancak bütün devletlerin öncelikle kendi kaide ve kurallarını uygulamakta oldukları, başkent olan İstanbul'un eskiden beri yürürlükte olan kaidesinin de bu şehre gelen zahire ve eşyanın başka taraflara nakline izin verilmemesi olduğu, bu itibarla Rusya Elçisi olarak kendisine; 'bundan sonra Rusya memleketlerinin mahsulleriyle İstanbul'a gelip gidecek Rusya tüccar gemilerinin yüklerinin yazılı olduğu defterlerinin Rusya Elçisi tarafından Osmanlı Devleti'ne takdim edilip yükünde İstanbul'a gerekli olan her ne kadar zahire vs. mevcut ise bu kaideye riayet ve ihtiyaçların giderilmesi bakımından burada alıkonulması, bundan sonra da şayet gemi kalan yükleriyle Akdeniz tarafına gitmek isterse izin emri ve gümrükten belge aldıktan sonra gitmesi' şeklinde bir teklif getirildiği ve bu teklifle getirilen nizamın, ticaret konusu iki devlet arasında ayrıntılı olarak görüşülüp yeni bir nizam verilinceye kadar geçerli olmasına dair Fransa Elçisi vasıtasıyla Rusya Elçisine gönderdiği takrir.

Нота Реис-уль-Кюттаба, направленная через Посла Франции Послу России о плавании российских торговых судов в Черном и Средиземном море и пользовании правами и привилегиями, предоставляемыми французским и английским судам согласно договорам между Османским и Российским государствами, однако при приоритете у каждого государства, в первую очередь, собственных правил и норм; что правилом в столице - Стамбуле издавна является запрет на перевозку запасов зерна и вещей, прибывших в этот город другим сторонам, в связи с чем, к российскому послу обращаются с новым предложением и определением порядка, указанном в этом предложении, который будет действовать до обсуждения торгового вопроса между двумя государствами и установления нового порядка: «отныне Российскому Послу необходимо предоставлять Османскому государству грузовые книги российских торговых судов со списками товаров российских земель прибывающих в Стамбул и отбывающих от него, а грузы необходимые Стамбулу, как то имеющиеся запасы зерна и проч. согласно этому правилу и для обеспечения потребностей будут удерживаться здесь и, если после этого судно с оставшимися грузами решит плыть в сторону Средиземного моря, оно отбудет, получив разрешение и документ из таможни».

13 Aralık / декабря 1780¹

[s. 166] Devletlû Reisü'l-küttâb Efendi hazretlerinin França Elçisi vesâatıyla bi'd-defaât muhâberâtdan sonra Rusya Elçisine gönderdiği takrîrin aym sûretidir.

Devlet-i Aliyye-i dâimü'l-istimrârın Rusya Devleti'yle müteakkid olan hulûs ve safveti ve uhûd ve kuyûd-ı ma'kûdeye kemâ-yenbağî dikkatle riâyeti bir güne kıl ü kâl götürür mevâddan olmayıp dâimâ mucib-i tezâyüd-i mahabbet ve safvet olur hâlâta tarafeynden hâlisâne cidd-i evfâ olunacağı ve bâ-husûs semere-i sulh u salâh ve cânibeyn müteal-

likâtlarına müstevcib-i râhat ve refâh olan emr-i ticâretin vücûh-ı lâıykası üzre tervîc ve teshîl ve tevsîi husûslarına iki taraftan dahi himmet-i dostâne mebzûl kılınacağı âşikâr ve uhûd-i ma'kûde muktezâsınca devlet-i müşârun-ileyhâ-nın tüccâr sefineleri bahreyne mürûr u ubûr ve Devlet-i Seniyye'nin ehabb u asdak dostlarından olan França ve

¹ Tarih tahminidir. Kayıтта tarih yazılı olmadığından, bir sonraki kayıтта yer alan ve bu kayıttaki takrire cevaben gelen takrirden bu takririn tarihi olarak belirtilen 2 Kânûmsâmî tarihi esas alınmıştır.

İngiltere devletleri tüccâr sūfününe derkâr olan muâmelât-ı vedidâne ve serbestiyyât ve imtiyâzât-ı muhlisâne Rusya tüccâr sefâyininin hakkında dahi bilâ-noksân karîn-i zuhûr olmak şâibe-i şükûkden âri ve müstağni olup ancak kâffe-i milî ve cümle-i düvel indinde kavâid-i mülkiyye ve nizâmiyyeleri mürâ'âtı akdem-i metâlib ve ercah-ı mesâlih ve meârib add ü i'tibâr olunduğu kazâyâ-yı bedîhiyyeden ve bu kazıyye-i müselleminin ifâsı zımnında icâb eden mürûet ve hakkâniyyet icrâsı muktezâ-yı nasafet ve lâzime-i hukûk ve muvâlâtdan olduğu bedîdâr olup binâen alâ-hâzâ makarr-ı hükûmet ve kürsi-i memâlik olan işbu belde-i celilenin kadimü'l-eyyâmdan berü câri olagelen kâide-i mer'iiyesi ki, belde-i celile-i merkûmeye gelen zehâyir ve eşyâ-yı mahsûsanın cevânib-i sâireye nakilden muhâfazasıdır; bu kâideye riâyet zımnında fimâ-ba'd Rusya memâliki mahsûlâtıyla Rusya tarafından âmed ü şüd edecek devlet-i müşârun-i leyhânın tüccâr sefâyini Âsitâne-i Şevket-âşiyâneye vürûd ettikçe hamûlesinin musarrah defteri sadâkatlı, menziletli

Rusya Elçisi dostumuz tarafından Deraliyye'ye takdîm ve ibrâz kılınıp hamûlesinde Âsitâne-i Saâdet'de lüzûmu olan ecnâs-ı zehâyir ve hubûbâtdan ne kadar nev' mevcûd bulunur ise def-i zarûret ve ifâ-yı nizâm ve kavâid-i memleket için Âsitâne-i Aliyye'de tevkîf ve envâ'-ı lâzime-i mezkûreyi ba'de'l-ihrâc sefine-i mezbûre kapudanı ahmâl-i bakıyyesiyle Akdeniz cânibine seyr ve gûzeşt murâd eder ise yedine mu'tâd üzre izin emri ve Gümrükden tezkire alıp azîmet eylemek üzre şimdilik ticâret mâddesinin tafsili müzâkere ve nizâmı verilinceye dek bu mâddenin bu vechile nizâmına Elçi beğ dostumuzun muvâfakat eylemesi her vechile hukûk-ı dosti ve safvete riâyet kabilinden olduğu ve bu vechile Devlet-i Aliyye gibi bir dost-ı sadıkının hâtırı tatyibi husûsundan Rusya Devleti'ne beyne'l-enâm başka bir güne memdûhiyyet hâsıl olacağı hakikâne Elçi beğ dostumuza ifâde ve mazmûn-ı mezkûr üzre takrîr-i dostânesi matlûb-ı Devlet-i Aliyye olduğu işbu takrîr-i muhlisâne ile iş'âr olunur.

RUSYA ELÇİSİNİN OSMANLI DEVLETİ'NİN
İSTANBUL'A GELECEK OLAN RUSYA TÛCCAR
GEMİLERİNİN YÛKLERİ HAKKINDAKİ TAKRİRİNE
CEVABEN GÖNDERDİĞİ TAKRİR

НОТА РОССИЙСКОГО ПОСЛА В ОТВЕТ НА НОТУ
ОСМАНСКОГО ГОСУДАРСТВА О РОССИЙСКИХ
ТОРГОВЫХ СУДАХ, ПРИБЫВАЮЩИХ В СТАМБУЛ

172

Rusya Elçisinin; bu takririn Osmanlı Devleti tarafından kendisine verilen takririn cevabı olduğu, kendisinin Osmanlı Devleti'nin kural-larını bozmasının da Rusya tüccar gemilerinin Karadeniz ve Akdeniz'de dolaşmalarını ve her nevi malı nakletmelerini öngören antlaşma şartlarında yazılı olandan fazla bir şey istemesinin de ihtimal dışı olduğu, dostluğun kolaylık göstermeyi ve zarar verme-den birbirinin rahatına vesile olmayı gerektirdiği, bu itibarla kendisinin de; 'Rus tüccar gemilerinin yüklerini gösterir defte-rin Osmanlı Devleti'ne takdim edileceği ve içlerinde İstanbul'a gerekli zahire bulunursa, bedeli mal sahiplerine zarar verme-den insafli bir şekilde ödendikten sonra boşaltılıp geminin izin emri ve gümrük belgesi aldıktan sonra kalan yüküyle gideceği' vaadinde bulunduğu, buna karşılık Osmanlı Devleti'nin de söz konusu zahirenin İstanbul'da bol ve ucuz olması duru-munda tüccarın zararına olacak şekilde bunları İstanbul'da bıraktırmak için ısrarcı olmayacağı ve geminin gitmesine izin vereceği umudunda olduğuna dair takriri.

Нота российского посла с указанием того, что данный документ является ответом на предложение Османского государства; о том, что он исключает возможность нарушения правил Османского государства и тре-бования большего, чем письменно указано в условиях договора, предусматривающего плавание рос-сийских торговых судов в Черном и Средиземном море и перевозку всех видов товаров; о том, что дружба должна приносить легкость без причинения ущерба друг-другу, обеспечивая удобство; в связи с чем, обещает, что "будет предоставлять Османскому государству грузовые книги товаров российских торговых кораблей и, в случае нали-чия на судах необходимых Стамбулу запасов зерна, оно будет выгружаться после справедливой оплаты его сто-имости, не причиняя ущерба хозяину, корабли после по-лучения разрешения и таможенного документа будут от-бывать с оставшимся грузом», выражается надежда, что в ответ на это Османское государство не будет настаивать на выгрузке упомянутых запасов зерна, если его будет достаточно в Стамбуле по низкой цене, и будет выдано разрешение на отплытие корабля.

17 Aralık / декабря 1780

"Taraф-ı Devlet-i Aliyye'den Elçi-i mûmâ-ileyhe gönderilen takrîr sûretiyle takrîr-i mezkûr vürûdundan sonra Elçinin takdim eylediği işbu taahhüd takrîri Divân-ı Hümayûn Kalemî'nde Ahidnâme defterinin münâsib mahalline kâtibi hattıyla kayd ve iktizâ etdikce mürâcaat olunup bunlardan evvel işbu takrîrde beyân olunan zehâyir imrârı mâddesine adem-i icâbet siyâkında Rusya Baştercemânı hattıyla vârid olan defterlû takrîr ve Abdürrezzâk Paşa¹ riyâsetinde mürûruna ruhsat verilen sefîneye izni hâvî Gümrükcü tarafından yazdırılan mektûb sûretiyle bu cümlelerin mefhûmlarını muhtevî Atebe-i Ulyâ'ya arz olunan telhîs Kalemde memhûren hıfz olunmak." deyu zahr-ı takrîre fermân-ı âlî şeref-sudûr olmağla bu mahalle ba'de'l-kayd evrâk-ı merkûmenin cümlesi memhûren Nâme tobrasında hıfz ve lede'l-hâce mürâcaat olunmak için bu mahalle sebt ve işâret olundu. Fî 12 M. sene [11]94.

Rusya Elçisinin Efrenc lisâmında muharrer ve mûmzâ gönderdiği takrîrin tercemesidir.

Şevketlü Bî'l-cümle Rusyalar Pâdişâhmnın Murahhas ve Fevkd'l-âde Orta Elçisi ve Müsteşân ve San İstanislas Kavalieri dâîlerinin işbu Kânûn-ı Sâni'nin ikinci günü Devlet-i Aliyye tarafından kendüye i'tâ olunan takrîre cevâbi oldur ki:

İşbu iki devlet beyninde dostluk ve safvet ve hüsn-i vifâk el-yevm derece-i kemâle reside olduğundan ba'd-ezin

tezâyüd ve takviyetden bir başka şey kabûl etmeyeceği ve bâ-husûs takrîr-i mezbûrun mezâmîn ve ta'bîrâtı

¹ Reisülküttap Abdürrezzak Bahir Paşa.

müşbit olduğu üzere idâre-i umûr bu güne muslih ve ibâdu'llâhın nef u refâhiyyetine müstaid eşhâsa mufavvaz iken tarafeynden âsâr-ı dostîden gayri bir nesne zuhûr olmayacağı bedidâr olup binâ-berin bu dâileri dahi müdür-i umûr-ı Devlet-i Aliyye'nin bu güne niyyet-i hâlisasının teşekkürünü edâ birle devlet-i celilemin dahi mahz-ı merâmı ancak beyne'd-devleteyn musâlaha-i hayriyye ve şerâyâtının ve hüsn-i vifâk ve muvânesetin ve cânibeyn reâyâsının refâhiyyet ve tervîc-i ticâretle intifâ'larının ile'l-ebed devâm ve sebâtı olduğunu tasdik ve bu mukaddimeden bu dâileri kendü devletimin bende-i sadâkat-güzârı olmam cihetiyle bu güne devletimin merâmına ve merâmı lâzimesince sudûr eden tenbihâtına iktifâdan gayri sa'yim [s. 167] olmadığı zâhir ve nümâyân ise dahi yine emre imtisâl ve ifâ-yı lâzime-i hizmet vücûbundan kat'-ı nazar dâimâ bi'l-isti'dâd vüs'ümde olduğu derece muvâlât ve safvetin devâm ve tezâyüdünü ve teshîl-i maslahata mâil olduğumu Devlet-i Aliyye'ye tahkik ederim.

Bu takdîrce bu dâileri Devlet-i Aliyye'nin nizâm-ı mülkiyyesine halel irâs etmek endîşesi bir güne ve bir vakitte hayâlimde tahayyül etdi ihtimâli gayr-i muhtemel olup zirâ Rusya tüccâr sefâyini serbestiyyet üzere Bahr-i Siyâh'dan Bahr-i Sefid'e ve Bahr-i Sefid'den Bahr-i Siyâh'a geşt ü güzâr eylemelerini ve her nev' emtia makûlesini nakletmelerini

mübeyyin ve bir dürlü tegayyür kabûl etmez işbu şartı muhtevî olan uhûd-i mu'teberede taahhüd olunan mevâddan ziyâde bir nesne matlûbum olmak dahi ihtimâli yokdur. Lâkin tarafeynden izhâr-ı sühûlet ve bilâ-zarar-ı mahsûsa biribirinin râhatına vesile olmak dostluğun levâzım-ı lâ-yıkasından biri olduğundan bu dâileri tarafından her bâr Bahr-i Sefid tarafına veyâhûd memâlik-i Efrenciyye'nin bir iskelesine gitmek üzere Rusya memleketinden tevârüd edecek sefâyin derûnunda olan hamûlenin musahhah defteri Deraliyye'ye takdim olunacağı ve hamûle-i merkûmede bu beldeye lüzûmu olan zehâyirden mevcûd olur ise mâl sâhiblerine bilâ-irâs-ı zarar bir bahâ-yı munsîfânenin semeni te'diyesiyle bu tarafda ihrâc etdirilip sefâyin-i merkûme bâki kalan hamûleleriyle izn-i sefine emri ve gümrük tezkirelerini alıp mahall-i maksûdlarına azîmet edecekleri Devlet-i Aliyye'ye va'd olunur. Lâkin eğer bu belde zikrolunan zehâyirin kesreti olup bahâları rahis olmak cihetiyle bu tarafda tahliyeleri tüccâra elvermediği takdirde Devlet-i Aliyye dahi bilâ-lüzûm mâl sâhiblerinin zararlarıyla bu tarafda tahliyesinde ısrâr etmeyip mürûrlarına cevâz ve ruhsat vereceği me'mûl olunur.

İşbu [takrîr], târih-i Hazret-i İsa'nın bin yedi yüz seksen senesi mâh-ı Kânûn-ı Sâni'nin altıncı gününde Âsitâne-i Saâdet'de Beyoğlu Mahallesi'nde tahrîr olunmuşdur.

İSTANBUL'A GELECEK OLAN RUSYA TÛCCAR
GEMİLERİNDE YÜKLÜ BULUNAN İSTANBUL
ZAHİRESİNİN BAŞKA TARAFLARA GÖTÜRÜLMESİNE
İZİN VERİLMEMESİ MESELESİ HAKKINDA PADİŞAHA
SUNULAN TELHİS

РЕЗЮМЕ ДЛЯ СУЛТАНА О ВОПРОСЕ ВЫДАЧИ
РАЗРЕШЕНИЯ ПЕРЕВОЗКИ СТАМБУЛЬСКИХ
ЗАПАСОВ ЗЕРНА, ГРУЖЕНЫХ НА РОССИЙСКИЕ
ТОРГОВЫЕ СУДА, ПРИБЫВАЮЩИЕ В СТАМБУЛ, В
ДРУГИЕ СТРАНЫ

173

Rusya gemilerinin, Kaynarca Antlaşması'nın Rusya tüccar gemilerinin Karadeniz ve Akdeniz'de dolaşabilmeleri, her türlü ticarî malı nakledebilmeleri ve Osmanlı Devleti'nin bütün sularında ticaret yapabilmeleri hükmüne dayanarak nakli yasak olan, olmayan bütün zahire ve eşyayı hatta Kırım ve bütün Karadeniz sahillerinin zahirelerini gemilerine yükleyip gitgide Karadenizin bütün mahsullerini kendi tekellerine alacakları, bu durumun İstanbul'un iâşe ve zahiresi hususunda kargaşa ve gailelere sebebiyet vereceği, Aynalıkavak'ta ticaret gemileri konusu görüşülürken birçok zorlukların ortaya çıkması üzerine antlaşmaya ticaret konusunun daha sonra bir nizama bağlanmasına dair ilave hüküm konulduğu, ancak antlaşmanın akabinde iki farklı zamanda Rusların İstanbul zahiresi ile yüklü toplam üç gemilerinin Akdeniz'e geçişine engel olununca Rusya Elçisinin müdahalesi ve bazı tartışmalar neticesinde geçiş izni verilmeyle beraber Rus Elçisine ve aracı durumdaki Fransa Elçisine defalarca İstanbul zahiresinin başka yere naklinin olacak iş olmadığını bildirildiği ve sonunda Rus Elçisinin Osmanlı Devleti'nin yaklaşımına uygun bir taahhüdü içeren bir takrir verdiği, bu takririn, antlaşma maddesini sınırlandırmasından dolayı İstanbul halkının ihtiyacı olan zahirenin başka tarafa götürülmesini, bu konuda bir tekel oluşmasını ve nakledilen eşyanın Osmanlı Devleti tarafından bilinir hale gelmesi sebebiyle silah nakledilmesini önlemek bakımlarından önemli olduğu, ayrıca Osmanlı Devleti'nin düzenini bozmama konusunda takrirden geçen ifadelerin de Rusya tarafından gelecekte oluşturulması muhtemel birtakım argümanları sınırlandıracağı hususlarında Sadrazam tarafından Padişaha sunulan telhis. ("Padişahın duyduğu memnuniyete ve bu işin bir nizama bağlanmasına" dair üzerine hatt-ı hümayun çekilmiş olduğu şerhi vardır.)

Резюме Великого Везира Султану относительно того, что российские суда, опираясь на предписание Кайнарджийского договора о возможности плавать по Черному и Средиземному морям, перевозить все виды торговых грузов, торговать во всех водах

Османского государства, постепенно монополизируют всю разрешенную и неразрешенную к перевозке продукцию черноморья, загружая на свои корабли запасы зерна даже с берегов Крыма и Черного моря; что эта ситуация станет причиной беспорядков и беспокойств из-за продовольствия и запасов зерна Стамбула; что при обсуждении вопроса торговых судов в Айналыкаваке, после возникновения некоторых сложностей, было вынесено дополнительное решение договора об установлении позднее порядка касательно торгового вопроса; однако после соглашения, два раза в разное время, когда были созданы препятствия для прохождения в Средиземное море трем российским судам, груженым Стамбульским зерном, в результате вмешательства Российского Посла и некоторых споров вместе с выдачей разрешения на прохождение, Российскому Послу и посредничавшему Французскому Послу многократно сообщалось о недопустимости перевозки Стамбульского зерна в другие места и, в итоге, Российскому Послу было передано разъяснение, содержащее соответствующее позиции Османского государства; данное разъяснение, в связи с ограничением пункта соглашения, имеет важное значение с точки зрения информированности Османского государства о перевозимых товарах для предупреждения перевозки другим сторонам зерна, в котором нуждается население Стамбула, создания монополии и пресечения перевозки оружия, также ограничивает некоторыми выражениями, имеющимися в разъяснении и указывающими на нарушение порядков Османского государства, возможные аргументы, которые в будущем могла бы выдвинуть российская сторона. (Имеется отметка о "довольстве Паддишаха и Указе Султана для установления порядка в данном вопросе")

17 Aralık / декабрь 1780¹

¹ Tarih tahminidir. Kayıтта tarih yazılı olmadığından, kaydın ilgili bulunduğu bir önceki kaydın tarihi esas alınmıştır.

"Hayrhâh-ı devletim Vezir-i muhlisim. Taraf-ı sadâkatinden gelen telhisin ve takrîrin bi'l-cümle mehfûmu ma'lûm-ı hümayûnum olmağla hakkında duâ-yı hayriyyem tekrâr kılınmıştır. Mücibü'd-daavât olan Cenâb-ı Hazret-i Rabbü'l-ibâd kabul eyleyip Devlet-i Aliyyeme sadâkat birle hizmet edenlere cihân-ı dâreyn selâmeti ve necâtı müyesser olup zâhiri bâtınına muhâlif olanları Hazret-i Rabbü'l-izzet dünyâda ve âhirette selâmet vermeyip azâb-ı şedide müstahk eyleye, âmin. Hemân Devlet-i Aliyyeme nâfi' olduğu vechile amel eylemek üzere nizâmı re'yine mufavvazdır." deyu bâlâ-yı telhis-i âliye mübarek hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûn keşide kılınmıştır.

Şevketlü, kudretlü, mehâbetlü, kerâmetlü, veliyy-i ni'metim efendim Pâdişâhım

Rusyalu ile mün'akıd olan Kaynarca Musâlahası'nda Rusya tüccâr gemileri ale'l-ıtlâk Karadeniz'den Akdeniz'e ve Akdeniz'den Karadeniz'e gelip gitmeleri ve her dürlü emtiayı nakl ile Devlet-i Aliyye'nin mecmû' sularında ticâret etmeleri mukayyed ve musarrah olduğuna binâen sefâyin-i Rusya bu mülâbese ile memnû' ve gayr-i memnû' zehâyir ve eşyâ-yı sâireyi gemilerine tahmil ve Kefe ve Kırım iskelelerinin ve belki ahidnâme şartına istinâden Karadeniz sevâhilinin ecnâs-ı zehâyirini dahi teşhîn ve refte refte Bahr-i Siyâh'ın kâffe-i mahsûlâtını kendülere hasr edecekleri bedihî ve keyfiyyet-i mezkûre Dârü's-Saltanat-ı Seniyye'nin zerîa-i maâşî olan zahire husûsuna bi'l-küllîyye îrâs-ı ihtilâl eyleyeceği ve ilâcı umûr-ı müşkileden bir hâlet ve iğmâz olunarak Devlet-i Aliyye'ye her dürlü gavâili irtikâb etdirecek bir keyfiyyet idiği âşikâr ve işbu ticâret sefâyin maddesi müzâkeresinde günâ-gün suûbet hâlâtı bedidâr olduğuna binâen bu maddenin müzâkeresi imtidâd-ı vakte vesîle olur mülâhazasıyla Aynalıkavak'da Abdürrezzâk Paşa kullarının mükâleme eylediği mevâdd-ı ma'lûme zeyline ticâret kazıyyesi bundan sonra bir müzâkere ve nizâma rabt olunmak meâli derc olunmuş olup ancak akîb-i mübâdele-i temessükâtta Rusyalunun Akdeniz'e güzâr zımnında ba'zı İstanbul zehâyiri ile meşhûn bir gemileri vürûd ve derûnundaki şeylerin adem-i imrârına ibtidâr olundukda Rusya Elçisi nass-ı ahde teşebbüs ve her dürlü emtia ve eşyanın nakline me'zûniyyetleri tasrîhini dermiyân ve iskâtı mümkün olamadığından ol vakit zarûri izn-i sefine hükmü i'tâ ve ondan sonra yine suûbet endişesiyle bu emr-i ehemmin sûret-i nizâmı meskût kaldığından yine Abdürrezzâk Paşa kullarının evâhir-i Riyâsetinde sefine-i sâlife misillü ol makûle zehâyir emsâli eşyâ-yı mütenevviayı hâmil iki kıt'a Moskov gemileri gelip Elçi-i mersûmun yine ke'l-evvel ısrârına mebni iki kıt'a izn-i sefine hükümleri verildiği eyâmda müşârun-ileyhin hizmet-i Riyâsetden infisâli vâkı' ve halefi kulları bu kazıyye Âsitâne-i Devlet-âşiyânenin inhilâl-i şîrâze-i râhatını ve belki gitdikce nâs beyinde; "İstanbul zahîresi Moskov gemileriyle gözümüz önünden diyâr-ı âhara nakle nızâ veriliyor." deyu nice kâl ü kil zuhûruyla mehâzîr-i kaviyyeyi mücib olduğu taraf-ı çâkerâneme ba'de'l-ifâde Semâhatlü Efendi dâilerine dahi etrâfıyla lede't-tefhîm yakînen ma'lûm olup hattâ müşârun-ileyh Efendi duâcıları

bu maddenin bu vechile kaldığından azîm teessür eylediklerini ve elbette nizâmına gayret vâcibe-i hâlden olduğunu iş'âr etmekle defaât ü kerrât ile gerek mutavassıt olan França Elçisine ve gerek Rusya Elçisine Âsitâne zehâyirinin bilâd-ı sâireye imrârı bir vechile olacak iş olmadığı ihbâr ve istihbâr ve sâbıkuz-zikr iki kıt'a sefinenin izn-i sefine hükümleri verilmiş ise dahi teshîl-i maddede için çend eyyâm tevkife ibtidâr esnâsında Rusya Elçisi mu'tâdı olan [s. 168] huşûnet vâdisini izhâr siyâkında; "Zehâyirimizi tevkîf eder iseniz icâb eden zararı Devlet-i Aliyye tazmîn eder." mefhûmunda takrîr dahi göndermişken yine ısrârına bakılmayıp; "Her devlet nizâm-ı mülkiyyesini halelden muhâfaza etmek vâcibdir ve nizâm-ı mülkiyye muhâfazasına dâir mücâvebe ve müzâkere-i dostâne ahde muhâlif denilmez." meâlleri serd ü beyân olunarak tanzîm-i maslahata ikdâm olunmağla nihâyet França Elçisi Rusya Elçisini ilzâma ihtimâm ve Devlet-i Aliyye tarafından verilen takrîr mefhûmuna mülâyim bir kıt'a tercemelü taahhüd takrîrini bugün Kapuya irsâl etmeğin maddenin evveli ve âhiri ve bu husûs için güzâr eden ebhâsin meâli ma'lûm-ı hümayûnları buyurulmak için mukaddem Elçinin gönderdiği huşûnet-âmiz takrîr ile bu def'a gönderdiği taahhüd takrîri ve mukaddemce Devlet-i Aliyye tarafından verilen takrîrin aynı sûreti Pâye-i Serîr-i A'lâ-yı dâverânelerine arz olunmağla mütâlâa buyuruldukda mefhûm-ı maddede ma'lûm-ı hümayûnları buyurulur.

Rusya Devleti tarafından bu vechile takrîr alınmakdan fevâid-i adide hâsıl olduğu emr-i beyyin ve âşikârdır.

Evvelâ; fâidenin biri, Âsitâne'ye lâzım olan havâyic-i zarûriyye-i ibâdu'llâhı; "Ahidnâme-i hümayûnda mukayyed değildir ve ahdimiz mutlakdır." deyu İstanbul pişgâhından dilediği mahalle götüremez.

Sâniyen; bu def'a şart kılındığı üzere getireceği zehâyir ve eşyâ ancak Rusya diyârından nakledeceği eşyâya münhasır olup; "Ahidnâmede mutlakdır." deyu Devlet-i Aliyye tüccâr sefâyininin Karadeniz'den nakledecekleri zehâyir ve eşyâ naklini giderek kendülere hasr edemezler.

Sâlisen; Karadeniz'den Akdeniz'e ve Akdeniz'den Karadeniz'e gelip geçecek sefâyin hamûlesinin musahhah defteri görülmek meşrût olmağla sefinelerinde her ne dürlü emtia

var ise gerek İstanbul'da alıkonulsun ve gerek alıkonulmasun Devlet-i Aliyye'nin ma'lûmu olup âlât-ı harbiyyeden ma'dûd şeyleri geçiremezler.

Râbian; vasat-ı takrîrinde Devlet-i Aliyye'nin nizâm-ı mülkiyyesine hâlel verecek işde bulunmayacak ve bulunmak niyyeti olmadığını ifâde etmiş olmağla ahidnâmeden istinbât tarıkıyla fîmâ-bâ'd bir emr-i muzır teklif eder ise; *"Nizâm-ı mülkiyyemize mugâyirdir. Hattâ mukaddemâ takrîrde mastûrdur."* diyerek def-i mazarrata elde sened bulunmuş olur.

İşbu fevâid-i muharrereyi beyândan garaz keyfiyyet hakîkatiyle ma'lûm-ı şâhâneleri buyurulup kilid-i sulh mesâbesinde olan bu kazıyyenin bu vechile karîn-i temşiyet olması mahzâ hulûs-ı mülûkâneleri âsârından olduğu âşikâr olmağla bi-mennihi Teâlâ Devlet-i Aliyye'nin kâffe-i umûru ihlâsa mukârin dikkat ile karîn-i hüsn-i sûret olmak Dergâh-ı Hak'dan recâmız olduğu ve Elçiye verilen takrîr sûretiyle Elçinin memhûr takriri ahidnâme-i hümayûn defterine kayd ve sened olarak hıfz olunacağı ma'lûm-ı âlileri buyuruldukda emr u fermân şevketlü, kudretlü, kerâmetlü, adâletlü veliyy-i ni'metim efendim Pâdişâhımındır.

RUS TİCARET GEMİLERİNİN OSMANLI SULARINDA EMNİYETLERİNİN SAĞLANMASI

ОБЕСПЕЧЕНИЕ БЕЗОПАСНОСТИ РОССИЙСКИХ ТОРГОВЫХ СУДОВ В ОСМАНСКИХ ВОДАХ

İstanbul'da bulunan Rusya Elçisinin Rus tüccar gemilerinin Akdeniz'de Osmanlı Devleti'nin sularında Garp Ocakları ve Ülgünlülerin saldırılarına uğramamaları için gerekli tedbirlerin alınmasını istemesi üzerine konu kendisine havale edilen Kaptan-ı Derya Gazi Hasan Paşa'nın adı geçen ocaklara bu konuda gerekli emirlerin verildiği ve adamlar gönderildiğine dair yazısı.

173/A

Письмо о полученном поручении и соответствующих приказах, отданных Оджакам (военным корпусам) командующим Османским флотом (Каптан-ы Дерья) Гази Хасан Пашой, и направлении им людей в ответ на просьбу Российского Посла, находящегося в Стамбуле, о принятии необходимых мер для защиты российских торговых судов в Средиземном море, в водах Османского Государства от нападений вассальных стран Османского государства - Алжира, Туниса, Триполи и с Ульциня.

4 Ocak / января 1783

Rusya tüccâr sefâyinine Bahr-i Sefid'de Devlet-i Aliyye sularında Garb Ocakları ve Ülgünlü taraflarından taarruz olunmayıp emniyyetleri levâzımının istihsâli husûsu Rusya Elçisi tarafından bâ-takrîr istid'â olunduğuna binâen husûs-ı merkûm sâdır olan musahhah fermân-ı âlî mücebince Kapudân-ı Deryâ Vezîr-i mükerrem saâdetlü Gâzî Hasan Paşa hazretlerine havâle ve sûret-i nizâmı isti'lâm olundukda; "Devlet-i Aliyye'nin dost-ı ehabbı olan Rusya Devleti tüccâr sefinelerinin min-küllî'l-vücûh te'mîn ü tatmînleri bundan akdem ve bu defa matlûb olmakdan nâşi iktizâ edenlere mukaddem tenbîh ve tahrîr olunmuş olduğundan mâadâ bu defa

dahi Cezâyir-i Garb ve Tunus ve Trablusgarb ve Ülgün Ocakları taraflarına al'e-t-tafsîl tahrîrât irsâl ve ucâleten mahsûs âdem ihrâc ve tesyâr olunduğunu ve hâsıl Çuka Adası'ndan berüsünde Ocakhâ-i merkûme taraflarından sefâyin-i mezkûreye bir zarar îrâs etmemek üzre emniyyetleri husûsunu deruhde ve bu nizâmın halelden vikâyetine al'e-d-devâm dikkat ve nezâreti iltizâm ederim." deyu taahhüd-güne Vezîr-i müşârun-ileyh hazretleri memhûren [i]'lâm etmeleriyle sudûr eden fermân-ı âlî mücebince işbu mahalle kayd ü sebt olundu.

Fî 29 M. sene 1197¹

¹ Defterde, bu sayfanın kalan kısmı boştur.

RUSYA MASLATGÜZARININ, GÜRCÜ ESİRLERİN
ARAŞTIRILIP YOKLANMASINDA MÜSAMAHAKÂR
DAVRANILACAĞINA DAİR TAKRİRİ

НОТА РОССИЙСКОГО ПОВЕРЕННОГО В ДЕЛАХ
О СНИСХОДИТЕЛЬНОМ ОБРАЩЕНИИ ВО ВРЕМЯ
ДОСМОТРОВ К ГРУЗИНСКИМ ПЛЕННЫМ

Rusya Maslahatgüzarının; Osmanlı Devletince verilen takrirdе Müslümanlar için ızdırıp sebebi olduğu bildirilen Gürcü esirlerin araştırılıp yoklanması meselesinde müsamahakâr davranılacağı ve yeni gelecek Büyük Elçi Prensin'e de bu şekilde hareket etmesi için tavsiyede bulunulacağına dair takriri.

174

Нота Российского Поверенного в делах в ответ на ноту Османского Государства о волнующем мусульман вопросе снисходительного отношения к грузинским пленным во время досмотров и рекомендациях прибывающему вскоре Послу принцу Репнину продолжения подобного обращения к пленным.

Mart / Март – Nisan / апрель 1775

[s. 169]¹ Rusya Maslahatgüzârının takriri tercemesidir.

Cenâb-ı devletlerinden itâ buyurulan takrîrde Gürcü üserâsının husûsu ehl-i İslâm haklarında bâis-i kedûret ve sebeb-i ıztırâb ve zucret olmakdan nâşi iki devlet beyninde avn-i Hak ile râbıtagîr-i istikrâr ve müstahkem ve üstüvâr olan musâfât-ı hakîkiyyeye mürâaten bu husûsun meskûtün-anh kalıp min-[ba'd] icrâsı terk olunması irâde buyurulmuş.

Takrîr-i mezkûru devletlü Feldmareşal hazretlerine isâl eylediğimde ile'l-ân Gürcü üserâsını tecessüsde irâde-i aliyyelerine mürââten iğmâz ve müsâmahe eylediğimi Mareşal-i mûmâ-ileyh hazretleri be-gâyet istisvâb edip

vech-i meşrûh üzre ba'd-ezin dahi iğmâz ve müsâmahasına müdâvemet eylememi ve kezâlik iğmâza müdâvemet için vürûd edecek Büyük Elçi Prenç Repnin cenâblarına tavsiye ve sipâriş edeceklerini Cenâb-ı Devletlerine tahkik eylememizi tenbih etmekle ba'd-ezin işbu mâddenin icrâsı terk olunup meskûtün-anh kalması tarafımıza tenbih olunduğu misillü bundan böyle dahi Âsitâne'de bulunan elçilere tavsiye ve sipâriş olunup terkine müdâvemet olunacağını beyân zımnında işbu takrîrim Cenâb-ı Devletlerine takdim olunur.

Der-kayd-ı târih: Fi M. sene [11]89

¹ Defterde, bu sayfanın üst kısmı boştur.

VEFAT EDEN RUSYA KONSOLOSUNUN EŞİNİN EV VE
BAHÇESİNİN SATILIP BEDELİNİN TAM VE EKSİKSİZ
OLARAK ALINDIĞINA DAİR SENET

РАСПИСКА О ПОЛУЧЕНИИ ПОЛНОЙ СТОИМОСТИ
ЗА ПРОДАЖУ ДОМА И САДА СУПРУГИ
ПОКОЙНОГО РОССИЙСКОГО КОНСУЛА

Vefat eden Rusya Konsolosu Dinoyef'in eşinin vekili olan Baruch'un, adı geçenin Mikinos Adası'ndaki ev ve bahçesini devlete sattığı ve bedeli olan on iki bin beş yüz kuruşu tam ve eksiksiz olarak aldığına dair senet.

175

Расписка о получении Баручиным - представителем супруги покойного Российского Консула Диноева полной стоимости в двенадцать тысяч пятьсот курушей за проданный государству дом и сад на острове Миконос.

24 Temmuz / июля 1793

*Sened-i mezkûr Başmuhâsebe'ye dahi
kayd ve Kalem-i mezkûrda mahfûzdur.*

Mukaddemâ hâlik olan Rusya Konsolosu Dinoyef'in zevce-i metrûkesi Marya tarafından sâbitü'l-vekâle vekil olan Baruch nâm Rusyalu, mersûmenin Mikinos¹ Cezîresi'nde mutasarrıfe olduğu bir bâb menzil ve bâğçesini câ-nib-i mîriye fûrûht edip semen-i misli olan on iki bin beş yüz guruşu tamâmen ve kâmilten ahz ü kabz eylediğini müş'ir mesfûr Baruc'un verdiği bir kıt'a mûmzâ senedin² tercemesinde mûndericidir.

Sened-i merkûm Baruc'un kendü yediyle imzâ olunduğunu musaddık ve bu tarafda Rusya Maslahatgüzârının Kançılaryasında mahfûz kuyûda sebt ve kayd olunduğunu müş'ir zeyl-i senedde şerh verilip Kançılarya mührüyle temhîr ve Kançılır tarafından imzâ olundu.

Fî 15 Z. sene 1207³

¹ Mikonos (Yunanistan).

² Metinde "سندین" şeklindedir.

³ Defterde, bu sayfanın kalan kısmı boştur.

RUSYA KAPI KETHÜDASININ, DAHA ÖNCE
BAŞLATILMIŞ OLAN KALE İNŞAATININ
DURDURULDUĞUNA DAİR TAKRİRİ

Rusya'nın İstanbul'daki Kapı Kethüdasının; Rusya'nın inşasına başladığı kale Rusya arazisi içerisinde ve sınıra çok uzak bir yerde bulunmasına ve esasen bunun iki devlet arasındaki antlaşmaya aykırı olmamasına rağmen inşaatın bu konuda ortaya çıkan bazı haberlerden dolayı Rusya'nın bir gizli niyetinin olmadığı Osmanlı Devleti'nin malumu oluncaya kadar, olduğu gibi bırakıldığına dair takririnin tercümesi. (Takrirdaki "antlaşmaya aykırı olmama" ifadesinin gerçeği yansıtmadığına dair açıklamanın takriri getiren tercüman vasıtasıyla şifahen Kapı Kethüdasına bildirildiğine dair şerh vardır.)

176

НОТА РОССИЙСКОГО УПРАВЛЯЮЩЕГО
ВНЕШНИМИ СВЯЗЯМИ (КАПЫ КЕТХЮДАСЫ)
О ПРИОСТАНОВКЕ РАНЕЕ НАЧАТОГО
СТРОИТЕЛЬСТВА КРЕПОСТИ

Перевод ноты Российского управляющего внешними связями в Стамбуле о том, что начатое Россией строительство крепости находится на территории России и расположено очень далеко от границы и, несмотря на то, что данное не противоречит договору, между двумя государствами, строительство будет приостановлено как есть, пока Османскому государству не станет известно об отсутствии у России скрытых намерений, порожденных слухами. (Имеется отметка о том, что через переводчика, вручившего ноту Управляющему, было устно передано, что выражение в ноте «не противоречит договору» не отражает действительности).

8 Ocak / января 1755

[s. 170] Moskov Kapu Kethüdâsı mesfûrun verdiği işbu takrîri tercemesinde; "Müceddeden kal'a binâsı mugâyir-i ahidnâme değildir." deyu tahrîr eylemesi nefsü'l-emre mutâbık değildir. Zîrâ ahidnâme-i hümayûnun Üçüncü maddesinde; "Rusya Devleti tarafından Çerkaski Adası kurbünde müceddeden bir kal'a binâsı ve kezâlik Devlet-i Aliyye tarafından dahi Kuban hudûdunun Azak semtinde olan müceddeden bir kal'a inşâsı câiz ola." deyu hasran zikrolunmağla bu misillü hasr mâadâyı münâfî olduğu zâhir ü bâhir olmağla Kapu Kethüdâsı mesfûrun takrîrini getiren Tercemâmıyla lisânen ihbâr olunmuştur. Takrîrinin aym Mühimme torbasında hıfz olunmağla hîn-i iktizâda mürâcaat olunmak için bu mahalle kaydolundu.

İşbu terceme ash ile maan
Rebi'ul-evvel Mühimmesi tobrasında hıfz olunmuştur.

Âsitâne-i Saâdet'de mukim Rusya Kapu Kethüdâsından gelen takrîrin tercemesidir. Fi 24 Ra. sene [1]168.

"Bundan akdem taraf-ı Devlet-i Aliyye'den tavassut-ı dâileriyle irâd buyurulan umûr ve husûslara devletimin cevâb-ı dostânesini mutazammın tahrîrât-ı hulûsânesi bu def'a vürûd eden ulağla dâilerine vusûl bulup umûr-ı mezkûreden ez-cümle mühim ve muktezî olan müceddeden kal'a binâsı maddesine dâir haşmetlü Rusya İmparatoriçesi senâkârlarımın karâr-dâde olan cevâb-ı hulûsânesi ne güne olduğunu işbu takrîr-i sâdıkânem ile Hâk-i Pây-ı Aliyye-i Âsafânelerine kemâl-i şevk ve sürûr birle i'âm ve ifâdeye müsâraat olundu.

Binâsına şürû' olunan kal'a-i mezkûre eğerçi Rusya Devleti'nin derûn-ı dâire-i arâzisinde ve hudûdlardan kaîr vâfir bâid mesâfe bir mahalde ve binâsı şurût-ı ahidnâme-i hümayûna mugâyir olmayıp miyânede cârî olan musâfât ve muâhede ve merâsim-i hüsn-i civârîye riâyeten maddede-i mezkûre bundan iki sene mukaddem inşâsına mübâşeret olunmazdan taraf-ı Devlet-i Aliyye'ye dostâne irâd ve i'âm olunmuşidi ve binâen-aleyh dostluğa münâfî bir hâlet değil iken haşmetlü Rusya İmparatoriçe-

si mücerred miyânede cârî olan dostluk ve musâfâta riâyeti bu bâbda derkâr olduğunu isbât ve ihlâs-ı derûniyyesini beyân eylemek için bu maddede ilkâ olunan meşkûk haberler izâle ve def-i şekk ü şübhe eylemek için mübâşeret olunan kal'a binâsından keff-i yed ve bu maddede Rûsiyye Devleti'nin âhar güne zamîri olmadığı Devlet-i Aliyye'nin gereği gibi ma'lûm ve mütehakkı oluncaya değin i'mâline fimâ-ba'd müdâvemet eylemeksizin alâ-hâlihî terk olunmasına karâr vermişlerdir.

Binâen-aleyh Devlet-i Aliyye'nin irâde-i dostânesine mümâşât ile izhâr-ı rızâ ve ber-vech-i muharrer dostluk ve musâfât riâyetine derkâr olan ihlâs-ı derûniyyesi meşhûd-ı tab'-ı vâlâ-şânları buyuruldukda cânib-i Devlet-i Aliyye'den dahi devâm-ı dostluk ve musâfâta dâir olan temşiyet-i umûra ve hüsn-i muvâlâtın istikrâr ve istimrârına bezl-i himmet buyurulacağı me'mûl ve melhûzdur."

deyu Kapu Kethüdâsı mûmâ-ileyh dâileri ber-vech-i me'mûriyyet takrîr ve i'âm ve beyân eder.

İSTANBUL'DAKİ İNGİLTERE ELÇİSİNİN RUSYA'NIN
KİEV VE ÖZİ KALELERİ ARASINDA KALE İNŞA
ETMEKTEN VAZGEÇİRİLDİĞİNE DAİR TAKRİRİ

НОТА ПОСЛА АНГЛИИ В СТАМБУЛЕ О ПОЛУЧЕНИИ
ОТКАЗА РОССИИ ОТ СТРОИТЕЛЬСТВА КРЕПОСТИ
МЕЖДУ КИЕВСКОЙ И ОЧАКОВСКОЙ КРЕПОСТЯМИ

177

İstanbul'daki İngiltere Elçisinin; Rusya'nın Kiev Kalesi ile Özi Kalesi arasında, oradaki ahalisini korumak amacıyla bir kale inşa etmesinin iki devlet arasındaki antlaşmaya aykırı olup olmadığının gündeme gelmesi üzerine kendisinin bir yazı ile meseleyi İngiltere Kralına aksettirdiği, bu yazıda iki devlet arasında soğukluğa sebep olmaktan kaçınılması lüzumunun Rusya Devleti nezdinde dile getirilmesi gereği üzerinde durduğu ve İngiltere Kralının Rusya nezdinde sarf ettiği gayretin neticesi olarak Rusya'nın bu kalenin inşasından tamamen vazgeçirildiğine dair takririnin tercümesi.

Перевод ноты Посла Англии в Стамбуле о его письменном донесении Королю Англии возникшего на повестке дня вопроса о противоречии договору между двумя странами строительства Россией крепости между Киевской крепостью и Очаковской крепостью

для защиты своего населения, о сообщении в данном письме необходимости избегать охлаждения отношений между двумя государствами и о полном отказе России от строительства данной крепости в результате усилий, приложенных королем Англии в переговорах с Россией.

2 Mart / марта 1755

Âsitâne-i Saâdet'de mukim İngiltere Elçisinin takriri tercemesidir. Fi 18 Ca. sene [1]168.

"Rûsiyye Devleti tarafından Kiyev Kal'ası'yla Özi Kal'ası mâbeyninde ol havâlide sâkin ba'zı reâyâların muhâfaza ve muhârese zammında bir kal'a ihdâsına şûrû' eylemek üzre idüğünü Âsitâne-i Aliyye'de mukim devlet-i müşârun-ileyhâmın Kapu Kethüdâsı sene-i sâbıkada Hâk-i Pây-ı Devlet-i Aliyye'ye ilâm ve ihbâr eyledikde Devlet-i Aliyye dahi Kapu Kethüdâ-yn mûmâ-ileyhin verdiği işbu haberi ba'de'l-mülâhaza mahall-i merkûmda kal'a ihdâsı iki devlet beyninde câri olan dostluk ve muvâlâta halel verecek hâlâtdan mıdır, değil midir; bu dâilerinin ve bu cânibde mukim Nemçe Elçisinin re'y ve mülâhazalarına ihâle buyurup bu dâileri mâdde-i merkûmeye münâsib gerek Devlet-i Aliyye'nin ve gerek Rusya Devleti'nin şurût-ı ahidnâme-i hümayûna mürâât bâbında derkâr olan hüsn-i niyyet ve azîmetinin te'kid ve te'yîdine enseb gördüğümüz cevâbları tahrîran taraf-ı Devlet-i Aliyye'ye sâdıkâne takdim eylediğimizde bu dâilerinin ve Nemçe Elçisi mûmâ-ileyhin verdiğimiz ma'nâ ile iktifâ buyurulmayıp kal'a-i merkûmenin mahall-i mezkûrede ihdâsı mugâyir-i şurût-ı ahidnâme-i hümayûn olmak tarafına sarf-ı re'y buyurulup ve lâkin bu dâilerinin ve Nemçe Elçisi mûmâ-ileyhin dekâyık-ı mazmûn-ı şurût-ı ahidnâme-i hümayûna vukûf-ı tâmmımız olmamakdan nâşi husûs-ı mezbûr devletlerimiz mülâhazalarına ihâle olunması müstahsen buyurulmağa vâcibe-i hulûs ve sadâkatim olduğu üzre mâdde-i mezkûreyi haşmetli İngiltere Krah senâkârlarına tahrîrât-ı müekkede ve mükerrere ile ilâm ve beyân ve

Devlet-i Aliyye'nin devâm-ı dostluk ve istikrâr-ı muvâlâta derkâr olan meyl ü rağbetlerine muvâfık Rûsiyye Devleti tarafından dahi muâmele bi'l-misl olunması elzem ve enseb olduğuna binâen bâis-i bürûdet olacak azîmetden ictinâb eylemek muktezâ idüğünü Rusya Devleti cânibine gereği gibi ifhâm tarîkına mübâderet olunmasıyçün tahrîrât-ı merkûmem ile ikdâm-ı tâm eylediğimde Kral-ı müşârun-ileyh dahi levâzım-ı safvet-i kadîmesi muktezâsı üzre mâdde-i mezkûre şurût-ı ahidnâme-i hümayûna mugâyir midir, değil midir; nefsi'l-emri istikşâf kaydında olmaksızın dâmen-i gayret-i hulûsiyye dermiyân ve bezl-i himmet ve ber-vech-i germiyyet sarf-ı kelîmât-ı müessire ile devlet-i müşârun-ileyhi irzâ ve binâen-aleyh Rusya Devleti şerâyıt-ı muvâlât-ı müebbe-denin te'kid ve teşyîdine hâhiş-i derûnu olduğuna delîl-i kavî olmak üzre kal'a-i merkûmenin binâsından bi'l-küllîyye keff-i yed eylediğini taraf-ı Devlet-i Aliyye'ye ifhâm ve beyân eylediğini bu dâilerine ihbâr eylemiştir.

Husûs-ı merkûmun tasfiyesine bu dâileri taraf-ı Devlet-i Aliyye'den hâssaten me'mûr olduğum hasebiyle devletim tarafından temşiyet-i maslahata ikdâm-ı tâm ile azîmet ve mübâderet olundukca bu dâilerine peyderpey haberler vürûd etdiğinde cânib-i Devlet-i Aliyye'ye sâdıkâne ilâm ve ifâde olunmakda kusûr olunmamıştır. El-hâletü hâzihî husûs-ı merkûmun husûl-pezîr olduğunu müş'ir Kral-ı müşârun-ileyh tarafından cevâb-ı kat'iyi

huzûr-ı aliyye-i Âsafânelerine arz ve i'âm eylemem bâbında bu dâîlerine tenbîh olunmuşdur. Nefsü'l-emrde Rûsiyye Devleti tarafından husûs-ı merkûmda Devlet-i Aliyye'nin hâtrına mürâ'ât olduğu Kral-ı müşârun-ileyhin meşhûdu olmağla bâis-i memnûniyyeti ve cânib-i Devlet-i Aliyye'den müşârun-ileyhin hulûs-ı¹ taviyyeti istihsân buyurulup mâdde-i merkûmenin temşiyeti husûsu, taraflarına ihâle buyurulmağla bu bâbda gayret ve hamiyyeti semeresi zâhir olduğundan fevka'l-gâye memnûn ve mesrûr olup inşâallâhü Teâlâ Rûsiyye Devleti istikrâr-ı muvâlât ve musâfâta [s. 171] bu defa meyl ü rağbetini izhâr ve beyân eylediği vech üzre bundan böyle dahi te'kid-i esâs-ı meveddete vesîle olur muâmeleye mübâderet eylemesi Kral-ı müşârun-ileyhin melhûzu olmağla bu emr-i hayr-eserin istikrâr ve imtidâdına Kral-ı müşârun-ileyh cânibinden dahi sarf-ı makdûr olunmasıyla ikâz-ı fitne ile me'lûf olup beyne'd-düvel dostluğa muhil ve ârâmiş veistirâhat-ı ibâda muzır sû'-i kasdda olanların irâdât-ı bâtlalarına adem-i nüfûzu müşârun-ileyhin me'mûlû olup tarafından temşiyet-i hizmet-i Devlet-i Aliyye'de her hâlde icrâ-yı merâsim-i hulûs ve sadâkat olunacağına itimâd buyurulması matlûb ve merâm olduğunu taraf-ı Devlet-i Aliyye'ye

iş'âr ve beyân olunması taraflarından bu dâîlerine emir ve tenbîh olunmuşdur ve Kral-ı müşârun-ileyhin sâlifü'z-zikr gelen tahrîrâtından mâadâ el-yevm Peterburg şehrinde mukim İngiltere Elçisinin dahi dâîlerine bu defa bir kıta mektûbu gelip hulûsa-i mefhûmunda Rûsiyye Devleti'nin miyânede cârî şerây-ı safvet ve meveddete vücûhla riâyet eylemek câygîr-i derûnu olmakdan nâşi taraf-ı Devlet-i Aliyye'ye mücib-i bürûdet ve igbirâr-ı hâtrâ müeddi harekâta ser-i mü rzâ verilmeyip Devlet-i Aliyye'ye tâbi' hükkâm ve zâbitân ile icrâ-yı muâmele-i dostâne ve cümlelerin hakkında izhâr-ı dostluk ve muâmele bi'l-mücâmele etmeleri için Rûsiyye hudûdlarında olan ceneral ve zâbitâmna tenbîhât-ı ekide irsâl ve tesyîri bu dâîlerine i'âm ve ihbâr olduğu muhât-ı ilm-i âlem-ârâ-yı Âsafâneleri buyuruldukda Kral-ı müşârun-ileyhin taraf-ı Devlet-i Aliyye'ye olan sıdk-ı niyyet ve hulûs-ı taviyyetine bu dâîleri imtisâl ve iktidâ ve Elçisi bulunduğum hasebiyle pişe-i sadâkatim muktezâsınca Âsitâne-i Saâdet-âşiyânede me'mûr olduğum Elçilik hidmetiyle müddet-i ikâmetimde hidemât-ı aliyyede sarf-ı miknet ile tahsil-i rzâ-yı yümn-iktizâ-yı Devlet-i Aliyye'ye bezl-i vüs' ve kudret edeceğimde istibâh buyurulmaya."

deyu Elçi-i mûmâ-ileyh dâîleri tahrîr eder.

¹ Metinde "hulûs ve" şeklindedir.

İSTANBUL'DAKİ NEMÇE ELÇİSİNİN RUSYA'NIN KALE
İNŞASINDAN VAZGEÇİRİLDİĞİNE DAİR TAKRİRİ

НОТА ПОСЛА АВСТРИИ (НЕМЧЕ) В СТАМБУЛЕ О
ПОЛУЧЕНИИ ОТ РОССИИ РЕШЕНИЯ ПРЕКРАТИТЬ
СТРОИТЕЛЬСТВО КРЕПОСТИ

İstanbul'daki Nemçe Elçisinin; Roma İmparatoricesinin, dostluğa verdiği önemden dolayı İngiltere Kralı ile birlikte hareket etmeleri sonucu Rusya'nın kale inşasından vazgeçirildiği ve inşaatın bırakılması için mahalline emir gönderildiği, kendisinin de İmparatoriçe tarafından bu durumu Osmanlı Devleti'ne bildirmekle görevlendirildiğine dair takririnin tercümesi.

178

Перевод ноты Посла Австрии (Немче) в Стамбуле о том, что императрица Рима, учитывая важность дружбы, в результате совместных действий с Королем Англии добились отказа России от строительства крепости, был отдан приказ местным полномочным о прекращении строительства, и что Императрица поручила ему уведомить об этом Османское государство.

23 Şubat / февраля - 4 Mart / марта 1755

İşbu üç kıt'a takrîrlerin tercemeleri asıllarıyla maan cümlesi bir yere rabt ve altmış sekiz Rebi'ul-evvel Mühimmesi tobrasında hıfz olunmuştur.

Nemçe Elçisinin takrîri tercemesidir. Fî-evâsıtı Ca. sene [1]168.

"Devlet-i Aliyye ile Nemçe Devleti beyninde cârî şerâyıt-ı dostluk ve muvâlâta haşmetlü Roma İmparatoriçesi tarafından yerlü yerinde riâyet ve musâfât ve muâhedenin hıfz ve mürâât bâbında derkâr olan sebât ve metâneti kıyâsdan efzûn olduğundan mâadâ müşârun-ileyhâ ile dostluk ve musâfât üzre olan düvelin dostlukları tatarruk-ı halelden masûn kılınması câygîr-i derûniyyesi olmağın işbu hüsn-i tedbire teşebbüs ve haşmetlü İngiltere Kralı senâkârlarıyla ale'l-ittifâk sarf-ı himmet ve bezl-i miknet ve Rûsiyye Devleti ile istihkâm-pezîr olan dostluğa riâyet ile kal'a binâsı terk etdirilmesiyçün ibrâm ve ilhâhda kusûr eylemediklerine binâen İmparatoriçe-i müşârun-ileyhâ bu bâbda

merâmlarına muvaffak ve mukaddemâ cânib-i Devlet-i Aliyye'ye ve Rûsiyye Kapu Kethüdâsı kendü devleti tarafından i'lâm ve ifâde eylediği vech üzre Beç şehrinde mukim devlet-i müşârun-ileyhâmn Elçisi dahi kal'a-i merkûmenin binâsı terk olunmak için Rûsiyye İmparatoriçesi'nin tenbih-i katîleri mahalline irsâl ve tesyîr olunduğunu müşârun-ileyhâya ifhâm ve beyân etmekle husûs-ı mezbûru cânib-i Devlet-i Aliyye'ye arz ve i'lâm eylemem için İmparatoriçe-i müşârun-ileyhâ tarafından hâssa-ten me'mûr olmuştur."

deyu Elçi-i mûmâ-ileyh dâileri tahrîr eder.

İSTANBUL'DAKİ İNGİLTERE ELÇİSİNİN RUSYA'NIN KALE İNŞASINDAN VAZGEÇME KARARINDA SAMİMİ OLDUĞUNA DAİR TAKRİRİ

İstanbul'daki İngiltere Elçisinin; Rusya'nın kale inşa etmekten vazgeçme kararında samimi olduğu, İngiltere'nin Petersburg Elçisinden gelen yazıdan Rusya'nın iki devlet arasındaki dostluğu koruma gayreti içerisinde bulunduğunun anlaşıldığı, Rusya'nın bu kararına aykırı hareket etmesinin hem kendi şanına yakışmayacağı hem de İngiltere Kralına bu konuda verilen sözlere aykırı olacağı, Osmanlı Devletince bu konudaki şüpheleri gidermek üzere kalenin şu anki durumunu yerinde görmek üzere oraya güvenilir bir adam gönderilebileceği, esasen İngiltere Kralının, Osmanlı Devleti'nin komşu ülkelerle olan dostluğunun artmasına gayret edilip hiçbir şekilde soğukluğa izin verilmeyeceği ümidinde olduğuna dair diğer takririnin tercümesi.

179

НОТА ПОСЛА АНГЛИИ В СТАМБУЛЕ ОБ ИСКРЕННИХ НАМЕРЕНИЯХ РОССИИ ОТКАЗАТЬСЯ ОТ СТРОИТЕЛЬСТВА КРЕПОСТИ

Перевод другой ноты Посла Англии в Стамбуле об искренних намерениях России отказаться от строительства крепости; об указании в письме Посла Англии в Петербурге на ясность усилий России по сохранению мира между двумя государствами; о том, что обратные действия России нанесут урон ее репутации, а также нарушат слово, данное Королю Англии; о возможности направления Османским государством надежного человека, чтобы развеять сомнения и ознакомиться на месте с ситуацией вокруг крепости; о том, что Король Англии надеется, что Османское государство, в принципе, ни в коем случае не допустит охлаждения отношений с соседями и будет способствовать укреплению дружбы.

13 Mayıs / мая 1755

Bu takrîrin tercemesi dahi ash ile maan bâlâda mukayyed olan takrîrlerin yanlarına rabt ve cümlesi mâh-ı mezbûr Mühimmesi tobrasında hufz olunmuştur.

İngiltere Elçisinin diğer takrîri tercemesidir. Fi-gurre-i Ş. sene [1]168.

"Der-i Devlet-i Aliyye'de hidmet-i ikâmet ile bu dâîlerinin me'mûr olduğum Elçilik sekiz seneye bâliğ olup müddet-i merkûmede sebkât eden hulûs ve sadâkatim meşhûd-ı Devlet-i Aliyye buyurulmuştur ve tezâyüd-i şân ve nâmûs-ı saltanat-ı seniyye câygîr-i derûnum olmakdan nâşi hilâf-ı rızâ bir nesne sevk veyâhûd iğfâl eylemek taraf-ı dâîlerinden kat'â mutasavver değildir.

Rûsiyye Devleti'nin el-yevm sıdk ve hulûsı derkâr ve hüsn-i niyyet-i kaviyyesi tâmdır ve miyânede câri olan safvet ve mahabbetin kemâ-yenbağı hufz ve mürââtına devlet-i müşârun-ileyhâ tarafından dem be-dem sarf-ı maktûr olunduğu Petreburg şehrinde mukîm İngiltere Devleti Elçisinin bu dâîlerine gelen tahrîrâtından meczûmumdur. Bu takdîrce kal'a binâsına dâir devlet-i müşârun-ileyhâmın te'kid-i kelâm ile verdiği cevâb-ı dostânesinin hilâfına tasaddi eylemek mugâyir-i şân ve vakârına muhil hâlât hudûsüne rızâ vermeyeceği ve verdiği kelâmın İngiltere Kralına dahi kemâl-i hulûs ile te'kid ve tasdik eylemiştir ve ma'lûmum olduğu mertebe hudûdları muhâfazasına me'mûr olanlar havâli-i hudûda olur olmaz tâîfeyi uğratmayıp serseri geşt ü güzâr ve mechûl eşhâsdan ravâbıt-ı musâfât ve muâmele-i dostâneye bir güne hâlel tatarruk eylememek ve mücerred buna binâden âde-güşâ-yn basîretleri kemâlde; yogîse kendü hâllerinde olanlara hudûdlarına duhûlû kat'â memnû' değildir ve'l-hâsıl bu husûsda

bi'l-küllîyye def'-i sû-i zan ve tahsîl-i itmi'nân-ı tâm için kal'a-i mezkûrenin keyfiyyet-i hâlini ber-vech-i dikkat muâyene ve müşâhede eylesine Devlet-i Aliyye'nin mu'temed kullarından bir kimse ta'yîn ve yedine Rusya Kapu Kethüdâsının yol senedi verilip ya yalnız veyâhûd Kapu Kethüdâsı mûmâ-ileyhin âdemi refâkatıyla mahalline irsâl ve tesyîri müstasveb buyurulur ise inşâallâhü Teâlâ Rûsiyye Devleti'nin verdiği kelâmın hilâfına rızâ vermeyip dostluk devâmında sebât-ı kademi derkâr idüğü ma'lûm-ı devletleri buyuruldukda İngiltere Kralı ihlâskârlarının merâm-ı mahsûsa ve matlûb-ı derûniyyesi olduğu üzre Devlet-i Aliyye ile hem-civâr olan devletler beyninde pezirâ-yn istihkâm bulan safvet ve mahabbet yevmen fe-yevmen mütezâyid olmasına himmet ve dostluk ve musâfâhın tebrîdine vechen minel-vücûh rızâ verilmeyip izdiyâd-ı şân-ı Saltanat-ı Seniyye'ye vesîle olur semere-i sulh ve salâhın ale'd-devâm tahsîli ile hâlâ revnak-efzâ-yn taht-ı serîr-i hüsvânâ olan şevketlû, kudretlû Pâdişâh-ı ma'delet-penâh hazretlerinin sâye-i girân-mâye-i mülûkânelerinde müreffehül-bâl olup sûretâ dostluk dâîyesiyle âsâyiş-i emn ü emâna hâlel vermek kasdında olanlar tard olunmalarına himem-i aliyye mebzûl buyurulacağı Kral-ı müşârun-ileyhin me'mûl ve melhûzudur."

deyu Elçi-i mûmâ-ileyh dâîleri tahrîr eder.¹

¹ Defterde, bu sayfanın kalan kısmı boştur.

İZMİR VS. YERLERDE ASAYİŞİ BOZAN VENEDİK
ASILLI HIRVAT VS. GRUPLARA MENSUP KİŞİLERİN
RUSYALI DİYE HİMAYE EDİLMEMESİ HAKKINDA RUS
ELÇİSİNE VERİLEN TAKRİR

НОТА, ВРУЧЕННАЯ РОССИЙСКОМУ ПОСЛУ
О ПОКРОВИТЕЛЬСТВЕ ПРЕДСТАВИТЕЛЕЙ
ХОРВАТСКИХ И ДРУГИХ ГРУПП ВЕНЕЦИАНСКОГО
ПОДДАНСТВА, НАРУШАЮЩИХ ПОРЯДОК В
ИЗМИРЕ И ДРУГИХ МЕСТАХ ПОД ПРЕДЛОГОМ, ЧТО
ОНИ РУССКИЕ

180

Osmanlı ülkesinin sahillerinde, Akdeniz adalarında ve bilhassa İzmir'de ikamet eden veya tüccar gemileriyle oralara gelmiş olan Venedik tebaasından Hırvat, Kefalonyalı, Zantalı ve Korfuluların buralarda kavga, kargaşa ve anarşi çıkarıp halkın huzurunu bozmalarından ve çeşitli zararlara yol açmalarından dolayı Venedik elçilerine bunların himaye edilmemesi hususunda devamlı tembihte bulunulduğu, buralarda asayişin sağlanması çok önemli olduğundan, bu sayılan gruplardan olup Rus gemilerinde ücretle istihdam edilen denizcilere ve Rusya'da yerleşik iken iş veya ticaret için buralara geldikleri konsolos defterlerinde kayıtlı bulunmayanlara Rusya konsolosları tarafından Rusyalı diye sahip çıkılmamasına dair Osmanlı Devleti tarafından Rus Elçisine verilen takrir.

Нота Османского государства Российскому Послу относительно того, что в связи с тем, что хорваты, жители Кефалинии, Закинфа и Корфу венецианского подданства, проживающие на берегах Османского государства, на островах Средиземного моря и, в особенности, в Измире, либо прибывшие туда на торговых судах, сеют там ссоры, беспорядки и анархию, нарушая спокойствие жителей, и причиняют различный ущерб, Венецианских Послов постоянно предупреждают, о том, чтобы они не покровительствовали им, в связи с важностью сохранения здесь общественного порядка, а Российским консулам не нужно воспринимать моряков из этих групп лиц, трудоустраиваемых за плату на российские суда и не отмеченных в консульских книгах, будучи в России, как прибывающих работать или торговать и покровительствовать им как россиянам.

10 Mayıs / мая 1797

[s. 172] *Venedik Hırvatlarıyçün cânib-i Devlet-i Aliyye'den Rusya Elçisine verilen takrirdir.*

Memâlik-i mahrûse sevâhilinde ve Akdeniz cezîrelerinde bâ-husûs İzmir şehrinde mütemekkinen ikâmet ve tüccâr sefâyiniyle ol mahallere vürûd eden Hırvat ve Kefalonya ve Canta¹ ve Korfalu² Venedik reâyâsı öteden berü haşîn ve anûd tavâif-i habâset-âlûd olduklarından bulundukları mahallerde ahâlî ve reâyânın insilâb-ı emniyyetini mûcib ve ihtilâl-i nizâm-ı bilâdî müstevcib nice efâl-i şeniâ ile me'lûf olup aralık aralık ihdâs-ı gavgâ ve cidâl ve ibâdu'llâha vücûh-i mütenevvia ile nice hasâretler isâlinden hâlî olmamalarıyla bu keyfiyyet bi'd-defaât Dersââdet'de mukîm Venedik elçilerine işâr ve bu makûle habâsetkârânın men' u defîne dikkat ve Venedik konsolosları dahi ol eşhâs-ı şenâat-ihtisâsı himâyeden mücânebet eylemeleri elzem-i levâzımdan idüğü tekrâr ale't-tekrâr mûmâ-ileyhim

Venedik elçilerine ihbâr olunduğuna mebni ale'd-devâm bu emr-i mühimme nezâret ve bu bâbda konsoloslarına iktizâ eden vesâyâyı ber-vech-i ekîd telkîn birle hüsn-i nizâma mugâyir evzâ' u etvârdan ve bu makûle eşhâsa izhâr-ı sahâbetden dâimâ tahzîr eylemeleri lâzımeden iken dikkat olunmadığından hüsn-i civâriyyete ve şart-ı meveddete mugâyir mahal be-mahal nice fesâdâtın ve cemî' ahâlî ve sekenenin adem-i emniyyetlerini müstelzim nice hâlât-ı kerîhe vukû' bulmakda olup hattâ bundan akdemce şehr-i İzmir'de ehl-i İslâmdan ve zümre-i Yeniçeriyândan bir nefer yasakçıyı âlet-i harb ile darb ve katl etdiklerinden mâadâ ferdâsı yasakçı-i mezbûrun sâir yoldaşlarıyla dahi derûn-ı şehirde harb ü cidâle mücâseret ve esnâ-yı cidâlde tekevvün eden harîk vesîlesiyle ahâlî ve reâyânın emvâl

¹ Zante, Zakynthos (Yunanistan).

² Korfu (Yunanistan).

ve eşyasını dahi gasb ve gâret ve bu vechile izhâr-ı envâ'-ı şenâat ve fezâhat birle İzmir gibi bir belde-i ma'mûrenin bu derece hasârete mübtelâ olmasına bâis oldukları âmmenin ma'lûmu olan keyfiyyâtdan olmağla tâife-i merkûmenin aralık aralık mütecâsir oldukları fezâhâtın ihtimâl-i vukûunu fîmâ-ba'd men' ve fesâdlarını külliyyen def birle şehir-i mezkûru hüsn-i nizâma ifrâğ ve gerek İzmir şehrinin ve gerek sâir iskelelerin tavâif-i mezkûre mazarratından masûniyyetini müstelzim olacak vesâili tahsîl ve isbâğ etmek husûsu derece-i vücûbda olduğuna binâen tavâif-i mezkûreden Rusya'da tavattun ve temekkün etmiş olup ba'zı umûr-ı lâzime rûyeti yâhûd berây-ı ticâret memâlik-i mahrûse iskelelerine vürûd eyledikleri konsolosların yanında mevcûd mümzâ defter ile müsbet

olanlardan mâadâsına "*Rusyaludur*" deyu sâhib çıkmamak ve Akdeniz'de geşt ü güzâr eden Rusya sefâyininin ba'zan mellâhları bu makûle eşhâsdan müterekkib oldukları ma'lûm olmağla mücerred Rusya sefinelerinde gemicilik etmeleri hasebiyle Rusyalu addolunmayıp ve bu vesîle ile Rusya konsolosları sâhib çıkmayıp ücret ile işler hademe misillü yine Venediklü addolunmak iktizâ edeceğine mebni râğbetlü Rusya Devleti Elçisi dostumuzun mecbûl olduğu insâf ve dirâyeti muktezâsınca nizâm-ı sâlifü'l-beyânın vikâyesine ale'd-devâm ikdâm ve gayret edeceği meczûm olmağla sûret-i nizâm ma'lûmu olmak için işbu takrîr terkîm ve imlâ ve Elçi beğ dostumuza i'tâ olundu.

Der-kayd-ı târih: 13 Za. sene [1]211¹

¹ Defterde, bu sayfanın kalan kısmı ile daha sonra gelen 173 numaralı sayfa boştur.

RUSYA TÛCCARLARI İÇİN YENİ BİR GÛMRÛK TARİFE
DEFTERİ TANZİM EDİLMESİNE DAİR MUKAVELE
SENEDİ

Rusya tüccarları için uygulanmak üzere 1782 tarihinde düzenlenip 1783 tarihli Osmanlı - Rusya Ticaret Muahedesi ile sürekli yürürlükte kalması kararlaştırılmış olan gümrük tarifesi-nin, mal fiyatlarındaki değişim nedeniyle Osmanlı Devleti'ne zararlı olmaya başlaması üzerine yeni bir tarife hazırlanması konusunda her iki devletçe varılan anlaşma neticesinde; yeni tarifenin diğer milletlerin tarifelerinin değişmesinden sonra ilan edilmesi ve o zamana kadar eskisinin geçerli olması, Rusya tüccarına geçiş için zaman tanınması, tarifede yazılı olmayan mallar için, maddede belirtilen grupların tarifelerinin uygulanması, Rusya tüccarlarının ellerindeki yol emirlerine, yeni tarifeden dolayı gümrük eminleri ile aralarında anlaşmazlık çıkmaması için açıklama yazılması, tarife defterlerinin iki tarafın rızasıyla her on iki senede bir yenilenmesi hususlarında Osmanlı ve Rusya devletlerinin murahhasları tarafından tanzim ve mübadele olunan mukavele senedi.

181

ДОГОВОРНОЕ ОБЯЗАТЕЛЬСТВО О ПРИМЕНЕНИИ
НОВОГО СПИСКА ТАМОЖЕННЫХ ТАРИФОВ ДЛЯ
РОССИЙСКИХ ТОРГОВЦЕВ

Договорное обязательство, составление и обмен которыми осуществили представители османского и российского государств, о том, что, в результате договоренности между двумя странами о подготовке нового тарифа, в связи с изменением цен на товары и убыточностью для Османского государства таможенных тарифов, определенных в 1782 году для применения к российскому торговцам и закрепленных в османско-российском торговом договоре от 1783 года как постоянно действующих, будет объявлен новый тариф после изменения тарифа других народов и до этого времени будет действовать старый; будет выделен переходный период для российских торговцев, к товарам, не прописанным в тарифах; будут применяться тарифы групп, указанных в статье; в путевых листах, имеющих на руках российских торговцев, будет указываться разъяснение, во избежание недопониманий с главой таможни из-за нового тарифа; таможенные списки с согласия обеих сторон раз в каждые двенадцать лет будут обновляться.

22 Ağustos / августа 1799

[s. 174]

Sûret-i imzâ

El-mesrûru min-zehhârî füyûzî Bârîhi'l-müteferridi bi'l-bekâ

Es-seyyid İbrâhîm İsmet

El-kâdî bi-askeri Rumili, sâbıkâ, -gufire lehû-

Câ-yı mühûr

Sûret-i imzâ

El-müteşebbîsü bi-ezyâlî inâyeti'l-Meliki'l-A'lâ

Ahmed Âtîf

Reîsü'l-küttâb, hâlâ

Câ-yı mühûr

Bâis-i tahrîr-i hurûf oldur ki:

Târih-i hicretin bin yüz doksan altı ve milâd-ı Hazret-i İsâ'nın bin yedi yüz seksen iki senesinde Rusya tüccarı hakkında tertib olunan ta'rifeye yine târih-i hicretin bin yüz doksan yedi ve milâd-ı Hazret-i İsâ'nın bin yedi yüz seksen üç senesinde mün'akıd olan Ticâret Muâhedesi müfâdınca ile'l-ebed mer'î tutulmak üzere eğerçi tanzim olunmuş olup ancak mürûr-ı ezmân ile kıymet-i emtiada vâkı' olan tegayyürâtdan nâşî ta'rifeye-i merkûme Devlet-i Aliyye'nin

mesâlihine muzır olmuş olduğu ecilden şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü, veliyy-i ni'metimiz Pâdişâh-ı Âl-i Osmân Efendimiz hazretleriyle haşmetlü, menziletlü Cemî' Rusyaların İmparatoru ve Pâdişâhı cenâbları beyninde bir yeni ta'rifeye akdine dostâne karâr vermeleriyle biz ki, Devlet-i Aliyye'nin imzâmızda mastûr merâtib-i celîlesini ihrâz etmiş me'mûrlarıyız; İmparator-ı müşârun-ileyhin Deraliyye'de mukim Fevka'l-âde Murahhas Orta Elçisi olup

Santa An rütbesi Kavalieri ve Sen Jan¹ tarîkının rütbe-i ulâsı Kumandanı olan rütbetlü, asâletlü Vasili Tamara² dostumuz ile bi'l-müzâkere işbu bin iki yüz on dört senesi mâh-ı Rebîu'l-evvel'inin yigirminci günü esâs-ı âti'z-zikr üze ta'rife-i cedidenin rabtına tarafımızdan ibtidâr olunmuştur:

Evvelen: Rusya Devleti ile Devlet-i Aliyye beyninde olan şurût ve uhûd lâzimesince mil-i sâire ve be-tahsis haklarında ziyâde müsâade olunan tavâyif şimdiki ta'rifelerini tebdil ve yenisini kabûl eylediklerinde Rusyalunun ta'rife-i cedidesi i'ân ve işâa olunup ol vakte değin eski ta'rife tamâmen icrâ birle yenisı gayr-i merbût addoluna.

Sâniyen: Mil-i sâirenin ta'rifeleri rabt ve karâr bulduktan sonra Rusya tüccârına umûr-ı ticâretlerini tanzim zımnında mühlet verilip mühlet-i mezbûre cemî' mil-i sâireye verilecek mühletden dün ve dört aydan ekal olmaya.

Sâlisen: İşbu ta'rife-i cedîdede tasrîh olunmayan emtia her kangı tâifeye hâssaten müteallik ise emtia-i merkûme için ol tâife ile rabt olunan ta'rife Rusya tüccârı haklarında dahi câri ve mer'î olup ta'rifelerden hâric tevârüd eden emtia ve eşyâdan yine ahidnâme-i hümayûn mücebine yüzde üç hesâbı üze resm-i gümrükleri alına.

Râbian: Âsitâne-i Saâdet'den baid olan mahallerde ümenâ-yı gümrük ile Rusya tüccârı beyninde merreten ba'de-merretin vâkı' olan galat ve münâzaâtı ber-taraf etmek için Rusya tüccârı, emtiaları resm-i gümrüğünü karâr bulan ta'rife mücebine edâ eylemeleri husûsu yedlerine verilen yol evâmirinde zikr ve tasrîh oluna.

Hâmisen: Emtia ve eşyânın kıymetleri vakt ü hâle nazaran ba'zan terakkî ve ba'zan tenezzül bulmakda olduğundan beher on iki senede ta'rife defterlerinin kıymet-i eşyâya tatbikan ahidnâme-i hümayûn mücebine yüzde üç hesâbı üze resm-i gümrükleri vaz'ıyla terâzi-i tarafeyn ile tecdidi veyâhûd alâ-hâlihâ ibkâsı karâr-[dâ]de olmağla bi't-terâzi üslûb-i meşrûh üze rabt ve tanzim olunan ta'rife defteri, tecdidi vakti olan on iki sene hitâmına dek düstûru'l-amel olmak için iktizâ eden mahallere sûreti i'tâ oluna.

Hâtime: Bâlâda beyân olunduğu üze Devlet-i Aliyye-i ebediyyü'd-devâm tarafından bu husûsa Murahhas ve me'mûrlarız. Li-ecli't-tasdîk ta'rife defterini ve işbu mukâvele senedini hattımız ile imzâ ve mührümüz ile hatm edip Elçi-i mûmâ-ileyh tarafından dahi hatm ve imzâ olunan defter-i ta'rife ve aynı sened ile mübâdele olundu.

Hurrire³ fi'l-yevmi'l-ışrîn min-şehri Rebî'l-evvel li-sene erbaa-aşer ve meteyn ve elf [20 Ra. 1214]⁴

¹ St. John Nişanı (Order of St. John).

² Rus Murahhas Orta Elçisi Vasily Stepanovich Tomara (ed. 1797-1802).

³ Metinde "حرره" imlası ile.

⁴ Defterde, bu sayfanın kalan kısmı boştur.

OSMANLI VE RUSYA DEVLETLERİ ARASINDA
AKDOLUNAN TİCARET MUAHEDESİNİN OSMANLI
PADİŞAHI TARAFINDAN TASDİK EDİLDİĞİNE DAİR
TASDİKNÂME-İ HÜMÂYUN

Rusya Devleti'nin müstakil bir ticaret antlaşması yapılması isteğini dile getirmesi üzerine her iki tarafın murahhasları arasında yapılan görüşmeler neticesinde varılan mutabakat çerçevesinde Kaynarca ve Aynalıkavak antlaşmalarına uygun olarak; her iki ülke ahalisinin diğer ülke deniz, nehir ve topraklarında bulunmaları durumunda serbest dolaşım, alışveriş, ticaret, seyahat, ikamet, giyim kuşam, yol güvenliği vs. hususlarda sahip oldukları haklar, sağlanacak himaye, kolaylık, imtiyaz ve yardımlar, yiyecek vs. ihtiyaçlarının tedariki, ticaret, borç, ceza vb. konularda hukuken tabi olacakları esaslar, vefatlarında geride bırakacakları mallar, kendi aralarındaki anlaşmazlıkların halli, mahkeme görevlilerinin Rusların evlerine girmesinde, katl vb. durumlarda ve iki devlet arasında düşmanlık ortaya çıktığında uygulanacak prosedürler, yanlarında bulundurabilecekleri altın ve gümüş paralar, ülkelerine götürebilecekleri ticarî mallar, ödeyecekleri gümrük, vergi vs. miktarları, gümrük tarifeleri ve nisbetleri, gümrükten muaf eşya, geçiş belgesi (mürur tezkiresi), yol izni ve pasaport, cizye talebi, içki tedariki ve nakli, şıra sıkma, mesken ve ticari emtianın konulması için depo vs. edinme, dellal istihdamı, poliçe kullanımı, kefalet, iflas, konsolosluk açma, konsolosların koruma için eleman istihdam etmesi ve ülkesinin bayrağını asması, yargılanması, mahkemelere getirtilmesi, tercümanların muafiyetleri, gemilerle ilgili tamir, kaza, resmî ve askerî gemilerle ilişkiler, taşımacılık, kiralama, navlun, yük taşıma kapasite ölçüleri, taşınan yükün beyanı, izin belgesi, İstanbul ve Çanakkale boğazlarından geçiş, içindeki insan ve malların kontrolü, mallara el koyma, savaş durumunda getirilen kısıtlamalar, düşman devlete götürülmeyecek mallar, ihracı yasak malların nakli, bayrağa kefil olma, korsanlık faaliyetleri, Rus gemilerinin Mağrib Ocakları korsanlarına karşı korunması, bunlar tarafından esir edilenlerin serbest bırakılması ve gasbedilen gemi, mal ve eşyalarının geri alınması vb. konular ile haberleşmenin hızlandırılması, Osmanlı Devleti ile Fransa ve İngiltere devletleri arasındaki ahitnamelerde yazılı olup da bu antlaşmada yazılı olmayan hususların bu antlaşmada da yazılı olduğunun kabul edilmesi, görevlilerin bu antlaşmanın hükümlerini yerine getirmekle sorumlu olması vs. hususlarda iki nüsha olarak tanzim olunan seksen bir maddelik ticaret muahedesinin Osmanlı Sultanı I. Abdülhamid tarafından kabul edildiğine dair tasdiknâme-i hümayun. ("Bu ticaret muahedesinde yazılı şartların aynen kabul edildiğine" dair üzerine hatt-ı hümayun çekilmiş olduğu şerhi vardır.)

182

РАТИФИКАЦИОННЫЙ ДОКУМЕНТ О
РАТИФИКАЦИИ ОСМАНСКИМ ПАДИШАХОМ
ТОРГОВОГО ДОГОВОРА ПОДПИСАННОГО МЕЖДУ
ОСМАНСКИМ И РОССИЙСКИМ ГОСУДАРСТВАМИ

Ратификационный документ о принятии и ратификации османским султаном Абдульхамидом I торгового договора, состоящего из восьмидесяти одного пункта, составленного в двух экземплярах, заключенного согласно заявлению Российского государства о пожелании иметь отдельное торговое соглашение, в рамках договоренностей, достигнутых в результате переговоров между представителями обеих сторон, согласно Кайнарджийскому и Айналыкавакскому договорам, где указано о правах населения обеих стран на свободное передвижение, куплю-продажу, торговлю, путешествия, проживание, одежду, безопасность в дороге и др. обстоятельства в случае нахождения в морях, реках или суше другой страны; об обеспечении покровительства, упрощении процедур, привилегиях и помощи, обеспечении потребностей в еде и проч.; о торговле, долгах, штрафах и др. вопросах и юридических основах; об оставленном после себя имуществе в случае смерти; процедурах, применяемых в ситуациях решения гражданских споров; при входе судебных должностных лиц в дома русских, убийствах и других возникших между двумя странами враждебных ситуациях; о золотых и серебряных монетах, которые можно носить при себе; товарах, которые можно вывозить в свои страны; размерах сумм таможенных пошлин и др.; о таможенных тарифах и пропорциях; товарах, освобожденных от таможенных пошлин; разрешениях на пересечение территории, путевых листах и паспортах; требованиях налога с иноверцев (немусульман); обеспечении и перевозке алкоголя, производстве шири (необработанного виноградного сока), получении жилья, складов для хранения товаров и др.; о трудоустройстве продавцов, пользовании векселями, гарантийном обеспечении, банкротствах; открытии консульств, трудоустройстве сотрудников для охраны консулов и установке флага своей страны; судопроизводстве, явке в суд, привилегиях переводчиков, связанном с судами ремonte, проишестствиях, отношениях с официальными и военными судами; перевозке, аренде, фрахте, размерах объема перевозимых грузов, декларировании перевозимых грузов, разрешительных документах, проходе через проливы Босфор и Дарданеллы; о досмотре людей и товаров на борту, конфискации товаров, ограничениях, накладываемых в случае войны, товарах, не перевозимых во вражескую страну, перевозке запрещенных к экспорту товаров, поручительстве флага; пиратской деятельности, защите российских судов от пиратов военных частей (Оцаklar) Магриба, освобождении захваченных ими в плен и воз-

врате захваченных кораблей, товаров и вещей и др. в вопросах; ускорении обмена информацией, принятии обязательств, не прописанных в данном договоре, однако прописанных в соглашениях между Османским государством с Францией и с Англией как прописанных в данном договоре, ответственности за исполнение решений данного договора должностными лицами и др. (Имеется отметка о выходе Указа султана «О принятии условий данного торгового договора в указанном виде»)

13 Eylül / сентября 1783

[s. 175] *Devlet-i Aliyye-i ebediyyü'l-istimrârdan muâhede-i münferide-i ticâretin tanzîmini Rusya Devleti murâd ve iltimâs eylediğine binâen tarafeyn murahhasları beyninde bi'l-mükâleme ve'l-müzâkere karâr-dâde olup yazılan Muâhede-i Ticâret tasdiknâmesidir.*

"Kaynarca ve Aynalıkavak muâhedeleri muktezâsı üzre tanzim olunan işbu Muâhede-i Ticâret'de muharrer şurût lafız be-lafız makbûl-i hümayûnum olmuştur." deyu unvânna hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûn keşide kılınmıştır.

Hazret-i Hudâvend-i memâlik-bahşâ ve Cenâb-ı tensik-fermâ-yı umûr-ı kâffetü'l-verâ –tekaddeset zâtühû an-vasmeti'l-azdâdi ve'l-eşbâhi an-küllî zevi'n-nühâ–nın irâde-i bâhire-i Samedâniyye ve inâyet-i zâhire-i Sübhâniyyesi ve seyyid-i asfiyâ ve sipeh-sâlâr-ı ketâib-i enbiyâ, habîb-i Hudâ, şefî-i yevm-i cezâ ulu Peygamberimiz Muhammedü'l-Mustafâ –aleyhi ve alâ-âlihî ve sahbihî ezke't-tahâyâ– hazretlerinin dest-yârî-i mu'cizât-ı cemmetü'l-berekâtı ve ashâb-ı güzîn ve Hulefâ-i Râşidin –rıdvânü'llâhi Teâlâ aleyhim ecmaîn– ve cümle-i evliyâ-yı hidâyet-karîn ve asfiyâ-yı tekaddüs-rehinin murâfakat-ı ervâh-ı tayyibe-i cennet-me'vâlarıyla.

Ben ki; eşrefü'l-büldâni ve'l-emâkin ve ebrekü'l-medâ-yini ve'l-mesâkin, kible-i cümle-i âlem ve mihrâb-ı teveccüh-i âme-i ümem olan Mekke-i Mükerreme ve Medîne-i Münevvere ve Kudüs-i Şerif-i mübârekin hâdim ü hâkimi ve hasretü'l-mülûk olan Bilâd-ı Selâse-i muazzama ki, İstanbul ve Edirne ve Burusa'dır; onların ve Şâm-ı cennet-meşâm ve Mısır-ı nâdiretü'l-asr-ı bi-hemtâ ve külliyyen Arabistân ve İfrikiyye ve Berka ve Kayrevân ve Haleb-i şehbâ ve Irâk-ı Arab u Acem ve Basra ve Lahsâ ve Deylem ve Rakka ve Musul ve Şehr-i Zor ve Diyârbekir ve Zülkadriyye ve vilâyet-i Erzurum ve Sivas ve Adana ve Karaman ve Van ve Mağrib ve Habeş ve Tunus ve Trablusşâm ve Kıbrıs ve Rodos ve Girid ve Mora ve Akdeniz ve Karadeniz ve cezâyir ve sevâhili ve diyâr-ı Anadolu ve memâlik-i Rumi- li ve husûsâ Bağdâd-ı dâru's-selâm ve cemîan Kürdistân ve Rum ve Terek ve Tataristân ve Çerâkise ve Kabartayân ve Gürcistân ve Deşt-i Kıpçak ve ilât-ı Tatar'a dâir ol havâli-lerde vâkı' umûmen sığınak ve bi'l-cümle tavâyif-i Tatar'ın Halife-i a'zam ve şehriyâr-ı saâdet-disâr-ı muazzamı ve kezâlik etrâfında vâkı' cümle-i oymakân ve muzâfâtıyla

umûmen Bosna ve Kal'a-i Belgrad-ı dâru'l-cihâd ve Sırb Hükûmeti ve onda olan kılâ' u husûn ve bilâd-ı Arnavudluk ve bi't-tamâm Eflak ve Boğdan ve etrâflarında vâkı' kılâ' u husûn ve ta'rif ü tavsîfden müstağni nice bikâ' u bül-dânın Pâdişâh-ı ma'delet-şiyem ve şehinşâh-ı şevket-alemi es-sultân ibnû's-sultân ve'l-hâkân ibnû'l-hâkân es-Sultân Abdülhamîd Hân ibnû's-Sultân Ahmed Hân ibnû's-Sultân Mehmed Hân'ım [ki], unvân-ı menşûr-ı saâdet-neşûr-ı saltanatım tevkî'-i refî'-i "sultânü'l-berreyin" ile müzeyyen ü pür-zîver ve yarlıg-ı belig-ı mekârim-tebliğ-i Hilâfetim nakş u nigâr-ı azamet-izhâr-ı "hâkânü'l-bahreyin" ile muan-ven ü ârâyış-güsterdir.

Ricâl-i Devlet-i Aliyyemden hâlâ Reisü'l-küttâbım olup Devlet-i ebed-müddetimle Rusya Devleti beyninde tesviye-i şerâyit-ı ticârete Murahhas ta'yîn olunan iftihâru mehereti'l-küttâb, câmiu'l-fünûni ve'l-edeb, menbau'l-belâğati'r-râşika, ma'denü'l-fesâhati'r-râyika, zül-kadri'l-etemmi ve'l-fahri'l-eşem, el-muhtassu bi-mezidi inâyeti'l-Bârî es-Seyyid Mehmed Hayrî –dâme ilmühû ve mecdühû–ya

taraf-ı vâzıhu's-şeref-i şâhânemden verilen ruhsat-ı kâmi-
leye müsâvî iftihâretü'l-melikâti'l-azîmeti'l-İseviyye, muh-
târetü'l-küberâi'l-fahimâti'l-Mesihîyye, muslihatü mesâlihi
cemâhiri't-tâifeti'n-Nasrâniyye, sâhibetü ezyâli'l-haşmeti
ve'l-vakâr, sâhibetü delâili'l-mecdi ve'l-i'tibâr, haşmetlü,
miknetlü Rusya İmparatoriçesi ve Bi'l-cümle Rusyaların
Pâdişâhı dostumuz Katerina-i Sâniye –hutimet avâkıbühâ
bi'l-hayri ve'r-reşâd ve ülhime ileyhâ sebîlü'r-rüşdi ve's-sedâd–
cânibinden ruhsatnâme verilen Deraliyyemde mukim Mu-
rahhas Orta Elçisi ve Devletinin Müsteşârı ve San Valadimir
ve İstanislas tarıklarının Kavalieri kıdvetü ümerâi'l-mil-
leti'l-Mesihîyye De Bulhakof –hutimet avâkıbühâ bi'l-hayr–
yedlerinde olan ruhsatnâmeleri muktezâsınca bir yere gelip
hicret-i Nebeviyye –alâ-sâhibihâ efdalü't-tahiyye–nin işbu
bin yüz doksan yedi senesi Receb'inin yigirmi birinci günü
Kaynarca ve Aynalıkavak ahidlerine tevfiğ olunarak seksen
bir maddeden ibâret bir muâhede-i ticâret akd ve temhîd ve
imzâ etmeleriyle lafzan bi-lafzın vech-i âti'l-beyân üzredir:

"Rûsiyye Devleti'yle Devlet-i Aliyye beyninde mukaddemâ
Kaynarca'da [s. 176] mün'akıd ahidnâmenin On Birinci mād-
desinde meşrûh cümle uhûdün bilâ-tağyîr ve dikkat ile mer'î tu-
lulacağı ve iki devlet beyninde emr-i ticâret husûsunda her dürlü
hilâf inhâları ber-taraf etmek zımmında bi'l-müzâkere ve'l-mükâ-
leme şerh ve tavzîh ve França ve İngilterelüye i'tâ olunan ahid-
nâmelerin mefhûmu esâs ittihâz birle onlara ittibâan ve muvâfa-
katen Rusya ticâretinin tabiatına tatbîki hadd-i imkânda olduğu
derecelere dek tevfiğ ederek emr-i ticârete dâir bir kıta muâhe-
de-i münferide tertîb ve tanzîmine mübâderet olunmak iki devlet
beyninde kavî ü karâr olunduğu ahidnâme-i mezkûreyi te'yîden
Aynalıkavak'da tanzîm olunan Tenkihnâmede mukayyed ve
zikrolunan On Birinci maddenin muktezâsınca gerek emr-i ti-
câret ve gerek Rusya tüccârının hakkında işbu maddede lafız be-la-
fız tahrîr olunduğu gibi her dürlü ihtiyâc zuhûrunda França ve
İngilterelünün ve sair milelin şurûtları mer'î ve mu'teber tutulup
düvel-i mezkûre tüccârının mütemetti' oldukları menâfi' ve ser-
bestiyyât ve muâfiyyât ve müsâlemât ile Rusya tüccârı dahi temet-
tu' etmek üzere muâhede-i münferide-i mezkûrenin tanzîmi lâzım
gelmekle binâ-berin devleteynin tüccâr ve reâyâsın ba'd-ezîn bilâ
münâzaa ve şükûk ve bi-gayri ızrâr musâlaha-i mübârekenin
semeresi olan menâfi'-i ticâret ile mütemetti' eylemeğe iki devlet
dahi hâhişger olmalarıyla emr-i ticârete dâir işbu cedîd muâhe-
de-i münferidenin tanzîmine mübâderet ve murahhaslar ta'yîn;
ya'nî Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye tarafından bu niyâz-mend-i
İlâh ki, Devlet-i kavî-şevket ricâli beyninde hâlâ bi'l-fi'l Riyâ-
set-i küttâb hizmet-i celile-i refiasıyla şeref-yâb olup şehriyâr-ı
dârâ-derbân ve hüsvî-i ma'delet-nişân, dâver-i devrân, şehin-
şâh-ı cihân, şevketlü, kudretlü, kerâmetlü, mehâbetlü, adâletlü,
veliy-i ni'metim Pâdişâhım Efendim cânib-i hümayûnlarından
yedime ihsân buyurulan ruhsatnâme-i sâmiyeleriyle haşmetlü,

miknetlü Bi't-tamâm Rusyaların Pâdişâh ve İmparatoriçesi
cenâbları tarafından Deraliyye'de mukim Fevka'l-âde Orta El-
çisi ve Murahhası ve Devletinin Müsteşâr ve San Valadimir ve
İstanislas tarıklarının Kavalieri rağbetlü, menziletlü Yakov de Bul-
hakof dahi ruhsatnâme ile terhîs olunup lâynkı ve iktizâsı vechile
yedlerimize verilen ruhsatnâmelerimizi beynimizde ba'de'l-mü-
bâdele mevâdd-ı âtiyetü'z-zikri akd ve tanzîm ve imzâ ve temhîr
eylemişizdir:

Seyr-i sefâyın.

Evvelki Mâdde: Devlet-i Aliyye'nin bi'l-cümle memâlikinde
gerek berren ve gerek bi'l-cümle denizlerinde ve sularında ve
Nehr-i Tuna'da ve Rusya reâyâlarına seyr-i sefâyın ve icrâ-yn
ticâret elverecek her mahalde serbestiyyet üzere sefineleriyle
geşt ü güzâr ve ticâret etmeğe ale'l-ittlak bi'l-cümle Rusya
reâyâsına Devlet-i Aliyye tarafından kâmilan ruhsat verilip
binâ-berin Rusya tâcirlerinden her biri Devlet-i Aliyye'nin cümle
memâlikinde ve hükûmetinin zir-i himâye-i mahsûsunda olarak
seyr ve tevakkufa ve nef-i ticâretlerine her ne kadar müddet-i
medide lâzım olur ise ikâmete me'zûn olalar.

Ticâret.

İkinci Mâdde: Cânibeynden karâr verildi ki, tarafeyn
reâyâsı gemileriyle ve sefineleriyle veyâhüd araba ve sair nakli-
ahmâl için münâsib olan merâkibiyle tarafeyn limanlarına ve
mevâki' ve şehirlerine her vakitte duhûl ve icrâ-yn ticâret ve it-
tihâz-ı mesâkin edebilecekler ve gerek Devlet-i Aliyye'nin ve gerek
Rusya Devleti'nin gemicileri ve yolcuları ve gemileri velev tâi-
fesinde ecnebî milletden birkaç nefer bulunur ise dahi dostâne
kabûl olunup gemicileri ve yolcuları dürlü bahâne ile hüsn-i
irâdetlerine mugâyir tarafeynden cebren istihdâm olunmayalar.
Lâkin bu cümle ile cânibeynin reâyâları kendü pâdişâhların
hidmetine müstahdem olmak lâzım oldukları takdîrde müstesnâ
olalar. Eğer etbâ'dan veyâhüd mellâhlardan biri bulunduğu hid-
metden yâhüd gemiden firâr eder ise ve temekküne tâlib olduğu
vilâyetde ağleb olan mezhebi ya'nî memâlik-i İslâmiyyede dîn-i
İslâm kabûl ve Rusya memâlikinde tanassur etmez ise derhâl
reddoluna. Kezâlik dahi tarafeyn reâyâsı zikrolunan mahaller-
de semen-i hakikiyi ba'de'l-edâ her ne kendülerine lâzım olur ise
iştirâsına ve gemilerini ve sefinelerini ve arabalarını ta'mîr ve
kalafat etmeğe ve mâişetleri için ve yolları için lâzım olan zehâ-
yiri mübâyaa etmelerine ve mahâll-i mezkûrede bir dürlü muhâ-
lefet ve tazyîk olunmayarak re'y-i müstakilleriyle ikâmet ve
azîmet etmeğe müstakıl olalar. Lâkin bulundukları mahallerde
işbu muâhede-i ticâretde başkaca tanzîm olunmamış keyfiyyânın
vukûunda devleteyn memâlikinin nizâmât ve kavâidine bilâ-te-
reddüd muvâfakat eyleyeler.

Mürûra dâir.

Sefîne-i kazâ-zede.

Üçüncü Mâdde: Tüccâr tâifesi ve ale'l-ıtlâk bi'l-cümle Rusya [s. 177] reâyâsı Rusya memâlikinde yedlerine verilen mürûr kâğıdıyla Devlet-i Aliyye'nin memâlikinde geşt ü güzâr edebileler ve eğer bundan başka Rusya Elçisi veyâhûd konsolo[s]unun biri mesfûrlar için veyâhûd hâssaten mesfûrların birisiyçün Devlet-i Osmâniyye'nin mürûr kâğıdların taleb eder ise bu maslahata mansûb kalemler tarafından bilâ-te'hîr i'tâ olunalar ve Rûsiyye reâyâsına ziyâde bir nef' olmak için her biri kendü diyârında giydiği elbise ile gitmeğe me'zûn olup memâlik-i Devlet-i Aliyye'de bilâ-muhâlefet mesâlihlerini tervîc eyleyeler ve kezâlik kendülerinden harâc tesmiye olunan vergi ve âhar bir güne teklîf mutâlebe olunmaya ve maiyyetlerinde bulunan emtiaların işbu ahidnâme muktezâsınca karâr verilen rûsûm-ı gümrüklerin edâ eyledikten sonra vâhiler ve kâdılar ve sâir zâbitler bilâ-muhâlefet mürûr u ubûrlarına cevâz vereler. Devlet-i Aliyye reâyâsının dahi Rusya memâlikinde bu güne emniyyetleriçün kendülerine umûr-ı ticâretleriçün ve yollarıçün lâzım olan mürûr kâğıdları ve şehâdetnâmeler i'tâ olunup şöyle ki; Devlet-i Aliyye'nin tüccâr ve reâyâsı maiyyetlerinde olan emtiaların ta'rifeler mücebince tahsîs olunan rûsûmu edâ eyledikten sonra bilâ-muhâlefet istedikleri mahallere râhî olalar.

Sefinelerine iânet.

Dördüncü Mâdde: Bin yedi yüz yetmiş dört senesi Kaynarca'da in'ikâd-pezîr olan musâlaha-i müebbededen berü Rusya reâyâları mâllarıyla ve ba'zan dahi sefineleriyle ticâret edip musâlahanın metânet¹ ve emniyyeti[n]le istinâden memâlik-i Osmâniyye'nin şehirlerine ve limanlarına duhûl ve hurûc edelmeleriyle Devlet-i Aliyye taahhüd eder ki; rû-yi deryâda mutazarır ve muâvenete muhtâc olabilir gemilerine karîb bulunan beğlik gemilerinden ve sâirden iânet-i lâzıme verilip kezâlik dahi işbu gemiler zâbitâm Rusya reâyâsının nef' ve iânetine kusûr eylemeyeler ve mesfûrlara lâzım olan zehâyiri dahi akça ile ahvermede sa'y ve ihtimâmların bezl edeler ve eğer şiddet-i fırtınadan gemileri kumsal olan bir sığ yere yâhûd sâhil-i deryâya ilkâ olunur ise vâhiler ve kâdılar ve sâir zâbitân onlara iânet ve kazâ-zede olan sefineden halâs bulan bi'l-cümle emvâl ve eşyaları onlara bilâ-muhâlefet red ve teslim eyleyeler. Kezâlik bi'l-mukâbele Rusya Devleti tarafından dahi taahhüd olunur ki; kendü beğlik sefinelerinden ve sâirden Devlet-i Aliyye'nin sefinelerine iânet ve reâyâsı hakkına işbu mâddede Rûsiyye reâyâsı hakkında karâr bulan husûslara mürâ'ât oluna.

Beşinci Mâdde: Eğer kazâen Rusya sefineleri Devlet-i Osmâniyye sevâhiline düşer ise devlet tarafından emvâllerinin aranması ve kazâ-zede olan sefinelerinin ta'miri husûsunda vücûhla lâzım olan iânet olunup ba'de't-tahlis mahall-i maksûda nakl için âhar sefineye tahmîl olunan emtiadan mâdâm ki evvelki mahalde bey' olunmayalar, bir dürlü resm ve vergi mutâlebe olunmaya ve bi'l-mukâbele Rusya Devleti tarafından taahhüd olunur ki; eğer Osmânlu gemilerinden biri bir nev' kazâyâ uğrayıp veyâhûd fenâ-pezîr olur ise vücûhla iânet olunup ale'l-ıtlâk Devlet-i Aliyye'nin ticâret eden reâyâsı hakkına bu güne hâletde lâzım olan ihtimâm i'mâl oluna.

Ticâret.

Altıncı Mâdde: Tüccâr ve tercemânlar ve ale'l-ıtlâk cümle Rusya reâyâsı Devlet-i Aliyye'nin memâlikinde serbestiyyet üzere berren ve bahren varıp gelip bey'u şîrâ ve ticâret edebileler ve resm-i gümrüklerini ba'de'l-edâ Devlet-i Aliyye'nin zâbitân-ı deryâ ve sâir askeri taraflarından esnâ-yn râhda ahkonulmayıp bir dürlü illet ve bahâne ile renâde olunmayalar ve bi'l-mukâbele Rusya Devleti dahi Devlet-i Aliyye reâyâsına va'd eder ki; Rusya memâlikinde alış veriş ve umûr-ı ticâretleriçün berren ve bahren serbestiyyet üzere varıp gelip resm-i gümrüklerini Rusya ta'rifesi üzere ba'de'l-edâ esnâ-yn râhda hiçbir mahalde tevkîf olunmayalar.

Kezâlik ticâret.

Yedinci Mâdde: Rusya tüccâr hüsn-i irâdetlerine mugâyir ba'zı Müslim olan esnâfa yâhûd sâir bir nev' şirketlere yâhûd muhtekirlere emtia ve eşyâ fûrûht etmek veyâhûd onlardan iştirâ eylemek husûsunda Devlet-i Aliyye tüccâr-ı mesfûreyi icbâr etmeyeceğini ve bu bâbda dahi ticâretleri emrinde bir güne taarruz ve tazyîka tâbi' etmeyeceğini müteahhid olur. Kezâlik Devlet-i Aliyye'nin reâyâsı Rusya memâlikinde serbestiyyet-i mezbûre ile mütemetti' olalar.

Medyûn. / Mürd Olsa.

Sekizinci Mâdde: Eğer Rûsiyye reâyâsından biri memâlik-i Osmâniyye'de medyûn olur ise dünyûnunun edâsı bi'z-zât borçlu olandan mutâlebe olunup bir vechile âhar bir Rusya reâyâsından iddiâ olunmaya ve mâdâm ki âharı borçluya kefil olmamış olup mahkemeye da'vet olunmayıp ancak borçlu olan [s. 178] kimesneden mutâlebe oluna ve kezâlik Rusya memâlikinde Devlet-i Aliyye reâyâsı hakkına (...) böylece muâmele oluna ve

¹ Metinde "ممانت" şeklindedir.

Rusya reâyâsından biri mürd oldukda emvâl ve eşyâsı hiçbir kimse müdâhaleye cesâret etmeksizin vasîlerine teslim ve eğer vasiyyetsiz mürd olur ise metrûkâtı Rusya Konsolosunun vesâatıyla hem-şehrîlerine emâneten verilip bu bâbda kassâmlar ve Beyti'l-mâlciler bir dürlü muhâlefet ve bir vechile müdâhale eylemeyeler.

Da'vâ.

Dokuzuncu Mâdde: Rusya tüccârı ve tercemânları ve konsolosları Devlet-i Aliyye reâyâsıyla bey' u şîrâ ve ticâret ve kefâlet ve sair umûr-ı şer'îleri vâkı' oldukda kâdiya varıp tahrîran mukâvelelerini tertîb ve tes'îl edip ba'dehû bir nizâ' vâkı' olur ise muktezâsın tettebbu' ile bu güne münâzaun-fih olan husûslar fasloluna. Binâ-berîn bu güne delâil ve senedât-ı şer'iyyesi olmayan bir kimesne Rusya reâyâsından birinin aleyhine bir da'vâya mütesaddî olur ise ancak şahid-i zûr ikâmetiyle olan bu güne tezvîrât tecvîz olunmayıp hakka mugâyir iddiâlar istimâ' olunmayalar. Kezâlik eğer bir kimesne akça celb etmek sevdâsıyla Rusya reâyâlarından birinin üzerine; "Şetm etdi." deyu şikâyet eder ise Rusya reâyâsı üzerine bu güne isnâdât ve tekdîrâtın tasaddîsi men' oluna ve eğer düyûnu veyâhûd âhar töhmeti sebebi ile gâib olur ise bu husûsda bî-günâh olup kefil olmayan âhar bir Rusya reâyâsına vechen mine'l-vücûh taarruz ve bir dürlü rencâde etdirilmeye ve Devlet-i Aliyye memâlikinde ticâret eden Rusya reâyâsının emniyyeti için her ne ki bu mâddede karâr bulmuş ise bî'l-müsâvât Rusya Devleti tarafından Rusya diyârında ticâret eden Devlet-i Aliyye reâyâsı hakkına mer'î tutulup icrâ-ı ticâretlerinde her dürlü suûbetin indifâyıçün emr-i ticârete dâir Rusya reâyâsıyla vâkı' olan mukâveleleri ve taahhüdât-ı sâireleri tes'îl olunup beynlerinde vukû' bulacak nizâ'ları fasl ve ref' olunalar.

Esîr.

Onuncu Mâdde: Devlet-i Aliyye memâlikinde Rusya reâyâsından bir esîr bulunup esîr-i mesfûr fî'l-vâkı' Rusya reâyâsı olduğunu Rusya Konsolosu beyân eder ise mesfûrun keyfiyyeti etrâfıyla tefahhus olunmak için Konsolos tarafından tevkil olunan âdemle Deraliyye'ye ihzâr ve ba'dehû Konsolos-ı mezbûra, iltimâsına riâyeten teslim oluna ve kezâlik Rusya memâlikinde dahi Devlet-i Osmâniyye reâyâsından bulunur ise delâil-i lâzıme beyân eyledikten sonra bilâ-muhâlefet Devlet-i Aliyye'ye reddolunalar. Lâkin fakat şol kimesneler ki, bulundukları memleketlerde ağıleb olan diyâneti kabûl etmemiş olup tarafeynden reddolunalar ve kabûl etmiş olanların reddi iktizâ eylemeye ve memâlik-i Osmâniyye'de ba'd-ezîn Rusya reâyâsından ikâmet eder olur ise kendülerinden harâc ta'bîr olunur vergi taleb olunmamasına Devlet-i Aliyye müteahhid olur.

Sefine-i beğlik.

On Birinci Mâdde: Devlet-i Aliyye'nin gemileri ve kadirgaları ve bahrî askeri deryâda Rusya gemilerine müsâdîf olduklarında ve kezâlik Rusya'nın beğlik gemileri ve sairleri ve bahrî askerleri deryâda Devlet-i Aliyye'nin gemilerine tesâdüf eylediklerinde tarafeyn reâyâsına bir dürlü ziyân ve zarar terettüb etmemesine intibâh üzere olmaları lâzım geldiğinden başka tarafeynden müsâvî bir dostluk âsârının dahi icrâsı muktezi ola ve eğer Rusya reâyâları hüsn-i irâdetleriyle Devlet-i Aliyye reâyâsına bir hediye vermezler ise bu bâbda rencâde olunmayıp kendülerinden edevât ve esvâb ve'l-hâsıl hiçbir şeyleri cebren alınmaya ve bi-aynîhî Rusya reâyâları dahi Devlet-i Aliyye reâyâsından bir dürlü hediye taleb eylemeyeler.

Sefâyin emniyyetle(?) avdet.

On İkinci Mâdde: Memâlik-i Osmâniyye'ye Rusya bayrağı altında gelen gemileri ve sefineleri kabûl ve himâyet ve sıyânet eylemek ve emniyyet-i kâmile ile avd ve insirâfların tecvîz etmek Devlet-i Aliyye'den taahhüd olunur ve eğer edevât ve eşyâlarından bir şey alınır ise âdemlerin ve eşyânın buldurulmasına derece-i imkânda olan sa'y ve ihtimâm olunacağından gayri ibret olacak vech üzere bu güne efâle mütecâsir olanların her ne rütbeden olur ise dahi cezâları icrâ oluna ve bî'l-mukâbele Rusya Devlet-i İmparatoriyyesi dahi işbu uhûdün Rusya diyârına gelip gidecek Devlet-i Aliyye'nin gemileri ve sefineleri hakkına riâyetine ve bir taraftan edevât ve eşyâlarının derece-i imkânda olan emniyyetini tahsile ve bir taraftan dahi Devlet-i [s. 179] Aliyye reâyâsına bir güne rencâde olunmamak husûsuna dikkat etmeğe müteahhid olur.

Devlet-i [Aliyye] reâyâsına mürûr kâğıdı.

On Üçüncü Mâdde: Devlet-i Aliyye'nin reâyâsı icrâ-ı ticâretleri zammında Devlet-i Aliyye'nin ilmi olmaksızın âzîmet etmemeleriçün mukaddem müdür-i umûr-ı Devlet-i Aliyye'den haber verilip taleb olunmadıkca Rusya Elçisi tarafından kendülerine bu bâbda lâzım olan mürûr kâğıdı verilmemek üzere karâr verilip ve bi-aynîhî Rusya reâyâları dahi Hükûmet-i Osmâniyye'nin dâhilinde olan şehirlerde icrâ-ı ticâretleriçün kendülerine lâzım olan fermânları Devlet-i Aliyye'den istihsâle muhtâc olup Devlet-i Aliyye işbu mâddenin muktezâsınca Rusya Devlet-i'nin Elçisinden iltimâs olundukca itâsım ve konsolosları Devlet-i Aliyye memleketlerinin pašâlarından ve zâbitâmından taleb etdikçe verilmesini tenbîh edeceğini taahhüd eder.

Kalafat.

On Dördüncü Mâdde: Rusya gemilerinin kapudanları veyâhûd sefinelerinin sâhibleri gemilerini kalafat ve yağlamak

ve ta'mir etmek lâzım oldukda Devlet-i Aliyye'nin bi'l-cümle şehirlerinde ve kal'alarında ve limanlarında zâbitân taraflarından mesfûrûna lâzım olan yağ ve zift ve katrân ve amele ve âlât mikdârının akça ile verilmesine mümânaat olunmayacağından gayri derece-i imkânda dahi muâvenet oluna ve eğer kazâen Rusya sefinesinin edevâtına âfet terettüb eder ise techiziycün iktizâ eden lengerler ve yelkenler ve sair kerâstelerinin iştirâsına me'zûn olup bu bâbda Rusya reâyâlarından hediye taleb olunmaya ve Rusya'nın bayrağı altında olan sefineler bir iskelede bulunduklarında mültezimler ve mütesellimler ve sair zâbitler ve cizyedârlar taraflarından içlerinde bulunan yolculardan cizye vergisini tahsil etmek bahânesiyle tevkîf olunmayıp hemân bilâ-muhâlefet râhî oldukları mahalle götüreler ve eğer içlerinde Devlet-i Aliyye'nin reâyâsından bulunur ise bunlar râhî oldukları mahalle vusûllerinde zikrolunan vergiyi edâ eyleyeller. Buna mukâbil vech üzre Rusya memleketinde Devlet-i Aliyye sefâyinine imdâd ve îânet olunup akça ile yağ ve zift ve katrân ve amele ve âlât ve kazâ vukûunda sefinenin techizine lâzım olan lenger ve yelkenler ve kerâsteler bilâ-muhâlefet ahverile.

Tüccâr sefineleri beğlik sefâinine tesâdüflerinde.

On Beşinci Mâdde: Rusya ceng sefineleri yâhûd tüccâr sefâ-yini Devlet-i Osmâniyye'nin ceng gemilerine veyâhûd sair sefâ-yinine müsâdîf olduklarında Kapudan Paşa ve ceng gemilerinin kapudanları ve çekdiri beğleri ve fırkate ve sair Devlet-i Aliyye sefinelerinin zâbitâm zikrolunan Rusya gemilerini ve sefâ-yinini tevkîf etmeyeceklerinden başka sklet dahi vermeyip hiçbir gûne bahâne ile kendülerinden hedâyâ celb etmeyeller ve beyne'd-devleteyn pâyidâr olan hüsn-i muvâlâta mûmâsil bir müsâvî dostluğun âsânı dahi izhâr eyleyeller. Buna mûmâsil vech üzre Devlet-i Osmâniyye'nin gemileri hakkına Rusya'nın ceng gemileri ve bayrağı altında olan sair sefineleri ve zâbitâm hîn-i müsâdeffelerinde muâmele edip Devlet-i Aliyye Rusya sefinelerinin hakkına ne gûne muâmeleye riâyet etmek taahhüd etdiyse onlar dahi o misillü muâmeleyi Devlet-i Aliyye sefineleri haklarına icrâ eyleyeller.

Bu dahi.

On Altıncı Mâdde: Rusya bayrağı altında olan tüccâr sefineleri Devlet-i Aliyye'ye müteallik olan beğlik gemilerine ve kâdırgalarına ve sair sefinelerine müsâdîf olup mu'tâd olan ikrâm rûsûmunu icrâ etmek niyyetinde iken ba'zan sandalı sür'at ile denize ilkâ eylemek mümkün olmamak sebebi ile Devlet-i Aliyye'nin beğlik gemileri yamna varmadıkları takdirde mu'tâd olan âdetin ifâsıycün lâzım olan tedârükâtın icrâsı müşâhede olunduğu birle; "Rusya tüccâr sefinesinden Devlet-i Osmâniyye'nin beğlik sefineleri üzerine gelinmesi te'hîr olundu." bahânesiyle

renâde olunmayalar. Rusya Devleti tarafından dahi Devlet-i Osmâniyye'nin tüccâr sefâ-yini hakkına bu vech üzre riâyet olunacağı taahhüd olunur ve Devlet-i Aliyye kendüye müteallik olan iskelelerde bi'l-cümle Rusya bayrağı altında olan sefineleri bir dürlü bahâne ile tevkîf etmeyeceğini ve sandal ve mellâhların almayacağı taahhüd eder ve bâ-husûs emtia ile mahmûl olan sefinelerin tevkîfinden bir küllî zararın terettübü mümkün olmakdan nâşi tarafeynden bi'l-mukâbele biribirininkini tevkîf eylememek üzre mukâvele olundu ve Devlet-i Aliyye'nin beğlik sefineleri kapudanları Rusya reâyâları ticâretleriycün mukim oldukları memâlik-i Osmâniyye iskelelerinin birine vardıklarında Rusya reâyâsı hakkına gemide bulunan neferât ve âdemlerden icrâsı muhtemel olan bir dürlü renâde vukû bulmamak için yanlarına zâbitândan mikdâr-ı kifâye terfîk etmeksizin zikrolunan neferât [s. 180] ve âdemleri karaya çıkartmayıp ve Rusya reâyâsının ve ticâretlerinin emniyeti için kolluklar vaz' eyleyeller ve Rusya reâyâları karaya vaz'-ı kadem eyledikde leb-i deryâda olan kılâ' ve bilâdın muhâfızları ve sair kara zâbitâm bir vechile onları tekdîr etmeyeller ve bu şarta mugâyir vaz' ve hareket olunduğuna binâen şikâyet olundukda keyfiyyeti ba'de't-tahkik müttehem olanlar şiddetle te'dîb olunalar ve kezâlik Rusya reâyâsından Rusya Devleti'yle Devlet-i Aliyye beyninde müstahkem olan hüsn-i muvâlât ve musâfâta mugâyir bir dürlü vaz' ve hareketin icrâsı tecvîz olunmaya.

Dost olan düvel hakkında olan riâyet.

On Yedinci Mâdde: França ve İngiltere tâifelerinin cümleden ziyâde haklarına müsâade olunageldiğine binâen bunlar misillü bi'l-müsâvât Rusya tâifesi dahi Devlet-i Aliyye memâlikinde itibâr olunmak vâcib olmağla Devlet-i Aliyye gerek zikrolunan ve gerek sair müste'men milelin haklarına icrâ olunan cümle müsâlemât ve riâyâtı Rusya reâyâları hakkına dahi icrâ ve riâyet eylemesini işbu mâdde ile müteahhid olur. Kezâlik bi'l-mukâbele Rûsiyye memleketinde Rusya Devleti'nin indinde ziyâde dost ve müsâade olunan milelin mütemetti' oldukları müsâlemât Devlet-i Aliyye reâyâsı hakkına dahi riâyet oluna.

Me'kûlât iştirâsı.

On Sekizinci Mâdde: Rusya bayrağı altında olan gemiler memâlik-i Osmâniyye iskelelerine vardıklarında dostâne kabûl olunup akçalarıyla kendülerine lâzım olan cümle me'kûlât ve meşrûbât iştirâyâ me'zûn olup iştirâ ve bey' ve nakline kimesne tarafından mümânaat olunmayıp bu gûne me'zûniyyetleriycün bir dürlü resm ve hediye kendülerden mutâlebe olunmaya ve kezâlik Devlet-i Osmâniyye'nin gemileri dahi Rusya memâlikinde dostâne kabûl olunup kendülerine lâzım olacak me'kûlât akçalarıyla bilâ-mümânaat iştirâ eylemelerine me'zûn olalar.

Gümrük.

On Dokuzuncu Mâdde: Rûsiyye memâlikinden veyâhûd sâir Avrupa memleketlerinden Devlet-i Aliyye memâlikine ve Devlet-i Aliyye memâlikinden Rusya memâlikine veyâhûd sâir düvel memleketlerine emr-i ticâretleri için berren vanp gelen Rusya reâyâsı ve tüccâr Rusya reâyâları oldukları mübeyyin yedlerinde pasaporta ta'bir olunur mürûr kâğıdları oldukdan sonra Devlet-i Aliyye'nin vülât ve kuzât ve sâir zâbitâm ve hiçbir ferd tarafından cizye ve sâir tekâlif edâsına icbâr ve renâde olunmayıp haklarında dostâne muâmele eyleyeller ve işbu muâhede-i münferide lâzimesince gerek Rusya memleketinden ve sâir düvel memâlikinden Devlet-i Aliyye memâlikine getirecekleri ve gerek Devlet-i Aliyye'nin memâlikinden alıp Rusya memleketine ve sâir düvel memâlikine götürecekleri emtia ve eşyâmn bir defa ve bir mahalde resm-i gümrükleri alındıktan sonra mürûr u ubûr eyledikleri mahallerin gümrükcüleri zikrolunan tâcirâm mükerrer resm-i gümrük veyâhûd sâir bir dürlü resm mutâlebesiyle tüccâr-ı mesfûrûna cebretmeyeller ve eğer işbu nizâma mugâyir mesfûrlardan mükerrer resm-i gümrük alırsın ise ahz edenlerden giriye reddetdirile. Bâ-husûs Boğdan ve Eflak memleketlerinde cümle nizâm ve kavâide mugâyir gümrükcüler ve sâir zâbitler ol mahallerden mürûr eden Rusya tâcirlerini günâ-gün tesmiyeler ihdâsıyla rûsûmât-ı mütenevvia-i mürûriyye edâsına icbâr eylemeyeller ve tüccâr-ı merkûme Rusya memâlikinden yâhûd âhar düvel memâlikinden zikrolunan iki memlekete ve Devlet-i Aliyye'nin sâir mahallerine getirecekleri eşyâ ve emtiaların gümrüğünü yüzde üç hesâbı üzere ve ancak bir defa emtia-i merkûmelerini fûrûht eyledikleri mahalde verip ve kezâlik zikrolunan tâcirler Memleketeyn-i merkûmeteynden ve Devlet-i Aliyye'nin mahâll-i sâiresinden işbu muâhede-i münferide muktezâsı üzere Rusya memâlikine yâhûd âhar düvel memleketlerine nakl için alıp götürecekleri emtia ve eşyâmn gümrüğünü ancak bir defa ve yüzde üç hesâbı üzere emtia-i merkûmelerini iştirâ eyledikleri mahalde edâ edip işbu nizâm ve kâideye mugâyir her ne tesmiye ile olur ise bir dürlü resm ve ihtirâ olunmuş vergi mesfûrlardan mutâlebe ve tahsîli memnû' olup gümrüğü edâ eyledikleri mahalde yedlerine edâ tezkiresi verilip bu makûle kendülerine verilecek edâ tezkireleri memâlik-i Devlet-i Aliyye'nin cemî' mevâkında mu'teber tutula.

Bu dahi.

Yigirminci Mâdde: Devlet-i Aliyye Musâlaha Ahidnâmesi'nin On Birinci mâddesiyle ve Muâhede-i'nin Altnca mâddesiyle kendü memâlikinde Rusya reâyâsının icrâ etdikleri ticâretlerine França ve İngiltere misillü dost haklarına ziyâde müsâade olunan tavâiyifin mütemetti' oldukları menâfii tahsîs etmek ve mesfûrlardan zikrolunan iki tâifenin verdikleri rûsûmâtın gayri rûsûmu [s. 181] mutâlebe eylememek üzere müteahhid oldu-

ğuna binâen işbu mâddede şu vechile mukâvele olundu ki; Rusya reâyâları Devlet-i Aliyye memâlikine emtia ve eşyâ getirdiklerinde ve Devlet-i Aliyye'nin memâlikinden emtia ve eşyâ alıp Rusya memleketine götürdüklerinde zikrolunan França ve İngiltere tâifelerinin verdikleri rûsûmâtın aynm edâ edip ya'nî yüzde üç ve ma'lûm ola ki, Rusya tüccâr sefâyini bir defa rûsûm-ı gümrüğü edâ eyledikten sonra bir dahi Devlet-i Aliyye'nin taht-ı hükûmetinde olan âhar bir mahallinde edâsına mecbûr olmaya-lar ve Rusya reâyâsının zikrolunan iki tâifeden verilen rûsûmâtın aynm olmak üzere verecekleri rûsûmu ziyâde tasdik için Rusyaluya bilâ-hasr ve min-evvelihî ilâ-âhirihî mikyâs olacak tâifteyn-i merkûmeteynin Devlet-i Aliyye ile olan ahidnâmelerinin mevâdd-ı âti'z-zikri bu mahalde derc olunur. Zîrâ França Ahidnâmesi'nde; 'França tüccâr memâlik-i Devlet-i Aliyye'ye getirdikleri ve alıp götürdükleri emtiadan kadîmden bu âna değin yüzde beş verip lâkin Devlet-i Aliyye'nin kadîmî dostlarından olmağla yüzde üç gümrük vermek üzere müceddeden ahidnâmelerine ilhâk olunmak istid'â etmeleriyle recâları hayyiz-i kabûlde vâkı' olup vech-i meşrûh üzere kendülerinden yüzde üçden ziyâde taleb olunmaya ve gümrüklerini edâ eylediklerinde memâlik-i Devlet-i Aliyye'de câri olan nukûd ile Hazîne-i Âmire'ye alındığı minvâl üzere ahmp noksân ve ziyâde talebiyle renâde olunmayalar.' deyu mastûr olup ve kezâlik İngiltere Ahidnâmesi'nde dahi; 'Haleb ve Mısır ve sâir memâlik-i Osmâniyye'nin beldelerinde bulunan İngiltere tüccâr-ı ve İngiltere bayrağı altında gelenler bilâ-tehlike ahş-veriş edip kemâ fî's-sâbık emtiaların kıymetlerine nazaran ancak yüzde üç hesâbı üzere gümrüğünü verip ziyâde bir akça vermeyeller.' deyu muharrerdir ve kezâlik Rûsiyye memâlikine emtia götürecek Devlet-i Aliyye reâyâsı Rusya'da ilân olunan ta'rifelere mutâbakat ile Rusya Devleti'nden ziyâde müsâade olunan dost tavâiyifin verdikleri rûsûmâtın aynm vereler.

Bu dahi. / Hamr.

Yigirmi Birinci Mâdde: Devlet-i Aliyye'nin memâlikinde ticâret eden Rusya reâyâları Rusya memleketinden veyâhûd sâir düvel memâlikinden Devlet-i Aliyye'nin memâlikine getirdikleri ve kezâlik Devlet-i Aliyye'nin memâlikinden Rusya memleketine veyâhûd sâir düvel memâlikine alıp götürdükleri emtia ve eşyâ için ancak yüzde üç resm-i gümrük vermeleri gerçi meşrû olup lâkin emtia ve eşyâmn kıymetini takdîr husûsunda tüccâr ve ümenâ beyninde vukûu muhtemel olan her ne güne münâzaayn ber-araf etmek için memâlik-i Devlet-i Aliyye'de Rusya tüccâr-ı na ve gümrük ümenâsına ba'd-ezîn ve ilâ-ebed kâide-i mer'îyye tutulmak üzere bir ta'rifinin tanzîmi lâzım görüldüğüne binâen ta'rif-i merkûmenin tanzîmini icrâya Devlet-i Aliyye tarafından Emîn-i Gümrük-i Âsitâne el-Hâc Mehmed Ağa ve Rusya Elçisi tarafından Baştercemân ve Nadvorny(?)¹ Savetnik Nikola

¹ Metinde "nadrnoy" şeklindedir.

Pizani me'mûr kılımp ta'rife-i merkûme mûmâ-ileyhimâ ma'rifetleriyle kat'î vech üzre ve tamâmen tanzîm ve Emîn-i mûmâ-ileyh tarafından bin yüz doksan altı senesi mâh-ı Şevvâl'in dokuzuncu günü ya'nî târîh-i İseviyyenin bin yedi yüz seksen iki senesi mâh-ı Eylül'ün beşinci günü imzâ ve temhîr olunup zikrolunan mâh-ı Şevvâl'in on birinci günü Devlet-i Aliyye'den dahi kabûl ve Rusya Elçisine verilmiştir. Binâen alâ-zâlik Devlet-i Aliyye zikrolunan ta'rîfenin ma'mûlün-bih bir sûretini vaktinde Rusya Elçisine verilmiş olmağla bu defa dahi işbu maddede ile ta'rife-i merkûmeyi tamâmen tasdik ve ticâret eden Rusyalı hakkına bilâ-istisnâin bi'l-cümle memâlikinde düstûr'ul-amel etdirmesini alenen müteahhid olur. Binâ-berin Devlet-i Aliyye zîr-i hükmünde olan bi'l-cümle gümrüklerin defterlerine ve mahkemelerin sicillâtına kayd ve tesâl olunmak için zikrolunan ta'rîfenin sahîh sûretlerini irsâl ve kemâl-i dikkat ile riâyet olunması ve zikrolunan ta'rîfede zikrolunmamış olan emtia ve eşyâ vülûc ve hurûcdan Gümrük ümenâsı kıymetleri üzerine yüzde üçden ziyâde iddiâ ve ahz eylememelerini tenbih eyleye ve Gümrük ümenâsı ta'rîfede zikrolunmamış emtia ve eşyâyâ kıymet-i hakîkiyyelerinden ziyâde bahâ takdîr etmek murâd eylediklerinde Rusya tüccâr nakd [s. 182] akça yerine yine yüzde üç hesabı üzre emtia ve eşyânın aynını vermeğe müstakıl olalar ve Rusya reâyâları Bahr-i Siyâh yolundan veyâhûd sâir tarıklardan Rusya memâlikine götürmek üzre memâlik-i Devlet-i Aliyye'de ve bâ-husûs Bahr-i Sefîd'de iştirâ eyledikleri hamr için hamr iştirâ eyledikleri mahalde yüzde üç hesabı üzre resmini edâ edip bir dürlü tereddüd olunmaksızın te'diyesi lâzım gelen edâ tezkiresini aldıktan sonra İstanbul Boğazı memerrinden mürûrlarında bitirme(?) ve sâir bir dürlü resm vermeğe mecbûr olmayalar ve Bahr-i Sefîd'de vâkî cezîrelerin gümrükcüleri ve voyvodalar ekseri reâyâdan olmağla mesfûrların tezkireleri eğer Rumî ibâresinde ise dahi bilâ-muhâlefet ma'mûlün-bih i'tibâr ve amel oluna.

Bu dahi.

Yigirmi İkinci Mâdde: Kezâlik dahi mukâvele olundu ki; Devlet-i Aliyye'nin limanlarında bey' ecliçün tahliye olunan Rusya metâ'larının resmi ahmp ve leb-i deryâda olan âhar bilâda gönderilmek üzre olan emtiadan rûsûm taleb olunmaya ve bu bâbda bir dürlü mûmânaat olunmayp emtia-i merkûmenin bey' ecliçün götürülüp tahliye olunacak mahallerde resmi edâ oluna.

Kassâbiyye ve selâmetlik resmi.

Yigirmi Üçüncü Mâdde: Rusya reâyâlarından muhdes olan kassâbiyye ve reft ve bâc ve yasak kulu tesmiye olunur tekâlif mutâlebe olunmayp ve her bir sefinden selâmetlik resmiyçün üç yüz akçadan ziyâde alınmaya.

Gümrük.

Yigirmi Dördüncü Mâdde: Rusya tüccârın ve Rusya'ya müteallik olanların Rusya memâlikinden memâlik-i Osmâniyye'ye getirecekleri ve memâlik-i Osmâniyye'den ahp kendü vilâyetlerine götürecekleri emtia ve eşyânın rûsûmu fakat yüzde üç hesabı üzre verilmesi ve bahâsı bâlâda mastûr Yigirminci maddede karâr verildiğine binâen işbu ahidnâmede tahsîs olunan rûsûmu edâ eylediklerinden sonra vilâyetlerine ahp götürecekleri cümle emtia ve eşyânı tahmîl ve nakl eylemeleri husûsunda kendülere bir dürlü muhâlefet eylemeyeceğini Devlet-i Aliyye müteahhid olur.

Bu dahi.

Yigirmi Beşinci Mâdde: Rusya tüccâr işbu ahidnâmenin muktezâsı üzre yüzde üç resmini edâ edip mu'tâd üzre edâ tezkiresini aldıktan sonra zikrolunan edâ tezkiresi ibrâz olundukda mu'teber tutulup memâlik-i Osmâniyye'nin kangı mahalline emtiaların götürül[r]ler ise bir vechile kendülerinden mükerrer resm iddiâ olunmaya ve eğer mukâvele olunan ta'rîfeye nazaran emtiaya kıymetlerinden ziyâde bahâ takdîr olunduğu zâhir olur ise Rusya reâyâsından fi'l-vâkî yüzde üçden ziyâde resm taleb olunmamak için zikrolunan ta'rîfeyi mümkün olan tenzîl ile tebdîl etmek Devlet-i Aliyye'den va'd olunur ve eğer Rusya tüccâr getirdikleri emtia ve eşyâların Devlet-i Aliyye'nin reâyâsından ba'zılarına fûrûht etmek murâd eylediklerinde kimesne tarafından; "Bizim iştirâsına istihkâkımız ve şurût-ı mahsûsamız vardır." bahânesiyle nizâ' ve mûmânaat olunmayp Devlet-i Aliyye'nin memâlikinde ticâret eden Rusyalılar bu bâbda tamâmen müstakıl ve serbest olup ve Müslim olan bi'l-cümle esnâfların ve muhtekirlerin taarruz ve tasallutlarından tahlîs ve emîn kılınalar.

Nukûd.

Yigirmi Altıncı Mâdde: Rusya tüccâr ve Rusya'nın zîr-i himâyesinde olanlar memâlik-i Osmâniyye'ye getirecekleri ve ahp götürecekleri nukûd-ı sîm ve zer için bir dürlü resm ve vergi vermeyeler ve nukûdların Osmânlu akçası kat' etdirmeye icbâr olunmayalar.

Bu dahi.

Yigirmi Yedinci Mâdde: Rusya reâyâları getirdikleri gurusların resminden muâf olmak muktezâ olduğuna binâen Darbhâne nâzırları ve Hazînedârlar tarafından gurusların Devlet-i Osmâniyye'nin sikkesiyle meskûk etmek iddiâsıyla icbâr ve rencâde olunmayalar.

Masdariyye.

Yigirmi Sekizinci Mâdde: Gerek fûrûht ve gerek iştirâ olunan Rusya emtia ve eşyâsının resm-i masdariyyeden muâfiyyetlerini Rusya Devleti Devlet-i Aliyye'den talep eylediğine binâen Devlet-i Aliyye Françaluya müteallik emtia ve eşyâya kıyâsen onları muâfedip zikrolunan resmden muâf olmaları bâbında bir kıt'a fermân ısdâr etmekle Devlet-i Aliyye tekrâren işbu maddede ile ba'd-ezîn Rusya limanlarında kendü malları olduğunu müş'ir defter ile Rusya bayrağıyla olan sefinelere tahmül olunup belde-i Kostantniyye'ye getirilecek ve kezâlik Rusya memleketine götürülmek için belde-i Kostantniyye'de Rusya sefâyinin tahmül olunacak emtia ve eşyâdan fakat işbu ahidnâmede karâr verilen [s. 183] rûsûmâtıdan gayri bir nesne mutâlebe olunmayacağı taahhüd eder.

Gümrük.

Yigirmi Dokuzuncu Mâdde: Rusya reâyâları Devlet-i Aliyye'nin dost-ı ehabbı ve haklarına ziyâde müsâade eylediği França ve İngiltere tâifeleri misillü Devlet-i Aliyye memâlikine getirecekleri ve Devlet-i Aliyye memâlikinden alıp götürcekleri emtia ve eşyâ için yüzde üç vermek ve Devlet-i Aliyye reâyâları Rusya memâlikine götürcekleri ve ondan alıp getirecekleri emtiaları için sâir dost olan tavâifin tâbî' oldukları ta'rifelerde mukannen olan rûsûmâtın aynı Rusya limanlarında edâ etmek husûsu gerçi işbu ahidnâmenin Yigirminci maddesinde tarafeynden kavl ü karâr olunmuş olup lâkin bu cümle ile tarafeynin reâyâları cânibeynin memâlikinde bâlâda mezkûr dost ve haklarına ziyâde müsâade olunan tavâyifin dahi riâyet ve tebaiyyet eyledikleri âdetlere ve kavâid ve kavânine devleteyn beyninde akdolunan işbu sened-i alâniye mugâyeretleri olmayan derecelerde riâyet ve mütâbaat eyleyeler.

Sefâyin.

Otuzuncu Mâdde: Bin yedi yüz yetmiş dört senesi Kaynarca'da in'ikâd-pezir olan musâlaha ahidnâmesinin On Birinci maddesinde ve bin yedi yüz yetmiş dokuz senesi Mart ayının onuncu gününde akdolunan Tenkih Ahidnâmesi'nin Altıncı maddesinde; 'Rusya bayrağı altında olan bi'l-cümle tüccâr sefâyini Kostantniyye Boğazı memerrinden Karadeniz'den Akdeniz'e ve Akdeniz'den Karadeniz'e serbestiyyet üzere mürûr u ubûr eylemeleri' ve yine muâhede-i mezkûrenin zikrolunan Alhna maddesinde; 'işbu zikrolunan sefinelerin hey'et ve tahammülleri Devlet-i Aliyye'nin dost-ı ehabbı ve haklarına ziyâde müsâade eylediği tavâyifden olan França ve İngilterelü sefinelerine kıyâsen ta'yîn ve tahsis' meşrût olmakdan nâşi bu bâbda her güne hilâf inhâyı def için Rusya tüccâr sefâyininin küçükdan

büyükçe dek hey'etleri bi-aynîhî zikrolunan França ve İngiltere ve sâir tavâyifin tüccâr sefâyininin hey'etine mümâsil olmalarını te'yîde işbu maddede kavl ü karâr olunup ve mütehammil olacakları hamûleyi ta'yîn ve takrîr için sefâyin-i merkûmenin en küçüğü bin ve en büyüğü on altı bin kîle yâhûd sekiz bin kantar ki, put ta'bîr olunur Rusya'nın veznine kıyâsen yigirmi altı bin dört yüz puta bâliğ olur; hamûleyi mütehammil olmaları karâr verilmiştir ve işbu maddede Devlet-i Aliyye tarafından taahhüd olunur ki; Rusya bayrağı altında olacak ol misillü sefinelerine bir dürlü mümânaat olunmayacağından başka Devlet-i Aliyye'nin memâlikinde fûrûht olunacak emtia ve eşyâ ile mahmûl olmadıklarından Devlet-i Aliyye'nin memâlikine uğramaksızın doğru Karadeniz'den zikrolunan memerden ubûr ile Bahr-i Sefid'e ve Bahr-i Sefid'in ötesinde vâkı' Mediterane¹ ta'bîr olunur denizde kâin Devlet-i Aliyye'ye tâbî' olmayan vilâyetlere varmak üzere olmalarıyla hamûleleri her ne emtia ve eşyâdan olur ise olsun bir vechile yoklanmaları ve te'hîrleri iktizâ etmeye ve Devlet-i Aliyye sefâyin-i mezkûrenin mürûruna beyne'd-devleteyn teyemmünen müstahkem olan dostlukdan me'mûl olunabilir her dürlü sühûletleri icrâ ve ifâ edeceğini dahi müteahhid olur.

Bu dahi.

Otuz Birinci Mâdde: Rusya memâlikinden Bahr-i Sefid'e ve Mediterane ta'bîr olunur denize ve zikrolunan iki denizden Bahr-i Siyâh'a mürûr eden Rusya tüccâr sefâyininin hamûlelerinden gümrük ve bir dürlü resm iddiâ eylememek ve bir kimesneye aldırmmak ve sefâyin-i merkûmenin mürûrlarında Kostantniyye'de ve hiçbir mahallinde hamûlelerini ihrâca icbâr olunmamak husûslarını Devlet-i Aliyye taahhüd eder.

Sefâyin.

Otuz İkinci Mâdde: Karadeniz'den gelip Kostantniyye'nin memerrinden mürûr eden Rusya bayrağı altında olan gemiler ve sefineler hamûlelerini mübeyyin Rusya Elçisi tasdikıyla ibraz olunacak defterlerine ba'de'n-nazar bilâ-te'hîr izn-i sefineleri itâ olunup bir dürlü tevkîf olunmayacaklarını ve sefâyin-i merkûmenin Akdeniz Boğazı'ndan taşra mürûrlarında izn-i sefinelerini ba'de'l-ibrâz dilediği mahalle bilâ-tevakkuf seyr etmeğe me'zûn olacaklarını Devlet-i Aliyye müteahhid olur. Kezâlik dahi memâlik-i sâireden gelip Bahr-i Sefid Boğazı'ndan duhûl ile Bahr-i Siyâh cânibinde vâkı' Rusya limanlarına avdet edecek Rusya bayrağı altında olan sefinelerin [s. 184] dahi Rusya Elçisi tasdikıyla ibraz olunacak defterlerine ba'de'n-nazar bilâ-te'hîr izn-i sefineleri itâ olunup Karadeniz Boğazı'ndan hin-i hurûclarında izn-i sefineleri Boğaz-ı mezkûrda ba'de'l-ibrâz min-gayri tevkîf mürûr eyleyeler.

¹ Mediterranean; Akdeniz.

Yoklama.

Otuz Üçüncü Mâdde: Vech-i meşrûh üzre Kostantiniyye Boğazi'nden mürûr ile uğramaksızın mahâll-i bâideye râhî olmak üzere bi'l-cümle Rusya bayrağı altında olan gemiler ve sefineler zikrolunan Boğaz'dan mürûrlarında hamûlelerini mübeyyin Rusya Elçisinin tasdikıyla ibraz olunacak defterlerine kâmilan i'tibâr ile Otuz İkinci mâdd[e]de beyân olunduğu üzere izn-i sefine emirleri i'tâ olunup eğer Devlet-i Aliyye'ye bir sefinenin tâifesi arasında kendü reâyâsından olduğuna bir şübhe ânz olur ise Rusya Devleti bu güne sefine tâifesinin yoklanmasına rızâ-dâde olur. Lâkin bâlâda beyân olunduğu üzere zikrolunan sefineye mahmûl olan emtia ve eşyâya dokunulmaya ve bu bâbda kemâl-i ihtiyât ile hareket olunup sefinenin kapudamna ve sâhibine bir dürlü taarruz olunmayıp ba'zan bu güne beyhûde yoklamalar ile musâlaha ahidnâmesinde meşrût olan işbu geçid ticâretine suûbetler îrâs olunmaya.

Yoklama.

Otuz Dördüncü Mâdde: Kezâlik hemân Devlet-i Aliyye'nin memâlik ve denizlerinden mürûr ile Rusya limanlarına avdet ü inşâfedecek o makûle sefineler hakkına dahi kâide-i merkûmeye riâyet olunup sefine tâifesinin yâhûd âdemlerinin yoklanmasından gayri âhar bir dürlü yoklamaya tâbî' olmaya.

Sefâyin.

Otuz Beşinci Mâdde: Ve eğer zikrolunan sefineler Rusya memleketinden Devlet-i Aliyye'ye tâbî' olmayan sâir memâlike götürülmek için zehâyir ve me'kûlât ile mahmûl olup veyâhûd zikrolunan memâlikden Rusya memleketine zehâyir ve me'kûlât nakledecekler ise mâdâm ki Devlet-i Osmâniyye'nin zîr-i hükmünde olan memleketlerden olmayalar, zikrolunan sefineler Devlet-i Osmâniyye'nin hiçbir mahallinde tevakkuf etmediklerinden hiçbir güne nizâm-ı mülkiyyeye tâbî' olmayıp işbu Ticâret Ahidnâmesi'nin Otuz Birinci mâddesi muktezâsınca serbestiyyet üzere Kostantiniyye Boğazi'nden mürûr u ubûr eyleyeler.

Rusya limamndan zahîre iştirâsı.

Otuz Altıncı Mâdde: Devlet-i Aliyye'nin işbu taahhüdlerine mukâbeleten Rusya Devleti dahi dostluğunun bir eserini ibraz için Bahr-i Siyâh cânibinde vâkı' Rusya limanlarından bir bahâ-yı mutlaka ile hnta ve sâir lüzûmları olan zehâyirin iştirâsım ve Kostantiniyye'ye naklini Devlet-i Aliyye'nin reâyâsına tecvûz edeceğini ve kendülerine bu bâbda bir dürlü mümânaat etmeyip Rûsiyye memâlikinde ticâretlerinin inbisâtına cümle vesâil-i mümkinneyi i'mâl eyleyeceğini va'd eder.

Navl.

Otuz Yedinci Mâdde: Devlet-i Aliyye reâyâları memâlik-i Osmâniyye'nin bir limamndan bir limamna nakl için emtiyaların sefine sâhibinin veyâhûd kapudamnın inzîmâm-ı re'yi ile ve mukâvele olunan navl ile Rusya sefâyinine tahmîl eylediklerinde kendülerine bir dürlü mümânaat olunmaya ve eğer sefinelerin müste'cirleri bilâ-sebeb-i âdil sefineleri esnâ-yı râhda terk ederler ise kâdîlar ve sâir zâbitler zikrolunan müste'cirleri mukâvele olunan navl-ı sefine ücretini tamâmen sefinenin kapudamna veyâhûd sâhibine edâya icbâr eyleyeler.

İsticâr-ı sefâyin.

Otuz Sekizinci Mâdde: Eğer Devlet-i Aliyye için Rusya sefâyininden birini isticâra hâcet messeder ise isticâra me'mûr olan vâhîler veyâhûd sâir zâbitler Rusya Elçisine veyâhûd konsolos bulunan mahallerde Konsolosuna haber edip bunlar husûs-ı mezbûra münâsib olan sefineyi inbâ eyleyeler ve Rusya Konsolosu bulunmayan mahallerde zikrolunan sefineler kapudanların veyâhûd sâhiblerinin hüsn-i rızâlarıyla icâr olunup ve mukâvele olunan ücret muktezâsı üzere bilâ-te'hîr kendülerine edâ oluna ve böyle bir hâcet messeyledikde Devlet-i Aliyye Rusyalunun sefâyinini hüsn-i rızâlarıyla mukâvele olunmadıkca isticâr eylemeye ve isticâr olunmamış ve bâ-husûs bir mikdâr emtia ve eşyâ ile tahmîl olunmuş olan sâir sefineler ahkonulmayıp hamûlelerini tahliyeye bir vechile icbâr olunmayıp bir dürlü rencîde ve tekdîr olunmayalar.

Sefîne.

Otuz Dokuzuncu Mâdde: Rusya reâyâsından biri harbî olan bir memleketde kendü sefinesini zehâyir ile yâhûd emtia-i sâire ve eşyâ ile tahmîl edip yine harbî olan âhar bir memlekete naklede iken Devlet-i Osmâniyye'nin sefinelerine tesâdüf eder ise; 'Düşmana emtia ve eşyâ ve zehâyir götürür.' deyu sefinesini yâhûd hamûlesini ahz etmeyip derûnunda olan âdemleri dahi esîr etmeyeler.

Düşman olan devlete götürülmeyecek eşyâ.

Kırkıncı Mâdde: İşbu devleteyn-i müteahhideteynin biri âhar bir devlet ile muhârebe üzere [s. 185] oldukda ol birinin reâyâları mâdâm ki mühimmât ve zehâyir-i harbiyye[yi] düşman olan devlete götürmeyeler, bu zikrolunan düşman ile ticâret etmek ve memâlikine varıp gelmek memnû' olmaya ve mühimmât ve zehâyir-i harbiyye ta'birinden âgnamlacak eşyâ bunlardır: Top ve havan ve âlât-ı nâire ve piştov ve humbara ve fişek ve gülle ve kurşun ve tüfenk ve çakmaktaşı ve fitil ve barut ve güherçile ve kükürd ve zırh ve mızrak ve kılıç ve kılıç kolam ve

fişeklik ve eğer ve gem. Lâkin dâimâ sefinenin ve âdemlerinin muhafazasına lâzım olan mikdâr istisnâ oluna ve bu mahalde zikrolunmamış eşyâ, mühimmât ve zehâyir-i harbiyye ve mühimmât-ı sefine kabîlinden addolunmayalar.

Rusya reâyâsı ahz olunmamak.

Kırk Birinci Mâdde: Devlet-i Aliyye reâyâsından biri Devlet-i Aliyye memâlikinden alıp âhar yerlere me'kulât ve zehâyir götürürler iken ihrâc memnû' olduğundan esnâ-i râhda ahz olursa bu makûle Devlet-i Aliyye reâyâsının sefineleri derûnunda hizmet eden Rusya reâyâları ahz olunmayıp te'dib olunmaya.

Müsâdere.

Kırk İkinci Mâdde: Rusya reâyâları Devlet-i Aliyye'nin sefinelerinden me'kulât ve zehâyir iştirâ ve kendü vilâyetlerine avdet üzere olup Devlet-i Aliyye'nin düşman olmayan veyâhûd dostu olmayan bir devletin memâlikine gitmez iken Devlet-i Aliyye'nin sefâyinine müsâdif oldukları takdirde Rusya sefineleri müsâdere olunmayıp mâl ve tecemmülât ve âdemleriyle sebilleri tahliye olunalar ve eğer bu şarta mugâyir zikrolunanların biri ahz olunur ise sebîli tahliye olunan eşyâsı dahi tamâmen kendüye reddoluna.

Bu dahi.

Kırk Üçüncü Mâdde: Devlet-i Aliyye bir düşman sefinesi derûnunda bulunan Rusya tüccârının emvâlini müsâdere etmeyeceğini ve harb zımnında olmayıp umûr-ı ticâret için bulundukları takdirde kendülerini dahi esir etmeyeceğini taahhüd eder.

Mahzen isticâr.

Kırk Dördüncü Mâdde: Devleteynin reâyâsına cânibeynin memâlikine emtia ve eşyâların götürmeğe ruhsat verilmekle tarafeynden kavul ü karar olundu ki; emtiaların vaz' ve hıfz için münâsib mahaller ve mahzenler ve sâkin olmak için hâneler istî'mâline me'zûn olalar ve müteahhid olan tarafeynin müdür-i umûru cânibeynin reâyâları beyinde hâneler ve mahzenler icâr ve isticâr senedâtının akdine ve akdeyledikleri senedât ve mukâvelelerinin ifâsına nezâret ve ihtimâm edip işbu şerâyının adem-i riâyetine dâir şikâyet olunur ise her vechile iânet ve icrâ-yı hak eyleye. Böylece Rusya Devleti Devlet-i Aliyye'nin reâyâsı hakkına ve Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye memâlikinde temekkün eden Rusya tüccârı hakkına taahhüd eylemişlerdir.

Eşyâ iştirâsı.

Kırk Beşinci Mâdde: Rusya reâyâları İzmir'de ve İskenderiye'de ve Devlet-i Aliyye'nin Kostantiniyye'den mâadâ mahall-i sâiresinden harîr ve pirinç ve yemen kahvesi ve revgan-ı zeyt iştirâ edip bilâ-mümânaat Rusya memleketine nakletmeğe me'zûn olmaları mukâvele olundu.

Bu dahi.

Kırk Altıncı Mâdde: Kezâlik Rusya reâyâları Devlet-i Osmâniyye'nin memâlikinden penbe-i hâm ve rişte-i penbe ve sahtiyânlar ve balmumu ve gönler iştirâ ve ihrâc ve diledikleri mahallere götürebileler.

Bu dahi.

Kırk Yedinci Mâdde: Memâlik-i Osmâniyye'de meyvenin kesreti olmağa kesreti olan vakitlerde Rusya sefâyini gelip incir ve üzüm ve fındık ve sâir bu makûle meyvenin iştirâsına me'zûn olup işbu ahidnâmenin muktezâsı üzere resm-i gümrüklerin edâ eylediklerinden sonra tahmîl ve nakl eylemelerine bir dürlü kendülerine mümânaat olunmaya. Kezâlik dahi Rusya sefâyini Kibns Cezîresi'nden ve Devlet-i Aliyye'nin bilâd-ı sâiresinden Devlet-i Aliyye reâyâsı misillü tuz iştirâsına me'zûn olmalarına karar verilib vâhiler ve mütesellimler ve kâdılar ve sâir zâbitân taraflarından kendülerine bir dürlü mümânaat olunmaya.

Bayrağa tekeffül.

Kırk Sekizinci Mâdde: Rusya bayrağı altında yürüyen tüccâr sefâyininden bir güne sù-i istî'mâl vukûunun indifâyıçün Rusya Devleti Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye hakkına dostluğunu izhâr için Devlet-i Aliyye'de mukim olan Elçisi, bayrağının mütekeffil¹ olmasına rızâ-dâde olur.

Zahîre(?)

Kırk Dokuzuncu Mâdde: Rusya elçileri gerek hediye için ve gerek kendülerinin melbûsât ve mefrûşât ve envâ'-ı me'kulât ve meşrûbât zahîreleri için getirdikleri eşyâdan bâc ve sâir bir dürlü resm mutâlebe olunmayıp muâf olalar.

Tercemân.

Ellinci Mâdde: Rusya elçilerinin ve konsoloslarının hizmetinde olan tercemânlar cizyeden ve resm-i kassâbiyyeden² ve sâir

¹ Metinde "mütekellifi" şeklindedir.

² Sayfadaki hasardan dolayı metinde eksik kalan bu kelimenin karşılaştırması için bk. BOA, MHD, no: 5, s. 13a.

tekâlif-i örfiyye ta'bir olunur bi'l-cümle teklîflerden muâf ve müsellemler olalar.

Elli Birinci Mâdde: Rusya reâyâları hakkına riâyet olunan bi'l-cümle muâfiyât ve müsâlemât ile [s. 186] Rusya Elçisinin ve konsolosların hidmetinde olan tercemânlar ve sair âdemleri dahi mütemetti' olalar.

Konsolos.

Elli İkinci Mâdde: Rusya Devleti Kaynarca Ahidnâmesi'nin On Birinci maddesi muktezâsınca memâlik-i Osmâniyye'nin cemî' mahallerine ve Rusya'nın umûr-ı ticâretiyün dilediği yerlere konsoloslar nasb etmeğe hakkı olmağla Devlet-i Aliyye işbu maddede Rusya konsolosları dost ve ziyâde müsâade olunan tavâifden olan França ve İngiltere konsolosları ve konsolos vekilleri misillü França ve İngiltere konsolosları bulunmadığı mahallerde dahi kendülerine râci' ve hakları olan bi'l-cümle müsâlemât ve imtiyâzât ile mütemetti' olacakların taahhüd eder.

Bayrak.

Elli Üçüncü Mâdde: Memâlik-i Osmâniyye'de konsolos ve konsolos vekilleri kendü pâdişâhların alâim ve bayrakların dikmeğe vâhiler ve kâdılar ve sair zâbitân taraflarından bir dürlü mümânaat olunmaya.

Yasaka.

Elli Dördüncü Mâdde: Konsoloslar sâkin oldukları hânelelerin muhâfazasıyün istedikleri yasakaları yanlarına alıp zikrolunan yasakaların odabaşlar ve sair zâbitler himâyet ve sıyânet edip bunlar bu bâbda mezbûrlardan bir dürlü teklîf ve in'âm mutâlebe eylemeyeler.

Şıra.

Elli Beşinci Mâdde: Rusya konsolosları ve tercemânlar ve tâcirler misillü sair müteayyinleri kendü masrûflarıyün evlerinde şıra sıkıp ve taşradan dahi hamr getirdip kendülerine bu bâbda kimesne tarafından bir dürlü mümânaat olunmaya.

Üzüm.

Elli Altıncı Mâdde: Rusya Devleti'nin konsolosları ve tercemânları ve sair müteayyin kimesnelerinin kendü zahîreleri için evlerine şırahk üzüm gönderildikde veyâhüd evlerine hamr götürüldükde Yeniçeri Ağası ve Bostânabaşı ve Topcubaşı ve voyvodalar ve sair zâbitân taraflarından zikrolunan üzüm ve hamrın nakl ve vülûciyün dürlü resm ve bahşîş mutâlebe olunmaya.

Konsolosdan da'vâ.

Elli Yedinci Mâdde: Umûr-ı ticâret için mukim olan konsolosların aleyhine bir kimesne da'vâ eder olur ise kendülerini ahz etmeyip ve evlerini temhîr eylemeyip da'vâları Der-i Devlet-i Aliyye'ye ifâde oluna ve eğer işbu ahidnâmenin in'ikâdından evvel veyâhüd sonra sudûr bulup işbu nizâma mugâyir olan evâmîr ibrâz olunur ise amel olunmayıp terkîn olunalar ve bu husûsda işbu maddenin muktezâsınca amel ve hareket oluna.

Kendü nizâ'ları.

Elli Sekizinci Mâdde: Rusya konsolosları ve tâcirleri sair Nasrânî bir tâifenin konsolosları ve tâcirleriyle nizâ'ları oldukda eğer tarafeynin nızâsı olur ise Devlet-i Osmâniyye'de mukim olan Rusya Elçisi yam[n]da da'vâların görebileler ve eğer iki taraf dahi da'vâların Devlet-i Osmâniyye'nin vâhilerinden ve kâdılar ve zâbitler ve gümrükcülerinden görülmesine tâlib olmaz ise münâzaada olan iki cânibin nızâları olmadıkca zikrolunan vâhiler ve sairler bir vechile mesfûrûna cebretmeyip umûrlarına müdâhale eylemeyeler.

İhzâr.

Elli Dokuzuncu Mâdde: Memâlik-i Devlet-i Aliyye'de hiç bir kimesne Rusya konsoloslarını tercemânları var iken asâleten mahkemelere ihzâra cebretmeyip ve hîn-i hâcetde Devlet-i Aliyye'nin reâyâları kendü mesâlihlerini konsoloslar tarafından gönderilecek tercemânlarıyla müzâkere edeler.

Mağrib Ocakları.

Altmışıncı Mâdde: Deryâda Rusya sefinelerini Mağrib Ocakları korsanlarının tasallutlarından sıyânet için ve zikrolunan korsanların lenger-endâz olabildikleri limanlarda Rusya konsoloslarını ve tüccârın rencîdelerinden himâyet etmek için memâlik-i Osmâniyye'de vâhiler ve paşalar ve sair zâbitân Rusya konsoloslarını ve tüccârın himâyet ve sıyânet etmeleri husûsuna Devlet-i Aliyye dikkat-i tâmm ve ihtimâm-ı mâ-lâ-keâm ile nezâret edeceğine taahhüd eder ve Devlet-i Aliyye'ye müteallik olan limanlara ve kal'alara tevârüd eden sefineler fi'l-vâkı' Rusya bayrağının zir-i himâyesinde oldukları Rusya elçileri ve konsolosları şehâdetleriyle led'e-tahkik zikrolunan limanların bi'l-cümle vâhileri ve zâbitân mezbûr korsanlardan Rusya sefâyini ahz olunmamak ve bâ-husûs kal'aya karîb bulunan sefîne alınmamak husûslarına vücûhla sa'y ve ikdâm etmek vâcibe-i zimmetleri ola ve vülât ve zâbitân bulunan Hükûmet-i Osmâniyye'nin mevâkında korsanlardan Rusya reâyâlarına zararları îrâs olunur ise zikrolunan vülât ve zâbitân tekâsüllerinden neş'et etmiş cümle zararların tazmînine mecbûr olalar.

Altmış Birinci Mâdde: Rusya reâyâlarından biri Cezâyir ve Tunus ve Trablusgarb Ocakları korsamına müsâdif olup bunlardan seby ve istirkâk olunur ise veyâhüd zikrolunan korsanlar Rusya tüccârının sefinesini veyâhüd mâhm ahrlar ise Devlet-i Aliyye zikrolunan [s. 187] Ocakların üzerinde olan iktidârın i'mâl ile bu vechile esir olunmuş Rusya reâyâlarını tahlîs ve ahz olunmuş sefinelerini ve emvâl ve eşyalarını istirdâd etmeğe müteahhid olur.

Korsan.

Altmış İkinci Mâdde: Korsanlar veyâhüd Devlet-i Aliyye'nin düşman-ı sâiresi kendü memâliki sevâhiline korsanlık icrâ eylediklerinde bu bâbda Rusya konsolosları ve tüccârı rencâde olunmayıp bir dürlü kendülerinden bir şey lâzım gelmeye. Lâkin cânibeynin emniyyeti için 'izbandid' ta'bir olunur korsanların herkese malûm olmak için temyîzleri muktezâ olduğundan hükümet eden zâbitân taraflarından korsan ve Ocaklı sefineleri Devlet-i Aliyye'nin limanlarına geldiklerinde pasaportalarna ya'nî mürûr kâğıdlarına dikkat ile nazar ve tefahhus olunup haklarının[m] muktezâ-yı kavânin üzre amel ve hareket oluna. Lâkin bu şart ile ki, Rusya konsolosları dahi Rusya bayrağıyla tevârüd eden cümle sefâyini sıhhat ile tefahhus edip Devlet-i Osmâniyye'nin zâbitâmına ifâde ve bunlar ile Rusya konsolosları muhâbere ve ünsiyyet edip beynlerinde şifâhen veyâhüd tahrîran cânibeynin emniyyetini müris olabilir vesâil ve esbâbı müzâkere ve muhâbere eyleyeller.

Da'vâ.

Altmış Üçüncü Mâdde: Memâlik-i Osmâniyye'de ticâret eden Rusyalulara dâir böylece karar verilmiştir ki; eğer Rusya tüccârından biriyle nizâ' vâkı' olup bu bâbda kâdiya şikâyet olunur ise kâdi Rusya tercemânı hazır olmadıkça da'vâyı istimâ' eylemeyele ve eğer tercemânları âhar bir mühim işde meşgûl bulunur ise gelinceye dek te'hîr oluna ve Rusya reâyâları dahi; 'Tercemânları hazır değildir.' vesîlesini sû-i isti'mâl etmeyip bilâ-te'hîr huzûr-ı şer'a ihzâr eyleyeller ve eğer Rusya reâyâlarının birbiri beyninde münâzaa vâkı' olur ise Devlet-i Aliyye'de mukim olan elçileri veyâhüd konsolosları da'vâlarını görüp Rusya'nın kavânin ve kavâidi üzre fasl ve muktezâsım hükmeylemelerine hiçbir kimesneden bir dürlü mümânaat ve muhâlefet olunmaya.

Bu dahi.

Altmış Dördüncü Mâdde: Dört bin akçadan ziyâde olan da'vâlar Deraliyye'de istimâ' olunup âhar yerde istimâ' olunmayalar.

Police.

Altmış Beşinci Mâdde: Devlet-i Aliyye'nin reâyâsından gerek tüccârdan ve gerek sâirden birinin bir Rusya reâyâsı üzerine tahrîr olunmuş police kâğıdı olup bu zikrolunan Rusyalı veyâhüd ona tâbi' olan âdemi policeyi kabûl eylemediği takdirde bilâ-sebeb-i şer'i edâsına icbâr olunmayıp policeyi gönderen âdemden mutâlebe olunmak için kabûl olunmadığını müş'ir bir kâğıd ahna ve Rusya elçileri ve konsolosları makbûl olan policelerin akçasım edâ ettirmek husûsuna iktidârlarını i'mâl eyleyeller.

Kefil.

Altmış Altıncı Mâdde: Rusya tüccârından biri âhar bir mahalle azîmet murâd edip konsolosu kefil olur ise düyûnunu edâ ettirmek bahânesiyle azîmetine mümânaat olunmaya ve dört bin akçadan ziyâde olan da'vâlar işbu ahidnâmenin Altmış Dördüncü maddesinde karar verildiği üzre Divân-ı Âli'de istimâ' olunalar.

Menzile duhûl.

Altmış Yedinci Mâdde: Devlet-i Aliyye'nin mahkeme âdemleri ve zâbitân ve sâirler bir Rusya reâyâsından meskûn olan bir hânece cebren duhûl eylemeyele ve bir hâcet-i azîme messeder ise mukaddem Rusya Elçisine veyâhüd konsolos bulunan mahallerde Konsolosa haber verilip ba'dehû taraflarından bu husûsa ta'yîn olunacak âdemleriyle mahalline varla ve eğer bunun hilâfı vâkı' olur ise hilâfına hareket edenleri kavâninin şiddeti muktezâsınca te'dib olunmalarını Devlet-i Aliyye taahhüd eder.

Da'vâ.

Altmış Sekizinci Mâdde: Rusya reâyâsıyla sâir âdemler beyninde olan da'vâlar bir defa şer'an fasl ve hüccet ile kat' olunduktan sonra tekrâren istimâ' câiz olmaya ve eğer bir defa dahi tefahhus olunmak iktizâ eder ise Rusya Elçisine haber vermeksizin veyâhüd Konsolosun tarafından maddenin etrâfıyla tafsîl ve beyâm gelmeksizin müddei ve müddeun-aleyh olanların huzûr-ı şer'a varmaları tecvîz olunmayıp ahzine dahi çavuş ve mübaşir gönderilmeye ve bu bâbda maddenin etrâfıyla vukûfunu tahsîl etmeğe kendülerine bir müddet-i kâfiye verile ve eğer bir defa fasl olunmuş da'vâ tekrâren istimâ' buyurulmak vâkı' olur ise bir gayri yerde görülmeyip ancak Divân-ı Âli'de görülmek üzre mukâvele olundu. Bu takdirce Rusya reâyâları ve onlara müteallik olanlar asâleten huzûr-ı şer'a varlıp veyâhüd vekil-i şer'ilerini göndereler ve Devlet-i Aliyye reâyâları Rusya reâyâsı üzerine da'vâ eder ise mādâm ki yedlerinde ma'mûlün-bih senedât veyâhüd hükkâm taraflarından ilâmları olmadıkça istimâ' [s. 188] olunmayalar.

İflâs.

Altmış Dokuzuncu Mâdde: Rusyalu bir tâcirin veyâhûd Rusya'ya müteallik bir âhar kimesnenin iflâsı zuhûr eder ise kalan eşyasından ashâb-ı düyûnun akçası verile ve eğer ashâb-ı düyûn taraflarından Rusya Konsolosu veyâhûd Tercemân veyâhûd âhar bir Rusyalu iflâs eden âdeme kefil olduğu bir şehâdet-i hakîkiyye ile isbât olunmadıkca zikrolunan konsolosun ve tercemânın ve hiç âhar Rusya reâyâsının üzerine bir dürlü da'vâ olunmayıp; 'Düyûna kefil oldular.' bahânesiyle bir vechile tevkîf ve evleri temhîr olunmayıp kendülerine bir dürlü keder îrâs olunmaya.

Dellâl.

Yetmişinci Mâdde: Eğer ba'd-ezîn ticâretin nefî için Françalunun memâlik-i Osmâniyye'de i'mâl eyledikleri misillü dellâllar nasb etmek iktizâ eder ise tüccârdan intihâb ve istihdâm olunacak dellâllar her ne milletden olur ise hizmetlerinin icrâsında kendülerine bir vechile taarruz ve rencâde olunmayıp bir dürlü cebrolunmayalar ve Rusya tüccârı her ne milletden ve bilâ-istisnâin Yahud milletinden dahi dellâllar istihdâm etmek dilerler ise intihâbları ve re'y-i mutlakalarına menût ola ve zikrolunan dellâllar hizmetden tard veyâhûd mürd olurlar ise gedik hakkı bahânesi ile haleflerinden hiçbir şey iddiâ olunmaya.

Cizye.

Yetmiş Birinci Mâdde: Memâlik-i Osmâniyye'de sâkin olan gerek evlü ve gerek bekâr Rusya reâyâlarından her ne rütbeden iseler dahi cizye mutâlebe olunmaya.

Katl.

Yetmiş İkinci Mâdde: Eğer Rusya reâyâlarının birbiri bey-ninde katl veyâhûd âhar fesâdları vâkı' olur ise Rusya Elçisi yâhûd konsolosları mâddeyi görüp kavânin ve kavâidleri muktezâsınca hükmü icrâ edip Devlet-i Aliyye'nin zâbitâmından hiç bir ferd müdâhale ve mümânaat eylemeye.

Bu dahi.

Yetmiş Üçüncü Mâdde: Rusya reâyâları bulunduğu mahallerde katl vâkı' olur ise üzerlerine sâbit etmeğe bir delil olmadığı sûrette bu bâbda istintâk ile bir dürlü tekdîr olunmayıp cerîme mutâlebesiyle rencâde olunmayalar.

Töhmets.

Yetmiş Dördüncü Mâdde: Rusya reâyâsından biri veyâhûd Rusya himâyesinde olanlardan bir kimesne katl veyâhûd âhar

bir töhmet edip memleketin zâbitine ihbâr olundukda Devlet-i Osmâniyye'nin kâdîları ve sâir zâbitâm bu gûne mâddeleri ancak Konsolosun yâhûd Elçi veyâhûd Konsolos her nerede iseler dahi taraflarından bu husûsa me'mûr olunan âdemlerinin muvâcehesinde göreler ve bu gûne vukûâtın vukûunda kâmilten ve tamâmen adâlete riâyet olunmak için müteahhideteynin yek-digerinden matlûbdur ki, mâddenin tefahhus ve fashna müsâvâtle ihtiyât ve dikkat olunmasına intibâhla nezâret eyleyeler.

Fesh-i musâlaha.

Yetmiş Beşinci Mâdde: Devleteyn beyninde müstahkem ve pâyidâr olan bünyân-ı silm ü musâfâtın karîn-i tezelzül ve indirâs olması bi-mennihî Teâlâ adîmü'l-ihimâl olduğu her ne kadar meczûm ise dahi ba'zı vakitlerde hilâf-ı vâkı' ba'zı havâdis-i ürcûfe tekevvün edip tarafeyn tüccârının adem-i emniyyet ve tevahhusların mücib olduğundan işbu muâhede-i münferideye tüccâr-ı mezkûrenin indifâ-ı vahşetlerini mücib bir münâsib şartın derci lâzım geldiğine binâen şu vechile beyân olunur ki; ba'zı ahidnâmelerde mastûr olduğu üzre –maâza'llâhi Teâlâ– Rusya Devleti'yle Devlet-i Aliyye beyninde derkâr olan müsâleme ve vifâk mübeddel-i muhâsama ve şikâk olur ise cânibeynin memâlikinde ticâret eden devleteyn reâyâları vukû-ı muhâsama târihinden altı ay müddete dek emtia ve eşyâ ve mâ-meleklerini fûrûhta ve cümle mâllarıyla bilâ-muhâlefet vatanlarının hudûdu dâhiline avd ve insârâfa me'zûn kılımp tarafeynden te'mîn ve himâyet olunalar ve iktizâ eden muâvenet ve himâyetlerinde cânibeynden tecvîz-i kusûr olunmaya.

Emniyyet-i tarîk.

Yetmiş Altıncı Mâdde: Tarafeyn reâyâsının ticâretini teshîl meâlinde Devlet-i Aliyye cânibeynin mükâtebe ve muhâberesini teshîl için Rusya'nın re's-i hudûduna âmed-şûd eden ulaklarının ve menzillerinin esbâb-ı sür'at ve levâzım-ı emniyyet ve istirâhatlerinin ifâsım taahhüd eder. Bu husûsu Rusya Devleti kezâlik kendü tarafından ifâsım müteahhid olur.

Ticâret.

Yetmiş Yedinci Mâdde: Gerçi Kaynarca Ahidnâmesi'nin On Birinci mâddesinde ve Tenkihnâme'nin Altıncı mâddesinde Franca ve İngiltere ahidnâmelerinin hâvî oldukları cümle muâfiyât ve müsâlemât Rusya tüccârı hakkına düstûru'l-amel tutulması meşrû olup ve eğer işbu ahidnâmede zikrolunan ahidnâmelerin bir mikdân Rusya ticâretine râci' oldukları mertebeye derc olunmuş ise dahi yine devleteyn-i müteahhideteyn-i [s. 189] fahîmeteyn Rusya reâyâsının nefiyçün zikrolunan ahidnâmelerin bu mahalde derc olunmamış olan mevâdd-ı sâiresini dahi kâmilten hıfz ve riâyetini taahhüd ederler. Binâen alâ-zâlik

Devlet-i Aliyye Venediklü ile olan ahidnâmesinde münderic her ne mevâd var ise onları Françalunun hakkına Devlet-i Aliyye ile olan ahidnâmelerinde tahsîs olunmaları hasebiyle Rusya reâyâsı hakkına tahsîs ve ibkâ edip işbu Rusya Devleti'yle olan ahidnâmenin icrâsına bir dürlü mevânî' ve suûbet îrâsım cümleye ve herkese men' eyleye.

İcrâ-yn muâhede.

Yetmiş Sekizinci Mâdde: Cümle vâhiler ve kapudan paşalar ve kâimmakâmlar ve kâdılar ve gümrükcüler ve deryâ kapudanları ve ale'l-ıtlâk bi'l-cümle Devlet-i Osmâniyye'nin sükkâm ve kezâlik her rütbeden olan bi'l-cümle Rusya reâyâları bir dürlü nakîsa îrâs etmeksizin ve bilâ-kusûr ve tamâmen ve kâmilen işbu ahidnâmeyi ifâ ve icrâ etmek vâcibe-i zimmetleri ola ve eğer bir kimesne icrâsına mümânaat veyâhûd adem-i isti'dâd izhâr eder ise âsî ve müttehem bilinip böylece olduğu addolunarak ibreten li's-sâirîn bilâ-te'hîr cezâsı icrâ oluna.

Bu dahi.

Yetmiş Dokuzuncu Mâdde: Kezâlik devleteyn-i fah[i]meteyn-i müteahhideteyn dahi işbu ahidnâmeye mugâyir hareket etmemelerini taahhüd ederler ve memâlik-i Osmâniyye'de bulunan vâhiler ve paşalar ve kâdılar ve gümrük ümenâsı ve voyvodalar ve mütesellimler ve zâbitler ve sâir me'mûr kimesneler işbu ahidnâmeye mugâyir vaz' ve hareket eylemeyeler ve eğer tarafeynden kavlen veyâhûd fi'len bir kimesneyi rencide ile fesh eder olur ise işbu ahidnâmenin muktezâsınca Rusya reâyâları konsoloslarından veyâhûd zâbitlerinden te'dib oluna ve kezâlik Devlet-i Aliyye dahi kendü reâyâsı ve tevâbiini Rusya Elçisinin veyâhûd konsoloslarının ma'rûzâtına nazaran ve iktizâ eder ise kifâyet mikdârı ba'de-tahsîl'l-vukûf te'dib etdirmek husûsuna ihtimâm edeceğini taahhüd eder.

Ticâret.

Sekseninci Mâdde: Rusya Devleti dahi devleti hakkına olan dostluk-ı mahsûsasım izhâr meâlinde işbu mâdde ile Rusya limanlarında Devlet-i Aliyye'nin reâyâsına umûr-ı ticâretlerine dâir her hâlde ve tarafeyn ticâretinin inbisâtına her vechile iânet edeceğini ve Devlet-i Aliyye reâyâsının dârul'hükûmelerde haklarına kâmilan icrâ-yn hak etdireceğini va'd eder.

Gümrük.

Seksen Birinci Mâdde: Ve'l-hâsıl Rusya Devleti işbu Ticâret Muâhede'sinde Devlet-i Osmâniyye'nin memâlikinde ticâret eden Rusya reâyâlarının rûsûm-ı gümrük ve menfaatlerine râci' şerâynt-ı sâireyi mukâvele eder iken bundan akdem Devlet-i Aliyye'den Kaynarca Ahidnâmesi'nin On Birinci mâddesi ve Tenkih-nâme Muâhede'si'nin Altıncı mâddesiyle taahhüd olunmuş olan memâlik-i Osmâniyye'de haklarına ziyâde müsâade olunan milelin mütemetti' oldukları muâfiyât ve menâfiinden ve onlar ile bir müsâvât-ı tâtmeden gayri bir şey mutâlebe eylemediğinden Devlet-i Aliyye reâyâları dahi Rusya limanlarında ticâretlerine dâir Rusya memâlikinde ziyâde haklarına müsâade olunan milel ile bir müsâvât-ı tâtmeden gayri bir şey iddiâ edemeyip Rusya memâlikinde İngilterelü ve sâir ehâb olan milelin Rusya'da mukarrer olan ta'rifeler mücebince verdikleri rûsûmâtın aynım edâ eyleyeler.

Hâtime: İşbu Muâhede-i Ticâret gerek şevketlü, kerâmetlü, adâletlü, merhametlü, veliyy-i ni'metimiz efendimiz Pâdişâhımız hazretlerinin taraf-ı hümayûnlarından ve gerek haşmetlü, miknetlü Bi't-tamâm Cümle Rusyalardan Pâdişâh ve İmparatoriçesi cenâbları tarafından kendü imzâlarıyla ve vech-i mu'tâd üzre muharrer alenen tasdiknâmeler ile tasdik ve zikrolunan tasdiknâmeler siyâk ve ibâreleri vech-i mu'tâd üzre olarak mümkün mertebe bir kadem akdem ve gâyet-i mâ fi'l-bâb işbu muâhedenin akdi târihinden dört ay zarfında mahmiyye-i Kostantiniyye'de mübâdele olunmak üzre karâr verilir cânibeyn murahhasları mefâhîm ve mezâmîni muvâfık ve mutâbık iki nüshasım tertîb ve terkîm edip kendü imzâ ve mühürlerimiz ile hatm ve temhîr eyleyip beynimizde mübâdele eylemişizdir."

İmdi; bâlâda tahrîr olunan Muâhede-i Ticâret taraf-ı vâzıhu's-şeref-i şâhânemden işbu tasdiknâme-i hümayûnumla [s. 190] tasdik ve te'yîd olunup gerek cânib-i celîlül-menâkıb-ı dâverânemden ve gerek ahlâf-ı saâdet-ittisâfımız taraflarından muâhede-i mezkûrenin kâmilan ve bi-ibâretihâ ve bilâ-tegayyür hıfz ve vikâye ve icrâsı kavli tâcdârânemle taahhüd ve zikrolunan taahhüd-i Pâdişâhânemi ziyâde te'kid ve istihkâm zımnında tuğrâ-yı garrâ-yı hidivâne ve hatt-ı şerîf-i celâlet-redîf-i şehriyârânemle tezyîn ve tevşih olunmuşdur.

Fî 15 L. sene [1]197

YAŞ KASABASINDA YAPILAN OSMANLI - RUS
BARIŞ GÖRÜŞMELERİ SONUCUNDA AKDOLUNAN
ANTLAŞMANIN TEMESSÜĞÜ

ДОГОВОРНОЕ ОБЯЗАТЕЛЬСТВО, СОСТАВЛЕННОЕ
ПО ИТОГАМ ОСМАНСКО-РОССИЙСКИХ МИРНЫХ
ПЕРЕГОВОРОВ В ПОСЕЛКЕ ЯССЫ

183

Osmanlı ve Rusya devletlerinin Kalas'ta mü-tareke yapmalarından sonra iki tarafın mu-rahhasları arasında Yaş kasabasında yapılan görüşmeler neticesinde varılan mutabakat çer-çevesinde; düşmanlığın ortadan kaldırılması, suçluların affedilmesi, iki devlet arasında yapılmış olan 1188 (1774) tarihli Kaynarca, 1193 (1779) tarihli Aynalıkavak ve 1197 (1783) tarihli Ticaret antlaşmaları ile 1198 (1783) tarihli Kırım, Taman ve Kuban'a dair muahede senedinin yürürlükten kaldırılmış maddeleri dışındaki bütün maddelerinin tasdik edilmesi, Turla Nehri'nin iki devlet arasında sınır olması, diğer bölgelerdeki sınırların ise savaştan önceki gibi bırakılması, buralarda Rus işgali altında bulunan yerlerin ve Bucak bölgesi ile Boğdan'ın Osmanlı Devleti'ne iade edilmesi, Osmanlı Devleti'nin de Boğdan ve Eflak ahalisi lehine yaptığı düzenlemelere riayet etmeyi, bunların eski döneme ait muhasebeleri ile savaş dönemi ve sonraki iki sene için malî bir talepte bulunmamayı, başka tarafa gitmek isteyen hanedanlarına izin vermeyi, Tiflis Hanının ülkesine Ahıska Valisi vs. görevlilerin taarruz etmemesine dair daha önce çıkarılmış olan fermanı yenilemeyi, Kuban Nehri'nin sol tarafındaki taifelerin Rus sınırlarına yönelik saldırılarını önlemeyi ve bunların vermeleri muhtemel zararları kendi hazinesinden karşılamayı taahhüt etmesi, Rusya'nın Kuzey Afrika ticaretinin korsanlık, gasp vs. ye karşı Osmanlı Devleti'nin garantisi altında olması, din değiştirenler hariç her iki devletin topraklarındaki savaş esirlerinin ve diğer Hristiyan esirlerin serbest bırakılması, iki tarafça belirlenecek bir tarihte hediye ve merasimlerle karşılıklı elçi gönderilmesi, Rus askerlerinin ve donanmasının Osmanlı memleketlerini belirtilen esaslar çerçevesinde terketmesi vs. hususlarda tanzim olunan on üç maddelik ahitname temessüğü.

Мирный договор, состоящий из тринадцати пунктов в рамках договоренностей, достигнутых в результате переговоров между полномочными представителями Османского и Российского государств после установления перемирия в Галаце, о прекращении войны, прощении виновных, подтверждении во всех статьях ранее заключенных мирных договоров Кайнарджийского 1188 г. (1774 г.), Айналыкавакского 1193 г. (1779 г.) договоров, Торгового договора 1197 г. (1783 г.), исключая отмененные статьи договора о Крыме, Тамани и Кубани 1198 г. (1783 г.), установлении границы между двумя государствами по реке Днестр, оставлении границ других регионов такими же как до войны, возвращении Османскому государству находившихся здесь под российской оккупацией земель Буджакского региона и княжества Молдавского; договоренности с Османским государством не требовать с них контрибуций за все военное время и не требовать платежей еще впредь на два года, принятии порядка, направленного на благо населения Молдавского княжества и Валахии, разрешении желающим фамилиям свободно переселяться, подтверждении ранее изданного фермана, чтобы Ахалцыкский Губернатор и др. его подчиненные не беспокоили земли Тифлисского хана, предотвращении нападений на российские границы народами на левом берегу Кубани и обязательстве возмещать ущерб от их возможных набегов за счет своей казны, защите Османским государством торговли России в Северной Африке от пиратов Алжира, Туниса и Триполи, освобождении обеими государствами военнопленных и других невольных, кроме тех, кто сменил веру, обоюдном направлении послов в дату определенную обеими сторонами с подарками и церемониями, освобождении российскими военными и флотом османских земель на основании изложенного и др.

10 Ocak / января 1792

Sulh u salâh akdolunduğunu ve mevâdd-ı müsâleme râbta-bend-i karâr bulduğunu mübeyyin bi'l-mübâdele Murahhas efendiler hazerâh taraflarından Rusya murahhaslarına itâ olunan temessüğün sûretidir.

Yaş Ahidnâmesi

Fi-sene [1]206.

**Mahall-i imzâ
ve mühür**

Bi'smi'llâhi'r-Rahmâni'r-Rahim

El-hamdü li'llâhi'llezi atfee nîrâne'l-hurûbi ba'demâ hamiye ve tabbese'l-kifâha bi-feyzâni selsâli menâhili's-silmi min-yenâbi's-sulhı ve's-salâh; ve's-salâtü ve's-selâmü alâ-Resûlihı Muhammedi'l-meb'ûsi bi'l-beyzı ve's-sıfâh ve alâ-âlihı ve ashâbihı'r-râizine fî-rihâni'n-nüchı ve'l-felâh.

Emmâ ba'd; bâis-i tahrîr-i kitâb-ı sıhhat-nisâb ve mûcib-i tasfîr-i vesika-i safvet-intisâb oldur ki:

Devlet-i Aliyye ile Devlet-i Rusya beyninde kadîmî merbût ve ma'kûd olan habl-i metin-i dosti ve muvâlât bundan akdem ba'zı esbâba mebnî münhal ve bu vechile ahvâl-i reâyâ-yı tarafeyn muhtel olmağla tarafeynin hâhiş-i tamm-ı samimiyyeleriyle akd-i ravâbıt-ı silm ü safvet olunması cânibeynden murâd olunduğuna binâen rızâ-yı tarafeyn ile bundan akdem Kalas'da akd ve temhîd olunan mütâreke ve esâs-ı müsâlemenin netice-i hayriyyesi olan musâlaha-i hayr-encâm ve muvâlât-ı safvet-ittisâmın akd ve temhîd ve te'yîd ve te'kidine devletlü, inâyetlü, merhametlü Sadr-ı A'zam ve Serdâr-ı Ekrem Efendimiz hazretlerinin inzımâm-ı re'y ve ma'rifetleriyle taraf-ı tammü's-şeref-i şâhâ-neden yedlerimize i'tâ buyurulan ruhsatnâme-i hümayûn mücebince mahall-i mükâleme olan Yaş kasabasında Rusya Devleti tarafından bâ-ruhsatnâme-i kat'îyye bi'l-fi'l Müsteşâr-ı Hâs ve taraf-ı İmparatoriyyenin Kavalieri ve Nâzır-ı¹ Mükâleme ve Murahhas olan rütbetlü, menziletlü, hürmetlü Konte de Bezborotko² cenâblarının nezâreti ve Rusya murahhasları ve Rusya İmparatoriyye tarafından hâliyâ Şambelları³ ve Meşveret Kançılıaryasının Müdiri ve turuk-ı kesirenin Kavalieri ve İmparatoriyye asâkirinden Leytenant Ceneral rütbetlü, rağbetlü Aleksandr de Samoylov⁴ cenâbları ve asâkir-i İmparatoriyyeden Mayor Ceneral ve İnce Donanmanın Kumandanı ve turuk-ı kesirenin Kavalieri rütbetlü, rağbetlü Yozef de Ribas⁵ cenâbları ve Devlet-i Rusya Müsteşârı ve Kavalieri rütbetlü, rağbetlü Serciyo de Laşgarov⁶ cenâbları ile bi'd-defaât akd-i mecâlis-i mükâleme olup ruhsatnâmelerimiz birbirlerimize irâe ve bi'd-defaât müzâkere ve mübâhase ve mükâleme olunarak rızâ-yı tarafeyn ile akd ve temhîd ve imzâ ve tanzim birle karâr bulan mevâdd-ı musâlaha-i müebbede-i hayriyyedir ki, ber-vech-i âti zikrolunur:

Evvelki Mâdde: İki devlet beyninde sebkât eden her dürlü muâdât ve muhâsamât şimdiden def' ve ref' olup gerek Şehinşâh-ı azamet-nişân-ı Âl-i Osmân ve gerek Bi'l-cümle Rusyaların Pâdişâh ve İmparatoriçe-i uzmâsı ve onların verese-i taht ve ahlâfları beyninde ve reâyâ vü berâyâları miyânelerinde cemî' evzâ'-ı hasmâne ve muâdât ale'd-devâm terk olup nesy-i müebbed ile mensi ve metrûk kala ve bundan böyle berren ve bahren musâlaha-i

müebbede câri olup tegayyürden âri ve berî ve metin ve üstüvâr dostluk ve ravâbıt-ı musâfâtı ibkâ birle el-hâletü hâzihi mün'akıd olan Musâlaha Ahidnâmesi şurûtunun kemâl-i safvet ve dikkat ve ihtimâm ile mer'î tutulmasına sa'y ve ikdâm oluna. Bu vechile ki, cânibeyn birbirlerinin hakkına bir dürlü hareket-i hasmâne ve esbâb-ı düşmenâ-neye sırren ve alâniyyeten mübâderet etmeyeler ve tecdîd olunan işbu muvâlât ve musâfât muktezâsınca muâhid olan iki devletler bilâ-istisnâin cânibeyn reâyâsından her kangıları iki tarafa cürm ve kabâhatle müttehem iseler töhmetleri tarafeynden nesyen mensiyyâ ale'l-ıtlâk afv olup çekdiri ve zindânlarda mahbûs olanları âzâd ve ıtlâk birle menfi ve meks etdirilen kesâna vatanlarına avdete izin ve ruhsat verilip mukaddemâ nâil oldukları pâyve ve emvâlleri ba'de's-sulh kendülere red ve ircâ' olup âharlar tarafından mezbûrlara bir dürlü zarar ve ziyân ve taarruz tecvîz olunmayıp ve mersûmünden her birisi hem-şehrileri misillü memleketinde câri olan kavânin ve kavâidin zir-i himâyetinde mahmî olarak geçineler.

İkinci Mâdde: Târih-i hicretin bin yüz seksen sekiz senesi Cumâde'l-ülâ'sının on dördüncü gününde ya'nî bin yedi yüz yetmiş dört sene-i Rûmiyyesi Temmuz'un onunda akdolunan Musâlaha Ahidnâmesi ve yine târih-i hicretin bin yüz doksan üç senesi Cumâde'l-âhir'inin yigirminci gününde ya'nî bin yedi yüz yetmiş dokuz sene-i Rûmiyyesi Mart'ının onunda akdolunan Muâhede-i müfessire ve târih-i hicretin bin yüz doksan [s. 191] yedi senesi Receb'i-nin yigirmi birinde ya'nî bin yedi yüz seksen üç sene-i Rûmiyyesi Haziran'ının onunda akdolunan Ticâret Muâhede-si ve târih-i hicretin bin yüz doksan sekiz senesi Safer'inin on beşinde ya'nî bin yedi yüz seksen üç sene-i Rûmiyyesi Kânûn-ı Evvel'in yigirmi sekizinde akdolunan Rusya Devleti'ne Kırım ve Taman ilhâkını ve Kuban Nehri'nin hudûd olduğunu mübeyyin sened işbu ahidnâme ve senedât-ı sâbika ile tebdil ve terk olunmuş mâddelerden mâadâ bâki kalan bi'l-cümle şurût ile işbu Musâlaha Ahidnâmesi muktezâsınca te'kid ve tasdik olunurlar ve zikrolunan muâhede-dât ve senedât bilâ-halel mer'î ve mu'teber tutulup hüsn-i riâyette kâmilan icrâ ve ifâsına devleteyn-i muâhideteyn taahhüd eder.

¹ Metinde "ناظر" imlası ile.

² Kont Alexander Andreyevich Bezborodko (d. 1744 - ö. 1799).

³ Saraylarda hükümdarın iç işlerini gören kimse, iç-oğlanı (Fr.Chambellan). Bk. Özön, age.

⁴ Aleksander Nikolayevich Samoylov (d. 1744 - ö. 1814).

⁵ Josep de Ribas y Byons (d. 1749 - ö. 1800).

⁶ Sergey Lazarevich Lashkarev (d. 1739 - ö. 1814).

Üçüncü Mâdde: Esâsın şart-ı Sânisinde; "İle'l-ebed Nehr-i Turla iki devletin sınırı ola; bu vechile ki, bundan sonra Bi't-tamâm Rusya Devleti'nin hudûdu nehr-i mezbûra değin imtidâd oluna." deyu mastûr olduğuna binâen devleteyn-i müteahhideteyn beynlerinde bi'l-ittifâk işbu mâdde ile karâr verildi ki; Devlet-i Aliyye ile Devlet-i Rusya memâliki bey-ninde ale'd-devâm Nehr-i Turla hudûd olup şöyle ki; nehr-i mezbûrun sol tarafında olan bi'l-cümle arâzî ile'l-ebed kâmilten bilâ-mümânaatin Rusya Devleti'nin zir-i hükûmetinde bâkî kala ve nehr-i mezbûrun sağ kolunda olan bi'l-cümle arâzî dahi Rusya Devleti tarafından reddolunup ile'l-ebed kâmilten bilâ-mümânaatin Devlet-i Aliyye'nin taht-ı hükûmetinde bâkî kala.

Dördüncü Mâdde: İmdi devleteyn hudûduna dâir karâr-dâde olan nizâm ve intizâma binâen Esâsın şart-ı Râbii mücebince iki devletin sâir cümle sınırları işbu muhârebeye gelince ne vechile iseler yine ol vechile olup Rusya Devleti askerlerinden işbu muhârebeye istilâ olunan bi'l-cümle yerler ve derûnunda olan kal'aları Rusya Devleti el-hâletü hâzihî bulundukları vech üzre Devlet-i Aliyye'ye reddeder. Binâen alâ-zâlik Rusya İmparatoriçesi tarafından zabt ve istilâ olunan Bucak memleketi ve Bender ve Akkirman ve Kili ve İsmail kal'alarıyla ve cemî' kasabât ve mahal-lât ve kurâları ve sâir her ne derûnunda mevcûd ise Devlet-i Aliyye'ye reddeder. Kezâlik Boğdan memleketini cemî' şehirler ve emâkin ve mesâkin ve sâir her ne derûnunda mevcûd ve mûnderic ise red ve teslim eder. Devlet-i Aliyye dahi memâlik-i merkûmeyi mevâdd-ı âtiyetü'z-zikr üzre kabûl edip alenen ve kâmilten riâyet edeceğini taahhüd eder.

Evvelâ: Bâlâda mezkûr İkinci mâdde ile tecdid olunan târih-i hicrinin bin yüz seksen sekiz senesi Cumâde'l-ülâ'sının on dördüncü gününde ya'nî bin yedi yüz yetmiş dört sene-i Rûmiyyesi Temmuz'unun onunda mün'akıd ahidnâmede ve yine târih-i hicrinin bin yüz doksan üç senesi Cumâde'l-âhir'inin yigirminci gününde ya'nî bin yedi yüz yetmiş dokuz sene-i Rûmiyyesi Mart'ının onunda nizâm bulan Tenkihnâmede ve yine târih-i hicrinin bin yüz doksan sekiz senesi Safer'inin on beşinci gününde ya'nî bin yedi yüz seksen üç sene-i Rûmiyyesi dâhilinde Vezîr-i A'zam tarafından Devlet-i Osmâniyye cânibinden verilen senedde her ne Boğdan ve Eflak memleketlerinin menfaatine dâir muharrer ve mûnderic ise bilâ-halel mer'î ve mu'teber tutulup kemâl-i dikkatle ifâ ve icrâ oluna.

Sâniyen: Atik muhâseleriyçün her ne güne ise gerek nukûd akça ve gerek sâir tarîk ile bir nesne Boğdan memleketinden talep olunmaya.

Sâlisen: İşbu muhârebenin cümle müddetiyçün bir dürlü teklîf veyâhûd âhar vergi taleb olunmayıp muhârebe imtidâdında pâ-zede oldukları mazar-rat ve tahribât-ı müteaddidelerine nazaran bundan sonra dahi iki sene mühlet birle zikrolunan Boğdan memleketini her dürlü vergi ve tekâlifden muâf birle işbu mühlet-i muâfiyyet-i mezkûre mübâdele-i tasdiknâme târihinden addoluna.

Râbian: Terk-i vatan edip âhar mahallere varmak râğbetinde olan hânedânlar bi'l-cümle eşyâlarıyla nakletmeğe serbestiyyet üzre me'zûn olalar ve işbu hânedânlar emlakini Devlet-i Aliyye reâyâsından olan akribâlarına ve diledikleri yine Devlet-i Aliyye reâyâsından kimesnelere itâ ve kâide-i memleket üzre yine mersûmlara fûrûht eyleyip ve kendü mesâlihinin tanzîmiyçün vakt-i kâfileri olmak için serbestiyyet üzre vatanlarından nakleylemelerine on dört ay müddet imhâl olunup işbu müddet-i mühlet tasdiknâme-i mübârekenin mübâdelesi târihinden ma'dûd ve mahsûb oluna.

Beşinci Mâdde: Devleteyn-i müteahhideteynin miyâ-nelerinde safvet ve muvâlâta delâlet olmak için ki ancak el-hâletü hâzihî beynlerinde sulh u salâhın ve hüsn-i ittifâkın tecdidıyla kanâat olunmayıp zamân-ı müstakbel için dâhi musâlahanın zâbita-i kaviyye ile rabtını ve her dürlü esbâb-ı mübâhase ve bürûdetine müeddi olur [s. 192] hâlâtın def'ine sa'y-i mâ-lâ-keâm ile tâlib oldukları cihetlerinden Devlet-i Aliyye taahhüd eder ki; mukaddemâ sâdır olan fermân-ı âli-şânın bu def'a tecdidıyla Tiflis Hânının yed-i hükûmetinde olan memlekete ve sekencesine Ahışa Vâlisi ve serhad zâbitânı ve sâirleri min-ba'd sırren ve alâniyyeten bir dürlü bahâne ile bi-huzûr ve teaddi etmemek ve kat'a hüsn-i ittifâk ve hem-civâriyyete mugâyir taraflarından halel getirilmemek bâbında mezkûr Ahışa Vâlisi ve serhad zâbitânına ve sâire eşedd-i tenbih ve te'kid ile fermânlar ısdâr ve tesyâr oluna.

Altıncı Mâdde: Bin yedi yüz seksen üç senesi Kânûn-ı Evvel'in yigirmi sekizinci gününde Bi'l-cümle Devlet-i Rusya'ya Kırım ve Taman ilhâkına dâir ve ol havâlîde devleteyn-i müteahhideteyn bey-ninde Nehr-i Kuban hudûd ta'yîn olunduğunu mübeyyin mün'akıd olan senedi sâir uhûd ile maan işbu muâhedenin İkinci mâddesiyle temhîd ve te'yîd eyledikten sonra Devlet-i Osmâniyye vakt-i müstakbel için devleteyn-i fahîmeteyn miyânelerinde sulh u salâh ve refâhiyyet ve hüsn-i ittifâkına halel getirebilir cümle vesâilî teb'id eylemek murâd ve maksûdunda olduğunu izhâr ve beyân için alenen va'd ve taahhüd eder ki; Nehr-i Kuban'ın sol yakasında hudûd dâhilinde mütemekkin olan

tavâif bi'l-cümle Devlet-i Rusya'nın hudûd ve sınırlarına tecâvüz etmemesine ve Rusya İmparatoriyye reâyalarına ve onların emâkin ve mesâkinlerine ve arâzilerine dahi bir dürlü teaddî ve gasb ve hasâr zuhûra getirilmemesine ve hafî ve celi bir dürlü bahâne ile Rusya âdemlerini kayd-ı esre giriftâr eylememeleriçün zabt birle men' ve tahzîr zımnında kendü iktidârını ve cümle vesâili bezl ve i'mâl edip ve ol bâbda taraf-ı Devlet-i Aliyye'den hilâfında olan alâ-eyyi hâl eşed üzre te'dîb ve gûşmâl olunacaklarını müş'ir lâzım gelen kimesnelere eşed vechile fermânlar i'tâ ve zikrolunan tenbihât işbu musâlaha-i hayriyye ba'de'l-in'ikâd tasdiknâmeleri dahi mübâdele olunduktan sonra ol havâlilerde i'lân ve beyân olunalar ve eğer akvâm-ı mezbûre işbu ahidnâme-de karâr verildiği sûretten nâşi kendülere eşed üzre bâlâda zikrolunan tenbihâtlarına dahi nazar etmeyip onlardan bir kimesne Bi'l-cümle Devlet-i Rusyaların hudûdlarına tecâvüzü irtikâb ve gasb ve hasâret ve ızrâr ve tahribât terettüb edip yâhûd hayvânâtı ve sâir nesne gasb ile alıp götürdükleri veyâhûd Rusya âdemlerini kayd-ı esre giriftâr eyledikleri sebebiyle şikâyetleri takdîm olunduğu sûrette der-akab ve bilâ-te'hîr gâret veyâhûd gasbolunan nesne istirdâd birle terâzî oluna ve bâ-husûs ahz olunan Rusya âdemleri bir dürlü bahâneye idhâl olunmaksızın bilâ-te'hîr ve min-gayri tereddüd teftîş ve tahkîk birle sebilleri tahliye ve âzâd ve terettüb eden hasâr tazmîn birle cürm ve kabâhatle müttehem olan kimesnelerin dahi ibreten li's-sâirin hudûd dâhilinde Rusya Serhad Zâbiti tarafından nasb olunacak me'mûrun muvâcehesinde te'dibleri icrâ ve ifâ oluna ve eğer gayri me'mûl şikâyetleri takdîm olunduğu târihten altı ay zarfında dahi tazmîn olunmadığı hâlde Devlet-i Aliyye taahhüd eder ki; Rusya İmparatoriyye Elçisi tarafından tahrîran inhâ olunduktan sonra bir ay zarfında bi'l-cümle müterettib olan ziyân ve hasârları kendü hazinesinden tazmîn edip ve hem-civâriyyetde olan hudûdların emniyyet ve refâhiyyetine hâlel getirdikleriçün bâlâda mezkûr vaz' ve tanzîm olunan te'dibleri dahi bi-eyyi hâl ve vücûh ile müttehemler üzerinde fi'len ve min-gayri te'hîr icrâ ve ifâ oluna.

Yedinci Mâdde: Ticâret mâddesi tarafeyn hüsn-i ittifâkının habl-i metin ve rehîn-i aslîsi olduğu cihetiyle Devlet-i Osmâniyye Rusya Devleti'yle bu vechile musâfât ve muvâlâtını tecdid kılıp safvetini izhâr için ve devleteyn reâyaları beyninde ticâretini bilâ-mümânaatin âminen ve sâlimen icrâ ve tarafeyn menfaatinin vech-i ehven üzre mütezâyid olmasına tâlib olduğuna binâen Devlet-i Rusya ile mün'akıd olan Ticâret Muâhedesinde Cezâyir ve Tunus ve Trablusgarb Ocaklarına dâir Altmış Birinci mâddesini işbu mâdde ile düstûru'l-amel i'tibâr eder. Rusya reâyalarından biri Cezâyir ve Tunus ve Trablusgarb Ocakları korsanlarına müsâdif olup bunlardan seby ve istirkâk olunur ise veyâhûd

zikrolunan korsanlar Rusya tüccârının sefinesini veyâhûd mâlını alırlar ise Devlet-i Aliyye zikrolunan Ocakların üzerinde olan iktidârını i'mâl ile bu vechile esir olunmuş Rusya reâyalarını tahlîs ve ahz olunmuş sefinelerini ve emvâl ve eşyâ-yı mağsûbelerini ashâbına istirdâd ve lâzım gelen zarar ve hasârlarını tahsîl etdire ve Devlet-i Aliyye tarafından verilen fermânlar Cezâyir ve Tunus ve Trablusgarb Ocakları tarafından icrâ olunmadığı haberi vürûdunda ba'de't-tahkik ol vakit Rusya Elçisi veyâhûd Maslahatgüzârı tarafından Deraliyye'de tahrîran inhâ olundukda ol târihten iki ay i'tibâr ile yâhûd mümkün olur ise dahi mukaddem Hazîne-i Hümâyûn'dan tazmîn ve terâzî husûsuna Devlet-i Aliyye taahhüd eder.

Sekizinci Mâdde: Gerek inâs ve gerek zükûr cinsinden olan bi'l-cümle üserâ-yı muhârebe ve sâir esirler her ne pâye ve rütbeden iseler iki devletin arâzilerinde bulundukca Rusya Devleti'nde hüsn-i irâdetleriyle tanassur eden Müslimîn ve Devlet-i Aliyye'de yine hüsn-i irâdetleriyle dîn-i Muhammedi'yi kabûl eden Hristiyanlardan mâadâ bi'l-cümle işbu ahidnâme-i mübârekenin tasdiknâmeleri mübâdelesinden sonra der-akab ve aslâ bir dürlü bahâne ile tarafeynden bilâ-ivaz ve bi-gayri semenin âzâd ve istirdâd ve teslim olunalar. Kezâlik giriftâr-ı bend-i istirkâk olan bi'l-cümle Hristiyanlar ya'nî Lehlü ve Boğdanlu ve Eflaklu ve Moralu ve ahâlî-i cezâyir ve Gürcüler ve sâir bi'l-cümle ve bilâ-istisnâin bilâ-semen ve gayr-i ivaz âzâd olunalar. Kezâlik işbu musâlaha-i mübârekenin in'ikâdından sonra bir takrîb ile giriftâr-ı bend-i istirkâk olan Rusya reâyaları Devlet-i Aliyye'de bulundukca red ve teslim olunalar ve kezâlik Devlet-i Aliyye'nin reâyaları hakkına bi-aynihi ve muâmele-i [s. 193] müteşâbihe üzre hareket etmeğe Rusya Devleti taahhüd eder.

Dokuzuncu Mâdde: Egerçi hâlâ musâlaha-i hayriyyenin maslahatı nizâm bulacağı takrîbiyle âlât-ı harbiyye te'hîr olup a'mâl-i düşmenâne sudûr bulmayacağı her ne kadar meczûm ise dahi lâkin işbu muâhedeyi ba'de'l-imzâ Rusya Devleti'nin bu mâddeye dâir Başmurahtas kılınan bi'l-fi'l Müsteşâr-ı Hâssı tarafından der-akab Rusya Devleti asâkirinin ve donanmalarının üzerlerinde Sergerdesine ihbâr edip kezâlik iki ulu devletler miyânelerinde sulh u salâh ve musâfât ve muvâlât karâr bulduğunu Devlet-i Aliyye'nin Sadr-ı A'zamı hazretleri tarafından dahi donanmalar ve miyâne-i asâkir-i Osmâniyânda ifâde ve beyân oluna.

Onuncu Mâdde: Devleteyn beyninde musâlaha-i mübârekenin ve safvet ve muvâlâtın ziyâde takviyesi zımnında iki devlet tarafından bi'l-ittifâk ta'yîn olunacak vakitte cânibeynden alenen Fevka'l-âde Büyük Elçiler ba's ü tesyîr ve iki Elçiler re's-i hudûdda muâmele-i müteşâbihe ile istikbâl

olunup Devlet-i Aliyye ve Rusya Devleti indlerinde ziyâde mu'teber olan Avrupa devletleri elçileri haklarında riâyet olunan resm-i mu'tâd mûmâ-ileyhimâ haklarında dahi mer'î kılınıp ve delâlet-i safvet-i cânibeyn olmak üzere El-çiyân-ı mûmâ-ileyhimâ vesâtatıyla şân-ı devletlerine lâyük hedâyâ irsâl oluna.

On Birinci Mâdde: İki ulu devletler beyninde işbu şurût-ı muâhede rabt ve tanzim olunup tarafeynden tasdiknâmeleri dahi mübâdele olundukdan sonra Rusya İmparatoriyye askerleri ve İnce Donanması Devlet-i Aliyye memleketlerinden hurûca mübâşeret eyleyeler ve asâkir ve donanmanın bu makûle hurûclarında dahi vakt ü zamânın hâline tatbik etmek lâzım gelmekle binâen-aleyh devleteyn-i müteahhideteyn bi'l-ittifâk işbu gelecek bin yedi yüz doksan iki sene-i Rûmiyyesi Mayıs'ın on beşinci günü netice ve nihâyet-i va'de olmak üzere bi'l-müzâkere karâr vermeleriyle ta'yin olunan vakt-i mev'ûdda Rusya askerleri Nehr-i Turla'nın sol yakasına tamâmen ve kâmilan mürûr ve İnce Donanması Nehr-i Tuna boğazlarından tamâmen taşra hurûc eyleye ve Rusyalu tarafından istilâ olunup işbu Musâlaha Ahidnâmesi mücebince Devlet-i Aliyye'ye red-dolunacak kılâ' ve memleketlerde mâdâm ki Rusya İmparatoriyye askerleri buluna, işbu memleketlerin hükûmet ve nizâmı Rusyalunun zabtında bulunduğu üzere kalıp cümle Rusya askerinin külliyyen hurûcları vaktine değin Devlet-i Aliyye cânibinden memâlik-i mezkûrenin hükûmetine müdâhale olunmaya ve bu memleketlerde bulunan Rusya askerinin iktitâf-ı me'kûlât ve tedârük-i levâzım-ı sâiresine el-ân amel olunduğu üzere kezâlik tamâmen hurûcları gününe değin amel oluna.

On İkinci Mâdde: Cânibeyn murahhasları işbu muâhedeyi imzâ eyledikten sonra Şehinşâh-ı azamet-nişân-ı

Âl-i Osmân hazretlerinin Sadr-ı A'zamları tarafından ve Bi'l-cümle Rusyaların Pâdişâh ve İmparatoriçe-i uzmâsı cenâblarının dahi Başmurahhas bi'l-fi'l Müsteşâr-ı Hâssı tarafından işbu mün'akıd olan musâlaha-i mübârekenin temhîd edecek tarafeyn senedleri yine murahhasların yedleriyle Yaş kasabasında iki haftada ve kâbil olur ise müddet-i ekalde mübâdele oluna.

On Üçüncü Mâdde: Hâlâ mün'akıd olan işbu musâlaha-i mübâreke-i müebbedenin şerâyıtını gerek azametlü Şehinşâh-ı Âl-i Osmân hazretleri ve gerek İmparatoriçe-i uzmâ cenâbları tarafından kendü imzâlarıyla alenen tasdiknâmeleriyle tasdik ve te'yîd edip zikrolunan tasdiknâmeleri dahi işbu muâhede-i mübâreke nizâm-pezîr olan mahalde akdi târihinden beş haftada ve kâbil ise dahi mukaddem tarafeyn murahhasları vesâtatıyla mübâdele eylemek lâzım gelmekle işbu muâhedeyi cânibeyn murahhasları kendü imzâlarıyla imzâ ve mühürleriyle temhîr eyleyip beynlerinde mübâdele eylemişlerdir.

Hâtîme: Bu zikrolunan on üç mâddeyi şâmil ahidnâme ve tasdiknâmelerin vakt-i merkûmda mübâdele ve teslimi husûsları şart ve rabt olunduğu üzere inşâallahü'l-Meliki'l-Allâm hüsn-i ihtimâm-ı cânibeyn ve sıdk u hulûs-ı tarafeyn ile pezîrâ-yı hitâm olmak için yedimizde olan ruhsatnâme-i hümayûn mücebince işbu temessüğü terkîm ve imlâ ve mühür ve imzâlarımızla mahtûm ve mûmzâ kılıp Rusya Devleti murahhasları yedlerine teslim ve itâ olundu.

Hurrîre fi'l-yevmi'l-hâmis-aşer min-şehri Cumâde'l-ûlâ sene sitte ve mieteyn ve elf, min-hicreti men lehü'l-izzü ve's-şeref. [15 Ca. 1206]

Be-kasaba-i

Yaş

YAŞ ANTLAŞMASI TEMESSÜĞÜNÜN OSMANLI
VEZİRİAZAMI TARAFINDAN TASDİK EDİLDİĞİNE
DAİR SENET

СВИДЕТЕЛЬСТВО О РАТИФИКАЦИИ
ОСМАНСКИМ ВЕЛИКИМ ВЕЗИРЕМ ДОГОВОРНОГО
ОБЯЗАТЕЛЬСТВА ЯССКОГО ДОГОВОРА

Osmanlı ve Rusya devletleri arasındaki barışın yeniden kurulması için iki taraf murahhaslarının, yaptıkları görüşmeler neticesinde vardıkları mutabakat çerçevesinde on üç madde olarak tanzim edip mühürleyip imzaladıkları ahitname temessüğünün Şumnu Kışlağı'nda bulunan Veziriazam Yusuf Paşa tarafından tasdik edildiğine dair senet.

184

Свидетельство о ратификации Великим везирем Юсуфом пашой, находящимся в зимовье в Шумене, договорного обязательства, состоящего из тринадцати пунктов, подписанных и заверенных печатью в рамках договоренностей, достигнутых при переговорах представителей двух стран для восстановления мира между Османским и Российским государством.

18 Ocak / января 1792

El-müstemiddü mina'llâhi'l-Ekrem

Yûsuf¹

El-vezîru'l-a'zam

Bâis-i tahrîr-i kitâb-ı shhat-nisâb oldur ki:

Devlet-i Aliyye ile Devlet-i Rusya beyninde münhal olan ravâbıt-ı silm ü salâhın müceddeden akd ve te'kidi zımında bâ-ruhsatnâme-i hümayûn taraf-ı Saltanat-ı Seniyye'den mahall-i mükâlemeye Murahhas ta'yîn ve tesyîr olunan hâlâ bi'l-fi'l Reisü'l-küttâb izzetlü, saâdetlü es-Seyyid Abdullâh Birri Efendi ve Dâru's-Saltanatî'l-Aliyye Kazâsı pâyesiyle hâlâ bi'l-fi'l Ordu-yı Hümayûn Kâdisi izzetlü, saâdetlü es-Seyyid İbrâhîm İsmet Beğefendi ve Rûz-nâmçe-i Evvel izzetlü, siyâdetlü Mehmed Dürri Efendi'nin, Devlet-i Rusya tarafından [s. 194] kezâlik Murahhas ta'yîn kılınan Leyotenat Ceneral ve hâliyâ Devlet-i müşârun-i leyhânın bi'l-fi'l Şambellânı ve Meşveret Kançılaryası'nın Müdürü ve turuk-ı kesîrenin Kavalieri rütbetlü Aleksandr de Samoylof ve Mayor Ceneral ve İnce Donanmanın Kumandanı ve turuk-ı kesîrenin Kavalieri rütbetlü Yozef de

Ribas ve Devlet Müsteşârı ve Kavalier Serciyo de Laşkarof ile bi'l-mükâleme rabt ve tanzîm ve akd ve imzâ ve hatm eyledikleri musâlaha-i mübâreke-i müebbede ahidnâme temessüğünde mezkûr ve meşrût on üç mâddeyi cânib-i şevket-menâkıb-ı Hazret-i Şehinşâhîden tarafımıza i'tâ buyurulan ruhsat-ı kâmile ve vekâlet-i mutlakamız muktezâsınca kendü yedimiz ile imzâ ve hatm olunmuş gibi i'tirâf ve kabûl, li-ecli't-tasdik işbu mümzâ ve mahtûm senedimiz tahrîr ve i'tâ olundu.

Hurrire fi'l-yevmi's-sâlisi ve'l-ışrîn min-şehri Cumâde'l-ülâ li-sene sitte ve mieteyn ve elf, min-hicreti men lehül-izzü ve's-şeref. [23 Ca. 1206]

Be-meştâ-yı

Şumnu

¹ Veziriazam Koca Yusuf Paşa (2. sd. 1791-1792).

YAŞ ANTLAŞMASI TEMESSÜĞÜNÜN RUS
İMPARATORİÇESİNİN MÜSTEŞARI TARAFINDAN
TASDİK EDİLDİĞİNE DAİR SENET

СВИДЕТЕЛЬСТВО О РАТИФИКАЦИИ СОВЕТНИКОМ
РОССИЙСКОЙ ИМПЕРАТРИЦЫ ЯССКОГО
ДОГОВОРНОГО ОБЯЗАТЕЛЬСТВА

Osmanlı ve Rusya devletleri murahhaslarınca iki taraf arasında akdolan barış antlaşması-na ilişkin tanzim edip mühürleyip imzaladıkları ahitname temessüğünün Rus İmparatoriçesinin Müsteşarı Kont Bezborodko tarafından tasdik edildiğine dair senet.

185

Свидетельство о ратификации мирного договора между Османским и Российским государствами, составленного представителями обеих сторон, подписанного и заверенного печатью, заверенное Советником Российской императрицы Контом Безбородко.

9 Ocak / января 1792

Aleksandr Konte de Bezborodko, miknetlü Bi'l-cümle Rûsiyyeler Aftokratoriçesinin hâliyâ Müsteşâr-ı mahsûsu ve turukunun Kavalieriyiz. Vukûf ve ıtlılâ lâzım gelen ki-mesnelere inhâ ve i'âm ederiz ki:

Devlet-i Fahîme-i Rûsiyye ve Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye beyninde musâlaha-i müebbede ahidnâmesi mün'akıd olup cânibeyn murahhasları, ya'nî Rusya Devleti tarafından rütbetlü Aleksandr de Samoylof; asâkir-i İmparatoriyyenin Leyotenat Cenerali hâliyâ Şambellanı ve Meşveret-i mu'tebere Kançılaryası'nın Müdürü ve turuk-ı kesîrenin Kavalieriyeri ve Yozef de Ribas; asâkir-i İmparatoriyyenin Ceneral Mayoru ve İnce Donanmanın Kumandanı ve turuk-ı kesîrenin Kavalieriyeri ve Serco de Laşkarof; Devlet Müsteşârı ve Kavalieriyeri ve Devlet-i Osmâniyye tarafından hâlâ Reisül-kütâb saâdetlü es-Seyyid Abdullâh Birrî Efendi ve Âsitâne-i

Aliyye Kazâsı rütbe-i celîlesiyle hâlâ Ordu-yı Hümâyûn Kâdisı saâdetlü es-Seyyid İbrâhîm İsmet Beğefendi ve hâlâ Rûznâmçe-i Evvel saâdetlü Mehmed Dürri Efendi hazerâtı tarafından imzâ olup miknetlü, haşmetlü, menziletlü ve re'fetlü İmparatoriçe Efendim tarafından yedimize i'tâ olunan ruhsat-ı kâmileleri muktezâsınca taraf-ı İmparatori-den imzâ olunmuş gibi tamâmen ve kâmilan ahidnâme-i mezkûre makbûl ve mu'teberimizdir. Tasdikan li'l-makâl işbu senedi imzâ ve mührümüz ile temhîr eylemişizdir.

Milâd-ı İsâ'nın bin yedi yüz doksan bir senesi Kânûn-ı Evvel'in yigirmi dokuzuncu günü Yaş kasabasında tahrîr olunmuşdur.

Mahall-i imzâ

Aleksandr Kont de Bezborodko

OSMANLI - RUS BARIŞ GÖRÜŞMELERİ SONUCUNDA
RUSYA DEVLETİ'NE VERİLEN AHİDNÂME-İ
HÜMÂYUN¹

ДОГОВОРНОЕ ОБЯЗАТЕЛЬСТВО О
ПРЕКРАЩЕНИИ ВОЙНЫ, ПЕРЕДАННОЕ
РОССИЙСКОМУ ГОСУДАРСТВУ В РЕЗУЛЬТАТЕ
ОСМАНСКО-РОССИЙСКИХ МИРНЫХ
ПЕРЕГОВОРОВ

186

Osmanlı ve Rusya devletleri arasında yeniden barış antlaşması akdolanması için iki taraf muhahaslarının Yaş kasabasında yaptıkları görüşmeler neticesinde üzerinde anlaştıkları on üç maddeyi havi olarak tanzim edip mühürleyip imzaladıkları temessük esas alınarak hazırlanan ve Osmanlı Sultanı III. Selim tarafından Rusya Devleti'ne verilen ahidnâme-i hümayun. (*Defterde sadece giriş ve sonuç bölümleri kayıtlıdır ve bu iki bölüm arasına; "maddelerinin, temessükte yazılı olduğu" şerhi düşülmüştür. Söz konusu temessük için bk. 183 numaralı kayıt.*)

Договорное обязательство о прекращении войны, переданное Османским султаном Селимом III Российскому государству, составленное на основе мирного договора по результатам переговоров в поселке Яссы представителей двух сторон для подготовки нового мирного договора между Османским и Российским государствами, включающее тринадцать пунктов, подписанное и заверено печатью. (*В перечне зафиксированы только вводная и заключительная часть и между этими двумя частями имеется отметка о том, что 'пункты прописаны в договоре'. Информацию о договоре см. запись 183.*)

20 Ocak / января 1792

Yaş

Hazret-i Hudâvend-i memâlik-bahşâ ve Cenâb-ı tensik-fermâ-yı umûr-ı kâffetü'l-verâ –tekaddeset zâtühû an-vasmeti'l-azdâd ve teâlet hakikatühû an-fehmi zevî'n-nühâ-nın irâde-i bâhire-i Samedâniyye ve inâyet-i zâhire-i Sübhâniyyesi ve seyyid-i asfiyâ ve sipeh-sâlâr-ı ketâyib-i enbiyâ, habîb-i Hudâ, şefî-i yevm-i cezâ ulu Peygamberimiz Muhammedü'l-Mustafâ –aleyhi ve alâ-âlihî ve sahbihi ezke't-tahâyâ– hazretlerinin dest-yâr-i mu'cizât-ı cemmetü'l-berekâtı ve ashâb-ı güzîn ve Hulefâ-yı Râşidîn –rıdvânü'llâhi Teâlâ aleyhim ecmaîn– ve cümle-i evliyâ-yı hidâyet-karîn ve asfiyâ-yı tekaddüs-rehinin murâfakat-ı ervâh-ı tayyibe-i cennet-me'vâlarıyla.

"Mücebince taraf-ı hümayûnumdan tasdik olunmuşdur."
deyu unvâmna mübârek hatt-ı hümayûn keşide kılınmışdır.

Ben ki; eşrefü'l-büldâni ve[l'-]emâkin ve ebrekû'l-me-dâini ve'l-mesâkin, kible-i cümle-i âlem ve mihrâb-ı te-veccüh-i âmme-i ümem olan Mekke-i Mükerrema ve Medîne-i Münevvere ve Kudüs-i Şerîf-i mübârekin hâdim ü hâkimi ve hasretü'l-mülûk olan Bilâd-ı Selâse-i muazzama ki, İstanbul ve Edirne ve Burusa'dır; onların ve Şâm-ı cennet-meşâm ve Mısır-ı nâdiretü'l-asr-ı bi-hemtâ ve külliyyen Arabistân ve Afrika ve Berka ve Kayrevân ve Haleb-i şehbâ ve Irâk-ı Arab u Acem ve Basra ve Lahsâ ve Deylem ve Rakka ve Musul ve Şehr-i Zor ve Diyârbekir ve Zülkadriye ve vilâyet-i Erzurum ve Sivas ve Adana ve Karaman ve

Van ve Mağrib ve Habeş ve Tunus ve Trablusşâm ve Kıbrıs ve Rodos ve Girid ve Mora ve Akdeniz ve Karadeniz ve cezâyir ve sevâhili ve diyâr-ı Anadolu ve memâlik-i Rumi-li ve husûsâ Bağdâd-ı dâru's-selâm ve cemîan Kürdistân ve Rum ve Terek ve Tataristân ve Çerâkise ve Kabartayân ve Deşt-i Kıpçak ve ilât-ı Tatar'a dâir ol havâlilerde vâkı' umûmen sığınak ve bi'l-cümle tavâif-i Tatar'ın Halife-i a'zam ve şehriyâr-ı saâdet-disâr-ı muazzamı ve kezâlik etrâfında vâkı' bi'l-cümle oymakân ve muzâfatıyla umûmen Bosna ve Kal'a-i Belgrad-ı dâru'l-cihâd ve Sırb Hükûmeti ve onda olan kılâ' u husûn ve bilâd-ı Arnabudluk ve bi't-tamâm

¹ Yaş Antlaşması.

Eflak ve Boğdan ve etrâflarında vâkı' kılâ' u husûn ve ta'rif ü tavsifden müstağni nice bikâ' u büldânın Pâdişâh-ı ma'delet-şiyem ve şehinşâh-ı şevket-alemi es-sultân ibnü's-sultân ve'l-hâkân ibnü'l-hâkân es-Sultân Selim¹ Hân ibnü's-Sultân Mustafâ Hân ibnü's-Sultân Ahmed Hân'ım [ki], unvân-ı menşûr-ı saâdet-neşûr-ı saltanatım tevki'-i refi'-i "*sultânü'l-berreyn*" ile müzeyyen ü pür-ziver ve yarlıg-ı hilâfetim nakş u nigâr-ı azamet-izhâr-ı "*hâkânü'l-bahreyn*" ile muanven ü ârâyiş-güsterdir. Lâ-cerem, ber-mübteğâ-yı kelâm-ı dürriyyü'n-nizâm-ı "*Es-sultânü zullu'llâhi fi-arzihî*." zât-ı übbehet-nisâb-ı hüsvâneme atıyye-i behiyye-i İlâhiyye olan teşrif-i şerif-i hilâfet-i mevhûbe ve câme-i latîf-i saltanat-ı mergûbenin; "*Ve bi's-şükri tedümü'n-niamü küllühâ*." muktezâsınca ifâ-yı teşekkürüne kıyâm ile ta'zîm li-emri'llâh ve şefakat alâ-halkı'llâh levâzımını icrâ, kusvâ-yı makâsıd-ı şehinşâhânem olup çünkü istihsâl-i âsâyiş-i raiyyet ve istik-sâb-ı meâsir-i insâf u adâlet lâzıme-i zimmet-i himmet-i tâcdârâne ve râtibe-i uhde-i atûfet-i hüsvânem olmuştur.

Binâen alâ-zâlik Devlet-i Aliyye-i ebediyyü'l-istimrârımız ve saltanat-ı seniyye-i sermediyyü'l-istimrârımızla müftehiretü'l-melikâti'l-azimâti'l-İseviyye, muhtâretü'l-kebirâti'l-fahimâti'l-Mesihîyye, muslihatü mesâlihi [s. 195] cemâhiri't-tâifeti'n-Nasrâniyye, sâhibetü ezyâlî'l-haşmeti ve'l-vakâr, sâhibetü delâilî'l-mecdi ve'l-îtibâr Rusya vilâyetlerinin ve tamâmen Rus ve ona tâbi' nice nice ülkelerin fermân-fermâ ve Pâdişâh ve İmparatoriçe-i uzmâsı haşmetlü, rütbetlü, dostumuz Katerina-i Sâniye *-hatema'llâhü avâkıbehâ bi'l-hayri ve'r-reşâd ve elheme ileyhâ tarika's-savâbi ve's-sedâd-* beyinde bundan akdem müebbeden ma'kûd olan râbita-i musâlaha ve musâfât ba'zı esbâb u avârıza binâen kabûl-i inhilâl ve infisâm edip ol vechile zuhûr-ı ihtilâl ve vukû'-ı ceng ü cidâl bir müddetden berü sefk-i dimâya bâdi ve insilâb-ı emn-i ibâdu'llâhı müstelzim ve müeddi olmağla işbu şuriş ü gavgânın indifâ' u sükûneti ve ibâd ü bilâdin ârâmiş ü istirâhati zımnında işbu harb ü kıtâlin def' u izâlesiyle müceddeden sulh u salâhın akd ü rabtı gerek cânib-i nasafet-menâkıb-ı hüsvânemizden ve gerek Rusya Pâdişâh ve İmparatoriçe-i uzmâsı müşârun-ileyhâ tarafından murâd olunup mâbeyne'd-devleteyn te'bid ü te'yîd-i sulh u safvet ve te'kid ü teşyîd-i silm ü meveddet olunması zımnında devlet-i müşârun-ileyhâ murahhaslarıyla akd-i meclis-i mükâleme edip müzâkere ve tanzîm-i mevâdd-ı müsâleme ve musâfât eylemek için taraf-ı bâhirü's-şeref-i Pâdişâhânemden ruhsat-ı kâmile ile Murahhas-ı Evvel tahsis kılınan bi'l-fi'l Reisü'l-küttâbım iftihârü'l-ümerâi ve'l-ekâbir, müstecmiu cemi'i'l-maâli ve'l-mefâhir, el-muhtassu bi-mezîdi inâyeti'l-Meliki'l-Kâdir es-Seyyid

Abdullâh Birri *-dâme ulüvvühü-* ve Murahhas-ı Sâni nasb olunan hâlâ Dâru's-Saltanat-ı Seniyyem Kazâsı pâyesiyle Ordu-yı Hümâyûnum Kâdısı olan akzâ kuzâtî'l-müslimîn, evlâ vülâti'l-muvahhidîn, ma'denü'l-fazli ve'l-yakîn, râfiu a'lâmi's-şeriatı ve'd-dîn, vârisü ulûmi'l-enbiyâi ve'l-mürselin, el-muhtassu bi-mezîdi inâyeti'l-Meliki'l-Muin Mevlânâ Mir es-Seyyid İbrâhîm İsmet *-zidet fezâilühü-* ve Murahhas-ı Sâlis ta'yîn kılınan hâlâ Rûznâmçe-i Evvel iftihârü'l-emâcidi ve'l-ekârim, câmiu'l-mahâmidi ve'l-mekârim, el-muhtassu bi-mezîdi inâyeti'l-Meliki'd-Dâim es-Seyyid Mehmed Dürri *-dâme mecdühü-*nun başka başka yedlerine hutût-ı hümâyûn-ı şehinşâhânemle muanven ruhsat-nâme-i hümâyûnum itâ olunmağla müşârun-ileyhâ tarafından kezâlik Murahhas-ı Evvel olan bi'l-fi'l Şambelları ve Meşveret Kançılaryası'nın Müdürü ve turuk-ı kesîrenin Kavalieri kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesihîyye, umdetü küberâi't-tâifeti'l-İseviyye Aleksandr de Samoylof, Mayor Ceneral ve İnce Donanmanın Kumandanı ve turuk-ı kesîrenin Kavalieri kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesihîyye Yozef de Ribas ve Devlet Müsteşârı ve Kavalieri kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesihîyye Serciyo Laşkarof *-hutimet avâkıbühüm bi'l-hayr-* hicret-i Nebeviyye *-alâ-sâhibihâ ef-dali't-tahiyye-*nin bin iki yüz altı senesi Cumâde'l-ülâ'sının on beşinci gününde vâkı' milâd-ı İsâ *-aleyhi's-selâm-*ın bin yedi yüz doksan bir senesi Kânûn-ı Evvel'in yigirmi sekizinci gününde mahall-i mükâleme olan Yaş kasabasında sâlifü'z-zikr tarafeyn murahhasları birbirleriyle mülâkât ve kendülere verilen ruhsat-ı kâmile muktezâsı üzre mevâdd-ı musâlahayı bi'd-defaât müzâkere eyleyip terâzi-i tarafeyn ile on üç mâdde üzerine akd ü rabt ve te'sîs ve tanzîm etmeleriyle zikri âti on üç mâddeyi hâvî temhîr ve mübâdele eyledikleri ahidnâme temessükleri düstûr-ı ekrem, müşîr-i efham, nizâmü'l-âlem, nâzımu menâzımı'l-ümem, müdebberu umûri'l-cumhûri bi'l-fikri's-sâkıb, mütemmimü mehâm-mi'l-enâmi bi'r-re'yî's-sâib, mümehhidü bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl, müşeyyidü erkâni's-saâdeti ve'l-iclâl, mükemmilü nâmûsi's-saltanatî'l-uzmâ, mürettibü merâtibi'l-hilâfeti'l-kübrâ, el-mahfûfu bi-sunûfi avâtufi'l-Meliki'l-A'lâ bi'l-fi'l Vezîr-i A'zam ve vekil-i mutlak ve Serdâr-ı Ekremim Yûsuf Paşa *-edâma'llâhü Teâlâ iclâlehü ve dâafe bi't-te'yîdi iktidârehü ve ikbâlehü-* dahi vekâlet-i mutlaka ve ruhsat-ı kâmile muktezâsı ve Rusya Devleti'nin Müsteşâr-ı Hâssı ve Mükâleme Nâzırı olan iftihârü ümerâi'l-milleti'l-Mesihîyye, umdetü küberâi't-tâifeti'l-İseviyye Konte de Bezborotko *-hatema'llâhü avâkıbehü bi'l-hayr-* devleti tarafından yedinde olan ruhsatnâme-i kâmile² lâzımesi üzre kabûl ve temessükde mastûr mevâddı tasdik birle mu'teber ve ma'mûlün-bih mühürleriyle mahtûm tasdiknâmelerini

¹ Sultan III. Selim (hd. 1789-1807).

² Metinde "*ve kâmile*" şeklindedir.

tarafeyn murahhasları yedleriyle mübâdele etmeleriyle tarafeynin temessüklerinde mastûr ve meşrû olan mevâdd-ı musâlaha ve müsâlemeyi Sadr-ı A'zam ve Serdâr-ı Ekremim müşârun-ileyh de'b-i dirîn-i saltanat ve kâide-i müstedîme-i Devlet-i Aliyyem üzre Dergâh-ı felek-bârgâh-ı Pâdişâhânemize arz u telhîs etmekle refâhiyyet ü râhat-ı berâyâ-yı mülk ü millet için mevâdd-ı merkûme üzre akd ve temhîd olunan sulh u salâh-ı müstevcibü'l-felâh taraf-ı

hümâyûnumuzdan dahi makbûl ve mu'teber tutulup hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnumuz ile muvaşşah ve tuğrâ-yı garrâ-yı cihân-ârâmız ile müşerref ahidnâme-i hümâyûn-ı saâdet-makrûnumuz şeref-yâfte-i sudûr olması lâzım gelmeğin lafzan bi-lafzın mevâdd-ı sulh u salâh makbûl-i hümâyûnumuz olup yerlü yerinde riâyet ü sıyânet olunmasıçün zikrolunan mâddelerdir ki, aynı ile işbu ahidnâme-i hümâyûnumda zikr u beyân ve şerh u ayân kılınır:

Mevâddı 187. Sahifede muharrer olan temessük derûnunda münderic bulunmağla şerh verildi.

İmdi; işbu mevâdd-ı musâfât ve şerâyıt-ı muvâlât mâdâm ki Rusya İmparatoriçesi müşârun-ileyhâ ve ahlâfı taraflarından mer'î ve mu'teber ve zavâbıt ve ravâbıtı tatarruk-ı halelden himâyet ve sıyânet olunarak müstahkem ve mukarrer ola, taraf-ı hümâyûnumdan dahi zât-ı maâli-simât-ı şâhâne ve Cenâb-ı şevket-nisâb-ı mülûkâneme sezâvâr ve şâyân olduğu vechile taahhüd olunur ki, şurût ve kuyûd ve musâfât taraf-ı bâhirü's-şeref-i şâhânemden ve ahlâf-ı

saâdet-ittisâfımızdan ve vükelâ-yı âli-makâm ve vüzerâ-yı ızâm ve mîr-i mîrân-ı kirâm ve ümerâ ve zâbitân ve umûmen asâkir-i nusret-irtisâmımızdan ve bi'l-cümle ubûdiyetimizle kâm-yâb olan tavâif ve huddâmımız taraflarından riâyet olunup bir ferd hilâfına vaz' ve hareket eylemeye.

Tahriran fi'l-yevmi'l-hâmisi ve'l-ısrîn min-şehri Cumâde'l-ülâ li-sene sitte ve mieteyn ve elf. [25 Ca. 1206]¹

¹ Defterde, bu sayfanın kalan kısmı boştur.

İSTANBUL'DAKİ RUSYA ELÇİSİNİN ÇANAKKALE
BOĞAZI'NDA DURDURULAN DÖRT RUS TİCARET
GEMİSİ HAKKINDA BÂB-I ÂLÎ'YE VERDİĞİ TAKRİR

НОТА РОССИЙСКОГО ПОСЛА В СТАМБУЛЕ
ВЫСОКОЙ ПОРТЕ О ЧЕТЫРЕХ РОССИЙСКИХ
ТОРГОВЫХ СУДАХ, ЗАДЕРЖАННЫХ В ПРОЛИВЕ
ДАРДАНЕЛЛЫ

187

İstanbul'daki Rusya Elçisinin; Haliç'ten hareket eden dört Rus ticaret gemisinin, izin belgeleri bulunmasına rağmen Çanakkale Boğazı'nda durdurularak aranmak istendiği ve aranmadan geçecek geminin top atışıyla batırılacağı tehdidinde bulunulduğu, ancak bu durum antlaşmalara aykırı olduğundan söz konusu gemilerin geçişine izin verilmesi ve bir daha bu gibi uygulamalarla karşılaşılmasın için gerekli uyarıların yapıp bu işe kalkışan Boğaz görevlisinin cezalandırılmasına dair Bâb-ı Âlî'ye verdiği 6 Aralık 1812 tarihli takririn tercümesi.

Перевод ноты Российского посла в Стамбуле от 6 декабря 1812 г. в адрес Высокой Порты о применении необходимого выговора и наказания по отношению к служащему на проливе Дарданеллы (дабы не столкнуться с подобной ситуацией вновь), пытавшегося задержать и досмотреть следовавшие от пролива Золотой рог четыре российских торговых судна, несмотря на наличие разрешительных документов, угрожая потопить один из кораблей, попытавшийся проплыть без досмотра, пушечным выстрелом, что противоречит договору.

8 Aralık / декабря 1812

[s. 196] İşbu şehir-i Teşrin-i Sâni'nin yigirmi dördü târihiyle Deraliyye'de mukim Rusya Elçisinin Bâb-ı Âlî'ye takdim eylediği bir kıt'a takririn tercemesidir. Fi 3 Z. sene [1]227.

Rusya Elçisinin şikâyeti mutazammın takdim eylediği takririn tercemesidir.

Tercemesi Nâme sandığında mahfûzdur.

" 'Belic ve Mavromani ve Kostandinof ve Zatarof nâmân dört nefer Rusya kapudanların sîvâr oldukları dört kıt'a tüccâr sefâyini bundan çend rûz evvelce Halic-i İstanbul'dan âzim ve Bahr-i Sefid Boğazı'na vâsıl olduklarında kapudanân-ı mersûmânın yedlerinde olan evâmîr-i seniyyeyi lede'l-ibrâz Boğaz-ı mezkûr Nâzır sefâyin-i mezkûreyi yoklamak murâd etmekle ol tarafda kâin Rusya Konsolos vekili; 'husus-ı mezkûr iki devlet beyninde ma'kûd olan şurût ve uhûda münâfi olduğun' ifâde ile bu bâbda muhâlefet ve mûmânaat eyledikde Nâzır-ı mûmâ-ileyh Konsolos-ı mersûmun ifâdâtına kat'â ısgâ etmeyip Bükreş Ahid-nâmesi'yle tecdid ve tasdik olunan Ticâret Muâhede'si'nin hilâfi olarak sefâyin-i mezkûrenin mürûruna mûmânaat ve ol tarafda tevkîf ederek sefâyin-i mezkûreden kangısı Boğaz'dan mürûra ictisâr ederler ise kal'âlardan top endâhtıyla batırılacağı ifâde ile tehdid ve ihâfe etmiş olduğun' keyfiyyeti Boğaz'da kâin sâlifü'z-zikr Rusya Konsolos vekili tarafından zîrde mûmzî Deraliyye'de mukim Rusya Elçisine vârid olan tahrîrâhn mefhûmundan müstebân olup bu denlû bir keyfiyyet Elçi-i mûmâ-ileyhe bâdî-i mezîd-i istiğrâb ve hayret olmuş ise de bu bâbda Devlet-i Aliyye'ye ifâde-i hâl ve teşekkîye ibtidârdan evvel sâlifü'z-zikr Boğaz

Nâzırının vâkı' olan tavır ve hareketini bir hoşca fark ve temyîz içün Ticâret Muâhede'si şurûtuna mürâcaat eyledikde Nâzır-ı mûmâ-ileyhin tavır ve girdân mahzâ celî ve sarîh olan şurûtun mugâyiri olduğun ilme'l-yakîn tashîh ve tahkik edip vâkıâ Rusya sefâyininin bir vechile tevkîf olunmamaları ve mahmûl oldukları hamûleleri yoklanmamaları şurût-ı ahidnâme-i mezkûrda musarrâh ve mastûr olduğundan başka; 'Rusya tüccâr sefâyini hâmil oldukları izn-i sefinelerin Bahr-i Sefid Boğazı memerrinde lede'l-ibrâz min-gayri tevakkufin diledikleri mahalle varmağa me'zûn olalar.' deyu muâhede-i mezkûrenin Otuz İkinci mâddesinde sarâhaten mezkûr olduğun zâhir ve husûsâ Rusya tüccâr sefinelerinin tâife[si] yoklanmak lâzım geldiği hâlde tecvîz olunan vech ve sûreti dahi tahsîs olunarak; 'O makûle Rusya sefâyininin mahmûl oldukları emtia ve eşyâsına dokunulmayarak kemâl-i ihtiyât ile hareket olunup sefinenin kapudamına ve sâhibine bir dürlü taarruz olunmaya.' deyu tasrîh olduğun emr-i bâhir iken bu misillü şurût ve uhûd ne vechile muâmele ve hareket olunmak lâzım geldiğini tasrîh ve tavzîh etmek hasebiyle zikrolunan Boğaz Nâzırının muâmele ve hareketi şurût ve uhûdün vech-i şedid ile münâkız ve hilâfi olduğun müsellemü's-sübût

olmağla Elçi-i mûmâ-ileyh bu misillü bir tavr-ı garîb ve kabîh Devlet-i Aliyye'ye ifâde ve beyân ile tevkîf olunan sâlifü'l-beyân dört kıt'a sefinenin imrârına ve min-ba'd bu misillü nakz-ı ah-din tekevvün etmemesine icrâ-yı şurûta râğbeti derkâr olan Devlet-i Aliyye tarafından iktizâ eden tenbîhât ve evâmir-i ekîdenin bilâ-te'hîr ısdâr ve irsâlınden başka Devlet-i Aliyye sâlifü'z-zikr

Ticâret Ahidnâmesi'nin Yetmiş Sekizinci ve Yetmiş Dokuzuncu mâddelerinin iktizâsına muvâfakaten bâlâda mezkûr Boğaz Nâ-zırını sâire ibret olacak vechile te'dîb eylemesi Elçi-i mûmâ-ileyhin matlûbudur."

deyu mastûrdur.

İSTANBUL'DAKİ RUSYA ELÇİSİNİN ÇANAKKALE
BOĞAZI'NDA DURDURULAN DÖRT RUS TİCARET
GEMİSİ HAKKINDA BÂB-I ÂLÎ'YE VERDİĞİ TAKRİRE
BÂB-I ÂLÎ TARAFINDAN VERİLECEK CEVAPNAME

ОТВЕТ ВЫСОКОЙ ПОРТЫ НА НОТУ
РОССИЙСКОГО ПОСЛА В СТАМБУЛЕ В АДРЕС
ВЫСОКОЙ ПОРТЫ О ЧЕТЫРЕХ РОССИЙСКИХ
СУДАХ, ЗАДЕРЖАННЫХ В ПРОЛИВЕ ДАРДАНЕЛЛЫ

188

İstanbul'daki Rusya Elçisine; Bâb-ı Âlî'ye verdiği takrirden "dört Rus ticaret gemisinin Çanakkale Boğazı'nda durdurularak aranmak istendiği ve aranmadan geçecek geminin top atışıyla batırılacağına söylendiği, bunun antlaşmalara aykırı olduğu, bu sebeple Boğaz muhafızının cezalandırılması gerektiği" hususlarının yer almakta olduğu, ancak bu gemiler içlerinde Osmanlı Devleti tebaasından denizciler bulunduğu haber alındığı için durduruldukları, dolayısıyla yoklanmalarının antlaşmaya uygun olduğu, ayrıca bunların zahire yüklü olduklarının da istihbar olduğu, İstanbul'da zahireye ihtiyaç duyulduğundan kendisine bu gibi zahire yüklü Rusya tebaasına ait gemilerin zahirelerini rayiç fiyattan Anbar-ı Âmire'ye satmalarını sağlayarak dostluğa riayet etmesi hususunun defalarca ifade edilmiş olduğu, Boğaz muhafızının, yapmış olduğu bu uygulama ile kendisine verilen resmî emirleri yerine getirmiş olduğu ve bu emirlerin sadece Rus gemilerini değil Osmanlı ve diğer devlet tebaalarına ait zahire yüklü bütün gemileri kapsadığı, dolayısıyla cezalandırılmasına gerek olmadığına dair Bâb-ı Âlî tarafından verilecek cevapnamenin müsveddesi.

Ответное письмо Высокой Порты на ноту Российского посла в Стамбуле в адрес Высокой порты, где сообщается 'о попытке задержки и досмотра четырех российских торговых судов в проливе Дарданеллы и угрозе потопить прошедший без досмотра корабль пушечным выстрелом, что противоречит договору, в связи с чем, необходимо наказать охранника на проливе', однако задержка кораблей была произведена в связи с получением информации о нахождении на борту моряков Османского подданства, таким образом досмотр согласуется с договором, кроме того, было разведано об их загрузке запасами зерна и, что в связи с потребностью зерна в Стамбуле господину Послу многократно выражалась просьба, чтобы подобные российские суда, груженные зерном, в знак дружбы продавали свое зерно по рыночной цене начальнику зернохранилища, действия охранника на проливе осуществлялись согласно полученному им официальному приказу и, что данный приказ касается не только российских кораблей, но и всех кораблей османского подданства и подданства других стран, груженных зерном, в связи с чем нет необходимости его наказывать.

24 Aralık / декабря 1812

Rusya Elçisine verilecek cevâbnâmenin müsveddesidir.

Bu dahi.

Asâletlü Elçi Beğ dostumuzun Bâb-ı Âlî'ye takdim eylediği bir kıt'a takririn tercemesi meâlinde; "Belic ve Mavromani ve Kostandinof ve Zatarof nâm dört nefer Rusya kapudanlarınm süvâr oldukları tüccâr sefâyini Bahr-i Sefid Boğazı'na vürüd birle yedlerinde olan izn-i sefine evâmirini ba'de'l-ibrâz Boğaz'dan mürûr murâd eylediklerinde Boğaz Muhâfızı muhâlefet eylediğini ve yoklamak murâd etdiğini' ol tarafda olan Rusya Konsolosu vekili Elçi Beğ tarafına inhâ ve; 'Boğaz'da sefineleri tevkîf birle kangı sefine yoklanmaksızın mürûra ictisâr eder ise kal'alardan top endâhıyla igrâk olunacağı' inhâ bulunduğu ve sefine tevkîfi ve hamûle yoklanması husûslarının adem-i cevâzi gerek bu defa vukûa gelen Bükreş Muâhede'sinde ve gerek mukaddemâ mün'akıd olan Ticâret Ahidnâmesi'nin Yetmiş Sekiz

ve Yetmiş Dokuzuncu mâddelerinde musarrah ve mastûr olduğu ve Muhâfız-ı mûmâ-ileyhin te'dibi husûsu" derc ve tastir kılınmağla meâl ve mezâyâsı mû be-mû ma'lûm olmuştur.

İzn-i sefineleri verilen sâlifü'z-zikr dört kıt'a sefinede reâyâ-yı Devlet-i Aliyye'den mellâh bulunduğu haber verildiğine binâen yoklanmaları muvâfık-ı ahd ve şart olduğundan başka derûnlarında zahire hamûlesi olduğu an-tahkik istihbâr olunup Dersaadet'de zahirenin lüzûmu olduğuna mebnî bu misillü zahire ile mahmûl olan Rusya Devleti tebaası sefâyesinin râyic-i vakt üzere Anbâr-ı Âmire'ye vürüd ile zahîresinin bey'i sûretini istihsâl birle levâzım-ı dostiye dikkat eylemesi Elçi Beğ dostumuza kerreten ba'de-uhrâ

ifâde olunup işbu sûreti icrâda eğerçi Elçi Beğ kemâliyle muvâfakat etmeyip ancak bundan akdem; "Boğaz'dan gerek âhar devletler tebaa ve tüccân ve gerek Devlet-i Aliyye tüccân zahîre imrâr ve ihrâc ederler ise Boğaz'da tevkîf ile ne mikdâr zahîre bulunur ise [s. 197] şefînelerden ihrâc ve ahz ve Dersâadet'e isrâ eylemesi ve tereddüd edenleri olur ise icrâ-yı me'mûriyyete kıyâm etmesi ve zahîre ihrâcından evvel azîmet eder olur ise işâret irâesiyle tevkîfi ve dinlemezler ise top endâhtıyla iğrâkı" bâbında Boğaz Muhâfızına bi'd-defaât me'mûriyyet evâmiri gönderilip Muhâfız-ı mûmâ-ileyhin şûret-i me'mûriyyeti dahi bu tarafda olan sâir düvel elçilerine ihbâr ve Elçi-i mûmâ-ileyhim dahi âsâr-ı dostî ve safveti isbât zımnında muvâfakat izhârıyla Boğaz'a vürûd eden zahîre Muhâfız-ı mûmâ-ileyh ma'rifetiyle Dersâadet'e celb olunmaktadır.

El-hâletü hâzihi; Devlet-i Aliyye Rusya Devleti'nin dost-ı ehabbı olup tarafeyn beyninde mün'akıd olan uhûd ve şurûtun icrâsında tecvîz-i fütûr etmeyeceği zâhir ve

celi olduğuna binâen Devlet-i Aliyye Boğaz'da Rusya sefinesinin tevkîfini tecvîz etmeyip bâis-i tevakkuf mücerred sefâyin-i mezkûrede reâyâ şübhesi ve zahîre hamûlesi olmağla Elçi Beğ dostumuz zahîrenin İstanbul râyici üzre Boğaz Muhâfızına teslim eylemesini ve reâyâ-yı Devlet-i Aliyye'den bulunan mellâhların ihrâcını sefâyin-i mezkûre kapudanlarına tahrîr ve te'kid etmesi me'mûl ve mütevakka' olup zahîre husûsuna dâir başkaca resmî tahrîr verilecek olduğundan mâadâ Boğaz Muhâfızı muktezâ-yı me'mûriyyeti üzre hareket etmiş olduğundan bir güne muâhaze lâzım gelmediği, el-hâsıl Devlet-i Aliyye Rusya sefinesini tevkîf etmeyip bâis-i tevakkuf mahzâ zahîre ve mellâhın vücûdu idüğü Elçi Beğ dostumuzun ma'lûmu olmak için işbu cevâbnâme Bâb-ı Âli'den tahrîr ve te'yîd-i bünyân-ı dosti ve musâfât zımnında Elçi Beğ tarafına tesyîr olundu.

Fî 19 Z. sene [1]227

RUSYA GEMİLERİNDE YÜKLÜ ZAHİRENİN
İSTANBUL'UN İHTİYACINI KARŞILAMAK ÜZERE
ALIKONULUP SATIN ALINMASINA DAİR RUSYA
ELÇİSİNE VERİLECEK TAKRİR

НОТА РОССИЙСКОМУ ПОСЛУ ОБ УДЕРЖАНИИ И
ПОКУПКЕ ЗЕРНА, ГРУЖЕННОГО НА РОССИЙСКИЕ
КОРАБЛИ, ДЛЯ ПОКРЫТИЯ ПОТРЕБНОСТЕЙ
СТАМБУЛА

189

İstanbul'daki Rusya Elçisine; savaşlar ve âfetlerden dolayı tarımın sekteye uğraması İstanbul'da zahire kıtlığına sebep olduğundan etraftan İstanbul'a gelen zahirenin birkaç senedir halkın zarurî ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için alıkonulduğu, zira Osmanlı Devleti'nin ve bilhassa başkentinin nizamının ve halkının refahının her türlü işlemin dışında müstesna bir yere sahip olduğu, bu yüzden dost devletlerin zahire yüklü gemilerinin yüklerini rayiç fiyattan satıp parasını devletten aldıkları, Rusya gemilerinin de bu şekilde hareket ederek bu şehrin nizamına uymalarının hakkaniyet ve dostluğun gereği olduğu, Rusya'nın daha önceki Orta Elçisinin "Rusya gemilerinin yük defterinin takdim edileceği ve İstanbul'un ihtiyacı olan zahirenin, bedeli mal sahiplerine ödenmek üzere gemilerden indirileceğine" dair Osmanlı Devleti'ne taahhüt içerikli bir takrir vererek dostluğunu gösterdiği, kendisinin de İstanbul'un zahireye olan ihtiyacına binaen Rusyalı gemi sahiplerine, "bedeli rayiç fiyat üzerinden Zahire Hazinesi'nden ödenmek üzere zahirelerini anbarlar önüne getirip teslim etmeleri" hususunda bildirimde bulunarak dostluğunu göstermesine dair Bâb-ı Âlî tarafından verilecek resmî takririn müsveddesi.

Проект официальной ноты, которая будет направлена Высокой Портой (Баб-ы Али) в адрес Российского Посла в Стамбуле, о выражении дружбы с указанием следующего: о том, что в результате войн и бедствий сельское хозяйство пришло в упадок, в результате чего возникла нехватка зерна в Стамбуле, из-за чего на протяжении последних лет происходит удержание зерна, прибывающего в Стамбул из разных стран, для покрытия потребностей населения Стамбула в товарах первой необходимости; потому что порядок в Османской империи и в особенности в столице государства, а также благосостояние ее населения имеет исключительное положение среди других насущных вопросов империи, поэтому зерно, груженное на корабли дружественных государств, скупается по рыночной цене государством; следование и российских кораблей этой практике и порядку этого города необходимо в знак справедливости и дружбы; о том, что предыдущий Полномочный Министр России выразил свою дружбу написав официальную ноту в Османское государство, в которой взял на себя обязательство «предоставлять грузовые книги российских кораблей и отгружать зерно для покрытия потребностей Стамбула в зерне при условии оплаты причитающихся денег владельцам груза», а также, основываясь на потребности Стамбула в зерне, в знак дружбы обратился к владельцам российских кораблей с заявлением о «передаче зерна по рыночной цене в амбары для последующей передачи в Зерновое Казначейство».

24 Aralık / декабря 1812

Bu husûsa dâir olan hath rikâb takrîri Nâme defterinde mukayyeddir.

Bu dahi.

Rusya Elçisine verilecek takrîr-i resminin müsveddesidir.

Devlet-i¹ Aliyye ile Rusya Devleti beyninde ez-ser-nev sulh u salâh akdolunup rûz be-rûz tezâyüd ve tahkîm-i silm ü musâfât tarafeynden matlûb olduğundan başka

bundan böyle yek-digerden âsâr-ı dostî ve muvâlât müşâhedeyle yevmen fe-yevmen devleteyn-i fahîmeteynin birbirlerinden memnûn ve mutayyeb olacakları cây-i iş-

¹ Sayfadaki hasardan dolayı metinde eksik kalan ve altları noktalanan kelimelerin karşılaştırmaları için bk. BOA, A.DVNS.NMH.d. 10, kayıt no: 186.

kâl değildir. İmtidâd-ı seferler mülâbesesiyle bir müddet-den berü reâyâ-yı memâlik-i hâkâniyye lâıyıkıyla zirâat ve harâset edemeyip ve husûsâ ba'zı âfât-ı semâviyye cihetiyle mevrûât hüsn-i idâre ile idrâk olunamayıp hısb u rehâ mefkûd ve Dâru's-Saltanatı's-Seniyye'de kadr-i kifâye zahîre nâ-mevcûd olduğundan birkaç seneden berü etrâf-dan Dersââdet'e vürûd eden ecnâs-ı zehâyir Halic'de tevkîf ve ibâdu'llâhın hayâic-i zarûriyyeleri bu cihetle tevsî' ve terfîh kılındığından başka nizâm-ı mülk ü millet ve husûsâ refâh ve intizâm-ı makarr-ı saltanat idâresi cümle düvel indinde ma'lûm ve müsellemler olduğu üzre muâmelât-ı câriye-den hâric ve müstesnâ olduğuna binâen Devlet-i Aliyye ile musâfât üzre olan düvel sefineleri her çend zahîre hamûlesiyle Deraliyye'[ye] vürûd eyledikde anbârlar pîşgâhında lenger-endâz olarak râyic-i vakt üzre zahîresini fûrûht ve akçasını cânib-i miriden ahz eylediği Elçi Beğ dostumuzun ma'lûm ve mesmûu olmak gerekdir.

Devlet-i Aliyye ile Rusya Devleti beyinde derkâr olan sulh u salâh muktezâsınca Rusya Devleti tüccârı sefinele-riyle bahreyne âmed ü refte başlayıp ke'l-evvel memâlik-i Devlet-i Aliyye'de vâkı' olacak teâtî ve ticâretleri hasebiyle bunca fevâid ve menâfii celb ve tahsil edecekleri nümûdâr olmağla Rusya Devleti memâlikinden getirecekleri zahîreyi Bahr-i Sefîd cânibine imrâr etmeyip Halic-i Dâru's-Saltana'da râyic-i vakt üzre fûrûht etmek ve ol vechile nizâm-ı beldeye muvâfakat ve mûmâşât eylemek lâzım-i hakkâniyyet ve âsâr-ı dostî ve safvetden olup nakızını tecvîz eylemek veyâhûd bugünlerde mer'î olan nizâmdan başka âhar bir nizâma teşebbüs olunmak misillü hâlât vukûa gelmek lâzım gelse bu husûs killet-i zehâiri müstelzim ve ol dahi kesret-i

mehâzîri müstevcib olduğundan Rusya Devleti ve lâ-siy-yemâ Murahhas Elçilikle Dersââdet'de ikâmete me'mûr olan asâletlü İtalinski¹ dostumuzun bu bâbda adem-i muvâfakati kendülerinden me'mûl ve muntazar olan semere-i dostî ve musâfâtın mugâyiri olduğu ve mukaddem târih ile Dersââdet'de ikâmete Fevka'l-âde Murahhas Orta Elçilikle me'mûr olan San İstanislas Kavalierine Dersââdet'de lüzûmu olan zahîrenin bu tarafda tevkîfi zımnında taraf-ı Devlet-i Aliyye'den takrîr verilip ol dahi gerek devletinin gerek kendüsinin cânib-i Devlet-i Aliyye'ye olarak iddiâ eylediği musâfât ve muvâlâtı isbât zımnında Rusya memleketinden tevârûd edecek sefâyin derûnunda olan hamûlenin sahîh defterini takdîm birle hamûlesinden Dâru's-Saltanatı's-Seniyye'ye lüzûmu olan zehâir ihrâc olunmak ve mâl sâhiblerine semeni te'diye etdirilmek husûslarına izhâr-ı rızâ birle ol bâbda va'd ve taahhüdü şâmil cevâb olarak takrîr i'tâsıyla merâm ve maksûd-ı Saltanat-ı Seniyye'ye muvâfakat eylediği ma'lûm ve mazbût olup sonradan vâkı' olan tenkihâtta işbu sarâhat cerh olunmayarak ba'zı mâddeler dostâne rü'yet ve tesviye olunmuş olmağın el-hâletü hâzihi zahîrenin Dersââdet'de lüzûmuna binâen Rusya Devleti diyârından vürûd eden zehâiri Anbâr-ı Âmireler pîşgâhına isâl eylemek ve zehâir-i mevcûdeyi teşlîm icâb eden esmânı râyic-i vakt üzre Zahîre Hazînesi tarafından te'diye olunacağını Rusyalunun ashâb-ı sefâyinine ifâde ve iş'âr birle âsâr-ı dostî ve musâfâtını bu bâbda dahi isbât eylemek ve işbu nizâm lüzûmu vaktinde icrâ olunmak üzre işbu takrîr-i âli ketb ü imlâ ve Elçi-i mûmâ-ileyh dostumuza resmen i'tâ olundu.

Fî 19 Z. sene [1]227

¹ Rus Elçisi Andrey Yakovlevich Italinsky (ed. 1802-1816).

RUSYA GEMİLERİNDE YÜKLÜ ZAHİRENİN
İSTANBUL'UN İHTİYACINI KARŞILAMAK ÜZERE
ALIKONULUP SATIN ALINMASINA DAİR TEKLİF
HAKKINDA RUSYA ELÇİSİNE VERİLEN TAKRİR

НОТА РОССИЙСКОМУ ПОСЛУ ОБ УДЕРЖАНИИ И
ПРЕДЛОЖЕНИИ ПОКУПКИ ЗЕРНА, ГРУЖЕННОГО
НА РОССИЙСКИЕ КОРАБЛИ, ДЛЯ ПОКРЫТИЯ
ПОТРЕБНОСТЕЙ СТАМБУЛА

190

İstanbul'daki Rusya Elçisine; Bükreş ve Ticaret antlaşmaları gereğince Rusya diyarından gelen tüccar gemilerinin Akdeniz'e geçmelerinin yasak olmadığı, ancak İstanbul'da zahireye olan şiddetli ihtiyaçtan dolayı zahire yüklü Rusya gemilerinin Haliç'te durdurularak bedeli rayiç fiyat üzerinden ödenmek üzere yüklerinin Anbar-ı Âmire'ye teslim edilmesi hususunda Osmanlı Devletince yapılan teklife kendisi tarafından "Rus tüccarlarının zararına ve aradaki antlaşmalara aykırı olduğu, ancak dostluk gereğince bunun dışında bir orta yol bulunduğu takdirde bunun kabul edilebileceği" cevabının verildiği, bunun üzerine her iki tarafın da menfaatine olacağı ve Rusya İmparatoru tarafından da kabul edileceği değerlendirilerek kendisine "Ticaret Antlaşması'na kesinlikle hâlel gelmemek ve süresi İstanbul'daki zahire ihtiyacının ortadan kalkması ile sınırlı olmak kaydıyla, Rusya diyarından gelmiş ve gelecek buğday, arpa ve her cins hububatla yüklü tüccar gemilerinin yüklerinin yarısını her bir keyl buğday peşin beş kuruş hesabıyla Anbar-ı Âmire'ye teslim etmeleri ve kalan yarısını da diledikleri yere götürmeleri" şeklinde yeni bir teklif getirildiğine dair Osmanlı Devleti tarafından verilen resmî takrir.

Официальная нота Османского государства в адрес Российского Посла в Стамбуле о новом предложении: о том, что в ответ на предложение Османского государства, чтобы российские корабли, груженные зерном и пересекающие залив Золотой Рог, останавливались и передавали начальнику зернохранилища зерно по рыночной цене по причине серьезной нехватки зерна в Стамбуле, при этом согласно положениям Бухарестского мирного договора и Торгового соглашения, торговым кораблям, прибывающим из России в Средиземноморье, разрешается пересекать Средиземное море; на что был получен ответ Посла России о том, что «это наносит вред российским торговцам и противоречит двусторонним соглашениям, однако, в знак дружбы, в случае нахождения компромисса, такое предложение может быть принято», на что было направлено новое предложение, которое, как считалось, будет в интересах обеих сторон и будет принято Российским императором и гласило, чтобы «Торговые корабли, прибывшие из России и которые придут из России, груженные пшеницей, ячменем и любым зерном, передавали половину своего груза начальнику зернохранилища по цене 5 курушей/1 бушель пшеницы, а остальную половину увозили куда хотели, при условии соблюдения положений Торгового соглашения и сроком до устранения потребностей Стамбула в зерне».

10 Mart / марта 1813

[s. 198] Rusya Elçisine verilen takrîr-i resmîdir.

Nâme sandığında mahfûzdur.

Devlet-i Aliyye ile Rusya Devleti beyninde Bükreş'de akdolunan Musâlaha Ahidnâmesi nâtik olduğu üzre Ticâret¹ Muâhede-i dahi tasdik ve te'yid ve Muâhede-i mezkûrede Rusya diyârından vürûd eden Rusya tüccâr sefâyininin Bahr-i Sefid cânibine mürûru gayr-i memnû' olduğu tasrih ve te'kid olunup ahidnâme-i mezkûrun cemî' şurûtuna riâ-

yetde tarafeynden müsâvât üzre hâhiş ve rağbet derkâr ise de Dâru's-Saltana'da bu def'a zehâirin eşedd-i lüzûmuna meb-nî zahire ile mahmûl olarak Rusya diyârından vürûd eden sefâyinin Halic-i İstanbul'da tevkif ve hamûleleri Anbâr-ı Âmire'ye teslim ve râyic-i vakt üzre bahâları te'diye etdirilmesi devleteyn beyninde derkâr olan dostî ve safvet semere-

¹ Sayfadaki hasardan dolayı metinde eksik kalan ve altları noktalanan kelimeler için bk. BOA, A.DVNS.NMH.d, 10, kayıt no: 192.

si olmak üzere Deraliyye'de Murahhas Orta Elçilikle mukim rütbetli İtalinski cenâbına teklif olunup Elçi-i mûmâ-ileyh dahi bu sûret Rusya tüccârına müstelzim-i hasâret olduğundan başka beyne'd-devleteyn ma'kûd olan şurût ve uhûda münâfi ve zehâirin ber-vech-i dilhâh adem-i vürûduna bâdi olacağın inhâ ve ancak isbât-ı müddeâ-yı safvet ve gayret zımnında tarafeyne muvâfık olacak vasatü't-tarafeyn başka bir sûret kabûl edeceğin inbâ etmekle vâkıâ Dâru's-Saltana'da zehâirin lüzûmuna nazaran dostâne ve munsifâne bir sûret verilmek muktezâ-yı vakt ve maslahattan olmağla Ticâret Muâhedesi'ne kat'â hâlel gelmemek şartıyla fakat Dâru's-Saltana'da zehâirin lüzûmuna mebnî Rusya diyârından gelmiş ve gelecek hinta ve şair [ve] ecnâs-ı hubûbât ile memlû Rusya tüccâr sefâyini hamûlelerinin nısfını Anbâr-ı Âmire'ye teslim ile tamâmü'l-vezn olarak beher keyl hintanın beşer gurusdan akçasını almak ve hâtıra gelen mehâzîr ve husûsâ tarafeyn tüccârının bundan böyle müteşebbis olacıkları hilâf-ı marzî hareket men' u def olunmak ve Anadolu ve Tuna boyu ve Alçaklar² ve sâir Bahr-i Siyâh cânibinde vâkı' memâlik-i mahrûse mahşûlû nizâm-ı mezkûrdan hâric olmağla hilâfına mütesaddi olanlar eşedd-i te'dibât ile mücâzât kılınmak ve ahidnâmenin şurûtuna kat'â hâlel gelmemek ve bu hüsn-i nizâm muvakkat olup Dâru's-Saltana'da zahîrenin lüzûmu mündefi' oluncaya kadar mümted olmak vechile Rusya Devleti'nden ve Elçi-i mûmâ-ileyh cenâblarından³ dostâne matlûb olunmuş olmağla gerek işbu hüsn-i nizâm ve râbitanın haşmetlü Rusya İmparatoru tarafından kabûl ve tasdikı ve gerek tiz elden fi'le getirilmesi husûslarında beyne'd-devleteyn derkâr olan musâfât ve muvâlât levâzımını icrâ ve tarafeyne olan gayret ve hayırhâhi muktezâsını ifâ eylemek me'mûlüyle işbu takrîr-i resmî ketb ü imlâ ve Elçi-i mûmâ-ileyhe i'tâ olundu.

mûmâ-ileyh tarafından der-akab iş'âr olundukda İmparator-ı müşârun-ileyhin dahi kabûl-kerdesi olacağı me'mûl ve melhûz-ı Saltanat-ı Seniyye idüğü tebyîn olunarak el-hâletü hâzihi zahîre ile mahmûl olarak Halîc-i Dâru's-Saltana'da ve Bahr-i Siyâh Boğazı'nda bulunan ve bundan böyle Rusya diyârından vürûd eden Rusya tüccâr sefâyininin cümlesi hamûlelerinin nısfını Anbâr-ı Âmire'ye teslim ile beher keyl hintanın beşer gurusdan akçasını almak ve hâtıra gelen mehâzîr ve husûsâ tarafeyn tüccârının bundan böyle müteşebbis olacıkları hilâf-ı marzî hareket men' u def olunmak ve Anadolu ve Tuna boyu ve Alçaklar² ve sâir Bahr-i Siyâh cânibinde vâkı' memâlik-i mahrûse mahşûlû nizâm-ı mezkûrdan hâric olmağla hilâfına mütesaddi olanlar eşedd-i te'dibât ile mücâzât kılınmak ve ahidnâmenin şurûtuna kat'â hâlel gelmemek ve bu hüsn-i nizâm muvakkat olup Dâru's-Saltana'da zahîrenin lüzûmu mündefi' oluncaya kadar mümted olmak vechile Rusya Devleti'nden ve Elçi-i mûmâ-ileyh cenâblarından³ dostâne matlûb olunmuş olmağla gerek işbu hüsn-i nizâm ve râbitanın haşmetlü Rusya İmparatoru tarafından kabûl ve tasdikı ve gerek tiz elden fi'le getirilmesi husûslarında beyne'd-devleteyn derkâr olan musâfât ve muvâlât levâzımını icrâ ve tarafeyne olan gayret ve hayırhâhi muktezâsını ifâ eylemek me'mûlüyle işbu takrîr-i resmî ketb ü imlâ ve Elçi-i mûmâ-ileyhe i'tâ olundu.

Fi 7 Ra. sene [1]228

¹ Metinde "devr-i keyl" şeklindedir.

² "Coğrafi bir terim olan bu tabir ile Kili'nin güneyinde kalan Ahyolu, Balçık, Kavarna, Karaharman, Köstence, Varna, Bergos ve Mankalya iskeleleri kastedilmektedir." Bilgi için bk. Fadimana Fidan, "18. Yüzyılda Karadeniz İskelelerinin İstanbul'un İaşe Teminindeki Rolü (Rumeli Kıyısındaki İskelelere Göre)", *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, C. 5, S. 12, 2015, s. 85.

³ Metinde "cânilerinden" şeklindedir. Krş. BOA, A.DVNS.NMH.d, 10, kayıt no: 192.

RUSYA ELÇİSİNİN OSMANLI DEVLETİ'NİN RUSYA GEMİLERİNDE YÜKLÜ ZAHİRENİN İSTANBUL'UN İHTİYACINI KARŞILAMAK ÜZERE ALIKONULUP SATIN ALINMASI TEKLİFİNE YÖNELİK İTİRAZ VE KABULÜNE DAİR CEVABEN GÖNDERDİĞİ TAKRİR

НОТА РОССИЙСКОГО ПОСЛА О ПРИНЯТИИ/ОТКЛОНЕНИИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ ОСМАНСКОГО ГОСУДАРСТВА ОБ УДЕРЖАНИИ И ПРОДАЖЕ ЗЕРНА, ГРУЖЕННОГО НА РОССИЙСКИЕ КОРАБЛИ, ДЛЯ ПОКРЫТИЯ ПОТРЕБНОСТИ СТАМБУЛА

191

İstanbul'daki Rusya Elçisinin; Osmanlı Devleti'nin "Rusya diyarından gelmiş ve gelecek buğday, arpa ve her cins hububatla yüklü tüccar gemilerinin yüklerinin yarısını her bir keyl buğday peşin beş kuruş hesabıyla Anbar-ı Âmir'e teslim etmeleri" şeklindeki teklifine dair resmî takririn alındığı, ancak daha önceki resmî fiyatın altı kuruş olduğu, kendisinin daha önce söylediği "buğday yükünün bir miktarı" şeklindeki ifadenin "her türlü hububatın yarısı" şekline dönüştürülmüş olduğu, bu teklifi kabul etmek kendi yetkisini aştığından bunu İmparatoruna göndereceği, fakat sırf samimiyetini ispat maksadıyla Haliç'te ve İstanbul Boğazı'nda bulunan gemi ve sermaye sahiplerini İmparatorun cevap gelinceye kadar geçerli olmak üzere "her bir keyli peşin beş kuruştan olmak üzere buğday yükünün yarısını satıp kalanını başka yere götürmelerine" razı edeceği, ancak bunun devam edip etmeyeceğinin İmparatorun vereceği karara bağlı olduğu, bu uygulamadan dolayı Bükreş Antlaşması'yla teyit edilen Ticaret Antlaşması'nın şartlarına herhangi bir halel gelmeyeceği, Osmanlı Devleti'nin buna dayanarak Rusya tüccarının zararına olacak herhangi bir kazanım iddiasında bulunamayacağı vs. hususlara dair takriri.

Нота Российского Посла в Стамбуле о том, что официальная нота относительно предложения, чтобы «Торговые корабли, прибывшие из России и которые придут из России, груженные пшеницей, ячменем и любым зерном, передавали половину своего груза начальнику зернохранилища по цене 5 курушей/1 бушель пшеницы наличными, а остальную половину увозили куда хотели» получена, однако предыдущая официальная цена составляла 6 курушей; ранее высказанная им фраза «определенное количество пшеницы» изменена как «половина любого зерна»; принятие такого предложения превышает его полномочия, и поэтому он направит это предложение своему Императору на рассмотрение; однако исключительно с целью доказать свою искренность, он уговорит владельцев кораблей и товаров, находящихся в заливе Золотой Рог и проливе Босфор, продавать половину груза пшеницы за 5 курушей/1 бушель наличными, а вторую половину увозить куда хочется, пока не будет получен ответ от Императора; продолжение/прекращение этой практики будет зависеть от решения Императора; эта практика не будет противоречить положениям Торгового соглашения, подтвержденного Бухарестским мирным договором; Османская империя не будет стремиться получить выгоду во вред российским торговцам и т.д.

11 Mart / марта 1813

Geçen şehir-i Şubatın yigirmi yedisi târihiyle Deraliyye'de mukîm Rusya Elçisi İtalinski'nin Bâb-ı Âlî'ye takdim eylediği Frengiyyü'l-ibâre bir kıta takriri tercemesidir.

Bu dahi.

Rusya Elçisinin kabûlünü müş'ir verdiği takrirdir.

Ash ve tercemesi dahi Nâme sandığında mahfûzdur.

"İşbu Dârı's-Saltana'nın [zahîreye] eşedd-i lüzûmuna ve vakt-i hasâdın bu'diyyetine nazaran Bükreş Ahidnâmesi'yle te'yîd olan Ticâret Muâhede'si'ne ednâ halel gelmemek şartıyla

hınta ve şâir ve hubûbat-ı sâire ile mahmûl olarak Rusya¹ diyârından vürûd etmiş ve edecek Rusya tüccâr sefineleri hamûleleri nin msfım Anbâr-ı Âmir'e teslim ile tammü'l-vezn olarak beher

¹ Sayfadaki hasardan dolayı metinde eksik kalan ve altları noktalan kelimelerin karşılaştırmaları için bk. BOA, A.DVNS.NMH.d, 10, kayıt no: 193.

keyl hntamn beşer guruşdan ber-vech-i peşin akçaların almak üzre dostâne teklîfini şâmil işbu mâh-ı Rebiu'l-evvel'inin yedisi târîhiyle müverrahan taraf-ı Devlet-i Aliyye'den itâ olunan takrîr-i resmî zırde mümzî Deraliyye'de mukim Rusya Murahhas Orta Elçisinin yedine vâsıl ve mefâhîm ve mezâyâsına ittlâ hâsıl olmuştur.

Evvel-emirde Elçi-i mûmâ-ileyhin hâtırına hutûr eden mülâhaza bu ki; Devlet-i Aliyye'nin işbu matlûbâtı Rusya tüccârının akdem olan maslahatlarına nazaran geçen şehir-i Kânûn-ı Evvel'in on yedisi târîhiyle Elçi-i mûmâ-ileyhin vâkı' olan irâdâtına birkaç cihetle münâfî ve hattâ beher keyl hntamn altışar guruşdan akçası verileceği resmen ifâde olunduğuna nazaran matlûbât-ı mezkûre Devlet-i Aliyye'nin mukaddemki teklîfinin dahi [s. 199] hilâfı olduğu zâhir ve Elçi-i mûmâ-ileyh dahi Devlet-i Aliyye ile vâkı' olan cemî' muâmelâtında ihtiyâr ettiği usûl-i tevâfuka binâen fiât-ı mezkûreyi kabûl birle zahîre ile mahmûl Rusya sefinelerinin kapudanları ve mâl sâhibleri hamûlelerinin bir mikdârın Anbâr-ı Âmir'e teslim ve ol fiât üzre akçaların ahz eylemelerine ibrâm ve ilzâm edeceğini der-pîş etmiş ise de zikrolunan 'hamûlelerinin bir mikdârın' demeden murâd mîsfı hamûlelerini tasrîh ve irâd değil iken Devlet-i Aliyye bu defa tüccâr sefâyininin Anbâr-ı Âmir'e teslim edecekleri hamûlelerinin mikdârı mîsfı olmasını ifâde ve cânib-i mîriden alacakları altışar guruş fiâtından bir guruş fîrû-nihâde ettiğinden başka mukaddemki teklîfini tevâ' edip şâir ve ale'l-ıtlâk sâir hubûbât dahi zamm u ilâve eylemiştir.

Elçi-i mûmâ-ileyh umûr-ı ticârete âid olup ehem olan bu makûle maslahatı deruhde ve iltizâm etmek ve bu bâbda Devlet-i Aliyye ile mukâvele ve karâr-dâde kılmak vü'sünden hâric olduğu Devlet-i Aliyye'nin dahi meczûmu olmak hasebiyle vâkı' olan işbu dostâne teklîfi Elçi-i mûmâ-ileyh tarafından haşmetlû Rusya İmparatoru cenâblarına bir ân akdem işâr ve ifhâm ve müşârun-ileyhin tahsîl-i rızâsına sa'y ve ikdâm kılınmasını taleb ettiğinden müstebân olmakdan nâşî Elçi-i mûmâ-ileyh Devlet-i Aliyye'nin sâlifü'l-beyân takrîrini derhâl İmparatoru tarafına irsâl ve tesbîle müsâraat eylemiştir. Ancak Devlet-i Aliyye'nin ihtiyâcana nazaran İmparator-ı müşârun-ileyh cenâblarının vâkı' olacak karâr-dâdesine intizâren Elçi-i mûmâ-ileyh isbât-ı müddeâ-yı safvet-i mahsûsa zımmında bâlâda zikrolunan takrîr-i resmîde mûnderic olan teklîfâtın fîz elden tervîc ve icrâsına rızâ-dâde olup ya'nî Devlet-i Aliyye'nin dostâne matlûbuna rızâen haşmetlû Rusya İmparatorunun karâr-dâdesi zuhûr edinceye kadar Halîc-i İstanbul'da ve Bahr-i Siyâh Boğazi'nde bulunan ve bundan böyle Rusya diyârından vürûd edecek zahîre

ile mahmûl Rusya tüccâr sefineleri hamûlelerinin mîsfım Anbâr-ı Âmir'e teslim ile tâmmül'-vezn olarak beher keyl hntamn beşer guruşdan akçaların ber-vech-i peşin ba'de'l-ahz mîsfı âharı ba'de't-tebeyyün diledikleri mahalle isâl ve fîrûhtuna me'zûn olmak sûretini kabûle sefâyin-i mezkûre kapudanları ve ashâb-ı sermâyelerini ilzâm edeceğini Elçi-i mûmâ-ileyh beyân eyledikten sonra işbu sûret muvakkat olmak ve vikâyet ve adem-i vikâyesi mücerred Devlet-i Aliyye'nin dostâne matlûbuna nazaran haşmetlû Rusya İmparatorunun zuhûr edecek karâr-dâdesine tevakkuf eylemek iktizâ-yı maslahatdan olmağla bin yedi yüz seksen üç sene-i İseviyyesi Haziran'ının onuncu günü akdolunmuş ve Bükreş Ahidnâmesi'yle te'yîd ve tasdik kılınmış Ticâret Muâhede'sinde musarraha olan şurût ve uhûda kat'an ve kâtbeten halel gelmeyeceğini ve bu vesîle ile Rusya tüccârına ba'de'l-yevm mücib-i ziyân olur Devlet-i Aliyye'nin ile'l-ân tahsîl edemediği bir güne istihkâk iddiâsına salâhiyyeti olmayacağını dahi Elçi-i mûmâ-ileyh beyân ve i'lân etmek vazîfe-i zimmet-i me'mûriyyetin[den]dir.

Bundan gayri muvakkaten ihtiyâr olunan ve Dârul-hilâfet'in ihtiyâca indifâında ibtâlî mukarrer olan işbu sûret [fî] nefsi'l-emr, Rusya tüccârına girân olmak hasebiyle haşmetlû Rusya İmparatoru tarafından gelecek cevâb vakt-i mezkûra kadar zuhûr etmemek lâzım gelir ise bu sûretin kabûl ve icrâsı hod be-hod Elçi-i mûmâ-ileyh tarafından iltizâm olunmuş olmağla mes'ûliyyetini müstelzim olacağından başka Devlet-i Aliyye'nin hüsn-i hâl ve istirâhatine derkâr olan hâhiş ve gayretine bir delîl-i kavî ve bürhân-ı celî olmak üzre Devlet-i Aliyye indinde ma'dûd olmak lâzım gelip bu sûretde Devlet-i Aliyye'nin ahden riâyetine muhtar olduğu Ticâret Muâhede'sinin cemî' şurûtunu dahi ziyâde dikkat ile vikâye etmesi iktizâ ettiğini dahi Elçi-i mûmâ-ileyh Devlet-i Aliyye'ye ifâde eder.

Devlet-i Aliyye'nin gerek Dârul-hilâfet'in ted[â]rük-i levâzım ve gerek cânib-i mîrinin sıyâneti cihetleriyle kesb edeceği fevâid ve menâfia mukâbeleten ve ol vechile Rusya tüccârının giriftâr olacakları zarar ve ziyâna mükâfâten Devlet-i Aliyye dahi tüccâr-ı mezkûrûna sâir umûr-ı ticâretlerine müsâade-i seniyyesini tecvîz edeceği Elçi-i mûmâ-ileyhin bi-hakkın me'mûlû olup fîz elden kabûl olunan işbu sûret Devlet-i Aliyye indinde ne derece zî-kıymet addolunduğunu te'kidten haşmetlû Rusya İmparatoruna tebliğ olunacak bu makûle ba'zı delâil ve ifâdât olsa hem münâsib ve hem fâideyi müstevcib olacağını Elçi-i mûmâ-ileyh inbâyâ ibtidâr eder."

deyu mastûr[dur].

RUSYA GEMİLERİNDE YÜKLÜ ZAHİRENİN
İSTANBUL'UN İHTİYACINI KARŞILAMAK ÜZERE
ALIKONULUP SATIN ALINMASI MESELESİNİN
AYRINTILARINA VE RUSYA ELÇİSİNE VERİLECEK
TAKRİRİN TAKDİMİNE DAİR SADRAZAMIN TELHİSİ

РЕЗЮМЕ ВЕЛИКОГО ВИЗИРЯ О ПОДРОБНОСТЯХ
ВОПРОСА ОБ УДЕРЖАНИИ И ПОКУПКЕ ЗЕРНА,
ГРУЖЕННОГО НА РОССИЙСКИЕ КОРАБЛИ,
ДЛЯ ПОКРЫТИЯ ПОТРЕБНОСТЕЙ СТАМБУЛА И
ВРУЧЕНИИ НОТЫ РОССИЙСКОМУ ПОСЛУ

192

Rusya Elçisinin, Rusya gemilerindeki buğday, arpa vb. hububatin yarısının alınıp kalan yarısının Akdeniz'e geçirilmesi konusundaki karara rıza gösterdiği, ancak zahire fiyatlarının pahalılığı nedeniyle oluşan altı kuruşluk önceki fiyatın bu kararda beş kuruşa indirilmesini kabul etmediği ve verdiği muvafakatle yetinilmesini beyan ettiği, fakat yapılan görüşmeler neticesinde beş kuruşa razı edildiği, bu arada Boğaz'da geçişine izin verilmeyen dört geminin tekrar gündeme gelmesi üzerine kendisine şifahen, Haliç'teki gemiler mutabık kalındığı üzere teslimat için anbara yanaştığında sadece bu dört geminin geçişine engel olunmayacağına vaat ve onların dışındaki zahire yüklü gemilerin yüklerinin yarısının alınacağına ifade edildiği, Elçiye verilmek üzere hazırlanan ve bu son haliyle verilen nizamın yazılı olduğu takririn ekte arz edildiğine dair Sadrazam tarafından Padişaha sunulan telhis. ("*Karar verildiği şekilde tanzim olunup müsvedde gereğince resmî takrir verilmesine" dair üzerine hatt-ı hümayun çekilmiş olduğu şerhi vardır.*")

Резюме Великого визиря, направленное Падшаху, о том, что Российский Посол согласился с решением о передаче половины пшеницы, ячменя и другого зерна, груженного на российские корабли, и провозе второй половины через Средиземное море, однако не согласился снизить цену до пяти курушей с прежней цены в шесть курушей, сформировавшейся из-за высокой цены на зерно, и заявил о необходимости ограничиться указанной договоренностью, однако в результате проведенных встреч его уговорили на пять курушей; что в ответ на повторный вопрос о запрете проезда через Босфор четырьмя кораблями, Послу дали устное обещание, что, в соответствии с договоренностью, когда находящиеся в заливе Золотой Рог корабли будут приближаться к амбару для отгрузки, только этим четырьмя кораблями будет дозволено проплыть, а половина груза остальных кораблей, груженных зерном, будет изыматься; что в приложении направляется нота, составленная для вручения Послу и содержащая последнюю версию указанного порядка. (имеется пояснение со штампом «указ султана» «о направлении официальной ноты согласно проекту ноты, составленной согласно принятому решению»)

11 Mart / марта 1813¹

Bu dahi.

"*Karâr verildiği üzre ber-mûceb-i takrîr tanzîm ola ve müsvedde mûcebince resmî takrîr dahi i'tâ oluna.*" deyu hatt-ı hümayûn keşide buyurulmuşdur.

Şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü, veliyy-i ni'metim efendim Pâdişâhım

Ma'lûm-i² mekârim-melzûm-ı şehriyâri buyurulduğı üzere Rusyalu sefinesiyle Rusya diyârından vürûd edecek ve etmiş hinta ve şair misillü hubûbatın nısfı ahz ve nısf-ı âharı Akdeniz tarafına imrâr olunmak karâr-yâfte olduğundan

Rusya Elçisi dahi karâr-ı mezkûra izhâr-ı rızâ edip lâkin zahîrede olan galâ mülâbesesiyle gelen Rusyalu zahîresi mukaddemâ altışar guruşa ahz olunmakda olduğundan verilen nizâm vesilesiyle fiâtının tenzili Elçi-i mersûma teklif

¹ Tarih tahminidir. Kayıta tarih yazılı olmadığından ilgili bulunduğu bir önceki kaydın tarihi esas alınmıştır.

² Sayfadaki hasardan dolayı metinde eksik kalan ve altları noktalan kelimelerin karşılaştırmaları için bk. BOA, A.DVNS.NMH.d, 10, kayıt no: 194.

olundukda adem-i kabûl ile ibrâz eylediği muvâfakat-gûne muâmele ile iktifâ olunmasını beyân etmiş ise de kabûl olunmayıp tarafeynden vâfir mübâhasât ile nihâyet-i kârda beher keyl hintada birer guruşunu tenzîl ile beşer guruşa irzâ olup kat'-ı fiât olduğu ve bundan akdem Bahr-i Sefîd Boğazı'nda tevkîf olunan dört kıt'a Rusya sefineleri imrârına rüesâ-yı sefâyin-i mezkûre ısrâr ve Boğaz Nâzırı kulları dahi men' ve tevkîfine ibtidâr etmiş olduğundan beynlerinde nizâ' hudûsüyle silâha davranılmış olduğuna mebnî bu husûs dahi tekrâr müeddî-i kil ü kâl olmağla Halic'de olan zahîre mukâvele olduğu vechile Anbâr'a teslim olunmağa başladıkda münâzaun-fih olan fakat dört

kıt'a sefinelerin mürûrlarına mûmânaat olunmayacağı lisânen Elçi-i mersûma va'd birle sâir Rusya sefâyini var ise ve derûnlarında zahîre bulunur ise onların dahi nısları ahz olunacağı ifâde olundukdan sonra verilen nizâmı şâmil resmen Elçi-i mersûma itâ olunmak üzere bir kıt'a takrîr kaleme aldırılıp manzûr-ı mekârim-mevfûr-ı şâhaneleri buyurulmak için ma'rûz-ı huzûr-ı lâmiu'n-nûr-ı tâcdârileri kılınmağın sebk ü ibâresi muvâfık-ı irâde-i kerâmet-ifâde-i mülûkâneleri ise târîh yaz'ıyla Elçi-i mersûma itâ olunacağı muhât-ı ilm-i âlileri buyu[ru]ldukda emr u fermân şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü veliyy-i ni'metim efendim Pâdişâhım hazretlerindir.

İSTANBUL'DAKİ RUSYA ELÇİSİ İTALİNSKİ'NİN BÜKREŞ
ANTLAŞMASI'NIN ANADOLU TARAFININ SINIRLARI
HAKKINDAKİ HÜKMÜNÜN UYGULANMASI İÇİN
KAFKAS'YADAKİ RUSYA ASKERİNİN BAŞKUMANDANI
RTİCEF'E GÖNDERDİĞİ MEKTUP

ПИСЬМО РОССИЙСКОГО ПОСЛА В
СТАМБУЛЕ ИТАЛИНСКОГО В АДРЕС
ГЛАВНОКОМАНДУЮЩЕГО РОССИЙСКИХ ВОЙСК
НА КАВКАЗЕ РТИЩЕВА ОБ ИСПОЛНЕНИИ
РЕШЕНИЙ БУХАРЕСТКОГО МИРНОГО ДОГОВОРА
ПО АНАТОЛИИ

193

İstanbul'daki Rusya Elçisi İtalinski'nin; "Sohum Kalesi Kumandanının kaleyi Osmanlılara teslim etmek için, bineceği geminin gelmesine kadar üç ay süre istediği, Gürcistan bölgesindeki bazı Rusya kumandanlarının da o bölgenin antlaşmada yer almadığını belirterek bölgeyi terk ve teslim etmedikleri hususlarının Osmanlı Devleti tarafından kendisine bildirildiği, Bükreş Antlaşması'nın Altıncı maddesinde Anadolu tarafının sınırlarının savaştan önceki hali üzere bırakılması hükmüne bağlandığından söz konusu maddenin Fransızca ve Rusça olarak kendisine tebliğinin uygun görüldüğü, bu sebeple bölgedeki Rusya kumandanlarına yapacağı tembihlerin ve Osmanlı Devleti'nin görevlileriyle yapacağı yazışmaların Osmanlı Devleti tarafından antlaşmanın bu maddesi ile ilgili yeni iddiaların ortaya çıkmamasını sağlayacak şekilde olmasına" dair Kafkasya'daki Rusya askerinin Başkumandanı Rticef'e gönderdiği 31 Mart 1228 (12 Nisan 1813) tarihli mektup.

Письмо Российского Посла в Стамбуле Италинского от 31 марта 1228 (12 апреля 1813) года о том, что комендант Сухумской крепости требует три месяца до приезда корабля, на котором он уедет, с последующей передачей крепости османам; что Османское государство уведомило его об отказе некоторых российских командиров покинуть и сдать эту область, так как она не указана в мирном договоре; что он одобряет направление в его адрес на французском и русском языках шестой статьи Бухарестского мирного договора, в которой предусматривается, что границы Анатолийской части остаются такими, какими были до войны; что его предупреждения находящимся в этой области российским командирам, а также его переписка с должностными лицами Османского государства будут такими, чтобы предотвратить появление новых заявлений Османского государства относительно этой статьи договора.

13-22 Nisan / апреля 1813

[s. 200] Nâme sandığında mahfûzdur.

Deraliyye'de mukim Rusya Elçisi İtalinski'nin Kafkas eyâletinde kâin Rusya askerinin Başkumandanı olan Rticef¹ nâm Cenerale hitâben işbu şehr-i Mart'ın on dokuzu târihiyle tahrîr eylediği Frengiyyü'l-ibâre bir kıta mektûbun sûreti tercemesidir.

"İşbu şehr-i Mart'ın dördü târihiyle Cenâbımza tahrîr eylediğim mektûbu Devlet-i Aliyye'ye teslim etdiğim akîbinde Devlet-i Aliyye Canik Muhasss Süleymân Paşa hazretlerinin diğer tahrîrâtına destres olduğunu tarafıma iş'âr ve tahrîrât-ı mezkûrede Sohüm Kal'ası'nın² Kumandanı olan Rusyaluya, Kal'a-i mezkûrenin teslimi teklîf olundukda Kumandan-ı mezkûr li-eclî'l-azîme³ süvâr olacağı sefâynin vürûduna kadar üç mâh müddet istihâl ve bu bâbda iltimâs ile cevâb verdiği ve bundan gayri ol etrâfda olan sair Rusya kumandanları Kemhal ve Anakara

kal'alarının ve Gürcistân havâlisiyle Güril⁴ ülkesinin tahliye-leri Musâlaha Ahidnâmesi'nde mûnderic olmadıkların bahâne ederek mahâll-i mezkûreyi terk ve tahliyeden imtinâ' eyledikleri husûsâtı Mısırhazâde Âli Ağâ'nın mekâtibinden münfehim olduğu mastûr idüğünü ihbâr birle Devlet-i Aliyye taraf-ı muhibbânemden be-tekrâr Cenâbımza mektûb tahrîr ve bu husûsda Musâlaha Ahidnâmesi'nin mâddesini yâd ve tezkîr ile Anadolu cânibinde hudûd-ı İslâmiyyenin kable's-sefer olduğu minvâl üzere ibkâ olunması ahidnâme-i mezkûrda meşrût olmak hasebiyle

¹ Rtishchev, Nikolay Fedorovich (d. 1754 - ö. 1835).

² Sohüm kale (Gürcistan).

³ Sayfadaki hasardan dolayı metinde eksik kalan ve altları noktalanan kelimelerin karşılaştırmaları için bk. BOA, HAT, 956/41001.

⁴ Güril (Gürcistan).

Anakara ve Kemhal ve Sohum ve Megril¹ ve Güril ve Kütatis, bundan başka Şehriban ve Bağdâdâk nâmân mahâllin tahliye olunması matlûbu olduğu tebyîn olunmak üzere tarafımdan taleb ve teklîf etmiş olmağla ol cânibde hudûdun bi-tbkîhâ ne vechile olduklarına iktizâ eden ma'lûmâtım olmadığından hudûd-ı mezkûreyi sarîhan ta'rîf ve tahsîsa liyâkatım olmadığına binâen bu husûsda Cenâbımza her ne güne ifâde ve tefhîmden sarf-ı nazar olunup ancak Bükreş Muâhede'si'nin mâddesini Cenâbımza ihtâr ve bu bâbda Devlet-i Aliyye'nin teklîfine rızâ-dâde olmak vazîfe-i me'mûriyyetim olduğunu add ü i'tibâr ederek Anadolu cânibinde hudûd-ı cânibeynin kable's-sefer olduğu minvâl üzere ibkâsına dâir olan Altnncı mâddeyi Fransa ve Rusya lisânlarında

Cenâbımza tebliğ eylemem münâsib görülmekle Cenâbımza verilen ta'lîmât muktezâsınca ol taraflarda bulunup maiyyetinizde olan Rusya kumandanlarına vâkı' olacak tenbîhâtımız ve ol cânibde kâin Devlet-i Aliyye me'mûrlarıyla muhâberât ve mürâselâtımız muâhede-i mezkûrenin işbu mâddesinde taraf-ı Devlet-i Aliyye'den ez-ser-nev iddiâların adem-i zuhûrunu müstelzim olmak üzere tarafımızdan sa'y ü himmet olunması ehass-ı matlûb ve hâhişim olduğunu dahi iş'ara mübâderet kılınır."

deyu mastûrdur.

Fî-evâsıtı R. sene [1]228²

¹ Megrelia, Mingrelia; Ahbazyâ'nın güney tarafında yer alan ve Megreliaların yaşadığı bölgeye verilen isimdir. Bugün Gürcistanda Met'elevk'a, Megrelovka isminde bir bölge vardır.

² Defterde, bu sayfanın kalan kısmı ile daha sonra gelen 201 numaralı sayfa boştur.

BÜKREŞ'TE YAPILAN OSMANLI - RUS BARIŞ
GÖRÜŞMELERİ SONUCUNDA AKDOLUNAN
ANTLAŞMA TEMESSÜĞÜNÜN TASDİKİNE DAİR
TASDİKNÂME-İ HÜMÂYUN

РАТИФИКАЦИОННОЕ ПИСЬМО О ЗАВЕРЕНИИ
ОБЯЗАТЕЛЬСТВ ПО МИРНОМУ ДОГОВОРУ,
ПОДПИСАННОМУ В РЕЗУЛЬТАТЕ МИРНЫХ
ПЕРЕГОВОРОВ МЕЖДУ ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИЕЙ
И РОССИЕЙ В БУХАРЕСТЕ

194

Osmanlı ve Rusya devletleri arasındaki savaşı sona erdirmek için Bükreş'te her iki tarafın murahhasları arasında yapılan görüşmeler neticesinde varılan mutabakat çerçevesinde; husumetin sona erdirilmesi, suçluların affedilmesi, iki devlet arasında bilinen tarihlerde yapılmış olan antlaşma vs.nin daha önce veya bu antlaşma ile değiştirilmiş maddeleri dışındaki bütün maddelerinin tasdik edilmesi, Prut Nehri'nin sol tarafındaki arazinin Rusya'ya bırakılması ve bu nehrin ortasının iki devlet arasında sınır olması, Prut Nehri'nin sağ tarafındaki Boğdan arazisi ile Eflak ve Kara Eflak'ın, önceki antlaşmalarda buralarla ilgili verdiği taahhütlere riayet etmesi şartıyla Osmanlı Devleti'ne iade edilmesi, Anadolu ve diğer bölgelerdeki sınırların savaştan önceki hali üzere bırakılıp buralarda Rusya tarafından istila edilmiş kale, şehir vs.nin Osmanlı Devleti'ne teslim edilmesi, Rusya'ya terk edilen veya diğer zikredilen yerlerin ahalisinin kendi istekleri ile göç etmelerinin belirtilen esaslar çerçevesinde cereyan etmesi, Osmanlı Devleti'nin halkı olan Sırp'ların, bu savaşta yer almış olmalarından dolayı affedilmeleri ve oralardaki görevlilerin kendilerine zarar vermemesi, kendi iç işlerini kendilerinin idare etmesi ve kendilerine birtakım haklar tanınması, savaş esirlerinin din değiştirenler hariç serbest bırakılması, her iki taraf ahalisinin savaş sebebiyle tamamlanamamış iş ve davalarının neticelendirilip borç ve alacaklarının ödenmesi, Rus askerlerinin ve donanmasının Osmanlı memleketlerini tahliye etmesinin belirtilen esaslar çerçevesinde cereyan etmesi, Rusya'nın Kuzey Afrika ticareti, korsanlık ve ticaretle ilgili diğer hususlarda Rusya Elçisinin yapacağı müracaatların derhal dikkate alınıp gereğinin yerine getirilmesi ve benzer ihtimamın Osmanlı Devleti ahalisi için de gösterilmesi, Rusya'nın, İran ile olan savaşının sona erdirilmesi için Osmanlı Devleti'nin yapacağı girişimlere rıza göstermesi, antlaşma yapıldığı haberinin askerlere ve donanmaya bildirilmesi ve bu arada meydana gelecek düşmanlık, istila vs.nin yok hükmünde kabul edilip zapt edilen arazinin geri verilmesi vs. hususlarda tanzim olunan on altı maddelik antlaşma temessüğünün Osmanlı Sultanı II. Mahmud tarafından tasdik edildiğine dair tasdiknâme-i hümayun. ("Padişah tarafından tasdik olunduğuna" dair üzerine hatt-ı hümayun çekilmiş olduğu şerhi vardır.)

Ратификационное письмо о том, что османский султан Махмуд II заверил обязательство к мирному договору из 16 статей о следующем: что в рамках встреч, проведенных между представителями Османской империи и России в Бухаресте для окончания войны, была достигнута договоренность о следующем: прекращение вражды; помилование виновных; заверение всех статей настоящего мирного договора и пр., заключенного между двумя государствами в указанные даты, кроме статей, измененных более ранними мирными договорами или текущим мирным договором; переход левой части реки Прут к России; середина реки Прут становится границей между двумя государствами; возврат Османской империи находящихся на правой стороне реки Прут Молдавии, Валахии и Черной Валахии при условии соблюдения государством обязательств, взятых на себя по ранее подписанным мирным договорам в отношении этих территорий; возвращение границ в Анатолии и других территориях к довоенным границам; передача Османской империи крепостей, городов и пр., в которые вторглась Российская империя; переселение населения по собственному желанию в рамках указанных правил с территорий, оставленных России, или других упомянутых территорий; помилование сербов, являющихся подданными Османской империи, за участие в этой войне, чтобы местные компетентные органы не вредили им; предоставление им возможности самим решать свои внутренние дела и предоставление им определенных прав; освобождение военнопленных, кроме тех, кто поменял религию; завершение работ и судебных дел населения обеих сторон, которые не были завершены из-за войны, с выплатой долгов и причитающегося; вывод российских войск и флота из земель Османской империи в рамках установленных положений; оперативное реагирование и выполнение необходимых действий на обращения Российского посла в вопросах торговли России в Северной Африке, пиратства и другие вопросах, связанных с торговлей, и оказание аналогичного внимания населению Османского государства; поддержка Россией попыток Османского государства завершить войну с Ираном; информирование солдат и флота о заключении мирного договора и прекращение вражды, вторжений и пр. и возвращение захваченных за это время территорий и пр. (имеется отметка с подписью падишаха «О заверении падишахом»)

12 Haziran / июня 1812

[s. 202] Devlet-i Aliyye ile Rusya Devleti beyninde Bükreş'de on altı mâddeyi hâvî akd ve tanzim olunan musâlahâ temessüğü mücebince yazılan tasdiknâme-i hümayündür. Fi-gurreti C. sene 1227.

İşbu tasdiknâme-i hümayûn mâh-ı Recebül'ferdin
beşinci Sah günü saat sekizde Bükreş'de mübadele
olunmuş olduğu, vârid olan tahrîrât-ı Sadr-ı A'zamiden
müstebân olmağla ma'lûm olmak için şerh verildi.

Hazret-i Hudâvend-i memâlik-bahşâ ve Cenâb-ı tensik-fermâ-yı umûr-ı kâffetül-verâ –tekaddeset zâtühû an-vasmeti'l-azdâd ve teâlet hakikatühû an-fehmi zevi'n-nühâ-nın irâde-i bâhire-i Samedâniyye ve inâyet-i zâhire-i Sübhâniyyesi ve seyyid-i asfiyâ ve sipeh-sâlâr-ı ketâib-i enbiyâ, habîb-i Hudâ, şefî-i yevm-i cezâ, ulu Peygamberimiz Muhammedül-Mustafâ –aleyhi ve alâ-âlihî ve sahbihî ezke't-tahâyâ– hazretlerinin dest-yârî-i mu'cizât-ı cemmetül-berekâtı ve ashâb-ı güzîn ve Hulefâ-yı Râşidin –rıdvânüllâhi Teâlâ aleyhim ecmaîn– ve cümle-i evliyâ-yı hidâyet-karîn ve asfiyâ-yı tekaddüs-rehînin murâfakat-ı ervâh-ı tayyibe-i cennet-me'vâlarıyla.

Mahall-i Tuğrâ

"Mücebince taraf-ı şâhânemden tasdik olunmuştur."
deyu bâlâsına hatt-ı hümayûn keşide buyurulmuştur.

Ben ki; eşrefül'büldâni ve'l-emâkin ve ebrekûl'medâini ve'l-mesâkin, kıble-i cümle-i âlem ve mihrâb-ı teveccüh-i âmme-i ümem olan Mekke-i Mükerreme ve Medine-i Münnevvere ve Kudüs-i Şerif-i mübarekin hâdim ü hâkimi ve hasretül'mülûk olan Bilâd-ı Selâse-i muazzama ki, İstanbul ve Edirne ve Burusa'dır; onların ve Şâm-ı cennet-meşâm ve Mısır-ı nâdiretül'asr ve külliyyen Arabistân ve Afrika ve Berka ve Kayrevân ve Halebü's-sehbâ ve Irak-ı Arab u Acem ve Basra ve Lahsâ ve Deylem ve Rakka ve Musul ve Şehr-i Zor ve Diyârbekir ve Zülkadriyye ve vilâyet-i Erzurum ve Sivas ve Adana ve Karaman ve Van ve Mağrib ve Habeş ve Tunus ve Trablusşâm ve Kıbrıs ve Rodos ve Girid ve Mora ve Akdeniz ve Karadeniz ve cezâyir ve sevâhili ve diyâr-ı Anadolu ve memâlik-i Rumili ve husûsâ Bağdâd-ı dâru's-selâm ve cemian Kürdistân ve Rum ve Terek ve Tataristân ve Çerâkise ve Ahışa ve Gürcistân ve Kabartayân ve Deşt-i Kıpçak ve ilât-ı Tatar'a dâir ol havâililerde vâkı' umûmen sığınak ve bi'l-cümle tavâif-i Tatar'ın Halife-i a'zam ve şehriyâr-ı saâdet-disâr-ı muazzamı ve kezâlik etrâfında vâkı' bi'l-cümle oymakân ve muzâfatıyla umûmen Bosna ve Kal'a-i Belgrad-ı dâru'l-cihâd ve Sırb Hükûmeti ve onda olan kılâ' u husûn ve bilâd-ı Arnabudluk ve bi't-tamâm Eflak¹ ve Boğdan ve etrâflarında vâkı' kılâ' u husûn ve ta'rîf ü tavsifden müstağni nice bikâ' u büldânın Pâdişâh-ı ma'delet-şiyem ve şehinşâh-ı şevket-alemi es-sultân ibnü's-sultân ve'l-hâkân ibnü'l-hâkân es-Sultân Mahmûd² Hân ibnü's-Sultân Abdülhamîd Hân ibnü's-Sultân Ahmed Hân'ım [ki], unvân-ı menşûr-ı saâdet-neşûr-ı saltanatım tevkî-i refî-i "es-sultânül'berreyn" ile müzeyyen ü pür-ziver ve yarlıg-ı hilâfetim

nakş [u] nigâr-ı azamet-izhâr-ı "hâkânül'bahreyn" ile muanven ü ârâyış-güsterdir. Lâ-cerem, ber-mübteğâ-yı kelâm-ı dürriyyü'n-nizâm-ı "Es-sultânü zillüllâhi fi-arzihî." zât-ı übbehet-nisâb-ı hüsvâneme atıyye-i behiyye-i İlâhiyye olan teşrif-i şerif-i hilâfet-i mevh[û]be ve câme-i latif-i saltanat-ı mergûbenin; "Ve bi's-şükri tedümü'n-niamü küllühâ." muktezâsınca ifâ-yı teşekkürüne kıyâm ile ta'zim li-emri'llâh ve şefakat alâ-halkı'llâh levâzımını icrâ aksâ-yı makâsıd-ı şehinşâhânem olup çünki istihsâl-i âsâyış-i raiyyet ve istikmâl-i meâsir-i insâf u adâlet lâzıme-i zimmet-i himmet-i tâcdârâne ve râtibe-i uhde-i hüsvânem olmuştur.

Binâen alâ-zâlik Devlet-i Aliyye-i ebediyyü'l-istimrâr ve saltanat-ı seniyye-i sermediyyü'l-karârımızla³ iftihârü ümerâi'l-izâmî'l-İseviyye, muhtârü küberâi'l-fihâmî'l-Mesîhiyye, muslihu mesâlihi cemâhiri't-tâifeti'n-Nasrâniyye, sâhibü ezyâli'l-haşmeti ve'l-vakâr, sâhibü delâilî'l-mecdi ve'l-i'tibâr Rusya vilâyetlerinin ve tamâmen Rus ve ona tâbi' nice nice ülkelerin fermân-fermâ ve Pâdişâh ve İmparatoru haşmetlü, rütbetlü dostumuz Aleksandr⁴ –hatemallâhü avâkıbehû bi'l-hayri ve'r-reşâd ve elheme ileyhi sebîle's-savâbi ve's-sedâd– beyninde bundan akdem ma'kûd olan râbıta-i musâlahâ ve musâfat ba'zı esbâb u avârıza binâen kabûl-i inhilâl ve infisâm edip bir müddetden berü zuhûr eden ihtilâl ve vukû' bulan ceng ü cidâl sefk-i dimâya bâdi ve insilâb-ı emn-i ibâdu'llâhı müstelzim ve müeddi olmağla şûriş ü gavgânın indifâ' u sükûneti [s. 203] ve ibâd ü bilâdın ârâmiş ü istirâhati zımnında işbu harb ü kıtâlin def u izâlesiyle müceddeden sulh u salâhın akd ü rabtı gerek cânib-i

¹ Altı çizili olan kısım metinde "bi't-tamâm ve Eflak" şeklindedir.

² Sultan II. Mahmud (hd. 1808-1839).

³ Sayfadaki hasardan dolayı metinde eksik kalan ve altları noktalanan kelimeleri karşılaştırmak için aynı kaydın yer aldığı başka bir defter için bk. BOA, A.DVNS.NMH.d, 10, kayıt no: 164.

⁴ Rus Çarı I. Aleksandr (hd. 1801-1825).

nasafet-menâkıb-ı hüsvânemizden ve gerek Rusya Pâdişâhı ve İmparatoru müşârun-ileyh tarafından murâd olunup mâ-beyne'd-devleteyn te'yîd-i sulh u safvet ve teşyîd-i silm ü meveddet zımnında devlet-i müşârun-ileyhâ murahhaslarıyla akd-i meclis-i mükâleme ve mevâdd-ı müsâleme ve musâfâtı müzâkere ve tanzim eylemek için taraf-ı bâ-hirü's-şeref-i Pâdişâhânemden ruhsat-ı kâmile ile Murahhas-ı Evvel tahsis kılınan bi'l-fi'l Sadr-ı A'zam-ı sûtûde-şiyem ve Serdâr-ı Ekrem-i sadâkat-alemim Kethüdâsı iftihârul-eâli ve'l-eâzım, müstecmiu cemî'i'l-maâli ve'l-mefâhım, zür-re'yi's-savâbi fi'l-meâsir, el-muhtassu bi-mezidi inâyeti'l-Meliki'l-Kâdir es-Seyyid Mehmed Saîd Gâlib *-dâme ulüvvühû-* ve Murahhas-ı Sâni nasb olunan sâbıkâ Anadolu Kâdiaskeri ve hâlâ Ordu-yı Hümâyûnum Kâdisı a'lemü'l-ulemâi'l-mütebahhirin, efdalü'l-fudalâi'l-müteverriin, yebûu'l-fazıl ve'l-yakîn, keşşâf'ül-müşkilâti'd-diniyye, hallâlül-mu'dilâti'l-[ya]kîniyye, miftâhu künûzi'l-hakâyık, misbâhu rümûzi'd-dekâyık, el-mahfûfu bi-sunûfi avâtifi'l-Meliki'l-A'lâ Müftizâde Mevlânâ İbrâhîm Selîm *-edâma'llâhü Teâlâ fezâilehû-* ve Murahhas-ı Sâlis ta'yîn kılınan hâlâ Dergâh-ı Muallâm Yeniçerileri Kâtibi iftihârul-emâcidi ve'l-ekârim, câmiu'l-mahâmidi ve'l-mekârim, el-muhtassu bi-mezidi inâyeti'l-Meliki'd-Dâim Abdülhamid *-dâme mecduhû-* nun başka başka yedlerine hutût-ı hümâyûn-ı şehinşâhânemle muanven ruhsatnâme-i hümâyûnum i'tâ olunmağla İmparator-ı müşârun-ileyh tarafından kezâlık Murahhas-ı Evvel olan Müsteşâr-ı Hâssı ve hâlâ Şambellânı ve turuk-ı kesirenin Kavalieri olup Hilâl-i Osmânî-i Şehinşâhının rütbe-i a'lâ nişânına nâil olan kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesihîyye, umdetü küberâi't-tâifeti'l-İseviyye Andre de İtalinski ve kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesihîyye asâkir-i İmparatorinin Leotenant Cenerali ve Zâbitân-ı Askeriyye Başzâbiti ve turuk-ı adide Kavalieri Jan de Sabaniyef¹ ve kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesihîyye İmparator-ı müşârun-ileyhin hâlâ Müsteşârı ve ba'zı turuk Kavalieri Jozef Fonton² *-hutimet avâkıbhühüm bi'l-hayr-* hicret-i Nebeviyye *-alâ-sâhibihâ efdalü't-tahiyye-* nin bin iki yüz yigirmi yedi senesi Cumâde'l-ülâ'sının on yedinci gününde vâkı' milâd-ı İsa *-aleyhi's-selâm-* ın bin sekiz yüz on ikinci senesi Mayıs'ın on altıncı gününde mahall-i mükâleme olan Bükreş kasabasında sâlifü'z-zikr tarafeyn murahhasları birbirleriyle mülâkât ve kendülere verilen ruhsat-ı kâmile muktezâsı üzre mevâdd-ı musâlahayı bi'd-defaât müzâkere eyleyip terâzi-i tarafeyn ile on altı maddede üzerine akd ü rabt ve te'sis ve tanzim etmeleriyle zikri âti on altı maddeyi hâvî temhîr ve mübâdele eyledikleri ahidnâme temessükleri düstûr-ı ekrem, müşîr-i efham, nizâmü'l-âlem,

nâzımu menâzımı'l-ümem, müdebbiru umûri'l-cumhûri bi'l-fikri's-sâkıb, mütemmimü mehâmmi'l-enâmi bi'r-re'yi's-sâib, mümehhidü bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl, müşeyyidü erkânî's-saâdeti ve'l-iclâl, mükemmilü nâmûsi's-saltanatî'l-uzmâ, mürettibü merâtibi'l-hilâfeti'l-kübâ, el-mahfûfu bi-sunûfi avâtifi'l-Meliki'l-A'lâ bi'l-fi'l Vezîr-i A'zam ve vekil-i mutlak ve Serdâr-ı Ekremim Ahmed Paşa³ *-edâma'llâhü Teâlâ iclâlehû ve dâafe bi't-te'yîdi iktidârehû ve ikbâlehû-* dahi vekâlet-i mutlaka ve ruhsat-ı kâmile muktezâsı ve Rusya Devleti'nin Piyâde Askeri Başcenerali ve sergerde-i asâkir-i Rusya ve bi'l-cümle kavalierlikleri ve sâirin Kavalieri olan iftihârü ümerâi'l-milleti'l-Mesihîyye, umdetü küberâi't-tâifeti'l-İseviyye Konte Golençef Mişel Kutuzof⁴ *-hatema'llâhü avâkıbehû bi'l-hayr-* devleti tarafından yedinde olan ruhsat-ı tamm ve kâmile lâzimesi üzre kabûl ve temessükde mastûr mevâddı tasdik birle mu'teber ve ma'mûlün-bih mühürleriyle mahtûm tasdiknâmelerini tarafeyn murahhasları yedleriyle mübâdele etmeleriyle tarafeynin temessüklerinde mastûr ve meşrû olan mevâdd-ı musâlahaya ve müsâlemeyi Sadr-ı A'zam ve Serdâr-ı Ekremim müşârun-ileyh de'b-i dirîn-i saltanat ve kâide-i müstedime-i Devlet-i Aliyyem üzre Dergâh-ı felek-bârgâh-ı Pâdişâhâneme arz u telhis etmekle refâhiyyet ve râhat-ı berâyâ-yı mülk ü millet için mevâdd-ı merkûme üzre akd ve temhîd olunan sulh u salâh-ı müstevcibü'l-felâh taraf-ı hümâyûnumuzdan dahi makbûl ve mu'teber tutulup hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnumuzla muvaşşah ve tuğrâ-yı garrâ-yı cihân-ârâımız ile [s. 204] müşerref ahidnâme-i hümâyûn-ı saâdet-makrûnumuz şeref-yâfte-i sudûr olması lâzım gelmeğin lafız be-lafız mevâdd-ı sulh u salâh makbûl-i hümâyûnumuz olup yerlü yerinde riâyet ü sıyânet olunmasıçün zikrolunan maddelerdir ki, aynı ile işbu ahidnâme-i hümâyûnumda zikr u beyân ve şerh u ayân kılınır:

"Evvelki Mâdde: Devleteyn beyninde ilâ-yevminâ hâzâ imtidâd bulan her dürlü muâdât ve münâfât işbu ahidnâme ile berren ve bahren def' u ref' olunup gerek Şehinşâh-ı Âl-i Osmân ve gerek Bi'l-cümle Rusyalar İmparatoru ve Pâdişâh beynlerinde ve verese-i taht ve ahlâfları ve devletleri miyânelerinde ile'l-ebed sulh ve dostî ve musâfât mukarrer ola ve zîr-destân-ı cânibeyn miyânelerinde muhâsamât tekevvününü mücib olabilecek esbâbi men' için devleteyn-i fahîmeteyn-i muâhideteyn dikkat ve basîret-i mahsûsaların sarf edeler ve işbu sulhnâme ile temhîd olunan cemî' mevâddı kâmilan icrâ birle bundan böyle tarafeynden muâhede-i mezkûreye muhâlif bir nev' vaz' ve hareket sîrren ve alâniyyeten sudûr etmemek üzre müdekkikâne sarf-ı efkâr eyleyeler.

¹ General Ivan Vasilievich Sabaneev (d. 1772 - ö. 1829).

² Jean-Joseph Fonton (d. 1747 - ö. 1832).

³ Veziriazam Laz Ahmed Paşa (sd. 1811-1812).

⁴ Prens Mihail İllarionoviç Golenişev-Kutuzov (d. 1745 - ö. 1813).

İkinci Mâdde: Devleteyn-i fahîmeteyn-i muâhideteyn beyninde kemâl-i safvet üzre tecdîd ve te'yîd kılınan muvâlât muktezâsınca tarafeynin tebaa ve reâyâsından işbu hitâm-pezîr olan muhârebe hâlâinde gerek harekât-ı askeriyye ve gerek mesâlih-i sâire cihetleriyle taraf-ı devlete ve memlekete hilâfen müdâhale etmiş bulunanların umûmen cümlesine afv u safh ile muâmele ve nesyen mensiyyâ ile haklarında mücâmele olunup evzâ'-ı sâbıkası zımnında o makûleden hiç ferde hitâb ve zecr ve ıkâb olunmayıp sâlifü'l-beyân kimesnelerin her birisi kadim yurduna avdet ve ric'at eyledikde sâirler misillü zir-i kavânin-i mu'teberede mahmû olarak bundan mukaddem mâlik olduğu emvâl ve emlakine emn ü râhatla mutasarrıf ve nâil ola.

Üçüncü Mâdde: Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye ile Rusya Devleti beyninde tevârîh-i ma'lûmede akd ve temhîd ve rabt ve te'kid olunmuş olan ahidnâme ve şurûtnâmeler ve ukûd ve senedât-ı mahsûsadan gerek vakten bi-vaktin uhûd-i sâbika cihetiyle ve gerek işbu ahidnâme ile kesb-i tegayyür eden mevâd müstesnâ kalarak mâadâsı cümleten tasdik olunup devleteyn-i fahîmeteyn-i muâhideteyn bilâ-halel kemâl-i cehd ve sebât ile vikâye eyleyeler.

Dördüncü Mâdde: Mukaddemce mün'akıd olan Esâs Sulh Senedinin Evvelki şartında; 'Prut Nehri'nin memleket-i Boğdan'a duhûlünden Nehri-i Tuna'ya munsab olduğu mahalle kadar ve ondan Nehri-i Tuna'mn sâhil-i yesârîsi Kili Boğazı'yla bahre kadar devleteynin hadd-i fâşlı olup Boğaz-ı mezkûr tarafeyne müşterek ola ve İsmail pişgâhından mârru'z-zikr Kili Boğazı'na kadar Nehri-i Tuna'mn Rusya Devleti tasarrufunda kalacak sâhil-i yesârına ziyâde karîb olup kablê's-sefer gayr-i meskûn olan küçük adalar devleteynin birinden zabt ve tasarruf olunmayarak ve bundan böyle işbu adalarda istihkâmât ve ebniye ihdâs kılınmayarak hâliyetü'l-hâliye bırakıla ve fakat kat'-ı hatab ve sayd-ı mâhî misillü maslahat için tarafeyn reâyâsının âmed-şüdleri câiz ola ve İsmail ve Kili pişgâhında kâin büyük adaların dahi zikrolunan Tuna sâhil-i yesârına karîb olan câniblerinden i'tibâr ile ol adaların birer saat mesâfe mahallerine âlâmet vaz' olunmak ve kablê's-sefer mevcûd olan karyeler ve Eski Kili hâric olmak üzre kezâlik hâlî ve gayr-i meskûn kala.' deyu musarraha olduğuna binâen Nehri-i Prut'un sol yakasında kâin arâziyi kılâ'-ı mevcûde ve kasabât ve kurâ ve cümle mesâkin ve levâhıkıyla Devlet-i Aliyye Rusya Devleti'ne terk ve ferâgat etmekle Nehri-i Prut'un vasatı beynê'd-devleteyn hâciz ola ve müşterek olan mârru'l-beyân Kili Boğazı ve Tuna sularında devleteynin tüccâr sefâyini evvelki gibi geşt ü güzâr edip ancak Rusya Devleti'nin sefâyini harbiyyesi Boğaz-ı mezkûrdan Prut Nehri'nin Tuna'ya munsab olduğu mahalle kadar âmed-şüd edeler.

Beşinci Mâdde: Rusya Devleti dahi bâlâda mezkûr Nehri-i Prut'un sağ yakasında olan Boğdan arâzişi ve memleket-i

Eflak ile Kara Eflak'ı ve şimdiki bulundukları hâl ve hey'et üzre derûnunda olan kal'alar ile maan şehirleri ve kasabât ve kurâ ve mesâkini ve memâlik-i mezkûrede mevcûd cemî' levâhıkı ve bâlâda Dördüncü mâddede müstesnâ olanlardan mâadâ Tuna adaların Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'ye red ve teslim eyleye ve Devlet-i Aliyye tarafından dahi sâlifü'l-beyân Esâs Senedinin Beşinci şartında muharrer olduğu vechile ibtidâ-yn muhârebe târihi-ne değin Eflak ve Boğdan imtiyâzâtına dâir akdolunan mevâşık ve senedât-ı mer'iyye ibkâ olunup [s. 205] Yaş Muâhede'si'nin Dördüncü şartında mübeyyen olduğu vechile muhâsebât-ı atıka ve hengâm-ı muhârebe tekâlifinin adem-i mutâlebesi ve müsellemdir ki Devlet-i Aliyye tarafından Boğdan'ın şimdiki arâzisine göre tesviye, tekâlifine müsâade derkâr olmağla mübâdele-i tasdiknâme târihinden Memleketeyn ahâlisinin iki sene muâfiyyeti ve ahâlî-i merkûmeden diyâr-ı âhara nakl murâd edenlerin dört ay zammıyla müddeti mâddeleri dahi aymyla icrâ kılma.

Altıncı Mâdde: Sâlifü'z-zikr Sened-i Esâsın Üçüncü mâddesinde musarraha olduğu üzre Nehri-i Prut hudûdundan mâadâ Anadolu semtinde ve sâir mahallerde olan hudûd kablê's-sefer kadimî olduğu vechile tamâmen ibkâ kılınmağla Rûsiyye Devleti işbu hudûd-ı kadime dâhilinde hasbe'l-harb istîlâ-dide olan kılâ' ve bikâ' dahi kezâlik şimdiki bulundukları hâl ve hey'etle Devlet-i Aliyye'ye red ve şehir ve kasaba ve kurâ ve mesâkiniyle cümle levâhıkını teslim eyleye.

Yedinci Mâdde: Rusya Devleti'ne terk ve ferâgat olunan memâlik sekenesinden sefer takribiyle ol tarafda bulunan ehl-i İslâm var ise onlar ve gerek Devlet-i Aliyye'nin sâir memâliki reâyâsından olup sefer esnâsında memâlik-i mezkûrede kalmış bulunanlardan hâhişger olanlar ehl ü ıyâl ve emvâlleriyle arâzi-i Devlet-i Aliyye'ye nakledip alê'd-devâm zir-i hükûmet-i Devlet-i Aliyye'de sâkin olalar ve husûs-ı mezkûrda kendülerine zerre kadar mâni' ve müzâhim tekevvün etmeyeceğinden başka gerek o makûlelerin ve gerek Rusya Devleti'ne metruk memâlik ahâlisinden el-yevm taraf-ı Devlet-i Aliyye'de olanların memâlik-i mezkûrede mâlik oldukları emvâl ve emlaklerini ol havâlî sükkâmından dilediklerine fûrûht birle esmâmın memâlik-i Osmâniyye'ye nakletmeğe me'zûn olmağla tanzim-i umûr-ı mezkûreleri zımnında işbu Musâlaha Ahidnâmesi'nin tasdiknâmeleri mübâdelesi târihinden i'tibâren on sekiz mâh mühlet i'tâ kılma ve işbu sefer esnâsında Bucak havâlisinden Rusya tarafına güzâr etmiş bulunan kabîle-i Yedisân Tatarları dahi rızâlarıyla kezâlik memâlik-i Osmâniyye'ye ric'at eylemeleri câiz olup ancak zikrolunan Tatarların nakl ve iskânları husûsunda vâkı' olabilmış masârifin Devlet-i Aliyye tarafından Rusya Devleti'ne i'tâ ve ifâsı taahhüdü meşrût ola ve bi'l-mukâbele Hristiyanlardan gerek Rusya Devleti'ne terk ve ferâgat olunan memâlikde ashâb-ı emlakden olmuş ve gerek fi'l-asl kendileri memâlik-i mezkûrede tevellüd etmiş olarak el-hâletü hâzihî memâlik-i

Osmâniyye'de kâinlerden hâhişger olanlar memâlik-i metrûke-i mezkûreye ehl ü ıyâl ve emvâllerıyla nakl ve tavattun edebileler ve bu makûleye dahi husûs-ı mezkûrda îrâs-ı mevânî' olmayıp memâlik-i Osmâniyye'de mâlik oldukları sâir emlâk-i mütenevviaların kezâlik işbu Musâlaha Ahidnâmesi'nin tasdiknâmeleri mübâdelesî târîhinden îtibâr ile on sekiz mâh mühlet zarfında yine ol memâlik Devlet-i Aliyye sükkâmna fûrûht edip esmâmm Devlet-i Rusya memâlikine nakle ruhsat verile.

Sekizinci Mâdde: Mârru'z-zikr Esâs Senedinin Dördüncü şartında tahrîr olunduğu üzre Sırb milleti mâ-tekaddemden berü olduğu vechile Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'nin cizyegüzâr reâyâsı olup haklarında ber-muktezâ-yı şîme-i Devlet-i Aliyye şefkat ve semâhatle muâmele olunacağı her ne kadar emr-i muhakkak ise dahi işbu harekât-ı muhârebeye millet-i mezkûrenin müdâhalesine binâen ber-vech-i sarîh te'minleri temhîd olunmak münâsib görülmekle efâl-i sâbıkalarına mebnî vechen min'e'l-vücûh muâhaze olunmamak üzre haklarında nesyen mensiyyâ afv u safh ile muâmele sûreti Devlet-i Aliyye tarafından millet-i mezkûreye müsâade oluna ve kadîmden berü millet-i mezkûrenin sâkin olduğu arâzide mevcûd olmayıp hasbe'l-muhârebe ihdâs olunmuş olan istihkâmât bundan böyle bi-lüzûm olmağla hedm ve imhâ olunarak öteden berü mevcûd olan cemâ' kılâ' ve palankalar ve sâir müstahkem mevki'ler bi'l-cümle top ve mühimmât ve levâzım-ı seferiyye ve edevât-ı sâireleriyle ke'l-evvel Devlet-i Aliyye'nin yed-i temellük ve tasarrufuna idhâl birle dilediği vech üzre müstahfızlar ta'yîn olunacağına binâen işbu müstahfız askeri [s. 206] taraflarından hukûk-ı riayyete münâfi Sırb milleti aleyhinde bir vechile zecr ve teaddî vukû' bulmamak için Devlet-i Aliyye nfkân ve şefkaten bu bâbda lâzım olan esbâb-ı emn ve istimâletlerini ve gerek Devlet-i Aliyye'nin ba'zı Cezâyir-i Bahr-i Sefîd'de ve mevâkı'-ı sâirede olan reâyâsının nâil oldukları fevâid misillü millet-i mezkûreye dahi müsâade ve âsâr-ı şefikâne-i aliyyesine mazhar olmalarına müsâafe birle onlara kıyâsen umûr-ı dâhiliyyelerinin kendü taraflarından idâresi ve vergilerinin ber-vech-i maktû' lede't-tahsis kendü yedlerinden kabz ve tesellümü misillü millet-i mezkûrenin taraf-ı Devlet-i Aliyye'den olacak istid'âların Devlet-i Rusya Sırb milleti ile tanzim eyleye.

Dokuzuncu Mâdde: Devleteyn memâlikinde mevcûd gerek inâs ve gerek zükûr cinsinden olan üserâ-yı harb ve sâir esîrler her kangı tâife ve rütbeden iseler Devlet-i Aliyye'de hüsn-i irâdetleriyle dîn-i İslâm kabûl eden Hristiyanlar ve Rusya Devleti'nde yine hüsn-i irâdetiyle tanassur eden Müslimânlardan mâadâ cümlesi işbu ahidnâmenin tasdiknâmeleri mübâdelesî akibinde bedel olarak cüz'î semen dahi icâb etmeksizin bilâ-ivaz hemân sebilleri tahliye birle teslim olunalar ve işbu ahidnâmenin imzâsî târîhinden sonra zuhûru muhtemel olan bir cihet ile kayd-ı esre giriftâr olup memâlik-i Devlet-i Aliyye'de bulunabilecek

Rusya reâyâsı hakkında mâdde-i mezkûre kezâlik icrâ kılma ve Devlet-i Aliyye'nin cemîan zir-destâm haklarında bi-tbkîhâ muâmelât-ı mezkûrenin icrâsına dahi Rusya Devleti taahhüd etmekle devleteyn-i fahîmeteyn-i muâhideteyn taraflarından idâre-i üserâ zımmında masrûf olan mebâliğ imhâ kılımp tarafeynden istifâsına müteallik iddiâyâ salâhiyyet olmaya ve bundan mâadâ re's-i hudûdda bulunacak tarafeyn me'mûrlarına üserâ-yı merkûme i'zâm birle mübâdele ve teslim ve tesellümlerine kadar levâzım-ı râhların dahi devleteynden her biri kendü memâlikinde rü'yet eyleye.

Onuncu Mâdde: Tekevvün-i muhârebe hasebiyle tarafeyn tebaa ve reâyâsının ducâr-ı ta'vîk olan mesâlih ve da'vâları pesmânde olmayıp işbu uhûddan sonra hak üzre mübâseret birle pezirâ-yı hitâm ola ve cânibeyn reâyâsının gerek tebaa-i tarafeynden olan alacakları ve gerek mîrîde olan matlûbâtları dahi serîan ve tamâmen edâ kılma.

On Birinci Mâdde: İşbu muâhede in'ikâdıyla tarafeyn-i fahîmeyn'in tasdiknâmeleri mübâdelesinden sonra Rusya Devleti memâlik-i Devlet-i Aliyye'nin berren ve nehren kendü asâkirinden ve ince donanmasından tahliyesine mübâseret edeceği derkâr olup ancak bu husûsu muktezâ-yı vakt ü hâl ile mesâfelelere tatbîk lâzımeden olduğundan cânibeyn-i fahîmeyn-i muâhideyn mübâdele-i tasdiknâme târîhinden îtibâr ile üç ay gerek Anadolu semtine ve gerek Eflak ve Boğdan tarafına cümleten tahliye için mehl-i âhar olarak ta'yîn etmeleriyle mübâdele-i tasdiknâme gününden şürû' birle vakt-i mezkûr hulûlüne kadar asâkir-i berriyye-i Devlet-i Rusya gerek Rumili ve gerek Anadolu semtlerinde işbu muâhede mücebince Devlet-i Osmâniyye'ye reddolunan bi'l-cümle memâliki tamâmen ve kâmilten tahliye edeler ve kezâlik ince donanması ile cemîan ceng sefineleri Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye sularından hurûc eyleyeler ve Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'ye Rusya Devleti tarafından işbu Musâlaha Ahidnâmesi mücebince reddolunan memâlik ve kılâ'da hitâm-ı müddet-i tahliye değîn asâkir-i Rusya bulundukca tensîk-ı umûr ve ahvâl el-hâletü hâzihî bulunduğu minvâl üzre Rusya Devleti idâresinde kalıp asâkir-i mezkûrenin külliyyen ihrâclarına kadar Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye tarafından kat'â müdâhale olunmayarak asâkir-i merkûmenin me'kûlât ve levâzım-ı sâiresi istihsâl ve tedârikinde âhir-i müddet-i tahliye değîn el-ân câri olduğu vechile amel oluna.

On İkinci Mâdde: Yaş Ahidnâmesi'nin Yedinci mâddesinde mastûr Cezâyir ve Tunus ve Trablusgarb Ocakları korsanlarının Rusya Devleti reâyâ ve tüccârına hasâreti nizâmına ve gerek ibkâ olunan ticâret şurûtuna dâir Âsitâne'de mukim Rusya Devleti Elçisi ya Maslahatgüzârı tarafından bâis-i bahs ve şikâyet olmuş husûsları şâmil olarak ber-müceb-i uhûd takrîr takdîm olundukda icrâ-yı muktezâ-yı şurût-ı mer'iyyeye taraf-ı Devlet-i Aliyye'den dahi ihtimâm kılınarak ve levâzım-ı te'kidât ve

takayyüdâtında müsâmaha olunmayarak ber-vech-i hitâm rü'yet ve temşiyetine himmet oluna [s. 207] ve Rusya Devleti tarafından dahi ticâret şerâyıtı muktezâsınca tebaa ve reâyâ-yı Devlet-i Aliyye hakkında muâmele-i müteşâbihe ifâ kılma.

On Üçüncü Mâdde: İşbu muâhedenin in'ikâdından sonra Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'nin İraniyân ile cihet-i câmia-i İslâmiyyesine mebnî İran Devleti ile Rusya Devleti beyninde olan ceng ü cidâlin indifâi ve musâlahalarının terâzî-i tarafeyn ile beynlerinde tevsiği zımnında Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye tarafından bu bâbda mesâi-i cemile sarf olunmasına Devlet-i Rusya rızâ-dâde olur.

On Dördüncü Mâdde: İşbu muâhedenin imzâ ve te'yîdi akibinde tarafeynden def-i muâdât zımnında berren ve bahren sergerdegân-ı asâkire icâleten evâmîr ve tenbîhât itâre kılma ve târîh-i imzâdan sonra serzede-i zuhûr olabilmüş muâdât gayr-i vâkı' hükmünde olarak işbu muâhede şurûtuna kat'â icâb-ı tegayyür etmeyerek kezâlik devleteyn-i fahîmeteyn-i muâhideteynin her kangısından istîlâ ve zabt-ı arâzî vukû' bulmuş ise bilâ-te'hîr red ve teslîm oluna.

On Beşinci Mâdde: İşbu Musâlaha Ahidnâmesi'ni cânibeyn murahhasları ba'de'l-imzâ Hazret-i Sadr-ı A'zam-ı Devlet-i Aliyye ve Başmurahas-ı Devlet-i Rusya tarafından te'yîd olunup yine cânibeyn murahhasları ma'rifetleriyle imzâ târîhinden on günde ve mümkün ise dahi evvelce emr-i mübâdele icrâ kılma.

On Altıncı Mâdde: İşbu musâlaha-i müebbedeahidnâmesi Şehinşâh-ı Âl-i Osmân ve Rusya İmparatoru ve Pâdişâh tarafından ber-mu'tâd kendü hat ve imzâlarıyla resmen ve alenen

tasdik ve te'yîd olunup tasdiknâmeleri akd-i ahidnâme târîhinden dört hafta müddetinde ve mümkün ise dahi evvelce işbu muâhede nizâm-pezîr olan mahalde tarafeyn murahhasları ma'rifetleriyle mübâdele oluna.

Hâtime: Bi-tevfîkî'llâhî'l-Melîkî'l-Allâm zikrolunan on altı mâddeyi hâvî muâhede ve tasdiknâmelerin müddet-i muayyene-i mezkûrede tarafeyn ihtimâm-ı tâmmıyla mübâdele ve itmâmıyçün yedimizde olan ruhsatnâme-i hümayûn-ı şevket-makrûn mücebince işbu sened-i müsâleme ketb ü imlâ ve mühür ve imzâlarımız ile hatm ü imzâ kılınp Rusya Devleti murahhasları mûmâ-ileyhimin müzmâ ve mahtûm senediyle mübâdeleten itâ olundu."

deyu temessük-i mezkûrda mastûr olmağın **imdi;** işbu mevâdd-ı musâfât ve şerâyıt-ı muvâlât mâdâm ki Rusya İmparatoru müşârun-ileyh ve ahlâfı taraflarından mer'î ve mu'teber ve zavâbit ve ravâbitı tatarruk-ı halelden himâ-yet ve sıyânet olunarak müstahkem ve mukarrer ola, taraf-ı hümayûnumdan dahi zât-ı maâli-simât-ı şâhâne ve Cenâb-ı şevket-nisâb-ı mülûkâneme sezâvâr ve şâyân olduğu vechile taahhüd olunur ki, şurût ve kuyûd ve musâfât taraf-ı bâ-hirü's-şeref-i şâhânemden ve ahlâf-ı saâdet-ittisâfımızdan ve vükelâ-yı âli-makâm ve vüzerâ-yı ızâm ve mîr-i mîrân-ı kirâm ve ümerâ ve zâbitân ve umûmen asâkir-i nusret-irtisâmımızdan ve bi'l-cümle ubûdiyyetimizle kâm-yâb olan tavâif ve huddâmımız taraflarından riâyet olunup bir ferd hilâfına vaz' ve hareket eylemeye.

Tahriran fi-gurreti şehri Cumâde'l-âhir li-sene seb'a ve işrîn ve mieteyn ve elf. [1 C. 1227]

EDİRNE ANTLAŞMASI KAPSAMINDA TANZİM
OLUNAN TİCARET VE SAVAŞ TAZMİNATLARI
VE MEMLEKETLERİN TAHLİYESİ HAKKINDAKİ
MÜNFERİT SENEDİN İZAHINA VE YENİDEN
TANZİMİNE DAİR DÜZENLENEN SENET
(PETERSBURG MUAHEDESİ)

ОБЯЗАТЕЛЬСТВО ОБ РАЗЪЯСНЕНИИ И
ПОВТОРНОМ СОСТАВЛЕНИИ РАСПИСКИ
О РАЗДЕЛЬНЫХ ОБЯЗАТЕЛЬСТВАХ ПО
ВОЗМЕЩЕНИЮ ТОРГОВЫХ УБЫТКОВ И
РЕПАРАЦИЯХ И ОСВОБОЖДЕНИИ ТЕРРИТОРИЙ,
СОСТАВЛЕННОЙ В РАМКАХ АДРИАНОПОЛЬСКОГО
МИРНОГО ДОГОВОРА
(ПЕТЕРБУРГСКИЙ ПРОТОКОЛ)

195

Osmanlı ve Rusya devletleri arasında yapılan Edirne Antlaşması kapsamında ticaret ve savaş tazminatları ve memleketlerin tahliyesi hakkında tanzim olunan münferit senedin Üçüncü maddesinin izahı ve yeniden düzenlenmesi amacıyla Petersburg'da bir araya gelen iki taraf murahhaslarınca; Osmanlı Devleti tarafından Rusya Devleti'ne ödenecek 10 milyon Felemenk altını tutarındaki savaş tazminatının 8 milyona indirilmesi ve bu meblağın her yıl 1'er milyon olmak üzere 8 taksitte ödenmesi, Osmanlı Devleti'nin, diğer tazminat kalemi olan ticaret tazminatının taksit ödemelerine dikkat etmesi ve bu tazminattan geriye borç olarak 500.000 altın kaldığında Rusya'nın Karadeniz'den Tuna'ya kadar işgali altında bulunan araziyi Silistre hariç tahliye etmesi, Silistre'nin bir garanti olarak savaş tazminatının ödemesi bitene kadar Rusya'da kalması, savaş tazminatının inşaat tahtası, bakır, ipek veya iki tarafın uygun göreceği başka mallarla veya temin edilecek poliçelerle ödenebilmesi, Felemenk altını tedarikinde güçlük çekildiği takdirde ödemelerin Osmanlı sikkesi ile yapılabilmesi, nakden yapılacak ödemelerin bu konuda görevlendirilen komiserlere yapılması, Osmanlı Devleti'nin savaş tazminatı ödemesini Avrupalı tanınmış bankerler ile halletmesi durumunda Rusya'nın bunu kabul edip Silistre'yi Osmanlı Devleti'ne teslim etmesi hususlarında üzerinde mutabık kalınan dokuz maddeyi havi olarak tanzim ve mübadele olunan senet.

Обязательство, составленное в девяти пунктах и заменившее старый вариант, о том, что представители двух сторон, собравшиеся в Петербурге для разъяснения и повторного составления третьей статьи расписки о раздельных обязательствах по возмещению торговых убытков и репарациях и освобождении территорий в рамках Адрианопольского мирного договора, подписанного между Османским государством и Россией, договорились о следующем: снижение суммы репараций, которые Османское государство будет выплачивать России, с 10 миллионов голландского золота до 8 миллионов, выплата указанной суммы восемью частями по 1 миллиону золота в год; Османское государство будет исправно возмещать торговые убытки, являющиеся другой статьей компенсации, а когда сумма компенсации снизится до 500 тысяч золота, Россия освободит захваченные ею территории от Черного моря до Дуная, за исключением Силистры, которая останется у России в качестве гарантии пока не будет выплачены репарации; репарации могут выплачиваться строительной древесиной, медью, хлопком или другими товарами, согласованными обеими сторонами, или векселями; в случае возникновения сложностей с поставкой голландского золота, оплата может производиться Османскими монетами (сикка); наличная оплата будет производиться специально назначенными комиссарами; если вопрос об оплате репараций Османской империей будет решен признанными европейскими банками, Россия примет это и освободит Силистру.

25 Nisan / апреля 1830

Diğer Petersburg Muâhede'si'dir.

Bâis-i vesîka-i saffet-i enîka oldur ki:

Şevketlü, azametlü, kudretlü veliyy-i ni'metimiz efendimiz Pâdişâh-ı Âl-i Osmân hazretleri ve haşmetlü, miknetlü, sümüvv-i himmetlü Bi'l-cümle Rusyalar İmparator ve Pâdişâhı cenâbları Edirne Ahidnâmesi'nin beyne'l-cânibeyn

bi'l-meymene iâde eylediği ravâbıt-ı dosti ve i'timâdî te'kid etmeğe ârzû-mend ve mukdim ve böyle maksûd-ı hayriyyeye vusûl mücerred yed-i iktidârlarında olan kâffe-i vesâilî bi'l-i'mâl gerek ahidnâme-i mezkûrda ve gerek işbu

ahidnâmeyle mülhak senedâtda munderic uhûd ve şurûtun icrâsıyla müyesser-husûl olacağına câzim olduklarına binâen işbu ahidnâmenin sened-i münferidi şart-ı sâlisinin icâb eylediği ahkâm-ı muayyenesinin tavzih ve tensikına irâdeleri müteallik olmanın ol bâbda taraf-ı eşref-i şâhânen imzâlarımız da muharrer olduğu vechile bu niyâz-men-dân-ı Dergâh-ı İlâh me'mûr () ve cânib-i haşmet-câlib-i İmparatoriden dahi Vis-şansölyer asâletlü, rütbetlü Kont Neselrod¹ cenâbı ta'yin buyurulmuş olup resm ve kâideye mutâbık bulunmuş ruhsat-ı kâmilelerimiz tarafeynden le-de'l-irâe âti'z-zikr ahd ve karâr verildi:

Mâdde-i Ülâ: Devlet-i Aliyye Edirne Ahidnâmesi'nin Sened-i Münferidinde mukayyed Üçüncü şartıyla Hazîne-i İmparatoriye sefer-i muahharın tazmîn-i masârifi olmak üzere on milyon Feleme[n]k altunu fütüvvet-i İmparatoriye bi'l-mürâcaa ta'yin olunacak sûretle tevfiyeye müteahhid olmağla İmparator cenâbları dahi Saltanat-ı Seniyye'nin bu husûs için vâkı' olan muâmelesini telakki bi'l-kabûl birle Rusya'nın hakka makrûn menâfiine muvâfık kâffe-i tenezzülâtı bu bâbda ibrâza müstaid olduğundan meblağ-ı mezkûrdan iki milyon [s. 208] altun tamâmen ve doğrudan doğruya terk ve ferâgat birle meblağ-ı bâkinin mevâdd-ı âtiyede mastûr taksitât ile istifâsına rızâ-dâde olur.

Mâdde-i Sâniye: İşbu tenzil ve ferâgat iktizâsıyla tazmîn-i sefer kat'iyyen sekiz milyon altuna münhasır olmak üzere Devlet-i Aliyye beher taksiti bir milyon olarak işbu meblağı sekiz taksit-i senevide ifâ etmeğe taahhüd eder. Şöyle ki; işbu te'diyât bin sekiz yüz otuz bir sene-i İseviyyesinin şehr-i Mayıs'ı târihinden itibâren bed' ve mec-mû'-ı deyn bin sekiz yüz otuz sekiz senesi içinde te'diye ve itfâ oluna. Bu te'diyâtdan mâadâ Devlet-i Aliyye Sened-i Münferidin İkinci mâddesi iktizâsınca Rusya tebaa ve tüccârının tazmînâtından bir milyon altun dahi edâ etmek mütebakkî-i zimmet-i deyni olmağla devleteyn-i fahîmeteyn-i muâhideteyn beyninde mukâvele olunmuşdur ki; bu meblağın taksitât-ı te'diyesi sened-i mezkûrda mukayyed olduğu vech üzere kemâl-i dikkatle mer'iyü'l-icrâ ola.

Mâdde-i Sâlise: Devlet-i Aliyye Sened-i Münferidin medlûlât ve kuyûdâtı lâzimesince tazmîn-i ticârete mahsûben beş yüz bin altunu edâ eylediği ve şöyle ki; bu hesâbdan yalnız nısf milyon deyni kaldığı hâlde Rusya askeri Karadeniz'den Tuna'ya kadar zabt ve ikâmet eylediği bi'l-cümle arâziyi Silistre'den mâadâ tahliye eyleyeler.

Mâdde-i Râbia: Tazmîn-i masârif-i seferiyyenin istifâ-yı tamâmiyyesine kadar zât-ı haşmet-simât-ı İmparatorinin

Eflak ve Boğdan memleketlerinin zabtına Sened-i Münferidin Dördüncü şartı mantûkunca derkâr olan istihkâkının icrâsından ferâgat ederek Devlet-i Aliyye Rusya tebaa ve tüccârına âid sonraki beş yüz bin altunu edâ eylediği ânda Rusya askeri Memleketeyn-i mezkûreteynden çekileler. Maamâfih İmparator-ı müşârun-ileyh cânib-i maâli-menâkîb-ı hazret-i sultânî-i Pâdişâhiye emniyyet ve itimâd-ı dostânesinin işbu delil-i cedîdi hîn-i itâda icrâsını ta'lîka râzî olduğu istihkâkını sarâhaten derkenâr-ı ihtiyât eder. Şöyle ki; eğer hilâf-ı me'mûl işbu muâhedenin Birinci yâhûd İkinci şartı kâmilan dikkat-i şer'iyye ile evkât-ı ma'hûdede icrâ olunmaz ise Rusya Devleti askerini yine Memleketeyn-i mezkûreteyne idhâl eylemek mesâğiyyetini hıfz eder.

Mâdde-i Hâmise: İşbu muâhedenin İkinci mâddesi mantûkunca tazmînât-ı seferiyye sekiz milyon altuna münhasır olarak işbu sekiz milyon altunun te'mini için edâsının tekmieline kadar Sened-i Münferidin Dördüncü şartı muktezâsınca Silistre bir dâire-i münâsibe ile Rusya askerinin zabtında ola ve Memleketeyn'in tahliyesinden sonra Silistre'de kalacak Rusya asâkir-i müstahfızası Rusya memâliki ile muhâbere ve münâsebetlerini Eflak ve Boğdan memleketleri tariklarından ve Tuna Nehri'nden icrâ eyleyeler.

Mâdde-i Sâdis: İkinci mâddede ma'hûd nukûdun te'diyesi bârının mümkün mertebe tahfifi Devlet-i Aliyye'ye bu husûsda teshîlât-ı lâzîmenin tesvîkı niyyetiyle müşârun-ileyh İmparator cenâbları mârru'z-zikr sekiz milyon altuna mahsûben ve ivazan ahşâb-ı inşâiyye ve nühâs ve harîr veyâhûd tarafeynden münâsib görülecek ve takdîri mun-sifâne ittihâd-ı tarafeyn ile İstanbul'da vâkı' olacak âhar em-tia ve eşyâ misillü bedelâtın kabûlüne rızâ-dâde olur.

Mâdde-i Sâbia: Devlet-i Aliyye'nin Felemenk altunu tedârükünde tesâdüf edeceği suûbâtı müşârun-ileyh İmparator cenâbları şâyân-ı mülâhaza görmekle bâlâda zikrolunan sekiz milyon altun İstanbul'da Devlet-i Aliyye tarafından te'min olunacak poliçeler tarîkıyla veyâhûd her bir taksitin hulûlü vaktinde gurus-ı Osmânî ile Felemenk altunu arasın-da olan tenâsübe nazaran sikke-i Osmânî ile edâ olunmasına rızâ-dâde olur.

Mâdde-i Sâmine: İşbu muâhede iktizâsınca taraf-ı Devlet-i Aliyye'den gerek tazmîn-i ticâret bakâyası ve gerek tazmîn-i sefer tekâsiti nakden verilecek olduğu hâlde Rusya Ordusu'nda ve dahi sonraca Silistre'de Rusya Devleti tarafından bu husûsa me'mûr olacak komisarların yedlerine verile.

¹ Karl Robert Reichsgraf Von Nesselrode-Enreshoven (d. 1780 - ö. 1862).

Mâdde-i Tâsia: Eğer Devlet-i Aliyye işbu sekiz milyon altunun edâsını Avrupa'da müteârif ve Rusya Devleti'ne i'tâ-yı te'minât-ı kâfiyye muktedir sarrâflar ile tanzim etmek münâsib görür ise müşârun-ileyh İmparator cenâbları bu sûret-i te'diyenin kabûlünden istinkâf etmez ve ol vakit işbu tanzimât karârgîr ve rehîn-i icrâ olduğu akîbinde Silistre cânib-i Devlet-i Aliyye'ye teslim oluna.

Hâtîme: İşbu muâhede devleteyn-i fahîmeteyn taraflarından tasdik olunup tasdiknâmeleri İstanbul'da

iki ay zarfında ve hasbe'l-imbân dahi evvelce mübâdele kılınmak üzere ruhsatımıza mebnî işbu sened tahrîr ve mühür ve imzâlarımızla temhîr ve imzâ ve bi'l-mübâdele Peterburg'da mûmâ-ileyh Kond Neselrod cenâblarına i'tâ olundu.

Hurrire fi'l-yevmi's-sânî min-şehri Zi'l-ka'deti's-şerife li-sene hamse ve erbaîn ve mieteyn ve elf. [2 Za. 1245]¹

¹ Defterde, bu sayfanın kalan kısmı ile daha sonra gelen 209, 210, 211, 212 ve 213 numaralı sayfalar boştur.

BAKÜ AHALİSİNDEN RUSYA UYRUKLU EL-HAC
ALİ İSMÂİL'E, TİCARET AMACIYLA ANADOLU
TARAFLARINA GEÇEBİLMESİ İÇİN TİCARET EMR-İ
ŞERİFİ VERİLMESİ

ВЫДАЧА ПРОЖИВАЮЩЕМУ В БАКУ ГРАЖДАНИНУ
РОССИИ ХАДЖИ АЛИ ИСМАИЛУ УКАЗА СУЛТАНА
НА ВЕДЕНИЕ ТОРГОВЛЮ ДЛЯ ПЕРЕСЕЧЕНИЯ
АНАТОЛИИ В ЦЕЛЯХ ТОРГОВЛИ

196

Bakü ahalisinden Rusya uyruklu el-Hac Ali İsmail'e, ticaret amacıyla Anadolu taraflarına geçebilmesi için ticaret emr-i şerifi verilmesi hususunda İstanbul'daki Rusya Elçisinin yapmış olduğu başvurunun, bu zamana kadar Rusya uyruklu bir Müslümana emr-i şerif verilmesi uygulaması gerçekleşmemiş olduğu için reddedildiği, ancak Elçinin ahitnamede bu konuda herhangi bir din belirtilmeden genel olarak Rusya reayası tabiri kullanıldığı gerekçesiyle müracaatını yenilediği, bunun üzerine kayıtların incelenmesi ve konunun Encümen-i Şûra'da görüşülmesi neticesinde Elçinin talebi yerinde olduğundan Padişahın onayı alınarak ahitname gereğince bir adet emr-i şerif çıkarılıp verilmesi lazım geleceği sonucuna varıldığına dair Sadrazam tarafından Padişaha sunulan takrir. ("Hristiyan devletlerin ahitname şartlarına uygun taleplerine ret cevabı verilmesinde bir fayda olmadığı, bu sebeple söz konusu emrin ahitnameye mutabık biçimde verilmesine" dair üzerine hatt-ı hümayun çekilmiş olduğu şerhi vardır.)

Нота великого визиря на имя Падишаха о том, Посол России в Стамбуле написал заявление, чтобы проживающему в Баку гражданину России хаджи Али Исмаилу был выдан указ султана для пересечения Анатолии и ведения торговли, однако заявление было отклонено, потому что ранее не было практики выдачи указа султана мусульманину – гражданину России, однако Посол написал новое заявление сославшись на то, что в договоре прописана общая фраза «Российские подданные» без указания религии, в ответ на новое заявление были проанализированы записи, и в результате рассмотрения вопроса в Консультационном Совете была установлена уместность требований Посла и необходимость с согласия Падишаха выдать указ султана согласно положениям договора.. (имеется отметка с подписью падишаха о том, что «Нет пользы отказывать в удовлетворении запросов христианских государств, не противоречающих условиям договора, поэтому выдать указанный приказ в соответствии с условиями договора.»)

21 Aralık / декаря 1819

[s. 214] "Benim Vezîrim. Düvel-i Nasârânın ahidnâme şurûtuna mutâbık istid'âlarına red ile cevâb verilmekte bir fâide yoktur. Ahidnâme şurûtuna ber-vech-i dikkat tatbîk olunarak emir verile." deyu takrîr-i âlî bâlâsına hatt-ı hümayûn keşide buyurulmuşdur.

Hath rikâb takrîri ve Rusya Elçisinin tezkire tercemesiyle maan Nâme sandığında mahfûzdur.

Şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü, veliyy-i ni'metim efendim Pâdişâhım

Dersaâdetlerinde mukim Rusya Elçisi mukaddemce bir kıt'a takrîr takdîmiyle Rusya memâlikinden olan Bakü ahâlisinden ve Rusya tebaasından el-Hâc Ali İsmâil nâm kimesnenin li-ecli't-ticâre Anadolu cânibine mürûriyçün sâir Rusya tebaasına verilen evâmîr misillü bir kıt'a ticâret emr-i şerifi i'tâsını inhâ etmiş ve bu makûle ehl-i İslâm'dan ve Rusya tebaasından olarak kimesneye şimdiye değin ticâret emr-i şerifi verildiğinin misli bulunmadığı kuyûdât'dan bi't-tetebbu' kaleminden haber verilmiş olduğundan Elçi-i mersûm tarafına sûret-i def'de cevâb verilmiş ise de Elçi-i

mersûm muahharan Tercemânı Frenkini'ye tahrîr ile sûreti Bâb-ı Âlî'lerine takdîm olunan bir kıt'a tezkiresi lede't-terceme meâlinde; ahidnâme-i hümayûnda münderic olan Rusya tebaa ve reâyâsını bi'l-cümle Rusya memâlikinde bulunan ehl-i İslâm ve tavâif-i sâirenin umûmuna râcî ve masrûf olduğundan ve bunlardan her kangı cins olur ise olsun Rusya tebaasından oldukları haysiyyetle istenilen emr-i âlinin ısdârı muktezâ-yı ahd ü şart idüğinden bahisle merkûm için istid'â eylediği emr-i şerifin ısdâr ve i'tâsı husûsuna ısrâr etmiş olmağla Rusya tebaasına

dâir ahidnâme-i hümayûn kaydı ve husûs-ı mezkûrun emsâli mesbûk olmadığı keyfiyeti Dîvân-ı Hümayûnları Kalemî'nden ba'de'l-ihrac terceme-i mezkûre ve derkenâr evvelki gün ber-mu'tâd akdolunan Encümen-i Şûrâ'da lede'l-kirâe; vâkıâ bu makûle ehl-i İslâmdan ve Rusya tebaasından olarak kimesneye emr-i âli i'tâsı sebkât etmemiş ise de Kırım ahâlisi kendü rızâlarıyla Rusyalunun raiyyetini kabûl etmiş olduklarından başka Rusya memâlikinde olanlar kangı tâife olur ise olsun zîr-i hükûmetinde oldukca beher hâl Rusya tebaası ıtlâk olunacağından ve ahidnâme-i hümayûnda dahi; *"Ale'l-ıtlâk bi'l-cümle Rusya reâyâsı Rusya memâlikinde yedlerine verilen mürûr kâğıdıyla Devlet-i Aliyye'nin memâlikinde geşt ü güzâr edebileler ve eğer bundan başka Rusya Elçisi veyâhûd konsolosların biri mesfûrlar için veyâhûd hâssaten mesfûrların biriyçün Devlet-i Osmâniyye'nin mürûr kâğıdların taleb eder ise bu maslahata*

mansûb kalemler tarafından bilâ-te'hîr i'tâ olunalar." deyu musarrah olarak ale'l-ıtlâk Rusya reâyâsı zikrolunduğu mahalde dîn ve mezheb ta'bîri olmamak cihetiyle ne çâre Rusya memâliki ahâlisinden olan ehl-i İslâm dahi şart-ı mezkûr dâhilinde olmak iktizâ edeceğinden bu bâbda her ne ise Elçi-i mersûmun istediği fermân ahde muvâfık ve def'in çâresi mefkûd olduğuna binâen Hâk-i Pây-ı Hümayûn-ı şâhânedan bi'l-istizân ahidnâme-i hümayûna tatbikan ol vechile bir kıt'a emr-i âli ısdâr ve i'tâ olunması lâzım geleceği beyne'l-huzzâr tezekkür olunmuş ve terceme-i mezkûre manzûr-ı maâli-mevfûr-ı şâhâneleri buyurulmak için arz u takdim kılınmış idüğü muhât-ı ilm-i âlileri buyuruldukda emr u fermân şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü, veliyy-i ni'metim efendim Pâdişâhım hazretlerindir.

Târih-i kayd: Fi 4 Ra. sene [1]235¹

¹ Defterde, bu sayfanın kalan kısmı boştur.

OSMANLI VE RUSYA DEVLETLERİ ARASINDA YAPILAN
AKKİRMAN ANLAŞMASI'NA AİT TEMESSÜĞÜN
TASDİK EDİLDİĞİNE DAİR TASDİKNÂME-İ HÜMÂYUN

РАТИФИКАЦИОННОЕ ПИСЬМО О ЗАВЕРЕНИИ
ОБЯЗАТЕЛЬСТВ ПО АККЕРМАНСКОЙ КОНВЕНЦИИ,
ЗАКЛЮЧЕННОЙ МЕЖДУ ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИЕЙ
И РОССИЕЙ

197

Bükreş Antlaşması yapıldıktan sonra Osmanlı ve Rusya devletleri arasında ortaya çıkan anlaşmazlıkların halli için Akkırman'da her iki tarafın murahhasları arasında yapılan görüşmeler neticesinde; Bükreş Antlaşması'nın bütün şart, ahit ve maddelerinin bu antlaşma ile aynen tasdik olunduğu, Osmanlı Devleti'nin anlaşmazlık konusu olmaya devam eden İsmail ve Kili önündeki iki ada konusunda 2 Eylül 1817 tarihli mazbatada yazılı olduğu şekilde hareket etmesi, Eflak ve Boğdan'ın imtiyazlarına riayet edip buna dair çıkarmış olduğu 1802 tarihli emirleri altı ay içerisinde tecdid etmesi ve bu antlaşmaya ek olarak iki devlet murahhaslarınca belirlenip ayrıca tanzim olunan ve bu muahdedin bir parçası olarak kabul edilen senette yazılı olan şartları anılan emirlere ilave etmesi, iki devletin Anadolu taraflarındaki sınırlarının şu anda bulundukları hal üzere bırakılması, Osmanlı Devleti'nin Sırp milletinin elde edeceği faydaları, bu antlaşmaya ek olarak iki devlet murahhaslarınca ayrıca tanzim olunan senette yazılı olduğu şekilde bu milletin temsilcileri ile İstanbul'da görüşüp alınan kararları bir fermanla açıklaması, savaş sebebiyle yarım kalmış iş ve davalar konusu ile ilgili olarak tarafların gasp, hasar, müsadere, tazminat vs. hususlarda bu yeni antlaşma maddesinde yazılı olan çerçevede hareket etmesi ve Osmanlı Devleti'nin Bükreş, Yaş ve Ticaret antlaşmalarının Kuzey Afrika'daki korsanlık faaliyetleriyle ilgili maddelerinde yazılı olan yükümlülüklerini bu yeni antlaşmada yazılı olan şartlar dahilinde yerine getirmesi hususlarında üzerinde mutabık kalınan sekiz maddeyi havi olarak tanzim ve mübadele olunan 5 Rebiülevvel 1242 (7 Ekim 1826) tarihli temessüğü Osmanlı Sultanı II. Mahmud tarafından tasdik edildiğine dair tasdiknâme-i hümayun. ("Padişah tarafından tasdik olunduğuna" dair üzerine hatt-ı hümayun çekilmiş olduğu şerhi vardır.)

Ратификационное письмо о заверении Османским султаном Махмудом II обязательства, составленного 5 числа третьего месяца мусульманского календаря 1242 года в восьми статьях по результатам переговоров, которые состоялись в Аккермане между представителями Османской империи и России для разрешения споров, возникших между двумя странами после подписания Бухарестского мирного договора, и в результате которых была достигнута договоренность о следующем: все условия, положения и статьи Бухарестского мирного договора полностью соответствуют настоящей конвенции; в отношении двух островов, расположенных спереди Исмаила и Кили, которые продолжают оставаться объектом спора, действовать согласно протоколу от 2 сентября 1817 года; соблюдать льготы Валахии и Молдавии и обновить в шестимесячный период приказы 1802 года об указанных льготах, а также добавить в указанные приказы условия, прописанные в обязательстве, заключенном представителями двух государств и принятом в качестве неотъемлемой части настоящего договора в дополнение к настоящему мирному договору; оставить границы двух государств в Анатолии в рамках текущих границ; обнародовать права, которые получит сербское население Османского государства, решения, принятые с представителями этого народа в рамках встреч в Стамбуле и прописанные в обязательстве, заключенном представителями двух стран в дополнение к настоящему мирному договору; в вопросах незавершенных работ и судебных дел, кражах, вреда, конфискаций, компенсаций и пр. стороны должны действовать в рамках, очерченных в соответствующей статье настоящего нового мирного договора; Османская империя должна выполнять обязательства согласно статьям, посвященных деятельности пиратов в Северной Африке, по Бухарестскому, Ясскому мирному договорам и Торговому договору, в рамках условий, прописанных в настоящем новом мирном договоре. (имеется отметка с подписью падишаха о «Заверении падишахом».)

25 Ekim / октября 1826

Devlet-i Aliyye ile Rusya Devleti beyninde Akkirman'da akdolanan mevâddı hâvî yazılan tasdiknâme-i hümayündür. Fî 23 Ra. sene 1242.

Cenâb-ı Hudâvend-i tâc-bahşâ-yı şehriyârân-ı taht u devlet ve nesak-fermâ-yı menâzım [u] mesâlih-i mülk ü millet –teâlâ şânühû ani'l-ukûli ve'l-hayâl ve teazzame sultânühû ani'n-noksâni ve'z-zevâl-in dest-yârî-i tevfik u inâyet ve yâverî-i feyz u mevhibeti ve server-i seriyye-i enbiyâ ve sâlâr-ı ketibe-i asfiyâ, iftihâr-ı halâik-ı arz u semâ, şeffî-i a'zam-ı rûz-i cezâ, sebeb-i âferiniş-i âlem ü Âdem, sâhibül-mî'râci ve'l-alem ulu Peygamberimiz Peygamber-i âhirü'z-zamân Muhammedül-Mustafâ –salla'llâhü Teâlâ aleyhi ve sellem– Efendimiz hazretlerinin mededkârî-i mu'cizât-ı amîmetül-berekâtı ve ashâb-ı güzîn ve Hulefâ-i Râşidîn –ridvânu'llâhi Teâlâ aleyhim ecmain– ve cümle-i evliyâ-yı hidâyet-karînin murâfakat-ı rûhâniyyet-i kudsiyyetü'n-nefahâtlarıyla.

Mahall - i Tuğrâ

"Mücebince taraf-ı Pâdişâhânemden tasdik olunmuştur."

deyu tasdiknâme-i hümayûn bâlâsına hatt-ı şerîf-i şevket-redîf-i mülûkâne keşide buyurulmuştur.

Ben ki; eşrefül-büldâni ve'l-emâkin ve es'adül-emsâri ve'l-medâyin, kıblegâh-ı âlem ve mihrâb-ı teveccühât-ı cümle-i ümem olan Mekke-i Mükerreme ve Medîne-i Münevvere ve Harem-i Mescid-i Aksâ ve Kudüs-i Şerîf-i mübârekin hâdim ü hâkimi ve hasretül-mülûk olan Bilâd-ı Selâse-i muazzama ki, İstanbul ve Edirne ve Burusa'dır; onların ve Şâm-ı cennet-meşâm ve Mısır-ı nâdiretül-asr ve külliyyen Arabistân ve Afrika ve Berka ve Kayrevân ve Halebü's-şehbâ ve Irâk-ı Arab u Acem ve Basra ve Lahsâ ve Deylem ve Rakka ve Musul ve Şehr-i Zor ve Diyârbekir ve Zülkadriyye ve vilâyet-i Erzurum ve Sivas ve Adana ve Karaman ve Van ve Mağrib ve Habeş ve Tunus ve Trablusşâm ve Kıbrıs ve Rodos ve Girid ve Mora ve Akdeniz ve Karadeniz ve cezâyir ve sevâhili ve diyâr-ı Anadolu ve memâlik-i Rumili ve husûsâ Bağdâd-ı dâru's-selâm ve cemian Kürdistân ve Rum ve Terek ve Tataristân ve Çerâkise ve Ahîsha ve Gürcistân ve Kabartayân ve Deşt-i Kıpçak ve îlât-ı Tatar'a dâir ol havâlilerde vâkı' umûmen sığınak ve bi'l-cümle tavâif-i Tatar'ın Halife-i a'zam ve şehriyâr-ı saâdet-disâr-ı muazzamı ve kezâlik etrâfında vâkı' bi'l-cümle oymakân ve muzâfatıyla umûmen Bosna ve Kal'a-i Belgrad-ı dâru'l-cihâd ve Sırb Hükûmeti ve onda olan kılâ' u husûn ve bilâd-ı Arnavudluk ve Eflak ve Boğdan ve etrâflarında vâkı' kılâ' u husûn ve ta'rîf ü tavsîfden müstağni nice bikâ' u büldânın Pâdişâh-ı ma'delet-penâh ve şehinşâh-ı merhamet-destgâhı es-sultân ibnû's-sultân ve'l-hâkân ibnû'l-hâkân es-Sultân el-Gâzi Mahmûd Hân ibnû's-Sultân el-Gâzi Abdülhamîd Hân ibnû's-Sultân el-Gâzi Ahmed Hân'ım [ki], menşûr-ı hilâfet-neşûr-ı zât-ı hümayûnum dibâce-tırâz-ı tevki-i refi-i "sultânül-berreyn" ve yarlıg-ı belîg-ı Cenâb-ı Hilâfet-makrûnum levha-zîb-i elkâb-ı "hâkânül-bahreyn" olup ifâ-yı zavâbıt-ı mülkdâri vü saltanat

ve icrâ-yı ravâbıt-ı âsâyiş-i zîr-destân [u] raiyyet lâzıme-i zimmet-i himmet-i tâcdârâne ve râtibe-i uhde-i ma'delet-i şehriyârânem olmuştur.

Binâ-berîn Devlet-i Aliyye-i ebediyyül-istimrâr ve saltanat-ı seniyye-i dâimiyyül-karârımla Rusya Devleti beyninde Bükreş Ahidnâmesi'nin in'ikâdından berü vukû'-yâfte olan mübâhasât ve münâzaâtın indifâıyla ravâbıt u alâyık-ı cânibeynin teşyidi ve usûl-i safvet-i kâmile ve emniyyet-i şâmile-i tarafeyn üzere temhîd ve te'yîdi Devlet-i Aliyyemin ve Rusya Devleti'nin ehass-ı âmâl-i hâlisalarımız olup beyne'd-devleteyn teyemmünen derkâr olan sulh u müsâlemenin devâm u istikrârı ancak riâyet-i uhûd ve şurût-ı ma'küde ile mümkün ü kâbil olacağından nâşi fimâ-ba'd ravâbıt u alâyık-ı tarafeyne halel irâs edebilecek her gûne hâlet-i muârazayı ref' u izâle ve Bükreş Ahidnâmesi'nin ve onunla tecdid ü tasdik olunan cemî' uhûd ü mevâsik ve senedât-ı mer'iyyenin bundan böyle tamâmen ve kâmilan icrâsı esbâbını tevsik u te'kid etmek niyyet-i hâlisasına mebni tarafeynden murahhaslar vesâtatıyla feth-i bâb-ı mükâlemât ve dostâne müzâkere-i mevâd olunması kavî ü karar olunduğuna binâen [s. 216] cânib-i seniyyül-cevânib-i Pâdişâhânemden Murahhas-ı Evvel nasb olunan hâlâ Anadolu Muhâsebecisi iftihârul-emâcidi ve'l-ekârim, câmiul-mahâmidî ve'l-mekârim, el-muhtassu bi-mezîdî[l]-inâyeti ve't-tevfikî mine'l-Meliki'd-Dâim es-Seyyid Mehmed Hâdi –dâme mecdühû– ve Murahhas-ı Sâni ta'yîn kılınan mevâlî-i fihâmımdan Üsküdar Mevleviyeti pâyesiyle muvakkaten Sofya Kâdisi akzâ kuzâtî'l-müslimin, evlâ vülâtî'l-muvahhidîn, ma'denül-fazli ve'l-yakîn, râfiu a'lâmi's-şerîati ve'd-dîn, vârisü ulûmî'l-enbiyâi ve'l-mürselîn, el-muhtassu bi-mezîdî inâyeti'l-Meliki'l-Muin, Mevlânâ es-Seyyid

İbrâhim İffet –*zîdet fezaîlühü*– iftihârü ümerâi'l-izâmî'l-İseviyye, muhtârü küberâi'l-fihâmî'l-milleti'l-Mesihîyye, muslihu mesâlihi cemâhîrî't-tâifeti'n-Nasrânîyye, sâhibü ez-yâli'l-haşmeti ve'l-vakâr, sâhibü delâilî'l-mecdi ve'l-îtibâr Rusya vilâyetlerinin ve tamâmen Rus ve ona tâbî nice nice ülkelerin fermân-fermâ ve Pâdişâh ve İmparatoru haşmetlü, rütbetlü dostumuz Nikola –*hatema'llâhü avâkıbehü* bi'l-hayri ve'r-reşâd ve elheme ileyhi sebîle's-savâbi ve's-sedâd– cânibinden bâ-ruhsatnâme Murahhas-ı Evvel olan Arrekani(?)¹ Cenerali ve Piyâde Askeri Anşef-cenerali ve Rusya Devleti erbâb-ı şûrâsı ve Yeni Rusya'nın Müdürü ve Besarabya'nın Murahhas Kumandanı ve San Aleksandr Nevsky tarîkının Kavaliyeri ve San Corci tarîkının ikinci rütbesiyle San Vladimir ve Sant Ana tarîklarının evvelki rütbeleri mücevher gran kruvası(?) ve turuk-ı ecnebiyyeden nice tarîkların Kavaliyeri kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesihîyye, umdetü küberâi't-tâifeti'l-İseviyye Kont Mişel Voronço² ve Murahhas-ı Sâni olan Rusya Devleti'nin Müsteşâr-ı Hâssı ve bi'l-fi'l Şambelları ve nezd-i Saltanat-ı Seniyyemde Fevka'l-âde Murahhas Orta Elçisi ve Sant Ana tarîkının evvelki mücevher rütbesi ve San Vladimir tarîkının ikinci rütbesi ve Nemçe San Leopold tarîkının³ evvelki rütbesi Kavaliyeri kıdvetü ümerâi'l-milleti'l-Mesihîyye Aleksandr Ribopiyer⁴ –*hutimet avâkıbühümâ* bi'l-hayr– ile mahall-i mükâleme olan Akkirman kasabasında mülâkât ve birbirlerinin ruhsatnâmeleri ibrâz ve irâe ve mukâbele ve siyâk[ı] muktezâ ve matlûba muvâfık bulunmağla sûretleri imzâ ve mübâdele olunduktan sonra bi'd-defaât mükâleme ve müzâkere ile karâr bulan mevâddır ki, ber-vech-i âti zikrolunur:

"Evvelki Mâdde: Bin sekiz yüz on iki sene-i İseviyyesi Mayıs'ın on altına gününde vâkı' bin iki yüz yigirmi yedi sene-i hicriyyesi Cumâde'l-ülâ'sının on yedinci gününde Bükreş'de akdolunan musâlaha ahidnâmesinin cemî' şurût ve uhûd ve mevâddı tamâmen kuvvet-i kâmilelerinde bi-ibâretihâ ve bi-aynihâ nasları işbu muâhede-i münferide ile tasdik olunup şöyle ki; zikrolunan Bükreş Ahidnâmesi bu muâhede de lafzan bi-lafzan münderic i'tibâr olunarak hâvî olduğu tebyînât ve tavzihât hasran ve kasren mezkûr Bükreş Ahidnâmesi şurût ve mevâddının nas ve ibâreleri takviyeti ve mefhûm-ı sarîhleri te'yîdi makâmında ola.

İkinci Mâdde: Bükreş Ahidnâmesi'nin Dördüncü mâddesinde mübeyyen olduğu vechile İsmail ve Kili pişgâhında kâin olup Devlet-i Aliyye'nin taht-ı tasarrufunda ibkâ olunarak bir kıt'a-i muayyenesinin hâlî ve gayr-i meskûn kalması iktizâ eden iki büyük adalara dâir meşrût olan sûret-i tahdîdin fi'le gelmesi Nehr-i Tuna'nın ikide birde tuğyâm mehâzîrinden nâşi gayr-i mümkün addolunmuş olup tarafeyn sevâhili sekenesi beyinde her güne

cihet-i iltisâk ve ittisâl mürtefi' ve işbu iltisâkdan tahaddüs eden münâzaât ve ihtilâlât zâil ve mündefi' olmak için zikrolunan tarafeyn sevâhili sekenesi miyâmında mesâfe-i vâfiyyeye dek bir fâsılâmın ta'yîn ve takrîri bi't-tecrübe muktezâ-yn hâlden görüldüğüne binâen Devlet-i Aliyye beyne'd-devleteyn ravâbt-ı muvâlât ve hem-civârinin istihkâmına hâhiş-i hâlisânesini delîl-i vâfi ile Rusya Devleti'ne izhâr ve isbât zımnında bin sekiz yüz on yedi sene-i İseviyyesi Ağustos'unun yigirmi birinci gününde Âsitâne-i Saâdet'de bu mâddeye dâir Devlet-i Aliyye me'mûrları Rusya Devleti Elçisiyle bi'l-mükâleme karârgîr olan nizâm ve râbta ne vechile ise mazbatasına bi'l-mürâcaa icrâ ve ifâ edeceğini taahhüd edip zikrolunan mazbatada [s. 217] bu mâddeye dâir ibâre işbu muâhedenin eczâsından addoluna.

Üçüncü Mâdde: Eflak ve Boğdan memleketlerinin kâm-yâb oldukları imtiyâzâta dâir akdolunan mevâsik ve senedât-ı mer'îyye Bükreş Ahidnâmesi'nin Beşinci mâddesiyle sarâhaten tasdik ve ibkâ olunmakdan nâşi Devlet-i Aliyye mezkûr imtiyâzât ve uhûd ve şurûtu her hâlde kemâl-i i'tinâ ve dikkat ile riâyet ve vikâyet edeceğini resmen ve alâniyyeten taahhüd edip bin sekiz yüz iki sene-i İseviyyesinde imtiyâzât-ı mezkûreyi musaddık ve mübeyyin olarak ısdâr olunmuş olan hatt-ı hümayûn-ı şâhâne ile muvaşşah evâmir-i seniyyeyi işbu muâhedenin tasdiknâmesi târihinden altı ay müddetde tecdid edeceğini va'd eylediğinden başka Memleketeyn'in muahharan vukû' bulan ahvâl-i ma'lûmesinden dolayı dücâr oldukları mesâib ve nevâibe nazaran ve gerek Eflak ve Boğdan voyvodaları yerlû boyarlarından olarak nasb ve intihâb olunmuş olduğuna binâen ve Rusya Devleti dahi işbu sûret-i intihâba rızâ-dâde olduğuna ibtinâen iki devlet beyinde kavl ü karâr olundu ki; bin sekiz yüz iki sene-i İseviyyesinde sâdır olan hatt-ı şerîf-i şâhâne ile muvaşşah mezkûr evâmir-i aliyye işbu muâhedeyle mülhakan tarafeyn murahhasları beyinde bi'l-mukâvele rabt ve tanzîm olunup el-ân ve bundan böyle bu muâhedenin eczâsından add ü i'tibâr olunan bir kıt'a Sened-i Münferidde mübeyyen ve şurûtu zikrolunan evâmir-i seniyyeye derc ile tezyîl ve ikmâl oluna.

Dördüncü Mâdde: Anadolu semtinde devleteyn beyinde olan hudûd kablâ's-sefer kadîmî olduğu vechile tamâmen ibkâ ve Rusya Devleti tarafından işbu hudûd-ı kadîme dâhilinde hasbe'l-harb istilâ-dide olan kılâ' ve bikâ' Devlet-i Aliyye'ye red ve teslim olunmak husûsu Bükreş Ahidnâmesi'nin Altıncı mâddesinde meşrût olup işbu şartın iktizâsına binâen ve Rusya Devleti fakat sefer esnâsında asâkir-i Osmâniyye yedinden ahz ve zabt eylediği işbu kılâ' ve bikâ' musâlahamn akîb-i in'ikâdında tahliye ve teslim eylediğine ibtinâen bundan böyle devleteyn beyinde Anadolu semtinde olan hudûd el-hâletü hâzihî bulunduğu vech üzre ibkâ ve reâyâ-yn tarafeynin istihsâl-i esbâb-ı emn ü

¹ Metinde "ازہ قانی" imlası ile.

² Mikhail Semenoviç Vorontsov (d. 1782 - ö. 1856).

³ Avusturya St. Leopold Nişanı (Order of St. Leopold).

⁴ Aleksandr Ivanoviç Ribopierre (d. 1781 - ö. 1865).

âsâyişlerine tarafeynden dikkat ve i'tinâ olunmak üzere iki sene mehil ta'yinine iki devlet beyninde kavl ü karâr olundu.

Besinci Mâdde: Devlet-i Aliyye gerek niyyât-ı dostânesinin ve gerek Bükreş Ahidnâmesi şurûtunun tamâmen ve kâmilan icrâsına kemâl-i i'tinâ ve dikkatinin alâym-i celîlesini Rusya Devleti'ne izhâr ve isbât için mâ-tekaddemden berü Devlet-i Aliyye'nin cizyegüzâr reâyâsı olup her hâlde mazhar-ı âsâr-ı şefkat ve semâhat-ı seniyye olması sezâvâr görülen Sırb milletine dâir Bükreş Ahidnâmesi'nin Sekizinci maddesinde meşrûh cemî' mevâsıkı bilâ-te'hîr icrâ ve ifâ edeceğine binâen millet-i mezkûrenin hakkında meşrût olan fevâide neyl ve mazhariyyeti tarafı Devlet-i Aliyye'ye delâil-i vâfiye ile ibrâz eylediği sıdk u istikâmetin tamâm-ı ivaz ve mükâfâtından olmağın Devlet-i Aliyye fevâid-i mezkûreye dâir münâsib görülecek esbâb ve tedâbiri millet-i mezbûrenin meb'ûslarıyla söyleşip tanzîm edeceği mukarrer olup bu maddenin usûl ve furûuna dâir zarûrî icâb eden tahkikâtın muhtâc olduğu on sekiz mâh mehil i'tibâr olunmağla bu takdîrce işbu muâhedeye mülhakan tarafeyn murahhasları beyninde akd ve rabt olunan Sened-i Münferid mantûkunca tedâbîr ve esbâb-ı mezkûre mahmiyye-i Kostantiniyye'de Sırb meb'ûslarıyla bi'l-müzâkere taht-ı nizâm ve karâra idhâl olunarak hatt-ı hümayûn-ı şâhâne ile muvaşşah bir kıta fermân-ı celilî'sh-şânda bast ve tasrîh oluna ve bu bâbda sâdır olacak fermân-ı âlî mümkün mertebe ekall-i vakitte ve gâyet-i mâ fi'l-bâb müddet-i mezkûre zarfında itâ ve ısdâr ve Rusya Devleti'ne işâa ve ihbâr olunarak fimâ-ba'd işbu muâhede eczâsından addoluna.

Altıncı Mâdde: Bükreş Ahidnâmesi'nin Onuncu maddesinde meşrûh şurût-ı mahsûsa mantûkunca tekevvün-i muhârebe sebebiyle tarafeyn tebaa ve reâyâsının [s. 218] pesmânde-i ta'lik ve ta'vîk olan cemî'-i mesâlih ve da'vâları tekrâr bi'l-mübâşere pezîrâ-yı hitâm olmak ve kezâlik cânibeyn reâyâsının gerek tebaa-i tarafeynde olan alacakları ve gerek mîrîde olan matlûbları ber-vech-i hakkâniyyet rü'yet ve tanzîm birle serian ve tamâmen edâ ve teslim kılınmak iktizâ eylediğinden beyn'd-devleteyn mukâvele olunur ki; gerek Rusya tebaa ve reâyâsının Cezâyir-i Garb korsanları taraflarından vukûu inhâ olunan gasb ve gâret cihetleriyle dūçâr oldukları hasârâtından dolayı cemî'-i mesâlih ve matlûbları ve gerek bin sekiz yüz altı sene-i İseviyyesinde fesh-i sulh esnâsında vâkı' olan müsâderât ve sâir bu misillü mevâd ve muâmelât ve dahi bin sekiz yüz yigirmi bir sene-i İseviyyesinden sonra zuhûra gelen müsâdere keyfiyyetleri vech-i hakkâniyyet ve ma'delet üzere görülerek ashâbına te'diye-i matlûbları ve ziyânlarının tazmîni tarafeynden istilzâm olunmağla ziyân ve hasârların keyfiyyet ve kemmiyyetini tahkik ve meblağ-ı tazmîni tebyîn ve tedkik etmeleri üzere bu bâbda tarafeynden bilâ-imhâl mahsûs me'mûrlar ta'yîn olunarak işbu me'mûrların amel ve iştigâlleri bu muâhede tasdiknâmesinin târihinden on sekiz ay zarfında hitâm bulmasına sa'y ve ikdâm ve bâlâda mezkûr tahakkuk edecek tazmînin bâliğ olacağı mebâliğ cem'an müddet-i

meşrûta-i merkûmede Dersââdet'de Rusya Elçisi tarafına tamâmen teslim oluna ve Devlet-i Aliyye tebaa ve reâyâsı haklarında dahi mukâbele bi'l-misl levâzımına riâyet kılma.

Yedinci Mâdde: Bi'l-cümle uhûd ve şurût ve mevâsık-ı sabıkayı müeyyid ve musaddık olan Bükreş Ahidnâmesi'nin Üçüncü ve On İkinci maddeleri iktizâsınca Cezâyir ve Tunus ve Trablusgarb Ocakları korsanlarının Rusya Devleti reâyâ ve tüccârına ikâ' eyledikleri hasârâtın nizâmı ve gerek Ticâret Ahidnâmesi şurûtunun ve gerek Yaş Ahidnâmesi Yedinci maddesinin tamâmen icrâsı Saltanat-ı Seniyye'nin zimmetine lâzım ve mütehattim olmakdan nâşi Devlet-i Aliyye bu bâbda olan cemî'-i taahhüdâtın vech-i etem ve ekmel üzere bundan böyle dahi icrâ etmek va'dini resmen ve alâniyyeten tekrâr etmekle bu takdîrce;

Evvelen: Rusya ticâretine veyâhûd rû-yi deryâda geşt ü güzâr eden sefâyinine bi-eyyi vechin kân irâs-ı zarar ve kederden Cezâyir-i Garb Ocakları korsanlarını men'u tahzîrde Devlet-i Aliyye sarf-ı cüll-i iktidâr birle işbu korsanlar taraflarından şâyed bir güne gasb ve gâret hâleti zuhûr edip ledet-tebeyyün ahz olunan cemî' emvâl ve eşyâ-yı mağsûbeyi ashâbına istirdâd ve Rusya tebaa ve reâyâsının dūçâr oldukları ziyân ve hasârların tazmîn etdirmek için Cezâyir-i Garb Ocaklarına bir dahi te'kîde hâcet brağılmayacak vechile müekked fermân-ı âlî ısdâr kılınarak işbu emr-i âlî icrâ olunmadığı takdîrce Yaş Muâhede'sinin Yedinci maddesinde musarrah olduğu vechile Rusya Elçisinin ba'det-tebeyyün bu bâbda vâkı' olacak taleb ve istid'âsı târihinden i'tibâr ile iki ay zarfında iktizâ eden tazmînin meblağın Hazîne-i Âmir'e den edâ ve teslim eylemek husûslarına dâir Devlet-i Aliyye taahhüd-i sâbıkını ifâ eyleye.

Sâniyen: Zikrolunan Ticâret Ahidnâmesi'nin bi'l-cümle şurûtunu dikkat-i tâmmeye ile riâyet ve icrâ ve uhûd ve şurût-ı ma'kûdenin nas ve mefhûmlarına mugâyir ve münâfi olan kâffe-i memnûân ref' ve imhâ etmekle Rusya bayrağı altında olan Rusya tüccâr sefâyininin bilâ-istisnâin Devlet-i Aliyye'nin bi'l-cümle denizlerinde ve sularında kemâ-kân serbestiyyet üzere geşt ü güzâr etmelerine aslâ ve kat'â mümânaat olunmamak ve'l-hâsıl devleteyn beyninde derkâr olan ahidnâmelerde resmen ve alenen meşrût olduğu vechile tüccâr tâifesinin ve sefine kapudanlarının ve ale'l-ittlâk bi'l-cümle Rusya reâyâsının emr-i ticârete dâir lâzım gelen serbestiyyet-i kâmile ve imtiyâzât ve fevâide mazhar olmalarına dikkat kılınmak husûslarında Devlet-i Aliyye kezâlik va'd ve taahhüdünü yerine getire.

Sâlisen: Devlet-i Aliyye'nin kâffe-i memâlikinde gerek berren ve gerek bahren Rusya reâyâlarına seyr-i sefâyin ve icrâ-yı ticâret elverecek [s. 219] her mahalde serbestiyyet

üzre sefineleriyle geşt ü güzâr ve ticâret eylemelerine dâir ale'l-ıtlâk cemî' Rusya reâyâsı hakkında meşrût olan Ticâret Ahidnâmesi'nin evvelki mâddesi mantûkunca ve zehâyir ve me'kûlât ve Rusya memleketinin yâhûd Devlet-i Aliyye'ye tâbi' olmayan sâir memâlik emtia ve mahsûlâtıyla mahmûl Rusya tüccâr sefâyininin Kostantniyye Boğazi'ndan bilâ-mümânaat mürûr u ubûrlarını ve işbu me'kûlât ve zehâyiri ve emtia ve mahsûlât-ı sâireyi diledikleri mahalle nakleylemeleri husûsunu müeyyid olan mezkûr Ticâret Ahidnâmesi'nin Otuz Birinci ve Otuz Beşinci mâddeleri mefhûmunca hûnta yâhûd sâir zehâyir ve me'kûlât ile mahmûl Rusya sefâyini Kostantniyye Boğazi'na vürûdunda Devlet-i Aliyye'nin zir-i hükümünde olmayan memâlik-i uhrâyâ nakl için lede'l-iktizâ hamûlelerini Rusya sefâyininden olsun âhar millet gemilerinden olsun başka bir sefineye akdarma tarîkıyla devr ve vaz' etmelerine mümânaat olunmaya.

Râbian: Devlet-i Aliyye'nin dostlarından olup Kostantniyye Boğazi'ndan Bahr-i Siyâh'a mürûr u ubûr etmek imtiyâzına henüz nâil olmayan düvel sefinelerinin Bahr-i Siyâh'a duhûl ve vülûcları zımmında emsâllerine tatbikan ruhsat-ı seniyye i'tâsına dâir Rusya Devleti tarafından vukû'-yâfte olacak mesâi-i cemîlesine Devlet-i Aliyye rızâ-dâde ola. Şol cihetle ki, işbu sefâyin vesâatıyla Rusya'nın âmed ü reft-i ticâreti bir vechile düçâr-ı mümânaat olmaya.

Sekizinci Mâdde: İşbu muâhede Bükreş Ahidnâmesi'ni şerh ve te'kid makâmında olmağla şevketlü, azametlü, kerâmetlü, mehâbetlü, veliyy-i ni'metimiz Pâdişâhımız Efendimiz hazretlerinin taraf-ı eşref-i hümayûnlarından ve gerek haşmetlü, miknetlü Rusya İmparatoru ve Pâdişâhı cenâbları câniblerinden vech-i mu'tâd üzre imzâlarımız ile mûmzâ resmî tasdiknâmeler ile tevsik ve te'yîd olunup işbu tasdiknâmeler bu muâhedenin akdi günü târihinden i'tibâr ile dört hafta zarfında ve mümkün ise ondan evvelce tarafeyn murahhasları beyninde mübâdele oluna.

Hâtime: Bu zikrolunan sekiz mâddeyi şâmil muâhede bi-avnihi Teâlâ pezirâ-yı hitâm olarak işbu temessük terkîm ve imlâ ve mühür ve imzâlarımızla mahtûm ve mûmzâ kılımp Rusya Devleti murahhasları mûmâ-ileyhimâ yedlerine mübâdeleten teslim ve i'tâ olundu."

deyu işbu bin iki yüz kırk iki senesi Rebiu'l-evvel'inin beşinci günü târihiyle müverrah vürûd eden temessük-i mezkûrda mastûr olup mevâdd-ı mezkûre taraf-ı vâzıhu's-şeref-i hüsvânemden işbu tasdiknâme-i Pâdişâhânemle te'yîd ve tasdik ve kabûl olunmağın mâdâm ki Rusya Devleti tarafından hilâfına cevâz gösterilmeye, cânib-i adâlet-menâkıb-ı dâverânemden ve ahlâf-ı saâdet-ittisâfım taraflarından muhâlifî hâlet vukûu tecvîz olunmayacağı muhakkaktır.

Tahriran fi'l-yevmi's-sâlisi ve'l-ısrın min-şehri Rebiu'l-evvel li-sene isnâ ve erbaîn ve mieteyn ve elf, min-hicreti men lehü'l-izzü ve's-şeref. [23 Ra. 1242]¹

¹ Defterde, bu sayfanın kalan kısmı boştur.

OSMANLI VE RUSYA DEVLETLERİ ARASINDA YAPILAN
AKKIRMAN ANTLAŞMASI'NIN ÜÇÜNCÜ MADDESİ
GEREĞİNCE EFLAK VE BOĞDAN MEMLEKETLERİ
HAKKINDA TANZİM OLUNAN MÜNFERİT MUAHEDE
SENEDİNİN TASDİK EDİLDİĞİNE DAİR TASDİKNÂME-İ
HÜMÂYUN

РАТИФИКАЦИОННОЕ ПИСЬМО О ЗАВЕРЕНИИ
РАСПИСКИ О РАЗДЕЛЬНЫХ ОБЯЗАТЕЛЬСТВАХ,
СОСТАВЛЕННОЙ ОТНОСИТЕЛЬНО ВАЛАХИИ
И МОЛДАВИИ, В СООТВЕТСТВИИ С ТРЕТЬЕЙ
СТАТЬЕЙ АККЕРМАНСКОГО МИРНОГО ДОГОВОРА,
ЗАКЛЮЧЕННОГО МЕЖДУ ОСМАНСКОЙ
ИМПЕРИЕЙ И РОССИЕЙ

198

Osmanlı ve Rusya devletleri arasında yapılan Akkirman Antlaşması'nın Üçüncü maddesi gereğince; Eflak ve Boğdan memleketlerinin voyvodalarının kendi yerli boyarları tarafından ve kendi aralarından Osmanlı Devleti'nin onayı ile yedi yıllığına seçilmesi, bunların seçilme, tayin, yeniden seçilme, istifa ve azil süreçlerinin ve bu süreçlere Osmanlı ve Rusya devletlerinin müdahalesinin maddede yazılı olan çerçevede cereyan etmesi, bu iki memleketin vergilerinin 1802 tarihli emr-i âlîde yazılı esaslar çerçevesinde voyvoda ve boyarlar tarafından belirlenmesi, voyvodaların bu konuda ve antlaşmada yazılı diğer konularda bu iki memlekette ikamet eden Rusya Elçisi ve konsoloslarının söz ve ifadelerini dikkate almaları, gasbolunan emlak ve arazinin sahiplerine iadesi, ihtilâl sebebiyle vatanlarını terketmek zorunda kalmış olan boyarların geri dönmelerine izin verilip kimse tarafından rencide olunmamaları ve eskiden sahip oldukları hak, imtiyaz, mal, emlak vs.ye tekrar sahip olmaları, bu memleketlerden iki sene boyunca alınacak cizye vs. rüsumatın ihtilâlden dolayı Osmanlı Devleti tarafından affolunması ve sonraki dönemde de 1802 tarihli emr-i âlîde yazılı olan miktar ve şekilde ödenmesi, bu memleketlerde bulunan Osmanlı beşli askerlerinin ve bunların ağalarının sayıları ve vazifelerinin, buralardan Osmanlı Devleti'nin ihtiyacı olarak tedarik olunan zahire vs.nin alınmasının ve voyvodalarla boyarların ilişkileri ile memleketin asayişinin temini için alacakları tedbirlere dair yükümlülüklerinin maddede belirtildiği şekilde olması hususlarında her iki devlet murahhaslarınca tanzim ve mübadele olunan 5 Rebiülevvel 1242 (7 Ekim 1826) tarihli münferit muahede senedinin Osmanlı Sultanı II. Mahmud tarafından tasdik edildiğine dair tasdiknâme-i hümayun. ("Padişah tarafından tasdik olunduğuna" dair üzere hatt-ı hümayun çekilmiş olduğu şerhi vardır.)

Ратификационное письмо о заверении Османским султаном Махмудом II расписки о раздельных обязательствах, которую представители обоих государств составили и обменяли между собой 5 числа третьего месяца мусульманского календаря 1242 года (7 октября 1826), к мирному договору о нижеследующем: согласно третьей статье Аккерманского мирного договора, заключенного между Османской империей и Россией, воеводы территорий Валахия и Молдавии отбираются своими местными боярами и среди самих же воевод на семь лет по согласованию с Османской империей; процесс отбора, назначения, повторного отбора, отставки и снятия с должности и вмешательство Османской империи и Российского государства в эти процессы происходит в рамках, очерченных в статье; на этих двух территориях налоги определяются воеводами и боярами в рамках правил, прописанных в высочайшем приказе 1802 года; в этом вопросе и других вопросах, прописанных в мирном договоре, воеводы должны приниматься во внимание слова и выражения Посла и консулов России, проживающих на обеих территориях; возвращение владельцам захваченной недвижимости и земель; разрешить вернуться боярам, которым пришлось покинуть родину из-за беспорядков, обеспечение их безопасности, восстановление их прав, льгот, активов, недвижимости и пр., которыми они владели; Османское государство освобождает эти территории от налога джизья и других таможенных сборов на два года из-за революции, а затем налоги будут оплачиваться в количестве и способом, указанными в высочайшем приказе 1802 года; количество пятерок солдат Османской империи и их старшин, проживающих в указанных территориях, и их должностные обязанности, изъятие из указанных территорий продовольствия и пр. для удовлетворения потребностей Османского государства, отношения между воеводами и боярами, а также их обязанности по принятию мер, направленных на установление порядка на указанных территориях должны соответствовать прописанному в соответствующей статье мирного договора. (имеется отметка с подписью падишаха о «Заверении падишахом».)

25 Ekim / октября 1826

[s. 220] Eflak ve Boğdan memleketleri hakkında Akkirman'da akdolunan muâhede-i münferidedir.

Taraf-ı eşref-i mülûkâneden muâhede-i münferideyi hâvî Rusyaluya verilen tasdiknâme-i hümayündür. Fi 23 Ra. sene 1242.

Cenâb-ı ber-efrâzende-i râyât-ı saltanat ü ikbâl ve mümeħhid-i bünyân-ı rasîn-i hilâfet-i bâhiru'l-iclâl –tekaddeset zâtühü an-tatarrukî'z-zevâli ve'l-intikâl–in tevâli-i tevfiķ ve terâdüf-i feyz u mevhîbeti ve Hazret-i sipeh-sâlâr-ı enbiyâ ve kâid-i ketâib-i maâli-menâķib-ı asfiyâ, iki cihân güneşi ulu Peygamberimiz Muhammedü'l-Mustafâ –aleyhi ve alâ-âlihi ve saħbihî atyebü's-salâti ve etemmü't-tahâyâ–nın dest-yâr-i mu'cizât-ı amîmetü'l-berekâtı ve Hulefâ'-i Râşidin ve âl ü ashâb-ı güzîn –rıdvânü'llâhi Teâlâ aleyhim ecmain– ve bi'l-cümle evliyâ-yı hidâyet-karîn ve asfiyâ-yı tekaddüs-rehinin murâfakat-ı ervâh-ı tayyibe-i cennet-me'vâlarıyla.

Mahall - i Tuğrâ

"Mücebince taraf-ı Pâdişâhânemden tasdik olunmuştur."

deyu bâlâ-yı tasdiknâme-i hümayûn hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûn ile tevşih buyurulmuştur.

Ben ki; eşrefü'l-büldâni ve'l-emâkin ve es'adü'l-emsâri ve'l-medâyin, kible-i cümle-i âlem ve mihrâb-ı tevec-cühât-ı âmme-i ümem olan Mekke-i Mükerreme ve Medîne-i Münevvere ve Harem-i Mescid-i Aksâ ve Kudüs-i Şerif-i mübarekin hâdim ü hâkimi ve Anadolu ve Rumili ve Bahr-i Sefid ve Siyâh ve Mısır ve Şâm ve Haleb ve Irâk-ı Acem ü Arab ve sâir Afrika ve Avrupa'da vâkı' müstağni-i ta'rif ü beyân ve reşk-endâz-ı kulûb-ı selâtin-ı cihân olan nice aktâr u eyâlât-ı vesîanın ve kılâ' u husûn ve bikâ' u bül-dânın Halife-i a'zam ve şehriyâr-ı saâdet-disâr-ı muazzamı es-sultân ibnü's-sultân ve'l-hâkân ibnü'l-hâkân es-Sultân el-Gâzi Mahmûd Hân ibnü's-Sultân el-Gâzi Abdülhamid Hân ibnü's-Sultân el-Gâzi Ahmed Hân'ım. Taraf-ı hümayûn-ı hilâfet-makrûnumuzdan iftihâru ümerâi'l-izâmi'l-İseviyye, muhtârü küberâi'l-fihâmi'l-Mesihîyye, muslihu mesâlihi cemâhiri't-tâifeti'n-Nasrâniyye, sâhibü ez-yâli'l-haşmeti ve'l-vakâr, sâhibü delâli'l-mecdi ve'l-îtibâr Rusya vilâyetlerinin ve tamâmen Rus ve ona tâbî nice nice ülkelerin fermân-fermâ ve Pâdişâh ve İmparatoru haşmetlü, miknetlü Nikola dostumuz –hatema'llâhü avâķbehû bi'l-hayri ve'r-reşâd ve elheme ileyhi sebîle's-savâbi ve's-sedâd–a tevki'-i refi'-i hümayûnumuz vâsıl olacak ma'lûm ola ki:

Devlet-i Aliyye-i ebediyyü'd-devâm ve saltanat-ı seniyye-i sermediyyü'l-kıyâmımla Rusya Devleti beyninde mün'akıd olan uhûd-i müessesenin elfâz-ı sariha ve maânî-i vâzıhasına tatbikan her bir husûsun tamâmıyla ifâ ve icrâsı beyned-devleteyn matlûb ve mültezem olmakdan nâşi fimâ-ba'd ravâbit ve alâynık-ı tarafeyne halel îrâs edebilecek her güne hâlet-i muârazayı ref' u izâle ve Bükreş Ahidnâmesi'nin ve onunla tecdid ve tasdik olunan cemî' uhûd ve mevâsik ve senedât-ı mer'iyyenin bundan böyle kâmilan icrâsı esbâbını tevsik ve te'kid etmek niyyet-i hâlisasına

mebni tarafeynden bâ-ruhsatnâme ta'yin olunan murah-salar Akkirman'da mülâkât ile yedlerine verilen ruhsat-nâmeler mücebince Bükreş Ahidnâmesi'nin şerh ve te'kidî makâmında bi'l-müzâkere sekiz mâdde üzerine tertib ve tanzim eyledikleri muâhedenin Üçüncü mâddesi muktezâsından olmak üzere Eflak ve Boğdan memleketleri hakkında başkaca rabt ve tanzim ve akd ve te'sis eyledikleri mâdde-i münferidedir ki ber-vech-i âti zikrolunur:

"Eflak ve Boğdan voyvodaları Memleketeyn'in yerlü boyar-larından olmak üzere intihâb ve ta'yin olunmuş olduğundan bun-dan böyle emr-i intihâbları Memleketeyn'in her birinde Devlet-i Aliyye'nin re'y ve irâdesiyle kâide-i kadîme-i memleket üzere cem'iyyet-i âmme-i boyarân-ı Divân ma'rifetiyle icrâ olunup her memleketin Divân boyarları memleketce ittifâk-ı âmme-i ahâlî ile Voyvodalık mansıbı için yerlü boyarânın kudemâsından ve erbâb-ı liyâkatdan birini bi'l-intihâb bir kıt'a arz ve mahzar ile müntehab olan boyar cânib-i Devlet-i Aliyye'ye arz ve iş'âr ile cânib-i Devlet-i Aliyye'den [s. 221] tensib kılınır ise ol kimesne voyvoda nasb ve ta'yin ve ilbâs-ı hil'at buyurulması () ve eğer intihâb eyledikleri âdemin voyvoda nasbı ile-i kaviyyeye meb-nî Devlet-i Aliyye'nin irâdesine muvâfık olmaz ise işbu ile-i kaviyye iki devletler beyninde ledet-tahakkuk âhar bir münâ-sibinin intihâbı husûsu boyarân-ı mersûmeye tavsiye ve iş'âr kılınması câiz ola () ve voyvodaların müddet-i hükûmetleri nasb ve ta'yinleri gününden i'tibâr ile kemâ fî's-sâbık tamâm yedi sene olup işbu müddetden evvel azlolunmayalar. () Eğer müddet-i hükûmetleri esnâsında bir güne töhmetleri zuhûr eder ise Devlet-i Aliyye Rusya Devleti Elçisine ifâde birle voyvodamn fî'l-vâkı' bir töhmetle müttehem olduğu tarafeynden tahkik olun-duktan sonra yalnız ol hâlde azli câiz ola () ve devleteyn ta-rafına yâhûd memleket ahâlisine bi-hakkın bir sebeb-i şikâyet-i kaviyye vermeksizin yedi sene müddet-i hükûmetlerini tekml

edecek voyvodaların Memleketeyn divânları tarafından ibkâları Dersaadet'e arz ve istidâ olunur ise ve bi'l-umûm ahâlî ve reâyâsımın voyvoda-i mersûmdan hoşnûd ve râzî oldukları tebeyyün eder ise tekrâr diğer yedi sene için dahi nasb ve ta'yîn olunmaları tecvûz oluna () ve voyvodaların biri herem ve pîri ya zâf ve bîmâr cihetiyle yâhûd âhar bir vech ve sebeb takribiyle yedi sene müddetinin tekmilinden evvel istifâ eder ise Devlet-i Aliyye Rusya Devleti'ne iş'âr-ı keyfiyyet edip voyvodanın o güne istifâsı devleteynin ittihâd-ı re'y ve rızalarıyla kabûl oluna () ve bundan böyle tekmil-i müddet ile azlolunmuş veyâhûd istifâ etmiş olan voyvoda nâil olduğu Voyvodalık rütbe ve pâyesinden ıskât ve kendü hâlinde ırz ve edebiyle oturmak şartıyla ez-ser-nev boyarân zümresine idhâl ve ilhâkı câiz olup ancak tekrâr Divân erbâbından olması ve manâsıb-ı memleketin birinde istihdâm etdirilmesi ve ikinci defa olarak voyvoda intihâb ve nasb kılınması aslâ câiz ve kâbil olmaya () ve ma'zûl olan veyâhûd istifâ eden voyvodaların evlâdı boyar pâye ve râddesinde olarak manâsıb-ı memleketde istihdâm ve Voyvodalık dahi intihâb ve ta'yîn olunmaları câiz ola () ve voyvodanın azli ya istifâsı yâhûd vefât zuhûrunda halefinin nasb ve ta'yînine değin memleketin emr-i hükûmeti Divân boyarları tarafından memleketce bi'l-intihâb ta'yîn olunacak kâimmakâmlara ihâle ve tevdi' kılınma () ve târîh-i hicrînin bin yüz doksan sekiz senesinden sonra Memleketeyn'de ihdâs olunan vergiler ve avâid ve matlûbât¹ bin sekiz yüz iki sene-i İseviyyesinde sâdır olan hatt-ı hümayûn-ı şâhâne ile muvaşşah emr-i âlî mantûkunca lağv ve ibtâl olunmakdan nâşi işbu emr-i âlî mücebince râbta-pezir olan şerâyın ve nizâmât esâs ittihâz birle Eflak ve Boğdan memleketlerinin vergi ve tekâlif-i seneviyyelerini Memleketeyn'in voyvodaları Divân boyarlarıyla maan ta'yîn ve tahsis edip voyvodalar işbu tertib ve nizâmın kemâl-i dikkatle icrâsında vechen mine'l-vücûh tecvûz-ı kusûr ve ihmâl edemeyeler () ve bu bâbda ve gerek memleket imtiyâzâtının hıfz ve vikâyesi ve bâ-husus işbu senedde münderic mevâd ve şurûtun riâyeti husûslarında Rusya Devleti Elçisinin vâkı' olacak ve Memleketeyn'de mukim Rusya konsoloslarının Elçi' mûmâ-ileyhin tenbîhi üzere zuhûr edecek ifâdât ve irâdâtlarına² mârru'z-zikr voyvodalar itibâr eyleyeler ve Beşlü neferâtının mikdârın bin sekiz yüz yigirmi bir sene-i İseviyyesinden mukaddemce bulundukları mikdâr üzere Memleketeyn'in voyvodaları Divân boyarlarıyla bi'l-ittihâd ta'yîn ve tahsis edeler ve işbu Beşlülerin mikdâr bir kerre muayyen ve mahsûs oldukda bir dahi hâcet ve zarûret mes ve tahakkuk eylediği tarafeyn indinde tebeyyün etmedikçe vechen mine'l-vücûh tezyîd ve tefir olunmak câiz olmayıp sâlifül-beyân Beşlü neferâtı bin sekiz yüz yigirmi bir sene-i İseviyyesi ihtilâlden evvelce oldukları hey'et ve sûret-i nizâm üzere ibkâ ve Başbeşlü ağaları dahi târîh-i mezkûrdan evvel mu'tâd olan [s. 222] sûret mücebince ta'yîn olunup gerek Başbeşlü ağaları ve gerek sair Beşlü neferâtı fî'l-asl ta'yîn

olundukları hizmet ve vazîfe-i me'mûriyyetlerinden başka mesâlih-i memleketi müteallik şeye karışmayıp bir güne nesneyi icrâ ve i'mâlden men' olunalar () ve İbrail ve Yergöğü ve Kulle taraflarında ve Olt Nehri'nin öte cânibinde Eflak arâzisinden olup gasbolunan emlak ve arâzi ashâbına red ve temlik etdirile () ve işbu istirdâd maddesine dâir lâzım gelenlere hitâben sâdır olacak evâmîr-i aliyyede bir müddet-i muayyene derc ve tasrîh oluna () ve Eflak ve Boğdan boyarlarından mücerred muahharan vâkı' olan ihtilâlât sebebiyle vatanlarını terke mecbûr ve muhtar olmuş olanların vatanlarına bilâ-mümânaatin ferd-i âferide tarafından mazhar-ı cevri ve ezâ olmaksızın avd ve ric'at eylemelerine kemâ fî's-sâbık istihkâkât ve imtiyâzât ve emvâl ve emlaklerine tamâmen ve kâmilin nâil ve kâm-yâb olmalarına cevâz verile () ve Eflak ve Boğdan memleketlerinin ihtilâl sebebiyle ducâr oldukları mesâib ve hasârâta nazaran Saltanat-ı Seniyye'ye edâsı lâzım gelen cizye ve rûsûmât-ı sâireleri iki sene tamâmına dek taraf-ı Devlet-i Aliyye'den afv u safh olunup zikrolunan müddet-i muâfiyyet tamâmından sonra mârru'l-beyân cizye ve rûsûmâtı bin sekiz yüz iki sene-i İseviyyesinde sâdır olan hatt-ı hümayûn ile muvaşşah emr-i âlîde münderic ve muayyen olan mikdâr ve sûret üzere ahz ve tahsîl olunup bir vechile tezyîd ve terakkî olunmaya () ve Eflak ve Boğdan memleketleri Devlet-i Aliyye'nin kilân mesâbesinde olduğundan gerek Devlet-i Aliyye'ye beher sene edâsı lâzım olan ve gerek Memleketeyn'in idâresiyün iktizâ eden zehâyir ve malzeme-i sâireden başka kendü arâzi ve sanâyi'leri mahsûlâtıyçün ahâlî-i memleket istedikleri gibi icrâ-yı ticâret eylemeleri üzere taraf-ı Devlet-i Aliyye'den izin ve ruhsat verile () ve Memleketeyn'den matlûb olacak zehâyir ve malzeme-i sâireye ve işbu matlûbâtın si'r-i râ-yiciyle iştirâsına ve iktizâ eden meblağın cânib-i mîrîden nakden i'tâsına ve münâzaa zuhûrunda es'ârın kat' ve ta'yîni Memleketeyn'in Divân boyarlarına muhavvel olmak husûsuna dâir bin sekiz yüz iki sene-i İseviyyesinde sâdır olan hatt-ı hümayûn ile muanven emr-i âlîde münderic nizâmât ve tertibât kemâ-kân ibkâ ve bundan böyle kemâl-i dikkat ile riâyet ve icrâ oluna () ve Memleketeyn'in boyarları voyvodaların emir ve tenbîhlerini icrâya ve her vechile onlara itâat ve inkıyâda dikkat ve ikdâm eyleyeler ve voyvodalar dahi re'y-i hodlarıyla boyarlar haklarında bir güne cünha-i mütehakkıkası olmaksızın şühelî te'dibâta tasaddiden memnû olup zikrolunan boyarların bir güne cürm ve töhmetleri vukûunda memleketin kavâmın ve kavâidi üzere Divânda aleyhlerine hükmolunduktan sonra te'dib ve tenkîlleri icrâ oluna () ve sinîn-i muahharada Eflak ve Boğdan'da zuhûra gelen ihtilâlâtdan nâşi şîrâze-i hükûmet-i memleketi hâle-i küllî tatarruk eylediğine binâen uhde-i liyâkatlarına muhavvel olan memleketlerin ıslâh ve hüsn-i hâlleri zımında lâzım gelen esbâb ve tedâbirin bilâ-imhâl istihsâline sa'y ve ikdâm etmeleri voyvodaların Divân boyarlarıyla maan vâcibe-i zimmetleri olarak

¹ Metinde "matlûbâtın" şeklindedir.

² Metinde "irâdâtlarına" şeklindedir.

işbu esbâb ve tedâbir Memleketeyn'in her biri için taht-ı râbta ve nizâma idhâl ve bilâ-te'hîr icrâ ve ikmâl oluna () ve Memleketeyn-i mezkûreteynin sâir istihkâkât ve imtiyâzât ve bunlara dâir hatt-ı hümayûn ile muvaşşah evâmir-i seniyye işbu sened ile tağyîr ve tebdîl olunan mevâddan başka bi-ecmaihim mukarrer ve mer'î tutula.

Hâtime: Devlet-i Aliyye-i ebediyyü'd-devâm ve saltanat-ı seniyye-i sermediyyü'l-kıyâm cânib-i seniyyü'l-menâkıbından bâ-ruhsatnâme-i hümayûn Murahhas ve me'mûr olduğumuza mebmî sâlifü'z-zikr Bükreş Ahidnâmesi'nin şerh ve te'kîdi makâmında olarak Rusya Devleti murahhaslarıyla Akkirman'da akd-i mecâlis-i mükâlemât ve bi'd-defaât müzâkerât ile sekiz mâdde üzerine tanzîm kılınan muâhedenin Üçüncü mâddesi muktezâsından olmak üzere Memleketeyn-i merkûmeteyn hakkında bâlâda mezkûr mevâd beynimizde [s. 223] karârgîr

olduğuna binâen husûs-ı mezbûr zımmında işbu Sened-i Münferid tahrîr ve imlâ ve mühür ve imzâlarımızla mahtûm ve mümzâ kılınarak Rusya Devleti murahhasları yedlerine mübâdeleten i'tâ olundu."

deyu işbu bin iki yüz kırk iki senesi Rebiu'l-evvel'inin beşinci günü târihiyle müverrah Sened-i mezkûrda mastûr olup işbu mevâd dahi zikrolunan sekiz mâdde gibi makbûl-i Pâdişâhânem olmağla mâdâm ki Rusya Devleti tarafından hilâfına cevâz gösterilmeye, cânib-i maâli-menâkıb-ı şehriyârânemden ve ahlâf-ı saâdet-ittisâfım taraflarından muhâlifi hâlet vukûu tecvîz olunmayacağı muhakkaktır.

Tahrîran fi'l-yevmi's-sâlisi ve'l-ısrîn min-şehri Rebiu'l-evvel li-sene isnâ ve erbaîn ve mieteyn ve elf, min-hicreti men lehü'l-izzü ve's-şeref. [23 Ra. 1242]

OSMANLI VE RUSYA DEVLETLERİ ARASINDA
YAPILAN AKKIRMAN ANTLAŞMASI'NIN BEŞİNCİ
MADDESİ GEREĞİNCE SIRP MİLLETİ HAKKINDA
TANZİM OLUNAN MÜNFERİT MUAHEDE SENEDİNİN
TASDİK EDİLDİĞİNE DAİR TASDİKNÂME-İ HÜMÂYUN

РАТИФИКАЦИОННОЕ ПИСЬМО О ЗАВЕРЕНИИ
РАСПИСКИ О РАЗДЕЛЬНЫХ ОБЯЗАТЕЛЬСТВАХ,
СОСТАВЛЕННОЙ ОТНОСИТЕЛЬНО СЕРБСКОГО
НАРОДА, В СООТВЕТСТВИИ С ПЯТЫМ ПУНКТОМ
АККЕРМАНСКОГО МИРНОГО ДОГОВОРА,
СОСТАВЛЕННОГО МЕЖДУ ОСМАНСКОЙ
ИМПЕРИЕЙ И РОССИЕЙ

199

Osmanlı ve Rusya devletleri arasında yapılan Akkirman Antlaşması'nın Beşinci maddesi gereğince; Osmanlı Devleti'nin daha önce İstanbul'da Sırp milletinin temsilcilerinin Bükreş Antlaşması'nın Sekizinci maddesi çerçevesinde din serbestisi, idarecilerini seçme, iç işlerinde bağımsızlık, ifraz olunan Sırp kazalarının geri verilmesi, çeşitli malî mükellefiyetlerin bir kalemde toplanması, Müslümanların tasarrufunda olan mal ve emlakın idaresinin, mahsul ve vergilerini kendi cizyeleriyle birlikte ödemeleri şartıyla kendilerine bırakılması, Sırp tüccarlara serbest ticaret ve kendi mürur kâğıtlarıyla dolaşım izni, hastane, okul ve matbaa inşa edebilme izni verilmesi, memleketlerinde Müslümanların sakin olamaması vb. konularda dile getirdikleri isteklerini İstanbul'da Sırp temsilcileriyle müzakere ederek tebaalığa aykırı olmamak üzere ileri sürecekleri diğer istekleriyle birlikte düzenlemek suretiyle Bükreş Antlaşması'nın Beşinci maddesini icra ettiğini Rusya Devleti'ne bildirmesi ve bu konuda çıkaracağı emr-i âlîyi yine Rusya Devleti'ne ifade etmesi hususunda her iki devlet murahhaslarınca tanzim ve mübadele olunan 5 Rebiülevvel 1242 (7 Ekim 1826) tarihli münferit muahede senedinin Osmanlı Sultanı II. Mahmud tarafından tasdik edildiğine dair tasdiknâme-i hümayun. ("Padişah tarafından tasdik olunduğuna" dair üzerine hatt-ı hümayun çekilmiş olduğu şerhi vardır.)

Ратификационное письмо о заверении османским султаном Махмудом II расписки о раздельных обязательствах, которую представители обоих государств составили и обменяли между собой 5 числа третьего месяца мусульманского календаря 1242 года (7 октября 1826), к мирному договору о нижеследующем: согласно пятой статье Аккерманского мирного договора, заключенного между Османской империей и Россией, в соответствии с восьмой статьей Бухарестского мирного договора, возвращение представителям сербского народа Османской империи в Стамбуле свободы вероисповедания, выбора управляющих, независимости во внутренних делах, захваченных сербских земель, объединение различных финансовых обязательств в одной статье, передача им управления активами и землями, которые находятся в ведении мусульман при условии оплаты зерна и налогов, включая джизья, свобода торговли и разрешение на передвижение на основании собственных разрешений на передвижение, разрешение на строительство больниц, школ и типографий, невозможность проживания мусульман на их территориях и другие озвученные пожелания вместе с другими пожеланиями, которые будут озвучены во время переговоров с представителями сербского народа в Стамбуле при условии, что они не будут противоречить мирному договору, заявление о выполнении пятой статьи Бухарестского мирного договора и повторное выражение этого Российской империи путем издания высочайшего приказа. (имеется отметка с подписью падишаха о «Заверении падишахом».)

25 Ekim / октября 1826

Sırplu hakkında Akkirman'da akdolunan muâhede-i münferidedir.

Taraf-ı eşref-i mülükânenen muâhede-i münferideyi hâvî Rusyaluya verilen tasdiknâme-i hümayündür. Fî 23 Ra. sene 1242.

Cenâb-ı mümeħhid-sâz-ı bünyân-ı nizâm-ı âlem ve nesak-bahşâ-yı zavâbit-ı mesâlih-i esnâf-ı ümem –tekaddese künhü zâtihî an-idrâki men tebahhare fi'l-ulûmi ve'l-hikem–in mevâhib-i mâ-lâ-nihâye ve inâyet-i bî-gâyesi ve sultân-ı serîr-i risâlet ve şehriyâr-ı kişver-i nübüvvet, habîb-i

Hudâ, şefî-i rûz-i cezâ Peygamberimiz Efendimiz –aleyhi ve alâ-âlihi ve ashâbihi ezke't-teslîmâtî ve evfe't-tahâyâ- hazretlerinin feyz-ı mu'cizât-ı kesîretü'l-berekâtî ve ashâb-ı güzîn ve Hulefâ-i Râşidin –rıdvânü'llâhi Teâlâ aleyhim ecmaîn- ve kâffe-i evliyâ-yı hidâyet-karînin murâfakat-ı rûhâniyyet-i kudsiyyetü'n-nefahâtlarıyla.

Mahall-i Tuğrâ

"Mücebince taraf-ı Pâdişâhânemden tasdik olunmuşdur." deyu bâlâ-yı tasdiknâme-i hümayûn, hatt-ı şerîf-i şevket-redîf-i mülûkâne ile tezyîn buyurulmuşdur.

Ben ki; eşrefü'l-büldâni ve'l-emâkin ve es'adü'l-emsâri ve'l-medâyin, kıblegâh-ı âmme-i âlem ve mihrâb-ı teveccühât-ı cümle-i ümem olan Mekke-i Mükerrreme ve Medîne-i Münevvere ve Harem-i Mescid-i Aksâ ve Kudüs-i Şerîf-i mübarekin hâdim ü hâkimi ve Anadolu ve Rumili ve Bahr-i Sefîd ve Siyâh ve Mısır ve Şâm ve Haleb ve Irâk-ı Acem ü Arab ve sâir Afrika ve Asya ve Avrupa'da vâkı' müstağni-i ta'rîf ü beyân ve reşk-endâz-ı kulüb-ı selâtin-ı cihân olan nice aktâr u emsâr u eyâlât-ı vesia ve kılâ' u husûn u bikâ'-ı kesîrenin Pâdişâh-ı ma'delet-penâh ve şehinşâh-ı nusret-destgâhı es-sultân ibnü's-sultân ve'l-hâkân ibnü'l-hâkân es-Sultân el-Gâzi Mahmûd Hân ibnü's-Sultân el-Gâzi Abdülhamîd Hân ibnü's-Sultân el-Gâzi Ahmed Hân'ım. Taraf-ı hümayûn-ı hilâfet-makrûnumuzdan iftihâru ümerâi'l-ızmî'l-İseviyye, muhtârü küberâi'l-fihâmi'l-Mesihîyye, muslihu mesâlihi cemâhiri't-tâifeti'n-Nasrâniyye, sâhibü ez-yâli'l-haşmeti ve'l-vakâr, sâhibü delâli'l-mecdi ve'l-i'tibâr Rusya vilâyetlerinin ve tamâmen Rus ve ona tâbî' nice nice ülkelerin fermân-fermâ ve Pâdişâh ve İmparatoru haşmetlü, miknetlü Nikola dostumuz –hatema'llâhü avâkıbehû bi'l-hayri ve'r-reşâd ve elheme ileyhi sebîle's-savâbi ve's-sedâd-a tevkî'-i refî'-i hümayûnumuz vâsıl olacak ma'lûm ola ki:

Devlet-i Aliyye-i ebediyyetü'd-devâm ve saltanat-ı seniyye-i sermediyyetü'n-nizâmımla Rusya Devleti beyninde mün'akıd olan uhûd-i müessesenin elfâz-ı sariha ve maânî-i vâzıhasına tatbikan her bir husûsun tamâmıyla ifâ ve icrâsı beyne'd-devleteyn matlûb ve mültezem olmakdan nâşi fimâ-ba'd ravâbit ve alâyk-ı tarafeyne halel îrâs edebilecek her güne hâlet-i muârazayı ref u izâle ve Bükreş Ahidnâmesi'nin ve onunla tecdid ve tasdik olunan cemî' uhûd ve mevâsik ve senedât-ı mer'îyyenin bundan böyle kâmilan icrâsı esbâbını tevsik ve te'kid etmek niyyet-i hâlisasına mebnî tarafeynden bâ-ruhsatnâme ta'yîn olunan murahşalar Akkirman'da mülâkât ile yedlerine verilen ruhsatnâmeler mücebince Bükreş Ahidnâmesi'nin şerh ve te'kidî makâmında bi'l-müzâkere sekiz mâdde üzerine tertib ve

tanzim eyledikleri muâhedenin Beşinci maddesi muktezâsından olmak üzere Sırplu hakkında başkaca rabt ve tanzim ve akd ve te'sis eyledikleri mâdde-i münferidedir ki [s. 224] ber-vech-i âti zikrolunur:

"Devlet-i Aliyye Bükreş Ahidnâmesi'nin Sekizinci maddesinde munderic şurûtn ber-vech-i etem icrâsı mahzâ niyyet-i hâlisasıyla mukaddemâ mahmiyye-i Kostantiniyye'de olan Sırp meb'ûslarına memleketlerinin emn ve hüsn-i hâllerini istihsâl zammında lâynk ve sezâvâr olan mevâdda dâir Sırp milletinin metâlib ve müsted'âyâtını arz ve iş'âr eylemelerine izin ve ruhsat i'tâ buyurulmuş olduğundan zikrolunan meb'ûslar dahi Sırp memleketinde diyânet ve mezhepleri serbestiyyet ile icrâ olunmak ve sergerdeleri, taraflarından intihâb kılınmak ve hükûmet-i dâhiliyye-i memleketleri müstakıl olmak ve ifrâz olunan Sırp kazâları iltihâk ve izâfe olunmak ve tekâlif-i mütenevvia yalnız bir teklîfe cem' ve kasr kılınmak ve mahsûlât ve âidâtın cizyeleriyle berâberce te'diye ve i'tâ etmeleri üzere ehl-i İslâma müteallik ve râci' olan cemî' emvâl ve emlâkin emr-i idâresi Sırplulara terk ve havâle olunmak ve Sırp tâifesi serbestiyyet üzere icrâ-yı ticâret etmek ve kendü mürûr kâğıdlarıyla memâlik-i mahrûsede geşt ü güzâr eylemek üzere Sırp tüccârına izin ve icâzet verilmek ve memleketlerinde bîmârhâne ve mekteb ve tab'hâneler inşâ ve ibnâsına me'zûn olmak¹ ve'l-hâsıl kılâ' muhafazasına mahsûs olanlardan başka ehl-i İslâmın Sırp memleketinde sâkin olmaları memnû' olmak misillü ba'zı mevâdda dâir Sırp milleti hâhiş ve ümniyyesini mukaddemâ Südde-i Seniyye'ye bâ-arzuhâl arz ve inbâ etmiş ve mevâdd-ı merkûmenin keyfiyyeti tahkik ve tanzim olunmak üzere iken ba'zı mevâni' hulûlüyle alâ-hâlihâ kalmış olup Devlet-i Aliyye Bükreş Ahidnâmesi'nin Sekizinci maddesinde meşrûtn olan fevâide Sırp milletinin mazhariyyeti husûsuna müsâade buyurmak niyyet-i kâhasında el-yevm dahi râsih-dem ve sâbit-kadem olmakdan nâşi Devlet-i Aliyye, sâdik ve mu'î' olan Sırp reâyâsının müsted'âyât-ı merkûmesini mahmiyye-i Kostantiniyye'de Sırp meb'ûslarıyla bi'l-müzâkere taht-ı nizâma idhâl ve resm-i raiyyete münâfi olmayarak der-pîş ve arz edebilecekleri metâlib-i sâireyi lutfen ve şefakaten tanzim

¹ Altı çizili bölümle ilgili olarak sayfanın kenarına "Sırlunun bimarhânesine dair" şerhi düşülmüştür.

birle Bükreş Ahidnâmesi'nin Sekizinci mâddesini icrâ eylediğini Rusya Devleti'ne beyân ve bu bâbda hatt-ı şerîf-i şâhâne ile muvaşşah sâdır olacak emr-i âliyi devlet-i müşârun-ileyhâya ifâde eyleye.

Hâtime: Devlet-i Aliyye-i ebediyyetü'd-devâm ve saltanat-ı seniyye-i sermediyyetü'l-kıyâm cânib-i seniyyü'l-menâkıbından bâ-ruhsatnâme-i hümayûn Murahhas ve me'mûr olduğumuza mebnî sâlifü'z-zikr Bükreş Ahidnâmesi'nin şerh ve te'kidi makâmında olarak Rusya Devleti murahhaslarıyla Akkirman'da akd-i mecâlis-i mükâlemât ve bi'd-defaât müzâkerât ile sekiz mâdde üzerine tanzîm kılınan muâhedenin Beşinci mâddesi muktezâsından olmak üzre Sırplu hakkında bâlâda mezkûr mevâd bey-nimizde bi'l-müzâkere karârgâr olduğuna binâen husûs-ı mezbûr zımında işbu sened-i münferid tahrîr ve imlâ ve mühûr ve

imzâlarımızla mahtûm ve mümzâ kılınarak Rusya Devleti murahhasları yedlerine mübâdeleten i'tâ olundu."

deyu işbu bin iki yüz kırk iki senesi Rebiu'l-evvel'inin beşinci günü târihiyle müverrah sened-i mezkûrda mastûr olup işbu mevâd dahi sâlifü'z-zikr sekiz mâdde gibi makbûl-i Pâdişâhânem olmağla mâdâm ki Rusya Devleti tarafından hilâfına cevâz gösterilmeye, cânib-i seniyyü'l-menâkıb-ı tâcdârânemden ve ahlâf-ı saâdet-ittisâfım taraflarından hilâfı hareket vukûu tecvîz olunmayacağı bi-istibâhdır.

Tahrîran fi'l-yevmi's-sâlisi ve'l-ısrîn min-şehri Rebiu'l-evvel li-sene isnâ ve erbaîn ve mieteyn ve elf, min-hicreti men lehü'l-izzü ve's-şeref. [23 Ra. 1242]¹

¹ DeFTERde, bu sayfanın kalan kısmı ile daha sonra gelen 225 numaralı sayfa boştur.

EDİRNE'DE YAPILAN OSMANLI - RUS BARIŞ
GÖRÜŞMELERİ SONUCUNDA AKDOLUNAN SULH
ANTLAŞMASININ TEMESSÜĞÜ

ОБЯЗАТЕЛЬСТВА К МИРНОМУ ДОГОВОРУ,
ЗАКЛЮЧЕННОМУ МЕЖДУ ОСМАНСКОЙ
ИМПЕРИЕЙ И РОССИЕЙ В ЭДИРНЕ В РЕЗУЛЬТАТЕ
МИРНЫХ ПЕРЕГОВОРОВ

200

Osmanlı ve Rusya devletleri arasındaki savaşı¹ sona erdirmek için Edirne'de her iki tarafın murahhasları arasında yapılan görüşmeler neticesinde; iki devlet arasındaki düşmanlığın sona erdirilmesi, başta Boğdan ve Eflak olmak üzere Rumeli'de Rus ordularınca işgal edilmiş olan yerlerin Osmanlı Devleti'ne iade edilmesi, Prut ve Tuna nehirleri ile Boğdan bölgesindeki sınırın ilgili maddede yazılı olduğu şekilde olması, Tuna Nehri'nde her iki taraf tüccar gemilerinin dolaşabilmesi, Gürcistan bölgesindeki sınırın ilgili maddede yazılı olduğu şekilde olması ve buralardaki Rus işgali altında olan isimleri yazılı yerlerin Osmanlı Devleti'ne iade edilmesi, Eflak ve Boğdan memleketlerinin sahip oldukları hak ve imtiyazlara aynen sahip olmaya devam etmeleri, bu haklara dair önceki antlaşmalarda yer alan şartların bu antlaşma gereğince düzenlenen münferit senette de aynen yer alması ve bu senedin bu antlaşmanın bir parçası olarak kabul edilmesi, Akkirman Antlaşması'nın Sırp milleti hakkındaki Beşinci maddesine bağlı olarak düzenlenen münferit senette yazılı olan şartların derhal uygulamaya konulması, bu şartların icrasına dair çıkarılacak emr-i âlînin bir ay içerisinde Rusya Devleti'ne verilmesi ve Sırp memleketinden ayrılmış olan altı nahiyenin iade edilmesi, Rusya tebaasının ve gemilerinin kara ve deniz ticaretinin ilgili maddede yazılı olduğu şekilde cereyan etmesi, 1806'da başlayan Osmanlı - Rus harbinden itibaren Rus tüccarların uğradıkları zarara karşılık Osmanlı Devleti'nin on sekiz ay içerisinde 1.500.000 Macar altını tazminat ödemesi, savaş tazminatı olarak Rusya'ya toprak terki haricinde ayrıca para ödenmesi, Osmanlı Devleti'nin Rusya, İngiltere ve Fransa devletleri arasındaki 1827 tarihli Londra Muahedesi'ne ve buna bağlı olarak düzenlenen 1829 tarihli senede muvafakat etmesi, din değiştirenler müstesna savaş ve diğer esirlerin serbest bırakılması vs. hususlarda üzerinde mutabık kalınan on altı maddeyi havi olarak tanzim ve mübadele olunan temessük.

По результатам переговоров, проведенных представителями Османской империи и России в Эдирне для прекращения войны, стороны составили и обменялись обязательством из шестнадцати статей о следующем: прекращение вражды между двумя государствами; возвращение Османскому государству территорий, захваченных российскими армиями в Румелии, а в первую очередь Молдавии и Валахии; граница по рекам Прут и Дунай и по территории Молдавии должна соответствовать границе, указанной в соответствующей статье; торговые корабли обеих сторон имеют право плавать по реке Дунай; граница в Грузии должна соответствовать границе, указанной в соответствующей статье и земли, захваченные русскими и находящиеся на этой территории и имеющие названия, должны быть возвращены Османской империи; Валахия и Молдавия сохраняют свои права и льготы; положения, касающиеся этих прав и указанные в предыдущих мирных договорах, переходят в новое обязательство, которое составлено в соответствии с настоящим мирным договором и становится неотъемлемой частью настоящего мирного договора; немедленное выполнение условий, касающихся сербского народа, прописанных в отдельном обязательстве, составленном в соответствии с пятой статьей Аккерманского мирного договора; передача Российскому государству в течение одного месяца высочайшего приказа о выполнении указанных условий; возвращение шести областей, отделенных от территории сербов; население и корабли России должны вести торговлю по суше и морю согласно положениям, прописанных в соответствующей статье; выплата Османской империей в течение восемнадцати месяцев компенсации в размере 1.500.000 венгерского золота для покрытия убытков, причиненных российским торговцам с начала русско-турецкой войны 1806 года; помимо освобождения земель, выплата России репараций; Османская империя подчиняется положениям Лондонской конвенции 1827 года, подписанной между Россией, Великобританией и Францией, и обязательству, составленному в 1829 году в дополнение к этой конвенции; освобождение военнопленных и других пленников, за исключением тех, кто поменял религию, и пр. вопросах.

14 Eylül / сентября 1829

¹ 1821 Mora ayaklanması sonrası meydana gelen olaylarla yakından ilgilidir. Rumların ilan ettikleri bağımsızlığı destekleyen İngiltere, Fransa ve Rusya'nın müdahaleleri neticesinde bir Avrupa meselesi haline dönüşen bu ayaklanmanın ardından Rusya, Akkirman Antlaşması (7 Ekim 1826) ile Eflak-Boğdan ve Sırbistan imtiyazlarının genişletilmesini Osmanlılara kabul ettirmişti. Bu üç devlet Babıali'ye bir nota

vererek Yunanistan'ın Osmanlılara tabi fakat iç işlerinde bağımsız bir devlet olmasını istemişler, teklifleri reddedilince de ortak donanmalarıyla Navarin'deki Osmanlı gemilerini batırmışlar (20 Ekim 1827) ve Osmanlı Devleti'nin tazminat talebi üzerine İstanbul'daki elçilerini geri çekmişlerdi. Rusya ise Babıali'nin yayımladığı bildiriye bahane ederek Osmanlı Devleti'ne savaş açmıştı (26 Nisan 1828).

Bâis-i vesîka-i safvet-i emîka oldur ki:

Devlet-i Aliyye-i ebediyyü'd-devâm ve saltanat-ı seniyye-i sermediyyü'l-kıyâm ile Rusya Devleti beyninde bir müddetden berü tekevvün etmiş olan harb ü kifâh mübeddel-i sulh u salâh olması tarafeynin matlûb ve marzîsi olup bu niyâz-mendân-ı Dergâh-ı İlâh Saltanat-ı Seniyye'nin zir-i imzâmızda muharrer olan rüteb-i celîlesini ihrâz etmiş bendegânından olduğumuza binâen mücerred sefk-i dimâ'-i ibâd ve tahrîb-i memâlik ü bilâd misillü hâlâtıdan ihtirâzen emr-i musâlahanın akd ve tanzîmine şevketlü, mehâbetlü, kudretlü, kerâmetlü, veliyy-i nî'metimiz Pâdişâhımız Efen-dimiz hazretleri taraf-ı bâhirü's-şereflerinden bâ-ruhsatnâme-i hümayûn me'mûr ve terhîs buyurulmuş olduğumuz ecilden haşmetlü, miknetlü Bi't-tamâm Rusya İmparatoru ve Pâdişâhı cenâbları tarafından dahi bâ-ruhsat-ı kâmile Başmuraşhas ta'yîn olunan Arakan(?) Cenerali ve Asker-i Hâs Cenerali ve İkinci Ordu'nun Kumandan-ı Anşefi ve Rusya Devleti erbâb-ı şûrâsı olup Rusya tarıklarının San Andre ve San Aleksandr Nevsky tarıkları ve turuk-ı sâire nişânlarıyla mümtâz olan rütbetlü, asâletlü Ceneral Graf Dibiç¹ cenâblarının yedinde olan ruhsatnâme üzre tarafından ta'yîn olunan Arakan(?) Cenerali ve Süvârî Asker-i Hâs ve Cementosu(?) Leyotenan Cenerali ve Kurasye(?) Askerinin Birinci Sınıfı Kumandanı olup Rusya tarıklarından Sant Anna ve San Vladimir tarıkları ve turuk-ı sâire nişânlarıyla mümtâz olan asâletlü Kont Aleksî Orlof² ve Müsteşâr-ı Hâs olup Rusya tarıklarından San Aleksandr Nevsky ve Sant Anna tarıkları ve turuk-ı sâire nişânlarıyla mümtâz olan menziletlü Kont Teodor Palin³ ile bi'l-mülâkât yedimizde olan ruhsatnâmeler mübâdele ve mevâdd-ı musâlahâ mahrûse-i Edirne'de mecâlis-i mükâleme akdiyle beynimizde müzâkere olunarak tensik ve tanzim olunan mevâddır ki ber-vech-i âti zikrolunur:

Evvelki Mâdde: Şimdiye kadar beyne'd-devleteyn tekevvün eden her dürlü husûmet ve münâzaât bugünden gerek berren ve gerek bahren terk olunup ve şevketlü Pâdişâh-ı Âl-i Osmân hazretleriyle haşmetlü Rusya İmparatoru ve Pâdişâhı cenâbları ve ahlâf ve devletleri beynlerinde ile'l-ebed sulh u müsâlemet ve ittihâd cereyân ede ve devleteyn-i fahîmeteyn-i müteâhideteyn fimâ-ba'd tebaaları beyninde mübâyeneti mücib olacak her güne hâletin def'ine sa'y ve dikkat-i mahsûsa edeler ve işbu sulhnâmenin kâffe-i şurûtunu kemâl-i dikkat ile icrâ ve gerek bi'z-zât ve gerek bi'l-vâsıta bir güne mugâyiri hâl vukûa gelmemesine basiret edeler.

İkinci Mâdde: Haşmetlü Bi't-tamâm Rusya İmparatoru ve Pâdişâhı cenâbları şevketlü Pâdişâh-ı Âl-i Osmân hazretleri tarafına niyyât-ı dostânesinin safvetini ibrâz ve izhâr murâdıyla cânib-i Saltanat-ı Seniyye'ye Boğdan memleketini işbu muâhede ile hitâm-pezîr olan seferin zuhûrundan mukaddemki hudûduyla reddeder ve haşmetlü İmparator cenâbları Eflak memleketini ve Krayova'yı bilâ-istisnâ Tuna'dan Bahr-i Siyâh'a varıncaya kadar Dobruca memleketini Silistre ve Hırsova ve Maçın ve İsakçı ve Tulcı ve Babadağı ve Pazarcık ve Varna ve Prevadi ve sâir müstemil olduğu şehirler ve kasabât ve kurâları reddeder ve dahi Emine Burnu'ndan Kazgan kasabasına kadar mümted olan balkanı ve balkanlardan bahre varınca cemî' arâziyi maa İslimye ve Yanbolu ve Aydos ve Karinabad ve Misivri ve Ahyolu ve Ahyolu Bergosu ve Süzebolu ve Kırkkilise ve mahrûse-i Edirne ve Lülebergosu ve'l-hâsıl Rumili'de kâin olup Rusya askeri tarafından istilâ-dide olan cemî' bilâd ve kasabât ve kurâ ve sâir kâffe-i mahâlli reddeder.

Üçüncü Mâdde: Prut Nehri ke'l-evvel Boğdan toprağına muttasıl olduğu mahalden Tuna Nehri'ne kavuşduğu mahalle kadar beyne'd-devleteyn hudûd ola ve bu mahalden hatt-ı hudûd Tuna Nehri cereyânıyla Hızırilyas Boğazı'na kadar varıp şöyle ki; nehr-i mezkûrun müteaddid kollarından teşkil olunan cemî' adalar Rusya Devleti'nin tasarrufunda kalıp nehr-i mezkûrun sağ cânibi sâhili kemâ fi'l-evvel taraf-ı Devlet-i Aliyye'de kala. Ancak kavîl ü karâr olunmuşdur ki; işbu sağ cânib sâhili zikrolunan Hızırilyas kolunun Sünne kolundan ayrıldığı yerden bed' ile nehr-i mezkûrun iki saat mesâfesine kadar gayr-i meskûn kalıp bir güne 'imârın peydâsı câiz olmaya ve kezâlik Rusya Devleti tasarrufunda kalacak adalara dahi yapılacak karantinalardan başka ebniye ve istihkâmata dâir nesneler ihdâsı câiz olmaya ve devleteyn tüccâr sefineleri Tuna Nehri'nin kâmilan cereyânında geşt ü güzâr edebilip ve ehl-i İslâm bayrağıyla olan sefineler Kili ve Sünne boğazlarından serbestiyyet üzre duhûl ve mürûr ede. Hızırilyas Boğazı ise devleteyn-i müteâhideteyn ceng ve tüccâr sefinelerine müsterek olup lâkin Rusya ceng sefineleri Tuna Nehri'nden yukarı çıkar iken nehr-i mezkûrun Prut Nehri'ne munsab olduğu mahalden ileri geçmeye.

Dördüncü Mâdde: Gürcistân ve İmre⁴ ve Megril ve Güril ve Kafkas semtinde kâin sâir eyâlât-ı kesîre sinin-i vefireden berü ile'l-ebed Rusya Devleti memâlikine

¹ Ivan Ivanovich Graf Dibisch-Zabalkansky (d. 1785 - ö. 1831).

² Aleksey Fyodorovich Orlov (d. 1787 - ö. 1862).

³ Fyodor Petrovich Palen (d. 1780 - ö. 1863).

⁴ İmirhav, Meydancık (Artvin - Türkiye).

munzam olup ve devlet-i müşârun-ileyhâ bundan başka İran Devleti'yle beynerinde bin sekiz yüz yigirmi sekiz sene-i İseviyyesi Şubat'ının onuncu günü târihiyle mün'akıd olan Türkmençay Muâhede-i üze Revan ve Nahçıvan hânlıklarına mâlik olmuş olduğundan devleteyn-i fahimeteyn-i müteâhideteyn memleketleri beyinde hatt-ı mezkûr imtidâdında münâzaât-ı müstakbeleyi def' edebilecek hudûd-ı sahiha ve muayyene vaz' ve ta'yîninin lüzûmunu vâcibeden addetmişlerdir ve kezâlik ol tarafda hem-civâr olan kabâilin şimdiye kadar tasaddi etdikleri ve bi'd-defaât devleteyn beyinde câri olan alâyık-ı musâfât ve hüsn-i civârının teşvîşine bâis olmuş çapul ve yağmâ ve gâret misillü teaddilerine mâni'-i kavî olacak esbâb ve vesâil-i lâzîmenin istihsâline sarf-ı dikkat etmişlerdir. Binâ-berin kavî ü karâr olundu ki; ba'd-ezîn Anadolu semtinde Rusya Devleti memâlik-i mahrûse beyinde hudûd Güril [s. 227] memleketinin Karadeniz'den şimdiki hudûduyla giderek İmre hudûduna çıkıp ondan en doğru tarîk ile Ahışa ve Kars eyâletlerinin Gürcistân hudûdlarına muttasıl oldukları mahalle kadar mümted olan hat ola ve bu vechile Ahışa ve Ahilkelek kal'aları şimalde ve hatt-ı hudûd-ı mezkûrun dâhilinde iki saatden ekal olmamak üze mesâfede kala ve işbu hatt-ı hudûdun cenûb ve garb taraflarında Kars ve Trabzon semtlerinde kâin olan arâzî ile Ahışa eyâletinin en büyük kıtası ile'l-ebed Devlet-i Aliyye'nin tasarrufunda ola ve hatt-ı hudûd-ı mezkûrun taraf-ı şimalî ve şarkisinde Gürcistân ve İmre ve Güril semtlerinde kâin arâzî ve Kuban Nehri'nin ağzından San Nikola Limanı'na kadar Liman-ı mezkûr dâhilinde olmak üze cemî' Karadeniz sâhili ile'l-ebed Rusya Devleti tasarrufunda ola. Binâen-aleyh Rusya Devleti Ahışa eyâletinin mâ-bâkisini ve Kars şehri ve eyâletini ve Bayezid şehri ve eyâletini ve'l-hâsıl Erzurum şehri ve eyâletini ve Rusya askeri tarafından istilâ-dide olup hudûd-ı meşrûhadan hâricde kalan bi'l-cümle mahalleri taraf-ı Devlet-i Aliyye'ye red ve teslim eder.

Beşinci Mâdde: Eflak ve Boğdan memleketleri kendü-lere itâ olunan şurût üze taraf-ı Devlet-i Aliyye'ye teba-iyyeti kabûl etdiklerinden ve Rusya Devleti dahi onların refâh-ı hâllerine mütekeffil olduğundan gerek şurûtları ve gerek beyne'd-devleteyn mün'akıd olan muâhede ve gerek tevârih-i muhtelifede sudûr eden hutût-ı şerife mücebine kendülere itâ olunan imtiyâzât ve muâfiyâta kemâ-kân nâil olacakları derkârdır. Binâ-berin âyinlerini serbestiyyet üze icrâ etmeğe ve emniyyet-i kâmile ve milletce idâre-i müstakille ve serbestiyyet-i kâmile üze icrâ-yı ticârete nâil olalar ve uhûd-i sâbıkaya munzam olup Memleketeyn-i mezkûreteynin hükûklarına nâiliyyetlerini te'kid için lâzım addolunan şurût işbu muâhedeye mülhak olan Sened-i

Münferidde munderic olup Sened-i Münferid-i mezkûr işbu ahidnâmenin eczâsından add ü itibâr oluna.

Altıncı Mâdde: Akkirman Muâhede-i'nin in'ikâdından berü vukûa gelen ahvâl cihetiyle muâhede-i mezkûrenin Beşinci maddesine mülhak olup Sırpluya dâir olan Sened-i Münferidde munderic şurûtun derhâl icrâsına taraf-ı Devlet-i Aliyye'den teşebbüs olunamadığından şurût-ı mezkûrenin bilâ-te'hîr ve kemâl-i itinâ ve dikkat ile icrâsını ve Sırp memleketinden münfek olmuş olan altı aded nâhiyenin derhâl reddine mübâdereti resmen ve alenen taahhüd eder ki bu vechile işbu sâdik ve mutî' milletin ilâ-mâşâa'llâhü Teâlâ istirahat ve refâhiyyetinin istihsâli te'mîn oluna ve şurût-ı mezkûrenin icrâsı zımnında bâlâsı hatt-ı hümayûn-ı şâhâne ile muvaşşah ısdâr buyurulacak emr-i âli işbu sulhnâmenin imzâsı târihinden itibâren bir mâh mürûrunda Rusya Devleti tarafına resmen inhâ ve itâ oluna.

Yedinci Mâdde: Rusya tebaası devleteyn-i fahimeteyn-i muâhideteyn beyinde mün'akıd olan uhûd-i sâbık mücebine gerek berren ve gerek bahren cemî' memâlik-i mahrûsede icrâ-yı ticâret husûsunda nâil oldukları serbestiyyet-i tâmm ve kâmileye kemâ-kân nâil ola ve işbu serbestiyyet-i ticârete bir vechile hâlel gelmeye ve bir güne suûbet veyâhûd inhisâr ile ve gerek idâre-i dâhiliyye ve sâir nizâmât ve kavânin-i örfiyye iktizâsıyla bir hâlde ve bir güne bahâne ile tas'ib olunmaya ve Rusya tebaa ve sefâyin ve emvâl ve emtiası her dürlü dahl ve taarruzdan masûn olarak tebaa-i mersûme münhasıran Rusya Elçisi ve konsoloslarının taht-ı hükûm ve zabtında ola ve Rusya sefâyini dahi me'mûrin-i Devlet-i Aliyye taraflarından ne rû-yi der-yâda ve ne Devlet-i Aliyye'ye tâbî limanlar ve sâir mersâ-larda yoklana ve Rusya tebaasından birisine âid bi'l-cümle emtia veyâhûd zehâyirin ber-müceb-i ta'rife resm-i gümrüğü edâ olunduktan sonra serbest fûrûhtu ve sâhibinin veyâhûd müdi' ve emânetkârların karada kâin mahzenlerine vaz'ı veyâhûd her kangı milletin olur ise olsun âhar bir sefineye nakli câiz olup ol hâlde Rusya tebaasından olan şahıs zâbitân-ı memlekete ihbâr ve ruhsat istid'âsına muhtâc olmaya ve mahsûsan kavî ü karâr olunur ki; Rusya memâlikinden gelen hinta hamûleleri hakkında dahi imtiyâzât-ı mezkûre câri olarak onların serbestiyyet üze nakl ve imrârı husûsu hiçbir vakitte ve bir güne bahâne ile tas'ib ve memnûiyyetden berî ola ve bundan başka Devlet-i Aliyye ale'l-husûs Karadeniz ticâreti ve geşt ü güzârı hiçbir dürlü mevânîa dâir olmamasına kemâliyle sarf-ı dikkat etmeği taahhüd eder. Binâen-aleyh Karadeniz ve Akdeniz boğazlarının mürûru gerek Karadeniz'den gelip Akdeniz'e gitmek ve gerek Akdeniz'den gelip Karadeniz'e varmak isteyen

mahmûl veyâhûd tehi olarak tüccâr bayrağıyla olan Rusya tüccâr sefinelerine meftûh ve kâmilten serbest olduğunu beyân ve kabûl eder ve sefâyin-i mezkûre mâdâm ki tüccâr sefâyini ola, mikdâr-ı hamûle ve hey'etine bakılmayarak ber-vech-i bâlâ tanzîm olunduğu üzere bir güne taarruz ve mevânîa dâir olmayalar ve iktizâ eden izn-i sefine emirlerinin i'tâsı husûsunda her güne te'hirin def'iyçün lâzım gelen esbâbın istihsâli husûsı devleteyn beyinde tanzîm oluna ve usûl-i mezkûr mücebince Akdeniz ve Karadeniz boğazlarının mürûru Devlet-i Aliyye ile musâlih olan bi'l-cümle düvel-i sâire tüccâr sefinelerinden gerek¹ Karadeniz'de kâin Rusya iskelelerine azîmet eden ve gerek ol tarafdân avdet eyleyen mahmûl veyâhûd tehi sefinelere Rusya bayrağıyla olan sefineler haklarında mün'akıd olan şurût ile meftûh ve serbest olduğu i'lân olunur. Ve'l-hâsıl Devlet-i Aliyye Rusya Devleti'nin işbu Karadeniz'de ticâret ve geşt ü güzârın serbestiyyet-i kâmilisine dâir kendüsine mûcib-i emniyyet olacak hâlâtın te'yid olu[n]masına salâhiyyetini i'tirâf edip kendü tarafından hiçbir vakitte ve bir dürlü bahâne ile bir güne mevânî' zuhûra gelmeyeceğini resmen i'lân eyler ve ale'l-husûs va'd eyler ki; ba'd-ezîn gerek mahmûl ve gerek tehi olarak Rusya tüccâr sefineleri veyâhûd Devlet-i Aliyye ile muhârib olmayan devletlerin Karadeniz'den Akdeniz'e veyâhûd Akdeniz'den Karadeniz'de kâin Rusya iskelelerine azîmet etmek üzere Karadeniz ve Akdeniz boğazlarından mürûr eden sefineleri hiçbir vakitte tevkîf olunmaya ve *-maâza'llâhi Teâlâ-* işbu mâddede mûnderic şurûtun birine nakz olunarak Rusya Elçisinin bu bâbda istid'âsına kâmilten ve müsta'celen tarzıye olunmadığı takdirde o misillü nakzı hareket-i hasmâne addetmeğe ve Devlet-i Aliyye [s. 228] hakkında derhâl mukâbele bi'l-misl muâmelesini eylemeğe Rusya Devleti'nin salâhiyyetini Devlet-i Aliyye şimdiden i'tirâf eder.

Sekizinci Mâdde: Mukaddemâ Akkirman Muâhede-si'nin Altıncı mâddesinde tarafeyn tebaa ve tüccârının bin sekiz yüz altı sene-i İseviyyesinde zuhûr eden muhârebeden berü ezmine-i muhtelifede vâkı' olan zarar ve ziyân-dan dolayı matlûbâtlarının tanzîm ve edâsına dâir meşrût olan tanzîmât icrâ olunamayıp ve Rusya ticâreti muâhede-i mezkûrenin in'ikâdından sonra Halic-i Kostantiniyye'nin geşt ü güzârına dâir teşebbüs olunan esbâb ve vesâil cihe-tiyle tekrâr zarar ve ziyân-ı azîme dâir olmuş olduğundan şu vechile kavîl ü karâr olundu ki; Devlet-i Aliyye zarar ve ziyân-ı mezkûr tanzîmiyçün Rusya Devleti tarafına ba'd-ezîn ta'yîn olunacak taksitler ile on sekiz mâh zarfında

bir milyon beş yüz bin Macar altunu i'tâ eyleye. Şöyle ki; mebâlig-i mezkûrenin i'tâsıyla devleteyn-i muâhideteynin ahvâl-i mezkûreden dolayı her güne matlûbât ve iddiâ-yı mütekâbilelerine hitâm verile.

Dokuzuncu Mâdde: İşbu sulhnâme ile teyemmünen hitâm-pezir olan muhârebenin imtidâdı Rusya Devleti'ne masârif-i cesîmeyi müeddî olduğundan Devlet-i Aliyye masârif-i mezkûrenin lâıyıkı üzere tazmînini arz ve tebliğ etmeği bi'l-hak lâzımeden addedip binâen-aleyh Dördüncü mâddede meşrût olduğu üzere Anadolu arâzisinden tazmîn-i mezkûra mahsûben Rusya Devleti ahzine râzî olduğu bir kıt'a-i cüz'iyyenin terk ve ferâğından başka Devlet-i Aliyye mikdârı ittihâd-ı tarafeyn ile tanzîm olunacak bir meblağın edâsını dahi taahhüd eder.

Onuncu Mâdde: Devlet-i Aliyye bin sekiz yüz yigirmi yedi sene-i İseviyyesi Temmuz'unun altıncı günü Londra'da Rusya ve İngiltere ve Fransa devletleri beynlerinde akdolan muâhede-ye muvâfakat-ı kâmilisini i'lân edip bin sekiz yüz yigirmi dokuz sene-i İseviyyesi Mart'ının yigirmi ikisi târihiyle müverrah düvel-i mezkûre beyinde bi'l-ittihâd muâhede-i mezkûrenin esâsı üzerine ve kat'iyyen icrâsına dâir tanzîmâtın tafsilini hâvî senede dahi muvâfakat eder ve işbu sulhnâmenin tasdiknâmeleri mübâdelesini müteâkiben Rusya ve İngiltere ve Fransa devletleri murahasalarıyla bi'l-maiyye şurût ve tanzîmât-ı mezkûrenin icrâsını tesviye içün Devlet-i Aliyye tarafından murahasalar ta'yîn oluna.

On Birinci Mâdde: İşbu sulhnâmenin imzâsı ve tasdiknâmeleri mübâdelesini müteâkiben hâvî olduğu şurûtun ve bâ-husûs gerek Rumili ve gerek Anadolu'da devleteyn memâlikini fasledecek hudûda dâir olan Üçüncü ve Dördüncü mâddelerin ve Eflak ve Boğdan memleketlerine ve Sırp'luya dâir olan Beşinci ve Altıncı mâddelerin sür'at ve kemâl-i dikkatle icrâsıyçün iktizâ eden esbâba Devlet-i Aliyye tarafından teşebbüs oluna ve mevâdd-ı muhtelif-i mezkûre icrâ olunmuş addolunabilecekleri ândan işbu sulhnâmenin eczâsından addolunan Sened-i mahsûs mücebince vaz' olunan esâsa tatbikan memâlik-i mahrûsenin tahliyesine mübâşeret olunacaktır ve Rusyalı tarafından istilâ-dide olan memâlik kâmilten tahliye olununcaya değin memâlik-i mezkûrede el-hâletü hâzihî Rusya Devleti'nin nüfûzuyla vaz' olunmuş olan sûret-i nizâm ve idâre vikâye oluna ve Devlet-i Aliyye tarafından bu bâbda bir vechile müdâhale olunmaya.

¹ Sayfadaki hasardan dolayı metinde eksik kalan ve altları noktalan kelimelerin karşılaştırmaları için bk. BOA, A.DVNS.NMH.d, 10, kayıt no: 501.

On İkinci Mâdde: İşbu sulhnâmenin temessükleri imzâ ve mübâdele olunduktan sonra müteâkiben gerek berren ve gerek bahren tarafeyn asâkiri rüesâsına terk-i husûmet olunmak üzere evâmîr ve tenbîhât ısdâr oluna ve sulhnâme-i mezkûr temessüklerinin imzâsından sonra vukûa gelebilecek harekât-ı hasmâne keen-lem-yekûn addolunup sulhnâme-i merkûmenin hâvî olduğu mevâdda bir güne tegayyûr irâs etmeye ve kezâlık o aralıkda devleteyn-i fahîmeteyn-i muâhideteynden birinin askeri tarafından zabt olunmuş olan mahaller bilâ-te'hîr istirdâd oluna.

On Üçüncü Mâdde: Devleteyn-i fahîmeteyn-i muâhideteyn beynlerinde muhâdenet-i hâlisâ muâmelâtını ifâ ve îade ederek tebaalarından kangı sınıf ve tâifeden olur ise olsun el-hâletü hâzihî teyümmünen hitâm-pezir olan muhârebe esnâsında gerek a'mâl-i harbiyyede bulunmuş ve gerek etvâr ve hareketleriyle veyâhûd re'y ve efkârlarını beyân birle tarafeyn-i muâhideynin birine taalluklarını izhâr etmiş olanlar umûmen ve kâmilen ve nesyen mensiyyen afv olunalar. Binâ-berin bunlardan hiçbirî harekât-ı sâbıkasından dolayı cânen ve mâlen rencide ve taharrî olunmaya ve bunlardan her birinin mukaddemâ mâlik oldukları emlakları ibkâ olup şer'-i şerîf ve kavâninin zir-i himâyesinde emn ü râhatla mutasarrıf olalar veyâhûd evlâd ü ıyâli ve eşyâ-yı menkûlesiyle istediği mahalle bilâ mâni' ve taarruz nakletmek için on sekiz mâh zarfında emlakını fûrûht edebile ve bundan başka taraf-ı Devlet-i Aliyye'ye istirdâd olunan veyâhûd Rusya Devleti tarafına terk ve ferâgat olunan memleketlerde kâin tarafeyn tebaalarına gerek kable's-sefer ve gerek muhârebeden berü iktisâb eyledikleri emlaklerine tensib ederler ise bir râbîta verip nukûd ve eşyâ-yı menkûleleriyle devleteyn-i muâhideteynden birinin memâlikinden diğerinin memâlikine nakletmeleriyçün yine on sekiz mâh müddet ta'yîn kılınâ.

On Dördüncü Mâdde: Her kangı millet ve nev' ve tâifeden olur ise devleteynde olan harb esîrleri işbu sulhnâme tasdiknâmeleri mübâdelesî akîbinde bilâ bedel ve semen

istirdâd olunup lâkin memâlik-i mahrûsede Hristiyan tâifesinden hüsn-i rızâlarıyla İslâmî kabûl edenler ve kezâlık Rusya memâlikinde ehl-i İslâmdan rızâlarıyla Hristiyan mezhebine gidenler müstesnâ olalar ve işbu sulhnâmenin imzâsından sonra Rusya tebaasından bir takrib ile esre giriftâr olup Devlet-i Aliyye memâlikinde mevcûd olanlar haklarında yine vech-i meşrûh üzere muâmele oluna. Rusya Devleti dahi kendü tarafından Devlet-i Aliyye tebaası hakkında ol vechile muâmele etmekliğe taahhüd eder ve üserânın teayyüşleriyçün devleteyn-i fahîmeteyn-i muâhideteyn taraflarından sarf olunan mebâliğin te'diyesi taleb olunmaya ve devleteyn-i mezkûreteynden her biri üserâ-yı mezkûrenin hudûda kadar azimetleriyçün lâzım gelen her ne ise tarafeynden itâ ve tarafeyn me'mûrları vâsıtalarıyla hudûdda mübâdele olunalar.

On Beşinci Mâdde: Devlet-i Aliyye ile Rusya Devleti beyninde [s. 229] tevârih-i muhtelifede akdolunan ahidnâmeler ve sâir uhûd ve mevâsik işbu sulhnâme ile tağyîr olunan mevâd istisnâ olunarak tamâmen kuvvet-i kâmilelerinden tasdik olunur ve tarafeyn-i muâhideteyn onların bilâ-tağyîr ve kemâl-i dikkat ile vikâyesini taahhüd ederler.

On Altıncı Mâdde: İşbu sulhnâme devleteyn-i fahîmeteyn-i muâhideteyn taraflarından tasdik olup tasdiknâmeleri tarafeyn murahhasları beyninde altı hafta zarfında ve mümkün ise dahi evvelce mübâdele oluna.

Hâtime: İşbu mevâdd-ı musâlaha beynimizde söyleşilerek bu vechile karârgîr olmuş olmakdan nâşi bi-mennihi Teâlâ tasdiknâmelerinin dahi celbiyle yine beynimizde mübâdele olunmak üzere yedimizde olan ruhsatnâmemiz mücebince işbu temessük tahrîr ve imlâ ve mühür ve imzâmızla temhîr ve imzâ kılınarak bi'l-mübâdele devlet-i müşârun-ileyhâ murahhasları dostlarımıza itâ olundu.

Tahrîran fi'l-yevmi'l-hâmis-aşer min-şehri Rebî'l-evvel sene hamse ve erbâin ve mieteyn ve elf. [15 Ra. 1245]

OSMANLI VE RUSYA DEVLETLERİ ARASINDA
YAPILAN SULH ANTLAŞMASI GEREĞİNCE EFLAK
VE BOĞDAN MEMLEKETLERİ HAKKINDA TANZİM
OLUNAN MÜNFERİT SENET

РАСПИСКА О РАЗДЕЛЬНЫХ ОБЯЗАТЕЛЬСТВАХ,
СОСТАВЛЕННАЯ ОТНОСИТЕЛЬНО ВАЛАХИИ
И МОЛДАВИИ, В СООТВЕТСТВИИ С МИРНЫМ
ДОГОВОРом, ЗАКЛЮЧЕННЫМ МЕЖДУ
ОСМАНСКИМ ГОСУДАРСТВОМ И РОССИЙСКИМ
ГОСУДАРСТВАМИ

201

Osmanlı ve Rusya devletleri arasında yapılan Edirne Antlaşması gereğince iki devlet murahaslarının, Eflak ve Boğdan memleketleri hakkında daha önce Akkırman Muahedesi'ne bağlı olarak düzenlenen münferit senette yazılı olan maddelerle ilgili olarak yaptıkları görüşmeler neticesinde vardıkları mutabakat çerçevesinde; voyvodaların kayd-ı hayat şartıyla seçilmesi ve bu memleketlerin bütün işlerinin voyvodalar ve divanları tarafından idare edilmesi, Osmanlı Devleti'nin bu iki memlekete komşu olan idarecilerinin bunların imtiyazlarına müdahalede bulunmaması, maddede yazılı yerlerin Eflak ve Boğdan arazisi sayılması, bu memleketlerde Müslümanların sakin olamaması, Eflak'a bırakılan Tuna Nehri'nin sol tarafındaki yerlerde bulunan Müslümanların emlak ve arazilerini yerli ahaliye satmaları, iş işlerinde bağımsız olan bu memleketlerde karantina, karakol vs. kurulabilmesi, asayiş vs. ile ilgili alınacak tedbirlerin yürütülebilmesi için silahlı kimseler istihdam edilebilmesi, ahalinin Osmanlı Devleti'ne karşı zahire, koyun ve kereste yükümlülüğünde olmaması, bunlardan dolayı Osmanlı Devleti hazinesinin uğrayacağı zarara karşılık taraflarca belirlenecek bir meblağın Osmanlı Devleti'ne ödenmesi, ahalinin serbest ticaret ve kendi memleketlerinin pasaportlarıyla cizyedarların müdahalesine uğramadan Osmanlı ülkesinde dolaşım hakkına sahip olması, Rusya'nın buraları tahliye ettiği tarihten itibaren bu memleketlerden iki sene boyunca vergi alınmaması, Osmanlı Devleti'nin buraların idaresine dair Rusya idaresi döneminde uygulamaya konulan nizamları tasdik etmesi, ancak bunların Osmanlı Devleti'nin hükümlanlık hakkına zarar vermemesi hususlarında tanzim ve mübadele olunan münferit senet.

В соответствии с Адрианопольским мирным договором, заключенным между Османским и Российским государствами, представители двух государств провели встречи относительно статей, прописанных в отдельном обязательстве, составленном ранее в дополнение к Аккерманской конвенции относительно территорий Валахии и Молдавии, договорились и составили отдельное обязательство о нижеследующем: воеводы избираются до конца жизни; все внутренние дела указанных территорий находятся в ведении воевод и их советов; административно-должностные лица османских территорий, граничащих с этими двумя областями, не должны вмешиваться в льготы, представленные этим территориям; территории, прописанные в статье, считаются территорией Валахии и Молдавии; мусульмане не имеют права проживать на этих территориях; мусульмане, проживающие на левой стороне Дуная, переданного Валахии, должны продать свою недвижимость и земли местному населению; возможность объявления карантина, сооружения полицейской заставы и т.д. в этих территориях, независимых во внутренних делах; обеспечение возможности трудоустройства вооруженных лиц для выполнения мер, направленных на обеспечение общественного порядка и пр.; местное население освобождается от обязанности поставлять в Османское государство продовольствие, овец и древесину; взамен освобождения от этой обязанности, для покрытия ущерба, который понесет Османское государство, Османской империи будет выплачена сумма, которая будет определена двумя сторонами; населению предоставляется право ведения свободной торговли и право передвижения по Османской империи со своими внутренними паспортами свободно от воли собирателей джизья; эти территории освобождаются от налогов на два года с даты освобождения этих территорий Россией; Османская империя ратифицирует порядки, которые были установлены в период, когда эти территории находились во власти России до перехода во власть Османской империи, однако эти порядки не должны вредить суверенитету Османской империи.

14 Eylül / сентября 1829

Memleketeyn'in nizâmâtına dâir olan sened-i münferiddir.

Bâis-i vesîka-i safvet-i emîka oldur ki:

Devlet-i Aliyye-i ebediyyetü'd-devâm ve saltanat-ı seniyye-i sermediyyü'l-kıyâm ile Rusya Devleti beyninde bundan akdem mün'akıd olan Akkirman Muâhedesi'nin Sened-i Münferidinde Eflak ve Boğdan voyvodalarının sûret-i intihâblarına dâir meşrût olan her bir husûsu tasdik ederek Memleketeyn-i mezkûreteynin idâre-i dâhiliyyelerini ziyâde devâmlı ve menâfî-i sahîhalarına ziyâde muvâfık esâs üzre vaz' etmek ihtiyâcını i'tirâf etmişlerdir. Binâen alâ-zâlik şu vechile kavl ü karâr ve kat'iyen tanzim olunur ki:

Mersûm voyvodaların zamân-ı hükûmetleri mukaddemki gibi yedi seneye münhasır olmayıp ba'd-ezîn kayd-ı hayâtla ola. Lâkin zikrolunan Sened-i Münferidde musarrah olduğu üzre bi'l-ihtiyâr Voyvodalıkdan isti'fâ veyâhûd kabâhatleri zuhûruyla azilleri keyfiyyâtı müstesnâ ola ve voyvodalar memleketlerinin bi'l-cümle mesâlih-i dâhiliyyelerini divânlarına mürâcaatla serbestiyyet üzre tanzim edip lâkin Memleketeyn-i mezkûreteynin muâhedât veyâhûd hutût-ı şerife ile müeyyed istihkâklarına hâlel getirmeyeler ve işbu hukûka mugâyir bir gûne emir ısdârıyla idâre-i dâhiliyyeleri teşviş olunmaya ve Devlet-i Aliyye Eflak ve Boğdan memleketlerine i'tâ olunan imtiyâzâtın hem-civâr olan muhâfızın taraflarından hiçbir vechile nakz olunmaması ve Memleketeyn-i mezkûreteynin umûr ve husûslarına zikrolunan muhâfızın taraflarından bir vechile müdâhale tecvîz kılınmaması ve Tuna'nın sağ cânibi sâhili sekenesi taraflarından Eflak veyâhûd Boğdan toprağına tasaddi etdirilmemesine bi'l-ihtimâm dikkat ve basîret etmekliği va'd ve taahhüd eder ve Tuna'nın sâhil-i yesârisi kurbünde kâin bi'l-cümle adalar Eflak ve Boğdan toprağının eczâ-yı mütemmimesi addoluna ve nehr-i mezkûrun vasatı memâlik-i mahrûseye duhûl ettiği mahalden Prut Nehri'ne munsab olduğu mahalle kadar Memleketeyn-i mezkûreteyn beyninde hudûd ola ve Devlet-i Aliyye Eflak ve Boğdan arâzisini teaddi ve tarruzdan ziyâde te'mîn için Tuna'nın sâhil-i yesârisinde bir gûne müstahkem mahal alıkomamak ve ehl-i İslâmın olan tebaasının sâhil-i mezkûrda bir gûne mesken ve 'imârını tecvîz eylememek üzre taahhüd eder. Binâ-berîn kat'iyen kavl ü karâr olundu ki; sâhil-i mezkûrun cemî'isinde Eflak ve Krayova memleketlerinde ve kezâlik Boğdan memleketinde ehl-i İslâmın birisi hiçbir vakitte temekkün etmeyip yalnız Dersaadet lâzimesiyyün kendülüğinden hubûbât veyâhûd sâir eşyanın iştirâsı zımnında yedlerinde emr-i âli olarak gelen tüccârın Memleketeyn-i mezkûreteyne duhûlü câiz ola ve Tuna Nehri'nin sâhil-i yesârisinde kâin bilâd-ı İslâmiyye ve onlara âid arâzi ba'd-ezîn Eflak memleketine

munzam olmak üzre memleket-i mezkûreye reddoluna ve sâhil-i mezkûrda mukaddemâ mevcûd olan istihkâmât hiçbir vakitte tecdid ve ibkâ olunmaya ve ehl-i İslâm tâifesi âhâd-ı nâsdan mağsûb olmayarak gerek bilâd-ı mezkûrede ve gerek Tuna'nın sâhil-i yesârisinde kâin sâir mahallerde olan emlâk ve arâzilerini on sekiz mâh zarfında yerlülere fûrûht eyleyeler ve Memleketeyn-i mezkûreteyn idâre-i dâhiliyye-i müstakillenin kâffe-i imtiyâzâtına nâil olduğundan Tuna boyunda ve memleketinde iktizâ eden sâir mahallere karantinalar ve memleketi hastalıktan muhâfaza için kordona ta'bîr olunur karagolları istedikleri gibi vaz' ve ta'yîn edebilecekler ve memlekete vürûd eden gerek ehl-i İslâm ve gerek Hristiyan tâifesi memleketin hastalıktan muhâfazası zımnında vaz' olunan nizâmın kemâliyle icrâsından ictinâb edemeyeler ve zikrolunan karantinalarda hidmet ve hudûdun emniyyetine dikkat etmek ve şehirler ve karyelerde hüsn-i nizâmın muhâfazası ve kavânîn ve nizâmâtın icrâsıyçün Memleketeyn-i mezkûreteynden her biri hidemât-ı muhtelif-i mezkûre zımnında elzem olan mikdâr müsella neferât istihdâm edebilecek ve neferât-ı mezkûrenin mikdâr ve maâşları voyvodalar taraflarından divânlarına bi'l-ittifâk emsâl-i kadimesi esâsı üzre tanzim oluna ve Devlet-i Aliyye Memleketeyn-i mezkûreteynin nâil olabileceği her dürlü refâh-ı hâlin istihsâlini hâlisâne ârzû eylediğinden ve Dersaadet lâzimesiyyün ve Tuna kal'aları zahîre tedârüki ve Tersâne-i Âmire lâzimesiyyün iktizâ eden tertibât-ı muhtelifinin talebinde zuhûra gelen tecâvüzât ve taarruzâta vâkîf olduğundan bu bâbda olan salâhiyyetini Memleketeyn-i mezkûreteyne **[s. 230]** tamâmen ve kâmilan terk eder. Binâ-berîn Eflak ve Boğdan memleketleri mukaddemâ ve regeldikleri hubûbât ve sâir zehâyir ve ağnâm ve kerâstenin i'tâsından ile'l-ebed vâreste olacaklardır ve kezâlik Memleketeyn-i mezkûreteynden hiçbir hâlde kılâ'da istihdâm için amele ve her ne gûne olur ise olsun sâir angarya taleb olunmaya. Lâkin Devlet-i Aliyye'nin ol vechile hukûkunu külliyyen terkinden dolayı Hazîne-i Âmire'ye terettüb edilecek zarar ve ziyâna mükâfât için Memleketeyn-i mezkûreteynin bin sekiz yüz iki sene-i İseviyyesi târihinde sudûr eden hutût-ı şerife mücebince taraf-ı Devlet-i Aliyye'ye cizye ve idiyye ve rikâbiyye nâmıyla edâ eyledikleri vergi-yi seneviden başka olmak üzre Eflak ve Boğdan memleketleri tanzim olarak her biri beher sene taraf-ı Devlet-i Aliyye'ye bir mikdâr meblağ edâ eyleyip meblağ-ı mezkûrun mikdârı ba'dehû ittifâk-ı tarafeyn ile tanzim oluna ve bundan başka voyvodaların vefât ve isti'fâ veyâhûd kânûn üzre azilleri cihetleriyle yeni voyvoda nasb olundukda ol vechile voyvodası teceddüd eden memleket vergi-yi senevisine

muâdil mikdâr meblağ edâ ede ve mebâliğ-i mezkûreden başka hiçbir vakitte ve bir güne bahâne ile ne memleketden ve ne voyvodalardan âhar vergi ve teklif ve hediye talep oluna ve ber-vech-i bâlâ tertibâtın ilgâsı mülâbesesiyle Memleketeyn ahâlileri Akkirman Muâhede'si'nin Sened-i Münferidinde meşrût olduğu üzere hıref ve sanâyi'leriyle arâzilerinin cemî' mahsûlâtından dolayı icrâ-yı ticârete serbestiyyet-i kâmile ile nâil olup her dürlü inhisârdan sâlim olalar. Meğer ki voyvodalar divânlarıyla bi'l-ittifâk memleketin zahîresi tedârükini te'mîn için elzem olan inhisârlara teşebbüsü münâsib görel ve ahâlî-i mersûme Tuna Nehri üzerinde kendü kayıklarıyla ve yedlerinde memleketleri taraflarından pasaportları olarak serbestiyyet üzere geşt ü güzâr ve ticâret için sâir memâlik-i mahrûseden bilâd ve limanlara gidebilip cizyedârlar taraflarından rencide olunmayıp ve sâir teaddiden dahi masûn olalar ve dahi Devlet-i Aliyye Eflak ve Boğdan memleketlerinin ducâr oldukları mesâibi mütâlâa birle mürüvvat ve şefakat-i mahsûsa iktizâsınca Memleketeyn-i mezkûre'teynin ahâlisini Memleketeyn'in Rusya askeri taraflarından kâmilan tahliye olduğu günden itibaren Hazine-i Âmire'ye edâ olunan senevi vergilerden iki sene muâf eylemeğe râzî olur. Ve'l-hâsıl

Devlet-i Aliyye Memleketeyn-i mezkûre'teynin refâh-ı hâl-i müstakbelesini her vechile te'mîn etmek ârzûsuyla alenen taahhüd eder ki; Memleketeyn'in Rusya askerleri taraflarından istilâları müddetinde memleketin en mu'teber ahâlîsinden ibâret meclislerde beyân olunan ârzû ve merâmları mücebince idâre-i memlekete dâir vaz' olunup ba'd-ezîn Memleketeyn-i mezkûre'teynin idâre-i dâhiliyyesine esâs olacak olan nizâmâtı tasdik eyleye. Ancak nizâmât-ı mezkûre Devlet-i Aliyye'nin hakk-ı hükûmetine bir vechile halel irâs etmeyeceği derkârdır.

Hâtime: Devlet-i Aliyye-i ebediyyü'd-devâm cânib-i seniyyü'l-menâkıbindan bâ-ruhsatnâme-i hümayûn Murahhas ve me'mûr olduğumuz in'ikâd-ı musâlaha müteferriâtından olmak üzere mecâlis-i mükâlemâtta tanzim kılınan işbu sened-i münferid sulhnâmenin eczâsından addolunarak tahrir ve imlâ ve mühür ve imzâmızla temhîr ve mümzâ kılınarak tasdiknâmeleri sulhnâme tasdiknâmeleriyle berâber mübâdele olunmak üzere Rusya Devleti murahhasları dostlarımız yedlerine mübâdeleten itâ kılındı.

Tahriran fi'l-yevmi'l-hâmis-aşer min-şehri Rebî'l-evvel sene hamse ve erbaîn ve mieteyn ve elf. [15 Ra. 1245]

OSMANLI VE RUSYA DEVLETLERİ ARASINDA
YAPILAN SULH ANTLAŞMASI KAPSAMINDA
TİCARET VE SAVAŞ TAZMİNATI VE MEMLEKETLERİN
TAHLİYESİ KONULARINDA TANZİM OLUNAN
MÜNFERİT SENET

РАСПИСКА О РАЗДЕЛЬНЫХ ОБЯЗАТЕЛЬСТВАХ,
СОСТАВЛЕННОЕ ОТНОСИТЕЛЬНО
КОМПЕНСАЦИИ ТОРГОВЫХ ПОТЕРЬ И
РЕПАРАЦИЯХ И ОСВОБОЖДЕНИИ ТЕРРИТОРИЙ В
РАМКАХ МИРНОГО ДОГОВОРА, ЗАКЛЮЧЕННОГО
МЕЖДУ ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИЕЙ И РОССИЕЙ

202

Osmanlı ve Rusya devletleri arasında yapılan Edirne Antlaşması kapsamında, ticaret ve savaş tazminatı ve memleketlerin tahliyesi konularında ileride ortaya çıkması muhtemel anlaşmazlıkları şimdiden önlemek maksadıyla iki devlet murahhasları tarafından; Osmanlı askerinin elinde bulunan Yergöğü Kalesi'nin on beş gün içinde tahliye ve Ruslara teslim edilmesi, Osmanlı Devleti'nin Rusya'ya tebaa ve tüccarlarının zararına karşılık olmak üzere 18 ay içerisinde ödeyeceği 1.500.000 Macar altını tutarındaki tazminatın 100.000'i peşin kalanı altışar aylık üç taksitte ödenmesi, aynı şekilde Osmanlı Devleti'nin Rusya'ya savaş masraflarına karşılık olmak üzere ödeyeceği tazminat miktarının 10.000.000 Macar altını olması, ödeme şeklinin Rusya İmparatorunun insafına bırakılması ve her iki tarafça kabule şayan eşya ile aynı ödeme de yapılabilmesi, Rusya Devleti'nin işgali altındaki yerlerin tahliyesinin ise söz konusu tazminatların ödenmesi, Yergöğü Kalesi'nin Ruslara teslimi ve Sırp- larla ilgili maddenin icrası konuları ile bağlantılı olarak belirlenen aşamalara göre gerçekleştirilmesi, bütün bu süreçler tamamlanana kadar Eflak, Boğdan ve Silistre'nin rehin olarak Rusya'nın elinde kalması hususlarında üzerinde mutabık kalınan dört maddeyi havi olarak tanzim ve mübadele olunan münferit senet. (Üzerine "daha sonra Petersburg Antlaşması ile bazı maddelerinin değiştirildiğine" dair şerh düşülmüştür.)

В рамках Адрианопольского мирного договора, заключенного между Османской империей и Россией, для предотвращения споров, которые могут возникнуть в вопросах компенсации торговых потерь и репараций и освобождении территорий, представители двух государств составили состоящую из четырех статей расписку о раздельных обязательствах о нижеследующем: освобождение и передача в течение 15 дней русским крепости Журжа, захваченной османскими войсками; для возмещения ущерба российским подданным и торговцам Османское государство выплатит в течение восемнадцати месяцев 1.500.000 венгерского золота, причем 100.000 золота будет выплачено сразу, а остальная часть будет выплачена тремя частями раз в шесть месяцев; кроме того, Османская империя выплатит России компенсацию за понесенные военные расходы в размере 10.000.000 венгерского золота, способ оплаты остается на усмотрение Российского императора; компенсация может выплачиваться в виде изделий, которые будут приняты обеими сторонами, в натуральной форме; освобождение территорий, захваченных Российским государством, будет производиться согласно установленным стадиям по мере передачи русским крепости Журжа и выполнении требований статьи, касающейся сербов; до окончания этих процессов Валахия, Молдавия и Силистра будут оставаться у России (имеется отметка о том, что «Некоторые статьи были изменены в соответствии с Петербургским договором».)

14 Eylül / сентября 1829

Tazmîn-i ticâret ve seferiyye ve tahliye-i memâlik zmmnda diğer sened-i münferiddir.

*Muahharan Petersburg Muâhdesiyle
ba'zı mâddeleri ta'dil olunmuşdur.*

Bâis-i vesîka-i safvet-i emîka oldur ki:

Saltanat-ı Seniyye-i ebed-kıyâm ile Rusya Devleti bey-
ninde bu defa teyemmünen in'ikâd-pezîr olan musâlaha
devleteyn-i fahimeteyn beyninde ile'l-ebed ber-karâr ve

pâyidâr olmak ve âtide vukûu muhtemel olabilecek münâ-
zaâtın şimdiden def u imhâsıyla ba'd-ezîn kil ü kâle mahal
kalmamak içün tazmîn-i ticâret ve seferiyye ve tahliye-i

memâlik zımnında Rusya Devleti murahhaslarıyla işbu sened-i münferid ile tensik ve tanzim olunan mevâddır ki, ber-vech-i âti zikrolunur:

Evvelki Mâdde: Sulhnâmenin Beşinci maddesine mülhak olup Eflak ve Boğdan memleketlerine dâir olan Sened-i Münferidin bir bendinde Tuna'nın sâhil-i yesârında kâin bilâd-ı İslâmiyye ve onlara âid arâzî ba'd-ezin Eflak memleketine munzam olmak üzere memleket-i mezkûreye red-dolunacağı ve sâhil-i mezkûrda mukaddemâ mevcûd olan istihkâmât hiçbir vakitte tecdid ve iade olunmayacağı şart olunmuştur. İşbu şart mücebince el-hâletü hâzihî asâkir-i İslâmiyye zabtında olan Yergöğü Kal'ası tahliye ve Rusya askerine teslim olunmak gerekdir ve Kal'a-i mezkûrenin istihkâmâtı hedm olacaktır ve zikrolunan tahliye husûsu sulhnâmenin imzâsı târihinden on beş gün zarfında icrâ kılınacaktır ve Yergöğü'de olan asâkir-i İslâmiyye artler-ya¹ ta'bir olunur top ve mühimmât ve emvâl ve eşyâlarıyla berâber Ruscug'a çekilip ve sair ehl-i İslâm ahâli dahi kezâlik emvâl ve eşyâlarıyla gidebileler.

İkinci Mâdde: Sulhnâmenin Sekizinci maddesiyle şart olunmuştur ki; Devlet-i Aliyye Rusya tebaa ve tüccârının bin sekiz yüz altı sene-i İseviyyesinden bertü ve ezmine-i muhtelifede vâkı' olan zarar ve ziyânlarına tazmin olmak üzere Rusya Devleti tarafına zirde tanzim olunacak taksitler ile on sekiz mâh zarfında bir milyon beş yüz bin Macar altunu edâ eyleyecektir. İşbu şart mücebince kavlı karâr olunur ki; Devlet-i Aliyye sulhnâme tasdiknâmeleri mübâdelesinde yüz bin Macar altunu ve tasdiknâmeler mübâdelesinden altı mâh mürûrunda dört yüz bin Macar altunu ve ba'dehû yine [s. 231] altı mâh mürûrunda beş yüz bin Macar altununu ve diğer altı mâh mürûrunda kusûr kalan beş yüz bin Macar altununu edâ birle bu sûretle zikrolunan bir milyon beş yüz bin Macar altunu on sekiz mâh müddetinde kâmilan edâ olunur.

Üçüncü Mâdde: Sulhnâmenin Dokuzuncu maddesinde masârif-i seferiyyenin tazmini zımnında; "Devlet-i Aliyye tarafından Rusya Devleti'ne mikdârı ittihâd-ı tarafeyn ile tanzim olunacak meblağın te'diyesi taahhüd olunur." deyu muharrer olduğuna binâen işbu şart mücebince kavlı karâr olundu ki; zikrolunan tazminin mikdârı on milyon Macar altununa bâliğ olarak Devlet-i Aliyye bu husûsu haşmetlü Rusya İmparatoru cenâblarının insâf ve hakkâniyyetine havâle ile² meblağ-ı mezkûr İmparator-ı müşârun-ileyh cenâbları tarafından ta'yin olunacak sûret üzere edâ eylemeği taahhüd eder ve bundan başka işbu tazminin itâsı bârını mümkün

mertebe tahfif ve taraf-ı Devlet-i Aliyye'ye bu bâbda lâzım gelen teshilâtı itâ için kavlı olundu ki; Rusya Devleti meşrû olan tazmine mahsûben tazmin-i mezkûrdan tenzil olunmak üzere bi'l-ittifâk kabûle şâyân addolunacak eşyâ ile aynen tazminâtı kabûl etmeğe rızâ-dâde olur.

Dördüncü Mâdde: Sulhnâmenin On Birinci maddesinde şart olunmuştur ki; sulhnâmenin eczâsından addolunan sened-i mahsûs mücebince vaz' olunan esâsa tatbikan memâlik-i mahrûseyi tahliye mübâderet edecektir. Şart-ı mezkûr mücebince kavlı karâr olundu ki; Rusya tebaa ve tüccârının zarar ve ziyânlarıyçün işbu senedin İkinci maddesinde muharrer olduğu üzere meşrû olan tazmine mahsûben yüz bin Macar altunu edâ ve Sırluya dâir olan Altıncı maddede kâmilan icrâ ve işbu senedin Evvelki maddesinde mezkûr olduğu üzere Yergöğü Kal'ası tahliye ve Rusya askerine teslim olundukda ol vakit ve sulhnâme tasdiknâmeleri mübâdelesinden bir mâh mürûrunda Rusya askeri Edirne ve Kırkkilise ve Lülebergos'u ve Midye ve İynea'da'yı ve sair mahalleri tahliye birle işbu mahaller cümleten taraf-ı Devlet-i Aliyye'den li-ecli't-tesellüm ta'yin kılınan me'mûrlara müteâkiben teslim kılınacaktır ve Rusya tebaa ve tüccârının zarar ve ziyânlarından dolayı tazminin dört yüz bin Macar altunu bi-tıbkıhî edâ ya'nî tasdiknâmeler mübâdelesinden altı mâh mürûrunda itâ olundukda Rusya askeri bir mâh zarfında balkandan bahre ve Bergos Körfeşi'ne varınca cemî³ arâziyi tahliye edip şöyle ki; bi'l-cümle şehirler ve kasabât ve kurâ taraf-ı Devlet-i Aliyye'den li-ecli't-tesellüm ta'yin kılınan me'mûrlara teslim oluna ve Rusya askeri balkanın öte yüzüne geçip Dobruca memleketlerine çekilecektir ve ber-vech-i meşrûh Rusya tebaa ve tüccârının zarar ve ziyânlarından dolayı tazminin beş yüz bin Macar altunu diğer altı mâh mürûrunda edâ olundukda ol vakit Rusya askeri bi'l-cümle Dobruca memleketlerini Tuna'dan Karadeniz'e kadar müştemil olduğu şehirler ve kasabât ve kurâ ile berâber kâffeten ve kâmilan tahliye ve me'mûrin-i Devlet-i Aliyye'ye teslim edip girü kalan diğer beş yüz bin Macar altunu diğer altı mâh mürûrunda ya'nî tasdiknâmelerin mübâdelesinden on sekiz mâh mürûrunda tekml oluna ve bâlâda mezkûr tahliye maddesinde Silistre şehri ve Eflak ve Boğdan memleketleri müstesnâ olarak işbu senedin Üçüncü maddesinde meşrû olduğu üzere taraf-ı Devlet-i Aliyye'den Rusya Devleti tarafına muhârebe masârif-i tazminiçün edâsı taahhüd olunan mebâliğ-i mezkûrenin kâmilan te'diye olununcaya değin Rusya Devleti tarafında rehin duracaktır. Şöyle ki; tazmin-i mezkûr taraf-ı Devlet-i Aliyye'den kâmilan edâ olunduğu akibinde Rusya askeri

¹ Topçu sınıfına mahsus ağır silahlar (İng. artillery).

² Metinde "havâleli" şeklindedir.

³ Metinde "جميعي" imlası ile.

Eflak ve Boğdan memleketlerini ve Silistre şehrini iki mäh zarfında tahliye ve tekmlen me'mûrîn-i Devlet-i Aliyye'ye teslim edecektir. Kaldı ki sulhnâmenin Dördüncü mâddesi mücebince Anadolu tarafından Devlet-i Aliyye'ye reddolunacak arâzinin Rusya askeri tarafından tahliyesi husûsunda kavl ü karâr olunur ki; işbu tahliyeye sulhnâme tasdiknâmeleri mübâdelesinden üç mäh mürûrunda Ceneral-anşef Kont Paskeviç de İvan¹ ile ol tarafda olan Devlet-i Aliyye muhâfızları beyninde akdolunacak sened-i mahsûs üzre mübâşeret olunup şöyle ki; tasdiknâmeler mübâdelesinden sekiz mäh mürûrunda taraf-ı Devlet-i Aliyye'ye reddolunan memleketlerin tahliyesi tekml oluna.

Hâtime: Devlet-i Aliyye-i ebediyyü'd-devâm cânib-i seniyyü'l-menâkıbından bâ-ruhsatnâme-i hümayûn Murahhas ve me'mûr olduğumuz in'ikâd-ı musâlaha müteferriâtından olmak üzre mecâlis-i mükâlemâtta tanzim kılınan dört mâddeyi şâmil işbu sened-i münferid sulhnâmenin eczâsından addolunarak tahrîr ve imlâ ve mühür ve imzâ-mızla temhîr ve mümzâ kılınarak tasdiknâmeleri sulhnâmenin tasdiknâmeleriyle berâber mübâdele olunmak üzre Rusya Devleti murahhasları dostlarımız yedlerine mübâdeleten i'tâ kılındı.

Tahrîran fi'l-yevmi'l-hâmis-aşer min-şehri Rebî'l-ev-vel sene hamse ve erbâin ve mieteyn ve elf. [15 Ra. 1245]²

¹ Ivan Fyodorovich Paskevich (d. 1782 - ö. 1856). Metinde "Kont Paskeviç de Divan" şeklindedir.

² Defterde, bu sayfanın kalan kısmı boştur.

OSMANLI VE RUSYA DEVLETLERİ ARASINDA
YAPILAN PETERSBURG ANTLAŞMASI'NA AİT
TEMESSÜĞÜN OSMANLI PADİŞAHI TARAFINDAN
TASDİK EDİLDİĞİNE DAİR TASDİKÂME-İ HÜMÂYUN

РАТИФИКАЦИОННОЕ ПИСЬМО О ЗАВЕРЕНИИ
ОСМАНСКИМ ПАДИШАХОМ ОБЯЗАТЕЛЬСТВА К
ПЕТЕРБУРГСКОМУ ДОГОВОРУ, ЗАКЛЮЧЕННОМУ
МЕЖДУ ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИЕЙ И РОССИЕЙ

203

Osmanlı ve Rusya devletleri arasında yapılan Edirne Antlaşması'nın maddelerinden icrası geri kalmış olan konuların işlerlik kazanmasını sağlamak amacıyla her iki devlet tarafından görevlendirilen murahhasların Petersburg'da bir araya gelerek yaptıkları görüşmeler neticesinde; iki devletin Karadeniz - Gürcistan bölgesindeki sınırlarının ekli haritada kırmızı hat ile gösterildiği şekilde olması, söz konusu haritanın bu antlaşmanın bir parçası olarak kabul edilmesi ve antlaşmanın tasdiknamelerinin mübadelesinden sonra fiziki olarak bu hat üzerinde bulunan yerlere görevliler tarafından sınır işaretleri dikilmesi, Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Boğdan'da Rus askerinin bulunduğu dönemde bu memleketlerin iç işlerine ait hususlarda ileri gelenlerin meclislerinde kararlaştırılan nizamları, kendi hükümlerine haklarına aykırı olmamak kaydıyla, tasdik ettiğine dair bir emr-i âlî çıkarması ve voyvodaların asker istihdamı, çeşitli mâlî konular vs. ye dair bu maddede bu iki memleketle ilgili olarak belirtilen diğer şartların yerine getirilmesi, Rusya tarafından getirilen yeni kolaylıklar kapsamında Osmanlı Devletince sekiz sene boyunca her yıl ödenecek 1 milyon Macar altını tazminatın 500 bine indirilmesi, bu ödemenin, ait olduğu sene içerisinde parça parça da yapılabilmesi, bu zamana kadar yapılmış olan ticaret ve savaş tazminatı ödemelerine ilişkin Osmanlı kuruşu ile Macar altını arasındaki kur farkından feragat edilmesi, Osmanlı Hazinesi'nin içinde bulunduğu zorluktan dolayı, kalan savaş tazminatının 2 milyon indirimle toplam 4 milyon Macar altını olması vs. hususlarda üzerinde mutabık kalınan üç maddeyi havi olarak tanzim ve mübadele olunan 18 Ramazan 1249 (29 Ocak 1834) tarihli temessüğün Osmanlı Sultanı II. Mahmud tarafından tasdik edildiğine dair tasdiknâme-i hümayun.

Ратификационное письмо о заверении османским султаном Махмудом II обязательства от 18 рамазана 1249 года (29 октября 1834), составленного в трех статьях и обмененного сторонами, о том, что в результате встреч, состоявшихся в Петербурге между уполномоченными представителями Османской империи и России, для обеспечения действий по вопросам, оставшимся без конкретных действий и указанных в статьях Адрианопольского мирного договора, заключенного между Османской империей и Россией, стороны договорились о следующем: граница между двумя государствами в области Черного моря – Грузии должна соответствовать красной линии, указанной в приложенной карте, указанная карта является неотъемлемой частью настоящего мирного договора; после обмена заверениями мирного договора уполномоченные люди установят пограничные знаки в местах, расположенных по этой линии, Османское государство издаст высочайший указ о ратификации порядков, принятых на заседаниях правящей верхушки в отношении внутренних дел указанных территорий в период нахождения русских войск в Валахии и Молдавии, при условии, что они не противоречат суверенитету Османской империи; выполнение положений, касающихся трудоустройства войск воеводами, различных финансовых вопросов и пр. вопросов, указанных в этой статье относительно этих двух территорий; в рамках новых льгот, принятых Россией, снижение компенсации, которая должна оплачиваться Османской империей в течение 8 лет в размере 1 миллиона венгерского золота в год, до 500 тысяч, оплата может производиться частями в течение года, отмена разницы в курсе между османским курушем и венгерским золотом применительно к выплатам компенсации торговых потерь и репараций, выполненным до сегодняшнего дня, из-за сложного положения османской казны, оставшиеся репарации снижаются до 4 миллионов венгерского золота с прощением 2 миллионов и пр.

3-11 Mart / марта 1834

[s. 232] Devlet-i Aliyye-i ebediyyü'l-karâr ile Rusya Devleti beyninde muahharan Petersburg'da akdolunan mevâddı hâvî yazılacak tasdiknâme-i hümayunun müsvedesidir.

Çün Hazret-i Hudâvend-i tâc-bahşâ-yı şehriyârân-ı taht u devlet ve nesak-fermâ-yı menâzım-ı mesâlih-i mülk ü millet –teâlâ şânühû ani'l-ukûli ve'l-hayâl ve teazzame sultânühû ani'n-noksâni ve'z-zevâl-in dest-yâri-i tevfik u inâyet ve yâverî-i feyz u mevhibeti ve server-i seriyye-i enbiyâ

ve sipeh-sâlâr-ı mevâkib-i mukaddese-i enbiyâ'-ı ızâm ve kâid-i ketâib-i maâlî-menâkub-ı asfiyâ-i kirâm iki cihân güneşi ulu Peygamberimiz –aleyhi ve alâ-âlihî ve sahbihî atyebü's-salâti ve etemmü't-tahiyât-ın mededkârî-i mu'cizât-ı amîmetü'l-berekâtı ve ashâb-ı güzîn ve Hulefâ'-ı Râşidîn –rıdvânü'llâhi Teâlâ aleyhim ecmaîn– ve cümle-i evliyâ-yı hidâyet-karîn –kaddesa'llâhü esrârehüm– hazerâtının murâfakat-ı rûhâniyyet-i kudsiyyetü'n-nefahâtlarıyla.

Mahall-i Tuğrâ

Ben ki; eşrefü'l-büldâni ve'l-emâkin ve es'adü'l-emsâri ve'l-medâyin, kıblegâh-ı âmme-i âlem ve mihrâb-ı teveccühât-ı cümle-i ümem olan Mekke-i Mükerreme ve Medine-i Münevvere ve Harem-i Mecsîd-i Aksâ ve Kudüs-i Şerîf-i mübarekin hâdim ü hâkimi ve Bilâd-ı Selâse-i muaz-zama ki, İstanbul ve Edirne ve Burusa'dır; onların ve Şâm-ı cennet-meşâm ve Mısır-ı nâdiretü'l-asr ve külliyyen Arabistân ve Afrika ve Berka ve Kayrevân ve Halebü's-sehbâ ve Irâk-ı Arab u Acem ve Basra ve Lahsâ ve Deylem ve Rakka ve Musul ve Şehr-i Zor ve Diyârbekir ve Zülkadriyye ve vilâyet-i Erzurum ve Sivas ve Adana ve Karaman ve Van ve Mağrib ve Habeş ve Cezâyir ve Tunus ve Trablusgarb ve Trablusşâm ve Kıbrıs ve Rodos ve Girid ve Akdeniz ve Karadeniz ve cezâyir ve sevâhili ve diyâr-ı Anadolu ve memâlik-i Rumili husûsâ Bağdâd-ı dâru's-selâm ve Rum ve Terek ve cemian Kürdistan ve muzâfâtıyla umûmen Bosna ve Kal'a-i Belgrad-ı dâru'l-cihâd ve Sırb Hükûmeti ve onda olan kılâ' u husûn ve bilâd-ı Arnavudluk ve Eflak ve Boğdan ve etrâflarında vâkı' kılâ' u husûn ve ta'rif ü tavsifden müstağni nice bikâ' u büldânın Pâdişâh-ı ma'delet-penâh ve şehinşâh-ı merhamet-destgâhı es-sultân ibnû's-sultân ve'l-hâkân ibnû'l-hâkân es-Sultân el-Gâzi Mahmûd Hân ibnû's-Sultân el-Gâzi Abdülhamid Hân ibnû's-Sultân el-Gâzi Ahmed Hân'ım [ki], menşûr-ı hilâfet-neşûr-ı zât-ı hümayûnum dibâce-tırâz-ı tevkî'-i refî'-i "sultânü'l-berreyn" ve yarlıg-ı belîg-ı Cenâb-ı celâdet-makrûnum levha-zib-i elkâb-ı "hâkânü'l-bahreyn" olup ifâ-yı zavâbit-ı mülkdârî vü saltanat ve icrâ-yı ravâbit-ı âsâyiş-i zir-destân [u] raiyyet lâzime-i zimmet-i himmet-i tâcdârâne ve râtibe-i uhde-i ma'delet-i şehriyârânem olmuştur.

Binâ-berîn Saltanat-ı Seniyye-i ebediyyü'd-devâmımla Rusya Devleti beyinde bundan akdem akd ü rabt olunmuş olan Edirne Muâhede-i mevâddından bu âna kadar icrâsı pesmânde olan zikri âti husûsâtın beyne'd-devleteyn müstakir ve pâyidar olan ravâbit-ı dosti ve musâfât ve zavâbit-ı emniyyet ve itimâd-ı ittihâd-simât iktizâsıncı tarafeyne lâıyk ve sezâ vechile temşiyet ve tetmîmi murâd olunarak husûsât-ı merkûmenin müzâkere ve tanzîmi zımnında

taraf-ı eşref-i mülûkânemden Fevka'l-âde Büyük Elçilik unvânıyla me'mûr ve Murahhas ta'yîn kılınmış ve Asâkir-i Hâssa-i Mansûre-i Şâhânem Müşirliği rütbe-i refiasıyla vezâretine mahsûs murassa¹ nişân-ı âlî-şândan mâadâ pırlanta ile müzeyyen nişân-ı zi-şân-ı iftihâra nâil ve Rusya Devleti'nin bir kıt'a pırlantalı madalyasını hâmil olmuş olan düstûr-ı mükerrrem, müşir-i mufahham, nizâmü'l-âlem, müdebbiru umûri'l-cumhûri bi'l-fikri's-sâkıb, mütemmimü mehâmmi'l-enâmi bi'r-re'yi's-sâib, mümehhidü bünyânî'd-devleti ve'l-ikbâl, müşeyyidü erkânî's-saadeti ve'l-iclâl, el-mahfûfu bi-sunûfi avâtıfı'l-Meliki'l-A'lâ Vezirim Fevzi Ahmed Paşa –edâma'llâhü Teâlâ iclâlehü– ile iftihâru ümerâi'l-ızâmi'l-İseviyye, muhtârü'l-küberâi'l-fihâmi'l-milleti'l-Mesihîyye, muslihu mesâlihi'l-cemâhiri't-tâifeti'n-Nasrânîyye, sâhibü ezyâlî'l-haşmeti ve'l-vakâr, sâhibü delâilî'l-mecdi ve'l-ittibâr Rusya vilâyetlerinin ve tamâmen Rus ve ona tâbi' nice nice ülkelerin fermân-fermâ ve Pâdişâh ve İmparatoru haşmetlü, miknetlü ulu dostumuz Nikola-i Evvel –veffakahu'llâhü li-mâ yerdâ ve ceale ukbâhü² mukârinen bi'l-hayri ve'n-nedâ– câ nibinden bâ-ruhsatnâme terhis olunmuş olan Rusya Devleti'nin hâlâ Vis-şansölyeri ve Müsteşâr-ı Hâssı ve Devlet Meşveretgâhı'nın ve Vükelâ Meclisi'nin uzvu ve Rusya'nın ve düvel-i sâire nişânlarının şövalyeri kıdvetey ümerâi'l-milleti'l-Mesihîyye, umdetey küberâi't-tâifeti'l-İseviyye Siyör Şarl [s. 233] Rober Kont de Neselrode ve Arakan(?) Cenerali ve Süvâri Cenerali ve Rusya'nın Aleksandri Nevsky mücevher ordinesinin ve evvelki rütbe San Vladimir ve yine evvelki rütbe Sent An murassa' ordinesinin ve dördüncü rütbe San Jorj or[d]inesinin şövalyeri ve Avusturya'nın evvelki rütbe Sant Etyen ordinesinin ve Prusya'nın evvelki rütbe Iğlud'u³ ve istihkâk-ı asker[i]ye mahsûs demir haçın ve Bavyera'nın San Maksimilyen ordinesinin şövalyeri ve bunlardan başka şecâat bahsi mahkûk olarak bir kıt'a altun mücevher kılıç ve bin sekiz yüz on iki târihinin seferinde sim ve pirinç-den masnû' madalyalar ve bin sekiz yüz on dört târihinde Paris şehrinin teshirinde simden bir kıt'a madalya ve zât-ı şevket-simât-ı mülûkânemizin pırlantalı bir kıt'a madalyası

¹ Metinde "murahas" şeklindedir.

² Metinde "ceale'l-ukbâhü" şeklindedir.

³ Eagle Rot (Kızıl Kartal) Nişanı. (Order of the Red Eagle).

ile müftehir olan Siyör Aleksis Kont Orlof –*hutimet avâkıbü-hümâ bi'l-hayr*– Petersburg'da bi'l-mülâkât resm ve kâideye tatbikan yedlerinde olan ruhsatnâmelerinin tarafeynden ba'de'l-irâe müzâkere ve terâzi-i cânibeyn ile zikri âti üç mâdde üzerine beynlerinde tanzim ve tesviye ve bi't-tem-hir mübâdele eyledikleri temessük de'b-i dirin-i Devlet-i Aliyyem [üzre] düstûr-ı ekrem, müşîr-i efham, nizâmü'l-â-lem, nâzımu menâzımı'l-ümem, müdebbiru umûri'l-cum-hûri bi'l-fikri's-sâkıb, mütemmimü mehâmmi'l-enâmi bi'r-re'yi's-sâib, mümeahhidü bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl, müşeyyidü erkânî's-saâdeti ve'l-iclâl, mükemmilü nâmû-si's-saltanatî'l-uzmâ, mürettibü merâtibi'l-hilâfeti'l-kübrâ, el-mahfûfu bi-sunûfi avâtıfı'l-Meliki'l-A'lâ, bi'l-fi'l Sadr-ı A'zam-ı sûtûde-şiyem ve vekil-i mutlak-ı kaviyyü'l-himem el-Hâc Mehmed Emin Raûf Paşa –*edâma'llâhü Teâlâ iclâlehû ve dâafe bi't-te'yîdi iktidârehû ve ikbâlehû*– tarafından Dergâh-ı felek-bârgâh-ı hidivâneme arz u telhis olunmuş ve mevâdd-ı merkûme lafzan bi-lafzın makbûl-i hümayû-numuz olarak taraf-ı hümayûn-ı şevket-makrûnumuzdan hatt-ı şerif-i mevhîbet-redif-i şâhânemizle muvaşşah u müzeyyen ve tuğrâ-yı garrâ-yı cihân-ârâ-yı tâcdârânemizle muanven tasdiknâme-i muhâdenet-alâme-i mülûkânemizle şeref-yâfte-i sudûr olması lâzım gelmiş olmağla temessük-i mezbûrun hâvî olduğu mevâd işbu ahidnâme-i hümayûnumuzda aynıyla zikr u beyân olunur:

"Evvelki Mâdde: Edirne Muâhede'si'nin Dördüncü mâddesinde şark tarafında fimâ-ba'd her günâ muâraza ve mübâhase vukûunun men'ine sâlih ve kân' olarak memâlik-i cânibeyn beyninde bir haddin vaz'ı devleteyn-i fahîmeteyn nezdinde vâcib görüldüğünden miyâne-i devleteynde derkâr olan münâsebat-ı civâriyyet ve ravâbt-ı meveddete bi'd-defaât mûris-i halel olarak hem-hudûd olan kabilelerin mütesaddi olmuş oldukları târâc u gâretlerinin külliyyen men'ine medâr olacak bir hatın keşdesi mukâvele olunmuş olduğuna binâen bu husûs tarafeyn me'mûrları ma'rifetiyle mahallinde lede'l-muâyene ve't-tahkik devleteyn-i muâhideteyn zikrolunan Edirne Ahidnâmesi'nde mûnderic bu mâddenin müesses olduğu niyyât-ı mütebasırâne, kâmilîn ifâ olunabilecek vech üzre ta'yîn-i hudûda mübâderet etmeğe tasmim ve karâr eylemeleriyle bu bâbda işbu mâddeye merbût olan haritada sürhile çizilen hatt bi't-terâzi ittihâz etmişlerdir. Binâen-aleyh hatt-ı mezkûr Edirne Ahidnâmesi'nin Dördüncü mâddesi mücebine Bahr-i Siyâh sevâhilinde kâin San Nikola Liman'ndan Güril memleketinin şimdiki hudûduyla giderek İmre hudûduna kadar çıkıp oradan Ahsha eyâletinin bir tarafından öbür tarafına geçip Ahsha ve Kars eyâletlerinin Gürcistân eyâletine muttasıl oldukları noktaya kadar müntehî olmak ve bu vechile Ahsha eyâletinin en büyük kıt'ası ahidnâme-i mezkûrda

beyân olunan memâlik ve arâzi-i sâire ile Devlet-i Aliyye'nin taht-ı hükûmetinde kalmak üzre harîta-i mezkûre tarafeyn murahhasları cânibinden başka başka iki nüsha olarak tatbik olunup işbu muâhedenin eczâsından addolunarak fimâ-ba'd devleteyn hudûdunun kat' ve fash husûsunda düstûr'l-amel tutulmak üzre bu muâhede temessüğüne merbût ola ve işbu muâhedenin tasdiknâmeleri mübâdelesi akibinde tarafeyn me'mûrları ma'rifetiyle harîtada işâret olunan hat üzerine başdan başa alâmetler rehz etdirildiği gibi Rusya asâkiri hatt-ı mezkûrun hâricinde bulunan arâziyi tahliye birle dâhiline çekileler ve bu usûl üzre Kobliyan¹ sancağı önüne ve Paskov ve Çıldır sancakları kenârına çıkmış olan hat dâhilinde kalacak arâzi-i cüz'îyyede bulunan ehl-i İslâmdan Devlet-i Aliyye arâzisinde tavattun etmek isteyenlerin tasdiknâme mübâdelesi târîhinden i'tibâren on sekiz mâh mehil ile kat'ı alâka ve nakl ve mürûr eylemelerine mûmânaat olunmaya.

İkinci Mâdde: Eflak ve Boğdan voyvodahklarına dâir olup Edirne'de ma'kûd Sened-i Münferid muktezâsınca Rusya asâkirinin ol tarafda esnâ-yn ikâmetinde Memleketeyn'in idâre-i dâhiliyyesine müteallik müteayyin ve mu'teber ahâlisinin meclislerinde karârgir olan nizâmât Devlet-i Aliyye resmen ve alâniyyeten tasdika müteallik olmağla bu mâddenin ifâsı zammında Devlet-i Aliyye nizâmname-i mezkûrda mûnderic olan şurûtdan hukûk-ı mülkdârîsine bir güne halel tatarruk etmeyeceğine tahsîl-i vukûf eyledikten sonra şimdiden resmen tasdikna nızâ-dâde olup bu bâbda hatt-ı şerif-i şâhâne ile muanven [s. 234] bir kıt'a emr-i âli isdârna taahhüd eder ve emr-i âli-i mezkûr işbu muâhedenin tasdiknâmeleri mübâdele olunacağı günden i'tibâren iki mâh zarfında bi'l-isdâr bir sûreti Dersaadet de Rusya Sefâreti'ne i'tâ oluna ve nizâmnamenin ol vechile resmî tasdikının akibinde yalnız bu defaya mahsûs olmak üzre devleteyn-i muâhideteyn beyninde bundan akdemce mukâvele olunduğu sûretle nasb ve ta'yîn olunacak Eflak ve Boğdan voyvodaları Sened-i Münferid-i mezkûrda meşrûh olan şurûtun muktezâsından bulunan sâli-fül-beyân nizâmname mücebine Memleketeyn'in zabt ve idâresine şurû' ve mübâşeret eyleyeler. Zât-ı şevket-simât-ı hümayûnumda olan hürmet ve riâyetine bir delil-i cedîd irâe ve Devlet-i Aliyye'nin ber-müceb-i uhûd ve şurût Memleketeyn'de derkâr olan hukûkunu icrâ edecek vaktini ta'âl etmek niyyet ve ârzûsıyla Memleketeyn-i mezkûreteynde mevcûd olan asâkirinin avd ve ric'atini emir ve tenbîh edeceğinden bu husûsun icrâsıyçün dahi voyvodaların nasbı gününden i'tibâren iki mâh mehil tahsîs oluna ve Devlet-i Aliyye'nin Eflak ve Boğdan ahâlisine müsâade-ten keff-i yed eylediği menâfiin tazmîni hak ve adle makrûn olduğuna binâen Memleketeyn'in ber-müceb-i şurût ve uhûd tarafı Devlet-i Aliyye'ye edâ eylemeleri lâzım gelen vergi-yi senevîleri fimâ-ba'd maktûan min-haysül-mecmû' altı bin kişi olmak üzre

¹ K'vabliani, Kobliyan-Chay, Kobliani (Gürcistan).

kavl ü karâr olunmuş olmağla meblağ-ı mezbûrun bin sekiz yüz otuz beş sene-i İseviyyesi Kânûn-ı Sâni'si ibtidâsından te'diye ve istifâsına voyvodalar taraflarından dikkat oluna ve Memleketeyn'in ihtiyâcına göre dâhilinde istihdâm olunacak müstahfız askerinin aded ve mikdârı tağyir kabul etmeyecek vech üzere kat'ına dâir keyfiyyâtın dilhâh-ı Devlet-i Aliyye'ye muvâfık sûretle tanzîmi ve işbu müstahfız askeriyle Nehr-i Tund'da seyr ü güzâr edecek Memleketeyn tüccâr gemilerinde isti'mâlî lâzım gelen bayrakların dahi cânib-i Devlet-i Aliyye'den verilmesi beyne'd-devleteyn mukâvele olunmuştur.

Üçüncü Mâdde: Rusya İmparatoru müşârun-ileyh Edirne Ahidnâmesi'ne merbût olan izâhnâme sened-i münferidinin Üçüncü mâddesinde ve ona dâir ve râci' Petersburg Muâhdesi'nden müterettib olan taahhüdâtın kâmilten ifâsına zât-ı şevket-simât-ı şâhânemizin i'lân ve izhâr olunan hâhiş ve ârzüsuna riâyet ederek senedât-ı mezkûre muktezâsınca Devlet-i Aliyye'nin müşârata eylediği taahhüdâtın muahharan icrâ olunacak esbâbının tahfîfi için tarafından dahi teshîlât-ı cedîdenin arzına rızâ-dâde olduğuna binâen;

Evvelen: Petersburg Muâhdesi'nin İkinci mâddesi mücebince sekiz sene müddetde senevî Devlet-i Aliyye tarafından bir milyon Macar altunu edâ olunmak meşrût ise de fimâ-ba'd beher sene yalnız beş yüz bin Macar altunu te'diye olunması mukâvele olunur.

Sâniyen: Devlet-i Aliyye mukaddemde olduğu vech üzere her senenin şehr-i Mayıs'ında taksîtin def'aten edâsına mecbûr olmayarak ba'd-ezîn mârru'z-zikr beş yüz bin Macar altunu ol senenin zarfında ya'nî sene-i lâhıkamın Mayıs'ı ibtidâsı hulûlüne kadar ceste ceste kâmilten te'diye oluna.

Sâlisen: İmparator-ı müşârun-ileyh bugüne kadar edâ olunmuş olan tazmînât-ı seferiyye ve ticâret taksîtlerinin münkazıye olan va'delerinde Macar altununun hakîkî kıymetiyle gurus-ı Osmânînin râyici beyninde olan fark ve tefâvütten dolayı bâkî kalan akçamın mutâlebesi istihkâkından ferâgat eder.

Râbian: Bundan başka İmparator-ı müşârun-ileyh Hazine-i Âmir'e'nin muahharan bulunduğu suûbetlere nazaran bâkî kalan tazmînât-ı seferiyye mebâliğinden sülûs olarak iki milyon Macar altununun derhâl ve kâmilten tenziline rızâ-dâde olur.

Hâmisen: Zikrolunan tenzîl ve bâlâda meşrûh keyfiyyât iktizâsınca tazmînâtın mecmûu dört milyon Macar altunundan ibâret kâhıp mebâliğ-i mezkûreye mahsûb olmak üzere beher sene zarfında edâ olunacak beş yüz bin altın taksîti evveli bin sekiz yüz otuz dört sene-i İseviyyesi Mayıs'ın ibtidâsından i'tibâren otuz beş senesi Mayıs'ın ibtidâsına kadar muntahî olup deyn-i mezkûrun kâmilten te'diyesi vaktine kadar simîn-i âtiyenin taksîtleri dahi vech-i meşrûh üzere ola; be-şart-ı ân ki, Petersburg Muâhdesi'nin Dördüncü ve Beşinci ve Altıncı ve Yedinci ve Dokuzuncu mâddeleri mücebince mukâvele olunan ihtiyâtât ve te'mînât ve teshîlât ol vakte kadar işbu senede lafzan bi-lafzın münderic hükmünde mer'î ve ma'mûlün-bih ola.

Hâtime: İşbu muâhede tarafeyn-i muâhideteynden tasdik olunup tasdiknâmeleri İstanbul'da altı hafta zarfında ve mümkün olur ise dahi evvelce mübâdele kılınmak üzere ruhsatımıza mebnî "işbu sened tahrîr ve imlâ ve mühür ve imzâımızla temhîr ve mümmâ ve bi'l-maiyye Petersburg'da murahhaslar-ı mûmâ-ileyhimâ câniblerine i'tâ olundu."

deyu işbu bin iki yüz kırk dokuz senesi mâh-ı Ramazânü'l-mübârekinin on sekizinci günü târihiyle müverrah mübâdele olunan temessükde muharrer ve mastûr olup mevâdd-ı mezbûre taraf-ı vâzıhu's-şeref-i mülûkânemden işbu tasdiknâme-i hümayûnumuzla te'yîd ve tasdik olunmağın İmparator-ı müşârun-ileyh tarafından hilâfına cevâz gösterilmeyeceği misillü cânib-i seniyyü'l-cevânib-i dâverâ-nemizden ve ahlâf-ı saâdet-ittisâfımız taraflarından dahi hilâfı hâlet vukûu tecvîz olunmayacağı mukarrerdir.

Tahrîran fi-evâhiri L. sene [12]49

OSMANLI UYUKLULARA RUSYA TARAFINDAN
PASAPORT, PATENTA VE BAYRAK VERİLMEMESİ,
VERİLMİŞ OLANLARIN ARAŞTIRILIP GERİ ALINMASI

НЕВЫДАЧА РОССИЕЙ ПАСПОРТОВ, ПАТЕНТОВ И
ФЛАГОВ ГРАЖДНАМ ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИИ,
ПОИСК И ИЗЪЯТИЕ ВЫДАННЫХ ДОКУМЕНТОВ

204

Osmanlı uyruklu olduğu halde İstanbul veya başka yerlerden ticaret için Rusya'ya gidenlerin, alacakları pasaport kâğıtlarına kendilerini Rusya uyruklu diye yazdırdıkları ve buna dayanarak patenta kâğıdı aldıkları, bunun da Osmanlı uyruklular ile Rusya'nın himayesinde olanların ayırt edilememesine ve Osmanlı uyrukluların Tersane ve Donanma yükümlülüğünden kurtulmak için patenta kâğıtlarına dayanarak gemilerine Rus bayrağı çekmelerine yol açtığı, bu sebeple bundan sonra Osmanlı uyruklulara pasaport ve patenta kâğıtları verilmemesi, verilmiş olanların araştırılıp geri alınması ve aynı şekilde bunlara verilmiş olan Rusya bayraklarının da geri alınıp Rusya bayrağı çekmelerine izin verilmemesi hususlarına ve tercümanlık nizamı hakkındaki takririn içeriğinin aynen uygulanmasına dair Rusya Elçisine verilen takrir.

Нота Российскому послу о нижеследующем: лица, которые выезжают из Стамбула или других мест в Россию для ведения торговли, записывают себя в получаемые паспорта гражданами России, несмотря на то, что являются гражданами Османской империи, на основании этого получают патент; это приводит к невозможности отличить граждан Османской империи от подданных России, а также к тому, что граждане Османской империи на основании имеющегося патента устанавливают на свои корабли российские флаги, чтобы избежать обязательств, связанных с верфями и флотом; о необходимости по этой причине прекратить выдачу паспортов и патентов гражданам Османской империи, искать и изымать ранее выданные паспорта и патенты, изымать выданные им российские флаги и запретить установку российского флага и о порядке переводческой деятельности.

17 Ocak / января 1806

[s. 235] Devlet-i Aliyye reâyâsına patenta ve sefinelerine bayrak verilmemesine dâir Rusya Elçisine verilen takririn sûretidir.

Müşveddesi ash Nâme tobrasındadır.

Bir müddetden berü gerek Dersaadet ve gerek mahall-i sâireden ticâret tarîkıyla Rusya diyârına giden Devlet-i Aliyye reâyâsı alacakları pasaport kâğıdına kendüyi Rusya Devleti reâyâsından olarak derc etdirip ol vesile ile patenta kâğıdı dahi ahz etmekle gerek bu sebeb ve gerek cihât-ı uhrâ ile Devlet-i Aliyye reâyâsı Rusya Devleti mahmîlerinden tefrik ve istisnâ olunamamak derecesini kesb eylediği âşikâr ve işbu patenta kâğıdlarının bu vechile itâsı Saltanat-ı Seniyye reâyâsının ekser gemilerine Rusya bayrağı ref ve küşâd etmelerine illet-i müstakîlle olup patenta ile bayrak lâzım ve melzûm kabîlinden olmak hasebiyle o makûle patenta ile taht-ı himâyede bulunan kimesne hufyeten ya muvâzaaten mutasarrıf ve sâhib ve müstakîllen ya iştirâken kapudan olarak râkib olduğu tüccâr sefinesine Rusya bayrağını ref ve küşâd etmekle kesb-i salâhiyyet eylediği ecilden tüccâr gemileri ve be-tahsis Akdeniz sefâyın ve reâyâsı Tersâne-i Âmire ve Donanma-yı Hümayûn

hidmetlerine tahsis olunagelmişiken vâcibe-i zimmetlerini ifâdan ibâ ve imtinâ' zımnında herkes Rusya bayrağını ref ve küşâd etmeği vesile ittihâz eylediği bedidâr olduğuna binâen evvelâ; reâyâ-yı Devlet-i Aliyye'nin hilâf-ı ahd ve şart destres ve hâmil olageldikleri o makûle patenta kâğıdları ve pasaportalar lede't-taharrî ve't-tahkik ahz ve istirdâd olunup fimâ-ba'd eben an-ceddin ve raiyyeti ma'lûm olan Devlet-i Aliyye reâyâsına vechen mine'l-vücûh ve sebeben mine'l-esbâb o makûle patenta kâğıdları ve pasaporta verilmesi câiz olmamak ve sâniyen; Tersâne-i Âmire ve Donanma-yı Hümayûn hidmetlerine mahsûs olan Akdeniz reâyâsının ve sâir Devlet-i Aliyye tebaasının el-yevm ref ve küşâd eyledikleri Rusya bayrakları girü ahz olunup bundan böyle hâlis Devlet-i Aliyye reâyâsından ferd-i âferideye Rusya bayrağını küşâd etmeğe aslâ ve kat'â cevâz ve ruhsat gösterilmemek ve bâlâda temhîd olunduğu vechile Devlet-i Aliyye reâyâsına gerek ticâret ve gerek ziyâret vesilesiyle

şimdiye kadar verilmiş olan pasaportalarda "*Rusya reâyâsı*" deyu yazılmış olanlar bi't-tahkîk red ve o makûle reâyâyâ verilmiş olan patenta kâğıdları dahi kezâlik reddetdirilip fimâ-ba'd "*Rusya reâyâsı*" deyu kaydolunmamak ve patenta verilmemek ve tercemânlık nizâmına dâir kâffe-i düvel elçilerine verildiği misillü asâletlü Elçi Beğ dostumuza i'tâ olunan takrîrin mefhûmu dahi lafzan bi-lafzın icrâ kılınmak matlûb-ı kat'î-i âli olmağla beyne'd-devleteyn müesses ve pâyidâr olan ittifâk ve muhâlasat iktizâsı ve

mesâlih-i Devlet-i Aliyye'de Rusya Devleti'nin mültezemi olan hayrhâhî ve hüsn-i niyyet muktezâsı üzre Devlet-i Aliyye reâyâsının işbu zavâbıt-ı asliyyelerini halelden vikâye zımnında icrâ-yı ahd ve şart[a] kemâl-i hakkâniyyet ile i'tinâ eylemesi kendüden muntazar idüğü beyânıyla işbu takrîr-i âli keşide-i silk-i imlâ ve mûmâ-ileyh Elçi Beğ dostumuza resmen i'tâ olundu.

Fî 26 L. sene 1220

Der-zamân-ı Sadr-ı sudûru'l-vüzerâ Hazret-i Mahmûd Nedîm Paşa ve
fî-eyyâmı Nezâret-i Umûr-ı Hâriciyye Mahmûd Server Paşa
el-vâkı' fî 22 Cumâde'l-âhire sene [1]288

Der-zamân-ı Sadr-ı sudûru'l-vüzerâ Hazret-i Midhat Paşa ve
Nezâret-i Umûr-ı Hâriciyye-i müşârun-ileyh.
Fî 25 Ca. sene [1]289

Der-zamân-ı Nâzır-ı Umûr-ı Hâriciyye Hazret-i Cemîl Paşa.
Fî 23 C. sene [1]289

Der-zamân-ı Nâzır-ı Umûr-ı Hâriciyye Hazret-i Halîl Paşa.
Fî 7 Şa'bân sene [1]289

Der-zamân-ı Sadr-ı sudûru'l-vüzerâ Hazret-i Mehmed Rüşdî Paşa ve
Nâzır-ı Umûr-ı Hâriciyye-i müşârun-ileyh.
Fî 18 Şa'bân sene [1]289

Der-zamân-ı Sadr-ı sudûru'l-vüzerâ Hazret-i Ahmed Es'ad Paşa ve
Nezâret-i Umûr-ı Hâriciyye-i müşârun-ileyh.
Fî 17 Zî'l-hicce sene [1]289

Der-zamân-ı Sadr-ı sudûru'l-vüzerâ Hazret-i Hüseyin Avnî Paşa ve
fî-eyyâmı Umûr-ı Hâriciyye-i Hazret-i Râşid Paşa.
Fî 25 Zî'l-hicce sene [12]90

[s. 236] Der-zamân-ı Nâzır-ı Umûr-ı Hâriciyye Hazret-i Safvet Paşa.
Fî 15 Zî'l-hicce sene [12]91

Der-zamân-ı Sadâret-i Hazret-i Ahmed Es'ad Paşa.
Fi 19 Ra. sene [1]292

Der-zamân-ı Sadr-ı sudûru'l-vüzerâ Hazret-i Mahmûd Nedîm Paşa ve
Nezâret-i Hâriciyye-i Safvet Paşa.
Fi 25 Receb sene [1]292

Der-zamân-ı Nezâret-i Hâriciyye-i Hazret-i Râşid Paşa.
Fi 7 Şevvâl sene [1]292

Der-zamân-ı Sadr-ı sudûru'l-vüzerâ Hazret-i Mehmed Rüşdî Paşa ve
Nezâret-i Hâriciyye-i müşârun-ileyh.
Fi 18 R. sene [1]293

Der-asr-ı Hazret-i Sultân Murâd Hân ibnü's-Sultân el-Gâzî Abdülmecîd Hân
–eyyeda'llâhü mülkehü ve saltanatehü ilâ-ahiri'd-devrân–
Fi 7 Ca. sene [1]293 ve fi 18 Mayıs sene [1]292

Der-asr-ı Hazret-i Sultân Abdülhamîd Hân-ı Sâni ibnü's-Sultân el-Gâzî Abdülmecîd Hân
–edâma'llâhü Teâlâ eyyâme ömr ve şevketihî–
Fi 11 Şa'bân sene [1]293 ve fi 19 Ağustos sene [1]292

Der-zamân-ı Sadr-ı sudûru'l-vüzerâ Hazret-i Midhat Paşa.
Fi 3 Z. sene [1]293

Der-zamân-ı Nezâret-i Hâriciyye-i Hazret-i Safvet Paşa.
Fi 25 Ca. sene [1]293

**Der-zamân-ı [Sadr]-ı sudûru'l-vüzerâ Hazret-i Edhem Paşa.
Fî 21 Muharrem sene [1]294**

**Der-zamân-ı Nezâret-i Hâriciyye-i Hazret-i Ârifî Paşa.
Fî 7 Receb sene [1]294**

**Der-zamân-ı Nezâret-i Umûr-ı Hâriciyye-i Hazret-i Server Paşa.
Fî 20 Receb sene [1]294**

**Der-zamân-ı Sadr-ı sudûru'l-vüzerâ Hazret-i Ahmed Hamdî Paşa.
Fî 7 Muharrem sene [1]295**

**Der-zamân-ı Başvekîl Hazret-i Ahmed Vefik Paşa.
Fî 1 Safer sene [1]291**

**Der-zamân-ı Başvekîl Hazret-i Sâdık Paşa.
Fî 15 Ra. sene [1]295**

**Der-zamân-ı Nezâret-i Hâriciyye-i Hazret-i Safvet Paşa.
Fî 8 Ra. sene [1]295**

**Der-zamân-ı Sadr-ı sudûru'l-vüzerâ Mehmed Rüşdi Paşa.
Fî 26 Ca. sene [1]295**

**Der-zamân-ı Sadr-ı sudûru'l-vüzerâ Hazret-i Safvet Paşa
Fî 3 C. sene [1]295 ve Nezâret-i Hâriciyye-i Hazret-i müşârun-ileyh.**

**Der-zamân-ı Sadr-ı sudûru'l-vüzerâ Hazret-i Cevâd Paşa ve
Nezâret-i Umûr-ı Hâriciyye-i Hazret-i Saîd Paşa.
Fî 29 Muharrem sene [1]309¹**

¹ Defterde, bu sayfadan itibaren defterin sonuna kadar mevcut olan 237-266 numara aralığındaki sayfalar boştur.

*Osmanlı Devleti ile Rusya Arasında İstanbul'da Yapılan
Savunma Antlaşmasının Temessük ve Tasdiknamelerinin
Saklandığı Torba. BOA, MHD. 16*

INDEXS / ИНДЕКС

A

a'yân-ı vilâyet 49, 50, 51, 52, 53, 56, 58, 59, 61, 62, 63, 65, 66, 67, 73, 74, 78, 79, 80, 81, 82, 84, 85, 86, 87, 88, 90, 92, 93, 94, 96, 99, 100, 102, 103, 104, 105, 106, 108, 110, 112, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 125, 126, 127, 131, 134, 138, 140, 143, 144, 148, 149, 151, 153, 160

Abbâs Efendi, kara halkından, Osmanlı Devleti'ne nezir hücceti veren 235

Abdi Beğ 256, 259

Abdi Paşa, Vezîr, Hotin Muhâfızı 165

Abdullâh Ağa, sınır tespitinde şahit 167

Abdullâh Birri Efendi, es-Seyyid, Reisi'l-küttâb, Murahhas-ı Evvel 359, 360, 362

Abdullâh Nâili, Beğlikçi, Teşrifâtı-i Dîvân-ı Hümâyûn 214, 215, 220

Abdullâh, el-Hâc, Reis 76, 77

Abdurrahîm, Erzurûmî, Hotin Kâdisı 276

Abdurrahmân Efendi, Reisi'l-küttâb 62

Abdurrahmân, Sipâhî, sınır tespitinde şahit 277

Abdûlfettâh Efendi (Fettâh Efendi), Or Kâimmakâmı, Kırıklı Kapucıbaşı 229, 231

Abdülhamîd Hân, Sultân [II. Abdülhamîd] 419

Abdülhamîd Hân, Sultân el-Gâzî [I. Abdülhamîd] 286, 315, 317, 340, 379, 390, 395, 399, 413

Abdülhamîd, Murahhas-ı Sâlis, Dergâh-ı Muallâ Yeniçerileri Kâtibi 380

Abdülkerîm Efendi, Reisi'l-küttâb 64

Abdürrezzâk Bâhir Paşa, el-Hâc, Reisi'l-küttâb, nişâncılık pâyeli, Murahhas 296, 322, 325

Âb-ı Ayo Radani bk. Âb-ı Ayo Rayani

Âb-ı Ayo Rayani (Âb-ı Ayo Radani), Kudüs'te bir mahal 99, 103

Acem ayrıca bk. İran 178, 179, 180

– Memâliki 179

– memleketi 179, 180

– şâhları 180

– Şâhlığı 180

Achuyev (Rusya) bk. Açu 84

Açu [Achuyev]

– Kal'ası 84, 88, 271, 292

– Muhâfızı 291

– Mutasarrıfı 215, 220, 271, 273, 275

Adana 44, 146, 155, 171, 187, 268, 269, 286, 315, 340, 361, 379, 390, 413

– Kâdisı 274

Adrian Ivanovich Neplyuev bk. Adriyan Nepliyof

Adriyan Nepliyof [Adrian Ivanovich Neplyuev] İstanbul'daki Rus Kapı Kethüdası ve müsteşarı 212, 215, 217, 218, 220, 225, 226,

Afrika 361, 379, 390, 395, 399, 413

–lar (Trablusgarb, Tunus ve Cezâyir-i Garb Ocakları bölgesi) 290

Ağa Yusuf Paşa bk. Yusuf Paşa, Vezîr-i A'zam 155

ahâlî-i cezâyir (Akdeniz adaları) 293

Ahışa 403, 414

– eyâleti 403, 414

– kal'ası 403

– vâlisi 356

ahidnâme(ler) 158, 165, 192, 198, 199, 204, 214, 256, 259, 260, 261, 262, 266, 267, 277, 352, 355, 358, 381, 392

– defteri 322

– şurûtu 387

– temessükleri 380

--i hümâyûn 45, 48, 58, 59, 60, 61, 63, 68, 69, 71, 73, 74, 78, 79, 80, 81, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 93, 94, 95, 96, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 108, 110, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 130, 131, 135, 136, 137, 138, 146, 147, 151, 153, 156, 158, 160, 168, 172, 173, 176, 177, 178, 183, 187, 188, 220, 255, 268, 275, 277, 282, 285, 287, 326, 331, 338, 363, 380, 387, 388

--i hümâyûnun tecdidi 147

--i ticâret 315
 --nin tasdiknâmeleri mübâdelesi 382
 Ahilkelek kal'ası 403
 Ahmed Ağa, Çukadâr, sınır tespitinde şahit 257
 Ahmed Ağa, es-Seyyid, Akkirman Kal'ası'nda Sol Kol 256, 259
 Ahmed Âtîf, Reisü'l-küttâb 337
 Ahmed Beğ, Küçük Mir-âhûr 156
 Ahmed Beğ, Zâim, sınır tespitinde şahit 277
 Ahmed Çelebi, sınır tespitinde şahit 260
 Ahmed Efendi, el-Hâc, Merâmî, Dîvân-ı Hümâyûn hâcegânından, Rûznâmçe-i Evvel, muhaddid 214, 215, 268, 270, 274
 Ahmed Es'ad Paşa, Sadr-ı A'zam ve Hâriciyye Nâzırı 418
 Ahmed Fevzi Paşa, Vezîr 413
 Ahmed Hamdi Paşa, Sadr-ı A'zam 420
 Ahmed Hân [III. Ahmed], es-Sultân el-Gâzî 146, 155, 164, 172, 286, 315, 317, 340, 362, 379, 390, 395, 399, 413
 Ahmed Müftizâde, Anadolu Kâdiaskeri 302
 Ahmed Paşa [Laz Ahmed Paşa], Vezîr-i A'zam, Serdâr-ı Ekrem 380
 Ahmed Paşa [Şehla Ahmed Paşa], el-Hâc, Sadr-ı A'zam, Vezîr-i A'zam, eski Sadrazam 200, 202, 203, 204, 207, 208, 211
 Ahmed Paşa, Şehla bk. Ahmed Paşa [Şehla Ahmed Paşa], el-Hâc, Sadr-ı A'zam, Vezîr-i A'zam, eski Sadrazam
 Ahmed Resmî, el-Hâc, Tevkîi-i Dîvân-ı Muallâ, Murahhas-ı Evvel 286, 293
 Ahmed Vefik Paşa, Başvekîl 420
 Ahmed, El-hâc, Vezîr-i A'zam bk. Ahmed Paşa [Şehla Ahmed Paşa]
 Ahmed, İstanbul Gümrük Emîni 162
 Ahmed, Sipâhî, sınır tespitinde şahit 277
 Ahsâ bk. Lahsâ
 Ahyolu 371, 402
 – Bergosu 402
 ak sarınmak 98
 akça(lar) 49, 58, 145, 305
 – alınmak 47
 – mutâlebesi 50, 52, 59, 64, 65, 99, 108
 – talebi 51, 66, 103, 113, 124, 141
 –ı verilmek 50, 53, 151
 –ın almak 57
 –ıyla alıverilmek 62
 –ıyla verilmek 51, 52, 59

akd
 --i maslahat 44
 --i mecâlis-i mükâlemât 397, 400
 --i musâlaha 45
 Akdeniz (Bahr-i Sefid/Mediterane/ Mediterranean) 44, 146, 155, 171, 187, 194, 203, 217, 225, 286, 289, 293, 298, 299, 315, 317, 321, 323, 325, 327, 336, 340, 346, 347, 361, 369, 370, 374, 379, 390, 395, 399, 403, 404, 413, 416
 – adaları 291, 292
 – Boğazı bk. Çanakkale Boğazı
 – cezîreleri 335
 – reâyâsı 416
 Akkirman 356, 390, 395, 397, 398, 399, 400
 – iskelesi 50
 – kal'ası 256, 259, 290, 292
 – Muâhedesi 403, 404, 407, 408
 Akkirmanî Seyyid İbrâhîm Ağa, Dergâh-ı Âlî kapucıbaşılarından bk. İbrâhîm Ağa, Akkirmanî, es-Seyyid, el-Hâc, Ser-bevvâbin-i Dergâh-ı Âlî
 Aksu (nehri) 46, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 264, 266, 267, 283, 288, 291, 292, 298
 Aksu muhaddidleri 261
 akvâl mütehâlife olmak 166
 Alafvat(?) 256
 Alaniç Deresi/Nehri/Suyu ayrıca bk. Galaniç; Hnylyi Yelaniç 260, 262, 267, 283
 âlât-ı harb 98, 135
 Alatorya 147
 alâyim ve bayrakları 350
 Aleksander Nikolayevich Samoylov bk. Aleksandr de Samoylov
 Aleksander Stakhiev, Rus Elçisi bk. İstakiyef [Aleksander Stakhiev]
 Aleksandr [I. Aleksandr], Rus Pâdişahı ve İmparatoru 379
 Aleksandr de Samoylov [Aleksander Nikolayevich Samoylov], Rusya Murahhası ve şambellânı ve meşveret kançılıryasının müdürü ve turuk-ı kesîrenin Kavalieri ve İmparatoriyye asâkirinden Leyotenant Ceneral 355, 359, 360, 362
 Aleksandr Ivanovich Ribopierre bk. Aleksandr Ribopiyer
 Aleksandr İstakiyef, Rus Fevkalâde Orta Elçisi ve Murahhası ve Müsteşârî ve San İstanislas tarîkının Kavalieri bk. İstakiyef [Aleksander Stakhiev]
 Aleksandr Kont de Bezborodko bk. Bezborotko

- Aleksandr Ribopiyer [Aleksandr Ivanovich Ribopierre], Rusya Devleti'nin Murahhas-ı Sânisî, Müsteşâr-ı Hâssî, Şambellan, Sant Ana tarîkının ikinci rütbesi, Nemçe San Leopold tarîkının evvelki rütbesi Kavalîyeri 391
- Aleksandr, I., Rus Çarı bk. Aleksandr [I. Aleksandr], Rus Pâdişahı ve İmparatoru
- Aleksandra de Romançof bk. Aleksandra Romançof
- Aleksandra Romançof (Romançof) [Alexander Ivanovich Rummyantsev], Rusya'nın Başcenerali, Macori Ceneral, Rusya elçisi, Nevsky San Aleksandra tarîkının kavalîyeri 178, 201, 203, 204, 205, 207, 208,
- Aleksandri Nevsky mücevher ordinesi bk. San Aleksandr Nevsky tarîkı
- Aleksey Fyodorovich Orlov bk. Aleksi Orlof, Kont
- Aleksey Mikhailovich Obreskov bk. Obreskov
- Aleksi Orlof, Kont [Aleksey Fyodorovich Orlov] Arakan(?) Cenerali, Leyotenan Cenerali, Kurasye(?) Askeri Kumandanı, Sant Anna ve San Vlademir nişanları sahibi 402, 414
- Aleksi, Moskovlu rahip 103
- Aleksis Orlof, Kont bk. Aleksi Orlof, Kont
- Aleksiy Daçkov, Rus elçisi [Alexey Ivanovich Dashkov] 172
- Aleksiy Pleski, Zaporova zâbiti 252
- Aleksiy, Rus görevli 250, 252
- Alexander Ivanovich Rummyantsev bk. Aleksandra Romançof
- Alexey Ivanovich Dashkov bk. Aleksiy Daçkov
- Ali (diğer), Sipâhî, sınır tespitinde şahit 277
- Ali Ağa ibn-i Îsâ, Sağ-kol Ağası, sınır tespitinde şahit 167
- Ali Ağa ibn-i Ömer, Fârisân-ı Evvel-i Yanıkhisar, sınır tespitinde şahit 167
- Ali Ağa, Fârisân-ı Evvel-i Bender, sınır tespitinde şahit 167
- Ali Ağa, Kırım Hânı Kapucıbaşı 245
- Ali Ağa, Sipâhî, sınır tespitinde şahit 257
- Ali Ağa, Şâtır, Fârisân-ı Râbi' 256, 259
- Ali Beğ, Alemdâr 256, 259
- Ali Beğ, Çirmen Sancağı Alaybeğisi 277
- Ali Beğ, Zaîm, sınır tespitinde şahit 277
- Ali bin diğer İsmâil, sınır tespitinde şahit 167
- Ali bin Yûsuf, sınır tespitinde şahit 167
- Âl-i Cengiz soyu 288
- Ali Efendi, kara halkından, Osmanlı Devleti'ne nezir hücceti veren 235
- Ali Efendi, Mısır'da Beytül-mâlcî 69, 71
- Ali ibn-i Ramazân, Odabaşı, Tercemân, sınır tespitinde şahit 167
- Ali İsmâil, el-Hâc, Rusya memâliki ve tebaasından ve Bakü ahâlisinden 387
- Âl-i Osmân 274
- Pâdişahı 194, 196, 309
- Ali Paşa [Şehid Ali Paşa], Vezîr-i A'zam 156
- Ali Paşa [Çorlulu Ali Paşa], Vezîr-i A'zam 147, 172
- Ali, Kethüdâ 256, 259
- Ali, Sipâhî, sınır tespitinde şahit 277
- Alikor, Moskov tüccarlarından 57
- Allâhkut Mirzâ, Yedisân mirzâlarından, Osmanlı Devleti'ne nezir hücceti veren 235
- Alman Elçisi 288
- Alson, Leh Rusya Alayı 246
- Altun (altın) 385, 386
- Amcazâde Hüseyin Paşa bk. Hüseyin Paşa, Vezîr-i A'zam, Serdâr-ı Ekrem
- Anadolu 146, 155, 171, 183, 187, 194, 203, 208, 217, 225, 270, 286, 315, 317, 318, 340, 361, 371, 376, 377, 379, 381, 382, 387, 390, 391, 395, 399, 403, 404, 411, 413
- cânibi 270
- diyârı 44
- Kâdiaskeri 380
- Kâdiaskerliği pâyesi 183, 302, 315, 318
- Muhâsebecisi 390
- Anakara 377
- kal'ası 376
- Anbâr / Anbâr-ı Âmire 366, 369, 370, 371, 372, 373, 375
- Ançıyani Grigoryo Kodorof, Zaporova Kazağı me'mûru 246
- Andriyoviç Tolstoğ bk. Petrus Andriyovic Tolstoğ / Tolsto / Tolstoh
- Andrey Artemoviç Polobin, Kamendanta [Komendant Andrey Artyomoviç Polobin], Stolnik, Stephan Kalıçev'in maiyyetinde bulunan 165, 168
- Andrey Yakovlevich Italinsky, Rus Elçisi bk. İtalinski, Andre de
- Andrey, Moskov nâme-resânı, Mihail'in hidmetkârı 50
- Andreya, Moskov tüccâr, müste'men 145
- Andreya, Moskov tüccarlarından 57
- Andreya, Moskovlu rahip 60
- Andriyoviç Tolsto / Tolstoğ / Tolstoh bk. Petrus Andriyovic Tolstoğ / Tolsto / Tolstoh

Anna Ioannovna, Rus Çariçesi bk. Anna, Moskov vilâyet-
lerinin Çariçesi
Anna, Moskov vilâyetlerinin Çariçesi, Moskov Çariçesi,
Rus Hâkimesi [Rus Çariçesi Anna Ioannovna] 182,
187, 191, 193, 197
antimon, maden 241
Anton, Moskovlu rahip 60
Arabistân 44, 146, 154, 171, 183, 187, 286, 314, 340, 361,
379, 390, 413
Arakan(?) Cenerali ayrıca bk. Arrekani(?) Cenerali 402, 413
Aras Nehri 179
arâzi-i İslâmiyye 167, 170, 260
Arbuzynka Nehri (Ukrayna) ayrıca bk. Harbuzene ayrıca
bk. Grabuze 257, 264
Argamaklı (nehri / suyu) [Hromoklia Nehri] ayrıca bk.
Gramakula ayrıca bk. Gramakul 260, 262, 267
Ârif Efendi, Reisülküttâb Kethüdâsı 312
Ârifi Paşa, Hâriciyye Nâzırı 420
Arnabudluk bk. Arnavudluk
Arnavudluk 187, 286, 315, 340, 361, 379, 390, 413
Arrekani(?) Cenerali ayrıca bk. Arakan Ceneral 391, 402,
413
Arslan Giray Hân, Kırım Hânı 189, 229
Artemey ibn-i Vasil, Potkalı zâbitân 240
artlerya (ağır silahlar) 410
Artvin 402
asâkir
--i İslâm 184, 292
--i İslâmiyye 292, 410
--i Osmâniyân 357
--i Osmâniyye 391
ashâb-ı emlâk 381
asıl temessük 200
Âsitâne Kâimmakâmı 54, 55, 57, 58, 61
Âsitâne zehâyiri 325
Asma çalar saat 243
Astrakhan bk. Ejderhan
Asya 399
aşçıyân 209, 210
Aşir Ali, el-Hâc, Nogay, kara halkından, Osmanlı Devleti'ne
nezir hücceti veren, Osmanlı Devleti'ne nezir temes-
süğü veren 235, 238
atik kasteller 45
Atik muhâsebelar 290
atlas 88

avârız 98, 135, 155, 172, 180, 182, 187
avâyid 89, 101, 113, 124, 136, 137, 141, 142, 163
Avrupa 345, 386, 395, 399
-- devletinin elçileri 293, 358
-- devletleri 307
Avusturya bk. Nemçe
Aya Kapısı, (Bâb-ı Aya) Kudüs'te bir mahal 99, 143, 103,
108
Aya Kiryaki Kilisesi, İstanbul Kumkapı'da Çadırcıahmed
Mahallesi'nde, Rum reâyasının elinde olan 54
Aydos (Bulgaristan'da) 402
âyinini terk etmek 189
Aynalıkavak Ahidnâmesi/Muâhedesi/Tenkîhnâmesi 305,
325, 340, 341
Aynalıkavak Sarâyı 296
Ayo Radani bk. Âb-ı Ayo Rayani
Ayo Rayani bk. Âb-ı Ayo Rayani
Azağ bk. Azak
Azak 46, 72, 76, 77, 84, 88, 105, 107, 111, 117, 157, 158, 162,
166, 167, 168, 170, 174, 175, 188, 220, 274, 330
-- Beşlüyân Ağası 271
-- cânibi muhaddidleri 272
-- Denizi 45, 188, 192, 195, 215, 220, 263, 271, 273, 275,
276, 277, 278, 279, 281, 291
-- Hâkimi 215, 220
-- İskeleyi 57
-- Kal'ası 45, 46, 155, 157, 166, 170, 173, 174, 188, 195,
198, 201, 204, 206, 208, 212, 214, 215, 217, 219, 220,
222, 226, 268, 270, 271, 272, 274, 275, 292
-- Kal'ası ahâlisi 166
-- Kal'ası'nın Beşlüyân ağaları 270
-- Kalesi'nin kulleleri 214
-- Limanı 56
-- semti 195
-- Zâbiti Cenerali 204, 208
Azerbaycan 179

B

Babadağı 402
Bâb-ı Âli 364, 372, 387
Bâb-ı Aya bk. Aya Kapısı
bâc 46, 49, 88, 89, 98, 101, 113, 124, 135, 136, 137, 141, 142,
143, 346, 349
bâcdârlar 49

Baçakay 166
 Baghdati, (Gürcistan) bk. Bağdâdcık
 Bağdâd 44, 146, 154, 171, 183, 187, 286, 315, 340, 361, 379, 390, 413
 Bağdâdcık (bölge ismi) 377
 Bağdâdcık [Baghdati] kal'ası 292
 bağı ü tuğyân 180
 Bahr
 --i Sefid bk. Akdeniz
 --i Sefid Boğazı bk. Çanakkale Boğazı
 --i Siyâh bk. Karadeniz
 --i Siyâh Boğazı bk. İstanbul Boğazı
 bahreyn, (Karadeniz ve Akdeniz) 320, 369
 bahri askeri 343
 Bakü 178, 387
 -- kal'ası 178
 Balat 60
 Balçık 371
 Baleşer Yunker, Reyačko nâm süvâri Regmendinin Kolo-neli ve me'mûr-ı nizâm-ı hudûd 246
 balık
 -- avlamak 46
 -- tuzlamak 210
 balmumuyla mühürlenmek 239
 balta, timur (demir) 243
 Baltık Denizi 193
 Barabaş Kazakları 46, 155
 Baruc bk. Baruch
 Baruch, Rusyalı 329
 Basra 44, 146, 155, 171, 183, 187, 286, 314, 340, 361, 379, 390, 413
 baş u buğ 145
 başbeşlü ağası/ları 166, 396
 Başeski, ayrıca bk. İstarosta 249
 başına ak sarınmak 135
 başlık, Sim 244
 Başmuhâsebe 235, 255, 268, 276, 329
 --lık 135
 Bay Akay Efendi, Nogay, kara halkından, Osmanlı Devle-ti'ne nezir hücceti veren 235
 Bayezid şehri 403
 bayrakdâr 209, 210
 Bayram, Bölükbaşı 256, 259
 bâzergânlar 155

Beç bk. Viyana
 Beğ Mirzâ, Kırım Hânı Memuru 253
 beğlik gemileri 342, 343, 344
 Beğlikci 214, 215, 220
 Bekeneşko Geçidi ayrıca bk. Pekeney Geçidi 260, 262, 267, 283
 Bektaş bin Bayram, sınır tespitinde şahit 167
 Bektaş, Bölükbaşı 256, 259
 Belazerya bk. Belozerya
 Belgrad 44, 146, 155, 182, 201, 203, 205, 207, 211, 219, 222, 225, 270, 274, 286
 -- Antlaşması (Musâlahası) 186, 299
 -- Kal'ası 187, 214, 272, 292, 315, 340, 361, 379, 390, 413
 -- Musâlahası bk. Belgrad Antlaşması
 -- Sahrâsı 183, 184, 191, 196, 198
 Belic, Rus kapudan 364, 366
 Belozerya (Belazerya / Belorezya / Beluzerya) [Belozersk] 193, 194, 203, 207, 208, 217, 224, 225, 317
 Beluzerya bk. Belozerya
 Bender 145, 152, 155, 167, 257, 259, 292, 356
 -- Kâdisı 145
 -- Kal'ası 256, 259, 290, 299
 -- muhâfazası 152
 -- Muhâfızı 155
 Bengli Giray Hân bk. Mengli Giray Hân, II. Kırım Hânı
 berâtlı tercemânlar 308
 berâtlü 289
 Berda Nehri / Berda-yı Kebîr Nehri 192, 277, 278, 281, 288
 Berda' (şehir) 179
 Bergos 371
 -- Körfesi 410
 Berka [El-Brega, Al Burayqah, Tunus] 183, 187, 286, 314, 340, 361, 379, 390, 413
 Besarabya'nın Murahhas Kumandanı 391
 Beşbayrak(?), Ukrayna'da ağaçlık bir mahal 166, 169
 beşlü
 -- neferâtı 396
 --yân Ağası 271
 --yân-ı Azak 271
 beyâz tobra 224
 Beyoğlu 290
 -- Mahallesi 323
 Bezborotko, Konte de.[Kont Alexander Andreyevich Bez-borodko], Rusya İmparatoru'nun Kavalieri ve nâ-zır-ı mükâleme ve Murahhas 355, 360, 362

bıçak, Siyâh kabzalı 243

bilâ-bahâ ıtlâk 47

Bilâd

--ı İslâmiyye 407, 410

--ı İslâmiyye ahâlisi 157, 174

--ı Selâse [İstanbul, Edirne, Bursa] 44, 146, 154, 171, 187, 286, 314, 340, 361, 379, 390, 413

Bilâl bin İbrâhîm, sınır tespitinde şahit 167

Bi'l-cümle Devlet-i Rusya 356 ayrıca bk. Bi't-tamâm Cümle Rusya ve alt maddeleri, ayrıca bk. Heme Rusya, ayrıca bk. Devlet-i Heme Rusya, ayrıca bk. Tamâmen Rûsiyyelerin Pâdişâhı ve İmparatoriçesi, ayrıca bk. Cemî' Rusyaların İmparatoru ve Pâdişâhı

Bi'l-cümle Devlet-i Rusyalar 357

Bi'l-cümle Rûsiyyeler Aftokratoriçesi 360

Bi'l-cümle Rusyalar İmparatoru ve Pâdişâhı 380, 384

Bi'l-cümle Rusyaların Pâdişâh ve İmparatoriçesi 298, 315, 355, 358

Bi'l-cümle Rusyaların Pâdişâhı 322, 341

bimârhâne 399

bitirme(?) 346

Bi't-tamâm Cümle Rusyaların Pâdişâh ve İmparatoriçesi 300, 353 ayrıca bk. Heme Rusya, ayrıca bk. Devlet-i Heme Rusya, ayrıca bk. Tamâmen Rûsiyyelerin Pâdişâhı ve İmparatoriçesi, ayrıca bk. Bi'l-cümle Devlet-i Rusya ve alt maddeleri, ayrıca bk. Cemî' Rusyaların İmparatoru ve Pâdişâhı, ayrıca bk. Cemî' Rusyaların İmparatoru ve Pâdişâhı

Bi't-tamâm Rusya Devleti 356

Bi't-tamâm Rusya İmparatoru ve Pâdişâhı 402

Bi't-tamâm Rusyaların Pâdişâh ve İmparatoriçesi 297, 302, 303, 315, 316, 318, 341

Boğası (top) 243

Boğaz

– Muhâfızı 366, 367

– nâzırı 364, 365, 375

Boğdan 50, 53, 111, 146, 155, 157, 171, 174, 187, 199, 241, 243, 286, 290, 292, 305, 308, 311, 315, 340, 345, 356, 362, 379, 381, 382, 385, 390, 391, 395, 396, 402, 403, 404, 407, 408, 410, 411, 413, 414

– ahâlisi 414

– boyarları 396

– memâliki 44

– Voyvodalığı 299

– voyvodası 50, 53, 111, 391, 395, 407, 414

–lu 293, 357

Bolgary bk. Bolgarya

Bolgarya [Bolgary] 193, 194, 203, 207, 208, 217, 224, 317

Boris Petrovich Sheremetev, Rus Ordu Komutanı 149

Bosna 146, 155, 171, 187, 201, 206, 212, 217, 222, 225, 286, 315, 340, 361, 379, 390, 413

– diyârı 44

– ricâli 201, 206, 212, 217, 222, 225

–lular 204, 208

boyama 88

boyar(lar) 395, 396

– pâyê 396

–ân 395

–ân zümresi 396

Brago Roch, kapudan, İsveç Kralı'nın adamlarından 145

Braşov kebesi 244

Bucak 47, 189, 195, 288, 292, 308, 311

– ahâlisi 231

– havâlisi 381

– memleketi 290, 356

– Seraskeri 237, 240

Buğ nehri ayrıca bk. Aksu nehri 46, 298

Buhaca, (mahal ismi) 291

Bulgakof [Yakov Ivanovich Bulgakov], İmparatoriçenin Orta Elçisi bk. Yakov de Bulhakov

Bursa bk. Burusa

Burusa (Bursa) 44, 146, 154, 171, 187, 286, 314, 340, 361, 379, 390, 413

Bükreş 308, 379, 391

– Ahidnâmesi (Muâhedesi / Musâlaha Ahidnâmesi) 364, 366, 370, 372, 373, 377, 390, 391, 392, 393, 395, 397, 399, 400

– kasabası 308, 380

– Muâhedesi bk. Bükreş Ahidnâmesi

– Musâlaha Ahidnâmesi bk. Bükreş Ahidnâmesi

Büyük Acılı Deresi ayrıca bk. Küçük Ternofka Deresi 165

Büyük Elçi(ler) 45, 47, 51, 52, 54, 147, 148, 293

–lik 45

Büyük Engöl Nehri/Suyu bk. İnkul Suyu

Büyük Kabarta ayrıca bk. İki Kabartalar 182, 195, 292

Büyük Konar (mahalle) (Kuclek(?)/Taşlu/Taşlık) 257, 259, 262, 264, 267, 283

Büyük Rus memleketleri 46, 189, 195

Büyük Ternofka (Ternovka/Com Samarı) Deresi 165, 169

C

câmia-i İslâmiyye 383
 Cân Mehmed Mîrzâ, Yedisân mîrzâlarından, Osmanlı Devleti'ne nezir hücceti veren 235
 Canboyluk 288
 Canik Muhassılı 376
 Canta [Zanta] 335
 Cantimur Mîrzâ, Yedisân mîrzâlarından, Osmanlı Devleti'ne nezir hücceti veren 235, 238
 câriye(ler) 98, 135
 – istihdâm etmek 98, 135
 Cebeciyan 209, 210
 cebehâne 45
 Cedid
 – Kal'ası 281
 – kastel / ler 45
 – Varoşu 46
 Cedide Kal'ası 277, 279
 Cemboyluk 229
 – ahâlileri 227
 – me'mûru 248
 Cemî' Rusyaların İmparatoru ve Pâdişâhı 337 ayrıca bk. Bi't-tamâm Cümle Rusyaların Pâdişâh ve İmparatoriçesi, ayrıca bk. Heme Rusya, ayrıca bk. Devlet-i Heme Rusya, ayrıca bk. Tamâmen Rûsiyyelerin Pâdişâhı ve İmparatoriçesi, ayrıca bk. Bi'l-cümle Devlet-i Rusya ve alt maddeleri
 Cemîl Paşa, Hâriciye Nâzırı 418
 ceng gemilerinin kapudanları 344
 ceng sefineleri 45, 382
 cevâb takrirleri 189
 Cevâd Paşa, Sadr-ı A'zam 421
 cezâyir 146
 Cezâyir 44, 146, 155, 171, 351, 357, 392, 413
 Cezâyir korsanları 382
 Cezâyir-i Bahr-i Sefid, (Akdeniz adaları) 382
 Cezâyir-i Garb 327
 – korsanları 392
 – Ocakları 290, 392
 Cezayirli Gâzî Hasan Paşa bk. Gâzî Hasan Paşa
 Chernihiv bk. Çernikov
 cizye 190, 196, 289, 292, 299, 305, 344, 345, 349, 352, 396, 399, 407
 – akçası 291

– güzâr reâyâ 382, 392
 –dârlar 51, 408
 Coharkale (Çeçenistan-Rusya) 194
 Com Samarı Deresi ayrıca bk. Büyük Ternofka Deresi 165, 169
 Corci Polika, Moskov elçisinin hekîmi 138
 Corfu bk. Korfalu
 Cors [Çors, Chowrs, Churs] 179

Ç

çadır 72
 Çadırcıahmed Mahallesi, İstanbul Kumkapı'da 54
 Çakşır-ı frenk 244
 Çanakkale Boğazı [Akdeniz Boğazı / Bahr-i Sefid Boğazı] 347, 364, 366, 375, 403, 404
 Çar 44, 45, 46, 47, 121, 147, 155, 156, 157, 158, 164, 172, 173, 174, 175, 178, 179, 180, 181, 282
 Çariçe 187, 190, 196, 199, 260
 çâr-küşe, hunka şekli, ayrıca bk. murabba' 267
 Çarlık mührü 197
 çâşnigir (Rus Çarının) 147
 Çatal 243
 Çavuş 81, 96, 102, 110, 117, 120, 121, 132, 151, 159
 Çeçrin, Kiyev Cenerali 251
 Çehârşenbe, Odabaşı 257
 çekdiri beğleri 344
 çekdiri ve zindânlarda mahbûs olanlar 355
 çekdirme sefineleri 45
 Çerâkise bk. Çerkes
 Çerkaski Adası [Çerkassk] 195, 199, 330
 Çerkasya 203, 207, 208, 217, 224, 225
 Çerkes (Çerâkise) 46, 47, 158, 175, 183, 187, 194, 286, 315, 317, 340, 361, 379, 390
 Çerkeskirman 166, 167, 169, 170, 174
 – Geçidi 166, 169
 – Kal'ası 157, 166, 170, 174
 – Kal'ası keferesi 166
 – toprağı 157
 Çernigo bk. Çernikov
 Çernigovya bk. Çernikov
 Çernigv bk. Çernikov
 Çernihoviya bk. Çernikov
 Çernihovya bk. Çernikov

Çernikov (Chernihiv / Çernigv / Çernigo / Chernigov / Çernigovya / Çernihoviya / Çernihovya / Çernikoviya), Aşağı 193, 194, 203, 207, 208, 217, 224, 225, 317
 Çernikoviya bk. Çernikov
 Çernikovya bk. Çernikov
 Çıldır Paşası 292
 Çıldır sancağı 414
 Çirmen Sancağı Alaybeğisi 277
 Çokrak, Ukrayna'da bir mahal 169
 Çolak Yorgi, Moskov tüccârlarından, müste'men 68, 69, 71
 Çopur Suyu 215, 271, 273, 275
 Çorlulu Ali Paşa bk. Ali Paşa, Vezîr-i A'zam [Çorlulu Ali Paşa]
 Çors, Chowrs, Churs bk. Cors
 Çuka Adası 327
 çuka biniş, Gümüşi 244
 çuka biniş, Mâi 244
 çuka yağmurluk, Mâi 244

D

Daltaban Mustafa Paşa bk. Mustafa Paşa, Sadrazam
 Danyel veled-i Yovan, Rus tüccar 242, 243
 Darbhâne nâzırları 346
 dâru'l-cihâd 187, 286, 315, 340, 361, 379, 390, 413
 Dâru'l-hilâfet 373
 Dâvud hân, Lezgi tâifesinden, Şîrvân eyâletine han tayin olunan 178
 De Bulhakof, Rusyaların Pâdişâh ve İmparatoriçesi'nin Orta Elçisi, Murahhası, Devlet Müsteşârı bk. Yakov de Bulhakov
 Defter
 – Emâneti 296
 – Emîni 178
 –lû takrîr 322
 Defterdar Sarı Mehmed Paşa bk. Mehmed Efendi, Defterdar-ı sâbık
 Dellâl / lar352
 demir toplar 157, 173
 Demirlek Deresi/Suyu ayrıca bk. Timurlenk/Timurlek Deresi 166, 167
 Depifer Dimitriyos bk. Dimitriyos, Depifer, nâme-resân, Çar'ın mu'teber âdemlerinden 156
 Derbend 178, 179
 – kal'ası 178

Dergâh-ı Âli çavuşları 151
 Deryâ Kapudanı 315
 deryâ kapudanlığı 302, 315
 Deşt-i Kıpçak 44, 146, 155, 171, 187, 286, 315, 340, 361, 379, 390
 Devlet Giray Han, II. 229
 Devlet
 – Meşveretgâhı (Rusya) 413
 – Müsteşârı 362
 --i Rusya Mevâddı defteri 268
 Devleteyn-i Heme Rusya ve Osmâniyye 280
 Devlet-i Aliyye için ayrıca bk. Devlet-i Osmâniyye, ayrıca bk. Osmânlu
 Devlet-i Aliyye
 – limanları 299
 – Muhaddidi 278
 – muhaddidleri 255, 260, 268, 271
 --i Osmâniyye 189, 190, 192, 195, 196, 204, 208, 217, 218, 219, 220, 224, 225, 226, 231, 263, 264, 265, 266, 267, 270, 277, 302, 315, 317, 318, 341, 349, 360, 381, 382, 383
 --i Osmâniyye muhaddidleri 266
 --i Osmâniyye reâyâsı 267
 --i Osmâniyye suları 267
 –'nin tüccârı 195
 Devlet-i Heme Rûsiyye 281
 Devlet-i Heme Rusya 280 ayrıca bk. Heme Rusya, ayrıca bk. Tamâmen Rûsiyyelerin Pâdişâhı ve İmparatoriçesi, ayrıca bk. Bi't-tamâm Rusya ve alt maddeleri, ayrıca bk. Bi'l-cümle Devlet-i Rusya ve alt maddeleri, ayrıca bk. Cemî' Rusyaların İmparatoru ve Pâdişâhı
 Devlet-i Osmâniyye ayrıca bk. Devlet-i Aliyye, ayrıca bk. Osmânlu 202, 203, 204, 207, 208, 214, 215, 217, 220, 231, 264, 271, 272, 273, 274, 275, 280, 281, 302, 316, 318, 342, 343, 344, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 356, 357, 360, 382, 388
 – Muhaddidi 281
 – sevâhili 342
 –'nin gemileri 344
 –'nin sefineleri 348
 –'nin sikkesi 346
 –'nin sükkânı 353
 Deylem 44, 146, 155, 171, 187, 286, 314, 340, 361, 379, 390, 413
 dilkü nâfesi kürkleri 68, 69, 71

Dimitre, müste'men, Moskov elçisi adamlarından 117
 Dimitri, Moskov elçisi adamı 128
 Dimitri, müste'men 139
 Dimitriyos Mihayloviç Goliçen, [Dmitry Mikhaylovich Golitsyn], Düka Çar 'ın Büyük Elçisi, İsmolençko'da vekili, mahrem âdemi 45, 51, 52, 53, 54, 55, 56
 Dimitriyos, Depifer, nâme-resân, Çar'ın mu'teber âdemle-
 rinden 156
 din-i İslâmı kabûl etmek [ihtidâ etmek / Müslüman olmak]
 341, 382
 din-i Muhammedi kabûl etmek [ihtidâ etmek / Müslüman
 olmak] 288, 293, 357
 Dinoyef, Rusya Konsolosu 329
 Dinyeper Nehri bk. Özi Nehri / Suyu
 Dinyester Nehri bk. Turla Nehri
 Divân 278
 – boyarları (Eflâk ve Boğdan) 395, 396
 – kalemi 253
 – tercemânı 312
 –ı Âli 209, 210
 Divân-ı Hümâyûn 70, 83
 – hâcegânı 255, 268
 – Kalemi 245, 322, 388
 Diyârbekir 44, 146, 155, 171, 187, 286, 314, 340, 361, 379,
 390, 413
 – bezi 72
 Dmitry Mikhaylovich Golitsyn bk. Dimitriyos Mihayloviç
 Goliçen 45
 Dobruca 402, 410
 Doğan Kal'ası 45
 Doğan kasteli 45
 Doğan Mirzâ, Kırım Hânı Memuru 253
 Don nehri bk. Ten Nehri / Suyu
 Donanma-yı Hümâyûn 416
 Donets sıradağları 45, 192, 263
 Dosografa, ayrıca bk. Rusografa 290
 Dusografa, ayrıca bk. Rusografa 290
 düğme,(sim) 243
 Düvel-i Nasârâ 387

E

Ebûbekir bin Şahin, sınır tespitinde şahit 167
 Ebûbekir, Kethüdâ 256, 259

Ebussuûd, Kırım Askeri Kâdisı 244
 eczâ 59
 Edhem Paşa, Sadr-ı A'zam 420
 Edirne 44, 48, 51, 52, 53, 59, 61, 62, 65, 66, 70, 83, 146, 149,
 150, 154, 156, 158, 164, 168, 171, 172, 187, 286, 314,
 340, 361, 379, 390, 402, 410, 413, 414
 – Ahidnâmesi / Antlaşması / Muâhedesi 168, 171, 384,
 385, 413, 414, 415
 Eflak 146, 155, 171, 187, 286, 290, 292, 299, 305, 308, 309,
 311, 315, 340, 345, 356, 362, 379, 381, 382, 385, 390,
 391, 395, 396, 402, 403, 404, 407, 408, 410, 411, 413,
 414
 – ahâlisi 414
 – arâzisi 396
 – boyarları 396
 – memâliki 44
 – ve Boğdan memleketleri 385, 395, 396, 403, 407, 410
 – Voyvodalığı 299
 – voyvodası 391, 395, 407, 414
 –lu 293, 357
 Efrenç lisânı 322
 Efrenciyye memâliki 323
 Eğri Tur Deresi 166, 169
 ehl-i İslâm 297, 307, 328, 335, 381, 387, 388, 399, 407, 414
 – bayrağı 402
 –dan rızâlarıyla Hristiyan mezhebine gidenler 405
 ehl-i zimmet 54
 Ejderhan [Astrakhan] 193, 194, 203, 207, 208, 217, 224,
 225, 317
 Elçi(ler) 67, 69, 70, 71, 73, 74, 76, 77, 78, 80, 81, 82, 83, 84,
 85, 87, 90, 93, 94, 95, 100, 101, 103, 104, 105, 107,
 108, 110, 112, 114, 115, 116, 117, 118, 120, 121, 122,
 123, 125, 127, 131, 134, 138, 141, 147, 155, 158, 172,
 173, 175, 176, 183, 185, 187, 196, 201, 202, 205, 206,
 217, 226
 Elizabeth Petrovna bk. Elizabeth-i Evvel
 Elizabeth, I. bk. Elizabeth-i Evvel
 Elizabeth-i Evvel [I. Elizabeth-Elizabeth Petrovna], Rus-
 ya'nın İmparatoriçesi ve Hükümdârı 212, 217, 220,
 222, 224, 225
 elkâb tahriri 48, 147
 emânet-i kübrâ, (Osmanlı Sadaret makamı) 309
 Emângeldi, El-hâc, Osmanlı Devleti'ne nezir temessüğü ve-
 ren 235, 238

Emânşâh Hacı, Osmanlı Devleti'ne nezir temessüğü veren 238

Emelyano ibn-i İğnaçev Ukrayençof, Kargorpoli'nin Potenente(?) ta'bîr olunur zâbiti, mu'temedi bk. Emelyanoş İgnateviç Ukrainskov

Emelyanoş İgnateviç Ukrainskov [Yemelyan Ignatievich Ukraintsev], Rus Çarının Murahhas Elçisi, mahrem ve müşâvereci, Kargapol'da vekili 44, 282

Emine Burnu 402

Encümen-i Şûrâ 388

Ene Deresi ayrıca bk. İne Deresi 215, 220, 271, 273, 275

Engel Nehri bk. İnkul, Küçük

Engöl Nehri bk. İnkul Suyu/Nehri

Engöl Nehri geçidi 264

entâri, (Alaca sağır) 244

Enuşi, Odabaşı 257

Enviyato (Orta Elçi, Murahhas Elçi) [Envoy Extraordinary] 288

Erdebil 179, 180

Erdelan 180

Erel Nehri / Suyu [Oril] 157, 165, 166, 168, 169, 170, 174,

Eremiyo Vasilof, Zaporova Kazaklarının vekili 249

Ermeni bâzergânları 227

Ermeni reâyâsı 229

Erzurum 44, 146, 155, 171, 187, 286, 315, 340, 361, 379, 390, 403, 413

Es'ad Mehmed Efendi, Anadolu Kâdiaskerliği pâyeli, Ordu-yı Hümâyûn Kâdisı 183

Esâs Sulh Senedi [Esâs, Esâs Senedi] 356, 381, 382

esîr 47, 121, 158, 249

– ahz olunmak 47

– almak / etmek 46, 158, 175, 189, 195

– ler 47, 382

– lerin ıtlâkı / tahlîsi 47

Eski Kili 381

Esmîrzâ, Mîr-i Yedisân, Osmanlı Devleti'ne nezir temessüğü veren 237

Esperton, Moskov elçisi adamlarından 66

esre giriftâr olmak 405

Esterâbâd 178

Estonya 193, 194, 203, 207, 208, 224, 225, 317

eşkiyâ 233, 246

evkâf voyvodaları 81

F

Fârisân

--1 Evvel-i Bender 167

--1 Evvel-i Özi 167

--1 Sâni-i Bender 167

--1 Sâni-i Özi 167

Felemenk altunu 385

fermânlu tüccâr 305

Fettâh Efendi, Or Kâimmakâmı bk. Abdülfettâh Efendi, Or Kâimmakâmı

Feyzullâh, Çavuş 256, 259

Filinta 243

Filipov Leotni, Yüzbaşı-i Kazağ-ı Zaporova 232

firâr etmek 189

França ayrıca bk. Fransa 289, 299, 320, 341, 345, 347

– ahidnâmesi 345, 352

– Devleti 184

– Devleti'nin kefâleti 192

– elçisi 181, 182, 183, 190, 196, 320, 325

– konsolosu 350

– Kralı 194, 203, 207, 216, 225

– lisânı 196

– Pâdişâhı 178, 179, 181, 183, 187, 190, 191, 194, 196, 201, 205, 211, 222

– sefineleri 347

– tâifesi 298, 299, 344

– tercemânları 308

– tüccâr sefineleri 299

– tüccârı 345

– lu 347, 352, 353

Fransa ayrıca bk. França 404

– Elçisi imzası 196

– lisânı 377

frengî bıçak, altunlu 243

frengî, Sim kabzalı 243

Frengiyyü'l-ibâre 372, 376

Frenk 162

Frenk lisânı 183, 196

Frenkini, Rus elçisi tercümanı 387

fuçı akçası 98, 135

Fyodor Petrovich Palen bk. Teodor Palin, Kont 402

Fyodor, Moskov tüccârı Çolak Yorgi'nin oğlu 68, 69, 71

Fyodor, Moskovlu, müste'men 74

G

gafarcılar(?) 49
 Galaniç Nehri ayrıca bk. Alaniç; Hnylyi Yelanets 264
 Galata 76, 136, 137, 149, 290
 – Voyvodası 98, 101, 135, 136, 137
 Garb Ocakları 327
 Garde (mahal ismi) 239
 Gâv 243
 Gâyibverdi Ağa ibn-i Ötünli, İkinci Beşlü Ağası, Azak sınırı konusunda ehl-i vukuf 166
 Gâzî Hasan Paşa, (Hasan Paşa) [Cezayirli Gâzî Hasan Paşa] Kapudân-ı Deryâ, Vezîr 302, 315, 318, 327
 Gazikirman 255, 264, 283
 – beriyyesi (Kazkirman beriyyesi) 260, 262, 267, 282, 283
 geçid ticareti 348
 geçürici gemiler 45
 gedik hakkı 352
 gemiler zâbitânı 342
 Gence 179
 Gence Efendi, kara halkından, Osmanlı Devleti'ne nezir hücceti veren, Osmanlı Devleti'ne nezir temessüğü veren 235, 238
 Genç Ali, Odabaşı 257, 259
 Gilân 44, 178
 Girid 44, 146, 155, 171, 187, 286, 315, 340, 361, 379, 390, 413
 Gorski 317
 Gökçe Ağa, kara halkından, Osmanlı Devleti'ne nezir hücceti veren 235
 Göksu 257, 259
 Grabuze Nehri ayrıca bk. Harbuzene ayrıca bk. Arbuzyinka 264
 Graf Dibiç, General [Ivan Ivanovich Graf Dibisch-Zabal-kansky], Rusya Başmurahtası, Arakan(?) Cenerali, Asker-i Hâs Cenerali ve İkinci Ordu'nun Kuman-dan-ı Anşefi 402
 Gramakula Nehri ayrıca bk. Gramakul ayrıca bk. Argamaklı 264
 gran kruva(?) 391
 Grigori Moldeni, Potkalı zâbitân 240
 Grigoryo Luborosky, Zaporova Kazağı me'mûru 246
 Grosniya [Grozny] bk. Grozniya
 Grozniya (Grosniya) [Grozny, coharkale, Çeçenistan-Rus-ya] 194, 203, 207, 208, 217, 224, 225
 Grozny bk. Grozniya

guruş 305, 346

--ı Osmânî 385, 415

güherçile depesi 165, 166, 169

gümrüğ bk. gümrük

gümrük(ler) 46, 47, 49, 50, 58, 61, 65, 68, 73, 74, 80, 85, 88, 89, 90, 94, 98, 99, 101, 103, 108, 113, 124, 135, 136, 137, 139, 141, 142, 143, 148, 162

– tezkireleri 323

– ümenâsı 345, 346, 353

–cû 322

–cüler 353

–in defterleri 346

Gürcistân 44, 146, 155, 171, 178, 179, 183, 187, 193, 194, 292, 315, 317, 340, 376, 379, 390, 402, 403, 414

– eyâleti 414

Gürcü(ler) 60, 292, 293, 357

– üserâsı (esirleri) 292, 328

Gürcü Mehmed, İstanbul Subaşı 60

Güril 376, 377, 402, 403

– memleketi 414

– ülkesi 376

Güvemlik Suyu ayrıca bk. Koğanlık 215, 271, 273, 275

H

Habeş 44, 146, 155, 171, 187, 286, 315, 340, 361, 379, 390, 413

habsden ıtlâk olunmak 150

Hâcegân-ı Divân-ı Âli 209

Hâcegân-ı Divân-ı Hümayûn 210, 270

Hacı İbrâhîm, Çavuş-ı Divân 242

Hacı İvaz Mehmed Paşa bk. Mehmed Paşa, el-Hâcc, Vezîr-i A'zam

Hacı Mîrzâ, Şirin, Kırım Hânı tarafından görevlendirilen 229

Hakam Hacı Mîrzâ, Osmanlı Devleti'ne nezir temessüğü veren 238

Haleb 44, 146, 154, 171, 187, 286, 314, 340, 345, 361, 379, 390, 395, 399

Halebü's-şehbâ bk. Haleb

Halîc (Halîc-i İstanbul / Halîc-i Kostantiniyye) 364, 369, 370, 371, 373, 375, 404

Halîc-i İstanbul bk. Halîc

Halîc-i Kostantiniyye bk. Halîc

Halife-i a'zam 286, 297, 315, 340, 361, 379, 390, 395

- halifetü'l-muvahhid 298
- Halil Ağa ibn-i İsmâil, Fârisân-ı Sâni-i Yanıkhisar, sınır tespitinde şahit 167
- Halil bin İne, sınır tespitinde şahit 167
- Halil Paşa, Hâriciye Nâzırı 418
- Halil, Sipâhî, sınır tespitinde şahit 277
- Halil, Yeğen 257, 259
- Halim Akay Ağa, kara halkından, Osmanlı Devleti'ne nezir hücceti veren 235
- Halim Giray Hân, Bucak cânibi seraskeri, Kırım Hânı 235, 237
- halka, ma'denî 244
- hall [sirke] 72
- hamr 56, 72, 89, 124, 135, 136, 137, 141, 142, 163
- Emîni 98, 135
- iştirâ etmek 56
- Hân (Kırım Hânı) 220, 227, 228, 233, 234, 241, 245, 256, 259, 270, 272, 277, 288, 297, 298
- hân 47
- Hân Arslan Mirzâ, Osmanlı Devleti'ne nezir temessüğü veren 238
- Hân Kışlası karyesi 235
- Hân Mehmed, Mirzâ, Osmanlı Devleti'ne nezir temessüğü veren 237
- harâc 47, 49, 50, 51, 58, 59, 61, 63, 64, 65, 66, 67, 73, 74, 78, 79, 81, 82, 84, 85, 86, 87, 88, 90, 92, 93, 94, 95, 96, 98, 99, 100, 102, 103, 104, 105, 106, 108, 110, 112, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 125, 126, 127, 131, 135, 138, 140, 143, 144, 148, 149, 151, 160, 175, 289, 342, 343
- mutâlebesi 51, 66, 93, 95, 100, 102, 104, 105, 106, 114, 115
- Harbuzene-i Kebir ayrıca bk. Grabuze ayrıca bk. Arbuzyn-ka 257, 259, 262, 267
- harc 89, 101, 113, 124, 136, 137, 141, 142, 163
- lık mukâbelesi 120
- Haremeyni'ş-Şerifeyn 183, 201, 212
- Harem-i Mescid-i Aksâ 390, 395, 399, 413
- Hasan Ağa, el-Hâc, Dergâh-ı Muallâ Kapıcıbaşı 241, 243
- Hasan Beğ, Vize Sancağı Alaybeğisi 277
- Hasan Beğ, Zâim, sınır tespitinde şahit 277
- Hasan Çavuş ibn-i İsmâil, sınır tespitinde şahit 167
- Hasan Efendi, sınır tespitinde şahit 260
- Hasan Efendi, sınır tespitinde şahit, Mir Mustafâ Efendi ta-bilerinden 257
- Hasan Paşa, Açu Kal'ası Muhâfızı, Açu Muhâfızı, Açu Mutasarrıfı 84, 88, 215, 220, 271, 273, 275, 291, 292
- Hasan Paşa, Vezîr, Kapudân-ı Deryâ bk. Gazi Hasan Paşa
- Hasan Paşa'nın hudûd depeleri bk. Hasanpaşa Depeleri
- Hasan, Açu Kal'ası Muhafızı bk. Hasan Paşa, Açu Kal'ası Muhâfızı, Açu Muhâfızı, Açu Mutasarrıfı
- Hasan, Bölükbaşı 256, 259
- Hasanpaşa Depeleri 215, 271, 273, 275
- Hassa bk. Lahsa
- Hâssa Bostâncıbaşı 55, 89, 101, 113, 124, 136, 137, 141, 142, 163
- hastalık 407
- hatab kat'ı 309
- hatlı rikâb takrîri 368, 387
- havâs voyvodaları 81
- havâyic-i zarûriyye 325, 369
- Haydamak Kazağı 233
- hayme kurmak, ayrıca bk. çadır, mükâleme çadırı, mükâleme haymesi 264
- haymeler vaz' olunmak, ayrıca bk. çadır 264
- hayvânât
- almak 175
- idhâli 305
- larını gasb etmek 189, 195
- Hazar Denizi/Gölü bk. Hazer Denizi / Gölü
- Hazer [Hazar] Denizi / Gölü 178, 179, 180
- Hazîne
- dâr 346
- i Âmire 236, 345, 392, 407, 408, 415
- i Hümâyûn 275, 282, 357
- i İmparatoriye 385
- hediye 111
- Heme Rusya (Rûsiyye) Devleti 280, 281
- Hemedân 180
- hey'et-i mecmûası 193
- Hırsova 402
- Hisârı 292
- Hırvat 335
- Hızırilyas Boğazı 402
- Hızırilyas kolu 402
- Hilâl-i Osmâni-i Şehinşâhî 380
- Hnylyi Yelanets Nehri (Ukrayna) ayrıca bk. Alaniç ayrıca bk. Galaniç 259, 264
- Hollanda bk. Netherlande

Hotin 290, 292
 – cânibi 165
 – kal'ası 199, 299
 – Muhâfızı 165
 Hoy 179
 Hristiyan(lar) 291, 293, 299, 357, 381
 – diyâneti 289, 290, 291
 – mezhebi 299
 – tâifesi 405, 407
 – zümresi 287
 Hromoklia Nehri [Ukrayna] bk. Argamaklı / Gramakul / Gramakula 260, 264
 hubûbât 321, 371, 372, 407
 hudûd
 – hücceti sûreti 164
 – intihâsı 257, 259, 283
 – senedleri 198
 – temessüğü 184, 215, 220, 257, 259, 260, 261, 264, 266
 – temessükleri 256, 259, 262, 267, 281
 – u sınır 192, 198
 --1 İslâmiyye 175, 376
 –nâme(ler) 179, 191, 192, 302
 –un temessüğü sûreti 275
 Hulefâ'-i Râşidin 44, 146, 154, 171, 187
 hunka(lar), murabba' ve kürevî şekillerde hudut işareti 165, 166, 215, 220, 220, 257, 260, 262, 264, 267, 270, 271, 273, 277, 278, 280, 283
 –, (depe) 259
 hüccet 235, 351
 – sûreti 164, 256, 258, 276
 hücec 255
 Hükûmet-i Osmâniyye 343, 350
 Hüseyin Ağa, Akkirmanî, sınır tespitinde şahit 257, 260
 Hüseyin Ağa, Çukadâr, sınır tespitinde şahit 257
 Hüseyin Ağa, Fârisân-ı Sâni-i Bender, sınır tespitinde şahit 167
 Hüseyin Ağa, sınır tespitinde şahit 257
 Hüseyin Avnî Paşa, Sadr-ı A'zam 418
 Hüseyin Beğ, Karavulcu 256, 259
 Hüseyin Çelebi, Akkirmanî, sınır tespitinde şahit 277
 Hüseyin Çelebi, sınır tespitinde şahit 260
 Hüseyin Mirzâ ibn-i Bahadır Şâh Beğ, Mansûr mirzâlarından, Kırım Hanının sınır tespit işinde vekili 277
 Hüseyin Paşa [Amcazâde HüseyinPaşa], Vezîr-i A'zam, Serdâr-ı Ekrem 45

Hüseyin Timur Mirzâ, Osmanlı Devleti'ne nezir temessüğü veren 238
 Hüseyin, Bölükbaşı 256, 259
 Hüseyin, El-hâc, Osmanlı Devleti'ne nezir temessüğü veren 238
 Hüseyin, Sipâhî, sınır tespitinde şahit 277
 hüsn-i rızâlarıyla İslâmı kabûl etmek 405

I

Irâk

--1 Acem 44, 146, 155, 171, 286, 314, 340, 361, 379, 390, 395, 399, 413

--1 Arab 44, 146, 154, 171, 187, 286, 314, 340, 361, 379, 390, 395, 399, 413

--1 Arab u Acem bk. Irâk-ı Acem ve Irâk-ı Arab

İsfahân 178, 180

Isum Nehri; ayrıca bk. Olsum; Ysum; Vysun 283

Ivan Andreyevich Tolstoy bk. Tolstoy, Azak Valisi

Ivan Cheredeyev bk. Yovan Çeredeyev

Ivan Ivanovich Graf Dibisch-Zabalkansky bk. Graf Dibic

Ivan Ivanovich Neplyuev bk. Yovan Neyopliyof

Ivan Kostyurin, Kiev Valisi bk. Yovan Kosturin

Ivan Vasilievich Sabaneev, General bk. Jan de Sabaniyef

İ

İberya bk. İverya

İberya Krallığı, Kura Vadisi, Kafkasya 193

ibkâiyye 305

ibrâ kâğıdlarının tercemesi 253

İbrâhîm Ağa b. Mehmed, el-Hâc, sınır tespitinde şahit 260

İbrâhîm Ağa ibn-i el-Hâc Ahmed Ağa, el-Hâc, es-Seyyid, Dergâh-ı Âli Kapucıbaşılarından, Akkirmanî bk. İbrâhîm Ağa, el-Hâc, Akkirmanî

İbrâhîm Ağa, Bender Kal'ası'nda Sol Kol 256, 259

İbrâhîm Ağa, el-Hâc, Akkirmanî, es-Seyyid, Ser-bevvâbin-i Dergâh-ı Âli, Kapucıbaşı, Murahhas, Muhaddid, Azak Kal'ası'nın yıkımı ve Padişahın sınır tespit işinde vekili, Sadrazam Çukadarı 259, 255, 256, 262, 264, 266, 271, 277, 280,

İbrâhîm Ağa, Tevkii, Padişah'ın sınır belirleme işinde vekili 165

İbrâhîm Beğ 256, 259

İbrâhîm Efendi, el-Hâc, Kâdi, Adana Kâdisı, muvakkaten Adana Kâdisı 220, 268, 269, 274

İbrâhîm Hân, Sultân 44, 146, 155, 172

İbrâhîm İffet, Mevlânâ, es-Seyyid, Murahhas-ı Sâni, Üsküdar Mevleviyeti pâyesi, Sofya Kâdisı 391

İbrâhîm İsmet Beğefendi, es-Seyyid, Mîr, Mevlâna, Dâr-u's-Saltanatı'l-Aliyye kazâsı pâyesi, Ordu-yı Hümâyûn Kâdisı, Murahhas-ı Sâni, Rumili Kâdias-keri 337, 359, 360, 362

İbrâhîm Münib, Reisü'l-küttâb ve Murahhas-ı Sâni 286, 293

İbrâhîm Paşa, Damad, Nevşehirli bk. İbrâhîm Paşa[Nevşehirli Damad İbrâhîm Paşa], Vezîr-i A'zam

İbrâhîm Paşa, Vezîr-i A'zam bk. İbrâhîm Paşa [Nevşehirli Damad İbrâhîm Paşa], Vezîr-i A'zam

İbrâhîm Paşa[Nevşehirli Damad İbrâhîm Paşa], Vezîr-i A'zam 173, 178

İbrâhîm Selim, Müftizâde, Mevlânâ, Murahhas-ı Sâni, Anadolu. Kâdiaskeri, Ordu-yı Hümâyûn Kâdisı 380

İbrâhîm, Azak Beşlüyân Ağası, sınır tespitinde şahit 271

İbrâhîm, Bölükbaşı 256, 259

İbrâhîm, Çavuş 256, 259

İbrâhîm, Çirmen sâbık Miralay, sınır tespitinde şahit 277

İbrâhîm, el-Hâc, Es-seyyid, Ser-bevvâbîn-i Dergâh-ı Âli bk. İbrâhîm Ağa, el-Hâc, Akkirmanî

İbrâhîm, el-Hâc, sınır tespitinde şahit 167

İbrâhîm, el-Hâc, sınır tespitinde şahit, Mîr Mustafâ Efendi tabilerinden 257

İbrâhîm, Sipâhî, sınır tespitinde şahit 277

İbrail 290, 292, 396

– Kâdisı 111

– kal'ası 299

ibtidâ'-i hudûd 165, 170, 257, 259, 262, 277

idiyye 305

İfrikıyye 183, 187, 286, 314, 340

İğlîrud [Eagle Rot (Kızıl Kartal Nişanı), (Order of the Red Eagle)], Prusya'nın evvelki rütbesi 413

ihrâk-ı azîm 54

ihtilâl ü ihtilâf 179

İki Kabartalar ayrıca bk. Büyük Kabarta 292

İkinci Beşlü Ağası 166

İlariyo, Moskovlu rahip 52

İlhânî (Kırım Hanının nisbet lakabı) 231, 243, 270, 277

İlhânî (Kırım Hanlığı) me'mûrları 250

ilticâ etmek 155

İlya, Moskov müste'men 145

İmirhavi bk. İmre

İmparator 206

– elkâbı 190, 196, 201, 204, 206, 208, 212, 217, 222, 225

– elkâbı merâsimi 208, 225

– Hânedânı 201, 206, 208, 212, 217, 222, 225

İmparatoriçe 211, 245, 307, 308, 309, 311, 360

– kelâmı 197

imparatorluk

– elkâbı 201, 204, 206, 208, 212, 217, 222

– elkâbı verilmek 206, 208, 212

– kelâmı 208

İmre (Meydancık) [İmirhavi] 402, 403

– hudûdu 403, 414

İmtidâd-ı sefer 369

imtiyâz/ât 289, 291, 299, 321, 350, 391, 392, 393, 396, 397, 403

İmzâ-yı Çariçe-i Moskov 197

ince donanma 355, 359, 360, 382

–nın Kumandanı 362

İnce Mîrzâ, Kırım Hânı Memuru 253

İne Deresi ayrıca bk. Ene Deresi 215, 271

İngiltere 289, 321, 345, 347, 404

– ahidnâmesi 345, 352

– bayrağı altında 345

– elçisi 155, 164, 331, 332, 334,

– konsolosu 350

– Kralı 331, 333, 334

– tâifesi 298, 299, 344

– tercemânları 308

– tüccâr sefineleri 299

– tüccârı 345

–lû 299, 341, 353

–lû sefineleri 347

İnhulets Nehri bk. İnkul Suyu/Nehri

İnkul Suyu/Nehri [Ungul, Ungul-ı Kebir, Engöl, Büyük Engöl, İnhul] 260, 262, 264, 265, 267, 283

İnkul Suyu/Nehri, Küçük, [Engel, Küçük Engöl, Küçük Angel, Inhulets] 260, 262, 264, 267, 283

İpoletto, Moskovlu rahip, müste'men 108

İran (Îrân) ayrıca bk. Acem, ayrıca bk. Safeviye Devleti 44, 178, 180, 383, 403

– şâhı 178

–'ın ihtilâli 178

–iyân 383

İsakcı 402

İseviye 146, 155, 172, 178, 182, 187, 191, 201, 205, 212, 222, 240, 286, 315, 318, 341, 346, 362, 379, 391, 395, 399, 413
 – ümerâsı 44
 iskele emînleri 49, 52, 56, 74, 84
 İskemlecioglu Kürkçü Yani, İstanbul'da oturan 70, 83
 İskenderiye 349
 İskonpesk(?) kasabası 220
 İslâm Mirzâ, Yedisân mirzâlarından, Osmanlı Devleti'ne nezir hücceti ve nezir temessüğü veren 235, 238
 İslâm, Bölükbaşı 256, 259
 İslâm
 – asâkiri 155
 – hudûdu 47
 –a gelmek [ihtidâ etmek / Müslüman olmak] 47, 189, 195, 201, 204, 206, 208, 212, 217, 222, 225, 287
 İslâmiye hudûdu 147
 İslâmiye serhaddi 46
 İslimye 402
 İsmail (şehir) 381, 391
 – kal'ası 290, 356
 – kasabası 292
 İsmâil Ağa b. Hacı Şa'bân, sınır tespitinde şahit 257, 260
 İsmâil Beğ, Zâim, sınır tespitinde şahit 277
 İsmâil bin Abdullâh, Alemdâr, sınır tespitinde şahit 167
 İsmâil bin Yûsuf, Kethüdâ, sınır tespitinde şahit 167
 İsmâil Paşa, Vezîr, Özi Vâlisi, Bender askeri Başbuğu 145
 İsmâil, Açu Kal'ası Beşlüyân Ağası, sınır tespitinde şahit 271
 İsmâil, Azak Beşlüyân Ağası, sınır tespitinde şahit 271
 İsmâil, Sipâhî, sınır tespitinde şahit 277
 İsmolenço bk. Smolensk
 İsmolençya bk. Smolensk
 İsmolenska bk. Smolensk
 İstakiyef [Aleksander Stakhiev], Rus Murahhas Elçisi, Rusya Devleti'nin Orta Elçisi ve Murahhası 295, 296, 308
 İstanbul (Kostantiniyye) 44, 51, 54, 55, 57, 59, 60, 64, 70, 83, 88, 89, 101, 113, 124, 136, 137, 141, 142, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 154, 156, 161, 162, 163, 171, 181, 187, 190, 192, 206, 286, 296, 297, 298, 298, 300, 302, 303, 305, 314, 316, 318, 319, 325, 326, 340, 347, 348, 349, 353, 361, 367, 379, 385, 386, 390, 392, 399, 413, 415 ayrıca bk. Bilâd-ı Selâse
 – Boğazı [Bahr-i Siyâh Boğazı / Karadeniz Boğazı / Kostantiniyye Boğazı] 346, 347, 348, 371, 373, 393, 403, 404

– Gümrük Emîni 162
 – Kâdîlığı 302, 315
 – Kâdisı 54, 60, 64, 315, 318
 – Kâimmakâmı 59, 60, 64
 – zahiresi 325
 İstarosta, ayrıca bk. Başeski 249
 İstefan Andriç Kaliçev, Yakın Stolnik, Viç-gubernato[r], Komsar bk. İstefan Andriyoviç Kaliçev
 İstefan Andriyoviç Kaliçev [Stephan Andreevich Kolychhev], Viç-gubernator, Sofracı Kiev Vali Yardımcısı], Moskov Çarının Tahdid Vekili 165, 168
 İstefan, Moskov elçisi adamlarından, müste'men 114
 İstefan, Moskovlu, müste'men 143
 İstefan, müste'men, Moskov tüccârlarından 64, 65
 İsteresnef, Kavalier, Rusya cenerallerinden 248
 İsveç
 – askeri 156
 – Kralı [XII. Karl, Demirbaş Şarl] 145, 155, 156, 157, 173
 – Pomeranyası 156
 iş erleri 49, 50, 51, 52, 53, 56, 58, 59, 61, 62, 63, 65, 66, 67, 73, 74, 78, 79, 80, 81, 82, 84, 85, 86, 87, 88, 90, 92, 93, 94, 95, 96, 99, 100, 102, 103, 104, 105, 106, 108, 110, 112, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 125, 126, 127, 131, 134, 138, 140, 143, 144, 148, 149, 151, 153, 160
 İtalinski bk. İtalinski, Andre de
 İtalinski, Andre de [Andrey Yakovlevich Italinsky], Rus Murahhas-ı Evvel, Rus Murahhas Orta Elçisi, Müsteşâr-ı Hâssı, Şambellânı, turuk-ı kesîrenin Kavalier, Hilâl-i Osmânî-i Şehinşâhî'nin rütbe-i a'lâ nişânına nâil 369, 371, 372, 376, 380
 İtalyan lisânı 294
 İvan İvanoviç Tavaşo, Polkovnik, Stolnik, Sofracı Stephan Kaliçev'in maiyyetinde bulunan 165, 168
 İvan Zükevec, Rus görevli 254
 İvan, III. (Yovan-ı Sâlis) [VI. İvan], Rus Çarı, Rusya İmparatoru 201, 203, 205, 207, 208
 İvan, Moskov elçisi adamı, müste'men 144
 İvan, Moskov tüccâr, müste'men 145
 İvan, Moskov tüccârı, müste'men 148
 İverya [İberya] 193, 194, 203, 207, 208, 217, 224, 225, 317
 İyneada 410
 izbandid 351
 izin ve ruhsat 47, 58, 61, 73, 74, 85, 90, 94, 99, 103, 108, 175, 210, 287, 355, 399

İzmail bk. İsmail (şehir-kasaba-kal'a)

İzmir 70, 83, 335, 336, 349

– Kâdisı 83

– monlâsı 70

izn-i sefine 323, 325, 348, 366, 404

İzzet Mehmed Paşa, Vezîr-i A'zam 287

J

Jan de Sabaniyef[Ivan Vasilievich Sabaneev], Rus İmparatorluğunun Leutenant Generali ve Zâbitân-ı Askeriye Başzâbiti ve turuk-ı adide Kavaliyeri 380

Josep de Ribas y Byons bk. Yozef de Ribas

Joseph Fonton bk. Jozef Fonton

Jozef Fonton [Joseph Fonton], İmparator Müsteşârı, ba'zı turuk Kavaliyeri 380

K

Kabardin bk. Kabardinya

Kabardina bk. Kabardinya

Kabardino-Balkarya, Rusya bk. Kabarta

Kabardinya 194, 203, 207, 208, 217, 224, 225, 317

Kabardiya bk. Kabardinya

Kabarta [Kabardino-Balkarya] 194

– ahâlisi 189

–lar 189, 195

–yân 183, 187, 286, 315, 340, 361, 379, 390

kadimî kilise, Rum reâyâsının ellerinde terk olunmuş kilise 54

Kafkas 402

– eyâleti 376

–ya 193

kaftan, harîr, kırmızı 244

kâğıd 59

–lar 47, 48, 147

kahve 72

– ibriği, Nühâs 244

kâkum 68, 69, 71

Kal'a-i Cedid 278

Kalanča bk. Kalancı

Kalancı [Kalanča, Kalantscha, Kalantschi] 219, 220

Kalantscha bk. Kalancı

Kalantschi bk. Kalancı

Kalas 355

– iskelesi 50, 64

Kalçın(?) Deresi 165, 169

kalgay 46, 158, 175

Kalmuk(lar) 158, 175, 189, 195

– tâifesi 158, 175

Kamanke 155, 174

– Kal'ası 157, 174

Kamenka [Kam'yanka-Dniprovs'ka] (Ukrayna) 155, 248, 249

Kamenka Nehri [Kam'yanka Nehri-Ukrayna] 257, 260, 262, 264, 267, 283

Kamenoy [Kamnoy/Kamne/Voroçisni Kamenko] 250, 251, 253

Kamne bk. Kamenoy

Kamnoy bk. Kamenoy

Kam'yanka Nehri bk. Kamenka nehri

Kanay Mirazâ bin Sultân Mehmed, Osmanlı Devleti'ne nezir temessüğü veren 237

Kanay Mirzâ, Yedisân mirzâlarından, Osmanlı Devleti'ne nezir temessüğü veren 235, 237, 238

Kanay(?) oğlu mâddesi 189

kânûn-ı kadim 50, 64, 65, 80, 139, 148

Kaplan Mirzâ, Osmanlı Devleti'ne nezir temessüğü veren 238

kapu kethüdâları 47

Kapu Kethüdâsı 212, 213, 221, 234

Kapudan 72, 76

Kapudân-ı Deryâ 302, 327

Kara Eflak 381

Kara Mustafâ, Yasakçı 242

Karabağ 179

Karaçay-Çerkesya, Rusya 194

Karadeniz [Bahr-i Siyâh] 44, 46, 56, 64, 146, 155, 171, 187, 188, 190, 194, 195, 203, 208, 217, 225, 283, 286, 289, 291, 293, 298, 299, 302, 315, 316, 317, 318, 323, 325, 340, 346, 347, 348, 361, 371, 379, 385, 390, 393, 395, 399, 402, 403, 404, 410, 413, 414

– Boğazı bk. İstanbul Boğazı

– sefinesi 64

– sevâhili 56, 325

–'de ticâret 403, 404

–'e karib mahaller 46

Karadepe, Ukrayna'da bir mahal 166, 169

karagol (kordona) 407

Karaharman 371

- Karaman 44, 146, 155, 171, 187, 286, 315, 340, 361, 379, 390, 413
- karantina 402, 407
- Karaoba [Azak'ın yakınında mahal] 274
- Karelya 194, 203, 208, 317
- Kargapol bk. Kargopol 44, 282
- Kargorpoli bk. Kargopol
- Karinabad 402
- Karl Robert Reichsgraf Von Nesselrode-Enreshoven bk. Neselrod, Rober, Kont, Kond
- Karl, XII., bk. İsveç Kralı
- Karlo, Moskov Muhaddidinin Sır Kâtibi, Türki okur-yazar 262, 265, 266, 267
- Karloviçe [Karlofça] 44
- Kars 403, 414
- Kartaliniya (Gürcistan) bk. Kartalinya
- Kartalinya [Kartaliniya / Kartlinya] 194, 203, 207, 208, 217, 224, 225, 317
- Kartlinya bk. Kartalinya
- Kâsım Mîrzâ bin Sultân Mehmed, Osmanlı Devleti'ne nezir temessüğü veren 237
- Kâsım Mîrzâ, Yedisân mîrzâlarından, Osmanlı Devleti'ne nezir hücceti veren 235
- Kasper veled-i Françesko Teşte, Moskov elçisi baştercümanını 135, 137
- kassâb akçası 135
- kassâbiyye 346
- akçası 98, 135
- resmi 346
- kastel(ler) 45, 46
- in hedmi 45
- kat'ı hatab 381
- Katerina bk. Katerina-i Sâniye [II. Katerina]
- Katerina II., Rus Çariçesi bk. Katerina-i Sâniye
- Katerina-i Sâniye [II. Katerina], Rusyaların Pâdişâh ve İmparatoriçesi 286, 315, 317, 319, 362
- kâtibi hattı 322
- Kavaler 215, 268, 270, 272, 274, 277, 280, 281
- Kavaliyer 359, 360, 362
- Kavarna 371
- kayd-ı esîr 254
- kayıklar 46
- Kaynarca 296, 297, 347
- Ahidnâmesi / Muâhedesi / Musâlahası 285, 296, 297, 299, 300, 305, 325, 340, 341, 342, 350, 352, 353
- Musâlahası'nın zeyl ve müfessiri 300
- Kayrevân 183, 187, 286, 314, 340, 361, 379, 390, 413
- Kazak(lar) 46, 47, 155, 157, 158, 174, 175, 189, 195, 209, 210, 251, 298
- askeri 45
- eşkiyası 46
- kal'aları 157
- memleketleri 157
- meskenleri 189
- şehirleri 46, 189
- tâifesi 157, 174, 209, 233, 248, 250, 251
- varoşları 46
- Kazan 193, 194, 203, 207, 208, 217, 224, 225, 317
- Kazgan 402
- kazgan, (Nühâs) 244
- Kazkirman beriyye[si] bk. Gazikirman beriyyesi
- Kazvin 44, 178
- kefâf-ı nefis 56, 89, 101, 113, 124, 136, 137, 141, 142
- Kefalonya 335
- Kefe 44, 57, 146, 155, 161, 171, 187, 286
- beglerbeğisi 161
- iskelesi 325
- Kâdisı 161
- paşası 57
- sefînesi 57
- Kefil 70, 351
- Kelmit Mîrzâ, Osmanlı Devleti'ne nezir temessüğü veren 238
- kemhâ 88
- Kemhal 377
- kal'ası 376
- Kerç bk. Kerş
- Kerş [Kerç] 288, 291
- Boğazı 72, 76
- kal'ası 57, 162
- kal'ası dizdârı 72, 76
- kethüdâyerleri 49, 50, 51, 52, 53, 56, 58, 59, 61, 62, 63, 65, 66, 67, 73, 74, 78, 79, 80, 81, 82, 84, 85, 86, 87, 88, 90, 92, 93, 94, 95, 96, 99, 100, 102, 103, 104, 105, 106, 108, 110, 112, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 125, 126, 127, 131, 134, 138, 140, 143, 144, 148, 149, 151, 153, 160
- Kıbrıs 44, 146, 155, 159, 171, 187, 286, 315, 340, 349, 361, 379, 390, 413
- mütesellimi 159

- Vâlisi 159
- Kılburun 209, 210
 - Hisârı 291, 292, 293
 - kumandanı 309
 - lı 210
- kılıç 98, 135
- Kırım 46, 47, 157, 158, 174, 175, 189, 195, 209, 227, 229, 288, 293, 296, 298, 301, 302, 309, 314, 315, 318
 - ahalisi 227, 231, 388
 - asâkiri 165
 - Cezîresi 46, 288, 291
 - cüz'ü 231
 - halkı 158, 170, 175
 - Hânı 47, 155, 158, 176, 183, 189, 190, 196, 229, 231, 235, 237, 239, 245, 247, 248, 253, 255, 268, 298
 - hânları 46, 158, 175, 292
 - ihtiyârları 277
 - ilhâkı 355, 356
 - iskelesi 325
 - kapucıbaşı 231
 - müdürü 298
 - Tatarları 189, 195
 - lu 46, 47, 158, 175, 229
- Kırım Giray Han, (Kırım Hanı) 243, 247
- Kırkkilise 402, 410
- kırmızı balmumuyla mühürlenmek 239
- kırmızı penbe ipliği 72
- kız vergisi 292
- Kiev bk. Kiyev
- Kili 356, 371, 381, 391
 - Boğazı 381, 402
 - kal'ası 290, 292
- kilise
 - ihdâsı 299
 - ta'mîr olunmak 54
 - i atıklarının ta'mîr ü termîmi 299
- Kirilov, Moskovlu, müste'men 143
- Kirman Kazaklarının hatmanları 270
- Kirmanşâhân 180
- Kiryan(?) Şevirin(?), ofîçer 239
- Kise 255, 256, 268, 274
 - tarafı 258
 - , (Rûmi) 236
- Kiyev (Kiev / Yav-Kiyev) 193, 194, 251, 263
 - Ceneralı 231, 245, 247
 - Kal'ası 157, 174, 240, 331
- Kiyovikya 203
- Kiyovya 203, 207, 208, 217, 224, 225, 317
 - Ceneralı 253
- Kobliyan [Koblian, Kobliani, K'vabliani, Koblian-Chay] sancağı 414
- Koca Yusuf Paşa, Veziriazam bk. Yusuf Paşa
- Koğanlık Çopur Deresi 220
- Kolayın(?) Karaağacı 165
- Kolayın(?) Karaağaç 169
- Kolenski Vodi, ayrıca bk. Konski Vodi nehri, ayrıca bk. Konkaya voda nehri, ayrıca bk. Konski Vodi, ayrıca bk. Salva nehri, ayrıca bk. Yalkı Suyu 192
- komisarlar 385
- komsar 165, 168, 249
- konak konulmak 98
- Konar, mahalle 257
- Konda bk. Kondinya
- Konderya bk. Kondinya
- Kondiniya bk. Kondinya
- Kondinya (Kondiya / Kondiniya / Koninya / Konderya / Kontina) [Konda] 193, 194, 203, 207, 208, 217, 224, 225, 317
- Kondiya bk. Kondinya
- Koninya bk. Kondinya
- Konskaya voda nehri ayrıca bk. Konski Vodi nehri, ayrıca bk. Kolenski Vodi nehri, ayrıca bk. Konski Vodi, ayrıca bk. Salva nehri, ayrıca bk. Yalkı Suyu 192
- Konski Vodi nehri / ırmağı, ayrıca bk. Kolenski Vodi nehri, ayrıca bk. Konkaya voda nehri, ayrıca bk. Konski Vodi, ayrıca bk. Salva nehri, ayrıca bk. Yalkı Suyu 192, 278, 277, 279, 280, 281, 288
- konsolos(lar) 289, 307, 308, 311, 350
 - ikâmeti 308
 - vekilleri 289, 307, 308, 350
 - luk maddesi 307, 309, 312
- Kont Alexander Andreyevich Bezborodko bk. Bezborotko, Konte de
- Konte de Bezborotko bk. Bezborotko, Konte de.[Kont Alexander Andreyevich Bezborodko]
- Kontina bk. Kondinya
- kopça, (Sîm) 243
- kopika [para cinsi] 240
- kordona (karagol) 407

- Korelya 193, 207, 217, 224, 225
 Korfalu [Korfulu, Corfu] 335
 Korfulu bk. Korfalu
 Korsan(lar) 351, 392
 Kosmaroski, Rus görevli 252
 Kostandinof, Rus kapudan 364, 366
 Kostantiniyye bk. İstanbul
 Kostantiniyye Boğazı bk. İstanbul Boğazı
 Kostantin, müste'men, Moskov elçisi adamlarından 112, 116, 118, 119
 Kostantin-i Rum, Tercemân 280, 281
 Kosturin, Mayor Ceneral, Kiyev Cenerali bk. Yovan Kosturin
 Koşavi, Kazak yöneticisi 240
 kovan tutmak 46
 Koy Suyu ayrıca bk. Koysuğa 215, 271, 273, 275
 Koyak Salgan Depesi/Tepesi, ayrıca bk. Kurgan Tepesi 215, 220, 270, 271, 272, 273, 275
 Koysuğa deresi, ayrıca bk. Koy Suyu 220
 Koysuğa Koğanlık Çopur Deresi 220
 koyun celbi 305
 koyun mübâyaası 305
 Kozamula, Yahûdi, Mısır'da gümrükçü 68
 Kozma, Moskov tüccar, müste'men 70, 83
 Köseb, Azak Beşlüyân Ağası, sınır tespitinde şahit 271
 Köstence 371
 Krayova 402, 407
 Krinka Suyu / suları [Krynka Nehri] 166, 169
 Krynka Nehri bk. Krinka Suyu
 Kuban 46, 47, 189, 195, 215, 219, 220, 271, 273, 275, 288, 298, 301, 302, 314, 315, 316, 318, 330
 – hudûdu 188, 195
 – Nehri 302, 316, 318, 355, 356, 403
 Kuclek(?) bk. Büyük Konar
 Kudreş(?) Ağa ibn-i Hân Mehemed, Müteferrikabaşı, Azak sınırı konusunda ehl-i vukuf 166
 Kudüs
 – Aleksandr nişânesi 280, 281
 --i Mübareke 203, 208, 217
 --i Şerif 44, 47, 49, 52, 58, 60, 61, 73, 74, 82, 85, 90, 94, 99, 103, 108, 143, 146, 154, 159, 171, 175, 183, 187, 190, 194, 196, 225, 286, 289, 314, 317, 340, 361, 379, 390, 395, 399, 413
 Kul istihdâm etmek 98, 135
 kula at 111
 Kulle 396
 Kumkapu 54, 89, 101, 113, 124, 141, 142
 Kura Vadisi, (Kafkasya) 193
 kurâ zâbitleri 62, 81
 Kurasye(?) askeri 402
 Kurgan Tepesi, ayrıca bk. Koyak Salgan Depesi/Tepesi 220
 kuru yemiş 72
 kuşak 88
 Kutaisi bk. Kütatis
 Kutuzof, Konte Golençef Mişel [Kutuzov, Prens Mihail İllarionoviç Golenişev], Rusya Devleti'nin Piyâde Askeri Başcenerali ve sergerde-i asâkir-i Rusya ve bi'l-cümle kavalierlikleri 380
 Kutuzov, Prens Mihail İllarionoviç Golenişev bk. Kutuzof, Konte Golençef Mişel 380
 kuyûd-ı musâlaha 309
 kuzât 52
 Küçük Acı Deresi, ayrıca bk. Vizofka Deresi 165
 Küçük Angel bk. İnkul Suyu/Nehri, Küçük
 Küçük Engöl Nehri bk. İnkul Suyu/Nehri, Küçük
 Küçük Kabarta 189, 195, 292
 küçük kal'a 189, 195
 Küçük Kaynarca mahali 287
 Küçük Mir-âhûr 156
 Küçük Osman Paşa, Kapdan-ı Derya bk. Osman Paşa, Vezir, Kapudan
 Küçük Rus 189, 195
 – memleketleri 46
 Küçük Ternofka [Ternovka] Deresi, ayrıca bk. Büyükacı Deresi 165, 169
 Kür 179
 Kür Suyu / Nehri 179
 Kürdistân 44, 146, 155, 171, 180, 183, 187, 286, 315, 340, 361, 379, 390, 413
 kürevi, (Osmanlı tarafının hunkalarının şekli) 264
 kürk(ler) 68, 69, 70, 71, 83
 – cübbe, Kâkum 243
 –, Çuka kaplı kuzu 244
 –çübaşı 68
 Kütatis [Kutaisi] 377, 392
 – kal'ası [Kutaisi] 292
 K'vabliani, Koblian-Chay, Kobliani bk. Kobliyan

L

Lachsa bk. Lahsâ
 Lahsâ [Ahsa, Hassa, Lachsa] (Suudi Arabistan) 44, 146, 155, 171, 187, 286, 314, 340, 361, 379, 390, 413
 Laskarof, ofîciyal, Rusların Eflak, Boğdan ve Bucak'taki Konsolosu 307, 308, 309, 311
 Latin lisânı 189, 200, 203
 Laz Ahmed Paşa, Vezîr-i A'zam bk. Ahmed Paşa [Laz Ahmed Paşa], Vezîr-i A'zam, Serdâr-ı Ekrem
 Lefkoşa monlâsı 159
 Leh 155, 156, 173, 174, 263, 266, 318
 – a'yânı 156
 – civârı 192, 261
 – Cumhûru 173, 174, 257, 259
 – hududu / ları 156, 173, 257, 259, 260, 262, 263, 264, 267, 283, 298
 – Krallığı 173
 – Krallığı istiklâli 174
 – lisânı 283
 – memleketi 155, 156, 172, 173, 174, 288
 –li/lü 155, 156, 173, 259, 293, 357
 –lû hudûdu 255
 –lûnün umûru 173
 Letonya 193
 Levyuşin, Rusya İmparatoriçesi'nin Kiyov Cenerali 245
 Lezgi tâifesi 178
 Lezgiyân tâifesi 178
 lisân-ı kefere 165, 166
 Livonya 193, 194, 203, 207, 208, 217, 224, 225, 317
 Lodoçki bk. Lutih Kalası
 Londra 404
 Lonti(?) Bayrak(?) Deresi 166
 Lonti(?) Bayrak(?), Ukrayna'da bir mahal 166, 169
 Louis, XV., (hd. 1715-1774) bk. Luyiz, On Beşinci 187
 Lutih 219, 220
 – Kal'ası [Lodoçki] 214, 268, 270, 272, 274, 275
 Luyiz , On Beşinci, França Padişahı [XV. Louis] 187
 Lülebergos 410
 Lülebergosu 402
 lûsûsiyyet-i mütehevvirâne 245

M

Macar altunu 404, 410, 415
 Maçın 402

Madkalo(?), Moskovlu rahip 49
 Magosa Kal'ası 159
 Mağrib 44, 146, 155, 171, 187, 286, 315, 340, 361, 379, 390, 413
 – Ocakları 350
 – Ocakları korsanları 350
 Mahabbet Mîrzâ, Osmanlı Devleti'ne nezir temessüğü veren 238
 mahall-i mükâleme 355
 mahkemelerin sicillâtı 346
 Mahmûd Ağa, Dergâh-ı Âli çavuşlarından 256, 259
 Mahmûd Hân, es-Sultân, el-Gâzi [II. Mahmûd] 379, 390, 395, 399, 413
 Mahmûd Hân, Sultân, el-Gâzi [I. Mahmûd] 183, 187, 194, 201, 203, 208, 212, 217, 225, 259, 270, 276
 Mahmûd Nedim Paşa, Sadr-ı A'zam 418, 419
 Mahmûd Server Paşa, Hâriciyye Nâzırı 418
 Mahmûd Yezan Ağa, el-Hâc, müş'ir 233
 Mahmûde Kal'ası 166
 Mahmûde Suyu 169
 mahmûz 135
 mahrem 44
 – âdem 45
 mahtûm tasdiknâmeler 362,380
 mahzen 141, 142
 Makarya, Moskov ruhbânlarından 73
 makrame 88
 Maksim, Azak'tan gelen, müste'men 107
 Maksûd Kapucıbaşı 240
 Mamay Mîrzâ, Osmanlı Devleti'ne nezir temessüğü veren 237
 manastır ashâbı 299
 Mankalya 371
 Mansûr Ağa, Cemboyluk me'mûru 248
 Mansûr mîrzâları 277
 Marâğa 179
 Markiz de Bonak [Marquis de Bonnac], Fransa Elçisi 178, 181,
 Markiz de Vilnof, Ludvik Salvator [Marquis de Villeneuve] Fransa Devleti Büyükelçisi 182, 184, 187, 191, 194,196
 Marko, müste'men, Moskov elçisi adamı 129
 Marquis de Bonnac, Jean-Louis d'Usson, Fransa Elçisi bk. Markiz de Bonak 178
 Marquis de Villeneuve, Louis-Sauveur, bk. Markiz de Vilnof, Ludvik Salvator

- Martini, Terceman 242
- Marya, Rusya konsolosu Dinoyef'in zevcesi 329
- masdariyye resmi 98
- maslahatgüzâr(lar) 291, 299
- Matbah-ı Hümâyûn 237
- Mati Efremof, Murahhas-ı Rusya, Zaporova Kazağı'nın
Mayor Zâbiti, Macor-ı Evvel, Komsar 232, 249
- Matoy Efremok, Rus görevli 254
- Mavromani, Rus kapudan 364, 366
- Mayor Ceneral 231, 355, 359, 362
- Mayor, Rus murahhas 227
- Mâzenderân 178
- me'kûlât ü meşrûbatlar 51
- mecâlis-i mükâlemât 408, 411
- mecâlis-i mükâleme 355, 402
- Medine 194, 203, 208, 217, 225, 317
- Medine-i Münevvere 44, 146, 154, 171, 183, 187, 235, 286,
314, 340, 361, 379, 390, 395, 399, 413; ayrıca bk. Me-
dine
- Mediterrane bk. Akdeniz
- Mediterranean bk. Akdeniz
- Megril(ler) [Megrelia] 292, 377, 402
- Mehammed (Mehmed) Paşa, el-Hâc, Vezîr-i A'zam bk.
Mehmed Paşa [Tiryaki Hacı Mehmed Paşa], el-Hâc,
Vezîr-i A'zam
- Mehammed (Mehmed) Paşa, el-Hâc, Vezîr-i A'zam, Sadr-ı
A'zam, Serdâr-ı Ekrem bk. Mehmed (Mehammed)
Paşa [Hacı İvaz Mehmed Paşa], el-Hâc, Sadr-ı A'zam
ve Serdâr-ı Ekrem
- Mehammed (Mehmed) Paşa, Koç, Devlet-i Aliyye'den tah-
did-i hudûda me'mûr bk. Mehmed Paşa, Koç, Dev-
let-i Aliyye'den tahdid-i sınura me'mûr
- Mehammed (Mehmed) Paşa, Vezîr, Yeniçeri Ağası bk.
Mehmed (Mehammed) Paşa, Vezîr, Yeniçeri Ağası
- Mehammed (Mehmed) Râgıb Efendi, Reisü'l-küttâb bk.
Mehmed (Mehammed) Râgıb Efendi, Reisü'l-küttâb
- Mehammed (Mehmed), Kenarca bk. Mehmed (Mehem-
med) Kenarca
- Mehammed Ağa b. Mustafâ 165
- Mehammed Ağa ibn-i Hüseyin, Sol Kol Ağası, Baçakay,
Azak sınırı konusunda ehl-i vukuf 166
- Mehammed Efendi, es-Seyyid, Sivas Kâdisı, Sivas Muvak-
kıtı 255, 266
- Mehammed Hân, Sultân [IV. Mehmed] bk. Mehmed Hân,
Sultân [IV. Mehmed]
- Mehammed Paşa, Vezîr, Kıbrıs Vâlisi 159
- Mehammed Reis, Hammâmî(?) oğlu 161
- Mehammed, el-hâc, Vezîr-i A'zam bk. Mehmed Paşa [Hacı
İvaz Mehmed Paşa], el-Hâc, Sadr-ı A'zam ve Serdâr-ı
Ekrem
- Mehammed, Es-seyyid 256
- Mehammed, Reisü'l-küttâb 178
- Mehmed (Mehammed) Paşa [Hacı İvaz Mehmed Paşa], el-
Hâc, Sadr-ı A'zam ve Serdâr-ı Ekrem 182, 183, 184,
185, 188, 192, 194, 196, 199, 217, 222
- Mehmed (Mehammed) Paşa [Tiryaki Hacı Mehmed Paşa],
el-Hâc, Vezîr-i A'zam 213, 218, 225, 226
- Mehmed (Mehammed) Paşa, Koç, Devlet-i Aliyye'den tah-
did-i sınura me'mûr 256, 259, 275, 282
- Mehmed (Mehammed) Paşa, Vezîr, Yeniçeri Ağası 141, 142
- Mehmed (Mehammed) Râgıb Efendi, Reisü'l-küttâb, mek-
tûbcu 183, 201, 204, 207, 208
- Mehmed [Mehammed], Kenarca 257, 259
- Mehmed Ağa b. Ahmed, sınır tespitinde şahit 260
- Mehmed Ağa b. Velî, Kara, sınır tespitinde şahit 260
- Mehmed Ağa, el-Hâc, İstanbul Gümrük Emîni 345
- Mehmed Ağa, el-Hâc, Kırım Hânı'nın Kapıcıbaşı 241, 243
- Mehmed Ağa, kara halkından, Osmanlı Devleti'ne nezir
hücceti veren, Osmanlı Devleti'ne nezir temessüğü
veren 235, 238
- Mehmed Ağa, sınır tespitinde şahit, Mir Mustafâ Efendi
tabilerinden 257
- Mehmed Ağa, Şehrî, sınır tespitinde şahit 167
- Mehmed Akay Ağa, Osmanlı Devleti'ne nezir temessüğü
veren 238
- Mehmed Beğ 256, 259
- Mehmed Beğ, Kahveci, sınır tespitinde şahit 260
- Mehmed Beğ, Zaîm, sınır tespitinde şahit 277
- Mehmed Dürri Efendi, Rûznâmçe-i Evvel, Murahhas-ı Sâ-
lis 359, 360, 362
- Mehmed Efendi, Akkirmanî, sınır tespitinde şahit 277
- Mehmed Efendi, Defterdâr-ı sâbık [Defterdar Sarı Meh-
med Paşa] 165
- Mehmed Efendi, sınır tespitinde şahit 167
- Mehmed Emîn Raûf Paşa, el-Hâc, Sadr-ı A'zam 414
- Mehmed Emîn, Sadr-ı A'zam ulağı 307, 311
- Mehmed Es'ad Efendi, Ordu-yı Hümâyûn-ı Osmâniyye'nin
Kâdisı, Rumili Kâdiaskerliği pâyesi sahibi 201, 204,
207, 208
- Mehmed Hâdi, es-Seyyid, Anadolu Muhabesebecisi, Mu-
rahhas-ı Evvel 390

Mehmed Hân, Sultân [IV. Mehmed] 44, 146, 155, 157, 164, 172, 174, 187, 276, 286, 291, 315

Mehmed Hân-ı Râbi', Sultân [IV. Mehmed] bk. Mehmed Hân, Sultân [IV. Mehmed]

Mehmed Hayrî, Seyyid, Reisül'l-küttâb 340

Mehmed Mîrzâ, Osmanlı Devleti'ne nezir temessüğü veren 238

Mehmed Paşa, el-Hâc, Vezîr-i A'zam bk. Mehmed (Mehammed) Paşa [Hacı İvaz Mehmed Paşa], el-Hâc, Sadr-ı A'zam ve Serdâr-ı Ekrem

Mehmed Paşa, el-Hâc, Vezîr-i A'zam bk. Mehmed (Mehammed) Paşa [Tiryaki Hacı Mehmed Paşa], el-Hâc, Vezîr-i A'zam

Mehmed Paşa, es-Seyyid el-Hâc, Vezîr-i A'zam bk. Mehmed (Mehammed) Paşa [Hacı İvaz Mehmed Paşa], el-Hâc, Sadr-ı A'zam ve Serdâr-ı Ekrem

Mehmed Rüşdî Paşa, Sadr-ı A'zam ve Hâriciyye Nâzırı 418, 419, 420

Mehmed Saîd Gâlib, es-Seyyid, Murahhas-ı Evvel, Sadr-ı A'zam Kethüdâsı 380

Mehmed, Bölükbaşı 256, 259

Mehmed, el-Hâc, Vezîr-i A'zam bk. Mehmed (Mehammed) Paşa [Tiryaki Hacı Mehmed Paşa], el-Hâc, Vezîr-i A'zam Mehmed, El-Hâc, Vezîr-i A'zam bk. Mehmed (Mehammed) Paşa [Hacı İvaz Mehmed Paşa], el-Hâc, Sadr-ı A'zam ve Serdâr-ı Ekrem

Mehmed, Es-seyyid 258

Mehmed, Kara, Seyyid İbrâhîm Ağa tâbilerinden, sınır tespitinde şahit 257

Mehmed, Kethüdâ 256, 259

Mehmedşâh Beğ ibn-i Arslan Gâzî Mîrzâ, Or Beği 165

Mehmedşâh Mîrzâ, Osmanlı Devleti'ne nezir temessüğü veren 238

Mehmedşâh, Taban Kal'ası Beşlüyân Ağası, sınır tespitinde şahit 271

Mekke 194, 203, 208, 217, 225, 317 ayrıca bk. Mekke-i Mükerreme

Mekke-i Mükerreme 44, 146, 154, 171, 182, 187, 235, 286, 314, 340, 361, 379, 390, 395, 399, 413

mekteb 399

mektûb

– tercemesi 311

–cu 183

–i Efendi 189, 211, 216

mellâh 336, 366, 367

memâlik

–i İslâmiyye 175, 307, 341

–i Osmâniyye 298, 342, 343, 345, 346, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 381, 382

–i Osmâniyye iskeleleri 344

–i Osmâniyye'ye ric'at eylemek 381

Memleketeyn (Eflak ve Boğdan) 292, 305, 345, 385, 391, 395, 396, 397, 403, 407, 408, 414, 415

– ahâlisi, 381, 408

– boyarları (Eflak ve Boğdan) 396

– divânları (Eflak ve Boğdan) 396

– voyvodaları (Eflak ve Boğdan) 396

Menegofan(?), Moskovlu rahip 109

Mengli Giray Han, II., Kırım Hanı (metinde Bengli Giray Hân) 189

menziller 352

Merâmî Ahmed Efendi, muhaddid bk. Ahmed Efendi, el-Hâc, Merâmî, Divân-ı Hümâyûn hâcegânından, Rûznâmçe-i Evvel, muhaddid

Merend 179

Mertova (Mertovoda, Mertvovod, Mervovid, Metrevodi) Nehri 262

Mertovoda (Mertova, Mervovid, Meertvovod, Metrevodi) Nehri 259, 260, 267

Mertvovod (Mertova, Mertovoda, Mervovid, Metrevodi) Nehri, [Ukrayna] 259, 283

Mervovid (Mertova, Mertovoda, Mertvovod, Metrevodi) Nehri, (Ukrayna) 259, 283

mescid, [Ukrayna'da Solona Deresi'nin yakınında] 260, 262, 264, 267

Mescid-i Aksâ bk. Harem-i Mescid-i Aksâ

Mesihîyye milleti 44, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 60, 61, 63, 66, 68, 72, 79, 86, 88, 89, 92, 96, 98, 99, 106, 126, 135, 136, 137, 140, 141, 142, 143, 144, 146, 147, 148, 151, 152, 153, 155, 159, 160, 162, 163, 165, 172, 178, 182, 184, 187, 191, 201, 205, 212, 222, 259, 270, 286, 315, 341, 362, 379, 391, 395, 399, 413

Mesihîyye muhtârları 44

meşveret kançılıyası 355, 359, 360

Meti Eftene, Rus görevli 250, 252

Metrevodi (Mertova, Mertovoda, Mertvovod, Mervovid) Nehri, [Ukrayna] 283

mevâd

– temessüğü (temessük-i mevâd).176, 183, 184, 185, 192, 198, 201, 202, 204, 206, 208, 212, 217, 218, 222, 223, 225, 226, 239

–nâme 196

mevâdd-ı sulh 47, 147, 155, 156, 188, 287, 363, 380

mevâsik 391
 Mevkûfât mansıbı 270
 Meydancık bk. İmre
 Meyuş Nehri bk. Miyus Nehri
 Mısır (Mısır) 68, 69, 71, 183, 345, 395, 399 ayrıca bk. Mısır
 – Kâdisı 69, 71
 – monlâsı 68
 – Vâlisi 69, 71
 Mısırlızâde Ali Ağa 376
 Mısır (Mısır) 44, 146, 154, 171, 187, 286, 314, 340, 361, 379,
 390 ayrıca bk. Mısır
 Mi'mâr-ı Hâssa 271
 Midhat Paşa, Sadr-ı A'zam ve Hâriciyye Nâzırı 418, 419
 Midye 410
 Mihail Borisovic Sheremetev bk. Mihalov Şeremed
 Mihail, Moskov nâme-resânı, İstanbul'da. 50
 Mihail, Moskov ruhbânlarından 90
 Mihail, müste'men, Moskov tüccârlarından 65
 Mihalov Şeremed [Mihail Borisovic Sheremetev], Moskov
 Murahhası 141, 149, 155
 Mihayıl veled-i Boris, Ceneral, Şeremetoğlu'nun oğlu bk.
 Mihalov Şeremed
 Mikhail Semenoviç Vorontsov bk. Voronçof, Kont Mişel
 Mikinos [Mikonos adası] Ceziresi 329
 Mikonos bk. Mikinos ceziresi
 Mir Mahmud Hotaki, Kandahar Emiri bk. Mîr Mahmud,
 Mîr Üveys oğlu
 Mîr Mahmûd, Mîr Üveys oğlu 178, 180
 Misivri 402
 Mius 192
 Mius Nehri bk. Miyus Nehri
 Miuski limanı 45, 192, 263
 Miyus (Meyuş, Mius, Miyus, Miyuş, Muiyş) Nehri 45, 158,
 166, 169, 175, 192, 263, 266, 276, 277, 278, 279, 280,
 281
 Miyus Boğazı 280
 Miyuş Nehri bk. Miyus Nehri
 Molla Mustafâ, sınır tespitiinde şahit, Mîr Mustafâ Efendi
 tabilerinden 257
 Mora 171, 187, 286, 315, 340, 361, 379, 390
 – Ceziresi ahâlisi 307
 – sükkânı 300
 –lu 293, 357
 Moskov (Moskovya) 46, 72, 79, 81, 87, 92, 93, 95, 96, 100,
 102, 104, 105, 106, 107, 110, 112, 114, 115, 116, 117,

118, 123, 125, 126, 127, 130, 131, 132, 133, 139, 140,
 144, 148, 152, 155, 157, 158, 164, 166, 174, 175, 193,
 194, 203, 207, 208, 217, 224, 225, 255, 317
 – askeri 45, 155, 156, 173
 – Çarı 44, 45, 46, 47, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 71, 120, 121,
 131, 143, 146, 147, 148, 151, 153, 155, 156, 157, 158,
 164, 165, 173, 174, 175, 177, 179, 180
 – Çariçesi 188, 189, 190, 191, 193, 196, 199, 259, 263,
 266
 – Çarlığı 47
 – defteri 241
 – Devleti 182, 184, 187, 188, 189, 190, 195, 196, 198, 199,
 227, 228, 255, 282, 283
 – Devleti'nin ricâli 190, 196
 – elçisi / elçileri 47, 49, 59, 60, 61, 62, 63, 66, 68, 72, 79,
 86, 88, 89, 92, 96, 99, 102, 106, 111, 113, 119, 124,
 126, 135, 136, 137, 140, 142, 144, 147, 151, 152, 153,
 159, 160, 162, 163, 201, 312
 – esirleri 47, 130
 – gemileri 325
 – hudûdu / hudûdları (sınırı) 46, 62, 63, 65, 66, 67, 78,
 79, 80, 81, 82, 86, 87, 88, 92, 93, 95, 96, 100, 102,
 104, 105, 106, 110, 112, 114, 115, 116, 117, 118, 119,
 120, 121, 122, 123, 125, 126, 127, 131, 134, 138, 140,
 144, 148, 151, 153, 160, 175, 179
 – İmparatoriçesi 195, 196
 – Kapu Kethüdâsı 189, 214, 330
 – memleket(ler)i 156, 158, 173, 175
 – murahhasları 141, 153, 160, 162
 – nâme-resânı 50
 – reâyâsı 175, 283
 – rehinleri, Edirne'de olan 149, 150, 151, 152
 – ruhbânları 49, 52, 73, 82, 90
 – rüesâsı 270
 – sınırı bk. Moskov hudûdu
 – tâifesinin avâmmı 47, 58, 61, 73, 74, 85, 90, 94, 99, 103,
 108, 175
 – tâifesinin râhibleri bk. Moskov râhib(ler)i
 – tüccârı 57, 64, 65, 68, 69, 70, 71, 78, 80, 83, 145, 148,
 150, 161
 – ve Rus Çarı bk. Moskov Çarı
 – vilâyetleri 182
 – vilâyetlerinin Çarı 172, 178
 – vilâyetlerinin Çariçesi 187
 – zâbitânları 270
 – zâbitleri 179

-lu / lar 52, 58, 74, 123, 130, 143, 152, 156, 157, 158, 174, 175, 182, 184, 191, 198, 203, 205, 227, 228, 245, 256, 257, 270

-lu Mevâddı defteri 255

-lu muhaddid / leri 168, 255, 257, 259, 260, 261, 263, 272, 274,

-lu râhib(ler)i 47, 58, 60, 61, 73, 74, 75, 82, 85, 90, 91, 94, 99, 103, 108, 109, 143, 175

Moskov ve alt maddeleri için ayrıca bk. Rusya ve alt maddeleri, ayrıca bk. Rusya Devleti ve alt maddeleri, ayrıca bk. Rûsiyye Devleti ve alt maddeleri

Moskovya bk. Moskov

mu'teber

- elçi 158

- esir 47

mu'temed(ler) 239

- âdemler 86

muâfiyât 289, 403

muâhede

- senedi 314

- temessüğü 298, 414

--i cedide 297

--i münferide 340, 341, 345, 352, 391, 395, 398

--i Ticâret Tasdiknâmesi 340

-nin eczâsı 391, 414

-nin tasdiknâmeleri mübâdelesı 414

-nin tasdiknâmesi 391

Muhaddid / ler (tahdîd-i hudûd) 165, 168, 179, 183, 184, 188, 190, 195, 199, 215, 219, 220, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 278, 280

Muhammedü'l-Mustafâ [Hz. Muhammed (s.a.v), İslam peygamberi] 44, 48, 146, 147, 154, 158, 171, 176, 177, 181, 187, 190, 191, 192, 285, 314, 340, 361, 379, 390, 395

muhârebe masârifi tazmini 410

muhâsebât-ı atika 381

Muhsinzâde Mehmed Paşa [Muhsinzâde Mehmed Paşa], Sadr-ı A'zam ve Serdâr-ı Ekrem 286

Muhsinzâde Mehmed Paşa, Sadrazam bk. Muhsinzâde Mehmed Paşa

mukâvele 343

--i münferide 299

murabba', (Rus tarafının hunkalarının şekli) 264

Murâd Hân, Sultân [V. Murâd] 419

Murâd Kethüdâ, Mısır'da Beytül'-mâlcî 69, 71

Murâd, sınır tespit hücceti düzenleyen 164

Murâdşâh Ağa, Yedişikuvuloğlu Kâimmakâmı 248

Murahhas / lar 45, 47, 141, 155, 156, 164, 182, 205, 220, 225, 227, 239, 247, 287, 294, 296, 301, 302, 315, 318, 341, 380, 383, 390, 391, 393, 395, 399, 404, 408, 411, 414, 415

- elçi / lik 44, 172, 288

- rehinler 156

- vekil 231, 268, 270

- vükelâ 172

Mûsâ Ağa, Osmanlı Devleti'ne nezir temessüğü veren 238

Mûsâ Mi[r]zâ, Kırım Hânı Memuru 253

Mûsâ, Mîrzâ-yı Nogay, sınır tespitinde şahit 271

musahhah defter 323, 325

musâlaha 48, 58, 61, 147, 155, 157, 158, 172, 174, 175, 176, 178, 180, 187, 189, 195, 196, 197, 198, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 210, 211, 212, 214, 217, 222, 223, 224, 225, 226, 230, 235, 259

- ahidnâmesi 300, 302, 308, 315, 345, 355, 358, 376, 381, 382, 383, 391

- temessüğü 379

--i müebbede 204, 205, 212, 215, 216, 217, 219, 220, 222, 225, 256, 280, 296, 297, 355, 360, 383

-nın istikrârı 172

musarrah defter 321

Mustafâ Ağa ibn-i Mehmed, el-Hâc, Fârisân-ı Evvel-i Özi, sınır tespitinde şahit 167

Mustafâ Ağa ibn-i Muslu, Sol-kol Ağası, sınır tespitinde şahit 167

Mustafâ Ağa, Çukadâr, sınır tespitinde şahit 257

Mustafâ Ağa, el-Hâc, Mi'mâr-ı Hâssa, Azak Kal'ası'nın yıkımı ve sınır tespitinde görevli 271

Mustafâ Ağa, Kırım Hânı memuru 229

Mustafâ Ağa, Yeniçeri Ağası 137

Mustafâ Ağa, Za'im, Azak Kal'ası'nın yıkımı işini yürütmekle görevli 271

Mustafâ b. Ahmed Efendi, Monla, sınır tespitinde şahit 260

Mustafâ Beğ 256, 259

Mustafâ Beğ, Özi tarafları Muhaddidi, Sadr-ı A'zam Kethüdâsı 275

Mustafâ Beğ, sınır tespitinde şahit 260

Mustafâ Beğefendi, Divân-ı Hümâyûn hâcegânından bk. Mustafâ Efendi, el-Hâc, Hattî, Mevkûfât man-sıbı, Mevkûfâtçı, Mevkûfâtî, Muhaddid, hâcegân-ı Divân-ı Hümâyûndan

Mustafâ Beğefendi, Silâhdâr Kâtibi bk. Mustafâ, Mîr, Silâhdâr Ocağı Kâtibi
 Mustafâ Beşe, Veska(?), sınır tespitinde şahit 257
 Mustafâ bin Osmân, sınır tespitinde şahit 167
 Mustafâ Çelebi, Kayseriyyeli, sınır tespitinde şahit 260
 Mustafâ Çelebi, sınır tespitinde şahit 260
 Mustafâ Çelebi, Vekîlharc, sınır tespitinde şahit 260
 Mustafâ Efendi (Beğefendi), Mîr, Silâhdâr Ocağı Kâtibi 256, 257, 259, 262, 264, 266
 Mustafâ Efendi, el-Hâc, Hattî, Mevkûfât mansıbı, Mevkûfâtçı, Mevkûfâtî, Muhaddid, hâcegân-ı Dîvân-ı Hümâyûndan 214, 215, 220, 255, 268, 270, 272, 274
 Mustafâ Efendi, Mîr bk. Mustafâ Efendi (Beğefendi), Mîr, Silâhdâr Ocağı Kâtibi
 Mustafâ Efendi, Reisü'l-küttâb 183
 Mustafâ Hân, Sultân [III. Mustafâ] 235, 362
 Mustafâ Hân, Sultân el-Gâzî [II. Mustafâ] 44, 146, 183, 187, 194, 203, 208, 212, 217, 225, 259, 270, 276
 Mustafâ Hattî, El-hâc, sâbık Mevkûfâtî bk. Mustafâ Efendi, el-Hâc, Hattî, Mevkûfât mansıbı, Mevkûfâtçı, Mevkûfâtî, Muhaddid, hâcegân-ı Dîvân-ı Hümâyûndan
 Mustafâ Paşa [Daltaban Mustafâ Paşa], Sadrazam 59
 Mustafâ, Çavuş 257
 Mustafâ, el-Hâc, Defter Emîni 178
 Mustafâ, el-Hâc, Reisü'l-küttâb 302, 315, 318
 Mustafâ, Mîr, Silâhdâr Ocağı Kâtibi bk. Mustafâ Efendi (Beğefendi), Mîr, Silâhdâr Ocağı Kâtibi
 Mustafâ, Sipâhî, sınır tespitinde şahit 277
 Mustafâ, Yazıcı 257, 259
 Musul 44, 146, 155, 171, 187, 286, 314, 340, 361, 379, 390, 413
 muvâdaa 45, 47, 48, 147
 Muiş
 – Kasteli 46
 – Suyu bk. Miyus (Meyuş, Mius, Miyus, Muiş) Nehri
 mübâdele
 --i müstahsene 47
 --i temessükât 325
 mübâsir 69, 70, 71, 83, 305, 351
 – gönderilmemek 305
 –iyyeler 305
 müdevver, hunka şekli, ayrıca bk. kürevî 267
 Müftizâde Ahmed Efendi, İstanbul Kâdisı, Anadolu Kâdias-kerliği pâyeli 315, 318
 mühimmât 45

Mühimme tobrası 227, 231, 233, 241, 245, 248, 250, 253, 275, 282, 330, 333, 334
 Mühimme torbası bk. Mühimme tobrası
 mühürlü arzuhâl 140, 141, 142, 143, 144, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 159, 160, 162
 mükâleme 308
 – çadırı 215, 220, 257, 259, 261, 264, 266, 270, 272
 – kâğıdı 312
 – nâzırı 362
 mükâleme için. ayrıca bk. mükâleme çadırı
 mülkiyyet hukûku 316
 mümzâ ve mahtûm defteri 71
 mürûr kâğıdı / ları 342, 345, 351, 388, 399
 müsâdere 300, 307, 349, 392
 – olunan arâzî ve emlâkler, (Mora'da) 300
 müsâvât-ı tâmm 353
 Müslimân(lar) 289
 – esîr(ler)i 121, 155
 – esnâf 342, 346
 müste'men / ler 52, 65, 69, 71, 74, 78, 79, 80, 83, 87, 88, 92, 93, 95, 96, 99, 100, 102, 104, 106, 107, 108, 110, 112, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 126, 131, 132, 133, 140, 143, 144, 149, 151, 190, 196
 müsvedde 215, 221, 273
 –si aslı 416
 müş'ir nâmesi 158
 müşâvereci 44
 Müteferrika Ak Mehmed Ağa ibn-i Hüseyin, Azak sınırı konusunda ehl-i vukuf 166
 Müteferrikabaşı 166
 Mütessellim / ler 52, 58, 61
 müzâkere 308
 – ve mükâleme 172, 194
 müzakere için. ayrıca bk. mükâleme çadırı

N

Nahcıvan 179
 – Hânlığı 403
 nâme(ler) 45, 47, 48, 50, 131, 147, 152, 156, 172, 173, 180, 181
 – cüz'ü 189, 255, 268
 – cüz'ünün zeyli 189
 – defteri 301, 368
 – sandığı / sanduğu 364, 370, 372, 376, 387
 – tobrası 322, 416

--i hümayûn 152, 210
 --i sadakat-alâme 147
 --resân 50
 narh
 narh-ı câri 49, 50, 51, 52, 53, 59, 62, 63, 65, 66, 67, 151
 --ı rûzi 98, 135
 Nasârâ
 – mülûkü 164
 – ziyâretgâh(lar)ı, Kudüs-i Şerif'te 49, 52, 60, 61, 73, 74, 82, 85, 90, 94, 99, 103, 108, 143, 159, 173
 Nasrâniyye tâifesi 44, 146, 155, 172, 178, 182, 187, 191, 201, 205, 212, 222, 286, 315, 341, 362, 379, 391, 395, 399, 413
 navlun 76
 nâzır-ı mükâleme 355
 Nederlande [Hollanda] Büyük Elçisi 288
 – elçisi 155, 164
 Nemçe
 Nemçe [Avusturya] Devleti 333
 – Elçisi 305, 331, 333
 – San Leopold tarîkı bk. San Leopold tarîkı
 Nemoroska [Nemorozh] Deresi / Nehri ayrıca bk. Tur Suyu Budağı 166, 169
 Nemorozh, (Ukrayna) bk. Nemoroska
 Nemyriv (Vinnitsa - Ukrayna) bk. Nimerova
 Nentari(?), Moskovlu rahip 103
 Neselrod, Rober, Kont, Kond [Karl Robert Reichsgraf von Nesselrode-Enreshoven], Rus İmparatorluğu me'mûru, Vis-şansölyer 385, 386, 413
 Nevsky San Aleksandra tarîkı bk. San Aleksandr Nevsky tarîkı
 Neyopliyo, Moskov Muhaddidi, Moskovlu muhaddidi, Rus Muhaddid, Kiyev zabiti bk. Yovan Neyopliyo
 Niğbolu Sancağı Alaybeğisi 277
 Nijniy Novgorod, (Rusya) bk. Novgorod
 Nikite Satubu, Rus görevli 252
 Nikiteh Samyuk, Zaporova Kazağı me'mûru 246
 Nikitin 246
 Nikitin, (Zaporova'da geçit) 245, 253
 Nikitya Saybon, Zaporova Kazaklarının vekili 249
 Niko, müste'men, Moskov elçisi adamlarından 115
 Nikola [I. Nikola], Rusya Pâdişâh ve İmparatoru, Rusya İmparatoru 391, 395, 399, 413
 Nikola Kilisesi, İstanbul Balat'ta 60
 Nikola Pizani, Rusya Elçisi Baştercümanı ve Nadvornyy(?) Savetnik 346

Nikola, Moskov elçisi adamı, müste'men 140
 Nikola, Moskovlu rahip 103
 Nikola-i Evvel, Rusya İmparatoru bk. Nikola [I. Nikola]
 Nikolai Vasilyevich Repnin, Prince bk. Repnin, General, Prenc
 Nikolay Timokof, Zaporova Kazakları memuru 254
 Nimerova, [Nemyriv, Vinnitsa] – (Ukrayna) 183
 – Mükâlemesi 183
 Niş Sahrâsı 184, 192, 198
 nişân
 --ı Âl-i Osmân 355, 358
 --ı hümayûn 205, 212
 Nişâncılık 296
 – pâyesi 296
 Nogay 46, 229
 – Mirzâsı 271
 – Tatarları 239
 –lı / lu 46, 158, 175, 235
 –lu mirzâları 270
 –luyân Tavâifi 237
 Novagorodya [Novgorod] bk. Novgorod [Veliky Novgorod]
 Novgaradya, Aşağıki bk. Novgorod [Nijniy Novgorod, Rusya]
 Novgorod (Novagorodya, Novgaradya, Novgorodya) [Nijniy Novgorod, Rusya], Aşağı 193, 203, 207, 208, 217, 224, 225, 317
 Novgorodya (Novogorodya) [Veliky Novgorod, Rusya] 193, 203, 207, 208, 217, 224, 225, 317
 Novgorodya bk. Novgorod [Nijniy Novgorod, Rusya], Aşağı
 Novogorodya bk. Novgorodya [Veliky Novgorod, Rusya]
 Nu'mân Paşa, vezir, Özi Vâlisi 255, 257, 259
 nukûd akça 248, 251, 290, 356
 Nûreddin Mîrzâ, Yedisân mîrzâlarından, Osmanlı Devleti'ne nezir hücceti veren, Osmanlı Devleti'ne nezir temessüğü veren 235, 237
 nûreddinler 46, 158, 175
 Nusretkirman kasteli 45

O

Obdorya 193, 203, 208, 217, 225, 317
 Obreskof [Aleksy Mikhailovich Obreskov] Rûsiyye Devleti'nin Müsteşârı, Kapı Kethüdâsı 231
 Ocaklar korsanları, (Cezâyir, Tunus ve Trbalusgarb Ocakları) 357

Od Muhabbet Mirzâ, Osmanlı Devleti'ne nezir temessüğü veren 237
oda eskileri 209, 210
odabaşılar 350
ofiçeri 239, 240
oğlan vergisi 292
ok 98, 135
Olhovati Kaldus(?) bk. Olhovati Koladis(?) suyu 169
Olhovati Koladis [Kaldus](?) Suyu 166, 169
Olsun Nehri ayrıca bk. Ysum; Isum Vysun 260, 262, 267
Olt Nehri 396
Opdorya 207
Or 229
– Beği 165
– Boğazı 45, 46
– Kâimmakâmı 229, 231, 233, 245
– Kal'ası 45, 250
– Kal'ası'nın Dizdâr-ı Evveli 251
– Kal'ası'nın Dizdâr-ı Sânisî 252
– Kapısı 298
– Kapısı Dizdârı 248
Order of Saint Vladimir bk. San Vladimir tarîkı
Order of St. Alexander Nevsky bk. San Aleksandra Nevsky tarîkı
Order of St. Andrew bk. Santa Andreyâ (Rus nişanı)
Order of St. Anna bk. Santa Anna (Rus nişanı)
Order of St. George bk. Santa Corco (Rus nişanı)
Order of St. John (St. John Nişanı) bk. Sen Jan Tarîkı
Order of St. Stanislaus bk. San İstanislas tarîkı
Order of the Red Eagle bk. İğilrud [Eagle Rot (Kızıl Kartal Nişanı)]
Ordubâd 179
Ordu-yı hümayûn 149
– Kâdisı (Osmanlı Devleti'nin) 183, 201, 204, 207, 208, 362, 380
Oril bk. Erel Nehri / Suyu
Orlof bk. Aleksi Orlof
ormanlarda şikâr eylemek 46
Orta Elçi 47, 288
Osman Ağa Hân, Or Kal'ası'nın Dizdâr-ı Sânisî 251
Osman Ağa, Yeniçeri Ağası 89
Osman Beğ b. Ali, Şâtır, sınır tespitinde şahit 260
Osman Beğ, Kapıcı, sınır tespitinde şahit 260
Osman Paşa [Küçük Osman Paşa], Vezîr, Kapudân 72, 76

Osman Paşa, vezîr, Âsitane Kâimmakâmı 54
Osman Paşa, Vezîr, Selanik sancağına mutasarrıf, Bender muhâfazı 152
Osmâniyye devleti 225
Osmanlı Devleti 46 bk. Devlet-i Osmâniyye ayrıca bk. Devlet-i Aliyye ayrıca bk. Osmânlu
Osmânlu 47, 189, 195
– akçası 346
– gemileri 342
– lisânı 275
– reâyâsı 229
– zâbitân u a'yân 204, 208
Osterman, Kont Ivan Andreyevich, Rusya Başvekili bk. Osterman, Konte Yovan de
Osterman, Konte Yovan de, Viçe-kançlır [Kont Ivan Andreyevich Osterman], Rusya Devleti'nin Başvekili 307, 311
otluk almak 46
Ovannes, zimmi, İzmir sâkinlerinden 70, 83
oymak 44, 146, 155, 171
–ân 187, 286, 315, 340, 361, 379, 390
Ozan(?) Mirzâ, Osmanlı Devleti'ne nezir temessüğü veren 237

Ö

Öknikoğlu, Nogay aşireti 235
Öknükoğlu, Nogay aşireti 237
Ömer Ağa b. Ramazân, Es-seyyid, sınır tespitinde şahit 260
Ömer Ağa, el-Hâc, sınır tespitinde şahit 167
Ömer Ağa, Es-seyyid, sınır tespitinde şahit, Mîr Mustafâ Efendi tabilerinden 257
Ömer Beğ, sınır tespitinde şahit 260
Ömer, Kal'a-i Cedid Beşlüyân Ağası, sınır tespitinde şahit 271
Özi (Özü) 92, 210, 227, 229, 293
– ahâlîsî 231, 307, 309
– eyâleti 277
– Kal'ası 46, 209, 227, 288, 302, 316, 318, 331
– Kazakları 46
– Muhâfızî 293
– nâhiyesi 298
– Nehri ayrıca bk. Özi Suyu [Dinyeper] 45, 46, 157, 165, 167, 174, 189, 195, 209, 263, 265
– Sahrâsı 227

– Suyu ayrıca bk. Özi Nehri [Dinyeper] 45, 46, 157, 168, 170, 174, 192, 209, 257, 260, 261, 262, 264, 266, 267, 277, 279, 280, 281, 283, 288, 291, 292
 – Suyu Boğazı 291
 – Vâlisi 79, 81, 86, 87, 93, 95, 96, 104, 105, 106, 110, 112, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 125, 126, 127, 145, 255, 257, 259
 –lû 210
 Özü bk. Özi

P

Pâdişâh-ı Âl-i Osmân 217, 225, 318, 337, 384, 402
 palankalar 157, 174, 382
 Panayot, Kürkcübaşı, Rum zimmi, tâcir 68
 Papa Fedektiyos(?), Moskovlu rahip 52
 Papa Lazaros, Moskovlu rahip 52
 pâpûş, Sırmalı frenk 244
 Paris 413
 pasaport(lar) 345, 351, 416, 417
 pasaporta bk. Pasaport
 Paskevich, Ivan Fyodorovich bk. Paskeviç de İvan, Ceneral Anşef Kont
 Paskeviç de İvan, Ceneral-anşef Kont [Paskevich, Ivan Fyodorovich] 411
 Paskov sancağı 414
 patenta 416, 417
 – kâğıd(lar)ı 416, 417
 Pavlo veled-i Yovan, Moskov Elçisi Petrus Andriyoviç Tolsto'nun Tercümânı 98
 Pazarcık 402
 Peç Kamiyesivsky, Zaporova Kazakları memuru 254
 Pekeney Geçidi 264
 penbe [pamuk] 57, 72
 Perm bk. Permiya
 Permiya [Perm] 193, 194, 203, 207, 208, 217, 224, 225, 317
 Pleskovya [Pskov] ayrıca bk. Pleskovya 317
 Peter Aleksandrovich Rummyantsev bk. Petro Romançof
 Peter I., Pyotr Alekseyevich bk. Petro Aleksiyoviç (Petrus Aleksiyoviçyus)
 Peter Pavlovich Shafirov bk. Petro Pavlo Şafira / Şafirov
 Petersburg bk. Petersburg
 Petersburg (Petersburg / Petreburg / San Petroburg) [St. Petersburg] 197, 208, 226, 319, 332, 334, 386, 412, 414, 415
 – Muâhedesi 384, 409, 415

Petreburg bk. Petersburg
 Petriyan(?), Moskovlu rahip 85
 Petro Aleksiyoviç (Petrus Aleksiyoviçyus), [Peter I., Pyotr Alekseyevich] Moskov vilâyetlerinin Çarı, Rus Hükümdârı 44, 146, 172, 178, 282
 Petro Kalmiski, Zaporova Kazağı me'mûru 246
 Petro Pavlo Şafira (Petro Şafirof) [Peter Pavlovich Shafirov], Baron, Kançılır, Moskov Büyük Elçisi, Moskov Murahhası 141, 143, 148, 149, 155
 Petro Romançof [Peter Aleksandrovich Rummyantsev], Konte, Kont, Rûsiye askerinin Feldmareşali ve Rûsiye-i Sagîre'nin Cenerali ve Sagîr Rûsiye Kalemi'nin Başnâzırı ve Santa Andrey ve Santa Corco ve Santa Aleksandr ve Santa Anna nâm Kavalierlerin Kavalieri 286, 293, 294, 311
 Petro Şafirof, Baron, Kançılır bk. Petro Pavlo Şafira
 Petro, Moskov elçisi adamlarından, müste'men 126
 Petro, Moskovlu rahip 49
 Petrus Aleksiyoviçyus, Moskov Çarı, Rus Hükümdârı bk. Petro Aleksiyoviç (Petrus Aleksiyoviçyus)
 Petrus Andriyoviç Tolsto (Tolstoh / Tolstoğ / Tolstoğ) [Pyotr Andreyevich Tolstoy], Rus Çarının Elçisi, Çâşnigiri ve Alatorya'da vekili, Moskov Elçisi 59, 60, 61, 63, 66, 68, 72, 79, 86, 88, 89, 92, 96, 98, 99, 106, 113, 119, 124, 126, 135, 136, 137, 140, 142, 144, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000
 Petrus, Moskovlu, müste'men 52
 pirinç, (Frenk dökmesi) 244
 pişkeş 47, 52, 58, 61, 73, 74, 85, 86, 87, 90, 92, 94, 99, 103, 105, 108, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 126, 143, 175
 Piştov 243
 Pleski, Zaporova Kazaklarının İstarosta ya'ni Başeskisi, Zaporova Kazaklarının vekili 249
 Pleskoviya bk. Pleskovya
 Pleskovya [Pskov] ayrıca bk. Pleskovya 193, 194, 203, 207, 208, 217, 225
 Pokotenente(?), (Kargorpoli zabatine verilen unvan) 282
 Polad Ağa, Kırım Hânı ademlerinden 256, 259
 poliçe(ler) 351, 385
 – kâğıdı 351
 –in akçası 351
 Pomak Ağa ibn-i İslâm, Başbeşlü Ağası, el-Hâc, Azak sınırı konusunda ehl-i vukuf 166
 Pomeranya 156
 Portoşo [Protochi], Erel ve Samar nehirlerinin ortasında yer alan mahal, Ukrayna 165

Portoşo Deresi / Nehri 168, 169

Potkal bk. Potkalı

Potkalı / lu 46, 227

– Kazakları 46, 155, 228, 239

– Kazaklarının mu'temedleri 239

– mu'temed zâbitân 240

– tâifesi 239

Prevadi 402

Protochi, (Ukrayna) bk. Portoşo

Prut Nehri 155, 156, 157, 172, 174, 381, 402, 407

Prut Nehri hudûdu 381

Pskov bk. Pleskovya

pul mutâlebesi 99

Pumeranya 156, 173

put [Rus ağırlık ölçüsü] 299

puta [Rus ağırlık ölçüsü] 347

Pyotr Andreyevich Tolstoy bk. Petrus Andriyoviç Tolsto / Tolstoh / Tolstoğ / Tolstoğ

R

Râgıb Mehmed Efendi, Mektûbcu bk. Mehmed (Mehmed) Râgıb Efendi

Rakka 44, 146, 155, 171, 187, 286, 314, 340, 361, 379, 390, 413

Ramazân, Temrük Kal'ası Beşlüyân Ağası, sınır tespitinde şahit 271

Râmî Mehmed Efendi / Paşa, Reisi'l-küttâb, Sadrazam 59, 62, 64

Râşid Paşa, Hâriciyye Nâzırı 418, 419

Razan bk. Razanya

Razanya (Razan / Yav-Razanya) [Ryazan] 193, 194, 203, 207, 208, 217, 224, 225, 317

râzî-i Osmâniyye 246

reâyâ emlâki 299

reft 346

Reis Efendi bk. Reisi'l-küttâb

Reisi'l-küttâb (Reis Efendi / Riyâset-i Küttâb) 164, 168, 178, 183, 189, 200, 201, 204, 207, 208, 209, 235, 275, 296, 302, 308, 312, 313, 315, 318, 320, 359, 360

Reka Solona ayrıca bk. Solona ayrıca bk. Tuzlu Sular 264

Repnin [Nikolai Vasilyevich Repnin, Prince], Ceneral, Legonta Ceneral, Prenç, Büyük Elçi, Rus Murahhas 286, 287, 293, 328

resm 135, 190, 196, 222, 288, 291, 293, 298, 299, 338, 342, 344, 345, 346, 347, 349, 350, 358, 414

--i gümrük 342, 345, 349, 403

--i masdariyye 135, 347

--i raiyyet 399

Resmî Ahmed, Tevkii bk. Ahmed Resmi

resmî takrîr 374

Revan

– Hânlığı 403

– Kal'ası 179

– memleketi 180

Reyaçko, Süvârî Alayı 246

Rikâb-ı Hümâyûn 193

rikâbiyye 305, 407

Riyâset-i Küttâb bk. Reisi'l-küttâb

Rodos 44, 146, 155, 171, 187, 286, 315, 340, 361, 379, 390, 413

Roma İmparatoriçesi 333

Romançoğ, Rus elçisi bk. Aleksandra Romançoğ

Rosograf ayrıca bk. Rusografa 290

Rostov bk. Rostovya

Rostovya [Rostov] 194, 203, 207, 208, 217, 224, 225, 317

Rozniya bk. Grozniya 194

Rticef [Rtishchev, Nikolay Fedorovich], Rusya askerinin Başkumandanı, Ceneral 376

Rtishchev, Nikolay Fedorovich bk. Ritcef

ruble 240

Rucincky, kapudan, İsveç Kralı'nın adamlarından 145

ruhbân tâifesi 190, 196

ruhsatnâme / ler 44, 204, 208, 296, 302, 315, 341, 355, 358, 359, 362, 380, 383, 391, 395, 397, 399, 400, 402, 408, 411, 413

Rum 68, 119, 183, 187, 286, 315, 340, 361, 379, 390, 413

– bâzergânları 227

– mezhebi [Ortodoks] 291, 299

– reâyâsı 54, 229

– tüccârlar 119

– zimmî 68

Rumî

– ibâre 346

– kîse 236

Rumili 146, 155, 171, 187, 194, 203, 207, 208, 217, 225, 270, 286, 315, 317, 340, 361, 379, 382, 390, 395, 399, 402, 404, 413

– cânibi 270

– Kâdiaskerliği pâyesi 201, 204, 207, 208

– memâliki 44

Rûmiye 179

Rus ve alt maddeleri için bk. Rusya maddesi

Ruscuk 410

Rûsî lisânı bk. Rusya (Rûsî) lisânı

Rûsiyye Devleti 202, 205, 206, 207, 208, 210, 211, 212, 215, 216, 217, 219, 220, 221, 225, 231, 233, 253, 260, 262, 264, 266, 267, 268, 271, 272, 274, 275, 278, 279, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 330, 331, 332, 333, 334, 341, 360, 381

– elçisi / leri 288, 289, 290, 291,

– Feldmareşali 293

– İmparatoriyyesi 302

– İmparatoru 270, 272

– muhaddidi 273

–'nin Müsteşârı 231

–'nin reâyâları 289

Rûsiyye Devleti ve alt maddeleri için ayrıca bk. Rusya ve alt maddeleri, ayrıca bk. Rusya Devleti ve alt maddeleri, ayrıca bk. Moskov ve alt maddeleri

Rûsiyye ve alt maddeleri için bk. Rusya maddesi

Rusograf ayrıca bk. Rusografa 290

Rusografa Kenîsesi, Galata'da Beyoğlu'nda 290

Rusogreka ayrıca bk. Rusografa 290

Rusograf ayrıca bk. Rusografa 290

Rusya (Rus / Rûsiyye) 170, 193, 204, 209, 225, 240, 246, 248, 317, 321, 336, 345, 346, 347, 350, 352, 353, 381, 385, 393, 404

– âdemleri 357

– asâkiri 382, 414

– asâkir-i müstahfızası 385

– asker(ler)i 292, 293, 358, 385, 402, 403, 408, 410, 411

– askerinin Başkumandanı / Başseraskeri 293, 376

– Baştercemânı 322

– bayrağı 343, 344, 347, 348, 349, 350, 351, 392, 416

– bayrağıyla olan sefineler 347, 404

– bayrakları 416

– Büyük Elçisi 200, 211

– ceng sefineleri 344, 402

– Çarı'nın Kançlırısı (Başbakanı) 149

– Devlet Meşveretgâhı 413

– Devlet Müsteşârı 215

– diyârı 243, 325, 343, 370, 371, 372, 373, 374, 416

– donanması 292

– Elçisi / leri 212, 222, 288, 298, 305, 314, 320, 321, 322, 325, 327, 335, 342, 343, 345, 346, 347, 348, 349, 350,

351, 352, 353, 357, 364, 366, 368, 370, 372, 374, 376, 387, 388, 392, 403, 404, 416

– emtia ve eşyası 347

– gemileri 289, 343, 344

– gemilerinin kapudanları 343

– gemilerinin sâhibleri 343

– Hâkimesi 187, 191

– himâyesinde olanlar 352

– hudûdları 332

– Hükümdârı 155, 172, 173, 178

– hükümdârları 204, 206, 212, 222, 225

– İmparatoriçesi 194, 212, 217, 220, 221, 222, 229, 231, 245, 251, 254, 280, 281, 311, 330, 333, 341, 356, 362, 363

– İmparatoriçesi'nin Kiyovya Cenerali 253

– İmparatoriçesi'nin reâyâsı 251

– İmparatoriye askerleri 358

– İmparatoriye Elçisi 357

– İmparatoriye İnce Donanması 358

– İmparatoriye reâyâları 357

– İmparatorluğu'nun elçileri 291

– İmparatoru 204, 207, 208, 248, 371, 373, 383, 410, 415

– İmparatoru asâkirinin Başcenerali 204

– İmparatoru imzâsı 208

– İmparatoru ve Pâdişâhı 380, 383, 391, 393, 395, 399, 402, 413

– iskeleleri 404

– Kapu Kethüdâsı 211, 212, 215, 216, 218, 222, 225, 226, 231, 233, 234, 247, 330, 333, 334

– kapudanları 364, 366

– konsolosları 308, 336, 343, 349, 350, 351, 352, 353, 388, 396

– konsolosu 308, 329, 342, 343, 348, 352

– Konsolosu vekili 364, 366

– kumandanları 376, 377

– liman(lar)ı 347, 348, 353

– lisânı 169, 192, 204, 208, 220, 226, 239, 262, 267, 268, 274, 275, 277, 278, 279, 280, 281, 294, 377

– maslahatgüzârı 357

– me'mûrları 248, 250

– memâliki 201, 205, 208, 217, 224, 289, 298, 321, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 353, 385, 387, 388, 403, 405

– memâlikinin İmparatoru 203, 208

– memleketi 323, 345, 347, 348, 349, 369, 393

- metâ'ları 346
- milleri 264
- Muhaddidi 215, 278, 279, 280
- Murahhas Orta Elçisi 373
- Murahhas(lar)ı 231, 251, 301, 354
- müslahatgüzârı 329
- Müsteşârı 212, 218, 222
- Ordusu 385
- Pâdişâh ve İmparatoriçesi 362
- Pâdişâh ve İmparatoru 379
- Pâdişâhı 286 287, 293
- reâyâsı / ları 210, 293, 299, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 349, 350, 351, 352, 353, 357, 382, 387, 388, 392, 393, 417
- Sefâreti (İstanbul'da) 414
- sefâyini 336, 344, 347, 348, 349, 350, 364, 375, 393
- sefineleri 299, 336, 342, 344, 349, 350, 373, 375
- sefinesi 344, 367
- seraskeri 293
- serhad zâbiti 357
- ta'rîfesi 342
- tâcirleri 289
- tâifesi 344
- tebaa ve tüccârının tazmînâtı 385
- tebaası 385, 387, 388, 392, 403, 405, 410
- tercemân(lar)ı 343 351, 352
- ticâreti 299, 341, 352, 392, 404
- tüccâr gemileri ayrıca bk. Rusya tüccâr sefâyini / Rusya tüccâr sefineleri 325
- tüccâr sefâyini 321, 323, 327, 345, 347, 364, 370, 371, 392, 393
- tüccâr sefineleri 298, 344, 357, 364, 372, 373, 404
- tüccâr/tâcirleri 289, 308, 337, 338, 341, 342, 343, 345, 346, 349, 350, 351, 352, 371, 373, 385, 410
- ulağı 293
- ve Moskov ruhbânları 47, 58, 60, 61
- vilâyetleri 362
- Vükelâ Meclisi 413
- lu/lü 285, 293, 298, 299, 312, 317, 325, 336, 338, 345, 348, 351, 352, 358, 369, 376, 388, 395, 398, 404
- lu sefinesi 374
- lu tâcir 352
- lu zahîresi 374
- lular 346
- 'nın Başcenerali 208

- 'nın bayrağı 344
- 'nın beğlik gemileri 343
- 'nın Büyük Elçisi 204, 208
- 'nın ceng gemileri 344
- 'nın İmparatoriçe ve Aftokratoriçesi 224
- 'nın İmparatoru 201, 205
- 'nın kavânin ü kavâidi 351

Rusya Devleti 203, 204, 206, 207, 208, 209, 212, 214, 215, 217, 219, 220, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 229, 234, 237, 246, 248, 249, 254, 261, 262, 263, 268, 273, 276, 277, 278, 279, 285, 290, 293, 296, 297, 298, 299, 300, 307, 308, 309, 311, 315, 320, 321, 325, 327, 330, 331, 338, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 347, 348, 349, 350, 352, 353, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 362, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 379, 380, 381, 382, 383, 385, 386, 390, 391, 392, 393, 395, 397, 399, 400, 402, 403, 404, 405, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 416, 417

- asâkiri ve donanmaları 357
- Başmurahhası 383
- Elçisi 336, 382, 391, 396
- erbâb-ı şûrâsı 391, 402
- İmparatoru 274
- maslahatgüzârı 382
- memâliki 369
- murahhasları 383, 393, 397, 400
- reâyâsı 382, 392
- tüccârı 382, 392
- tüccârı sefineleri 369
- i İmparatoriyyesi 302, 315, 316, 318, 343
- 'nin gemicileri 341
- 'nin gemileri 341
- 'nin konsolosları 350
- 'nin Müsteşârı 225, 226
- 'nin Müsteşâr-ı Hâssı 391
- 'nin Orta Elçisi 296
- 'nin sefâyin-i harbiyyesi 381
- 'nin Vis-şansölyeri 413
- 'nin yolcuları 341

Rusya Devleti ve alt maddeleri için ayrıca bk. Rusya ve alt maddeleri, ayrıca bk. Rûsiyye Devleti ve alt maddeleri, ayrıca bk. Moskov ve alt maddeleri

Rusya ve alt maddeleri için ayrıca bk. Rusya Devleti ve alt maddeleri, ayrıca bk. Rûsiyye Devleti ve alt maddeleri, ayrıca bk. Moskov ve alt maddeleri

Rûznâmçe-i Evvel 214, 270

rüsûm 98, 135, 345

--1 gümrük 342, 345

--1 vülûc ve hurûc 299

rüsûmât 289, 345, 347, 353, 396

Ryazan bk. Razanya

S

Saâdet Giray Hânzâde bk. Saâdet Giray Sultân

Saâdet Giray Sultân ibn-i Halîm Giray Hân, Kırım Hânı oğlu, Bucak Seraskeri 235, 237, 239, 240

Sadâret-i Uzmâ Kâimmakâmı 150

Sâdık Paşa, Başvekîl 420

Safeviyye Devleti ayrıca bk. İran 178

Safvet Paşa, Sadr-ı A'zam, Hâriciyye Nâzırı 418, 419, 420

Sağ-kol Ağası 167

Sahrâ-yı Belgrad bk. Belgrad Sahrâsı

Sahrâ-yı Niş bk. Niş Sahrâsı

Saîd Paşa, Hâriciyye Nâzırı 421

Sâlih Ağa ibn-i Mahmûd, Fârisân-ı Sâni-i Özi, sınır tespitinde şahit 167

Sâlih Ağa, Or Dizdârı, Or Kal'ası'nın Dizdâr-ı Evveli, Or Kâimmakâmı, 245, 248, 250, 251, 253

Sâlih Beğ bin Mehmedşâh Beğ, Şirin mirzâlarından, Kırım Hanının sınır tespit işinde vekili 215, 220, 268, 270, 22, 274

Sâlih Beğ ibn-i Mehmedşâh Beğ, Şirin ümerâsından bk. Sâlih Beğ bin Mehmedşâh Beğ

Sâlih Beğ, es-Seyyid, Niğbolu Sancağı Alaybeğisi 277

Sâlih, Sipâhî, sınır tespitinde şahit 277

Saltanat-ı Osmâniyye 207

Salva Nehri ayrıca bk. Konski Vodi ayrıca bk. Yalkı Suyu 276, 277, 278

Salva Nehri, ayrıca bk. Konskaya voda nehri; Yalkı Suyu 192

Samar Budağı Nehri 166, 169

Samar Nehri (Suyu) [Samara] 155, 157, 165, 168, 169, 170, 174

Samar Suyu bk. Samar Nehri

Samara bk. Samar Nehri

San Aleksandr Nevsky tarîkı (Nevsky San Aleksandra tarîkı) [Order of St. Alexander Nevsky] 207, 208, 220, 391, 402, 413

San Aleksandra Kavalieri bk. San Aleksandr Nevsky tarîkı

San Andre tarîkı bk. Santa Andreyâ

San Corci tarîkının ikinci rütbesi 391

San İstanislas tarîkı [St. Stanislaus Nişanı-Order of Saint Stanislaus] 297, 302, 315, 315, 318, 322, 369

San Jorj or[d]inesi bk. Santa Corco

San Leopold tarîkı, (Nemçe'nin) [St. Leopold Nişanı] 391

San Maksimilyen ordinesi, Bavyera'nın 413

San Nikola Limanı 403, 414

San Petroburg bk. Petersburg

San Valadimir Kavalierliği bk. San Vladimir tarîkı

San Valadimir tarîkı bk. San Vladimir tarîkı

San Valadmir bk. San Vladimir tarîkı

San Vladimir tarîkı [Order of Saint Vladimir-St. Vladimir Nişanı] 302, 315, 318, 391, 402, 413

sancakbeğleri 58, 61

sandık-ı kebir 219

Sant Ana tarîkı bk. Santa Anna (Santa An / Sant Ana) tarîkı

Sant Etyen ordinesi 413

Santa Aleksandr (Rus nişanı) [Order of St. Alexander Nevsky] 286

Santa An rütbesi bk. Santa Anna (Santa An / Sant Ana) tarîkı

Santa Andreyâ (San Andre tarîkı) (Rus nişanı) [Order of St. Andrew] 286, 402

Santa Anna (Santa An / Sant Ana / Sent An) tarîkı (Rus nişanı) [Order of St. Anna] 286, 338, 391, 402, 413

Santa Corco (Rus nişanı) [Order of St. George] 286, 413

Sarı Gül Mehmed Mirzâ, Yedisân mirzâlarından, Osmanlı Devleti'ne nezir hücceti veren 235

Sarıkamış Kazakları 46

Sarısu 46

sarrâflar 386

Sava, Galata'da tâcir 76

Sava, Moskov tüccârı, müste'men 80

Savr(?) Depesi, (Ukrayna) 166, 169

sayd-ı mâhî 209, 260, 270, 381

Sec bk. Siç

Sec Cezîresi bk. Siç

Seca bk. Siç

Seca bk. Siç

Seç bk. Siç 46

sefâyin

– mâddesi 325

--i harbiyye 381

sefine(ler) 190

– kapudanları 392

- Sekbânbaşı 55
- Selâmet Giray Hân [Selâmet Giray Han, II.], Kırım Hânı 255, 268
- Selâmet Giray Han, II., Kırım Hanı bk. Selâmet Giray Hân selâmetlik resmi 346
- Selanik sancağı mutasarrıfı 152
- Selîm Beğ, Zaîm, sınır tespitinde şahit 277
- Selim Giray Han, II., bk. Selim Giray Hân
- Selim Giray Hân, Kırım Hanı 209
- Selim Hân, Sultân[III. Selim] 362
- Selim, III. bk. Selim Hân, Sultân
- Selmâs 179
- semmûr 120
- Sen Jan [Order of St. John (St. John Nişanı).] tarîkı 338
- sened(ler) 232, 233, 242, 246, 248, 249, 250, 251, 257, 259, 298, 301, 303, 305, 326, 338, 347, 355, 358, 383, 386, 397, 400, 404, 408, 409, 410, 414, 415
- sûreti 305
- i Esâs [Esâs, Esâs Sulh Senedi, Esâs Senedi] 381
- i münferid 385, 391, 392, 397, 400, 403, 407, 408, 410, 411, 414, 415
- in tercemesi 229, 233, 248
- senedât 182, 351, 355, 385
- ı mahsûsa 381
- ı mer'îyye 391
- ı şer'îyye 343
- Sent An bk. Santa Anna (Santa An / Sant Ana / Sent An) tarîkı
- Serabiyos, Moskovlu rahip 52
- Ser-bevvâbin-i Dergâh-ı Âli 256, 259
- Serciyo de Laşkarof bk. Serciyo de Laşkarof
- Serciyo de Laşkarof [Sergey Lazarevich Lashkarev] 355, 359, 360, 362,
- Serciyo Laşkarof bk. Serciyo de Laşkarof
- Serco de Laşkarof bk. Serciyo de Laşkarof
- Sergey Lazarevich Lashkarev bk. Serciyo de Laşkarof
- serhad
- hâkimleri 158, 175
- kal'alar 157
- zâbitânı 356
- zâbitleri 158, 175
- Serhadd 164
- i İslâmiyye reâyâsı 158, 175
- Server Paşa, Hâriciyye Nâzırı 420
- Sevindik Hacı, Osmanlı Devleti'ne nezir temessüğü veren 238
- seyr-i sefâyin 289, 341, 392
- Seyyid Abdülkâdir, Niğbolu sâbık Miralayı, sınır tespitinde şahit 277
- Seyyid Ağa, Kırımlı Tabya Ağası 231
- Seyyid Ahmed, Mısır'da Beytü'l-mâlcî 69, 71
- Seyyid Selâmî Efendi, Hâcegân-ı Dîvân-ı Hümayûn'dan 209, 210
- sınur hükkâmı 47
- Sır Kâtibi 267, 274
- Sırb / Sırp
- Hükûmeti 187, 286, 315, 340, 361, 379, 390, 413
- kazâları 399
- meb'ûsları 392, 399
- memleketi 399, 403
- milleti 382, 392, 399
- reâyâsı 399
- tâifesi 399
- tüccârına izin ve icâzet verilmek 399
- lu 398, 399, 400, 403, 404, 410
- lular 399
- sırma 88
- Sibirya 193, 194, 203, 207, 208, 217, 224, 225, 317
- Sich bk. Siç
- Siç 46, 157, 174, 229, 230
- Siecz bk. Siç
- Sieç bk. Siç
- sikke-i Osmânî 385
- Silâhdâr Ocağı Kâtibi 256, 259
- Silistre 287, 307, 308, 385, 402, 410, 411
- Sancağı Alaybeğisi 277
- Silvisdora, Moskovlu rahip 73
- Sim pandül sâat 243
- sincâb 68, 69, 70, 71
- nâfesi 68, 69, 70, 71, 83
- sirkat 227, 231, 239, 245, 248, 251, 288
- Sivas 44, 146, 155, 171, 187, 255, 264, 266, 286, 315, 340, 361, 379, 390, 413
- Kâdisı 264
- Muvakkıtı 255
- Siyçe cezîresi bk. Siç
- Smolensk (İsmolençko / İsmolençya / İsmolençiya / İsmo-
lenska / Smolensko) 45, 193, 194, 203, 217, 317

Smolensko bk. Smolensk

Sofya Kâdîsı 390

Soğucak Kal'ası'nın nâhiyesi 302, 316, 318

Sohum [Sohumkale] Kal'ası 376, 377

Sohumkale bk. Sohumi

Sol-kol Ağası 166, 167

Solnikoğlu, (Nogay aşireti) 235, 237

Solona Deresi [/Solona Nehri, Mikolayiv, Ukrayna] ayrıca
bk. Reka Solona ayrıca bk. Tuzlu Sular 260, 262, 267

Sotnik Polkovnik, Zâbit-i Kazağ-ı Zaporova 232

St. Alexander Nişanı Nevsky bk. Santa Aleksandr

St. Andrew Nişanı bk. Santa Andriya

St. Anna Nişanı bk. Santa Anna

St. George Nişanı bk. Santa Corco

St. Leopold Nişanı, Avusturya bk. San Leopold tariki

St. Stanislaus nişanı bk. San İstanislas tariki

St. Vladimir Nişanı bk. San Vladimir tariki

Starosta, bk. İstarosta 249

Stephan Andreevich Kolychev bk. İstefan Andriyoviç
Kaliçev

su semmûru kürkleri 70, 83

sulh 45, 46, 47, 48, 71, 146, 147, 151, 153, 155, 157, 158,
164, 168, 172, 174, 175, 176, 178, 179, 182, 183, 184,
187, 188, 189, 190, 194, 195, 196, 199, 209, 227, 235,
237, 246, 255, 261, 265, 266, 268, 270, 274, 278, 286,
294, 296, 297, 302, 311, 315, 318, 320, 326, 355, 356,
357, 362, 368, 379, 380, 390, 392, 402

sulhnâme 410

– tasdiknâmeleri 408

–nin imzâsı 405

–nin tasdiknâmeleri mübâdelesi 404, 410

–nin temessükleri 405

Suudi Arabistan 44

sübaşı 60

Süleymân Ağa, sınır tespitinde şahit 167

Süleymân Beğ, Silistre Sancağı Alaybeğisi 277

Süleymân Paşa Hanı odası 224

Süleymân Paşa, Canik Muhassılı 376

Süleymân, Bölükbaşı 256, 259

Süleymân, Yazıcı 257, 259

Sünne Boğazı 402

Sünne kolu 402

Süzebolu 402

Ş

Şa'bân bin Yûsuf, Alemdâr, sınır tespitinde şahit 167

Şa'bân, Bölükbaşı 256, 259

Şâfiî Ağa, Seyyid, Kırım Hânı ademlerinden 256, 259

Şâh Hüseyin 178

Şâh Hüseyin, İran şahı 178

Şah Hüseyin, Safevî Hükümdarı bk. Şah Hüseyin, İran Şahı

Şahin Giray Hân, (Kırım Hanı) 298

Şahinkirman kasteli 45

Şâm 44, 146, 154, 171, 187, 286, 314, 340, 361, 379, 390,
395, 399, 413

şambellan [chambellan] 355, 359, 360, 362, 391

Şamuel, Moskovlu rahip 52

şans, (bir çeşit tabya) 215, 271, 273

Şayak (top cinsi) 243

şayka 46

şehâdetnâmeler 342

Şehid Ali Paşa bk. Ali Paşa, Vezîr-i A'zam

Şehri Mehmed Ağa bk. Mehmed Ağa, Şehri

Şehr-i Zor 44, 146, 155, 171, 187, 286, 314, 340, 361, 379,
390, 413

Şehriban (bölge ismi) 377

Şehriban kal'ası 292

Şelale Kazakları bk. Zaporova Kazakları

Şemahı 178, 179

Şemseddîn, Kâdi 235

şeriat-ı Muhammediyye 298

şeriat-ı İslâmiyye 288

Şetm etmek 343

Şevirin(?), ofîçer 240

şıra iştirâsı 55

Şirin (kabile ismi) 229

– mîrzâları 220

– ümerâsı 268

Şîrvân eyâleti 178, 179

Şumnu 359

– Sahrâsı 286

şurût-ı musâlaha 155, 172

şurûtnâmeler 381

Şühûdü'l-hâl 167, 257, 260, 271, 277

T

- tâ'yînât-ı miriyye 305
 ta'ziye 84
 tab'hâneler 399
 Taban Kal'ası 271
 tabibler 59
 tâcirler 350
 Taganrog 155
 tağyir-i mezheb 189
 Tahdid Vekili bk. muhaddid
 tahdid-i hudûd bk. muhaddid
 Tahmâsb [II. Tahmâsb, Hüseyin Mirza oğlu] 178
 Tahmâsb 178, 180
 Tahmâsb, Şehzade, Safevî Hükümdarı Şah Hüseyin'in oğlu
 bk. Tahmâsb [II. Tahmâsb (hd. 1729-1732)] 178
 tahrîrât tercemesi 312
 Takrîr 330
 – sûreti 326
 --i resm 373
 --i resminin müsveddesi 368
 –in tercemesi 189, 233, 234, 322, 330, 331, 334, 364, 372
 taksitât te'diyesi 385
 Tamâmen Rûsiyyelerin İmparatoriçesi 290
 Tamâmen Rûsiyyelerin Pâdişâhı ayrıca bk. Devlet-i Heme
 Rusya ve Heme Rusya 290
 Taman 46, 298, 301, 302, 314, 315, 318
 – Ceziresi 288
 – ilhâkı 355, 356
 – kal'ası 57, 162
 – kal'ası dizdârı 72, 76
 Tanakay Ağa ibn-i Hasan, Azak sınırı konusunda ehl-i vu-
 kuf 166
 tanassur eden (Rusya'da) 189, 195, 201, 204, 206, 208, 212,
 217, 222, 225, 287, 293, 341, 357, 382
 tasdikıyye 185
 tasdiknâme(ler) 176, 178, 181, 188, 189, 192, 195, 196, 197,
 199, 204, 205, 206, 208, 212, 214, 217, 218, 219, 221,
 222, 223, 225, 226, 255, 263, 268, 270, 272, 276, 277,
 287, 290, 291, 292, 293, 300, 316, 317, 318, 319, 353,
 356, 357, 358, 379, 381, 382, 383, 390, 393, 395, 398,
 399, 405, 412, 414, 415
 – mübâdelesı 314, 410, 411, 414
 –nin tercemesi 224
 Taş Geçid / i (mahal ismi) 166, 169
 Taşlık bk. Büyük Konar
 Taşlu bk. Büyük Konar
 Tatar 45, 46, 47, 146, 155, 171, 187, 189, 195, 228, 229, 230,
 231, 233, 234, 248, 250, 251, 253, 286, 297, 315, 340,
 379, 390
 – asâkiri 158, 176
 – halkı 298
 – hânı 297
 – hânları 297, 302, 316, 318
 – kavmi 297, 298
 – lisânı 165, 166, 169, 215, 220, 271, 272, 275, 277, 278
 – memâliki 44
 – mesâlihi 298
 – tavâifi / tâifesi / tavâyifi 45, 46, 47, 157, 158, 174, 175,
 189, 229, 230, 233, 241, 243, 245, 247, 286, 288, 292,
 296, 297, 298, 302, 315, 316, 318, 340, 361, 379, 390
 – umûru 298
 --başları 292
 –ların nakl ü iskânları 381
 Tataristân 183, 187, 286, 315, 340, 361, 379, 390
 Tatariyye memâliki 288
 tava, (nühâs) 244
 Taygan 155, 157, 174
 – Kal'ası 155, 188, 195
 tazmîn
 --i masârif-i seferiyye 385
 --i sefer tekâsiti 385
 --i ticâret 385
 --i ticâret ve seferiyye 409
 tazmînât-ı seferiyye 385, 415
 te'kidnâme 45, 47, 147, 156, 173, 178
 Tebrîz 178, 179, 180
 – Gölü 179
 tecdid ü temhîd 158, 294
 tefrik
 tefrik-ı arâzi 165, 256, 259
 --ı hudûd 276, 278
 tekâlîf
 – mutâlebesi 49, 78
 – talebi 73, 82, 84
 --i örfiyye 98, 135
 --i şâkka mutâlebesi 58, 61
 telhîs 45, 147, 156, 173, 178, 188, 192, 287, 322, 325, 363,
 380, 414

- Telis, Rus Sır kâtibi 274
- temessük(ler) 44, 45, 47, 70, 83, 147, 155, 156, 157, 158, 165, 170, 172, 173, 176, 178, 181, 183, 188, 189, 192, 195, 198, 200, 201, 202, 204, 207, 212, 213, 214, 215, 218, 219, 220, 221, 222, 225, 226, 227, 232, 236, 237, 239, 240, 241, 245, 247, 255, 257, 259, 260, 262, 265, 267, 268, 270, 272, 273, 274, 277, 279, 281, 283, 287, 358, 362, 363, 380, 383, 393, 405, 414, 415
- alınup verilmek 156
 - kabûlü 156
 - mazmûnu 45
 - sûreti 198, 211, 227, 231, 255, 261, 268, 272, 354
 - tercemesi 203, 216, 231, 245, 248, 250, 255, 263, 266
 - tercemesi sûreti 168
 - teslimi 47, 147
 - i mevâd bk. mevâd temessüğü
 - leşilmek 170
- temessükât / lar 70, 83, 172, 215, 217, 226, 257, 268, 271, 272, 276, 277, 278, 279
- temhid 48, 147, 172, 175, 176, 181, 190, 192, 201, 205, 207, 211, 214, 219, 221, 224, 245, 248
- Temrük Kal'ası 271
- temyîz-i sınır 165, 256, 259, 276, 278
- Ten 215, 220, 273, 275
- Ten Nehri / Suyu [Don Nehri] 46, 157, 166, 167, 168, 170, 174, 188, 189, 195, 215, 220, 270, 271, 273, 275
- Ten sâhili 215, 273
- Ten Suyu bk. Ten Nehri / Suyu
- tenbihnâmeler 201, 206, 212, 217, 222, 225, 293
- Tenkîh
- Ahidnâmesi 347
 - nâme 302, 315, 318, 352
 - nâme Muâhedesi 353
- Teodor [/Theodor], Moskov nâme-resânı Mihail'in adem-lerinden 50
- Teodor Palin [Fyodor Petrovich Palen], Kont, Müsteşâr-ı Hâs 402
- tercemân(lar) 47, 81, 98, 110, 132, 134, 163, 289, 350
- lık 135
 - lık hizmeti 98
 - lık nizâmı 417
- terceme(ler) 44, 45, 263
- aslı 330
 - si 219, 274
- Terek 183, 187, 286, 315, 340, 361, 379, 390, 413
- Terenti, Moskov ruhbânlarından 90
- Ternivka bk. Ternofka Deresi
- Ternofka Deresi bk. Küçük Ternofka ve Büyük Ternofka 165
- Ternovka bk. Ternofka Deresi
- Tersâne-i Âmire 407, 416
- tesvid (müsvedde) temessük 239
- Teşrifâtı (Divân'ın) 214, 215, 220
- Tevkii 167
- tezkire 321
- tercemesi 387
- Timışvar 44, 146, 155
- Tırpan 243
- ticâret 155, 175, 190, 195,
- ahvâlinin söyleşilmesi 47
 - emr-i şerifi 387
 - kazıyyesi 325
 - mâddesi 321
 - taksitleri 415
- Ticâret Ahidnâmesi /Muâhedesi [1783 tarihli] 337, 340, 348, 353, 355, 357, 364, 365, 366, 370, 371, 372, 373, 392, 393
- Ticâret Muâhedesi bk. Ticâret Ahidnâmesi /Muâhedesi
- Tiflis Hânı 356
- Timofey, tahlis olunan Moskovlu esir 130
- Timur Sultân Mîrzâ, Yedisân mîrzâlarından, Osmanlı Devleti'ne nezir hücceti veren, Osmanlı Devleti'ne nezir temessüğü veren 235, 237, 238
- Timurlek Deresi/Suyu bk. Demirlek/Timurlenk Deresi/Suyu 169, 170
- Timurlenk Boğazı ayrıca bk. Timurlek Suyu/Deresi ayrıca bk. Demirlek Suyu/Deresi 275
- Timurlenk Deresi / Suyu ayrıca bk. Demirlek/Timurlek Deresi/Suyu 215, 220, 270, 271, 272, 273
- Timurlenk Deresi Boğazı 215
- Tirebolu 56
- Tiryaki Hacı Mehmed Paşa, Veziriazam bk. Mehmed Paşa [Tiryaki Hacı Mehmed Paşa] , el-Hâc, Vezîr-i A'zam 213
- Tiverya (Tverya / Tvor) [Tver] 193, 194, 203, 207, 208, 217, 224, 225, 317
- Todori, Moskovlu müste'men 145
- Todori, Moskovlu rahip 103
- Tolstoy (Yovan Tolstim / Yovan Tolşin) [Ivan Andreyevich Tolstoy], Azak Hâkimi, Azak Gubernatoru, Rûsiyye Muhaddidi 215, 220, 271, 273, 275 291, 292

Tolstoy bk. Petrus Andriyoviç Tolsto (Tolstoh / Tolstoğ / Tolstoğ) [Pyotr Andreyevich Tolstoy], Rus Çarının Elçisi

Tomtar Mîrzâ, Yedişikuvuloğlu me'mûru 248

Tonuzlağı Nehri ayrıca bk. Tuzla Nehri 166

Tonuzlu Suyu ayrıca bk. Tuzlu Suyu 169

Topcuyân odabaşları 209, 210

Trablus bk. Tarblusgarb

Trablusgarb 44, 146, 155, 171, 290, 327, 351, 357, 413
– korsanları 382, 392

Trablusşâm 187, 286, 315, 340, 361, 379, 390, 413

Trabzon 403

tuç toplar 157, 173

tuç topları 157

Tulcı 402

Tuna
– adaları 381
– boyu 371
– kal'aları 407
– Nehri 289, 292, 298, 341, 381, 385, 391, 402, 407, 408, 410, 415
– Nehri boğazları 358

Tunus 44, 146, 155, 171, 187, 286, 290, 315, 327, 340, 351, 357, 361, 379, 390, 392, 413
– korsanları 382

Tur Suları dereleri 166

Tur Suyu Budağı [/Nemoroska] 169

Turla Nehri 145, 288, 292, 298, 356, 358

tuz 210
– cem'i 309
– götürmek 46
– ihrâcı 209, 210
– vakitleri 210
–larına müşterik olmak 210

Tuzla Nehri ayrıca bk. Tonuzlağı Nehri 166

Tuzlu Sular ayrıca bk. Reka Solona ayrıca bk. Solona 264

Tuzlu Suyu ayrıca bk. Tonuzlu Suyu 169

tüccâr
– bayrağı 404
– sefâyini / sefineleri / sefinesi / süfünü 289, 320, 321, 325, 347, 364, 373, 402, 404, 416
– tâifesi 175, 392
–ân 307

tüfenk, (Şeşhâne) 243

Türkçe 239

Türkî lisânı 196, 204, 208, 218, 220, 226, 259, 262, 265, 267, 281, 283, 290, 294

Türkî terceme, (temessüğü) 265

Türkler 46

Türkmençay Muâhedesi 403

Tverya bk. Tiverya

Tvor bk. Tiverya

U

Udorsky bk. Udorya

Udorya [Udorsky] 193, 194, 203, 207, 208, 217, 317

Ugoriya bk. Yugoriya

Ukrayna 45, 46, 165, 192, 193, 263

ulak(lar) 98, 293, 307, 309, 311, 352
– akçası 98, 135

Ulu Sular Nehri 264

Ulu Ten 270

Ulugan(?) Suyu, (Ukrayna) 169

Ulugan(?) Ukrayna'da bir mahal 166

Ungul Nehri /Suyu bk. İnkul Suyu

Ungul-ı Kebir Nehri/Suyu bk. İnkul Suyu

Urazlı Mîrzâ, Yedisân mîrzâlarından, Osmanlı Devleti'ne nezir hücceti veren, Osmanlı Devleti'ne nezir temessüğü veren, 235, 238

Urus ayrıca bk. Rus 194
– Devleti 264
– Hâkimesi bk. Rus Hâkimesi 196
– lisânı 264, 283
– mîli bk. Verste 264
– ticâreti 190, 195

Ustabaşı Angeli, zimmi, İzmir sâkinlerinden 70, 83

Ü

Üçkilise 180

Ülgün ocakları 327

Ülgünlü 327

ümenâ 49, 89, 101, 113, 124, 136, 137, 141, 142

üserâ 405
–yı harb 382

Üsküdar Mevleviyeti pâyesi 390

Üveys, Mîr, Mîr Mahmûd'un babası 178, 180

V

Valadimirya bk. Vladimiriya
 Van 44, 146, 155, 171, 187, 286, 315, 340, 361, 379, 390, 413
 Varlam, Moskovlu rahip 109, 143, 159
 Varna 371, 402
 varoşlar 46
 Vasil, Moskov tüccâr, müste'men 145
 Vasil, Moskov'dan gelen, müste'men, Moskov elçisi ademi 106, 117, 127
 Vasilei Pisinic, Zaporova Kazakları memuru 254
 Vasili Çohoviç, Zaporova Kazağı me'mûru 246
 Vasili Jurakovski, General Yesavul, Stephan Kaliçev'in maiyetinde bulunan 165, 168
 Vasili Repnin [Vassili Anikititch Repnine], Knez, Ceneral Leytenant ve Kavalier, Tenente-Ceneral, Murahhas, Muhaddid 215, 220, 268, 270, 272, 274, 275, 277, 278
 Vasili Tamara [Vasily Stepanovich Tomara], Rus Murahhas Orta Elçisi, Santa An rütbesi Kavalieri ve Sen Jan tarîkının rütbe-i ulâsı kumandanı 338
 Vasily Stepanovich Tomara, Rus Murahhas Orta Elçisi bk. Vasili Tamara
 Vassili Anikititch Repnine (1696-1748) bk. Vasili Repnin vebâ 309
 Velî, Sipâhî, sınır tespitinde şahit 277
 Veliky Novgorod bk. Novgorodya
 Venedik 335
 – Büyük Elçisi 288
 – elçileri 335
 – Hırvatları 335
 – konsolosları 335
 –lû 336, 353
 vergi 47, 190, 195, 196, 289, 291, 299, 342, 343, 345, 346, 356, 396, 407
 – mutâlebesi 47
 –-yi senevî 407, 414
 –yi vermek 47
 verst bk. verste
 verste [Rus mili] 264, 267
 vesika zeyli 245, 248
 Viyana [Beç] 333
 Vize Sancağı Alaybeğisi 277
 Vizofka Deresi, ayrıca bk. Küçük Acı deresi 165, 169
 Vizovka Nehri bk. Vizofka Deresi
 Vladimir bk. Vladimiriya

Vladimiriya (Yav-Vladimiriya) [Vladimir] 193, 194, 203, 207, 208, 217, 224, 225, 317
 Voroçisni Kamenko, Osmanlı-Rus sınırında bir yer, ayrıca bk. Kamenoy 231
 Voronçof, Kont Mişel [Mikhail Semenovîç Vorontsov], Rus Murahhas-ı Evvel, Arrekani(?) Ceneralî, Piyâde Askerî Anşef-ceneralî, Rusya Devleti erbâb-ı şûrâsı ve yeni Rusya'nın Müdürî, Besarabya'nın Murahhas Kumandanı 391
 voyvoda(lar) 111, 395, 396, 407, 408, 415
 –ın evlâdı 396
 –ın nasbı 395, 407, 414
 –lık 407
 –lık mansıbı 395
 –lık rütbe ve pâyesî 396
 –nın azlî ya isti'fâsı yâhûd vefâtı 396
 Vükelâ Meclisi, Rusya 413
 vüzerâ-yı ızâm 58
 Vyatka, [Kirov bölgesi, Rusya] 193, 194, 203, 207, 208, 217, 224, 225, 317
 Vyatkiya bk. Vyatka
 Vysun Nehri (Olsum / Ysum), Ukrayna 260, 264, 283

Y

Yafa İskelesi 49
 yağmurluk, Çuka 243
 Yahud milleti 352
 Yahûdî 68, 150
 Yako(?) Lizhob(?) [/Yakosir(?) Agop(?)], Ceneral Tuğcu-su(?), komsar, Stephan Kaliçev'in maiyetinde bulunan 165, 168
 Yakosir(?) Agob(?) bk. Yako(?) Lizhob(?)
 Yakov de Bulhakof (Bulgakof) [Yakov Ivanovich Bulgakov], Rusyaların Pâdişâh ve İmparatoriçesi'nin Orta Elçisi, Murahhası, Devlet Müsteşârı ve San Valadimir ve Leh'in San İstanislas tarîkının Kavalieri bk. Yakov Bulgakof 302, 308, 315, 318, 341
 Yakov Ivanovich Bulgakov, Rus Orta Elçisi bk. Yakov de Bulhakof
 Yakov, Moskovlu rahip 85
 yalılar 55
 Yalkı Suyu ayrıca bk. Salva ayrıca bk. Konski Vodi Suyu 277, 278
 Yalkı Suyu, ayrıca bk. Konskaya Voda nehri; Salva nehri 192

- Yanbolu 402
- yarlıg [metinde tamlamalarda “yarlıg” şeklinde geçmekte-
dir] 209, 210, 286, 315, 340, 362, 379, 390, 413
- Yaroslavl bk. Yaroslavya
- Yaroslavya [Yarovlavl] 193, 194, 203, 207, 208, 217, 224,
225, 317
- yasak kulu 346
- yasakçı(lar) 335, 350
- Yasef, Moskovlu rahip 52
- Yaş
- Ahidnâmesi / Antlaşması / Muâhedesi 354, 361, 381,
382, 392
 - kasabası 308, 355, 358, 360, 361, 362
- Yav-Kiyev bk. Kiyev
- Yav-Razanya bk. Razanya [Ryazan]
- Yav-Vladimiriya bk. Vladimiriya [/Vladimir]
- yay 98, 135
- Yediçkül 288
- Yedikulle, (İstanbul'da) 149
- Yedisân 229, 288
- ahâlileri 235, 236
 - ahâlileri mirzâları 235
 - kabilesi 237
 - Nogayı 227
 - Tatarları 381
- Yedişikuvuloğlu
- Kâimmakâmı 248
 - me'mûru 248
- Yemelyan Ignatievich Ukraintsev bk. Emelyanoş İgnateviç
Ukrainşkov
- Yeni Kal'a 155, 157, 174, 288
- Yeni Rusya'nın müdürü 391
- Yeniçeri(ler)
- serdârları 49, 50, 51, 52, 53, 56, 58, 59, 61, 62, 63, 65,
66, 67, 73, 74, 78, 79, 80, 81, 82, 84, 85, 86, 87, 88,
90, 92, 93, 94, 95, 96, 99, 100, 102, 103, 104, 105,
106, 108, 110, 112, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120,
121, 122, 123, 125, 126, 127, 131, 134, 138, 140, 143,
144, 148, 149, 151, 153, 160
 - i ağası 89, 101, 113, 124, 136, 137, 141, 142, 163
 - yân 209, 210, 335
- Yenikal'a Kal'ası 291
- Yergöğü 396, 410
- Kal'ası 292, 410
- yerlü boyarânın kudemâsı 395
- Yeronim Natyali, müste'men, Moskov elçisi adamlarından
125
- yol
- emirleri 47, 59, 175, 190, 196, 289
 - hükmü 107, 130, 132, 133, 139
 - kâğıdları 47, 58, 61, 175, 189, 195
 - senedi 334
- yorgan, (harir) 243
- Yorgi Farga, zimmi, İzmir sâkinlerinden 70, 83
- Yosef Sinensgof, Alson nâm Leh Rûsiyye Regmendinin
Polkovniki 246
- Yovan Cohuc, Kolciyo(?) Aşşoru ve Komsar 249
- Yovan Çeredeyev [Ivan Cheredeyev], Rus Çarının Murah-
has Elçisinin Diyakosu 44
- Yovan İsvinya(?), Zaporova Kazaklarının vekili 249
- Yovan Kosturin [Ivan Kosturin], Sotnik Kavalier, Kiyev
eyâletinin Viçe-gubernator ve Başhükümdarı 231,
240
- Yovan Luciya, papas, Moskovlu 58
- Yovan Neoplof bk. Yovan Neyopliyof
- Yovan Neplof bk. Yovan Neyopliyof
- Yovan Neyopliyof [Ivan Ivanovich Neplyuev], Rus Çarının
İstanbul'daki Kapı Kethüdası ve Murahhas vekili,
Rus Murahhası, Kiyev Gubernatoru, Kiyev zâbiti,
Tani Sotnik, Rus Muhaddid 178, 181, 255, 257, 259,
261, 263, 265
- Yovan Tolstim bk. Tolstoy (Yovan Tolstim / Yovan Tolşin)
[Ivan Andreyevich Tolstoy], Azak Hâkimi, Azak Gu-
bernatoru, Rûsiyye Muhaddidi
- Yovan Tolşin bk. Tolstoy (Yovan Tolstim / Yovan Tolşin)
[Ivan Andreyevich Tolstoy], Azak Hâkimi, Azak Gu-
bernatoru, Rûsiyye Muhaddidi 215, 220
- Yovan, Moskov nâme-resânı, Mihail'in tercümânı 50
- Yovan, Moskov tüccâr, müste'men 150
- Yovan, müste'men 130, 139
- Yovan, müste'men, Moskov Çarı'ndan Müslüman esir ge-
tiren 121
- Yovan, müste'men, Moskov tarafından gelen 123
- Yovan, müste'men, Moskov tüccâr 161
- Yovan, müste'men, Moskov tüccârlarından 64, 65
- Yovan, Rusya İmparatoru bk. İvan, III. (Yovan-ı Sâlis) [VI.
İvan], Rus Çarı
- Yovan, Tercemân, Moskovlu, müste'men 52
- Yovan-ı Sâlis, Rûsiyye'nin İmparatoru ve Hükümdarı bk.
İvan, III. [VI. İvan], Rus Çarı

Yozef de Ribas [Josep de Ribas y Byons], Rusya asâkir-i İm-
paratoriyyeden Mayor Ceneral ve İnce Donanmanın
Kumandanı ve turuk-ı kesîrenin Kavalieri 355, 359,
360, 362

Ysum Nehri ayrıca bk. Olsun; Isum; Vysun 264

Yugoriya (Ugoriya) [Yugorya, Yugorsk] (Rusya) 193, 194,
203, 207, 208, 217, 224, 225, 317

Yûsuf Ağa ibn-i Menli Hân, Azak sınırı konusunda ehl-i
vukuf 166

Yusuf Ağa, sınır tespitinde şahit 167

Yûsuf bin Abdullâh, sınır tespitinde şahit 167

Yûsuf Paşa [Ağa Yûsuf Paşa], Vezîr-i A'zam, Vezîr, Sadâ-
ret-i Uzmâ Kâimmakâmı 150, 155, 156, 157, 172, 174

Yûsuf Paşa [Koca Yûsuf Paşa], Vezîr-i A'zam 359, 362

Yûsuf Paşa, Vezîr, Özi Vâlisi 79, 81, 87, 93, 95, 96, 104, 105,
106, 110, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122,
123, 125, 126, 127

Z

zâbitân-ı deryâ 342

zâbitler 89, 101, 113, 124, 136, 137, 141, 142

zahîre ayrıca bk. zehâyir 293, 325, 366, 367, 369, 370, 373,
375, 407

– Hazînesi 369

– iştirâsı 348

Zanta bk. Canta

Zaporijya, Zaporizhia bk. Zaporova Kazakları

Zaporog Kazakları bk. Zaporova Kazakları

Zaporov Kazakları bk. Zaporova Kazakları

Zaporova Kazağı zâbiti 233

Zaporova Kazakları (Zaporijya, Zaporizhia Kazakları / Za-
porova Kazakları / Zaporog Kazaklar / Zaporov Ka-
zakları / Zaporozava Kazakları / Şelale Kazakları) 46,
227, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 245, 246, 247, 248,
249, 253, 254, 298

Zaporova Kazakları vekilleri 249

Zaporozava Kazakları bk. Zaporova Kazakları

Zatarof, Rus kapudan 364, 366

zehâyir ayrıca bk. zahîre 72, 305, 321, 322, 323, 325, 348,
349, 369, 393, 396, 407

–i harbiyye 348

– imrârı mâddesi 322

zeyl-i temessük 298

zeyt yağı 57

zıbun, (kadife) 243

zimmiler 83

zindâna vaz' etdirmek 150

zindânlar 47

Zülkadriyye 44, 146, 155, 171, 187, 286, 314, 340, 361, 379,
390, 413

